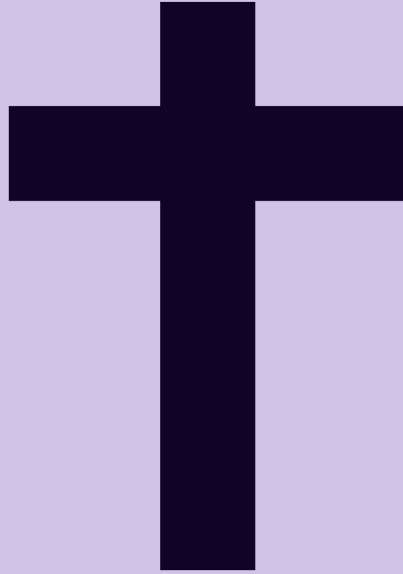

I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i
Tavástara' i Jesús ti Ciríistu' pue'een ajta

Salmos

Cora, Santa Teresa: I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i
Tavástara' i Jesús ti Ciríistu' pue'een ajta Salmos New
Testament+

**I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i Tavástara' i Jesús ti Ciríistu'
pue'een ajta Salmos**

**Cora, Santa Teresa: I nyúucarij ti jájcua ti a'ijna á'xaj i Tavástara' i Jesús ti
Ciríistu' pue'een ajta Salmos New Testament+**

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cora, Santa Teresa

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
4f03662f-a4e0-5c7c-a13b-0b7002b5b8f6

Contents

SALMOS	1
San Mateo	159
San Marcos	231
San Lucas	275
San Juan	351
Hechos	406
Romanos	473
1 Corintios	500
2 Corintios	525
Gálatas	541
Efesios	551
Filipenses	560
Colosenses	567
1 Tesalonicenses	573
2 Tesalonicenses	579
1 Timoteo	582
2 Timoteo	589
Tito	594
Filemón	597
Hebreos	599
Santiago	620
1 Pedro	627
2 Pedro	635
1 Juan	640
2 Juan	647
3 Juan	648
Judas	649
El Apocalipsis	651

SALMOS

1

I ti jì'ré'can jìme' tyámua'vì'ra'aj pué'een

- 1 Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati'
tíquee a'íjma namuaj je'ej maj tyihuá'ixaatye' i maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'ij,
ajta quee i juyéj jitze huaméj i maj jitzán ucáaju' i maj tyi'ijxána'cira',
capu ajta hua'antyáana'axcaj i maj je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios,
2 sulu a'íj pu jitze jutyamua've' i nyúucaria'ra' i Tavástara'
ajta a'íj jitze tyúu'iteeritye' tújca ajta tíca'.
3 A'íjna i tyáati' a'yaa pu een tí'ij i ítyei'rij
tí a'áa véjri' ja'tyáhuasti' i játya'naj jitze,
tí ajta tajcaa tí'ijta a'ájna atyojo're'nyej a'náj tí huatatáca'an
ajta quee a'náj cávesij i xámue'ra'.
¡Néijmi'í tyi'tíj tí jin je'ej ricij, tyámua' pu atyojo're'nyinyii!

- 4 Ajta a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij capu a'yan tyé'yi'ij,
jì'nye a'yaa mu een tí'ij i xiéerij áacaj tí yo'cuí'naj.
5 A'íj mu jin i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij Dios pu a'íjma puéjtzij
huo'ta'sij
ajta quee tyi'tíj huá'ci'tyij a'áa tí tyejé'sejre' a'íjma jimi i maj tyámua'
tyityetyúucha'ij.
6 Tavástara' pu huá'cha'ij hua' juyéj jitze a'íjma i maj tyámua' tyi-
tyetyúucha'ij,
ajta i hua' juyéj i maj je'ej pua'aj ricij a'áa pu jó'nyee jo'maj jó'vesij.

2

Muáaj paj nyinyóoj pué'een

- 1 ¿Jì'nye mej mij ju'itziitye' a chájta' jo'maj jo'cháatimee i maj quee
tyá'tzaahuatye'?
- ¿Jì'nye mej mij cha'mana'aj tyámua' ju'uurej?
- 2 I maj rey jin tyityetyu'uj majta tajtúhuan jìme' a'íjci japua i chuéj
camu tyá'astej, majta néijmi'í tyi'tíj jin avíitzij je'ej ricij
a'íjci jimi i Tavástara' majta a'íjci jimi i tí antyíhuaviihuaca'.
- 3 Majta je'en a'yan tyi'tyejjihuaaj tíjin:
“¡Tyiche' tyí'ijtzaanaxi'in i cadéenaj!
¡Tyej tyij quee che' jì'qui'huaj tyata'aj taxáahuaj huací'ca'an!”
- 4 A'íjna i Tavástara', tajapuá tí tyejé'ijtaj,
a'íi pu hua'a'tzej a'íjma,
5 aj pu'ij té'ej, nyu'camui'ij, tyihuo'tyámuaritye'sij,
huápu'ij pu'ij nyu'camui'ij a'yan tyu'taxájtaj tíjin:
6 —Nu'ríj tyámua' jáaruuj a'íjci i nyaj rey jin tye'entyárujtye'ej a'ájna a
Sión, jo'tíj tyámua' tyejé'een.
7 Nyaataxájta je'ej tí arí tyaaxá'pu'íntarej i Tavástara',
a'íi pu a'yan tyinaaté'exaaaj tíjin: “Muáaj paj nyiyóoj pué'een;
ijíj nu nyáaj nyeríj a' táataj pué'een.

8 Naatáhuavij nyaj a'íjma muaatávi'tiste'en a'yan maj séejre' mej mij muéetzij mua' a'rij muá'ra'nyij
ajta a'áa maj já'sejre' jo'tij i chuej jóo'asej a'íi mu majta a jitze ajtyama'cáantaj muá'ju'un,
nyáaj nu nyij tyimuaatá'sij.

9 Néijmi'caa paj antyipuá'ritye'sij i maj rey jin tyityatatyij a'íjci jime' i itzj,
ipajta a'yan huá'uurej tí'ij xá'rij paj huatyátaaraxi'in!"

10 Mua'aj mu siaj rey jin tyitatatyij siajta mua'aj tajtúhuaanyij, a'íj xu jo'itéej xá'ra'nyij,

ityámua' xu naa a'íjci tyi'huóo'iteeritye'en!

11-12 Siata'aj huatyényuunyij i Tavástara' jimi xuutyámua've'ej siajta jéehua tzáahuatyí'ra'aj jime',

siajta jimi ecóotutaxi'in xuuviváaj,

tí'ij quee a'íin tyinyú'caj,

siajta je'en sij mua'aj huácuí'nyij i juyéj jitze,

ji'nye i ti jin nyú'camui' jiyé'tzín pu huataséjre'ej.

¡Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj a'íj jitze jahuoo maj huatyóohuiire'en!

3

Je'ej ti tyu'tyényuunyij tí'ij jaatáhuoonyij ti i Tavástara' jaatyáhuuiire'en
Chuícarij David tí jo'yú'xaca', tí'ij ju'uunaca'aj a'íjci jimi i juyój Absalón

1 Nyavástara',

jéehua mu i maj quee tyámua' nyojo'mua'raj,

jéehua mu a'íimaj i maj meríj nyéetzij nyéjcha'íire',

2 ¡jéehua mu i maj a'yan tyí'nyaxaj tijin:

"Capu i Dios japuan huatányuusij"!

3 Pajta muáaj, nyavástara',

a'íi paj pué'een i ti nyacánasij tí'ij naatyáhuuiire'en,

a'íi paj pué'een i nyaj jin naa huasé'rin,

a'íi paj pué'een i ca'nyíjra'aj tí nyatá'caa.

4 Nyejíihuaj nu a'yan tyá'huoo tí'ij i Tavástara' naatyáhuuiire'en

a'íi pu'ij nyanamujran a'ájna jo'tij tyámua' tyejé'een jo'tij a'íin já'sejre'.

5 Naatyáhui'sij nyajta huatácusij, nyati'ij nyij nyajtáhua'aj huatájisij,

ji'nye a'íi pu i Tavástara' naatyáhuuiire'ej.

6 Canu huá'tzihnye' a'íjma i maj mui'ij i maj nyo'sii

i maj meríj nyajná mej mij naatyéno'si'tye'en.

7 ¡Ájchesij, Tavástara'!

¡Pata'aj nyaj japua huatányuunyij, nyaj Dios!

Muáaj paj hua' nyéerimij jitze hua'rávaxi'ij i maj nyéjcha'íire',

ipajta hua' tamej eecátaaraxi'ij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj!

8 Muáaj, Tavástara', a'íi paj pué'een i ti tajapuá huatányuusij,

ipata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij, a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee a'chájta'naj jitze!

4

Tyaj néijmi'i jin jitzán tyú'ca'nyej i Tavástará'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Dios nyéetzij paj naatyáhuire'ej,
 ;pata'aj naatájeevej nyati'ijta a' jimi huatyényuunyij!
 Muáaj paj tyináahuaj nyati'ij je'ej tyé'nyamua'ajcaa,
 ná'ancu'vaxi' nyéetzij pajta jáanamuaaj i nyaj a jimi huatyényuj.

² Mua'aj, mu siaj a'íj jin óotzaahuatye' i siaj va'cán jin tyityatatyíj,
 ¿a'najnyí siaatapuá'citaj i siaj jin ná'xaahuataj?,
 ¿a'najnyí siaatapuá'citaj siaj a'íj xie've' siajta a'íj huoo
 i tiquee je'ej huatóomua'aj,
 ti ajta hue'tzij na'aj pué'een?

³ Siata'aj jáamua'reej ti i Tavástará' a'íj xie've' i tyáati' ti tyámua' jimi tyí'tyúucha'ij;

siata'aj jáamua'reej ti i Tavástará' nyanamuaaj nyati'ijta jaatájeevej.

⁴ ;Siata'aj tyí'tziinye'ej siajta quee che' tyí'xana'cire'ej!
 Siati'ijta huatyéejin, siati'ij quee che' je'ej tyahuásime'ej
 aj xu sij tyámua' tyityo'huóomua'tzij je'ej siaj tyí'mua'tzej,

⁵ aj xu sij tzáahuatyira'aj jin tyu'támu'vejritaj
 siajta jitzán tyu'tyáca'nyej i Tavástará'.

⁶ Mue'tíj mu a'yan tyí'xaj tíjin: “¿A'tanyíj taataséjratye'sij i tyaj jin huátatyamua've'en?”

;Tavástará', tyámua' paj naa tyi'taxié've'ej pataaséj!

⁷ Muáaj paj jéehua naatá' i nyaxiéjnyu'caa tzajta' i nyaj jin nyetyamua've' pequee a'yan a'íjma jimi i maj jéehua i tyeríicuj tyí'cha'ij majta jéehua i nahuáj.

⁸ Nyáaj nu nyij nyaxáahuaj huatyáhu'i'sij nyajta je'en huatácusij,
 ji'nye muáaj paj, Tavástará', nyatá'caa nyej nyij nyaxáahuaj yé'chajcaj.

5

Tyaj i Dios jamuán séjre'ej tí'ijta eeré'nyej i xicáj

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i ci'sitye'rij. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹⁻² Tavástará', muáaj paj nyaj Rey pué'een pajta nyaj Dios,
 huánamuaaj je'ej nyaj tyí'xaj,
 pata'aj a'yan huárinyij je'ej nyaj xájtari' a' jimi tyu'tyényuusij,
 huánamuaaj je'ej nyaj jéehua a jimi tyí'nyuu,
 ji'nye muéetzij nu jimi huatyényuusij.

³ Tí'ijta jé'ta' huatyamá'caj i xicáj muáaj paj nyanamuaajran,
 tí'ij ooj huápu'i'ij hua'íya'caj muéetzij nu jimi jaataxájtaj tyi'tíj ti je'ej ricij nye jimi,

nyajta je'en tyí'cho've'en je'ej paj tyinaaté'exaatye'ej.

⁴ Capáj muáaj a'íin pué'een i Dios ti naa ja'sejratye' i ti je'ej pua'aj een,
 capu je'ej tyí'rij maj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a jamuán aja'chej,

⁵ a'ájna jo'paj muáaj já'sejre' camu a'íimaj á'vej i maj óotzaahuatye'.

Capáj muáaj hua'xie've' a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'uurej,
 6 pahua'antyipúa'ritye'sij i maj tyí'hue'tacaa pajta quee huo'taxié've'ej i
 maj avíitzij jin je'ej pua'aj ricij majta tyí'tyacui'caa.
 7 Nyajta nyáaj, a'íjci jime' i paj va'cán jin nyaxie've',
 nyáaj nu utyárutyij a' tyeyúuj tzajta';
 ¡í'ríj nyaj a jimi huatyényuunyij jéehua tzáahuatyí'ra'aj jime',
 nyajta jaséeraj a'íjci a' tyeyúuj ti naa een!

8 Tavástara', mej mij quee a'íimaj naatyámue'tin i maj nyéjcha'íire'
 a'áa paj nyojoovi'tij jo'tij tyámua' tyejé'een,
 a'íj paj jitze nu'cájuyetyej i ti naa een.
 9 Camu a'íimaj a'náj ¡í'récán jime' tyí'xaj;
 ¡a'íi mu huápu'i'ij je'ej pua'aj een i jutzájta'!
 I maj jin tyí'xaj a'yaa pu tyaarie'ej ti'ij jo'maj mui'chíj ja'vá'naj majta
 hua'antyícuunaxij,
 ¡huápu'i'ij pu tyí'hue'tacaa i hua' nyanúu!

10 ¡Nyaj Dios, puéjtzij paj huo'tá'an a'íjma!
 ¡Muáaj paj a'yan tyú'uurej ti'ij quee a'yan tyá'ra'nyij je'ej maj a'íimaj
 hue'tzij jin tyí'xaj!
 Capáj huo'taxié've'en a'íjci maj jéehua tyi'ijxána'cira',
 ¡i'nye a'íi mu muéetzij muaatyáhue'taca'.
 11 Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj jahuoo pej pij muáaj
 huo'tyáhuire'en,
 a'náj tina'aj xu jutyamua've'ej tyí'chuiicaj;
 ¡i'nye muáaj paj huá'cha'ij.
 A'íimaj i maj muaxie've', a'íi mu a' jitze ma'can jutyamua've',
 12 ¡i'nye muáaj, Tavástara', a'íj paj tyámua' tyu'tyátoosij i ti tyámua'
 tyi'tyúucha'ij;
 muáaj paj a'íjna jin jacánasij i paj jin jaxie've'.

6

Je'ej ti síj tyu'tyényuunyij ti'ijta je'ej tyóomua'ajcaj

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jitzán
 tyí'cui'nacaa ti arahuéicaj tye'ejvivin. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'
 1 Tavástara',
 capáj a'íjna jin nyetya'xi'ij i paj jin nyú'camui',
 capáj puéjtzij nyata'care'en a'íjci jime' i paj jin huápu'i'ij nyú'camui'.
 2 Tavástara', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
 ¡i'nye a'yaa pu nya'asej nyaj quee uhuájca'nyej.
 Tavástara', tynáahuaatye',
 ¡i'nye néijmi'que' nu i nye tyévíj jitze nyevivej.
 3 ¡Nyetyényeviveesij a'íjci jime' i nyaj tyí'tziinye'!
 Pajta muáaj, Tavástara', ¿a'najnyí pu've'nyesij?
 4 Mujo'té'yi'ij, Tavástara', ¡pata'aj nyajapuáj huatányuunyij!,
 ¡a'íj paj jin nyajapuáj huatányuunyij i paj jin nyaxie've'!
 5 Capu i'ríj ti a'tíj ti arí huamuí' muéetzij mo'támua'ree,
 ¿a'tanyíj tyimuaatatyójtzi're'ej a'ájna jo'maj ya'vá'naj?
 6 Nu'ríj tácu'a'naxij nyaj nyeyiin.
 Ti'ij púna'aj tíca'rij jitze jéehua nu nyeyiin
 a'íj pu jin i nyamu'tzij arí huatyáru'naca' a'íjci jime' i nyaja'ra'.

7 Canu che' tyámua' metyóonyeej a'íjci jime' i ti tyinyetyáacui',
 ¡canu che' tyámua' metyóonyeej a'íi mej mij pué'eenye' i maj nyéjcha'íire'!

8 ¡Xa'ajtáciinyij nye jimi, mu siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
 ji'nye i Tavástara' pu arí jáanamujri' i nyaj nyeyiin!

9 Tavástara' pu arí jáanamujri' i nyaj jéehua jahuavij,
 ¡i Tavástara' pu arí ja'ancuriáa' i nyaj jimi huatyéenyuj!

10 A'íimaj i maj nyéjcha'íire', mati'ij huácui'nyij a'íjci jime' i maj tyí'tziinye',
 a'íi mu mij tyévi'si' huataséjre'sij,
 ¡a'íi mu jiye'tzín huatóo'uunaj muutyévi'ra'aj!

7

Tavástara' pu a'íin pué'een i juées ti tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'

Ti'ij huóoyiinyaca' a'íjna i David, a'ájna ti'ij tyu'táchuiicaca' i Tavástara'
 jimi, a'yájna ti'ij tyaata'íjtaca' a'íjna i Cus, a'íj ti jitze eeráma'can i
 Benjamín

1-2 Tavástara', nyaj Dios, muéetzij jimi nu jahuoo pej pij naatyáhuíire'en;
 ¡pata'aj nyajapuáj huatányuunyij néijmi'caa jimi i maj quee nyeséejracuj!
 ¡Naatyáhuíire', ji'nye a'yaa mu a'íimaj een mati'ij i muajyéj,
 mej mij quee a'íimaj naatyátzaanaxi'in
 ajta je'en quee aja' a'táitan ti'ij nyajapuáj huatányuunyij!

3 Tavástara', nyaj Dios,
 ¿tyi'tanyí jitze nye quee tyámua' huaríj?
 ¿Nyiquij a'tíj naajé'caj?

4 ¿Ca' séej i nya' amíincuj tyi'tíj jin je'ej pua'aj nyetyaanájchij?
 ¿Ca' tyi'tíj jitzán naapuá'rityej i ti nyéjcha'íire' i ti quee a'yan
 tyi'ja'yájnatataca'aj?

5 Tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, che' a'íin naatamuáritye'en i ti
 nyéjcha'íire',
 che' naatáa'sej ajta je'en chóota' naatyása'rieechej,
 ajta je'en a'íjna jin naatyáxaahuataj.

6 ¡Pata'aj nyu'camui'ij ájchenyij, Tavástara'!
 ¡Nyu'camui'ij paj huatá'sejrataj a'íijma jimi i maj nyéjcha'íire'!
 Muáaj, mu paj a'yan tyu'taxájtaca' paj tyámua' tyí'uuren,
 nyajamuan paj yésejria'aj.

7 Miche' mue'tíj i tyeítyee a jitze atahuíistira'nyij
 pajta acáyixi'in a' ípuáaj jitze, hua' japua a'íijma.

8 Tavástara', muáaj paj huá'xijtye'en i tyeítyee,
 a'íj paj jin no'xíjtye'en je'ej ti nye jitze tyi'tyéevijtij,
 a'íj paj jin no'xíjtye'en tyi'tíj nyaj quee mua'reeriaca'aj nyajta a'íjna jin
 a'yan huaríj.

9 Dios paj quee tyi'tíj jin á'itzeere',
 pajta jamua'reej je'ej ti síij tyí'mua'tzej,
 ajta je'ej ti síij tyétye' imuáj jutzájta' tyí'mua'tzej,
 ¡antyipuá'ritye' i maj jin je'ej pua'aj i ricij i maj quee tyámua' tyi-
 tyetyúucha'ij,
 pajta tyámua' tyeetyécha'íin a'íjci i tyáataj ti quee tyi'tíj jin á'itzeere'!

- 10 A'íjna i ti naatyáhuire'ej a'íi pu a'íin pué'een i Dios jútye' imuáj ti já'sejre',
a'íjma ti japua huatányuusij i maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta'.
11 Dios pu juées pué'een ti tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'
ti'quee a'náj jitzán huataséjre'sij i ti je'ej pua'aj een.
12 Tipua'aj i tyáati' quee tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi,
Dios pu tyámua' ja'uuren i juchúun;
pu'ríj tyámua' tya'ajcájtyej i jutu'namua',
13 pu'ríj tyámua' tyú'ruuj i tyúu'i'rij ti tye'entyitáatimee,
i pu'ríj tyámua' tyú'ruuj i ti jin huatyényo'se'en!
14 Xaaséj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'i
pu'ríj jo'tacuí'nyaca' ti'ij i ti tyiyóoj ja'mej,
a'íj pu jin jutza' i ti je'ej pua'aj een
ajta je'en a'íj tyiyóoj ja'mej i ti hue'tzij pué'een.
15 Ajta arí tye'tyáacuj tyétye' imuáj huápu'i'ij jo'cacúunyican,
a'áa pu'ij ja'tyévesij jo'tij jusíj tyeje'tyáacuj.
16 ¡A'íjna i ti jin je'ej pua'aj ricij ajta i ti jin nyo'se'
a'íi pu jitzán tyi'rá'eexaj!
17 Nyetyaatatyójtzi're'ej i Tavástara' ji'nye a'íi pu quee tyi'táj jin á'itzeere',
nyetyu'táchuiicaj a'íjci jitze ma'can i Tavástara',
a'íjci jitze ma'can je'ej ti ántyapua'aj i tajapua' ti já'sejre'.

8

- A'íjna i ti jin i Dios naa huasé'rin ajta tyi'táj ti tyámua' een i tyáataj jimi*
I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i canárij
Gat ti ja'a'rij. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'
1 Tavástara', muáaj paj a'íin pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee tajimí,
¡a'íjna i paj jin ántyapua'aj a'íi pu néijmi'que' tyí'ijta i cháanacaj japua!,
¡ajta i paj jin naa huasé'rin jéetze' pu ajca'huáye jó'asej a'íjci jitze i
tajapua' ti séejre'!
2 A'íimaj mu tyu'táchuiicaj i maj cíle'en,
a'íimaj i ti'ríj i maj móoj tza'caa,
a'íjma paj jin períj huatyá'ca'an,
a'íi mu mij pué'eenye' i maj muájcha'íire',
pej pij hua'antypua'arite'en i maj quee tyu'namua'aj pajta i maj
muanyo'si'tye'.
3 Nyati'ijta jaaséj i tajapua' ti séejre' muáaj paj jaatyátaahuaca'
nyajta i máxcirie' nyajta i xú'ra'vetyee i paj jitzán huo'ria'ra'tzaca',
4 a'yaa nu tyi'riá'mua'sij tijin:
¿A'tanyíj pué'een i tyáati'?
¿A'tyaanyíj maj pué'een i tye'ítyee?
¿Ji'nye pej pij ja'tamuá're'rii pajta a'íj jitze tyi'amua'tziitye'?
5 Ji'nye a'yaa paj tin jáaruuj ti'ij dios,
pajta jaatá' mej mij jaatyátzaahuatye'en ti'ij a'íjna jin tyámua' tyí'sejria'aj,
6 pajta jaatá' ti'ij a'íin tyu'ta'íjtaj néijmi'i jitze muáaj paj tyú'taahuaca',
a'yaa paj tyaatá' ti'ij a'íin néijmi'que' antyúumua'reeriaj,
7 a'íjma jimi i cánya'xií ajta i túuru'uj, ajta a'íjma jimi i tyi'tyán
simuáruunyij,
8 ajta a'íjma jimi i pína'see i maj rá'rie i jútye',

a'íjma jimi i hue'tyéé jájritze' maj ja'chej,
 ¡ajta néijmi'caa a'íjma jimi i jájritze' maj tyityá'xoo!

⁹ Tavástara', muáaj paj a'ín pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee tajimí,
 ¡a'íjna i paj jin ántyapuaj a'í pu néijmi'que' tyí'ijta i cháanacaj japua!

9

Chuícarij a'íj ti jitze ma'can i Dios ti tyámua' naa tyí'uurej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i cí'sítye'rij
 majta i canárij jitze. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara',
 nyáaxie've' nyaj tyimuaatatyójtzi're'en néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jime'
 nyajta tyu'taxáj i ti jéehua a jitze tyí'sejre' i ti naa tyu'sé'rin.

² Muáaj jútye' ímuáj paj já'sejre',
 a jitze ma'can nu jaxie've' nyaj huajíjhua nyenyetyámua'va'aj,
 ¡nyáaxie've' nyaj a'íj jitze ma'can tyu'táchuiicaj je'ej paj ántyapuaj!

³ A'íimaj i maj nyéjcha'íire' a'í mu muéetzij jimi huató'uunaj;
 mue'távatzij majta je'en cui'nyij.

⁴ Muáaj paj juées pué'een i ti quee tyi'tíj jin á'itzeere',
 papu'rij acáayixij a' ípuáaj jitze, pej pij tyámua' tyino'xá'pui'íntari'tze'en.

⁵ Papu'rij hua'ajtyá'xij a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye',
 pajta hua'antypua'rij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
 ¡papu'rij jusén jime' jo'riu'uj i maj jin hua'tamuá're'rihua'aj!

⁶ A'íjna i ti quee tyámua' tyihuojó'mua'raj pu'rij huamuí',
 majta jamuán huácuij i maj a'áa jo'cháatima'caa i chájta'naj jitze jo'tij a'ín
 tyejé'íjtaj,
 muáaj paj hua'antypua'rityej,
 capu che' hua' jimi séejre' i maj jin huo'támua'ree.

⁷ Ajta i Tavástara' a'í pu Rey jin tyi'tyéjvee jusén jime',
 a'í pu arí tyámua' jáaruuj i ju'ípuáa tí'ij huo'xa'pui'íntari'tze'en,

⁸ néijmi'caa pu á'xijtye'en i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua,
 a'í pu tyámua' naa tyihuo'ta'íjtye'sij tí'ij na'aj tyi'chájta'najmee.

⁹ Tavástara' pu tyámua' naa tyihuá'cha'ij a'íjma i maj quee che' je'ej
 jájtyoovej;

a'í pu tyámua' tyihuá'cha'ij mati'ijta je'ej tyityóomuajtyaj.

¹⁰ Tavástara',
 i maj muamua'tyej, muéetzij mu jitze tyí'ca'nyej,
 ji'nye capáj a'náj mahuóohua'xij a'íjma i maj muahuoo.

¹¹ Setyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi, i ti a'áa tyejé'íjtaj a'ájna a Sión;
 siahuo'ré'ixaatye' néijmi'que' i chájta'naj jitze je'ej ti a'ín tyi'tíj huáaruuj.

¹² Dios pu hua'tamuá're'rii a'íjma i maj je'ej tyityóomuajtyej
 ajta quee yó'hua'naj i maj juyiin;
 puéjtzij pu huo'ta'sij a'íjma i maj hua'nyo'si'tye'.

¹³ Tavástara', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
 cási' je'ej mu pua'aj nya'uurej i maj nyaxana've',
 ¡pata'aj nyaj japua huatányuunyij nyej nyij quee huámuí'nyij!

¹⁴ A'yaa nu nyij, a'ájna jo'tij ja'pueertaj a Jerusalén,

a'yaa nu tyihuo'té'exaatye'ej néijmi'caa a'yan maj huacháatimee i cháanacaj japua ti muéetzij jimi xá'puí' mej mij tyu'táchuiicaj, nyej nyajta nyetyamua've' ji'nye muáaj paj nyajapuáj huatanyúj.

¹⁵ A'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' a'íi mu jujíimua'aj je'ej pua'aj ju'uurej, a'íi mu jujíimua'aj eetávitzej

a'íjci jitze i tápi'narij a'íimaj maj tyu'tyá'avaataca' mej mij séecan huavívi'.

¹⁶ Tavástara' pu arí tyu'tá' mej mij jáamua'tyij,

a'íi pu arí néijmi'i tyo'xá'puí'intarej.

A'íj mu huatyévi'raj i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij

a'íjci jime' i tyi'tíj a'íin ti tyámua' jáaruuj ti'ij séej huatyéevi'.

¹⁷ A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta i maj quee tyá'tzaahuatye',

majta i maj yo'huá'xij i Dios,

a'áa mu jo'tyá'itzeere'ej jo'maj i mui'chítyee já'ava'tacaa,

¹⁸ ji'nye camu a'náj huojo'huá'xij i maj quee je'ej tyéejviicue',

capu ajta jusén jime' jó'vesij i maj jitzán tyi'ijchó've'.

¹⁹ Ájchesij, Tavástara',

capáj tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i tyáati' ti óotzaahuatye',

pata'aj a'áa huo'xíjtye'en jo'paj muáaj já'sejre' a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye'.

²⁰ A'yaa paj huó'uurej mej mij tyu'tátziinye'en, Tavástara',

¡huo'ta' mej mij uhuóomua'tzij maj tyétyecaa mana'aj pué'een!

10

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jaatáhuoonyij ti i Dios jaatyáhuire'en

¹ Tavástara', ¿ji'nye pej pij a' ímuáj já'sejre'?

¿ji'nye pej pij ja'avaaj ti'ijta je'ej pua'aj tyí'rijcaa?

² Jéehua pu ootzáahuatye', a'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij,

ajta huápuí'ij nyu'camuí'ij jamuaritye' a'íjci i ti tyóoxaahuaj,

ajta a'íi pu huatyévi'ri'huaj

a'íjci jime' a'íin ti tyámua' jáaruuj ti'ij a'íin séecan huavívi'.

³ A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íj pu jin óotzaahuatye' je'ej ti jusíj tyi'tíj tyí'xie've';

a'íi pu je'ej pua'aj tyí'xaxa'aj i ti jéehua tyí'nyacua'aj ajta majúujipuj i Tavástara'.

⁴ A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íi pu huápuí'ij óotzaahuatye', ajta a'yan tyí'xaj tíjin:

“Capu Dios séejre'. Capu ma' a'tíj ti nyéetzij tyi'tíj jin ná'xijtye'ej.”

A'íi pu néijmi'i a'íin tyi'pué'een i ti jitzán tyí'mua'tzej.

⁵ A'náj ti na'aj pu tyámua' tyé'yi'ij je'ej ti tyi'tíj jin ricij.

A'íjci jimi, capu séejre' i puéjtzij muáaj paj jaatá'an,

capu a' véjri' já'sejre' ti'ij a'íin jaaséj.

A'íi pu hua'a'tzej i maj jájcha'íire',

⁶ ajta a'yan tyí'mua'tzej ti'ij je'ej ja'uuren,

ti ajta quee a'náj tyi'tíj je'ej pua'aj rinyij jimi.

⁷ Tyényi'tze' pu jéehua éejnyinyii i ti je'ej pua'aj huánamuajrii,

ti hue'tzij pué'een ajta ti'ij séej je'ej pua'aj tyu'tájeevej,

nyúucaria'ra' pu ja'avaaj i ti quee jatá'caa ti juxáahuaj séjre'ej ajta i ti je'ej pua'aj een.

⁸ A'íi pu hua'eeve', a'ájna jo'maj jo'cháatimee, ajta avíitzij jin jaje'catan a'íjci i ti quee tyi'tíj jin á'itzeere'. Tyámua' pu naa tyé'sej a'íjci i ti quee pújoorej ti huatyóonaj:

⁹ a'yaa pu een ti'ij i muájyej ti a'aj je'ráaca'aj jo'tij já'tyasta', a'aj pu'ij je'raque'tij ja'eeve' a'íjci i ti quee je'ej tyéejviicue', a'yan tye'ejchó've'ej a'tzáaj ti japuan rájtzunaj, ajta ti'ij jaatyéevi', aj pu'ij jaatyása'rieéchij i tápi'narij tzajta'.

¹⁰ A'yaa mu mij tyihuo'tyáxaahuataj i maj quee pújoorej maj huatyóonaj, mati'ij a'íimaj tyihuo'ta'íjtye'en i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¹¹ A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'yaa pu tyí'mua'tzej ti i Dios tyojo'hua'naj,

ti ajta aróonamuaj ajta quee a'náj tyi'tíj huaséj.

¹² ¡Ájchesij, Tavástara', pajta ajmójca'taj!
¡Capáj huojo'hua'nán i maj quee je'ej jájtyoovej!

¹³ ¿Ji'nye mej mij, nyaj Dios, a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij tyí'tyana'naj,

a'yan metyi'mua'astij paj muáaj quee huá'xijtye'en?

¹⁴ Muáaj paj asíj períj huo'séj maj huápu'ij je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij; ¡papu'ríj huo'séj, pajta a'yan hua' jimi tyá'xa'pu'íintare'en ti'ij tyi-hua'tyévijtye'!

Muéetzij mu jimi juca'nyej a'íimaj i maj quee pújoorej maj huatyóonaj, muáaj paj huo'tyáhuire'sij a'íjma i maj xá'ricaanyij.

¹⁵ ¡Antyína'xij i hua' muáca' a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij!
¡Pajta huo'xíjtye'en a'íjci jime' i maj je'ej pua'aj ricij
'asta na'aj quee che' tyi'tíj hua' jimi á'itzeeria'aj!

¹⁶ Tavástara' pu Rey jin tyi'tyéjvee jusén jime';

¡a'íimaj mu eerá'ityi'huaj jo'maj ja'chej i maj quee tyá'tzaahuatye'!

¹⁷ Tavástara', muáaj paj janamuaj je'ej maj muéetzij jimi tyá'huoo i maj tyóoxaahuaj,

muáaj paj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa pajta huá'namuaj.

¹⁸ Tyámua' paj tyo'xá'pu'íintari'tze'en a'íjci i ti xá'rican pajta a'íjci i ti quee je'ej jájtyoovej:

¡che' a'íjna i tyáati', chuéj ti jin huatyátaavijhuaca',
quee che' tyi'tíj jin je'ej pua'aj tyi'uurej!

11

Tyaj néijmi'i jin jitzán tyú'ca'nyej i Tavástara'

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Nyáaj nu jahuoo ti'ij i Tavástara' naatyáhuire'.

Ajta ji'nye mej mij a'yan tyí'nye'ixaatye' tíjin:

“Huata'uunaj a'ájna jo'tij i jiríj jo'quéetimee, a'yájna mati'ij i pína'see.

² Huo'séj a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij:

a'íi mu tyámua' ja'uurej i i'ríj a'íjci jitze i tú'namua'aj,
majta tyámua' tya'ajcájtye'sij i ti tye'ejví i tú'namua'aj jitze
majta je'en, a'ájna jo'maj jóo'avaaj,

a'áa mu joo'aváataj mahuá'cu'raj i tyétyacaa maj tyámua' tyí'tyetyeityee.
³ Ajta tipua'aj i maj tyí'ijta mequee tyámua' tyityetyúucha'íj,
 ¿tyi'tanyí jin je'ej rinyij a'íjna i tyáati' ti tyámua' tyí'tyevij?"

⁴ Tavástara' pu a'úu já'sejre' i ju tyeyúuj tzajta' ti tyámua' een.
 Ajta a'íjna i ipuariáara'an i Tavástara' tajapuá pu já'sejre',
 ajta tyámua' naa tya'tányeerij
 tyámua' pu'ij naa tyihuá'sej a'íjma i tyeítyee.

⁵ Tavástara' pu hua'sej i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere' ajta i maj je'ej pua'aj
 tyityetyúucha'íj,
 ajta jéehua huápuí'ij hua'xana've'
 a'íjma i ti hua'ránajchi maj huatyényo'se'en.

⁶ Tavástara' pu tyu'tá'sij maj huatyéviijej a'íjma japua i maj je'ej pua'aj
 ricij,

a'íj mu jin huatyéviiyij i ti'ixcuáa, i tiéj ajta i tyi'tíj maj a'yan jatamuá'muaj
 tíjin asúufrej,

ajta tyu'tá'sij ti huatá'aacarej a'íj pu'ij jin néijmi'i tyu'riá'taasij.
 ¡Tavástara' pu a'yan tyá'xa'puí'intare'en je'ej ti hua' jimi tyi'tyéevijtij!

⁷ A'íjna i Tavástara' capu tyi'tíj jin á'itzeere'

ajta a'íj xie've' i ti tyámua' een;

¡a'íj mu mij jin nyéerima'ra' séjran a'íimaj i maj tyámua' tyí'tyesejre'!

12

Je'ej ti tyu'tyényuunyij tí'ij jaatáhuoonyij ti i Dios jaatyáhuire'en

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i canárij
 arahuéicaj ti tye'ejvivin. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Taatyáhuire', Tavástara', j'i'nye camu che' séejre' i maj muéetzij jimi
 tyá'tzaahuatye' majta tyámua' tyí'tyesejre'ej,
 camu che' séejre' i tyétyacaa maj tyámua' metyityoomuámua're'.

² A'íi mu jucuanamuaj séej jamuán majta séej;

je'ej mu pua'aj tyí'jepe' majta quee huatoojé'yacan jin tyí'xaj.

³ Tavástara', pata'aj je'ejcuuxij i hua'naana'
 a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'jepe' majta óotzaahuatye',

⁴ i maj a'yan tyí'xaj tíjin:

“A'íi pu'uj tajitzé juxie've' i tatyényij,

tanyanúu pu tajapuá huatányuusij.

¿A'tanyíj óoca'nyej tí'ij tyitaata'íjtye'en?”

⁵ A'yaa pu tyu'taxájtaca' i Tavástara' tíjin:

“A'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' majta i maj quee juca'nyej

a'íjma mu je'ej pua'aj uurej majta puéjtzij hua'tá'caa.

A'íj nu jin íjij ájchesij,

nyajta a'yan tyihuo'tyáhuire'sij mati'ij a'íimaj jéehua tyá'xie've'.”

⁶ A'íjna i Tavástara' ti jin tya'tóorasij a'íi pu jumua'tij;

¡a'yaa pu een tí'ij i pláataj ti huápuí'ij jumua'tij,

maj tyámua' tyeetyáatiej i oornaj jitze aráahua'puaj pua'máj!

⁷ Muáaj paj Tavástara', tacha'íj puá'mej,

¡a'náj tina'aj paj tacha'íj puá'mej a'íjma jimi i tyeítyee maj je'ej pua'aj
 ricij!

⁸ A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij jo'tij na'aj mu séejre' majta néijmi'que' i cháanacaj japua jaxie've' i ti je'ej pua'aj een.

13

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jáahuiire'en

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara',

¿A'najnyí pano'támua'reerij?

¿Nyi jusén jime' penyoyo'hua'xij?

¿A'najnyí pequee che' nye jimi huatyá'avaataj?

² ¿A'najnyí quee che' i nyaj júuricamej ajta i nyaxiéjnyu'caa

jajpuéetzij ja'mej ajta mej mij quee che' a'náj tina'aj juxaamuijritya'aj?

¿A'najnyí nye quee che' a'íj jimi tyi'huíire'ej na'mej i ti nyéjcha'íire'?

³ Tavástara', nyaj Dios,

inaaséj, pajta naatájeevej, tyámua' tyina'tányeeritye' i nyajíise'!

¡Nyej nyij quee nyáaj huámuí'nyij!

⁴ ¡Che' quee a'yan tyí'xajtaj i ti nyéjcha'íire' yee: “Nu'ríj jaatyáamue'tij”!

¡Che' quee jutyamua've'ej tipua'aj nyáaj nie'rá'itzen!

⁵ Nyáaj nu a'íj jitze tyí'ca'nyej i paj jin nyaxie've',

nyaxiéjnyu'caa pu jutyamua've' jì'nye muáaj paj nyajapuáj huatányuusij.

⁶ ¡Nyetyu'táchuiicaj a'íjci jimi i Tavástara' a'íjci jime' ti tyámua' nye jimi tyú'ruuj!

14

Tyi'tíj ti je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i tyáati'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David ti jitze ajtyáma'can

¹ A'íimaj i maj quee ma'umuámua're' a'yaa mu tyí'mua'tzej ti quee i Dios séejre',

néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj huaríj,

tyi'tíj mu jin huápuí'ij je'ej pua'aj huaríj,

¡capu síj séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íij!

² Tajapuá pu imuáj i Tavástara' hua'sej a'íjma i tyeítýee

ti'ij huo'séj tipua'aj síj séjre'ej ti tyihuojó'itej,

a'tíj ti i Dios huocaj.

³ Ajta néijmi'i mu meríj a'íj jitze ucájrurij i juyéj ti je'ej pua'aj een,

néijmi'i mu juxa'aj tyi'tíj jin meríj je'ej pua'aj huaríj.

¡Capu che' síj séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íicaj!

¡Capu na'aj síj ma' já'sejre'!

⁴ Camu tyihuojó'itej a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

a'íimaj mu hua'ci'in i nyetyeítýeristyamua' ti'ij a'tíj ti páan huácua'nyij,

a'íimaj i maj quee jahuoo jitzán ma'can i Tavástara'.

⁵ A'íi mu juviváaj muá'ju'un metyi'tzínnya'aj,

jì'nye Dios pu a'íjma jimi séejre' i maj ja'tzaahuatye'.

⁶ A'íimaj mu hua'xaahuaj je'ej maj tyá'xie've' i maj tyóoxaahuaj,

ajta i Tavástara' pu tyámua' tyihuá'cha'ij.

7 ;A'tzúj cuj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sión
a'áa je're'nyej i ti hua' japua huatányuusij a'íjma i maj Israel jitze
ajtyáma'can!

Ti'ij i Tavástara' seequéj tyihuo'tyátoonyij a'íjma i maj jitzán ajtyáma'can,
a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i Jacob maj jitze eeráma'can,
majta néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can.

15

Tyi'tíj ti i Dios tyicho 've' a'íjci jimi i tyáati'

Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara',

¿a'tanyíj pújoorej ti'ij a'áa jo'quéej já'ra'nyij jo'paj muáaj já'sejre'?,
¿a'tanyíj pújoorej ti'ij a'áa ja'cháaj já'ra'nyij jo'tij néijmi'i tyámua'
tyejé'een ti ajta a' jitze ajtyáma'can?

² A'íi pu'uj i ti quee tyi'tíj jin á'itzeere' ajta tyámua' tyi'tyúucha'ij sécan
jamuán,

ajta a'íjna jin tyí'xaj i ti ji're'can jime' néijmi'i jime' i juxiéjnyu'caa,

³ a'íjna i ti quee a'tíj je'ej pua'aj tyí'xaj,

a'íjna i ti quee je'ej pua'aj ja'uurej i ju' amíncuj,

ajta quee je'ej pua'aj tyihuá'xaj i maj jimi avéjri' jo'cháatimee,

⁴ a'íjna i ti hua'xana've' a'íjma i maj huápu'i'ij je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
ajta tzaahuatyí'ra'aj tyícha'ij a'íjci jimi i ti tyá'tzaahuatye' i Tavástara' jimi,
a'íjna i ti aróo'astee je'ej ti tyi'tíj jin tya'tóorasij tyij ajta quee tyámua'
tyé'yi'can jimi,

⁵ a'íjna i ti hua'nyijtye' i jutúmii ajta quee huá'huavii mej mij jéetze'
tyaanájchitye'en,

a'íjna i ti quee jaxie've' ti tyi'tíj ancuriáan avíitzij jime' a'íjci jimi i ti quee
tyi'tíj jin á'itzeere'.

A'íjna i ti a'yan tyi'tyúucha'ij, capu a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej.

16

Capu tyi'tíj ajtáhua'aj séejre' ti jéetze' tyámua' een tyej tyij ja'ancuriá'an

Je'ej ti tyi'riá'mua'aj jutzájta' a'íjna i David

¹ ;Nyéetzij náacha'ij, Dios, ji'nye muéetzij nu jimi jahuoo pej pij
naatyáhuüre'en!

² Nyáaj nu a'yan tyimuaaté'exaaj tijin:

“Muáaj paj nyavástara' pué'een, i ti néijmi'i nye jimi tyámua' tyí'uurej,
capu tyi'tíj ajtáhua'aj séejre' ti a'yan een pati'ij muáaj.”

³ A'íimaj i hua' dioosijtyamua' jéehua mu uhuájca'nyej,
a'yaa mu tyí'xaj a'íimaj i maj hua' jimi tyá'tzaahuatye',

⁴ a'íimaj i maj hua' mui'rej i jusáanturistyamua'
majta jéehua hua' jitze tyí'ca'nyej.

¡Canu a'náj tyi'tíj a'yan uuren mati'ij a'íimaj ricij i xúure'ej jime'!

¡Canu a'náj huo'taxájta je'ej maj a'íimaj ántya'ruj!

⁵ Muáaj, Tavástara', muéetzij jimi nu néijmi'i tyí'ijcha'ij,

muáaj paj néijmi'i jin tyámua' tyinaatyátoosij,
nyajúuricamej nu muéetzij jimi jaatyátoosij.

⁶ A'íj nu tyu'mué'tij a'áa ti tyejé'sejre' jo'tij huápu'i'ij naa tyojo'sé'rin,
¡naa pu tyu'sé'rin a'íjna i nyéetzij ti tyinaac'íj!

⁷ Nyetyaatatyójtzi're'ej i Tavástara', ji'nye a'íi pu tyámua' tyinu'cájuyetyej, ajta néijmi'que' i nyatzájta' a'íi pu tíca' tyámua' tyinu'cámua'riityee.

⁸ A'náj tina'aj nu tyámua' tyá'mua'reej ti i Tavástara' nye jimi yésejre', a'íi pu nyamuáca'ta' pujmua' séejre', canu nyij tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej.

⁹ A'íj pu jin, i nyatzájta',
jéehua pu i nyaxiéjnyu'caa jutyamua've'.

Néijmi'i pu i nye tyéviij juxáahuaj séeria'aj ja'mej,

¹⁰ ji'nye capáj tyu'tá'sij nyaj a'áa ja'séeria'aj ná'ra'nyij jo'maj ty-ityajá'ava'tacaa,

icapáj tyu'tá'sij ti a'íjna i ti tyámua' a' jimi tyí'sejre' huatyéjpeteyej jo'tíj ja'tyácun!

¹¹ Panaataséjratye'sij i juyéj ti jitzán séejre' i júuricamej.

Jéehua pu tyámua'vi'ra'aj séejre' a'ájna jo'paj muáaj já'sejre', tyámua' pu jusén jime' tyí'een muéetzij jimi.

17

Je'ej ti tyu'tyényuunyij tí'ij jimi tyámua' tyá'ra'nyij

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i David

¹ Tavástara', huánamuaj nyaj quee tyi'tíj jin á'itzeere', pajta a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'muahuaviij, tyámua' tyu'namuaj je'ej nyaj a' jimi tyá'huoo, ji'nye capu tyenyij jitze éejnyinyii ti tyí'hue'tacaa.

² ¡Che' muéetzij jimi jo've'me'en i maj jin ná'xijtye'en ji'nye muáaj paj jamua'reej je'ej ti tyí'xa'pui'in!

³ Muáaj paj períj jamua'reej je'ej nyaj tyí'mua'tzej, tíca' paj mujo've'mej pej pij náacha'íin, tyámua' paj períj huápuí'ij naa tyinaatyésej, pajta quee tyi'tíj huátyoj ti je'ej pua'aj een.

Canu tyi'tíj huataxájtaca' ti quee a'yan tyi'ja'yájnataca'aj,

⁴ a'yájna mati'ij i séecan ricij, nu'ríj ajtáaraa a'íjma jimi i maj jéehua junyo'si'tye', a'yájna pati'ij muáaj tyu'ta'íjtaca' a'nyúucaa jitze.

⁵ Tyámua' nu naa tyu'méj a' juyéj jitze, canu a'náj ajtáaraa a'íjci jitze a'nyúucaa i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

⁶ Dios, muéetzij nu jimi huatyényuusij,

ji'nye muáaj paj nyanamuaj, pata'aj náanamuaj, huánamuaj je'ej nyaj tyí'xaj.

⁷ Tyámua' paj naa tyinaataséjratye'en i paj jin nyaxie've', muáaj, i paj hua' japua huatányuusij a'íjma jimi i maj hua'ajcha'íire' a'íimaj i maj jahuoo paj a'íjna jin huo'tyáhuíire'en i paj néijmi'i jin putyí'uurej.

⁸ A'yaa paj tyináacha'íin tí'ij a'yóoj paj huápuí'ij jaxie've', miche' a'íimaj tyámua' tyináacha'íin i maj a' jimi tyí'huíire'

⁹ a'íjma jimi i maj nyéetzij nyenyo'si'tye'ej, ¡i maj nyéjcha'íire' majta tyí'tyacui'caa a'íi mu meríj nyajná!

¹⁰ A'íi mu óotzaahuatye', majta tyí'xaj mahua'xáahuataj i séecan,

¹¹ a'íi mu véjri' nyacújta' naavájraj a'yaa mu tye'ejchó've' mej mij nie'tárieenyij a' chóota'.

12 A'yaa mu huasé'rin mati'ij i muajyéj, muajyéj maj huápu'i'ij nyinyu'cacuj a'áa mu mij tyámua' jé'een jo'maj jó'ava'tacaa majta huápu'i'ij a'ijna jin tyi'ijchó've' mej mij ootátzunaxi'in.

13 Ájchesij, Tavástara', ipata'aj huo'tanyó'si'tye'en a'íjma!
 ¡A'yaa paj huó'uurej mej mij tyítunutaxi'in!
 A' chún jime', a'íj paj jin nyajapuáj huatányuunij a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij,

14 a'ijna i paj jin néijmi'i putyí'uurej, Tavástara', a'íj paj jin nyajapuáj huatányuunij,
 ¡hui'rájhua'xij a'íjci jitze i cháanacaj,
 i maj jitzán jahuo i ti tyihuá'ci'tyij!
 Tyu'tá' mej mij a'íimaj huochíjtyaanyi'taj,
 mej mij i hua'yojmua' tyú'cua'nyij 'asta mana'aj quee jó'vetyij,
 ajta ti'ij a'yan ajta tyá'ra'nyij a'íjma jimi i hua' yaaxújmua'.

15 Ajta a'yan tyi'ji're'can jime', nyej nyáaj nyaxáahuaj séeria'aj na'mej a'íjci jime' nyaj a' nyéerimij huaséj,
 ¡nyaj muéetzij jimi séjre'ej nyati'ijta huájistij!

18

Je'ej maj tyu'táchuiicaj mati'ij tyu'tyámue'tin

I ti a'ijna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David ti jitze ajtyáma'can, Tavástara' ti jimi tyí'huiire', i ti a'íjci i chuícarij huatáchuicaca'aj ti'ij i Tavástara' japuan huatanyúj a'íjci jimi i Saúl ajta néijmi'caa jimi i maj jájcha'íria'ca'aj. A'íi pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

1 Muáaj, Tavástara', a'íi paj pué'een i nyaj jin uhuájca'nyej;
 ¡nyáaj nu muaxie've'!

2 Muáaj paj naatyáhuiire'ej,
 a'íi paj pué'een i ti nie'cánasij,
 i ti nyajapuáj huatányuusij,
 nyaj Dios,
 i tyetyéj ti nyéetzij naatyánasij,
 i nyaj jin huatyényanaj,

i ti néijmi'i putyí'uurej ti'ij nyajapuáj huatányuunij,
 ajta i ti jitzán i'ríj nyaj huatyénya'avaaj jútye' imuáj.

3 Muáaj, Tavástara', a'yaa pu a' jimi tyi'tyéevijtij mej mij tyu'táchuiicaj,
 nyati'ijta muaatájeevej, aj paj nyaj japua huatányuusij a'íjma jimi i maj nyéjcha'íire'.

4 A'ijna i ti tye'entyípuapua'rityee pu naatyáajj'quej nyetyu'tátzin a'íjci jimi i ti néijmi'i tye'entyi'únaj.

5 A'ijna i ti tye'entyípuapua'rityee pu nyojo'riej,
 ¡a'íi pu naatyáajj'quej ti'ij naajé'caj!

6 Nyati'ij je'ej tyé'nyamua'ajcaa Tavástara' nu jimi huatyéenyuj,
 naatyéenyuj ti'ij i Dios naatyáhuiire'en,
 a'íi pu'ij náanamujri' i ju tyeyúuj tzajta',
 ¡a'íi pu jáanamujri' i nyaj huájjhuaca'!

7 Aj pu'ij huápu'i'ij ca'nyíin jin huatóoca'tzij i chuéj,
 a'íi pu néijmi'que' tyu'tóoca'tzij i jiríj,

a'íj pu jin tyu'táhuaaxij i Tavástara' ti nyú'camui',

⁸ Tzú'rita' pu citzíj iráanyej,
ajta i tyényi'tze' i tiéj ti néijmi'i tye'entyi'ú'naj,
ijutyényij jitze pu ti'ixcuáa éejhua'naa ti a'táatimee!

⁹ A'íi pu tya'antacúj i tajapuá, ti'quij yava'cáanyej.

¡Ajta jityán i icájra'an jitze jéehua pu jéetirij séjria'ca'aj ti xú'muaa!

¹⁰ A'íj pu séej japua avé'yixij i tajapuá maj tyí'huiire', ti'quij huatará'raj a'íi pu jaatátajchaca' i áacaj.

¹¹ A'íj pu jin huatyóo'avaataca',

ajta a'íjna jin ahuónaj,

i jéetirij ti xú'muaa ti jéehua séjria'ca'aj

ajta a'íjna jitze i jéetirij ti xú'muaa jéehua pu jájtyij séjria'ca'aj.

¹² Aj pu'ij tatzárij áan je'ráanyej jo'tij je'ej jé'eenye'ej ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij maj huatyóona'axcava'xi'in i víityee,

aj mu mij i jéetirij tzajta' tyéetyee aje'cáavatzij ajta ti'ixcuáa ti a'táatimee.

¹³ A'íjna i Tavástara', jútye' imuáj ti já'sejre',

a'yaa pu jútye' imuáj i nyúucaria'ra' tyu'tánamuajrej ti'ij víityee maj huatányuunyij,

tyéetyee jamuán ajta ti'ixcuáa ti a'táatimee.

¹⁴ A'yaa mu i víityee tyityetyóona'axcava'raj ti'ij i'ríj ti jin tyu'támuiniij,
cha' mu'uj mij huatóo'uj a'íimaj i maj nyéjcha'íire'.

¹⁵ Ajta pu huataséjre i ti quee séjria'ca'aj tyétye' imuáj i jájritze',

ajta i cháanacaj ti japua aróoca'nyej a'íi pu ajta huataséjre

a'íjna jime' ti tzínyire' huatánamuajre i nyúucaria'ra' i Tavástara',

ajta a'íjna jime' i ti ca'nyíin jin tyu'tají'tzej.

¹⁶ Dios pu jumuáca' jin na'ajriáj jútye' imuáj jo'tij a'íin já'sejre',

jumuáca' pu'ij ajta jin na'ajriáj a'íjci jitze i jájritze' ti jéehua ootí'.

¹⁷ Nyajapuáj pu huatanyúj a'íjima jimi i maj huápu'ij uhuácaca'nye' maj nyéjcha'íire'.

Í maj nyaxana'va'ca'aj majta jéetze' uhuácaca'nye' nye quee nyáaj.

¹⁸ A'aj mu naatanyó'si'tyej nyati'ij quee je'ej tyéejviicue'raca'aj,

ajta i Tavástara' pu naatyáhuíi,

¹⁹ a'íi pu ni'rájtoo jó'nyej nyaxáahuaj já'sejria'aj,

nyajapuáj pu huatanyúj a'íjci jime' i ti nyaxie'va'ca'aj!

²⁰ Í Tavástara' pu naatá' i nyaj jaamué'tij

a'íjna i ti nyaci'puáatacaj a'íjci jime' nyej tyámua' tyi'tyínyecha'ij,

²¹ jí'nye nyáaj nu a'íj jitze ucáamej i juyáara' i Tavástara',

¡canu a'náj jaatyáhue'taca' i nyaj Dios!

²² Nyáaj nu a'náj tina'aj jamua'reej je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca',

canu a'náj jaatyáxaahuataca' je'ej ti a'íin junyúuca a jin tyu'ta'íjtaca'.

²³ Canu tyi'tíj jin a'ítzéeria'aj naaméj a'íjci jimi,

nu'ríj ajtáara a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een.

²⁴ Tavástara' pu tyinaatá' tyi'tíj nyaj huamue'tij

a'íjci jime' nyaj néijmi'i jin tyámua' huaríj jo'tij a'íin já'sejre'.

²⁵ Muáaj, Tavástara', tyámua' paj éenye'ej séejre' a'íjci jimi i ti tyámua' tyí'sejre',

ajta jí'reenye'ej séejre' a'íjci jimi i ti quee tyi'tíj á'itzeere',

²⁶ pajta quee hue'tzij jin séejre' a'íjci jimi i ti quee tyí'hue'tacaa,

pajta huápu'ij jaria'mua'reej a'íjci jimi i tu'cájmua'rej.

27 Muáaj paj hua' japua huatányuusij a'íjma i maj quee óotzaahuatye',
pajta jéehua huo'tyáxaahuataj a'íjma i maj óotzaahuatye'.

28 Muáaj, Tavástara', muáaj paj naatyátatzavi'tye'ej,
muáaj, nyaj Dios, muáaj paj naatyátatzavi'tye'ej a'ájna jo'tij jo'tíca'.

29 Muáaj paj naatáhuüre'sij a'íj nu jin jaatyánasij a'íjci i ti nyéjcha'üre',
ajta quee naatyánasij i ti jin curia'námi'huajmee i hua' chájta'naj.

30 A'íjna i juyáara' i Dios néijmi'i pu jin tyámua' een,
ajta i ti jin tya'tóoratziiri' i Dios a'íj pu jitze i'ríj tyaj jitzán tyú'ca'nyej,
¡Dios pu huo'tyécha'íisij néijmi'caa a'íjma i maj jitzán tyí'ca'nyej!

31 ¿A'tanyíj Dios pué'een, ti quee Tavástara' jitze séejre'?

¿Tyi'tanyí dios ra' ajtáhua'aj sáij séejre' tí'ij taatyécha'íin?

32 Dios pu a'íin pué'een i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa,
a'íi pu tyámua' ja'uurej je'ej nyej nyáaj tyi'tyínyecha'íj,

33 a'íi pu tyi'tá'caa tiquee a'chu tyíjetyej i nye chapuáaj, a'yájna tí'ij i
muaxáj,

ajta nyatá'caa nyej nyij tyámua' eenye' séejre' jútye' imuáj,

34 a'íi pu tyámua' nya'uurej nyej nyij huatyényo'se'en,

ca'nyíjra'aj pu nyatá'caa nyej nyij ja'antyítutaj i tú'namua'aj tyapúusti' ti
jin taavijhua.

35 Muáaj paj nyecha'íj pajta nyajapuáj huatányuusij,

pajta tyámua' naa tyí'nyevi' a'muáca'ta' jime',

pu'ríj tyámua' tyinaatyáhuüi a'íjna muáaj paj tyinaatá'.

36 Tyámua' paj tyú'ruuj i nyajuyéj jitze tí'ij quee tyi'tíj nyetyesi'huaritye',
canu nyij tyi'tíj jitze éejcataj i nya' íicaj jime'.

37 Nyahuo'taven i maj nyéjcha'üre' nyajta je'en huo'táa'saca',

aj nu nyij tányij huariá'raa nyati'íj hua'antyipua'ritya'aj.

38 Nyahuo'tyátzaanaxij. Camu che' ájhuiixij.

A'íi mu eetavátzij jó'nyaj ja'ra'íicajmee.

39 Muáaj paj ca'nyíjra'aj naatá' nyati'íj huatyényo'sej,

muáaj paj a'yan huó'ruuj maj a'íimaj nye jimi ecóotutaxi'ín i maj quee
tyu'namuaj,

40 ajta mej mij nye jimi huatóo'uunaj a'íimaj i maj nyéjcha'üre'.

A'yaa nu nyij tyihua'antyipua'rij a'íjma i maj nyaxana'va'ca'aj.

41 A'íi mu jahuoca'aj maj huo'táhuüre'en, ajta capu a'tíj huo'táhuürej,

Tavástara' mu majta huatajé, ajta a'íin quee huó'namuajri'.

42 ¡A'yaa nu huó'ruuj tí'ij chuéj ti muünyíj áacaj ti jajcui'naj!

¡Nyajta a'yan atyihuojóoraxij tí'ij xiéerij a cáayej jitze!

43 Nyajapuáj paj huatanyúj a'íjma jimi i tyeítjee maj quee tyihuojó'itej,

pajta naatá' nyej nyij néijmi'que' tyu'ta'íjtaj

majta tyeítjee nyahüüre' i nyej nyáaj quee huá'muajtyajca'aj.

44 Mati'íjta náanamuaj, a'íi mu na'rá'astijre'ej,

tyeítjee mu tyámua' tyí'nyaxaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,

45 majta séecan i tyeítjee i maj majta séej chuéj japua jo'cháatimee a'íi mu
quee che' je'ej jájtyoovej

majta juviváaj iiráaju' jo'maj jóo'avaataca'aj.

46 ¡Che' jusén jin séejre'ej i Tavástara'!

¡Che' tyámua' eenye' i ti nyecha'íj!

¡Nyiche' va'cán jin tyámua' tyeetyátoonyij i Dios ti nyaj japua huatányuusij!

47 A'íi pu Dios pué'een i ti puéjtzij huo'ta'sij a'íjma i maj je'ej pua'aj nyoorej ajta naatá' nyej nyáaj tyihuo'ta'íjtye'en i ti chájta'najmee jitze.

48 A'íi pu nyajapuáj huatányuusij i maj jin nyajaaxiejvi' i maj nyéjcha'íire', ajta a'íjma jimi i maj quee tyihuojó'itej i maj nyeyo'si'tya'cuj.

¡Muáaj, Tavástara', muáaj paj nyaj japua huatányuusij a'íjma jimi i tyétyacaa maj tyo'cájaaxiejve'!

49 A'íj nu jin tyí'muatyajtzi're' hua' tzajta' i tyeítyee, nyajta tyu'táchuiicaj a'íjci jitze i paj jin ántyapuaj.

50 Muáaj paj tyi'tá'caa ti tyu'tyámue'tij a'íjna i paj rey jin ja'antyíhuoj, a'náj tina'aj paj tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i David pajta i maj jitzán eeráma'can.

19

I ti jin i Dios naa huasé'rin a'íjci jitze i ti tyú'taahuaca'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

1 I tajapuá ti séejre' pu jaxaj i ti jin i Dios naa huasé'rin, ajta i ti tyú'taahuaca' pu jin ámiteere' ti a'íin jéehua tyu'yí'tin.

2 A'náj tina'aj mu jatyáxajta, majta i tíca' néijmi'que' jamua'reeren.

3 Tyij ajta quee namuajre' i maj tyi'tyáxajta capu síij nyúucarij namuajre',

4 ajta i nyúucaria'ra' pu néijmi'que' mua'reeri'huan i cháanacaj japua, a'áa pu já'mua'reeri'huan jo'tij i cháanacaj joo'ástimee.

A'áa pu Dios tyámua' tyojo'ruuj ti'ij i xicáj a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij,

5 ajta a'yan tyi'ráamej tyámua' éenye'ej ti'ij i ti huatyényeíichij, a'yaa pu tyu'tóotyamua've'sij ti'ij i ti tie'chacaa ti'ij tyu'mué'tin.

6 A'yaa pu i xicáj utyeje'ejnyésij jitzán i jútye' ti séejre', ajta je'en uja'ancárutyij yu pujmua' a'íjci jitze i tajapuá ti séejre', ajta quee huatái'riitarij ti tyi'tíj huatyóo'avaaj ti'ij quee jatyátieexi'rasime'en.

7 Néijmi'i pu jin tyámua' een i Tavástara' ti jin tyí'mua'taj, jì'nye a'íi pu jájcuacan tyu'tá'caa i júuricamej. Tyámua' pu een i Tavástara' ti jin tyu'ta'íjtaca', jì'nye tyámua' pu tyu'cámua'riityej a'íjci i tyáataj ti quee óotzaahuatye'.

8 I Tavástara' ti jin tyu'ta'íjtaca' tyámua' pu tyí'een, jì'nye tyámua'vi'ra'aj pu tatá'caa i taxiéjnyu'caa tzajta'.

I nyúucarij ti jin tyu'ta'íjtaca' i Tavástara' a'íi pu jumua'tij ajta tyámua' tyita'tanyéjnye'rityee i taji'ij jitze.

9 Tyámua' pu een i Tavástara' tyaj jin huátzaahuatye'en ajta jusén jime' séejre'.

Jì'ré'can jime' pu séejre' i nyúucarij Tavástara' ti jin tyu'ta'íjtaca', néijmi'i pu'ij a'íin tyámua' tyí'een,

10 ¡jéetze' pu tyá'najchij quee i ooroj ti jumua'tij!, ¡jéetze' pu áncacaj mequee i sarátyee maj jumua'tij!

11 A'íi pu a'íin pué'een i ti jacha'ij a'íjci i ti muéetzij muahuíire', ajta tyámua' jimi tye'mej tipua'aj ja'rá'astijre'en.

12 ¿A'tanyíj jusíj jamua'reeren tyi'tíj ti jin quee xá'puí' huaríj?
 ¡Tyinaatú'uunyi', Tavástara', i nyaj jin quee xá'puí' huaríj aviitzi jime'!

13 Capáj tyi'tá'care'en ti óotzaahuatye'ej a'íjna i ti muahuiire',
 capáj tyi'tá'care'en ti a'íin tyinaata'íjtye'en i nyaj jin á'nyatzaahuatye'.
 A'yaa nu nyij tyáati' tyi' pue'éenye'ej na'mej ti quee tyi'tíj jin á'itzeere',
 a'yaa nu nyij quee che' va'cán jin tyi'íjxána'cira'aj na'mej.

14 Che' tyámua' eenye' muéetzij jimi
 i nyenyúuca a'ajta je'ej nyaj tyí'mua'tzej,
 Nyavástara', muáaj paj nyahuiire' pajta nyajapuáj huatányuusij.

20

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tyej tyij tyu'tyámue'tin

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

1 Che' i Tavástara' muáanamuj tipua'aj je'ej petya'amua'ajcaj,
 che' i Dios ra' a'íjci i Jacob a' japua huatányuunyij.

2 Che' a'íin uyo'ta'ítyej i paj jin huatya'huiire'en
 a'áa pu imuáj yo'ta'ítyij a' ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijn Sión.

3 Che' néijmi'i tyo'támua'reej i paj jimi tyu'támu'vejritaca'
 ajta tyámua' tyihua'ancuria'an i ya'muáatyee paj jimi huo'támu'vejritaca'.

4 Che' néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej paj tyá'xie've'
 ajta je'en a'yan huárinyij je'ej paj perij tyaataxájtaca'.

5 A'yaa tu tyij a'íjna jin tyí'ye'esten i paj jin tyu'tyámue'tij,
 tyajta je'en jútye' ajméjca'taxi'ij
 nyúucaritze' a'íjci i taj Dios.

¡Che' i Tavástara' néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej paj tyaatáhuaviiraj!

6 Tyámua' nu naa tyá'mua'reej ti i Tavástara'
 jaatá'sij ti tyu'tyámue'tin a'íjna i rey a'íin ti ja'antyíhuoj,
 ajta janamujran a'ájna a tajapuá jo'tij tyámua' tyejé'een,
 a'íi pu jaatá'sij i ti néijmi'i jin putyí'uurej ti'ij va'cán jin tyu'tyámue'tin.

7 Séecan mu a'íjma hua'ajcha'ij i caríáata' i maj jitzán huanyo'se'en
 majta séecan i cahuáayu'uj huáya'muaj,
 tyajta ityáj a'íj tu jitze ajtyu'uj i Tavástara' taj Dios.

8 A'íi mu tyítunutaxij, mati'ij mij eetávatzi,
 tyajta ityáj tyóoche' tu tyámua' een tyajta huatyu'uj.

9 Tavástara', ¡huatá' ti tyu'tyámue'tin a'íjna i ti rey jin tyi'tyéjvee!
 ¡Pajta táanamuj tyati'íjtá muaatájeevej!

21

Je'ej tyaj tyu'táchuiicaj tyati'ij tyu'tyámue'tin

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

1 Tavástara', a'íi pu jutyamua've' i ti rey jin tyi'tyéjvee ji'nye ca'nyíjra'aj
 paj jaatá',

¡jéehua pu huápuí'ij jutyamua've' ji'nye muáaj paj jaatá' ti tyu'tyámue'tin!

2 A'yaa paj huaríj je'ej ti a'íin tyá'xie'va'ca'aj,
 capáj tyi'tíj jin quee a'yan huaríj je'ej ti a'íin tyimuaatáhuaviiri'.

3 Muáaj paj jaataxié'vej pajta va'cán jin tyámua' tyeetyájtoo
pajta cúruun ju'cárujtyi'ri' ooroj ti pué'een.

4 Júuricamej pu muaatáhuaviiri', muáaj pej pij jaatá',
júuricamej ti á'tyeeren ajta quee tyi'tíj jin je'ej rinyij.

5 Tyi'muatyojtzi're' a'íjci jime' paj jaatáhuu, ijíj pu va'cán jin putyi'uurejve,
muáaj paj jaatá' mej mij jaatyátzaahuatye'en ajta je'en ji'réenye'ej séejre'.

6 Jusén jime' paj tyámua' tyeetyájtoo,
jéehua pu jutyamua've' a'íjci jime' paj jitzán séejre'.

7 Muáaj, rey paj pué'een, capu a'náj antyipua'rij i paj jin tyi'tyéjvee, ji'nye
Tavástara' paj jitze tyí'ca'nyej,

ja'íj paj jitze tyí'ca'nyej i ti jin muaxie've' a'íjna i ti jútye' imuáj já'sejre'!

8 A'íjna i paj néijmi'i jin putyí'uurej a'íi pu néijmi'caa huata'sij i maj
muájcha'íre',

ja'muáca'ta' paj jin huo'táa'sij i maj muaxana've',

9 a'úu paj huojo'tyátoosij i oornaj tzajta' ti ú'taa
pati'ij a'íj jin huatá'sejrataj pej pij huo'xíjtye'en.

A'íjna i Tavástara', ti jin nyú'camui',

a'íj pu jin hua'antypua'ritye'sij i tiéj jime' ti néijmi'i
tye'entyípuaapua'rityee.

10 Pajta huo'rio'uunaj íyan cháanacaj japua pajta hua' tzajta' i tyeétyee
a'íjma i hua'yojmua' pajta i maj hua' jitze eerányesij.

11 Tyij majta jaxie'va'aj maj je'ej pua'aj muáa'uurej

majta jaxajta je'ej maj huárinyij a' jimi

capu a'yan tye'mej je'ej maj a'íimaj tyá'xie've',

12 ji'nye muáaj paj huo'tamuáaritye'sij,

a' tú'namua' paj jin a'íjma huatyámue'tij.

13 ¡Ajchesij Tavástara', a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej!

¡Tyetyí'ye'estej tyajta tyu'táchuiicaj a'íjci jime' paj tyu'tyáamue'tij!

22

*Je'ej ti tyí'jijhuaj i tiquee je'ej jájtyoovej ajta i chuícarij maj jin
tyaatatyójtzi're'en*

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jime' i cuínarij
ti a'yan antyapuaaj tijin "Í muaxáj ti séejre' ti'íjta i xicáj eeré'nyej".

Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

1 Muáaj paj nyaj Dios, muáaj paj nyaj Dios,

¿ji'nye pej pij manúuriej?,

¿ji'nye pej pij quee paj mujo've'me'en pajta je'en nyajapuáj hu-
atányuunyij?,

¿ji'nye pej pij quee nyanamuaaj nyati'íjta nyeyiiney a' jimi huatyényuunyij?

2 Muáaj paj nyaj Dios,

tújca nyajta tíca' nu a'jimi jahuoo, ajta capáj nyanamuaaj,

¡capu je'ej tyí'rij nyej nyij huányaso'pe'en!

3 Pajta muáaj néijmi'i jin tyámua' een,

muáaj paj tyí'íjta, néijmi'i mu tyi'muatyojtzi're' i maj Israel jitze aj-
tyáma'can.

4 A'íimaj i tahuásimua'ci'ij mu a' jitze tyu'cá'an,

a' jitze mu tyi'ca'nyajca'aj, muáaj pej pij hui'rájtoj,

5 mamuaatáhuaviiri' paj huo'táhuire'en, aj pej pij huo'ta' maj juxáahuaj séjre'ej,
a' jitze mu tyu'cá'an, ajta capáj muáaj huo'tyáxaahuataca'.

6 Ajta canu nyáaj tyáati' pué'een, sulu chui'núj nu pué'een,
ja'íi nu pué'een i tyeítýee maj néijmi'i jatýá'aatzej!

7 A'íimaj i maj nyeséj, a'íi mu nyéetzij nya'a'tzej,
jéehua mu ná'xaahuaj, majta nye jimi naa tyitye'cámu'vajra

8 majta a'yan tyi'xáataj tíjin:

"A'múu pu i Tavástara' jitze tyí'ca'nyej,
che' a'íin i Tavástara' ji'rátoonyij.

A'íjci jime' i ti huápu'íj jaxie've', che' a'íin japuan huatányuunyij."

9 A'yaa pu'ij tyí'een:

muáaj paj tyu'tá' nyej nyij huanie'huaj i jucáara' jitze i náanaj,
pajta tyu'tá' nyej nyij jitzán huányaso'pe'en.

10 Nyati'ij quee xu nyáaj huanie'huacaj,
muáaj paj a'íin pué'eenye'ej i paj nyaj jime' antyíamua'reeriaca'aj,
nyati'ij nyana'aj tyí'sejria'ca'aj i jucáara' jitze i náanaj,
muáaj paj nyaj Dios pué'een.

11 Capáj nye jimi ajtáyi'can,
ji'nye véjri' pu yetyí'sejre' i ti je'ej pua'aj tyí'nya'uurej,
ajta quee a'tíj nyaj jamuán yésejre' tí'ij naatáhuire'en.

12 A'yaa mu meríj tyinyajná mati'ij i túuru'uj a'íimaj i maj nyéjcha'íire',
a'yaa mu huasé'rin mati'ij i túuru'uj a'áa maj já'ma'can a'ájna a Basán,

13 a'yaa mu tyí'tyaci'xij mati'ij i muajyéj i maj huápu'íj nyinyu'cacuj,
a'íi mu jacácuaxa'va'raj majta je'en nyéetzij nyatache'vej.

14 A'yaa nu een ti i jájtyij ti tyixírej,
ajta i nyacaríj arí néijmi'i eerácuuxij.
Ajta i nyaxiéjnyu'caa a'yaa pu een tí'ij i xíjca
a'íi pu arí ij tyáxisij i nyaj tzajta'.

15 A'yaa pu arí tyu'tyáahuaj i nye tyenyij tí'ij i xaríj ti huatyáteeri'huaca',
ajta i nyenyanúu arí arávi'taxij yujtyí pujmua'.

¡Chuég ti muiinyíj paj jin na'vá'naj cuxáa nyaj nyeríj huamuí'!

16 A'yaa mu cuxáa tzi'cíj, jéehua mu i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
a'íi mu meríj néijmi'que' nyeriana'aj,
majta meríj tyinaapuég i nyamuáca' jitze majta nya' íicaj jitze.

17 F'ríj nyaj jaatyé'iten i nyacaríj.

A'náj tina'aj mu na'ráasej a'íimaj i maj nyéjcha'íire',

18 a'íi mu meríj tyu'rióotui'ij i tyí'nyacaanaa,
majta a'íjci jin jumue'tij.

19 Pajta muáaj, Tavástara', i paj a'íin pué'een i nyaj jin uhuájca'nyej,
¡capáj nye jimi ajtáyi'can!, ¡jiye'tzín paj mujo've'me'en pej pij
naatáhuire'en!

20 Pata'aj nyaj japua huatányuunyij nyej nyij quee huámui'nyij a'íjci jime'
i chúun,

capáj tyi'tá'care'en mej mij naajé'caj a'íimaj i tzi'cíj,

21 Pata'aj nyaj japua huatányuunyij mej mij quee naatyájci'mej i muajyéj,
¡pajta tyu'tyáanaj tí'ij quee je'ej nya'uurej i hua'ahuaj i túuru'uj!

22 Nyáaj nu a' jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej i nye'ihuáamua',
nyajta tyimuaatatyójtzi're'ej a'ájna jo'maj a'íimaj jóosi'rii.

23 Mua'aj, mu siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara', ¡se-
tyu'tatyójtzi're'!

¡Miche' néijmi'i tyámua' tyeetyátoonyij a'íimaj i maj Jacob jitze
eeráma'can!

¡Miche' néijmi'i jaatyáanajche i maj Jacob jitze eeráma'can!

24 Ji'nye capu a'ín séej huatyáxaahuataj capu ajta séej quee namuajran
a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' maj jin japuétzitarej,
capu ajta a'íjma jimi huatyóo'avaataj.

¡A'í pu huá'namuaj mati'ijta jimi jahuoocaj ti'ij huo'tyáhuire'en!

25 Hua' tzajta' a'tyétyeristyamua' i maj jéehua ará'asej
nyetyimuaatatyójtzi're'ej a'íjci jime' i paj tyámua' een,
hua' jimi i maj tzáahuatyi'ra'aj a' jimi tyícha'ij
nyamua'ra'astijre'ej tyi'tij nyaj jin atányarasij.

26 Setyú'cua', mua'aj mu siaj quee je'ej jájtyoovej,
'asta siana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj,
setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', mua'aj mu siaj jahuoocaj,
siata'aj sij jéehua á'tyeevi'in siaj a'yan huacháatime'nyij.

27 Néijmi'i i maj séej chuég japua jo'cháatimee majta i maj séej nyúucarij
jin tyí'xaj,

a'íimaj i tyeétyee maj a'áa jo'cháatimee jo'tij i chuég joo'ástimee,
xo'támua'reej i Tavástara', siajta je'en jimi mujo'vá'ju'un,
a'íj xu jimi tyítunutaxi'in.

28 Ji'nye a'í pu a'ín pué'een i Tavástara' i ti Rey jin tyí'ijta,
ajta néijmi'caa tyí'ijtye' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

29 Jimi xu ecóotutaxi'in siajta a'íj siana'aj huatyáanajchej,
néijmi'i i maj jéehua tyú'cha'ij,
néijmi'i i maj chuég ti muiinyij huatyóotaahuaj,
ji'nye camu a'íimaj jujímua'aj júurij.

30 I maj nyej jitze eerányesij a'í mu jaatyánajchij i Tavástara'
majta jusén jime' jitzán ma'can tyi'xáataj muá'ju'un,

31 ajta i maj majca'huáyee nanie'huan, a'í mu huo'té'exaatye'ej
i paj jin tyámua' tyá'xa'puí'intare' ajta je'ej paj tyí'muarie'.

23

A'íjna i Tavástara' a'í pu a'ín pué'een i ti nyecha'ij

Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

1 A'íjna i Tavástara' a'í pu a'ín pué'een i ti nyecha'ij,
capu tyi'tij ná'itziitye'.

2 A'áa pu nyaja'ta'caa nyej nyij huányaso'pe'en a'ájna jo'tij naa ty-
ojo'huá'raa,

ajta a'áa nyojoovi'tij jo'tij quee ca'nyíin já'mui'yej,

3 ca'nyíjra'aj ti jájcuaaj pu nyatá'caa

ajta juyéj jitze náavi'tij ti huatóoje'yej,

a'íj pu jin tyámua' tyeetyátoosij je'ej ti a'ín ántyapuaj.

4 Tyij nyajta a'áa joomé'en jo'tij jéetze' jo'tíca' ti tyú'uu tzajta',
canu tyi'tij jin tyi'tzínnye'ej na'mej,

ji'nye muáaj paj Tavástara', nyaj jamuán yésejre'.

⁵ Tyámua' paj nye jimi tyí'uurej
hua'jhisapuaj a'íjma i maj nyéjcha'íire',
pajta nyaj mu'uj jitze na'vá'huaaj a'íjci i ti naa tyaarie'ej,
ajta jéehua nye jitze tyí'sejre' a'íjna i ti naa tyí'een muáaj paj tyinyatá'caa.
⁶ A'íjna muáaj paj tyinaatapuéjvej ajta i paj jin nyaxie've' a'íi mu nyaj
jamuán yésejre'
nyati'ij nyana'aj pua'an xicáj á'tyeeren,
ajta a'ájna jo'paj ja'chej, Tavástara', a'áa nu jusén jime' ja'cháaj na'mej.

24

A'íjna i Rey ti jin tyi'tyéjvee ti naa huasé'rin

Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Tavástara' pu ja'a'rij néijmi'i i cháanacaj,
ajta néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre',
majta néijmi'i i maj jitzán ajo'cháatimee.

² Ji'nye Tavástara' pu tyámua' jáaruuj i ti jitzán aróoca'nyej i chuéj
ajta tyámua' jáaruuj i jájritze' ajta i játya'naj jitze.

³ ¿A'tanyíj pújoorej ti'ij a'áa jo're'nyej jo'tij je'ej je'en i Tavástara'?
¿A'tanyíj pújoorej ti'ij a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij i tyeyúujra' tzajta' ti naa
een?

⁴ A'íjna i ti tyámua' een i jumuáca' jitze i jumua'tzíira'aj jitze
ajta quee tyi'tíj jin tyi'ijxána'cira'aj
a'íjna i ti quee sáanturij na'michej
ajta quee hue'tzij jin tya'tóoratzi'racia.

⁵ A'íjna i Tavástara', ajta i Dios ti japuan huatányuusij,
a'íi pu tyámua' tyeetyátoosij ajta tyámua' naa tyá'xa'pui'intari'tze'en.

⁶ A'yaa pu tyúuxie've' maj a'yan eenye' a'íimaj i maj jahuoo i Tavástara',
a'íimaj i maj jahuoo maj jaaséj jo'tij já'sejre' i Dios ra' a'íjci i Jacob.

⁷ ¡Che' antácuunyi'huaxi'in i puéertaj ti jusén jin séejre'!
¡Che' antacúunyi'huaj tá'ra'nyij tyahua'puajma'aj,
a'íi pu'ij utyárutyij a'íjna i ti naa huasé'rin i ti Rey jin tyi'tyéjvee!

⁸ ¿A'tanyíj a'íin pué'een i ti naa huasé'rin i ti Rey jin tyi'tyéjvee?
¡A'íi pu a'íin pué'een i Tavástara', i ti uhuájca'nyej ajta jéehua jaayí'tin ti
huatyényo'se'en!

¡A'íi pu a'íin pué'een i Tavástara', i ti jaayí'tin ti tyu'tyámue'tin a'ájna
jo'maj já'nyo'se'!

⁹ ¡Che' antácuunyi'huaxi'in i puéertaj ti jusén jin séejre'!
¡Che' antacúunyi'huaj tá'ra'nyij tyahua'puajma'aj,
a'íi pu'ij utyárutyij a'íjna i ti naa huasé'rin i ti Rey jin tyi'tyéjvee!

¹⁰ ¿A'tanyíj a'íin pué'een i ti naa huasé'rin i ti Rey jin tyi'tyéjvee?
¡A'íi pu a'íin pué'een i Tavástara' i ti néijmi'i putyí'uurej!
¡A'íi pu a'íin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee ti ajta naa huasé'rin!

25

Je'ej ti sîj tyu'tyényuunyij ti'ij jaatáhuoonyij ti i Dios tyámua' tyu'cájuyetyej

David ti ja'a'rij

¹ Tavástara', muéetzij jimi nu huatyényuusij;

² nyaj Dios, muéetzij jimi nu tyí'ca'nyej:

capáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en.

¡Miche' quee nya'a'tzej a'íimaj i maj nyéjcha'íire'!

³ ¡Che' quee a'náj tyévi'si' huataséjre'en

sîj ti muéetzij jitze tyí'ca'nyej!

¡Miche' a'íimaj huatóotyevi'ra'astaj

a'íimaj i maj cha'mana'aj tyi'tíj jin je'ej pua'aj tyí'muaxaj!

⁴ Tavástara',

naataséjratye' a' juyéj,

pata'aj a'íj jitze tyámua' tyináavi'tisime'en,

⁵ ná'anvi'tichij, nu'cájuyetyej a'íjci jitze i ti ji'ré'can jime',

ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta i ti nyaj japua huatányuusij.

A'náj tina'aj nu muéetzij jitze tyí'ca'nyej.

⁶ Tavástara',

ootámua'reej i paj jin taxie've' i paj jin tá'cu'vej

i paj a'náj tina'aj tasejratye',

⁷ ajta capáj ja'tamuá're'rihua'an tyi'tíj nyaj jin ootyá'itzee

nusu tyi'tíj nyaj jin je'ej pua'aj huaríj nyati'ij nyooj tyamueestaca'aj.

Tavástara', nyéetzij paj no'támua'reej,

a'íjci jime' paj va'cán jin nyaxie've' pajta i paj jéehua tyinaatapuéjvej.

⁸ Tavástara' pu tyámua' een ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere',

a'íi pu tyámua' huá'uurej je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyi'ijxána'cira'

⁹ ajta tyámua' tyihuo'cájuyetyej a'íjma i maj quee óotzaahuatye',

¡a'íi pu tyámua' huá'uurej mej mij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj!

¹⁰ A'íi pu a'náj tina'aj tyámua' huá'uurej hua'xie've'ej ajta quee tyi'tíj jin

a'itzéeria'aj,

a'íjma i maj ja'rá'astej tyi'tíj ti jin tyihua'táratziiri',

ajta je'ej ti tyi'tíj jin tyu'ta'íjtaca'.

¹¹ Tavástara', va'cán nu jin ootyá'itzee,

tyinaatú'uunyi'ri', tyámua' paj tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuaj.

¹² A'íjci i tyáati' ti tzáahuatyira'aj jimi tyícha'ij i Tavástara',

a'íj pu huataséjratye'sij tyi'tíj ti juyáara' jitze ucájrutyey,

¹³ a'íi pu néijmi'i tyámua' jimi tyí'uurej

ajta i chuéj huo'ta'sij a'íjma i maj hua' jitze eerányesij.

¹⁴ Tavástara' pu hua' amíincuj pué'een a'íjma i maj tzáahuatyira'aj jimi

tyícha'ij,

ajta huo'ta'sij maj jáamua'reej tyi'tíj ti jin tya'tóoratziiri'.

¹⁵ A'náj tina'aj nu a'íj jitze rányeej i Tavástara',

ji'nye a'íi pu néijmi'i jin tyámua' tyí'nyecha'ij.

¹⁶ Naaséj, Tavástara', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,

ji'nye nyasíj nu yésejre' nyajta quee je'ej jájtyoovej.

17 ꞑ nyaxiéjnyu'caa pu je'ej pua'aj tyóomua'tzej,
 pata'aj nyaj japua huatányuunyij ꞑ nyaj je'ej pua'aj tyé'nyamua'tzej.
 18 Huaséj ꞑ nyaj jin jajpuéjtzij ajta ꞑ nyaj jin á'viicue're',
 pajta tyinaatú'uunyi' ꞑ nyaj jin á'itzeere'.
 19 Cási' huo'séj a'chu maj ará'asej ꞑ maj nyéjcha'ire'
 a'ímaj ꞑ maj nyeje'catamui' a'íjci jime' ꞑ maj jéehua nyaxana've'ej.
 20 ꞑNáacha'ij, pajta japuan huatányuunyij ꞑ nyajúuricamej!
 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en,
 ji'nye muéetzij nu jimi jahuoó pej pij naatyáhuire'en.
 21 Che' a'ín naatyáhuire'en ꞑ nyaj tyámua' een nyajta quee je'ej pua'aj
 tyí'mua'tzej,
 ji'nye muéetzij jimi nu nyeríj tyí'ca'nyej.

22 ꞑMuáaj paj nyaj Dios,
 pata'aj néijmi'i jin hua' japua huatányuunyij tyi'táj maj jin je'ej tyi-
 tyóomua'tzej a'ímaj ꞑ maj Israel jitze ajtyáma'can!

26

Tyi'táj ti jitze juca'nyej a'íjna ꞑ júuricamej ti tyámua' een

ꞑ David ti ja'a'rij

1 Tavástara', pata'aj tyámua' tyino'xá'pui'intari'tze'en,
 ji'nye tyámua' nu tyi'tyínyecha'ij canu tyi'táj jin á'itzeere'.
 Muéetzij nu jimi Tavástara', tyámua' naa tyí'ca'nyej,
 2 tyámua' paj naa tyinaaséj, pajta a'náj tina'aj nyeséejra,
 ꞑpajta jaatyéesej je'ej nyaj tyí'mua'tzej
 pajta a'ij huaséj je'ej ti een tyétye' imuáj ꞑ nyamua'tziira'aj!
 3 A'náj tina'aj pu nye jitze séejre' ꞑ paj jin nyaxie've'
 nyajta quee tyi'táj jin á'itzeere' a' jimi,
 4 canu a'náj hua' jamuán tyu'xájtaca' ꞑ maj tyí'hue'tacaa
 canu nyajta hua'antyánaxcaca' a'íjma ꞑ maj quee ma'umuámua're'.
 5 Capu na'ráanajchij maj jusi'rihua'an a'ímaj ꞑ maj je'ej pua'aj tyi-
 tyetyúucha'ij,
 canu a'náj hua' jamuán tyu'yé'estej ꞑ maj je'ej pua'aj ricij.
 6 Nu'rij tyámua' naa tya'nányamuejtyej nyajta quee che' tyi'táj jin
 tyi'ijxána'cira',
 Tavástara' a'yaa nu tyá'xie've' nyaj ajtyáxiirej jo'tij jo'tyéjvee ꞑ nyaj japuan
 muatyáanajche,
 7 nyajta je'en muéetzij jimi tyu'táchuiicaj,
 nyajta a'ij huataxáj ꞑ ti jéehua naa tyu'sé'rin muéetzij jimi.
 8 Tavástara' nyáaj nu jaxie've', a'íjci ꞑ tyeyúuj ꞑ paj tzajta' séejre',
 jo'tij já'sejre' a'íjna ꞑ paj jin huápuí'ij naa huasé'rin.
 9 Capáj náa'ri'racare'en ꞑ nyajúuricamej hua' jamuán ꞑ maj tyi'ijxána'cira',
 capáj tyi'tá'care'en ti nye jimi a'yan tyé'yi'can ti'ij tyihuá'uurej a'íjma ꞑ
 maj tyí'tyacui'caa,
 10 a'íjma ꞑ ti hua' muáca' jitze séejre'
 ꞑ maj jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij ajta tyi'táj maj jin tyeítyee cuanamuj.
 11 Nyajta nyáaj canu tyi'táj jin á'itzeere'
 ꞑpata'aj nyajapuáj huatányuunyij, ná'ancu'vaxi' nyéetzij!
 12 Tyámua' nu naa tya'rányaca'nyej ꞑ nya' íicaj jime',

tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara' metyi'séeracaj i
tyeítyeristyamua'me'en!

27

*Tavástara' pu a'ín pué'een i ti nyatatzavi'tye' ajta i ti nyaj japua
huatányuusij*

I David ti ja'a'rij

¹ Tavástara' pu a'ín pué'een i ti nyatatzavi'tye' ajta i ti nyaj japua
huatányuusij,

¿a'tajnyíj jimi nyetyi'tziinya'aj na'mej?

Tavástara' pu japuan huatányuusij i nyajúuricamej,

¿a'tajnyíj nyij tziinye'ej na'mej?

² A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, i maj nyéjcha'íire',
a'íi mu tyúusi'rii mej mij nyajná majta je'en na'antypuá'ritye'en,
majta a'íimaj mu jujíimua'aj ejcá'cata'aj majta eetávitzej.

³ Tyij majta mue'tíj a'íimaj nyeria'naj,
capu tyi'tziinye'ej ta'mej i nyaxiéjnyu'caa,
tyij majta tyámua' ju'uurej mej mij naatyényo'si'tye'en,
nyáaj nu nyaxáahuaj séeria'aj na'mej.

⁴ Séej nu'uj tyi'tíj jaatáhuaviiri' i Tavástara',

síij pu'uj i ti nye jitze juxie've',

a'íi pu a'ín pué'een nyej nyij a'áa ja'séeria'aj ná'ra'nyij i tyeyúuj tzajta'

Tavástara' ti ja'a'rij

a'náj tina'aj tújca'rij tzajta' nyati'ij nyana'aj á'tyeeren

nyej nyij i tyeyúujra' tzajta' jaatyáanajche

nyajta je'en a'íj huaséj i ti jin huápuí'ij naa huasé'rin.

⁵ Tí'ij a'ájna atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ja'mej,
a'íi pu i Tavástara' nyecha'íij ja'mej i ju tyeyúuj tzajta',
nyáaj nu jityán ja'séeria'aj na'mej.

¡Ajta tyi'tíj jitze ti ájtyeej tyámua' tyi'nyecha'íij ja'mej!

⁶ Aj pu'ij naatái'riitye'sij nyej nyij ájnyeerej

hua' japua a'íjma i maj nyéjcha'íire',

aj nu nyij jimi tyu'támu'vejritaj i tyeyúuj tzajta',

nyajta je'en jijhuan nyenyetyámua'va'aj, nyajta jimi tyu'táchuiicaj i
Tavástara'.

⁷ Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástara': náanamujri'.

Ná'ancu'vaxi' nyéetzij, ¡pajta naatájeevej!

⁸ Nyaxiéjnyu'caa pu a'yan tyi'nye'ixaatye' tíjin:

“Pata'aj jáahuonyij jo'tíj i Tavástara' já'sejre'.”

Nyajta nyáaj, Tavástara', nyámuahuoo jo'paj muáaj já'sejre'.

⁹ ¡Capáj ja'avaataj nye jimi!

¡Capáj a'íjci jin manúujipuan i paj jin nyú'camui'!

¡Muáaj paj pu'uj a'ín pué'een i paj naatyáhuiire'ej!

Capáj juséentacan manúujipuan pajta quee tyi'tíj naata'an nyaj jin
huatyényahuiire'en,

ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta i ti nyaj japua huatányuusij.

¹⁰ Tyij ajta i táataj manúurieenyij nusu i náanaj manúurieej,

muáaj, Tavástara', muáaj paj nyaj jime' antyía'mua'reeriaj puá'mej.

11 Tavástara', naataséjratye' a' juyéj,
 pajta a'íj jitze nu'cájuyetyej i ti naa een
 ji'nye a'íimaj mu nye'eeve' i maj nyéjcha'íire',
 12 capáj tyi'tá'care'en mej mij nye jimi a'yan huárinyij je'ej maj a'íimaj
 tyá'xie've',
 ji'nye mue'tíj mu meríj a'íimaj je'ej pua'aj tyinaaxájtaca'
 a'íimaj i maj jéehua tyí'hue'tacaa majta junyo'se've'ej.
 13 Ajta nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej
 nyej nyáaj jaséjran a'íjci i ti jin i Tavástara' tyámua' tyinaatyátoosij
 nyati'íj nyana'aj á'tyeeren nyaj júurij.

14 ¡Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej!
 ¡Huatyá'ca'nyej, capáj tá'xa'huata'an!
 ¡A'yaa pu tyi'ja'yájna, Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej!

28

Tavástara' pu janamuaj je'ej tyaj jimi tyityeetyényuusij

¡ David ti ja'a'rij

1 Tavástara', muáaj paj tyámua' tyí'nyecha'íj,
 muéetzij nu jimi huatyényuusij.
 Pata'aj naatájeevej nyati'íj muéetzij jimi huatyényuunyij.
 Ji'nye tipua'aj pequee náanamuaaj,
 pu'ríj nyej nyij a'íjma jimi huatyénye'iteen i mui'chítyee.
 2 Huánamuajri' nyej jíhuaj muéetzij jimi jahuoo paj naatyáhuíire'en,
 nyati'íjta ajmójca'taxi'in a'ájna jo'tíj já'sejre' a' tyeyúuj ti tyámua' een.

3 Capáj anyojóojipuan hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj,
 capáj tyi'tá'care'en tí'ij a'yan cha'tána'aj tyí'nyoorej tí'ij a'íjma i maj je'ej
 pua'aj ricíj,
 i maj jéjrista' a'yan tyúusejrataj cuxáa maj tyámua' tyí'tyetyeityee
 ajta hua' tzajta' pu jéehua séejre' i maj jin je'ej pua'aj tyí'uurej.
 4 Pata'aj a'yan tyihuo'tá'an je'ej ti a'íjma tyi'tyévijtye',
 néijmi'i jime' tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj huaríj,
 a'yaa paj huó'uurej je'ej maj a'íimaj tyi'tíj jin huaríj,
 a'yájna matí'ij a'íimaj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huaríj.
 5 Ji'nye camu a'íimaj jo'támua'reeri',
 je'ej ti tyi'tíj jin huaríj i Tavástara',
 ¡che' a'ín hua'antyipuá'aritye'en ajta je'en quee che' hua'ajriá'puana'an!

6 ¡Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara', i ti náanamuaajri' je'ej nyaj
 jimi tyu'tyéenyuj!

7 A'íjna i Tavástara' a'íi pu nyecha'íj a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej,
 a'íj nu jitze néijmi'i jin tyu'cá'an, a'íi pu'ij naatyáhuíi.
 ¡ nyaxiéjnyu'caa pu jutyamua've',
 nyetyu'táchuicaj nyajta tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara'.

8 Tavástara' pu a'ín pué'een i maj jin uhuácaca'nye' i
 tyeítyeristyamua'me'en,
 a'íi pu ajta jaatyáhuíire'ej a'íjci i rey a'ín ti ja'antyíhuoj.
 9 Tavástara', pata'aj hua' japua huatányuunyij a'tyéityeristyamua',
 pajta tyámua' tyihuo'tyátoonyij i maj muéetzij jitze ajtyáma'can.

A'yaa paj tyihuó'cha'íin tí'ij i cánya'xii tí siire',
ja'náj tina'aj paj néijmi'caa tyámua' tyí'vi'raj!

29

I nyúucaria'ra' i Tavástara' i tí néijmi'i jin putyí'uurej

Chuícarij David tí jo'yú'xaca'

¹ Siata'aj néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Tavástara', mu siaj yójmua'mua' pué'een i Dios,

setyu'tatyójtzi're' i tí néijmi'i jin putyí'uurej siajta i tí jin naa huasé'rin i Tavástara',

² setyu'tatyójtzi're' i tí naa huasé'rin i tí jin ántyapuaj i Tavástara', siajta jaatyáanajche i Tavástara' a'ájna jo'tij naa tyejé'een jo'tij a'íin já'sejre'.

³ I nyúucaria'ra' i Tavástara' a'íi pu ca'nyíin jin tányuuej i jájritze', a'ájna i Dios tí jin naa huasé'rin a'íi pu ca'nyíin jin namuajre', Tavástara' pu a'áa já'sejre' i jájritze' tí ca'nyíin já'xire'.

⁴ Ca'nyíin pu jin namuajre' i nyúucaria'ra' i Tavástara' tí'ij víityee maj tyényuue'en,

ajta quee a'tíj pújoorej tí jaatyápua'ritye'en i nyúucaria'ra' i Tavástara',

⁵ a'íi pu i nyúucaria'ra' i Tavástara' ja'cátaaraxij i jucúj tí tyu'uj.

¡Tavástara' pu ja'cátaaraxij i jucúj a'áa tí jo'váatimee a Líbano!

⁶ Ajta jaatáca'tzij i jiríj a'áa tí jo'quéetimee a Líbano ajta a'ájna a Sirión,

¡ajta tyu'tá'sij maj tyítzunaxi'in mati'ij i túuru'uj majta i visáaru'uj!

⁷ I nyúucaria'ra' i Tavástara' a'yaa pu een tí'ij i maj tyóona'axcava'ra'an,

⁸ a'ájna i nyúucaria'ra' i Tavástara' a'íi pu jaatáca'tzij i chuéj tí quee tyi'tíj japuan séejre',

¡Tavástara' pu jaatáca'tzij i chuéj tí quee tyi'tíj japuan séejre' a'áa tí já'sejre' a Cadés!

⁹ I nyúucaria'ra' i Tavástara' a'íi pu jaatáca'tzij i su'uj tí hua'uj

ajta néijmi'i tyu'riá'na'caj i tí viváajma'aj tyu'uj.

Néijmi'i mu jaatyátzaahuatye'sij, a'ájna jo'tij i tyeyúujra' jo'tyéjvee.

¹⁰ Tavástara' pu tyihuá'ijtye' i víityee,

¡Tavástara' pu rey jin tyí'ijta jusén jime'!

¹¹ Tavástara' pu ca'nyíjra'aj huo'ta'sij i jutyéityeristyamua',

Tavástara' pu tyámua' tyihuo'tyátoosij ajta tyámua' naa tyihuo'tyéjeevij i maj jitzán ajtyáma'can.

30

Chuícarij tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

Chuícarij. Je'ej maj tyu'táchuiicaj mati'ij tyámua' tyeetyátoonyij i tyeyúuj. David tí ja'a'rij

¹ Tavástara', nyáaj nu muéetzij tyí'muatzojtzi're'

ji'nye muáaj paj naatá' nyej nyij nyaxáahuaj séjre'ej,

ji'nye muáaj paj quee tyu'tá'

mej mij a'íimaj naatyáxaahuataj i maj nyéjcha'íire'.

² Tavástara', nyaj Dios,

muéetzij nu muaatáhuaviiri' paj naatáhuíire'en, muáaj pej pij tyináahuaj,

³ muáaj, Tavástara', muáaj paj náahuíi nyej nyij quee huámui'nyij,

júuricamej paj naatá', pajta nyajapuáj huatanyúj nyej nyij quee huámui'nyij.

4 Mua'aj, mu siaj tyámua' een i Tavástara' jimi, ¡siata'aj jimi tyu'táchuiicaj!,

¡siajta tyaatatyójtzi're'en i ti naa een i ti jin ántyapuaaj!

5 Ji'nye capu a'chu á'tyeeren i ti jin nyú'camui', ajta i ti jin tyámua' naa tya'ajxié'vi'ra', jusén pu jin séejre'.

Típua'aj tíca' tyátayiinya'aj,

íiya' tu tyijta tatyámua've'ej tá'ju'un.

6 A'yaa pu nyéetzij nya'axcaj tiquee tyi'tíj je'ej nyoorej, nyajta a'yan tyi'riá'mua'aj tíjin:

“Capu che' a'náj tyi'tíj je'ej nya'uurej.”

7 Pajta muáaj, Tavástara', a'íjna i paj jin tyámua' tyitatá'caa muáaj paj períj tyámua' náa'uuriajca'aj a'ájna jo'tíj tyámua' tyejé'een,

ajta pati'ij quee che' nyahuiiria'ca'aj

a'íjna i ti tzínyi're' pu nyojo'riej.

8 Tavástara', muéetzij jimi nu huatyényuusij,

Tavástara', muéetzij jimi nu jéehua jahuoo.

9 ¿Tyi'tanyí je'ej tyúumue'tíj típua'aj nyáaj náamui'nyij,

nusu típua'aj nyéetzij mana'vá'naj?

¡Capu i'ríj ti i chuéj ti muínyíj tyimuaatatyójtzi're'en

nusu ti jaataxáj i paj jin naa een!

10 Tavástara', náanamuaaj pajta nyéetzij ná'ancu'vaxi',

Tavástara', ¡naatáhuire'!

11 Paj pu'ríj naatá' nyaj a'íjna jin huatányetyamua've'en i nyaj jin nyaxaamujritya'ca'aj;

papu'ríj néijmi'i tyinyacáa'ri'ri' i nyaj jin nyaxaamujritye'

pajta a'íj tyinatyéchejtje i nyaj jin tyú'ye'esten.

12 A'íj nu jin Tavástara' nyaj Dios,

capu i'ríj nyaj quee ave'nyuuca'an,

¡a' jimi nu tyu'táchuiicaj

nyajta a'náj tína'aj tyimuaatatyójtzi're'ej!

31

Je'ej tyej tyámua' naa i Tavástara' jitze tyú'ca'nyej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

1 Tavástara', muéetzij jimi nu jahuoo paj naatyáhuire'en;

¡capáj a'náj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en!

¡Tyámua' paj tyinaatyáhuire'en, ji'nye muáaj paj quee tyi'tíj jin á'itzeere'!

2 Tyámua' paj tyináanamuaaj;

¡pata'aj huatá'ca'nyej, pajta je'en nyaj japua huatányuunyij!

Pata'aj muáaj a'íin pué'eenye' i nyaj jitzán huatyényaca'nyej,

¡muáaj paj a'íin pué'eenye' i ti nyahuiire' ajta i ti nyaj japua huatányuusij!

3 ¡Muáaj paj a'íin pué'een i nyaj jitzán nyaca'nyej ajta i nyaj jitzán huatyényahuiire'en!

¡Tyámua' paj tyináavi'tisime'en pajta náacha'íin, tyámua' paj ty-eetyátoonyij i paj jin ántyapuaj!

4 ¡Naatyáhuüre' mej mij quee je'ej nyoorej i maj nye'eeve',
ji'nye muáaj paj a'ín pué'een i ti nyecha'ij!

5 Muéetzij nu muaatátuüre'sij i nyajúuricamej,
¡pata'aj nii'rátoonyij, Tavástara', Dios paj ji're'can jime' pué'een!

6 Nyahua'xana've' a'íjma i maj hua'najchej i sánturij maj quee tyi'tíj
huüre'.

Nu'rij néijmi'i jin a'íj jitze tyí'ca'nyej i Tavástara'.

7 A'íjna i paj jin nyaxie've' pu nyatá'caa nyej nyij huányetyamua've'en.

Muáaj paj períj jaaséj i nyaj jin nyaxaamujritye',
pajta jamua'reej i nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej,

8 capáj tyi'tá'care'en ti a'ín naatyéevi' i ti nyéjcha'üre',
¡muáaj paj a'áa nyojo'tyéjche jo'tij quee tyi'tíj je'ej nyaja'uurej!

9 Tavástara', nyéetzij ná'ancu'vaxi',
ji'nye jéehua pu je'ej pua'aj tyí'nya'uurej.

A'íjna i ti nyacui' a'íj pu jin nyacua'nyej i nyaji'ij jitze,
i nye tyévi'j jitze, ¡ajta néijmi'que' tyinyetyáacui'!

10 ¡A'íjna i ti nyacui' ajta i nyaj nyeyiin
a'íi pu quee naatá'sij nyej nyij á'tyeevi'in nyajúurij!
Canu che' nyaca'nyej a'íjci jime' nyej nyaxaamujritye',
¡néijmi'que' nu nyeríj i nye tyévi'j jitze quee che' nyaca'nyej!

11 Nyáaj nu a'ín pué'een i maj néijmi'i ja'a'tzej a'íimaj i maj nyéjcha'üre'
a'íimaj mu majta nya'a'tzej i maj nye jimi avéjri' huacháatimee,
majta néijmi'i nyatziinye' a'íimaj i maj nyamua'tyej.

¡A'íimaj mu nye jimi huatóo'uunaj a'ájna a' cáayej jitze mati'ijta naaséj!

12 Néijmi'i mu meríj nyojo'hua'xij,
cuxáa nyaj nyeríj huamuí'.

A'yaa nu een ti'ij i xá'rij ti arí huatyátaarixij.

13 Jéehua nu tyí'namuaj maj i tyeítýee je'ej pua'aj tyinyetyáxajta:

“Jéehua pu tyú'tziinyi're' néijmi'que'.”

A'íimaj i maj nyéjcha'üre', a'íi mu tyámua' ju'uurej mej mij je'ej pua'aj
náa'uurej,

¡tyámua' mu ju'uurej mej mij naajé'caj!

14 Nyajta nyáaj, Tavástara', muéetzij nu jimi tyí'ca'nyej,
nyáaj nu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: “¡Muáaj paj nyaj Dios pué'een!”

15 Muáaj paj a'muáca' jitze ji'tyáa' i nyajúuricamej,
¡pata'aj nyaj japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj nyéjcha'üre', majta
nyamuaritye'!

16 Pata'aj jaataxié've'en a'íjna i ti muéetzij muahuüre',
pajta nyaj japua huatányuunyij, a'íjci jime' i paj nyaxie've'.

17 Tavástara', muéetzij jimi nu huatyényuusij,
¡capáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en!
¡Pata'aj a'íjma huatatyévi'ra'astaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
pata'aj a'áa huaja'vá'naj jo'maj tyityajá'ava'tacaa tí'ij quee a'tíj
huo'namuaj!

18 Che' quee namuajria'aj je'ej maj tyí'xaj a'íimaj i maj tyí'hue'tacaa,

í maj tyá'xaahuataj metyí'xaj majta tyú'xana've',
majta je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci í tyáataj tí quee tyi'táj jin á'itzeere'.

19 ;Huápuí'ij paj muáaj naa huojó'mua'raj a'íjma í maj tzáahuatyí'ra'aj a'
jimi tyícha'ij!

A'yaa paj tyé'cha'ij tí'ij tyi'táj tí huápuí'ij tyá'najchij
pajta, hua'jíisa' a'íjma í tyétyacaa,
a'íjma paj tyu'tá'sij í maj muéetzij jimi tyí'ca'nyej.

20 Hua' jamuán paj séeria'aj puá'mej pajta tyámua' tyihuo'tyécha'íisij
pajta quee tyu'tá'sij tí'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej maj a'íimaj tyá'xié've' í
tyétyacaa í maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij;

muáaj paj hua'cha'íij puá'mej a'ájna jo'paj muáaj já'sejre'
mej mij quee je'ej pua'aj tyihuá'jeevej a'íimaj í maj hua'ajcha'íire'.

21 Che' jí'réenya'aj séjre'ej í Tavástara', tí a'ájna jime' í tí jin taxie've'
jéehua tyámua' tyú'ruuj nye jimi
a'ájna nyatí'ij quee je'ej jájtyoove'ej.

22 Nyatí'ij jéehua tyihuányamua'tziityej a'yaa nu tyi'riá'mua'aj tíjin
paj períj a'ímuáj nyojóoriej jo'paj muáaj quee já'sejre',
ajta nyatí'ij muaatáhuaviiri' paj naatáhuíire'en,
muáaj paj náanamujri' í nyaj jíjhuaca'aj.

23 Siata'aj jaaxié've'en í Tavástara', néijmi'í í maj quee tyi'táj jin á'itzeere'.
Tavástara' pu tyámua' tyihuá'cha'ij a'íjma í maj quee tyí'hue'tacaa,
ajta a'íjma í maj jéehua óotzaahuatye'
a'yaa pu puéjtzij tyihuo'tá'sij je'ej tí tyihuá'cí'puaj.

24 Xatyóoca'nyej siajta ca'nyíjra'aj huatóoa'an í juxiéjnyu'caa tzajta'
néijmi'í í maj Tavástara' jítze tyí'ca'nyej.

32

Tyaj jaataxáj tyi'táj tyaj jin ootyá'itzee tyajta je'en tyu'táta'uunyi'

Je'ej tí tyihuo'muá'tyej a'ájna í David

1 Che' huatóotyamua've'en a'ájna í tyáatí' í maj meríj néijmi'í jin
tyaatú'uunyi'ri'

tyi'táj maj jitzán pua'ritye' ajta tyi'táj tí jin huóoxana'círej.

2 Che' huatóotyamua've'en a'ájna í tyáatí' tí quee tyi'táj jin avíitzij je'ej
pua'aj ricíj

tí ajta quee í Tavástara' tyi'táj jitzán pua'ritye'ej.

3 Nyatí'ij quee xu jaxáatacaj tyi'táj nyaj jin tyi'íjxána'círa'ca'aj,
nye tyévira' pu á'pua'risime'ej

a'ájna jime' nyaj a'náj tína'aj nyeyiinyaca'aj,

4 jí'nye tújca ajta tíca'

ja'muáca' tí néijmi'í tyámua' tyí'uurej a'íi pu nye jítze séjria'ca'aj.

A'yájna tí'ij í xúuxu'uj tyu'tyáhuasij í xíjcata',

a'yaa pu nya'axcaj nyaj quee che' je'ej rinyij.

5 Ajta néijmi'í nu muéetzij tyimuaaté'exaaj

tyi'táj nyaj jin tyi'íjxána'círa'ca'aj ajta í nyaj jin je'ej pua'aj huaríj,

a'yaa nu tyaataxie'vej nyaj muéetzij tyimuaaté'exaatye'en í nyaj
tyi'íjxána'círa'ca'aj,

pajta muáaj, Tavástara', muáaj paj tyinaatú'uunyi'ri'.

6 A'íj pu jin, tí'ijta je'ej pua'aj tyí'rijcaj
a'íimaj i maj tyámua' een a'íi mu muéetzij jimi huatyényuusij,
tyij ajta i jájtyij ca'nyíin jin huatámui'yej
capu a'íijma jitze ajtyá'astij.

7 Muáaj paj a'íin pué'een i paj naatyáhuire'ej:
muáaj paj nyecha'ij tí'ij quee tyi'tíj je'ej nyoorej,
muáaj paj a'íjna jin nie'cánasij i chuícarij i paj jin tyu'tyámue'tij.

8 I Tavástara' pu a'yan tyí'xaj tíjin:
"Nyají'ij nu jin tyámua' naa tyí'muasej.
Nyáaj nu muaaté'exaatye'sij je'ej paj huárinyij,
tyámua' nu tyimu'cámua'riitye'ej,
nyajta nu muaataséjratye'sij i juyéj paj jitzán huame'en.

9 Capáj a'yan eenye' tí'ij i muáatzuj nusu tí'ij i cahuáayu',
i tiquee huái'riitye' mej mij tyihuojo'itéej muá'ra'nyij
a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyaj hua'ria'ca'nyihua'an
a'íjci jime' i píriin ajta i tí jin antyáji'qui'
jí'nye capu seequéj ajtáhua'aj je'ej tyí'rij mej mij a' jimi ajtyáxiirej."

10 Jéehua mu tyí'cucui' a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
ajta a'íjna i tí jin tyú'xie've' i Tavástara'
a'íj pu jin néijmi'caa eeriá'nasij a'íijma i maj jitzán tyí'ca'nyej.

11 Siata'aj huatóotyamua've'en i Tavástara' jimi,
tyétyacaa siaj tyámua' een siajta quee tyi'tíj jin á'itzeere'
¡siata'aj huatóotyamua've'en siajta, jutyamua've'ej huajíjhua!

33

Chuícarij ajta i tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

1 Siata'aj jimi tyu'táchuiicaj i Tavástara', tyétyacaa siaj tyámua' een,
hua' tyenyij jitze a'íijma i maj tyámua' een, naa pu huánamuajrii i
chuícarij.

2 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jime' i áarpaj,
siajta jimi tyu'táchuiicaj a'íjci jime' i canárij,

3 siata'aj chuícarij tí jájcuaj huatáchuiicaj,
¡siajta jutyamua've'ej tyámua' naa jimi setyu'tácuinaj!

4 A'íjna i nyúucaria'ra' i Tavástara' jí're'can jime' pu séejre',
a'íj pu jin séejre' tyi'tíj tí a'íin tyú'taahuaca'.

5 Tavástara' pu a'íj xie've' i tí quee tyi'tíj jin á'itzeere' tí ajta tyámua' een,
¡a'íjna i tí jin taaxié'vej a'íi pu arí orióonajchaca' néijmi'que' i cháanacaj
japua!

6 A'íjci jime' i nyúucaria'ra' i Tavástara'
a'íj pu jin huatyátaavijhuaca' i tajapúa' tí séejre',
ajta tí'ij tyu'tají'tzej i jutyényij jime'
aj mu mij néijmi'i i xú'ra'vetyee huataséjre.

7 A'íi pu jasiire' ajta tyámua' ja'uurej
a'íjci i jájtyij a'ájna jo'tij huápu'ij ja'tyáati'.

8 Siata'aj néijmi'que' i chuéj japua jaatyátzaahuatye'en i Tavástara',

¡néijmi'i xu jaatyátzaahuatye'en mu siaj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua!

⁹ Ji'nye a'íi pu tyu'taxájtaca', ajta je'en néijmi'i tyú'taavijhuaca', a'íi pu tyu'ta'íjtaca', ajta je'en néijmi'i tyámua' tyi'éenye'ej ja'raa.

¹⁰ Tavástara' pu néijmi'i hua'antyí'uunyi'raj tyi'tíj maj muarie' a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye',

¹¹ ajta je'ej tyi'tíj jin i Tavástara' tyí'muarie' a'náj tina'aj pu tyámua' éenye'ej ja'mej.

¹² Miche' huatóotyamua've'en i tyeítsee i ti hua' Dios a'íin pué'een i Tavástara', chájta'naj a'íin ti ja'antyíhuoj ajta huatyóoa'rij.

¹³ Tavástara' pu taséj jútye' imuáj ajta néijmi'caa tyámua' tyí'sej i tyeítsee,

¹⁴ a'ájna imuáj jo'tij a'íin ja'chej a'íi pu néijmi'caa tyámua' tyí'sej i cháanacaj japua maj huacháatimee,

¹⁵ a'íi pu a'íin pué'een i ti jaatyátaahuaca' i hua'xiéjnyu'caa a'íi pu ajta néijmi'i tyí'sej tyi'tíj maj jin je'ej ricij.

¹⁶ Capu síj i ti rey jin tyi'tyéjvee jujapuá huatányuusij a'íijma jime' i maj mue'tíj i xantáaru'uj jimi tyí'huire',

camu majta a'íimaj jujapuá huatányuusij i maj jéehua jaayí'tin maj huatyényo'se'en majta jéehua uhuácaca'nye',

¹⁷ camu tyi'tíj huire' i cahuáayu'uj mej mij séej japuan huatányuunyij, tyij majta jéehua uhuácaca'nye'ej, camu hua' japua huatányuusij.

¹⁸ Ajta i Tavástara' a'náj tina'aj pu huá'cha'ij

a'íijma i maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyí'cha'ij majta a'íj jitze tyí'ca'nyej i ti jin hua'xie've',

¹⁹ a'íi pu hua' japua huatányuusij mej mij quee huácui'nyij ajta júuricamej huo'ta'sij tí'ijta huatújri'huaj.

²⁰ Ityáj tu a'íj jitze tyí'ca'nyej i Tavástara', ja'íi pu tahuire' ajta tyámua' tyí'tacha'ij!

²¹ I taxiéjnyu'caa pu jutyamua've' i Tavástara' jimi, a'íj tu jitze tyí'ca'nyej i ti jin ántyapuj ti naa een.

²² ¡Tavástara', che' a'íjna i paj jin taxie've', a'náj tina'aj tajamuán séjre'ej, a'yájna tyati'ij muéetzij tyimujcho've'!

34

Je'ej tyaj tyu'táchuiicaj tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

David ti jo'tyéyu'xaca'aj, tí'ij tyíchee a'íjci jimi i Abimélec, i ti jimi hue'tzij jin a'yan tyu'tóosejrataca' tíjin huatyóotimue'ri'

¹ A'náj tina'aj nu tye'tyóotzi're'ej na'mej i Tavástara', nye tyenyij nu jin a'náj tina'aj jimi tyi'chuiicaj na'mej.

² Nyáaj nu á'nyatzaahuatye' i Tavástara' jimi, ¡xáanamujri' siajta huatóotyamua've'en, tyétyacaa siaj quee óotzaahuatye'!

³ Tyiche' néijmi'i jimi tyu'táchuiicaj tyajta séej tyana'aj a'huatanyúucaritye'en

a'íjci jime' i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i ti jin ántyapuj i Tavástara'.

- 4 Tavástara' nu jimi jaatáhuoj tí'ij naatáhuire'en, a'íi pu'ij náanamujri',
ajta je'en nyaj japua huatanyúj a'íjci jime' nyej nyáaj tyí'tziinya'ca'aj,
- 5 A'íimaj i maj jahuo i Tavástara' jimi
a'íi mu nyéeri'iste' séeria'aj muá'ju'un a'íjci jime' i maj jutyamua've'
majta je'en quee a'náj huatóotyevi'ra'astaj.
- 6 A'íi pu huajíhuaca' i tí quee je'ej tyéejviicue', Tavástara' pu'ij
jáanamujri'
ajta néijmi'i jin japuan huatanyúj i tí jin je'ej tyóomua'ajcaa.
- 7 A'íjna i tajapúa tí tyí'huire' i Tavástara' jimi a'íi pu huá'cha'ij ajta hua'
japua huatányuusij
a'íijma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara'.
- 8 Siata'aj jaatyéesej, siajta je'en jáamua'reej tí néijmi'i jin tyámua' een i
Tavástara'.
¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati' tí a'íj jitze tyí'ca'nyej!
- 9 Siata'aj jaatyátzaahuatye'en i Tavástara', néijmi'i i maj jimi tyámua' een,
ji'nye capu tyi'tíj huo'tya'itziitye'ej a'íijma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi
tyícha'ij.
- 10 A'íimaj i chíjtyaanyi'ij a'íi mu pue'éenye'ej muá'ju'un i maj quee je'ej
tyéejviicue', majta jajpuéetzij muá'ju'un mati'ij huatatájcun,
majta a'íimaj i maj jahuo i Tavástara' jimi capu a'náj tyi'tíj huá'itziitya'aj
ja'mej.
- 11 Musio'vá'ju', nyiyóojmua', siata'aj náanamuj:
a'íj nu já'muamua'tyen siaj sij tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara'.
- 12 ¿Nyi páaxie've' paj jéehua á'tyeevi'in?
¿Nyi páaxie've' paj jaxáhuaj chajca?
- 13 Pata'aj jaatapúa'cítaj tí'ij mua' nyanúu quee je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'an,
ajta tí'ij mua' tyenyij quee a'náj tyí'hue'taj.
- 14 Ajtára' a'íjci jitze i tí je'ej pua'aj een, pajta je'en tyámua' huárinyij,
a'íj paj huáhuonyij i tí naa mua'axcaj, pajta je'en a'íj jitze ucájrutyey.
- 15 Tavástara' pu huá'cha'ij a'íijma i tyétyacaa maj tyámua' een
ajta huá'namuj je'ej maj a'íimaj tyityeetyényuusij.
- 16 Tavástara' pu hua'ajcha'íire' a'íijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
a'íj pu jin hua'antypua'ritye'sij mej mij quee che' hua'tamuá're'rihua'an i
cháanacaj japua.
- 17 Tavástara' pu janamuj a'íjci i tyáataj tí tyámua' tyi'tyúucha'ij,
ajta néijmi'i jin japuan huatányuusij tyi'tíj tí jin je'ej tyóomua'ajcaj.
- 18 Tavástara' pu véjri' séejre', tí'ij hua' japua huatányuunyij a'íijma i maj
quee je'ej tyéejtyoovej i juxiéjnyu'caa tzajta'
majta meríj yo'riey i maj jitzán tyi'ijchó'va'ca'aj.
- 19 A'íjna i tyáati' tí tyámua' tyi'tyúucha'ij jéehua pu tyi'tíj jin
japuéjtzitaren,
ajta a'íjna i Tavástara' a'íi pu néijmi'i jin japuan huatányuusij.
- 20 A'íi pu néijmi'i i caríira' cha'ij,
camu mij séej antyína'caj.
- 21 A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a'íj mu jin cui'nyij i maj jin je'ej
pua'aj ricij,
majta a'íimaj mu japuéjtzitaren i maj jájcha'íire' a'íjci i tyáataj tí tyámua'
tyi'tyúucha'ij.

22 Ajta a'íjna i Tavástara' a'íi pu hua' japua huatányuusij a'íjma i maj jimi tyí'huüre',
 ¡camu a'yan tya'ajpuéjtzij muá'ju'un a'íimaj i maj jitzán tyí'ca'nyej!

35

Je'ej tyej tyaatáhuoonyij tí'ij i Tavástara' taatáhuüre'en

David tí ja'a'rij

1 Tavástara', pata'aj hua'ajcha'üre'ej a'íjma i maj nyéetzij nyéjcha'üre';
 pajta huo'tanyó'si'tye'en a'íjma i maj nyéetzij nyenyo'si'tye'ej.

2 Pata'aj tyámua' jáa'uurej i paj jin huatyényo'se'en pajta je'en
 naatáhuüre'en,

3 pata'aj já'ajchueenyij a' chúun pej pij huo'tanyó'si'tye'en a'íjma i maj
 nyamuaritye',

¡naaté'exaatye' paj muáaj a'ín pué'een i tí nyajapuáj huatányuusij!

4 Miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj
 a'íimaj i maj jaxie've' maj naajé'caj;

miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj
 a'íimaj i maj jaxie've' maj tyinaapuéjtye'en;

5 ¡miche' a'yan huárinyij tí'ij i xiéerij áacaj tí yo'cuí'naj!

a'íjna i tí tajapuá tyí'huüre' i Tavástara' jimi a'íi pu ahuojóohua'xij.

6 ¡Che' huatyática'rej i hua' juyéj jitze ajta huapuítýi'cij,

che' a'ín huo'tamuáaritye'en i tajapuá tí tyí'huüre' i Tavástara' jimi!

7 Canu je'ej hua'uuriáacaj matí'ij a'íimaj avítzij jin jaxie'va'ca'aj maj
 naatyévi';

canu nyajta je'ej hua'uuriáacaj matí'ij a'íimaj ja'tyáacuj
 nyej nyij nyáaj a'áa ja'tyéjvetyij.

8 ¡Che' je'ej pua'aj tyú'rinyij hua' jimi!

¡Miche' jujíimua'aj je'ej pua'aj huó'uurej!

¡Che' je'ej pua'aj tyá'ra'nyij hua' jimi!

9 Aj nu nyij huatányetyamua've'sij i Tavástara' jimi,
 jí'nye a'íi pu nyajapuáj huatányuusij.

10 Nyaxiéjnyu'caa nu jin a'yan tyu'taxájtaj tíjin:

“¿A'tanyíj ajtáhua'aj séejre' tí a'yan een patí'ij muáaj Tavástara'?

Muáaj paj hua' japua huatányuusij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'

a'íjma jimi i maj jéetze' uhuácaca'nye' mequee a'íimaj,

i maj majta je'ej pua'aj huá'uurej.”

11 A'íimaj mu nye jitze tyí'pua'aritye' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
 majta a'íj tyí'nye'ihuo' tyí'tíj nyej nyáaj quee mua'reej.

12 Nyáaj nu tyámua' tyí'uurej hua' jimi majta a'íimaj mu je'ej pua'aj
 nya'uurej,

a'íi pu'ij jéehua nyaxaamujritye',

13 jí'nye matí'ij a'íimaj tyí'cucui'ca'aj

nyáaj nu hua' jime' je'ej tyé'nyamua'ajcaa,

nyáaj nu cha' nyana'aj tyi'tyényeche'tyahua'aj nyajta nye ítzi'va'ca'aj,

nyajta nyatzájta' a'náj tina'aj jahuooca'aj.

14 Nyáaj nu nyaxaamujritya'ca'aj nyajta je'ej tyé'nyamua'ajcaa,

cuxáa nyaj a'íjna jin nyaxaamujritya'aj tí'ij náanaj tí huámu'nyij,

nusu a'íjna i tyaj néemi'ij á'tajaahuatye' ca' i nye'ihuára'.

15 Ajta ti'ij nye jimi je'ej pua'aj tyu'ríj,
 néijmi'i mu a'íimaj naatyá'a'tzaca';
 cuxáa maj tyeítýee pué'eenye' maj quee nyamua'tyej,
 majta jéehua huápu'i'ij je'ej pua'aj náaruj.

16 A'íi mu je'ej pua'aj tyí'nyaxaj, majta nya'a'tzej,
 majta na'ráasej a'íjci jime' maj jéehua nyaxana've'ej.

17 Tavástara', ¿a'chunyéj pooj á'tyeeren paj hua'raséeraj puá'mej?
 ¡Pata'aj nyaj japua huatányuunyij, ji'nye a'íj nu jin júurij,
 a'íjma jimi i maj a'yan tyí'tyaci'xij mati'ij i muajyéj!

18 Nyetyimuatatyójtzi're'ej hua' tzajta' a'tyéityeristyamua' maj jéehua
 ará'asej;
 ¡menyeséeracaj mu a'íimaj nyati'ij tyámua' tyimuaatyátoosij!

19 Miche' quee nyéetzij jin jutyamua've'ej a'íimaj i maj nyéjcha'íire',
 miche' quee jutyamua've'ej a'íjci jime' nyej nyáaj nyaxaamujritye' a'íimaj
 i maj cha'mana'aj tyi'tíj jin nyajaaxiejvi'.

20 Ji'nye camu a'íimaj jahuoo maj juxáahuaj séjre'ej,
 sulu a'íi mu avíitizij jin tyámua' ju'uurej mej mij tyi'tíj je'ej pua'aj huá'uurej
 a'íjma jimi i tyeítýee maj tyámua' naa tyityeecháatimee,

21 a'íi mu acácuaxa'va'raj nye jimi, mej mij hue'tzij jin a'yan tyinaataxáj
 tíjin:

“¡Cási' taji'ij tu jin tyeríj jaaséj!”

22 ¡Muáaj paj hua'sej, Tavástara'!
 ¡Capáj a'yan eenye' ti'ij i ti quee atányuuvej!
 ¡Capáj nye jimi ajtáyi'can!

23 Ájchesij, Tavástara' nyaj Dios, ¡huájisij!
 Pata'aj no'xá'pu'i'intari'tze'en, nyajamuan paj séjre'ej.

24 Tavástara' nyaj Dios, pata'aj no'xíjtye'en,
 a'íjci jime' i paj muáaj jin tyámua' naa tyá'xa'pu'i'intare'.

¡Miche' quee a'íimaj nya'a'tzej!

25 Miche' quee a'yan tyí'xajtaj nusu maj a'yan tyí'mua'ajcaj yee:

“¡A'yaa tu tyá'xie'va'ca'aj!
 ¡Tu'ríj néijmi'i jin ja'antýipué'rij!”

26 Miche' huápu'i'ij huatóotyevi'ra'astaj
 a'íimaj i maj nya'a'tzej a'íjci jime' ti quee tyámua' tyí'nya'uurej,
 miche' jéehua huápu'i'ij huatóotyevi'ra'astaj
 a'íimaj i maj jéehua nye jimi óotzaahuatye'.

27 Ajta miche' huatóotyamua've'en majta huajíjhua muutyámua'va'aj
 a'íimaj i maj nyeséejracuj nyaj tyu'tyámue'ti;
 miche' a'náj tina'aj a'yan tyí'xajtaj tíjin:

“¡Va'cán pu jin tyí'ijta i Tavástara',
 ajta ja'ránajchi ti tyámua' tyí'eenye' a'íjci jimi i ti jahuíire'!”

28 Nyenyanúu nu jin jaataxájtaj i paj jin tyámua' tyí'uurej;
 ¡néijmi'i tújca'rij tzajta' nu tyimuaatatyójtzi're'ej!

36

Tyi'táj ti i tyáati' jin je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij ajta i Dios ti tyú'puejve'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. David ti ja'a'rij, Tavástara' ti jimi tyí'huiire'

¹ A'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íj pu tyí'ixaatye' i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij tyétye' imuáj i xiéjnyu'caria'ra' tzajta'.

Capu a'náj tzajta' séejre'

ti'ij tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íij i Dios.

² A'yaa pu tyóomua'tzej maj néijmi'i tyámua' tyá'xaj, capu ij jaxana've' i ti jin je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.

³ Je'ej pu pua'aj tyí'xaxa'aj ajta tyí'hue'tacaa, a'íi pu yo'riej i ti xá'pui', ajta jaatapuá'citaca' i ti tyámua' een.

⁴ Huaque'táj pu a'ájna jo'táj já'hui'caa, a'íj pu curia'mua'sij tyi'táj ti jin je'ej pua'aj huárinyij,

huápui'ij pu a'íj jitze juca'nyej i ti jin je'ej pua'aj ricij capu ij jaxie've' ti jaatapuá'citaj i ti je'ej pua'aj een.

⁵ Ajta i paj jin taxie've', Tavástara', tajapuá pu imuáj ja'rá'asej; ajta i paj jin tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej i ti huá'raa jitze tajapuá ti séejre'.

⁶ A'íjna i paj muáaj jin tyí'xa'pui'intare' a'yaa pu een ti'ij i jiríj ti jéetze' ajtí'ijmee;

ajta i paj jin tyí'ijta a'yaa pu een ti'ij i jájtyij ti ve'éj ti ajta huápui'ij atyáati'. Muáaj, Tavástara', muáaj paj huá'cha'ij i tyeítyee pajta i tyi'tyán maj tyityaac'íij.

⁷ ¡Dios, huápui'ij pu naa huasé'rin i paj jin taxie've'! Muéetzij mu jimi jahuoo, a'íimaj i tyeítyee mej mij huatyóohuiire'en.

⁸ Tyámua' mu naa tyityaatajú'xaj a'íjci jime' i ti jéehua i cue'ráj tyí'sejre' a'ájna jo'paj ja'chej, muáaj paj hua'tá'caa mej mij huaye'en a'íjci jitze i játya'naj ti naa éenye'ej muí'yej,

⁹ ji'nye muéetzij jitze pu séejre' i júuricamej ajta muéetzij jimi i'ríj tyej tyij ma'unyéjnye'rej.

¹⁰ Pata'aj a'náj ti na'aj hua'tá'care'en i paj jin taxie've' pajta i paj jin tyámua' een

a'íijma i maj muéetzij muamua'tyej, a'íijma i tyeítyee maj quee tyi'táj jin á'itzeere'.

¹¹ Capáj tyi'tá'care'en maj naatzíinajyi'can a'íimaj i maj óotzaahuatye' nusu maj a'íimaj nyenyo'si'tya'aj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¹² ¡Cási' a'íimaj mu eetávitzej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij! ¡A'íi mu eetávitzej mej mij quee che' ájhuiixi'in!

37

Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej

David ti ja'a'rij

¹ Capáj nyu'camui'ij tyij majta a'ín pué'eenye' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

capáj pajta huá'xana've'ej a'íijma i maj je'ej pua'aj ricij,

² ji'nye jiye'tzín mu huatyáhuasij, a'yájna ti'ij i ixáj;

ja'yaa mu tyityeeriá'huasij ti'ij i tu'píj!

³ Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej pajta tyámua' tyi'tyía'cha'ij,
a'yan paj chajca i cháanacaj japua pequee tyi'tíj jin a'itzéeria'aj.

⁴ Tyámua' paj naa tyáaxie've'en i Tavástara',
a'íi pu néijmi'i tyimuaatá'sij tyi'tíj paj jéetze' xie've'.

⁵ Pajta a' júuricamej jaatá'an i Tavástara',
a'íj paj jitze tyú'ca'nyej, a'íi pu'ij muaatyáhuire'ej.

⁶ A'íi pu muaatá'sij paj a'yan huasé'rihua'an ti'ij i tatzárij a'íjci jime' paj
tyámua' tyi'tyía'cha'ij
a'yájna ti'ij i xicáj tya'taa a'tzáaj tacuaríixpuaj.

⁷ Capáj je'ej tyí'nyuuca'an i Tavástara' jimi,
naa paj tyu'ta'cua'nyéej petyu'chó've'en ti'ij a'íin muaatáhuire'en.
Capáj jajaaxiejvi'raj a'íjci i ti tyu'tyáamue'tíj,
nusu a'íjci jimi i ti avíitzij jin je'ej pua'aj ricíj.

⁸ Huatapuá'citaj i paj jin nyú'camui', jó'hua'xij tyi'tíj paj jin nyú'camui';
capáj nyu'caj, ji'nye jéetze' pu je'ej pua'aj tye'mej.

⁹ Ji'nye i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij aa mu imuáj huojóohua'xij i chuéj
japua,
majta i maj jitzán tyí'ca'nyej i Tavástara'
a'íimaj mu a'yan huochéetya'ajra'sij.

¹⁰ Capu che' a'chu á'tyeeren mati'ij quee che' ma'huá'taj muá'ju'un i maj
je'ej pua'aj ricíj;
tyij pajta jéehua hua'huocaj, capáj che' hua'tyoonyij.

¹¹ Majta i maj quee óotzaahuatye' a'íijma pu a'rij ja'mej i cháanacaj
majta juxáahuaj huacháatima'aj muá'ju'un.

¹² A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íi pu tyámua' ju'uurej ti'ij je'ej pua'aj
jáa'uurej i tyáataj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij,
ajta jéehua huápu'i'ij jaxána've'ej ja'ráasej.

¹³ Ajta i Tavástara' pu hua'a'tzej, ji'nye a'íi pu jamua'reej
ti arí tya'rá'íixaj a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.

¹⁴ A'íimaj mu tyí'ijcunaj i tyúuchun i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta
tyámua' tyí'uurej i tú'namua'aj,
mej mij hua'antyipué'aritye'en i maj quee je'ej tyéejviicue' majta i maj quee
óotzaahuatye',
ajta mej mij huó'cui'nyij i maj tyámua' tyityetyúucha'ij.

¹⁵ Ajta a'íi pu i tyihuá'chuun hua'antyétzesij i hua'xiéjnyu'caa jitze,
ajta i tyihuá'tu'namua' tyu'tyána'xij.

¹⁶ Tyi'tíj ti cíi na'aj caa tyí'ijcha'ij a'íjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij
jéetze' pu tyámua' een quee tyi'tíj maj jéehua tyícha'ij i maj je'ej pua'aj
tyí'tyetyeityee.

¹⁷ Ji'nye Tavástara' pu hua'antyipua'aritye'sij a'íimaj i maj je'ej pua'aj ricíj,
ajta hua'cha'íij ja'mej i maj tyámua' tyityetyúucha'ij.

- 18 Tavástará' pu huá'chá'ij a'íjma i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere',
ajta jusén jin séeria'aj ja'mej tyi'tíj maj a'íimaj ancuriáa'sij.
- 19 Ti'ij je'ej pua'aj tyi'rijcaa, ti'ijta huatújri'hua, j,
camu tyévi'si' séeria'aj muá'ju'un, ji'nye jéehua mu tyi'ijcha'íj muá'ju'un
i maj tyú'cua'nyij.
- 20 A'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij a'yaa mu tyityeetyátaasij ti'ij tu'píj ti
huáchij,
majta i maj jájcha'íire' i Tavástará' a'yaa mu tyityaja'huópua'rixí'ij ti'ij i
citzíj.
- 21 A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'í pu tyúunyejvi' ajta capu
tyí'na'chitaj,
ajta a'íjna i tyáati' ti tyámua' tyí'tyevij a'í pu naa tyihuojó'mua'raj ajta
tyú'puejve'.
- 22 A'íjma i Tavástará' ti tyámua' tyihuo'tyátoosij a'í mu ja'ancuriáa'sij i
chuéj,
ajta a'ín ti je'ej pua'aj huá'uurej a'í mu antypua'rij.
- 23 Tavástará' pu tyámua' naa tyéevi'tij a'íjci i tyáataj
ajta a'íj jitze jáavi'tij i juyéj a'íj ti aráanajchi,
24 ajta tipua'aj eetávetyij, capu a'yan éenye'ej ja'mej,
ji'nye i Tavástará' pu javi' i muáca'ra'an jitze.
- 25 Nyáaj nu huátyamueestariaca', nyajta nyeríj vastacirie',
ajta canu a'náj jaaséj a'íjci i tyáataj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij ti tyi'tíj jin
japuéjtzitarej
canu nyajta a'náj huo'séj i yójmua'mua' maj tyi'tíj huóotiveenyij.
- 26 A'náj tina'aj pu tyihua'cu'vej, ajta tyú'nyijtye',
majta i yójmua'mua' tyámua' mu naa tyityeetyátuihuaj.
- 27 Ajtára' a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een pajta je'en tyámua' tyi'tyía'chá'íj,
a'yaa paj a'náj tina'aj tye'ejcha'íj puá'mej jo'paj ja'huá'chejtye'en.
- 28 Ji'nye Tavástará' pu jaxie've' a'íjci i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij
ajta quee huojó'hua'naj a'íjma i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere',
ajta hua'antypua'ritye'sij a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij
capu ajta huo'ta'sij maj séecan hua' jitze eeráanyej.
- 29 A'íimaj i maj tyámua' tyí'tyetyeityee a'í mu ja'ancuriáa'sij i chuéj
majta jusén jime' a'íjci japua huacháatima'aj muá'ju'un.
- 30 A'íjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij ja'huo'itéericán pu jin tyí'xaj,
a'íjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij a'í pu tyí'xaj i ti tyí'xa'puí'.
- 31 Ajta i xiéjnyu'caria'ra' tzajta' ú'sejre' je'ej ti i Dios ra' tyí'mua'taj,
ajta quee a'náj antypuítij i ju'íicaj jime'.
- 32 A'íjna i ti je'ej pua'aj ricij a'íj pu avíitzij jin eeve' i tyáati' ti tyámua'
tyi'tyúucha'ij,
a'íjci jime' ti a'yan tyá'xie've' ti jaajé'caj;
- 33 ajta i Tavástará' capu tyu'tá'sij ti tyi'tíj je'ej pua'aj ja'uurej,
capu ajta tyu'tá'sij mej mij tyi'tíj jitzán pua'ritye'ej.
- 34 Muáaj, Tavástará' paj jitze tyú'ca'nyej, pajta ja'rá'astijre'en,

a'íi pu'ij tyámua' tyimuaatyátoosij ajta muaatá'sij paj muáaj ja'ancuriá'an
i chuéj.

Mua' jí'ij paj jin hua'sejran mati'ij antyipua'rej i maj je'ej pua'aj ricij.

³⁵ Nu'ríj jaaséj a'íjci i ti je'ej pua'aj ricij, jéehua pu óotzaahuatye',
a'yaa pu jéehua tyi'tyáxamue' tí'ij i ciyéj ti a'áa ja'távej jo'tij jo'jí're'en,

³⁶ ajta je'ej pu huárupij, capu che' ma' já'sejre',
nyáaj nu jáahuoj, ajta canu jáatyoj.

³⁷ Pata'aj jaaséj a'íjci i tyáataj ti tyámua' een ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere',
juxáahuaj pu naa atyeje'chaaj ja'mej a'íjna i tyáati'.

³⁸ Majta i maj quee tyihuojó'itej a'íjma mu néijmi'caa antyipuá'ritye'sij,
a'yaa mu mij majta tyitye'entyipuá'rij a'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij.

³⁹ A'íjna i ti huá'huiire' i tyeítyee maj tyámua' een Tavástara' pu jimi
já'ma'can,

a'íi pu'ij huo'tyáhuire'sij tí'ijta tyi'tíj jéehua hua'tyesi'huaritye'ej.

⁴⁰ Tavástara' pu huo'táhuire'ej mej mij huatóo'uunaj.

A'íi pu tyu'tá'sij mej mij huatóo'uunaj a'íimaj jimi i maj je'ej pua'aj ricij,
ajta hua' japua huatányuusij,

ji'nye a'íj mu jimi jáahuoj tí'ij a'ín huó'cha'íin.

38

Je'ej ti tyu'tyényuunyij tí'ij jaatáhuoonyij ti i Dios jaatáhuire'en

Chuícarij David ti jo'tyéyu'xaca'aj, mej mij a'íjna jin néijmi'i
tyo'támua'reej i mu'vérij

¹ Tavástara', capáj nyetya'xi'ij a'íjci jime' i paj jin nyú'camui'
capáj pajta puéjtzij nyata'care'en pati'ijta nyu'camui'ij.

² Ji'nye pu'ríj nye jitze rá'aj a'íjna i paj jin puéjtzij naatá';
ja'íj paj jin puéjtzij naatá' a'chu paj uhuájca'nyej!

³ A'íjna i paj jin nyú'camui' a'íjci jime' nyej nyáaj tyi'ijxána'cira',
néijmi'que' nu i nye tyévíj jitze tyí'cui',
¡capu sáij tyámua' een i nyacaríj!

⁴ Canu che' je'ej jájtyoovej a'íjci jime' nyaj jéehua je'ej pua'aj huaríj,
jéehua pu tyí'nyetyesi'huaritye' canu nyij che' tyé'viicue'.

⁵ A'íjci jime' nyaj quee tyi'tíj jó'itej,
pu'ríj tyépetyij i nyaj jin tyí'puejtyi' ajta je'ej pua'aj tyaarie'ej.

⁶ A'náj tína'aj nu nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can,
na'canyamua'astij nyajta quee je'ej tyéejtyoovej.

⁷ Nyahuárij pu nyacui' a'íjci jime' i nyaj puistaj,
¡néijmi'que' nu tyí'cui' i nye tyévira' jitze!

⁸ Huápuí'ij nu tyí'cui' nyajta quee che' nyaca'nyej,
ja'íjna i nyaj jin nyeyiin nyaxiéjnyu'caa nu jin nyeyiin!

⁹ Tavástara', muáaj paj jamua'reej je'ej nyej nyáaj tyá'xie've',
ajta i nyaj jin ucayáatiyi'ij muáaj paj asíj tyámua' naa tyá'mua'reej.

¹⁰ Nyaxiéjnyu'caa pu ca'nyíin jin ú'tzunaj,
capu che' ma' já'sejre' i nyaj jin uhuájca'nyej,
¡canu nyajta che' tyámua' metyóonyeej!

¹¹ A'íimaj i maj tyámua' naa tyi'nya'amíncustyamua',
majta i maj je'ej nyamuarimuaj,

aa mu imuáj jo'tyú'uj, mej mij quee jaaséj i nyaj jin tyí'cui'.

¹² A'íimaj i maj nyeje'catamui', tyi'táj mu jin avíitzij je'ej nya'uurej,
i maj jaxie've' tí'ij je'ej pua'aj tyí'nya'uurej, a'íi mu jaxaj je'ej maj
tyina'antyipuá'ritye'en
majta a'náj tina'aj jaaxá'pui'intarej mej mij avíitzij jin je'ej pua'aj
náa'uurej.

¹³ Nyajta nyáaj a'yaa nu ricij tí'ij i ti quee iityánamuaj,
cuxáa nyaj quee huá'namuajraj;
cuxáa nyaj quee atányuuve'en, canu acácuaxa'va'raj.

¹⁴ A'yaa nu een tí'ij i ti quee iityánamuaj
ajta quee nyuuvej tí'ij jujapuá huatányuunyij.

¹⁵ Nyáaj nu muéetzij jimi tyi'ijchó've',
Tavástara' pajta nyaj Dios paj pué'een,
a'yaa nu tyá'xie've' paj muáaj nyaj jime' huatányuunyij.

¹⁶ A'íj nu'uj muahuavii mej mij quee nyéetzij nya'a'tzej,
mej mij quee jutyamua've'ej nyati'ijta tyi'táj jin ootyá'itzeere'en.

¹⁷ A'yaa pu tyi'jiré'can jime', nu'ríj tin eetávesij,
ajta quee tyápuaapua'rej i ti tyinyetyáacui'.

¹⁸ Nyaataxájta tyi'táj nyaj jin ootyá'itzeerej,
ji'nye capu naa nya'asej i nyaj jéehua tyi'táj jin ootyá'itzee.

¹⁹ Mu'ríj jéetze' huatámui'riaca' i maj nyéjcha'íire';
jéehua mu i maj cha'mana'aj tyi'táj jin nyéjcha'íire'.

²⁰ Je'ej mu pua'aj nya'uurej a'íjci jime' nyej nyáaj tyámua' naa hua' jimi
tyí'uurej;
ji'nye nyáaxie've' nyej tyámua' rijcaj a'íi mu mij jin nyéjcha'íire'.

²¹ Tavástara', ¡capáj juséentacan manúujipuan!
Nyaj Dios, ¡capáj nye jimi ajtáyican!

²² Nyaj Dios pajta nyaj vástara', ¡jiye'tzín paj mujo've'me'en pej pij
naatáhuíire'en!

39

Capu á'tyeeren i tyaj jin júurij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. A'íin ti jo'yú'xaca' i
Jedutún. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Nyáaj nu a'yan tya'tányarajcaa nyej tyámua' tyi'tyínyecha'íicaj,
nyaj quee je'ej pua'aj tyí'xajtaj,
nyaj quee je'ej pua'aj tyí'nyuuca'an
matí'ij móoj yevéjri' huatyú'uucaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj.

² Nyajta a'yan rijcaj tí'ij i ti quee atányuuvej, canu tyi'táj xajtaca'aj.
¡Canu nyana'aj nyajta a'íj xajtaca'aj i ti xá'pui'!

Ajta pu'ríj jéetze' tyinyetyáacui'ca'aj;

³ ¡ajta i nyaxiéjnyu'caa tzajta' pu nú'tieexi'raca'aj!

A'íj nu jitze tyi'ria'mua'síma'caj, tí'ij nyatzájta' tiéj huataséjre,
aj nu nyij ca'nyíin jin a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

⁴ “Tavástara', naaté'exaatye' nyej nyij jáamua'reej je'ej ti nye jimi tye'mej
ajta a'chunyéj na'tyéeren nyaj júurij na'mej,
nyej nyij jáamua'reej nyej quee a'chu á'tyeeren nyajjúurij.

- 5 Muáaj paj naatá' nyej nyij cǎi nyana'aj á'tyeevi'in nyaj júurij,
capu tyi'tǎj pu'éen muéetzij jimi i nyajúuricamej.
¡Néijmi'i mu i tyeítýee a'yan á'tǎjti' ti'ij séej ti ucayáatira'nyij!
- 6 ¡Néijmi'i mu i tyeítýee a'yan een ti'ij i quéenyi'istarij!
Capu tyi'tǎj je'ej tyeetyáhuiire'ej tipua'aj jéehua tyí'ijsiire'en i ti tyá'najchij,
ji'nye capu jamua'reej a'tǎj ti tyí'ci'tyij i ti tyí'ijsiire'sij.
- 7 Ajta tipua'aj a'yan tyí'eenye', Tavástara', ¿tyi'tanyí jin nyetyi'cho've'?
¡Muéetzij nu jimi tyi'ijchó've'!
- 8 Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij a'ǎjci jime' nyaj tyi'ijxána'cira';
capáj tyi'tá'care'en mej mij a'ǎimaj je'ej nyojo'mua'raj i maj quee
ma'umuámua're'.
- 9 'A'yaa nu huarǎj ti'ij i ti quee atányuuvej nyajta quee acácuaxa'taca',
ji'nye muáaj paj a'ǎin pu'éen i ti néijmi'i jin a'yan rinyij.
- 10 Ajta capáj che' puéjtzij nyatá'care'en,
ji'nye nu'rǎj huápui'ij a'ǎjci jin japuéjtzitarej.
- 11 Muáaj paj tyámua' ja'uurej a'ǎjci i tyéviij puéjtzij paatá'caria'aj a'ǎjci jime'
i ti jin quee xá'pui' huarǎj,
pajta a'yan ja'uurej ti'ij i chuéj ti muǎnyij tyi'tǎj ti a'ǎin jéetze' xie've'.
¡Néijmi'i mu i tyeítýee a'yan een ti'ij séej ti ucayáatira'nyij!
- 12 'Tavástara', huánamuaj je'ej nyaj a'jimi tyu'tyényuusij,
¡pata'aj tyámua' tyáanamuaaj je'ej nyaj tyí'nyeyiin!,
¡capáj quee ave'nyuuca'an nyati'ijta eetaja'ra'tajyi'can!
A'yaa nu a' jimi een ti'ij i ti séej chuéj japua já'ma'can,
ti'ij i pína'aj ti huayi'ij na'aj, a'yájna mati'ij i nyahuásimua'ci'ij.
- 13 Capáj che' nyeséejra, cǎi tyinaatá' nyej nyij ucayáatira'nyij,
ijǎj nyej nyooj yésejre' nyajta quee xu huamuí'."

40

Na'ráanajchij nyaj a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've', nyaj Dios
I ti a'ǎjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti
jo'yú'xaca'

- 1 Tavástara' nu jimi jaatyájtóo i nyaj jin tyi'ijchó've',
a'ǎi pu'ij ecóotutaca' ti'ij jáanamuaaj je'ej nyaj jimi tyá'huoo,
- 2 nyajapuáj pu huatanyúj nyej nyij quee huámui'nyij a'ájna jo'tǎj ja'tyácun,
capu tyu'tá' nyej nyij atyájcataj jo'tǎj jéehua jo'jéxaj.
A'áa pu nyaja'rá'ǎicatyej jo'tǎj tyámua' naa tyojo'toonyij,
tyámua' pu tyi'uurej jó'nyaj jooméj.
- 3 A'ǎi pu naatá' nyej nyij jájcuacan tyu'táchuiicaj,
a'ǎjci i chuíicarij i nyaj jin tyámua' tyaatá'an i Dios.
Mamue'tǎj mu, mati'ij a'ǎj huaséj, aj mu mij tyu'tyátzaahuatyej
mati'ij mij a'ǎj jitze tyu'tyáaca'an i Tavástara'.
- 4 ¡Che' huatóotyamua've'en a'ǎjna i tyáati' ti i Tavástara' jitze tyí'ca'nyej
ajta quee a'ǎjma jitze tyí'ca'nyej i maj óotzaahuatye'
nusu a'ǎjma i maj sánturij najchej!
- 5 Nyavástara' ajta nyaj Dios,
jéehua pu tyí'sejre' i ti naa tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'
ajta je'ej paj jéehua ityájma tyitá'cu'vej.
¡Capu tyi'tǎj séejre' ti a'yan huasé'rihua'an pati'ij muáaj!

Nyáaxie've' nyaj huo're'ixaatye'en, nyaj a'íj tyu'taxáj,
ajta canu pújoorej nyej nyij néijmi'i tyu'taxáj.

⁶ Capáj muáaj a'íjna jin atyamua've' maj a' jimi tyu'támu'vejritaj
nusu maj jatzíj tyimuaatámu'vejritye'en,
capáj pajta jahuoo mej mij ya'muáatye'e a' jimi huatámu'vejritaj
nusu maj tyi'tíj tyu'tá'an a' jimi pej pij a'íjna jin tyihuo'tú'uunyi'.

Sulu a'yaa paj huaríj, muáaj paj naatá' nyej nyij iityánamuajra.

⁷ A'íj nu jin a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: Yá'nyaj huatyéjve,

a'yájna tí'ij nyaj jime' tyé'yu'si' i yu'xarij jítze.

⁸ Nyaj Dios, nyéetzij pu na'ránajchij nyaj a'yan huárinyij je'ej paj muáaj
tyá'xie've',

nyaxiéjnyu'caa tzajta' pu séejre' je'ej paj muáaj tyí'nyamua'tyej.

⁹ A'íimaj mu mue'tíj tyi'séeracaj a'tyéityeristyamua'

nyati'ij huo'taséjra tyi'tíj ti xá'puí'.

¡Muáaj paj tyámua' naa tyá'mua'reej, Tavástara', nyaj quee a'náj hu-
atyápua'riaca'!

¹⁰ Canu a'náj quee jaataxájtaca' a'íjci i paj jin tyámua' tyí'uurej,

nu'ríj jaataxájtaca' paj quee tyi'tíj jin á'itzeere' nyajta i paj jin tahuüre'.

Canu a'náj jaatyá'avaataca' i paj jin taxie've' ajta i ti jí're'can jime' muéetzij
jimi

a'íjma jimi a'tyéityeristyamua' i maj jéehua ará'asej.

¹¹ Pajta muáaj, Tavástara', capáj nya'aviitze'ej i paj jin tyámua' ny-
ojo'mua'raj.

A'náj tina'aj paj nyecha'íj a'íjci jime' i paj jin nyaxie've' ajta i paj jin
tyámua' een.

¹² Ji'nye jéehua pu je'ej pua'aj tyí'nya'uurej

ajta quee i'ríj nyaj jaatyé'iten a'chu ti arí pua'máj je'ej pua'aj tyináaruuj.

A'íi pu arí nyeria'naj i nyaj jin je'ej pua'aj huaríj,

canu nyij nyajta che' tyámua' metyóonyeej.

Pu'ríj jéetze' ará'asej quee i nyaj cipuáj,

capu ij ajta che' nyaca'nyisti'.

¹³ Tavástara', pata'aj cui' mujo've'me'en pej pij nyajapuáj huatányuunyij.

Tavástara', ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuüre'en.

¹⁴ ¡Miche' néijmi'i jin huápuí'ij tyévi'si' huataséjre'en

a'íimaj i maj jaxie've' maj na'antypuá'itye'en!

¡Miche' tyévi'si' séeria'aj huatóo'uunaj

a'íimaj i maj je'ej pua'aj nya'uuriajmuí'!

¹⁵ ¡Miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj

a'íimaj i maj je'ej pua'aj nyojo'mua'raj!

¹⁶ Majta néijmi'i a'íimaj i maj muéetzij muahuoo

miche' a'íimaj jéehua huatóotyamua've'en,

majta i maj jaxie've' paj hua' japua huatányuunyij

miche' a'náj tina'aj a'yan tyí'xajtaj tíjin: “¡Va'cán pu jin antyúumua'reej i
Tavástara'!”

¹⁷ Ajta nyaj jime', nyaj quee je'ej tyéejviicue' nyajta quee je'ej tyéejtyoovej,
capáj nyojo'hua'nan, Tavástara'.

Muáaj paj a'íin pué'een i ti nyahuüre' ajta nyajapuáj huatányuusij,

¡capáj á'tyeevi'in, nyaj Dios!

41

Je'ej ti tyu'tyéenyuj i a'tíj ti tyí'cui'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti a'íj jitze tyí'mua'tzej i ti quee juca'nyej ajta quee je'ej tyéjviicue',

Tavástara' pu japuan huatányuusij ti'ijta je'ej pua'aj tyí'rijcaa.

² Tavástara' pu jacha'íj ja'mej,

júuricamej pu jaatá'sij ajta ti'ij huatóotyamua've'en i chuéj japua, ajta quee tyu'tá'sij ti'ij a'yan atyojo're'nyej je'ej maj tyá'xie've' i maj jájcha'íire'.

³ Tavástara' pu ca'nyíjra'aj jaatá'sij ti'ij quee che' tyé'viicue'raj, ajta tyámua' ja'uurej a'íjci i ti jin tyí'cui'.

⁴ Nyáaj nu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

“Tavástara', ná'ancu'vaxi',
tyináahuaatye', tyij nyajta muéetzij jimi ootyá'itzeerej.”

⁵ A'íimaj i maj nyéjcha'íire' a'yaa mu tyá'xie've' ti'ij je'ej pua'aj tyí'nyaa'uurej, a'yaa mu tyí'xaj tíjin:

“¿A'najnyí mui'nyij tyej tyij quee che' ja'tamuá're'rihua'an?”

⁶ Ya mu nyetyésise', majta quee tzáahuatyí'ra'aj jin a'yan ricij, hua'mua'tziira'aj jitze pu séejre' néijmi'i i ti je'ej pua'aj een, a'aj pu ámiteere' mati'ijta cáayej jitze ajooju'un.

⁷ A'íi mu jusiire' i maj nyéjcha'íire' mej mij nyéetzij naaxáj, a'yaa mu tyí'mua'tzej nyej nyasíj pu'éeenye' i nyaj jin japuéjtzitarej

⁸ majta a'yan tyí'xaj tíjin:

“Tyiyáaru' pu jimi jo've'mej i ti jin tyí'cui',
a'íj pu jin huaca'aj jo'tij já'hui'caa ajta je'en quee che' ájchesij.”

⁹ Ajta a'íjna i ti tyámua' naa tyi'nyaa'amíincuj, nyáaj nyej jitzán tyi'ca'nyajca'aj,

i ti nyaj jamuán tyí'cua'caria'aj, a'íi pu arí ajta nyéjcha'íire'.

¹⁰ Pajta muáaj, Tavástara', ná'ancu'vaxi',

naatá' nyaj ájchenyij nyajta je'en a'yan huó'uurej je'ej ti a'íjma jimi tyi'tyéevijtíj.

¹¹ A'yaa nu nyij tyá'mua'reeren nyaj a'yan ricij je'ej ti muéetzij tyimua'ráanajchi,

ti quee nyéetzij jime' jutyamua've'ej a'íjna i ti nyéjcha'íire'.

¹² Ajta nyéetzij jime', nyaj tyámua' tyi'tyínyecha'íj nyajta quee tyi'tíj jin á'itzeere',

tyámua' paj tyí'nyevi'raj mua' muáca' jime',

nyej nyij a'náj tina'aj ajamuán aja' séjre'ej.

¹³ ¡Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara', hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can,

ijíj ajta jusén jime'!

¡Che' a'yan tyá'ra'nyij!

42

I nyaj jin tyí'íjchó've' Dios pu jimi já'ma'can

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. I nyúucarij ti naa huánamuajrii a'íimaj maj huóomua'tziityej i yójmua'mua' a'íjci i Coré

1 A'yájna tí'ij i muaxáj tyá'huoo i játya'naj tí'ij huaye'en,
a'yaa nu nyaj Dios, nyáaj muéetzij tyí'muahuoo.

2 A'yaa pu i Dios nye jitze tyúuxie've' tí'ij i jájtyij, a'íjna i Dios júuricamej
tí pué'een.

¿A'najnyí nyajtáhua'aj huatányesejrataj i Dios jimi?

3 Tújca nyajta tíca', a'íj nu jin júurij i nyaj eetaja'ra'tajyi'ij,
meentyij móoj a'náj tina'aj a'yan tyí'nye'ihuo' tíjin:
“¿Jo'nyij je'ej je'en a' Dios?”

4 Nyatí'ijta a'íjci jitze tyi'riá'mua'sime'en,
aj nu nyij tyí'tá'caa tí'ij jéehua je'ej pua'aj nye jimi tyí'rijcaa.
Nya'tamua're'rii nyatí'ij hua' jamuán i tyeétyee ajooma'caj,
nyáaj nu ahuojóovi'tisima'aj jo'tij jo'tyéjvee i tyeyúujra' i Dios
tyejíihuaj a'íjci jime' tyaj tatyamua've' tyajta tyí'muatyóotzi're'ej.
¡Va'cán tu jin tyámua' naa tyí'ye'estyahua'aj!

5 ¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin tyí'nyaxaahuataj?
¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin je'ej tyé'nyamua'astij na'mej?
Nyáaj nu nyeríj i Dios jitze tyí'ca'nyej,
a'íjci i nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej.
¡A'íi pu nyaj Dios pué'een ajta i tí nyaj japua huatányuusij!

6 Jéehua pu quee nú'ca'nyisti'.
A'íj nu jin huápuí'ij muéetzij jitze tyi'riá'mua'sij
tí'ij na'aj a'ájna i játya'naj jitze Jordán tí ántyapuj,
tí'ij na'aj a'ájna a jiríj tí jo'quéetimee a' tí a'yan tyaja'rájtyapuj tíjin
Hermón ajta a Misar.

7 A'áa pu já'namuajre' jo'tij je'cacúunyijmee
a'íjna i tí ca'nyíin jin tyáhuaasij i ta'ancáamui'yej;
a'íjna i jájtyij paj jéehua muáaj muya'ta'ítyacaa
a'íi pu'ij arí nyajapuáj ucámui'yaca'.

8 Tújca pu i Tavástara' uya'ta'ítyacaa i tí jin nyaxie've',
ajta tíca' canu ja'antyipúa'ritye'sij i nyaj tyí'tyéchuiicaj
capu ajta i nyaj tyényuusij i Dios jimi júuricamej tí nyatá'caa.

9 A'yaa nu tyé'ixaatye' i nyaj Dios, a'íjna i tí nyaj japua huatányuusij tíjin:
“¿Ji'nye pej pij nyojo'hua'xij?
¿Ji'nye nyej nyij nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can
nyajta hua'tzínnye'ej a'íjma i maj nyéjcha'íire'?”

10 ¡ nyacaríj pu ajta nyacui'
a'íjci jime' maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj i maj nyéjcha'íire',
i maj a'náj tina'aj a'yan tyí'nye'ihuo' tíjin:
“¿Jo'nyij je'ej jé'een a' Dios?”

11 ¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin tyí'nyaxaahuataj?
¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin je'ej tyé'nyamua'astij na'mej?
Nyáaj nu nyeríj i Dios jitze tyí'ca'nyej,
a'íjci i nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej.
¡A'íi pu nyaj Dios pué'een ajta i tí nyaj japua huatányuusij!

43

1 Nyaj Dios, tyámua' paj tyino'xá'pui'intari'tze'en;
 ¡pata'aj naatyáhuüre'en a'íjma jimi i tyeítýee i maj quee tyá'tzaahuatye'!
 ¡Pata'aj nyaj japua huatányuunyij a'íjci jimi i ti tyí'hue'tacaa ajta i ti je'ej
 pua'aj ricij,

2 Ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta i ti naatyáhuüre'e!
 ¿Ji'nye pej pij quee nyatá'caa nyaj a' jimi séjre'ej?
 ¿Ji'nye nyej nyij nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can
 nyajta hua'tzínnye'ej a'íjma i maj nyéjcha'üre'?

3 Mujo'ta'ítýij i nyaj jin atányeerej ajta i ti ji'récán jime',
 tí'ij a'ín naataséjratye'en i juyéj
 i ti a'áa jó'nyee jo'tij néijmi'i tyámua' tyejé'een,
 a'ájna jo'paj muáaj ja'chej.

4 Aj nu nyij a'áa ja'rá'astij jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan muana'michej, nyaj
 Dios,
 a'áa nu nyij tyimuaatatyójtzi're'ej nyetyi'chuícaj a'íjci jitze i canárij,
 ji'nye muáaj, nyaj Dios, muáaj paj néijmi'i i nyajúuricamej jitze nyetya-
 mua'viste'ej.

5 ¿Ji'nye nyij tyi'táj jin tyí'nyaxaahuataj?
 ¿Ji'nye nyij tyi'táj jin je'ej tyé'nyamua'astij na'mej?
 Nyáaj nu nyeríj i Dios jitze tyí'ca'nyej,
 a'íjci i nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej.
 ¡A'íi pu nyaj Dios pué'een ajta i ti nyaj japua huatányuusij!

44

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tí'ij i Dios taatáhuüre'en

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. I nyúucarij ti naa
 huánamuaajrii a'íimaj maj huóomua'tziityej i yójmua'mua' a'íjci i Coré

1 Taj Dios, tu'ríj jáanamuaajri' i tyaj jin iityanamuaárajmee,
 majta i tahuásimua' mu'ríj majta táa'ixaa
 je'ej paj muáaj tyi'táj huáruuj matí'ij móoj a'íimaj júuricaj
 je'ej ti tyi'táj huaríj tí'ij a'ájna imuáj putyí'ríjcaa.

2 Mua' muáca' paj jime'
 hui'ráahua'xij a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye',
 puéjtzij paj huo'ta' a'íjma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee
 pajta je'en huo'ta' mej mij a'áa jo'cháatime'nyij i tahuásimua'ci'ij.

3 Ji'nye capu i hua' muáca' huo'ta' capu ajta i tyihúa'chuun huo'ta'
 mej mij a'íimaj tyu'tyámue'tin,
 camu a'íimaj jaamué'tij a'íjci i chuéj.

Sulu a'ájna i paj néijmi'i jin putyí'uurej ajta i paj jin uhuájca'nyej.
 Ajta a'ájna i ti jéehua huanyéeri'ciriajraa a'íjci jime' paj muáaj a'áa
 jo'tyávaaca'aj,
 ji'nye muáaj paj jéehua hua'xie'va'ca'aj.

4 ¡Muáaj paj nyaj Rey!, ¡pajta nyaj Dios!
 Muáaj paj huo'ta' mej mij tyu'tyámue'tin a'íimaj i maj a'tyéityeristryamua'
 pué'een;

5 muéetzij tu jitze ma'can huo'mué'tij a'íjma i maj tájcha'üre',
 ¡a' jitze ma'can tu huo'tzínajraa a'íjma i maj tanyo'si'tya'ca'aj!

6 Ji'nye canu nyáaj a'íj jitze tyí'ca'nyej i nyaj tú'namua',

- capu ajta i nye chúun naatá'sij nyej nyij tyu'tyámue'tin,
 7 muáaj paj a'íin pué'een i ti taatá' tyej tyij huo'mué'tin a'íijma i maj
 tájcha'íire',
 ajta tyévi'si' huo'taséjrataca' a'íijma i maj taxana'va'ca'aj.
 8 A'náj tina'aj tu a'tatzáahuatye'ej tá'ju'un muéetzij jimi, taj Dios,
 tyajta a'náj tina'aj tyi'muatyóotzi're'ej tá'ju'un.
 9 Ajta papu'ríj matuuhua'xíj,
 pajta períj tyévi'si' taataséjrataca',
 capáj che' hua' jamuán séejre' i taxantáaru'ustyamua'.
 10 Muáaj paj tyu'tá' tyej tyij huá'tziinye'ej a'íijma i maj tájcha'íire',
 a'íi mu tyí'tanahue' i maj taxana've'
 majta tyitáa'ri'racia je'ej maj a'íimaj tyá'xie've'.
 11 Muáaj paj a'áa tojóotoj
 cuxáa tyaj cánya'xíi pué'eenye' mej mij táacui'nyij,
 pajta tyu'tá' tyej tyij ma'úrutyej hua' tzajta' i maj quee tyá'tzaahuatye',
 12 muáaj paj huápui'íj jáahuaj huo'toj a'tyéityeristyamua',
 pajta quee tyi'tíj huamue'tíj a'íjci jime' i paj huo'toj.
 13 Muáaj paj a'yan táaruuj mej mij je'ej pua'aj tyí'taxajtaj,
 a'íimaj i maj a véjri' huacháatimee tajimí a'íi mu je'ej pua'aj tyí'taxaj majta
 tyévi'si' ta'uurej,
 14 Muáaj paj tyu'tá' mej mij je'ej pua'aj tyí'taxajta i maj quee
 tyá'tzaahuatye',
 mati'íjta taaséj, a'íi mu tajimí eecámu'vajra.
 15 Camu a'náj jatapuá'citacaa maj ná'xaahuaj,
 jéehua nu nyetyevi'ra' i nye nyéerimij jitze
 16 a'íin tí'ij pué'eenye' i ti nyéjcha'íire', i ti a'yan tyá'xie've' ti tyo'rióorieeraj
 ajta je'ej pua'aj tyí'nyaxaj ajta hue'tzij jin nye jitze tyí'pua'ritye'.
 17 A'yaa pu'íj tyí'ta'uurej
 ajta quee a'íjna jime' tyaj mojo'huá'xíj.
 ¡Catu a'náj tyi'tíj jin ootyá'ítzeerej a'íjci jitze i nyúucarij i paj jin tyitaata'íj!
 18 Catu a'yan tyí'mua'tzej tyej tyij mamúurienyij
 catu tyajta ajtacíj a' juyéj jitze.
 19 Ajta a'yájna, muáaj paj períj tatzíinajraa
 a'ájna jo'maj tyi'tyán jó'cí'íj maj tyí'tyaci'macaa.
 A'íj paj jin tie'cáanaj i tíca'rij.
 20 Típua'aj tyamojo'hua'xíinyijche', taj Dios,
 tyajta je'en séej huatyáanajchej i dios tyaj quee jamua'tyej,
 21 muáaj paj jamua'reerejche'en,
 ji'nye muáaj paj jamua'reej je'ej ti tyi'tíj een i tamua'tzíira'aj jitze.
 22 Tyajta muéetzij tu jitze ma'can a'náj tina'aj
 a'yan tyá'taca'nyej tyej tyij huácui'nyij,
 a'yaa mu ta'uurej mati'íj i cánya'xíi i maj huá'cui'nyij.
 23 ¿Ji'nye pej pij tyáacusij, Tavástara'?
 ¡Huájisij, huájisij!
 ¡Capáj jusén jime' matúujipuan!
 24 ¿Ji'nye pej pij ja'avaaj?
 ¿Ji'nye pej pij ityájma tojó'hua'naj,
 i tyaj jéehua japuéjtzitarej?
 25 Catu che' tyé'viicue' majta meríj taatyáxaahuataca',

a'íjci jime' maj taatyása'rieechaca' a chóota'.

²⁶ ¡Ajchesij,

pata'aj mujo've'me'en pej pij taatáhuire'en

pajta tajapuá huatányuunyij a'íjci jime' i paj va'cán jin taxie've'!

45

Tyi'tíj maj tyámua' naa tyu'taxáj tí'ij huatyényeiichej i rey tí jin tyi'tyéjvee

Í tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci i cuínarij tí a'yan ántyapuaj tíjin: "Í tzuhuáa'." Í nyúucarij tí naa huánamuajrii a'íimaj maj huóomua'tziityej i yójmua'mua' a'íjci i Coré. Chuíicarij maj jin huóoxie've'en. Jéehua pu i nyúucarij tí naa huánamuajrii nyamua'tzíira'aj tzajta' séejre'

¹ Nyatzájta' pu nyúucarij tásiseerii tí naa huánamuajrii,

ajta i nyenyanúu pu a'yan een tí'ij i tí jin tyé'yu'xaj a'íjna i tí tyámua' naa tyí'yu'xaca.

¡A'íj nu nyij tyámua' naa tyu'taxájta' a'íjci jimi i tí rey jin tyi'tyéjvee!

² ¡Muáaj paj a'íin pué'een i tí jéetze' naa huasé'rin hua' tzajta' i tyétyaca!

¡Mua' tyenyij jitze pu séejre' i nyúucarij tí huápuí'ij naa huánamuajrii!

A'íj pu jin i Dios tyámua' naa tyimuatyájtoo jusén jime'.

³ ¡Pata'aj tyámua' jáa'uurej a' chún a'íjci jitze i paj jin avá'j'i'que', muáaj paj jaayl'tin paj huanyo'se'en!

¡A'íj paj jin naa huápuí'ij huasé'rin!

⁴ Ajta i paj jin naa huasé'rin a'íj pu jitze séejre' paj tyi'mué'tij puaaméj,

pajta nyo'se' a'íjci jitze ma'can i tí j'i'r'é'can jime'

pajta tyámua' tyihua'xa'puí'intari'tze' a'íijma i maj quee óotzaahuatye'.

¡A'muáca' paj jin tyámua' tyí'uurej mej mij néijmi'i tyámua' tyo'taséj!

⁵ Í maj huacháatimee i chájta'naj jitze a'íi mu eetávitzej jo'paj ja'ra'íicajmee, taj rey,

a'íjna i tyiá'i'rij huápuí'ij pu tye'entyipityíijmee a'íj pu jin tyí'rutyijve

hua'xiéjnyu'caa jitze a'íijma i maj muájcha'íire'.

⁶ Í paj jin tyí'ijta, taj Dios, jusén pu jin séejre',

ajta a'íin pué'een i tí tyámua' naa tyí'ijta.

⁷ A'íj paj xie've' i tí xá'puí' pajta jaxana've' a'íjci i tí je'ej pua'aj een.

A'íj pu jin i Dios mua'antyíhuoo, a' Dios,

ajta muaatá' pej pij huatá'tyamua've'en

ajta muéetzij jéetze' tyámua' tyimuaatá' quee i séecan i maj ajamuán aja'seejre'.

⁸ Néijmi'i i tyi'acáanaa a'yaa pu tyi'tyáarie' tí'ij a'íjna i íijcua, tí'ij i áloes ajta tí'ij i canéelaj,

ajta i cuínarij a jitze séejre' canárij tí jitze ma'can

pajta atyamua've' a'ájna jo'maj je'rátij i maj va'cán jin tyityetyu'uj.

⁹ Hua' tzajta' i úucaa i maj a'jimi tyí'huire' a'íi mu majta séejre' i maj huápuí'ij naa huasé'rin,

a'muáca'ta' pujmua' a'íjci jitze i paj jitzán acájca a'áa pu já'sejre' i íiti' tí va'cán jin tyi'tyéjvee,

ajta a'íjna jin tyámua' huóoruuj i ooroj tí jéetze' tyámua' een.

10 Náanamujri', nyiyóoj paj íiti',
 tyámua' paj naa tyáanamuj je'ej nyaj tyimuaaté'exaatye'ej,
 huojó'huá'xij a'tyétyeristyamua' pajta i maj tyámua' naa tyí'muamua'tyej,
 11 ji'nye a'íjna i ti rey jin tyi'tyéjvee a'íj pu séjramu' i paj jin naa huasé'rin,
 a'íi pu a' vástara' pué'een, a'yaa pu'ij tyúuxie've' paj ja'rá'astijre'en.
 12 Íiti' va'cán paj jin tyi'tyéjvee a'ájna a Tiro,
 a'íimaj i chíjtyaanyi'ij chájta' maj ja'chej
 a'yaa mu tyá'xie've' maj tyi'tíj tyimuaatapuéjve'en mej mij tyámua' a'jimi
 tyí'tyesejre'ej.
 13 ¡A'yun pu iityárutyij i íiti' va'cán ti jin tyi'tyéjvee, huápu'i'ij naa
 huasé'rihua'aj!
 ¡Ajta a'yaa eenye' tyi'tyéechan ti'ij i ooroj!
 14 Tyámua' mu naa eenye' tyetyechéetye'en mati'ij mij já'vi'tin a'íjci jimi i
 rey,
 majta jamuán i úucaa maj jahuiire',
 i maj majta séecan jamuán antyúunajchi.
 15 A'íi mu huaju' jéehua muutyámua'va'aj,
 a'yaa mu mij tyuutyámua've'ej mati'ij a'úun jo'tyárutyij jo'tij je'rájcaj
 a'íjna i rey.

16 A'yóojmua', taj rey,
 a'íi mu huatyára'sij jo'maj tyejé'ijta'ca'aj i ja'huásimua'ci'ij,
 pajta je'en tyu'tá'sij mej mij néijmi'que' tyu'ta'íjtaj i chuéj japua jo'maj
 jo'cháatimee.
 17 Nyáaj nu a'yan rinyij mej mij jo'támua'reej je'ej paj ántyapua
 i maj hua' jitze eerányesij,
 ajta mej mij jusén jime' tyimuaatatyójtzi're'en i maj huacháatimee i
 chájta'naj jitze.

46

Tavástara' pu tajamuán yésejre'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij mej mij
 ci'sítie'rij jitze jaatáchuiicaj a'íimaj i Coré tyí'yojmua'
 1 Dios pu taatyáhuire'ej ajta a'ín pué'een i tyaj jin uhuájca'nyej,
 a'aj pu taatyáhuire'ej tyati'íjtá quee je'ej jájtyoove'en.
 2 A'íj tu jin quee tyi'tzínnye'ej tá'ju'un,
 tyij ajta huatáxijtye i cháanacaj,
 tyij ajta i jiríj atyojo'cájrutyey tyétye' imuáj i jájritze',
 3 tyij ajta tyájujhua'nasime'en i jájtyij ajta jéehua á'xire'ej,
 tyij ajta tyu'tóoca'tzin i jiríj a'íjci jime' i ti huápu'i'ij nyú'camui'.
 4 A'íjna i játya'naj ti mui'caquéj huatámui'yaca' a'íi pu tyámua'vi'ra'aj
 jaatá'sij i chájta'naj Dios ti jitze ajtyáma'can,
 a'íjna i chájta'naj ti jéetze' tyámua' een ti ajta tajapúa já'sejre'.
 5 Dios pu a'áa jé'ta' já'sejre', ajta tyámua' tyé'cha'ij,
 Dios pu jaatyáhuire'ej ti'ijta i xicáj eeré'nyej.
 6 I maj séej chuéj japua jo'cháatimee mu ju'itziitye', majta i maj tyí'ijta mu
 juvivej,
 ¡ajta i chuéj pu huatáxijtyij ti'ij i Tavástara' tyu'tá'an maj jáanamuj i
 nyúucaria'ra'!

7 ¡A'íjna i Tavástara' ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'íi pu tajamuán yésejre'!

¡A'íjna i Dios ra' a'íjci i Jacob a'íi pu taatyáhuire'ej!

8 Musio'vá'ju' siata'aj tyu'séj i ti huápu'i'ij naa tyu'sé'rin a'íjna i Tavástara' ti tyú'taahuaca' i cháanacaj japua,

9 pu'ríj ja'antyipúa'rij i maj junyo'si'tya'ca'aj

néijmi'que' jo'tíj joo'ástimee i cháanacaj,

pu'ríj tyu'tyáana'xij i tú'namua'aj,

pu'ríj tyi'ijná'xij i tyapúusti'ij ti tye'entyipityíijmee i maj jin nyo'sii,

¡ajta tyu'tyáatiej i caríáata' i maj jitzán nyo'sii!

10 “¡Siata'aj jaatapuá'citaj! ¡Xu'huóomua'tzij nyej nyáaj a'íin pué'een i Dios!

¡Nyáaj nu hua' japua séejre' néijmi'caa jimi i maj séej chuéj japua jo'cháatimee!

¡Nyáaj nu japuan séejre' néijmi'que' i cháanacaj!”

11 ¡A'íjna i Tavástara' ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'íi pu tajamuán yésejre'!

¡A'íjna i Dios ra' a'íjci i Jacob a'íi pu taatyáhuire'ej!

47

Dios pu a'íin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee néijmi'que' i cháanacaj japua

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuícarij a'íimaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré

1 ¡Siahuóotyamua've', néijmi'que' ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee!

¡Siajta huatyényuunyij i Dios jimi siajiihuaj a'íjci jime' siaj jutyamua've'!

2 Ji'nye a'íjna i Tavástara', jútye' imuáj ti já'sejre', huápu'i'ij pu tzínyire', a'íi pu a'íin pué'een i ti va'cán Rey jime' tyi'tyéjvee néijmi'que' i cháanacaj japua.

3 Hua'ajtavi'tij i maj chájta' jo'cháatimee ajta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can

ajta je'en huo'ta'íj mej mij ityájma ta'rá'astijre'en.

4 Pu'ríj ja'antyíhuoj a'íjna i ti ityájma tyi'taci'tyij,

a'íin ti'ij pué'een i Jacob ti jin óotzaahuatye', a'íjci i ti jéehua jaataxié'vej.

5 Dios i Tavástara' pu'ríj huatyéeyixij i ju'ipuáa jitze

hua' tzajta' i maj jutyamua've'ej mejijhuaj majta i trompéetaj maj jitze tyí'ci'sitye'.

6 Setyu'táchuiicaj, setyu'táchuiicaj i Dios jimi.

Setyu'táchuiicaj, setyu'táchuiicaj a'íjci jimi i ti Rey jin tyi'tyéjvee tajimí.

7 A'íj xu huatáchuiicaj i ti naa huánamuajrii i Dios jimi,

ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee néijmi'que' i cháanacaj japua.

8 ¡Dios pu a'íin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee a'íjma jimi i maj séej chuéj japua jo'cháatimee!

¡Dios pu arí acáayixij i ju'ipuáa jitze ti naa een!

9 A'íimaj i tyétyacaa maj jéetze' juxie've' a'ájna jo'maj jo'cháatimee

a'íi mu hua' jitze ajtyáhuixi'ij i tyeítyeristyamua'me'en i Dios ra' a'íjci i Abraham,

10 ji'nye i Dios pu jimi je'ráma'can i maj jin putyí'uurej i cháanacaj japua.

¡A'íi pu néijmi'caa japua tyí'ijta!

48

A'íjna i Sión ti jin naa huasé'rin, chájta'naj ti pué'een Dios ti jitze ajtyáma'can

Chuícarij. Chuícarij a'íimaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré

¹ ¡Va'cán pu jin tyi'tyéjvee i Tavástara'!

¡A'íjna i taj Dios tyámua' pu een tyej tyij jimi tyu'táchuiicaj

i chájta'naj ti jitzán ajtyáma'can ajta a'ájna jo'tij néijmi'i tyámua' tyejé'een
i jirij jitze!

² ¡Naa pu huasé'rin a'íjna i jirij ti ájtyeej i ti a'yan ántyapuaj tijin Sión,
a'ájna pujmua', jo'tij jo'tá'asej ajtyapuáj imuáj ti séejre'!

¡A'íi pu tyámua'vi'ra'aj pué'een néijmi'que' i chuéj japua!

¡A'íi pu pué'een i chájta'naj ti ve'éj a'íin ti ja'a'rij i Rey ti jin tyi'tyéjvee!

³ Dios pu a'áa já'sejre' a Jerusalén a'ájna jo'maj je'ráatyij i maj tyí'ijta;
Dios pu a'yan tyu'tóosejrataca' tí'ij jo'tij jáai'rij tí'ij tyámua' tyi-
huo'tyáhuire'en.

⁴ Ji'nye a'íimaj mu tyúusiij i maj rey jin tyityetyu'uj

aj mu mij néemi'ij a'íj jimi huataje'yaca';

⁵ ajta mati'ij jaaséj i chájta'naj je'ej mu tyo'taséj,
majta quee che' je'ej jájtyoova'aj aj mu mij huatoo'uj.

⁶ A'íi pu hua' jimi huatyá'itzee i maj jin tyu'tátziinye'en:

huápu'i'ij pu hua'cui'ca'aj, a'yájna tí'ij íitaj ti ootacu'nyej tí'ij tyiyóoj
ja'mej;

⁷ pahua'antypuá'rij i maj tyí'ijta a'yájna tí'ij i áacaj a'áa ti pujmua'
je're'nyinyii jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij, i ti huo'tyáana'xi' i báarcuj
a'áa maj já'sejre' a' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tarsis.

⁸ A'ájna a chájta'naj jitze taj Dios ti ja'a'rij,
i Tavástara' i ti néijmi'i jin antyúumua'reej,

a'íj tu tyerij huaséj i taji'ij jime'

a'yájna mati'ij merij tyitáa'ixaatya'ca'aj,

¡Dios pu jusén jime' tyámua' tye'cha'íj ja'mej i chájta'naj Jerusalén!

⁹ Taj Dios, a'ájna jé'ta' a' tyeyúuj tzajta'

a'áa tu a'íj jitze tyí'mua'tzej i paj va'cán jin taxie've'.

¹⁰ Taj Dios, néijmi'que' mu i cháanacaj japua tyámua' tyimuatá'caa

a'yájna tí'ij tya'ránajchi a'íjci jitze je'ej paj ántyapuaj.

A'íjna i paj néijmi'i jin putyí'uurej a'íj paj jin tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'.

¹¹ ¡Miche' néijmi'i huatóotyamua've'en a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj
tijin Sión!

¡Miche' tyítzunaxi'in muutyámua'va'aj i chájta'naj jitze a'áa ti
tyeje'ejtyáma'can a Judá

a'íjci jime' je'ej paj tyámua' naa tyaaxá'pui'intarej!

¹² Siata'aj eetyáciinyej a'ájna a Sión

siajta je'en jaatyé'iten a'chu ti ará'asej i chí'ij ti ajtítí'ijmee;

¹³ xaaséj i ti atátaavijhuaj ajta jo'maj je'ráatyij a'íimaj i maj tyí'ijta,
tí'ij i ríitan siaj huo'té'exaatye'en

a'íjma i maj ja'mua jitze eerányesij
 14 ti a'yan een i taj Dios
 ti'ij na'aj yu ti jo'ca'aj ajta jusén jime'.
 ¡A'íi pu a'íin pué'een i ti táavi'tij ijíij ajta jusén jime'!

49

A'íjna i túmii capu néijmi'i putyí'uurej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij a'íimaj
 maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré

1 Tyámua' xu naa a'íj tyu'namuaj,
 chájta'naj siajta néijmi'i i siaj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua,
 2 a'yaa pu'uj tána'aj tyihua'ixaatye' i maj chíjtyaanyi'ij ajta a'íjma i maj
 quee je'ej tyéejviicue',

ti'ij ajta a'íjma i maj uhuácaca'nye' ajta a'íjma i maj tyóoxaahuaj.

3 A'yaa nu tyu'taxájtaj ti'ij i ti jéehua tyojó'itej
 nyajta a'íj huataxájta tyi'tíj ti ú'sejre' i nyatzájta',

4 tyámua' nu tyá'namuajran je'ej maj tyí'xaj i maj jéehua tyojó'itej,
 nyajta i canárij jitze jaataxájtaj tyi'tíj nyaj avaataca'aj i nyatzájta'.

5 ¿Ji'nye nyej nyij tyí'tziñnye'ej na'mej

ti'ij a'ájna atyojo're'nye' a'íjci i xicáara' ti jitzán je'ej pua'aj tyi'éenye'ej
 ta'mej,

nyati'ij a'íjna jin curiá'nami'huaaj

i maj jin je'ej pua'aj ricij i maj nyéjcha'íire'?

6 A'íimaj mu a'íj jitze tyí'ca'nye' i maj jéehua tyí'ijcha'ij
 majta a'íj jin óotzaahuatye' tyi'tíj maj jéehua tyú'cha'ij,

7 ajta capu a'tíj pújoorej ti jusíj jujapuá huatányuunyij
 nusu ti tyaanájchitye'en i Dios ti'ij japuan huatányuunyij i júuricama'ra'.

8 ¡Capu túmii séejre' i ti jin i'ríj ti'ij a'tíj jáananan i júuricama'ra' i tyéviij,

9 ti'ij jusén jin júurij já'ra'nyij ajta je'en jáahuiire'en ti'ij quee huámu'nyij!

10 Ji'nye a'yaa pu tyí'sejre' maj néijmi'i juxa'aj mana'aj tyí'tyacu'vacaa,
 a'íimaj i maj tyojó'itej ajta a'yan cha'tána'aj tyihua'uurej i maj quee
 tyojó'itej,

ajta je'en séecan tyí'ci'tyij i maj jéehua tyí'ijcha'íica'aj.

11 Tyij majta tyámua' naa tyo'tyéyu'xaca' jo'maj tyaja'tachuéj,
 a'áa mu jusén jin ja'séeria'aj muá'ju'un jo'maj tyityajá'ava'tacaa,

¡a'áa mu jusén jime' jo'tyá'itzeere'ej!

12 Capu jusén jime' séejre' i tyéviij, tyij ajta huápu'ij chíjtyaanyi'
 pué'eenye',

a'yaa pu cha'tána'aj tyí'mui'nyij mati'ij i tyi'tyán maj tyityaac'íij.

13 A'yaa mu tyitye'entyipua'rij a'íimaj i maj jujíimua'aj jujitzé tyí'ca'nye',
 a'yaa mu tyitye'entyipua'rij a'íimaj i maj jujíimua'aj tyámua' tyúuxaj.

14 A'íjma i tyeítyee, a'íi pu hua'ajséejra i ti tye'entyípuaapua'rityee
 a'áa pu'ij huojóovi'tij jo'maj tyityajá'ava'tacaa
 a'yaa pu cuxáa maj cánya'xií pué'eenye'.

Ti'ij eeré'nye' i xicáj,

a'íimaj mu hua' jimi tyu'tyámue'tij i maj tyámua' tyityetyúucha'ij,

majta a'íimaj camu che' uhuácaca'nye'ej muá'ju'un

a'áa mu mij jo'tyá'itzeere'ej jo'maj tyityajá'ava'tacaa.

15 Ajta i Dios pu nyajapuáj huatányuusij nyej nyij quee huámui'nyij, ji'nye a'íi pu ná'vi'tin jo'tij a'ín já'sejre'.

16 Capáj je'ej tyá'mua'ajcaj tipua'aj a'tíj huatyoochíjtyaanyi'taj; ajta arí jéetze' naa huasé'rihua'an i chi'ra'an,

17 ji'nye tí'ij huámui'nyij capu tyi'tíj á'tinyij, capu ajta i tí jin naa huasé'rihua'aj jamuán a'áa jo'tyá'itzeere'ej jo'maj yo'tyá'avaataj.

18 Tyij ajta jutyamua've'ej tí'ij ooj ajá'chajcaj, majta i tyeityee tyámua' naa tyá'xajta a'íjci jime' tí chíjtyaanyi' pué'een,

19 a'náj pu atyojo're'nyesij i xicáara' tí jitzán mui'nyij, a'aj pu'íj quee che' jaséjran i tí jin huányeeri'ij.

20 Capu jusén jime' séejre' i tyéviij, tyij ajta huápuí'ij chíjtyaanyi' pué'eenye',

a'yaa pu cha'tána'aj tyí'mui'nyij mati'ij i tyi'tyán maj tyityaac'íj.

50

Dios pu a'ín pué'een i tí néijmi'i tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'

Chuícarij a'ín tí ja'a'rij i Asaf

1 I Tavástara', a'íjna i Dios tí tyihuá'ijtye' séecan i dioosij, a'íi pu arí tyu'taxájtaca',

a'íjma pu huatajé i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua tí'ij na'aj jo'tij jé'ejnynyij i xicáj ajta jo'tij ja'ancáru'pij.

2 Dios pu jin huányeeri'ij a'ájna a Sión, a'íjna i chájta'naj tí tyámua' een ajta naa huasé'rin.

3 A'íjna i taj Dios pu aje'cáamej, ajta capu xájtari' tíj tí néijmi'i tyojó'jipuj pu anaquéej jimi huaméj, majta ca'nyíin jin tyéviijij a'íjci jimi.

4 Jútye' imuáj, Dios pu a'íj huatajé i tajapuá tí séejre' ajta a'íjci i cháanacaj mej mij jaaséj je'ej tí tya'ajpuéetzij ja'mej i chájta'naj a'íj tí jitze ajtyáma'can.

5 “Siahua'ajsiire' a'íjma i maj tyámua' nyéetzij tyiná'astijre', a'íimaj i maj nye jimi tyi'tíj jin tya'tóoraj a'íjci jime' maj nye jimi tyu'támu'vejritaca'.”

6 Ajta i tajapuá tí séejre' pu jatyáxajta tí i Dios tyámua' éenye'ej séejre'.

7 “Setyú'namuaj, Israel siaj jitze ajtyáma'can, chájta'naj nye jitze siaj ajtyáma'can,

néijmi'i nu tyámua' naa a' jimi tyu'taséjrataj.

¡Nyáaj nu Dios pué'een! ¡Nyáaj nu ja'mua Dios pué'een!

8 Canu a'íjna jin quee muasej mu paj nye jimi tyí'mu'vejritaj ajta i ya'muáatyee paj huá'teeraj pej pij naatyátzaahuatye'en.

9 Canu i visáaru'uj muahuavii i paj hua'aj ya'muaj canu nyajta i túuru'uj i maj iira'uj a' cúraarita',

10 ji'nye nyéetzij mu nya'a'rij néijmi'i i tyi'tyán maj tyityaac'íj, a'yájna mati'ij majta i maj huo'ya'muaj jo'maj jo'cháatimee,

11 nyéetzij mu nya'a'rij i pína'see maj huac'íj i jir'ij jitze majta néijmi'i mati'ij mana'aj pua'máj tyityáaxoo a'itzitáj.

12 Tipua'aj nyáaj nye í'cuataj, canu muéetzij muate'exáatyeyenyijche'en,

ji'nye i cháanacaj pu nyéetzij nya'a'rij, ajta néijmi'i tyi'táj ti jitzán tyí'sejre'.

¹³ ¿Ca' a'íj nyacua'caa i huá'hue'ra' i túuru'uj

nusu a'íj nyeya'caa i hua' xuure' i chíutyee maj túuru'uj?

¹⁴ ¡Che' a'íjna i paj jin tyé'tyojtzi're' a'ín pué'eenye' i paj jaatámu'vejritye'sij i Dios,

pajta a'yan huárinyij je'ej paj tya'tá'ratziiri' a'íjci jimi i ti jútye' imuáj já'sejre'!

¹⁵ Pata'aj nye jimi huatyényuunyij patí'ijta quee je'ej tyéejtyoove'en, nyáaj nu ajapua huatányuusij, pajta je'en muáaj naatyátzaahuatye'sij."

¹⁶ Ajta a'íjci i ti je'ej pua'aj ricij Dios pu a'yan tyé'ixaatye' tijin:

"¿Tyi'tanyí jin puaatá'ci'puaj pej pij a'íj á'mua'tyej i nyenyúucaa nusu paj jaxajta tyi'táj nyaj jin tya'tányaratziiri',

¹⁷ tipua'aj quee mua'ránajchij nyej nyáaj tyámua' mua'uurej

pajta quee tzáahuatyi'ra'aj jimi tyí'cha'íj i nyenyúucaa?

¹⁸ A'íj paj tyámua' naa tyu'tyéjeevij i ti tyí'nahua',

¡pajta huá'jaahuatye' i tyeítyee maj jéehua tyí'xana'cire'!

¹⁹ A'íjci jimi i ti je'ej pua'aj een ajta i maj hue'tzij huá'taavijre'

a'íj pu jin tyámua' een mua' nyanúu ajta mua' tyenyij.

²⁰ Hue'tzij paj jin je'ej pua'aj tyá'xaj a'ihuáara',

¡a'íj paj je'ej pua'aj uurej a'ihuáara'!

²¹ A'íj paj néijmi'i jin a'yan huaríj, nyajta nyáaj canu huatanyúj,

a'yaa paj tyi'riá'mua'aj nyej nyáaj nyajta a'yan tyi'tyínyecha'íica'aj patí'ij muáaj.

Ajta a'yaa nu tyimua'rájeevij a'jíisa'puaj,

¡tyámua' nu tyimuá'xa'pui'intari'tze'en!

²² 'A'íj xu tyámua' tyojo'itéej xá'ra'nyij, mua'aj mu siaj yó'hua'naj i Dios,

nyej nyij quee nyáaj huatyényecheenyij nyaj jamua'antyípuá'ritye'en

ajta je'en quee maja' a'títan tí'ij ja'mua japua huatányuunyij.

²³ A'íjna i ti a'íj naatámu'vejritye'en i ti tyinaaatatyójtzi're'en, a'íi pu naatyátzaahuatye'sij.

¡Nyáaj nu a'íj japua huatányuusij i ti tyámua' tyu'méj i nyaj juyéj jitze!"

51

Nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti ja'a'rij, tí'ij i Natán Dios ti jitze ma'can tyí'xaj jajtyá'xij a'íjci jime' ti huóoxana'cirej a'íjci jamuán i íitaj Betsabé ti ántyapuaj

¹ A'íjci jime' i paj jin taxie've', nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij;

a'íjci jime' i paj tyámua' naa tyí'nyaxie've', oorió'uunaj tyi'táj nyaj jin ootyá'ítzee.

² ¡Nyacájo'sin a'íjci jime' i nyaj quee tyámua' huaríj!

¡Tyinaatú'uunyi'ri' tyi'táj nyaj jin tyi'ijxána'cira'!

³ Nyáamua'ree nyaj quee tyihuojó'iteeca'aj,

capu i'ríj i nyamua'tzíira'aj jitze nyej nyij jo'rio'uunaj tyi'táj nyaj jin tyi'ijxána'cira'.

⁴ Muéetzij jimi nu ootyá'ítzee, muéetzij nu'uj jimi ootyá'ítzee,

je'ej pua'aj nyetyi'tyínyecha'íij, a'íjci jime' i ti quee xá'pui' muéetzij jimi.

A'íj pu jin a'yan tyí'xa'pui' paj tyámua' tyino'xá'pui'intari'tze'en;

ajta quee tyi'táj jin á'itzeere' je'ej paj muáaj tyihua'xijtye'en.

⁵ A'yaa pu tyi'ji're'can jime', nyaj je'ej pua'aj tyi'tyévistaj nyati'ij huanie'huaca';

jéehua nu tyi'ijxána'cira'ca'aj ti'ij na'aj i náanaj tyinaaxá'pueeri'.

⁶ A'yaa pu tyi'ja'yájna, paj muáaj jaxie've' a'íjci i xiéjnyu'carij ti tyámua' tyo'cájmua'rej,

pajta i nyamua'tziira'aj jitze perij tyámua' tyinu'cámua'riityej.

⁷ Pata'aj naajácuare'en hisoopo xamue' jime', aj nu nyij tyámua' éenye'ej na'mej;

nyacájo'sin, aj nu nyij jéetze' huatyácueenarij quee i séerij.

⁸ Pajta jéehua naata'an i nyaj jin huatányetyamua've'en jájcuan paj naatatyámua'viste'en, tyij pajta perij puéjtzij naatá'.

⁹ Capáj che' ja'sejra tyi'táj nyaj jin á'itzeere'

pajta néijmi'i oorió'uunaj i nyaj jin je'ej pua'aj huaríj.

¹⁰ Nyaj Dios, ¡séej nu'cáxiéjnyu'caritye' ti quee tyi'táj jin á'itzeere'!, ¡pajta júuricamej naata'an ti jájcuaaj ti ajta tyámua' tyi'tyúucha'ij!

¹¹ Capáj a'áa nyojóojipuan jo'paj quee já'sejre'

capáj pajta náari'racare'en a'júuricamej ti tyámua' een.

¹² Naatá' nyaj jájcuan jin huatányetyamua've'en a'íjci jime' paj nyajapuáj huatányuusij;

tyámua' paj tyi'nyevi'raj a'íjci jime' a'júuricamej ti jéehua tyihua'cu'vej,

¹³ nyej nyij nyáaj huo'mua'tyej a'juyéj a'íjma i maj quee tyihuojó'itej mej mij majta a'íimaj muá'antzaahuatye'en i maj tyi'ijxána'cira'.

¹⁴ Nyajapuáj huatányuuchij nyej nyij quee che' tyi'tyacui'ijca, nyaj Dios, muáaj paj a'ín pué'een i Dios ti nyajapuáj huatányuusij, aj nu nyij a'íj huatáchuicaj paj muáaj tyámua' éenye'ej séejre'.

¹⁵ Tavástara', naatá' nyej nyij tyu'taxáj,

aj nu nyij nye tyenyij jin muéetzij jimi tyu'táchuicaj.

¹⁶ Ji'nye capáj jaxie've' maj tyi'muamu'vejritye'ej nusu maj ya'muáatyee tieeraj a' jitze ma'can,

i'ríj nyej nyáaj a'íj tyimuaatá'an, ajta capu a'ín tyimua'ráanajchi.

¹⁷ A'íjna i mu'vejrij i Dios jimi a'íi pu a'ín pué'een i júuricamej ti japuéjtzitarej,

¡capáj muáaj jaatyáxaahuataj, nyaj Dios, i xiéjnyu'carij ti jéehua japuéjtzitarej!

¹⁸ Axie'vi'ra' paj jin tyámua' tyeetyátoosij i Sión;

ajtáhua'aj atátaahuaj i ti jin curiá'nami' i Jerusalén.

¹⁹ Aj pej pij ja'ancuriá'an je'ej ti tyi'táj muéetzij jimi tyúuxie've',

a'íjna i mu'vejrij ajta i ya'muáatyee maj hua'te'raaa;

aj mu mij visáaru'uj huatámu'vejritaj a'íjci japua i maj jitzán muana'michej.

52

Capu tyi'táj huiire' i ti jin óotzaahuatye' a'íjna i ti je'ej pua'aj ricij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Je'ej ti tyi-huo'muá'tyej a'íjna i David, ti'ij i Doeg Edom ti já'ma'can Saúl jimi ujó'mej ti'ij jaaté'exaatye'en ti i David a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij i Abimélec ja'chej

1 ¿Ji'nye pej pij a'íjna jin á'atzaahuatye' i paj jin je'ej pua'aj ricij, mu paj néijmi'i putyí'uurej?

¡A'íi pu jusén jime' séejre' i Dios ti jin taxie've'!

2 A'íj papu'uj curia'mua'sij pej pij je'ej pua'aj huárinyij, mua' nyanúu pu je'ej pua'aj tyí'uurej a'yájna ti'ij i náhuaaj ti tyí'itziij.

3 A'íi pu jéetze' mua'ránajchij i ti je'ej pua'aj een quee i ti xá'puí', a'íj paj jéetze' xie've' i ti hue'tzij pequee a'íjci i ti ji'récán jime'.

4 Nyanúrij ti tyí'hue'taca,

a'íj paj xie've' i nyúucarij ti tye'entyípuapua'rityee,

5 a'yaa pu'ij ajta i Dios tyimua'antypuá'ritye'sij jusén jime',

a'íi pu muaatyévi'raj ajta je'en mui'ráriesij a'chi'táj, ajta muári'raj a'júuricamej.

6 A'íimaj i maj já'astijre' i Dios, a'íj mu séjran majta je'en tyu'tátziinye'ej; majta a'íj mu huatyáxaahuataj i tyáataj, a'yan metyi'xáataj tijin:

7 "Cási' a'íjna i ti quee jahuoo ti'ij i Dios jaatyáhuire'en,

i ti a'íj jitze tyí'ca'nyej i ti jéehua tyí'ijcha'ij ajta quee jatapuá'citaca ti je'ej pua'aj rijcaj."

8 Nyajta nyáaj a'yaa nu een ti'ij i ityei'rij ti naa tyi'hua'raa

a'ájna jo'tij jo'tyéjvee i tyeyúujra' i Dios;

¡a'náj tina'aj nu a'íj jitze tyí'ca'nyej i ti jin taxie've'!

9 Nyaj Dios, a'náj tina'aj nu tyimuaatatyójtzi're'ej a'íjci jime' je'ej paj tyi'táj huáruuj;

muéetzij nu jimi tyi'ijchó've'ej hua' jamuán i maj tyámua' een a' jimi, ji'nye muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een.

53

Tyi'táj ti jin je'ej pua'aj huaríj i tyéviij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, mej mij jaatáchuiicaj ti'ijta síij tyí'cui'ij. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'íjna i David

1 A'íimaj i maj quee ma'umuámua're' a'yaa mu tyí'mua'tzej tiquee i Dios ma' já'sejre'

néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj tyityo'cájrurij,

néijmi'i mu meríj tyi'táj jin je'ej pua'aj huaríj,

¡capu síij séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íij!

2 Tajapuá'ímuáj, a'íi pu i Dios hua'sej a'íijma i tyeítyee

ti'ij huo'séj tipua'aj síij séjre'ej ti tyojó'itej,

a'táj ti i Dios huocaj.

3 Majta néijmi'i mu meríj yaa pujmua' huárupij,

néijmi'i mu juxa'aj tyi'táj jin meríj je'ej pua'aj huaríj.

¡Capu che' síij séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íicaj!

¡Capu na'aj síij ma' já'sejre'!

4 Camu tyojó'itej a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

a'íimaj mu hua'ci'in i nyetyeítyeristyamua' ti'ij a'táj ti páan huácua'nyij,

a'íimaj i maj quee jahuoo i Dios jimi.

5 Tyij ajta quee meje'tyi'tiitan mej mij a'íimaj juvivej,

a'íi mu juviváaj muá'ju'un a'íjci jime' i maj tyi'tziinye',

ji'nye Dios pu tyojo'cuíxi'ij i tyihuá'carij a'íjma i maj jájcha'íire'.
A'í mu tyévi'si' huataséjre'ej, ji'nye Dios pu mahuóohua'xij.

⁶ ¡A'tzúj cuj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Sión
a'áa je'ré'nyej i ti hua' japua huatányuusij i maj Israel jitze ajtyáma'can!
Tí'ij i Dios ajtáhua'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij i jutyéityeristyamua',
a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i Jacob maj jitze eeráma'can,
majta néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can.

54

Je'ej maj tyityeetyényuunyij mej mij jaatáhuoonyij tí'ij i Dios huo'tyáhuíire'en

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'ájna i David, mati'ij a'íimaj i maj Zif ja'chej ujó'ju' mej mij i Saúl a'yan tyu'té'exaatye'en tijin: “¿Nyiquee tatzájta' huatyóo'avaataca' a'ájna i David?”

¹ ¡Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij, nyaj Dios, a'íjci jime' i paj jin ántyapuaaj!

¡Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej!

² Huánamuaj, nyaj Dios, je'ej nyaj muéetzij jimi tyi'tyényuusij;
tyámua' paj tyáanamuaaj i nyenyúuca,

³ ji'nye tyeítyee maj óotzaahuatye' majta i maj je'ej pua'aj tyú'riacaa
a'í mu nyéjcha'íire' majta jaxie've' maj naajé'caj.

¡Capu i Dios a'íjma jimi séejre'!

⁴ Ajta a'yájna, Dios pu nyahuíire',
Tavástara' pu naatá'sij nyej nyij júurij huatyá'itzeere'en.

⁵⁻⁶ A'í pu a'yan ja'uurej ti a'ájna i maj jin je'ej pua'aj ricij i maj nyéjcha'íire'
a'í pu a'íjma tána'aj jimi huatyá'itzeere'ej.

¡Pata'aj hua'antyipuá'ritye'en, Tavástara', ji'nye muáaj paj quee tyi'táj jin á'itzeere'!

Nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jin tyimuaatámu'vejritye'ej
nyajta tyimuaatatyójtzi're'ej, ji'nye muáaj paj tyámua' een,

⁷ ji'nye néijmi'i paj jin nyajapuáj huatanyúj nyati'ij quee che' je'ej
jájtyoova'aj

nyajta huo'séj maj huamué'tichej i maj nyéjcha'íire'.

55

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'ájna i maj jaatamuárij

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'ájna i David

¹ Nyaj Dios, huánamuaj je'ej nyaj muéetzij jimi tyi'tyényuusij;
capáj yó'hua'nán je'ej nyaj tyí'muahuaviiij.

²⁻³ Náanamuaaj, naatájee,

muéetzij nu jimi huatyényuusij nyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en.

A'í mu nyamuaritye' je'ej maj tyí'xaj i maj nyéjcha'íire'
ajta je'ej maj tyí'tyejijhuaaj i maj je'ej pua'aj ricij.

Jéehua mu je'ej pua'aj tyi'nyamuarie'riste',
majta nyenyo'si'tye'ej jéehua menyínyu'cacuj.

⁴ Ca'nyíin pu huápuí'ij ú'tzunaj i nyaxiéjnyu'caa i nyatzájta',

a'íi pu nye jitze rá'aj i tzíinyi'ra'aj nyej nyij quee jaxie'va'aj nyaj huámui'nyij.

⁵ Huápui'ij nu tyí'tziinye' yunyatzájta', nyetyényeviveesij a'íjci jime' nyaj tyí'tziinye'.

⁶ A'yaa nu nyij tyí'xaj tijn:

“A'tzúj cuj nyáaj a'yan nyetya'ajta' anájme'nyij ti'ij i jáamui', aj nu nyij huatara'ranyijche'en nyej nyij huányaso'pe'en.

⁷ Naará'rie'sima'aj nu nyij imuáj je'ej huarutyéche'en, a'áa nu ja'huanyechéetye'nyijche'en jo'tij quee já'tyi'tij.

⁸ Aj nu nyij huatanya'uunajche'en ti'ij náahuire'en a'íjci jime' ti ca'nyíin jin huá'aacaj majta ca'nyíin jin viiyej.”

⁹ Hua'antypua'ritye', Tavástara', huojo'riéj huá'nyuucaa jime', ji'nye a'íj nu séj maj jucu'raj majta jutya'xi'ij,

¹⁰ tújca majta tíca' a'áa mu ja'taci'ij i chájta'naj jitze.

A'íj mu jitze séejre' i maj je'ej pua'aj ricij majta i maj avítzij jin je'ej pua'aj tyúuxaj,

jéehua mu néijmi'i huápui'ij je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

¹¹ a'áa pu i cáayej jitze séejre' maj jucu'raj majta jucuanamuaj.

¹² Capu a'íin je'ej pua'aj tyinaataxájtaca' i ti nyéjcha'íire',

tyi'tíj nyej nyáaj a'yan tyé'viicue',

capu ajta naatanyó'si'tyej a'íjna i ti nyaxana've',

nyej nyajta jimi pújoorej nyej nyij huatyénya'avaaj.

¹³ ¡Ajta muáaj paj a'íin pu'éen, i tyaj tyámua' naa tyí'tamuajtyej, pajta muáaj huápui'ij tyámua' naa tyí'nyamua'tyej,

¹⁴ i tyaj néemi'ij a'áa já'tasi'rihua'aj i tyeyúujra' tzajta' i Dios tyej tyij tyámua' naa tyi'huáta'ixaatye'en,

tyajta tu néemi'ij ciinyaca'aj hua' tzajta' i tyeítyee!

¹⁵ ¡Miche' jiye'tzín huácu'nyij i maj nyéjcha'íire'!

Miche' júurican ava'naj,

ji'nye hua'xiéjnyu'caa tzajta' pu séejre' i ti je'ej pua'aj een.

¹⁶ Nyajta nyáaj nu i Dios jimi huatyényuusij,

a'íi pu i Tavástara' nyajapuáj huatányuusij.

¹⁷ Nyáaj nu nyenyuuste'en nyajta nyeyiinyen

íiya', chúmua' nyajta tíca',

a'íi pu'ij nyanamuajran.

¹⁸ Nyajapuáj pu huatányuusij nyati'ij huatyényo'se'en,

japuan pu huatányuusij i nyajúuricamej,

tyij majta jéehua ará'axcaj i maj nyéjcha'íire'.

¹⁹ A'íjna i Dios, i ti jusén jime' tyí'ijta,

a'íi pu nyanamuajran ajta je'en huo'tyáxaahuataj,

ji'nye camu a'íimaj jatapuá'citacaa i maj jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij camu majta jatziinye' i Dios.

²⁰ A'íi mu jumuáca' jin je'ej pua'aj huá'uurej i ju' amíincustyamua',

majta quee ja'rá'astee je'ej maj tyitya'tóorasij a'íjma jimi i maj huá'muajtyej.

²¹ Majta huápui'ij naa huatoocua'nyéej metyí'xaj,

ajta i hua'mua'tziira'aj pu tzajta' séejre' i maj jin nyo'se'.

Ajta i huá'nyuucaa jéetze' pu cua'tyij quee i aséityij,
ajta capu a'yan een sulu chúun pu pué'een ti huápu'ij tyí'itzij.

22 Tavástara' paj jitze tyu'tyátoonyij i paj jin je'ej tyá'mua'tzej,
a'íi pu'ij tyámua' tyi'muacha'íij ja'mej;
capu a'náj tyu'tá'sij ti'ij eetávetyij
a'íjna i tyáati' ti tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij.

23 Nyaj Dios, i maj tyí'tyacui'caa majta i maj tyí'hue'tacaa camu júurij
muá'ju'un
camu mana'aj jé'ta' úhuiixi'ij a'chu maj á'tijti'rej maj júurij,
muáaj paj a'áa huaja'tyáhua'xij jo'maj tyityajá'ava'tacaa,
nyajta nyáaj nu a' jitze tyí'ca'nyej.

56

Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta tyé'tyojtzire' i nyúucaria'ra'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jime' i chuícarij
ti a'yan antyapuaaj tijin: "I hua' jáamui' a'íjma i diosij i maj a' imuáj
já'sejre'." I nyúucarij ti naa huánamuajrii a'íin ti jaria'mua'aj a'íjna i
David, mati'ij a'íimaj i filisteos jaatyéevi' a'ájna a Gat

1 Nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
ji'nye tyeítyee mu séejre' maj nyamuaritye',
a'náj tina'aj mu nyenyo'si'tye'ej majta je'ej pua'aj nyoorej.

2 A'náj tina'aj mu nyamuaritye' a'íimaj i maj nyéjcha'íire',
jéehua mu i maj ootzáahuatye'ej nyenyo'si'tye'ej.

3 Nyati'ijta tyí'tziinye'ej, muéetzij jimi nu tyí'ca'nyej.

4 Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta i nyúucaria'ra' tyí'tyojtzire',
Dios jitze nu tyí'ca'nyej a'íj nu jin quee tyí'tziinye'.
¿Tyi'tanyí jin je'ej pua'aj nya'uurej i tyáati'?

5 A'náj tina'aj mu tyí'nyapuejtye' a'íjci jime' je'ej maj tyí'nyejee,
a'íj mu'uj curia'mua'sij mej mij je'ej pua'aj náa'uurej.

6 A'yaa mu ju' avaaaj majta ajca'huáye,
a'íi mu nyacújta' curia'ju',
a'yaa mu mij tyi'ijchó've' a'tzáaj maj naajé'caj.

7 ¿Nyiquij hua' huíire'en a'íjci jimi i maj jin je'ej pua'aj ricij?
Nyaj Dios, huo'tyáxaahuataj a'íjci jime' i paj jin nyú'camui' a'íjma i
tyeítyee.

8 Muáaj paj jamua'reej a'chu nyaj nyeríj pua'máj huatánya'uj,
muáaj paj jasiire' pajta jamua'reej nyati'ijta eetaja'ra'tajyi'can.
¿Ca' quee á'yu'si'ij a'yu'xaa jitze?

9 A'íimaj i maj nyéjcha'íire' a'íi mu nye jimi huatáo'uunaj
nyati'ij nyáaj muaatáhuavii paj naatáhuíire'en.
Nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej ti i Dios naatyáhuíire'ej.

10 Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta i nyúucaria'ra' tyí'tyojtzire',
nyáaj nu Tavástara' jitze tyí'ca'nyej nyajta i nyúucaria'ra' tyí'tyojtzire',

11 Dios nu jitze tyí'ca'nyej a'íj nu jin quee tyí'tziinye'.
¿Tyi'tanyí jin je'ej pua'aj nya'uurej i tyáati'?

12 Tyi'táj nyaj jin muéetzij jimi tya'tányaratziiri', nyaj Dios,
 a'yaa nu tyimua'rá'astijre'ej nyetyi'chuíicaj,
 13 ji'nye nyajapuáj paj huatanyúj nyej nyij quee huámu'i'nyij,
 ji'nye capáj tyu'tá' nyej nyij tyi'táj jin ootyá'itzeere'en,
 nyej nyij nyáaj a'áa já'sejria'aj jo'tij jó'nyeeri'ij ajta i júuricamej a'áa
 já'sejre',
 a'ájna jo'tij i Dios já'sejre'.

57

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij ti'ij a'ín taatyáhuire'en i tajapuá ti já'ma'can

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj: "Capáj tyi'táj antyúu'na'an." Nyúucarij ti naa huánamuajrii a'ín ti jaria'mua'aj a'ájna i David, ti'ij huatóo'uj a'íjci jimi i Saúl ajta je'en a'áa jo'tyóo'avaataca'aj jo'tij já'tyasta'

1 Ná'ancu'vaxi' nyéetzij, nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
 ji'nye muéetzij jimi nu jahuoó pej pij naatyáhuire'en.
 A'yaa nu tyá'xie've' nyaj a' anáj jityej huatyénua'avaaj,
 'asta na'aj quee néijmi'i mutyojo'me'en.

2 A'íj nu jimi huatyényuusij i Dios jútye' imuáj ti já'sejre',
 a'íjci jimi i Dios i ti néijmi'i jin nyahuire'.

3 A'íi pu jútye' imuáj uyo'ta'ítyij i ti jin taxie've' ajta i ti jimi ji'r'é'can jime',
 a'íi pu'ij nyajapuáj huatányuusij a'íjma jimi i maj huápu'ij je'ej pua'aj
 nya'uurej.

4 A'áa nu nyáaj chóota' jo'riá'ca'aj,
 hua'tzajta' i muájyej tyeítyee maj ci'macaa,
 hua' tamej pu a'yan een ti'ij i tyapúusti' ti antyíptyij ajta ti'ij i'ríj,
 ajta i hua' nyanuu ti'ij chúun ti tyí'itzij.

5 Nyaj Dios, muáaj paj japuan já'sejre' i tajapuá ti séejre'.
 A'ájna i paj jin naa huasé'rin pu néijmi'que' a'yan séejre' i cháanacaj japua.

6 A'íimaj i maj nyéjcha'íire' a'íi mu tyi'táj tyámua' huáruuj mej mij
 naatyéevi'

ti'ij quee che' nyaca'nyisti'raj,
 a'íi mu mij ja'tyáacuj jó'nyaj jo'r'é'nyinyiij,
 majta a'íimaj mu jujíimua'aj a'áa ja'tyáavatzij.

7 I nyaj xiéjnyu'caa pu néijmi'i jin óoca'nyej, nyaj Dios,
 i nyaxiéjnyu'caa pu tyámua' een ti'ij a'jimi tyu'táchuiicaj.

8 Nyajjúuricamej, pata'aj huájistij,
 xaatájisij, canárij i maj jitzán tyí'cui'nacaa,
 tyámua' xu huóo'uurej ti'ij quee eexúj i xicáj eeré'nyej.

9 Chuíicarij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej, Tavástara',
 jé'ta' a'ájna jo'maj já'sejre' a'tyétyeristyamua' majta i maj séej chuéj japua
 já'ma'can.

10 Ji'nye i paj jin taxie've' tajapuá pu imuáj ja'rá'asej,
 ajta i paj jin tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej i ti huá'raa jitze tajapuá ti
 séejre'.

11 Nyaj Dios, muáaj paj japuan já'sejre' i tajapuá ti séejre'.
 A'ájna i paj jin naa huasé'rin a'íi pu néijmi'que' oorióonajchi i cháanacaj
 japua!

58

Je'ej maj tyaatáhuoonyij mej mij tyámua' naa tyihuo'xá'pui'intari'tze'en
 I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Capáj tyi'tíj
 antyúu'na'an. Nyúucarij ti naa huánamuajrii a'íin ti jaria'mua'aj i David

¹ Mua'aj, mu siaj huápui'ij uhuácaca'nye'ej,
 ¿nyi ji're'can jime' tyámua' naa néijmi'i setya'xa'pui'intare'
 nyi siajta tyámua' naa tyihua'xijtye' i tyeítýee?

² Ajta a'yájna, a'yaa xu ricij je'ej pua'aj setyá'xie've'ej,
 mua'aj xu tyi'tá'caa mej mij junyo'si'tye'ej a'íjci japua i chuéj jo'maj
 jo'cháatimee.

³ I maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a'íi mu je'ej pua'aj huaríj mati'ij móoj
 hua'jucáatze' a'séeria'caj i junáanastyamua',
 i maj tyí'hue'tacaa mu je'ej pua'aj tyityo'cárutyij a'ájna mati'ij quee xu
 nanie'huaj.

⁴ Jéehua pu huá've'rij hua' jitze séejre' a'yájna mati'ij i cú'cu'see;
 a'yaa mu een ti'ij i cú'cu'uj ti tyú'cha'vacaa
 i ti a'yan ju'uurej ti'ij i tiquee iityánamuaj, ajta ityóonamuaj i junaxiéeta'

⁵ ti'ij quee jáanamua'aj i ti tyi'tyácuuinaj a'íjna i ti támua'rej,
 i ti jaayí'tin ti huojo'pua'ritye'en.

⁶ Nyaj Dios, ¡antatáarajra' i hua' tamej!
 Tavástara', ¡antatáarajra' i hua' tamej a'íjma i muajyéj!

⁷ Miche' a'huóopua'rixí'in, ti'ij i jájtyij ti tyixíre'en,
 miche' huaria'huaj, a'yájna ti'ij i tu'píj juyéj jitze ti tyu'uj,

⁸ miche' huatóopua'rej, ti'ij i xí'pu'uj a'íjci jitze i ju'í'rique',
 ¡ti'ij i pá'ri'ij ti arájvej ajta quee a'náj jaaséj i ti jin huányeeri'ij!,

⁹ miche' huatyátaanyij ti'ij i tzicare'ej mati'ij quee eexúj jamua'rériacaj,
 miche' ca'nyíin jin hue'ejuuxij, ti'ij tu'píj ti huá'raa.

¹⁰ A'íjna i tiquee tyi'tíj jin á'itzeere' a'íi pu huatóotyamua've'sij ti'ij Dios
 puéjtzij a'íjci jime' i maj jin je'ej pua'aj huaríj;

¡a'áa pu jo're'nyesij jo'tij jo'xúuriajraa a'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij!

¹¹ Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaj tijin:

“¡Jéehua pu tyí'huíire' nyej tyámua' tyi'tyínyecha'íj!

¡Dios pu séejre' i ti huá'xijtye'en i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj
 japua!”

59

Tavástara' pu a'íin pué'een i ti tacha'ij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. “Capáj tyi'tíj
 antyúu'na'an.” Nyúucarij ti naa huánamuajrii David ti jaria'mua'aj, ti'ij
 Saúl tyu'ta'íjtaca' maj jáacha'íin i chí'ra'an a'íjci i David mej mij jaajé'caj

¹ Nyaj Dios, pata'aj nyaj japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj
 nyéjcha'íire';

pajta naatyécha'íin a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj nya'uurej.

² Nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'uurej,
 nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj tyí'tyacui'caa,

³ ji'nye tyétyacaa mu séejre' maj uhuácaca'nye'
 majta a'íj mana'aj tyicho've'ej a'tzáaj maj naajé'caj.

Tavástara', canu a'ín pué'een i ti quee tyihuojó'itej canu nyajta huányaxana'cirej;

⁴ canu tyi'tíj jin je'ej pua'aj huaríj,

ajta, a'yaa pu tyí'een, a'íi mu tyámua' ju'uurej mej mij naatyéno'si'tye'en. ¡Huájisij!

¡Pajta mujo've'me'en pej pij na'antynájche pajta je'en naaséj!

⁵ Muáaj, Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej, pajta hua' Dios a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can,

huájisij pajta puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye', capáj hua'cu'vej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁶ Tíca' mu aje're'nyinyii, a'yan metyi'tyá'xi'ij mati'ij i tzi'cáj,

a'áa mu mij ja'taci'ij jo'tij ja'chajta'.

⁷ Majta ejcuéemuxa'aj i jutyényij jitze, a'yaa mu mij tyú'ixaatye' mej mij tyi'tíj je'ej pua'aj huá'uurej a'yaa mu tñjin:

“¡Capu ma' a'tíj tí'ij táanamuj!”

⁸ Pajta muáaj, Tavástara', muáaj paj hua'a'tzej a'íjma;

muáaj paj hua'xaahuari' a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye'.

⁹ Muéetzij jimi nu tyámua' éenye'ej na'mej, nyaj Dios,

ji'nye muáaj paj a'ín pué'een i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa ajta i ti nyecha'ij.

¹⁰ A'íjna i Dios i ti nyaxie've' a'íi pu mujo'va'ma'aj ta'mej tí'ij na'antynájche;

a'íi pu naatá'sij nyej nyij huo'séj mati'ij huatyámue'tiche'en i maj nyéjcha'íire'.

¹¹ Capáj hua'cu'vej a'íjma,

mata'aj mij a'íimaj a'náj tina'aj jamua'reeriaj i maj nye chájta'naj pué'een; huo'tamuáaritye' a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej, pajta huo'tyáxaahuataj.

¡Tavástara' pu a'ín pué'een i ti tyámua' naa tyí'tacha'ij!

¹² A'íj mu jin atyá'itze'rii néijmi'i jime' je'ej maj tyí'xaj;

¡miche' a'íjna jin huavívi'ri'huaj tyi'tíj maj jujímua'aj jin óotzaahuatye' majta tyi'tíj maj hue'tzij jin tya'tóoratzi'raj!

¹³ ¡Hua'antypua'ritye', hua'antypua'ritye' a'íjci jime' i paj jin nyú'camui'! ¡Miche' quee che' ma' já'sejria'aj!

¡Che' huamua'reerijhuaj ti i Dios a'ín pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee a'íjci jimi i Jacob ajta a'ájna imuáj jo'tij i chuéj jóo'asej!

¹⁴⁻¹⁵ Mati'ijta tíca' aje're'nyej a'yan metyi'tyá'xi'ij mati'ij i tzi'cáj,

majta je'en a'áa ja'tací'ca'an jo'tij ja'chajta' cue'ráj metyi'huooj, a'íi mu mij tyi'tyá'xi'ij muá'ju'un mati'ij quee jéehua i cue'ráj tyú'tyoonyij.

¹⁶ Ajta nyéetzij jime', íiya' nu muéetzij jimi tyu'táchuiicaj;

ca'nyíin nu jin jaataxájtaj i paj jin taxie've' nyajta i paj jin néijmi'i putyí'uurej.

Ji'nye muáaj paj a'ín pué'een i ti tyámua' tyí'nyecha'ij,

i ti nyahuíire' nyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en.

¹⁷ Muéetzij jimi nu tyu'táchuiicaj, nyaj Dios,

ji'nye muáaj paj a'ín pué'een i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa ajta i ti tyámua' tyí'nyecha'ij,

¡muáaj paj a'ín pué'een i Dios ti nyaxie've'!

60

Je'ej maj tyaatáhuoonyij ti'ij a'ín huo'tyáhuire'en i tajapuá ti já'ma'can
 I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jime' i
 cuínarij ti a'yan huatóomua'aj tijin: “I tzuhuáa ti jin séejre' je'ej
 maj tyityetyúucha'ij.” Nyúucarij ti naa huánamuajrii David ti jin
 tyihuo'muá'tyej, ti'ij eerájsaa ti'ij huatyéno'se'en a'íjma jimi i maj a'yan
 hua'tamuá'muaj tijin arameos a'áa maj ja'chej a Naharaim majta a'ájna
 a Sobá, ajta a'íjna i Joab, ti'ij huariá'raa, tamuáamuata' japuan hua'puaj
 ví'ra'aj pua'muácaa pu i tyétyecaa antyimue'tij a'áa maj já'ma'can a Edom
 ti'ij a'áa jo'tyéeno'sej a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Valle de la Sal

¹ A'íjci i paj jin nyú'camui', nyaj Dios, a'íj paj jin perij matuuhua'xij,
 pajta ta'antyipuá'rij;

¡taatá' ijíj tyej tyij tyajtáhua'aj huatyátaca'nyej!

² Muáaj paj tyu'tá' ti'ij i cháanacaj huatóoca'tzij ajta ootátzi'tyej;
 ¡pata'aj ijíj tyámua' jáa'uurej jo'tij jo'táaariaca', jì'nye a'íi pu hu-
 atyámuiirixi'sij!

³ Jéehua paj huápu'i'ij puéjtzij huo'ta' i maj a'chájta'naj jitze ajtyáma'can,
 a'íj paj taatá' i nahuáj ti tyú'timue'raste'.

⁴ Muáaj paj tyi'tíj huo'taséjratyej a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj a'jimi
 tyícha'ij

mej mij jáamua'reej a'tzáaj maj huatóo'uunaj ti'ij quee i i'ríj tyi-
 huo'puéjtye'en.

⁵ ¡Taatajée, pajta tajapuá huatányuunyij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin
 putyí'uurej!

¡Pajta hua' japua huatányuunyij a'íjma i paj hua'xie've'!

⁶ Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' a'ájna a ti a'ín já'sejre' tijin:
 “¡Nyenyetyámua'va'aj nu mui'caquéj jariá'naxi'ij i chájta'naj Siquem
 nyajta a'íj néijmi'i huo'riáa'sij a'áa ti huataca'aj a Sucot!

⁷ A'íjna i Galaad ajta i Manasés a'íi mu nye jitze ajtyáma'can;
 Ajta i Efraín pu a'ín pué'een i ti na'vá'naa i nyamu'uj jitze,
 ajta i Judá pu a'ín pué'een i nye tyáxu'uj i nyaj jin tyí'ijta,

⁸ Moab pu a'ín pué'een i ti a'yan tyí'huire' ti'ij i nyaj jitzán
 anányamuejtye'en,

nyajta i nyaj ca'quéj a'íj nu japua jaráriesij i Edom,

¡nyajta jijhuan nyati'ij tyu'tyámue'tij a'íjma jimi i filisteos!”

⁹ ¿A'tanyíj ná'vi'tin ti'ij a'áa nyojo're'nyijtye'en jo'tij já'sejre' i chájta'naj ti
 curiá'nami'?

¿A'tanyíj ná'vi'tin a'ájna imuáj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Edom?

¹⁰ Jì'nye muáaj, nyaj Dios, muáaj paj matuuhua'xij,

¡capáj che' hua' jamuán huaméj i tyétyacaa maj tájime' nyo'sii!

¹¹ Taatáhuire' a'íjci jimi i ti tájcha'ire',

jì'nye capu tyi'tíj huire' i tyévi'ij ti jin tyí'cha'ij.

¹² Va'cán tu jin tyu'tyámue'tij a'íjci jime' i Dios ti jin taatyáhuire'ej,

¡a'íi pu huo'tzínajra'aj a'íjma i maj tájcha'ire'!

61

Tyiche' a'íj jitze tyú'ca'nyej i Dios ti jin taatyáhuüre'ej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. David ti ja'a'rij

¹ Nyaj Dios, huánamuajri' je'ej nyaj tyí'nyeyiin a'íjci jime' i ti nyacui',
ipajta a'yan huárinij je'ej nyaj a'jimi tyá'huoo!

² Muéetzij jimi nu huatyéenyuj a'ájna imuáj jo'tij i chuéj jóo'asej,
ji'nye i nyaxiéjnyu'caa pu quee che' juca'nyej.

A'áa paj tyámua' tyinyojó'cha'íin jo'paj muáaj já'sejre',

³ ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i ti naatyáhuüre'ej.

¿A'yaa paj een ti'ij tyi'tíj ti ájtaavijhuaca' ti ajta tyámua' tyúuca'nyej
muáaj pej pij nyajapuáj huatányuusij a'íjci jimi i ti nyéjcha'íire'!

⁴ Nyáaxie've' nyaj jusén jin a'áa jo'quéj ná'ra'nyij jo'paj muáaj ja'chej,
tyámua' nyetyi'cha'íiri'huaj a' anáj jityej muéetzij.

⁵ Muáaj, nyaj Dios, papu'ríj jánamuajri' je'ej nyaj tya'tányaratziiri',
pajta naatá' a'íjna i ti nyéetzij nyaci'puaj

i paj tyámua' jáaruuj a'íjma jimi i maj muéetzij mua'tzaahuatye'.

⁶ Huatá' ti'ij á'tyeevi'in a'íjna i rey ti jin tyi'tyéjvee;
che' jéehua á'tyeevi'in, mue'tij nyinyi'ra'aj jime',

⁷ ajta a'íjna jin tyu'ta'íjtaj i paj jin muáaj tyámua' tya'tá'caa.

Tyámua' paj tyéecha'íin a'íjci jime' i paj taxie've' pajta i paj jin tyámua'
een,

⁸ a'yaa nu a'náj tina'aj muéetzij jimi tyi'chuíicaj na'mej

nyajta a'náj tina'aj aránya'astesij je'ej nyaj tyi'tíj jin tya'tányaratziiraj.

62

A'íi pu'uj i Dios a'íin pué'een i ti taatyáhuüre'ej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Jedutún ti ja'a'rij.
Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

¹ A'íj nu'uj i Dios jimi jatyoovej nyej nyij huányaso'pe'en;;
a'íj pu jimi jo've'mej i ti nyajapuáj huatányuusij.

² A'íi pu'uj naatyáhuüre'ej ajta tyámua' tyí'nyecha'íj.

Canu tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti
naatyáhuüre'ej.

³ ¿A'náj nyij mua'aj siatapuá'citaj siaj sij quee che' nyenyo'si'tya'aj
ajta i siaj jaxie've' siaj jin ná'xaahuataj,
cuxáa nyaj jáxu'uj pué'eenye' i maj ja'ajtaahuaca' ajta arí á'vesij
nusu ti'ij i cúraaj ti ajta arí tin huatyu'uunyij?

⁴ A'íj mu'uj curia'mua'sij je'ej maj tyina'antyipuá'ritye'en,
ajta a'íin huápu'i'ij naa hua'asej i ti hue'tzij pué'een.

Jutyényij mu jin tyámua' naa tyí'nyaxaj,
majta i jumua'tzíira'aj mu jin je'ej pua'aj tyí'nyaxaj.

⁵ A'íj nu'uj i Dios jimi jatyoovej nyej nyij huányaso'pe'en,
ji'nye a'íj pu jimi jo've'mej i nyaj jin tyi'ijchó've'ej.

⁶ A'íi pu'uj naatyáhuüre'ej ajta tyámua' tyí'nyecha'íj.

Canu tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti nyahuüre'.

7 Dios pu jimi já'ma'can i ti nyahuiire' ajta i nyaj jin nyáaj tyámua' een;
 a'íi pu a'íin pué'een i ti tyámua' tyí'nyecha'íj ajta i ti naatyáhuiire'ej.
 8 ¡Nye chájta'naj siaj jitze ajtyáma'can, a'náj tina'aj xu a'íj jitze tyú'ca'nyej!
 ¡Siajta jimi huatyényuunyij tyámua' naa jitzán setyi'ca'nyéej!
 ¡Dios pu a'íin pué'een i ti taatyáhuiire'ej!

9 Capu i tyévij tyi'tíj jin je'ej a'yaa pu'uj ti'íj séej ti ucayáatira'nyij,
 tìpua'aj i tìquee je'ej tyéejviicue' nusu i ti chíjtyaanyi' pué'een;
 tìpua'aj néijmi'caa tyi'tíj jitze mahua'cá'iteen
 a'yaa pu'uj cuxáa tìquee tyi'tíj aráacaj.

10 Capáj a'íj jitze tyí'ca'nyej i paj jin je'ej pua'aj tyi'tyía'cha'íj,
 ¡capáj pajta a'íj jitze tyi'íjchó've'ej i paj tyí'nahua'!
 Ajta tìpua'aj siahuochíjtyaanyi'taj,
 caxu a'íj jitze tyí'ca'nyej i túmii.

11-12 Nu'ríj mue'tíj a'yan tyáanamujri'
 a'íjna i Dios ti a'yan tyaataxájtaca' tíjin:
 a'íjna i ti néijmi'i putyí'uurej ajta i ti jin taxie've' a'íi pu ja'a'rij,
 ti ajta a'íin a'yan tyihuá'najchitye'en séej ajta séej
 je'ej ti síj tyi'tíj jin huaríj.

63

Dios pu a'íin pué'een i ti jin naa ja'asej a'íjci i tyévij

Chuícarij David ti jo'yú'xaca', ti'íj a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij quee já'tyi'tíj
 a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judá

1 ¡Nyaj Dios, muáaj paj a'íin pué'een i nyaj Dios!
 Jéehua nu muaxie've' nyámuahuoo, ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i jájtyij
 ti nyejitzé juxie've';

néijmi'i pu i nye tyévij muéetzij muaxie've',
 a'yájna ti'íj jo'tij jo'huáchij, jo'tij jéehua i jájtyij jóoxie've'.

2 ¡Nyámuaseejramu' a'ájna jo'tij tyámua' tyejé'een,
 nyajta je'en jaaséj i paj néijmi'i jin putyí'uurej ajta i paj jin naa huasé'rin,
 3 ji'nye i paj jin nyaxie've' jéetze' pu tyí'huiire' quee i nyaj jin júurij!

Nye tyenyij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej,
 4 néijmi'i nu i nyajúuricamej jin tyi'muatyóotzi're'ej na'mej,
 muéetzij jimi nu ajmójca'taxi'íj nyati'íjta huatyényuunyij.

5 Huápuí'íj pu naa naatá'astij,
 a'yájna ti'íj i ti tyí'cua' a'ájna jo'maj naa eenye' tyajá'cue'raataj,
 nye tyenyij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej nyenyetyámua'va'aj.

6 Ti'íjta tíca', nyati'íjta huaque'tíj,
 muéetzij nu mua'tamuá're'rii nyajta muéetzij jitze tyí'mua'tzej,

7 ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i ti nyahuiire'.
 ¡A' anáj jityej nu nyetyamua've'!

8 Néijmi'i pu i nyajúuricamej muéetzij jitze séejre',
 pajta a'muáca'ta' jin quee nyatato'raj.

9 A'íimaj i maj a'yan tyá'xie've' maj naajé'caj
 a'áa mu ja'tyávatzij jo'tij ja'tyácun majta je'en antyipua'rij,

10 ¡a'íi mu cui'iihuan a'íjci jime' i chúun
 majta je'en i íira'vetyee hua'ci'men!

11 Ajta a'íjna i ti rey jin tyi'tyéjvee a'íi pu huatóotyamua've'sij i Dios jimi,

a'íi mu tyu'táchuiicaj a'íimaj i maj jimi tya'tóoratziiri',
majta i maj tyí'hue'tacaa a'íi mu quee che' atanyúuva'aj muá'ju'un.

64

Je'ej maj tyityeetyényuunyij tí'ij i Dios huó'cha'íin

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

¹ Nyaj Dios, huánamujaj je'ej nyaj tyí'nyenyuuste';
huácha'ij i nyajúuricamej a'íjma jimi i maj huápu'i'ij nyéjcha'íire'.

² Naatyá'avaaj a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
ajta je'ej maj aviítzij tyi'tíj jin ricij;

pajta nyajapuáj huatányuunyij tyi'tíj maj jin tyámua' ju'uurej i maj je'ej
pua'aj ricij,

³ a'íi mu jacaachej i junyanúu cuxáa ti chúun pué'eenye'
ajta i maj jin tyí'xaj a'yaa pu een tí'ij i i'ríj ti tyu'jé'caj.

⁴ A'áa mu imuáj jo'tya'úuj jo'maj jóo'avaaj je'ej pua'aj mahua'uurej a'íjma
i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere',

a'íi mu mij hua'cu'raj mati'ij quee putyámuamua're'ej. Camu a'íimaj
tyí'tziinye'ej.

⁵ A'íi mu jujímua'aj ca'nyíjra'aj tooa'caa mej mij je'ej pua'aj huárinyij;
a'íi mu aviítzij jin tyámua' ja'uurej i maj jin huá'viivi'

majta a'yan tyí'mua'tzej ti quee a'tíj hua'sejran,

⁶ ti quee a'tíj jaatyésejra tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj ricij.

Ajta a'íjna i ti jaayí'tin ti jáamua'reej

je'ej ti aviítzij jin tyí'mua'tzej a'íjna i tyéviij,

a'íi pu tyámua' tyeetyésejra.

⁷ Dios pu tyihua'puejtye'en a'íjci jime' i tyihua' i'ríj,

a'íi pu tyihua'puejtye'en mati'ij pua'aj quee putyámuamua're'ej,

⁸ a'íi mu jujímua'aj puéjtzij huatooa'sij a'íjci jime' je'ej maj tyí'xaj;

ajta a'tyán maj hua'sejran a'íi mu huo'tyáxaahuataj.

⁹ Aj mu mij néijmi'i tzáahuatyí'ra'aj tyicha'íj muá'ju'un i Dios

majta jaataxájtaj je'ej ti tyi'tíj jin ricij,

majta a'íj jitze tyúumua'tziitye'en je'ej ti a'ín tyi'tíj huáruuj.

¹⁰ A'íjna i tyéviij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij a'íi pu huatóotyamua've'sij i
Tavástara' jimi

ajta a'íj jimi jahuoonyij tí'ij jaatyáhuíire'en,

majta néijmi'i i tyeítyee maj tyámua' tyityetyúucha'ij

a'íjma pu tyámua' huata'eexaj.

65

Dios pu jimi tyéevijtij tyej tyu'táchuiicaj

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij maj
jin tyaatatyójtzi're'en ajta chuíicarij maj jin jaatyáanajche David ti
tyo'yú'xaca'

¹ Hua' Dios a'íjma i maj Sión já'ma'can,

¡muéetzij pu jimi tyéevijtij tyej tyu'táchuiicaj!,

¡muéetzij pu jimi a'yan tyúuxie've' tyaj ja'rá'astej je'ej tyaj tya'tátaratziiri',

² ji'nye páanamujaj je'ej tyaj a'jimi tyityeetyényuusij!

Néijmi'i mu a'jimi ajtyáxírij i maj a'yan i cháanacaj japua huacháatimee.

3 A'íi pu tyí'ta'ijtye' i tyaj jin je'ej pua'aj ricij,
ajta muáaj paj tyitaatú'uunyi'raj i tyaj jin ootyá'itzee.
4 Jutyamua've'ej a'íjna i tyáati' muáaj paj ja'antyíhuoj
pajta jaatá'sij ti a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij véjri' a'jimi,
a'újna a chi'táj i tyeyúuj tzajta'.
¡Tyiche' a'íjna tya'ancuriáan i ti jéetze' tyi'j'í're'en a'chéj ti tyejé'sejre',
ajta i ti jin tyámua' tyí'een a' tyeyúuj tzajta'!

5 Dios ajta Tavástara' paj tajapúa huatányuusij,
muáaj paj tanamuaj
a'íjci jime' paj va'cán jin tyámua' tajimí tyí'uurej;
néijmi'que' i chuéj japua muéetzij mu jitze tyí'ca'nyej,
ajta a'íjna i jájtyij ti ve'éj a ti imuáj já'sejre';
6 muáaj paj tyámua' naa tyí'cha'ij i jiríj
a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej ajta i paj jin uhuájca'nyej.
7 Muáaj paj japua'ritye' a'íjci i jájtyij ti ca'nyíin jin á'xire'ej
pajta jaatyápua'ritye'sij tyi'tíj maj jin junyo'si'tye' i chájta'naj jitze;
8 majta a'íimaj i maj a' imuáj jo'cháatimee séej i chuéj japua
a'íi mu naa tyojo'sej muáaj paj tyú'taahuaca',
muéetzij mu jin tyéjijhuaj muutyámua'va'aj
ti'ij na'aj jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij ajta jo'tij ja'ancáru'pij.
9 Muáaj paj tyámua' naa tyé'cha'ij i cháanacaj,
petyi'tá'caa mej mij japuan huatyéviiyey ajta je'en tyú'ciirej,
muáaj paj tyi'tá'caa ti camui'yéjme'nyij i a'chí'ij jitze
ti'ij a'íjna jin huáciirej i tyeríicuj.
¡A'yaa pej pij tyámua' ja'uurej a'ájna jo'maj tyajá'huastee!
10 Muáaj paj jaatyáru'nyej i chuéj maj japuan huátasaahuaca'
pajta néijmi'que' tyámua' naa tyo're'je'yitye'sij,
muáaj paj jéehua i víityee mujo'ta'ityij ti'ij quee huátoonyi'in i chuéj japua
pajta tyámua' tyu'tyátoosij i ti tyí'ciiren.
11 Ti'ij púna'aj ju'síj muáaj paj néijmi'i tyámua' tyu'tyátoosij,
a' jéetirij jitze mu jéehua huatyéviiyey;
12 ixáj pu huahua'raa a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij
ajta a'ájna a' itzitáj néijmi'i pu huápu'ij naa tyu'sé'rin;
13 jéehua mu tyí'tyasiire' a'ájna jo'tij jó'yacuarej,
ajta i tyeríicuj jéehua pu ciiren jo'maj tyajá'huastee,
¡néijmi'i mu tyí'chuiicaj majta jíihuaj a'íjci jime' i maj jutyamua've'ej!

66

Naa pu tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'

Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en, chuíicarij maj jin jaatyáanajche

1 Setyu'táchuiicaj i Dios jimi xuutyámua've'ej,
mu siaj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua;
2 setyu'táchuiicaj a'íjci jitze i ti naa huánamuajrii i ti jin ántyapuj;
chuíicarij xu jimi tyu'táchuiicaj ti naa tyú'namuajrii.
3 A'yaa xu tyaaté'exaatye'en i Dios tijin:
"Naa pu tyihúa'sejratye' muáaj paj tyú'taahuaca'.
A'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej
a'íi mu muéetzij jimi eetávitzej metyi'tzínnye'ej i maj muájcha'íire',
4 néijmi'i mu muanajche i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua

majta muéetzij jitze ma'can tyí'chuiicaj."

⁵ Musio'vá'ju' siajta jaaséj je'ej ti i Dios tyí'muarie',
je'ej ti tyámua' tyú'ruuj a'íjna jime' i ti naa tyihuá'sejratye' a'íjma jimi i
tyeítyee,

⁶ a'yaa pu jáaruuj i jájtyij ti'ij chuéj ti huáchij,
majta a'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'íi mu jui'icán antacáj i játya'naj jitze,
tyiche' huátatyamua've'en i Dios jimi.

⁷ A'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej, a'íj pu jusén jin tyí'ijta,
tyámua' pu naa tyihuá'sej i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,
mata'aj mij a'íimaj i maj quee tyihuojó'itej
tyámua' ju'uuriaj mej mij jaatyéno'si'tye'en.

⁸ ¡Mu siaj séej chuéj japua jo'cháatimee, tyámua' xu tyeetyátoonyij i Dios,
che' huánamuajre'en i siaj jimi tyi'tyéchuiicaj!

⁹ Ji'nye a'íi pu taatá' tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en,
capu tyu'tá' tyej tyij huatyámue'tiche'en.

¹⁰ A'íjna i taj Dios, a'íi pu taatyéesej tyej tyij tyámua' eenye',
tyámua' pu táaruuj ti'ij a'íjna i pláataj ti jumua'tij.

¹¹ Muáaj paj tyu'tá' tyej tyij huavívi'ri'huaj,
pajta je'en tyijetyáacan tyitaatyé'ijcatyej.

¹² Muáaj paj tyu'tá' ti cha'na'aj a'tíj taatzínajra'nyij,
tu'ríj jaapuéjtzitariaca' jájtyij jime' tyajta tiéj jime',
ajta muáaj paj períj taatá' tyej tyij ucayáatira'nyij.

¹³ A'úu nu jo'tyáruutyij a' tyejúuj tzajta' nyajta je'en ya'muáatyee hu-
atyáteeraj a' jitze ma'can,

a'yaa nu nyij tya'ránaya'astesij je'ej nyaj muéetzij jimi tya'tányaraj,

¹⁴ a'íjna i nyaj muéetzij jimi tya'tányaratziiri'
nyati'ij jéehua huápuí'ij japuéjtzitariaca'aj.

¹⁵ Ya'muáatyee maj pu'tyij nu muéetzij jitze ma'can huatyáteeraj,
túuru'uj nu a' jimi tyu'tátuiire'ej nyajta chíutyee maj túuru'uj,
nyajta nu cánya'xií a' jimi huatámu'vejritaj.

¹⁶ ¡Siata'aj néijmi'i mua'aj mujo'vá'ju'un,
mu siaj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij i Dios!

¡Xáanamujri', i nyaj jamuaaté'exaatye'sij
a'íjci jime' je'ej ti tyi'tíj huáruuj nye jimi!

¹⁷ Nye tyenyij nyajta i nyenyanúu jime'
nu jaatajé nyajta tyaatatyójtzi'rej.

¹⁸ Típua'aj nyáaj je'ej pua'aj nyetyi'ria'mua'sime'en,
capu i Tavástara' nyanamuáarajche'en,

¹⁹ ¡ajta a'íi pu náanamujri' ajta a'yan huaríj je'ej nyaj tyaatáhuaviiri'!

²⁰ ¡Che' tyámua' eenye' i Dios,
i ti jáanamujri' je'ej nyaj jimi tyu'tyéenyuj
ajta quee jaatapuá'citaca' ti nyaxie've'!

67

Miche' néijmi'i i tyeítyee tyimuaatatyójtzi're'en

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jin tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en ajta chuíicarij maj jin jaatyáanajche

¹ Che' i Tavástara' tá'ancu'vaxi'in ajta tyámua' tyitaatyátoonyij, che' tyámua' tojo'sejra,

² mej mij néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jáamua'reej je'ej ti a'ín tya'ajxié'vi'ra' ajta i ti jin tajapuá huatányuusij.

³ Taj Dios, miche' i tyeítyee maj huachéj i chájta'naj jitze tyimuaatatyójtzi're'en;
¡miche' néijmi'que' ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee tyimuaatatyójtzi're'en!

⁴ Miche' jutyamua've'ej muaajjhuaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, ji'nye muáaj paj tyámua' naa tyí'ijta ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee, ¡muáaj paj tyihuá'ijtye' néijmi'caa i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua!

⁵ Taj Dios, miche' i tyeítyee maj huachéj i chájta'naj jitze tyimuaatatyójtzi're'en,
¡miche' néijmi'que' ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee tyimuaatatyójtzi're'en!

⁶ Pu'ríj tyú'ciiriaca' i chuéj japua;
¡a'íjna i taj Dios pu tyámua' tyitaatyájtoo!

⁷ ¡Che' i Dios tyámua' tyitaatyátoonyij!
¡Miche' néijmi'que' i cháanacaj japua jaatyátzaahuatye'en!

68

Mati'ij tyu'tyáamue'tij majta je'en eetyáacij i maj Israel jitze ajtyáma'can

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en ajta chuíicarij maj jin jaatyáanajche David ti tyo'yú'xaca'

¹ Ti'ijta i Dios ajchenyij,
a'íimaj mu huatóo'uunaj i maj jájcha'íire';
majta i maj jaxana've' a'íi mu huatóo'uunaj jo'tij já'sejre';

² a'yaa mu tyityaja'huóopua'rixí'ij ti'ij i citzíj i áacaj tzajta',
a'yaa mu tyityatóotui'sij ti'ij i xíjca i tiéj jitze;
i Dios jimi mu jo'vátzij néijmi'i i maj je'ej pua'aj ricij.

³ Majta a'íi mu huatóotyamua've'sij i maj tyámua' tyityetyúucha'ij,
i Dios jimi mu jéehua jutyamua've',
¡majta tyítzunaxi'ij muutyámua've'ej!

⁴ Mua'aj xu i Dios jimi tyu'táchuiicaj,
setyu'táchuiicaj a'íjci jitze ma'can i ti jin ántyapua;
setyu'tatyójtzi're' a'íjci i ti ave'quéej a'áa ja'yi'vej i jéetirij japua.
¡Xatóotyamua've' i Tavástara' jimi!
¡Xatóotyamua've' jo'tij a'ín já'sejre'!

⁵ Dios, i ti a'áa já'sejre' i ju tyeyúuj tzajta' ti tyámua' een,
a'íi pu hua' táataj i maj xá'ricaanyij

ajta hua' japua huatányuusij i úucaa maj antyúujimua'astariaca';
 6 Dios pu huo'ta'sij jo'maj jo'tye'en i maj quee je'ej tyímuarimuaaj,
 hui'rátoosij i maj eetyánami' ajta tyámua' tyihuo'tyátoosij;
 majta i maj quee tyihuo'jój'itej a'áa mu ja'cháaj muá'ju'un jo'tij quee tyi'tij
 já'cijci'rej.

7 Nyaj Dios, pati'ij anaquéej huama'ca'aj a'íjma jimi a'tyéityeristyamua'
 mati'ij ajooju'caj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij,

8 i chuéj pu huatóoca'tzij,
 majta je'en jéehua huatyéviyaca',
 a'íjna i jirij Sinaí ti ántyapuaj a'íi pu huatóoca'tzij i Dios jimi,
 jimi i hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can.

9 Nyaj Dios, muáaj paj tyu'tá' mej mij jéehua huatyéviyej,
 a'íimaj a'tyéityeristyamua' mu huácua'naxij, ajta muáaj paj ca'nyíjra'aj
 huo'ta'.

10 A'íimaj a'tyéityeristyamua' mu a'áa ja'huóochejtye
 pajta muáaj, nyaj Dios, a'íjci jime' i paj jin taxie've',
 muáaj paj tyaatá' tyi'tij ti ja'itziitya'ca'aj a'íjci i ti quee je'ej tyéejviicue'.

11 Tavástara' pu nyúucarij huatyájto;
 mue'tij mu mij i úucaa jaxajta'aj:

12 "¡A'íimaj mu merij huatóo'uj i maj rey jin tyityetyu'uj majta i hua'
 xantáaru'ustyamua' hua' jamuán!"

Ajta jo'maj jo'cháatimee, a'íimaj mu i úucaa tyu'rióoa'caa
 tyi'tij maj tyihuáa'ri'ri' a'íjma i maj hua'ajcha'íire',

13 siajta mua'aj a'áa xu jo'tyá'itzee jo'siaj jo'cháatimee.

¡A'íjna i jáamui' anáj pláataj pu jin canámi'huajmee!

¡Ajta i jú'xa'ra' ooroj jime' ti huápu'ij jumua'tij!

14 Ti'ij a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej huo'tamuárij a'íjma i maj rey
 jin tyityatatyj,

a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa séerij huatyácatyii a'íjci japua i jirij i maj
 a'yan jatamuá'muaj tijin Salmón.

15 ¡Huápu'ij pu ajtíti'ijmee i jirij a'áa ti jo'quéetimee a'ájna a Basán,
 ajta i ti cavi'yetze'ejmee a'íi pu ajta ajtíti'ijmee!

16 Mua'aj, mu siaj jirij pu'é'een ti huápu'ij ajtíti'ijmee,

¿ji'nye siaj sij ja'ráasej siaaxána've'ej

a'íjci i jirij i Dios ti jaaxie've' ti'ij a'áa ja'huóochejtye'en?

¡A'íjna i Tavástara' a'íi pu a'áa jusén jime' ja'cháaj ja'mej!

17 Dios pu jéehua hua'ajcha'ij i caríata' i ti jitzán huatyényo'se'en;
 a'áa pu ja'rájraa a'ájna a Sinaí ti'ij a'áa ja'rá'astij jo'tij i tyeyúujra'
 jo'tyéjvee.

18 Nyaj Dios, jútye' imuáj paj tyíraa pajta hua'antyivi'tij a'íjma i paj
 hua'antyimue'tij;

a'íimaj mu i tyétyacaa tyimuaatapuéjve i ti jéehua tyá'najchij

Tavástara', a'íimaj mu majta tyámua' tyimuatyájtóo i maj quee tyi-
 huojój'iteca'aj.

19 ¡Che' jir'éenya'aj séjre'ej i Tavástara', i taj Dios ajta i ti tajapuá
 huatányuusij,

ì ti a'náj tina'aj a'íj jimi tyi'tyá'itze'rii ì tyí'ta'ijca!

²⁰ A'íjna ì taj Dios, Dios pu pué'een ti tajapuá huatányuusij
ajta pújoorej ti tajapuá huatányuunyij tyej tyij quee huácuí'nyij.

²¹ Dios pu jo'tátaaraxi'ij ì hua' mu'uj a'íjma ì maj jájcha'íire',
hua' mu'uj a'íjma ì maj a'yaa mana'aj tyúuxana'cìre'.

²² Tavástara' pu arí a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

“Nyáaj nu muaatá'sij paj huaria'ra'nyij a'ájna a Basán;
nyajta nu muaatá'sij paj eetára'nyij a'ájna a jájritze' ti huápuí'ij atyáati',

²³ pej pij aná'jo'sixi'in mua' íicaj jitze
a'íjci jìme' ì hua' xuure' ì maj muájcha'íire'
ajta mej mij a'ya'muáj tzi'cáj jaayé'en ì hua' xuure'.”

²⁴ Taj Dios, nyaj Dios ajta nyaj Rey,
a' tyeyúuj tzajta' pu séejre' maj tyámua' ju'uurej
mej mij a' jitze ma'can tyu'yé'estej.

²⁵ A'íimaj mu anáatyij ì maj tyí'chuicacaa
majta ì maj tyí'cui'nacaa hua'cujta mu huaju'
majta jé'ta' ì íimuaa
a'íi mu majta quéetzarij jitze tyú'cuiinaj.

²⁶ ¡Néijmi'ì xu tyámua' tyeetyátoonyij ì Dios ì ti Tavástara' pué'een!
Néijmi'ì xu tyámua' tyeetyátoonyij mu siaj Israel jitze ajtyáma'can.

²⁷ A'íjma jimi pu anaquéej huaméj ì Benjamín, ì ti cíleen,
majta mue'táj ì maj tyí'ijta a'íjci jimi ì Judá,
majta a'íjci jimi ì Zabulón majta ì Neftalí jimi.

²⁸ Nyaj Dios, huataséjrataj ì paj jin néijmi'ì putyí'uurej,
¡pajta tyámua' jáa'uurej tyi'táj paj je'ej huáruuj ityájma jimi!

²⁹ A'ájna ímuáj jo'tij a' tyeyúuj já'sejre' ti ájtyeej, a'ájna a Jerusalén,
jo'maj a'íimaj ì maj rey jin tyityetyu'uj tyimojo'tapuéjve,

³⁰ a'áa paj jajtyá'xi'in ì Egipto, ì ti je'ej pua'aj huasé'rin a'áa ti já'sejre' véjri'
ì játya'naj jitze,

túuru'uj majta visáaru'uj maj tyú'ma'cuj a'áa maj ja'távee
maj a'íjna jìme' hua'xaahuaj ì tyeétyee a'íjci jìme' ì maj jéehua tyí'ijcha'ij,
¡pata'aj huojo'cuíxi'in ì tyeétyee maj jaxie've' maj huanyo'se'en!

³¹ A'áa mu a Egipto ja'rácíinyij ì maj tyámua' tyimuaatyátoosij,
majta ì maj Etiopía já'ma'can a'íi mu ajmájca'taxi'ij ì Dios jimi.

³² ¡Setyu'táchuiicaj ì Dios jimi, mu siaj tyí'ijta ì cháanacaj japua,
siata'aj tyu'táchuiicaj ì Tavástara' jimi,

³³ a'íjna ì ti ave'quéej a'áa ja'yi'vej a tajapuá,
a'íjna ì tajapuá ti jusén jìme' séejre'!

Xáanamujri' je'ej ti huánamujrii ì ti jin tyí'xaj,
ì nyúucaria'ra' ti néijmi'ì putyí'uurej.

³⁴ Xaatyátzaahuatye' a'íjci ì Dios ti néijmi'ì jin putyí'uurej,
a'íjna ì ti jin tyí'ijta a'íi pu néijmi'que' séejre' a'ájna a Israel,
ajta ì ti néijmi'ì jin putyí'uurej a'áa pu ja'rá'asej ì tajapuá ti séejre' jitze ì
ti huá'raa.

³⁵ Huápuí'ij pu naa huasé'rin ì Dios a'újna ì ju tyeyúuj tzajta',
a'íjna ì hua' Dios ì maj Israel jitze ajtyáma'can a'íi pu hua'tá'caa mej mij
néijmi'ì putyí'uurej ajta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa ì jutyéítyeristyamua'.

¡Che' jì'réenya'aj séjre'ej i Dios!

69

Je'ej ti tyí'jijhuaj a'íjna i ti je'ej tyóomua'tzej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jime' i cuínarij ti a'yan huatóomua'aj tijin: "Tzuhuáa." David ti ja'a'rij.

¹ Pata'aj huatányuunyij, nyaj Dios,
jì'nye nu'ríj tin atyámu'isij a jáata';

² nu'ríj ajo'cárutyij a'ájna jo'tij va'tíj ja'ajréxaj
ajta quee je'ej tyí'rij jó'nyaj ja'rányaca'nyej.

A'áa nu'ríj ja'rá'aj jo'tij jéetze' ja'tyáati'
ajta arí tin nie'tariésij i ti ca'nyíin jin mu'yej.

³ Capu che' nyai'riitye' nyaj ca'nyíin jin huajíjhua,
jéehua pu'ríj huápu'íj na'antyáacui',

i nyají'ij nu nyajta nyeríj jin huácua'naxij
a'íjci jime' nyaj jéehua nyeríj á'tyeej nyaj tyi'ijchó've' i Dios jimi.

⁴ Mu'ríj jéetze' huatámu'riaca' i maj cha'mana'aj tyi'tíj jin nyaxana've'ej
quee a'chu nyaj pua'mácan cájcupuaj i nyamu'uj jitze,

mu'ríj huatámu'riaca' i maj nyéjcha'íire',
i maj cha'mana'aj na'antyipuá'ritya'mu'

majta nyahuavii nyaj huo'tátuiire'en tyi'tíj nyaj quee huanáhuaj.

⁵ Nyaj Dios, muáaj paj jamua'reej nyaj huápu'íj quee tyú'namuajraca'aj;
capu je'ej tyí'rij nyaj jaatyá'avaaj tyi'tíj nyaj jin ootyá'itzee.

⁶ Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin an-
tyía'mua'reej,

miche' quee tyévi'si' huataséjre'en nyáaj nyej nyij pué'eenye',
a'íimaj i maj muéetzij jitze tyi'ca'nyej,

hua' Dios a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can,

miche' quee je'ej tyityóomua'ajcaj nye jitze ma'can

a'íimaj i maj jéehua muéetzij muahuoo.

⁷ A' jitze ma'can nu nyeríj néijmi'i tyo'táviicue'ri' i maj je'ej pua'aj
tyí'nyaxaj,

nye nyéerimij pu arí jitze séjre' i ti tyévi'si' huasé'rin,

⁸ a'yaa nu een ti'ij i ti seequéj huasé'rin majta quee nyamua'tyej

a'íimaj i maj nye'ihuáamua' pué'een.

⁹ Jéehua nu huápu'íj jaxie've' a'íjci a' tyeyúuj,

nye jitze pu arí tyi'rá'aj a'íjna i ti je'ej pua'aj tyí'een

a'íjci jime' maj muéetzij je'ej pua'aj tyí'muaxaj.

¹⁰ Nyati'ijta nyeyiinyej nyajta nye ítzi've'ej, a'íimaj mu je'ej tyí'nyaxaj;

¹¹ tipua'aj nyényaxaamujritya'aj, néijmi'i mu a'íimaj naatyá'a'tzij.

¹² Néijmi'i mu nyéetzij nyetyáxajta,

majta i maj ta'ruj a'íimaj mu nyéetzij nyetyéchuiicaj.

¹³ Nyajta nyáaj, Tavástara', nyáaj nu muéetzij jimi huatyényuusij.

Nyaj Dios, ¡pata'aj ijíj naatáhuire'en!

A'íjci jime' i paj jéehua nyaxie've', ¡ijíj paj naatájeevej!

A'íjci jime' paj jin tyámua' een, ¡nyajapuáj paj huatányuunyij!

¹⁴ ¡Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij atyájrutyey jo'tij jo'jáxu'ta'!

¡Nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj nyaxana've'
pajta a'ájna jo'tij i jájtyij ja'tyáati'!

15 ¡Capáj tyi'tá'care'en ti nie'tárieenyij i ti ca'nyíin jin mui'yej!
¡Capáj tyi'tá'care'en ti i jájtyij ti viváajma'aj atyúuta'hua
anyojo'cárujtye'en ajta je'en na'vá'naj!

16 Tavástara', pata'aj naatájeevej;

¡muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een pajta jéehua taxie've'!

A'íjci jime' i paj jéehua tyámua' tyihuojó'mua'raj, nyejitzé paj rányeerej;

17 ¡capáj manúujipuan nyéetzij i nyaj muahuiire'!

¡Ca'nácan paj naatájeevej, ji'nye je'ej pu pua'aj tyí'nya'uurej!

18 Nyejitzé paj ajtyáxiirej, pajta je'en nyajapuáj huatányuunyij;

¡nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj nyéjcha'íire'!

19 Muáaj paj jamua'reej maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,

nyajta japuéjtzitarej a'íjci jime' i ti tyú'tyevi'raste' nyajta i maj jin
ná'xaahua,

muáaj paj huá'muajtyej a'tyán maj a'ín pué'een i maj nyéjcha'íire'.

20 Pu'rij nyatzájta' je'ej pua'aj náaruj i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,

¡capu nú'ca'nyisti' nyajta quee che' nyaca'nyej!

Cha'na'aj nu'uj jahuoo

a'íjci i ti tyámua' tyinaatyéjeevej ajta ná'ancu'vaxi'.

21 Huá've'rij mu atyáajraj i nyacue'raj jitze,

ajta nyati'ij huataí'imuj nahuáj mu naatá' ti ántzinaj.

22 ¡Che' a'ájna i hua' méesaj jo'maj tyajá'cua'caa hua' jamuán i ju'
amíincustyamua'

che' a'ín tyi'pue'éenye'ej já'ra'nyij i maj jin huavívi'ri'hua!

23 ¡Pata'aj huo'tá'an mej mij aracúcu'nyij muá'ra'nyij

ajta mej mij a'náj tina'aj juviváaj i jutíjchij jitze!

24 Hua' jitze paj jarárieenyij i paj jin nyú'camui';

¡pajta a'ájna jin huo'tyátieeraj i paj jin nyú'camui'!

25 Che' quee che' aja'tyi'títaj a'ájna jo'maj tyojo'tyá'inaamuaa,

ajta quee che' a'tíj a'áa ja'chajca jo'maj a'íimaj jo'cháatima'caa;

26 ji'nye a'íimaj mu jamuaritye' a'íjci i paj muáaj puéjtzij jaatá',

majta já'xaahua i ti jatyácu'nyij a'íjci i paj muáaj tyaapuéj.

27 A'íj paj pajta huo'ria'rieeraj i ti je'ej pua'aj een;

¡che' quee huo'ci'tyij pej pij tyihuo'tú'uunyi'!

28 ¡Huo'rio'uunaj je'ej maj ántya'ruj a'íjci jitze i yu'xarij júuricamej ti jitzán
séejre'!

¡Capáj huá'yu'xaj jo'maj ja'yu'si' i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere'!

29 Pajta nyéetzij, i nyaj tyí'cui' nyajta je'ej tyé'nyamua'tzej,

na'ajriáj, nyaj Dios, pajta nyajapuáj huatányuunyij.

30 Nyetyatatyójtzi're'ej nyetyi'chuíicaj i Dios,

jimi nu tyu'táchuiicaj nyetyaatatyójtzi're'ej,

31 Tavástara' pu'ij jéetze' tyámua' tyo'tóomua'sij

quee tipua'aj túuru' jimi naatámu'vejritaj

na'riij visáaru' ti ava'ahuájmee ajta anacáarie'ejmee.

32 Mati'ij a'íj huaséj, a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i maj je'ej tyi-
tyóomua'tzej

ajta ca'nyíjra'aj huataséjre'sij a'íjma jimi i maj jahuoo i Dios;

33 ji'nye i Tavástara' pu huá'namuaj a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue' ajta quee hua'xana've' a'íjma i maj eetyánami' i maj jitzán ajtyáma'can.

34 ;Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' tajapuá ti séejre', i cháanacaj ajta i jájrij, majta néijmi'i a'íj maj jitze tyí'tyesejre'!

35-36 Ji'nye Dios pu a'íj japua huatányuusij i Sión ajta tyámua' ja'uurej i chájta'naj a'áa ti tyeje'ejtyáma'can a Judá. Hua'yojmua' i maj tyí'huiire' a'íjma pu a'rij ja'mej i chájta'naj Sión ti ántyapuaj, a'áa mu mij ja'cháaj muá'ju'un majta néijmi'i tyu'tyóoa'ritye'sij, a'íimaj i maj jaxie've' i ti jin ántyapuaj a'íi mu a'áa jo'cháatima'aj muá'ju'un.

70

Ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuire'en

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. David ti ja'a'rij, mej mij a'íjna jin uhuóomua'tzij

1 Nyaj Dios, ;pata'aj mujo've'me'en pej pij nyajapuáj huatányuunyij! Tavástara', ;ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuire'en!

2 ;Miche' huápu'ij tyévi'si' huataséjre'en a'íimaj i maj a'yan tyá'huoo mej mij naajé'caj! ;Miche' tyévi'si' huasé'rihua'aj muatóo'uunaj a'íimaj i maj jaxie've' mej mij tyinaapuéjtye'en!

3 ;Miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj a'íimaj i maj nyéetzij ná'xaahua!

4 Ajta miche' néijmi'i i maj muahuoo jéehua huatóotyamua've'en, ajta i maj jaxie've' paj hua' japua huatányuunyij miche' jusén jime' a'yan tyí'xajtaj tijin: "¡Dios pu va'cán jin antyúumua'reej!"

5 Ajta nyaj jime', nyaj quee je'ej tyéejviicue' nyajta je'ej tyé'nyamua'tzej, nyaj Dios, ;ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuire'en! Muáaj paj a'íin pué'een i ti naatáhuire'sij ajta nyajapuáj huatányuusij; ;capáj mu' já'tyeevi'in, Tavástara'!

71

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i a'táj ti arí vásti'

1 Tavástara', muéetzij jimi nu jahuoo pej pij naatyáhuire'en; ;capáj a'náj tyí'tá'care'en nyej nyij a' jimi je'ej pua'aj tyo'tányamua'tyij!

2 ;Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij, pajta je'en tyámua' tyinaatyécha'íin, ji'nye muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een!

A'tzúj cui' náanamua, pajta nyajapuáj huatányuunyij.

3 Muáaj paj a'íin pué'eenye' i nyaj jitzán arányaca'nyej, ;muáaj paj a'íin pué'eenye' i ti jitzán i'rij ti'ij náahuire'en pajta i ti nyajapuáj huatányuunyij!

¡Muáaj paj a'íin pué'een i nyaj jitzán arányaca'nyej ajta ti'ij náahuire'en!

4 Nyaj Dios,

nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'íj, a'íjci jimi i ti tyí'tyacui'caa pajta i ti ja'ránajchi ti huanyo'se'en,

5 jì'nye muáaj, Tavástara', nyati'ij nyana'aj tyí'tyamuestaca'aj
muáaj paj a'ín pué'een i nyaj jitzán tyi'ijchó've' pajta tyámua' tyí'nyecha'ij.

6 Nyóoche' nu nyáaj a'áa ja'séeria'caj i jucáara' jitze i náanaj,
nyajta nyeríj muéetzij jitze arányaca'nyajca'aj.

¡Muáaj paj tyu'tá' nyej nyij huanie'huaj!

¡Nyáaj nu a'náj tina'aj tyi'muatyóotzi're'ej na'mej!

7 Mue'tíj mu meríj nyéetzij tyámua' nyojo'sej,
ajta muáaj paj a'ín pué'een i ti nyahuiire'.

8 A'náj tina'aj pu i nye tyenyij jitze séejre'
nyej nyij a'íj huatáchuiicaj i paj jín naa huasé'rin,

9 capáj nyaxana'va'aj tipua'aj nyeríj vastacirie'ej,
capáj manúujipuan tipua'aj nye quee che' nyaca'nyej.

10 A'íimaj i maj nyéjcha'íire', i maj jaxie've' maj naajé'caj,
a'íimaj mu meríj antyóosíj majta tyámua' ju'uurej mej mij je'ej náa'uurej.

11 A'yaa mu tyí'xaj tíjin: "¡Siata'aj jaataváj siajta je'en jaatyéevi',
jì'nye Dios pu arí majúuriej

capu ij a'tíj japuan huatányuusij!"

12 Capáj nye jimi ajtáyi'can, nyaj Dios;

¡ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuiire'en!

13 ¡Miche' tyévi'si' huataséjre'en majta je'ej hua'antypuá'ritye'en
a'íimaj i maj nyéetzij nyéjcha'íire'!

¡Miche' huápu'i'ij huatóotyevi'ra'astaj

i maj a'yan tyá'xie've' tí'ij nyéetzij je'ej pua'aj tyí'nya'uurej!

14 Ajta nyáaj nu a'náj tina'aj a'jimi tyi'ijchó've'ej na'mej,
nyajta jéetze' nyajtáhua'aj jéetze' nu tyimuaatatyójtzi're'ej,

15 a'náj tina'aj nu muéetzij muaxáataj na'mej i nye tyenyij jime'
paj muáaj tajapuá huatanyúj pajta néijmi'i jín tyámua' ty-
ito'xá'pu'i'intari'tzej.

¡A'íi pu a'íi pué'een i ti quee nyai'riitye' nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyij!

16 Nyaataxájta je'ej paj muáaj tyi'tíj va'cán jín tyí'muarie', Tavástara'.

¡Nyáaj nu jaataxájtaj paj muáaj pana'aj a'ín pué'een i ti quee tyi'tíj jín
á'itzeere'!

17 Nyaj Dios,

muáaj paj néijmi'i tyinaamuá'tyej nyati'ij nyana'aj tyu'cileenyi'tariaca',
ajta nyóoche' nu jaxáataj na'mej i paj va'cán jín tyí'muarie'.

18 Nyaj Dios, capáj manúujipuan

tyij nyajta nyeríj nyáaj vastacirie'ej nyajta ava'cueenavi'ij,

jì'nye nyóoche' nu hua'ixáatya'aj na'mej paj muáaj néijmi'i putyí'uurej
a'íijma ijíj maj huátyeityee ajta majca'huáyee maj huataséjre'sij.

19 A'íjna i paj jín tyá'xa'pu'i'intare', nyaj Dios, tajapuá pu imuáj ja'rá'asej,
muáaj paj va'cán jín tyí'muarie',

¡capu síj ajtáhua'aj séejre' tí a'yan een pati'ij muáaj!

20 Tyij pajta períj naatá' nyej nyij jaaséj

i ti jéehua je'ej pua'aj tyí'ricij ajta jéehua i xaamújrira'aj,

pajtáhua'aj paj naatá'sij nyej nyij júurij ná'ra'nyij,

pajtáhua'aj paj na'ajriásij tyétye' imuáj i chuég tzajta',

21 va'cán paj jín tyámua' tyinaatyátoosij

pajta je'en tyámua' tyinaatyéjeevij.

²² Nyajta nyáaj, nyaj jime',
nyetyu'táchuiicaj nyajta tyimuaatatyójtzi're'ej a'íjci jime' i paj tyámua' een
a'íjci jitze i áarpaj nyajta i canárij jitze,
nyaj Dios, muáaj paj tyámua' een a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can.
²³ Nye tyenyij pu huatootyamua've'sij ti'ij muéetzij muaatáchuiicaj,
a'yájna ti'ij ajta néijmi'i i nye tyéviij, i paj muáaj japuan huatanyúj.
²⁴ A'yaa pu'uj tána'aj i nyenyanúu tyi'xáataj ja'mej a'náj tina'aj
paj muáaj jì'réenye'ej séejre',
jì'nye a'íimaj i maj jaxie'va'ca'aj ti'ij nye jimi je'ej pua'aj tyá'ra'nyij
a'íjma pu arí a'íin hua'cáanaaj i ti tyévi'si' huasé'rin.

72

Je'ej maj tyityeetyényuunyij a'íjci jime' i rey
Salomón ti ja'a'rij.

¹ Pata'aj jaatá'an, nyaj Dios, a'íjci i rey,
a'íjci i paj muáaj jin tyá'xa'puí'intare' pajta i paj jin tyámua' een,
² ta'aj ij a'íjci jime' i paj jin tyámua' een ajta i paj jin tyá'xa'puí'intare'
a'íjci jin tyu'ta'íjtaj a'ájna a chájta'naj jitze ajta a'íjma jimi i maj a jimi
quee je'ej tyéejviicue'.
³ Che' i jiríj jitze huataséjre'en ajta i ti cavi'yetze'ejmee jitze
i ti tyámua' tyí'een ajta i maj tyámua' tyí'tyesejre'ej a' chájta'.
⁴ ¡Che' a'ájna i rey tyámua' tyihuo'xá'puí'intari'tze'en a'íjma i maj quee
je'ej tyéejviicue'!
¡Che' hua' japua huatányuunyij hua' yojmua' i maj jajpuéjtzij
ajta huo'tzínajra'nyij a'íjma i maj je'ej pua'aj huá'uurej!
⁵ ¡Che' i rey a'náj tina'aj muéetzij jimi tzáahuatyí'ra'aj tyícha'íij,
ti'ij ooj i xicáj ajta i máxciríe' séjre'ej!
⁶ ¡Che' a'yan eenye' matí'ij i víityee ajta i japúutzarij
maj tyí'ipuaaj i chuéj japua majta i ixáj!
⁷ ¡Che' jéehua séjre'ej i ti tyámua' een ajta i ti huatooje'yej
a'íjci xicáara' jitze ti'ij a'íin tyu'ta'íjtaj,
'asta na'aj quee che' má'hua'tan i máxciríe'!
⁸ ¡Che' néijmi'que' tyu'ta'íjtaj ti'ij na'aj jo'tij síij i jájrij ja'vá'asej ajtáhua'aj
i síij,
ti'ij na'aj a'ájna i játya'naj jitze Éufrates 'asta jo'tij i chuéj jóo'asej!
⁹ ¡Miche' i maj jájcha'íire', i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij quee já'tyi'tij,
miche' a'íimaj jimi huatootonyij!
¹⁰ ¡Miche' tyí'tíj tyaatapuéjve'en majta jaatyátzaahuatye'en
i maj rey jin tyityetyu'uj a'ájna a Tarsis majta jo'tij ja'rahuáchijmee i
jájritze',
i maj rey jin tyityetyu'uj a'ájna a Sabá majta a Sebá!
¹¹ ¡Miche' néijmi'i i maj rey jin tyityetyu'uj jimi tyítunutaxi'in!
¡Majta néijmi'i jaatyáhuíire'en i maj séej chuéj japua jo'cháatimee!
¹² Ji'nye a'íi pu japuan huatányuusij je'ej ti tyá'huoo a'ájna i ti quee je'ej
tyéejviicue'
ajta a'íjci i ti jajpuéjtzij i ti quee a'tíj jahuíire'.

13 A'íi pu hua'ancu'vajxi'ij a'íjma i maj quee óotzaahuatye'
ajta japuan huatányuusij i huá'juuricamej a'íjma i maj quee je'ej
tyéejviicue'.

14 Hua' japua pu huatányuusij i ti jéehua tyihuá'tyesi'huaritye' ajta i ti je'ej
pua'aj tyihuá'uurej,
ji'nye i huá'juuricamej pu jéehua jimi juxie've'.

15 ¡Che' jusén jime' júurij i rey!
¡Miche' ooroj jaatá'an a'áa ti já'ma'can a Sabá!
¡Miche' a'náj tina'aj jahuoocaj i Dios jimi a'íjci jime'!
¡Che' i Dios a'náj tina'aj tyámua' tyeetyátoonyij!

16 ¡Che' jéehua i tyeríicuj huáxoovi'in a'ájna jo'tij a'ín já'ma'can
ajta je'en jéehua séjre'ej i ti cavi'yetze'ejmee jitze i jiríj!
¡Che' jéehua i jatzíj huataséjre'en a'yájna ti'ij a'ájna a Líbano
ajta je'en jéehua íjmueeya'xi'in ti'ij i ixáj itzitáj ti já'sejre'!

17 ¡Che' jusén jime' séjre'ej je'ej ti ántyapua' a'ájna i rey,
ajta je'en a'yan á'tyeevi'in ti'ij i xicáj á'tyeeren!
¡Miche' néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua
a'íj jitze ma'can tya'ancuriáan i maj jin tyámua' tyityeetyátuihuaj!
¡Majta je'en néijmi'i i maj séej chuéj japua jo'cháatimee jimi hu-
atóotyamua've'en!

18 Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Dios, hua' vástara' ajta hua' Dios i maj
Israel jitze ajtyáma'can,
i ti a'íi na'aj a'ín pué'een i ti va'cán jin tyí'muarie';

19 che' jusén jime' tyámua' tyí'sejria'aj i ti jin ántyapua' ajta huápu'i'ij naa
huánamuajrii.
¡Che' néijmi'que' i cháanacaj japua huataséjre'en i ti jin naa huasé'rin!
¡Che' a'yan tyá'ra'nyij!

20 A'yaa pu antyipuá'riaca' je'ej ti tyu'tyéenyuj a'ájna i David, yójra' a'íjci i
Jesé.

73

Tyi'tíj ti i Dios tyú'puejve'

Chuícarij Asaf ti ja'a'rij

1 ¡Tyámua' pu i Dios huojomua'raj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can,
a'íjma jimi i maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta'!

2 Típua'aj jéetze' á'tyeevi'cajche', nyáaj nu eetavetyíiche'en,
tímua' nu antyípuityaca' i nyaj íicaj jime'.

3 Ji'nye nyahua'anchueerej ti'ij tyámua' tyí'rijcaa
a'íjma jimi i maj óotzaahuatye' ajta a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj
tyityetyúucha'ij.

4 Capu a'íjma hua' jitze juxie've' títua'aj muáacui'nyij,
ji'nye camu a'íimaj tyi'tíj jin tyí'cucui',

5 capu tyi'tíj huá'itziitye' ti'ij i séecan i tyeítyee
capu ajta tyi'tíj je'ej pua'aj ricij a'íjma jimi ti'ij tyihuá'uurej i séecan.

6 A'íj mu jin a'íj acájticij i maj jin óotzaahuatye'
majta a'íj tyi'tyóoche'tyee i maj jin junyo'si'tye';

7 huápu'i'ij mu juxáahuaj tyí'cua' a'íj pu jin quee tyi'tíj hua' jitze juxie've',

majta mu jaxie've' maj jéehua tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij.

⁸ Je'ej mu pua'aj tyi'xáataj, mootzáahuatya'aj majta quee tyi'tíj á'tyase'ej a'íi mu hua'nyeechej mej mij je'ej pua'aj huárinyij majta hua'nyo'si'tye',

⁹ majta je'ej pua'aj tyá'xaj i tajapuá ti séejre'

majta junyanúu jin je'ej pua'aj tyí'uurej i cháanacaj japua.

¹⁰ A'íj mu jin i tyeítyee tyámua' tyihuá'xaj

majta quee pújoorej mej mij jáamua'reej tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj ricij.

¹¹ A'yaa mu tyí'ihuo' tíjin: "¿Nyiquij i Dios jamua'reeren?

¿Nyiquij jamua'reeren a'íjna i ti jútye' ímuáj já'sejre'?"

¹² ¡Sياهو'séj a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij!

Juxáahuaj mu naa meríj jéetze' tyityetyoochíjtyaanyi'taj.

¹³ ¡Capu tyi'tíj je'ej tyí'huiire' nyej nyij tyámua' eenye' i nyaxiéjnyu'caa tzajta'

nusu nyaj tyi'cánaya'a'ri' néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een!

¹⁴ Ji'nye a'náj tina'aj mu nyetyáava'raj,

majta tí'ij púna'aj ariá'pua'aj puéjtzij mu nyatá'caa.

¹⁵ Típua'aj nyáaj a'yan nyetyu'mua'tyiiche'en mati'ij a'íimaj,

je'en nu pua'aj hua'uréenyijche' a'íjma a'yóojmua'.

¹⁶ A'yaa nu tyá'xie'va'ca'aj nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyiiiche',

ajta canu pujáaruj ji'nye huápuí'ij pu naatatyési'huaritej.

¹⁷ A'aj nu'uj nyati'ij a'úun jo'tyájrurij u tyejúujra' tzajta' i Dios

aj nu nyij jáamua'reeri' jo'maj a'íimaj jóohuiixi'ij,

¹⁸ a'áa paj huojotyáhuui jo'tij jo'pu'tyi'ij

pajta a'áa huojootajchi jo'tij je'ej pua'aj tyejé'een.

¹⁹ ¡Cíi mu'uj mij á'tyeeren mati'ij mij antyipua'rij!

A'íjna i ti tzíinyi're' pu hua'antyipua'ritye'sij.

²⁰ Pati'ij muáaj, Tavástara', ájchenyij,

a'yájna tí'ij síj ti huájij ti tyáacusima'aj,

pahuo'tyáxaahuataj i maj hue'tzij jin jusejrataj.

²¹ Nyáaj nu huápuí'ij nyu'camui'ca'aj

ajta i nyaxiéjnyu'caa tzajta' nú'cui'ca'aj,

²² ji'nye a'íi nu pué'eenye'ej i ti quee tyihuojó'itej nyajta quee tyi'tíj huayí'tihua'aj,

ja'yaa nu a'jimi éenye'ej ti tyi'tíj ti simuárun ti quee tyihuojó'itej!

²³ Ajta a'yájna, a'náj tina'aj nu muéetzij jimi séjria'ca'aj.

Nyamuáca' paj tyiví' nyamuáca'ta' ti pujmua',

²⁴ tyámua' paj tyinu'cájuyetyej a'íjci jime' je'ej paj tyináa'ixaa

ajta tí'ij néijmi'i tye'entyipua'rej tyámua' paj naa tyinaataxié've'ej.

²⁵ ¿Atajnyí nyamua'tyej u tajapuá?

¡Muéetzij nu'uj!

Típua'aj muéetzij jamuán anyo'tyávaacaj canu tyi'tíj xie've' cháanacaj japua tí já'ma'can.

²⁶ Néijmi'i pu i nye tyévira' á'pua'rej,

ajta i Dios pu a'ín pué'een i nyaj jitzán séeria'aj na'mej jusén jime',

ajta tyámua' tye'cha'íj ja'mej i nyaxiéjnyu'caa.

²⁷ A'íimaj i maj muéetzij jimi ajtáciinyej, a'íi mu cui'nyij;

ji'nye muáaj hua'antyipua'ritye'sij a'íjma i maj tí muéetzij jimi ajtací'ij.

28 Ajta nyáaj nu ajtyáxiirij i Dios jimi,
 ji'nye a'íi pu nye jimi jéetze' tyámua' een.
 Muáaj, Tavástara' nyaj Dios, a'íi paj pué'een i ti naatyáhuüre'ej,
 nyáaj nu nyij néijmi'i huataxájta tyi'tíj paj je'ej huáruuj.

74

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tí'ij huó'huüre'en chájta' maj jo'cháatimee
 Nyúucarij ti naa huánamuajrii a'íin ti ja'a'rij i Asaf
 1 Taj Dios, ¿ji'nye pej pij jusén jin matuuhua'xij?
 ¿Ji'nye pej pij huápuí'ij tyi'ijnyú'caca'
 a'íijma jimi i cánya'xií muéetzij maj aya'muaj?
 2 Huo'támua'reeri' a'íijma i maj a'chájta'naj pué'een,
 a'íijma i paj hua'antyíhuoj tí'ij néijmi'i tyo'huatyóochej,
 a'íijma i paj hua' japua huatanyúj mej mij a'tyéityeristyamua' pué'eenye'ej
 muá'ra'nyij.
 Ootámua'reeri' a'íjci i jiríj Sión ti ántyapuaj, a'ájna jo'paj ja'chej.
 3 Mupo've'me' pej pij jaaséj a'íjci i ti quee je'ej huasé'rin;
 a'ájna i ti tájcha'íire' pu arí néijmi'i tyu'tyá'uj a' tyeyúuj tzajta'.
 4 A'íimaj i maj muájcha'íire' a'íi mu tyí'chuiicaj a' tyeyúuj tzajta' a'íjci jime'
 maj tyu'tyáamue'tíj;
 ¡majta tyi'tíj atyojo'huíitya'ajraa i ti jin ámiteere' maj a'íimaj
 tyu'tyáamue'tíj
 5 a'ájna a' ti jo'tyényinyi'ij i tyeyúuj!
 A'yaa mu ricij mati'ij i ciyéj maj tyi'tavéjchij
 a'ájna jo'tíj huápuí'ij jo'ítzitaj,
 6 a'íj mu jin i tyapuéj majta i martíiyuj
 tyu'tyú'uj i ciyéj ti jin tyí'taavijhuaca'aj.
 7 Majta mu jaatyáatiej a'íjci a' tyeyúuj,
 meetyáxaahuataca' a' tyeyúuj;
 mati'ij néijmi'i huatyu'uj ajta je'en a' chóota' ja'ajquéej ja'raa.
 8 A'yaa mu tyaaxá'puí'intarej maj néijmi'i tye'entyípuá'ritye'en,
 néijmi'que' mu tyu'tiéerajraa i chuéj japua
 jo'tyaj já'tasi'rihua'aj tyej tyij muatyáanajche.
 9 Capu che' séejre' a'ájna jo'tíj tyámua' tyejé'eenye'ej;
 capu che' síij séejre' ti a' jitze ma'can tyí'xaxa'aj,
 catu tyana'aj jamua'reej a'chu ti a'ájna á'tyeeren.

10 Taj Dios,
 ¿a'chunyéj ooj á'tyeeren ti je'ej pua'aj tyi'taxáataj ja'mej a'ájna i ti
 tájcha'íire'?
 ¿A'chunyéj ooj á'tyeeren ti muéetzij je'ej pua'aj tyi'muaxáataj ja'mej?
 11 ¿Ji'nye pej pij ja'avaaj a'muáca' i ti néijmi'i putyí'uurej?
 ¿Ji'nye pej pij curia'tú'tu'ujmee?
 12 Tí'ij na'aj jájcuaj imuáj, muáaj paj Rey jin tyi'tyéjvee.
 Muáaj, taj Dios, mue'tíj paj tyu'tyáamue'tíj
 a'íjci japua i cháanacaj:
 13 muáaj paj uya'ráxiiraxij i jájrij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej,
 pajta hua' mu'uj íjveechixij i tyi'tyán maj viváajma'aj tyitye'sejriaca'aj a
 jáata',

- 14 pajta ja've'tzij i mu'úura' a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin ti a'yan antyapuaaj tijin Leviatán
pajta je'en a'íjma huatá'an mej mij jaatyá'jci'mej i tyi'tyán a'áa maj tyityejé'sejre' jo'tij quee já'tyi'tij.
- 15 Muáaj paj tyu'tá' ti huatámui'yey i játya'naj jitze ajta jo'tij ja'aj jéexavi'ijmee
pajta tyu'tá' ti atyá'jxi'nyij i játya'naj ti a'náj tina'aj muí'yaca'aj.
- 16 Muéetzij pu mua' a'rij i tújca'rij ajta i táca'rij;
muáaj paj tyámua' jáaruuj i máxciríe' pajta i xicáj;
- 17 muáaj paj jaatyé'itej jo'tij joo'ástimee i cháanacaj;
muáaj paj tyu'tá' tí'ij huáxicaj ajta tí'ij huáseevi'in.
- 18 Muáaj paj jamua'reerej, Tavástara', ti a'íjna i ti tájcha'íire' muéetzij
je'ej pua'aj tyí'muaxaj,
majta i tyeítyee i maj quee ma'umuámua're' a'íi mu majta je'ej pua'aj tyí'muaxaj.
- 19 ¡Capáj jusén jime' huápuí'ij tojó'hua'nan!
A'yaa tu een tí'ij i jáamui' catu uhuácaca'nye',
¡capáj tatató'ra'an a'íjma jimi i maj tyí'tyaci'macaa!
- 20 ¡Pata'aj jo'támua'reej tyi'tíj paj jin tya'tá'ratziiri',
ji'nye néijmi'que' mu i chuéj japua jucu'raj
a'yaa pu'ujtána'aj tyí'ricij jo'tij i chuéj joo'ástimee!
- 21 Capáj tyi'tá'care'en maj já'xaahuataj a'íjci i ti quee je'ej tyéejtyoovej,
¡tyu'tá' mej mij tyimuaatatyójtzi're'en a'íjna i ti quee je'ej tyéejviicue' ajta
i ti quee óotzaahuatye'!
- 22 ¡Ájchesij, taj Dios! ¡Pajta a' japua huatányuunyij!
¡Ootámua'reej maj quee ja'antyápua'citacaa maj je'ej pua'aj tyí'muaxajta
a'íimaj i maj quee ma'umuámua're'!
- 23 Capáj yó'hua'nan je'ej maj tyí'tyeyijhuaaj a'íimaj i maj muájcha'íire',
je'ej maj meríj jéetze' tyí'tyeyijhuaaj a'íimaj i maj quee tyihuojó'itej.

75

Dios, i ti Juées jin tyi'tyéjvee

- Í ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Capáj tyi'tíj antyú'na'an. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en maj jin jaatyáanajche Asaf ti ja'a'rij
- 1 Muéetzij tu tyí'muatyojtzi're', taj Dios,
muéetzij tu tyí'muatyojtzi're',
a'yaa tu jéehua tyá'huoo a' jitze ma'can tyajta a'íj tyí'chuiicaj i ti naa tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.
- 2 Tavástara' pu a'yan tyí'xaj tijin:
“A'ájna a'náj nyej nyáaj a'yan tyaataxájta,
nyáaj nu néijmi'caa tyámua' tyá'xijtye'en.”
- 3 Tí'íjta huatóoca'tzij i chuéj, majta néijmi'i i maj japuan huacháatimee,
nyáaj nu a'íin pué'een i ti tyámua' tyé'cha'ij i ti japuan róoca'nyej.”
- 4 Ajta a'íjma i maj óotzaahuatye' ajta i maj je'ej pua'aj ricij a'yaa nu tyihúa'ixaatye' tijin:
“Caxu junyo'si'tye'ej caxu siajta óotzaahuatye'ej;
5 caxu a'íj jitze tyí'ca'nyej tyi'tíj siaj huayí'tin

caxu huápu'i'ij óotzaahuatye'ej tìpua'aj tyi'tíj setyáxajtasime'en."

6 Ji'nye capu i puéjtzij a'áa je'rén'yesij
 a'ájna jo'tíj i xicáj jé'ejnyinyiij nusu jo'tíj ja'ancáru'pij,
 capu ajta a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj nusu a jiríj tzajta',
 7 sulu a'íi pu i Dios Juées ti jin tyi'tyéjvee:
 a'íi pu séecan huatyáxaahuataj ajta séecan tyámua' tyu'tyátoosij.
 8 Tavástara' pu ji'tyáaja i jumuáca' jitze i ti jitzán uhuáa' i ti jin nyú'camui',
 nahuáj pu á'naxcaj ajta arí újmue'riaca'.
 Tí'ij jajxíre'en a'íjci i nahuáj,
 néijmi'i i maj je'ej pua'aj ricíj i cháanacaj japua
 a'íi mu néijmi'i juquéi'sij.

9 Nyáaj nu a'náj tina'aj jaxáataj na'mej i Dios ra' a'íjci i Jacob
 nyajta jimi tyu'táchuiicaj;
 10 ji'nye a'íi pu ja'antypuá'aritye'sij i maj jin óotzaahuatye' a'íimaj i maj
 je'ej pua'aj ricíj;
 ajta jéetze' pu tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i tyáataj ti tyámua' tyí'tyevij.

76

Dios, i ti néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jin
 tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en maj jin
 jaatyáanajche Asaf ti ja'a'rij

1 Dios mu néijmi'que' jamua'tyej a'ájna a Judá;
 néijmi'que' pu namuajre' a'ájna a Israel je'ej ti a'íin ántyapuaj.
 2 I tyeyúujra' a'áa pu já'sejre' i jiríj japua ti a'yan ántyapuaj tíjin Sión,
 a'áa ti já'sejre' a Jerusalén;
 3 a'áa pu tyu'tyáana'xij i tyapúusti'ij i maj jin junyo'si'tya'ca'aj,
 i maj jin huatyóonaj, chúun, tú'namua'aj ajta i'ríj.

4 ¡Muáaj paj huápu'i'ij naa huasé'rin, taj Dios!
 ¡Jéetze' paj va'tíj séejre' quee i jiríj ti jusén jin séejre'!
 5 A'íjma mu néijmi'i tyo'huári'ri' i maj jéetze' jaayítin maj hu-
 atyényo'se'en,
 majta quee je'ej huaríj a'íimaj i maj jéetze' uhuácaca'nye'ej,
 a'íimaj mu tajíisa'puaj huatácu'tzuca' matí'ij mij huácuij.
 6 Camu majta che' pújoorej mej mij huatáhuaaxi'in i caríáata' majta i
 cahuáayu'uj
 patí'ij muáaj, Dios ra' i Jacob huo'tányeechej.

7 ¡Muáaj paj huápu'i'ij á'tzaahuatyi're'!
 ¿A'tanyíj pújoorej tí'ij a'jimi ajo'tyávaacaj
 tí'ijta huataséjre'en i paj jin nyú'camui'?
 8 Tajapuá pu imuáj séejre' i puéjtzij paj taatá'sij,
 ajta i cháanacaj pu tyí'tzñnye' a'íj pu jin quee che' táhuan,
 9 taj Dios,
 patí'ijta ájchenyij pej pij tyo'xá'pui'intare'en
 ajta pej pij hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj japuéjtzitarej i
 cháanacaj japua.

10 A'íjna i ti jin nyú'camui' i tyéviij a'íi pu pué'eenye'ej ja'mej i ti jin tyimuaatatyójtzi're'ej,
 ¡tyij ajta cíi na'aj tyí'ijnyú'caj a'íi pu pué'eenye'ej ja'mej a' cúruun!
 11 Siata'aj mua'aj jimi tya'tóoratziij a'íjci i Tavástara', siajta i Dios jimi, siajta je'en néijmi'i jin aróo'astej.
 Mua'aj, mu siaj ataváatimee a'íjci jimi i ti a'yan tyúuxie've' tyaj tzaáhuatyi'ra'aj jimi tyícha'íi,
 ¡siata'aj jimi tyu'támu'vejritaj!
 12 Ji'nye a'íi pu huári'raj i huá'juuricamej a'íjma i maj tyí'ijta ajta tyu'tá'sij mej mij tyu'tátziinye'en i maj tyí'ijta i cháanacaj japua.

77

Tyiche' jitzán tyú'mua'tyij i ti jin i Dios tyí'muarie'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. A'íin ti ja'a'rij i Jedutún. Chuícarij Asaf ti ja'a'rij
 1 A'íjci jimi nu i Dios ca'nyíin jin huatyényuusij ta'aj ij a'íin náanamuaaj.
 2 Típua'aj séej xicáj jitze nyényaxaamujritya'aj a'íj nu huonyij i Tavástara',
 nyajta quee jaatapuá'citaj nyaj ajmójca'taxi'in nyati'ijta tíca' tyényuusime'en.
 Capu i'rij ti huóoso'pe'en i nyajúuricamej.
 3 A'íj nu ootámua'reerij i Dios, nyajta je'en nyeyiinyen, nyajta je'en uhuányamua'tzij, aj nu nyij tányij huatányaxaahuataj.
 4 Muáaj, Tavástara', capáj nyatá'caa nyej nyij ootyájcutyij;
 ¡canu che' je'ej jájtyoovej, ajta quee che' nya'i'riitye' nyaj tyu'taxáj!
 5 A'íj nu jitze tyi'riá'mua'sij i xicáj nyajta i nyinyi'ra'aj yatij je're'nyej,
 6 nya'tamua're'rii nyaj tíca' tyi'chuicacaria'aj.
 Nyatzájta' nu a'yan tyi'riá'mua'sij, nyajta je'en a'yan tyu'ta'íhuo'sij tijin:
 7 ¿Nyiquij jusén jime' nyu'camui'ij ja'mej i Tavástara'?
 ¿Nyiquij quee che' tyámua' tojo'mua'ráaj ja'mej?
 8 ¿Nyiquij arí huatyápua'riaca' i ti jin taxie'va'ca'aj?
 ¿Nyiquij arí jusén jime' huatyápua'riaca' i ti jin tya'tóoratziiri'?
 9 ¿Nyiquij arí i Dios yo'huá'xij i ti jin tyámua' tyí'tyevistaca'aj?
 ¿Nyí arí huápu'i'ij tyinyú'caca', ajta je'en quee che' tá'cu'vej?
 10 Ajta i ti jéetze' je'ej pua'aj nya'asej a'íi pu a'íin pué'een i nyaj a'yan tyí'mua'ajcaj
 ti a'íjna i ti tajapuá já'sejre' quee che' a'íin pué'een ityájma jimi.
 11 A'íj nu tyo'támua'reerij i ti naa tyihuá'sejratye' i ti anaquéej tyí'sejria'ca'aj i Tavástara' jimi,
 12 a'íj nu néijmi'i tyo'támua'reerij i ti a'íin tyú'taahuaca'.
 13 Taj Dios, muáaj paj néijmi'i jin tyámua' ricij je'ej paj tyi'tíj uurej;
 ¿nyiquij ajtáhua'aj síj séejre' i dios ti a'yan een pati'ij muáaj?
 14 ¡Muáaj paj a'íin pué'een i Dios i ti a'íj tyí'taahuaj i ti naa tyu'sé'rin!
 ¡Muáaj paj huo'taséjratyej néijmi'caa i tyeítyee i paj néijmi'i jin putyí'uurej!
 15 Pajta i paj néijmi'i jin putyí'uurej a'íj paj jin hua' japua huatanyúj a' tyeítyeristyamua',
 yójmua'mua' a'íjci i Jacob pajta a'íj tyí'yojmua' i José.

16 Taj Dios, ti'ij i jájrij muaaséj, a'íi pu tyu'tátziin,
ajta huatóoca'tzij i jájtyij tyétye' imuáj ti já'sejre',

17 majta i jéetirij tyu'tá' mej mij huatyéviijej,
majta mu tyényuuve'ej u tajapuá
majta néijmi'que' tyóona'axcava'ra'aj.

18 Ajta huátánamuajre maj tyényuuve'ej a'ájna jo'tij jó'aacaj,
néijmi'que' pu i cháanacaj japua huanyéeri'ciriajraa a'íjci jime' i maj
tyána'axcava'ra'aj
ajta néijmi'i i chuéj ca'nyiin jin huatóoca'tzij.

19 Pajta tyu'tá' maj antáciinyej i jájritze',
muáaj paj antáaraa i jájtyij jitze,
ajta capu a'tíj jáamua'reeri' jo'paj jo're'nyej.

20 Pahuó'vi'tisime'ej a'tyétyeristyamua' a'yájna mati'ij a'ya'muáj,
a'íijma jitze ma'can i Moisés ajta i Aarón.

78

Je'ej ti i Dios tyámua' tyí'uurej a'íijma jimi i jutyétyeristyamua'

Nyúucarij ti naa huánamuajrii Asaf ti jin tyihuo'muá'tyej

1 Mua'aj mu siaj nyetyeítyeristyamua' pu'éen, a'yaa xu huárinyij je'ej
nyaj tyaja'muamua'tyej;
jsiata'aj ecóotutaxi'in siaj sij tyámua' tyáanamuj je'ej nyaj
tyajá'mua'ixaatye'!

2 Séej nu nyúucarij jin tyajamuaaté'exaatye'sij,
a'íj nu tyu'taxájtaj tyi'tíj ti aviitzi'huaca'aj
ti'ij na'aj jájcuaaj imuáj yatij je're'nyej.

3 Tyi'tíj tyaj huánamuajri' tyajta jamua'reej
majta i tahuásimua'ci'ij maj táa'ixaaj,

4 catu huo'tyá'aviitze'ej a'íijma i tayójmua'.

A'íijma jitze ma'can i maj tajitzé eerányesij a'íijma tu jin tyaatatyójtzi're'ej
i Tavástara'
tyajta jaataxájtaj i ti néijmi'i jin putyí'uurej ajta i ti jin naa huasé'rin.

5 Dios pu nyúucarij huatyájto a'íjci jimi i Jacob;

ajta tyi'tíj jin tyu'ta'íjtaca' a'ájna a Israel,
ajta a'íj jin tyihuo'ta'íj i tahuásimua'ci'ij
mej mij a'íimaj huo'mua'tyej i maj hua' jitze eerányesij,

6 mej mij jáamua'tyij i maj majca'huáyee hua' jitze eerányesij,
hua' yojmua' i maj nanie'huan,

majta je'en a'íimaj, a'íijma mu mijta mua'tyen i juyójmua',

7 mata'aj mij i Dios jitze tyú'ca'nyej
majta je'en quee yo'huá'xij je'ej ti a'íin tyú'ruuj,
ajta mej mij a'yan huárinyij je'ej ti tyi'tíj jin tyu'ta'íjtaca'

8 mej mij quee a'yan huárinyij mati'ij i hua' huásimua'ci'ij,
i maj quee tyihuo'jítej majta quee ma'umuámua're',
majta quee tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta' nusu i ju júuricamej jitze,
ityeítyee maj quee tyámua' tyityetyúucha'íica'aj i Dios jimi!

9 A'íimaj i tyeítyeristyamua'me'en a'íjci i Efraín,
i maj tyámua' eenye' a'íjci jime' i tú'namua'aj majta i'ríj
a'íi mu huatóo'uj a'íjci xicáara' jitze mati'ij huatyéenyosej,

10 camu jaatyátzaahuatyej i Dios ti jin tya'tóoratziiri'

camu majta jaataxié'vej maj ja'rá'astej je'ej ti a'ín tyí'mua'taj.

11 A'í mu yo'huá'xij je'ej ti a'ín hua' jimi tyu'muáriej,
ajta i ti naa tyu'sé'rin a'ín ti tyihuo'taséjratyej.

12 Dios pu tyihuo'taséjratyej i ti naa tyu'sé'rin a'íjma i
já'muahuasimua'ci'ij

a'áa ti huataca'aj a Soan, a'áa ti já'sejre' a Egipto:

13 ajta hua'puaquéj jájsiirej i jájrij, ti'quij huo'ta' maj antáciinyej,
ajta a'í pu juxa'aj a'yan jáaruuj ti'ij jáxu'uj ti ájtaavijhuaca'.

14 Tújca pu jéetirij jin huo'vi'tisime'ej,
ajta i tíca' tiéj pu jin huo'tátzavi'tye'sima'aj.

15 Ajta a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a'í pu tyetyéj ti ve'éj jé'ta' ootáaaraca',
ajta je'en mu'caa i jájtyij huo'ta'.

16 ¡Dios pu tyu'tá' ti i jájtyij eeráanyej a'íjci jitze i tyetyéj
a'íj pu'ij jin va'tíj i jájtyij huatámui'yaca'!

17 Majta a'íimaj móoche' mu atyá'itze'rihua'aj i Dios jimi,
camu jaatyátzaahuatyej a'íjci i tajapuá ti já'sejre' mati'ij a'áa jo'tyú'uuca'aj
jo'tij quee já'tyi'tij.

18 A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jaatyéesej
cue'ráj metyi'huooj a'íjma ti tya'ránajchica'aj.

19 Jitzán mu rányuuca'aj, a'yan metyi'xáataj tijin:

“¿Nyi i Dios mujo'va'ma'aj ja'mej ti'ij méesaj japua tyitáacue'tyej a'yájna
jo'tij quee já'tyi'tij?

20 A'yaa pu tyi'ja'yájna ti i Dios ja'cáaaraca' i tyetyéj,
ajta je'en a'íj jitze jájtyij eeráanyej ti'ij játya'naj,

a'íj pu jin i chuéj ajo'cájrurij,
ajta, ¿nyiquij páan ajta taatá'sij?

¿Nyiquij ajta hue'ra'aj huo'ta'sij i jutyéityeristyamua'?”

21 Ti'ij i Tavástara' a'íj huánamuajri', a'í pu tyinyú'caca';
¡i ti jin nyú'camui', a'yaa pu een ti'ij i tiéj,
a'íj pu jimi tyinyú'caca' i Jacob!

22 Ji'nye camu i Dios jitze tyu'cá'an
camu majta tyá'antzaahuaj ti a'ín huo'tyáhuirej.

23 Ajta a'yájna, Dios pu tyihuo'ta'íj i jéetirij
ajta ja'antacúj i ti jin eetyánami' u tajapuá,

24 ¡ajta je'en tyu'tá' ti aje'cáanyej i cue'ráj ti a'yan huatóomua'aj tijin maná,
ti a'yan éenye'ej ti'ij tyeríicuj tajapuá ti já'ma'can, mej mij a'íimaj
tyú'cua'nyij!

25 ¡A'í pu tyéviij jáacuaaj i tajapuá maj tyí'huire' maj jacua'caa!
¡Dios pu jéehua tyámua' naa tyihuo'cue'ej!

26 A'íjna i áacaj a'áa ti je're'nyej jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij ajta áatyej pujmua'
ti je'tányinyii

a'í mu tajapuá huatá'aacariaca',
¡Dios pu a'yan tyú'ruuj a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej!

27 Ajta tyu'tá' ti hue'ra'aj huáviiyej hua' japua i jutyéityeristyamua';
a'íjna jime' maj pína'see mue'tíj aje'cáanyej a'yájna ti'ij i séj jájritze' ti
séjre'.

28 Dios pu tyu'tá' maj a'áa jé'ta' ja'rávatzij jo'maj a'íimaj
tyojo'tyá'inaamuaca'aj
ajta jo'tij tyojo'o'ástimee i tyihua' ináamuaj.

29 A'íi mu mij tyú'cuua 'asta mana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj,
a'yaa pu'ij i Dios tya'róo'astej ti'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej maj a'íimaj
tyaaxié'va'ca'aj.

30 Ajta capu eexúj huatyápua'riaca'aj je'ej maj a'íimaj tyá'xie'va'ca'aj,
óoche' pu hua' tyenyij jitze séjria'ca'aj i cue'ráj,

31 ti'ij i Dios ti jin nyú'camui' hua' japua rájve
ajta je'en a'íijma huácuij i tyétyacaa maj jéetze' uhuácaca'nye'.
¡Huo'cuij a'íijma i tyétyacaa maj jéetze' tyámua' een Israel maj jitze
ajtyáma'can!

32 Ti'ij a'yan tya'náara'aj, majtáhua'aj mu huóoxana'cirej;
camu tyá'antzaahuaj a'íjci jitze i ti naa tyu'sé'rin i Dios jimi.

33 A'íj pu jin i Dios ja'antypuá'rij i huá'juuricamej
cuxáa maj séej mana'aj jin ucayáatira'nyij
a'íjci jitze i ti huápu'i'ij tzíny'i'si' huasé'rin.

34 Típua'aj i Dios hua'cui'ijcaj, aj mu mij jahuonyij;
majta jimi tya'antzá'huatyahua'aj majta quee juxaahuataj jahuoca'aj,

35 aj mumij ja'tamuá're'rihua'aj i Dios tajapuá ti já'sejre'
i ti hua'cha'íica'aj ajta hua' japua nyuuca'aj.

36 Majta i jutyényij jime' majta i junyanúu jime'
jéehua mu huápu'i'ij jacuanamuajca'aj,

37 ji'nye camu a'náj tzáahuaty'i'ra'aj jin jaatyátzaahuatyey
camu majta ji'r'é'nye'ej séjria'ca'aj a'íjci jitze i ti jin tya'tóoratziiiri'.

38 Ajta i Dios pu hua'cu'vajca'aj,
ajta tyihuá'uunyi'raca'aj i maj jin je'ej pua'aj rijcaa ajta quee
hua'antypua'rityahua'aj,

mue'tíj pu quee jaataxié'vej ti hua' jimi tyinyú'caj
ajta quee tyu'tá' ti a'íin jaatyámue'tin i ti jin nyú'camui'.

39 Dios pu jo'támua'reeri' maj tyeítyee mana'aj pué'eenye'ej;
maj a'yan een ti'ij i áacaj, ti yujo'mej ajta quee che' pu ájvesij.

40 ¡A'chunyéj pua'máj mequee jáanamujri' i Dios
majta jimi je'ej pua'aj huaríj a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj!

41 Majta móoche' mu jaxie'va'ca'aj maj tyi'tíj jin jaatyéesej;
a'íi mu jaxaamuijritya'ca'aj a'íjna i ti ji'r'éenye'ej séejre' a'ájna a Israel.

42 Camu jo'támua'reeri' a'íjci xicáara'
ti'ij i Dios, a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej, hua' japua huatanyúj
a'íijma jimi i maj hua'ajcha'íire';

43 ti'ij a'ájna a Soan, a'áa ti ja'ajtyáma'can a Egipto,
va'cán jin tyu'muáriej ajta i maj jin je'ej tyo'taséj,

44 ti'ij tyu'tá' ti i játya'naj xúure'ej huatyóotaahuaj,
ajta je'en quee che' huatái'riitariaca' maj jaayé'en a'íimaj i maj Egipto
já'ma'can.

45 Ajta xie'rúj maj tyú'cha'vacaa a'íijma jimi huata'ítyaca' ajta taachuísee,
maj néijmi'i tyu'riá'xihuaaj majta tyojó'jípuaaj,

46 ajta a'íijma i vítzi'cii huatá' i ti tyú'ciiriaca'
a'íimaj maj tyu'muárie'ca'aj.

47 Ajta tyéetyee jime' ajta séerij
a'íj pu jin ja'antypuá'rij i xápua' maj jahuastya'ca'aj ajta i úuvaj.

48 Majta i huá'ya'muaj i huáacasij majta i cánya'xií a'íi mu huácuij

- a'íjci jime' maj tyéetyee huavátzij majta i víityee maj huo'cájtzej.
 49 Dios pu a'íjma jimi uyo'ta'ityaca' i ti jin huápu'i'ij nyú'camui':
 i ti jin nyú'camui', puéjtzij ajta i maj jin je'ej tyityo'tóomua'tyij,
 a'yájna ti'ij i maj jitzán jáamua'reej ti je'ej pua'aj tye'mej.
 50 ¡A'íi pu tyu'tá' ti huataséjre'en i ti jin nyú'camui'!
 Capu tyaatú'uunyi'ri' i hua' júuricamej,
 sulu a'íi pu tyu'tá' mej mij huácu'i'nyij,
 51 ¡a'áa pu'uj tána'aj huojocuii a'ájna a Egipto
 a'íjma i hua'yojmua' i maj tyétyacaa maj anáatya'aj huanánie'huaca'
 majta a'áa ja'ajtyáma'cantaca'aj a Egipto!
- 52 Ajta a'íjma eeráavi'tij i Israel maj jitze ajtyáma'can ti'ij cánya'xii maj
 pué'eenye';
 a'íi pu'ij tyámua' tyihuó'vi'tisime'ej a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij.
 53 Tyámua' pu tyihua'cha'íj huo'vi'tisime'ej,
 mej mij a'íimaj quee tyí'tziinye'ej,
 ajta a'íjma i maj hua'ajcha'íire' a'áa mu ja'tyájcuii a jájritze'.
 54 Dios pu huojocuii'ij i jutyéityeristyamua' a'ájna a chuéj japua a'íin ti
 ja'antyíhuoj,
 ¡ajta i jiríj a'íin ti jaamué'tij mej mij i tyeítyeristyamua'me'en
 ja'ancuriá'an!
 55 Hua'antypua'rij i maj quee tyá'tzaahuatye' a'íimaj metyi'séeracaj i
 Israel maj jitze ajtyáma'can,
 ajta i chuéj a'íjma pu huatátuii i jutyéityeristyamua',
 ajta huo'ta' mej mij a'áa jo'cháatime'nyij i tyihua' ináamuaj tzajta'.
- 56 Ajta a'íimaj mu jaatyéesej a'íjci i Dios tajapuá ti já'sejre'
 a'íjci jime' maj quee jaatyátzaahuatyej
 majta quee a'yan huaríj je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca',
 57 ¡j'i'nye, a'yájna mati'ij i hua' huásimua'
 a'íi mu majta jimi ajtacíj majta je'ej pua'aj huaríj,
 ¡a'íi mu majta antyúutuuxij ti'ij i tú'namua'aj ti quee tyámua' tyí'taavijhua!
 58 A'íi mu jajaaxiejtye' a'íjci jime' maj tyi'tíj ájtaahuaxij,
 mej mij a'íj japua sánturij huatyáanajchej, a'yaa mu mij tyu'tá' ti a'íin
 huá'anchueere'en.
 59 Dios pu'ij tyinyú'caca' ti'ij a'íj huaséj,
 ajta néijmi'caa huare'ityaca' i Israel maj jitze ajtyáma'can,
 60 ajta ayooriej i tyeyúuj a'áa ti já'sejria'ca'aj a'ájna chájta' Siló,
 i ti chi'ra'an pué'eenye' i tyeítyee tzajta'.
 61 Tyu'tá' mej mij a'íimaj i maj jájcha'íire' jaatyéevi'
 a'íjci i ti jin naa huasé'rin ajta i ti néijmi'i jin putyí'uurej.
 62 Huápu'i'ij pu nyu'camui'ca'aj a'íjma jimi i jutyéityeristyamua',
 a'íj pu jin tyu'tá' maj chúun jin huó'cui'nyij a'íimaj i maj hua'ajcha'íire'.
 63 I tyámua mu huácuij matiéeri'huaj,
 camu che' tyu'táchuicaca' mej mij i íimuaa huáhuíchej.
 64 A'íimaj mu i puaríj huácui'ihuaca' i chúun jime',
 majta i úucaa i maj antyúujimua'astariaca' camu huo'yiinyaca'.
- 65 Ajta i Tavástara' pu huájij, ti'ij i ti tyi'tyámaarasima'aj,
 ti'ij i ti nyo'sii ti huatyájtahue ajta je'en arí otóomua'reeri',

66 ajta je'en hua'antymue'tij i maj jájcha'ïire', huo'ta' mej mij hu-
atoo'uunaj,
¡ajta tyévi'si' huo'ta'séjrataca' jusén jime'!
67 Ajta ahuojóohua'xij i José maj jamuán ajá'chajca'aj,
ajta quee a'íjma antyíhuo i Efraín maj jitze ajtyáma'can;
68 sulu a'íjma pu antyíhuo i Judá maj jitze ajtyáma'can,
ajta a'íjci i jiríj ti jéehua jaxie've' Sión ti ántyapuaj.
69 Ajta tyeyúuj ájtaahuaca', a'yan ajtyéevi'can ti'ij tajapuá ti séejre',
ajta jusén jime' tyámua' tyeetyájtoo, a'yájna ti'ij i cháanacaj.
70 A'íj pu antyíhuo i David ti a'íin pu'éen i ti jahuïire',
a'íjna i cánya'xii ti siiria'ca'aj,
71 capu che' jaatá' ti cánya'xii siire'ej,
sulu ti'ij i tyeítyeristyamua'me'en huácha'ïin,
ti'ij a'íin hua'ajséejra i Israel maj jitze ajtyáma'can.
72 David pu'ij tyámua' tyihuó'cha'ij i tyeítyeristyamua'me'en i Dios,
a'íi pu huó'cha'ij ajta tyámua' tyihuó'cájuyetyej
jumuáca' jin tyámua' tyi'uuriáaj ajta juxiéjnyu'caa tzajta' tyámua'
éenyee'ej.

79

Mati'ij huatóoxaamujrityej a'íjci jime' ti i Jerusalén huatyu'uunyi'huaca'
Chuícarij Asaf ti ja'a'rij
1 ¡Taj Dios, a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' a'íi mu tye'entyipuá'rityej
muéetzij tyí'mua'a'rij!
¡Majta a'úun jo'tyájrurij a' tyeyúuj jo'tij néijmi'i tyámua' tyejé'een
ajta néijmi'i huatyu'uunyi'huaca' i chájta'naj Jerusalén!
2 ¡Aa mu huaja'ajtoo i hua' tyévira' i maj muahuïiria'ca'aj,
i maj muéetzij jimi tyámua' tyityetyúucha'ïica'aj,
mej mij a'yan tyu'tyáhuïire'en ti'ij cue'ráj
a'íjma jimi i muá'rie'cajtzij ajta tyi'tyán simuáruunij jimi!
3 A'yaa mu tya'ajxírej i hua' xuure' ti'ij jájtyij ti pué'eenye'
néijmi'que' a'ájna a Jerusalén,
ajta quee aja' a'tíj ti'ij tyityáa'avaataj.
4 A'tzísi' tu séejre' a'íjma jimi i maj avéjri' antacháatimee,
néijmi'i mu je'ej pua'aj tyí'taxaj a'chu maj pua'máj atacháatimee.
5 Muáaj Tavástara',
¿a'chunyéj ooj á'tyeeren i paj jin nyú'camui'?
¿Nyi jusén jime' a'táaj ja'mej i paj jin nyú'camui' ti'ij i tiéj?
6 ¡Che' i paj jin nyú'camui' a'íjma japua rájvetyij i maj quee
tyá'tzaahuatye'
i maj quee muamua'tyej majta quee muéetzij jimi jahuoo!
7 Ji'nye a'íimaj mu je'ej pua'aj jáaruuj a'íjci i Jacob
majta néijmi'i huatyu'uj i chuéj jo'tij a'íin já'chajca'aj.
8 Capáj tyi'tá'care'en tyej tyij ityáj hua' jime' tyu'nájchitaj
tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj huaríj a'íimaj i tahuásimua'ci'ij,
¡che' ca'nácan mujo've'me'en a'íjna i paj jin taxie've',
ji'nye catu che' je'ej jájtyoovej je'ej tyaj huárinij!
9 Taj Dios, muáaj paj a'íin pué'een i ti tajapuá huatányuusij,
taatáhuïire', tajapuá huatányuuchij pajta tyitaatú'uunyi',

a'íjci jitze ma'can i ti naa huánamuajrii i paj jin ántyapuaj.

¹⁰ Capu juxie've' maj a'yan tyí'xajtaj i maj quee tyá'tzaahuatye' yee:

“¿Jo'nyij je'ej je'en i hua' Dios?”

¡Taata' tyej tyij jaaséj i paj jin tyo'riá'rieeraj a'íjci jime' maj huo'cuij i maj muéetzij muahuiire'!

¡Miche' a'íimaj majta jáamua'reej i maj quee tyá'tzaahuatye'!

¹¹ Huo'namuaj je'ej maj tyí'xaj a'íimaj i maj námi',

pajta hua' japua huatányuunyij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej

a'íijma i maj meríj a'yan tyihuo'taxájtaca' mej mij huó'cui'nyij.

¹² Muáaj Tavástara', aráahua'puaj pua'máj paj tyo'riá'rieeraj a'íijma jimi i maj tajimí avéjri' jo'cháatimee

a'íjci jime' maj je'ej pua'aj tyimuaaxájtaca',

¹³ tyajta ityáj, i tyaj a'tyéityeristyamua' pué'een,

tyaj a'áa já'sejre' tí'ij cánya'xii tyaj pué'eenye' a'ájna jo'paj muáaj tyámua' tyojo'ruuj,

a'náj tina'aj tu tyi'muatyóotzi're'ej tá'ju'un,

¡tyajta muéetzij jimi jusén jime' tyi'chuícaj tá'ju'un!

80

Tyámua' paj tojo'sejra

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jime' i chuícarij ti a'yan huatóomua'aj tíjin “I tzuhuáa”. Je'ej ti tyi'tyúucha'íica'aj ajta chuícaría'ra' a'íjci i Asaf

¹ Muáaj mu paj jacha'ij i Israel,

pajta tyámua' tyihúa'juyetyej a'íijma i maj José jitze eeráma'can a'yájna tí'ij i ya'muáatyee tí'siire',

majta a'íimaj tyámua' tyí'muacha'ij i tajapuá maj tyí'huiire',

¡huánamuaj!

¡Tyámua' paj yó'sejraj a'íjci i Efraín,

² i Benjamín pajta a'íjci i Manasés!

Huájisij pajta mujo've'me'en pej pij tajapuá huatányuunyij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej.

³ Taj Dios, pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyati'ij éenye'ej.

Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuire'en.

⁴ Tavástara', Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej,

¿a'chunyéj pooj á'tyeeren penyu'camu'uj

a'íjci jime' je'ej maj a' jimi tyá'huo a'tyéityeristyamua'?

⁵ Muáaj paj taatá' tyaj eetaja'ra'taxi'in capáj cue'ráj tyitaatá',

ajta tyej tyij a'íj huaye'en, i tyaj jéehua eetaja'ra'taxij.

⁶ A'yaa paj tyu'tá' mej mij a'íimaj taatyá'a'tzej i maj tajimí véjri' antacháatimee,

a'íimaj mu majta ta'a'tzej i maj tájcha'íire'.

⁷ Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej,

¡pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyati'ij éenye'ej!

¡Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuire'en!

⁸ A'áa paj a Egipto úuvaj ítyi'rira' ja'ráapij,

pajta hui'ráahua'xij i maj quee tyá'tzaahuatye' pej pij a'íj atyáhuaste'en.

9 Tyámua' paj jáa'uurijtze i chuég,
a'íi pu'ij aróonaana'tyej ajta je'en neíjmi'que' i chuég japua
oorióonajchaca'.

10 Ajta i juquényi'istaa jin tya'vá'naj i jiríj,
ajta i juxámue' jime' i ti tyu'uj ti jéetze' tyo'huatí'ti'ijmee.

11 Ajta i xámue'ra' a'áa pu i jájrij jitze imuáj ja'rá'aj,
ajta i ti jitzán ajtanyáxij a'áa pu ja'rá'aj i játya'naj jitze ti a'yan ántyapua
tjijn Éufrates.

12 ¿Ji'nye pej pij jaatyú'uj i ti jin curiá'nami',
pajta tyu'tá' mej mij jáajuuraj i maj mu jó'ci'ij i juyéj jitze?

13 A'íi pu i tuíxuj yójve tyojó'jipuj,
¡majta i tyi'tyán simuáruunyij jimi je'ej pua'aj tyí'uurej!

14 Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej, pata'aj cui' huaría'ra'nyij,
tyámua' paj naa tyitaaséj a'ájna imuáj u tajapúa
pajta hua' jimi tyú'mua'tyij a'tyétyeristyamua',

15 a'íjci i ítyi'rij muáaj paj pajta ja'tyáhuuij,
pajta tyámua' jáaruuj i ti jitzan eeré'nyej.

16 Pata'aj a'ájna jin hua'antyipuá'ritye'en i paj jin nyú'camui'
a'íjma i maj ja'antive'chej majta je'en jatíeeraj,

17 pajta jaatyáhuire'en a'íjci i tyévi'j muáaj paj ja'antyhuj,
a'ájna i ti eeráanyej a'íjci jitze i tyévi'j muáaj paj tyámua' tyeetyájtoo,

18 tyata'aj tyij quee che' a'náj a' jimi ajtací'ca'an.
¡Júuricamej paj taatá'an, aj tu tyij muéetzij tyana'aj tyij muaatyánajchij!

19 Muáaj Tavástara', Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej,
¡pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyati'ij éenye'ej!
¡Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuire'en!

81

*Tyi'tíj ti jin i Dios tyámua' tyihujó'mua'raj ajta i Israel ti jin je'ej pua'aj
huaríj*

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze tyí'canaa
i Gat. A'íin ti ja'a'rij i Asaf

1 ¡Siata'aj jutyamua've'ej i Dios jimi setyu'táchuiicaj, ji'nye a'íj tu jin
uhujca'nyej!

¡Siajta jíhuaj setyaatatyójtzi're'en a'íjci i Dios ra' i Jacob!

2 Setyu'táchuiicaj a'íj setyi'huáaristya'aj i quéetzarij,
siajta a'íjci jitze i áarpaj siajta i canárij jitze.

3 Siajta tyu'táci'sitye'en i trompéetaj jitze tí'ij i máxcirie' jájcuan jin
huataséjre'en,

siajta je'en tí'ijta néijmi'i huataséjre'en i máxcirie',
ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' siaj a'íjci xicáara' jitze va'cán jin tyu'yé'estej.

4 Ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti jin tyu'ta'íjtaca'

i Dios ra' a'íjci i Jacob a'ájna a Israel,

5 a'íi pu a'íin pué'een je'ej maj tyaata'íj a'íjci i José

tí'ij i Dios huo'tanyó'si'tyej a'íjma i maj Egipto já'ma'can.

Nyúucarij nu huánamuajri' nyaj quee jamua'ajcaa a'tíj ti pué'eenye'ej, ti
a'yan tjijn:

- 6 “Nu'ríj tyimu'huatyátichiiri' i paj tyo'huatyátijcaa,
nu'ríj tyámua' tyú'ruuj a' jimi pej pij quee che' ca'nyíin jin tyí'muarie'ej.
7 Pati'ij quee che' je'ej jájtyoova'aj nye jimi paj huatyéenyuj, nyáaj nu nyij
a' japua huatanyúj,
a'íj nu jitze muaatajé i jéetirij ti tyényuuve'ej,
nyajta je'en muatyéesej véjri' a'ájna a' ti ja'rájmuaa a' ti a'yan
tyaja'rájtyapuaj tíjin Meribá.
8 Setyú'namuaj, nyetyeítteristyamua', je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye',
ja'yaa nu tyá'xie've' siaj náanamuaj, mua'aj mu siaj Israel jitze aj-
tyáma'can!
9 Capáj sáanturij tyícha'íij maj séej chuég japua já'ma'can;
capáj pajta séecan diosij najchej i paj quee huá'muajtyej.
10 Nyáaj nu a' vástara' pué'een, nyajta a' Dios,
i nyaj mui'rájtoo a'íjci japua i chuég Egipto ti tyaja'rájtyapuaj,
tyámua' paj naa tya'cácuaxa'taj, nyáaj nu nyij muaatájuxieetye'sij.
11 'Majta i nyetyeítteristyamua' camu nyanamuájraca'aj,
icamu a'yan huaríj je'ej nyaj tyihuó'ixaaj a'íimaj i maj Israel jitze
ajtyáma'can!
12 A'íj nu jin huo'ta' mej mij a'yan huárinyij je'ej maj a'íimaj tyá'xie've',
a'yaa mu mij atyityeje'cháaj muá'raa je'ej ti jéetze' tyihua'ránajchaca'.
13 iTipua'aj a'íimaj i nyetyeítteristyamua' manáanamuajrajche'en!
iTipua'aj i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan metyityaajú'cajche'en je'ej
nyaj tyihuo'cájuyetyej,
14 a'yaa pu'ij ti'ij séej maj ootyása'civa'xi'in
nyati'ij nyáaj huo'tyaxáhuatajche'en a'íjma i maj hua'ajcha'íire'
nyajta puéjtzij huo'tá'nyijche' i maj quee naa huojo'mua'raj!
15 'A'íimaj i maj jaxana've' i Tavástara' a'íi mu huápu'i'ij tyu'tátziinye'ej,
majta je'en jusén jime' jajpuéetzij muá'ju'un.
16 iDios pu i tyeríicuj ti jéetze' jí're'en hua'cue'tyej i jutyéítteristyamua',
ajta sarátyee huái'tye'en itzitáj maj huáxoo!”

82

Dios pu a'íin pué'een i Juées ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee

Chuícarij a'íin ti ja'a'rij i Asaf

- 1 Dios pu tyámua' naa tyu'tóosejrataj a'ájna jo'maj jóosiire'
ajta tyámua' tyá'xa'pui'intare' u tajapuá jo'maj já'sejre' i maj jimi
tyí'huiire'.
2 “¿A'najnyí mua'aj siaatapuá'citaj siaj je'ej pua'aj tyá'xa'pui'intare'
ajta siaj hua' jamuán ajtyá'uj xá'ju'un a'íjma i maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'ij?
3 iTyámua' xu tyo'xá'pui'intari'tze'en a'íjci i ti quee juca'nyej siajta i
xá'rican!
iTyámua' xu tyo'xá'pui'intari'tze'en i ti quee je'ej tyéejviicue' siajta i ti
jajpuéjtzij!
4 iSiata'aj hui'rátoonyij a'íjma i maj quee juca'nyej siajta i maj quee je'ej
tyéejviicue',
siajta hua' japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'ij!

5 'Siajta mua'aj caxu jamua'reej, caxu tyihuojó'itej,
tíca'rij tzajta' xu ciinyej.

A'íi pu tóocatzej i chuéj ti japuan róoca'nyej.

6 A'yaa nu nyáaj tyu'taxájtaca' siaj mua'aj dioosij pué'een;
siajta néijmi'i yójmua'mua' pué'een a'íjci i tajapuá ti já'sejre'.

7 Ajta a'yájna, a'yaa xu néijmi'i tyí'tyacui'nyij mati'ij i tyeítyee,
¡siajta a'yan tyitye'entyipua'rij ti'ij i ti tyi'tíj jin antyúumua'reej!"

8 ¡Taj Dios, pata'aj huatye'chenyij paj jo'xíjtye'en i cháanacaj,
jí'nye muáaj paj antyía'mua'reej néijmi'caa jimi i tyeítyee i maj séej chuéj
japua jo'cháatimee!

83

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij ti'ij i Dios tajíme' pu huárinyij

Cuínaríj ajta chuícarij Asaf ti ja'a'rij

1 Taj Dios, ¡capáj quee ave'nyuuca'an!

¡Capáj pajta quee táhuaanye'en nusu paj quee che' tyí'xajtaj!

2 Huo'séj i maj muájcha'íire', a'íijma i maj muaxana've':

a'íi mu huápuí'ij ju'itziitye' majta muéetzij je'ej pua'aj tyí'muaxaj.

3 A'íi mu meríj tyi'tíj je'ej pua'aj tyu'xá'puí'intarej

a'íijma jimi a'tyéityeristyamua',

¡majta a'íijma jimi i paj tyámua' tyihua'cha'ij!

4 A'yaa mu meríj tyaaxájtaca' maj mujo'vá'ju'un mej mij
ta'antyipua'ritye'en

mej mij quee che' yajá'hua'tan i tatyéityeristyamua',

mej mij quee che' jamua'reeriaj i ti jin ántyapuaaj i Israel.

5 Tyi'tíj mu meríj jin muéetzij jimi tya'tóoraj,

a'yaa mu meríj huóoruuj ti'ij ti síj na'aj i tyévij pué'eenye',

6 a'íimaj i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij i Edom tyojo'tyá'inaamuaa ajta i
Ismael,

a'íijma maj jitze eeráma'can i Agar majta i Moab,

7 i Guebal, i Amón majta i Amalec,

a'íimaj i filisteos, majta a'áa maj jo'cháatimee a Tiro,

8 majta je'en a'íimaj i asirios a'íi mu majta hua' jitze ajtyu'uj,

a'íi mu mij a'ín pué'een i maj jin uhuácaca'nye' i Lot tyí'yojmua'.

9 A'yaa paj huó'uurej a'íijma pati'ij huó'ruuj i Madián maj jitze aj-
tyáma'cantaca'aj,

a'yájna pati'ij jáaruuj a'íjci i Sísara,

a'yájna pati'ij jáaruuj a'íjci i Jabín a'ájna i áchij jitze ti a'yan
tyaja'rájtyapuaaj tijin Quisón,

10 i maj antyipua'riaca' a'ájna a Endor,

¡majta a'yan tyu'tyáhuíi ti'ij i chuéj japua ti tyi'jí're'nyi'tare'!

11 A'yaa paj huó'uurej a'íijma i tyétyacaa maj jéetze' juxie've'

pati'ij huó'ruuj a'íjci i Oreb pajta a'íjci i Zeeb;

a'yaa paj néijmi'caa huá'uurej i maj hua' jimi tyí'ijta

a'yájna pati'ij huó'ruuj a'íjci i Zébah pajta a'íjci i Salmuná,

12 i maj a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj tyu'tyóoa'ritye'en a'íjci i Dios ti
tyi'tachuéj.

13 Nyaj Dios, a'yaa paj huó'uurej tí'ij tu'píj tí viváajma'aj tatyé'tye' i maj jaaré'vejchaca',
 tí'ij xamuáj tí huáchij áacaj tí yo'cuíxij;
 14 a'yájna tí'ij i tíej tyu'riá'tieeraj a' itzitáj
 ajta je'en néijmi'i tye'entyipua'ritye'sij a'áa tí tyejé'sejre' a' itzitáj,
 15 ja'yaa pej pij muáaj tyihuo'taváj
 pajta huo'tamuáaritye'en je'ej pua'aj petyi'uuriáj hua' jimi víityee pajta áacaj jime'!
 16 ¡Tavástara', pata'aj tyévi'si' huo'taséjrataj,
 mata'aj mij muéetzij mo'támua'ree!
 17 Miche' jusén jime' jutyévi'ra'aj muá'ra'nyij,
 ¡miche' huatootyévi'ra'astan majta je'en huácui'nyij!
 18 ¡Miche' jáamua'reej paj muáaj pana'aj a'ín pué'een i Tavástara',
 paj muáaj pana'aj a'ín pué'een i tajapuá tí já'sejre'
 ajta quee síj ajtáhua'aj yajá'hua' íiyan i cháanacaj japua!

84

I tyaj jin jaxie've' i chi'ra'an i Dios

I tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze tyí'canaa i Gat. Yójmua'mua' a'íjci i Coré. Chuícarij

1 ¡Naa pu huápuí'ij huasé'rin a' tyeyúuj,
 Tavástara' muáaj paj néijmi'i putyí'uurej!
 2 ¡A'yaa nu jéehua tyá'xie've' nyajta a'yan tyá'huoo
 nyej nyij a'áa jo'tyávaacaj a tí jo'tyényinyi'ij a' tyeyúuj!
 ¡Néijmi'i jime' i nyaxiéjnyu'caa
 nyetyi'chuíicaj nyenyetyámua'va'aj a'íjci jimi i Dios júuricamej tí jitzán
 séejre'!

3 Majta i pína'see majta i jeevíj
 a'íi mu jatyoonyij jo'maj tyámua' jé'eenye' a'chí'ij jitze
 ajta jo'maj tyihuojo'tyé'ito'ritye'en i juyójmua',
 muáaj paj Tavástara' néijmi'i putyí'uurej,
 nyaj rey paj pué'een pajta nyaj Dios.

4 ¡Múutyamua've' a'íimaj i maj a'úu ja'chej a' tyeyúuj tzajta'
 majta je'en a'náj tína'aj tyí'muatyojtzí're'!
 5 ¡Múutyamua've' i maj muéetzij jimi jatyoovej pej pij huo'tyáhuíire'en,
 i maj a'yan tyá'xie've' maj juí'icán a'áa jo'ré'nyej jo'maj mojo'tyáanajche!
 6 Matí'ij a'áa joojú'un jo'tij i ciyéj jo'váatimee bálsamo maj jatamuá'muaj
 a'yaa mu ja'uuren tí'ij jo'tij ja'rájmuaa,
 majta i víityee mu majta tyámua' tyeetyátoosij;
 7 a'íi mu mij jéetze' huatyóoca'nyesij,
 majta a'ájna a Sión a'áa mu jaséjran i Dios tí néijmi'i jin antyúumua'reej.

8 Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin antyá'mua'reej,
 Dios ra' a'íjci i Jacob,
 ¡huánamua'aj je'ej nyaj a' jimi tyi'tyényuusij!
 9 Cási', nyaj Dios, tyámua' paj naa tyeeséj
 a'íjna i tí a'ín pué'een i tí taatyáhuíire'ej
 a'íjna muáaj paj ja'antyíhuoj tí'ij rey pué'eenye'.

- 10 ¡Jéetze' pu nyaj séej xicáj a'áa jo'tyávaacaj jo'paj muáaj já'sejre',
 quee nyaj séej ví'ra'aj xicáj a' imuáj já'sejria'aj!
 Jéetze' nu jaxie've' nyaj a'áa tyaja'ajmuárie'rij a' ti jo'tyényinyi'ij i
 tyeyúujra' i nyaj Dios
 quee nyaj a'áa ja'chajca jo'maj je'ej pua'aj tyityeje'tyúucha'ij.
 11 Ji'nye a'íjna i Dios i ti Tavástara' pué'een a'íi pu tatatzavi'tye' ajta
 tyámua' tyí'ta'cha'ij,
 Tavástara' pu hua'xie've' ajta huo'tyátzaahuatye'sij a'íijma i maj quee
 tyi'tíj jin á'itzeere',
 ajta néijmi'i tyihuo'tá'sij i ti tyámua' tyí'een.
- 12 Tavástara' mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin antyía'mua'reej,
 ¡miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj muéetzij jitze tyí'ca'nyej!

85

Pajtáhua'aj paj tajapúa huatányuunyij

- I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij a'íimaj
 maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré
- 1 Tavástara', muáaj paj tyámua' naa huojo'mua'raj a'yaa maj
 huacháatimee a' chuéj japua;
 pajta jájcuan jin tyámua' tyeetyájtóo a'íjci i Jacob,
 2 pajta tyihuo'tú'uunyi'ri' tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj huaríj
 a'tyéityeristyamua'
 pajta néijmi'i i maj jin tyi'ijxána'cira'ca'aj;
 3 néijmi'i pu arí jin huatyápua'riaca'
 i paj jin nyu'camui'ca'aj ajta i ti muajaaxiejtya'ca'aj.
- 4 Taj Dios pajta a'íin pué'een i ti tajapúa huatányuusij,
 ¡pata'aj ijíj tajapúa huatányuunyij
 pajta je'en quee che' ityájma tajaaxiejvi'raj!
 5 ¿Ca' jusén jime' a'yan tyi'séere'ej ja'mej
 i paj jin tajimí nyú'camui'?
- 6 ¿Nyi pequee che' júuricamej taatá'sij
 mej mij a'tyéityeristyamua' a' jimi huatóotyamua've'en?
 7 Muáaj paj Tavástara',
 ¡taataséjratye' i paj jin taxie've', pajta tajapúa huatányuunyij!
- 8 Nyáanamujran je'ej ti i Tavástara' tyu'taxájtaj;
 ji'nye a'íi pu tyámua' naa tyihuo'tyéjeevij i jutyéityeristyamua',
 a'íijma i maj jimi tyámua' een,
 mej mij quee che' je'ej pua'aj tyityaja'huóotimue'raj.
 9 A'yaa pu tyi'ji'récán jime', Dios pu huápu'i'ij yevéjri' séejre',
 ti'ij hua' japua huatányuunyij a'íijma i maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyí'cha'ij,
 a'íjna i ti jin naa huasé'rin pu tajamuán yeséeria'aj ja'mej i cháanacaj
 japua.
- 10 A'íjna i ti jin taxie've' ajta i ti ji'récán jime' a'íi mu a' jóosejran,
 ajta i ti naa tyú'asej ajta i ti tyámua' tyá'xa'pu'i'intare' a'íi mu
 iityóopui'tze'sij,
 11 i ti ji'récán jime' pu chóota' ajnyésij
 ajta i ti tyámua' tyí'xa'pu'i'intare' a'íi pu tajapúa imuáj taséeraj ja'mej.

12 A'íi pu i Tavástara' tyu'tá'sij mej mij huatyéviiey,
ajta je'en i cháanacaj japua tyí'ciiren.

13 A'íi pu anaquéej huama'aj ja'mej i ti tyámua' tyá'xa'pui'intare',
ajta je'en tyámua' tyí'uuren i juyáara' jitze.

86

Muáaj papu'uj Dios pué'een

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i David

1 Tavástara', a'tzúj cui' náanamuj,

ji'nye huápu'i'ij nu nyaxaamujritye' nyajta quee je'ej tyéejviicue';

2 tyámua' paj tyináacha'íin, ji'nye tyámua' nu eenye' a' jimi séejre'.

Muáaj paj nyaj Dios pué'een;

¡pata'aj japuan huatányuunyij a'íjci i ti muéetzij muahuiire' ajta a' jitze
tyí'ca'nye!

3 Tavástara', nyéetzij ná'ancu'vaxi'

i nyaj muéetzij jimi a'náj tina'aj jahuoo.

4 Tavástara', pata'aj ca'nyíjra'aj jaatá'an a'íjci i ti muéetzij muahuiire',
ji'nye a' jitze ma'can nu huatyényuusij.

5 Ji'nye muáaj, Tavástara', tyámua' paj tyihuojó'mua'raj pajta tyú'uunyi';
néijmi'i paj jin hua'xie've' a'íjma i maj muéetzij jimi jahuoo.

6 Tavástara', huánamuj je'ej nyaj a' jimi tyá'huoo

¡pajta a'yan huárinij je'ej nyaj tyí'muahuavii!

7 Muéetzij jimi nu huatyényuusij nyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en,
ji'nye muáaj paj naatájeevij.

8 ¡Capu síj ajtáhua'aj séejre' ti a'yan eenye' pati'ij muáaj, Tavástara'!

¡Capu síj ajtáhua'aj jaayí'tin ti a'yan tyu'muárie'en pati'ij muáaj!

9 Muáaj paj Tavástara',

muáaj paj néijmi'caa huátahuaaca' i tyeítyee,

a'íi mu mij mujo'vá'ju'uj muá'ju'un mej mij muatyáanajche,

ajta mej mij tyámua' tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuj.

10 Ji'nye muáaj papu'uj Dios pué'een,

¡muáaj paj va'cán jin tyí'muarie' ajta naa tyihua'séjratye' a' jitze ti
tyí'sejre'!

11 Nyavástara', naataséjratye' a' juyéj,

nyej nyij nyáaj ji'rénnya'aj a'íj jitze ucájrutyey.

Tyámua' paj jáa'uurej i nyaj xiéjnyu'caa ta'aj ij muaatyátzaahuatye'en.

12 Nyavástara' pajta nyaj Dios,

néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin tyimuaatatyójtzi're'ej

nyajta a'náj tina'aj tyámua' tyaataxájta i paj jin ántyapuj.

13 ¡Va'tíj pu nye jitze séejre' i paj jin nyaxie've'!

¡Nyaj japua paj huatanyúj nyej nyij quee a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'maj
tyityajá'ava'taca!

14 Nyaj Dios, mue'tíj mu i maj axáa tyí'jepe' majta i ti hua'ráanajchi maj
junyo'si'tye'ej

i maj quee muéetzij muamua'tyey,

a'íi mu nyéetzij nyéjcha'íire' majta jaxie've' maj naajé'caj.

15 Pajta muáaj, Tavástara',
Dios paj pué'een ti tyámua' tyihuojó'mua'raj pajta tyihua'cu'vej,
pajta quee jiye'tzín tyinyú'cacao, muáaj paj ji'récán jin taxie've'.

16 Naaséj, nyéetzij ná'ancu'vaxi'.

¡Pata'aj japuan huatányuunyij a'íjci i ti muahuiire'!

¡Ca'nyíjra'aj paj jaatá'an!

17 Tyámua' paj naa tyinaataséjratye'en i paj jin tyámua' tyí'tyevij,
mata'aj mij huatóotyevi'ra'astaj mati'ij jaaséj a'íimaj i maj nyaxana've'.
¡Muáaj, Tavástara', muáaj paj nyahuiire' pajta tyámua' tyinaatyéjeevij!

87

Chuícaria'ra' i chájta'naj Dios ti jitze ajtyáma'can

Chuícarij ajta cuínarij a'íimaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'íjci i Coré

1 A'íjna i ti jitzán ajtaavijhuaca' i chájta'naj Dios ti ja'a'rij
a'íj pu jitze séejre' i jiríj ti naa een.

2 I Tavástara' pu jaxie've' i puéertaj a'áa ti jin tyeje'tyánami' a Sión
ajta quee a'yan tyi'tíj séej ajtáhua'aj a'íjci tyía'rij i Jacob.

3 Chájta'naj Dios ti ja'a'rij,

jéehua mu tyámua' naa muéetzij tyí'muaxaj:

4 “Hua' tzajta' i chájta'naj i maj nyamua'tyej
i'ríj nyaj a'íj huataxáj i Egipto nyajta i Babilonia,
a'íjci i Filistea, Tiro nyajta i Etiopía,
néjmi'i mu a'íimaj a jitze eeráanyej.”

5 A'yaa mu tyu'taxájtaj a'ájna chájta' Sión ti tyaja'rájtyapuaaj tijin:

“A'íjna ajta a'áa ti séejre' a'íj mu jitze eeráanyej i Sión.”

A'íjna i tajapúa ti imuáj já'sejre' pu a'yan tyaataxájtaca'.

6 Tavástara' pu a'yan tyé'yu'xaj i yu'xarij jitze

a'íjci i chájta'naj ti jimí a'yan tyi'tyéevijtij ti tyámua' een a'yaa pu
tyé'yu'xaj tijin:

“A'íi pu a'íj jitze eeráma'can.”

7 Majta i maj tyí'chuiicaj majta i maj tyí'nye' a'yaa mu tyí'xaj tijin:

“I nye chi'ij muéetzij pu jitze séejre'.”

88

Tavástara' ¿ji'nye pej pij manúujipuaaj?

Chuícarij a'íimaj maj ja'a'rij i Coré tyí'yojmua'. I ti a'íjna jin an-
tyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, mej mij jaatáchuiicaj ti'ijta síj
tyí'cui'ij. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'íjna i Hemán, a'íjma ti jitze ajtyáma'can
i ezrahitas, mata'aj mij jaatáchuiicaj

1 Tavástara', nyaj Dios ajta i ti nyajapúa'j huatányuusij,

tújca nyajta tíca' muéetzij nu muahuavii pej pij naatáhuiire'en,

2 ¡ancuriáa' je'ej nyaj a' jimí tyá'huoo!,

¡pajta a'yan huárinij je'ej nyaj tyí'muahuaviiij!

3 Jéehua pu i ti je'ej pua'aj een nye jitze ti arí huatyá'itzee,

a'íj nu jin nyeríj tin huatámui'sij,

4 ¡pu'ríj i'ríj maj naatyé'iten a'íjma jamuán i mui'chítjee,

ji'nye canu che' uhuájca'nyej!

- 5 A'áa mu meríj nyojóoriej hua' tzajta' i maj meríj huácuij;
 a'yaa nu een mati'ij i maj huácuij mati'ij huatyéenyosej
 majta je'en meríj huo'tyá'avaataca';
 a'yájna mati'ij i maj meríj yo'riej muáaj paj jin huo'tyáhuire'en
 pajta je'en muáaj períj huojo'huá'xij.
- 6 Muáaj paj a'áa nyeje'tyájríee a ti jéetze' tyétye' imuáj jo'cáacun,
 a'ájna jo'tij jo'tíca' ajta je'ej pua'aj éenye'que'.
- 7 Nyejitzé pu rá'aj i paj jin nyú'camui',
 ¡pajta anyojo'cáaruitye ti'ij jáata' a'íjci jitze i ti huápui'ij
 tyú'tyesi'huaritye'!
- 8 Muáaj paj tyu'tá' mej mij manúuríeenyij i nya'amíncustyamua',
 pajta tyu'tá' mej mij a'íimaj quee nyaxie've'.
 ¡A'yaa nu een ti'ij i ti námi' ti quee pújoorej ti'ij huatóo'uunaj!
- 9 Nyajta quee che' tyámua' tya'tányeej a'íjci jime' nyaj huápui'ij nyeyiin.
 ¡A'náj tina'aj nu muéetzij jimi jahuoo, Tavástara',
 nyajta muéetzij jimi ajmécataxi'ij!
- 10 ¿Nyi tyi'tíj jin je'ej parinyij a'íjma jimi i maj meríj huácuij tyej tyij je'ej
 tyo'taséj?
 ¿Nyi je'ej tyí'rij mej mij a'íimaj tyimuaatatyójtzi're'en i mui'chítyee?
- 11 ¿Nyi a'íj muaataxájta i ti jír'é'can jime' majta i paj jin taxie've'
 a'ájna jo'maj tyityajá'ava'tacaa, jo'tij a'ín tyejé'ijtaj i ti
 tye'entyípuaapua'rityee?
- 12 A'ájna jo'tij já'sejre' i ti tye'entyípuaapua'rityee, majta néijmi'caa
 jó'hua'naj,
 ¿nyi síj séeria'aj ja'mej ti jáamua'tyij paj tyámua' tyí'uurej ajta i paj jin
 va'cán jin néijmi'i putyí'uurej?
- 13 Nyajta nyáaj, Tavástara', muéetzij nu jimi jahuoo,
 tí'ijta ariá'pua'aj muéetzij jimi nu huatyényuusij.
- 14 ¿Ji'nye pej pij manúujipuj, Tavástara'?
- ¿Ji'nye pej pij nye jimi ja'avaaj?
- 15 Nyati'ij nyana'aj tyú'tyamueestariaca'
 je'ej nu tyé'nyamua'tzej nyajta á'viicue're' nyej nyij quee huámu'nyij,
 nyetyo'viicue'ri' i ti jéehua tyí'tyesi' muéetzij ti jimi tyojo've'mej,
 canu nyij che' tyé'viicue'.
- 16 Nye jitze pu arí yan huatyéenyey i paj jin nyú'camui',
 ajta je'en na'antyimué'tij;
- 17 a'íi pu a'náj tina'aj néijmi'que' nyeria'naa,
 a'yájna ti'ij tipua'aj jáata' anyo'cájrutyey.
- 18 Camu che' nye jimi yajá'hua' i nya' amíncustyamua' nusu i maj
 nyamua'tyej,
 a'íi pu'quij i tíca'rij nyajamuan yésejre'.

89

Tyi'tíj ti jin i Dios tya'tóoratzíiri' a'íjci jimi i David

- Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'ájna i Etán i ti a'íimaj jitze ajtyáma'can i ezrahíta
- 1 Tavástara', a'náj tina'aj nu jaataxájtaj nyati'ijta tyí'chuiicaj
 paj muáaj tyámua' naa tyihuojó'mua'raj;
 ti'ij púna'aj nu jaxáataj na'mej
 paj muáaj quee tyi'tíj jin á'itzeere'.
- 2 Nyaataxájta ti jusén jime' séejre' i paj jin taxie've';
 ajta i paj jin tyámua' een quee seequéj ju'uurej,

a'yájna tí'ij quee seequéj tyúu'uurej i tajapuá tí séejre'.

³ Tyí'tíj paj jin tya'tá'ratziiri' a'íjci jimi i David;
a'yaa paj tya'tá'ratziiri' a'íjci i paj ja'antyíhuoj tíjin:

⁴ “Nyetyu'ta'sij mej mij i maj a' jítze eeráma'can
jusén jime' a' jítze ma'can tyu'ta'íjtaj.”

⁵ Muáaj paj Tavástara' pué'een,
néijmi'i i maj tajapuá já'sejre'

a'íi mu tyí'muatyojtzire' a'íjci jime' paj tyámua' een pajta tyámua'
tyí'uurej.

⁶ ¡Capu síj dios ajtáhua'aj séejre', a'újna u tajapuá
tí'ij a'yan eenye' patí'ij muáaj, Tavástara'!

⁷ Dios paj va'cán jin antyía'mua'reej pajta á'tyesi're',
a'íimaj mu muéetzij jimi ataváatimee i maj muahúire'.

⁸ Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin an-
tyía'mua'reej.

Néijmi'i pu muéetzij mua' a'rij i paj jin putyí'uurej pajta a'íj jin cánami' i
tí jì'récán jime';

¡capu síj ajtáhua'aj séejre' a'yájna patí'ij muáaj!

⁹ Muáaj paj pújoorej paj jaatyápua'ritye'en i jájrij tí á'xire'ej ca'nyíin jime'
pajta jaatyápua'ritye'sij i tí jéehua atyúuta'hua'aj,

¹⁰ pajta ja've'tzij a'íjci i tí tzíinyi're' a'ájna a jájritze'
a'yájna tí'ij muí'chíj tí pué'eenye',

pajta huojó'cuíxij a'íjma i maj muájcha'íire'
a'íjci jime' i paj jin uhuájca'nyej a'muáca' jime'.

¹¹ A'íjna i tajapuá tí séejre' ajta i cháanacaj muéetzij pu tyí'mua'a'rij;
muáaj paj jaatyátaahuaca' i cháanacaj pajta néijmi'i a'íj tí jítze tyí'sejre'.

¹² Muáaj paj jaatyátaahuaca' ajtyapuáj tí imuáj já'sejre' pajta áatyej tí
pujmua' séejre',

a'íjna i jiríj Tahor tí antyapuaj ajta i Hermón a'íi mu jutyamua've'ej a' jimi
tyí'chuiicaj.

¹³ Mua' muáca' pu néijmi'i putyí'uurej,

pajta amuáca'ta' jéehua uhuájca'nyej pajta néijmi'i jin tyu'tyámue'tij.

¹⁴ A' ípuáaj pu tyámua' een a'íjci jítze i paj jin tyá'xa'puí'íntare' ajta a'íjci
jítze i tí huatóoje'yey,

a'íjna i paj jin taxie've' ajta i paj jin tyámua' een a'íi mu mua'antynájchij.

¹⁵ Muáaj paj Tavástara', miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj jutyamua'
ve'ej metyí'muatyojtzire'

majta tyámua' naa tyityaajú' a'íjci jime' muáaj paj huá'tatzavi'tye',

¹⁶ majta a' jítze ma'can a'náj tina'aj jutyamua've'
ajta tyámua' hua'asej paj muáaj jí'reenye'ej séejre'.

¹⁷ A'yaa pu tyí'jì'récán jime', muáaj paj a'íin pué'een i maj jin uhuájca'nyej
ajta i maj jin naa huasé'rin;

tyajta tyeríj jéetze' néijmi'i putyí'uurej a'íjci jime' paj muáaj tyámua'
tya'ajxié'vi'ra' tajimí.

¹⁸ ¡A'íi pu i Tavástara' a'íin pué'een i tí taatyáhuíire'ej!

¡A'íjna i tí rey jin tyí'tyéjvee tajimí a'íi pu a'íin pué'een i tí jí'reenye'ej
séejre' a Israel!

- 19 A'náj imuáj paj a'yan tyu'taxájtaca' a'íjci jitze i tiquee je'ej ámiteere' i ti a'yáana'aj cuxáa ti tyi'tyámaarasime'en, a'yaa pej pij tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj tyámua' een a jimi tíjin: "Séej nu nyeríj antyíhuo a'íjma jimi i nyetyeítyeristyamua', nu'ríj va'cán jin tye'entyáaruujtyej nyajta jaatyáhuuii.
- 20 ¡A'íj nu nyeríj huátyoj i David i ti nyahuiire'!
- A'íj nu nyeríj ja'vá'huaaj i aséityij nyajta je'en rey jin tye'entyáaruujtyej,
- 21 nyajta je'en a'náj tina'aj jaatyáhuuiire'ej.
- A'íj nu jin i nyaj néijmi'i jin putyí'uurej jaatá'sij tí'ij huatyóoca'nyej,
- 22 camu mij jaatanyo'si'tye'ej i maj jájcha'íire' camu majta ja'antymu'é'tij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj.
- 23 Nyahuo'tzínajra'aj a'íjma i maj jájcha'íire', ¡mej mij quee che' aja'hua'tan a'jíisa'puaj! ¡Nyahua'antypua'ritye'sij a'íjma i maj jájcha'íire'!
- 24 A'íj pu jitze séeria'aj ja'mej i nyaj jin jaxie've' ajta i nyaj jin tyámua' tyi'tyínyecha'íj, ajta je'en nyaj jime' huatámui'rij i ti jin néijmi'i putyí'uurej.
- 25 Tyámua' nu ja'uuren a'íjci i ti néijmi'i jin putyí'uurej ajta i ti jin tyí'ijta tí'ij na'aj a'ájna a Mediterráneo ajta a'ájna imuáj a Éufrates.
- 26 A'íi pu a'yan tyinaaté'exaatye'sij tíjin: Muáaj paj nyavástara' pué'een; muáaj paj nyaj Dios pué'een, i ti nyajapuáj huatányuusij ajta naatyécha'íisij."
- 27 Nyáaj nu nyij a'íj tyaata'sij a'íj ti tyí'ci'puaj i ti anaquéj huanie'huaca', quee tyi'tíj maj tyícha'íj íiyan cháanacaj japua maj tyí'ijta.
- 28 I nyaj jin jaxie've' pu jusén jime' jimi séeria'aj ja'mej, ajta jimi tyámua' éenye'ej ja'mej i nyaj jin tya'tányaratziiri'.
- 29 A'íi mu jitzán ma'can jusén jime' tyu'ta'íjtaj i maj jitzán eerányesij, tí'ij ooj séjre'ej i tajapuá ti séjre'.
- 30 'Ajta tipua'aj a'íimaj meyo'hua'xij je'ej nyaj tyihuo'muá'tyej majta quee a'yan tyí'tyechajcaj je'ej nyej nyáaj tyu'ta'íjtaca',
- 31 tipua'aj muá'ítzeeria'aj i nyenyúucaaa jitze majta quee já'astijria'aj i nyaj jin tyu'ta'íjtaca',
- 32 puéjtzij nu huo'ta'sij a'íjci jime' maj quee nyanamuj majta je'ej pua'aj tyityetyúu'cha'íj a'íj nu jin puéjtzij huo'ta'sij i nyacyéj,
- 33 ajta canu jaatapuá'citaj nyaj jaxie've' a'íjci i David, nyajta quee tyi'tíj jin ootyá'ítzeere'sij i nyaj jin jimi tyámua' een.
- 34 Canu jaatáxaahuataj tyi'tíj nyaj jin tya'tányaratziiri' canu nyajta ootyá'ítzeere'ej a'íjci jitze i nyenyúucaaa.
- 35 Séej nu'uj jimi tya'tányaratziiri' a'íjci jime' nyaj tyámua' een canu nyij jacuanamuan:
- 36 a'íi mu jitzán ma'can jusén jime' tyu'ta'íjtaj i maj jitzán eerányesij, tí'ij ooj i xicáj séjre'ej.
- 37 ¡A'náj tina'aj mu tyámua' éenye'ej muá'ju'un, a'yájna tí'ij i máxcirie'! ¡A'náj tina'aj mu tyámua' éenye'ej muá'ju'un, tí'ij ooj séjre'ej i tajapuá ti séjre'!"
- 38 Ajta a'yájna, papu'ríj majúurieej pajta jaataxána'vej a'íjci i rey muáaj paj ja'antypíhuoj, ¡pajta jimi tyinyú'caca'!

- 39 Papu'ríj jaatyú'uj i paj jin tya'táratziiri' a'íjci i ti muahuiire';
pajta a'chóota' ya'rájriee i cúruun a'ín ti ja'a'rij.
- 40 Muáaj paj mui'caquej jarácuunaxij i ti jin curiá'nami';
¡pajta néijmi'i huatyu'uj i chájta'naj!
- 41 Néijmi'i mu i maj mu jó'ci'ij tyí'nahua' tyi'tíj maj a'yan tyí'xie've',
a'ímaj mu je'ej pua'aj tyá'xaj i maj a véjri' huacháatimee.
- 42 A'yaa paj tyu'tá' mej mij i maj jájcha'íire'
ajmécaxi'ín muutyámua'va'aj a'íjci jime' maj tyu'tyáamue'tij.
- 43 Pajta ju'tyaxíitya'ajraa i ti jin tyí'itzij i chuumájra'
capáj pajta jáacha'ij ti'ij huatyéenyó'sej.
- 44 Papu'ríj huári'ri' i maj jin naa huasé'rin,
pajta atyojo'hua'astíraa a'chóota' i tyihuá' ipuáaj maj jitzan acáatya'aj
muá'ci'ij,
- 45 pajta quee che' jaatá' ti'ij jéehua nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ín
pajta je'en huápu'ij tyévi'si' jaataséjrataca'.
- 46 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
¿a'chunyéj pooj á'tyeeren pua'aváataj?
¿Nyi jusén jime' a'táaj ja'mej i paj jin nyú'camui', a'yájna ti'ij i tiéj?
- 47 Tavástara', ootámua'reej nyaj quee a'chu á'tyeeren nyaj júurij;
ti a'íjna i tyévi', muáaj paj jaatyátaahuaca', quee a'chu á'tyeeren.
- 48 ¡Capu a'tíj pújoorej ti júurij ajta je'en quee a'náj huámui'nyij!
¡Capu a'tíj pújoorej ti'ij quee huámui'nyij!
- 49 Tavástara', ¿jo'nyij je'en a'íjna i paj anaquéj jin taaxié'vej,
i paj ja'táratziiri' i David a'íjci jime' i paj jin tyámua' een?
- 50 Tavástara', huo'támua'ree a'íjma i maj muahuiire'
maj jéehua i tyeítyee je'ej pua'aj tyihuá'xaj;
ti nye jitze séejre' a'íjna i maj jin je'ej pua'aj tyihuá'xaj.
- 51 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
¡a'yaa mu je'ej pua'aj tyí'taxaj i maj muájcha'íire'!
¡A'yaa mu a'náj tina'aj je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i paj ja'antyíhuoj!
- 52 Che' jusén jime' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara'.
¡Che' a'yan tyá'ra'nyij!

90

- I Dios ti jusén jime' séejre' ajta i tyévi'ij ti quee a'chu juca'nyej*
Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i Moisés, tyévi'ij Dios ti jitze ajtyáma'can
- 1 Tavástara', muáaj paj a'ín pué'een i ti tahuiire'
tyati'ij tyana'aj á'tijti'rej tyajúurij.
- 2 Ti'ij quee eexúj maja'huá'tacaj i jiríj
ajta quee maja'huá'tacaj i chuéj ajta cháanacaj,
ti'ij na'aj ajca'huá' imuáj ti putyajá'rijca,
ajta je'ej ti ooj yetyoojméj,
muáaj paj Dios pué'een.
- 3 A'yaa paj ja'uurej i tyévi'ij ti'ij ajtáhua'aj chuéj huatyóotaahuaj
pati'ijta a'yan tyu'taxáj tijin: "Siajtáhua'aj xu chuéj huatyóotaahuaj,
mua'aj tyeítyee."

- 4 A'yaa pu tyi'ja'yájna, séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, muéetzij jimi,
a'yaa pu ti'ij tajquij ti putyi'rijcáj, ti oochán yujo'mej.

¡A'yaa pu a'chu ti arí caa tyooméj i tíca'rij!

⁵ Pajta huo'tyása'rieéchij a'íjma i tyeítýee ca'nyíin jime',
mej mij jiye'tzín jó'vetyij ti'ij i ti tyú'maaraca',

⁶ a'yaa mu een ti'ij i tu'píj, ti ájnyinyij ajta íiya' huataxútíe'sij,
ajta ti'ijta chúmua' aj pu huatyáhuasij ajta je'en muí'nyij.

⁷ A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íj paj jín ta'antýipua'ritýe'sij i paj jín nyú'camuí',
¡ajta je'en je'ej pua'aj tyitojo'hua'naj!

⁸ A'íjna i tyí'taxana'cira' ajta i tyaj jín je'ej pua'aj ricij
a'íi pu tyámua' naa tyu'taséjre'sij muéetzij jimi.

⁹ A'yaa pu tyi'ja'yájna, néijmi'i i tajúuricamej
a'íj pu jín antýipua'rij i paj jín nyú'camuí';
ajta i nyinyi'ra'aj i tyaj jítzán júurij a'yaa pu tyaja'huóopua'rixij ti'ij séej
nyaj ucayáatira'nyij.

¹⁰ Huéecatýej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj tu á'tíjti' tyajúurij,
ajta i maj jéetze' uhuácaca'nye'ej muáacuatýej nyinyi'ra'aj mu á'tíjti',
ajta capu tyi'tíj huíire' maj a'íjna jín óotzaahuatýe'ej maj jéehua á'týeevi'in
a'yaa pu'uj tyí'huíire' mej mij jaapuéjtzitarej ajta muárie'rij mej mij
huóocha'íin.

¡Jiye'tzín pu mu jó'yi'ij i nyinyi'ra'aj, a'yájna tyati'ij tyajta ityáj!

¹¹ ¿A'tanyíj jamua'reej je'ej ti een i paj jín nyú'camuí'?

¿A'tanyíj jamua'reej tyi'tíj ti muajaaxiejtýe'?

¹² Táamua'týej týej tyij tyámua' tyée'iten a'chu tyaj á'týeeren,
týej tyij tyámua' tyojo'itéej tá'ra'nyij a'íjci jime' i tyaj jín ma'umuámua're'.

¹³ ¡Tavástara', huariá'ra' ityájma jimi!

¿A'chunyéj pooj mu' á'týeeren?

¡Hua'ancu'vajxi' a'íjma i maj muéetzij muahuíire'!

¹⁴ A'íj paj taatá'an i paj jín taxie've' ti'ij eeré'nyej i xicáj,
tyatatyámua've'ej tu tyij tyí'chuiicaj tá'ju'un tya'ti'ij tyana'aj á'týeeren
tyajúurij.

¹⁵ Taatá' tyaj jéehua á'týeevi'in tyatatyámua've'ej
a'yájna tyati'ij tyeríj á'týeej tyaj je'ej tyá'tamuajtýej.

¹⁶ ¡Tyu'tá' mej mij i maj muahuíire' majta i maj hua' jitze eeráanyej
jaaséj muáaj paj jín tyí'muarie' ajta i paj jín naa huasé'rin!

¹⁷ Che' a'íjna i ti jín naa tyihuojó'mua'raj i Tavástara', a'íjna i taj Dios,
che' a'íin tajitzé séjre'ej.

¡Tyámua' paj jáa'uurej, Tavástara', a'íjna i tyaj jín tyí'muarie'!

¡Tyámua' paj jáa'uurej, jee, a'íjna i tyaj jín tyí'muarie'!

91

A'íjna i Tavástara' a'íi pu a'íin pué'een i ti tahuíire'

¹ A'íjna i ti jítzán séejre' i ti tyámua' tyé'cha'ij
a'íj ti jimi já'ma'can i jútye' ímuáj ti já'sejre' i ti néijmi'i putýí'uurej ajta
néijmi'i jín antýúumua'reej,

² a'yaa pu tyé'ixaatýe' i Tavástara' tíjin: “Muáaj paj nyecha'ij,
i nyaj jítzán nyaca'nyej, nyaj Dios, i nyaj jítzán tyí'ca'nyej.”

³ A'íi pu'uj pújoorej tí'ij a' japua huatányuunyij
a'íjci jimi i tí avíitzij jín tyu'jé'caj ajta a'íjci jimi i tí je'ej pua'aj tyú'uurej,
⁴ jí'nye a'íi pu tyámua' naa tyimue'cánasij,
jityán pej pij tyámua' tyí'cha'íiri'huaaj puá'mej.
¡A'íj pu jín muacánasij i tí jín tyámua' een!
⁵ Capáj tyí'tziínye'ej tyi'táj tí je'ej ricij i tíca',
nusu i tújca tí ajta jéehua je'ej pua'aj tyí'ricij,
⁶ nusu tyi'táj tí je'ej tyu'ma'aj ta'mej i tíca'rij jitze,
nusu i tí tye'entyípuaapua'rityee tí'ij huányeeri'cij i xicáj jime';
⁷ jí'nye séej ví'ra'aj mu cui'nyij a' útata' pujmua'
majta tamuáamuata' ví'ra'aj a'muáca'ta' pujmua',
ajta muéetzij capu tyi'táj je'ej mua'uuren.
⁸ Muáaj papu'uj hua'raséeraj puá'mej,
pahua'séeraj paj puá'mej tí'ij a'yan tyá'ra'nyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj
ricij je'ej tí a'íjma jimi tyi'tyéevijtij.

⁹ Jí'nye papu'ríj a'yan jáaruuj tí'ij i Tavástara' muaatyáhuíire'en,
ajta a'íin muacha'íj ja'mej i tajapuá tí já'sejre',
¹⁰ capu tyi'táj a' jimi huataséjre'sij tí je'ej pua'aj een
capu ajta i cui'nyí'ra'aj a'chéj ja'rá'ixaj;
¹¹ jí'nye a'íi pu uhuojo'ta'ítyij i maj jimi tyí'huíire'
mej mij muáacha'íin jo'paj je'ej tyojooma'aj puá'mej.
¹² A'íi mu jumuáca' jín mua'ajriásij
pej pij quee tyi'táj jitze eejca'cata'an.
¹³ F'riítaj pu á'mej paj muajyéj tzajta' aja'tame'en,
hua' tzajta' i maj tzíinyi're' pajta i cú'cu'see tzajta'.

¹⁴ “Nyáaj nu japuan huatányuusij,
tí'ij quee tyi'táj je'ej pua'aj ja'uurej,
jí'nye a'íi pu nyaxie've' ajta nyamua'tyej.
¹⁵ Tí'ij naatájeevej, nyáaj nu nyajta jaatájeevij;
¡nyáaj nu jamuán ajo'tyaváaj na'mej!
Nyajta japuan huatányuusij tí'ij quee je'ej tyóomua'ajcaj
nyajta je'en tyámua' tyaataséjrataj séecan jimi;
¹⁶ nyaatá'sij tí'ij tyámua' naa tyi'huóotyamua've'en ajta á'tyeevi'in júurij:
¡nyajta jaatá'sij tí'ij huóotyamua've'en a'íjci jime' nyej nyáaj japuan
huatányuusij!”

92

Chuícarij tyaj jín tyaatatyójtzi're'en

Chuícarij ajta cuínarij mej mij sáhuaaj tyu'táchuiicaj
¹ Tavástara' tajapuá paj já'sejre',
¡tyámua' pu naa tyí'xa'puí' tyaj tyimuaatatyójtzi're'en
tyajta a' jitze ma'can tyu'táchuiicaj i tyaj jín muaatyátzaahuatye'en!
² Tyaj íiya' jaataxáj tyajta tí'ijta huariá'tica'rej
a'íjci i muáaj paj jín taxie've' ajta paj jín tyámua' een,
³ che' huatánamuajre'en i canárij jitze tí tye'ejvivin,
xájtari' naa i cuínarij a'íjci jitze i áarpaj ajta i canárij.

⁴ Muáaj paj Tavástara' pué'een,

¡muáaj paj tyámua' naa tyinaatyájtoo a'íjci jime' je'ej paj huaríj!
¡Jéehua nu nyetyamua've' a'íjci jime' je'ej paj tyí'muarie'!

⁵ Muáaj paj Tavástara' pué'een,
¡va'cán paj jin tyí'muarie'!

¡pajta huápu'ij jaayí'tin je'ej paj ye'ej tyámua' tyú'mua'tyij!

⁶ ¡A'íi mu i maj quee tyi'tíj huayí'tin quee pújoorej mej mij yo'itéej
muá'ra'nyij!

⁷ Típua'aj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta i maj je'ej pua'aj tyí'uurej
a'yan metyi'tyahuose' tí'ij i tu'píj, ajta tyámua' tyé'yi'can hua' jimi,
a'yaa pu'uj tyu'tyáhuire'sij mej mij jusén jime' jó'vetyij.

⁸ Pajta muáaj, Tavástara', jusén jime' paj jútye' imuáj já'sejre'.

⁹ Ajta tyi'tíj pu síj a'yan tyi'ja'yájna, Tavástara':

maj a'íimaj antyipua'rij i maj muájcha'íire';

majta i maj je'ej pua'aj tyí'uurej jo'xísij.

¹⁰ Muáaj paj tyi'tá'caa nyej nyij jéetze' huatyényaca'nyej

a'yájna tí'ij i túuru' tyo'huájca'nyej,

pajta nyamu'uutze' na'vá'huaatye'sij a'íjci i ti naa tyaarie'ej.

¹¹ Nyáaj nu nyij hua'sejran mati'ij eetávatzij a'íimaj i maj nyéjcha'íire';

¡nyajta nu huá'namuajran je'ej maj tyúunyuste' i maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'ij!

¹² A'íimaj i maj tyámua' tyí'tyetyeityee a'yaa mu tyityaataxútie'sij tí'ij i tacíj
majta a'yan tyí'ciiren tí'ij i jucúj a'áa tí jó'uuj a Líbano.

¹³ A'áa mu ja'huasti' a'íjci jitze i tyeyúujra' i Tavástara';

majta huataxútie'sij a'ájna jo'tij i Díos já'sejre'.

¹⁴ Tyij majta meríj huásij pué'eenye', móoche' mu huatatáque'sij;

a'náj tina'aj mu juca'nyáaj muá'ju'un majta tyámua' éenye'ej mua'mej,

¹⁵ majta je'en jaariá'xajta tí i Tavástara', a'íjna i tí nyecha'ij,

tyámua' pu éenye'ej séejre' ajta quee tyi'tíj jitzán séejre' tí je'ej pua'aj een.

93

Tavástara' pu Rey pué'een

¹ ¡Tavástara' pu Rey pué'een!

¡Tavástara' pu arí a'íj tyu'tyóochejtyej i tí naa tyu'sé'rin

ajta a'íjna jin curioonaj i tí néijmi'i jin putyí'uurej!

A'íi pu tyámua' jáaruuj i cháanacaj, tí'ij quee táhuaanye'en.

² A'yaa pu'ij ooj tyí'een, Tavástara', tyámua' pu een a'íjna i paj jitzán
huatyájcaj.

¡Muáaj paj jusén jime' séejre'!

³ Muáaj paj Tavástara' pué'een,

i játya'naj pu tí'rájna ajta jéehua á'xire'ej;

⁴ ajta muáaj, Tavástara', jútye' imuáj paj já'sejre',

jéetze' paj uhuájca'nyej quee i jájtyij tí á'xire'ej

nusu i japúutzaríj tí atyúuta'huaj i jájritze'.

⁵ Muáaj paj Tavástara' pué'een,

tyámua' pu een a'íjna i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

¡Ajta i paj jin tyámua' een a'íj pu jin jusén jime' naa huasé'rin a' tyeyúuj!

94

A'íjna i Tavástara' a'í pu juées pué'een íyan i cháanacaj japua

1 ¡Huata'sejrataj, Tavástara', Dios paj a'íjna jin antyía'mua'reej paj tyámua' tyo'xá'puí'intare'en!

2 Muáaj paj a'ín pué'een i juées paj jin tyi'tyéjvee íyan i cháanacaj japua; ¡ájchesij a'íjma jimi i maj óotzaahuatye' a'yaa paj tyihuo'xá'puí'intari'tze'en je'ej ti hua' jimi tyi'tyévijtíj!

3 ¿A'chunyéj móoj á'tyeeren, Tavástara', a'chunyéj móoj á'tyeeren muutyámua'va'aj a'ímaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj?

4 Néijmi'i mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj axáa mu tyí'jepe' majta jéehua óotzaahuatye'; ¡a'í mu je'ej tin huóoxaxa'aj!

5 Muáaj paj Tavástara' pué'een, a'í mu je'ej pua'aj huá'uurej a'tyéityeristyamua'; mahua'xaahuataj i maj a' jitze ajtyáma'can.

6 Mahuá'cu'raj i úucaa maj antyúujímua'astariaca' majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta mu hua'cu'raj i maj xá'ricaanyij.

7 A'yaa mu tyí'xaj ti i Tavástara' quee atányeej, ti i Dios ra' i Jacob quee tyi'tíj je'ej tyí'mua'reej.

8 ¡Siata'aj tyihuojo'itéej xá'ra'nyij, tyeítyee siaj quee tyi'tíj huayí'tin siajta quee tyojó'ítej!

¿A'najnyí sij tyi'tíj je'ej tyu'tyátzaahuatye'sij?

9 ¿Nyiquij quee iityánamuj a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i tyaj jin iityanamujáarajmee?

¿Nyiquij quee ajta a'tányeej a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i jí'síj?

10 ¿Nyiquij quee puéjtzij huo'tá'sij a'íjna i ti tyámua' huá'uurej i tyeítyee séej chuéj japua maj já'ma'can?

¿Nyiquij quee ajta tyi'tíj mua'reej a'íjna i ti ju'cámua'riityej tí'ij tyu'yí'tihua'an i tyévij?

11 Tavástara' pu jamua'reej ti i tyáati' a'í na'aj tyi'riá'mua'sij i ti quee tyi'tíj huiire'.

12 Muáaj paj Tavástara' pué'een, che' huatóotyamua've'en a'íjna i paj muáaj tyámua' joorej pajta muáaj a'í tyámua' naa tyí'itíj

13 ta'aj ij quee tyi'tíj jin je'ej tyóomua'ajcaj tí'ijta je'ej pua'aj atyojome'en,

ajta a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj a'í pu jimi tyámua' een jo'tíj ja'tyévesij.

14 ¡ Tavástara' capu mahuóohua'xij i jutyéityeristyamua', capu ajta jujímua'astacan ajóohua'xij i maj jimi tyá'tzaahuatye'.

15 Majtáhua'aj mu tyámua' naa tyá'xa'puí'intare'en a'ájna jo'maj jóosi'rii, majta néijmi'i i maj tyámua' tyityetyúucha'íj a'yaa mu tyityo'cárutyij.

16 ¿A'tanyíj nyaj japua huatányuusij

a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj ricij majta je'ej pua'aj tyí'uurej?

¹⁷ Típua'aj i Tavástara' quee naatáhuire'nyijche'en,
nyáaj nu nyij nyeríj a'áa ja'séria'cajche' jo'maj tyityajá'ava'tacaa.

¹⁸ Nyati'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Nya' ícaj pu antyípuinyej",
a'íjna i paj jin nyaxie've', Tavástara', a'íi pu mujo've'mej tí'ij
naatáhuire'en.

¹⁹ A'íjna i nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej
tí jitzán tásiseerii i nyamua'tzíira'aj,
muáaj paj tyámua' tyinaatyéje nyej nyij huatányetyamua've'en.

²⁰ Capáj muáaj huá'jaahuatye' a'íjma i juéesij i maj quee tyámua'
tyá'xa'pui'intare';

majta quee tyámua' ricij a'íjci jitze a' nyuucanj,

²¹ i maj avíitzij jin je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i tí quee tyí'tíj jin á'itzeere' ajta
tyámua' tyí'tyúucha'ij,

majta je'en tyu'tá'sij mej mij jaajé'caj.

²² Ajta i Tavástara' pu a'íin pué'een i tí naatyáhuire'ej,
a'íjna i nyaj Dios pu a'íin pué'een i tyetyéj i nyaj jitzan huatyénaya'avaaj.

²³ Tavástara' pu tyu'tá'sij mej mij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
a'íjna jin antyípuarej i maj jin jujímua'aj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.
¡A'íjna i taj Dios pu hua'antypua'ritye'sij!

95

Tyiche' tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi

¹ Musio'vá'ju', tyiche' tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi;
tyiche' tyu'táchuiicaj a'íjci jimi i tí tacha'ij ajta tajapuá huatányuusij.

² Tyiche' tye'tyóotzi're'ej a'úun tyo'tyájrutyej jo'tij a'íin já'sejre',
tyajta je'en jitzán ma'can tyu'táchuiicaj.

³ Ji'nye a'íjna i Tavástara' i Dios va'cán pu jin séejre',
a'íjna i tí Rey jin tyí'tyéjvee néijmi'caa jimi i tajapuá maj tyí'huire'.

⁴ A'íi pu i jumuáca' jitze jí'tyáa'
néijmi'i i cháanacaj ajta néijmi'i i tí jitzán tyí'sejre',
a'íi pu ja'a'rij i jíríj tí jéetze' ajtítí'ijmee.

⁵ A'íi pu ajta ja'a'rij i jájrij, jí'nye a'íi pu jaatyátaahuaca',
jumuáca' pu jin jaatyátaahuaca' a'íjci i chuéj tí huáchij.

⁶ Musio'vá'ju', tyiche' tyítunutaxi'in tyajta je'en jaatyáanajche,
tyiche' tyítunutaxi'in a'íjci jimi i Tavástara',
jí'nye a'íi pu táataahuaca'.

⁷ A'íi pu taj Dios pué'een, tyajta ityáj tu tyeítyeristyamua'me'en pué'een;
ityáj tu cánya'xií pué'een tyaj a'áa ja'távee jo'tij a'íin tyaja'tachuéj.

Xáanamujri' íjij je'ej tí a'íin tyí'xaj tí a'yan tijin:

⁸ "Caxu tyóonaamuan i juxiéjnyu'caa tzajta' siati'ij huaríj a'ájna a Meribá,
siati'ij séej xicáara' jitze huaríj a'ájna a Masá, a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij,

⁹ mati'ij naatáhuaviiri' nyaj tyí'tíj jin a'yan huárinyij a'íimaj i
já'muahuasimua'ci'ij,

tyij majta meríj tyí'sejraca'aj je'ej nyaj tyí'muarie'ca'aj.

¹⁰ Huá'puatyej nyinyi'ra'aj nu á'tyeej nyaj nyú'camuí'
a'íjma jimi i tyeítyee,

nyajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin: A'íimaj i tyeítyee huápu'i'ij mu je'ej pua'aj
tyityaajú',

¡camu ja'astej i nyúucarij i nyaj jin tyu'ta'íjtaca'!"

¹¹ A'íj nu jin nyenyu'camu'uj a'yan nyetya'tányaratziiri' maj quee a'áa jo'tyá'itzeere'ej jo'maj nye jimi ja'huóoso'pe'en."

96

Chuúicarij ti jájcuaj i Tavástara' jimi

¹ Jájcuacan setyu'táchuiicaj a'íjci jimi i Tavástara'; setyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi, a'yan siaj huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua;

² setyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi, tyámua' xu tyeetyátoonyij i ti jin ántyapuaj;

a'náj tina'aj xu jaxajta i ti jin tajapuá huatányuusij.

³ Xaataxáj i ti jin naa huasé'rin ajta i ti jin tyámua' naa tyí'uurej hua' tzajta' i tyeítyee siajta a'íjma jimi i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,

⁴ ji'nye va'cán pu jin tyi'tyéjvee a'íjna i Tavástara' ajta jimi a'yan tyi'tyévijtij tyej tyij tyu'táchuiicaj:

¡ajta a'ín pué'een i ti jéetze' á'tyesi're'!

⁵ Camu tyi'tíj huiire' i hua' dioosijtyamua' i séecan, ji'nye i Tavástara' pu jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre'.

⁶ ¡Tyámua' pu naa tyí'een jo'tij a'ín já'sejre'!

¡A'íi pu séejre' i ti néijmi'i jin putyí'uurej ajta i ti jin naa huasé'rin i tyejúujra'!

⁷ Siata'aj huatóotonyij i Tavástara' jimi, tyeítyee siaj huacháatimee i chájta'naj jitze;

siajta jáamua'tyij i ti jin néijmi'i putyí'uurej ajta i ti jin naa huasé'rin,

⁸ siata'aj jaatyátzaahuatye'en i Tavástara' a'yájna tí'ij jimi tyúuxie've', siajta tyu'támu'vejritaj i tyejúujra' tzajta',

⁹ siata'aj jaatyáanajche i Tavástara' i tyejúujra' tzajta' ti naa huasé'rin.

¡Miche' néijmi'i i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jimi juviveej!

¹⁰ A'yaa xu tyihuo'té'exaatye'en tijin: "¡A'íjna i Tavástara' pu Rey pué'een!"

A'íi pu tyámua' jáaruuj i cháanacaj, tí'ij quee táhuaanye'en,

a'íi pu néijmi'caa i tyeítyee juxa'aj na'aj tyí'ijtye'.

¹¹ ¡Miche' huatóotyamua've'en i tajapuá ajta i cháanacaj!

¡Che' huatyahuáatira'nyij i jájrij ajta néijmi'i a'íj ti jitze tyí'sejre'!

¹² ¡Che' huatóotyamua've'en i itzitáj ajta néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre'!

¡Miche' jutyamua've'ej huajíjhua i ciyéj ti tyú'uu,

¹³ a'íjci jimi i Tavástara', ti yaja've'mej!

¡Jee, a'íi pu yaja've'mej tí'ij tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua,

ajta tyu'ta'íjtaj i chájta'naj jitze yan ti séejre' i cháanacaj japua

a'íjci jime' i ti xá'pui' ajta i ti jiré'can jime'!

97

Tavástara' pu Rey pué'een

¹ ¡Siata'aj néijmi'que' huatóotyamua've'en i cháanacaj japua!

¡Siajta huatóotyamua've'en jo'tij ja'rahuáchijmee i jájritze'!

¡Tavástara' pu Rey pué'een!

² Ajta jéetirij jariá'naj tiquee tzajta' nyéeri'ij;

ajta i ipuariáara'an a'íj pu jitze juca'nyej i ti tyámua' een ajta huatóoje'yej;

³ ajta i tiéj anájcaj a'íjci jimi

a'íi pu'ij huá'teeraj a'íjma i maj jájcha'íire'.

⁴ A'íjna i ti tyána'axcava'ra'aj a'íj pu jin huányeeri'ij i cháanacaj japua,
 ¡ajta i cháanacaj pu huatóoca'tzij ti'ijta a'íjma huaséj!

⁵ Ajta i jiríj a'yaa pu tyu'tóotui'sij ti'ij i xíjca

a'íjci jimi i Tavástara', a'íjci jimi i ti néijmi'i ja'a'rij i cháanacaj.

⁶ Ajta i tajapuá ti séejre' pu jaxajta i ti jin tyámua' naa tyá'xa'pui'intare';
 néijmi'i mu i tyeítyee jaaséj i ti jin naa huasé'rin.

⁷ Mahuo'tyáxaahuataca' a'íjma i maj sánturij najchej,
 a'íimaj i maj a'íjma jimi óotzaahuatye'.

Néijmi'i mu i maj tajapuá tyí'huíire' jimi ecóotutaxij.

⁸ Muáaj paj Tavástara' pué'een,

A'íjna i chájta'naj Sión ajta séecan i chájta'naj Judá ti jitze ajtyáma'can
 a'íi mu a'íj jin jutyamua've' je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',

⁹ ji'nye muáaj, Tavástara' jútye' ímuáj paj já'sejre',

muáaj paj néijmi'i japuan séejre' i cháanacaj

pajta jéetze' hua' japua ímuáj séejre' i maj a jimi tyí'huíire'.

¹⁰ Tavástara' pu hua'xie've' a'íjma i ti quee hua'ráanajchi i ti je'ej pua'aj
 een;

ajta tyámua' tyé'cha'ij i hua' júuricamej i maj jimi tyámua' een;

hua' japua pu huatányuusij mej mij quee je'ej huá'uurej i maj je'ej pua'aj
 tyityetyúucha'ij.

¹¹ Tatzárij pu huataséjre'sij a'íjci jimi i tyévij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij;

majta huatóotyamua've'sij i tyeítyee maj quee tyi'tíj jin á'ítzeere'.

¹² ¡Siata'aj huatóotyamua've'en i Tavástara' jimi, tyeítyee siaj tyámua'
 tyityetyúucha'ij,

siajta tyaatatyójtzi're'en i ti jin ántyapuaj ti ajta tyámua' een!

98

Tavástara' pu arí jatáa'saca' i ti jin tyu'tyámue'tin

Chuícarij

¹ ¡Siata'aj jájcuacan tyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi,

ji'nye tyámua' pu va'cán jin tyú'ruuj tajimí i tyaj jin je'ej tyo'taséj!

¡Pu'ríj jatáa'saca' i ti jin tyu'tyámue'tin

a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ajta i jumuáca' jime' ti tyámua' een!

² ¡Tavástara' pu arí jaataxájtaca' i ti jin tyu'tyámue'tij,

ajta arí jaataséjrataca' i ti jin tyámua' tyá'xa'pui'intare'

a'íimaj mu mij jaaséj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua,

³ a'náj tina'aj pu jitzán séejre' i ti jin tyú'xie've' ajta i ti jin tyámua' tyí'tyevij

a'íjma jimi i tyeítyee i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¡Majta meríj néijmi'i jaaséj a'ájna ímuáj jo'tij i cháanacaj joo'ástimee

a'íjci i taj Díos ti jin tyu'tyámue'tij!

⁴ Xuutyámua've'ej xu setyu'táchuiicaj i Díos jimi,

mu siaj yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua;

jéehua xu naa tyityatootyamua've'en

siajta jimi tyu'táchuiicaj.

⁵ Setyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi a'íjci jitze setyi'cuínaj i arpaj, siajta a'íjci jitze canárij ti tye'ejvivin.

⁶ Siata'aj jutyamua've'ej setyu'táchuiicaj a'íjci jimi i Tavástara', i ti Rey pué'een, siajta néijmi'i a'íjci jitze i ci'sítje'rij ti tyí'sejre'.

⁷ Che' huatánamuajre'en i jájrij ajta néijmi'i a'íj ti jitze tyí'sejre', i cháanacaj majta i maj japuan huacháatimee;

⁸ che' ajta huatánamuajre'en i játya'naj; miche' antyóosiire'en i jiríj mej mij huajíjhua muutyámua'va'aj

⁹ a'íjci jimi i Tavástara', i ti mujo've'mej ti'ij tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua.

A'íi pu tyu'ta'íjtaj ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee íjyan i cháanacaj japua tyámua' tyu'toojé'yacan jime' ajta juxa'aj na'aj tyihuo'ta'íjtye'sij.

99

I Tavástara' pu Rey jin tyi'tyéjvee ti jéetze' va'cán jin antyúumua'reej

¹ i Tavástara' pu Rey pué'een!

i maj tajapuá tyí'huiire' mu tyámua' tyé'cha'ij a'íjci i ti jitzán acájca! A'íimaj mu i tyeítjee juvivej, ajta néijmi'i i cháanacaj.

² Tavástara' pu va'cán jin tyi'tyéjvee a'ájna a Sión; Tavástara' pu néijmi'caa japua séejre'.

³ Che' tyámua' eenye' i ti jin ántyapuj, va'cán pu jin séejre' ajta tzaahuatyire';

i Dios pu néijmi'i jin tyámua' een!

⁴ Muáaj paj Rey pué'een i ti néijmi'i putyí'uurej ajta a'íj xie've' i ti xá'pui'; muáaj paj néijmi'caa juxa'aj pana'aj tyu'tyájttoo.

Pajta tyámua' naa tyihuó'ixaaj i yójmua'mua' a'íjci i Jacob a'íjci i ti xá'pui' ajta i ti huatóoje'yey.

⁵ i Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', a'íjci i taj Dios, siajta tyítunutaxi'in jo'tij a'íin ja'ra'íicajmee!

i Dios pu néijmi'i jin tyámua' een!

⁶ A'íjna i Moisés ajta i Aarón a'íi mu puaríj jin tyityetyu'uj; Samuel pu ajta hua' tzajta' ajo'tyávaaca'aj i maj tyaatatyójtzi'rej. Tavástara' pu huo'tyáhuu a'íijma mati'ij a'íimaj jaatáhuaviiri' ti huo'táhuu're'en.

⁷ Dios pu hua' jamuán tyu'xájtaca' a'íjci jitze i jéetirij ti hua' japua aja'cáva'ca'aj, majta a'íimaj a'yaa mu huaríj ti'ij tyihuo'ta'íj majta mu ja'rá'astej i nyúucarij ti hua' jimi jaatyájttoo.

⁸ Tavástara', taj Dios, i muáaj paj tyihuá'ixaatya'ca'aj! Muáaj paj hua' jimi a'íin pué'eenye'ej i Dios ti tyú'uunyi', ajta a'yaa paj cha'taj pana'aj puéjtzij tyihuo'tá' tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj huaríj.

⁹ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' taj Dios, i siajta jimi tyítunutaxi'in a'ájna i jiríj jitze ti tyámua' een!

¡A'íjna i taj Dios, ajta Tavástara', néijmi'i pu jin tyámua' een!

100

Tavástara' pu táataahuaca' jitzán tu tyij ajtyáma'can

Chuícarij maj jin tyaatatyójtzi're'en.

¹ ¡Setyu'táchuiicaj xuutyámua've'ej i Tavástara' jimi, mu siaj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua!

² Xuutyámua've'ej xu jaatyáanajche i Tavástara'; ¡xa'antyiijihuaaj xu siajta jutyamua've'ej musio'vá'ju' a'íjci jimi!

³ Siata'aj jáamua'tyij ti i Tavástara' Dios pué'een; a'íi pu táataahuaca' ityáj tu tyij jitzán ajtyáma'can; ¡chájta'naj tu pué'een a'íj tyaj jitze ajtyáma'can tyajta cánya'xií a'áa tyaj ja'távee jo'tij a'íin tyaja'tachuéj!

⁴ Musio'vá'ju' jo'tij ja'pueertaj a'ájna jo'tij ja'rájta'cuaj i tyeyúujra' tzajta' a'íj setyi'chuícacaj i siaj jin tyaatatyójtzi're'en.

¡Setyu'tatyójtzi're', siajta tyámua' tyeetyátoonyij i ti jin ántyapuaj!

⁵ Ji'nye i Tavástara' pu tyámua' tojo'mua'raj; ajta jusén jime' séejre' i ti jin taxie've' ajta i ti quee tyi'táj jin á'itzeere' capu a'náj antyipua'rij.

101

Tyi'táj ti jin i rey tya'tóoratziiri' i Dios jimi

Chuícarij David ti ja'a'rij

¹ Nyáaxie've' nyaj tyaatatyójtzi're'en i ti jin taxie've' ajta i ti jimi tyámua' een;

nyáaxie've', Tavástara', nyaj muéetzij jimi tyu'táchuiicaj;

² nyáaxie've' nyaj tyámua' naa tyí'chajca.

¿A'najnyí nye jimi mupo'va'ma'aj puá'mej?

Canu tyi'táj jin a'ítzéeria'aj na'mej

canu nyajta tyi'táj jin ootyá'itzeere'ej jó'nyaj ja'chej,

³ canu che' a'náj ja'raséeraj na'mej

nyej nyij tyi'táj jin je'ej pua'aj tya'tányaratyij.

Nyahua'xana've' a'íijma i maj quee ja'astej i Dios;

¡canu a'náj tyu'tá'sij mej mij nye jimi ajtyáxiirej!

⁴ Canu a'íj jitze tyi'ria'mua'síme'ej na'mej i ti tyihuojó'jipuaj;

¡canu jaxie've' nyej nyij tyi'táj jin je'ej pua'aj rijcaj!

⁵ Canu huo'ta'sij mej mij tyí'xajtaj

maj xájtari' je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i juxa'aj tyeétyee;

¡canu huá'jaahuatye' i maj óotzaahuatye' nusu i maj a'yan tyúuxaj maj jéetze' tyámua' een mequée i séecan!

⁶ A'íijma nu jaahuatye'en i tyeétyee maj tyámua' tyityetyúucha'ij,

mej mij véjri' nye jimi ajo'cháatime'nyij;

a'íi pu'uj nye jitze ajtyáma'cantaj ja'mej

i ti tyámua' naa atyeje'chej.

⁷ Ajta quee je'ej tyi'riitaj ja'mej ti síij nyaj jamuán aja'séejria'aj i ti tyú'cuanamuaj;

capu síij ti tyí'hue'tacaa nyej jimi aja' séeria'aj ja'mej.

⁸ A'náj tina'aj nu huo'tyápua'ritye'sij mej mij quee je'ej tyáhuaasime'en

néijmi'i a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij;
 ¡nyajta hui'ráhua'xij a'ájna a chájta'naj jitze Tavástara' ti jitze aj-
 tyáma'can
 néijmi'caa a'íijma i maj tyi'táj jin je'ej pua'aj ricij!

102

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i ti quee je'ej jájtyoovej

Je'ej ti tyá'huoo a'íjna i ti quee che' je'ej ja'tyoovej ajta ti'ij quee che'
 jamua'reej je'ej ti huárinyij jéehua pu'ij junyuuste' i Tavástara' jimi

¹ Tavástara', huánamuaj je'ej nyaj tyi'tyényuusij,
 ¡tyu'tá' ti'ij muéetzij jimi ja'rá'astij je'ej nyaj tyí'jijhua!

² Capáj nye jimi ja'avaataj mua' nyéerimij
 nyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en;

¡tyámua' paj tyináanamua!
 ¡ca'nácan paj huatányuunyij nyati'ijta muaatájeevej!

³ Ji'nye i nyajúuricamej pu ja'huópua'rixí'ij a'yájna ti'ij i citzój,
 ajta i nyacaríj a'yaa pu tya'taa ti'ij i ti'ixcuáa,

⁴ capu che' juca'nyej i nyaxiéjnyu'caa
 a'yaa pu een ti'ij i tu'píj ti huatyáahua;
 ¡capu ajta che' nyaca'nyisti' nyej nyij tyú'cua'nyij!

⁵ ¡ nyahue'ra' pu arí cávi'taxij i nyacaríj jitze
 a'íjci jime' nyaj huápu'ij nyeyiin.

⁶ A'yaa nu een ti'ij i síihua'aj a'áa ti já'sejre' jo'tij quee já'tyi'tij,
 ti'ij i muaciríj ti a'áa já'sejre' jo'tij quee jooyi'rij.

⁷ Canu che' cutzuj.

A'yaa nu een ti'ij i pína'aj ti jusíj huayi'ij.

⁸ Majta quee a'náj jaatapuá'citaca' maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj i maj
 nyéjcha'íire'

majta je'ej pua'aj tyá'xaj i nyaj jin ántyapua.

⁹ Nyajta quee che' páan cua', sulu a'íj nu'uj nyij i nasíj;
 ajta i nyaj ja'antyíye'ej a'íi pu já'naxcaj i nyaj eetaja'ra'tajyi'ij,

¹⁰ a'íjci jime' paj nyú'camui' ajta i ti muajaaxiejtye',
 ji'nye muáaj paj na'ajriáj pej pij majca'huáyee na'antypuá'ritye'en.

¹¹ ¡ nyaj jin júurij a'yaa pu mutyojo'yi'ij ti'ij quényi'istarij;
 a'yaa nu tyi'tyáhuasij ti'ij i tu'píj.

¹² Pajta muáaj, Tavástara', jusén jime' paj tyí'ijta;
 ¡a'náj tina'aj mu jamua'reeriaj muá'ju'un je'ej paj ántyapua!

¹³ Ájchesij, pajta ja'ancu'vaxi'in i Sión,
 ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'náj ti a'yan tya'tácatyij;
 ¡pu'ríj hua'xa'pui'in paj tyaatú'uunyi'!

¹⁴ A'íimaj i maj a jimi tyá'tzaahuatye' mu jaxie've' a' tyetyéj;
 ajta quee tyámua' hua'asej a'íjci jime' ti huatyu'uunyi'huaca'.

¹⁵ Néijmi'i i tyeítýee majta i maj tyí'ijta i cháanacaj japua
 a'íi mu jaatyátzaahuatye'sij i ti jin ántyapua i Tavástara' majta i ti jin naa
 huasé'rin

¹⁶ ti'ij a'íin ajtáhua'aj jaatyátaahuaj i Sión
 ajta je'en huataséjre'en i ti jin naa huasé'rin,

¹⁷ ti'ij jáanamua je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i ti quee je'ej jájtyoovej
 ajta je'en néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti jéehua tyá'huavij.

¹⁸ Che' a'íjna ooyú'si'huaj

mej mij jáamua'reej i maj majca'huáyee huataséjre'sij,
mej mij majta a'íimaj tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'
a'íimaj i maj majca'huáyee nanie'huan.

¹⁹ Tavástara' pu jaaséj i cháanacaj a'ájna imuáj a jútye',
jútye' imuáj jo'tij tyámua' tyejé'een,

²⁰ tí'ij huo'namuaj i maj juyiin a'íjci jime' maj námi'
ajta hua' japua huatánuunyij a'íjma i maj meríj a'yan tyihuo'taxájtaca'
maj huó'cui'nyij,

²¹ ta'aj ij a'ájna a Sión, ajta a Jerusalén,
huatánamuajre'en maj jaataxáj majta tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

²² mati'ij néijmi'i i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua
tyúusiire'en mej mij tyaatatyójtzi're'en.

²³ A'íi pu náari'ri' i nyaj jin uhuájca'nyej nyati'ij nyooj huama'caj i juyéj
jítze';

ajta je'en quee che' naatá' nyej nyij jéetze' á'tyeevi'in.

²⁴ Nyáaj nu a'yan tyaaté'exaa tíjin: "Nyaj Dios,
capáj ná'vi'tiicare'en tí'ij ooj jé'ta' ná'itziitya'aj nyaj a'yan séjre'ej."
;Capu a'náj antyipua'rij i nyinyi'ra'aj muéetzij jimi!

²⁵ Tyámua' paj jáaruuj i cháanacaj tí'ij néijmi'i tyo'huatyóochej;
muáaj paj pajta jaatyátaahuaca' i tajapuá tí séejre'.

²⁶ Ajta néijmi'i pu a'íjna tye'entyipua'rij,
ajta muáaj paj tyámua' éenye'ej jusén jin séejre'.

Néijmi'i pu a'íjna tyu'tyápa'naj, a'yájna tí'ij i cáanarij;
;muáaj paj seequéj ja'uuren tí'quij seequéj éenye'ej ja'mej!
a'yájna tí'ij a'tíj tí seequéj éenye' tyu'tyóochejtye'en.

²⁷ Pajta muáaj a'íin pana'aj pué'een;
capu a'náj antyipua'rij i nyinyi'ra'aj muéetzij jimi.

²⁸ Tyámua' paj tyihua'cha'íj puá'mej a'íjma i maj hua' jítze eerányesij i
maj muahuíre';
tyámua' paj huá'uuren a'ájna jo'paj muáaj já'sejre'.

103

Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara'

David tí ja'a'rij

¹ Néijmi'i nu i nyamua'tzíira'aj jin tyámua' tyeetyátoosij i Tavástara';
néijmi'i nu i nye tyévira' jin tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i tí tyámua' een i
tí jin ántyapuaj.

² Néijmi'i nu i nyamua'tzíira'aj jime' tyámua' tyeetyátoosij i Tavástara',
nyajta quee séej jó'hua'xij i tí jin tyámua' nyej jimi tyú'ruuj.

³ A'íi pu a'íin pué'een i tí néijmi'i tyinaatú'uunyi'raj i nyaj jin quee xá'pui'
huaríj,

ajta néijmi'i jin tyí'nyahuaatye'en tyi'tíj nyaj jin tyí'cui',

⁴ a'íi pu nyaj japua huatánuunsij nyej nyij quee huámu'i'nyij,
ajta nie'cánasij a'íjci jime' i tí jin nyaxie've' tyámua' naa tyu'toocua'nyéej,

⁵ ajta néijmi'i tyinaatá'sij i tí jéetze' tyi'jí're'en
ajta nyajajcuare'en a'yájna tí'ij i cué'ra'vej.

⁶ Tavástara' pu a'íj jin huá'xijtye'en i tí jiré'can jime' tyámua' naa
tyá'xa'pui'intare'

a'íjma i maj jájpuejtzij a'íjci jime' maj je'ej pua'aj huá'uurej.
 7 A'íj pu jaataséjra i ju juyéj ajta je'ej ti tyu'muáriej
 a'íjci i Moisés ajta a'íjma i Israel maj jitze ajtyáma'can.
 8 Tyámua' pu naa tyihuojó'mua'raj i Tavástara' ajta tyihua'cu'vej'
 ajta quee jiye'tzín tyinyú'caj ji'nye a'íi pu taxie've'.
 9 Capu a'náj tina'aj tatyaxi' capu ajta jusén jime' nyú'camui';
 10 capu a'yan tyitaatá' ti'ij tyi'taci'puáatacaj
 a'íjci jime' tyaj je'ej pua'aj huaríj ajta tyi'tíj tyaj jin tyi'ijxána'cira',
 11 ajta quee i'ríj ti huatye'iteehuaaj i ti jin hua'xie've' a'íjma i maj
 ja'tzaahuatye'
 a'yájna ti'ij quee tyí'rij ti huatye'iteehuaaj ti'ij na'aj i tajapuá imuáj ajta
 iye'ej cháanacaj japua.
 12 Pu'ríj a'imuáj tyojoohuá'xij i tyaj jin tyi'ijxána'cira'ca'aj,
 a'yájna ti'ij a'imuáj tyejé'sejre' jo'tíj i xicáj jé'ejnyinyiij ajta jo'tíj
 ja'ancáru'pij.
 13 A'yaa pu een i Tavástara', a'íjma jimi i maj ja'tzaahuatye',
 tyámua' pu naa tyihuá'xie've' ti'ij i hua' táataj i ti'ríj,
 14 ji'nye a'íi pu jamua'reej je'ej ti ye'ej tyitáataahuaca',
 tyámua' pu naa tyá'mua'reej tyaj chuéj tyana'aj pué'een.

15 A'íjna i júuricama'ra' i tyéviij a'yaa pu een ti'ij i tu'píj:
 a'yaa pu tye'ejnyésij ti'ij i xúuxu'uj a'ájna a'ítzitáj,
 16 jiye'tzín pu i áacaj jaariá'tuuxij, ti'quij quee che' aja'hua'taj ja'mej,
 ajta je'en quee che' a'tíj jamua'reerij ja'mej je'ej ti tyi'tíj jáaruuj.
 17 Ajta i Tavástara' ti jin taxie've' a'íi pu jusén jime' séejre'
 a'íjma jimi i maj ja'tzaahuatye',
 capu a'náj huatyápua'rij i ti jin tyámua' tyá'xa'pui'intare'
 a'yaa pu jusén jime' tyi'séere'ej ja'mej i tyeítyee jimi,
 18 ajta a'íimaj jimi i maj ja'rá'astej je'ej ti a'ín tya'tóoraj
 majta quee yó'hua'naj maj a'yan rijcaj ti'ij a'ín tyu'ta'íjtaca'.
 19 Tavástara' pu arí i ju'ipuáa tyámua' huáruuj a'ájna u tajapuá,
 ajta i ti jin tyi'ijta pu néijmi'que' antyúumua'reej.

20 ¡Tyámua' xu tyeetyátoonyij i Tavástara', tajapuá siaj néijmi'i
 putyí'uurej!
 Mua'aj, mu siaj a'yan ricij je'ej ti a'ín tyí'ijta,
 siaj tyámua' tyá'namuaj siajta a'yan ricij ti'ij a'ín tyí'ijta.
 21 ¡Tyámua' xu tyeetyátoonyij i Tavástara' mua'aj siaj
 xantáaru'ustyamua'mua' pué'een,
 i maj jahuiire' majta a'yan ricij je'ej ti a'ín tya'ajxié'vi'ra'!
 22 ¡Che' néijmi'i jitzán tyámua' tyí'sejria'aj i Tavástara' tyi'tíj ti a'ín
 tyú'taahuaca',
 néijmi'que' jo'tíj a'ín tyejé'ijtaj!

¡Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara' néijmi'i jime' i nyajúuricamej!

104

Je'ej tyej tyaatatyójtzi're'en i ti néijmi'i tyú'taahuaca'

1 ¡Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara' néijmi'i i nyajúuricamej jime'!
 ¡Va'cán paj jin séejre', Tavástara' pajta nyaj Dios!

A'íj paj períj tyu'tyé'chejtyej i ti naa tyu'sé'rin ajta tya'tátaavej;
² a'íj paj períj jin eecá'naj i tatzárij.
 ¡Muáaj paj jaatajíyo'rej i tajapuá ti séejre' ti'ij cáanarij ti nyéeri'ij!
³ ¡Muáaj paj tyámua' jáaruuj i jájtyij japua
 i ti japuan róoca'nyej a'chí'ij, pajta a'yan cha'taj jáaruuj i jútye' imuáj!
 Pajta a'íj japua yi'caca i jéetirij,
 a'íj paj jitze huatará'rie'sij i áacaj.
⁴ A'íi pu i áacaj muéetzij jimi tyí'huiire' ti'ij tyihuo'té'exaatye'en,
 ajta i tiéj ti atyúumemey pu ajta muahuiire'.

⁵ Pajta tyámua' naa tyeetyácajtje'en i cháanacaj
 ta'aj ij quee a'náj táhuaanye'en a'ájna jo'paj muáaj tyámua' yó'ruuj.
⁶ A'ájna i jájrij pu ja'vá'najca'aj i chuéj
 a'yájna ti'ij cuxáa cáanaria'ra'an ti pué'eenye'.
 I jájtyij pu tya'vá'najca'aj i jiríj.
⁷ Ajta muáaj paj jajtyá'xij, aj pu'ij tyíchee;
 jiyé'tzín pu huatóo'uj ti'ij ca'nyíin jin huatánamuajre a'nyúuca.
⁸ Ajta huataséjre i jiríj
 ajta jo'tij ja'cacúunyijmee,
 néijmi'i pu a'yan tyu'ríj je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',
⁹ a'ájna jo'paj muáaj tyojo'tá' ti'ij a'áa jóo'astij,
 ti'ij quee che' ja'vá'najca i chuéj.

¹⁰ Muáaj paj uya'ta'ítyacaa i jájtyij a'ájna jo'tij ja'ajmui'yéjme
 ti'ij ajtyá'astij i játya'naj jitze ti canyáatimee i jiríj jitze.
¹¹ A'íj mu mij i jájtyij ya'caa i tyi'tyán simuáruunij maj tyityaac'íj;
 a'íj mu majta jin tyámua' naa tyí'tyeya'caa i púuru'uj maj huaci'ij.
¹² A'ájna jo'tij joo'ástimee i játya'naj
 a'áa mu tyojóo'ito'rityee i pína'see jútye' maj rá'rie,
 ¡a'íi mu ci'xicaa, a'íjci jitze i ti tyi'tyáxamue' i ciyéj!

¹³ Muáaj paj a'íin pué'een i ti tyí'ipuaaj a' itzitáj
 a'ájna jo'paj muáaj ja'chej, jútye' imuáj u tajapuá;
 mati'ijta ca'nyíin jin huatyéviiey a'íj paj jin tyámua' tyeetyátoosij i chuéj.
¹⁴ Petyi'tá'caa ti ajnyéj i ixáj mej mij i tyi'tyán jáacua'nyij,
 ajta i ityei'rij tyeítyee maj tyí'huastee
 mej mij tyo'tácu'nyij i cháanacaj japua,
¹⁵ a'ájna i cue'ráj ca'nyíjra'aj ti hua'tá'caa,
 i nahuáj, mej mij a'ájna jin huatóotyamua've'en
 ajta tyámua' naa jéetze' tyu'taséjre'sij i hua' nyéerimij quee i aséityij jime'.
¹⁶ Ajta tyámua' naa tyí'huose'en i ti tyú'uu,
 i jucúj a'áa ti jo'váatimee a Líbano Tavástara' ti jaahuástej.
¹⁷ A'íj mu jitze tyúu'ito'rityee i pína'see maj jéetze' cíle'en,
 majta i cuaxúuj a'áa mu jóoche'tyee i jucúj jitze.
¹⁸ Ajta a'íjci jitze i jiríj ti ajtí'tí'ijmee a'áa mu jó'ci'ij i chíutyee simuáruunij,
 ajta i tyetyéj tzajta' mu jóo'ava'tacaa i jejtzáj.

¹⁹ Pajta i máxcirie' huatyátaahuaca' tyej tyij jáamua'reej a'náj ti putyí'rici;
 i xicáj pu ajta jamua'reej a'tzáaj ti ancájrutyey.
²⁰ Ajta i tíca'rij huataséjre'sij ti'ijta huatyéchumua'rej,
 aj mu mij huataséjre'sij i tyi'tyán itzitáj maj tyityaac'íj.

- 21 I muajyéj mu ci'xícaa mej mij tyi'tíj huatyéevi,
a'yaa mu tyá'huavii i Dios ti'ij tyi'tíj huo'tá'an maj jáacua'nyij.
- 22 Ajta ti'ijta i xicáj eeré'nyej, aj mu mijta jo'jú'un
majta je'en huatyéjisij jo'tíj ja'tyásta'najmee.
- 23 Aj pu'ij té'ej i tyáati' eeráamej ti'ij a'áa jó'me'en jo'tíj tyajá'muarie'
ajta je'en tyí'muarie'en 'asta na'aj quee huaré'chumua'rej.
- 24 ¡Jéehua paj tyú'taahuaca', Tavástara'!
A'íj paj jin tyú'taahuaca' i paj jin jéehua tyu'yí'tin;
¡i cháanacaj japua pu tyí'sejre' néijmi'i paj muáaj tyú'taahuaca'!
- 25 A'áa pu já'sejre' i jájrij, antayóoj ajta huápu'i'ij va'tíj séejre',
jo'maj jéehua i tyi'tyán tyityaja'xoo,
maj vivéejmee ajta i maj cíle'en;
- 26 a'áa mu majta i báarcuj já'ciñyej, a'áa mu majta já'sejre' i tyi'tyán maj
tzíñyi're',
a'íjna i ti tzíñyi're' muáaj paj jaatyátaahuaca' pej pij a'íj jin huáhuajca.
- 27 Néijmi'i mu a'íimaj muéetzij jimi tyi'ijchó've'
pej pij tyihuo'tá'an i maj tyú'cua'nyij a'tzáaj ti a'yan hua' jimi tya'tácaj.
- 28 Muáaj paj tyihuo'tá'sij, a'íi mu mij tya'ancuriáa'sij;
a'muáca' paj jin tyihuo'tá'sij, majta je'en a'íimaj tyámua' naa ty-
ityaatajú'xaj;
- 29 tipua'aj puaatyá'avaaj hua' jimi, metyu'tátziñnye'ej;
tipua'aj pequee che' huo'tá'an maj ucayáatiyi'can, a'íi mu cui'nyij
majta je'en majtáhua'aj chuéj huatyóotaahuaj.
- 30 Ajta tipua'aj a'júuricamej upahujo'ta'ítyi're'en, a'íi mu huose'en,
a'yaa pej pij tyá'ajcuare'en ti'ij naa huasé'rihua'an i cháanacaj.
- 31 ¡Jusén pu jin séejre' a'íjna i Tavástara' ti jin naa huasé'rin!
¡Tavástara' pu jutyamua've' je'ej ti tyi'tíj tyu'tyátaahuaca'!
- 32 I cháanacaj pu juvivej ti'ijta a'íin jaaséj,
¡ajta ájcitzujtaríj i jiríj tipua'aj a'íin ja'ajtamuárie'en!
- 33 Nyati'ij nyáaj nyooj séjre'ej nyajta júurij,
nyetyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi nyaj Dios.
- 34 A'yaa nu tyá'xie've' ti ja'ráanajche i Tavástara' je'ej nyaj tyi'riá'mua'sij,
ji'nye a'íj nu jimi jatyoovej i nyaj jin huatányetyamua've'en.
- 35 ¡Miche' huaría'xíj i cháanacaj japua i maj tyí'xana'cire'!
¡Miche' antyípuarej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj!
¡Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara' néijmi'i i nyajúuricamej jime'!
¡Alelúuyaj!

105

Je'ej ti i Dios tyu'muáriej a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can

- 1 ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara'!
¡Siajta jaariá'xaj je'ej ti a'íin ántyapuaj!
Siahuo're'íxaaty'e' i chájta'naj jitze je'ej ti a'íin tyí'muarie'.
- 2 Siajta tyu'táchuiicaj a'íj jitze ma'can.
¡Xaataxáj je'ej ti a'íin va'cán jin tyí'muarie'!
- 3 Siajta a'íjna jin ahuóotzaahuaty'e'en i ti tyámua' een i ti jin ántyapuaj.
¡Che' jutyamua've'ej i hua'xiéjnyu'caa

a'íjma i maj jahuoo i Tavástara'!

⁴ A'íj xu jitze huatyóoca'nyej i Tavástara', siajta a'íjci jitze i ti jin néijmi'i putyí'uurej;

Tavástara' xu jitze a'náj tina'aj tyí'ca'nyej.

⁵ Xo'támua'reej ti a'íin va'cán jin tyí'muarie' ajta naa tyu'sé'rin, ajta je'ej ti a'íin tyaataxájtaca' i ti jin tyu'ta'íjtaca',

⁶ mua'aj, i siaj a'íj jitze eeráma'can i Abraham i ti jahuiire', mua'aj, yójmua'mua' a'íjci i Jacob, a'íin ti jamua'antyíhuoo.

⁷ A'íi pu a'íin pué'een i Tavástara', taj Dios;

ja'íi pu néijmi'que' tyí'ijta i cháanacaj japua!

⁸ Tyij ajta mue'tíj séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj mutyojo'me'en

capu a'náj yo'huá'xij tyi'tíj ti jin tya'tóoraj i junyúucaa jitze,

⁹ a'íjci i ti jin tya'táratziiri' i Abraham,

ajta tyi'tíj ti jin tya'tóoraj a'íjci jimi i Isaac

¹⁰ a'yaa pu ajta tyeetyájtoo ti'ij nyúucarij maj jin tyu'ta'íjtaj a'íjci jimi i Jacob,

ajta a'íjna jin jusén jime' tya'tácaj a'íjma jimi i Israel maj jitze ajtyáma'can,

¹¹ ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

“A'íj nu i chuéj muaatá'sij a'áa ti ja'ajtyáma'can a Canaán

a'yájna ti'ij muéetzij ti muáaci'tyij pata'aj pij ja'ancuriá'an.”

¹² A'íimaj i maj cíi mana'aj ará'axcaa,

majta je'cáj i maj séej chuéj japua já'ma'can,

¹³ a'yaa mu mij a'íimaj tyityajú'ca'aj séej chuéj japua majtáhua'aj séej chuéj japua

jo'maj séecan tyejé'íjtaj majtáhua'aj jo'maj séecan tyejé'íjtaj,

¹⁴ Dios pu quee tyu'tá' ti'ij tyi'tíj je'ej pua'aj huó'uurej,

ajta tyámua' tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj tyí'íjtaca'aj a'yan tíjin:

¹⁵ “Je'ej huá'uurej a'íjma i nyaj hua'antyíhuoj

caxu siajta je'ej pua'aj huá'uurej a'íjma i maj nye jitze ma'can tyí'xaxa'aj.”

¹⁶ Ajta tyu'tá' mej mij huatatájcun a'íjci chuéjra' japua,

ajta néijmi'i tyihuáa'ri'ri' i ti tyí'cue'ri'.

¹⁷ Ajta a'íjma jimi pu anaquéj huata'ítyaca' a'íjci i José,

a'íjci i maj a'yan tyáatooca'aj ti'ij i ti ca'nyéjrij jin tyí'huiire'.

¹⁸ Majta cadéenaj jin tyaapuéj i icájra'an jitze;

jmajta a'úun ye'tyáanaj jo'tij tyapúusti' jin tyeje'tyánami'!

¹⁹ A'íjna i nyúucaria'ra' i Tavástara' pu jaatyéesej a'íjci i José,

'asta na'aj quee a'yan tya'róo'astej je'ej ti i José tyu'taxájtaca'.

²⁰ A'íjna i rey, i ti mui'caa tyí'ijtya'ca'aj i tyeítjee,

a'íi pu a'yan tyu'ta'íjtaca' mej mij ji'rátóonyij jo'tij je'tyánami'huaca'aj,

²¹ ajta ja'antyíhuoj ti'ij tyu'ta'íjtaj ajta néijmi'i jin antyúumua'reeriaj jo'tij a'íin ja'chej,

néijmi'i jime' tyi'tíj ti a'íin tyícha'iica'aj,

²² ti'ij tyihuo'mua'tyen ajta tyámua' tyihuo'cámua'riitye'en

a'íjma i maj tyí'ijta ajta a'íjma i huáasij.

²³ Aj pu'ij té'ej a'íin mujo've'mej i Israel, a'íin ti'ij pué'een i Jacob,

a'yaa pu'ij a'áa tyejé'chajca'aj a Egipto ti'ij i ti séej chuéj japua já'ma'can,

a'íjci japua i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Cam.

24 Dios pu'ij tyu'tá' mej mij huápu'i'ij huatámui'rej i tyeítysteristyamua'me'en,

majta je'en jéetze' huatyóoca'an mequee a'íimaj i maj Egipto já'ma'can.

25 Ajta a'yaa pu huó'ruuj mej mij i maj Egipto já'ma'can

huá'anchueere'en a'íijma i tyeítysteristyamua'me'en

ajta mej mij huo'cuanamuan i Dios maj huüre'.

26 Aj pu'ij Dios Moisés ujo'ta'ítyaca' i ti jimi tyí'huüre',

ajta a'íjci i Aarón, i ti ajta arí ja'antyíhuooca'aj,

27 a'íi mu mij a'yan huaríj i maj jin tyámua' tyo'taséj i Dios jimi a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij:

¡majta jéehua tyu'séj a'íjci japua i chuéj Cam ti tyaja'rájtyapuaj!

28 Dios pu tíca'rij ujo'ta'ítyaca' i ti jin néijmi'i tya'vá'naj,

majta i Egipto maj já'ma'can camu ja'rá'astijrej i nyúucaria'ra'.

29 Ajta tyu'tá' ti'ij xúure'ej huatyóotaahuaj i jájtyij ti mui'yej i játya'naj jitze,

ajta néijmi'caa huácuij i hue'tyé;

30 jéehua pu ajta taachuísee ujo'ta'ítyaca' a'íjci chuéjra' japua,

a'áa mu mij majta ja'rá'aj jo'tij i rey já'hui'care'ej.

31 Dios pu tyu'taxájtaca', mati'ij mij jéehua i xie'rúj huataséjre maj cíle'en ajta maj vivéejmee

néijmi'que' mu mij oorióonajchaca' i chuéj japua a'áa ti ja'ajtyáma'can a Egipto.

32 Ajta quee víityee ujo'ta'ítyaca', sulu a'íij pu'uj i tyéetyee

ajta tiéj a'íjci japua i chuéj a'áa ti huataca'aj.

33 Ajta yo'riej i úuvaj maj jahuastya'ca'aj ajta a'íjci i xápua' maj jata'ítyi'rica'aj;

¡tye'entyipué'rij i ti tyú'uuca'aj a'ájna a Egipto!

34 Dios pu tyu'taxájtaca', majta je'en i vítzi'cii huataséjre;

¡majta jéehua huápu'i'ij ará'axcaa, capu ij i'riitaca'aj maj huo'tyé'iten!

35 ¡Majta néijmi'i tyu'riá'xij i tu'píj itzitáj ti tyú'uuca'aj

majta néijmi'i i chuéj japua ti tye'ejnyájca'aj!

36 ¡Ajta huo'cuij, a'ájna a Egipto,

a'íijma i hua'yojmua' maj anáatya'aj huanánie'huaca' a'áa maj já'ma'can!

37 Aj pu'ij té'ej i Dios hue'ráavi'tij i jutyéítysteristyamua' a'ájna

majta a'íjna jo'tii i ooroj majta i pláataj,

ajta quee síj ti hua' jitze ajtyáma'can tyi'tíj jin tyu'puéjtyi'huaca'.

38 A'íimaj i Egipto maj já'ma'can mu huatóotyamua'vej mati'ij huo'séj maj jo'cój,

ji'nye huápu'i'ij mu tyí'tziinya'ca'aj.

39 Dios pu jéetirij ujo'ta'ítyaca' ti'ij hua'vá'naj

ajta tiéj ti'ij tíca' huo'tyátatzavi'tye'en.

40 Majta a'íj tyu'táhuoo i maj tyú'cua'nyij, aj pu'ij so'ríj ujo'ta'ítyaca',

majta a'íj jin tyámua' naa tyityaatajú'xaj i páan jútye' ti je'cáanyej.

41 Ajta i tyetyéj ti tyétyee pu ajtyátaaraca', aj pu'ij jájtyij a'íj jitze eerámui'yaca'

a'íi pu'ij huatámui'yaca' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a'yájna ti'ij játya'naj.

42 Ji'nye a'íj pu ootámua'reeri' i ti tyámua' een i ti jin tya'tóoratziiiri'

a'íj ti a'yan tya'táratziiri' i Abraham i ti jahuüre'.

43 A'yaa pu'ij i Dios tyihue'ráavi'tij i jutyéityeristyamua' i ti arí
hua'antyíhuooca'aj,
mua'antijíhuaj a'íjci jime' maj huatóotyamua'vej,
44 ajta je'en a'íj huo'ta' i chuéj séecan ti jimi ajtyáma'can taca'aj
ajta a'íjci i ti tyú'ciiriaca' a'íimaj maj tyu'muáriej i séej maj chájta'naj jitze
aja'chej,
45 mej mij tyu'tyátzaahuatye'en majta je'en a'yan huárinyij
je'ej ti tyí'ijta i nyúucaria'ra' ajta je'ej ti tyí'mua'taj i Tavástara'.

¡Alelúuyaj!

106

Tyi'tíj maj jin a'náj tina'aj atyá'itze'rihua'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can
1 ¡Alelúuyaj!

Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'í pu tyámua' tyihuojó'mua'raj,
ajta i ti jin taxie've' jusén jime' pu séejre'.
2 ¿A'tanyij pújoorej tí'ij jo'tyéeyu'xaj i ti jin tyu'tyáamue'tij i Tavástara'?
¿A'tanyij pújoorej tí'ij a'yan tyaatatyójtzi're'en tí'ij jimi tyi'tyéevijtij?
3 Miche' huatóotyamua've'en i maj tyámua' tyityetyúucha'ij
majta a'náj tina'aj tyámua' ricij.
4 Pano'támua'reej nyéetzij, Tavástara', patí'ij tyámua' tyihuo'tyátoonyij
a'tyéityeristyamua';
nyéetzij paj nyamua'reeriaj patí'ij mujo've'me'en pej pij hua' japua
huatányuunyij,
5 nyata'aj nyij nyáaj jaaséj i maj jin huatóotyamua've'sij a'íimaj i paj
hua'antyíhuoj,
nyata'aj nyij huatányetyamua've'en nyajta ootányatzaahuatye'en
a'íjma jamuán i maj a' jitze ajtyáma'can.

6 A'yaa tu cha'taj tyana'aj tyityo'tyá'itzeerej mati'ij i tahuásimua'ci'ij;
tu'rij je'ej pua'aj tyityo'cájrurij, tyajta tyerij je'ej pua'aj huaríj.
7 A'íimaj i tahuásimua'ci'ij, a'ájna a Egipto,
camu tyu'tyátzaahuatyej je'ej paj muáaj hua' jimi va'cán jin tyu'muáriej,
majta mu yo'huá'xij a'íjci i paj muáaj jin hua'xie've',
camu majta muáanamujari' véjri' a'ájna jájritze' ti po'vij.

8 Ajta i Dios pu hua' japua huatanyúj, ajta huo'ta' mej mij jáamua'tyij i ti
jin néijmi'i putyí'uurej
a'yaa pu huaríj tí'ij tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i ti jin ántyapuaj.

9 Ajta jajtyá'xij a'íjci i jájrij ti po'vij a'í pu'ij aria'huaxij.
A'yaa mu mij huáchiste' tyitya'antacíj a'íjci jitze i jájrij
a'yájna tí'ij jo'tij quee já'tyí'tij.

10 A'yaa pu'ij hua' japua tyu'tanyúj a'íjma jimi i maj hua'ajcha'íire',
ajta a'íjma jimi i maj hua'xana'va'ca'aj.

11 I jájtyij pu hua'vá'naj a'íjma i maj quee hua'séjramu'ca'aj
ajta quee síj júurij huatyá'itzeerej.

12 Aj mu mij tyá'antzaahuaj a'íjci jitze i Dios ti tyihua'táratziiri'
majta je'en jimi tyu'táchuiicaca'.

13 Majta jiye'tzín mu yo'huá'xij je'ej ti i Dios tyi'tíj hua' jimi huáruuj,

majta quee tyu'chó'vej mej mij jáamua'tyij je'ej ti tyi'tíj hua' jimi tya'tácatyij.

14 A'ájna, jo'maj jujímua'aj já'sejria'ca'aj jo'tij quee já'tyi'tij, a'áa mu quee tyámua' huaríj a'íjci jimi i Dios a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj ti a'ín a'yan huárinyiiche' je'ej maj a'ímaj tyá'xie'va'ca'aj.

15 Ajta i Dios pu a'yan tyihuo'tá' je'ej maj a'ímaj tyaatáhuaviiri', ajta a'íj pu uhuojo'ta'ítyi'ri' i cui'nyi'ra'aj maj jin huácu'nyij.

16 A'ájna jo'maj tyojo'tyá'inaamuaca'aj a'áa mu ja'anchueerej a'íjci i Moisés,

majta a'íjci i Aarón, a'ájna i ti tyámua' tyá'huiiria'ca'aj i Tavástara'.

17 Aj pu'ij i chuéj atyátaariaca' a'íj pu'ij ajo'cájrapij i Datán, majta je'en a'íjma i Abiram maj jitze ajtyáma'cantaca'aj.

18 ¡Ajta i tiéj ájtaa a'íjma jimi!

¡A'íj pu'ij i tiéj huo'tyáatiej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj!

19 Majta a'ájna i jiríj japua Horeb ti tyaja'rájtyapuaj a'áa mu visáaru' huatyátaahuaca',

tyi'tíj ooroj maj jin jaatyátaahuaca', a'íj mu mij huatyánajchaca':

20 ¡a'íj mu seequéj huáruuj i Dios ti naa huasé'rin a'íjci jime' i tyi'tíj ti a'yan huasé'rin ti'ij túuru' ixáj ti cua'caa!

21 Meyo'hua'xij i Dios, i ti hua' japua huatanyúj, i ti va'cán jin tyu'muáriej a'ájna a Egipto,

22 ajta jéehua tyámua' tyú'ruuj i ti naa tyu'sé'rin a'íjci japua i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cam

ajta i maj jin je'en tyo'taséj a'ájna a jájritze' ti po'vij.

23 Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' ti hua'antyipua'ritye'sij; ajta a'ájna i Moisés, a'ín ti ja'antyíhuoj, a'íj pu hua' jimi ajo'tyéechaxi ajta je'en jaatyápua'rij i Dios ti jin nyu'camu'ca'aj, a'íj pu'ij quee tyu'tá' ti'ij hua'antyipuá'ritye'en.

24 A'yaa mu mij majca'huáyee quee tyaataxie'vej i chuéj ti naa huasé'rin, majta quee tyá'antzaahuaj je'ej ti i Dios tyihua'táratziiri',

25 majta i ju'ináamua tzajta' je'ej pua'aj tyaataxájtaca' i Tavástara', camu majta ja'rá'astej je'ej ti a'ín tyu'ta'íjtaca'.

26 Aj pu'ij a'ín ajmécja'taca' ti'quij a'yan tya'tóoratziri' ti tyu'tá'sij mej mij huácu'nyij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij,

27 ti a'yan ajta tyihua'cu'nyij a'íjma i maj hua' jitze eerányesij ajta je'en huajo'cuíxi'ij a'íjma tzajta' i maj quee tyá'tzaahuatye'.

28 Majta je'en ca'nyéjrij jin tyu'tyáhuu' a'íjci jimi i Baal-peor, a'íj mu majta tyú'cuaa i ti tyu'támu'vejrityi'huaca' a'íjma jimi i diosij maj quee júurij.

29 Majta jájriaaxiej i Dios a'íjci jime' i maj jin je'ej pua'aj huaríj, aj pu'ij jéehua cui'nyi'ra'aj hua' jimi huataséjre.

30 Ajta a'íj pu ájchej i Finees ti'quij jaajé'caj a'tíj ti pu'éeenye', a'yaa pu'ij tyu'tyápua'riaca' i maj jin tyí'cucui'ca'aj,

31 Dios pu'ij tyámua' jo'taséj je'ej ti tyi'tíj jin tyámua' huaríj, mej mij jusén jime' jaxájta i hua' huásimua' jimi ajta a'íjma jimi i hua'yojmua'.

32 A'yaa mu majta huaríj ti'ij i Dios tyinyú'caj
 véjri' a'ájna jo'tij ja'rájmuua a' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Meribá,
 a'íi mu mij pué'eenye'
 ti'ij i Moisés jimi je'ej pua'aj atyojo're'nyej,
 33 ji'nye a'íi mu quee ca'nyíjra'aj jaatá'
 a'íj pu jin cha'na'aj tyí'xajtaca'aj ajta quee jamua'reeriaca'aj je'ej ti
 tyi'tyáxajtasima'aj.

34 Camu hua'antypua'rityej a'áa maj jo'cháatima'caa
 jo'tij i Tavástara' a'yan tyihuojo'ta'íjtya'ca'aj mej mij
 hua'antypuá'ritye'en.

35 Sulu a'yaa mu huaríj,
 a'íjma mu antyánaxcaca' i maj quee tyá'tzaahuatye'
 majta je'en a'yan tyaari'rej je'ej maj a'íimaj tyityaajú'ca'aj,
 36 a'íjma mu i sánturij huatyánajchaca',
 a'íi mu mij pué'eenye' mej mij a'íimaj je'ej pua'aj tyityojo'vej,
 37 ji'nye a'íimaj mu huo'támu'vejritaca' i juyójmua' maj tyétyacaa ajta i
 maj úucaa

a'yan metyihuo'cui'ij a'íjma jitze ma'can i tyiyáaru'uj.
 38 Majta a'íjma huácuuj i maj quee tyi'tíj jin á'itzeeria'ca'aj,
 hua' xuure' i hua'yojmua' maj úucaa ajta maj tyétyacaa,
 a'íjma mu mij huatámu'vejrityej i diosij Canaán maj já'ma'can.

I chuéj pu je'ej pua'aj huaríj a'íjci jime' i hua' xúure'ej,
 39 a'íi mu mij majta je'ej pua'aj huaríj majta huóoxana'cirej
 néijmi'i jime' i maj jin huápu'i'ij je'ej pua'aj tyityo'cájrurij.

40 Tavástara' pu huápu'i'ij tyinyú'caca' a'íjma jimi i jutyéityeristyamua',
 ajta huo'taxána'vej, a'íjma i maj jitzan ajtyáma'can taca'aj;

41 ajta ahuojóohua'xij a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye',
 a'íi mu mij hua' jimi tyu'ta'íjtaca' i maj hua'ajcha'íire';

42 a'íimaj mu huo'tzínajraa i maj hua'ajcha'íire',
 majta huo'tyáxaahuataca' je'ej maj a'íimaj tyihuo'ta'íj.

43 Dios pu mue'tíj hua' japua huatanyúj,
 majta a'íimaj camu a'yan huaríj je'ej ti a'íin tyihuo'xá'pu'i'intari'tzej
 a'íi mu mij jó'vej tyi'tíj maj jujímua'aj jin je'ej pua'aj huaríj.

44 Ajta a'yájna, ti'ij huo'séj maj quee je'ej jájtyoove'ej
 ajta huó'namuajri' maj juyiinyaca'aj,

45 aj pu jo'támua'reeri' je'ej ti hua' jimi tya'tóoratziiri'
 aj pu'ij seequéj huóoruuj,

ji'nye huápu'i'ij pu va'cán jin taxie've',

46 ja'yaa pu'ij tyu'tá' mej mij i maj je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj
 tyámua' naa metyihua'ajcha'íj muá'ra'nyij!

47 ¡Tajapuá paj huatányuunyij, Tavástara' taj Dios!
 ¡Pajta tí'rátóonyij hua' tzajta' i maj séej chuéj japua jo'cháatimee
 tyej tyij tyimuaatatyójtzi're'en a'íjci jitze ma'can je'ej paj ántyapuaaj,
 tyata'aj tyij tatyámua've'ej tyetyimuaatatyójtzi're'en!

48 ¡Che' tyámua' tyí'sejria'aj i Tavástara', hua' Dios i maj Israel jitze
 ajtyáma'can,

che' a'yan tyí'sejria'aj jusén jime'!

¡Miche' néijmi'i a'yan tyu'taxáj tijin: "Che' a'yan tyá'ra'nyij"!

¡Alelúuyaj!

107

Je'ej ti a'náj tina'aj tyí'taxie've' i Tavástara'

¹ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'íi pu tyámua' tyihuojó'mua'raj, ji'nye jusén jime' pu séejre' i ti jin taxie've'.

² Miche' a'yan tyaataxáj a'íimaj i ti Tavástara' hua' japua huatanyúj, ti hua' japua huatanyúj a'íijma jimi i maj hua'ajcha'íire',

³ i ti hua'ajsií hua' tzajta' i maj séej chuej japua já'ma'can ajtyapuáj pujmua' maj já'sejria'ca'aj majta áatyej pujmua', a'áa maj já'sejria'ca'aj jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij majta jo'tij ja'ancáru'pij.

⁴ A'áa mu mij jo'vátzij jo'tij quee já'tyi'tij ajta jéehua jó'saata', camu mij jatyoova'aj i juyéj chájta' ti jó'nyee mej mij a'áa ja'huóchejtye'en,

⁵ matájcuca'aj majta í'cuca'aj, ¡majta meríj á'cui'íihuaca'aj!

⁶ Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej Tavástara' mu jimi huatyéenyuj, a'íi pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyityóomuajtyajca'aj.

⁷ Aj pu'ij té'ej tyámua' naa tyihuo'cájuyetyej mej mij chájta' ja'rá'astij majta je'en a'áa ja'huóchejtye'en.

⁸ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jime' i ti taxie've', ¡ajta je'ej ti tyámua' va'cán jin tyí'uurej i tyeítyee tzajta'!

⁹ Ji'nye a'íi pu jaatá'sij ti huaye'en a'íjna i ti í'mu'uj ajta jéehua tyaata'sij i ti tyí'cue'ri' a'íjci i ti i'cuaj.

¹⁰ Huápuí'ij pu huatíca'ca'aj a'ájna jo'maj já'chajca'aj, a'íi pu hua'tyánaamuaj i maj jin juxaamuijritya'ca'aj ajta i cadéenaj,

¹¹ a'íjci jime' maj quee a'yan huaríj je'ej ti i Tavástara' tyu'ta'íjtaca', majta jaatyáxaahuataca' je'ej ti tyihuo'xá'puí'intari'tzej i tajapuá ti já'sejre'.

¹² Dios pu a'íj huo'ta' i ti huápuí'ij muárie'rij; mue'távitzaj, ajta quee a'tíj huá'huiíria'ca'aj.

¹³ Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij Tavástara' jimi huatyéenyuj,

a'íi pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyityóomuajtyajca'aj;

¹⁴ ajta hui'rájtoj a'ájna jo'tij huápuí'ij jo'tíca' ajta hua' japua huatanyúj mata'aj mij quee che' jì'qui'huaj i cadéenaj jime'.

¹⁵ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jime' i ti taxie've', ¡ajta je'ej ti va'cán jin tyámua' tyí'uurej i tyeítyee jimi!

¹⁶ ¡A'íi pu tyu'tyátaaraxij i puéertaj broonce ti jin tyí'taavijhuaca'aj! ¡Ajta tyí'ijná'xij tyí'tíj ti tyapúusti' jin tyí'taavijhuaca'aj!

¹⁷ ¡I maj tyí'cucui' majta i maj je'ej tyityóomuajtyej a'íjci jime' maj je'ej pua'aj huaríj majta tyí'ijxána'cira'ca'aj,

¹⁸ camu che' pújooriajva'aj maj tyí'tíj huácua'nyij; ¡muríj huápuí'ij á'cui'íihuaca'aj!

¹⁹ Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij huatyéenyuj i Tavástara' jimi,

a'íi pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyi'tyóomuajtyajca'aj;
²⁰ junyúuca pu ujo'ta'ityaca', ti'quij tyihuó'huaa;
 ¡hua' japua pu'ij huatanyúj mej mij quee huácuiniyij!

²¹ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jime' ti a'íin taxie've',
 ¡a'íjci jime' i ti tyámua' va'cán jin tyámua' tyí'uurej i tyeítyee tzajta'!
²² Siajta jimi tyu'támu'vejritaj siaj sij a'íj jin tyaatatyójtzi're'en
 siajta jutyamua've'ej jaataxáj je'ej ti a'íj ricij.

²³ Jájritze' mu ajo're'nyej i maj tyí'to'racaria'aj.
 Majta i jájtyij uja'ráxiria'xij a'íjci jime' i ju báarcuj,
²⁴ a'áa mu mij, jo'tij huápu'ij ja'tyáati', a'áa mu jaaséj
 i ti jin naa huasé'rin i Tavástara' ti tyú'taahuaca'.
²⁵ Jéehua pu huatá'aacariaca' ti'ij i Tavástara' nyuUCAaj huatánamuajre
 a'íj pu'ij jin viváajma'aj tyúuta'hua'aj i jájtyij;
²⁶ aj mu mij jútye' jo'vátzij u tajapúa' imuáj
 majta je'en ajo'cárupij tyétye' imuáj i jájritze';
 ¡meyo'riej i maj jin juca'nyajca'aj mati'ij tyu'tátziin!
²⁷ A'yaa mu tyitya'antávitzaa'j mati'ij i maj ta'ruj;
 ¡capu tyi'tíj je'ej tyihuo'tyáhuu i maj jin jéehua tyu'yí'tihua'aj!
²⁸ Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij Tavástara' jimi
 huatyéenyuj,
 a'íi pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyityóomuajtyajca'aj,
²⁹ ajta je'en jéetirij huatyátaahuaca' i japúutzarij ti atyúuta'hua'aj,
 ajta huatyápua'riaca' i jájtyij ti á'xiria'ca'aj.
³⁰ Mati'ij jaaséj ti naa hua'éenya'aj i jájtyij japua, a'íi mu hu-
 atóotyamua'vej,
 Dios pu'ij a'áa huojóovi'tij jo'maj a'íimaj a'yan tyiyá'xie'va'ca'aj.

³¹ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'íjci jime' ti a'íin taxie've',
 ¡je'ej ti a'íin tyámua' naa tyí'uurej i tyeítyee jimi!
³² ¡Ca'nyíin xu jin jaataxáj mati'ijta néijmi'i tyúusiire'en!
 ¡Setyu'tatyójtzi're' a'ájna jo'maj i huásij jóosiire'!

³³ Tavástara' pu a'yan ja'uurej i játya'naj ajta jo'tij ja'ajréxaj
 ti'ij jo'tij quee já'tyi'tij ajta i chuéj ti huáchij,
³⁴ ajta a'íjci chuéj ti jí're'en a'yaa pu ja'uurej ti'ij chuéj ti quee tyi'tíj huíire',
 a'íjci jime' maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a'áa maj jo'cháatimee;
³⁵ ajta jo'tij quee já'tyi'tij a'yaa pu ja'uurej ti'ij jo'tij ja'alaguun
 ajta jo'tij i chuéj jo'huáchij ti'ij jo'tij ja'rájmuaa;
³⁶ a'áa pu tyámua' huaja'uurej a'íjma i maj tajcuj,
 a'íi mu mij chájta'naj huatyátaahuaj.
³⁷ A'íi mu tyí'huaste'en, majta úuvaj huiitye'en
 jéehua mu mij tyí'ciityej.
³⁸ A'íi pu'ij tyámua' tyihuo'tyátoosij, tyu'tá'sij mej mij huatámui'rej
 ajta mej mij majta huatámui'rej i huá'ya'muaj.
³⁹ Ajta tipua'aj muáacui'nyij majta quee che' a'chu ará'axcaj
 a'íjci jime' ti je'ej pua'aj tyihuá'uurej,
 ti quee tyámua' tyé'yi'ij hua' jimi majta japuéjtzitarej,
⁴⁰ Dios pu ahuóohua'xij a'íjma i maj je'ej pua'aj huá'uurej
 ajta tyu'tá'sij mej mij jó'vetyij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij ajta quee aja' juyéj.

- 41 A'íi pu huo'tyáhuüre'sij i maj quee je'ej tyéejviicue' a'íjci jime' maj jajpuéjtzij;
 ¡huo'ta'sij mej mij huatámui'rej i tyeítyeristyamua'me'en a'yájna mati'ij i ya'muáatyee!
- 42 Mati'ij a'íj huaséj, a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i maj tyámua' tyí'tyetyeityee,
 majta a'íimaj quee che' huatányuusij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.
- 43 A'íjna i ti tyámua' metyóomua'rej,
 a'yaa pu jimi tyúuxie've' ti a'íj mua'reeriaj
 ajta yo'itéej já'ra'nyij i Tavástara' ti jin taxie've'.

108

Nyaxiéjnyu'caa pu néijmi'i jin putya'ajxie'vi'ra'aj

Cuínaríj ajta i chuícarij David ja'a'rij

- 1 Nyaxiéjnyu'caa pu néijmi'i jin putya'ajxie'vi'ra'aj, nyaj Dios,
 ¡a'yaa pu tya'ajxié'vi'ra' ti muéetzij jimi tyu'táchuiicaj!
 Huájisij, nyajúuricamej;
 2 xaatájisij, áarpaj ajta canárij;
 ¡nyáajistej i ti jájcuan huatapuá'rij!
- 3 Chuícarij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej, Tavástara',
 hua' tzajta' i tyeítyee nyajta a'íjma jimi i maj séej chuéj japua jo'cháatimee.
 4 Ji'nye jéetze' paj va'cán jin taxie've' quee i tajapuá ti séejre'.
 ¡Í paj jin tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej i ti huá'raa jitze tajapuá ti séejre'!
 5 ¡Nyaj Dios, muáaj paj japuan aja'seejre' i tajapuá ti séejre';
 ajta i paj jin naa huasé'rin néijmi'que' pu orióonajchi i cháanacaj japua!
 6 A'íj paj jin tajapuá huatányuunyij i paj jin néijmi'i putyí'uurej,
 ta'aj ij huó'huüre'en a'íjma i paj hua'xie've'.
 ¡Pata'aj taatájeevej!

- 7 Dios pu tyu'taxájtaca' a'újna i ju tyeyúuj tzajta' a'yan tijin:
 “¡Nyenyetyámua'va'aj nu mui'caquéj jariá'naxi'ij i chájta'naj Siquem
 nyajta a'íj huo'riáa'sij a'áa ti huataca'aj a Sucot!
 8 A'íjna i Galaad ajta i Manasés a'íi mu nye jitze ajtyáma'can;
 Efraín pu a'íin pué'een i ti na'vá'naa i nyamu'uj jitze;
 ajta Judá pu a'íin pué'een i itzój nyaj jin tyí'ijta;
 9 Moab pu a'íin pué'een i nyaj jitzán anányamuejtye'en;
 nyajta i nyaj ca'quéj a'íj nu japua jaráriesij i Edom,
 ¡nyajta tyu'táchuiicaj nyati'ij tyu'tyámue'tin a'íjma jimi i filisteos!”

- 10 ¿A'tanyíj ná'vi'tin a'ájna jo'tij já'sejre' i chájta'naj ti curiá'nami'?
 ¿A'tanyíj nu'cájuyetyej a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Edom?
 11 Ji'nye muáaj, taj Dios, muáaj paj períj matuuhua'xij,
 ¡capáj che' hua' jamuán ujó'mej i tyétyacaa maj tajíme' nyo'sii!
 12 Taatáhuüre' a'íjci jimi i ti tájcha'íire',
 ji'nye capu tyi'tíj huüre' i tyévíj ti jin tyí'huüre'.
 13 Va'cán tu jin tyí'mue'tin a'íjci jime' i Dios ti taatyáhuüre'ej,
 ¡a'íi pu'ij huo'tzínajra'aj a'íjma i maj tájcha'íire'!

109

I ti tajapuá huatányuusij a'íjci jimi i juées ti va'cán jin tyi'tyéjvee

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti ja'a'rij

¹ Taj Dios, capáj quee ave'nyuuca'an nyati'ij a' jimi tyényuusime'en,

² ji'nye i hua' tyenyij i maj tyi'hue'tacaa ajta i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'ij

a'íi mu nyéetzij je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,

ajta quee a'yan tyi'ja'yájna mati'ij nyéetzij tyí'nyaxaj.

³ A'íi pu nyeria'naa i maj jin nyaxana've'ej je'ej pua'aj metyí'nyaxaj, majta cha'mana'aj je'ej pua'aj nya'uurej.

⁴ Nyáaj nu hua'xie've', majta a'íimaj mu nyenyo'si'tye'ej;

ajta nyáaj nu huatyényuusij.

⁵ A'íi mu je'ej pua'aj náaruj a'íjci jime' nyej nyáaj tyámua' tyihuá'ajcha'ij, ajta a'íjci jime' nyej nyáaj hua'xie've', a'íi mu nyaxana've'.

⁶ A'íj paj jimi juées ajo'tyéjchetyij ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij,

ajta je'en a'íin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en i ti japuan huatányuusij,

⁷ miche' néijmi'i jitzán tyo'ojpuá'ritye'en a'ájna jo'maj puéjtzij yo'tá'sij;

miche' a'íimaj puéjtzij jaatá'an i maj jahuiire'.

⁸ ¡Che' quee a'chu á'tyeevi'in júurij

ajta je'en síij tya'ancuriáan tyi'tíj ti tyí'ijcha'íica'aj!

⁹ ¡Miche' i yójmua'mua' xá'ricaanyij pué'eenye'

ajta i íira'ra'an antyúusiijtare!

¹⁰ ¡Miche' i yójmua'mua' ahuací'ca'an túmii mahua'huavíiraj!

Majta ahuojóohua'xij jo'tij i tyihuá'chi'ij tyojo'tyú'uunyi'huaca'.

¹¹ Ajta néijmi'i tyojó'tinyij i túmii ti tyú'nyijtye'

tyi'tíj ti je'ej a'íin tyí'ijcha'íica'aj.

Majta tyeítyee maj quee huá'muajtyej

miche' a'íin tyihuo'náhue' tyi'tíj maj huamue'tij a'íjci jime' maj tyu'muáriej.

¹² Che' quee a'tíj séjre'ej ti'ij a'íj áancu'vaxi'in

ajta i yójmua'mua' i maj xá'ricaanyij pué'een.

¹³ Miche' antyipua'rej i maj hua' jitze eeráma'can,

che' ajta jusén jime' jó'vetyij je'ej maj tyitye'entyímu'tacaa.

¹⁴ Che' i Tavástara' jo'támua'reej tyi'tíj ti jin quee xá'pui' huaríj i táatajra'

ajta quee a'náj jo'rio'uunaj i náanajra' ti jin huóoxana'cirej;

¹⁵ che' i Tavástara' jusén jime' jamua'reeriaj i hua'xana'cira'

ajta jo'rio'uunaj i cháanacaj japua i maj jin jamua'reerej.

¹⁶ Capu a'náj a'yan tyi'riá'mua'aj ti'ij tyihua'cu'vej,

i maj quee je'ej tyéejviicue' i maj quee óotzaahuatye' ajta i maj je'ej tyityóomuajtyej

a'íijma pu huatavéen 'asta na'aj quee huo'cuij.

¹⁷ Ji'nye a'íi pu jéetze' ja'ránajchaca' i ti je'ej pua'aj een,

¡miche' je'ej pua'aj jáa'uurej!

Capu jaataxié'vej maj tyámua' tyeetyátoonyij,

¡che' quee ij a'náj tyámua' tyí'sejria'aj!

¹⁸ Che' a'íjna jin cánami'hua'j i ti je'ej pua'aj een a'yájna ti'ij cáanarij jime' ti cóonaj;

che' ajta tzajta' utyéenyej jucáara' jitze ajta i caríira' jitze
ti'ij jájtyij ti pué'eenye' nusu ti'ij aséityij,

¹⁹ ¡che' a'yan tya'cáanaj ti'ij i cáanarij

ajta je'en a'yan tyeetyácajtje'en ti'ij i ti jin ahuóoji'que'!

²⁰ ¡Che' a'yan tyihuo'nájchitye'en i Tavástara' a'íjma i maj nyéjcha'íire'
ajta a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj!

²¹ Pajta muáaj, Tavástara', tyámua' paj tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuaj,
pajta tyámua' tyinaatyécha'íin.

¡Nyajapuáj paj huatányuunyij, a'íjci jime' paj tyámua' tyihuojó'mua'raj
pajta taxie've'!

²² Huápuí'ij nu quee je'ej tyéejviicue' nyajta quee je'ej jájtyoovej,
nyetyi'puejtyi' i nyaxiéjnyu'caa jitze,

²³ a'yaa nu tyaja'huányapua'rixí'ij ti'ij i quéenyi'istarij,

¡ajta i áacaj naatyása'rieechij ti'ij a'íjci i vítzi'ij!

²⁴ Nyatunúj jitze nu tyényeviveesij a'íjci jime' nyaj quee che' tyí'cua';
nyajta nyeríj tyáhuasij a'íjci jime' ti cue'ráj tyiná'itziitye'.

²⁵ ¡Nyáaj nu a'íin pué'een i maj néijmi'i ja'a'tzej i tyeítyee!

¡Matí'ijta naaséj, a'íi mu je'ej tyi'nyaxáataj nye jimi mue'cámu'vajra!

²⁶ Naatáhuíire', Tavástara' pajta nyaj Dios;

¡nyajapuáj paj huatányuunyij, a'íjci jime' i paj nyaxie've'!

²⁷ Miche' a'yan tyáamua'reej paj muáaj, Tavástara',

a'íjci jin a'yan huaríj a'muáca' jime'.

²⁸ Capu je'ej tyij majta je'ej pua'aj tyinaatyátoonyij,
ji'nye muáaj paj tyámua' tyinaatyátoosij.

Miche' a'íimaj huatóotyevi'ra'astaj

ajta je'en a'íin huatóotyamua've'en muéetzij ti muahuíire'.

²⁹ ¡Miche' i maj nyéjcha'íire' huápuí'ij huatóotyevi'ra'astaj!

¡Che' a'íin hua'cáanaj i maj jin jutyevi'ra' a'yájna ti'ij i máancaj!

³⁰ Nye tyenyij nu jin tye'tyóotzi're'ej na'mej i Tavástara',

¡nyetyaatatyójtzi're'ej hua' tzajta' jéehua i tyeítyee!

³¹ Ji'nye a'íi pu japuan huatányuusij i ti quee je'ej tyéejviicue'

a'íi pu'ij jaatyáhuíire'ej a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj ja'uurej.

110

Tavástara' pu ca'nyíjra'aj jaatá'sij a'íjci i rey

Chuícarij David ti ja'a'rij

¹ Tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa i nyavástara' tijin:

“Huayíixi'ij iie'ej nyamuáca'ta' pujmua',

'asta nyana'aj quee nyáaj hua'antymue'tin i maj muájcha'íire'
mej mij a'áa ja'séeria'aj muá'ra'nyij a' íicaj jityej.”

² A'ájna a Sión, a'íjna i Tavástara' pu muaatátuiire'sij

i itzíj, i ti jin ámiteere' paj muáaj tyu'ta'íjtaj.

¡A'yaa pej pij tyihuo'ta'íjtye'en, a'íjma i maj muájcha'íire'!

³ A'íjma mu a'tyéityeristyamua' muaatátuiire'ej

a'íjci xicáara' jitze i paj jitzán tyu'tyámue'tij.

A'íjci japua i jiríj ti tyámua' een,

ajta a'yájna ti'ij i ti huariéenajyi'ij ti'ijta huatapua'rej

a'íj paj jin ti'ij pu pana'aj jajajcuare' ti'ijta i xicáj eeré'nyej.

4 Tavástara' pu arí tyi'tíj jin tya'tóoratziiri',
ajta je'en néijmi'i jin a'yan tya'róo'astej:
"Muáaj paj puaríj jin tyi'tyéjvee jusén jime',
a'yájna ti'ij ajta i Melquisedec ti jin tyi'tyávaaca'aj."

5 Tavástara' pu amuáca'ta' já'sejre';
a'íjci xicáara' ti jitzán tyinyú'caj, a'íjma pu antyipuá'ritye'sij i maj rey jin
tyityetyu'uj;

6 ajta puéjtzij huo'ta'sij a'íjma i maj séej chuég japua jo'cháatimee,
mui'chítýee pu'ij aja'ajsíire'ej;
¡hua' mu'uj pu tya'rátaaraxi'ij néijmi'que' i chuég japua!

7 A'íjci i juyéj jitze, a'áa pu já'ye'en i áchij jitze,
a'íi pu'ij i jájtyij ca'nyíjra'aj jaatá'sij ti jájcuaj.

111

Tyiche' jaatáchuiicaj je'ej ti i Dios tyí'muarie'

1 Alelúuyaj.

Néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara'
a'ájna jo'maj i tyeítýee jóosiire' maj tyámua' een,
a'ájna jo'maj néijmi'i jóosiire'.

2 Va'cán pu jin tyí'muarie' i Tavástara',
majta i maj jaxie've', a'íj mu jitze tyúumua'tyej.

3 Naa pu huasé'rin je'ej ti tyí'muarie' ajta huápu'ij naa tyihua'sejratye',
ajta jusén jime' séejre' i ti jin tyámua' tyá'xa'pu'íntare'.

4 Ajta a'yan jáaruuj ti'ij quee a'tíj yó'hua'nan i ti jin naa huasé'rin.

Tavástara' pu naa tyihuojó'mua'raj ajta quee jiye'tzín tyinyú'caca;

5 cue'ráj pu tyihuo'tá'sij a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij,
¡a'náj tina'aj pu jamua'reej tyi'tíj ti jin tya'tóoratziiri'!

6 Huo'taséjratyej i ti néijmi'i jin putyí'uurej a'íjma i jutyéityeristyamua',
a'yaa pu'ij a'íjma tyu'tá' a'íjma ti tyía'rica'aj i maj quee tyá'tzaahuatyé'.

7 Je'ej ti a'íin ricij tyámua' pu een ajta a'yan tyi'ja'yájna;
a'yaa pu tyí'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyej je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca',

8 ji'nye jusén jime' pu tyámua' éenye'ej tyí'sejre'
ajta a'yan tyu'tyátaavijhuaca' ji'récán jime' ajta huatoojé'yacan jime'.

9 A'íjma pu iirájtoo i jutyéityeristyamua'
ajta jusén jime' tyámua' jáaruuj i ti jin tya'tóoratziiri'.
Dios pu tyámua' een ajta á'tyesi're'.

10 Ajta tyej tyij jéetze' tyámua' tyojo'itéej a'yaa pu tyúuxie've' tyaj
jaatyátzaahuatyé'en i Tavástara';

a'íimaj i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij, tyámua' mu tyihuojo'itéej
mua'ju'un a'íimaj.

¡Dios mu a'náj tina'aj tyi'tyóotzi're'ej muá'ju'un!

112

Tyi'tíj ti jin jutyamua've' a'íjna i tyéviij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij

1 ¡Alelúuyaj!

Che' huatóotyamua've'en i tyéviij ti tzáahuatyí'ra'aj tyícha'ij i Tavástara' jimi
ajta a'íj jitze jutyamua've' je'ej ti a'ín tyu'ta'íjtaca'.
² A'íimaj i maj a'íj jitze eeráma'can i tyéviij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij tyámua' mu tyityeetyátuiihuj majta tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua.
³ A'ájna jo'tij a'ín ja'chej jéehua pu tyí'sejre' a'ín ti tyí'ijcha'ij, ajta a'náj tina'aj tyihuá'puejve'.
⁴ Tatzárij pu séejre' a'ájna jo'tij jo'tíca' ti'ij a'íjma huatyátatzavi'tye'en i tyeítsee maj tyámua' tyityetyúucha'ij, ajta a'íjci i ti tyihua'cu'vej, ajta néijmi'i jin tyámua' tyi'tyúucha'ij.
⁵ A'ájna i tyéviij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij tyámua' pu naa tyí'tyevij ajta tyu'nyijtye' tyi'tíj maj jaatáhuaviiraj, tyámua' pu ajta naa tye'cha'ij je'ej ti tyi'tíj tyí'muarie',
⁶ a'íj pu jin quee a'náj tyi'tíj jin eerá'itzeesij, ¡A'ájna i tyéviij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij a'íj mu atamua're'rihua'aj muá'ju'un!
⁷ Capu tyí'tziinye' tipua'aj tyi'tíj je'ej pua'aj tyí'namuajre'ej; xiéjnyu'caria'ra' pu tyámua' een, ajta i Tavástara' jitze tyí'ca'nyej.
⁸ Xiéjnyu'caria'ra' pu tyámua' een, capu tyí'tziinye', ajta pu hua'a'tzej hua'ráasej a'íjma i maj jájcha'íire'.
⁹ Tyi'tíj pu tyihuo'riáa'sij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', a'náj tina'aj pu tyámua' tyí'tyevij, ajta tyámua' naa tyúusejrataj séecan jimi.
¹⁰ A'íi pu'ij tyinyú'caj i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij ti'ijta jaaséj; ajta ti'ij quee je'ej huárinyij aj pu'ij ancurioci'máaj ja'mej i jutaméj jime'. Capu tyi'tíj huatyáhuíire'ej je'ej maj tyá'xie've' i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyúucha'ij.

113

Tyiche' tyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi i ti tyámua' tyitájcha'ij

1 ¡Alelúuyaj!

Mu siaj jahuíire' i Tavástara', ¡setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuj!

2 ¡Che' tyámua' eenye' ijíij ajta jusén jime'

i ti jin ántyapuj i Tavástara'!

3 ¡Miche' tyaatatyójtzi're'en i ti jin ántyapuj i Tavástara'

a'ájna jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij ajta jo'tij ja'ancáru'pij!

4 Tavástara' pu néijmi'caa japua séejre' i tyeítsee;

ajta i ti jin naa huasé'rin a'íi pu tajapuá já'sejre'.

5 Capu a'tíj a'yan ajtáhua'aj een ti'ij i Tavástara' taj Dios,

a'áa ti tyejé'ijtaj jútye' imuáj,

6 ajta a'yan tyi'ja'yájna, ti a'ín ecóotutaj

ti'ij jaaséj i tajapuá ti séejre' ajta i cháanacaj.

7 Tavástara' pu chóota' ja'ajriásij a'íjci i ti quee je'ej tyéejviicue',

ajta a'yan cha'tána'aj tye'ejriásij a'íjci i ti quee tyi'tíj tyícha'ij

8 ti'ij ja'tyájratiyij hua' jamuán i tyeítsee maj jéehua juxie've',

hua' tzajta' i tyeítsee maj jéehua juxie've' a'ájna jo'tij a'ín ja'chej.

9 A'íjci i íitaj ti quee tyiyóomua'aj ta'raa

jaatá'sij ti'ij huatóotyamua've'en a'íjci jime' ti arí tyiyójmua'

ajta ti arí jusíij huatyéechi'ij.

¡Alelúuyaj!

114

Tyi'táj maj atamua're'rii mati'ij eerácij a'ájna a Egipto

¹ Ti'ij i Israel, chi'ra'an a'íjci i Jacob,

eerájraa a'ájna a Egipto, a'íjci japua i chuéj ti quee jamua'tyej,

² Judá pu a'ín pué'eenye'ej ja'raa i tyeyúujra' a'íjci i Tavástara',
Israel pu ijta jimi tyu'ta'íjtaca'.

³ Ti'ij i járij jaaséj a'íjci i Israel, a'í pu huatoo'uj,

ajta a'ájna i játya'naj Jordán ti ántyapuj juhuárita' pu huariá'raa.

⁴ ¡J jirij ti cíle'nye'ej séejre' ajta ti ajtítí'ijmee

a'yaa mu tyityájtzunaxij mati'ij i cánya'xii!

⁵ ¿Tyi'tanyí je'ej muáaruuj, járij, pati'ij pij huatá'uj?

¿Tyi'tanyí je'ej muáaruuj, Jordán, pej pij ahuárita' huariá'raa?

⁶ ¿Tyi'tanyí je'ej huaríj, a'íjci jitze i jirij ti cíle'en ajta i ti ajtítí'ijmee,
siaj sij a'yan tyityájtzunaxij mati'ij i cánya'xii?

⁷ ¡Pata'aj huatyé'vivaaxi'in muáaj, chuéj,

a'íjci jimi i Tavástara', Dios ra' a'íjci i Jacob!

⁸ ¡A'í pu jaatyá' alaguuntaca' a'íjci i apuéerij!

¡Ajta tyu'tá' tí'ij arámuaacaj jo'tij jo'tyetyéj tzajta'!

115

A'ájna i taj Dios tajapuá pu já'sejre'

¹ Tavástara', pata'aj asíj tyámua' tyu'tá'sejrataj, capáj ityájma;

¡tyámua' paj tyu'tyátoonyij, a'íjci jime' paj jí're'can jime' taxie've'!

² ¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'ihuo' i maj quee tyá'tzaahuatye'

yee jo'nyij je'ej je'en i ja'mua Dios?

³ Taj Dios pu tajapuá já'sejre';

a'í pu néijmi'i jin a'yan huaríj je'ej ti tyi'táj tyí'xie'va'ca'aj.

⁴ Hua' sánturistyamua' i maj quee tyá'tzaahuatye' ooroj mu jin taavijhua
majta pláataj,

tyi'táj pu'uj tyi'pué'een tyeítyee maj jumuáca' jin tyú'taahuaca':

⁵ mua'ancatyányijmee, ajta capu i'ríj maj tyu'taxáj,

mua'ajri'íjsíjmee, ajta camu atanyéjnye',

⁶ mua'ajtanaxiéejmee ajta camu iityanamúáarajmee;

majta mu ajtzu'rijmee, ajta camu tyi'táj i'chuej;

⁷ mua'ajtamuáca'ajmee, ajta camu pújoorej maj tyi'táj tyiví';

mui'ra'ícajmee, ajta camu rácijci'nyive';

¡capu tyi'táj cí tyí'namuajre' i hua' tyenyij jitze!

⁸ A'yaa mu cha'taj mana'aj een mati'ij i sánturij

a'íimaj i maj hua'ta'huaca

majta i maj hua' jimi tyá'tzaahuatye'.

⁹ Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, ¡Tavástara' xu jitze tyú'ca'nyej!

A'í pu tahuíre' ajta tyámua' tyí'tacha'ij.

¹⁰ Siajta mua'aj puaaríj, ¡Tavástara' xu jitze tyú'ca'nyej!

A'íí pu tahuiire' ajta tyámua' tyí'tacha'ij.

11 Mua'aj mu siaj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara',
ja'íj xu jitze tyú'ca'nyej!

A'íí pu tahuiire' ajta tyámua' tyí'tacha'ij.

12 ¡Tavástara' pu arí ityájma to'támua'reeri'
tyámua' pu'ij tyitaatyátoosij!

Tyámua' pu tyihuo'tyátoosij a'íjma i Israel maj jitze ajtyáma'can,
tyámua' pu tyihuo'tyátoosij a'íjma i puaríj,

13 tyámua' pu tyihuo'tyátoosij a'íjma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij,
a'íjma i maj óotzaahuatye' ajta i maj tyóoxaahuaj.

14 ¡Che' i Tavástara' huo'támui'rej i maj ja'mua jitze eerányesij
mua'ajmaj ajta i já'muayojmua'!

15 ¡Che' i Tavástara', i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre' ajta i
cháanacaj,

a'íin tyámua' mua'ajmaj tyajamuaatyátoonyij!

16 A'íjna i tajapuá ti séejre' Tavástara' pu jitze ajtyáma'can,
ajta i cháanacaj a'íj pu huatátuiirej i tyéviij.

17 A'íimaj i maj meríj a'áa jo'tyá'itzee jo'maj i mui'chítyee já'ava'tacaa,
i maj meríj huácuij, camu pújoorej mej mij tyaatatyójtzi're'en i Tavástara';

18 ajta ityáj tu tyaatatyójtzi're'ej

ijíj tyajta jusén jime'.

¡Alelúuyaj!

116

Je'ej tyaj jimi tyityeetyényuunyij tyej tyij tyaatatyójtzi're'en

1 Nyáaxie've' i Tavástara' ji'nye a'íí pu náanamujri' nyati'ij jimi hu-
atyéenyuj,

2 ji'nye a'íí pu tyámua' huóoruuj ti'ij náanamuj.

¡Nyáaj nu nyij jimi a'yan tyá'huoo na'mej nyati'ij nyana'aj á'tyeeren
nyajúurij!

3 A'íí pu naatyáaji'quej i ti tye'entyípuaapua'rityee,

nyajta tin a'áa jo'tyá'itzee jo'maj tyityajá'ava'tacaa nyati'ij quee je'ej
jájtyoove'ej

a'íí pu ajta naatyáaji'quej i nyaj jin tyu'tátziin ajta i ti nyetyácuí'nyisime'ej.

4 Aj nu nyij huatyéenyuj a'íjci jitze ma'can i Tavástara'

a'yaa nu nyij jéehua tyaatáhuaviiri' ti a'íin japuan huatányuunyij i
nyajúuricamej.

5 Tavástara' pu tyámua' tyá'xa'pui'intare' ajta tyihua'cu'vej;

taj Dios pu huápui'ij naa tyihuojó'mua'raj.

6 Tavástara' pu huá'cha'ij a'íjma i maj quee óotzaahuatye'.

Ti'ij nyéetziij quee che' nyaca'nyisti'raca'aj, a'íí pu nyajapuáj huatanyúj.

7 Ajta ijíj, a'yaa pu tyí'nyai'iriitye' nyej nyaxáahuaj séjre'ej

ji'nye i Tavástara' pu nye jimi tyámua' tyú'ruuj,

8 ji'nye a'íí pu nyajapuáj huatanyúj nyej nyij quee huámui'nyij,

ji'nye nyajapuáj pu huatanyúj nyej nyij quee che' nyeyiinyej nyajta quee
che' eetahui'tzi'in.

9 Néijmi'i nu jin ja'rá'astijre'ej i Tavástara'

nyati'ij nyooj júurij íyan i cháanacaj japua.

10 Nyáaj nu jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj, tyij nyajta a'yan tyí'xajtaca'aj nyaj huápui'ij jéehua je'ej pua'aj tyé'nyamua'ajcaa.

11 Nyati'ij quee che' je'ej jájtyoova'aj, a'yaa nu tyu'taxájtaca'aj maj néijmi'i i tyeítýee tyí'hue'tacaa.

12 ¿Ji'nye nyij tyá'najchitye'en i Tavástara' a'íjci jime' ti tyámua' naa tyú'ruuj nye jimi?

13 ¡Nye'ejriásij a'íjci i váasuj ti jin nyajapuáj huatanyúj nyajta je'en jitzán ma'can huatyényuusij!

14 Na'ránya'astej tyi'tíj nyaj jin tya'táratziiri' i Tavástara' néijmi'i i tyeítýeristyamua'me'en metýi'séeracaj.

15 Jéehua pu tyaja'huóojipuaj i Tavástara' típuaj jaaséj ti síj huámu'i'nyij i maj jaxie've'.

16 ¡Muáaj paj Tavástara', nyáaj nu muéetzij muahuiire'!

¡Nyáaj nu yójra' pue'éen a'íjci i ti muéetzij muahuiire'!

Muáaj paj períj jájtzaanaxij nyáaj nyej jin ji'quí'huaca'aj.

17 Ajta nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en, a jimi nu tyu'támu'vejritaj, nyajta a' jimi huatyényuusij, Tavástara', a'íjci i paj jin ántyapuaj.

18 Na'ránya'astej tyi'tíj nyaj jin tya'tányaratziiri' i Tavástara' jimi néijmi'i i tyeítýeristyamua'me'en metýi'séeracaj,

19 a'újna jo'tíj ja'rájta'cuaj i tyeyúujra' i Tavástara',

¡jé'ta' a'ájna muéetzij jimi, Jerusalén!

¡Alelúuyaj!

117

Chuúicarij tyaj jimi jaatáchuiicaj i Tavástara'

1 Mu siaj séej chuéj japua jo'cháatimee siajta néijmi'que' tí'ij na'aj tyi'chájta'najmee,

néijmi'i xu tyaatatyójtzi're'en i Tavástara',

2 ji'nye a'ájna i ti jin taxie've' va'tíj pu séejre',

¡a'ájna i ti jin tyámua' een i Tavástara' jusén pu jin séejre'!

¡Alelúuyaj!

118

A'ájna i ti jin néijmi'i putýi'uurej i Tavástara' néijmi'i pu jin tyámua' een

1 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'íi pu tyámua' een,

ji'nye jusén pu jin séejre' i ti jin taxie've'.

2 Miche' a'yan tyu'taxáj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tíjin:

“A'ájna i Tavástara' ti jin taxie've' a'íi pu jusén jime' séejre'.”

3 Miche' a'yan tyu'taxáj i puariíj tíjin:

“A'ájna i Tavástara' ti jin taxie've' a'íi pu jusén jime' séejre'.”

4 Miche' a'yan tyu'taxáj a'íimaj i maj tzaahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara' tíjin:

“A'ájna i Tavástara' ti jin taxie've' a'íi pu jusén jime' séejre'.”

5 Nyati'ij quee che' je'ej jájtyoova'aj Tavástara' jimi nu huatyényuj; a'íi pu'ij náanamujri' ajta je'en nái'rájtoo.

6 Tavástara' pu nyajamuan yésejre', canu nyij tyí'tziinye'.
¿Ji'nye nya'uuren i tyéviij?

7 Tavástara' pu nyajamuan yésejre', a'íi pu'ij nyahuiire'.
¡Nyáaj nu hua'sejran mati'ij huatyámue'tiche'en a'íimaj i maj nyaxana've'!

8 Jéetze' pu tyí'huiire' tyaj Tavástara' jitze tyú'ca'nyej
quee a'yan tipua'aj i tyéviij jitze tyetyú'ca'nyej.

9 Jéetze' pu tyí'huiire' tyaj Tavástara' jitze tyú'ca'nyej
quee tipua'aj tyeítyee jitze tyetyú'ca'nyej maj va'cán jin tyityatatyij.

10 Néijmi'i mu a'íimaj nyeria'naj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,
ajta a'íj nu jitze ma'can i Tavástara' hua'antymue'tij.

11 Néijmi'que' mu nye jimi atahuístiraa,
ajta nyáaj nu a'íj jitze ma'can i Tavástara' hua'antymue'tij.

12 A'yaa mu tyinyeriá'naj mati'ij i tziijca'riisee,
ajta i maj jin nyu'camui'ca'aj a'yaa pu tyu'tyáajtaa ti'ij i tziicare'ej,
¡nyáaj nu i Tavástara' jitze ma'can hua'antymue'tij!

13 Ca'nyíin mu jin naatáajchaca', nyej nyij eetávetyijche',
ajta i Tavástara' pu mujo've'mej ti'ij naatáhuiire'en.

14 Nyáaj nu tyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi, i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa.
¡A'íi pu a'íin pué'een i ti nyajapuáj huatányuusij!

15 A'ájna jo'maj ja'chej i tyeítyee maj tyámua' tyityetyúucha'ij
a'áa mu jutyamua've'ej metyi'chuíicaj a'íjci jime' maj tyu'tyáamue'tij.
“¡A'íjna i Tavástara' ti néijmi'i jin putyí'uurej a'íi pu néijmi'i
tyu'tyáamue'tij!

16 ¡A'íjna i Tavástara' ti jin néijmi'i putyí'uurej néijmi'i pu jin tyámua' een!
¡A'íjna i Tavástara' ti néijmi'i jin putyí'uurej a'íi pu néijmi'i
tyu'tyáamue'tij!”

17 ¡Canu mui'nyij, sulu nyajúurij nu na'mej
nyata'aj nyij jaataxáj tyi'tíj ti je'ej huáruuj i Tavástara'!

18 Tavástara' pu jéehua huápu'ij puéjtzij naatá',
ajta capu naatá' nyej nyij huámu'nyij.

19 ¡Setya'antácuunaxi' jo'tij ja'pueertajmee i tyeyúuj,
a'yaa nu tyá'xie've' nyaj utyájrutyey nyej nyij tyaatatyójtzi're'en i
Tavástara'!

20 A'íi pu a'íin pué'een i puéertara' i Tavástara',
a'úu mu mij jo'tyáruutyij a'íimaj i maj ji're'nye'ej jimi séejre'.

21 Nyetyi'muatyojtzi're', Tavástara', ji'nye muáaj paj náanamujri'
pajta je'en a'íin pué'een i ti nyajapuáj huatányuusij.

22 A'íjna i tyetyéj maj majúurie' a'íimaj i chi'ij maj ta'huacaa
a'yaa pu tye'rájraa ti a'íin pué'eenye'ej ja'raa i ti jéetze' juxie've'.

23 A'íi pu i Tavástara' a'yan jáaruuj,
a'íj tu tyij jin ityáj tyámua' tyo'taséj.

24 A'íi pu xicáara' a'íi pué'een ti'ij i Tavástara' a'yan huaríj:
¡che' ijíij naa ta'axcaj tyata'aj tyij huátatyamua've'en!

25 A'tzúj cui', Tavástara', ¡tajapuá huatányuuchij!

A'tzúj cui', Tavástara', ¡tajimí tyámua' tyú'uurej ta'aj ij tyámua' aty-ojo're'nyej!

26 ¡Che' tyámua' eenye' a'íjna i ti jitzán ma'can i Tavástara' yeje've'mej!
Mua'ajmaj tu tyámua' tyajamuaatyátoosij a'újna u tyeyúujra' tzajta' i Tavástara'.

27 Tavástara' pu a'ín pué'een i Dios, ¡a'í pu tatatzavi'tye'!
Siata'aj huatyóohuiinyij siaj tyu'yé'estej xamuáj xa'antypíij
siaj sij a'áa ja'rá'astij jo'tij jo'tyéjvee i siaj japuan tyu'támu'vejritaj.

28 Nyetyi'muatyójtzi're' nyajta tyu'táchuiicaj a'íjci jime' paj va'cán jin tyi'tyéjvee,
ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een.

29 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'í pu tyámua' tojo'mua'raj,
ajta jusén jime' séejre' i ti jin taxie've'.

119

Je'ej tyaj tyaatáchuiicaj a'íjci i nyúucarij Dios ti jin tyí'ijta

1 Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj ji're'nyej tyámua' tyityaajú majta a'yan tyityaajú' ti'ij i Tavástara' tyitaamuá'tyej.

2 Miche' huatóotyamua've'en i maj a'yan ricij je'ej ti a'ín tyu'ta'íjtaca' majta néijmi'i i juxiéjnyu'caa jin jahuoo,

3 a'íimaj i maj quee tyi'tij jin je'ej pua'aj ricij,
a'íimaj i maj jitzán huaju' i juyáara' i Tavástara'.

4 Muáaj paj a'yan tyu'ta'íjtaca' mej mij a'nyúucaa néijmi'i ará'astijre'en tzáahuatyi'ra'aj jime'.

5 ¡A'yaa nu nyáaj tyá'xie've' nyaj tyámua' tyí'sejria'aj a'íjci jime' nyaj ja'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'!

6 Canu nyij tyi'tij jin nyetyevi'ra' na'mej nyati'ij néijmi'i a'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

7 Tzáahuatyi'ra'aj nu nyaj xiéjnyu'caa jin tyimuaatatyójtzi're'ej nyati'ij jáari'rej je'ej paj muáaj tyámua' naa tyu'ta'íjtaca'.

8 ¡A'yaa nu tyá'xie've' nyaj ja'rá'astijre'en a'nyúucaa!
¡Capáj a'náj manúujipuan!

9 ¿Ji'nye tyí'rij ti'ij i tyamuéej quee tyi'tij jin á'itzeeria'aj?
¡Ajta je'en a'yan tyi'tyúucha'íij je'ej paj muáaj tyaataxájtaca'!

10 Nyáaj nu néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jin muahuoo;
capáj tyi'tá'care'en nyej nyij ajtáyi'can a'íjci jitze a'nyúucaa.

11 Nu'rij ju'huatyá'itzee a'nyúucaa i nyaxiéjnyu'caa tzajta' nyej nyij quee tyi'tij jin ootyá'itzeere'en muéetzij jimi.

12 ¡Néijmi'i paj jin tyámua' een, Tavástara'!
¡Náamua'tyej i nyúucarij paj jin tyí'ijta!

13 Nye tyenyij nu jin jaataxájtaj néijmi'i tyi'tij paj muáaj a'yan tyu'taxájtaj.

14 Naatányetyamua've'sij nyati'ij a'yan tyu'mé'en je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',

nye quee a'yan a'íjci jitze je'ej nyaj jéehua tyi'tij tyí'ijcha'ij.

15 A'íj nu jitze tyí'nyamua'tziitye'en je'ej paj tyu'ta'íjtaca' nyajta a'juyéj jitze tyámua' naa tyo'cárutyij.

16 A'íj nu jin a'nyúucaa huatányetyamua've'sij

nyajta quee yo'huá'xij a'nyúucaaa.

17 ¡Pata'aj júuricamej jaatá'an a'íjci i ti muéetzij muahuiire'!

¡Nya'ra'astej a'nyúucaaa!

18 Na'tányeeritye' i nyajíise', nyata'aj nyij jaaséj

ti naa huasé'rin je'ej paj muáaj tyí'mua'taj.

19 A'yaa nu een iíye'ej i chuéj japua ti'ij i ti séej chuéj japua já'ma'can;
capáj nye jimi ja'avaataj a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

20 A'náj tina'aj nu je'ej tyé'nyamua'tzej

a'íjci jime' nyaj jaxie've' nyaj jáamua'tyij je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

21 Muáaj paj hua'tyaxi' a'íjima i maj je'ej pua'aj tyí'xaxa'aj majta je'ej pua'aj
ricij

majta quee a'yan ricij pati'ij muáaj tyu'ta'íjtaca'.

22 Capáj tyi'tá'care'en maj je'ej pua'aj tyí'nyaxajta nusu men mij nyax-
ana've'ej,

ji'nye nu'ríj ja'rá'astijrej a'íjci a'nyúucaaa i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

23 Tyij majta i tyeítyee maj jéehua uhuácaca'nye' jahuoocaj mej mij je'ej
pua'aj náa'uurej,

a'íjna i ti muéetzij muahuiire' a'íj pu jitze tyúumua'tziitye'en a'nyúucaaa.

24 Nyáaj nu nyetyamua've' a'íjci jime' i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca';
a'íi pu'ij a'íin pué'een i ti nyéetzij tyámua' tyí'nye'ixaatye'.

25 Nu'ríj tin huatámu'i'sij,

¡júuricamej naatá', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'!

26 Nu'ríj muaaté'exaaj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij, muáaj pej pij naatajé.

¡Náamua'tyej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta!

27 Naatá' nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyij nyata'aj nyij a'yan tyu'mé'en pati'ij
tyu'ta'íjtaca',

ji'nye nyáaxie've' nyaj a'íj jitze tyú'mua'tyij i ti naa huasé'rin muáaj paj
tyú'taahuaca'.

28 Nyenyaxaamúuritya'aj nu huápu'i'ij nyényeyiin;

¡ca'nyíjra'aj naatá', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'!

29 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'íj jitze ucájrutyej i juyéj ti hue'tzij pué'een
naatá' nyej nyij tyámua' tyiyo'itéej ná'ra'nyij je'ej paj muáaj tyí'mua'taj.

30 A'íj nu nyeríj antyíhuo i juyéj ti ji'r'é'can jime'

a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij je'ej paj tyu'ta'íjtaca'.

31 Tavástara', nu'ríj a'íj jitze tyu'tyáaca'an je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca';

¡capáj tyi'tá'care'en nyej nyij huatányetyevi'ra'astaj!

32 Ca'nácan nu ja'rá'astej i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca'

ji'nye muáaj paj tyámua'vi'ra'aj nyatá'caa i nyaxiéjnyu'caa tzajta'.

33 Tavástara', náamua'tyej nyej nyij a'juyéj jitze ucájrutyej,

ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'íj jitze ucájrutyej 'asta jo'tij jóo'asej.

34 Naatá' i nyaj jin tyojo'itéej ná'ra'nyij nyaj ju'huatyá'itzen je'ej paj muáaj
tyí'mua'taj;

¡nyáaxie've' nyaj ja'rá'astej néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jime'!

35 A'íj paj jitze nu'cájuyetyej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',

ji'nye a'íj pu jitze séejre' i nyaj jin huatányetyamua've'en.

36 Tyu'tá' ti'ij i nyaxiéjnyu'caa a'íj huátaxie've'en muáaj paj jin
tyu'ta'íjtaca'

quee a'íjci i ti avíitzij jin huamue'tichi'huaca'.

37 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'íjma aráseejra i maj hue'tzij jin jusejrataj; jjuuricamej paj naata'an nyej nyij huame'en a'juyéj jitze!

38 Tyámua' paj naa tyaaté'exaatye'en a'íjci i ti muéetzij muahuiire' je'ej paj tyihua'táratziiri' a'íjma i maj tzáahuatyira'aj a'jimi tyícha'ij.

39 Capáj tyi'tá'care'en ti nye jitze rá'astij a'íjci i nyaj jatzihnye', ji'nye tyámua' pu een a'íjna i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

40 A'yaa nu tyá'xie've' nyaj ja'rá'astej a'íjci i paj jin tyu'ta'íjtaca'; jjuuricamej paj naata'an, ji'nye muáaj paj néijmi'i tyámua' tyí'uurej!

41 Naataséjratye', Tavástara', i paj jin nyaxie've' ajta i paj jin nyajapuáj huatányuusij, a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'.

42 A'aj nu nyij pújooren nyaj jaatájeevej a'íjci i ti je'ej pua'aj tyinaatájeevej, ji'nye a'íj nu jitze a'nyúuca tyí'ca'nyej.

43 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij quee che' a'íjna xajtaj i nyúucarij ti ji'récán jime',

ji'nye a'íj nu jitze tyi'ijchó've' i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

44 ¡Nyáaxie've' nyaj a'yan huárinyij pati'ij tyitaamuá'tyej, a'náj tina'aj, nyajta jusén jime'!

45 A'yaa nu nyij nyaxáhuaj tyi'cháaj na'mej, ji'nye a'yaa nu tyu'méj pati'ij tyu'ta'íjtaca'.

46 Nyaataxájta je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca' a'íjma jimi i maj rey jin tyityetyu'uj

nyajta quee nyetyevi'ra' na'mej.

47 Ji'nye nyáaxie've' a'íjci i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca' nyajta a'íjci jin nyetyamua've'.

48 Nyáaxie've' nyajta nyetyámua've'ej nya'ancuriásij i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca',

nyajta jéehua a'íj jitze tyí'mua'tzej i nyúucarij paj jin tyí'ijta.

49 Ootámua'reej i nyúucarij paj jaatá' a'íjci i ti muéetzij muahuiire': muáaj paj a'yan náaruj nyej nyij a'íj jitze tyi'ijchó've'ej.

50 A'íi pu a'íin pué'een i ti tyámua' tyinaatyéjeevij nyati'ijta nyaxaamurjitya'aj:

jjuuricamej paj nyatá'caa a'íjci jime' i paj jin tyina'táratziiri'.

51 A'náj tina'aj mu je'ej pua'aj tyí'nyaxaj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyí'jepe', nyajta nyáaj canu ajtayi'ij a'íjci jitze i paj muáaj tyinaamuá'tyej.

52 Nyajta nu jamua'reej je'ej paj jájcuaj imuáj tyu'ta'íjtaca', a'íj nu nyij jitze, Tavástara', nyáaj jatyoovej i nyaj jin huatányetyamua've'en.

53 I maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta majúujipuj je'ej paj muáaj tyitaamuá'tyej

jéehua mu huápui'ij nyéetzij nyajaaxiejtye'.

54 Cuínarij pu nye jimi pué'een i nyúucarij paj jin tyu'ta'íjtaca' a'íjci japua i chuég jó'nyaj a'yan je'en ti'ij i séej chuég japua ti já'ma'can.

55 Tavástara', ti'ijta tíca' muéetzij nu mua'tamuá're'rii, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij pati'ij muáaj tyí'tamua'tyej.

56 A'íi pu a'íin pué'een i ti nyejitzé a'yan tyúuxie've': nyaj ja'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

57 Muáaj, Tavástara', muáaj paj a'íin pué'een i ti nyejitzé séejre'; a'yaa nu tya'tányaratziiri' nyaj a'yan rinyij je'ej paj muáaj tyu'taxájtaca'.

- 58 Néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin a'yan tya'tányaratziiri' nyej nyij tyámua' eenye' muéetzij jimi;
tyámua' paj nyojo'mua'raj, a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'.
- 59 A'ij nu jitze tyi'riá'mua'aj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij,
aj nu nyij nyajtáhua'aj ja'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.
- 60 Ca'nácan nu a'yan huaríj, canu á'tyeej
nyati'ij nyij a'yan huaríj je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.
- 61 A'íi mu meríj avítzij jin nyeria'naj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
ajta nyáaj canu yo'huá'xij je'ej paj muáaj tyinaamuá'tyej.
- 62 Jé'ta' tíca' nu ájchesij nyej nyij muéetzij tyimuaatatyójtzi're'en
a'íjci jime' ti tyámua' een i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.
- 63 Nyáaj nu huá'jaahuatye' a'íjma i maj tzáahuatyi'ra'aj a'jimi tyícha'ij
majta i maj ja'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.
- 64 Tavástara', néijmi'que' pu i cháanacaj japua séejre' i paj jin taxie've',
náamua'tyej a'íjci i nyúucarij i paj jin tyí'ijta.
- 65 Tavástara', muáaj paj tyámua' tyéejcha'íj a'íjci i ti muéetzij muahuíre',
a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'.
- 66 Náamua'tyej nyej nyij tyámua' metyóomua'reerej nyajta tyojó'iteej,
ji'nye a'ij nu jitze tyí'ca'nyej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.
- 67 Mati'ij quee eexúj naatyaxáahuatacaj jéehua nu je'ej pua'aj
tyi'tyínyecha'íica'aj,
ajta ijíj nu a'nyúucaaj ja'astej.
- 68 Muáaj paj tyámua' tyihuojó'mua'raj, pajta tyámua' tyi'tyía'cha'ij,
náamua'tyej i nyúucarij paj jin tyí'ijta.
- 69 I maj axáa tyí'jepe' mu hue'tzij jin cha'mana'aj ná'xijtye',
ajta nyáaj nu néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jin ja'astej i nyúucarij muáaj paj jin
tyí'ijta.
- 70 A'íi mu je'ej pua'aj een i jumua'tzíira'aj jitze,
ajta nyáaj nu nyetyamua've' a'íjci jime' je'ej paj tyí'nyamua'tyej.
- 71 Tyámua' pu tyá'raa nye jimi a'íjci jime' maj naatyáxaahuataca',
ji'nye a'yaa nu tyaari'rej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.
- 72 Nye jimi pu jéetze' juxie've' a'íjna i nyúucarij muáaj paj nye'ixaatye',
quee séej ví'ra'aj ti ará'asej i túmii ooroj ti pué'een nusu pláataj.
- 73 Muáaj paj naatyátaahuaca' a'yájna nyati'ij huasé'rin;
inaatá' nyej nyij yó'itej ná'ra'nyij a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin
tyu'ta'íjtaca'!
- 74 A'íimaj i maj tzáahuatyi'ra'aj a'jimi tyícha'ij a'íi mu huatóotyamua've'sij
mati'ij naaséj,
ji'nye nyáaj nu a'nyúucaaj jitze nyeríj tyi'ijchó've'.
- 75 Tavástara', nyáaj nu jamua'reej ti tyámua' een i nyúucarij muáaj paj jin
tyu'ta'íjtaca'
ajta a'yan tyí'xa'pui' pej pij nyéetzij puéjtzij naata'an tipua'aj nyequee
ja'rá'astej.
- 76 ¡Che' a'íin tyámua' tyinaatyéjeevej i paj jin nyaxie've',
a'yájna pati'ij nyéetzij tyina'táratziiri'!
- 77 Naataséjratye' i paj jin nyaxie've', pajta naata'an nyej nyij júurij
ná'ra'nyij,
ji'nye a'ij nu jitze nyetyamua've' i nyúucarij muáaj paj nyamua'tyej.
- 78 Miche' huatóotyevi'ra'astaj i maj axáa tyí'jepe'
i maj cha'mana'aj tyi'tíj jin je'ej pua'aj tyí'nyaxaj;

nyáaj nu jaxie've' nyaj a'nyúucaá jitze tyú'mua'tyij.

⁷⁹ Miche' nyajamuan tyúusiire'en a'íimaj i maj tzáahuatyira'aj a'jimi tyícha'ij,

a'íimaj i maj jamua'tyej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

⁸⁰ Che' i nyaxiéjnyu'caa tyámua' eenye' a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca',

nyej nyij quee tyi'táj jin nyetyevi'ra'.

⁸¹ A'yaa nu jéehua tyá'xie've' paj nyaj japua huatányuunyij,

¡a'íj nu nyeríj jitze tyi'ijchó've' a'nyúucaá!

⁸² Nyaji'ij pu arí huácua'naj nyaj atanyéerij nyetyi'ijcho've' i paj jin tyina'táratziiri',

a'yaa nu tyí'xaj tíjin: “¿A'najnyí mupo'va'ma'aj puá'mej pej pij tyámua' tyinaatyéjeevej?”

⁸³ Tyij nyajta vastaciríe' pué'een tíquee tyi'táj huiire' majta meríj ny-ojo'hua'xij,

canu yo'huá'xij i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

⁸⁴ ¿A'chunyéj nyooj á'tyeeren nyetyi'cho've'ej?

¿A'najnyí puéjtzij pahuo'tá'sij a'íjma i maj je'ej pua'aj nya'uurej?

⁸⁵ Tyeítyee maj axáa tyí'jepe' maj quee a'yan tyityaajú' patí'ij muáaj tyí'tamua'tyej

a'íi mu meríj avíitzij jin tyámua' huóoruuj mej mij naatyéevi' jó'nyaj jooméj.

⁸⁶ ¡Naatáhuire', ji'nye cha'na'aj mu'uj nyamuaritye'!

¡Néijmi'i pu jiré'can jime' i nyúucarij muáaj paj tajimí jaatyájtóo!

⁸⁷ Tímua' mu na'antypuá'rityej íyan cháanacaj japua,

ajta canu nyáaj ajtáaraa a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

⁸⁸ Júuricamej paj naata'an, a'íjci jime' i paj nyaxie've',

nyáaj nu nyij ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij a' tyenyij jitze ti eejnyéj.

⁸⁹ Tavástara', a'nyúucaá pu jusén jime' séejre';

¡tyámua' pu éenye'ej séejre' u tajapuá!

⁹⁰ Jusén jime' pu séejre' a'íjna i paj jin tyámua' een;

muáaj paj tyámua' tyetyáacajtyej i chuéj, a'íj pu jin tyámua' tyí'sejre'.

⁹¹ Néijmi'i pu óoche' tyámua' tyí'een, a'yájna patí'ij muáaj tyu'tyájtóo a'nyúucaá jime',

ji'nye néijmi'i mu muéetzij a'jimi tyí'huire'.

⁹² Típua'aj quee nyetyamua'viste'ej a'íjci i paj muáaj nyamua'tyej,

a'íi pu arí na'antypuá'ritye'nyijche' i xaamújrira'aj.

⁹³ Canu a'náj yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca',

ji'nye a'íj paj jitze ma'can júuricamej naatá'.

⁹⁴ ¡Nyajapuáj paj huatányuunyij, ji'nye a' jitze nu ajtyáma'can

nyajta a'yan tyu'méj patí'ij muáaj tyu'ta'íjtaca'!

⁹⁵ I maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij mu tyi'ijchó've' a'tzáaj maj na'antypuá'ritye'en,

ajta nyáaj nu quee jatato'raj a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

⁹⁶ A'yaa nu nyeríj tyí'sej ti néijmi'i tye'entyípuaapua'rej,

ajta i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca' jusén jime' pu séejre'.

⁹⁷ ¡Jéehua nu jaxie've' je'ej paj muáaj tyí'nyamua'tyej!

¡A'tzáaj tina'aj nu a'íj jitze tyi'riá'mua'sij!

98 A'íjna i nyúucarij paj jin tyu'ta'íjtaca' nyéetzij pu nya'a'rij jusén jime'; a'íi pu naatá' nyej nyij jéetze' tyojo'itéej ná'ra'nyij mequee a'íimaj i maj nyéjcha'íire'.

99 Jéetze' nu tyojó'itej mequee a'íimaj i maj tyí'nyamua'tyej ji'nye jéehua nu a'íj jitze tyí'mua'tzej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

100 Jéetze' nu tyojó'itej mequee i huásij ji'nye nyáaj nu ja'tzaahuatye' i nyúucarij paj jin tyu'ta'íjtaca'.

101 Nu'rij ajtáaraa a'íjci i juyéj jitze ti quee tyámua' een nyej nyij a'nyúucaaa ará'astej.

102 Canu ajtáaraa a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca' ji'nye muáaj paj a'ín pué'een i ti tyí'nyamua'tyej.

103 Jéetze' pu áncacaj i nye tyenyij jitze a'íjna i paj jin tyina'táratziiri' mequee i sarátyee i nye tyényi'tze'.

104 A'íj nu nyeríj jitze je'raa i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca' nyej nyij tyojó'iteej, a'íj nu jin néijmi'i xana've' je'ej maj hue'tzij jin tyityetyúucha'ij.

105 A'nyúucaaa pu tatzárij pué'een jó'nyaj ja'ra'íicajmee ajta a'ín pué'een i ti jin huányeeri'ij i nyajuyéj jitze.

106 Tyi'táj nu jin tya'tányaratziiri', a'íj nu nyij jin aránya'astesij: ¡néijmi'i nu jin a'yan rinyij je'ej ti tyí'xaj i nyúucarij ti tyámua' een muáaj paj jaatyájtoo!

107 Tavástara', je'ej nu tyé'nyamua'tzej; ¡júuricamej naatá', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'!

108 Ancuriáa', Tavástara', je'ej nyaj tyí'muatyojtzi're' i nye tyenyij jime', pajta je'en a'nyúucaaa náamua'tyej.

109 A'náj tina'aj nu a'áa já'sejre' jo'maj tyityajá'cui'caa, ajta canu yó'hua'naj je'ej paj muáaj tyinaamuá'tyej.

110 A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij mu jaxie've' maj naatyéevi', ajta nyáaj canu ajtayí'ij a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jaatyájtoo.

111 A'íjna i nyaj jusén jime' jajcha'íij na'mej a'íi pu a'ín pué'een a'nyúucaaa, ji'nye a'íj nu jin nyetyamua've' i nyaxiéjnyu'caa tzajta'.

112 Nyaxiéjnyu'caa nu jin a'yan tyu'tányaxajtaca' nyaj ja'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta, a'yaa nu jusén jime' rinyij 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipué'rej.

113 Nyahua'xana've' i tyeítyee maj quee a'yan ricij je'ej maj tyí'xaj, ajta a'íj nu xie've' je'ej paj tyí'nyamua'tyej.

114 Muáaj paj a'ín pué'een i ti nyajapuáj huatányuusij pajta nyecha'ij; a'íj nu jitze tyi'ijchó've' i nyúucarij muáaj paj jaatyájtoo.

115 ¡Nye jimi xu ajtácii'nyej, mu siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ji'nye a'yaa nu nyáaj tyá'xie've' nyaj ja'rá'astej je'ej ti tyu'ta'íjtaca' i nyaj Dios!

116 Ca'nyíjra'aj paj naata'an, a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri', aj nu nyij júurij na'mej;

¡capáj tyi'tá'care'en nyej nyij je'ej tyo'tányamua'tyij a'íjci jime' je'ej nyaj tyi'ijchó've'!

117 Naatáhuíire', aj pu'ij nyéetzij nyahuíire'en; a'yaa nu nyij a'náj tina'aj tya'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

118 Muáaj paj mahuóohua'naj a'íjma i maj ajtací'ij a'nyúucaaa jitze,

ji'nye capu tyi'tíj huiire' je'ej maj a'íimaj metyityoomuámua're'ej.

119 A'íimaj i maj je'ej pua'aj ricij i cháanacaj japua a'jimi mu a'yan een tí'ij i xiéerij,

a'íj nu jín nyáaj jaxie've' je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

120 Nye tyévira' pu juvivej a'íjci jime' nyaj tzáahuatyí'ra'aj a'jimi tyícha'ij; jéehua nu huápuí'ij tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij i nyúucarij muáaj paj jaatyájtoo!

121 Canu a'náj jaatapuá'citaca' a'íjci i nyaj jín tyámua' tyi'tyínyecha'ij, capáj nyatato'ra'an a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj nya'uurej.

122 Muáaj paj a'íj jín antyía'mua'reeriaj tí'ij nye jimi tyámua' tyí'eenye', miche' quee je'ej pua'aj nya'uuriaj i maj je'ej pua'aj tyí'jepe'.

123 Pu'ríj i nyají'ij tácu'a'naxij a'íjci jime' nyaj tyi'ijchó've' paj nyajapuáj huatányuunyij,

nyetyí'ijcho've' paj ní'rátoonyij, a'yájna patí'ij tya'tá'ratziiri'.

124 Tyámua' paj tyeetyátoonyij a'íjci i tí muéetzij muahuiire' a'íjci jime' i paj jín taxie've'.

¡Náamua'tyej i nyúucarij paj jín tyí'ijta!

125 Nyáaj nu a'ín pué'een i tí muahuiire'.

Naatá' nyej nyij tyojó'iteej,

ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij a'íjci i nyúucarij muáaj paj jín tyí'ijta.

126 Tavástara', pu'ríj hua'xa'puí'in paj tyi'tíj jín je'ej huárinyij,

ji'nye camu che' a'yan ricij je'ej paj muáaj tyitaamuá'tyej.

127 Ji'nye nyáaj nu jaxie've' a'íjci i nyúucarij muáaj paj jín tyu'ta'íjtaca' jéetze' nu a'íj xie've' nyequee i ooroj tí jumua'tij.

128 A'íj nu jín a'nyúucaaa jitze tyí'nyamua'tyej

nyajta néijmi'i xana've' i maj hue'tzij jín je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

129 Naa pu huasé'rin a'íjna i nyúucarij muáaj paj jín tyu'ta'íjtaca';

a'íj nu jín ja'astej.

130 Tyámua' pu naa tyihua'tányeeritye' a'nyúucaaa tipua'aj tyámua' naa metyaataxáj,

tyámua' pu tyihuá'mua'tyej a'íjma i tyeítyee maj quee óotzaahuatye'.

131 Huápuí'ij nu jaxie've' nyatí'ijta tyu'taxáj

ji'nye jéehua nu jaxie've' a'nyúucaaa.

132 Naaséj, pajta je'en ná'ancu'vaxi' nyéetzij,

a'yájna patí'ij ricij a'íjma jimi i maj muaxie've'.

133 Naatá' nyej nyij a'yan tyu'mé'en tí'ij tyi'huóoxie've' a'nyúucaaa jitze; capáj tyi'tá'care'en tí'ij a'ín tyi'nye'ijtye'ej i tí je'ej pua'aj een.

134 Nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i tyeítyee maj je'ej pua'aj ricij, ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj néijmi'i ará'astej i nyúucarij muáaj paj jín tyí'ijta.

135 Tyámua' paj naa tyeeséj a'íjci i tí muéetzij muahuiire',

pajta je'en náamua'tyej i nyúucarij i paj jín tyí'ijta.

136 Jéehua nu huápuí'ij eetaja'ra'tajyi'ij i nyaj jüise'

ji'nye camu ja'aste je'ej paj tyí'tamua'tyej.

137 Tavástara', muáaj paj néijmi'i jín tyámua' een;

tyámua' pu naa tyu'tóoje'yey i nyúucarij paj jín tyí'ijta.

138 Néijmi'i i nyúucarij i paj jín tyu'ta'íjtaca'

tyámua' pu een ajta a'yan tyi'ji'récán jíme'.

139 Jéehua nu je'ej tyé'nyamua'tzej a'íjci jitze a'nyúuca, ji'nye a'íimaj i maj nyéjcha'íire' mu'ríj yo'huá'xij.

140 A'íjna i paj jin tya'tá'ratziiri' pu arí néijmi'i tyu'tyáamue'tij; a'íj pu jin jaxie've' a'íjna i ti muéetzij muahuíire'.

141 Canu tyi'tíj jin á'nyatzaahuatye', majta mu manúujipuj, ajta canu yó'hua'naj i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

142 A'íj paj muáaj jin tyá'xa'pui'intare' i ti tyámua' een, ajta a'yan tyi'ji'récán jíme' je'ej paj tyí'tamua'tyej.

143 Je'ej nu tyé'nyamua'ajcaa nyajta quee je'ej jájtyoova'aj, ajta a'íj nu jin huatányetyamua'vej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

144 A'náj tina'aj pu tyámua' een je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'; ¡naatá' nyaj tyojo'itéej ná'ra'nyij nyej nyij a'íjna jin júurij!

145 Tavástara', néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin muaatájeevij, ¡pata'aj naatájeevej, ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'nyúuca ará'astej!

146 Muéetzij jimi nu huatyényuusij, naatáhuíire' nyej nyij ja'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

147 Tí'ij quee eexúj huatapua'rej, na'ajchesij nyej nyij muaatáhuavii paj naatyáhuíire'en,

a'íj nu jitze tyi'ijchó've' je'ej paj muáaj tyina'táratziiri'.

148 Ajta tí'ij quee eexúj huariá'tica'rej, nyaji'ij pu arí tyámua' een tí'ij huatáxa'íire'en

nyej nyij a'íj jitze tyi'huényamua'tziitye'en i paj jin tyina'táratziiri'.

149 Náanamujri' je'ej nyaj tyi'tyényuusij, Tavástara', a'íjci jíme' i paj nyaxie've';

júuricamej naatá', a'yájna pati'ij períj tyámua' naa tyaaxá'pui'intarej.

150 Vėjri' mu nye jimi yésejre' a'íimaj i maj je'ej pua'aj nya'uuriajmuí', ajta amu' ímuáj já'sejre' a'íjci jitze muáaj paj jin tyí'mua'taj.

151 Muáaj, Tavástara', vėjri' paj yésejre', ajta néijmi'i a'nyúuca a'yan tyi'ji'récán jíme'.

152 Nu'ríj ará'tyeej nyaj jamua'tyej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca',

muáaj paj jusén jíme' tyámua' naa tyeetyájtoo.

153 Huaséj i nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej pajta je'en nyajapuáj huatányuunyij,

ji'nye canu nyeexúj yo'huá'xij je'ej paj muáaj tyinaamuá'tyej.

154 Tyámua' paj tyaataxáj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij pajta níi'rátóonyij; ¡júuricamej naatá', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'!

155 Capáj a'íjma huatyáhuíire'ej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ji'nye camu a'yan tyityaájú' pati'ij a'nyúuca jin tyu'ta'íjtaca'.

156 Tavástara', va'cán paj jin huápui'ij taxie've';

júuricamej naatá', a'íjci jíme' i paj jin tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'.

157 Mamui'ij i maj nyéjcha'íire' majta i maj je'ej pua'aj nya'uurej, ajta canu nyáaj ajtayi'ij a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

158 Canu hua'sejramu' i maj avíitizij jin je'ej pua'aj ricij, a'íimaj i maj quee ja'astej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

159 Tavástara', huaséj nyaj jéehua jaxie've' a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca';

¡júuricamej naatá', a'íjci jíme' i paj nyaxie've'!

160 A'nyúucaá jitze pu néijmi'i séejre' i ti jì're'can jime';
jusén jime' pu séejre' ajta tyámua' een néijmi'i i nyúucarij muáaj paj jin
tyu'ta'íjtaca'.

161 A'ímaj i tyeítýee maj jéehua uhuácaca'nye' mu cha'mana'aj nyamuar-
itye',

ajta i nyaxiéjnyu'caa pu jéehua jaatyátzaahuatye'ej a'íjci a'nyúucaá.

162 Nyáaj nu a'íj jin nyetyamua've' i paj jin tyina'táratziiri',
a'yájna tí'ij a'tíj tí a'íj huátyoonyij i tí jéehua tyá'najchij.

163 Nyáaxana've' i tí hue'tzij pué'een, canu jaxie've' tí nyej jitze séjre'ej,
ajta a'íj nu xie've' je'ej paj muáaj tyí'nyamua'tyej.

164 A'náj tina'aj nu tyí'muatyojtzi're'

a'íjci jime' i nyúucarij tí tyámua' een muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

165 A'ímaj i maj jaxie've' je'ej paj muáaj tyí'mua'taj juxáahuaj mu naa
tyí'tyesejre',

ajta quee tyi'tíj je'ej huá'uurej mej mij eeriá'itzen.

166 Tavástara', a'yaa nu tyi'ijchó've' paj nyajapuáj huatányuunyij,
jì'nye néijmi'i nu jin a'yan tyu'méj patí'ij a'nyúucaá jin tyu'ta'íjtaca'.

167 Nyáaj nu néijmi'i a'nyúucaá já'astej
néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin jaxie've'.

168 Nyáaj nu ja'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca';
¡muáaj paj néijmi'i mua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'íj!

169 Che' a'áa ja'rá'astij i nyaj jijhuaj, Tavástara', a'ájna jo'paj muáaj
já'sejre';

¡naatá' nyej nyij tyojó'iteej, a'yájna patí'ij tyaataxájtaca'!

170 Che' muéetzij jimi ja'rá'astij je'ej nyaj tyi'tyényuusij;
¡pajta nì'rátoonyij, a'yájna patí'ij a'nyúucaá jin tya'tá'ratziiri'!

171 Che' i nye tyenyij jitze huatánamuaajre'en i chuícarij,
jì'nye muáaj paj a'íj náamua'tyej i nyúucarij i paj jin tyí'ijta.

172 Che' i nye tyenyij a'íj huatáchuiicaj je'ej paj muáaj tyina'táratziiri',
jì'nye néijmi'i pu tyámua' een a'ájna i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

173 Che' tyámua' eenye' a'muáca' pej pij naatáhuire'en,
jì'nye jéetze' nu a'íj huataxie'vej je'ej paj tyu'taxájtaca'.

174 Tavástara', ¡a'yaa nu jéehua tyá'xie've' paj nyajapuáj huatányuunyij!
¡Nyáaj nu a'ájna jin nyetyamua've' je'ej paj tyí'nyamua'tyej!

175 Nyáaxie've' nyaj júurij nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en;
che' a'ín naatyáhuire'en muáaj paj jin tyámua' tyá'xa'pui'intare'.

176 A'yaa nu tyojo'vej tí'ij i cánya'aj, ¡mu paj jo've'me'en pej pij nyéetzij
náahuoonyij

jì'nye canu nyeexúj yo'huá'xij i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'!

120

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij a'íjci jime' tí jéehua je'ej pua'aj tyí'ricij
Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

1 Nyati'ijta je'ej tyé'nyamua'ajcaj, Tavástara' jimi nu huatyényuusij,
a'íi pu'ij naatájeevij.

2 Tavástara', nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj tyí'hue'tacaa
pajta a'íjci jimi i nyanúrij tí hue'tzij jin tyí'xaj.

3 ¿Tyi'tanyí pajtáhua'aj ancúriáa'sij, nyanúrij paj tyí'hue'tacaa?

4 ¡F'ríj tí huápu'i'ij tye'entyipityíjme'e i maj jin nyo'sii!

¡Ajta i ti'ixcuáa ti huápu'i'ij a'táatimee!

- ⁵ ¡Che' je'ej tyí'nyahuiire'ej, nyaj a'yan a'yaa tyiche' iye'ej Mésec ti'ij i ti séej chuéj japua já'ma'can
nyajta a'áa ja'huányechejtyej jo'maj a'íimaj tyojo'tyá'inaamuaa i Quedar maj jitze ajtyáma'can!
- ⁶ Nu'ríj á'tyeej nyaj a'áa ja'chej a'íjma tzajta' i maj quee jaxie've' maj juxáahuaj huacháatime'nyij;
- ⁷ ¡nyati'ijta nyáaj a'íjna xajtaj tyaj taxáahuaj huacháatime'nyij, a'íi mu a'íj huataxájta je'ej maj tyityeetyényo'se'en!

121

Tavástara' pu a'íin pué'een i ti tyámua' tyí'muacha'ij

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un

¹ Nyati'ijta i jiríj huaséj a'yaa nu tyu'taxájtaj tijin:

“¿Jo'nyij je're'nyesij i ti naatyáhuiire'ej?”

² Tavástara' jimi pu jo'va'ma'aj ta'mej i ti naatyáhuiire'ej, a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre' ajta i cháanacaj.

³ ¡Capu a'náj tyu'tá'sij pej pij eetávetyij!

¡Capu a'náj huatácusij a'íjna i ti muacha'ij!

⁴ Capu, capu a'íin a'náj tyácusij;

capu a'náj tyácusij a'íjna i ti hua'ajséejra i Israel maj jitze ajtyáma'can.

⁵ Tavástara' pu a'íin pué'een i ti muacha'ij;

Tavástara' pu a'íin pué'een i ti quee tyu'tá'sij ti'ij tyi'tíj je'ej mua'uurej, i ti véjri' a'jimi séejre' ti'ij muaatáhuiire'en.

⁶ Capu i xicáj je'ej mua'uurej ti'ijta tújca putyi'rijcáj, capu ajta i máxciríe' ti'ijta huatáca'aj.

⁷ Tavástara' pu néijmi'i jin tyámua' tyí'muacha'ij;

a'íi pu jacha'ij a' júuricamej.

⁸ Tavástara' pu muacha'ij jo'tij na'aj paj jooma'aj puá'mej i juyéj jitze, ijíj ajta jusén jime'.

122

Je'ej maj tyaatáchuiicaj i Jerusalén

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un, David ti ja'a'rij

¹ ¡Jéehua nu huatányetyamua've'sij mati'ijta a'yan tyinaaté'exaatye'en tijin:

“Che'rej a'ájna jo'tij jo'tyéjvee i tyeyújra' i Tavástara'”!

² Jerusalén, ¡tu'ríj utyájrurij a'ájna jo'tij ja'pueertaj!

³ Jerusalén, chájta'naj ti huatyátaavijhuaca'

mej mij néijmi'i a'áa jóosi'rihua'an a'áa maj jo'cháatimee.

⁴ A'áa mu ja'rá'ixaj a'íimaj i maj Tavástara' jitze ajtyáma'can

mej mij tyaatatyójtzi're'en i ti jin ántyapuaj,

a'yájna mati'ij tyihuo'ta'íj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

⁵ A'áa pu já'sejre' jo'maj je'ráatyij i maj tyámua' naa tyá'xa'puí'intare', jo'maj je'ráatyij i maj tyá'xa'puí'intare' a'ájna jo'tij i David ja'chej.

⁶ A'yaa xu mua'aj tyu'taxáj néijmi'i i juxiéjnyu'caa jime' tijin:

“Che' tyámua' tyí'eenye' muéetzij jimi, Jerusalén;
miche' juxáahuaj huacháatime'nyij a'íimaj i maj muaxie've'.
7 Che' tyámua' tyí'eenye' a'íjci jitze i paj jin curiá'nami',
majta tyámua' tyí'cha'íij a'újna jo'maj je'ráatyij i maj tyí'ijta.”

8 Ajta ijij, a'íijma jitze ma'can i nye'ihuáamua' majta i maj nyamua'tyej
a'yaa nu tyu'taxájtaj tijin:
“Che' néijmi'i tyámua' tyí'eenye' muéetzij jimi.
9 A'íjci jitze ma'can i tyeyúujra' i Tavástara' taj Dios
a'ij nu huonyij i ti tyámua' een muéetzij jimi.”

123

Tyiche' taxáahuaj huatyényuunyij i Dios jimi jitzán tyetyi'ca'nyáaj
Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

1 Muéetzij jimi, Tavástara', nyamuaséeraj nu nyámuahuavii,
muéetzij jimi, tajapuá paj tyejé'ijtaj.
2 Tya'raséeraj tu jahuavii i Tavástara' taj Dios,
a'yájna tí'ij i tyáati' tí tyí'ijtyi're' tya'ráasej a'íjci i tí tyé'ijtye',
a'yájna tí'ij i íiti' tí tyí'ijtyi're' tya'ráasej a'íjci i tí tyé'ijtye',
a'yan tyetye'ejcho've'ej tí'ij a'íin tá'ancu'vaxi'in.
3 Tá'ancu'vaxi' ityájma, Tavástara';
tá'ancu'vaxi' ityájma,
ji'nye catu che' janamuajracuj i maj je'ej pua'aj tyí'taxaj.
4 ¡Tu'ríj jéehua jaapuéjtzitariaca'
a'íimaj maj je'ej pua'aj tyí'taxaj i maj chíjtyaanyi'ij pué'een
majta mu a'íimaj taxana've' i maj jéehua óotzaahuatyé'!

124

Dios pu a'íin pué'een i ti japuan huatányuusij i Israel
Cuínarij i maj jin huatyáaju'un, David tí ja'a'rij

1 Tipua'aj i Tavástara' quee tajamuán yésejria'aj
miche' a'íimaj jaataxáj i maj Israel jitze ajtyáma'can,
2 tipua'aj i Tavástara' quee tajamuán yésejria'aj
matí'ij i tyétyacaa ájhuiixij mej mij taatanyo'si'tye'en,
3 a'íi mu néijmi'caa ta'antypuá'ritye'nyijche'en
matí'ij a'íimaj tajimí jéehua huatanyínyu'cacuca'.
4 Aj pu'ij i jájtyij ca'nyíin jin ta'antinyíiche'en;
játya'naj pu tajapuá huatamuí'yéenyijche'en.
5 ¡Ajta i jájtyij tí ca'nyíin jin tyájujhua'naj
a'íi pu ajta tajapuá huatamuí'yéenyijche'en!
6 ¡Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara',
i tí quee tyu'tá' mej mij taatyátzaanaxi'in i jutaméj jime'!
7 Tu'ríj huatáta'uj mej mij quee taavívi'
tí'ij i pína'aj tí huatóo'uj mej mij quee jáame'nyij,
a'íi pu huatyátzaanyixij i maj jin jaxie'va'ca'aj maj taavívi', ityáj tu tyij
huatáta'uj.
8 A'íjna i tí taatyáhuíire'ej Tavástara' jimi pu jo've'yí'ij,
a'íjna i tí jaatyátaahuaca' i tajapuá tí séjre' ajta i cháanacaj.

125

Dios pu huá'cha'ij a'íjma i maj jitzán ajtyáma'can

Cuínaríj i maj jín huatyáaju'un

¹ Capu tyí'tíj je'ej huá'uurej a'íjma i maj Tavástara' jitze tyí'ca'nyej, a'yájna tí'ij ajta i jiríj Sión tí ántyapúaj, a'í pu jusén jime' séejre'.

² A'yájna tí'ij i jiríj tí ataquéetime a'ájna a Jerusalén, a'yaa pu i Tavástara' tyihua'riá'naa i jutyéityeristyamua' ijíj ajta jusén jime'.

³ A'íjna i tí quee tyámua' tyí'ijta capu jusén jime' tyí'ítaj ja'mej a'íjci japua i chuéj Dios tí a'íjma huatá' i jutyéityeristyamua', na'ríj quee a'íimaj mu i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een huatyóohuisij mej mij je'ej pua'aj huárinyij.

⁴ Tavástara', tyámua' paj tyihuo'tyátoonyij a'íjma i tyeítyee maj tyámua' tyityetyúucha'ij,

a'íjma i tyeítyee maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta',

⁵ ajta a'íjma i maj juyéj jitze huaju' tí quee tyámua' een

a'yaa paj huó'uurej tí'ij a'íjma jimi atyojo're'nyesij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¡Che' tyámua' tyí'eenye' a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can!

126

¡Muáaj paj a'yan tyú'uurej tí'ij tajimí tyámua' tyá'ra'nyij!

Cuínaríj i maj jín huatyáaju'un

¹ Tí'ij i Tavástara' seequéj tyeetyájtoo i Sión, a'yaa pu to'taséjra cuxáa tyaj tyí'tyámaarasime'en.

² Aj pu'ij i tatyényij jitze huataséjre

tyej tyij huána'nan tyajta huajíjhua tyatatyámua've'ej;

aj mu mij i maj quee tyá'tzaahuatye' a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin:

“¡Tavástara' pu va'cán jín tyámua' tyú'ruuj a'íjma jimi!”

³ A'yaa pu tyí'ja'yájna, Tavástara' pu va'cán jín tyámua' tajimí tyú'ruuj, a'íj tu jín huátatyamua'vej.

⁴ ¡Tavástara', ajtáhua'aj paj tyu'tá'an tí'ij tajimí tyámua' tyá'ra'nyij, a'yájna tí'ij seequéj tye'mej típua'aj muaatyéviiey a'ájna jo'tíj quee já'tyí'tíj!

⁵ A'íimaj i maj juyínyej metyi'huaste',

a'í mu tyí'ciityen majta je'en jijhuan a'íjci jime' i maj jutyamua've'ej.

⁶ Tyij majta móoj juyínyej ayóotisima'aj cústaa'jitze i jatzíj,

a'í mu tyí'chuiicaj huaria'ciinyij a'íjci jime' i maj jutyamua've', majta jéehua jaa'á'sima'aj i tyeríicuj tí huáciiriaca'.

127

Néijmi'i pu i Tavástara' jitze tyeje'ráma'can

Cuínaríj i maj jín huatyáaju'un, Salomón tí ja'a'rij

¹ Típua'aj i Tavástara' quee ja'ajtaahuaj i chí'ij,

capu tyí'tíj je'ej tyí'huíire' típua'aj metyí'muarie'ej i chí'ij maj tyí'ta'huacaa,

típua'aj i Tavástara' quee jacha'íj i chájta'naj,

capu tyí'tíj je'ej tyí'huíire' maj ixie'ria'aj i maj tyí'cha'ij.

2 Capu tyi'tíj je'ej tyí'huüre' maj tyí'muarie'ej tí'ij na'aj tye're'nyej i xicáj
'asta na'aj quee uja'ancájrutyey,
majta je'en tyú'cua'nyij a'íjci jime' maj ca'nyíin jin tyu'muáriej,
tí'ij i Dios tyihua'tá'caa i maj jimi tyámua' een mati'ij a'íimaj móoj
tyácu'tzij.

3 A'íimaj i tayójmua' maj nanie'huacaa
a'íi mu a'ín pué'een i Tavástara' ti jin tyámua' tyitaatyátoosij.

4 A'íimaj i tayójmua' maj nanie'huan tyati'ij tyooj tyámua
a'yaa mu een tí'ij i i'ríj muáca'ra'an jitze a'íjci i tí'nyo'sii.

5 ¡Che' huatootyamua've'en a'íjna i tyáati' ti jéehua a'yan énya'can
tyiyójmua'!

Capu tyévi'si' huataséjre'ej a'íjma jimi i maj jájcha'íire'
tí'ij a'íjma jin huatyóohuüre'en a'íjma jimi i maj tyityatatyíj.

128

Tyi'tíj tyej tyámua' naa tyá'ancuriáa'sij i Tavástara' jimi

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un

1 Huatá'tyamua've' muáaj, mu paj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij i
Tavástara'
pajta juyáara' jitze ucáamej.

2 A'íj paj tyí'cua'nyij tyi'tíj paj jin tyu'muáriej,
puatá'tyamua've'sij ajta tyámua' tye'mej a'jimi.

3 Ajta a'ájna a'chi'táj jo'paj ja'chej,
a'íj pu a'yan éenye'ej ta'mej tí'ij i úuvaj ti jéehua taca',
majta a'yóojmua', mati'ij ataráasajra'nyij jo'siaj tyajá'cua'caa,
a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un tí'ij i ítyi'rij ti jéehua eere'nyaxij.

4 A'yaa pu i Tavástara' tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i tyévi'ij ti
tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij.

5 ¡Che' i Tavástara' tyámua' tyimuaatyátoonyij a'ájna imuáj a Sión!
¡Pajta jaaséj ti tyámua' tyí'een a'íjma jimi i maj Jerusalén já'ma'can
a'náj tina'aj pati'ij pana'aj á'tyeeren pajúurij!

6 ¡Che' a'yan atyojo're'nyej pej pij huo'séj a'yaaxújmua'!

¡Che' tyámua' tyí'eenye' a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can!

129

Tavástara' pu tatá'caa tyaj taxáahuaj séjre'ej

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un

1 Jéehua nu nyeríj je'ej pua'aj tyi'huányaxaamujrij
nyati'ij nyana'aj tyú'tyamueestariaca'
miche' a'yan tyu'taxáj i maj Israel jitze ajtyáma'can,

2 jéehua nu nyeríj je'ej pua'aj tyi'huányaxaamujrij
nyati'ij nyana'aj tyú'tyamueestariaca',
ajta camu nyéetzij tyi'tíj jin je'ej náaruj.

3 Mu'ríj tyinaapuéj i nyahuárij jitze a'íjci jime' maj nie'tyáavaxij,
ajta va'tíj pu ere'séere'ejme jó'nyaj tyajá'puejtyi',

4 ajta a'íjna i Tavástara', i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij,
a'íi pu nyajapuáj huatanyúj a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

5 ¡Miche' a'íimaj huatóotyevi'ra'astaj majta je'en huatóo'uunaj
 a'íimaj i maj jájcha'íire' i Sión!
 6 ¡Miche' a'yan huárinyij tí'ij i tu'píj chi'ij japua tí tyé'ejnyinyiij,
 mati'ij quee xu je'ejtzaanaxi'in a'íi pu huatyáhuasij!
 7 Tu'píj tí quee tyi'táj huiire' muáca'ra'an jitze
 a'íjci i tyeríicuj tí siire' ajta ja'antyáji'quii;
 8 tu'píj tí quee a'táj a'yan tyaataxájta yee:
 “¡Tavástara' pu tyámua' tyeetyájtóo!”

Ityáj tu mua'ajmaj tyámua' tyajamuaatyájtóo
 a'íjci jitze ma'can i Tavástara'.

130

Tyiche' i Tavástara' jitze tyú'ca'nyej

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un

1 A'ájna jo'tij jo'cá'asej a tí huápu'i'ij ja'tyácun
 a'áa nu muéetzij jimi huatyényuusij, Tavástara'.
 2 ¡Huánamuajri', Tavástara', je'ej nyaj a'jimi tyi'tyényuusij!
 ¡pajta jáanamuj je'ej nyaj tyi'jíihuaj nyáhuoo muéetzij jimi!
 3 Tavástara', Tavástara', típua'aj a' peyóomua'reerej tyi'táj maj jin quee
 xá'pu'i' huaríj,
 ¿a'tanyíj pu joorényijche'en tí'ij júurij huatyá'itzeere'en?
 4 Ajta muéetzij tu jimi jatyoonyij pej pij tyitaatú'uunyi',
 tyej tyij muaatyátzaahuatye'en.
 5 Néijmi'i nu i nyajúuricamej a'íj jitze tyi'ijchó've' i Tavástara',
 nyajta nu i nyúucaria'ra' jitze tyi'ca'nyej.
 6 Nyáaj nu i Tavástara' jitze tyi'ijchó've'ej
 mequee a'yan a'íimaj i maj tyí'cha'ij tye'ejchó've' tí huatapua'rej.
 A'yájna mati'ij i maj tyí'cha'ij tye'ejchó've' tí huatapua'rej,
 7 Tavástara' jimi xu tyu'chó've'en, mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can,
 jí'nye a'íj pu jitze séejre' i tí jin taxie've' ajta i tyaj jin taxáahuaj séjre'ej.
 8 ¡A'íi pu hua' japua huatányuusij tyi'táj maj jin quee xá'pu'i' huaríj i Israel
 maj jitze ajtyáma'can!

131

Tyiche' huatyényuunyij jitzán tyetyi'ca'nyáaj

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un, David tí ja'a'rij

1 Tavástara', capu i nyaxiéjnyu'caa tyi'táj jin óotzaahuatye',
 canu nyajta je'ej pua'aj tyihuojó'sej,
 canu tyi'táj jéehua xie've' nusu i tí naa tyu'sé'rin
 tyi'táj nyaj quee pújoorej nyej nyij ja'ancuriá'an.
 2 Ajta a'yaa nu een, canu ave'nyuu nyajta quee je'ej ricij,
 a'yaa nu een tí'ij i unyáaque'ej maj moochán jaatzí'tyej
 ajta je'en i náanajra' tyámua' tyé'vi' i jumuáca' jime'.
 ¡A'yaa nu een tí'ij i unyáaque'ej maj moochán jaatzí'tyej!
 3 Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, Tavástara' xu jitze tyi'ijchó've'ej jííj siajta
 jusén jime'.

132

Tyi'táj ti i Dios ja'táratziiri' a'íjci i David

Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

¹ Ootámua'reej, Tavástara', a'íjci i David

pajta néijmi'i tyi'táj ti jin je'ej tyóomua'tzej,

² ootámua'reej tyi'táj ti jin tyámua' naa tya'tóoratziiri',

muéetzij jimi, a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'íjci jimi i Jacob.

³ “Canu nye chi'táj ujo'tyárutyij

canu nyajta huatyáhui'sij nyej nyij huányaso'pe'en,

⁴ canu ootyácusij

canu nyana'aj cǎ tyi'rácusij,

⁵ nyati'ij quee eexúj chi'ij huátyoonyij

a'ín ti'ij ja'a'rij i Tavástara', i ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'íjci jimi i Jacob.”

⁶ A'áa tu a Efrata jáanamujri' maj jatyáxajtasima'aj i ti jitzán séejre' i paj jin tya'tá'ratziiri',

tyajta je'en a'áa itzitáj yo'tyoj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Jáar.

⁷ ¡Tyiche' a'áa jó'ju'un i tyeyúujra' tzajta' i Tavástara'!

¡Tyiche' jimi tyítunutaxi'in véjri' jo'tij a'ín ja'ra'íicajmee!

⁸ Ájchesij, Tavástara', a'íjci jime' i ti jitzán séejre' i paj jin tya'tá'ratziiri', pajta je'en mujo've'me'en a'yájna jo'paj ja'huá'so'pe'en.

⁹ Miche' tyámua' tyityatóosejrata a'íimaj i maj a'jimi tyí'huiire', majta jutyamua've'ej huajíjhua i maj a'jimi tyámua' een.

¹⁰ A'íj paj ootámua'reej i David, muéetzij ti muahuiire', capáj majúujipuan a'íjci i rey muáaj paj ja'antyíhuoj.

¹¹ Tavástara' pu tyi'táj jin tyámua' naa tya'táratziiri' a'íjci i David, a'yaa pu'ij néijmi'i jin tya'róo'astej je'ej ti tya'táratziiri'.

¹² “Séej nu va'cán jin tye'entyárujtye'ej muéetzij ti jitze eerányesij.

Típua'aj a'yóojmua' ma'rá'astej je'ej nyaj tyi'táj jin tya'tányaraj

majta a'íjci i nyúucarij i nyaj jin tyihuá'mua'tyen,

majta je'en a'yan majta huárinyij i hua'yojmua' a'íjma

a'íjma pu jitze jusén jime' séeria'aj ja'mej i maj jin tyu'ta'íjtaj.”

¹³ ¡Tavástara' pu arí a'íj antyíhuo i jiríj Sión ti ántyapuj!

¡A'yaa pu tya'vá'huoo ti'ij a'áa ja'huóochejtye'en!

¹⁴ “A'íi pu i jiríj a'ín pué'een i nyaj jitzán jaxie've' nyej jusén jime' a'yan séjre'ej,

a'áa nu ja'cháaj na'mej, ji'nye a'yaa pu tyina'ránajchaca'.

¹⁵ Jéehua nu tyámua' tyu'tyátoosij a'íjci i tyaja'muacue'raj

nyajta tyámua' tyihuá'cue'tyej a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'.

¹⁶ A'íj nu tyihuo'tyéchejtye'sij i maj jin ja'mua japua huatányuunyij a'íimaj i maj ja'mua jimi tyí'huiire'

nyajta nu tyu'tá'sij mej mij jutyamua've'ej muaajíjhua i maj jimi tyámua' een.

¹⁷ A'áa nu nyij tyu'tá'sij ti'ij huataséjre'en i David ti jin antyúumua'reej.

Nu'ríj i tatzárij tyámua' huáruuj

a'íj nu nyij jimi jaatyátoosij i rey nyaj nyeríj ja'antyíhuoj.

¹⁸ Jéehua nu huápu'íj tyévi'si' huo'taséjrataj a'íjma i maj jájcha'íire',

ajta a'íj nu huápuí'ij tyámua' naa tyu'taséjrataj."

133

Je'ej tyej tyaatáchuiicaj i ti néijmi'caa jin taxie've'

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un, David ti ja'a'rij

¹ ;Xaaséj ti naa een ajta tyámua' naa tyihuá'sejratye'
maj i maj ju'ihuáamua' tyámua' naa néemi'ij metyí'tyechajcaj!

² A'yaa mu een tí'ij i ti naa tyaarie'ej
i maj hua'vá'hua'tyee i hua' mu'uj jitze a'íjma i tyeyúuj tzajta' maj
tyí'huiire'

ajta pu hua'nyeerij jitze hua'cámejra
'asta na'aj quee hua' cijpíj jitze tyí'astij.

³ A'yaa pu huasé'rin tí'ij i ti huariéénajyi'ij i jiríj japua Hermón ti
ántyapuj,

ajta je'en a'áa ja'rá'iixaj i jiríj japua Sión ti ántyapuj.

A'áa pu putyajá'ricij jo'tij i Tavástara' ya'ta'ítyacaa
i ti jin tyámua' tyitaatyátoosij tyej tyij á'tyeevi'in tyajúurij.

134

Che' i Tavástara' tyámua' tyimuaatyátoonyij

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un

¹ ;Che'rój, mua'aj mu siaj jahuiire' i Tavástara'!
;Néijmi'i xu mua'aj tyámua' tyeetyátoonyij i Tavástara',
mu siaj a'úu je'rú'uj i tyeyúujra' tzajta' tí'ijta huariá'tica'rej!

² ;Xa'ajméjca'taxi' jo'tij tyámua' tyejé'een
siajta tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i Tavástara'!

³ ;Che' i Tavástara', i ti jaatyátaahuaca' i tajapúa ti séejre' ajta i cháanacaj,
che' a'íin tyámua' tyimuaatyátoonyij a'ájna imuáj jo'tij já'sejre' i jiríj Sión
ti ántyapuj!

135

Je'ej ti tyi'tíj va'cán jin tyu'muáriej i Dios

¹ ;Alelúuyaj!

Setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuj i Tavástara',
mua'aj xu tyaatatyójtzi're'en, mu siaj jahuiire',

² mu siaj a'úu já'sejre' i tyeyúujra' tzajta' i Tavástara',
jo'tij ja'rájta'cuaj i tyeyúujra' a'íjci i taj Dios.

³ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'íi pu tyámua' een;
jitzán ma'can xu tyu'táchuiicaj, ji'nye a'íi pu tyámua' naa tyi-
huojó'mua'raj.

⁴ Ji'nye a'íj pu antyíhuo i Jacob, ajta a'yan jaatamua'aj tíjin Israel,
tí'ij a'íin pue'éenye'ej já'ra'nyij i ti jitzán jéehua juxie've'.

⁵ Nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej ti i Tavástara' taj Dios
jéetze' va'cán jin antyúumua'reej quee síij ti ajta tyi'tíj jin antyúumua'reej.

⁶ Tavástara' pu néijmi'i jin a'yan ricij je'ej ti tyi'tíj tyí'xie've',
a'yaa pu'uj tána'aj u tajapúa ajta íyan i cháanacaj japua,
a'yaa pu'uj tána'aj i jájritze' tí'ij jo'tij jo'ca'ástimee tyétye' imuáj.

⁷ Jéetirij pu tyítisij a'ájna imuáj jo'tij jóo'asej i cháanacaj,

ajta tyu'tá'sij mej mij tyóona'axcava'ra'an mej mij jáamua'reej tijin
muaatyéviijij,

ajta tyu'tá'sij tí'ij ajta huatá'aacarej.

⁸ A'íi pu a'ín pué'een i tí a'íj jin tyihuo'puéj i tí hua'antyipua'rityej
a'íjma i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca' a'áa maj
já'chajca'aj a Egipto

majta i huá'ya'muaj i maj majta anáatya'aj huanánie'huaca'.

⁹ A'ájna jo'tij jí'ríj jo'huáxiejnyu'caa i Egipto,

a'áa pu jaata'ítyaca' i tí jin naa huasé'rin

a'íjci jimi i tí va'cán jin antyúumua'reej majta i maj jimi tyí'huiire'.

¹⁰ Mui'caa pu i chájta'naj a'íj jin tyihuo'puéj i maj jin antyipuá'riaca',
ajta huo'cuij a'íjma i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj i maj jéehua
uhuácaca'nye'ej:

¹¹ a'íjci i Sihón, rey tí jin tyi'tyávaaca'aj a'íjma jimi i amorreo,

a'íjci i Og, rey tí jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Basán,

ajta néijmi'caa i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj a'ájna a Canaán,

¹² ajta i tyihua'chuéj a'íjma i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj
a'íjma pu huatá' mej mij a'íimaj tya'ancuriáan i tyeítyeristyamua'me'en
Israel maj jitze ajtyáma'can.

¹³ Tavástara', jusén pu jin séejre' i paj jin ántyapuaj;

jusén jime' mu muamua'réeriaj mua'mej.

¹⁴ Tavástara' pu tyámua' tyihua'xa'pui'íntari'tze'en i jutyéityeristyamua';
a'íi pu hua'cu'vej a'íjma i maj jahuiire'.

¹⁵ I hua' sáanturistyamua' a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye' ooroj mu jin
taavijhua majta pláataj,

tyi'tíj pu'uj tyi'pué'een tyáati' tí jumuáca' jin hua'taahuaj.

¹⁶ Mua'ancáatyenyij, ajta camu pújoorej maj tyu'taxáj,

mua'ajri'íjsíjmee, ajta camu atanyéjnye',

¹⁷ mua'ajtanaxiíejmee, ajta camu iityanamúáarajmee,

¡capu na'aj júuricamej hua' jitze séejre'!

¹⁸ A'yaa mu'uj támana'aj een mati'íj i sáanturij

a'íimaj i maj hua'taahuaj

majta i maj a'íjma jimi tyá'tzaahuatye'.

¹⁹ Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, setyu'tatyójtzi're' i Tavástara';

mu siaj tyí'huiire' i tyeyúuj tzajta', setyu'tatyójtzi're' i Tavástara';

²⁰ siajta mua'aj levítaj, setyu'tatyójtzi're' i Tavástara',

mua'aj mu siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íj i Tavástara',
setyu'tatyójtzi're'.

²¹ ¡Miche' tyaatatyíjtzi're'en a'ájna a Sión

a'íjna i Tavástara', i tí a'áa ja'chej a Jerusalén!

¡Alelúuyaj!

136

I Dios tí jusén jime' hua'xie've' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can

¹ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', jí'nye a'íi pu tyámua' een,
jí'nye capu a'náj antyipua'rij i tí jin taxie've'.

² Setyu'tatyójtzi're' i Dios tí néijmi'caa tyí'ijtye' i dioosij,
jí'nye capu a'náj antyipua'rij i tí jin taxie've'.

- 3 Setyu'tatyójtzi're' i hua' Vástara' i maj tyi'tíj jin tyityetyu'uj,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.
- 4 A'íjci i ti a'íi na'aj va'cán jime' tyámua' tyí'uurej,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.
- 5 A'íjna i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre' a'íjci jime' i ti jéehua
tyu'yí'tin,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.
- 6 A'íjci i ti tyámua' jáaruuj i chuéj i jájtyij japua,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.
- 7 A'íjci i ti jaatyátaahuaca' i xicáj ajta i máxcirie',
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've':
- 8 i xicáj, ti'ij tújca jin huányeeri'cij,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've',
- 9 i máxcirie' ajta i xú'ra'vetyee, mej mij tíca' jin huányeeri'cij,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.
- 10 A'íjna i ti tyaapuéj i hua'yoj ti anaquéj huanie'huaca' a'áa maj
já'chajca'aj a Egipto,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.
- 11 A'íjna i ti hui'rájtoj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Egipto,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've';
- 12 a'íjci jime' ti huataméjca'taca' i jumuáca' jime' ti néijmi'i jin putyí'uurej,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.
- 13 A'íjna i ti hua'puaquéj jájsii i jájrij ti po'vij,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.
- 14 A'íjna i ti huo'ta' maj antácinnye'j i jájritze' a'íimaj i maj Israel jitze
ajtyáma'can,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.
- 15 A'íjna i ti ja'vá'naj a jájritze' ti po'vij a'íjci i ti va'cán jin tyí'ijta a'ájna a
Egipto ajta i xantáaru'ustyamua'mua',
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.
- 16 A'íjna i ti jutyéityeristyamua' jo'ví'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.
- 17 A'íjna i ti mui'caa antyipua'rityej i maj va'cán jin tyityetyú'uuca'aj rey
jime',
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.
- 18 A'íjna i ti huo'cu'ij i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj majta jéehua
uhuácaca'nye'ej,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.
- 19 A'íjci i Sihón, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íjma jimi i amorreo,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've',
- 20 a'íjci i Og, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Basán,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.
- 21 A'íjna i chuéj ti huo'riáa' i rey maj tyi'tachuéjca'aj,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've',
- 22 ajta je'en a'íjma tyu'tá' mej mij a'íimaj tya'ancuriáan i Israel maj jitze
ajtyáma'can,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.
- 23 A'íjna i ti ta'tamuá're'rii tyati'íjtá á'viicue'ria'aj,
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.
- 24 A'íjna i ti tajapuá huatányuusij a'íjma jimi i maj tájcha'íire',
ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

²⁵ A'íjna i ti tyihuá'cue'tyej i tyeítyee ajta a'íjma i tyi'tyán maj tyityaací'ij, ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

²⁶ ¡Setyu'tatyójtzi're' i Dios tajapuá ti já'sejre', ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'!

137

Véjri' a'ájna i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaj tijin Babilonia

¹ A'áa tu véjri' ja'ajtyequeetima'aj i játya'naj jitze a'áa tyeje'ejtyáma'can a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Babilonia tyátayiinyaca'aj tyati'íjtá a'íj ootámua'reej i Sión.

² Tyajta a'íjci jitze i ti huá'uuj álamo ti huatóomua'aj a'áa ti ja're'vej a'chájta'

a'íj tu jitze antyaja'cávihuaaj i tyí'tacanaaj.

³ A'ájna, a'íimaj i maj a'áa tojo'jájpuá mataavívi'raj, a'íimaj i maj néijmi'i tyitu'huári'ri',

a'íi mu tahuaviiraca'aj tyej tyij tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj, ¡tyej tyij a'íj tyu'táchuiicaj i chuícarij a'áa ti tyajá'ma'can a Sión!

⁴ ¿Nyi ityáj tyetyu'táchuiicaj i Tavástara' tyi'chuiicarij a'íjci japua i chuéj jo'maj je'ej pua'aj já'ricij?

⁵ ¡Típua'aj muéetzij nyamojo'hua'xin, Jerusalén, che' i nyamuáca' huatyáahuaj i nyamuáca'ta' ti pujmua'!

⁶ ¡Che' i nyenyanúu arávi'taxi'in yujtyí pujmua' típua'aj nye quee muéetzij mo'támua'ree, típua'aj pequee muáaj Jerusalén a'íin pué'eenye' i nyaj jin jéehua nyetyamua've'!

⁷ Tavástara', huo'támua'ree a'íjma i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin edomitas,

a'ájna mati'ij huatyéenyoy'sej i Jerusalén maj ja'chej, a'íi mu a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

“¡Xaatyú'uunaj, siajta xu néijmi'i huatyú'uunaj i ti atátaavijhuaj i chájta'naj jitze!”

⁸ ¡Muáaj, Babilonia, muáaj paj huatyú'uunyi'huaj!

¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti mua'antypuá'ritye'sij ji'nye muáaj paj tyojo'riej!

⁹ ¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti hua'vivi'ran i a'ti'riiramua' ajta je'en huo'tyátzaanaxi'in i tyetyéj japua!

138

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij i Tavástara' jimi tyej tyij tyaatatyójtzi're'en

David ti ja'a'rij

¹ Nyetyimuatatyójtzi're'ej, Tavástara', néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jime'; nyajta muéetzij jimi tyu'táchuiicaj a'íimaj metyi'séeracaj i maj muéetzij muahuíire'.

² A'áa nu pujmua' ja'ajtunutaj jo'tij jo'tyéjvee a' tyejúuj nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en a'íjci jime' paj nyaxie've' ajta i ti muéetzij jimi jì're'can jime',

ji'nye muáaj paj jaataséjrataca' i paj jin ántyapuaj pajta a'nyúuca néijmi'que' ti'ij na'aj pua'máj tyí'sejre'.

³ Nyati'ij muéetzij jimi huatyéenyuj, muáaj paj náanamujri',
pajta jéetze' ca'nyíjra'aj naatá'.

⁴ Néijmi'i mu tyimuaatatyójtzi're'ej a'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua
mati'ij jáanamuj tyi'tíj paj jin tya'tá'ratziiri'.

⁵ A'íi mu tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara' a'íjci jime' je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca',
ji'nye va'tíj pu séejre' i Tavástara' ti jin naa huasé'rin.

⁶ Tyij ajta i Tavástara' jútye' imuáj já'sejre',
a'íj pu jitze rányeej i tyéviij ti quee óotzaahuatye',
ajta a'ímuáj já'sejre' a'íjma jimi i maj óotzaahuatye'.

⁷ Ti'ijta je'ej pua'aj nye jimi tyí'rijcaj,
muáaj paj nyecha'íij puá'mej nyej nyij nyooj júurij;
muáaj paj uyo'ta'ítyij i paj jin néijmi'i putyí'uurej pajta nyajapuáj
huatányuusij

a'íjci jimi i maj jin nyajaaxiejvi' a'íimaj i maj nyéjcha'íire'.

⁸ ¡Tavástara' pu néijmi'i jin tyámua' tyí'uurej
tyi'tíj ti arí nye jimi a'yan tyu'taxájtaca'!
Tavástara', jusén jime' pu séejre' i paj jin taxie've';
¡capáj jataxá'huata'an tyi'tíj paj períj jin uhuatyé'chej!

139

Dios pu néijmi'i tyí'mua'reej

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti
ja'a'rij

¹ Tavástara', muáaj paj períj naatyéesej pajta tyámua' tyí'nyamua'tyej,

² muáaj paj néijmi'i mua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'íj,
tyij pajta a'ímuáj já'sejre' muáaj paj jamua'reej je'ej nyaj tyí'mua'tzej.

³ Muáaj paj jamua'reej jó'nyaj jooméj nusu jó'nyaj nyeríj je'ré'nyej,
¡néijmi'i paj mua'reej tyi'tíj nyaj je'ej uurej!

⁴ Capu eexúj i nye tyenyij jitze séejre' je'ej nyaj tyu'taxájtaj,
pajta muáaj, Tavástara' papu'ríj jamua'reej.

⁵ Néijmi'que' paj períj nyeríanaj;
muáaj paj nye jitze rámejca'aj.

⁶ Capu nye jitze séejre' i nyaj jin néijmi'i tyu'yí'tihua'an,
¡huápuí'ij pu nyetyesi'huaritye' nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyij!

⁷ ¿Nyi je'ej tyí'rij nyej nyij imuáj je'ej huárutyej, a'íjci jimi i júuricama'ra'
i Dios?

¿Ji'nye yaa pujmua' naatánya'uunaj, nyej nyij a'ímuáj já'sejria'aj muéetzij
jimi?

⁸ Tipua'aj jútye' imuáj nyajra'nyij nyej nyij tajapuá já'sejria'aj;
a'áa paj muáaj já'sejre',

na'ríij tyétye' imuáj anyo'cájrutyej i chuéj tzajta',
a'áa paj pajta muáaj já'sejre';

⁹ Na'ríij naatará'ra'an a'ájna pujmua' jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij,
na'ríij a'áa jé'ta' nya'huányechejtye'en i jájritze' a'áa ti ajta já'sejre' a xicáj
ti jé'ejnyinyiij,

¹⁰ a'áa pu ajta a'muáca' nyecha'íij ja'mej;
muáaj paj a'muáca' jin quee naatátoosij.

¹¹ Tipua'aj a'yan nyetyi'mua'tzej nyaj a'áa jo'tyénaya'avaaj jo'tij jo'tíca',

na'ríij tíca'rij huatyóotaahuaj i tatzárij ti nye jitze séejre',

¹² capu i tíca'rij muéetzij jimi naatyá'avaataj,

ajta i tíca'rij a'yan tyo'tátaasij ti'ij i tújca'rij.

¡A'íjna i tíca'rij ajta i tatzárij muéetzij jimi mu juxa'aj mana'aj een!

¹³ Muáaj paj a'íin pué'een i ti néijmi'i i nye tyévira' huatyátaahuaca';
muáaj paj naatyátaahuaca' jucáara' jitze i náanaj.

¹⁴ Nyetyi'muatyojtzi're' ji'nye tyámua' nu tyo'taséj,

ji'nye naa pu tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.

¡A'íj nu tyámua' naa tyí'mua'reej!

¹⁵ Ajta quee a' jimi aviitzi'huaca'aj i nye tyévira' ti'ij huave'sej

nyati'ij nyáaj aviitzi'jin tyátaavijhuasime'ej,

nyati'ij tyátaavijhuasime'ej a'ájna jo'tij quee jáa'rij ti a'tíj jaaséj.

¹⁶ Mua' ji'síj pu jaaséj ti'ij i nye tyévij tyóotaahuasime'ej,

néijmi'i pu arí a'yan tyé'yu'si'huaca'aj a'yu'xaa jitze.

Pajta jaataxájtaca' a'chu nyaj pua'an xicáj á'tyeeren nyajúurij

nyati'ij quee eexúj séej xicáj a'tyéevi'caj.

¹⁷ Nyaj Dios, huápu'i'ij pu naa na'séjratye' je'ej paj tyí'mua'tzej;

ajta quee a'náj tye'entyipua'rij je'ej paj muáaj tyí'muarie'.

¹⁸ Típua'aj nyáaxie've'ej nyaj jaatyé'iten, jéetze' pu mue'tíj ja'mej quee i
séj a'áa ti ja'ajtyájcaj a jájrij ti ja'vá'asej;

ajta típua'aj pu nyana'aj néijmi'i tyu'tyé'iten, nyóoche' nu ajamuán
séeria'aj na'mej.

¹⁹ Nyaj Dios,

huári'ri' i huá'juuricamej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij

pajta a' imuáj huojóohua'xij nye jimi i maj tyí'tyacui'caa,

²⁰ pajta a'íjma i maj muéetzij je'ej pua'aj tyí'muaxaj

majta cha'mana'aj tyí'tíj jin a'jimi rányuuj.

²¹ Tavástara', ¿nyi nye quee nyajta hua'xana've' a'íjma i maj muéetzij
muájcha'íire'

nyajta quee hua'xie've' a'íjma i maj a'jimi rányuuj?

²² ¡Néijmi'i nu i nyajúuricamej jin hua'xana've'!

¡A'yaa nu tyihuá'xaj tíjin nyaj hua'ajcha'íire'!

²³ Nyaj Dios, naatyéesej i nyatzájta', pata'aj jáamua'tyij i nyaxiéjnyu'caa;
tyámua' paj tyinaatyéesej, pata'aj jáamua'reej je'ej nyaj tyí'mua'tzej,

²⁴ naaséj típua'aj a'íj jitze nu'cáame'en i juyéj ti je'ej pua'aj een,

pajta je'en a'íj jitze nu'cájuyetyej i ti jusén jime' séejre'.

140

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij ti'ij i Dios taatyáhuire'en

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti
ja'a'rij

¹ Tavástara', pata'aj nyajapuáj huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj
tyityetyúucha'ij;

pajta naatyécha'íin a'íjma jimi i maj ucóonyo'se've',

² a'íjma jimi i maj tyámua' ju'uurej mej mij tyi'tíj je'ej pua'aj huá'uurej

majta a'náj tina'aj junyo'si'tye'ej.

- 3 Hua' nyanúu pu antyipyíijmee, a'yájna tí'ij i cú'cu'uj tyí'nyanuu, ajta i maj jin tyí'xaj a'yaa pu een tí'ij i cú'cu'uj tyí'hua've'rij.
- 4 Tavástara', náacha'ij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj ricij, náacha'ij a'íjma jimi i maj junyo'si'tye'ej, i maj tyí'tíj je'ej tyí'xa'puí'intare' nyej nyij nyáaj eeriá'itzen.
- 5 A'íimaj i maj óotzaahuatye' a'íi mu tyí'tíj jin nyacuanamuaj, majta meríj tyámua' tyú'ruuj i maj jin naatyéevi' majta je'en naatyáji'que'en, a'áa mu meríj tyámua' ja'huooruj jó'nyaj jo're'nyinyij.
- 6 A'yaa nu nyeríj tyaaté'exaa i Tavástara' tíjin: “Muáaj paj nyaj Dios pué'een, ¡náanamujri', je'ej nyej nyáaj a' jimi jéehua tyá'huoo!
- 7 Tavástara', Tavástara', nyaj japua paj huatányuunyij mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej, muáaj paj jacha'ij i nyaj mu'uj a'ájna jo'maj já'nyo'se'.”
- 8-9 Tavástara', capáj tyi'tá'care'en tí'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej tí a'ín tyá'xie've' i tí je'ej pua'aj ricij; capáj tyi'tá'care'en tí a'yan atyojo're'nyinyiica'an je'ej tí arí a'ín tyaaxá'puí'intarej. A'íimaj i maj nyájnaamuaj a'íi mu nye jimi eecámu'vajra, che' a'íjma japua rájvetyij i maj jin jaxie've' mej mij nyéetzij je'ej pua'aj náa'uurej.
- 10 Che' a'íjma japua rávatzij i tí'ixcuáa tí a'táatimee, miche' a'áa huaja'tyáhua'xij jo'tíj ja'tyácucu'un, jo'maj quee che' a'náj je'táciinyij.
- 11 Che' quee a'yan séjre'ej i cháanacaj japua a'íjna i tí tyí'hue'tacaa, che' i tí je'ej pua'aj een jaatamuáritye'en a'íjci i tí ucónyo'se've' ajta je'en jo'puá'ritye'en.
- 12 Nyáaj nu jamua'reej tí i Tavástara' já'xa'puí'intari'tze'en a'íjci i tíquee je'ej tyéejviicue' ajta japuan huatányuusij a'íjci i tí quee je'ej jájtyoovej.
- 13 A'íimaj mu i tyétyacaa maj tyámua' tyityetyúucha'ij ty-imuaatatyójtzi're'ej; ¡majta a jimi júurij muá'ju'un i tyeítýee maj tyámua' tyityaajú'!

141

Nyáaj nu muéetzij jitze rányeej

Chuícarij David tí ja'a'rij

- 1 Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástara', ¡jiye'tzín paj mujo've'me'en!, ¡huánamujri' i nyenyúucaa nyati'ijta muéetzij jimi huatyényuunyij!
- 2 Che' a'yan eenye' i nyaj jin huatyényuusij a jimi tí'ij i íjcuca, ajta i nyaj a' jimi ajmójca'taxi'in, a'yájna tí'ij chúmua' maj a'jimi tyu'támu'vejritaj.

3 Tavástara', muáaj paj tyámua' tyéecha'ín je'ej nyaj tyu'taxájtaj; tyámua' paj tyináacha'ín nyati'ijta tyí'xajtaj.

4 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'íj jitze tyi'riá'mua'sime'en i tí quee xá'puí', capáj tyi'tá'care'en nyej nyij je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'íj

nusu nyej nyij a'íjma jamuán tyí'cua'ajcaj i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'ij.

⁵ A'yaa pu tyí'xa'puí' ti puéjtzij naata'an a'íjna i tyévíj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij,

che' ajta i ti naa curiá'rie' nyejtya'xi'in.

Néijmi'i nu a'íj tya'ancuriáa'sij,

tyij ajta nye jimi je'ej pua'aj tyí'rijcaa, muéetzij jimi nu huatyényuusij.

⁶ A'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i maj je'ej pua'aj ricij a'íjma mu puéjtzij huo'tá'sij,

majta je'en jaséjran nyej nyáaj tyámua' eenye' tyí'xajtaca'aj.

⁷ Tyihuá'carij pu a'áa tyojo'je'estíma'aj ja'mej jo'maj tyityajá'ava'tacaa, a'yájna tí'ij chóota' maj metyo'íicha'ajra'nyij.

⁸ Tavástara', Tavástara', nyáaj nu muéetzij jitze rányeej.

Muéetzij jimi nu jahuoo paj naatyáhuiire'en: capáj manúujipuan.

⁹ Pajta nyajapuáj huatányuunyij tyi'tíj maj jin jaxie've' maj náacuanamuaj;

pajta nyajapuáj huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'ij.

¹⁰ Miche' a'íimaj a'íjna jin huavívi'ri'huaaj i maj tyámua' jáaruuj, ajta nyáaj nyiche' nyooj huame'en.

142

Muáaj paj a'ín pué'een i nyaj jitzán huatyényahuiire'ej

Je'ej ti tyihuo'muá'tyej ajta je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i David, tí'ij tyásta'naj jitze je'rácatyíi

¹ Ca'nyíin nu jin jahuoo i Tavástara' jimi,

ca'nyíin nu jin jahuavíij tí'ij a'ín ná'ancu'vaxi'.

² A'íj nu jimi jaataséjrataj tyi'tíj nyaj jin nyenyuuste',

a'íj nu jimi jaataséjrataj tyi'tíj nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej

³ nyati'ijta huápuí'ij quee je'ej tyéejtyoove'en.

Tavástara', muáaj paj jamua'tyej i nyaj juyéj,

a'íjci i juyéj nyaj jitzán huaméj,

a'áa mu tyi'tíj tyámua' jó'ruuj mej mij naatyéevi'.

⁴ Nyajta a'áa jóonyeerij a' nyamuáca'ta' pujmua'

ajta quee a'tíj aja've'mej tí'ij naatáhuiire'en.

¡Capu ma' a'tíj tí'ij nyajapuáj huatányuunyij!

¡Capu ma' a'tíj nyej nyáaj jitzán juxié'va'aj!

⁵ Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástara',

A'yaa nu nyij tyí'mua'ixaatye' tíjin: "Muáaj paj a'ín pué'een i nyaj jitzán huatyényahuiire'ej;

muáaj papu'uj a'ín pué'een i ti nye jimi séejre' íjíj nyej nyooj júurij."

⁶ Huánamuajri' je'ej nyaj a'jimi tyá'huoo,

ji'nye canu che' nyaca'nyej yényesejre',

Nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjma jimi i maj nyamuaritye',

ji'nye jéetze' mu a'íimaj uhuácaca'nye' nyequee nyáaj.

⁷ Pata'aj ní'rátoonyij a'yújna jó'nyaj je'tyánami'

nyata'aj nyij nyáaj tyimuaatatyójtzi're'en.

A'íi mu mij nyej jimi atahuíistira'aj i tyeétyee maj quee tyi'tíj jin á'itzeere'

típua'aj períj muáaj tyámua' tyinaatyátoonyij.

143

Muéetzij jimi nu nyeríj tyu'tyáaca'an

Chuícarij David ti ja'a'rij

¹ Tavástara', huánamuajri' je'ej nyaj a' jimi tyi'tyényuusij,
tyámua' paj tyáanamuaaj je'ej nyaj tyá'huoo.

¡Pajta naatájeevej, ji'nye muáaj paj tyámua' een pajta quee tyi'tíj jin
á'itzeere'!

² Capáj jahuaviiraj ti'ij jaataxáj tyi'tíj ti jin quee xá'pui' huaríj a'íjna i ti
muéetzij muahuíre',
ji'nye néijmi'i mu muéetzij jimi á'itzeere'.

³ A'íimaj mu nyamuaritye' i maj nyéjcha'íire',
majta chóota' meríj naatzínajraa,
ca'nyéjrij mu jin nye'ijtye' nyej nyij a'áa ja'chajca jo'tij jo'tíca',
a'yájna mati'ij i maj meríj á'tyeej maj huácuuj.

⁴ Huápui'ij nu quee che' je'ej tyéejtyoovej,
ajta i nyaxiéjnyu'caa quee che' je'ej jájtyoovej.

⁵ Nyáamua'ree je'ej ti jájcuaj tyí'eenye'ej,
nyajta a'íj jitze tyí'mua'tzej je'ej paj muáaj tyu'muáriej.

⁶ Muéetzij jimi nu ajmójca'taxi'ij,
muéetzij jimi nu jaxie've' nyaj huaye'en, a'yájna ti'ij i chuéj ti huáchij.

⁷ Tavástara', ¡ca'nácan paj naatájeevej,
ji'nye canu che' tyámua' tya'tányuuevej!
Capáj nye jimi ajtáyi'can,
ji'nye a'yaa nu éenye'ej na'mej mati'ij i mui'chítýee.

⁸ Ti'ijta íiya' putyí'rijcáj muáaj paj no'támua'reeritzi'tye'en i paj jin
nyaxie've',

ji'nye muéetzij nu nyeríj jitze tyu'tyáaca'an.
Muáaj paj no'támua'reeritzi'tye'en je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij,
ji'nye muéetzij jimi pu já'ma'can tyi'tíj nyaj a'yan tyí'xie've'.

⁹ Nyajapuáj paj huatányuunyij, Tavástara', a'íjma jimi i maj nyéjcha'íire',
ji'nye muéetzij jimi nu jahuoó paj naatyáhúire'en.

¹⁰ Náamua'tyej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've',
ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een.

¡Che' a' júuricamej ti naa een náavi'tisime'en
a'íjci jitze i juyéj ti huatóoje'yey!

¹¹ Muéetzij jitze ma'can, Tavástara', ¡naatá' nyej nyij júurij!

Ji'nye ji'réenya'aj paj séejre', ¡niiráatoj nyej nyij quee je'ej
tyé'nyamua'ajcaj!

¹² Ji'nye capáj tyi'tíj jin á'itzeere', ¡hua'antyipua'ritye' a'íjma i maj
nyéjcha'íire'!

¡Hua'antyipua'ritye' néijmi'caa a'íjma i maj nyéjcha'íire', ji'nye nyáaj nu
a'íin pué'een i ti muahuíre'!

144

Je'ej ti i Dios tyí'tyojtzire' a'íjna i rey ti jin tyi'tyéjvee
David ti ja'a'rij

1 ¡Che' tyámua' eenye' i Tavástara', i ti nyecha'ij!
 A'íi pu a'íin pué'een i ti tyámua' tyí'nyamua'tyej ajta tyámua' nya'uurej
 nyej nyij tyu'tyámue'tin nyati'ij huatyényo'se'en;
 2 a'íi pu nya' amíincuj pué'een ti quee tyi'tíj jin á'itzeere', a'íj nu jimi
 tyámua' tyí'cha'íiri'huaj;
 i ti jéetze' jútye' imuáj já'sejre' nyej nyij jitzán huatyénya'avaaj, i ti
 nyajapuáj huatányuusij,
 a'íi pu a'íin pué'een i ti nyacánasij, a'íj nu nyij jin huatyényanasij;
 a'íi pu tyu'tá'sij nyej nyij tyihuo'ta'íjtye'en a' chájta' maj jo'cháatimee.

3 Tavástara', ¿tyi'tanyí pué'een i tyáati', pej pij quee yó'hua'nan?
 ¿Tyi'tanyí je'ej tyi'pué'een i tyévi, tí'ij a' jitze juxie've'?
 4 A'íjna i tyáati' a'yaa pu een tí'ij séej paj ucayáatira'nyij;
 ajta i ti jin júurij a'yaa pu mutyojo'yi'ij tí'ij i quéenyi'istarij.
 5 Tavástara', tya'antácuunaj u tajapuá, pajta je'en mujo'vé'me'en;
 pajta japuan tyí'astij i jiríj tí'ij ájcitzujtarej;
 6 pajta tyu'táhua'xij i tyiá'i'rij, majta huatyóona'axcava'xi'in,
 pajta je'en huo'tamuáritye'en a'íjma i maj muájcha'íire'.
 7 Mu paj jo'taméjca'aj jútye' imuáj,
 pajta nyajapuáj huatányuunyij i jájritze', ji'nye nu'ríj tin atyámui'sij;
 nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjci jimi i maj jin uhuácaca'nye'ej a'íimaj i
 tyeítyee nyaj quee huá'muajtyej,
 8 a'íimaj i maj tyí'hue'tacaa
 majta ajmécatacaa mej mij hue'tzij jin tyu'taxáj.

9 Tavástara', jájcuacan nu i chuícarij a' jimi huatáchuiicaj;
 nyetyu'táchuiicaj muéetzij jimi a'íjci jitze i canárij.
 10-11 Muáj, mu paj hua'tá'caa mej mij tyu'tyámue'tin i maj rey jin
 tyityetyu'uj;
 muáj, mu paj japuan huatanyúj a'íjci i David muéetzij ti muahuíire',
 nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjci jimi i náhuaaj ti tyu'jé'caj;
 nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjci jimi i maj jin uhuácaca'nye'ej a'íimaj i
 tyeítyee nyaj quee huá'muajtyej,
 i maj hue'tzij jin tyí'xaj
 majta ajmécatacaa mej mij hue'tzij jin tyu'taxáj.

12 A'íimaj i tayójmua' a'yaa mu tyí'tyahuose' tí'ij i ítyei'rij tyej tyámua'
 tyí'uurej;
 majta i tayójmua' maj úucaa naa huasé'rihua'an a'yájna tí'ij i chí'ij jitze ti
 arúu'pu'uj
 i ti jitzán aróoca'nyej a'íjna i tyejúuj.

13 Ajta i tyi'tachojrij tzajta' tyó'jistij,
 néijmi'i pu cue'ráj a'úun tyó'cataj.
 Majta i taya'muaj jéehua mu támui'rij,
 mu'ríj jéehua ví'ra'aj séejre' néijmi'que'.

14 Majta i taya'muaj huáacasij a'íi mu majta meríj ju'tzaj,
 majta quee tyitya'rájhua'naj.
 Camu tyi'tíj jin je'ej tyí'tyejijhuaj a' cáayej jitze.

15 ¡Miche' huatóotyamua've'en a'ájna a' chájta' jo'tij néijmi'i a'yan
 tyejé'een!
 ¡Miche' huatóotyamua've'en a' chájta' jo'tij i Dios huaja' Vástara'!

145

Miche' néijmi'i i tyeítjee tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

Je'ej ti tyu'táchuiicaca' a'íjna i David

¹ A'íj nu huataxájta je'ej paj va'cán jin tyí'ijta, nyaj Dios pajta nyaj rey; a'náj tina'aj nu tyámua' tyeetyátoosij i paj jin ántyapuaaj.

² Ti'íj púna'aj nu tyi'muatyóotzi're'ej na'mej, nyajta muéetzij jitze ma'can a'náj tina'aj tyi'chuíicaj na'mej.

³ Va'cán pu jin tyi'tyéjvee i Tavástara' ajta jimi a'yan tyi'tyéevijtij tyaj tyu'táchuiicaj, jéetze' pu va'cán jin antyúumua'reej quee i tyaj jin tyojó'itej.

⁴ I hua' huásimua' majta i ti'ríij a'íi mu tyámua' tyu'tyátoosij muáaj paj tyú'taahuaca',

a'íj mu xáataj muá'ju'un je'ej paj muáaj tyi'tíj va'can tyú'taahuaca'.

⁵ A'íj mu xáataj muá'ju'un i ti naa huasé'rin muáaj paj jin ajtyámua'reej, nyajta nyáaj a'íj nu jitze tyí'nyamua'tziitye'en i ti naa tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.

⁶ A'íj mu tyi'xáataj muá'ju'un muáaj paj tyú'taahuaca' i paj néijmi' jin putyi'uurej ti huápu'i'ij tyé'tyesi're', nyajta nyáaj a'íj nu huataxájta i paj va'cán jin tyi'tyéjvee.

⁷ A'íj mu xáataj muá'ju'un paj huápu'i'ij naa tyí'tyevij, majta jutyámua've'ej mejíhuaj a'yan metyi'xáataj muá'ju'un paj jì'rénye'ej séejre'.

⁸ Tavástara' pu naa tyihuojó'mua'raj ajta tyihua'cu'vej, capu jiye'tzín tyo'cájaaxiejve' ajta jéehua taxie've'.

⁹ Tavástara' pu jì'rénnya'aj séejre' néijmi'caa jimi, ajta tyámua' naa tyí'cha'ij i ti tyú'taahuaca'.

¹⁰ ¡Miche' tyimuaatatyójtzi're'en, Tavástara', tyi'tíj paj muáaj tyú'taahuaca'!

¡Miche' a'íimaj tyimuaatatyójtzi're'en i maj a' jimi tyámua' een!

¹¹ ¡Miche' a'íj huataxáj i ti huápu'i'ij naa huasé'rin a'íjna i paj jin tyí'ijta!

¡Miche' a'íj huataxáj i ti quee a'tíj a'yan tyeeý'tin ti a'yan tyu'muárie'en!

¹² ¡Miche' i tyeítjee jáamua'reej paj muáaj néijmi'i putyi'uurej ajta i ti va'tíj séejre' a'íjna i paj jin tyí'ijta!

¹³ A'íjna i paj jin tyí'ijta a'íj paj jin jusén tyu'ta'íjtaj, ajta i paj jin antyía'mua'reej jusén jime' pu séeria'aj ja'mej.

¹⁴ Tavástara' pu huo'tyácajtje'sij a'íijma i maj eetávitzej ajta hua'aj ja'puanaj a'íijma i maj quee uhuácaca'nye'.

¹⁵ Néijmi'i mu muéetzij jitze rányejnye' majta a' jimi tyi'ijchó've' paj muáaj tyihuo'tá'an i ti tyí'cue'ri' a'náj ti a'yan tyí'xa'pu'i'in.

¹⁶ Muáaj paj huataméjca'taj, pajta a'íjci jime' axie'vi'ra' jin tyámua' tyihuo'tyátoosij a'íijma i maj júurij.

¹⁷ Tavástara' pu tyámua' een i ju juyéj jitze, ajta jéehua tyámua' tyí'uurej je'ej ti a'íin tyí'taxie've'.

¹⁸ Tavástara' pu véjri' séejre' a'íijma jimi i maj jimi jahuoo, a'íijma jimi i maj tzáahuatyira'aj jin jahuoo.

- 19 A'íi pu a'yan rinyij je'ej maj tyá'xie've' i maj tzáahuatyira'aj jimi tyícha'ij;
 mati'ijta jahuaviiraj ti huo'táhuire'en, a'íi pu huá'namuaj ajta hua' japua huatányuusij.
- 20 Tavástara' pu huá'cha'ij a'íijma i maj jaxie've',
 ajta hua'antyipua'ritye'sij a'íijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.
- 21 ¡Che' i nye tyenyij tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'!
 ¡Miche' néijmi'i tyámua' tyeetyátoonyij je'ej ti a'íin ántyapuaj,
 ijíij majta jusén jime'!

146

Je'ej tyaj tyu'táchuiicaj i Dios ti tyú'taahuaca'

1 ¡Alelúuyaj!

- Néijmi'i nu i nyaj júuricamej jin tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara'.
- 2 Nyáaj nu tye'tyóotzi're'ej na'mej i Tavástara' nyati'ij nyooj júurij;
 nyetyi'chuicaj nu na'mej i Dios jimi nyati'ij nyooj séjre'ej.
- 3 Caxu a'íijma jitze tyí'ca'nyej i tyétyacaa maj jéehua juxie've',
 a'íijma jimi i tyeítjee maj quee pújoorej maj séej japua huatányuunyij,
 4 ji'nye tipua'aj meríj huácui'nyij chuéj mu majtáhua'aj huatyóotaahuaj,
 a'íj pu'uj tána'aj xicáara' jitze tye'entyipua'rij i maj jin tyí'muarie'ca'aj.
- 5 Che' jutyamua've'ej i ti ja'ancuriáa'vej ti i Dios ra' i Jacob jaatáhuire'en,
 a'íjna i ti tyí'ijchó've'ej i Tavástara' jimi ti Dios ra' pue'éen.
- 6 A'íi pu jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre', i cháanacaj ajta i jájrij,
 ajta néijmi'i a'íj ti jitze tyí'sejre'.
- A'íi pu a'náj tina'aj ja'rá'astee i junyúucaa
- 7 Tyámua' pu tyí'uurej a'íijma jimi i maj quee je'ej jájtyoovej
 ajta tyihuo'tá'sij i cue'ráj a'íijma i maj tajcuj.

- Tavástara' pu hui'rátoosij a'íijma i maj námi',
- 8 Tavástara' pu hua'tanyéjnye'rityee a'íijma i maj aracúcu'nyijmee;
 Tavástara' pu hua'aj ja'puanaj i maj meríj eetavátzij,
 Tavástara' pu hua'xie've' i tyeítjee maj tyámua' tyí'tyesejre',
- 9 Tavástara' pu huá'cha'ij a'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can
 ajta huá'cha'ij a'íijma i xá'ricaanyij ajta i úucaa maj an-
 tyúujimua'astariaca',
 ajta huojó'hua'naj i juyéj jitze a'íijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.
- 10 Mua'aj mu siaj Sión ja'chej, Tavástara' pu jusén jime' tyí'ítaj ja'mej,
 ajta i ja'mua Dios pu ajta jusén jime' séeria'aj ja'mej.

¡Alelúuyaj!

147

Capu juxa'aj na'aj huó'ruuj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee

1 ¡Alelúuyaj!

- ¡Naa pu xá'pui' tyaj tyu'táchuiicaj i Dios jimi!
 ¡A'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'íj jimi tyámua' naa tyu'táchuiicaj!

- 2 Tavástara' pu ajtáhua'aj jaatyátaahuaj i chájta'naj Jerusalén
ajta hua'ajsiire'ej a'íjma i Israel maj jitze ajtyáma'can i maj jo'vátzij.
- 3 A'íi pu tyihua'huaatye'en i maj quee tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta',
ajta tyihua'huáatye'ej jo'maj tyajá'puejtyi'huaj.
- 4 A'íi pu jamua'reej a'chu maj ará'asej i xú'ra'vetyee,
ajta je'en séej ajta séej huataxájta je'ej ti ántyapuaj.
- 5 Va'cán pu jin antyúumua'reej i taj Dios, ajta néijmi'i putyí'uurej,
capu mu' jóo'asej i ti jin tyu'yí'tin.
- 6 Tavástara' pu ca'nyijra'aj hua'tá'caa a'íjma i maj quee óotzaahuatye',
ajta jéehua pu huápu'i'ij huo'tyáxaahuataj a'íjma i maj je'ej pua'aj
tyityetyúucha'ij.
- 7 Setyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi setye'tyóotzi're'ej;
siajta tyu'táchuiicaj i taj Dios jimi, a'íjci jitze i canárij.
- 8 A'íi pu jo'tánaamuaj i tajapuá ti séejre' a'íjci jime' i jéetirij,
ajta tyámua' huá'uurej i víityee mej mij huatyéviiey i cháanacaj japua,
ajta tyi'tá'caa ti i ixáj ajnyéj a itzitáj,
- 9 tyihua'cue'tyej i tyi'tyán maj tyityaací'ij
ajta a'íjma i hua'yojmua' i cua'tzáaj mati'ij aja'ci'xij.
- 10 Capu i ti jin uhuájca'nyej i cahuáayu' nusu i tyáati' ti jéehua
uhuájca'nyej
capu a'íin jitzán juxie've' i Tavástara',
- 11 a'íi mu jitzán juxie've' i maj tzáahuatyira'aj jimi tyícha'ij,
i maj jitzán tyi'ca'nyej i ti jin hua'xie've'.
- 12 Mua'aj mu siaj Jerusalén huacháatimee, setyu'tatyójtzi're' i Tavástara';
siajta mu siaj Sión ja'chej, setyu'tatyójtzi're' i ju Dios.
- 13 Ji'nye a'íi pu tyámua' tye'tyáacajtye jo'tij ja'pueertaj
ajta tyámua' tyihuo'tyájtto a'yóojmua' a'ájna a chájta'.
- 14 A'íi pu tyu'tá'sij paj axáahuaj séjria'aj a' chuéj japua
ajta a'íj muaatá'sij i tyeríicuj ti jéetze' jí're'en.
- 15 A'íi pu junyúucáa ujo'ta'ítyij i cháanacaj japua,
ajta i nyúucaria'ra' pu jiye'tzín yará'astij.
- 16 A'íi pu jataahuaj i séerij cuxáa ti muxáj ti pué'eenye',
ajta séerij ajnyésij néijmi'que' i chuéj japua ti'ij i chuéj ti muíinyij.
- 17 A'íi pu ajta i séerij ujo'ta'ítyij a'yájna mati'ij i tyéetyee;
ajta a'íjci jime' i cimúajrij ti ujo'ta'ítyij, a'íj pu jin i jáj séerij hu-
atyóotaahuaj.
- 18 Ajta je'en i junyúucáa mujo'ta'ítyij, aj pu'ij i séerij huatóopua'rij;
a'íi pu tyu'tá'sij ti huatá'aacarej, aj pu'ij i jájtyij huatámui'yij.
- 19 A'íi pu tyu'tá' ti jáamua'tyij i Jacob, i Israel,
i junyúucáa, i nyúucarij ti jin tyí'ijta ajta je'ej ti tyeetyájtto.
- 20 Capu a'yan huó'ruuj i maj séej chuéj japua já'ma'can,
i maj quee a'náj jaamua'aj je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca'.

¡Alelúuyaj!

148

I Tavástara' ti tyú'taahuaca' a'íi pu tyé'tyójtzi're'

1 ¡Alelúuyaj!

¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' jútye' imuáj u tajapuá!

¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' jútye' imuáj!
 2 ¡Mua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, néijmi'i mu siaj jimi tyí'huiire'!
 ¡Mua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, tajapuá siaj tyí'cha'ij!
 3 ¡Setyu'tatyójtzi're' siajta mua'aj, xicáj ajta i máxcirie'!
 ¡Mua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, tatzárij siaj naa huasé'rin!
 4 ¡Tyu'tatyójtzi're', tajapuá jútye' imuáj paj já'sejre',
 pajta muáj jáytyij, japuan paj já'sejre' i tajapuá ti séejre'!
 5 Setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuj i Tavástara',
 ji'nye a'í pu séej na'aj jin tyu'ta'íjtaca' aj pu'ij néijmi'i tyú'taavijhuaca';
 6 a'í pu a'yan tyeetyájtóo ti'ij jusén jime' séjre'ej,
 ajta nyúucarij jin tyu'ta'íjtaca' ti a'yan tyúuxie've' maj néijmi'i ará'astej.
 7 ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' i cháanacaj japua,
 tyi'tyán maj viváajma'aj tyí'tyesejre' i jájritze', i jájritze' jo'tij ja'tyáati'!
 8 ¡I maj tyóona'axcava'ra majta i tyéetyee, i séerij ajta i ti huariéenajyi'ij!
 ¡Ajta i áacaj ti a'yan ricij je'ej ti tyu'ta'íjtyi'huaca'!
 9 ¡I jirij ajta i ti cavi'yetze'ejmee!
 ¡Néijmi'i i jucúj ajta i ítyei'rij ti tyí'tajcaa!
 10 ¡Tyi'tyán ya'muáatyee majta i simuáruunyij!
 ¡I pína'see majta i chóota' maj huacínayajci'ij!
 11 ¡I maj tyí'ijta i cháanacaj japua majta i chájta'naj jitze!
 ¡I maj tyí'ijta majta i tajtúhuaanyij cháanacaj japua maj tyí'ijta!
 12 ¡Tyétyacaa majta i úucaa, tyáamua majta i huásij!
 13 ¡Néijmi'i xu tyaatatyójtzi're'en i Tavástara' ti jin ántyapuj,
 ji'nye a'í pu'uj a'íjna jin ántyapuj i jútye' imuáj ti já'ma'can!
 ¡I ti jin néijmi' putyi'uurej tajapuá pu já'sejre' ajta úyan cháanacaj japua!
 14 ¡A'í pu tyu'tá' mej mij néijmi'i putyí'uuriaj i maj jitzán ajtyáma'can!
 ¡A'í mu néijmi'i tyaatatyójtzi're'ej i maj jimi tyámua' een,
 a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, chájta'naj ti jimi véjri' séejre'!
 ¡Alelúuyaj!

149

Dios, i ti néijmi'i tyú'taahuaca' ajta Rey jin tyi'tyéjvee

1 ¡Alelúuyaj!

Jájcuacan xu tyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi,
 a'áa xu tyaatatyójtzi're'en jo'maj jóosiire' i maj jimi tyámua' tyi-
 tyetyúucha'ij.
 2 Xatóotyamua've' mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siajta Sión siaj
 jo'cháatimee,
 ji'nye Dios pu néijmi'i ja'mua jimi tyú'taahuaca' ajta Rey jin tyi'tyéjvee.
 3 Setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuj siajta jimi tyu'tyéenyee'en,
 jimi xu tyu'táchuiicaj i canárij jitze siajta i quéetzaj jitze.
 4 Ji'nye i Tavástara' pu jutyamua've' a'íjma jimi i jutyéityeristyamua',
 a'íjma pu huata'sij maj tyu'mué'tin i maj quee óotzaahuatye'.
 5 Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj quee tyi'táj jin á'itzeere' a'íjci jime'
 siaj tyu'tyámue'tij,

tyij siajta siooj tyácu'tzisime'en xuutyámua've'ej xu tyí'chuiicaj.

⁶ Che' i chuícarij ja'muatyényij jitze séjre'ej i Dios siaj jin tyu'tatyójtzi're'en,

ajta i ja'mua muáca' jitze i chúun ti juxa'aj tya'antámuaamuaa

⁷ siaj sij a'íjna jin tyo'rióorieeraj a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye', siajta puéjtzij huo'tá'an i maj séej chuéj japua já'ma'can,

⁸ siata'aj huo'tyáji'que'en i maj rey jin tyí'ijta siajta i tyeítyee maj jéehua uhuácaca'nye'

a'íjci jime' xu huo'tyáji'que'en i cadéenaj tyapúusti' ti pué'een ti tyíjetyej,

⁹ ta'aj ij a'íjma jimi a'yan tya'róo'astej je'ej ti arí tyo'yú'si'huaca'.

¡A'í pu a'ín pue'éenye'ej ja'mej i maj jin jaatyátzaahuatye'en i maj jimi tyámua' een!

¡Alelúuyaj!

150

Je'ej maj néijmi'i i Dios jimi tyu'táchuiicaj

¹ ¡Alelúuyaj!

¡Setyu'tatyójtzi're' i Dios i tyeyúujra' tzajta' jo'tij a'ín já'sejre'!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'ájna u tajapuáj jo'tij a'ín tyejé'ijtaj!

² ¡A'íj xu jin tyaatatyójtzi're'en je'ej ti a'ín va'cán jin tyí'muarie'!

¡A'íj xu jin tyaatatyójtzi're'en i ti va'cán jin séejre' jusén jime'!

³ ¡A'íj xu jitze tyaatatyójtzi're'en i a'huáj!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjci jitze i canárij siajtáhua'aj séecan jitze i canárij ti seequéj tyíe'en!

⁴ ¡Setyu'tatyójtzi're' setyi'nya'aj a'íjci jitze setyi'cuínaj i quéetzaj!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjci jitze i ci'sítye'rij siajta néijmi'i a'íjci jitze i ti tye'ejvivin!

⁵ ¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjci jitze i tyapúusti' ti tyi'siciira ti tyi'táhuan!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'íjci jitze i tyapúusti' ti tyi'siciira ti tyi'tyóovivaaraj!

⁶ ¡Miche' néijmi'i i maj ucayáatyi'ij tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'!

¡Alelúuyaj!

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Mateo

*A'íimaj i huásimua'mua' a'íjci i Jesús
(Lc. 3:23-38)*

¹ A'íi mu a'íin pué'een i huásimua'mua' i Jesús ti Ciríistu' pué'een i ti a'íijma jitze eeráma'can i David, ajta a'íjci i Abraham.

² Abraham pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaac, ajta a'íjna i Isaac, a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob, ajta a'íjna i Jacob, a'íijma pu tyiyóomua'aj ta'raa a'íjna i Judá, ajta séecan i maj ihuámua'mua' pué'een i Judá. ³ Ajta a'íjna i Judá a'íi pu hua' táataj pué'eenye'ej a'íijma i Fares ajta i Zérah, ajta a'íin hua' náanaca'aj i Tamar. Ajta a'íjna i Fares, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Esrón, ajta i Esrón a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej i Aram. ⁴ Aram pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Aminadab, ajta a'íjna i Aminadab a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahasón, ajta je'en Nahasón tyiyóoj ta'raa ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salmón. ⁵ Ajta a'íjna i Salmón a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Booz, ajta i náanajra' a'íjci i Booz a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Rahab. Ajta a'íjna i Booz, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Obed, ajta i náanajra' a'íjci i Obed a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Rut. Ajta a'íjna i Obed, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaí, ⁶ ajta a'íjna i Isaí pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i David, i ti rey jime' tyi'tyávaaca'aj.

A'íjna i David a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Salomón, ajta i náanajra' a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i Uriás ti jatyévi'tinya'aj. ⁷ Salomón pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Roboam, ajta a'íjna i Roboam, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej i Abías, ajta a'íjna i Abías, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Asá. ⁸ Asá pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Josafat, ajta a'íjna i Josafat a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Joram, ajta je'en a'íjna i Joram, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Uzías. ⁹ Ajta a'íjna i Uzías, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jotam, ajta a'íjna i Jotam a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Acáz, ajta a'íjna i Acáz, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Ezequías. ¹⁰ Ezequías pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Manasés, ajta a'íjna i Manasés a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Amón, ajta a'íjna i Amón, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Josías. ¹¹ Ajta a'íjna i Josías, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jeconías, ajta a'íijma i ihuámua'mua' a'íjci i Jeconías, a'ájna mati'ij huojo'ví'tij a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can i séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Babilonia.

¹² Mati'ij huojo'ví'tij, Jeconías pu séej tyiyóoj ta'raa ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salatiel, ajta a'íjna i Salatiel, a'íj pu tyiyóoj ta'raa i Zorobabel. ¹³ Zorobabel pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Abiud, ajta a'íjna i Abiud a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliaquim, ajta a'íjna i Eliaquim, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Azor. ¹⁴ Ajta a'íjna i Azor, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Sadoc, ajta a'íjna i Sadoc, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Aquim, ajta a'íjna i Aquim, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliud. ¹⁵ Ajta a'íjna i Eliud, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eleazar, ajta a'íjna i Eleazar, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Matán, ajta a'íjna i Matán, a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob. ¹⁶ Jacob pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i José, i cína'ra'an a'íjci i Maríia, ajta a'íjna

í Maríia a'íi pu a'íin pué'eenye'ej í náanajra' a'íjci í Jesús, í tyaj a'yan jatamuá'muaj tíjin Ciriístu'.

¹⁷ A'yaa mu mij tamuáamuata' japuan muáacuaaj ará'asej í maj jitzán eeráanye'ej a'íjci í Abraham, 'asta na'aj quee huanie'huaca' a'íjna í David, majta a'yan cha'taj mana'aj ará'asej í maj a'íjna jitze eeráanye'ej í David, mati'ij huojoví'tij a'íimaj í maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Babilonia, majta a'yan cha'taj mana'aj tamuáamuata' japuan muáacuaaj tyitya'rá'axcaa tí'ij huanie'huaca' í Ciriístu'.

Tí'ij Jesús huanie'huaca'

(Lc. 2:1-7)

¹⁸ A'yaa pu tyu'nié'huaca' a'íjna í Jesús tí ajta Ciriístu' pué'een. A'íi pu náanajra' a'íjna í Maríia, tí ajta arí jáatzaahuaj tí'ij huatyéviche'en a'íjci jamuán í José, ajta mati'ij quee xu néemi'ij huatyá'caj aj pu'ij pá'ri'ij huataséjre í jucáara' jitze, a'íj pu jin a'yan huaríj í muárie'ria'ra' jime' í júuricama'ra' í Dios. ¹⁹ Ajta a'íjna í José í tí ja'ancuré'vi'tij tyámua' pu tyí'tyevistaca'aj, a'íj pu jin quee jaxie'va'ca'aj tí puéjtzij jaatá'an hua' tzajta' í tyeíttee, a'yaa pu'ij tyá'xie'va'ca'aj tí jaatátoonyij avíitizij jime'. ²⁰ Tí'ij arí jaaxá'pu'íntarej tí'ij a'yan huárinyij, síj pu í tí tajapuá tyí'huíire' jimi huataséjre tí'ij ooj tyáacusima'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—José, mu paj a'íj jitze eeráma'can í David, capáj tyí'tziinye'ej paj ja'ancuré'vi'tij a'íjci í Maríia, jí'nye í tí huataséjre í jucáara' jitze, a'íj pu jin huataséjre í muárie'ria'ra' í júuricama'ra' í Dios. ²¹ Maríia pu tyáatacan tyiyóoj ta'mej, a'yaa pej pij jaatámua'tyij tíjin JESÚS. A'yaa pu antyapuáaj ja'mej, jí'nye a'íi pu hua' japua huatányuusij í jutyéityeristyamua' í maj ootyá'itzeerej í Dios jimi.

²² A'yaa pu tyu'ríj tí'ij a'yan tya'róo'astej je'ej tí tyu'taxájtaca' a'íjna í tí tyí'xaxa'ta'aj í tavástara' jitze ma'can a'yan tíjin:

²³ Pá'ri'ij pu huataséjre'sij í jucáara' jitze í íiti' tí quee xu a'tíj jatyévi'tin, a'íi pu tyiyóoj ta'mej tyáatacan, a'yaa mu mij jaatámua'sij tíjin Emanuel. A'íjna nyúucarij Emanuel,

a'yaa pu huatóomua'aj tíjin: Dios pu tajamuán yésejre'.

²⁴ Tí'ij huájij a'íjna í José, aj pu'ij a'yan huaríj je'ej tí tyaaté'exaa a'íjna í tí tajapuá tyí'huíire', aj pu'ij ja'ancuré'vi'tij a'íjci í Maríia. ²⁵ Ajta tí'ij quee xu jamuán hui'cária'caj a'íi pu í Maríia tyiyóoj ta'raj tyáatacan, aj pu'ij José a'yan jaatamua'aj tíjin JESÚS.

2

Mati'ij uyo'vá'muariaca' a'íjci í Jesús a'íimaj í maj jéehua tyo'mua'reej

¹ A'áa pu jo'nié'huaca' a'íjna í Jesús a chájta' tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Belén, chájta'naj a'áa tí ja'ajtyáma'can í chuéj japua tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Judea, a'ájna tí'ij a'íin tyi'tyaváacaj í rey jime' a'íjna í Herodes. Aj mu mij séecan a'áa ja'rá'aj a Jerusalén í maj jéehua tyo'mua'reej, í maj a'áa pujmua' ja'ráacaj jo'tij í xicáj jé'ejnyinyiij, ² a'yaa mu mij tyu'ta'íhuo' tíjin:

—¿Jo'nyij je'en a'íjna í hua' rey í maj Israel jitze ajtyáma'can, í tí oochán huanie'huaca'? Jí'nye xú'ra'vej tu huaséj a'íin tí ja'a'rij a'ájna jo'tij í xicáj jé'ejnyinyiij, a'íj tu jin mujo'vá'ju'un tyej tyij jaatyáanajche.

³ Tí'ij jáamua'reeri' a'íjna í rey Herodes, jéehua pu tyi'mua'astíj ja'raa a'íjci jime', ajta a'yan cha'tána'aj tyihuó'ruuj í tyeíttee í maj Jerusalén jo'cháatima'caa. ⁴ Aj pu'ij Herodes néijmi'caa huatajé í maj tyihuá'ijtye'

a'íjma i puaaríj, ajta a'íjma i maj tyihua'mua'tyej i tyeítyee je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'íjta, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin: “¿Jo'nyij já'nie'huan a'íjna i Ciríistu?” ⁵ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'ájna a Belén, i chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea, ji'nye a'yaa pu tyo'yú'xaca' a'íjna i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj tíjin:

⁶ Pajta muáaj Belén, a'áa paj ja'ajtyáma'can a Judá, muáaj paj a'íin pué'een i chájta'naj ti jéetze' cíleen, tí'ij na'aj tyi'chájta'najmee i cháanacaj japua, muéetzij jimi pu síj eerányesij ti tyu'ta'íjtaj ajta hua'cha'íj ta'mej i nyetyeítyeristyamua' Israel maj jitze ajtyáma'can.

⁷ Aj pu'ij i Herodes huo'tajé avíitzij jime' a'íjma i maj jéehua tyo'mua'reej, tí'quij huo'ta'íhuo'ri' a'náj ti huataséjre a'íjna i xú'ra'vej.

⁸ Ajta je'en huo'ta'ítyaca' a'ájna a Belén, a'yan tyihua'ixáatye'ej tíjin:

—Séricuj, siata'aj uyo'huoonyij tyámua' naa a'íjci i pá'ri'ij, ajta siati'ij jáatyoonij, aj xu sij mujo'vá'ju'un siaj sij naaté'exaatye', nyata'aj nyij nyajta nyáaj ujó'me'en nyej jaatyáanajche.

⁹ Mati'ij a'yan tyanamuáaraj a'íjci i rey, aj mu mij ujó'ju'. Ajta a'íjna i xú'ra'vej i ti hua' jimi huataséjre a'íi pu anaquéej huama'ca'aj, aj pu'ij a'áan jo'ojcháxij i chí'ij japua jo'tij je'ej jé'eenye'ej a'íjna i pá'ri'ij. ¹⁰ Mati'ij a'íimaj i maj jéehua tyo'mua'reej jaaséej a'íjci i xú'ra'vej, jéehua mu huatóotyamua'vej. ¹¹ Aj mu mij utyájrurij u chí'táj, mati'ij mij jaaséej i pá'ri'ij jamuán i náanajra', mati'ij mij jimi tyítunutaxij. Majta je'en tye'entyícuunaxij i maj tyaatapuéjve'sij, a'íj mu jaatapuéjve i ooroj, majta cítzive'rij, majta i cuáanye'ej ti a'yan ántyapua'aj tíjin miirra. ¹² Ajta je'en a'yan tya'rá'aj maj a'yan tyú'maaraca' ti Dios huo'ta'íjmuejri' maj quee huariá'ciinyej a'íjci jimi i Herodes, aj mu mij séej jitze i juyéj jo'cíj mej mij a'áa jo'ré'nyej jo'maj ja'chej, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

Mati'ij huatóo'uj a'ájna pujmua' a Egipto

¹³ Mati'ij jo'cínyej a'íimaj i maj jéehua tyojó'itej, síj pu i ti tajapua' tyí'huiire' huataséjre a'íjci jimi i José tí'ij tyi'máaracaj,

—Ájchesij, pata'aj já'anvi'tij mu pá'ri'ij pajta i náanajra', pej pij jó'ra'nyij a'ájna a Egipto. A'áa paj jo'tyá'ítzeere'en 'asta nyana'aj quee nyajtáhua'aj muaaté'exaatye'en, ji'nye a'íjna i Herodes, a'íi pu jahuoonyij i pá'ri'ij tí'ij jaajé'caj.

¹⁴ Aj pu'ij ájchej i José, ajta je'en yo'ví'tij a'íjci i pá'ri'ij ajta náanajra', ajta je'en hua' jamuán jó'raa a'ájna tíca'rij tzajta', a'áa mu mij ja'rá'aj a Egipto, ¹⁵ a'áa mu mij já'tyeej 'asta na'aj quee huamuí' a'íjna i Herodes. A'yaa pu tyu'ríj tí'ij a'yan tya'róo'astej i nyúucarij ti jaataxájtaca' a'íjna i ti ará'tyeej tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can ti a'yan tíjin: “A'áa nu pujmua' yo'tajé i nyiyóoj a'ájna a Egipto.”

Herodes pu tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij i tí'ríj

¹⁶ Tí'ij Herodes jáamua'reeri' maj jáacuanamuaj a'íimaj i maj jéehua tyojó'itej, jéehua pu huatanyú'caca', aj pu'ij tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij néijmi'caa i tí'ríj maj tyétyacaa i maj a'yan tyéecha'ij hua'puaj nyinyi'ra'aj múucij pujmua', mati'ij mana'aj a'áa maj jo'cháatima'caa a Belén, majta i maj a'áa véjri' ja'antacháatima'caa. ¹⁷ A'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyo'tyéyu'xaca' a'íjna i Jeremías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tíjin:

¹⁸ A'yaa pu tyí'namuajre' a'ájna a Ramá, maj jéehua juyiin,

majta jéehua juxaamuijritye'.
 A'íi pu a'íin pué'een i Raquel,
 ti huá'yiin i juyójmua'
 ajta quee jaxie'va'ca'aj maj tyámua' tyeetyéjeevej,
 ji'nye mu'ríj huácuij i yójmua'mua'.

¹⁹ Ajta ti'ij huamuí' a'íjna i Herodes, síj ti tajapuá tyí'huiire' pu huataséjre a'íjci jimi i José ti'ij tyi'máaracaj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

²⁰ —Ájchesij, pata'aj já'anvi'tij mu pá'rí'ij, pajta i náanajra', siata'aj jó'ciinyej a'ájna chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Israel, ji'nye pu'ríj huamuí' a'íjna i ti jaje'catamui'ca'aj mu pá'rí'ij.

²¹ Aj pu'ij ájchej a'íjna i José, ajta je'en yo'ví'tij a'íjci i pá'rí'ij ajta i náanajra', mati'ij mij jo'cáj a'ájna a Israel. ²² Ajta i José a'yaa pu tyámua'reeri' ti i Arquelao tyí'ijtaca'aj jutáataj jitze ma'can, a'íi pu tyu'tátziin ti a'áa ja'rá'astij a Judea. Ajta je'en Dios a'yan tyaaté'exaa ti'ij tyi'máaracaj, aj pu'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galileea. ²³ Ti'ij a'áa ja'rá'aj, a'áa pu ja'huóochejtye chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Nazaret. A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej maj tyu'taxájtaca' i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj a'yan tijin: “A'yaa mu jaatámua'sij tijin Nazaret ti já'ma'can.”

3

Juan pu tyihuá'ixaatye' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij
 (Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ A'ájna imuáj pu huataséjre a'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Judea. ² A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijin: “Siata'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, ji'nye pu'ríj a'ájna atyojo're'nyesij ti'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.”

³ A'íjna i Juan, a'íi pu a'íin pué'een i Isaías ti jaataxájtaca' i Dios jitze ma'can, a'yan tijin:

A'tij pu uja'jíihuaj ja'mej jo'tij quee já'tyi'tij a'yan tijin:

“Tyámua' xu huóo'uurej mu jutzájta', ji'nye tavástara' pu ya uvé'nyesij, a'íj xu jin quee je'ej yó'namuajraj, sulu tyámua' xu eenye'.”

⁴ Ajta a'íjna i tyí'caanaria'ra' i Juan, caméeyuj ju'xa' pu jin tyí'taavijhuaca'aj, ajta navíj jin ahuóoji'ca'ca'aj, ajta vítzi'cii ci'macaria'aj, ajta sarátyee cua'caria'aj itzitáj maj huáxoo. ⁵ Majta a'íimaj i tyeítyee i maj Jerusalén jo'cháatima'caa, majta néijmi'i ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea, majta i maj a'áa véjri' ja'ajtyecháatima'caa játya'naj jitze Jordán ti tyaja'rájtyapuaj, néijmi'i mu ajo're'nyesij mej mij jáanamuj a'íjci i Juan. ⁶ A'íi mu jaataxájtaca' i maj jin ootyá'ítzeerej i Dios jimi, a'íi pu'ij i Juan huá'íiraca'aj i játya'naj jitze i Jordán.

⁷ Ajta i Juan, ti'ij mui'caa huaséj i maj a'yan ántya'ruj tijin fariseos, majta i saduceos, maj aja'vá'ju'ca'aj mej mij huái'huaj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj mu siaj tyí'hue'tacaa. ¿A'tanyíj a'yan tyajamuaaté'exaa ti quee já'muaci'tyij i puéjtzij i Dios ti jamuaatá'sij? ⁸ Tyámua' xu huárinyij mej mij i tyeítyee jáamua'reej siaj seríj ja'antzaahuaaj i tavástara', ⁹ siajta quee a'yan tyityóotzaahuatye'ej yee: “Ítyáj tu Abraham jitze eeráma'can”; ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios jaayí'tin ti a'yan jáa'uurej mu tyetyéj mati'ij i maj Abraham jitze eeráma'can. ¹⁰ Pu'ríj atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Dios puéjtzij jamuaatá'sij, a'yaa pu já'mua'uurej

tì'ij a'tíj ti ciyéj eejveechixi'in tyapu'éj jime'. Néijmi'i i ciyéj tiquee tyí'taaajca, a'íi pu tyé'ejveechixi'ij, ajta je'en jaatyáteeraj. ¹¹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu jájtyij jin tyajá'mua'íiraj, nyaja'mua'ixaaty'e'ej siaj sij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, ajta a'íjna i ti yaja've'mej, a'íi pu a'íjna jin já'mua'íiran i júuricama'ra' i Dios, tí'ij tyámua' jamuáa'uurej. A'íi pu jéetze' jaayí'tin nyequee nyáaj, jì'nye capu nyéetzij a'yan tyí'nyaci'puaj nyaj jajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an. ¹² A'íi pu arí jì'tyáa' i ti jin ja'náca'tzij i tyerícuj, a'íi pu'ij jì'rátui'sij i xiéerij apua'quéj. Aj pu'ij i ímue'rij tyámua' uurej i chóorij tzajta', ajta i xiéerij, tiéj jitze pu jaatyáteeraj ti quee a'náj já'mui'nyij.

Tí'ij i Jesús huá'huaca'
(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ Aj pu'ij Jesús uja'rájraa i chu'éj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Galileea, tí'ij a'áa jo're'nyej jo'tij i Juan jé'eenye'ej, ta'aj ij i Juan jáa'íiraj i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaj tíjin Jordán. ¹⁴ Ajta a'íjna i Juan, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti jaatá'ijmuej, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—¿Nyi muáaj yepév'e'mej nye jimí nyej nyij muáa'íiraj? Jéetze' pu tyéevijtij paj muáaj nyéetzij náa'íiraj.

¹⁵ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Che' a'yan eenye', jì'nye a'yaa pu tyúuxie've' tyaj ja'rá'astijre'en je'ej ti tyí'xa'puí' i Dios jimi.

Aj pu'ij Juan jáa'íiri' a'íjci i Jesús. ¹⁶ Tí'ij i Jesús huá'íiri'huaca', aj pu'ij eetáraj a jáata', ajta je'en i tajapuá tya'antácuunyi'huaca', tí'quij jaaséej ti japuan aje'cáma'ca'aj a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu huasé'rihua'aj tí'ij cúcuí'. ¹⁷ Ajta je'en nyúucarij huánamuajri' ti jútye' uje'cánamuajrej a'yan tíjin:

—A'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jaxie've', i nyaj ja'antyíhuoj.

4

Tyiyáaru' pu tyí'tyese' tí'ij ja'antymué'tin a'íjci i Jesús
(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

¹ Aj pu'ij a'íjna i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tij a'íjci i Jesús a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij, ta'aj ij i tyiyáaru' tyu'tatyése'en ti jaamué'tin a'íjci i Jesús.

² A'áa pu'ij huá'puatyej xicáj á'tyeej ajta quee tyí'tíj cua'ajca, aj pu'ij huataí'cuataca'. ³ Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi tí'ij tyí'tíj jin jaatyámue'tin, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Tí' pua'aj jì're'can jime' yójra' papué'eenye' i Dios, tyu'ta'íjtaj tí'ij mu tyetyéj páan huatyóotaahuaj.

⁴ Ajta Jesús a'yaa pu tyu'tanyúj tíjin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: “Capu a'íi na'aj juxie've' i páan tí'ij júurij já'ra'nyij i tyévij, sulu a'íi pu ajta juxie've' i nyúucarij Dios tyenyij jitze ti éejnyinyii.”

⁵ Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtáhua'aj yo'ví'tij a'íjci i Jesús a'ájna Jerusalén, tí'quij tyeyúuj japua ja'antyítoj i ti jéetze' ájtyeej, ⁶ ajta a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Tí' pua'aj jì're'can jime' yójra' papué'eenye' i Dios, ancájvetzi, jì'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin:

Dios pu uhujto'ta'ítij i maj jimi tyí'huüre' mej mij muáacha'íin.

A'íi mu jumuáca' jin mua'ajriásij,

tí'ij quee tyí'tíj je'ej mooriaj.

⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capáj tyi'táj jin já'xaahuari'raj i Dios.”

⁸ Ti'quij a'ájna i tyiyáaru' yo'ví'tij a'íjci i Jesús i jiríj jitze ti ájtyeej, aj pu'ij jaataséjra i cháanacaj jo'maj jo'cháatimee i tyeétyee, ajta a'chu ti va'táj séejre', ⁹ a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i tyimuaatá'sij a'ájna, tipua'aj pájtunutaj pej pij naatyáanajche.

¹⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj jó'ra', tyiyáaru' paj pué'een, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Siata'aj a'íj siana'aj huatyáanajchej i tavástara' i Dios, a'íj xu'uj huatyáhuire'en.”

¹¹ Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtáara a'íjci jimi i Jesús, mati'ij mij a'íimaj huataséjre i maj tajapúa tyí'huire' mej mij jaatyáhuire'en a'íjci i Jesús.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² Ti'ij Jesús a'yan tyú'namuajri' maj je'tyáanaj a'íjci i Juan, aj pu'ij jó'raa a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galileea. ¹³ Ajta quee a'áa jo'tyá'itzee a'ájna a Nazaret, sulu a'áa pu jó'raa a'ájna a Capernaúm, chájta' a'áa ti jo'tacá'aj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a'ájna chuéjra' japua a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Zabulón ajta a'yan tijin Neftalí. ¹⁴ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'ájna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajta'aj, a'yan tijin:

¹⁵ A'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Zabulón ajta a'ájna a Neftalí, után jitze pujmua' i játya'naj ti a'yan ántyapuaj tijin Jordán, a'ájna a ti ja'va'ástimee i jájtyij ti ve'ej, a'ájna a Galileea, jo'maj jo'cháatimee i maj quee tyá'tzaahuatye'.

¹⁶ A'ájna i chájta'naj ti tíca'rij tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu jaaséj i tatzárij ti ve'ej, tatzárij pu hua' jimi huataséjre,

a'íijma jimi i maj ajo'cháatima'caa tíca'riste' jo'maj ya'ajpuéjtzij.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej, a'yan pu tyi'huá'ixaatya'ca'aj tijin:

—Siata'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, ji'nye pu'ríj a'ájna atyojo're'nyesij ti'ij Dios tyu'ta'íjtaj íiyan cháanacaj japua.

Jesús pu muáacuacaa huatajé i maj cue'tzi'puacaa

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸ A'áa pu i Jesús ja'ajtyáma'caj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galileea, ti'ij hua'puácaa huaséj i maj ju'ihuáamua', síj pu a'íin pué'eenye'ej a'ájna i Simón i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Pedro, ajtáhua'aj i síj ti a'yan ántyapuaj tijin Andrés. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i maj cue'tzi'puacaa, a'íi mu mij tápi'narij jin hue'tyéé vivi'raca'aj. ¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Sianaataváj, nyáaj nu tyaja'muamua'tyen siaj sij tyeétyee nye jimi tyísiire'en.

²⁰ Aj mu mij huatóoxaahuataca' mati'ij mij atyojo'píitira i tápi'narij, majta je'en jamuán jo'cáj.

²¹ Ti'ij ij té'ej a'yee jo're'nyej, Jesús pu ajtáhua'aj hua'puácaa huaséj i maj ju'ihuáamua', síj pu a'yan ántyapuaj tijin Santiago ajta i síj a'yan tijin Juan, a'íi mu yójmua'mua' pué'eenye'ej a'íjci i Zebedeo, a'áa mu

ja'rátya'ca'aj i canúhuaj jitze i jutáataj jamuán, tápi'narij mu tyámua' tyí'uuriajca'aj. Aj pu'ij i Jesús huo'tajé, ²² mati'ij mij jaatáxaahuataca', majta je'en eetacíj i canúhuaj jitze, a'áa mu'uj mij yooríeej i jutáataj, mati'ij mij jamuán jo'cíj i Jesús.

Jesús pu mui'caa tyí'mua'tyej i tyeítýee
(Lc. 6:17-19)

²³ Jesús pu néijmi'que' huáraa a'ájna a Galileea, tyihua'mua'tyáaj i tyeítýee i hua' tyeyúuj tzajta'. A'íj pu huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios ajta néijmi'caa tyú'huaaj i tyeítýee i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta quee síijtaca'aj na'aj i cui'nyi'ra'aj. ²⁴ A'íj mu i Jesús xajtaca'aj néijmi'que' tí'ij na'aj a'áa tí huataca'aj i chuéj tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Siria, a'íjma mu mij aja've'vi'tiicaria'aj i maj tyí'cucui', séecan mu huápu'ij tyí'cucui'ca'aj, ajta séecan quee hua'ca'nyisti'raca'aj, ajta séecan tyiyáaru' hua' tzajta' séjria'ca'aj, majta séecan a'huotímue'rajma'caa, majta i maj quee rácijci'nyive'. Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj.

²⁵ Jéehua mu i tyeítýee i maj a'áa ja'ráacij a Galileea, majta i maj a'áa ja'ráacij a tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin tamuáamuata' tí ja'chájta'najmee, majta i maj Jerusalén ja'ráacij, majta i Judea maj ja'ráacij, majta i maj eetacíj után pujmua' i Jordán jitze, mue'tíj mu jamuán huacíj a'íjci i Jesús.

5

I nyúucarij Jesús tí huó'ixaa'j a'ájna i jiríj japua

¹ Tí'ij huo'séj i tyeítýee maj jéehua aja'tyúusiiria'ca'aj, Jesús pu antyíraj i jiríj japua, tí'quij ooyíxij. Majta a'íjma i maj jamuán huacíj, a'íj mu ajtyáxiiriaca', ² aj pu'ij huatyóochej tí tyihuó'mua'tyej, a'yaa pu'ij tyihuó'ixaa'j tíjin:

I nyúucarij i maj jin huatóotyamua've'en i Dios jimi
(Lc. 6:20-23)

³ —Miche' huatóotyamua've'en i maj jamua'reej maj quee je'ej tyéejviicue' i Dios jimi, jí'nye a'íj mu a'íjna jin antyúumua'reeraj i tajapuá tí tyajá'ma'can.

⁴ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj juxaamuijritye', jí'nye Dios pu tyámua' tyihuo'tyéjeevij.

⁵ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj quee óotzaahuatye', jí'nye a'íj mu ja'ancuriáa'sij a'íjna i chuéj i tí jime' i Dios tya'tóoratziiiri' tí huo'tá'an.

⁶ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj a'íjna jin tajcuj, majta a'íjna jin i'cuj maj a'yan huárinyij je'ej tí tyí'xa'pui' i Dios jimi, jí'nye a'íjma pu jimi tyámua' tye'mej.

⁷ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítýee, jí'nye Dios pu ajta hua'ancu'vajxi'ij a'íjma.

⁸ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta', jí'nye a'íj mu jaséjran i Dios.

⁹ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj jahuoo mej mij quee nyo'sa'aj, jí'nye Dios pu a'yan huo'támua'sij tíjin: "Nyiyóojmua'."

¹⁰ 'Miche' huatóotyamua've'en i maj jajpuéjtzij a'íjna jime' maj a'yan ricij je'ej tí tyí'xa'pui', jí'nye néijmi'i pu tyihuá'ci'tyij i tajapuá tí tyajá'ma'can.

¹¹ 'Siata'aj huatóotyamua've'en, mati'ij i tyeítýee je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj, ajta mati'ij nye jitze ma'can hue'tzij jin tyaja'muaxajtzi'raj.

¹² Siata'aj huatóotyamua've'en, caxu juxaamuijritya'aj, jí'nye jéehua pu

tyajá'muaci'tyij i tajapuá ti tyejé'sejre', ji'nye a'yaa majta huó'ruuj a'íjma i maj ará'tyeej i Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

Tyaj a'íjna jin tyí'huiire' tyej tyij tyámua' huó'uurej i maj yan séejre' i cháanacaj japua

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³ 'A'yaa xu mua'aj tyí'huiire' hua' tzajta' i tyeítyee ti'ij ajta tyí'huiire' i unáj i cue'ráj jitze. Ajta tipua'aj huatyájru'naj, aj pu'ij ráxi'sij i tá'ancatzaj. ¿Ji'nye ooj tyí'rij ti'ij ajtáhua'aj áancatzaj tá'ra'nyij? Capu ij che' tyi'tíj huiire', a'íj mu jin majúuraxij, mej mij i tyeítyee jatzíinajyi'can.

¹⁴ 'A'yaa xu mua'aj een hua' tzajta' i tyeítyee ti'ij i tiéj ti á'taa ti ajta a'íjna jin a' imuáj atányeeri'cij i cháanacaj japua. A'íjna i chájta'naj jiríj jitze ti já'sejre', capu i'ríj ti huatyóo'avaaj. ¹⁵ Capu ajta a'tíj cantyíj antyiteeraj ti'ij áan yo'tyárujtye'en i utáatzij jityej, sulu ánimuaj pu yo'ojchesij ti'ij a' imuáj atányeeri'cirej hua' tzajta' i maj iiráatyij u chi'táj. ¹⁶ A'yaa xu sij cha'taj siana'aj mua'aj huárinyij, sij sij a'yan tyihuo'tyatatzavi'tye'en i tyeítyee, mej mij jamuaaséj sij xá'pui' ricij, aj mu mij majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios tajapuá ti já'sejre'.

I Jesús ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta

¹⁷ 'Caxu a'yan tyí'mua'ajcaj yee a'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij ja'antypuá'ritye'en a'íjci i nyúucarij Moisés ti jaatyájtoo nusu i maj jaataxájtaca' a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, canu sulu a'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an. ¹⁸ Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', ti'ij ooj ya séjre'ej i cháanacaj, ajta ooj séjre'ej i tajapuá, capu tyi'tíj jó'vesij i ti á'yu'si'ij i yu'xarij jitze, 'asta na'aj quee néijmi'i aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si'. ¹⁹ A'íj pu jin, tipua'aj a'tíj séej quee ará'astej i nyúucarij ti á'yu'si'ij i yu'xarij jitze, tyij ajta a'ín pué'een i tiquee jéehua juxie've', ajta je'en quee a'yan tyihuo'mua'tyej i tyeítyee mej mij ja'rá'astej i Dios, a'íj pu ajta a'ín pué'eenye'ej ja'mej i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyaváaj ja'mej u tajapuá. Ajta a'íjna i ti néijmi'i ará'astej a'íjci i nyúucarij, ajta je'en séecan huámua'tyej mej mij majta ja'rá'astej, a'íj pu va'cán jin tyi'tyaváaj ja'mej u tajapuá. ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' mua'ajmaj, tipua'aj sequée hua'antymue'tin a'íjma i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, sijta a'íimaj i fariseos, a'íjna jime' sij a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'pui' i Dios jimi, caxu a'náj tajapuá jo'tyá'itzeere'ej.

Jesús pu tyihua'mua'tyej mej mij quee je'ej jóomua'raj

(Lc. 12:57-59)

²¹ 'Xu'ríj mua'aj a'yan tyú'namuajri' maj a'yan tyihuo'té'exaaj i já'muahuasimua'ci'ij tíjin: "Caxu tyí'tyacui'caj, ji'nye a'íjna i ti tyí'tyacui'caa, a'yaa pu tyúuxie've' maj puéjtzij jaatá'an." ²² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin tipua'aj a'tíj tyinyú'caj i ju'ihuáara' jimi, Dios pu puéjtzij jaatá'sij. Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyaatájeevej i juxa'aj tyévi, a'yaa pu tyúuxie've' maj já'anvi'tij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, ajta a'íjna i ti huápu'ij je'ej pua'aj tyá'xajta i juxa'aj tyévi, a'íj pu a'áa jo'tyá'itzeere'ej jo'tij quee a'náj já'mui'nyij i tiéj.

²³ 'A'íj pu jin, tipua'aj períj tyi'tíj mu'vejritaj a'íjna japua jo'siaj yá'na'michej i Dios, pajta je'en jo'támua'reej paj tyi'tíj jin ootyá'itzee i axa'aj tyévi jimi, ²⁴ a'áa paj pooj yo'tyá'itteen i paj jaatámu'vejritaj i Dios jimi, pej pij anaquéej ujó'me'en a'íjci jimi i axa'aj tyévi, pajta je'en

tyu'tá'uunyi' a'íjci jimi. Aj pu'ij huatái'riitarij paj mujo've'me'en pajta je'en tyu'támu'vejritaj.

²⁵ 'Tipua'aj a'tíj muá'anvi'tíj i juéesij jimi, pata'aj jaaxá'pu'i'intare'en a'íjna jamuán i ti muájcha'iire', ti'ij ooj muáavi'tíj, ta'aj ij quee amojore'nyijtye' i juéesij jimi, na'riij quee a'íi pu muéetzij tyu'tátuiire'sij i juéesij jimi, ajta je'en i juées a'íijma jimi muaatátoosij i maj jahuiire', a'íi mu mij mue'tyánasij. ²⁶ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' mej quee mui'rátóosij 'asta pana'aj quee néijmi'i tyihuo'nájchitye'en a'chu maj muajijve'.

A'íjci jime' i maj juxana'cire'

²⁷ 'Xu'riij mua'aj a'yan tyú'namuajri' i maj aamí' a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "Capáj íitaj jamuán hui'care'en i paj quee jatyévi'tin." ²⁸ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin a'tíj ti na'aj ti íitaj huaséj ajta je'en jaatanyácuaj, a'íj pu jin arí huóoxana'cirej i jutzájta' a'íjna jamuán i íitaj tíquee jatyévi'tin.

²⁹ 'A'yaa nu nyij tyajá'mua'ixaatye' tíjin tipua'aj mua' jí'ij ti amuáca'ta' pujmua' séejre' jíitze petyo'ojpuá'ritye'en, i paj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, eetátichij mua' jí'ij pajta je'en a'ímuáj yóoriényij, jí'nye jéetze' pu muatyáhu'i'rii paj tyi'tíj jo'rieenyij ti cíleen quee maj néijmi'i a'áa muaja'tyárieenyij jo'tíj jusén jime' já'taa. ³⁰ Ajta tipua'aj mua' muáca' jíitze petyo'ojpuá'ritye'en, pata'aj ja'ajtavéjche pajta je'en a' ímuáj yóoriényij, jí'nye jéetze' pu muatyáhu'i'rii paj tyi'tíj jo'rieenyij ti cíleen, quee paj néijmi'i a'hua'rieenyij a'ájna i tiéj jíitze ti quee a'náj já'mui'nyij.

A'íjna jime' i maj tóoto'raj

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹ 'A'yaa mu majta aamí' tyu'taxájtaca' tíjin: "A'tíj ti na'aj ti ju'íij huatátoonyij, che' yu'xarij jaatapíjtye'en i ti jíitán á'yu'si'ij je'ej ti een jime' jaatátoj." ³² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin tipua'aj a'tíj ju'íij huatátoonyij, quee a'yan tyi'tíj jin huarín i íiti' ti séej jamuán huáhu'i'nyij, a'yaa pu'ij puéjtzij tyaata'sij i ti íira'ra'an pué'eenye'ej. Ajta a'íjna i tyáati' ti ja'ancuré'vi'tíj a'íjci íitaj ti huatátuiihuaca' a'íi pu ajta juxana'cire'.

A'íjna jime' i maj jin tya'tóoratzi'raaca

³³ 'Siajta a'yan seríj tyú'namuajri' maj a'yan ará'tyeej tyihuo'té'exaaj i tahuásimua'cí'ij tíjin: "Capáj yó'hua'nán i paj jin tya'tá'ratziiri' jíitán ma'can i tavástara'." ³⁴ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin: Caxu tyi'tíj jin tya'tóoratzi'ra'an. Caxu tya'tóoratzi'ra'an a'íjna jíitze ma'can i tajapuá, jí'nye a'íi pu a'íin pué'een i ípuariáara'an i Dios, ³⁵ caxu siajta tya'tóoratzi'ra'an a'íjna jíitze ma'can i cháanacaj, jí'nye a'íi pu yan ra'íicajmee i Dios, caxu siajta a'íjna jíitze ma'can i Jerusalén, jí'nye a'íi pu i chájta'naj a'íjna jíitze ajtyáma'can i rey i ti va'cán antyúumua'reej. ³⁶ Caxu siajta tya'tóoratzi'ra'an i jumu'új jíitze ma'can, jí'nye caxu jaayl'tin siaj jaatyáxu'muare'en, nusu siaj jaatyácuéenare'en séej mu ju cipuáj. ³⁷ Che' a'yan eenye', tipua'aj a'yan setyu'taxáj yee: "jee", che' a'yan eenye' tzáahuatyi'ra'aj jime', na'riij a'yan setyu'taxáj yee "capu", che' a'yan ajta tzáahuatyi'ra'aj jime' eenye'. Jí'nye i ti seequéj een, a'íj pu jíitze já'ma'can i ti je'ej pu'aj een.

Tyaj huo'xié've'en a'íijma i maj tájcha'iire'
(Lc. 6:29-30)

³⁸ 'A'yaa xu mua'aj tyú'namuajri' maj ará'tyeej a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "Típua'aj a'tíj je'ej pua'aj mojo'sejra, pata'aj pajta muáaj je'ej pua'aj yó'sejraj", ajta a'yan tíjin: "Típua'aj a'tíj je'ej pua'aj mua'uuriaj pata'aj pajta muáaj tyi'tíj jin je'ej pua'aj jáa'uurej." ³⁹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin: Caxu a'yan cha'taj siana'aj je'ej pua'aj ja'uurej a'íjna i ti je'ej já'mua'uurej, sulu típua'aj a'tíj mui'tyéveenyij mua' ipéesij jitze, pata'aj jaatá'an ti ajta sícita' mui'tyéveenyij. ⁴⁰ Típua'aj a'tíj ca'nyérij jin mua'antyíchueenyij, pata'aj jaatáchuiitye'en pajta mua' máancaj ⁴¹ Ajta típua'aj a'tíj ca'nyérij jin muaata'íjtye'en paj tyía'ra'an tya'antinyij séej ví'ra'aj imuáj ti huatátyeej, pata'aj hua'puácaa ví'ra'aj imuáj atyiyóotuiiraj. ⁴² A'tíj ti na'aj ti tyi'tíj muahuaviiraj, pata'aj jaatá'an, pajta quee jamueeria'aj típua'aj a'tíj tyi'tíj muaatanyéjvi'.

(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ 'A'yaa xu siajta tyú'namuajri' maj ará'tyeej a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "Pata'aj tyámua' yó'mua'raj i axa'aj tyévi, pajta jájcha'íria'aj a'íjci i ti muájcha'íire'." ⁴⁴ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin: Sياهو'xié've' i maj jamuájcha'íire', siajta huatyényuunyij i Dios jimi a'íjma jime' i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej. ⁴⁵ Aj xu sij mua'aj yójmua'mua' pué'eenye'ej xá'ju'un i Dios tajapuá ti já'sejre', i ti je're'nyinyiicatyaa i xicáj a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, ajta a'íjma jimi i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, ajta tyi'tá'caa mej mij huatyéviijej hua' japua i maj xá'puí' ricij, ajta hua' japua i maj je'ej pua'aj ricij. ⁴⁶ Ji'nye típua'aj mua'aj sياهو'xié've'ej a'íjma i maj majta já'muaxie've', ¿tyi'tanyí siamue'tin i Dios jimi? Ajta a'íimaj i maj huá'jijve' i maj tyi'ticij a'íimaj mu majta a'yan tyityetyúucha'ij. ⁴⁷ Ajta típua'aj a'íjma siana'aj huatatyójtje'en i maj ja'mua ihuáamua' pué'een, ¿tyi'tanyí jin xá'puí' siaricij? Ji'nye a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'yaa mu majta ricij. ⁴⁸ Siata'aj tyámua' eenye' a'yájna tí'ij i ja'muavástara' tyámua' tyí'een tajapuá ti já'sejre'.

6

A'íjci jime' i maj a'yan tyúusejrataj cuxáa maj xá'puí' ricij

¹ 'Caxu tyi'tíj jin tyámua' rijcaj hua' tzajta' i tyeítyee mej mij a'íimaj jamuaaséj. Típua'aj a'yan xáarinyij, capu tyi'tíj jamuaatá'sij a'íjna i siaj jajvástara' tajapuá ti já'sejre'. ² A'íj xu jin, siati'ij tyihuá'puejve'ej a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', caxu jaxajta yee a'yaa tu huaríj, mati'ij i séecan ricij i ju tyeyúuj tzajta', majta i cáayej jitze a'íjma i maj quee huatoojé'yacan jin tyámua' ricij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin a'íi mu meríj néijmi'i tyu'mué'tij a'íjci jime' maj i tyeítyee tyámua' tyihuá'xaj. ³ Pajta muáaj pati'ij huá'huiiria'aj a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', capáj ja'ixaatya'aj ja'ihuáara' i siaj néemi'ij óojaahuatye', ⁴ a'yaa paj huárinyij avíitzij jime'. Ajta a'íjna i paj jajvástara', a'íi pu jaséj i ti ju' avaa, a'íi pu'ij muaatá'sij i paj jaamué'tij.

Jesús pu huá'mua'tyej je'ej maj tyityeetyényuunyij i Dios jimi

(Lc. 11:2-4)

⁵ 'Siati'ij mua'aj tyényuusime'en i Dios jimi, caxu a'yan rijcaj mati'ij a'íimaj i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye', i ti hua'ráanajchi maj huatyényuunyij muaatya'úuj i tyeyúuj tzajta', na'ríij mua'ajcací'ca'aj i cáayej jitze, mej mij séecan huo'séj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'íimaj mu meríj a'íjna huamue'tij mej mij i tyeítyee

tyámua' huojo'sejra. ⁶ Pajta muáaj, pati'ij tyényuusime'en i Dios jimi, pata'aj utyájrutyey a'chi'táj, pajta tye'tyáanaj i puéertaj jime', aj pej pij huatyényuunyij a'íjci jimi i paj jajvástara' i ti quee séejre'. Ajta a'íjna i paj jajtáataj i ti jaséj je'ej paj ricij aviitzij jime', a'íi pu muaatá'sij i paj jaamué'tij.

⁷ 'Ajta pati'ij tyényuusime'en i Dios jimi, capáj a'yan tyeeyí'tihua'an mati'ij a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj jéehua á'tijti' metyenyúusima'aj a'íjna jime' i nyúucarij ti quee je'ej huatóomua'aj, ajta a'yan tyihua'miteeraste' ti a'íjna jin i Dios huá'namuajran. ⁸ Caxu a'yan rijcaj mati'ij a'íimaj, ji'nye i siaj jajvástara', a'íi pu'ríj jamua'ree tyi'tíj ti jamuá'itziitye', tyij siajta sequée xu jaatáhuaviiri'. ⁹ A'yaa xu sij mua'aj tyityeetyényuunyij tijin:

Muáaj, mu paj tataataj, tajapuá paj já'sejre',
che' tyámua' eenye' i paj jin ántyapuj.

¹⁰ Che' mujo've'me'en i paj jin tyí'ijta.

Che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej paj muáaj tyá'xie've' iyan cháanacaj japua,
a'yájna ti'ij ajta tyí'een i tajapuá.

¹¹ Tyitaatá' i ti tyí'cue'ri' ti tyúuxie've' a'náj tina'aj.

¹² Tyitaatú'uunyi' i tyaj jin quee xá'pui' huaríj,
a'yájna tya'ti'ij ityáj tyihuo'tú'uunyi'ri'
a'íijma i maj je'ej pua'aj táaruuj.

¹³ Capáj tyi'tá'care'en ti taamué'tin a'íjna i ti quee xá'pui',
sulu pata'aj tajapuá huatányuunyij.

Ji'nye muáaj paj tyí'ijta, pajta néijmi'i putyí'uurej,
a'íj paj jin jusén jime' séejre'.

¹⁴ 'Ji'nye tipua'aj mua'aj setyihuo'tú'uunyi' a'íijma i maj je'ej pua'aj jamuáaruuj, a'íi pu ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj i siaj jajvástara' tajapuá ti já'sejre', ¹⁵ ajta tipua'aj sequée tyihuo'tú'uunyi' a'íijma i maj je'ej pua'aj jamuáaruuj, capu ajta tyajamuaatú'uunyi'raj a'íjna i ja'muavástara' tyi'tíj siaj jin quee xá'pui' huaríj.

A'íjci jime' i maj ju'itzi'vee

¹⁶ 'Siatí'ij ju'itzi've'ej, caxu acóotzaahuatya'aj mati'ij i maj jux-aamuijritey', ji'nye a'yaa mu jéjrista' ricij i maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij i tyeítyee jáamua'reej tijin múu'itzi've'ej. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' maj a'íimaj meríj jaamué'tij je'ej ti tyi'tíj tyihua'ci'tyij. ¹⁷ Pajta muáaj, pati'ij ja'itzi've'ej, pata'aj aca'jista'mitye'en, pajta tyámua' huá'uurej, ¹⁸ mej mij quee i tyeítyee jáamua'reej yee pua'itzi've'. A'íi pu'uj a' vástara' i paj quee jaséj jamua'reej, ajta a'íjna i a' vástara' ti jaséj i ti ju'avaaj, a'íi pu muaatá'sij i paj jaamué'tij.

A'íjna i ti jéehua tyí'huire' i Dios jimi

(Lc. 12:33-34)

¹⁹ 'Caxu jéehua tyo'siire'ej i juchi'táj i ti huápu'i'ij tyá'najchij, jo'maj i tyajpuásij tyojó'jipuj jo'tij ajta néijmi'i i tyajá'mua'a'rij tyojo'huí'tzij, jo'maj majta i náhua'rij jo'tyáru'pij mej mij tyu'náhua'an. ²⁰ Sulu siata'aj utyojó'siire'en u tajapuá a'íjci i ti jéehua tyá'najchij, jo'maj quee i tyajpuásij tyojó'jipuj, jo'tij ajta quee tyi'tíj jo'huí'tzij, majta quee i náhua'rij utyáru'pij. ²¹ Ji'nye jo'tij tyi'tíj já'sejre' i ti jéehua ja'mua jitze juxie've', a'áa xu siajta tyojomua'tziitye'ej xá'ju'un.

A'íjna i ti jatatzavi'tye' i tyévi

(Lc. 11:34-36)

²² 'Ajta mua' jí'ij, a'íi pu a'íin pué'een i paj jin atányeej pej pij majo'cha'canye'en, a'yaa pu'ij tipua'aj jí'ré'nye' pua'aj ri'síjme'nyij, tyámua' pej pij naa metyóonyeej, ²³ ajta tipua'aj quee tyi'tíj huírria'aj mua' jí'ij, a'yaa pej pij tíca' tyi'séere'ej puá'mej. Ajta tipua'aj a'íjna i tatzárij quee tyi'tíj huírria'aj, jéehua pu huápu'i'ij a' jitze huatyática'rij.

I Dios ajta i túmii

(Lc. 16:13)

²⁴ 'Capu a'tíj pújoorej ti hua'puácaa jimi tyu'tyáhuire'en, jí'nye séej pu tyicha'íirria'aj ja'mej i ti tyé'ijtye', ajta i séej xaa xie've'ej ja'mej, nusu i séej tyámua' tyu'tyáhuire'ej, ajta séej quee ará'astijre'ej. A'íj pu jin quee i'rij siaj i Dios tyámua' tyu'tyáhuire'en siajta a'íjci i túmii.

Dios pu tyámua' tyihuá'cha'ij i juyójmua'

(Lc. 12:22-31)

²⁵ 'A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tijin: Caxu a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'ej siaj tyi'tíj tyí'cua'nyij, nusu je'ej siaj ye'ej tyí'tyeye'en, na'riij a'íjci jime' i siaj tyu'tyóchejtye'sij. ¿Nyi quee jéetze' juxie've' i Dios jimi siaj júurij xá'ra'nyij, quee i cue'ráj nusu i já'muahue'ra' na'riij a'íjna i siaj tyúuche'tyaa? ²⁶ Cási' siahuo'séj mu pína'see i maj jútye' ra'ra', camu tyí'huastyaa, camu majta tyi'tza'nacaa, camu majta jasi'rii i ímue'rij i juchi'táj, ajta a'íi pu tyihuá'cue'tyej a'íjna i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre'. Siajta mua'aj jéetze' xu jitzán juxie've' mequee mu pína'see. ²⁷ A'íj pu jin quee tyi'tíj huire' ti a'tíj jéehua tyúumua'tziitye'ej, jí'nye capu jaatyáhuire'ej ti'ij jéetze' já'tyeevi'in júurij.

²⁸ '¿Ji'nye siaj sij a'íjna jin tyúumua'tziitye' i siaj tyu'tyóchejtye'en? Cási' xaaséj mu xúxuu'uj je'ej ti tyí'huose' a'ájna a itzitáj, capu tyí'muijhuacaa capu ajta tyí'itzacaa. ²⁹ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tijin a'íjna i rey Salomón, i ti jéehua tyí'ijcha'íica'aj, capu a'náj naa eenye'en tyu'tyóchejtyej ti'ij mu xúxuu'uj. ³⁰ A'yaa pu'ij tipua'aj i Dios tyámua' ja'uurej mu tu'píj ti ijíj a'áa já'sejre' jo'tíj jo'itzitaj, ajta ariá'pua'aj mu jaatyáteeraaj chuéj tzajta' ta'ajtaavijhua. Jéetze' pu'ij mua'ajmaj tyámua' já'mua'uurej mu siaj quee tyá'tzaahuatye' xaa nyu'uj. ³¹ A'íj xu jin quee tyúumua'tziitye'ej a'yan setyuu'íhuo'raj tijin: "¿Tyi'tanyí tyacua'nyij?", nusu yee: "¿Tyi'tanyí tyeye'en?", na'riij a'yan yee: "¿Tyi'tanyí tyetyu'tyátachejtye'sij?" ³² A'íi pu a'íin tyi'pué'een i maj jin tyúumua'tziitye' i maj quee tyá'tzaahuatye', siajta mua'aj xu tyivástara' i ti arí jamua'reej tyi'tíj ti jamuá'itziitye'. ³³ A'yaa pu'ij siata'aj i Dios jimi tyi'huóomua'tziitye'en, siajta a'íjci jitze i tajapuá ti tyejé'sejre', ajta siaj a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'pu'i'in i Dios jimi, aj xu sij néijmi'i tya'ancuriáa'sij i ti tyajamuá'itziitye'. ³⁴ Caxu a'íjna jin je'ej tyí'mua'ajcaj je'ej ti ariá'pua'aj tye'mej. Ariá'pua'aj xu sijta tyi'tyése'ej xá'ju'un a'íjci jime' je'ej ti tyi'tíj tyajá'muaci'tyij.

7

Tyaj quee séecan jitzán tyí'pua'ritye'ej

(Lc. 6:37-38, 41-42)

¹ 'Caxu huá'xijtye'ej i séecan, ti'ij quee Dios ajta mua'ajmaj jamo'xíjtye'en. ² Ji'nye Dios pu a'yan cha'tána'aj tyajamuá'xijtye'en siati'ij mua'aj tyihuo'xíjtyej i séecan, ajta a'chu siaj tyi'tíj jaatá', a'yaa pu

cha'tána'aj i Dios mua'ajmaj tyajamuaatá'sij. ³ ¿Ji'nye pej pij a'íj aráasej a'ihuáara' i ti cíi na'aj tyo'tyá'itzee i Dios jimi, pajta quee a'íjna séej i paj muáaj va'cán jin ootyá'itzee i Dios jimi? ⁴ Ajta tipua'aj muáaj períj va'cán jin ootyá'itzee i Dios jimi, ¿ji'nye tyí'rij paj a'yan tyaaté'exaatye'en ja'ihuáara' i ti cíi na'aj tyo'tyá'itzee yee nyiche' muaatáhuire'en i paj jin ootyá'itzee? ⁵ Muáaj mu paj quee tyámua' metyóomua'rej, pooj mi' néijmi'i jin tyámua' huá'uuren pajta tyu'ta'úunyi'ran i Dios jimi, aj pej pij a'yan tyaaté'exaatye'en tyi'tíj ti jin ootyá'itzee ja'ihuáara'.

⁶ 'Caxu huá'ixaatya'aj i nyúucarij ti jí're'en a'íjma i maj tyú'xana've', mej mij quee jamuá'xaahuari'raj mati'íj i tzi'cíj maj tyú'cha'vacaa. Caxu siajta a'íjma tyí'tuiiria'aj i maj quee tyi'tíj tyevi'ra' i Dios ti tyajamuaatá', mej mij quee je'ej pua'aj jamuáa'uurej, majta je'en jamuatzíinajyi'can.

Maj jahuaviiraj i Dios, majta tye'ejtyáto'sixi'in jo'tij ja'pueertaj
(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ 'Siata'aj huatyényuunyij i Dios jimi, ji'nye a'íi pu néijmi'i tyajamuaatá'sij, siajta i Dios jimi tyú'huoonyij, aj xu sij ja'ancuriáa'sij i siaj jahuoo, siajta tye'ejtyáto'xa'an jo'tij ja'pueertaj, a'aj pu'ij i Dios tya'antácuunaj. ⁸ Ji'nye a'íjna i ti a'yan tyá'huoo, a'íi pu ja'ancuriáa'sij, ajta a'íjna i ti a'yan tyi'tíj tyí'huocaj, a'íi pu jatyoonyij, ajta a'íjna i ti tye'ejtyáto'xa'an jo'tij ja'pueertaj, Dios pu tya'antácuunaj.

⁹ '¿Ca' síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyá'ca'nyej ti tyetyéj jaatátistej i juyój tipua'aj páan jahuaviiraj? ¹⁰ ¿Na'ríj ti cú'cu'uj jaatapíjtye'en tipua'aj hue'ej jahuaviiraj? ¹¹ A'yaa xu sij tyá'mua'reej siaj jí're'nye' tyihuo'tá'an i juyójmua' mua'aj mu siaj quee tyámua' een i jutzájta', ajta i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre', jéetze' pu'ij tyámua' tyajamuaatá'sij i ti tyi'jí're'en i siaj jimi jaatáhuosij.

¹² 'A'yaa pu'ij, siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij i juxa'aj tyeétyee jimi je'ej siaj mua'aj tyá'xie've' maj a'yan huárinyij ja'mua jimi, ji'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, ajta je'ej maj tyu'xájtaca' i Dios jitze ma'can maj tyi'xajtaca'aj.

A'íjci jime' i puéertaj ti cíi antayóhuaj
(Lc. 13:24)

¹³ 'Siata'aj a'úu jo'tyájrutyey i puéertaj jitze ti cíi antayóhuaj. Ji'nye a'íjna i puéertaj ti antayóhuaj ajta i juyéj ti ooyóhuaj, a'íi tyihuojó'jipuaj, mue'tíj mu mij a'íjna jitze ucáaju', ¹⁴ ajta a'íjna i puéertaj, ajta i juyéj ti jamuatá'caa siaj jusén jime' júuriy xá'ra'nyij, cíi pu antayóhuaj, ajta tyési' ti a'tíj japuan huame'en, camu mij mue'tíj jatyoovej.

A'íj mu i táque'ra' jin jamua'reeren tyi'tíj ti ciyáara' pué'een
(Lc. 6:43-44)

¹⁵ 'Tyámua' xu tyityahuóocha'íin a'íjma jimi i maj tyí'hue'tacaa, a'yaa mu tyúusejrataj maj i Dios jitze ma'can tyí'xaj. Ja'mua jimi mu ajo're'nyinyii naa metyityacanyúuca'aj, maj majta a'yan een i jutzájta' mati'íj i íra'vej i maj tyí'tyacul'caa, majta tyú'cha'vacaa. ¹⁶ I'ríj siaj huó'mua'tyij a'íjci jime' je'ej maj ricij, ji'nye capu i'ríj ti úuvaj huatatáca'an tzícare'ej jitze, nusu ti i xápua' a'íjna jitze taca'aj i ti tyétzicare'. ¹⁷ A'yaa pu tyí'een, néijmi'i i ciyéj ti tyi'jí're'en, jí're'nye'en pu ajta tyí'tajcaa, ajta i ciyéj ti quee tyi'jí're'en capu ajta jí're'nye'en taca'. ¹⁸ A'íjna i ciyéj ti jí're'en, capu i'ríj ti je'ej pua'aj eenye'en huatatáca'an, nusu ti i ciyéj tiquee jí're'en jí're'nye' huatatáca'an. ¹⁹ Néijmi'i i ciyéj tiquee tyi'jí're'en, a'íj mu

tyé'ejveechixi'ij, majta je'en tye'entyátieeraj. ²⁰ A'yaa pu'ij éenye'que' i'rij siaj mua'aj huó'mua'tyij a'íjci jime' je'ej maj tyi'táj jin ricij.

Camu néijmi'i a'áa jo'tyárutyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj
(Lc. 13:25-27)

²¹ 'Majta i maj a'yan tyí'nyejee yee: "Nyavástara', Nyavástara'", camu néijmi'i a'áa jo'tyárutyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, sulu a'íi mu'uj i maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've'. ²² A'ájna xicáara' jitze mue'táj mu a'yan tyinaatájeevij tijin: "Tavástara', Tavástara', ityáj tu tyu'taxájtaca' a'nyúucaritze', tyajta a'nyúucaritze' ma'can huo'tamuárij i tyiyáaru' i maj hua' tzajta' séjria'ca'aj i tyeétyee, tyajta jéehua tyu'muáriej muéetzij jitze ta'rataca'nyáaj." ²³ Aj nu nyij a'yan tyihuo'té'exaatye'ej tijin: "Canu a'náj jamuaamuájtyaca', séricuj siájhuui nye jimi, mu siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij."

A'íjci jime' i maj ja'tátaahuaca' i maj japuan ja'ajtaahuaca' i juchi'ij i maj hua'puaj

(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴ A'yaa pu'ij, a'ájna i ti nyanamuaaj, ajta a'yan ricij je'ej nyaj tyé'ixaatye', a'yaa pu cha'tána'aj metyóomua'rej ti'ij a'ájna i a'táj ti huatyóochi'tyej tyetyéj japua. ²⁵ Aj mu mij huatyéviiyaca', ajta huatámui'yaca' i jájtyij, ajta huatá'aacariaca', ajta a'ájna i chi'ra'an, capu eetávej, ji'nye tyetyéj japua pu ja'ajtaahuaca'. ²⁶ Ajta a'ájna i ti nyanamuaaj, ajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyí'xaj, a'yaa pu een ti'ij a'ájna i a'táj ti a'áa jo'tyóochi'tyej jo'tij jó'saata'. ²⁷ Aj mu mij huatyéviiyaca', ajta huatámui'yaca' i jájtyij, ajta huatá'aacariaca' aj pu'ij pu eetávej i chi'ra'an. Aj pu'ij néijmi'i tyojo'riej.

²⁸ Ti'ij Jesús ja'antyipuá'rij ti tyihuo'ixaaaj, néijmi'i mu i tyeétyee je'ej tyo'taséj a'íjci jime' je'ej ti tyihuo'muá'tyej, ²⁹ ji'nye a'yaa pu tyihuo'muá'tyej ti'ij síj ti va'cán jin tyi'tyéjvee, capu a'yan mati'ij i maj tyihua'mua'tyaha'aj i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta.

8

Jesús pu séej tyévij tyú'huaaj ti cá'atzaj

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹ Ti'ij i Jesús acájraa i jiríj jitze, jéehua mu tyeétyee jamuán huajú'ca'aj. ² Aj pu'ij síj tyáati' ave're'nyeje i Jesús jimi, tyí'cui'ca'aj a'ájna jime' ti cá'atzaj a'íi pu'ij jimi tyítunutaca' i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara' tipua'aj mua'ránajchij pata'aj tyináahuaatye'en.

³ Aj pu'ij Jesús ja'ajtamuariej, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Na'ránajchij paj huarúj. Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij tyámua' huaríj, ti'quij huarúj. ⁴ Ajta je'en i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Cási', capáj a'táj ixaatye'ej, sulu áricuj pata'aj huatá'sejrataj a'íjci jimi i puarij, pajta tyu'támu'vejritaj a'yájna ti'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mej mij jáamua'reej tijin papu'ríj huarúj.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci i ti jahuüiria'ca'aj i xantáaru'uj ti tyí'ijtye'

(Lc. 7:1-10)

⁵ Ti'ij i Jesús utyájrurij a'ájna i chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Capernaúm, síj pu jimi ajtyáxiiriaca' i xantáaru'uj ti tyí'ijtye', ti'ij tyi'táj jaatáhuaviij. ⁶ A'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', tyí'cui' a'ájna i ti nyahuüire', capu tyéjchevej, jéehua pu huápu'ij jajpuéztzij.

⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu ujo'ma'aj na'mej, nyej nyij tyáahuaatye'en.

⁸ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i xantáaru'uj ti tyí'ijtye' tijin:

—Nyavástara', capu a'yan tya'ránajchi paj utyájrutyey i nyechi'táj, a'yaa papu'uj tyu'taxáj i nyúucarij jime', aj pu'ij tyámua' rinyij a'íjna i ti nyahuüre'. ⁹ Ji'nye séecan mu majta nyéetzij tyí'nye'ijtye', nyajta nyáaj séecan tyí'ijtye'. Típua'aj séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee: áricuj, a'íi pu jo'ma'aj ja'mej, na'ríij séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee: mujo'té'yi'ij; a'íi pu mujo'va'ma'aj ta'mej, ajta típua'aj séej nyetyu'ta'íjtye'en je'ej ti tyí'tíj huá'uurej, a'yaa pu rinyij.

¹⁰ Ti'ij i Jesús a'yan tyáanamujri', jéehua pu huatóotyamua'vej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huajú'ca'aj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', hua' tzajta' i tyeítýee i maj a'yan huacháatimee i Israel, canu a'náj séej huátyoj ti a'yan cha'taj tyá'tzaahuatye' ti'ij a'íjna i tyáati'. ¹¹ Nyajta a'yan tyajá'mua'ixaatye' maj mue'tíj mujo'vá'ju'uj muá'ju'un, a'ájna pujmua' jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij majta jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij, mej mij oorá'sej a'íjci jamuán i Abraham, majta a'íjci jamuán i Isaac mej mij hua' jamuán tyú'cua'nyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj, ¹² majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, Dios pu a'áa huojoo'ityij jo'tij jo'tíca'. Jéehua mu mij juyiinyaj muá'ju'un, majta ancuroci'máaj muá'ju'un a'íjci jime' i maj jéehua jajpuéjtzij.

¹³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i xantáaru'uj ti tyí'ijtye' tijin:

—Áricuj jó'ra' ja'chej, a'yaa pu tye'mej je'ej paj períj tyá'antzaahuaj. Ti'ij a'yan tyaaté'exaa, aj pu'ij huarúj a'íjna i ti tyí'huiire' a'íjna jimi i xantáaru'.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci i mu'nyáara' i Pedro

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴ Aj pu'ij Jesús a'áa jo'mej jo'tij i Pedro ja'chej, a'áa pu'ij a'íj jo'tyoo a'íjci i mu'nyáara' i Pedro, a'áan pu jo'ojca'tyiij i utáatzij japua, ajta jéehua puístaca'aj. ¹⁵ Aj pu'ij Jesús jajví' i muáca'ra'an jitze, ti'ij a'yan huaríj, aj pu'ij huarúj, ti'quij ájchej, ajta je'en huatyóochej ti'ij tyihuo'cue'tyej.

Jesús pu mui'caa tyú'huaaj i tyeítýee i maj tyí'cucui'

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶ Ti'ij huaré'chuixarij, jéehua mu huaja'ráavi'tij i Jesús jimi a'íjma i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'íi pu'ij huo'ta'íj i tyiyáaru'uj maj iiráciinyej i tyeítýee tzajta', ajta néijmi'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj. ¹⁷ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij aróo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías, i ti ará'tyeej tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “A'íi pu tyitacáa'ri'ri' i tiquee tú'ca'nyisti'ra'ca'aj, ajta tyojo'tii i tyaj jin tyí'cucui'ca'aj.”

A'íimaj i maj jaxie'va'ca'aj maj jamuán huací'ca'an i Jesús

(Lc. 9:57-62)

¹⁸ Ti'ij Jesús huo'séj i tyeítýee i maj jéehua jimi ajtyáxiiriaca', aj pu'ij a'yan tyu'ta'íjtaca' maj antáciinyej utan pujmua' i ti ja'alaguun jitze. ¹⁹ Aj pu'ij síij ti tyihúa'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi pu ave'ré'nyej i Jesús jimi, ajta je'en a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj ajamuán jo'cha'canye'en jo'tij na'aj paj jooma'aj puá'mej.

²⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íimaj i arachuíjse, a'áa mu ja'chej jo'tij já'tyasta', majta i pína'see a'íi mu tyu'íto' jo'maj jáa'sacaa, nyajta nyáaj, i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', canu tyichí' i nyaj tzajta' huácutyij.

²¹ Ajtáhua'aj pu síij ti jamuán jo'chá'canya'aj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', naatá' nyej nyij anaquéej ja'vá'nan i táataj, aj nu nyij yeve're'nyesij nyej nyij ajamuán jo'cha'canye'en.

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en, miche' a'íimaj i mui'chítyee hua'vá'naxi'in i juxa'aj mui'chítyee.

Ti'ij Jesús jaatyápua'rij i áacaj

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Aj pu'ij i Jesús atyájraa i báarcuj jitze, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj. ²⁴ Aj pu'ij tyámua' ca'nyíin jin tyu'tá' aacariaca' i jájtyij japua, ajta viváajma'aj tyúuta'hua'aj i jájtyij, a'íi pu'ij atyáxijrihua'aj i báarcuj jitze. Ajta a'íjna i Jesús tyáacusima'aj. ²⁵ Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj jimi ajo're'nyej, mati'ij mij jaajístej, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—¡Tavástara', tajapuá huatányuuchij! ¡Tu'rij atyácuí'sij!

²⁶ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye siaj sij huápuí'ij tyí'tziinye'? Mua'aj siaj quee a'chu tyá'tzaahuatye'.

Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij ájchej, ti'quij jaatá'ijmuejri' i áacaj, ajta i jájtyij, aj pu'ij huatyápua'riaca' i áacaj, ajta naa oore' éenye'ej ta'raa i jájtyij. ²⁷ Jéehua mu je'ej tyo'taséj a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raa'aj tijin:

—¿Tyi'tanyí tyévira' pué'een a'mújna, mej mij ja'tzaahuatye' i áacaj, ajta i jájtyij?

A'íimaj i maj Gadara já'ma'can i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Ti'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj után pujmua' jo'tij ja'alaguun, Gadara ti ja'ajtyáma'can, hua'puaj mu mij hua'antynájchaca' i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj, a'áa mu ja'ráacij jo'maj i mui'chítyee já'ava'tacaa, aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca'. Jéehua mu simuáruunyica'aj, a'íj pu jin quee i'riitaca'aj ti a'tíj ajo're'nyej a'íjna juyéjra' jitze, ²⁹ aj mu mij a'yan tyityeetyejíihuajraa tijin:

—Capáj je'ej ta'uurej ityájma, muáaj mu paj yójra' pué'een i Dios. ¿Nyi a'íj jin mu po'vé'mej pej pij puéjtzij taatá'an? Capu eexúj atyojo're'nyej a'náj tyaj jajpuéetzij tá'ju'un.

³⁰ Meentyij a'ímuáj mue'tíj i tuíxuj mo'tyu'uj metye'entycua'áaj, ³¹ a'íi mu mij i maj tyiyáaru' hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús tijin:

—Típua'aj pataatamuáaritye'en taatá' tyej tyij mu tuíxuj tzajta' utyájrutyey.

³² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Séricuj.

Mati'ij mij iirácij, hua' tzajta' i tyétyacaa, aj mu mij hua' tzajta' utyájrurij i tuíxuj, mati'ij mij a'íimaj i tuíxuj jo'huáchajraa a'ájna jo'tij ja'ancátyee, mati'ij mij jájritze' ja'tyáavatzi, aj mu mij néijmi'i atyájcuii.

³³ Majta a'íimaj i maj huá'siiria'ca'aj i tuíxuj a'íi mu huatóo'uj, mati'ij a'áa ja'rá'aj a' chájta' aj mu mij tyu'taxájtaca' je'ej ti tyi'tíj huaríj, a'íj mu huo'té'exaa je'ej ti tyihuó'ruuj a'íijma i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta'

séjria'ca'aj. ³⁴ Matí'ij mij a'íimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa, néijmi'i mu ave'ré'nyej i Jesús jimi, mej mij jamuán tyu'taxáj, a'yaa mu mij jéehua tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jó'ra'nyij a'ájna.

9

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

¹ Aj pu'ij Jesús atyájraa i báarcuj jitze, aj mu mij antacíj után pujmua', matí'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' jo'tíj a'íin jó'catyii. ² Aj mu mij séecan a'tíj aje'ré'nyijtye ti quee tyéchavaaj a'íjci jimi i Jesús, a'íj pu japua áan újca'tyii i utáatzij a'íjna i a'tíj, tí'ij Jesús huo'séj a'íjma i tyeítyee, aj pu'ij jáamua'reeri' tíjin metyá'tzaahuatye', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui' tíjin:

—Nyiyóoj, huatyá'ca'nyej, pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee jimi.

³ Séecan mu mij i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'yan tyi'riá'mua'aj tíjin: “Je'ej ti a'múu tyu'taxájtaca' je'ej pu pua'aj tyá'xaj i Dios.” ⁴ Ajta i Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye siaj sij huápu'íj je'ej pua'aj tyí'mua'tzej mu jutzájta? ⁵ ¿Tyi'tanyí quee jéetze' tyési', nyi nyej a'yan tyaaté'exaatye'en yee: “Pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee jimi”, na'riij yee: “Ájchesij anchóoj mua' utáatzij”? ⁶ A'yaa nu nyij rinyij siaj sij jáamua'reej tíjin a'íjna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca', ti ajta a'íjna jin antyúumua'reej íyan i cháanacaj japua tí'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee tyéjchevej tíjin:

—Ájchesij, anchóoj mua' utáatzij, áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej.

⁷ Aj pu'ij ájchej a'íjna i ti tyí'cui'ca'aj, tí'ij ij jó'raa i juchéj. ⁸ Majta i tyeítyee i maj tyí'sejraca'aj je'ej ti tyi'tíj huaríj, a'íi mu tyu'tátziin, majta je'en tyaatatyójtzi'rej i Dios a'íjci jime' je'ej ti a'íin tyihuo'tá' mej mij a'yan huárinij i tyeítyee.

Jesús pu jaatajé a'íjci i Mateo

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, tí'quij a'yee jo'ré'nyej tí'ij ij a'íj huaséj i a'tíj ti a'yan antyapuaaj tíjin Mateo, a'úu pu je'rácatyii u chi'táj maj tzajta' huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Aj pu'ij i Mateo ájchej, tí'quij jamuán jó'raa. ¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyu'ríj, matí'ij a'áa ja'rá'aj jo'tíj i Mateo ja'chej, tí'ij i Jesús tyí'cua'caj, aj mu mij jéehua ujo'vá'ju' i maj tyí'tyeijjive', majta séecan i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, matí'ij mij huatyára'saca' i méesaj jitze jamuán i Jesús, majta jamuán a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj. ¹¹ Majta a'íimaj i fariseos, matí'ij jaaséj je'ej ti rijcaa i Jesús, aj mu mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacíj tíjin:

—¿Ji'nye een jin mu ja'mua maeestro tyí'cua'caa, ajta ya'caa hua' jamuán i maj huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa, ajta hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee?

¹² Tí'ij i Jesús a'yan tyihuo'namuajri', a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—A'íimaj i tyeítyee i maj ajo'ré'nyinyii a'íjci jimi i ti tyí'hua'tacaa, capu juxie've' maj a'áa joojú'un i maj jí're'en, sulu a'íi mu ajo'ré'nyinyii i ti

tyí'hua'tacaa jimi i maj tyí'cucui'. ¹³ Séricuj, siata'aj tyí'huóomua'tyej a'íjci jime' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti a'yan tijin: "A'yaa nu tyá'xie've' siaj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, canu jaxie've' siaj tyí'tíj tyí'tuiiria'aj." Ji'nye canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej nyej nyij a'íjma huatájeevej i maj tyámua' een, sulu a'íjma i maj quee xá'puí' ricij.

A'íj mu jaata'íhuo'ri' je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en
(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴ A'íimaj i maj Juan jamuán huací'ca'aj, a'íi mu aje're'nyej i Jesús jimi, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Itýaj majta a'íimaj i fariseos, jéehua tu ta'itzi've', ¿ji'nye mej mij quee a'yan tyúu'itzi've' i maj muéetzi' jamuán huací'ij?

¹⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyiquij i'ríj maj juxaamuijritya'aj i maj huatá'inyiihuaca' mej mij tyú'ye'esten, tipua'aj ooj hua' jamuán tyí'ye'estyaj i a'tíj ti huatyényeiichaca'? Ajta a'yaa pu atyojo're'nyesij maj já'vi'tin i a'tíj, aj mu mij i amíincustyamua' ju'itzi've'en, ji'nye capu che' aja'hua' i hua' amíincuj.

¹⁶ 'Capu a'tíj ja'ajtyá'cu'nya'puaj i cíxurij ti mí'ma'can, a'íjna jime' i cíxurij ti jájcuaj, ji'nye a'íi pu i cíxurij ti jájcuaj huatyátzu'taj ti'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij jéetze' va'tíj anasúutza'nyij ja'mej. ¹⁷ Camu majta nahuáj ti jájcuaj ucáto'sij i navíj limeetara' tzajta' ti racue'ríihuajmee, ji'nye i nahuáj pu jaatyásujtza'naxi'ij i navíj ti racue'ríihuajmee, aj pu'ij jó'vesij i navíj ajta i nahuáj. A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' maj ju'cáto'nyij i navíj tzajta' ti jájcuaj a'íjci i nahuáj ti ajta jájcuaj, a'yaa pu éenye'que' tyo'táviicue'raj i ti juxa'aj tyí' jájcuaj.

A'íjna i íiti' ti tyí'cui'ca'aj ajta i yójra' a'íjci i Jairo
(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸ Óoche' pu tyihua'ixáatya'caj i Jesús ti'ij síij jimi ave're'nyej, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i ti tyí'ijta i hua' tyeyúuj tzajta', aj pu'ij tyítunutaxij jimi i Jesús, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj pu oochán huamuí', ajta tipua'aj muáaj mu pové'me'en pajta je'en ja'ajtamuárie'en, a'íi pu huatájuuritaj.

¹⁹ Jesús pu ájchej, ti'quij ujó'mej majta mu'uj ujó'ju' a'íimaj i maj jamuán huacíj. ²⁰ Aj pu'ij íiti' ti arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui', a'íi pu huárita' aje're'nyej i Jesús, ti'quij ja'ajtamuáriej i máancajra'an i Jesús. ²¹ Ji'nye a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tijin: "Tipua'aj a'íj na'ajtamuárie'en i máancajra'an, tyámua' nu rinyij." ²² Aj pu'ij i Jesús ooré'nyeeriaca' ti'ij jaaséej i íitaj, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj, che' ca'nyíjra'aj huataséjre'en mua' tzajta', a'íj paj jin huarúj i jin tyá'antzaahuaaj.

Aj pu'ij huarúj a'íjna i íiti'.

²³ Ti'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj jo'tíj ja'chej a'íjna i ti tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', aj pu'ij huo'séj i tyeítyee i maj tyí'ci'sitye', majta jéehua i tyeítyee juyiinyaca'aj, ²⁴ a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Xi'rácii'nyij a'yújna, ji'nye capu mui'chij mu íjmue'esti', sulu tyácusij pu'uj.

Aj mu mij jaatya'atzájraa a'íjci Jesús a'íjci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', ²⁵ ajta a'íi pu hui'rá'ityaca', aj pu'ij utyájrurij jo'tíj jo'ojcá'aj a'íjna i íjmue'esti', ti'quij ja'náavi' muáca'ra'an jitze, aj pu'ij a'íjna i íjmue'esti' ájchej. ²⁶ Ti'quij néijmi'que' huámua'reeri'huaca' jo'maj jo'cháatima'caa je'ej ti tyí'tíj huaríj.

Jesús pu hua'puácaa tyú'huaaj i maj arácucu'un

²⁷ Tí'ij Jesús a'áa ja'rájraa, mahua'puaj mu jaatavén i maj arácucu'un, a'yan metyitye'entyijihuaaj tijin:

—Tá'ancu'vaxi' ityájma muáaj mu paj yójra' pué'een a'íjci i David.

²⁸ Tí'ij Jesús utyájrurij u chi'táj, aj mu mij jimi ave're'nyej i maj arácucu'nyijmee, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi setyá'tzaahuatye' nyaj tyaja'muahuaatye'en?

Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna tavástara'.

²⁹ Aj pu'ij i Jesús hua'rámuarie'xij i hua' jüise' jitze, ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej siaj seríj mua'aj tyá'antzaahuaaj.

³⁰ Aj mu mij atanyéjnye'riaca' i maj hua'puaj. Ajta i Jesús jéehua pu a'yan tyihuo'tá'ijmuejri' tijin:

—Caxu a'tíj ixaatye'ej je'ej siaj tyityaarúj.

³¹ Ajta mati'ij jo'cáj, a'íi mu huatyóohuij maj néijmi'que' jaataxáj je'ej ti i Jesús tyihuo'huaa.

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyo'ríi'riaajca'aj

³² Mati'ij iiraju'caj i maj arácucu'nyijma'caa, séecan mu tyéviij aje're'nyijtye ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj a'íj pu jin quee tyo'ríi'riaajca'aj a'íjna i a'tíj. ³³ Aj pu'ij Jesús jaatamuárij i tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj, ti'quij huatái'riitariaca' ti tyu'taxáj a'íjna i ti tyí'cui'ca'aj. Majta a'íimaj i tyeítýee, jéehua mu huatóotyamua'vej, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Catu a'náj a'yan tyi'tíj tyu'séj iiye'ej Israel ti putyí'ricij.

³⁴ Majta a'íimaj i fariseos, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íjna i Jesús, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyihua'ijtye' i tyiyáaru'uj a'íj pu jin pújoorej ti'ij huo'tamuáritye'en.

Jesús pu hua'ancu'vajxi i tyeítýee

³⁵ Jesús pu néijmi'que' jo'chá'canya'aj ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee ajta néijmi'que' jo'maj cíi mana'aj tyityojo'cháatima'caa, tyihua'mua'tyáaj i hua' tyeyúuj tzajta'. A'íj pu huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios i ti néijmi'que' tyí'ijta, ajta néijmi'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, nusu i ti'quee hua'ca'nyisti'ra'ca'aj. ³⁶ Tí'ij huo'séj i tyeítýee, jéehua pu hua'ancu'vajxi, ji'nye jéehua mu jajpuéjtzica'aj, majta juxaamu'jritya'ca'aj, a'yaa mu éenye'ej mati'ij i cánya'xií ti quee a'tíj huá'siire'. ³⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna maj jéehua i tyeítýee séejre', majta i maj hua' jimi tyí'muijhuacaa camu mui'ij. ³⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've', siaj jaatá'huavii a'íjci i tavástara' ti'ij hua're'vi'tixi'in i maj tyí'muijhuacaa mej mij huá'ajsiire'en i Dios jimi.

10

Jesús pu hua'vá'jajpuaxij a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Aj pu'ij Jesús huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta huo'ta' mej mij jaayí'tihua'an maj huo'tamuáritye'en i

tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séjre' i tyeítýee, ajta mej mij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui', nusu i tiquee huá'ca'nyisti'.

² A'yaa mu ántya'ruj a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i Jesús ti hua'antyíhuoj. Anaquéej pu i Simón huatajé, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Pedro, ajta je'en a'íjci i ihuáaria'ra' i Simón i ti a'yan ántyapuaaj tijin Andrés, ajta je'en a'íjci i Santiago, ajta i ihuáaria'ra' i ti a'yan ántyapuaaj tijin Juan, i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i Zebedeo, ³ ajta a'íjci i Felipe ajta i Bartolomé, ajta a'íjci i Tomás, ajta i Mateo, i ti huá'jijva'ca'aj a'íijma i maj tyí'ti'ijcicaa, ajta a'íjci i Santiago, a'íin ti jajyóoj i Alfeo, ajta a'íjci i Tadeo, ⁴ ajta je'en a'íjci i Simón i ti a'íijma jitze ajtyáma'can i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin cananeo, ajta a'íjci i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote, a'íi pu a'íin pué'een i ti avítzij jin tyu'tátuii a'íjci i Jesús.

Jesús pu huo'ta'ityaca' a'íijma i maj jamuán huacíj maj jaariá'xaj i Dios nyuucacaj

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ Jesús pu huo'ta'ityaca' a'íijma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Caxu a'áa jo're'nyinyiica'an jo'maj jo'cháatimee i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, caxu siajta utyáru'piche'en chájta'naj jitze jo'maj ja'chej i maj Samaaria jitze ajtyáma'can, ⁶ sulu siajta a'íijma jimi ujó'ju'un i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'yan een mati'ij i cánya'xií maj jo'vátzij. ⁷ Siata'aj a'íijma jimi ujó'ju'un siaj sij huo'té'exaatye'en ti arí atyojo're'nyesij a'náj ti i Dios tyu'ta'íjtaj íiyan i cháanacaj japua. ⁸ Siata'aj tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui', siajta huo'tájuuritye'en i maj huácuuj, siajta tyihuó'huaatye'en a'íijma i maj tyí'cucui' a'íjci jime' i maj a'yan jatamuá'muaj tijin léepraj, siajta huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séjre' i tyeítýee. Mua'aj xu quee tyu'nájchitaca' i siaj ja'ancuriáa' siaj sij tyihuó'huaatye'en; a'íj xu jin quee huá'jijve'ej.

⁹ Caxu siajta tyi'tíj a'aj tipua'aj ooroj, nusu pláataj, nusu túmii, ¹⁰ caxu áto'rij pijca i siaj jin huatyóohuúire'en i juyéj jitze. Caxu hua'puácaa tyí'choocaj i tyúusiicu', nusu i ca'quéj, caxu siajta i tyáxu'uj choocaj, ji'nye a'yaa pu tyí'xa'pui' maj tyáacue'tyej a'íjci i ti tyí'muarie'.

¹¹ 'Siatí'ij chájta'naj jitze mu' ja'rá'astij aj xu sij séej huáhuoonyij i tyévij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, a'íj xu sij jimi huatyá'itzeere'en a'chu siaj á'tyeeren a'ájna a chájta'. ¹² Siatí'ij u'tyájrutyey u chi'táara'an, siahuo'tatyójtýe' i maj aja'chej. ¹³ Tipua'aj tyámua' naa metyaja-muaatyéjeevej, che' a'yan eenye' je'ej siaj seríj tyihuo'tatyójtýey, na'ríij mequee tyámua' tyajamuaetyéje caxu mua'aj tyi'tíj jo'riésij. ¹⁴ Ajta tipua'aj mequee jamuaataxié've'en, nusu mequee já'muanamuajracuj, aj xu sij iiráciinyej i hua' chi'táj, nusu i chájta'naj jitze, siajta jaatáca'tzij i juca'quéj ti'ij cáaxij i chuéj. ¹⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', ti a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios huá'xijtye'en a'íimaj i tyeítýee, jéehua pu jéetze' puéjtzij huo'tá'sij, quee a'íijma i maj ará'tyeej a'áa já'chajca'aj a'ájna a ti a'yan tyaja'rátyapuaaca'aj tijin Sodoma, ajta a'ájna a Gomorra.

Je'ej maj tyi'tíj jin tya'ajpuéetzij muá'ju'un

¹⁶ 'Cási' mua'aj, nyáaj nu mua'ajmaj a'yan tyajamuaata'ityij ti'ij cánya'xií hua' tzajta' i tyeítýee i maj a'yan já'mua'uurej mati'ij íra'vej i maj tyí'tyaci'macaa. A'íj xu jin tyámua' metyityoomuámua're'ej mati'ij i

cú'cu'see, siajta a'yan tyi'tyamuá'ajcaantaj mati'ij i cúcui'see. ¹⁷ Tyámua' xu tyityahuóocha'íin, ji'nye mua'ajmaj mu tyu'tátuiire'sij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, mej mij a'íimaj jamuaatyávaxi'ín, ¹⁸ majta mu jamua'vi'tin i tajtúhuan jimi, na'ríij a'íjci jimi i rey, a'íjci jime' siaj tyí'huiire' nye jitze ma'can, aj xu sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en, siajta a'yan cha'taj tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ¹⁹ Ajta mati'ij jamuá'anvi'tij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, caxu tyí'mua'ajcaj yee je'quij tyetyu'taxájtaj, na'ríij tyi'tíj siaj nyúucarira' jin tyu'taxáj, ji'nye ti'ij a'yan tyajámua'uuriaj, Dios pu jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj. ²⁰ A'íj xu jin quee mua'aj a'íin pue'éenye'ej xá'ju'un i siaj tyihuo'té'exaatye'ej, sulu a'íi pu i júuricama'ra' i Dios jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj.

²¹ 'Majta a'íimaj i maj ju'ihuáamua', a'íi mu huá'cui'nyij i ju'ihuáamua', ajta i hua' huásimua' a'íi mu majta je'ej pua'aj huá'uurej i juyójmua', majta a'íimaj i hua'yojmua' a'íi mu majta je'ej pua'aj huá'uurej i juhuásimua', aj mu mij tyúucui'sij. ²² Majta néijmi'i i tyeítýee i maj yan séejre' i cháanacaj, a'íi mu jamuájcha'íiria'aj muá'ju'un a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'astijre', ajta a'íjna i ti tyo'táviicue'raj 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipué'rej, Dios pu japuan huatányuusij. ²³ Mati'ij je'ej pua'aj já'mua'uurej i chájta'naj jitze, siata'aj jiye'tzín iiráciinyej, siaj sij séej chájta'naj jitze jó'ciinyej. A'yaa nu tyajámua'ixaatye', siati'ij siooj yajó'juhua'nye'en séej siajta séej jitze i chájta'naj aj nu nyij nyáaj i nyaj nyajta tyéviij jitze huanie'huaca' yava'cányesij.

²⁴ 'A'íjna i ti tyihuá'mua'tyej, jéetze' pu juxie've' quee a'íimaj i maj tyúumua'tyej, ajta a'íjna i ti tyé'ijtye', jéetze' pu juxie've' quee a'íjna i ti jahuiire'. ²⁵ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'íjna i ti tyúumua'tyej, a'yan cha'tána'aj eenye' ti'ij i ti tyámua'tyej, ajta a'íjna i ti tyí'huiire', che' a'yan cha'tána'aj eenye' ti'ij a'íjna i ti tyé'ijtye'. Ji'nye a'yaa mu merij jaatamua'aj a'íjci i ti aja'chej tijin: "Beelzebú i ti tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj", ¿nyi mequee jéetze' je'ej pua'aj tyihuo'taxájtaj a'íjma i maj jamuán aja'chej?

A'íjna i tyaj jatzíinya'aj

(Lc. 12:2-9)

²⁶ 'A'íj xu jin quee huá'tziinye'ej i tyeítýee. Ji'nye je'ej maj tyi'tíj jin ricij avíitzij jime', a'íi pu huataséjre'sij, nusu je'ej maj tyi'tíj tyi' avaa' a'íi pu ajta mua'reeri'huan. ²⁷ Tyi'tíj nyaj tíca'riste' já'mua'ixaatye', siata'aj tújca jaataxáj, ajta i nyaj avíitzij jin já'mua'ixaatye', ca'nyíin xu jin jaataxáj, áan xu ímuáj jo'tyúuj i juchi'ij japua. ²⁸ Caxu huá'tziinye'ej a'íjma i maj juxa'aj tyeítýee cui'caa, ji'nye camu jaayí'tin maj i ja'mua júuricamej huajé'caj, sulu siata'aj a'íj pu tyú'tziinye'en i Dios i ti jaayí'tin ti ja'antýipué'ritye'en mu ja'mua júuricamej, ajta jaayí'tin ti ja'antýipué'ritye'en mu já'muajuuricamej i tiéj jitze ti'quee a'náj já'mui'nyij.

²⁹ '¿Nyij mequee a'yan tyityá'najchi mu pína'see a'chu séej túmii mahua'puaj? Ajta a'íjna i ja'muavástara' a'íi pu huá'cha'ij a'íjma i pína'see, capu ij síj mu'nyij i pína'aj tipua'aj a'íin quee a'yan tyu'taxáj. ³⁰ Ajta mua'ajmaj Dios pu jamua'reej a'chu siaj pua'mácan ava'cipuaj síj ajta síj. ³¹ A'íj xu jin quee tyí'tziinye'ej jéetze' xu mua'aj juxie've' i Dios jimi mequee i pína'see.

(Lc. 12:8-9)

³² 'Tipua'aj a'tíj a'yan tyinaataxáj hua' tzajta' i tyeítýee ti nyéetzij ná'astijre', a'yaa nu nyajta nyáaj tyaataxájta a'íjci jimi i nyavástara'

tajapuá ti já'sejre' ti a'ín xá'pui' huaríj, ³³ ajta a'íjna i ti naatyáhue'taj hua' tzajta' i tyeítsee, a'yaa nu nyajta nyáaj tyeetyáhue'taj nyajta a'yan tyaataxájta a'íjci jimi i ti nyavástara' tajapuá ti já'sejre' nyaj quee jamua'tyej.

Tyeítsee mu jé'ta' huacíj a'íjci jime' i Jesús
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ 'Caxu a'yan tyí'mua'ajcaj nyaj a'íjna jin mujo've'mej mej mij tyámua' yan tyí'tyechajcaj i cháanacaj japua, canu a'íjna jin mujo've'mej mej mij juxáahuaj yan séjre'ej, sulu mej mij jé'ta' huacínnyej a'íjci jime' je'ej nyaj ricij. ³⁵ A'íj nu jin mujo've'mej mej mij i hua' yojmua' huatyóochenyij maj huo'tanyó'si'tye'en i juhuásimua', ajta a'íjna i ti íjmue'esti', a'í pu ajta jaatyéno'si'tye'ej i junáanaj, ajta a'íjna i íiti' ti arí tyimú' ti íiti', a'í mu majta huatóonyo'si'tye'ej, ³⁶ a'íj mu jin tyuucha'íre'ej muá'ju'un i jutyétyeristyamua' jamuán.

³⁷ 'A'íjna i ti jéetze' jaxie've' i jutáataj, nusu i junáanaj quee nyéetzij, capu a'yan tye'tyévijtye' ti nyéetzij jimi huatyá'itzeere'en, ajta a'íjna i ti jéetze' jaxie've' i juyój ti tyáati', nusu ti íiti', quee nyéetzij, capu ajta a'yan tye'tyévijtye' ti'ij nyéetzij jimi ajtyáma'cantaj, ³⁸ ajta a'íjna i ti quee jaxie've' ti'ij jajpuéjtzij, nusu maj i tyeítsee je'ej pua'aj tyaaxáj, na'riij tipua'aj huámui'nyij i cúruuj jitze, capu jatyévijtye' ti'ij nye jitze ajtyáma'cantaj já'ra'nyij. ³⁹ A'íjna i ti jéehua tyúumua'riitye' ti'ij quee huámui'nyij, a'í pu mu'nyij, ajta a'íjna i ti huatóoa'an ti huámui'nyij a'íjci jime' ti nye jitze ma'can tyihuá'ixaatye', a'í pu júurij ta'mej jusén jime'.

I maj jamue'tin a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye'
(Mr. 9:41)

⁴⁰ 'A'íjna i ti tyámua' tyajamuaatyéjeevij i juchéj, a'í pu ajta nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeevij, ajta a'íjna i ti nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeje, a'íj pu ajta tyámua' tyu'tyéjeje i ti unyojo'ta'ityaca'. ⁴¹ Ajta a'íjna i ti tyámua' tyetyéjeje a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'ci'tyij i Dios jimi ti'ij ajta tyá'ci'tyij a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, ajta a'íjna i ti séej tyámua' tyu'tyéjeevej i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'ci'tyij i Dios jimi ti'ij ajta tyá'ci'tyij a'íjci i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij. ⁴² Ajta a'tíj ti na'aj ti cí i jájtyij tyaatá'an i séej i tyévij ti nye jimi ajtyáma'can, tyij ajta quee va'cán jin nye jimi tyi'tyéjvee, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'ín ajta tyi'tíj ancuriáa'sij i Dios jimi.

11

A'íimaj i ti huojo'ta'ityaca' a'íjna i Juan i ti huá'íraca'aj
(Lc. 7:18-35)

¹ Ti'ij Jesús jaatapuá'citaca' ti tyihuó'ixaaj a'íjma i maj jamuán huacíj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, aj pu'ij jó'raa, ti'ij ij a'yee jo're'nyej i chájta'naj jitze, ti'ij tyihuó'mua'tyej ajta tyihuó'ixaatye'en i tyeítsee.

² Ajta a'íjna i Juan i ti eetyánami'huaca'aj, a'í pu jáamua'reeri' je'ej ti i Jesús rijcaa. Aj pu'ij séecan huata'ityaca' i maj jamuán huací'ca'aj ³ mej mij a'yan tyiyo'ta'íhuo' a'íjci i Jesús tipua'aj a'ín pué'eenye' i Ciríistu', nusu a'yan tyuuxié'va'caj mej mij séej huacho've'en.

⁴ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Séricuj, siata'aj jaaté'exaatye'en a'íjci i Juan je'ej siaj tyi'tíj tyí'sej ajta je'ej siaj tyí'namuaj. ⁵ Siata'aj jaaté'exaatye'en maj meríj atanyéjnye' i maj aracúcu'nyijma'caa, majta meríj rácijci'nyive' i maj quee rácijci'nyive'ej, majta a'íimaj meríj huarúj i maj tyí'cucui' a'íjci jime' i maj cá'atzaj i juhué'ra' jitze, majta i maj nácuxie'ejma'caa meríj iityanamuaárajmee, majta meríj huatájuuriaca' i maj meríj huácui'ijcaa, majta i maj quee je'ej tyéejviicue' mu'ríj jáanamujri' i nyúucaria'ra' i Dios. ⁶ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i a'tíj ti quee juhuárita' huaré'yi'ij nye jimi a'íjci jime' ti quee che' tyé'viicue'.

⁷ Mati'ij a'íimaj jo'cáj i maj Juan jamuán huací'ca'aj, Jesús pu huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en i tyeítýee a'íjci jitze ma'can i Juan, a'yan tíjin:

—¿Tyi'tanyí usio'tyéesej a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj? ¿Nyiquij i huínyij usio'tyéesej áacaj ti jaariá'tuuxij? ⁸ Na'riij sequée, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyi a'tíj sio'tyéesej ti naa eenye'en tyí'chaan? Mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej maj a'íjma i maj naa eenye'en tyí'chaan, a'úu mu ja'chej i hua' chi'táj i rey. ⁹ Arí típua'aj sequée a'yan huaríj, ¿ji'nye siaj sij a'áa ja'tanyéj? ¿Nyi a'íjna usio'tyéesej a'tíj ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj? A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íj xu ujo'tyéesej i Juan i ti ajta jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee síj ti ajta a'íjna jin tyi'tyéjvee ti Dios jitze ma'can tyihuó'ixaatye'en. ¹⁰ Juan pu a'íin pué'een i ti ja'xaj i yu'xarij jitze a'yan tíjin:

Nyáaj nu séej huata'ítyij ti anaquéej huama'aj ja'mej tí'ij tyámua' tyú'uurej a juyéj jitze.

¹¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', hua' tzajta' i tyeítýee i maj yan séejre' i cháanacaj japua, capu a'tíj a'náj tye'entyájrurij tyi'tíj jime' ti jéetze' ve'éj quee i ti jin tyi'tyéjvee a'íjna i Juan, ajta a'íjna i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee a'íjna i a'tíj quee a'íjna i Juan.

¹² 'Tí'ij na'aj tyu'séjrej a'íjna i Juan, ya ti je're'nyej, tyeítýee mu jéehua tyí'tyese' mej mij utyájrurtyej jo'tíj i Dios já'sejre', majta i maj jéehua uhuácaca'nye' a'yaa mu tyá'xie've' maj néijmi'i tye'entyipua'ritye'en tajapua' ti tyejé'sejre'. ¹³ Néijmi'i i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu jaataxájtaca' je'ej ti i Dios tyí'ijta íyan i cháanacaj japua, majta móoj a'yan tyá'xajtaca'aj 'asta na'aj quee huataséjre a'íjna i Juan, ¹⁴ ajta típua'aj a'yan setyityóoca'nyej siaj tyá'antzaahuatye'en, a'íjna i Juan a'íi pu a'íin pué'een i ti juxie've' ti ya uvé'nyej a'íjna i ti a'yan ántyapua'j tíjin Elías. ¹⁵ Majta a'íimaj i maj iityanamuaárajmee, miche' tyámua' tyáanamuj.

¹⁶ '¿Ji'nye nyana'aj tyihuo'taxáj je'ej maj een i tyeítýee ijíj maj yan huacháatimee? A'yaa mu een mati'ij i tí'riij i maj véjri' ja'ajtyíj jo'maj tyajá'toj, i maj hua'tyéji'vii i séecan a'yan tíjin: ¹⁷ “Tyetyu'táci'sityej, siajta mua'aj caxu tyu'tyéenyej; tyajta tu tyu'táchuiicaca' tyataxamúuritya'aj, siajta mua'aj caxu huatóoxaamujri.” ¹⁸ Ji'nye tí'ij i Juan yan uvé'nyej, i ti ju'ítzi'va'ca'aj, ajta quee jaya'caria'aj i nahuáj; a'yaa xu sij tyaataxájtaca' ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj. ¹⁹ Ajta je'en a'íin yan uvé'nyej i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', tiquee a'yan tyúu'itzi've', ajta jaya'caa i nahuáj, mua'aj xu sij a'yan tyaaxájtaca' tíjin huápu'i'ij pu tyí'cua'caa, ajta jaya'caa i nahuáj, ajta huá'jaahuatye' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ajta i maj huá'jijve' i maj tyí'tí'ijcicaa. Ajta a'íjna i ti jin Dios néijmi'i tyu'yi'tin, a'íi pu huataséjre'sij.

*Je'ej maj tya'ajpuéetzij muá'ju'un i maj a'áa jo'cháatimee i chájta'naj
jitze jo'maj quee tyajá'tzaahuatye'*

(Lc. 10:13-15)

²⁰ Aj pu'ij Jesús huatyóochej ti'ij hua'ajtyá'xi'in a'íjma i tyeítyee i maj a'áa jo'cháatima'caa jo'tij arí jéehua tyojo'muárie'ca'aj mej mij tyámua' tyo'taséj, ji'nye camu huatyóohuij maj seequéj tyú'mua'tyij. A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

²¹ —Che' je'ej tina'aj ja'mua jimi mu siaj Corazín ja'chej. Che' je'ej tina'aj ja'mua jimi mu siaj Betsaida ja'chej. Ji'nye tipua'aj a'yan cha'taj nyana'aj tyu'muárie'nyiche' a'ájna a Tiro, nyajta a'ájna a Sidón, a'yájna je'ej nyaj nyeríj huaríj ja'mua jimi, a'íi mu meríj tya'antzáhhuatye'nyijche' i Dios jimi, metyu'tuu'úunyi'ran majta nasíj ahuohuáatya'xi'in. ²² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tye'mej ti'ij atyojo're'nyej a'náj ti i Dios huá'xijtye'en, jéetze' xu mua'aj jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'íimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Tiro majta a'ájna a Sidón. ²³ Siajta mua'aj mu siaj Capernaúm jo'cháatimee, ¿nyi a'yan setyityóomujtye ti i Dios jamuaatá'sij siaj sij tajapuá ja'séeria'aj xá'ra'nyij? Caxu xaa nyu'uj, Dios pu puéjtzij jamuaatá'sij, a'áa xu jo'tyá'itzeere'en jo'tij ja'tyácun ajta quee ámiteere' a'chu ti ajo'cátyee. Ji'nye tipua'aj a'yan cha'taj nyana'aj huárinyiche' a'ájna a Sodoma je'ej nyaj nyeríj tyu'muárie'j ja'mua jimi, a'íi pu ooj i chájta'naj yeséeria'cajche' ijíj. ²⁴ Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin ti'ij a'ájna tyojo're'nyej a'náj ti i Dios huá'xijtye'en a'íjma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, mua'aj xu jéetze' jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'íimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Sodoma.

Musio'vá'ju' nye jimi siata'aj huóoso'pe'en

(Lc. 10:21-22)

²⁵ A'ájna xicáara' jitze Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj mu paj nyavástara', i paj tyí'ijta u tajapuá, pajta íyan i cháanacaj japua, muéetzij nu tyí'muatyojtzi're', ji'nye muáaj paj huo'ta' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij je'ej ti een a jimi, a'íimaj i maj quee óotzaahuatye', pajta quee huo'ta' maj yo'itéej muá'ra'nyij a'íimaj i maj támua'rej, majta i maj jéehua tyojó'itej. ²⁶ A'yaa pu tyi'ja'yájna nyavástara', a'yaa pu muéetzij tyimua'ránajchaca'.

²⁷ 'Néijmi'i pu tyinaatátuii a'ájna i nyavástara'. Capu a'tíj tyámua' tyí'nyamua'tyej je'ej nyaj een, sulu a'íi pu'uj i nyavástara', capu ajta a'tíj tyámua' tyá'mua'tyej i nyavástara', sulu nyáaj i nyaj yójra' pué'een nyáaj nu xaa jamua'tyej, majta a'íimaj i maj a'yan tyina'ráanajchi mej mij jáamua'tyij. ²⁸ Siata'aj nye jimi mujo'vá'ju'un néijmi'i mu siaj cua'naj a'íjci jime' i siaj jahuo siaj tyámua' tyaatá'an i Dios, siajta a'íjci jin tyí'tyese' siaj néijmi'i jin ja'rá'astijre'en, nyáaj nu jamuaatá'sij siaj sij huóoso'pe'en. ²⁹ Siata'aj tye'entyájrutyej a'íjci jime' i nyaj jin tyajá'mua'ijcatye', siajta nye jimi tyi'huóomua'tyej, ji'nye nyáaj nu muá'ajcan, nyajta quee á'nyatzaahuatye', nyáaj nu nyij jamuaatá'sij siaj tyámua' huárinyij i jutzájta'. ³⁰ Ji'nye capu muárie'rij siaj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyajamuaata'íjtye'sij, ajta i nyaj jin tyajá'mua'ijcatye', capu ajta muárie'rij siaj sij a'yan huárinyij je'ej nyaj tyá'xie've'.

12

Matí'ij a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj ja'antyítzaanaxij i tyeríicuj ti antyimúéeye'ejmee

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

¹ Ajta a'ájna imuáj Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jé'ta' i ví'ra'aj tzajta', a'aj pu putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán juso'pii. Majta i maj jamuán huacíj, a'íi mu merij jéehua tajcuca'aj aj mu mij huatyóohuij maj jí'ijtzaanaxi'in i tyeríicuj jatze', majta je'en jajci'májraa i jatzíj. ² Majta i fariseos, matí'ij huo'séj maj a'yan rijcaa, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijn:

—Cási', huo'séj je'ej maj ricij mu maj ajamuán huaci'ij, a'yaa mu ricij je'ej ti quee tyí'rij ti a'tíj a'yan rijcaj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'.

³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij jitze je'ej ti huaríj a'ájna i David tí'ij huataí'cuataca', majta i maj jamuán huací'ca'aj? ⁴ A'úu pu jo'tyájrurij u tyeyúuj tzajta', i ti chi'ra'an pu'éen i Dios, ajta je'en jáacuaj a'íjci i páan i maj Dios huatámu'verij, majta i maj jamuán huací'ca'aj, a'íi mu majta jáacuaj, ma'ajta a'íjci i páan a'íi mu'uj jacua'caa i puaríj. ⁵ ¿Ca' sequée a'náj jo'jijvej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'ájna i Moisés, maj a'íimaj i maj tyityetyúu'pu' u tyeyúuj tzajta', a'íi mu quee juso'pii a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'? ⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', ti síj ya ja'mua jimi séejre' ti jéetze' juxie've' mequee a'íimaj i maj tyityetyúu'pu' i tyeyúuj tzajta'. ⁷ Caxu a'tzúj yó'itej je'ej ti huatóomua'aj a'ájna ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti jime' Dios jaataxájtaca' ti a'yan tijn: “A'yaa nu tyá'xie've' siaj jujímua'aj óocu'vej, canu jaxie've' siaj tyi'tíj mu'vejritaj.” Tipua'aj seyo'itée xá'ra'nyiche', caxu a'yan tyihua'xáatzi'ranche' a'íjma i maj quee tyi'tíj jin ootyá'itzee. ⁸ A'yaa pu'ij, nyáaj i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', nyáaj nu nyajta a'íjci jin antyínyamua'ree i xicáara' a'náj maj jitzán juso'pe'.

Jesús pu séej tyú'huaaj ti ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Aj pu'ij Jesús jó'raa, tí'quij a'úun jo'tyájrurij u tyeyúuj tzajta'. ¹⁰ A'úu pu síj jo'tyávaaca'aj ti ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze, majta i fariseos i maj a'úun je'rú'uuca'aj, a'íi mu jahuooca'aj je'ej maj tyi'tíj jin tyaaxájtzi' i Jesús, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi quij i'rij tyej tyáhuatye'en séej i ti tyí'cui' a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'?

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Tipua'aj a'tíj séej cánya'aj tyíciitzi, ajta je'en i cánya'aj atyéjvetyij jo'tij ja'tyácun a'ájna matí'ij pua'aj juso'pe', ¿nyiquee ujo'ma'aj ta'mej tí'ij je'tajáj? ¹² Ajta i tyévij pu jéetze' tyí'huire' quee i cánya'aj. A'íj pu jin i'rij ti a'tíj tyi'tíj jin xá'pui' huárinij a'ájna xicáara' matí'ij pua'aj juso'pe'.

¹³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti ciyáaxara' i jumuáca' jitze tijn:

—Huatátzaaraj mua' muáca', aj pu'ij a'ájna i tyáati' jaatátzaaraca' i jumuáca', aj pu'ij huarúj, a'yaa pu éenye'ej ja'raa tí'ij i síj i muáca'ra'an.

¹⁴ Matí'ij mij iiráacij a'íimaj i fariseos, aj mu mij huatyóohuij maj jaaxá'pui'intare'en je'ej maj ye'ej huárinij mej mij jaajé'caj i Jesús.

Je'ej ti síj anaquéj tyaataxájtaca' a'íjci i Jesús

15 Tí'ij i Jesús jáamua'reeri' je'ej maj tyaaxá'puí'intarej, aj pu'ij iirájraa, majta jéehua i tyeítýee jamuán jo'cáj. Ajta i Jesús pu néijmi'caa pu tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, 16 ajta a'yan tyihuá'ijmuejraca'aj maj quee jéjrista' jaxajta a'táj ti puíríci. 17 A'yaa pu tyu'ríj ti'ij aróo'astej je'ej ti jájcuaj ímuáj tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías, i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tíjin:

18 A'íi pu a'ín pué'een i ti nyahuíire', i nyaj ja'antyíhuoj, i nyaj jéehua jaxie've', nyajta jitzán nyetyamua've'.

Nyajúuricamej nu jimi huatyátoosij,

a'íi pu'ij tyámua' tyihuo'tyéjeevij a'íjma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee.

19 Capu a'táj je'ej tyí'jéeej ja'mej, capu ajta jíihuaj ja'mej, camu janamuajran ti tyí'xáataj ja'mej a'ájna a cáayej jitze.

20 Capu jéetze' puéjtzij huo'ta'sij i maj huápu'ij jaapuéjtzitarej,

capu ajta huá'cui'nyij a'íjma i maj quee che' tyé'viicue',

sulu a'íi pu hua' japua huatányuusij ajta a'íjna jin tyu'tyámue'tij i ti naa een.

21 Majta i tyeítýee i maj yan séejre' i cháanacaj japua, néijmi'i mu jimi tyí'ijchó've'.

Matí'ij i Jesús jitze tyo'ojpuá'rij

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

22 Matí'ij mij séej uja'ráavi'tij i Jesús jimi ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íj pu jin quee atányeerica'aj ajta quee tyo'ríriajca'aj a'íjna i a'táj, aj pu'ij i Jesús tyáahuaj tí'ij ij atányeerica', ajta tyo'ríriáaj ja'raa. 23 Néijmi'i mu i tyeítýee tyámua' tyo'taséj, a'yaa mu mij tyúu'ihuo'raca'aj tíjin:

—¿Nyiquij a'múu a'ín pué'een i yójra' i David?

24 Majta i fariseos matí'ij a'yan tyihuo'namuajri', a'yaa mu tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'mújna mu a'táj Beelzebú pu jitze aróoca'nyej, tí'ij huo'tamuáritýe'en i tyiyáaru'uj, jí'nye Beelzebú pu tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj.

25 Ajta i Jesús, a'íi pu jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Típua'aj i maj séej chuéj japua já'ma'can jé'ta' muáaciñneyej, a'íi mu huatóonyo'si'týe'ej, ajta i maj a'áa ja'chej camu che' á'týeeren, na'ríij i maj séej chájta'naj jitze aja'chej nusu i tyeítýeristyamua'me'en síj i a'táj, a'yan majta jé'ta' tyityáaciñneyej, camu majta che' á'týeeren.

26 A'yaa pu cha'tána'aj een, típua'aj i tyiyáaru' huo'tamuáritýe'en i jutyétyeristyamua', a'íi mu majta jé'ta' ootajú', ¿jí'nye ooj tyí'rij mej mij huatyóoca'nyej? 27 A'yaa xu mua'aj tyí'nyaxaj nyaj jee a'íj jitze arányaca'nyej i Beelzebú, nyej nyij huo'tamuáritýe'en i tyiyáaru'uj, ti

pua'aj a'yan tyí'ja'yájnatan, ¿a'tanyíj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa a'íimaj i ja'muaxa'aj tyeítýee, mej mij a'yan cha'taj mana'aj tyihuo'tamuáritýe'en? A'íimaj mu mij a'yan tyaja'muaxaj siaj mua'aj quee xá'puí' ricij a'íjci jime' je'ej siaj nyéetzij tyí'nyaxajti'. 28 Jí'nye nyáaj nu a'íjci jitze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios nyej nyij tyiyáaru'uj huatamuáritýe'en, a'íj pu jin a'yan huatóomua'aj ti arí a'ájna atyojo're'nyej tí'ij i Dios tyu'ta'íjta'aj ja'mua jimi.

29 '¿Jí'nye tyí'rij ti náhua'rij utyájrutyey jo'tij ja'chej i a'táj ti uhuájca'nyej tí'ij tyaanáhue', típua'aj quee mí'een jaatyáji'que'en? Jí'nye a'yaa pu xaa tyu'tái'riitarij tí'ij utyájrutyey jo'tij ja'chej tí'ij tyaanáhue' tyía'ra'an.

³⁰ 'A'íjna i tiqúee nyaj jamuán jo'cha'can, a'íi pu nyéjcha'íire', ajta i tiqúee tyeítýee tyísiire' nye jimi, a'íi pu huojó'cuí'naj.

³¹ 'A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios néijmi'i tyihuo'tú'uunyi'raj i tyétyacaa i maj jin ootyá'itzee ajta i maj jin je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'aj, ajta capu tyihuo'tú'uunyi'raj tipua'aj je'ej pua'aj metya'xajta i júuricama'ra' i Dios. ³² Dios pu ajta tyaatú'uunyi'raj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyí'nyaxaj nyéetzij i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', ajta a'tíj ti je'ej pua'aj tyá'xajta a'íjci i júuricama'ra' i Dios, capu a'náj tyaatú'uunyi'raj, capu ajta i séej jitze i cháanacaj ti jájcuaj.

I ciyéj a'íj pu jin ámiteere' je'ej ti eenye' taca'
(Lc. 6:43-45)

³³ 'Tipua'aj ji'r'é'nye'en i ciyéj, ji'r'é'nye'en pu ajta tajcaa, ajta tipua'aj quee ji'r'é'nye'en i ciyéj capu ji'r'é'nye'en tajcaa, ji'nye a'íj pu jin i táque'ra' ámiteere' tyi'tíj ti ciyáara' pué'een. ³⁴ Mua'aj xu a'íjci jitze eeráanyej i cú'cu'uj ti tyí'hue'tacaa. ¿Ji'nye tyí'rij siaj tyi'tíj huataxáj ti xá'pui' tipua'aj mua'aj sequée tyámua' eenye'? Ji'nye je'ej ti síj tyí'mua'tzej i jutzájta' a'íj pu huataxájta. ³⁵ A'íjna i tyévij ti tyámua' een ji'r'é'nye'en pu tyí'xaj, ji'nye a'íi pu ajta tyámua' een i jutzájta', ajta i tyévij ti je'ej pua'aj een, a'íi pu je'ej pua'aj eenye' tyí'xaj, ji'nye a'íi pu je'ej pua'aj een i jutzájta'. ³⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tye'mej a'ájna xicáara' ti jitzán Dios huá'xijtye'en, néijmi'i mu jin á'xijtyi'huan tyi'tíj maj je'ej pua'aj tyu'taxájtaca'. ³⁷ Ji'nye Dios pu a'íjna jin muá'xijtye'en je'ej paj tyí'xaxa'ta'aj, a'yaa pu'ij tyo'támiteere'ej tipua'aj muáahuíre'en nusu quee.

Séecan mu i tyeítýee a'yan tyá'huo ti Jesús huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Aj mu mij i fariseos, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'íi mu a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Maeestro, a'yaa tu tyá'xie've' paj tyi'tíj taataséjratye'en i tyaj jin je'ej tyo'taséj.

³⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íimaj i tyeítýee i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, a'yaa mu tyí'nyahuavii nyaj tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj, ajta canu tyi'tíj huo'taséjratye'sij sulu a'íj nu'uj je'ej ti tyáaruuj i Jonás i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ⁴⁰ Ji'nye a'yájna ti'ij i Jonás huéecaj xicáj ajta huéecaj tíca' tyé'tyee ti aráaca'aj i jucáara' jitze i hue'ej ti jaatyáanijcua, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'nyoorej nyéetzij i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', a'áa nu ja'raque'tíj na'mej chuéj tzajta' huéecaj xicáj, nyajta huéecaj tíca'. ⁴¹ A'íimaj i maj Nínive ja'chej a'íi mu ja'mua jamuán ajo'tyáhuiixi'ij a'ájna xicáara' ti'ij i Dios jamua'xijtye'en, majta je'en jamua'xa'pui'intari'tze'en mua'ajmaj, ji'nye a'íimaj i maj Nínive já'chajca'aj a'íi mu tyá'antzaahuj i Dios jimi mati'ij jáanamujri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Jonás, nyajta nyáaj, i nyaj ja'mua jamuán yésejre' jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee i Jonás. ⁴² Ajta a'íjna i íiti' ti jájcuaj imuáj tyí'ijtaca'aj yúutyej pujmua', a'íi pu ajta ajo'tyéechaxi, mati'ij huá'xijtye'ej i tyeítýee, a'íi pu ajta hua'xa'pui'intari'tze'en, ji'nye a'íi pu a' imuáj jo've'mej ti'ij jáanamuj a'íjci i Salomón i ti jéehua huápui'ij tyu'yí'tin, nyajta nyáaj, jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Salomón.

A'íjna i júuricamej ti je'ej pua'aj een ti ajta huariá'raj
(Lc. 11:24-26)

⁴³ 'Tìpua'aj s'íj i júuricamej ti je'ej pua'aj een iirájra'nyij séej i tyéviy tzajta', a'íi pu jo'chá'canya'aj ja'mej ti jahuoo jo'tij jo'huáchij t'íj huóoso'pe'en, ajta t'íj quee jatyoove'en, a'yaa pu tyi'riá'mua'sij t'íj: ⁴⁴ "Naariá'ra'sij a nyichéj jó'nyaj ja'rájraa." T'íj ajo're'nyej, a'yaa pu eenye' tyoonyij a'íjna i a'tíj, ti naa uhua'é'nya'aj ta'mej t'íj chi'ij maj moochán iirá'icho'taca', majta tyámua' naa tyo'huáruu. ⁴⁵ Aj pu'ij i júuricamej uhuaja'rávi'tij séecan i maj aráahua'puaj ará'asej i maj jéetze' je'ej pua'aj een quee i a'íjna, aj mu mij néijmi'i utyárutyij mej mij iiráatya'aj muá'ra'nyij i tyéviy tzajta', ajta je'en a'yan tye'ráamej ti jéetze' je'ej pua'aj éenye'ej ta'mej a'íjna i tyéviy quee t'íj jájcuaj éenye'ej. A'yaa pu'ij tyihuá'uurej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'tyeteityee.

A'íjna i náanajra' majta i ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Óoche' pu tyi'xáatacaj i Jesús mati'ij a'áa ja'rá'aj a'íjna i náanajra', majta i ihuáamua'mua', a'áa mu jo'tyáhuixij apua'quéj, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jamuán tyu'taxáj, ⁴⁷ aj pu'ij s'íj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús t'íj:

—A mu pua'quéj jo'tyú'uu a' náanaj, majta a'ihuáamua', máaxie've' maj ajamuán tyu'taxáj.

⁴⁸ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i Jesús t'íj:

—¿A'tyaanyij a'íin maj pué'een i nye'ihuáamua' ajta i nyináana?

⁴⁹ Aj pu'ij huo'séerajraa i maj jamuán huacáj, ajta a'yan tyu'taxájtaca' t'íj:

—A'íi mu a'íin pué'een i maj nyináana majta nye'ihuáamua'. ⁵⁰ Ji'nye a'tíj tina'aj ti a'yan ricij je'ej ti tyá'xie've' i Dios, a'íi pu a'íin pué'een i nyináana, majta nye'ihuáamua'.

13

A'íjci jime' i a'tíj ti tyí'huastee
(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ A'ájna xicáara' jitze, Jesús pu iirájraa u chi'táj, a'áa pu ja'rá'aj jo'tij ja'va'ástimee i jájrij t'iquij a'áa jo'tayíxij. ² Aj mu mij jéehua ajtyáxiiriaca' i tyeítyee jo'tij je'ej jé'eenye'ej, aj pu'ij antyíraj i báarcuj jitze ti jáata' acáva'ca'aj, ajta je'en ooyíxij, majta i tyeítyee a'áa mu ja'ajtyequéetima'caa a ti ja'va'ástimee i jájtyij. ³ T'iquij jéehua tyihua'ajmuá'tyej séej nyúucarij jime', a'yan t'íj:

—A'tíj ti tyí'huastee, a'áa pu jo'mej jo'tij tyajá'huastee. ⁴ Aa pu jooma'ca'aj jatahua'náaj i ímue'rij, séecan pu'ij i ímue'rij juyéj jitze huavatzíjraa, aj mu mij pína'see jútye' aje'cáanyej mati'ij mij jaaré'je'puj. ⁵ Ajta séecan a'áa pu jo'vatzájraa i tyetyéj tzajta' jo'tij quee jéehua já'chuej, aj pu'ij jiye'tzín ajnyéj i ímue'rij, ji'nye capu jéehua huáchoota'ca'aj t'íj aróonaana'tye'en, ⁶ ajta t'íj eeré'nyej i xicáj, aj pu'ij huaria'huaj i ti arí ajnyéj, ji'nye capu a'chu ajo'canáana'ajma'caaj.

⁷ 'Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzájraa i tzícare'ej tzajta', t'íj ij i tzícare'ej huahuósej, a'íi pu ja'vá'naj i ti arí ajnyájca'aj, a'íj pu j'in quee huáciiriaca'.

⁸ 'Ajta séecan a'áa pu jo'vatzájraa jo'tij jo'jí're'en i chuéj, a'íi pu xaa ij ajnyéj, t'iquij huahuósej, séecan pu'ij i ímue'rij a'yan tye'rájraa a'chu

anxityej i jatzíj ti catyé'tya'ajma'caa, ajta séecan huéecatyej. Ajta séecan seityéj japuan tamuáamuata' pu catyé'tya'ajma'caa síj ajta síj.

⁹ 'Mu siaj ityanamuáarajmee, tyámua' xu naa tyáanamuaaj.

Ji'nye een jime' i Jesús tyihuá'mua'tyaha'aj séej nyúucarij jime'

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Aj mu mij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi a'íimaj i maj jamuán huacíj, mati'ij mij jaata'íhuo'ri' je'ej ti een jime' séej nyúucarij jin tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeítýee.

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Dios pu mua'ajmaj jamuaatá' siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti tyí'een jo'tij a'ín tyejé'ijtaj, majta i séecan capu huái'riitye' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij, ji'nye capu i Dios a'yan tyihuo'tá'.

¹² 'A'íjna i ti cíi tyiyo'itéej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, Dios pu jéetze' jaatá'sij, ajta a'íjna i ti quee yó'itej, Dios pu jáari'raj a'chu ti caa arí tyú'mua'reej. ¹³ A'íj nu jin séej nyúucarij jime' tyihuá'ixaatye', ji'nye a'íi mu atanyéjnye', ajta camu tyi'tíj séej, majta mu iityanamuaáarajmee, majta quee tyi'tíj namuaaj, camu majta yó'itej. ¹⁴ A'yaa pu'ij hua' jimi tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can a'yan tijin:

Tyij siajta jéehua tyí'namuaaj caxu yo'itéej xá'ju'un, nusu siajta tyámua' tyitya'tanyéjnye'rij caxu tyi'tíj séjran.

¹⁵ Ji'nye a'íi mu quee tyámua' metyityoomuámua're', camu iityanamuaáarajmee, a'íi mu majta quee atanyéjnye', mej mij jaaséj nusu maj tyu'namuaaj, ajta mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij mej mij nyéetzij jimi tyá'antzaahuatye'en, nyej nyij nyáaj tyámua' huó'uurej.

¹⁶ 'Siajta mua'aj siata'aj huatóotyamua've'en, ji'nye mua'aj xu iityanamuaáarajmee siaj sij ja'rá'astijre'en i siaj janamuaaj, siajta atanyéjnye'. ¹⁷ A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' maj mue'tíj i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu jaxie'va'ca'aj maj jaaséj je'ej siaj mua'aj seríj tyi'tíj tyí'sej nyej jimi, majta quee camu jaaséj, a'yaa mu majta tyá'xie'va'ca'aj maj jáanamuaaj je'ej siaj mua'aj tyí'namuaaj nyej jimi, ajta camu jáanamuaajri'.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i ti tyí'huastyaa

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸ 'Xáanamuaajri' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i a'tíj ti tyí'huastyaa. ¹⁹ A'íimaj i maj jáanamuaaj i nyúucaria'ra' i Dios, majta quee yó'itej, a'yaa mu een ti'ij i ímue'rij ti ajo'vatzájraa a'ájna juyéj jitze, a'íjna i ti je'ej pua'aj een, a'íi pu tzajta' huataséjre'sij, ti'quij huári'raj i nyúucarij i maj jú'mua'reeriaca'aj i juxiéjnyu'caa tzajta'.

²⁰ 'Ajta a'íjna i ímue'rij ti ajo'vatzájraa i tyetyéj tzajta', a'yaa pu een ti'ij i maj janamuaaj i nyúucarij majta je'en jutyamua've'ej naa tya'ancuriáa'sij i maj jáanamuaajri', ²¹ majta quee jéehua ajo'canána'ajmee capu ij huái'riitye' maj tyámua' eenye', mati'ijta jajpuéjtzij na'ríj séecan je'ej pua'aj mahuá'uuriaj, ca'nácan mu ootyá'itzeere'ej.

²² 'A'íjna i ímue'rij ti ajo'vatzájraa jo'tij jo'tzicare'ej tzajta', a'íi pu a'yan een mati'ij i maj janamuaaj i nyúucarij, ajta jéehua mu tyúumua'tziitye'

a'íjna jime' je'ej ti tye'mej íiyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua, majta a'yan tyá'xie've' maj huoochíjtyaanyi'taj, a'íi pu'ij huá'cuanamuaj. Néijmi'i pu a'íjna quee tyi'tá'caa ti i nyúucarij tyámua' hua' jimi tyu'tyá'itzeere'en mej mij a'íjna jin huahuóse'en.

²³ 'Ajta i ímue'rij ti a'áa jo'vatziijraa i chuég japua ti huaji're'en, a'yaa pu een mati'ij i maj janamuaj i nyúucarij majta yó'itej, jéehua mu mij tyu'tátuiire'sij i Dios jimi ti'ij a'íjna ímue'rij ti huá'cuaricaa' a'chu anxityej ti catyé'tya'ajma'caa, na'riij huéecatyej ajta seityéj japuan tamuáamuata' i ímue'rij.

A'íjci jime' i tu'píj ti huahuásti'huaca' jamuán i tyeríicuj

²⁴ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij a'tíj ti ímue'rij huahuástej i juchuég japua ti huaji're'en, ²⁵ ajta mati'ij néijmi'i tyacu'tzísima'caj, síij pu ajo're'nyej ti jájcha'íire' a'íjci i ti chuég tyícha'ij, ti'quij tu'píj huahuástej a'íjci tzajta' i tyeríicuj, ajta je'en jó'raa.

²⁶ 'Aj pu'ij ti'ij ajnyéj a'íjna i tyeríicuj ajta je'en íjmueya'xij, aj mu mij jáamua'reeri' ti ajta síij huávivihuaca' i ímue'rij, ji'nye capu íjmueya'xij a'íjna i tu'píj. ²⁷ Mati'ij mij i maj tyí'muarie' ujó'ju' mej mij jaaté'exaatye'en a'íjci i ti chuég tyícha'íij a'yaa mu tijin: “Tavástara', nyi pequee a'íj huahuástej i ímue'rij ti jí're'en a'ájna a' chuég japua, ¿jo'nyij ja'ajnyéj a'íjna i tu'píj?” ²⁸ Aj pu'ij a'íjna i ti chuég tyícha'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin: “Síij ti nyéjcha'íire' pu jaahuástej.” Majta i maj tyí'muarie' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin: “¿Nyi mua'ráanajchij tyaj ujó'ju'un tyej tyij je'ejcuuxij a'íjci i tu'píj?”

²⁹ 'Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin: “Capu juxie've' siaj jaariá'cutaj a'íjci i tu'píj, ji'nye tìpua'aj seríj je'ejcunan a'íjci i tu'píj, ajta pu éjcuuxisij a'íjna i tyeríicuj. ³⁰ Che' a'yan eenye' ti'ij néijmi'i huahuóse'en 'asta quee atyojo're'nyej nyati'ij tye'entyiá'sij, aj nu nyij huo'ta'íjtye'sij i maj tyí'muijhuacaa mej mij anaquéej je'ejcuuxij a'íjci i tu'píj, mata'aj ja'antyáji'ca'xi'in mej mij jajsíire'en majta jaatyáteeraj, majta je'en ju'tyátoosij a'íjci i tyeríicuj u chi'táj jo'maj tyejé'yuhuacaa.”

I játza'ra'an i mostáasaj

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tijin:

—A'yaa pu tyí'een i Dios jimi ti'ij tu'píj tyi'tíj ti a'yan ántyapuaj tijin mostáasaj, a'tíj ti jaahuástej i játza'ra'an a'ájna jo'tij tyaja'tachuég.

³² A'íjna i mostáasaj, a'yaa pu eenye' tyájatze' ti'ij i ti jéetze' cíleen quee séecan i jatzíj, ajta ti'ij huahuóse'en, jéetze' pu uhuatíti'ij ja'mej quee séecan i tu'píj iye'ej ti séejre' i cháanacaj japua. Yaa pu uhuatíti'ij ja'mej ti'ij ciyéj, aj mu mij pína'see ave're'nyesij mej mij a'áan tyojo'tyóo'ito'ritye'en i ciyáara' jitze.

A'íjna i maj jana'ajchityaa i cuéjtzij

(Lc. 13:20-21)

³³ Ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tijin:

—A'yaa pu ajta tyí'een i Dios jimi ti'ij a'íjna i levaduuraaj, i íiti' ti huéicaj mediidaj atyáraj i aríinaj, aj pu'ij jajcuéjtzitaca' levaduuraaj jamuán, ajta i levaduuraaj, a'íi pu néijmi'i tzajta' huanyáxi'ij i cuéjtzij.

Je'ej ti een jime' i Jesús tyihuá'mua'tyahua'aj séej i nyúucarij jime'

(Mr. 4:33-34)

³⁴ Jesús pu néijmi'i a'yan tyihuá'ixaatya'ca'aj séej nyúucarij jime' i tyeítýee, capu tyi'táj huá'ixaatya'ca'aj ja'huoo'itéericán jime'. ³⁵ A'yaa pu huaríj tí'ij aróo'astej je'e'ej tí tyu'taxájtaca' a'íjna i tí tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can tí a'yan tíjin:

Séej nu nyúucarij jin tyihuo'té'exaatye'e'ej,
Nyáaj nu a'íj huo'té'exaatye'e'ej i tí aviitzi'huaca'aj,
tí'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj.

Jesús pu huá'ixaatye' je'e'ej tí huatóomua'aj i nyúucarij tí jaxaj a'íjci i tu'píj ajta i tyerúcu'j

³⁶ Aj pu'ij i Jesús huo'tatyóotye'e'ej eerá'jraa i tyeítýee jimi, tí'quij chí'táj utyá'rupij, a'úu mu mij ajtyáxi'riaca' i maj jamuán huac'íj, matí'ij mij jaatáhuaviiri' tí huo'té'exaatye'en je'e'ej tí huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij tí jaxaj i tu'píj tí quee tyi'táj huiire' tí ajnyéj i tasáahua japua.

³⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'íjna i tí jaahuástej i ímue'rij tí jí're'en, nyáaj nu a'ín pué'een i nyaj nyajta tyé'vij jitze huanie'huaca', ³⁸ ajta a'íjna i tasáahua, a'íi pu a'ín pué'een i cháanacaj. A'íjna i ímue'rij tí jí're'en a'íi mu a'ín pué'een i maj tyí'huiire' i Dios jimi, ajta a'íjna i tu'píj, a'íi mu a'ín pué'een i tyeítýeristyamua'me'en i tyiyáaru'. ³⁹ Ajta a'íjna i tí jájcha'íire' a'íi pu a'ín pué'een i tyiyáaru'. Ajta a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'tzaanan, a'yaa pu huatóomua'aj a'ájna xicáara' tí jitzán antyipua'rij i cháanacaj, majta i maj tyí'tzaanan, a'íi mu a'ín pué'een i maj tyí'huiire' u tajapuá. ⁴⁰ A'yájna matí'ij i tu'píj tyé'e'jcuuxij mej mij jaatyáteeraj, a'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna xicáara' tí jitzán jó'vesij i cháanacaj. ⁴¹ Nyajta nyáaj i nyaj nyajta tyé'vij jitze huanie'huaca', nyáaj nu huojo'ta'ityij i maj tajapuá tyí'huiire' mej mij huá'ajsiire'en a'íjma i maj je'e'ej pua'aj huá'uurej i tyeítýee, majta je'e'ej pua'aj ricij. ⁴² A'áa mu huojóohua'xij jo'tij já'taa, a'áa mu mij jéehua juyiinyixi'in, majta jéehua huápu'i'ij jajpuéjtzij muá'ju'un. ⁴³ Majta a'íimaj i maj a'yan ricij je'e'ej tí i Dios tyá'xie've', a'yaa mu séeria'aj muá'ju'un tí'ij i xicáj a'ájna jo'tij i hua' vástara' tyejé'ijtaj. Majta i maj iityanamúáarajmee, miche' tyámua' tyáanamuj.

A'íjna i tí aviitzi' tí jéehua tyá'najchij

⁴⁴ 'A'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, a'yaa pu tyí'een tí'ij i tyi'táj tí aviitzi' a'ájna tasáahua japua tí ajta jéehua tyá'najchij. A'tíj pu jáatyoj aj pu'ij ajtáhua'aj jaatyá'avaataca', tí'quij néijmi'i tyu'tój i tí tyí'ijcha'íj aj pu'ij jáananíej a'íjci i chuéj.

A'íjci jime' i peerla tí jéehua tyá'najchij

⁴⁵ 'A'yaa pu ajta tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj tí'ij a'tíj tí tyí'to'raaca tí jo'cha'can tí'ij jáahuonyij tyi'táj peerla tí naa een, ⁴⁶ tí'ij séej huátyoj tí tyá'najchij, aj pu'ij jó'raa tí'ij néijmi'i tyú'toonyij a'chu tí tyí'ijcha'íj, ta'aj ij a'íj huánanan i peerla.

A'íjci jime' i tápi'narij i maj hue'tyéé jin vivi'raaca

⁴⁷ 'A'yaa pu ajta tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, tí'ij a'íjna i tápi'narij i maj hue'tyéé jin vivi'raaca, matí'ij ja'tyáhua'xij a jáata', aj pu'ij tyoonáxcacan eetajápuaj i hue'tyéé. ⁴⁸ Matí'ij quee che' ú'vejrij i tápi'narij tzajta', aj mu mij je'tapísij a jáata' a'íjci i tápi'narij, matí'ij mij a'áa yoopísij jo'tij jo'huáchij, aj mu mij hua'sejran, matí'ij mij hua'váixi'sij i hue'tyéé maj jí're'en, majta i maj quee jí're'en, aa mu huóohua'xij.

⁴⁹ 'A'yaa pu'ij ajta tye'mej a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipúa'rij íiyan i cháanacaj japua, a'íimaj i maj tyí'huüre' u tajapúa a'íi mu iiráaju'un mej mij hua'vá'jajpuaxi'in i tyeítýee maj je'ej pua'aj ricij, majta i maj xá'pui' ricij, ⁵⁰ aj mu mij a'áa huojocáhua'xij i oornaj tzajta' a'íijma i maj je'ej pua'aj ricij. Aj mu mij juyiinyixi'in, majta jéehua jajpuéetzij muá'ju'un.

A'íjna i ti jájcuaj ajta i ti mí'ma'can

⁵¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi sequée néijmi'i jo'itéej xá'raa mua'aj?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Jee tavástara'.

⁵² Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Típua'aj síj ti tyúumua'tyej i yu'xarij jitze tyihuo'mua'tyej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, a'yaa pu huasé'rin ti'ij a'tíj ti jéehua tyí'ijcha'ij i juchi'táj, a'úu pu'ij tyí'ráati'ijcij a'íjci i ti tyí'jajcua ajta ti tyi'mí'ma'can.

Jesús pu a'áa ja'rá'aj a Nazaret

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³ Tí'ij Jesús ja'antýipúa'rij ti tyihúa'ixaatye' séej nyúucarij jime', aj pu'ij jó'raa, ⁵⁴ a'áa pu ja'rá'aj jo'tij jo've'sej, aj pu'ij huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej hua' tyeyúuj tzajta'. Majta i tyeítýee i maj jáanamua'jri', je'ej mu tyo'taséj a'yaa mu mij tyúu'ixaatya'ca'aj tijn:

—¿Jo'nyij tyojo'ri'rej a'mújna mu ti tyo'mua'reej? ¿Tyi'tanyí muárie'ria'ra' pué'een i ti jin a'yan ricij? ⁵⁵ ¿Nyi quee yó'jra' pué'een a'íjci ti tyí'si'chaca, ajta a'íin náanajra' i María? ¿Nyiquee a'íin pué'een i hua' ihuáara' a'íijma i Jacobo, i José, i Simón, ajta a'íjna i Judas, ⁵⁶ nyi mequee majta yéchej tajamuán, a'íimaj i ihuáamua'mua' i maj úucaa? ¿Jo'nyij já'ma'can a'íjna i mua'tzíiria'ra' ti jitzán séejre'?

⁵⁷ A'íj mu mij jin quee jaxie'va'ca'aj maj jimi tyá'antzaahuatye'en. Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijn:

—Néijmi'i mu tyámua' yó'mua'raj a'íjci i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can, majta a'íimaj i tyeítýeristyamua'me'en i maj jamuán ja'chej, camu tyámua' yó'mua'raj.

⁵⁸ A'íj pu jin quee jéehua tyu'muáriej a'ájna, ji'nye a'íimaj i tyeítýee camu jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj.

14

Je'ej ti ye'ej tyu'muá' a'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

¹ A'ájna xicáara' jitze, a'íjna i rey Herodes, i ti tyí'ijta'ca'aj a'ájna Galileea, a'íi pu tyú'namua'jri' je'ej ti tyí'tíj uuria'ca'aj i Jesús, ² aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa a'íijma i maj jimi tyí'huírria'ca'aj tijn:

—A'íi pu a'íin pué'een i Juan i ti huá'íiraca'aj, a'íi pu huatájuuriaca'. A'íj pu jin jaayí'tin ti'ij a'yan huárinyij i tyaj jin je'ej tyo'taséj.

³ A'íjna i Herodes, a'íi pu anaquéej jaatyévi'ra'ca'aj a'íjci i Juan, ajta je'en ja'nají'que'ej je'tyáanaj. A'yaa pu jáaruuj, ji'nye Juan pu jajtyá'xij a'íjci jime' ti Herodes ja'ancuré'vi'tij a'íjci i íitaj i Felipe ti jatyévi'tinya'aj, a'íjna i Felipe a'íi pu ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íjci i rey, ⁴ Juan pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Herodes tijn:

—Capu je'ej tyí'rij paj jatyévi'tinye'en mua' ihuáara' ti jatyévi'tinya'aj.

⁵ Herodes pu jaje'catamui'ca'aj a'íjci i Juan, ajta huá'tziinya'ca'aj i tyeítyee, ji'nye a'íi pu jamua'reeriaca'aj maj a'yan tyí'xajtaca'aj ti Juan a'ín pué'eenye'ej síij ti tyí'xajtaca'aj Dios jitze ma'can. ⁶ Ajta ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' ti jitzán huanie'huaca' a'ájna i Herodes, a'ájna i yójra' i Herodías pu utyájrurij u chi'táj ti'ij tyu'tyéenye'en jusíij hua' jüsa'puaj, jéehua pu'ij ja'ránajchaca' a'íjci i Herodes, ⁷ a'íj pu jin tya'tóoratziiri' junyúucaaa jime' ti jaatá'sij a'íjci i íiti' je'ej ti tyi'tíj tyaatáhuaviiraj. ⁸ Aj pu'ij a'ájna i íiti' a'yan tyaatáhuaviiri' je'ej ti i náanajra' tyaaté'exaa, a'yaa pu tíjin:

—Naatí'tye' túxa'aj jitze i mu'úura' a'íjci i Juan ti tyí'tyai'raaa.

⁹ Je'ej pu pua'aj jaata'aj a'íjci i rey, ajta arí a'yan tya'tóoratziiri' ti a'yan rinyij je'ej ti tyá'xie've', majta a'íimaj i ti huo'tá'inyej, a'íi mu majta jáanamujri' ti tyu'tá' i junyúucaaa, a'íj pu jin tyu'ta'íjtaca' mej mij a'yan huárinyij je'ej ti tyaatáhuaviiri'. ¹⁰ Ajta je'en xantáaru'uj huata'ítyaca' mej mij ujó'ju'un jo'tij je'tyánami' a'ájna i Juan mej mij ji'ijvéjchej i mu'úura', ¹¹ mati'ij mij ya'ríi'tyej a'íjci jitze i túxa'aj i mu'úura' i Juan, majta je'en jaata'í'tyej a'íjci i yójra' i Herodías, aj pu'ij a'ájna i íiti' jaata'í'tyej i junáanaj.

¹² Majta i maj jamuán huací'ca'aj a'íjci i Juan, a'íi mu ave're'nyej mati'ij mij yo'chuij i tyévira', majta je'ej ja'vá'naj, aj mu mij i Jesús ujo'té'exaa.

Jesús pu tyihuo'cue'ej i tyeítyee i maj anxí ví'ra'aj ará'asej

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Ti'ij i Jesús jáamua'reeri' tíjin meejé'caj a'íjci i Juan, aj pu'ij jusíij jó'raa i báarcuj jitze, a'áa pu ja'rá'aj jo'tij quee já'tyi'tij. Majta i tyeítyee, a'íi mu jáamua'reeri' jo'tij je'ej jé'eenye'ej, a'íj mu jin curiá'cixij jo'maj jo'cháatimee, mati'ij mij ju'icán jaatavén. ¹⁴ Ti'ij i Jesús eetaráj i báarcuj jitze, mui'caa pu hua'sej i tyeítyee, aj pu'ij hua'ancu'vajxi ajta je'en tyihuo'huaa i maj tyí'cucui'. ¹⁵ Ti'ij huaré'chumua'riaca', aj mu mij ave're'nyej jimi i maj jamuán huacíj, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pu'ríj tyéchumua'rij, ajta capu a'tíj ya' ja'chej iye'ej. Pata'aj hua're'ityixi'in mej mij jo'cixi'in majá'hua' chájta' mata'aj tyi'tíj huánanan i maj jáacua'nyij.

¹⁶ Ajta a'ájna i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tíjin:

—Capu juxie've' maj jo'cixi'in, siata'aj mua'aj tyihuo'cue'tyej.

¹⁷ Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tíjin:

—A'yaa tu'uj pua'mácan tyícha'ij anxívicaa i páan, tyajta hua'puácaa i hue'tyéé.

¹⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tíjin:

—Mesenyaja'váip'u'tye'.

¹⁹ Aj pu'ij huo'ta'íj maj oorá'sej i tu'píj tzajta'. Ti'ij ij Jesús ja'ancurái'puj i páan, ajta i hue'tyéé, aj pu'ij jútye' jó'nyeericaa', ti'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta jaatyátaaraxij i páan, aj pu'ij huo'ráai'pu'uj a'íjma i maj jamuán huacíj, majta a'íimaj huo'ráai'pu'tyej i tyeítyee. ²⁰ Néijmi'i mu tyú'cuaa, 'asta mana'aj quee huataju'xaj, majta jaariá'sií i páan ti avá'itzee, majta i hue'tyéé, tamuáamuata' japuan hua'puaquéj pu tya'vá'jistixij i sicírij a'íjci jime' i ti tya'vá'itzee. ²¹ Majta i maj tyú'cuaa, a'yaa mu ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj i tyétyacaa, majta i maj úucaaa majta i tíriij camu huatyé'iteerej néijmi'i mu tyú'cuaa.

Jesús pu antáraa i jájtyij japua

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

22 Aj pu'ij Jesús huo'ta'íj a'íjma i maj jamuán huacíj maj atyáçinyej i báarcuj jitze mej mij antáçinyej után jitze pujmua', mej mij a'ín anaquéej a'áa ja'rá'astij, ajta i Jesús a'áa pu jo'tyá'itzee ti'ij hua're'ityixi'in i tyeítyee. 23 Ti'ij hua're'ityixi'ij, aj pu'ij jusíj antyíraj i jiríj jitze ti'ij huatyényuunyij i Dios jimi. Ti'ij huariá'tica'riaca', a'áa pu jusíj jo'tyávaaca'aj, 24 ajta a'íjna i báarcuj pu'ríj a' imuáj joojósima'aj jé'ta' i jájtyij japua. Aj pu'ij huatá'aacariaca' ca'nyíin jime', tyámua' pu tye'tyáxjrihua'aj i jájtyij i báarcuj jitze, ji'nye jéehua pu aja'vá'aacaca'aj. 25 Ti'ij tapuá'risima'caj, Jesús pu ajo're'nyej a'ájna hua' jimi, jájtyij japua pu huama'ca'aj. 26 Mati'ij a'íjmaj jaaséj i maj jamuán huacíj, tyámua' mu tyu'tátziin, a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Tyi'tíj pu pué'een ti tyú'muaritye'.

27 Ajta je'en Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Xaatyóoca'nyej mu jutzájta', Jesús nu pué'een, caxu tyí'tziinye'ej.

28 Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tavástara', tipua'aj muáaj a'ín papué'eenye', naata'íjtye' nyaj a'máa uré'nyej a'jimi i jájtyij japua.

29 Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Mujo'té'yi'ij, ti'ij ij eetáraj i báarcuj jitze, aj pu'ij a'uriá'rupij i jájtyij japua, a'áa pu joomá'caj jo'tíj je'ej jé'eenye'ej i Jesús.

30 Ti'ij jaaséj ti ca'nyíin jin huatá'aacariaca', aj pu'ij tyu'tátziin, ajta je'en ajo'cárutyisima'aj i jájtyij tzajta', a'yaa pu'ij tyu'jihuaca' tijin:

—Tavástara', nyaj japua huatányuuchij.

31 Ti'ij ij i Jesús ja'uméjca'taca', jajví' a'íjci i Pedro i muáca'ra'an jitze, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj a'chu tyá'tzaahuatye'. ¿Ji'nye een jime' petyu'tátziin?

32 Mati'ij atyáacij i báarcuj jitze, aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti huá'aacaca'aj. 33 Majta i maj arátya'ca'aj i báarcuj jitze, a'íi mu tyítunutaxij i Jesús jimi, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj ji're'can jime' a'ín pué'een i yójra' i Dios.

Jesús pu tyihuó'huaa a'íjma i maj tyí'cucui'ca'aj a'ájna a Genesaret

(Mr: 6:53-56)

34 Mati'ij antacíj, aj mu mij eetacíj i báarcuj jitze a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Genesaret. 35 Majta i tyeítyee mati'ij jaamua'aj a'íjci i Jesús, aj mu mij néijmi'que' jáamua'reeri' i maj a' imuáj jo'cháatima'caa. Aj mu mij ahuojo're'nyijtye néijmi'caa i maj tyí'cucui' i Jesús jimi, 36 jéehua mu jahuaviiraca'aj ti huo'tá'an maj ja'ajtamuarie'en i cáanaria'ra'an jitze, majta i maj ja'ajtamuariej néijmi'i mu huarúj.

15

I ti je'ej pua'aj joorej i tyáataj tzajta'

(Mr: 7:1-23)

1 Mati'ij mij séecan i fariseos majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze ave're'nyej i Jesús jimi, a'áa mu ja'ráacij a Jerusalén, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

2 —¿Ji'nye een jin mequee ja'rá'astee i tahuásimua' yi'ráj i maj a jamuán huaci'ij? ¿Ji'nye mej mij quee ja'rá'astee a'íjci jime' i maj anomuéetya'xi'in mati'ijta tyí'cua'ajcaj?

3 Ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij siajta mua'aj quee a'yan ricij je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca', sulu a'íj xu jéetze' ja'astej i juyi'ráj i siaj jujímua'aj siana'aj jájtyo? ⁴ Ji'nye Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Huo'tyátzaahuatye' a' táataj, pajta a' náanaj”, ajta a'yan tijin: “Siata'aj jaajé'caj a'íjci i a'tíj ti je'ej pua'aj tyé'jeevej i jutáataj na'riij i junáanaj.” ⁵ Siajta mua'aj, a'yaa xu tyí'xaj ti xá'puí' tìpua'aj a'tíj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i juhuásimua' yee: “Néijmi'i a'chu nyaj tyi'tíj tyí'cha'ij, a'íj nu nyeríj jaatámu'vejrityej i Dios, a'íj nu quee che' tyi'tíj tyí'cha'ij i nyaj jin jamuaatáhuire'en”, ⁶ ajta a'tíj tina'aj ti a'yan tyihuo'té'exaatye'en i juhuásimua', a'yaa xu tyí'xaj ti i a'tíj jimi quee che' juxie've' ti huo'tyáhuire'en i juhuásimua'. A'yaa xu sij mua'aj quee che' tyá'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca', siaj sij a'íj ará'astej i yi'ráj i siaj jujímua'aj siana'aj jájtyo. ⁷ Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. Xá'puí' pu tyu'taxájtaca' ja'mua jime' a'íjna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

⁸ A'íimaj i tyeítyee jutyényij mu jin tyámua' tyí'nyaxaj, ajta i hua'xiéjnyu'caa a' ímuáj pu já'sejre' nyéetzij jimi.

⁹ Capu tyi'tíj huire' tìpua'aj manaatyáanajche, ji'nye i maj jin tyí'mua'taj, ajta i maj jin tyí'ijta jujímua'aj mu'uj jájtyo.

¹⁰ Aj pu'ij huo'tajé i tyeítyee ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Tyámua' xu naa tyáanamuaaj siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij: ¹¹ Tyi'tíj ti na'aj ti tyí'cue'ri', capu je'ej tyú'uurej tìpua'aj a'tíj jáacua'nyij, sulu i ti éejnyinyii i tyényi'tze' a'íi pu xaa je'ej pua'aj joorej.

¹² Aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca' a'íimaj i maj jamuán huacíj, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee jamua'reej tiquee hua'ránajchaca' i fariseos mati'ij jáanamuaajri' je'ej paj tyu'taxájtaca'?

¹³ Ajta i Jesús, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Tyi'tíj tina'aj tiquee i nyavástara' jaahuástej, a'íi pu je'ejuuxij néijmi'i i náana'ra'. ¹⁴ Miche' a'yan eenye', ji'nye a'íi mu arácucu'un majta je'en séecan huávi'tij i maj majta arácucu'nyijmee. Ajta tìpua'aj síj ta'rácun ja'naví'raj i ti ajta arácun mej mij aja'hua' ja'rá'astij, néijmi'i mu atyávatzi j'o'tij ja'tyácun.

¹⁵ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Taaté'exaatye' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij i paj poochán jaataxájtaca'.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyi sequée siajta mua'aj yo'itéej xá'raa? ¹⁷ ¿Nyi sequée yó'itej tijin néijmi'i a'íjna i ti tyí'cue'ri', a'íi pu ancárutyij i tyényi'tze', a'áa pu'ij aráyixi'ij i jucáara' jítze, ajta je'en i chuitiriáara'an jítze iiráamej? ¹⁸ Ajta a'íjna i ti éejnyinyii i tyényi'tze', a'íi pu tzajta' eerányinyii, a'íi pu'ij je'ej pua'aj ja'uurej i tyéviij. ¹⁹ Ji'nye tzajta' pu já'ma'can néijmi'i i mua'tziira'aj ti je'ej pua'aj een, ti ca'nyíjra'aj jatá'caa ti'ij tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinij, tìpua'aj tyityáacui'nyij, na'riij séej jamuán huóoxana'cire'en, nusu ti tyu'náhua'an, na'riij tyu'hué'taj, na'riij ti je'ej pua'aj tyihua'xajtaj i juxa'aj tyeítyee. ²⁰ Néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een ti tyi'tásiseerii i tzajta', a'íi pu je'ej pua'aj joorej i tyéviij, ajta a'íjna i tiquee anomuéetya'aj tyú'cua'nyij, capu tyi'tíj je'ej huatóomua'aj i Dios jimi.

*Síj ti quee Israel jítze ajtyáma'cantaca'aj ti ajta tyá'antzaahuaj
(Mr. 7:24-30)*

²¹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, a'áa pu ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tiro, ajtáhua'aj séej chájta'naj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Sidón.

²² Aj pu'ij sáij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, íiti' pu pué'eenye'ej ti séej chuéj japua já'ma'can, a'íi pu ajtyáxiiriaca' a'yan tye'entyijíhuaj tijin:

—Nyavástara', mu paj yójra' pué'een i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij. Nyiyóoj ti íiti' pu jéehua jajpuéjtzij a'íjci jime' ti tyiyáaru' tzajta' séejre'.

²³ Ajta a'íjna i Jesús capu huatanyúj. Aj mu mij i maj jamuán huacáj jimi ave're'nyej, mati'ij mij a'yan tyaatáhuaviiri' tijin:

—Huaté'exaatye' mu íitaj ta'aj ij jó'ra'nyij, ji'nye tacújta' pu huajíjhua.

²⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Dios pu nyojo'ta'ityaca' nyaj jó'me'en hua' jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'yan huasé'rin mati'ij cánya'xií maj jó'vej.

²⁵ Ajta a'íjna i íiti' a'íi pu jimi tyítunutaca', ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', naatáhuíire'.

²⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'yan tyí'xa'pui'in tyaj huái'pu'racare'en i páan i maj jacua' i tí'ríj tyej tyij i tzi'cáij huataí'pu'tye'en.

²⁷ Aj pu'ij i íiti' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyí'ja'yájna nyavástara', ajta a'íimaj i tzi'cáij a'yaa mu tyá'cua'caa a'íjci i ti tye'nyíj i páan ti acájvitze i méesaj japua jo'maj tyajá'cua' i maj tyihuá'ijtye'.

²⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Íiti', jéehua paj tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tye'mej je'ej paj tyá'xie've'. Tí'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij huarúj a'íjna i yójra' i íiti'.

Jesús pu mui'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj

²⁹ Aj pu'ij Jesús jó'raa tí'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galileea, aj pu'ij ta'ij antyíraj i jiríj jitze, a'áan pu jo'tayíxij. ³⁰ Jéehua mu majta i tyeítyee jamuán antyicáj. A'íjma mu huávi'tisima'aj i maj quee jí're'nyej i ju'íicaj jitze, majta i maj aracúcu'nyijmee, i maj quee tya'ancurií'réejmee, majta i maj quee jí're'nyej i jumuáca' jitze, mui'caa mu ja'ráavi'tij i maj tyí'cucui'ca'aj i Jesús jimi, a'íi pu'ij néijmi'caa tyú'huaaj. ³¹ A'íj mu jin je'ej tyo'taséj i tyeítyee mati'ij huo'séj maj meríj tyí'xajtaca'aj i maj quee tya'ancurií'riáajma'caa; majta tyámua' éenye'ej i maj quee rácijci'nyive'ej, majta meríj tyámua' éenye'ej i jumuáca' jitze i maj quee jí're'nyej, majta i maj aracúcu'nyijma'caa, mu'ríj atanyéjnye'riaca'. Aj mu mij i tyeítyee huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en i Dios ti tyihuá'ijtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íjma i tyétyacaa i maj muáacuaj ví'ra'aj ará'asej (Mr. 8:1-10)

³² Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacáj, tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyahuá'cu'vej a'íjma i tyeítyee, ji'nye mu'ríj huéecaj xicáj á'tyeej maj nyaj jamuán yahuatyú'uj, majta quee tyí'táj tyícha'ij i maj jáacua'nyij. Canu jaxie've' maj quee tyu'cuá'an mo'cáxi'in, ji'nye camu tyo'táviicue'raj i juyéj jitze.

³³ Majta i maj jamuán huacáj, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—¿Jo'nyij jáai'rij tyaj jaatáhuoonyij i páan tí'ij néijmi'caa huáci'tyij i tyeítyee, a'yájna jo'tij quee a'táj ja'chej?

³⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'chunyéj siana'aj pua'mácan huaí'pu'sij i páan?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Arahua'puácaa i páan, tyajta chí caa i hue'tyéé.

³⁵ Aj pu'ij huo'ta'íj i tyeítyee maj oorá'sej a chóota', ³⁶ tí'quij i Jesús ja'ancurái'puj i páan ajta i hue'tyéé, ajta tí'ij tyaatatyóotzi're'ej i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij i páan, tí'quij huo'ráai'pu'uj i maj jamuán huacíj, majta a'íimaj a'íj mu huarái'pu'tyej i tyeítyee. ³⁷ Néijmi'i mu tyú'cuaa 'asta mana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj, majta je'en i maj jamuán huacíj, a'íi mu jaariá'sii a'íjci i páan tí'avá'ítzee i tí'antyítaarixij, arahua'puácaa sicii mu jitze tya'vá'jistej a'íjci jime' tí'avá'ítzee. ³⁸ Majta i maj tyú'cuaa, muáacuaaj ví'ra'aj mu ará'axcaa i tyétyacaa, majta quee a'íjma huatye'itej i úucuaa majta i tí'riij. ³⁹ Aj pu'ij i Jesús hua're'ityixij i tyeítyee, tí'quij atyájraa i báarcuj jitze, ajta je'en a'áa jo'mej a'áa tí'ja'ajtyáma'can a Magdala.

16

A'íimaj i fariseos majta i saduceos, a'íi mu jaatáhuaviiri' tí'Jesús tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

¹ Majta a'íimaj i fariseos, majta i saduceos, a'íi mu aje're'nyej jo'tíj jo'tyávaaca'aj i Jesús, mej mij hue'tzij jáatavej, a'íj mu jin a'yan tyaatáhuaviiri' tí'huo'taséjratye'en i maj jin jáamua'reej tijin Dios pu jimi já'ma'can i tí'jin antyúumua'reej. ² Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Tí'ijta tyéchumua'risima'an a'yaa xu tyi'xáataj xá'yi'ij tijin: “Naa pu hua'éenya'aj ja'mej, jí'nye oopó'vij i jútye'”; ³ na'riij quee tí'ij huatapua'rej, a'yaa xu siajta tyi'xáataj xá'yi'ij tijin: “Íjij mu huatyéviij, jí'nye oopó'vij i jútye' majta jéehua jo'tanáa.” Mua'aj xu tyámua' naa tyeeyí'tin siaj jaataxáj je'ej tí'tyí'tíj rinyij jútye', ¿jí'nye siaj sij quee jaayí'tin siaj jaataxáj je'ej tí'tyí'tíj íjij ricij? ⁴ Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee siajta jéehua á'ítzeere', a'yaa xu tyá'huoo i siaj jin jáamua'reej tí'jútye' já'ma'can i nyaj jitzán arányaca'nyej, canu tyi'tíj jamuaataséjratye'sij, sulu a'íi pu'uj i siaj seríj jamua'reej je'ej tí'tyáaruj a'íjci i Jonás.

Aj pu'ij Jesús ahuojo'tyáhuui, tí'quij jó'raa.

Caxu a'yan rijcaj je'ej maj tyihua'mua'tyej a'íimaj i fariseos

(Mr. 8:14-21)

⁵ Matí'ij antacíj után jitze pujmua' a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'íi mu yo'huá'xij maj ya'ráai'puí'in i páan maj jáacua'nyij. ⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, a'íjma jimi i fariseos i maj ja'najchitye' i páan tí'ij ájcu'usta, siajta a'íjci jime' i saduceos maj majta ja'najchitye'.

⁷ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'yaa mu jujíimua'aj tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'yaa pu tyí'ta'ixaatye', jí'nye catu ya'ráai'puj i páan.

⁸ Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'xajta'ca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Jí'nye een jime' siaj sij a'yan tyúu'ixaatye' yee siaj quee páan ja'ríipuj? Mua'aj mu siaj quee a'chu tyá'tzaahuatye'. ⁹ ¿Nyi sequée xu yó'itej, nyi seríj siajta yo'huá'xij a'chu tipua'aj sicii eerájraa i páan tí'avá'ítzee nyatí'ij huo'ráai'pu'uj i tyeítyee i maj anxí ví'ra'aj ará'axcaa a'íjna jime' i

tì anxívica'aj i páan? ¹⁰ ¿Nyi seríj siajta yo'huá'xij a'chu siaj pua'maquéj tya'vá'jistej i sicíríj jitze, nyati'ij huo'ráai'pu'tyej i maj muáacuaj ví'ra'aj ará'axcaa i tyeítýee a'íjci jime' i ta'ráhua'puaca'aj i páan? ¹¹ ¿Ji'nye siaj sij quee yó'itej nyaj quee a'íj já'mua'ixaatye' i páan? Sulu tyámua' xu'uj mua'aj a'íjci i maj jin tyí'xaj a'íimaj i fariseos, majta a'íimaj i saduceos.

¹² Aj mu mij yo'itéej muá'raa ti i Jesús quee a'íj huá'ixaatya'ca'aj i maj já'na'chityaa i páan, sulu maj huóocha'íin a'íjci jime' je'ej maj ye'ej tyí'mua'tacaa a'íimaj i fariseos majta i saduceos.

*Pedro pu jaataxájtaca' ti Jesús a'íin pué'een i Dios ti ja'antyíhuoj
(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)*

¹³ Tí'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj a'áa ti ja'ajtyáma'can a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Cesarea de Filipo, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íjima i maj jamuán huacáj tíjin:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tyeítýee a'tíj nyaj pué'een i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca'?

¹⁴ A'yaa mu mij tyityaatanyúj tíjin:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj a'íin pué'een i Juan i ti huá'íiraca'aj, majta séecan a'yan tyí'xaj paj a'íin pué'een i Elías, majta séecan a'yan tíjin a'íin paj pué'een i Jeremías, nusu síj ti i Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

¹⁵ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyi'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?

¹⁶ Ajta a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'í pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj a'íin pué'een i Ciríistu', yójra' i Dios ti júurij.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pata'aj huatá'tyamua've'en muáaj Simón, i paj yójra' pué'een a'íjci i Jonás, ji'nye capu a'tíj muaaté'exaaj iiye'ej cháanacaj japua, sulu a'íjna i nyavástara' ti tajapuá já'sejre' a'í pu muaaté'exaaj. ¹⁸ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye' paj muáaj Pedro pué'een, i paj pajta a'yan ántyapuaj tíjin tyetyéj, a'íjna japua i tyetyéj, nyáaj nu ja'ajtaahuaaj i nye tyeyúuj, ajta quee i'ríitaj ja'mej ti i tyiyáaru' jaamué'tin i ti a'íj jin antyúumua'reej mej mij huácu'nyij i tyeítýee. ¹⁹ Nyáaj nu muaatá'sij paj a'íjci jin antyía'mua'reeriaj paj tyihua'antácuunye' i a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj, tipua'aj petye'tyáanaj íyan i cháanacaj japua, Dios pu a'yan ajta tye'tyánasij u tajapuá, ajta tipua'aj petya'antácuunaj íyan i cháanacaj japua, Dios pu ajta tya'antácuunaj u tajapuá.

²⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íj a'íjima i maj jamuán huacáj maj quee a'tíj ixaatye'ej ti a'íin pué'een i Ciríistu' i Dios ti ja'antyíhuoj.

*Jesús pu jaataxájtaca' ti muí'nyij
(Mr. 8:31—9:1; Lc. 9:22-27)*

²¹ A'aj pu'ij i Jesús huatyóochej ti huo'té'exaatye'en a'íjima i maj jamuán huacáj ti a'yan tyúuxie've' ti jó'me'en a Jerusalén, majta je'en a'íimaj i huásij, majta i maj tyihua'íjtye' i puaríj, majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'í mu jéehua puéjtzij jaatá'sij. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj maj jaje'catan, ajta je'en huéecaj xicáj jitze huatájuuritaj. ²² Ajta a'íjna i Pedro, a'í pu je'ráavi'tij, aj pu'ij huatyóochej ti jajtyá'xi'in a'íjci i Jesús, a'yan tíjin:

—Che' Dios quee a'yan tya'xié've'ej, che' quee a'yan tyí'mua'uuriaj nyavástara'.

²³ Aj pu'ij ooré'nyeeriaca' a'íjna i Jesús, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tijin:

—Ajtára' nye jimi, tyiyáaru', ji'nye petyina'antyiú'nyi' nyej nyij ootyá'itzeere'en. Capáj muáaj a'yan metyóonyeej je'ej ti i Dios tyí'sej, sulu je'ej maj i tyeítýee metyityoonyéjnye'.

²⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—Típua'aj a'tíj jaxie've' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, juxie've' ti quee a'yan rijcaj je'ej ti jusíj tyá'xie've', sulu che' a'yan tya'ajpuéetzij já'ra'nyij nyaj jamuán juxié'vi'ra' jime'. ²⁵ Ji'nye a'íjna i ti tyí'tyese' ti'ij quee huámui'nyij, a'íi pu mui'nyij, ajta a'tíj ti huámui'nyij a'íjna jime' ti nyéetzij ná'astijre', a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej. ²⁶ ¿Tyi'tanyí jin je'ej tye'tyáhu'i'rii i tyéviij típua'aj néijmi'i huamué'tin i cháanacaj, ajta je'en huámui'nyij? ¿Ca' a'chunyéj tyí'najchitan i tyéviij ti'ij quee huámui'nyij? ²⁷ Ji'nye a'íjna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca', a'íi pu yava'cányesij, jéehua naa huasé'rihua'aj, a'yájna ti'ij huasé'rin i Dios i ti vástaria'ra' pué'een, ajta hua' jamuán i maj tajapuá tyí'huiire', aj pu'ij a'yan tyihuo'tá'sij séej ajta séej je'ej ti síj tyi'tíj jin huaríj. ²⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzáahuatyi'ra'aj jime', séecan i maj ya huatyu'uj, a'íi mu a'yan tyá'xie've' maj quee huacui'nyij 'asta mana'aj quee jaaséej a'íjci i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' ti'ij yatanyéj ajta je'en tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua.

17

Ti'ij Jesús seequéj huataséjre (Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

¹ Ti'ij aráseej xicáj tyoomá'caj, Jesús pu a'íj jo'ví'tij i Pedro, i Santiago ajta a'íjci i Juan ti ihuáaria'ra' pué'een a'íjci Santiago, aj pu'ij antyíraj jiríj japua ti ájtyeej. ² A'áa pu'ij hua'jíisa' jo'maj jo'tyú'uuca'aj seequéj huataséjre a'íjna i Jesús. A'yaa pu huasé'rihua'aj i nyéerima'ra' ti'ij i xicáj, ajta i tyí'caanaria'ra' naa pu tyu'tyácueenariaca' ti'ij tatzárij. ³ Majta je'en a'íj huaséj i Moisés majta a'íjci i Elías, a'íi mu jamuán tyí'xajtaca'aj i Jesús. ⁴ Ajta i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Tavástara', tyámua' pu naa tyaj a'yaa huatyú'uucáj, típua'aj mua'ránajchij tyaj huéecacaa huátaahuaaj i ináamuaj, síj ti muéetzij mua' ináamuaj ja'mej ajta síj a'íjci i Moisés, ajta síj i Elías ti ja'ináamuaj ja'mej.

⁵ Ti'ij ooj i Pedro tyi'tyaxáatasima'caj, jéetirij ti tyatáatiyi'caa pu hua' japua acávi'rixij, ajta i jéetirij tzajta' pu je'ránamuajre ti a'tíj a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jaxie've', i nyaj ja'antýíhuoj, xáanamujri'.

⁶ Matí'ij a'yan tyáanamujri' i maj jamuán huacáj, aj mu mij tyítunataxij majta je'en ecóotutaxij a'chóota', jéehua metyi'tziinya'aj. ⁷ Aj pu'ij Jesús hua' jimi ajtyáxiiriaca', ti'quij hua'vá'muariej, ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Xá'ajhuiixi', caxu tyí'tziinye'ej.

⁸ Ajta matí'ij a'unyéjnye'riaca', camu che' a'tíj a' jo'séj a'íi pu'uj jusíj ajo'tyávaaca'aj i Jesús.

⁹ Matí'ij aj je'caju'caj i jiríj jitze, Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj tijin:

—Caxu a'tíj ixaatye'ej je'ej siaj tyi'tíj tyu'séj, 'asta na'aj quee huatájuurej a'íjna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'.

¹⁰ Majta i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye een jime' a'yan metyí'xaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze yee anaquéej pu juxie've' ti uvé'nyej a'íjna i Elías?

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, Elías pu anaquéej ya'uvé'nyesij ti'ij néijmi'i tyámua' tyú'uurej. ¹² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Elías arí yatanyéj, majta a'íimaj camu jaamua'aj, sulu a'yaa mu jáaruuj je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj. A'yaa mu cha'taj mana'aj nyoorej nyéetzij, i nyaj nyajta tyéviij jitze huanie'huaca', puéjtzij mu majta naatá'sij a'íimaj.

¹³ Aj mu mij i maj jamuán huacíj jáamua'reeri' ti a'íj tyá'xajtasima'aj i Juan i ti huá'íiraca'aj.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj
(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'maj jéehua i tyeítjee ja'tyúusiiria'ca'aj, síij pu tyáati' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, tyitunútaj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

¹⁵ —Nyavástara', áncu'vajxi' i nyiyóoj, ji'nye tyóotimue'raaa, pu'ríj á'tyeej ti jajpuéjtzij, mue'tíj pu anájve i tiéj jitze ajta a jáata'. ¹⁶ A'yaa nu hua've'vi'tichej a'íjma i maj a jamuán huaci'ij mej mij tyáahuaatye'en, majta quee pu jáaruuj mej mij tyáahuatye'en.

¹⁷ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye', siajta quee tyi'tíj mua'reej. ¿A'chunyéj óoche' á'itzeere' nyaj yahuatyávaacaj ja'mua jamuán? ¿A'chunyéj ooj á'itzeere' nyej nyij ja'mua jime' á'viicue'ria'aj? Mese've'vi'tij mu tyamuéej.

¹⁸ Aj pu'ij Jesús jajtyá'xij a'íjci i tyiyáaru' ti tyamuéej tzajta' séjria'ca'aj, ajta je'en ji'rámuarij, aj pu'ij huarúj a'íjna i tyamuéej.

¹⁹ Mati'ijta mij a'íimaj i maj jamuán huacíj, jujíme' mu jamuán tyu'taxájtaca' a'íjci i Jesús, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye tyej tyij quee ityáj pu jáaruuj tyaj jaatamuáaritye'en a'íjci i tyiyáaru'?

²⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Ji'nye caxu a'chu tyá'tzaahuatye'. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin típua'aj setyá'tzaahuatye'ej, tyij siajta cii siana'aj tyá'tzaahuatye'ej, a'yaa pu tyí'rij siaj a'yan tyaaté'exaatye'en mu jiríj yee: “Tyíchesij a'yájna áricuj ajca'huáye”; ajta i jiríj a'yaa pu rinyij. Capu ij tyi'tíj ja'muamuáarie'ristya'aj ja'mej. ²¹ Ajta siata'aj jaatamuáaritye'en a'íjci i tyiyáaru' ti a'yan een, a'yaa pu tyúuxie've' siaj huatyényuunyij i Dios jimi, siajta ju'ítzi've'ej.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti muí'nyij
(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²² Mati'ij móoj a'áa ja'tajú'caj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'íjna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca', a'íi pu huatátuiiri'huaj a'íjma jimi i tyétyacaa, ²³ aj mu mij jaje'catan, ajta je'en huéeicaj xicáj jitze huatájuuritaj.

Mati'ij a'yan tyáanamujri' jéehua mu huatóoxaamujrityej.

A'íjci jime' i maj jin tyí'najchitaj i tyejúuj tzajta'

24 Tí'ij i Jesús majta i maj jamuán huacáj a'áa ja'rá'aj a Capernaúm, a'íimaj i maj tyí'tyejijve' u tyeyúuj tzajta', a'íi mu aje're'nyej a'íjci jimi i Pedro, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi quee tyí'najchitan mu ja'mua maestro a'íjci jime' i túmii ti hua'puaj i ti tyu'tyáhuire'sij i tyeyúuj tzajta'?

25 Aj pu'ij i Pedro a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Ji'nyí'ijta tyí'najchitan.

Aj pu'ij i Pedro utyájrurij u chi'táj, capu eexúj tyi'tíj je'ej tyi'xáatacaj a'íjna i Pedro, sulu Jesús pu anaquéj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye tyimuá'miteeraste' muéetzij Simón? ¿A'tyanquíj mejijve' a'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, nyiquij a'íjma mejijve' i juyójmua' ca' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can?

26 Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can.

Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'íj pu jin quee a'yan tyúuxie've' maj tyí'najchitaj a'íimaj i hua'yojmua'. 27 Ajta tyata'aj quee huo'tájaaxiejtye'en, a'áa paj jó'me'en jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, pajta ja'tyáhua'xij i cué'tzi'puua a jáata', pajta je'en je'tajáj a'íjci i hue'ej i paj anaquéj jaatyévi'raj. A'áan pej pij yé'tyoonyij i tyényi'tze' séej i túmii, pata'aj je'tyí'in pej pij nyaj jime' tyu'nájchij pajta ajime'.

18

¿A'tanyíj jéetze' juxie've'?

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

1 A'ájna imuáj a'íi mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi i maj jamuán huacáj, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj jéetze' juxie've' i Dios jimi síij ti tajitzé ajtyáma'can?

2 Aj pu'ij Jesús séej i pá'ri'ij huatajé, ti'quij aje'ta' yo'tyéjchej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj 3 aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' tijin tipua'aj sequée a'yan huárinyij mati'ij i ti'riij, caxu a'náj utyárutyij jo'tij i Dios tyejé'ijta.

4 A'ájna i ti jéetze' juxie've' a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijta, a'íi pu a'íin pué'een i ti quee tyi'tíj jin óotzaahuatye' ajta a'yan tyi'tyúucha'íij ti'ij a'ájna i pá'ri'ij.

5 Ajta a'ájna i ti jaataxié've'en nyenyúucaritze' séej i pá'ri'ij ti'ij a'ájna, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej.

Tí pua'aj a'tíj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

6 'A'tíj tina'aj ti tye'entyí'uunyi' séej i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', jéetze' pu jatyahuí'rihua'caj maj ja'cave'rajche' i tyetyéj so'nyíj ti ve'éj, majta je'en ja'tyárieenyijche' ajáata'. 7 Je'ej pu pua'aj tyí'een hua' jimi i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta quee je'ej tyí'rij ti quee tyi'tíj séjre'ej ti je'ej pua'aj een. Ajta jéetze' je'ej pua'aj tye'mej a'íjma jimi i maj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i séecan mej mij ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

8 'A'íj pu jin tipua'aj a'muáca' nusu a' íicaj jitze petyo'ojpuá'ritye'en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi, pe'entyivéjche pej pij a' imuáj yóorieniyij, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj júurij huatyá'itzeere'en séej jime' i a'muáca', na'riij séej jime' a' íicaj, quee paj hua'puácaa jin a'muáca', na'riij hua'puácaa jin i a' íicaj a'áa mamojóorieniyij jo'tij quee a'náj já'mui'nyij i tiéj. 9 Ajta tipua'aj a' jí'ij jitzán petyo'ojpuá'ritye'en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi,

eetátichij pej pij a' imuáj yóorienyij, jéetze' pu muatyáhuu'rii paj júurij huatyá'itzeere'en séej jime' a' jí'ij, quee paj hua'puácaa ajri'sij mati'ij a'áa mojóorieenyij jo'tij quee a'náj já'mui'nyij i tiéj.

A'íjci jime' i cánya'aj ti jó'vej

(Lc. 15:3-7)

¹⁰ 'Caxu je'ej pua'aj huojo'sejra i maj quee meexu a'chu tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'íimaj i maj tyí'huu'ire' u tajapuá a'íi mu huá'cha'ij majta a'náj tina'aj ja'ráasej i nyavástara' tajapuá ti já'sejre'. ¹¹ A'íj nu jin nyáaj mujo've'mej, i nyaj nyajta tyéviij jitze huanie'huaca' nyej nyij hua' japua huatányuunyij a'íijma i maj jó'vej.

¹² '¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste'? Típua'aj a'tíj anxityej pua'mácan tyi'ya'muaj i cánya'xii ajta je'en séej jo'rieenyij, ¿nyí quee a'áa huojo'tyáhuu'itye'sij néijmi'caa i séecan a'ájna i jiríj jitze, ajta jo'ma'aj ja'mej ti'ij jaariá'huoonyij a'íjci i ti jó'vej? ¹³ Ajta típua'aj jáatyooniy, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' ti jéetze' huatóotyamua've'sij a'íjci jime' ti jáatyoj i ti jó'vej, quee i séecan i ti arí ahuojo'tyáhuu'itya'ca'aj. ¹⁴ A'yaa pu cha'tána'aj een a'íjci jimi i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre', capu jaxie've' ti síij jó'vetyij ti cíleen ti'ij a'íjna i pá'ri'ij.

Je'ej tyaj ye'ej tyaatú'uunyi' i ta'ihuáara'

(Lc. 17:3)

¹⁵ 'Típua'aj a'ihuáara' tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en a'jimi, jujíimua'aj xu tyámua' naa tyi'huóo'ixaatye'en i ti jin ootyá'itzee a'jimi. Típua'aj muá'antzaahuatye'en, papu'ríj jaamué'tíj siata'aj sij siajtáhua'aj tyámua' naa tyuu'ihuáamua'aj xá'ra'nyij. ¹⁶ Ti pua'aj quee muá'antzaahuatye'en, hua'puácaa paj huatájeevej mej mij a'íimaj jáamua'reej típua'aj muá'antzaahuatye'en nusu quee. ¹⁷ Ajta típua'aj quee huá'antzaahuatye'en i maj hua'puaj, pata'aj huo'té'exaatye'en néijmi'caa i maj jusi'rii, típua'aj quee ajta huá'antzaahuatye'en a'íijma, a'yaa paj jaatámua'tyij ti'ij síij ti quee tyá'tzaahuatye', na'ríij mati'ij a'íimaj i maj huá'jijve' tajtúhuan jitze ma'can.

¹⁸ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', tyi'tíj tina'aj siaj mua'aj jin quee tyi'tá'care'en íiyan i cháanacaj japua, Dios pu quee ajta tyu'tá'sij u tajapuá, ajta tyi'tíj siaj mua'aj jin tyi'tá'caa íiyan i cháanacaj japua, Dios pu ajta a'íjna jin tyu'tá'sij u tajapuá.

¹⁹ 'A'íj nu já'mua'ixaatye', típua'aj siaj hua'puaj nusu siaj huéecaj tyi'tíj tyámua' naa setyu'xá'pu'i'intare'en íiyan i cháanacaj japua siaj sij a'íjna jin huatyényuunyij, a'íjna i nyavástara' tajapuá ti já'sejre', a'íi pu jamuaatá'sij je'ej siaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj. ²⁰ Ji'nye jo'maj hua'puaj nusu mahueeícaj ja'tyúusiire'en nyenyúucaritze', a'áa nu jé'ta' jo'tyaváaj na'mej hua' tzajta' a'íijma.

²¹ Aj pu'ij i Pedro ave're'nyej i Jesús jimi ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin: —Nyavástara', ¿a'chunyéj pua'máj juxie've' nyaj tyaatú'uunyi' i nye'ihuáara' típua'aj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en nye jimi? ¿Nyiquij aráahua'puaj pua'máj?

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu a'yan tyimuaaté'exaatye'ej yee aráahua'puaj, sulu huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan aráahua'puaj i ti aráahua'puaj.

A'íjci jime' i ti tyé'cha'íica'aj ti ajta quee tyihua'uunyi'ramui'ca'aj

23 'A'íj pu jin, a'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj ti'íj a'ájna i rey ti a'yan tyá'xie'va'ca'aj ti jaaxá'pui'intare'en a'chu maj tyé'cha'íria'ca'aj a'íimaj i maj jahuíria'ca'aj. 24 Ti'íj huatyóochej ti a'yan huárinyij aj mu mij séej jimi ajo're'nyej ti jéehua tyé'cha'íria'ca'aj. 25 Ajta a'ájna i ti tyé'cha'íica'aj, capu tyí'toova'ca'aj i ti jin tyaanájchitye'en, a'íj pu jin i rey a'yan tyu'ta'íjtaca' maj jáatoonyij a'íjci i tyáataj, majta i íira'ra'an, majta i ti'ríij majta néijmi'i i ti tyí'ijcha'íj, ta'aj ij a'ájna jin tyaanájchitye'en néijmi'i a'chu ti tyé'cha'íria'ca'aj. 26 Aj pu'ij i ti tyé'cha'íj tyítunutaca' jimi i rey, jéehua pu a'yan tyaatáhuaviiri' tíjin: "Óoche' cui' a'tzúj naacho've', nyetyí'muanajchitye'en néijmi'i a'chu nyaj tyimuá'cha'íire'." 27 Ajta a'ájna i ti jajijve', a'íi pu ja'ancu'vaxij, a'íj pu jin néijmi'i tyaatú'uunyi'ri' i ti tyé'cha'íria'ca'aj ti'quij jaatáto. 28 Ti'íj íirájraa a'ájna i ti jahuíire', aj pu'ij séej huátyoj ti cíi tyé'cha'íria'ca'aj. A'íi pu'ij jaatyéevi' ti'quij cijpáara'an jitze jajví', ca'nyíin pu jin a'yan tyatajé tíjin: "Tyinaanájchitye' i paj tyiná'cha'íire'." 29 Aj pu'ij tyítunutaca' a'ájna i ti ajta jahuíria'ca'aj a'íjci i rey, a'yaa pu tyaatáhuaviiri' tíjin: "Óoche' naacho've', nyáaj nu néijmi'i tyí'muanajchitye'en." 30 Ajta a'ájna i síij, capu jaataxié'vej, sulu a'yaa pu tyaata'íjtaca' maj je'tyáana'j 'asta na'aj quee tyaanájchitye'en néijmi'i a'chu ti tyé'cha'íria'ca'aj. 31 Majta i séecan i maj jahuíire' a'íjci i rey, mati'ij tyu'séj je'ej ti tyi'tíj huaríj, capu xá'pui' huo'tá'aj, aj mu jin ujó'ju' a'íjci jimi i ti tyihuá'ijtye', mati'ij mij jaaté'exaa je'ej ti tyi'tíj huaríj. 32 Aj pu'ij i rey tyu'ta'íjtaca' maj uyo'tájeevej a'íjci i ti jahuíire', ti'quij a'yan tyaaté'exaa tíjin: "Muáaj mu paj huápu'íj je'ej pua'aj tyí'tyevij. Nyáaj nu tyimuaatú'uunyi'ri' néijmi'i jime' a'chu paj tyiná'cha'íria'ca'aj, ji'nye a'yaa paj tyinaanáhuaviiri'." 33 A'yaa pu'ij ajta tyi'tyevíiti'caj paj a'yan cha'taj pana'aj muáaj tyá'ancu'vajxi'nyiche' i axa'aj tyé'vij ti nyéetzij nyahuíire' nyati'ij nyáaj tyimuá'ancu'vaxij muéetzij." 34 Ajta i ti tyé'ijtye', jéehua pu huatanyú'caca' a'íjci jimi, aj pu'ij tyu'ta'íjtaca' mej mij je'tyáana'j 'asta na'aj quee néijmi'i tyu'nájchitaj a'chu ti tyé'cha'íria'ca'aj.

35 Ajta i Jesús a'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—A'yaa pu cha'tána'aj já'mua'uurej i nyavástara' tajapuá ti já'sejre', séej ajta séej tipua'aj sequée tyaatú'uunyi' i ju'ihuáara' tzáahuatyí'ra'aj jime'.

19

Jesús pu tyihuá'mua'tyej a'íjci jime' i maj tóoto'raj

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

1 Ti'íj i Jesús a'yan tyihuo'ixáatya'aj, aj pu'ij jó'raa a'ájna a Galileea, ti'quij a'áa ja'rá'aj a'áa ti huataca'aj a Judea, után jitze pujmua' i játya'naj jitze i Jordán. 2 Jéehua mu tyeítyee jamuán ujó'ju', a'áa pu'ij tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj.

3 Aj mu mij séecan i fariseos aje're'nyej i Jesús jimi, mej mij tyi'tíj jin jaamué'tin ti'íj ootyá'itzeere'en, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi je'ej tyí'rij ti a'tíj jaatátoonyij i ju'íij cha'na'aj tyi'tíj jime'?

4 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij jitze yee i ti anaquéej huó'taahuaca' i tyeítyee, a'yaa pu néijmi'caa tyú'taahuaca' i tyáataj ajta i íitaj? 5 Ajta a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "A'íj pu jin i tyáati' ajtaméj i juhuásimua' jimi, ta'aj ij ju'íij jamuán huatyá'itzeere'en, majta i maj hua'puaj, a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un ti'íj síij na'aj i tyé'vij." 6 A'yaa pu'ij

tyí'een, camu che' hua'puaj sulu síj mu'uj mij pué'een. A'íj pu jin miche' quee i tyeítýee hua'tato'ra'an i Dios ti arí hua'antyánajchityej.

⁷ Aj mu mij a'íimaj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye na'quij a'íjna i Moisés a'yan tyu'ta'íjtaca' ti a'tíj ju'íij yu'xarij jaatapíjtye'en ti jitzán á'yu'si'ij tyi'tíj ti jin jaatátoj?

⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa pu een jin Moisés jamuaatá' ti a'tíj i ju'íij i yu'xarij jaatapíjtye'en mej mij jáamua'reej ti jin jaatátoj i ju'íij, ji'nye capu tyi'tíj ja'mua jitze tásiseerii siaj sij tyámua' tyihuá'ajcha'íj i séecan. A'yaa pu een jin Moisés jamuaatá'. Ajta, capu a'yan éenye'ej jájcuaj imuáj. ⁹ A'yaa nu nyáaj tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj a'tíj jaatátoonyij i ju'íij, ajta i íira'ra'an quee séej jamuán huoxána'cire'ej, ajta je'en séej ancure'vi'tij i íitaj, a'íi pu juxana'cire' a'íjci jimi i ti jaatátoj.

¹⁰ Majta i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj a'yan tyí'eenye' a'íijma jimi i maj nyejnye'i'chej, jéetze' pu tyámua' naa maj quee nyejnye'i'chej.

¹¹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Camu néijmi'i yo'itéej muá'ju'un a'íjci, sulu a'íi mu'uj i ti Dios huo'ta' mej mij tyo'táviicue' juxié'vi'ra' jime'. ¹² A'yaa pu tyí'een, ji'nye a'yaa pu tyihuo'ci'ij i séecan mati'ij huanánie'huaca', majta séecan, a'yaa mu een, ji'nye tyétyacaa mu a'yan huó'ruuj, majta séecan, a'íi mu huóoxa'pui'intarej jujíimua'aj mej mij tye'entyájrutyey i Dios jimi. A'tíj ti jaayí'tin ti'ij yo'itéej já'ra'nyij, che' tyámua' naa tyiyo'itéej já'ra'nyij.

Jesús pu tyámua' tyihuo'tyájtóo i ti'ríj

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Majta séecan ti'ríj ajoovi'tij i Jesús jimi, ta'aj ij hua'vá'muarie'en, ajta hua' jime' huatyényuunyij i Dios jimi, majta i maj jamuán huacíj, a'íi mu huatyóohuij maj hua'ajtyá'xi'in a'íijma i maj ahuojóovi'tiicaria'aj. ¹⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siahuo'tá' maj mu ti'ríj mujo'vá'ju'un nye jimi, caxu huá'ijmuejra, ji'nye a'áa ti tyejé'sejre' jo'tij i Dios tyejé'ijtaj a'íijma pu tyí'ci'tyij i maj a'yan een mati'ij mu ti'ríj.

¹⁵ Aj pu'ij hua'vá'muarie'xij a'íjna i Jesús, ajta je'en jó'raa a'ájna.

Tyamuéej ti chíjtyaanyi' pu Jesús jamuán tyu'taxájtaca'

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ Síj pu tyamuéej aje'ré'nyej i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maeestro, ¿tyi'tanyí juxie've' nyej nyij xá'pui' huárinyij ti'ij a'íjna náaci'tyij nyaj jusén jime' júurij ná'ra'nyij?

¹⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'íjna petyí'nye'íhuo' tyi'tíj ti xá'pui'? Síj pu'uj a'íin pué'een i ti xá'pui' een. Ajta tipua'aj páaxie've'ej paj jusén jime' júurij puá'ra'nyij, a'íj paj ará'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca'.

¹⁸ Aj pu'ij i tyamuéej a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' na'rá'astej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj tyí'tyacui'caj, capáj tyí'xana'cire'ej, capáj tyí'nahua'aj, capáj a'tíj hue'tzij taavijria'aj, ¹⁹ pahuo'tyátzaahuatye'en a' táataj pajta a' náanaj, pajta huo'xié've'en séecan i tyeítýee a'yájna pati'ij asíj tyíaxie've'.

²⁰ Ajta a'íjna i tyamuéej a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Néijmi'i nu nyeríj a'íjna jin a'yan huaríj. ¿Tyi'tanyí ajtáhua'aj ná'itziitye'?

²¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tì pua'aj páaxie've'ej paj néijmi'i jin tyámua' eenye', áricuj néijmi'i tyu'tój i paj tyí'ijcha'ij, pajta huo'rían i túmii a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'. A'yaa paj jéehua tya'ancuriáa'sij u tajapuá. Aj pej pij mujo've'me'en pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²² Tì'ij a'íjna i tyamuéej a'yan tyáanamujri', aj pu'ij jó'raa jux-aamúuiritya'aj, ji'nye chíjtyaanyi' pu pué'eenye'ej.

²³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tì tyámua' tyí'muarie'rij tì síj tì chíjtyaanyi' ujo'tyájrutyey u tajapuá. ²⁴ A'yaa nu nyajtáhua'aj tyajá'mua'ixaatye', tì jéetze' quee tyési' tì i caméeyuj anájrutyey pí'se'ej jitze tì anácun, quee tì i chíjtyaanyi' utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

²⁵ Matì'ij a'yan tyáanamujri' i maj jamuán huacíj, jéehua mu je'ej tyo'taséj, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—Tìpua'aj a'yan tyí'eenye', ¿a'tyaanyíj na'quij huíire'en?

²⁶ Aj pu'ij Jesús hua'ráasej, tì'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íjma jimi i tyeítyee tyámua' pu tyí'tyesi', ajta i Dios jimi capu tyési'.

²⁷ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ityáj tu tyeríj néijmi'i metyoohuá'xij i tyaj tyí'ijcha'íica'aj tyej tyij ajamuán huací'ca'an. ¿Tyi'tanyí ta'ancuriáa'sij?

²⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'ájna xicáara' jitze tì'ij i Dios néijmi'i tyu'jájcuare'en, tì'ij a'íjna i tì ajta tyévij jitze huanie'huaca' acáyixi'in i ipuárij jitze huápuí'ij naa huasé'rihua'aj, mua'aj mu siaj nyaj jamuán huaci'ij, a'yaa xu cha'taj tyitya'cára'sixi'sij ipuárij jitze tì tamuáamuata' japuan hua'puaj tya'rá'asej, siaj sij huo'xíjtye'en a'íjma i tyeítyee i maj Israel jitze eeráma'can, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ²⁹ Majta néijmi'i i maj nye jitze ma'can metyoohuá'xij i maj tyí'ijcha'ij mej mij nyéetzij naatyáhuíire'en, tìpua'aj chí'ij, nusu ju'ihuáamua' maj tyétyacaa nusu i maj úucaa, na'ríij i jutáataj, nusu i junáanaj, na'ríij i juyójmua', nusu i juchuég tì japuan tyí'huastyaa, a'yaa pu jéetze' tya'ancuriáa'sij a'chu anxityej pua'máj, ajta jaci'tyij tì'ij jusén jime' júurij já'ra'nyij. ³⁰ Ajta ijíj maj mue'tíj a'íin pué'een i maj anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtirij, majta mue'tíj ijíj a'íin pué'een i maj uvé'tyajtij, a'íi mu mij támij anára'sij.

20

A'íjci jime' i maj tyí'muijhuacaa i úuvaj tzajta'

¹ A'yaa pu tyí'rinyacaa a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, tì'ij a'íjna i a'tíj tì úuvaj huahuástej, tapuá'risima'caj pu iirájraa tì'ij a'tyán huatá'inyeen mej mij tyu'muarie'en jo'tij tyajá'huaste'. ² A'yaa pu'ij tyihuo'xá'puí'intari'ri' tì a'yan tyihuo'nájchitye'en a'chu séej túmii jime', tì'quij huo'ta'ítyaca' maj jó'ciinyej jo'tij ja'huiityi' i úuvaj. ³ Ajtáhua'aj pu iirájraa a'íjna i a'tíj a'tzáaj jé'ta' huatyamá'caj i xicáj, séecan pu ajtáhua'aj huátyoj a'ájna jo'maj jóoso'pii, camu tyi'tíj muarie'ca'aj. ⁴ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaaj tijin: “Séricuj siajta mua'aj, siata'aj utyojo'vá'muarie'en jó'nyaj úuvaj jo'huástej, a'yaa nu tyaja'muanajchitye'ej a'chu tì a'yan tya'ráanajchi.” Matì'ij mij ujó'ju'. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj huaríj a'íjna i a'tíj, ajtáhua'aj

pu iirájraa a'tzáaj tacuaríixpuaj, ajtáhua'aj ti'ij arí avéjri' cama'caj i xicáj, a'yaa pu cha'tána'aj huaríj. ⁶ Ajtáhua'aj pu iirájraa ti'ij arí ancartyísima'caj i xicáj, ajtáhua'aj pu séecan huátyoj i maj ajo'tyú'uuca'aj jo'maj jóoso'pii. A'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' ti'jin: “¿Ji'nye een jin sia'yan huatyu'uj ti'ij na'aj íiya' imuáj?” ⁷ A'yaa mu tyityaatanyúj ti'jin: “Capu a'táj ma' tajá'inyej.” A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa ti'jin: “Séricuj siajta mua'aj, siata'aj tyojo'vá'muarie'en jó'nyaj úuvaj jo'huástej.”

⁸ Ti'ij huatyéechumua'riaca', aj pu'ij jaatajé i ti tyihuá'ijtye' i maj tyí'muijhuacaa, a'yaa pu tyaaté'exaa ti'jin: “Uhuojo'tájee i maj tyí'muarie' pata'aj tyihuo'nájchitye'en, a'íjma paj anaquéej tyu'nájchitye'en i maj chúmua' imuáj ajo'r'é'nyej, pajta hua'antyityájtire'en a'íjma i maj anaquéej ajo'r'é'nyej.” ⁹ Aj mu mij a'íimaj aje'r'é'nyej i maj a'tzáaj imuáj huatyóohuij ti'ij arí ancartyísima'caj i xicáj, aj pu'ij tyihuo'nájchij séej ajta séej túmii jime'. ¹⁰ Ti'quij ta'ij a'íjma huaci'ij maj tyi'huónajchitye'en i maj anaquéej huatyóohuij, a'yaa mu mij a'íimaj tyí'mua'ajcaj ti jéetze' tyihuá'najchitye'en a'íjma, ajta quee a'yan tyu'ríj, ji'nye a'yaa mu cha'taj mana'aj tyi'huónajchi séej túmii jime'. ¹¹ Matí'ij tyi'huónaachitye'ej, aj mu mij huatyóohuij maj je'ej tyi'riá'mua'tyij a'íjci jimi i ti tyichuéj, ¹² a'yaa mu mij tyaaté'exaa ti'jin: “A'íimaj i maj quee íiya'taj huatyóohuij, séej ooraj mu'uj tyu'muáriej, pajta muáaj, a'yaa paj cha'taj pana'aj tyihuo'nájchij patí'ij ityájma, tyajta ityáj tyetya'rá'astej séej xicáj tyej tyu'muáriej ti'ij na'aj tye'riá'xiriaca'.” ¹³ Ajta a'íjna i ti ja'a'rij i úuvaj a'yaa pu séej tyu'té'exaa i ti anaquéej huatyóochej ti'jin: “Cási' nya' amíincuj, canu je'ej pua'aj mua'uurej. ¿Nyiquij pequee a'yan tyu'tá' mua' nyuucaa jime' paj tyu'muárie'en séej túmii jime'?” ¹⁴ Ma'cuíj ancuriáa' i paj jaamué'tij, pajta jó'ra'nyij. Típua'aj nyáaj a'yan nyetyá'xie'va'aj nyaj a'yan cha'taj nyana'aj tyimuaanájchitye'en nyati'ij tyaanájchi a'íjci i ti a'tzáaj imuáj huatyóochej ti'ij arí aancartyij i xicáj, ¹⁵ a'íj nu jin a'yan tya'ajxié'vi'ra' nyaj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyá'xie've' a'íjci jime' i nyaj túmii. ¿Ca' je'ej pua'aj mua'asej a'íjci jime' nyaj tyámua' tyí'tyevij?” ¹⁶ A'íj pu jin, a'íimaj i maj ijíj a'íin pué'een i maj uvé'tyajtij, a'íi mu anára'sij, majta i maj ijíj a'íin pué'een i maj anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtirij.

Jesús pu arí huéicaj jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ Ti'ij i Jesús arí a'áa joomá'caj a'ájna a Jerusalén, a'íi pu jujíme' huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacáj ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa ti'jin:

¹⁸ —Tu'ríj a'áa jo'r'é'nyesij a Jerusalén, jo'tij jo'tátuiiri'huaj a'íjna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta a'íjma jimi i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'íi mu tyu'tá'sij mej mij jaajé'caj, ¹⁹ majta a'íjma huatátuiire'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij jaatyáxaahuataj, majta jaatyávaxi'ij, majta je'en jó'tateesij i cúruuj jitze, ajta huéicaj xicáj jitze huatájuuritaj.

Je'ej ti tyi'táj tyu'táhuo i hua' náanaj a'íjma i Jacobo ajta i Juan

(Mr. 10:35-45)

²⁰ Ajta a'íjna i hua' náanaj a'íjna yojmua' i Zebedeo, hua' jamuán i juyójmua', a'íi pu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi ajta je'en tyítunutaca' ti'ij tyi'táj jaatáhuavij. ²¹ Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' ti'jin:

—¿Ji'nye tyi'táj petyí'xie've'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa ti'jin:

—Pata'aj huo'tá'an mu nyiyóojmua' ti'ij sáij ooyíxi'in a'muáca'ta', ajta i sáij ti a' útata' pujmua' a'ájna xicáara' pati'ij ya'uvé'nyesij pej pij tyu'ta'íjtaj.

²² Jesús pu a'yan pu tyaaté'exaa tijin:

—Caxu jamua'reej tyi'táj siaj nyahuavii. ¿Nyi a'yan setyé'viicue' siaj jajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Ji'nye tyijta'.

²³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj xu jajpuéetzij xá'ju'un nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, ajta ti'ij sáij ajcáyixi'in i nyamuáca'ta' na'ríij nya' útata' pujmua' capu nyéetzij nyaci'puaj, sulu a'íjma pu ci'tyij i ti Dios arí hua'antyhúoj.

²⁴ Mati'ij i séecan i maj tamuáamuata' ará'asej jáanamujri', jéehua mu huatanyínyu'cacuca' a'íjma jimi i maj hua'puaj. ²⁵ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé néijmi'caa, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej maj ye'ej ricij i maj tyí'ijta íiyan cháanacaj japua, ca'nyéjrij mu jin tyihua'ijtye' i tye'ityee, majta i maj tyityatatyíj, a'íi mu tyihua'ijtye' i séecan je'ej maj ye'ej tyá'xie've' hua' jimi. ²⁶ Ajta mua'ajmaj jimi capu juxie've' ti a'yan tyí'eenye'. Sulu a'íjna i ti jaxie've' ti va'cán jin tyi'tyávaacaj, che' a'íin huo'tyáhuire'en i séecan, ²⁷ ajta a'íjna i ti jaxie've' ti tye'entyájrutyey a'íjna jime' i ti jéetze' ve'éj, che' a'íin pué'eenye' i ti ca'nyéjrij jin tyí'ijtyi're'. ²⁸ Ji'nye a'íjna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca', capu a'íjna jin mujo've'mej mej mij jaatyáhuire'en, sulu ta'aj huo'tyáhuire'en i séecan, ajta hua' jitze ma'can huámu'nyij, ti'ij mu'caa huáhuire'en.

Jesús pu hua'puácaa tyú'huaaj i maj aracúcu'nyijmee

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Mati'ij a'íimaj iirácij a'ájna a Jericó, jéehua mu tye'ityee jamuán jó'ju' a'íjci i Jesús. ³⁰ Majta hua'puaj i maj aracúcu'nyijmee a'áa mu je'tyétya'ca'aj véjri' i juyéj jitze, mati'ij jáanamujri' ti i Jesús aja'vá'ma'ca'aj, a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Tavástara', mu paj yójra' pué'een a'íjna i David, tá'ancu'vaxi' ityájma.

³¹ Majta i tye'ityee, a'íi mu hua'ajtyá'xij, majta huo'tá'ijmujri' mej mij huatyáapua'rej, majta a'íimaj jéetze' mu ca'nyíin jin huatyejíhuajra a'yaa mu tijin:

—Tavástara', mu paj yójra' pué'een i David, tá'ancu'vaxi' ityájma.

³² Aj pu'ij Jesús ocháxij, ajta huo'tajé a'íjma i maj aracúcu'nyijmee, ti'quij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye setyá'xie've' nyaj tyi'táj huá'uurej ja'mua jimi?

³³ A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Tavástara', a'yaa tu tyá'xie've' tyaj atanyéjnye'rej.

³⁴ Aj pu'ij Jesús hua'ancu'vajxi, ajta je'en hua'rámuarie'xij i hua'ji'sij jitze. Ti'ij hua'rámuarie'xij aj mu mij huarúj, mati'ij mij atanyéenye'rij muá'raa, aj mu mij jamuán jo'cáj.

21

Jesús pu a'áa ja'rá'ixaj a Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Mati'ij meríj véjri' ajooju'caj a'ájna a Jerusalén mu'ríj a'áa ja'rá'ajcaa jo'tij ja'chajta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Betfagé, chájta'naj a'áa

ti já'sejre' i jiríj jitze i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Aseitúunajrimi, aj pu'ij Jesús hua'puácaa huata'ítയാ'ca' i maj jamuán huacíj, ² a'yan tyihuo'te'exaatye'ej tijin:

—Séricuj siooj a'áa ja'tanyáaj a chájta'. A'áa xu yé'tyoonyij i púuru' ti aje'riá'tapi' ajta jamuán i yójra'. Séej sij je'ejxista, siajta je'en munyaja'rájajnyitye'en. ³ Tipua'aj a'tíj je'ej tyaja'muajeevaj, a'yaa xu tyaaté'exaatye'en tijin tavástara' pu jitzán juxie've', jiye'tzín jime' tu tyijta yajavá'toosij.

⁴ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tijin:

⁵ A'yan setyihuo'té'exaatye' a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee i chájta'naj jitze i Sión tijin:

“Cási', pu'ríj aja've'mej ja'mua jimi a'íjna i ja'mua Rey, capu je'ej tyéejviicue', ajta avá'caj púuru' japua ti cíleen ti yójra' pué'een síj i maj japuan tyí'tí'ijcicaa.”

⁶ Majta i maj hua'puaj, a'íi mu jó'ju', majta a'yan huaríj je'ej ti Jesús tyihuo'ta'íj. ⁷ Aj mu mij uya'ráaja i Jesús jimi a'íjci i púuru', majta i yójra', mati'ij mij tye'tyéveerej i tyúumaancaj a'íjci i púuru', aj pu'ij i Jesús avé'yixij. ⁸ Majta i tyeítýee jéehua mu ajtyáxiiriaca'. Séecan mu tyúumaancaj tyo'caváarajraa i juyéj jitze, majta séecan i xamuáj i maj ja'antáveechixij i ciyéj jitze. ⁹ Majta néijmi'i i maj anáatya'aj huajú'ca'aj, majta i maj cújta' huajú'ca'aj, a'yaa mu tyityeejijhuasime'ej tijin:

—A'yaa tu tyí'muahuaviij paj tí'rátóonyij mu paj yójra' pué'een a'íjci i rey i David. Dios pu tyámua' tyeetyájtóo a'íjna i ti yaja've'mej nyúucaritze' i tavástara'. Miche' tyaatatyójtzi're'en i maj tajapua' já'sejre'.

¹⁰ Tí'ij i Jesús utyájrúpij u Jerusalén, néijmi'i mu i tyeítýee tyúu'itziityej, majta mue'tíj a'yan tyí'ihuo'ca'aj tijin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna?

¹¹ Majta i tyeítýee, a'yaa mu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—A'múu pu a'íin pué'een i Jesús Nazaret ti já'ma'can, ti ajta Dios jitze ma'can tyí'xaj.

Jesús pu jaajájuarej i tyeyúuj

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² Aj pu'ij Jesús utyájrúpij i tyeyúuj tzajta' tí'quij hui'rámuarij néijmi'caa i maj a'úun tyí'tooca'aj, ajta i maj a'úun tyí'nanaava'aj. Tyihua' meesaj pu tye'tahuá'xij a'íjma i maj japuan túmii hua'puata'tyí'raca'aj, ajta tyihuá'ípuaa i maj cúcui'see to'racare'ej, ¹³ a'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “I nye chi'ij a'yaa mu jaatámua'sij tijin chi'ij maj tzajta' huatyényuunyij i Dios jimi.” Siajta mua'aj a'yaa xu ja'uurej i chi'ij tí'ij tyásta'naj jo'maj náhua'rij jóo'ava'tacaa.

¹⁴ Majta u tyeyúuj tzajta', a'íi mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi i maj arácucu'un majta i maj quee ráci'ijnyive', aj pu'ij a'íin tyihuó'huaa.

¹⁵ Ajta mati'ij i maj puarij tyí'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, mati'ij a'íimaj jaaséj ti i Jesús tyihuó'huaa, majta huó'namuajri' maj i tí'ríj a'yan tyí'tyejijhuaca'aj tijin: “Tyiche' tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i ti David jitze eeráanyej”, aj mu mij tyinyínyu'cacuca', ¹⁶ a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—¿Nyi pahuá'namuaj je'ej maj tyí'xaj mu tí'ríj?

Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Ji'nye nyijta, nyahua'namuaj. Ajta, ¿nyi sequée jo'jijvej i yu'xarij jitze je'ej ti tyé'yu'si'? A'yaa pu tijin:

Je'ej maj a'íimaj tyu'táchuiicaj i ti'ríij,
majta i unyáaque'see,
a'íj mu jin tyaatatyójtzi're'ej i Dios.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús a'áa huojoohuá'xij, ajta je'en jó'raa a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Betania, a'áa pu'ij jo'ta'ípua'rej.

Jesús pu je'ej pua'aj tyaatajé i xápua' ti quee tajcaa

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Yaa ariá'pua'aj ti'ij ajtáhua'aj a'áa jo'mej a chájta', pu'ríj i'cuataca'aj a'ájna i Jesús. ¹⁹ Aj pu'ij xápua' huaséj ti aja'távaaca'aj a'ájna véjri' i juyéj jitze, aj pu'ij ajo're'nyej jo'tij ja'távej a'ájna i xápua', majta quee taca'ca'aj, jéehua pu'uj tyáxamue'ca'aj. Aj pu'ij Jesús a'yan tyaatajé a'íjci i xápua' tijin:

—Capáj che' a'náj tajca're'en.

Ti'ij a'yan tyaatajé, aj pu'ij huatyáahuaj a'ájna i xápua'. ²⁰ Majta i maj Jesús jamuán huacíj, mati'ij jaaséej, je'ej mu tyo'taséj, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye een jime' jiye'tzín tyu'tyáahuaj mu xápua'?

²¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj setyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tye'mej je'ej siaj tyi'tíj tyu'taxájtaj, a'yaa pu tyi'rinyij, siajta quee a'íj siana'aj huayí'tihua'aj xá'ju'un siaj a'yan jáa'uurej a'mújcij mu xápua' nyati'ij nyerij jáaruuj, Sulu siajta xu jaayí'tihua'aj xá'ju'un siaj a'yan tyaata'íjtye'en a'mújcij mu jiríj tijin: “Tyíchesij, atyájra' a jájritze”, a'yaa pu'ij ajta tye'mej. ²² Ajta néijmi'i i siaj jin huatyényuusij i Dios jimi, a'yan setya'tzáahuatye'ej a'yaa xu siajta tya'ancuriáa'sij.

A'ájna i ti jin antyúumua'reej i Jesús

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Aj pu'ij ta'ij i Jesús a'úun jo'tyájrurij u tyeyúuj tzajta'. Ti'ij ooj a'úun tyihua'mua'tyáacaj i tyeítjee, a'íimaj mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi i maj puaríj tyi'ijtye', majta i huásij, a'íi mu aje're'nyej, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan rijcaj? ¿A'tanyíj a'ájna jin mua'antyíhuoo?

²⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyáaj nu nyajta séej tyajamuaata'íhuo'raj, tipua'aj sianaaté'exaatye', aj nu nyij jamuaaté'exaatye'sij tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij. ²⁵ A'ájna i ti jin tyi'tyávaaca'aj i Juan ti'ij huó'íiraj i tyeítjee, ¿jo'nyij jo've'mej? ¿Nyi tajapúa Dios ti já'sejre', ca' íyan i cháanacaj japua, hua' tzajta' i tyeítjee? Mati'ij mij tyi'tyúu'ixaaj jujímua'aj, a'yaa mu tijin:

—Tipua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye' yee Dios pu yo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyitaaté'exaatye'sij tijin: “¿Ji'nye een jin tyequée ja'antzaahuaj?” ²⁶ Ajta quee je'ej tyi'rij tyaj a'yan tyaataxáj yee tyétyacaa mu yo'ta'ítyaca', ji'nye tyahúa'tziinye' i tyeítjee, majta néijmi'i a'yan tyá'tzaahuatye' ti i Juan tyi'xajta'aj i Dios jitze ma'can. ²⁷ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Catu jamua'reej.

Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

A'íjci jime' i maj yójmua'mua' pué'een i maj hua'puaj

²⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste' a'íjna jime' i nyúucarij? A'tíj pu hua'puácaa tyiyójmua'ca'aj, aj pu'ij séej a'yan tyu'té'exaaj tijin: “Nyiyóoj, áricuj pata'aj tyojo'muárie'en ijíj jó'nyaj úuvaj jo'huástej.”

²⁹ Aj pu'ij i yójra' a'yan tyu'tanyúj tijin: “Canu jó'yi'muij.” Ajta je'en seequéj tyi'riá'mua'aj aj pu'ij ujó'mej tí'ij tyojo'muárie'en. ³⁰ Ajta je'en i yo'puáara'an ajo'rén'yej i séej jimi, a'yaa pu'ij cha'taj tyaata'íj. Ajta i yójra' a'yaa pu tyu'tanyúj tijin: “Ji'nye nyijta a'yaa nu rinyij.” Ajta capu a'yan huaríj. ³¹ ¿A'tanyíj a'íimaj i maj hua'puaj a'yan huaríj je'ej tí tyaaxié'va'ca'aj i hua' táataj?

A'yaa mu mij a'íimaj tyityaatanyúj tijin:

—A'íjna i ta'nájcaj.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'íimaj i maj tyí'tyeyijve' tajtúhuan jitze ma'can, majta i úucaa i maj jutoj túmii jime', a'íi mu já'muamue'tin mej mij utyájrutyey jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj. ³² Ji'nye tí'ij i Juan mujo've'mej tí'ij jamuaaté'exaatye'en je'ej siaj ye'ej huárinij i Dios jimi, mua'aj xu quee ja'antzaahuaj, majta i maj huá'ijve' majta i úucaa maj jutoj túmii jime', a'íi mu xaa ja'antzaahuaj. Siajta mua'aj siati'ij a'íj huaséj caxu seequéj tyu'muá'aj siaj sij ja'antzaahuatye'en.

A'íjci jime' i maj tyí'muijhuacaa i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeyee
(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ 'Xáanamujri' a'íjci i nyúucarij: A'tíj pu úuvaj huahuástej, ajta jariá'naj tyetyéj jime', ajta tyi'tíj huatyátaahuaca' tí jitzán jaatyájacha'xi'in i úuvaj, ajta tyi'tíj ájtaahuaca' tí'ij japuan ujváaj hua'íxie're'en.

'Aj pu'ij séecan hua'tanyéjtye i chuéj mej mij tyaanájchitye'en, ajta je'en jó'raa a'íjna i a'tíj séej chuéj japua. ³⁴ Tí'ij tya'rá'aj mati'ij pua'aj jaju'raaa a'íjci i úuvaj, séecan pu huata'ityaca' i maj jimi tyí'muarie', mej mij uhuojo'táhuavii a'chu tí jaci'tyij a'íjci i tí tyi'chuej. ³⁵ Majta a'íimaj i chuéj maj huo'tanyéj, a'íi mu huo'vívi' a'íjma i maj huata'ityi'huaca', séej mu huatyáavaxij, majta séej huajé'caj, majta séej huatyáto'sij tyetyéj jime'. ³⁶ Ajta i tí ja'a'rij i chuéj séecan pu ajtáhua'aj huata'ityaca', mu'ríj jéetze' muí'caa, majta i chuéj maj huo'tanyéj, a'yaa mu cha'taj mana'aj huó'ruuj a'íjma i maj huata'íjtyi'huaca'.

³⁷ 'Uve'tyáatican pu'ij i juyój huata'ityaca' a'yan tyi'mua'astíj tijin: “A'íj mu xaa ántzaahuatye'sij i nyiyóoj.” ³⁸ Majta i chuéj maj huo'tanyéj, mati'ij jaaséj a'íjci i yójra', a'yaa mu tyaaxá'pui'intarej tijin: “A'íi pu a'ín pué'een i tí néijmi'i tyá'ci'tyij, tyiche' jaajé'caj tí'ij ityájma tyí'ta'a'rij já'ra'nyij.” ³⁹ Aj mu mij jaatyéevi' a'íjci i yójra', mati'ij mij jí'ráaja apua'quéj majta je'en jaajé'caj.

⁴⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Ajta a'yájna tí'ij uvé'nye' a'íjna i tí ja'a'rij i chuéj, ¿ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj, je'quij huá'uuren a'íjma i chuéj tí huo'tanyéj?

⁴¹ A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—A'íi pu quee hua'cu'váaj huá'cui'nyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeyee, ajta je'en séecan huatanyéjtye'sij i chuéj, mej mij jaatá'an i tí jaci'tyij tí'ij tya'rá'astij mati'ij pua'aj jaju'raaa i úuvaj.

⁴² Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij jitze? A'yaa pu tyá'xaj tijin: A'íjna i tyetyéj i maj ájca' yóoriej i maj chi'ij ta'huacaa, a'yaa pu tye'rájraa ti a'ín pue'éenye'ej ja'raa i ti jéetze' juxie've'. Tavástara' pu a'yan jáaruuj, a'íj tu jin tyámua' tyo'taséj.

⁴³ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye', maj mua'ajmaj jamuáa'ri'raj a'íjna i ti ja'muaci'tyíiche' i siaj jin tyu'ta'íjtaj, mej mij séecan huatá'an i maj a'yan huárinyij je'ej ti tya'ránajchi. ⁴⁴ Ajta a'íjna jime' i tyetyéj, tipua'aj a'tíj jitzán éjcataj a'íjna i a'tíj néijmi'que' pu huatyána'xij, ajta tipua'aj a'íjna i tyetyéj japuan rájvetyij i tyévij. A'íi pu jaatyámuinyaxi'ij.

⁴⁵ Majta i maj tyihuá'ijtye' i puaríj majta i fariseos, mati'ij jáanamujri' je'ej ti i Jesús tyí'xajta'aj séej nyúucarij jime', aj mu mij jáamua'reeri' ti a'íjma tyáxajtasime'ej. ⁴⁶ Aj mu mij jáahuoj je'ej maj ye'ej tyetyéevi', majta huá'tziinya'ca'aj a'íjma i tyeítyee, ji'nye néijmi'i mu i tyeítyee a'yan tyá'tzaahuatya'ca'aj ti Jesús a'ín pué'eenye'ej i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

22

A'íjci jime' i maj jin tyí'ye'estyaa tipua'aj a'tíj huatyényeíichej

¹ Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaj séej nyúucarij jime'. A'yaa pu tijin:

² —A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj ti'ij a'íjna jimi i rey ti tyu'yé'estej a'íjci jime' ti i yójra' huatyényeíichaca'. ³ A'íjma pu huata'ítyaca' i maj jimi tyí'muarie' mej mij uhoojo'tájeevej a'íjma i ti arí huo'tá'inyej, majta a'íimaj i maj huatá'inyiihuaca', camu jo'ciinyicuca'aj maj aje'ré'nyej.

⁴ 'Ajtáhua'aj pu séecan huata'ítyaca', a'yan tyihuo'te'exaatye'ej tijin: “A'yaa xu tyihuo'té'exaatye'en a'íjma i nyaj huo'tá'inyej tijin pu'ríj tyámua' tyí'een i cue'ráj. Nu'ríj tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij i ya'muáatye'e i nyaj hua'pu'ujtye', néijmi'i pu arí tyámua' tyí'een tyata'aj tyij tyu'yé'estej.” ⁵ Majta i maj huatá'inyiihuaca', camu hua'antzaahuaj. Síj pu a'áa jo'mej jo'tij tyajá'huaste', ajta síj a'áa pu jo'mej jo'tij tyajá'toj, ⁶ majta séecan mu huo'vívi' i maj tyí'muarie' a'íjci jimi i rey, majta je'ej pua'aj huó'ruuj 'asta mana'aj quee huo'cuij. ⁷ Aj pu'ij i rey huápu'íj huatanyú'caca', ti'quij huo'ta'ítyaca' i juxantáaru'ustyamua' mata'aj mij huó'cui'nyij néijmi'caa i tyeítyee maj tyí'tyacui'caa majta tyu'tyáatiej i tyihuá'chi'ij. ⁸ Ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jimi tyí'muarie' tijin: “Pu'ríj néijmi'i tyámua' tyí'een tyej tyij tyu'yé'estej, majta a'íimaj i nyaj huo'tá'inyej, camu yeve'ré'nyajcuj. ⁹ Séricuj mua'aj, ti'ij na'aj tyi'cure'nyáatimee i juyéj, siata'aj huo'tá'inyej néijmi'caa i tyeítyee a'chu siaj pua'mácan tyoonyij.” ¹⁰ Mati'ij mij iiráacij i maj jimi tyí'muarie', majta je'en jéehua hua'ajsii i tyeítyee a'chu maj pua'mácan huátyoj, i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeítyee, majta i maj tyámua' tyí'tyetyeítyee, a'yaa mu mij tyityo'huájistyaca' i tyeítyee u chi'táara'an a'íjci i rey.

¹¹ Ti'ij i rey utyájrurij ti'ij huo'séj a'íjma i ti huo'tá'inyej, aj pu'ij séej huaséj ti quee a'yan eenye' tyi'tyéechan je'ej ti tyeevíjtye' ti'ij tipua'aj síj huatyényeíichej. ¹² A'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nya' amíincuj, ¿ji'nye petyi'tyájrurij a'yújna maj pajta quee a'yan eenye' tyi'tyéechan ti'ij tyi'tyéevijtij ti'ij tipua'aj a'tíj ti huatyényeíichij?” Ajta i a'tíj capu huatanyúj. ¹³ Aj pu'ij i rey a'yan tyihuo'ta'íj a'íjma i maj tyí'huíire' tijin:

“Siata'aj ja'náji'que'en muáca'ra'an jitze, siajta icájra'an jitze, siajta je'en ji'rárieenyij jo'tij jo'tíca'. Aj pu'ij juyiinyen ajta jajpuéetzij ja'mej.” ¹⁴ Ji'nye mue'tij mu huatájeevi'huaj, ajta i Dios je'cácaa pu'uj antyíhuoosij.

A'íjci jime' i maj jin tyí'najchitaj i tajtúhuan jimi

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵ Majta i fariseos a'íi mu jo'cáj, mati'ij mij jaaxá'pu'íntarej mej mij tyi'tij jin jaamué'tin a'íjci i Jesús ti'ij ootyá'ítzeere'en, mej mij a'íjci jin jitzán tyo'ojpuá'itye'en. ¹⁶ Aj mu mij séecan huata'ityaca', mej mij jamuán tyu'taxáj i Jesús, majtáhua'aj séecan hua' jamuán i maj Herodes jitze ajtyáma'can, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, a'yaa tu tyá'mua'reej paj a'íjna jin tyí'mua'taj i ti ji'récán jime', pajta huá'mua'tyej je'ej ti tyá'xie've' i Dios, capu a' jitze juxie've' je'ej maj tyí'xaj i tyeítyee, ji'nye capáj a'yan tyá'xie've' mej mij a'íimaj tyámua' mojo'sejra. ¹⁷ Pata'aj taaté'exaatyee'en: ¿NyiQUIJ xá'puí' tyaj tyu'nájchij a'íjci jime' i maj huá'jijve' i tajtúhuan jitze ma'can, ca' quee?

¹⁸ Ajta i Jesús ti'ij jáamua'reeri' maj quee huatoojé'yacan jin tyé'ihuo'raca'aj, sulu mej mij je'ej pua'aj jáa'uuren, a'yaa pu'ij tyi-huo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj mu siaj quee tyi'tij mua'reej, ¿ji'nye siaj sij tyí'tyese' siaj naatyéevi'? ¹⁹ Sianaataséjratye' i túmii i siaj jin tyí'najchitaj a'íjma jimi i maj já'muajijve'.

Aj mu mij séej aya'vá'ityej i túmii, ²⁰ ajta i Jesús a'yaa pu tyi-huo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj nyéerima'ra' á'seejre', ajta ji'nye ántyapuaaj yaj ti á'yu'si'ij?

²¹ A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i ti tyí'ta'ijtye'.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj jaatá'an a'íjci i tajtúhuan tyi'tij ti á'ria'ra' pué'een, siajta i Dios tyi'tij ti á'ria'ra' pué'een.

²² Mati'ij a'yan tyáanamuaajri', je'ej mu tyo'taséj, ámu'uj mij yooriéej mati'ij mij jo'cáj.

A'ájna i xicáara' maj jitzán huatájuuritaj i mui'chítyee

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³ A'ájna xicáara' jitze, séecan mu a'íimaj i saduceos aje're'nyej i Jesús jimi. A'yaa mu a'íimaj tyí'xaj tijin camu che' huatájuuritaj i maj meríj huácuuj, a'ij mu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

²⁴ —Maeestro, Moisés pu a'yan tyu'xájtaca' tijin títua'aj a'tij ti nyeíchej huámu'nyij, ajta quee xu tyiyóomua'caj, ti a'yan tyúuxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tij a'íjci i ti jatyévi'tinya'aj i ti huamuí', ti'ij jitzán ma'can tyiyóomua'aj já'ra'nyij a'íjci i ti huamuí'. ²⁵ A'yaa pu a'náj tyu'ríj ityájma jimi, mua'ráhua'puaca'aj a'íimaj i maj ju'ihuaamua'ca'aj. Ti'quij i ti vásti' huatyényeíhaca', ajta je'en huamuí'. Capu tyiyóomua'aj ja'raa a'íjci jitze i ti jatyévi'tinya'aj, a'ij pu'ij jimi huatyá'ítzee i ti je'tyáa'sej.

²⁶ A'yaa pu cha'tána'aj tyáaruuj a'íjci i juutzájra', ajta je'en i síj i ti huéicaj jitze, a'íi pu ajta ja'antyánaxcaca', a'yaa pu cha'tána'aj tyáaruuj, ajta je'en a'yan tya'raj ti a'yan tyihuó'ruuj néijmi'caa i maj aráahua'puaj ará'asej.

²⁷ Ti'ij a'yan tya'rá'aj aj pu'ij té'ej i íiti' huamuí'. ²⁸ Arí ijíj, a'ájna mati'ij huatájuurej, ¿a'tanyíj cína'ra'an pue'éenye'ej ja'mej, a'íimaj i maj aráahua'puaj ará'asej, ji'nye néijmi'i mu jatyévi'tinya'aj?

²⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Huápu'i'ij xu mua'aj quee tyi'tíj je'ej tyí'mua'reej, ji'nye caxu jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, caxu siajta jamua'tyej i ti jin i Dios néijmi'i putyi'uurej. ³⁰ Mati'ij huatájuurej i mui'chítyee, camu che' nyejneyeichen i tyétyacaa, camu majta i úucaa che' huiichan, ji'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un mati'ij i maj tajapuá tyí'huiire' Dios ti já'sejre'. ³¹ Ajta a'íjna jime' maj i mui'chítyee huatájuuritaj, ¿nyi sequée a'náj jo'jívvej i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tijin: ³² “Nyáaj nu a'íin pué'een i hua' Dios a'íjna i Abraham, ajta i Isaac, ajta i Jacob?” A'íj pu jin quee hua' Dios a'íjma i mui'chítyee, sulu a'íjma i maj júurij.

³³ Mati'ij i tyeítýee a'yan tyáanamujri', tyámua' mu naa tyi'to'óomujtyaca' a'íjci jime' je'ej ti i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj.

I nyúucarij ti jéetze' juxie've'

(Mr. 12:28-34)

³⁴ Majta i fariseos, a'íi mu tyúusi'ij mati'ij jáamua'reeri' ti i Jesús huo'mué'tij a'íjma i saduceos, ³⁵ ajta síj ti a'íin pué'een i ti tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'íi pu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús ti'ij jaamué'tin tijin:

³⁶ —Maeestro, ¿tyi'tanyí nyúucarira' jéetze' juxie've' a'íin ti jo'yú'xaca' i Moisés?

³⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—“Huaxie've' a' vástara' ti Dios pué'een, néijmi'i jime' mua' xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i jime' a'júuricamej, pajta néijmi'i jime' i paj jin ma'úumua'rej.” ³⁸ A'íi pu a'íin pué'een i ta'nájcaj, ti ajta jéetze' juxie've' a'íjna jitze i nyúucarij. ³⁹ Ajtáhua'aj pu síj nyúucarij séejre' ti a'yan tyá'xaj tijin: “Huaxie've' i axa'aj tyévij a'yájna pati'ij asíj tyíaxie've'.” ⁴⁰ A'íjna jitze i nyúucarij ti hua'puaj a'íj pu jitze aróoca'nyej néijmi'i i nyúucarij, majta a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'íj mu majta jitze aróoca'nyej.

¿A'tanyíj jayjóoj a'íjci i ti Dios ja'antyíhuoj?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Mati'ij móoj aja'tyusi'ria'caj a'íimaj i fariseos, ⁴² Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste' a'íjci jime' i Ciríistu'? ¿A'tanyíj jitze eeráma'can?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—A'íj pu jitze eeráma'can i David.

⁴³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye na'quij i David, a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, a'yan jaatamua'aj tijin nyavástara'? Ji'nye a'yaa pu i David tyu'taxájtaca' tijin:

⁴⁴ Tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i nyavástara' tijin:

“Ooyíxi' i iie'ej nyamuáca'ta',

'asta nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íire'.”

⁴⁵ ¿Ji'nye tyí'rij ti i Ciríistu' a'íj jitze eerama'cáantaj i David, tipua'aj i David a'yan jatamuá'muatya'an tijin nyavástara'?

⁴⁶ Majta i maj jáanamujri', camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj tyityaatányuunyij, ti'ij na'aj a'ájna imuáj, capu che' a'tíj óoca'nyajca'aj ti tyi'tíj jaata'íhuo'.

23

Jesús pu hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i fariseos, ajta a'íjma i maj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i tyeítyee, ajta a'íjma i maj jamuán huacíj, a'yaa pu tijin:

² —A'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, majta i fariseos, a'íi mu tyihuá'mua'tyej i tyeítyee i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca'.

³ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj hua'rá'astej, siajta néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej maj tyajá'mua'ixaatye', ajta caxu a'yan rijcaj je'ej maj a'íimaj ricij, ji'nye camu a'íimaj a'yan ricij je'ej maj tyajá'mua'ixaatye'.

⁴ Jéehua mu tyihuá'ijcatye' i tyeítyee a'íjci jime' i ti huápu'ij muárie'rij tiquee a'tíj pújoorej ti'ij a'yan huárinyij, majta a'íimaj camu tooa'caa ti'ij a'yan cha'tána'aj tyihuo'ci'tiyij. ⁵ Néijmi'i mu a'yan ricij jéjre'citze' mej mij i tyeítyee huo'séj. Antajiyo'ojma'can mu ta'huacaa a'íjci i maj jin ootoojí'ca'ajma'aj i jumu'új jitze, majta titi'ijme'en tya'ajhuíxi'in jo'tij jo'ca'ástimee i huá'siicu'.

⁶ A'yaa mu tyá'xie've' ti huo'ci'tiyij maj oorá'sej i ipuárij japua a'íjci jamuán i ti antyúumua'reej i maj jin tyí'ye'estyaa, ajta hua' tye'yúuj tzajta', a'íi mu jaxie've' maj oorá'sej i ipuárij japua ta'nájcaj jo'maj já'ra'sacaa i huásij, ⁷ ajta a'yan tyihua'ráanajchi maj i tyeítyee tzáahuatyí'ra'aj jin huo'tatyójtje'en a'ájna jo'tij tyajá'tuihuaj, majta a'yan hua'tamuá'muatya'an tijin maeestro.

⁸ 'Siajta mua'aj caxu a'yan tyá'huocaj mej mij i tyeítyee a'yan jamu-atamuá'muatye'en yee maeestro, ji'nye néijmi'i xu mua'aj ju'ihuáamua', ajta síj na'aj a'íin pué'een i ti tyaja'muamua'tyej, a'íi pu a'íin pué'een i Dios. ⁹ Siajta quee a'tíj a'yan tamuá'muatye'en yee nyavástara' íiyan cháanacaj japua, ji'nye séej xu'uj tyivástara', i ti tajapuá já'sejre'.

¹⁰ Caxu siajta jahuocaj mej mij a'yan jamuaatámua'tyij yee nyamaeestro, ji'nye a'íi pu'uj i Ciriístu' a'íin pué'een i ti ja'mua maeestro. ¹¹ A'ájna i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee ja'mua jimi, che' a'íin néijmi'caa jamuaatyáhuire'en.

¹² Ji'nye a'ájna i ti jusíj óotzaahuatye', a'íj mu huatyáxaahuataj, ajta i tiquee a'yan tyóotzaahuatye', a'íi pu va'cán jin tye'entyárutyij.

¹³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, ji'nye caxu tyámua' metyityoomuámua're', siajta tyi'tyánaamuaj u tajapuá mej mij quee i tyeítyee utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. Caxu siajta mua'aj utyárutyicuj, caxu siajta hua'tá'caa mej mij utyájrutyey i maj a'yan tyá'xie've' maj utyájrutyey.

¹⁴ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, caxu tyámua' metyityoomuámua're', ji'nye mua'aj xu tyihuá'ari'raaa i maj tyú'cha'ij i juchéj i úucaa i maj antyúujímua'astariaca', siajta je'en jéehua á'tijti' se-tyenyúusima'aj i Dios jimi, a'íj xu sij jin jéetze' jajpuéetzij xá'ju'un.

¹⁵ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj fariseos, caxu tyámua' metyityoomuámua're', a'yaa xu tyí'tyacíinej néijmi'que' i cháanacaj japua siajta i jájtyij japua siaj sij séej huamué'tin ti'ij ajta a'yan tyi'tyúucha'ij já'ra'nyij siati'ij mua'aj, ajta siati'ij séej huamué'tin, a'yaa xu ja'uuren ti'ij a'íin jéetze' jamuaatyámue'tin a'íjci jime' ti je'ej pua'aj tyí'tyevistan, a'íj pu jin jéetze' jajpuéetzij ja'mej sequée mua'aj.

16 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj quee atanyéjnye', a'yaa xu tyí'xaj tijin: "Capu tyi'tíj huiire' tipua'aj a'tíj tya'tóoratziij nyúucaritze' i tyeyúuj, sulu tipua'aj tya'tóoratziij nyúucaritze' a'íjci i ooroj ti tyeyúuj tzajta' séejre', aj pu xaa juxie've' ti ja'rá'astej a'íjci jime' i ti jin tya'tóoratziiri'." 17 Mua'aj siaj quee tyámua' metyityoomuámua're' siajta quee atanyéjnye'. ¿Tyi'tanyí jéetze' juxie've' nyi a'íjna i ooroj ti tyeyúuj tzajta' já'sejre', ca' i tyeyúuj i ti tzajta' séejre' i ooroj? 18 A'yaa xu siajta mua'aj tyí'xaj tijin: "Tipua'aj a'tíj tya'tóoratziij nyúucaritze' a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritaj, capu tyi'tíj huiire', ajta tipua'aj a'tíj tya'tóoratziij nyúucaritze' i mu'vejrij ti ja' áan ja'tyá' a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritaj, aj pu xaa a'yan tyúuxie've' ti ja'rá'astej." 19 Mua'aj mu siaj aracúcu'nyijmee. ¿Tyi'tanyí jéetze' juxie've' nyi a'íjna i mu'vejrij, ca' a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa? 20 A'íjna i ti jitzán tya'tóoraj i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, capu a'íj na'aj jitze tya'tóoraj i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, sulu a'íj pu ajta jitze tya'tóoraj i ti a'áan tyeje'tyá' i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, 21 ajta a'íjna i ti atóoraj nyúucaritze' i tyeyúuj, capu a'íj na'aj jitze tya'tóoratziiri' i tyeyúuj, sulu a'íj pu ajta nyúucaritze' i Dios ti tzajta' séejre' a'íjci i tyeyúuj. 22 Ajta a'íjna i ti nyúucaritze' atóoratyiij i tajapuá, a'íj pu jitze tya'tóoraj i nyúucaritze' a'íjci i ipuárij Dios ti japuan áan jo'ojcaj, ajta je'en tya'tóoraj nyúucaritze' i Dios ti a'áan jo'ojcaj a'íjci japua i ipuárij.

23 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, mu siaj quee tyámua' metyityoomuámua're', ji'nye mua'aj xu tyi'tá'caa je'cácaa i ti juxie've' a'íjci i siaj tyí'na'chityaa i siaj tyí'cua'caa a'íjci i meentaj, siajta a'íjci i ti naa tyaarie'ej anís tyi'tíj, siajta a'íjci i comíino, siajta quee ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij ti jéetze' juxie've' ti a'ín pué'een i siaj tyámua' ja'huóomua'raj, ajta siaj hua'ancu'vajxi'in i tyeítyee, ajta siaj quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj séecan jimi. A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan huárinyij, siajta quee yó'hua'nán a'íjci i siaj je'cácaa tyu'tá'an. 24 Mua'aj mu siaj aracúcu'nyijmee, séecan xu tyí'tyese' siaj sij ja'rá'astej i nyúucarij ti quee jéehua juxie've', siajta seríj yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij ti jéetze' juxie've'.

25 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj fariseos!, ji'nye mua'aj xu tyámua' ju'uurej maj jéjre', siajta mu jutzájta' je'ej xu pua'aj tyí'tyetyeityee, a'íjci jime' siaj tyí'nahua' siajta jéehua tyí'nyacua'aj. 26 Fariseo mu paj quee atányeej, pooj mi' tyámua' uhuá'uuren a' tzajta', aj paj xaa naa huasé'rihua'aj puá'mej maj jéjre'.

27 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze siajta je'en mua'aj fariseos, caxu tyámua' metyityoomuámua're', a'yaa xu een ti'ij i hua' chi'ij jo'maj huaja'ava'tacaa i mu'chítyee, mua'aj xu naa huasé'rin maj jéjre', maj siajta je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee i jutzájta', ajta jéehua tyo'huáa' i tyihuá'carij, ajta i néijmi'i i ti arí je'ej pua'aj tyí'een. 28 A'yaa xu mua'aj een, jéjre' xu a'yan tyúusejrataj siaj tyámua' tyí'tyetyeityee, siajta i jutzájta' je'ej pua'aj een a'íjci jime' siaj je'ej pua'aj ricij.

29 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, ji'nye mua'aj xu ja'ajtá'huaj i hua' chi'ij i maj tzajta' huo'tyáato'raj i maj meríj huácuuj, i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, siajta tyámua' tyí'uurej i tyihuá'chi'ij i maj

tzajta' huo'tyáato'raj i maj tyámua' tyí'tyetyeii'tyeristaca'aj, ³⁰ siajta je'en a'yan tyu'taxájtaj tijin: "Típua'aj ityáy tyajúuricajche' a'ájna imuáj mati'ij yé'chajca'aj i tahuásimua', catu a'yan tyihua'cui'nyíche' a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj." ³¹ A'ij xu jin a'yan tyá'tzaahuatye' i jutzájta' i siaj a'íin pu'é'een i siaj hua' jitze eeráma'can a'íjma i maj huo'cuij a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ³² Siata'aj ja'antyíci'tyij a'íjci i maj ju'huatyáhuuij a'íimaj i já'muahuasimua'ci'ij.

³³ 'Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. A'ij xu jitze eeráma'can i cú'cu'uj ti tyí'hue'tacaa. ¿Nyi a'yan setyi'mua'tzej yee já'muahuire'en ti'ij quee i Dios puéjtzij jamuaata'an? ³⁴ A'ij nu jin nyáaj huo'ta'ítyij ja'mua jimi a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, nyajta i maj tyámua' metyityoomuámua're', nyajta i maj tyihuó'mua'tyej. Siajta mua'aj, séecan xu cui'nyij, siajta séecan á'tatan i cúruuj jitze, siajta séecan huatyávaxi'ij i tyeyúuj tzajta', siajta séecan huatamuáaritye'sij séej chájta'naj jitze siajta séej. ³⁵ Mua'ajmaj pu'ij já'muaci'tyij néijmi'i i puéjtzij i maj jin tyityáacuij íyan i cháanacaj japua, mati'ij mana'aj tyeejé'caj a'íjci i Abel ti tyámua' tyí'tyevistaca'aj ajta mati'ij jaajé'caj a'íjci i Zacarías i ti yójra' pu'é'eenye'ej a'íjna i Berequías, a'áa siaj yo'jé'caj jé'ta' jo'tij jo'tyéjvee i hua' tyeyúuj, ajta a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa. ³⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti néijmi'i i puéjtzij huá'ci'tyij a'íjma i tyeítyee ijíij maj yan huacháatimee.

Jesús pu huóoyiinyaca' a'íjma jimi i maj Jerusalén já'chajca'aj

(Lc. 13:34-35)

³⁷ 'Jerusalén, Jerusalén siaj huacháatimee, mua'aj xu huá'cui'caa a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, siajta huo'tyáto'sixij a'íjma i Dios ti ja'mua jimi huo'ta'ítyaca' mej mij tyajamuáamua'tyej. Mue'tíj nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj tyámua' tyajamuáacha'íin, nyej nyij ja'mua japua huatányuunyij, a'yájna ti'ij i tyacuáarie' ti hua'antyásiirej i xípiri'ij ti'ij hua'vá'naj i ju' anáj jime', siajta mua'aj, caxu a'yan tyaataxie'vej. ³⁸ Cási' xaaséj, a'májna jo'siaj ja'chej, pu'ríj tya'rá'ixaj ti'ij yána'quij metyoo'éenye'ej ja'mej, ³⁹ a'yaa tyajá'mua'ixaatye' siaj quee che' nyeséejran, 'asta siana'aj quee a'yan tyu'taxáj yee: "Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjci i ti yaja've'mej nyúucaritze' i tavastara'."

24

Jesús pu jaataxájtaca' ti huatyú'uunyi'huaj i tyeyúuj

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Aj pu'ij Jesús iirájraa u tyeyúuj tzajta', ti'ij iiramá'caj, a'íi mu aje'ré'nyej i maj jamuán huacíj, aj mu mij jaatajé ti'ij jaaséej i chi'ij ti hua'uj avéjri' a tyeyúuj ti jo'tyéjvee. ² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—¿Nyi néijmi'i setyí'sej mu chi'ij ti tyu'uj iye'ej? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti néijmi'i tyu'tyú'uunyi'huaj capu che' séeria'aj ja'mej i tyetyéj ti jujapúa tyiquéetime. Néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj.

Tyi'tíj ti huataséjre'sij a'ájna xicáara' jitze ti jitzán tye'entyipúa'rij

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Aj mu mij jo'cáj, a'áa mu ja'rá'aj jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapua'ij tijin Aseitúunajrimi, a'áa pu jo'taquéecaj a'íjna i Jesús, mati'ij ajtyáxiiriaca' a'íimaj i maj jamuán huacíj, mej mij a'yan tyaata'íhuo' tijin:

—Tyáaxie've' paj taaté'exaatye' a'náj ti a'yan tyí'rinyij. ¿Tyi'tanyí huataséjre'sij a'ájna xicáara' paj jitzán pajtáhua'aj yava'cányesij, ajta ti'ij néijmi'i tye'entyipúa'rij i ti tyí'sejre' íyan i cháanacaj japua?

⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj tí'ij quee a'tíj já'muacuanamuaj. ⁵ Ji'nye mue'tíj mu huataséjre'sij i maj a'yan tyuséerataj muá'ju'un nyati'ij nyáaj. A'yaa mu tyi'xáataj muá'ju'un tijin: “Nyáaj nu a'íin pué'een i Ciríistu’”, a'yaa mu mij mui'caa tyi'cuanamuan tyeítýee. ⁶ Mua'aj xu tyi'namuajran maj meríj tyúunyo'si'tye'e'ej aja'hua', na'ríij maj meríj tímua' huatyóohuisij maj tyúucui'nyij, siajta mua'aj caxu tyi'tzi'nye'e'ej, ji'nye juxie've' tí a'yan tyú'rinyij, ajta capu eexúj a'ájna atyojo'rénýesij tí'ij jitzán néijmi'i tye'entyipúa'rij. ⁷ Ji'nye séecan mu tyeítýee, majtáhua'aj séecan i tyeítýee, a'íi mu huatóonyo'si'tye'e'ej, majta i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, majtáhua'aj i maj majta séej chuéj japua jo'cháatimee a'íi mu néijmi'i huatóonyo'si'tye'e'ej, mui'caquéj mu majta huatatájcu, ajta mui'caquéj huatóoca'tzij i chuéj. ⁸ A'íi pu'ij néijmi'i a'íin tyi'pué'een i tí tya'nájcaj i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un.

⁹ 'Aj mu mij já'muavivi'ran, mej mij je'e'j pua'aj jamuáa'uurej, ajta mej mij jamuáacui'nyij, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua a'íi mu jamuájcha'íirria'aj muá'ju'un a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'astijre'. ¹⁰ A'ájna xicáara' jitze, mue'tíj mu naatáxahuataj, majta séecan je'e'j ju'uuriaj muá'ju'un, majta tyuucha'íire'e'ej muá'ju'un. ¹¹ Mue'tíj mu huataséjre'sij i maj tyi'hue'tacaa a'íjci jime' maj nu'uj Dios jitze ma'can tyi'xaj, a'íj mu jin jéehua huá'cuanamuan i tyeítýee. ¹² Jéehua pu huápu'i'ij je'e'j pua'aj tyi'éenye'e'ej ja'mej, a'íj mu jin quee che' tyámua' ja'huoomua'raaj muá'ju'un. ¹³ Ajta Dios pu japuan huatányuusij a'íjci i tí tyo'táviicue'raj 'asta na'aj quee huámui'nyij. ¹⁴ Ajta i nyúucaria'ra' i Dios néijmi'que' mu jaariá'xajta i cháanacaj japua, mej mij jáamua'tyij, aj pu xaa ij néijmi'i tye'entyipúa'rij.

¹⁵ 'A'ájna i Daniel a'yaa pu tyo'yú'xaca' tí huápu'i'ij je'e'j pua'aj tyi'rinyij. Siatí'ij mua'aj a'yan tyi'sejraj a'ájna a tí naa tyejé'een a'ájna i tí já'jijve' che' yo'itéej já'ra'nyij, ¹⁶ aj xu sij mu siaj Judea jo'tyú'uucáj, a'áa xu pujmua' huatáo'uunaj jo'tij jiríj jo'quéetimee, ¹⁷ ajta a'ájna i tí a'áan jo'ojcatyij i juchi'ij japua, che' quee acáyí'can, tí'ij tyi'tíj iiráa'an i juchi'táj, ¹⁸ ajta a'ájna i tí tyaja'muarie'e'ej i juví'ra'taj, che' quee ajo'rénýinyiica'an a juchéj tí'ij tyúucaanaa tyi'rájtui'nyij. ¹⁹ Cuii xaa nyu'uj, je'cáj mu jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze a'íimaj i úucaa i maj ootajucájmee, majta a'íimaj i maj hua'tzi'tyéejmee i juyójmua'. ²⁰ Siata'aj a'yan tyaatáhuavii i Dios tí'ij quee a'yan tyi'rijcaj a'ájna tí'ij huaséevi'ij á'yi'ij, na'ríij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, ²¹ ji'nye jéehua mu huápu'i'ij jajpuéetzij muá'ju'un, a'yájna mati'ij quee a'náj tyaapuéjtzitariaca' tí'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj, capu ajta che' maja'puéetzij ja'mej tí'ij i tí huá'ci'tyij a'ájna xicáara' jitze. ²² Ajta tipua'aj i Dios quee a'yan jáa'uurejche' tí'ij quee che' á'tyeevi' tí tyoomé'en a'chu pua'an xicáj, capu a'tíj júurij ta'me'nyíiche', ajta hua' jime' i tyeítýee i tí Dios arí hua'vá'jajpuaxij, capu ij che' á'tyeeren.

²³ 'Tipua'aj a'tíj a'yan tyajá'mua'ixaatye'e'j yee: “Cási' ya'aj huatyéjve i Ciríistu’”, nusu a'yan yee: “Majca'hua'aj huatyéjve”, caxu mua'aj tyá'tzaahuatye'e'j ²⁴ Ji'nye mue'tíj mu huataséjre'sij i maj a'yan tyuuxáataj muá'ju'un tijin Ciríistu' mu pué'een majta hue'tzij jin tyi'xáataj muá'ju'un i Dios jitze ma'can, jéehua mu a'yan tyi'muarie'e'ej muá'ju'un mej mij séecan je'e'j tyo'taséj i tyeítýee, tipua'aj a'yan tyi'riitan a'íijma mu majta cuanamuan i tí Dios arí hua'vá'jajpuaxij. ²⁵ Nu'ríj mua'ajmaj

anaquéej jamuáa'ixaa. ²⁶ A'íj pu jin, tipua'aj a'yan metyaja'mua'ixaatye'ej yee: "Cási' a'máa pu jó'yi'ij itzitáj jo'tij quee ja' a'tíj", caxu jo'cí'ca'an na'ríij a'yan yee: "Yu pu je'rájcaj aviítzij jime' u chi'táj", caxu siajta tyá'tzaahuatye'ej. ²⁷ Ji'nye a'yájna ti'ij i maj tyóona'axcava'ra'an, anaquéej pu uje'ejnyéeri'cirij jo'tij jé'ejnyinyij i xicáj, ajta je'en a'yan cha'tána'aj utyejé'ejnyeeri'cirij jo'tij ja'tyáru'pij i xicáj, a'yaa pu'ij tye'mej a'ájna xicáara' ti'ij jitzán yava'cányesij a'ájna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'. ²⁸ A'yaa pu cha'tána'aj ti'ij jo'tij tyi'tíj jo'riá'ca'aj ti arí huamuí', a'áa mu ja'tyúusiire'ej i muá'rie'caj.

A'ájna xicáara' ti'ij jitzán uvé'nyesij i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' (Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ 'Ti'ij tye'entyipua'ren néijmi'i i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze, aj pu'ij anárutyij i xicáj, capu huanyéeri'cij ja'mej i máxciríe' jime', majta i xú'ra'vej, a'íi mu uje'cávatzij i jútye', ajta huatóoca'tzj néijmi'i i tajapuá ti séejre'. ³⁰ Aj pu'ij huataséjre'sij i jútye' a'ájna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca', majta i tyeítyee maj iye'ej séejre' i cháanacaj japua, aj mu mij néijmi'i huápu'ij tyu'tátziinye'ej majta juyiinyen néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, mati'ij jaaséj ti i jéetirij tzajta' aje'cáama'aj ja'mej a'ájna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' va'cán jin antyúumua'reeriaj ajta huápu'ij naa huasé'rihua'aj. ³¹ A'íi pu'ij huo'ta'íjtye'sij i maj tajapuá tyí'huire' ti'ij tyu'táci'sitye'en, mej mij huá'ajsiire'en a'íijma i maj meríj antyíhuaviihuaca', ti'ij na'aj jo'tij jo'ástimee i cháanacaj.

³² 'Siata'aj a'íj jitze yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti ye'ej tyí'caj i xápua': Tipua'aj arí antyinyáxj'in ti cua'tyij i ciyáara', aj xu sij jamua'reeren ti arí véjri' i víita'rij. ³³ A'yaa pu cha'tána'aj ij, tipua'aj seríj néijmi'i a'yan tyí'sejra, a'yaa xu sij tyáamua'reej ti arí véjri' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ³⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti néijmi'i a'yan tye'mej mati'ij móoj júuricaj i tyeítyee i maj yan séejre' ijíj. ³⁵ A'íi pu antyipua'rij i cháanacaj ajta u tajapuá, ajta a'ájna i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaa, capu a'náj antyipua'rij sulu néijmi'i pu jin aróo'astej.

³⁶ 'Ajta a'náj ti xicáara' nusu a'tzáaj ti a'yan tye'mej, capu a'tíj jamua'reej, camu jamua'reej i maj tajapuá tyí'huire', canu nyajta nyáaj jamua'reej. A'íi pu'uj na'aj jamua'reej i nyavástara'.

³⁷ 'A'yájna ti'ij tyu'ríj a'ájna ti yan séjria'ca'aj a'ájna i Noé, a'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna ti'ij yava'cányej a'ájna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'. ³⁸ A'ájna imuáj ti'ij quee xu antyipua'ariva'caj i cháanacaj jájtyij jime', metyí'cua'caria'aj i tyeítyee, majta ya'caria'aj, a'íi mu nyejnye'chaca'aj, majta huíichajca'aj, móoche' mu a'yan rijcaa 'asta quee i Noé utyájrúpij i báarcuj jitze ti ve'éj. ³⁹ Ajta mati'ij pua'aj quee jajchó'va'caj i tyeítyee, aj mu mij jáamua'reeri' ti'ij huatámui'yaca', ajta je'en huojó'jójtye néijmi'caa i tyeítyee. A'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna xicáara' jitze ti'ij yava'cányej a'ájna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'.

⁴⁰ A'ájna ti'ij putyí'rijcáj, a'áa mu hua'puaj jo'tyu'úuj muá'ju'un i tyétyacaa, síj pu'ij á'vi'tichi'huan, ajta síj, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej.

⁴¹ Majta i úucaa a'áa mu jo'tyu'úuj muá'ju'un maj hua'puaj, metya'ti'xíj mu muá'ju'un, síj pu ajta á'vi'tichi'huan, ajta i síj a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej.

⁴² 'Siata'aj a'náj tina'aj tyámua' naa tyitya'tanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i ja'muavástara'. ⁴³ Siata'aj a'yan tyiyo'itéej xá'ra'nyij a'íjci jime' i a'tíj ti aja'chej, tipua'aj jamua'reeriaj

a'tzáaj ti utyárutyij i náhua'rij i chi'táara'an, a'íi pu atanyéerij ja'mej, capu ij jaatá'sij ti i náhua'rij utyájrutyey u chi'táj. ⁴⁴ A'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' siaj mua'aj tyámua' eenye', ji'nye a'íjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', a'áa pu uvé'nyesij a'tzáaj siaj quee pu tyámuamua're'ej.

A'íjna i ti quee tyi'táj jin á'itzeere' ajta i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij
(Lc. 12:41-48)

⁴⁵ '¿A'tanyij a'íin pué'een i ti quee tyi'táj jin á'itzeere' ti ajta tyámua' metyóomua'rej, tipua'aj i vástaria'ra' a'yan tyé'ijcatye' ti tyihuá'ijtye' i séecan i maj tyí'huüre', ti'ij ajta tyihuó'cue'tyej a'tzáaj ti arí huaxá'pui'intari'huaca'? ⁴⁶ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyévíj ti a'yan rijcaj je'ej ti tyaata'íj ti'ij uvé'nyej a'íjna i ti tyé'ijtye'. ⁴⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime' tipua'aj a'yan rijcaj ti'ij uvé'nyej i vástaria'ra', a'íi pu néijmi'i tyé'ijcatye'en i ti tyí'ijcha'ij. ⁴⁸ Ajta tipua'aj a'íjna i tyévíj je'ej pua'aj tyí'tyevistan, a'yaa pu tyi'riá'mua'sij i tijin jéehua pu mu' á'tyeeren i nyavástara', ⁴⁹ aj pu'ij huatyóochesij ti hua'ajtyá'xi'in i juxa'aj tyeítyee i maj tyí'huüre', ajta hua' jamuán tyí'cua'nyij, ajta ye'en a'íjma jamuán i maj jui'ive', ⁵⁰ ajta a'ájna ti'ij pua'aj quee tyi'ijchó've'ej, ajta a'tzáaj ti quee jamua'reej aj pu'ij uvé'nyesij i vástaria'ra', ⁵¹ ti'quij jéehua puéjtzij jaatá'sij, ajta tyu'ta'íjtaj ti'ij ajta a'áa jo'tyá'itzeerej jo'maj je'ej je'en i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. Aj pu'ij jéehua huatóoxaamujritye'sij ajta jéehua juyiinyixi'in.

25

A'íjci jime' i ímuaa maj tamuáamuata' ará'asej

¹ A'yaa pu'ij tyí'rinyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij tyu'ríj jo'tij a'táj jo'tyényeíichaca', tamuáamuata' mu ará'asej i ímuaa i maj tyojo'tii i maj jin antyitátzave' mej mij ja'antynájchej a'íjci i ti huatyényeíichij. ² Séecan i maj anxívíj camu tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj je'ej maj huárinij, majta i séecan i maj majta anxívíj, a'íi mu xaa tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj. ³ A'íimaj i maj quee tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj a'íi mu tyojó'tii i maj jin antyitátzave'sij, majta quee yo'jáj a'íjci i aséityij i maj jin ja'antytíeeraj, ⁴ majta i maj tyámua' metyityoomuámua're'ej, a'íi mu cíxo'rij tzajta' ju'cájtoj i aséityij, a'íj mu mij jo'tii jamuán i maj jin antyitátzave'sij. ⁵ Ajta jéehua pu á'tyeej a'íjna i ti huatyényeíichij, tyámua' pu cutzúj tyihua'antymué'tij a'íjma i ímuaa, mati'ij mij huatácu'tzuca'. ⁶ Ti'ij arí véjri' a'tzáaj jé'ta' tíca', síj pu huajíjhuaca' a'yan tijin: "Pu'ríj yaja've'mej a'íjna i ti huatyényeíichij, xii'ráciinyij siaj sij ja'antynájchej." ⁷ Aj mu mij néijmi'i huatájij i ímuaa, majta je'en tyámua' tyú'ruuj i maj jin antyúutataví'tye'en. ⁸ Aj mu mij a'íimaj i maj quee tyámua' huóoruuj, a'yaa mu tyihuo'tajé i séecan tijin: "Cíi setyitaatajánie'tye' i aséityij, ji'nye pu'ríj antyímu'sij ityájma ti antyítaa." ⁹ Majta i maj tyámua' metyityoomuámua're'ej, a'yaa mu tyihuo'té'exaa tijin: "Catu xaa nyu'uj, ji'nye capu taci'tyij ityájma, capu ajta cí'pej tyaj jamuatajánie'tye'en. Jéetze' pu naa siaj a'áa jó'ju'un jo'tij já'xoo i aséityij siaj sij jáananan." ¹⁰ Aj mu mij jó'ju', móoche' mu ajooju'caj ti'ij ará'aj a'íjna i ti huatyényeíichij, majta i ímuaa i maj tyámua' huóoruuj, a'íi mu jamuán utyájrupid i ti huatyényeíichij, ti'quij eetyánami'huaca'aj i puéertaj. ¹¹ A'tzúj a'tyéevi'caj majta i séecan ará'aj i ímuaa, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin: "Tavástara', tavástara', tyita'antácuunye'." ¹² Aj

pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee já'muamuaajtyej."

¹³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siata'aj atanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i ja'muavástara'.

A'íjci jime' i túmii i ti hua' vástara' huo'íjcaj a'íjma i maj jahuiiria'ca'aj

¹⁴ 'A'yaa pu ajta tyí'rinyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij i a'tíj huó'ruuj i maj jimi tyí'muarie'ej, ti'ij arí jo'yi'muícaj séej chuéj japua, a'íi pu huo'tajé i maj jimi tyí'muarie', ti'quij huo'cha'íiraj i ju túmii.

¹⁵ 'Séej pu'ij anxí ví'ra'aj i túmii huatá', ajtáhua'aj i séej, hua'puaj ví'ra'aj huatá', ajtáhua'aj i séej, séej ví'ra'aj pu jaatá', a'yaa pu tyihuo'tá' a'chu tu síj pújoorej. Aj pu'ij jó'raa. ¹⁶ Ajta a'ájna i ti anxí ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'íi pu huatyóochej ti tyu'muárie'en i túmii jime', ajta je'en jaamué'tij anxí ví'ra'aj a'íjci jime' i ti anaquéej ja'ancuriáa'. ¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj huaríj a'ájna i ti hua'puaj ví'ra'aj ancuriáa', a'yaa pu cha'tána'aj hua'puaj ví'ra'aj tyaamue'tij i túmii. ¹⁸ Ajta a'ájna i ti séej ví'ra'aj ja'ancuriáa', capu tyu'muáriej, a'áa pu ja'hua' ja'rá'aj, ti'ij ja'tye'íicha'ajraa a chóota', a'áa pu ja'vá'naj i túmii ti jáacha'íiraj i vástaria'ra'.

¹⁹ 'Ti'ij a'tyéevi'caj aj pu'ij i hua' vástara' uvé'nyej, ajta je'en huatyóochej ti jaaxá'pui'intare'en i túmii jime'. ²⁰ A'íi pu anaquéej aje're'nyej i ti anxí ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'íi pu ajta ya'ráa' i séecan i anxí ví'ra'aj i ti jaamué'tij, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', muáaj paj anxí ví'ra'aj naatá' i túmii, cási' a'íj nu jin jaamué'tij séecan i ti ajta anxí ví'ra'aj ará'asej."

²¹ A'yaa pu tyaaté'exaa a'ájna i ti tyé'ijtye' tijin: "Xá'pui' paj huaríj, tyámua' paj naa tyu'muáriej, ajta a'ájna jime' i paj tyámua' tyu'muáriej, a'íj nu jin jéehua tyí'mua'ijcatye'en iye'ej nyéetzij jimi. Pui'tyéeme' pata'aj nyajamuan huatá'tyamua've'en." ²² Aj pu'ij ta'ij a'íin aje're'nyej i ti hua'puaj ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', muáaj paj hua'puaj ví'ra'aj naatá' i túmii, cási', a'íj nu jin jaamué'tij séecan ti a'yan cha'tána'aj hua'puaj ví'ra'aj tya'rá'asej." ²³ Ajta i ti tyé'ijtye' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Xá'pui' paj huaríj, tyámua' paj naa tyu'muáriej, ajta a'ájna jime' i paj tyámua' tyu'muáriej a'íjci jime' i ti cíi na'aj, a'íj nu jin jéehua tyí'mua'ijcatye'. Pui'tyéeme' pata'aj huatá'tyamua've'en."

²⁴ 'Ajta ti'ij a'íin aje're'nyej i ti séej ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i ti tyé'ijtye' tijin: "Nyavástara', nyáaj nu a'yan tyáamua'reeri' paj tyá'jaaxieje', pajta tyí'tza'nacaa jo'paj quee ty-ojo'huástej, pajta néijmi'i huariá'siire'ej ti'ij tyú'ciirej ti'ij néijmi'i muéetzij muáaci'tyij. ²⁵ A'íj nu jin tyí'tziinya'ca'aj, nyati'ij nyij ja'tye'íicha'ajraa a chóota' nyajta je'en jaatyá'avaataca' a túmii. Ya'cuíj muéetzij ti a túmii." ²⁶ Ajta i ti tyé'ijtye' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Muáaj mu paj quee tyámua' tyu'muáriej pajta hui'na'se', tipua'aj a'yan petyá'mua'reeriaj nyaj tyí'tza'nacaa jó'nyaj quee tyojo'huástej, nyajta néijmi'i huariá'siire'ej ti'ij nyéetzij nya'a'rij já'ra'nyij, ²⁷ a'yaa pu'ij tyi'xá'pui'intacaj paj a'áa yóotonyijche' i túmii hua' jimi i maj túmii tyí'nyijtye' nyej nyij ja'ancuriá'nyijche' i ti nyéetzij nya'a'rij nyajta je'en i ti jaamué'tij." ²⁸ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj tijin: "Siata'aj jáa'ri' a'íjci i séej ví'ra'aj i túmii, siajta jaatá'an a'íjci i ti tamuáamuata' ví'ra'aj tyí'toovej. ²⁹ Ji'nye a'ájna i ti jéehua tyí'ijcha'ij, jéetze' mu tyaata'sij, a'íj pu jin jimi tya'vá'itze'rihua'aj ta'mej, ajta i ti cíi na'aj tyí'ijcha'ij, a'íj mu tyo'huáa'ri'raj tyi'tíj ti caa tyí'ijcha'ij. ³⁰ Siajta a'íjci ti nye jimi tyí'muarie' ti

quee tyi'tíj huiire', siata'aj ji'rárieenyij mapua'quéj jo'tij jo'tíca'. A'áa pu'ij huatóoxaamujritye'sij a'íjna jime' ti jéehua jajpuéetzij ja'mej."

Tí'ij Dios huá'xijtye'en i tyeítýee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua

³¹ 'A'ájna xicáara' tí'ij yava'cányesij a'íjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', huápuí'ij naa huasé'rihua'aj majta jamuán i maj ta-japúa tyí'huiire', a'íi pu huatyéyixaj i ipuárij jitze tí'ij néijmi'i jin antyúumua'reerij íyan i cháanacaj japua. ³² Aj mu mij jimi hua'ajsiirej néijmi'caa i tyeítýee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu'ij hua'puaquéj hua'ajsiire'ej tí'ij i a'tíj jujíme' tyihuá'ajsií i cánya'xii, ajta jujíme' i chíiutyee. ³³ Jumuáca'ta' pujmua' pu hua'ajsiire'ej i cánya'xii, ajta ju'útata' pujmua' i chíiutyee. ³⁴ Ajta a'íjna i Rey ti pué'een, a'yaa pu tyihuo'té'exaatye'ej a'íijma i maj muáca'ta' já'sejre' tíjin: "Musio'vá'ju' mua'aj mu siaj tyámua' tyaatá' i nyavástara', siata'aj ja'ancuriá'an i ti já'muaci'tyij i ti tyámua' éenye'ej tí'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj. ³⁵ Ji'nye mua'aj xu tyinaacue'ej nyati'ij huataí'cuataca', siajta xu jájtyij naatá' nyati'ij huataí'imuj, mua'aj xu siajta naataxié'vej ujá'muachi'taj tí'ij quee a'tíj nyaxie'va'ca'aj. ³⁶ Mua'aj xu tyinaatyéechejtyej, nyati'ij quee tyi'tyáchajca'aj, ajta nyati'ij tyi'ijcuí'nyaca' mua'aj xu unyojo'vá'muaariaca', ajta nyati'ij eetyánami'huaca'aj, mua'aj xu siajta unyojo'tyéesej." ³⁷ Aj mu mij i maj tyámua' tyí'tyetyeityee a'yan tyu'ta'íhuo'sij tíjin: "Tavástara', ¿a'najnyí tyetyimuaacue'ej tyati'ij muaaséj i paj i'cuataca'aj? ¿A'najnyí jájtyij tyamuaatá' tyati'ij muaaséj i paj i'mui'ca'aj? ³⁸ ¿A'najnyí tyamuaataxié'vej i tachi'taj pati'ij quee ma'já'chajca'aj? ¿A'najnyí tyetyimuaatyéechejtye pati'ij quee tyi'tyáchajca'aj? ³⁹ ¿Ca' a'najnyí tyamuaatyéesej pati'ij eetyánami'huaca'aj, na'ríij tyaj umojo'vá'muaariaca' pati'ij tyí'cui'ca'aj?" ⁴⁰ Ajta i Rey a'yaa pu tyihuo'té'exaatye'sij tíjin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin je'ej siaj tyihuo'táhuíi a'íijma i nye'ihuáamua', a'yaa xu cha'taj siana'aj nyéetzij tyinaatáhuíi."

⁴¹ 'Aj pu'ij ta'ij i rey a'yan tyihuo'té'exaatye'ej a'íijma i maj útata' aja'sejre' tíjin: "Siájhuii nye jimi, mu ti i Dios puéjtzij jamuaatá'sij, séricuj a'ájna i tiéj tzajta' a'íin ti jimi tyámua' tyí'uuriijhuaj i tyiyáaru', ajta a'íijma jimi i maj jahuiire'. ⁴² Ji'nye caxu tyinaacue'ej, nyati'ij huataí'cuataca', caxu siajta jájtyij naatá' nyati'ij huataí'imuj, ⁴³ nyati'ij quee huatyéchi'ca'aj caxu naataxié'vej i juchéj, nyajta quee tyi'tyéchajca'aj, siajta mua'aj caxu tyinaatyéechejtyej, nyati'ij tyi'ijcuí'nyaca', caxu náamuariaca', caxu siajta unyojo'tyéesej nyati'ij nami'huaca'aj." ⁴⁴ Aj mu mij a'íimaj a'yan tyaata'íhuo'raj tíjin: "Tavástara', ¿a'najnyí tyamuaaséj pati'ij huataí'cuataca', nusu pati'ij huataí'imuj, na'ríij pati'ij quee ma'já'chajca'aj, nusu pati'ij tyí'cui'ca'aj, ajta pati'ij eetyánami'huaca'aj, tyajta je'en quee ityáj muaatáhuíi?" ⁴⁵ Aj pu'ij i Rey a'yan tyihuo'té'exaatye'sij tíjin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin a'íjna jime' siaj quee huo'tyáhuíi i nye'ihuáamua' i maj quee tyi'tíj jin antyúumua'reej, caxu siajta nyéetzij naatyáhuíi." ⁴⁶ A'íi mu mij a'áa jó'ju'uj muá'ju'un jo'maj jusén jin ya'ajpuéetzij muá'ju'un, majta i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, a'íi júurij muá'ju'un jusén jime'.

26

Metyi'huó'ixaa mej mij jaaxá'pu'intare'en maj Jesús huatyéevi'

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Tí'ij Jesús ja'antypuá'rij i ti tyihuo'mua'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa*j* a'íjma i maj jamuán huacíj tijn:

² —Xu'rij jamua'reej ti hua'puaj xicáj á'itzeere' matí'ij tyí'ye'esten a'íjci jime' tí'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta a'íjna i ti ajta tyévi*j* jitze huanie'huaca' a'íi pu huatátuiiri'huaj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

³ Majta i maj tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i huásij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu aja'tyúusi*j* jo'tij ja'chej a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i hua' tyeyúuj tzajta' i ti a'yan ántyapuaj tijn Caifás, ⁴ a'íi mu mij jaaxájtaca' je'ej maj huárinyij mej mij hue'tzij jin jaatyéevi' a'íjci i Jesús majta je'en jaajé'caj. ⁵ A'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijn:

—Catu a'ájna jaatyévi'raj matí'ij tyí'ye'estyaj, mej mij quee i tyeít^yee huatanyínyu'caj.

Íiti' pu ja'vá'huaaj i mu'úutze' i Jesús a'íjci i ti naa tyaarie'ej

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Jesús pu a'áa jo'tyávaaca'aj a Betania jo'tij ja'chej a'íjna i Simón, i maj a'yan jatamuá'muaj tijn i ti cá'atzaj, ⁷ aj pu'ij íiti' jimi ajtyáxiiriaca' limeetaj pu huajásima'aj, tyetyéj limeetara' pu pué'eenye'ej, naa pu tya'vá'jistica'aj i ti naa tyaarie'ej, ti ajta huápu'i*j* tyá'najchij. Tí'ij i Jesús huatyequéecaj i méesaj jitze, aj pu'ij i íiti' ja'vá'huaaj áan mu'úutze' a'íjci i ti naa tyaarie'ej. ⁸ Majta i maj jamuán huacíj, matí'ij jaaséej je'ej ti huaríj, aj mu mij huatanyínyu'cacuca' i íitaj jimi, a'yaa mu tyi'tyuu'ixáatya'ajraa tijn:

—¿Ji'nye tyá'huajcaj a'mújna i ti naa tyaarie'ej? ⁹ I'ríitacaj pu maj jáatoonyijche' mui'cájrítze' i túmii, mej mij a'íjma huatáhuire'en i maj quee je'ej tyéejviicue'.

¹⁰ Jesús huó'namuajri' je'ej maj tyí'xajtaca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa*j* tijn:

—¿Ji'nye een jime' setyá'jaaxiejvi' mu íitaj? Tyámua' pu nye jimi tyú'ruuj. ¹¹ Ji'nye a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue', a'náj tina'aj mu ja'mua jamuán séeria'aj muá'ju'un, nyajta nyáaj canu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej. ¹² Je'ej ti tyi'tíj huáruuj mu íiti' tí'ij na'vá'xiri'ri' a'íjci i ti naa tyaarie'ej a'íj pu jin tyámua' náaruj matí'ij na'vá'naj. ¹³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijn néijmi'que' i cháanacaj japua jo'maj huojo'té'exaatye'ej i tyeít^yee i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj mu majta huo'té'exaatye'ej je'ej ti huaríj a'íjna i íiti' mej mij jo'támua'reej.

Judas pu tyu'tátuii avítzij jime' a'íjci i Jesús

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Síij ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i ti a'yan ántyapuaaca'aj tijn Judas Iscariote, a'íi pu avá'raj tí'ij a'íjma jimi jo'mej i maj tyihuá'ijtye' i puaríj, ¹⁵ a'yaa pu tyihuo'té'exaa*j* tijn:

—¿A'chunyéj setyí'nayanajchitye'en tipua'aj nyajamuaatátuire'en a'íjci i Jesús?

A'íi mu mij seityéj japuan tamuáamuata' i túmii pláataj ti jumua'tij jaatá'. ¹⁶ Aj pu'ij i Judas huatyóochej ti jáahuoonyij a'náj ti huatái'riitarij tí'ij huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús.

Ti'ij tavástará' tyihuo'cue'ej a'íjma i maj jamuán huac'ij
(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

17 Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' i ta'nájcaj maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj mat'ij páan cua'caria'aj tiquee cu'ustij, aj mu mij jimi aje're'nyej i Jesús a'íjma i maj jamuán huac'ij a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' t'ijin:

—¿Jo'nyij muaja'ráanajchi tyej tyij tyámua' tyojó'uurej tyej tyij jáacua'nyij i páan i tyaj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyí'ri' i tayójmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'?

18 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'ij t'ijin:

—Séricuj a'ájna chájta', a'áa xu a'tíj já'tyoonyij, a'yaa xu sij tyaaté'exaatye'en yee: “Yaa pu tyí'xaj i maestro t'ijin: Pu'ríj atyojo're'nyesij a'tzáaj ti nye jimi tya'tácaj, a'áa nu jo'ma'aj na'mej a'chéj nyej nyij jáaye'estyaj i tyaj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyí'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'.”

19 Majta i maj jamuán huac'ij, a'yaa mu huaríj je'ej ti i Jesús tyihuo'ta'íj, néijmi'i mu tyámua' tyú'ruuj i maj tyí'cua'nyij.

20 Ti'ij huatyéchumua'riaca', Jesús pu huatyéeyixij i méesaj jitze, hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, 21 mat'ij móoche' tyí'cua'caj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij t'ijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, s'ij ti ja'mua jitze ajtyáma'can pu nyéetzij tyu'tátuiire'sij hua' jimi i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta'.

22 Aj mu mij jéehua huatóoxaamujri, majta huatyóohuij maj a'yan tyaata'íhuo' s'ij ajta s'ij t'ijin:

—Tavástará', ¿nyiquij nyáaj a'íin nyaj pué'een?

23 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'ij t'ijin:

—S'ij ti ajta ja'ajrú'nyaxi'sij i páan i nyaj puláatuj jitze, a'íi pu a'íin pué'een i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij. 24 A'yaa pu néijmi'i atyojo're'nyesij nye jimi i nyaj nyajta tyévi'j jitze huanie'huaca' je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta a'íjci jimi i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij, jéetze' pu jatyahui'rihua'caj tiquee huanie'huacajche'.

25 Ajta a'íjna i Judas i ti huo'tátuiire'sij, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' t'ijin:

—Maestro, ¿nyi nyáaj a'íin nyaj pué'een?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa'ij t'ijin:

—Muáaj paj a'yan tyaataxájtaca'.

26 Móoche' mu tyí'cua'caj ti'ij Jesús páan ti'ij, ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios aj pu'ij jaatyátaaraxij, ajta je'en huo'rái'pu'uj i maj jamuán huac'ij, a'yan tyihua'ixáatye'ej t'ijin:

—Xa'ancurái'pu' siajta je'en jáacua'nyij, a'íi pu a'íin pué'een i nyahue'ra'.

27 Ajta je'en váasuj tyijáj, ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij huo'tajájnyi a'yan tyihua'ixáatye'ej t'ijin:

—Xaaré'ij néijmi'i mua'aj, 28 ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i nyaxúure', i ti jin tya'róo'astej je'ej ti i Dios tya'tóoratziiri' jájcuaj imuáj, a'íj nu jin i nyaxúure' hua' japua huatányuusij mui'caa i tyeítyee ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyí'. 29 Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', nyaj quee che' ju'quéi'sij a'íjci i já'ria'ra' i úuvaj, 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Dios tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i Pedro jaatyáhue'taj
(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Mati'ij tyu'tachuúicaj i maj jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj mu mij jo'cáj, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj Aseitúunajrimi jiríj ti jo'tacá'aj. ³¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'aj tijin:

—Néijmi'i xu mua'aj ijíj tíca' yo'riésij i siaj jin nye jimi tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Nyéeje'catan i cánya'xii ti tyiséjra, majta i cánya'xii jo'xísij.” ³² Ajta nyati'ij huatájuuritaj, a'áa nu nyajtáhua'aj jamuaja'ajsiire'ej a'ájna a Galileea.

³³ Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tipua'aj néijmi'i mequee che' a' jimi tyá'tzaahuatye'ej, canu nyáaj a'yan rinyij.

³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa'aj tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' tijin ijíj tíca', ti'ij quee xu jihuaj i tyacuáarie', huéecaj paj a'yan tyu'tányuusij tijin paj quee nyamua'tyej.

³⁵ Ajta i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa'aj tijin:

—Tipua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyaj ajamuán huámui'nyij, canu muaatyáhue'taj.

Majta néijmi'i i séecan i maj jamuán huacáj, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyu'taxájtaca'.

Jesús pu huatyéenyuj i Dios jimi a'ájna a Getsemaní

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Aj pu'ij jó'raa a'ájna i Jesús majta i maj jamuán huacáj, a'áa mu ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Getsemaní, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'aj tijin:

—Iiye'ej xu mua'aj tyityé'en, nyajta nyáaj maj nu a'tzúj imuáj uré'nyesij ney nyij huatyényuunyij i Dios jimi.

³⁷ Ajta a'ájna jo'ví'tij i Pedro, ajta a'íjma i maj hua'puaj i maj yójmua'mua' pué'een i Zebedeo, aj pu'ij je'ej pua'aj jaata'aj ajta jéehua huatóoxaamujrij. ³⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'aj tijin:

—Huápu'ij nu nyaxaamujritye' cuxáa nyaj mui'nyij. Ya xu huatyá'itzeere'en mua'aj, síoche' xu nyaj jamuán atanyéjnye'rij.

³⁹ A'tzúj pu a' imuáj jo're'nyéej i Jesús ti'ij ij tyítunutaca' a chóota', aj pu'ij a'yan tyu'tyéenyuj i Dios jimi tijin:

—Dios paj nyavástara', tipua'aj a'yan petyi'tá'care'en, ti'ij quee a'yan tyináaci'tyij a'ájna i ti je'ej pua'aj een, i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, ajta che' quee a'yan tyé'yi'can nyati'ij nyáaj tyá'xie've', sulu che' a'yan tyá'ra'nyij pati'ij muáaj tyá'xie've'.

⁴⁰ Aj pu'ij ta'ij aje're'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huacáj, mu'rij tyácu'tzisima'aj. Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ájci i Pedro tijin:

—¿Nyi pequee a'tzúj tyé'viicue' paj atányeerij nyaj jamuán a'chu caa séej ooraj? ⁴¹ Xa'tanyéjnye'rij siajta tyényuusime'en i Dios jimi, siaj sij quee tyi'tij jin ootyá'itzeere'en. Mua'aj xu tyámua' naa tyá'ajxié'vi'ra' siajta juca'nyej i jutzájta', ajta i já'muahue'ra' jitze capu ja'muaca'nyisti'.

⁴² Ti'ij táhua'aj ij huariá'raa, ajta a'yan tyu'tyéenyuj tijin:

—Dios paj nyavástara', tipua'aj quee je'ej tyí'riitan ti'ij quee a'yan tyináaci'tyij i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, che' a'yan eenye'en pati'ij muáaj tyá'xie've'.

⁴³ Ti'ij táhua'aj aje're'nyej, ajtáhua'aj pu huo'tyoj macu'tzúcaj i maj jamuán huacáj, ji'nye jéehua pu huá'mue'tica'aj i cutzúj. ⁴⁴ A'áa mu jo'tyá'itzee a'íimaj, huéecaj jitze pu ajtáhua'aj ujó'mej i Jesús, ajtáhua'aj pu huatyéenyuj i Dios jimi, a'yaa pu cha'tána'aj tyaatáhuaviiri' je'ej ti

anaquéej tyaatáhuaviiraca'aj. ⁴⁵ Aj pu'ij aje're'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huacáj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijn:

—¿Nyi a'yaa siana'aj siooj ji'tyá'cu'tzij siajta naa tyityúuso'pe'? Pu'ríj tya'rá'aj a'tzáaj ti huatátuiiri'huaj a'íjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ⁴⁶ Xá'ajhuiixi', che'rej, pu'ríj yaja've'mej a'íjna i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij.

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús
(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj i Jesús, ti'ij i Judas aje're'nyej, síj ti a'ín pué'een i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, jéehua mu tyeítyee jamuán huajú'ca'aj náhuaaj metyu'í'sima'aj majta séecan ciyéj tyuí'sima'aj i maj jin huóocui'nyij. A'íimaj mu uhoojo'ta'ítyaca' i maj tyihua'íjtye' i puaariij, majta i huásij a'áa maj tyityatatyíj a chájta'. ⁴⁸ Ajta a'íjna i Judas i ti tyu'tátuiire'sij i Jesús, a'yaa pu arí anaquéej tyihuo'té'exaatya'ca'aj tijn: “A'íjna i nyaj ji'tyápui'tze'ej, a'í pu a'ín pué'een, siata'aj jaatyéevi'.” ⁴⁹ A'yaa pu'ij ti'ij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, a'yaa pu tyaatatyójtje tijn:

—Ji'nye pana'aj Maeestro.

Ajta ji'tyápui'tzej. ⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nya' amíncuj, tyi'tíj paj jin mu jo've'mej a'yan huárichij.

Aj mu mij i séecan ajtyáxiiriaca', mati'ij mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús.

⁵¹ Aj pu'ij síj ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj juchúun íjcutaca' ti'quij ja'ajtavéjchaca' i naxiéera' a'íjci i ti jahuíre' i ti tyihua'íjtye' i tyeyúuj tzajta'. ⁵² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Ucárujtje' mua' náhuaaj. Ji'nye néijmi'i i maj náhuaaj jin tyí'tyacui'caa, a'í mu majta náhuaaj jin cui'iihuan. ⁵³ ¿Nyi pequee jamua'reej nyej nyáaj jaayí'tin nyaj jaatáhuaviij i nyavástara' ti'ij huéecatyej ví'ra'aj hoojo'ta'ítyej i maj tajapúa tyí'huíre'? ⁵⁴ Ajta tipua'aj a'yan náarinyij, capu che' huatá'riitarij ti'ij aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij.

⁵⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i tyeítyee tijn:

—¿Ji'nye een jime' mua'aj yesiavá'ju' chúun setyu'í'sima'aj siajta ciyéj siaj sij naatyéevi', cuxáa nyaj nyáaj náhua'rij pué'eenye'? A'náj tina'aj nu tyajamuaamuá'tyej i tyeyúuj tzajta', siajta mua'aj caxu a'náj naatyéevi'. ⁵⁶ Ajta néijmi'i pu a'yan tyí'rinyij ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

Ti'ij a'yan tyí'rijcaa, néijmi'i mu i maj jamuán huacáj i Jesús ayooriej mati'ij mij huatóo'uj.

Mati'ij yo'v'tij i Jesús hua' jimi i juésij
(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Majta i maj jaatyéevi' a'íjci i Jesús, a'áa mu yo'v'tij a'íjci jimi i Caifás, a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta', jo'maj jóosiiria'ca'aj i maj tyihua'mua'tyej i nyúucarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta i huásij.

⁵⁸ Ajta a'íjna i Pedro a'tzúj pu imuáj jaavájasima'aj a'íjci i Jesús, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij ja'rájta'cuaj jo'tij ja'chej a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta'. A'úu pu jo'tyájrurij, ti'quij hua' jamuán ooyíxij a'íjma i maj tyí'cha'ij, ti'ij jáamua'reej je'ej ti atyojooma'aj ta'mej.

⁵⁹ Majta i maj tyihua'íjtye' i puaariij hua' jamuán i juésij, a'í mu jahuooca'aj i hue'tzij i maj jin Jesús jitze tyo'ojpuá'rite'en ti'ij

huatái'riitarej maj jaajé'caj, ⁶⁰ ajta camu je'ej tyéejtyoj tyi'táj maj jitzán ujpuá'ritye'en, maj majta mue'táj i tyeítyee hue'tzij jin tyaaxájtzi'ri'. Aj mu mij hua'puaj aje're'nyej, ⁶¹ a'yaa mu mij tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'mújna mu tyévíj tijin: “Nyáaj nu jaayí'tin nyaj jaatyú'uunaj a'íjna i tyeyúuj ti chi'ra'an pué'een i Dios, nyajta je'en nyajtáhua'aj ja'ajtaahuaaj huééicaj xicáj jitze.”

⁶² Aj pu'ij a'ín ajchej i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta', ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—¿Nyi pequee huatányuusij? ¿Tyi'tanyí pué'een a'íjna i maj jin a jitze tyí'pua'ritye'?

⁶³ Ajta i Jesús capu huatanyúj. Ajta i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ijtye' nyúucaritze' i Dios ti júurij paj jaataxáj i ti ji're'can jime'. Taaté'exaatye' tipua'aj muáaj a'ín paj pué'eenye' i Ciríistu', i yójra' i Dios.

⁶⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Muáaj paj a'yan tyaataxájtaca'. Nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj mua'aj jaséjran a'íjci i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca' ti muáca'ta' ja'ajcaquée ta'mej a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej u tajapuá, siajta jaséjran ti'ij jútye' aje'cáame'en i jéetirij tzajta'.

⁶⁵ Ajta i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta', a'í pu ja'cásujtza'an i jusíicu' mej mij jáamua'reej ti huatanyú'caca', ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Je'ej pu pua'aj tyí'xaj i Dios jimi a'mújna mu tyáati', capu che' juxie've' maj séecan tyi'táj jitzán pua'ritye'ej. Mua'aj xu'ríj jáanamujri' ti je'ej pua'aj tyí'xaj i Dios jimi, ⁶⁶ ¿ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj?

A'yaa mu a'íimaj tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa pu tyeevíjtye' ti huámui'nyij a'íjci jime'.

⁶⁷ Aj mu mij ja'rátzi'tzique'mua'xij ajíisa', majta jaatyáavaxij. Séecan mu majta jíisa' ja'ráavaxij, ⁶⁸ a'yan metye'ixáatye'ej tijin:

—Muáaj mu paj a'ín pué'een i Ciríistu', huataxáj a'tanyíj mui'tyéjvee.

Pedro pu tyu'hué'taca' ti jee quee jamua'tyej i Jesús

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ajta i Pedro, a'áa pu jo'tácatyíi a jé'ta' jo'tij ja'rájta'cuaj i chi'táj. Aj pu'ij síj íiti' utyájrúpij i ti jahuíre' a'íjna i tyeyúuj tzajta' ti antyúumua'reej, aj pu'ij jimi aje're'nyej ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj pajta jamuán jo'chá'canya'aj a'íjci i Jesús Galilea ti já'ma'can.

⁷⁰ Aj pu'ij i Pedro tyu'hué'taca' néijmi'i mu jaséeracaj ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Canu jamua'reej tyi'táj paj tyáxajta.

⁷¹ Aj pu'ij ajchee, ti'quij a'áa jo're'nyej jo'tij ja'pueertaj, a'áa pu'ij ajtáhua'aj síj íiti' jaaséj ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaaj i tyeítyee tijin:

—A'mújna mu tyévíj a'múu pu ajta jamuán jo'chá'canya'aj a'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can.

⁷² Ajtáhua'aj pu i Pedro tyu'hué'taca', junyúucaritze' pu jin a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Canu jamua'tyej a'íjci i tyévíj.

⁷³ A'tzúj a'tyéevi'caj, i maj a'áa ja're'tya'ca'aj, a'íi mu aje're'nyej jimí, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj hua' jitze ajtyáma'can. Tu'ríj jamua'reej a'íjci jime' je'ej paj ye'ej tyu'xáxa'aj.

⁷⁴ Aj pu'ij Pedro huatyóochej ti jaatáhuavíj ti i Dios puéjtzij jaatá'an títua'aj quee a'yan tyi'ja'yájnatan, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Canu jamua'tyej a'íjci i tyévi.

Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij i tyacuáarie' huajíjhuaca', ⁷⁵ aj pu'ij i Pedro jo'támua'reeri' je'ej ti i Jesús anaquéj tyaaté'exaatya'ca'aj a'yan tijin: “Ti'ij quee xu jijhuaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan petyi'xáataj tijin capáj nyamua'tyej.” Aj pu'ij iirájraa a'íjna i Pedro, ti'quij jéehua huápu'ij tyuuyínyajraa.

27

Jesús pu huatátuihuaca' a'íjci jimi i Piláato (Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Ti'ij huatapuá'riaca', néijmi'i mu i maj tyihua'ijtye' i puaríj majta i huásij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu néijmi'i jaaxá'pui'intarej je'ej maj huárinyij mej mij jaajé'caj i Jesús. ² Ma'nají'ca'aj mu i muáca'ra'an jitze mati'ij yo'ví'tij, aj mu mij jaatátuii a'íjci i tajtúhuan ti a'yan ántyapuaj tijin Piláato.

Judas pu huatyóocue'mi'in

³ Ajta a'íjna i Judas i ti tyu'tátuii a'íjci i Jesús, ti'ij jáamua'reeri' tijin puéjtzij mu jaatá'sij i Jesús, a'íi pu ayootoj i túmii hua' jimi i maj puaríj tyí'ijtye' ajta a'íjma jimi i huásij, ⁴ a'yan tyihuo'te'exaatye'ej tijin:

—Nyáaj nu ootyá'itzee i Dios jimi, ji'nye a'tíj nu jamuaatátuii tíquee tyi'tíj jín á'itzeere' siaj sij jaajé'caj.

Majta a'íimaj a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'tzúj tajitzé juxie've' ityájma, muáaj paj pué'eenye'.

⁵ Aj pu'ij i Judas ayoohuá'axij i túmii a chóota' a'újna i tyeyúuj tzajta', ti'quij jó'raa ajta je'en cóocue'mi'in.

⁶ Majta i maj puaríj tyí'ijtye' a'íi mu jaaré'je'puj a'íjci i túmii, majta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Capu je'ej tyí'rij tyaj ju'cáan a'íjci i túmii jo'tíj jóosiire' i túmii, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jín tyu'nájchitaca' ti'ij xúure'ej jó'vetyij.

⁷ Mati'ij mij a'yan tyaaxá'pui'intarej maj a'íj jín chuéj huánanan, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin chuéj ti japuan tyí'muijhuacaa a'íjna i ti xá'rij tyí'ta'huacaa, mej mij a'áa huaja'vá'naamuan a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ⁸ A'íj mu jín a'yan jaatamua'aj ti'ij na'aj a'ájna imuáj a'íjci i chuéj a'yan tijin chuéj maj japuan jo'riá'xirej i xúure'ej.

⁹ A'yaa pu a'íjna jín tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Jeremías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj ti a'yan tijin: “A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaaré'je'puj a'íjci i túmii i ti seityéj japuan tamuáamuata' ará'asej i maj jín tyu'nájchitaca', ¹⁰ a'íj mu mij jín chuéj huánaniej jo'tíj tyajá'muijhuacaria'aj a'íjna i xá'rij ti tyí'ta'huacaa.”

Ti'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Piláato (Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Jesús pu jó'vi'tichiihuaca' a'íjci jimi i tajtúhuan, a'íi pu'ij i tajtúhuan a'yan tyaata'ihuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'ín papué'een i paj hua' rey i maj Israel jitze ajtyáma'can? A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i Jesús tijin: “Muáaj papu'ríj jaataxájtaca'.”

¹² Mati'ij móoj a'íimaj i maj puaarij tyí'ijtye' majta i huásij jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj, capu i Jesús tyi'tíj huataxájtaca'. ¹³ A'íj pu jin i Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee huá'namuaj i maj jéehua a' jitze tyí'pua'ritye'?

¹⁴ Ajta i Jesús capu tyi'tíj huataxájtaca', a'íj pu jin i tajtúhuan je'ej tyo'tóomua'aj.

Mati'ij i Jesús ooxíjtye mej mij tyu'tá'an maj jaajé'caj
(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38—19:16)

¹⁵ Mati'ij tyí'ye'estyahua'aj, a'yaa pu tyee'yí'tihua'aj a'íjna i tajtúhuan ti séej huatátoonyij i ti eetyánami', a'tíj maj a'yan i tyeítýee tyaatáhuaviiraj.

¹⁶ S'íj pu'ij eetyánami'huaca'aj ti a'yan ántyapuaj tijin Barrabás, néijmi'i mu jamua'tyajca'aj a'íjci i Barrabás, ¹⁷ mati'ij i tyeítýee a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj, Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj mua'aj siaxie've' ney nyij jaatátoonyij nyij a'íjci i Barrabás, ca' i Jesús i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Ciríistu'?

¹⁸ Ji'nye a'yaa pu tyáamua'reeri' tijin me'chueeria'ca'aj i Jesús, a'íj mu jin jaatátuiiri' i tajtúhuan.

¹⁹ Óoche' pu huatyequécacaj i ipuárij japua a'íjna i Piláato ti'ij íira'ra'an a'yan utyiyo'tanyú'chityi'ri' tijin: “Capáj je'ej jooriaj a'mújci'j mu tyévi'j ti quee tyi'tíj jin á'itzeere', ji'nye je'ej nu pua'aj tyú'maaraca' a'íjci jime' i tyévi'j.”

²⁰ Majta i maj tyihuá'ijtye' i puaarij majta i huásij, a'íi mu ca'nyíjra'aj huo'ta' i tyeítýee mej mij jaatáhuaviij i tajtúhuan ti'ij a'íj huatátoonyij i Barrabás, majta je'en a'yan tyaatáhuavii ti'ij tyu'tá'an mej mij jaajé'caj a'íjci i Jesús. ²¹ Ajta i tajtúhuan a'yaa pu ajtáhua'aj tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj siaxie've' a'íjma i maj hua'puaj ney nyij jaatátoonyij?

A'yaa mu a'íimaj tyityaatanyúj tijin:

—A'íjci i Barrabás.

²² Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Arí mu Jesús ji'nye nyáa'uurej, mu maj a'yan jatamuá'muaj tijin Ciríistu'? Néijmi'i mu a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

²³ Ajta Piláato a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime', tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj?

Majta a'íimaj jéetze' mu ca'nyíin jin huatyejíhuajra a'yan tijin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

²⁴ Piláato pu jamua'reeriaca'aj tiquee je'ej tyí'riitaca'aj je'ej ti huárinij hua' jimi, sulu mu'ríj tin tyúucui'sime'ej cha'mana'aj, a'íj pu jin anóomuejtye jájtyij jime' meeséeracaj i tyeítýee, ajta a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Canu nyáaj a'ín pué'een i ti jaje'catan a'mújci'j mu tyáataj, sulu mua'aj xu a'ín pué'een.

²⁵ Néijmi'i mu i tyeítýee a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Che' ityájma a'yan tyitáaci'tyij, ajta i tayójmua' tyej tyij ityáj jaajé'caj.

²⁶ Aj pu'ij Piláato jaatátoj a'íjci i Barrabás, ajta je'en jaata'íjtaca' maj je'riá'vaxi'ín a'íjci i Jesús, aj pu'ij huo'tátuii mej mij yó'tatan.

²⁷ Majta a'íimaj i xantáaru'ustyamua'mua' i tajtúhuan a'íi mu yo'jáj i Jesús a'ájna jo'tíj ja'chej i tajtúhuan, majta je'en néijmi'caa huatajé i juxa'aj

xantáaru', mej mij tyúusiire'en i Jesús jimi. ²⁸ Mati'ij mij tya'cáari'ri'ij néijmi'i i ti tyí'chajca'aj, majta síicu'rij ju'cáachejtye ti po'vij ti xú'muaa tímua', ²⁹ majta cúruun jaatyátaavej ti tzícare'ej jin cistijhuaj, a'ij mu ju'cárujtyi'ri' i mu'úura' jitze, majta itz'ij ji'tyéchuiityej muáca'ta'. Aj mu mij jimi tyítunutaxij, a'yaa mu tyá'xaahuari'raca'aj a'yan metye'jéevej tíjin:

—¿Che' jusén jin júurij a'mújna mu ti tyihua'ijtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can?

³⁰ Majta jaatyétzi'tzique'muaxij, majta je'en ja'vá'vaxij i mu'úutze' a'íjci jime' i itz'ij. ³¹ Mati'ij jaatyaxáahuataj, aj mu mij ja'antyíchuij a'íjci i síicu'rij ti po'vij ti xú'muaa tímua', majta ju'cáachejtye i síicu'ria'ra', aj mu mij yo'jáj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

Mati'ij jó'tatee a'íjci i Jesús i cúruuj jitze
(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Mati'ij ajoju'caj, séej mu tyáataj antyinájchaca' ti a'yan ántyapuaj tíjin Simón, a'áa pu já'ma'can séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Cirene, a'ij mu mij huata'ij ti a'ín ja'antyichóoj i cúruujra' i Jesús.

³³ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj huá'nyuucaa jime' tíjin Gólgota. Gólgota, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin Mui'ch'ij mu'taj, ³⁴ aj mu mij tyi't'ij jaatá' ti jaayé'en, nahuáj ti antz'ijvi ti á'naxcaj, ajta i Jesús ti'ij jaatyáamua'aj capu ja'ránajchaca'.

³⁵ Mati'ij yo'tatéexi'ij i cúruuj jitze, a'íi mu i xantáaru'uj huáhuajcaca' maj huóomue'tij tyetyéj jime' mej mij jáamua'reej a't'ij ti ci'tyij séej ajta séej i tyí'caanaria'ra' i Jesús. ³⁶ Aj mu mij támij oorá'saca' mej mij jáacha'ín. ³⁷ Majta táabla cilénye' óotatej jo'tij jo'ojmu'uj i Jesús, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj tyi't'ij jitzán tyo'ojpuá'rij. A'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj tíjin: “A'íi pu a'ín pué'een i Jesús, i ti hua' rey a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.”

³⁸ Hua'puaj mu majta i náhua'rij jamuán óotateehuaca', séej mu óotatej i muáca'ta' i Jesús, majta i séej i útata' pujmua'. ³⁹ Majta i maj aja'tányinyica'aj, mati'ij jaaséej, a'íi mu eecámu'vajra'aj majta já'xaahuataca'aj, ⁴⁰ a'yaa mu tyé'jeevaca'aj tíjin:

—Muáaj paj jaatyú'uunaj i tyeyúuj, pajta je'en huéecaj xicáj jitze pajtáhua'aj ja'ajtaahuaj. Tipua'aj a'ín paj pué'eenye' i yójra' i Dios, a japua huatányuuchij, pajta je'en acájra'nyij mu cúruuj jitze.

⁴¹ A'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'xaahuari'raca'aj a'íimaj i maj tyi-hua'ijtye' i puaríij majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta hua' jamuán i huásij. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tíjin:

⁴² —A'múu pu hua' japua huatanyúj i séecan, ajta quee jaayí'tin ti jusíj jujapuá huatányuunyij. A'múu pu a'ín pué'een i ti rey jin tyi'tyéjvee a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can; che' acájra'nyij mu cúruuj jitze, aj tu xaa jimi tyá'antzaahuatye'sij. ⁴³ A'múu pu i Dios jimi tyí'ca'nyej, che' i Dios ijíj japuan huatányuunyij, tipua'aj ji'r'é'can jime' jaxie'va'aj. ¿Nyiquee a'múu a'yan tyu'taxájtaca' ti yójra' pué'eenye'ej i Dios?

⁴⁴ Majta i náhua'rij i maj jamuán óotateehuaca', a'íi mu majta já'xaahuari'raca'aj.

Ti'ij Jesús huamu'
(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Tì'ij na'aj a'tzáaj tacuaríixpuaj, 'asta na'aj quee yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, néijmi'que' pu i cháanacaj japua huatyática'riaca'. ⁴⁶ Tì'ij a'yan tyí'rijcaj, Jesús pu ca'nyíin jin huajíjhuaca' i junyúuca a jime' a'yaa pu tìjin:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —A'íjna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tìjin: Mu paj nyaj Dios, mu paj nyaj Dios, ¿ji'nye een jime' pej pij yanúuriej?

⁴⁷ Séecan i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj máanamua'ajri', a'yaa mu mij tyu'taxájtaca' tìjin:

—A'íj pu huatajé a'íjci i Elías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

⁴⁸ Aj pu'ij sáij jo'téechajraa tyi'tíj pu ujo'vá'tíj ti uhuájta'tyij, ajta je'en jaatyáaru'nyej nahuáj jime' ta'antzíjvi, aj pu'ij ciyéj jitze ja'antiyí'que'ej tì'ij ij já'ajchuii ta'aj ij Jesús huaye'en a'íjci jitze. ⁴⁹ Majta i séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tìjin:

—Che' a'yan eenye', tyata'aj jaaséj tipua'aj yatanyéj a'íjna i Elías tì'ij ja'cátoonyij.

⁵⁰ Aj pu'ij i Jesús, ajtáhua'aj ca'nyíin jin huajíjhuaca', tì'quij huamuí'.

⁵¹ Tì'ij a'yan tyí'rijcaj, a'íi pu i cíixurij ti itzijhuaj a'úu ti je'cáahuíi i tyeyúuj tzajta' acásujtza'an. Ajta huatóoca'tzij i chuéj, ajta jé'ta' ootatarixij i tyetyéj, ⁵² ajta antyícuunyi'huaxij jo'maj ja'va'námi'huajma'caa i maj meríj huácuij, a'íi mu mue'tíj huatájuuriaca' i maj tyámua' tyí'tyetyeítyeristaca'aj. ⁵³ Aj mu mij eetacíj jo'maj ja'va'námi'huajma'caa, tì'ij huatájuuriaca' a'íjna i Jesús, a'íi mu utyájrurij u chájta', jo'mej mij jéehua i tyeítyee huojo'sej.

⁵⁴ Ajta a'íjna i hua' capítan i xantáaru'uj, majta i maj jacha'íica'aj i Jesús, a'íi mu tyu'séj tì'ij huatóoca'tzij i chuéj, majta néijmi'i je'ej ti tyí'tíj rijcaa, aj mu mij jéehua tyu'tátziin, majta a'yan tyu'taxájtaca' tìjin:

—Je'can jime' pu a'íin pué'eenye'ej i yójra' i Dios.

⁵⁵ Séecan mu majta i úuca a' imuáj jo'tyu'úuj metyí'sejraca'aj, a'íi mu jamuán huací'ca'aj i Jesús tì'ij na'aj tyaja'rájraa a'ájna a Galileea, a'íi mu majta jahuúria'ca'aj. ⁵⁶ A'íi mu a'íin pué'een, a'íjna i Maríia, Magdala ti já'ma'can, ajta i sáij i Maríia hua' náanaj a'íjci i Jacobo ajta a'íjci i José, ajta je'en a'íjna i hua' náanaj a'íjma yojmua' i Zebedeo.

Meetyá'avaataca' a'íjci i Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Tì'ij arí huachúmua', sáij pu tyáati' ti chíjtyaanyi' aje're'nyej ti a'yan ántyapuaj tìjin José, a'áa pu já'ma'can chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tìjin Arimatea, a'íi pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Jesús jimi. ⁵⁸ A'íi pu'ij aje're'nyej a'íjci jimi i Piláato, tì'quij jaatáhuaviiri' i tyévira' i Jesús. Piláato pu'ij tyu'ta'íjtaca' maj jaatátuiire'en, ⁵⁹ aj pu'ij i José ja'ajtajá i tyévira', ajta jere'ijcataca' máantaj jime' ti jájcuaj, ⁶⁰ a'úu pu yo'tyájtoo i tyévira' i Jesús jo'tij oochán yo'ta'íjtaca' maj ju'tyíicha'ajra'nyij i tyanúxaj tzajta'. Tì'ij ij je'tyáanaj i tyetyéj jime' ti sicírara', aj pu'ij jó'raa. ⁶¹ Ajta a'íjna i Maríia, Magdala ti já'ma'can, ajta i sáij i Maríia, a'áa mu ja'ajtya'aj muá'raa a'ájna véjri' a ti jo'tyárutyi'ij jo'maj yo'tyájtoo.

A'íimaj i maj tyí'cha'íica'aj jo'tij Jesús ja'vá'nami'huaca'aj

⁶² Yaa ariá'pua'aj, mati'ij meríj tyámua' huóoruuj mej mij huóoso'pe'en, a'íimaj i maj tyihua'íjtye' i puariíj, majta i fariseos, a'íi mu néijmi'i aje're'nyej a'íjci jimi i Piláato, ⁶³ a'yaa mu tyaaté'exaa tìjin:

—Tavástara', a'yaa tu tyo'támua'reeri' ti a'yan tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyí'hue'tacare'ej, tì'ij ooj júuricaj, a'yaa pu tyu'taxájtaca' ti huéicaj xicáj

jitze huatájuuritaj. ⁶⁴ A'ij pu jin, pata'aj tyu'ta'íjtaj mej mij tyú'cha'íin jo'tij ja'vá'nami' 'asta na'aj quee mu tyojó'me'en huéicaj xicáj. Na'ríij quee i'ríj maj aje're'nyej mej mij jaanáhua'an i tyévira' a'íimaj i maj jamuán huací'ca'aj, aj mu mij a'yan tyihuo'té'exaatye'sij i tyeítyee tijin pu'ríj huatájuuriaca'. Ajta jéetze' pu je'ej pua'aj tye'mej quee ti'ij anaquéej tyu'hué'taca'.

⁶⁵ Aj pu'ij Piláato a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu tye'mej, metyi'cha'íij mu muá'ju'un. Séricuj mua'aj siata'aj tyámua' uyó'uurej, je'ej siaj tyee'yí'tin, ti'ij quee a'tíj jamuarie'ej i tyévira'.

⁶⁶ Mati'ij mij jo'cáj, majta tyámua' jáaruuj ti'ij quee a'tíj ja'antácuunaj, majta a'áa huojotyáhuui i xantáaru'uj mej mij tyú'cha'íin.

28

Ti'ij i Jesús huatájuuriaca'

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Ti'ij tya'náara'aj a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, tapuá'risima'caj pu ti'ij a'ájna i Maríia, Magdala ti já'ma'can, ajta i síij i Maríia, a'úu mu ujó'ju' mej mij yo'tyéesej jo'maj yo'tyá'avaataca'. ² Aj pu'ij jiye'tzín ca'nyíin jin huatóoca'tzij i chuéj, ji'nye síij ti tajapuá tyí'huíire' pu aje'cáanyej i jútye', a'áa pu jo're'nyej jo'maj yo'tyá'avaataca' i Jesús ti'quij ja'anta'íj i tyetyéj i ti jin eetyánami'huaca'aj jo'tij jóocun, ajta a'áan japuan jo'o'yíxij. ³ A'ájna i ti tajapuá tyí'huíire' naa pu tyi'tyatáatiyi'caa ti'ij maj tyóona'axcava'ra'an, ajta naa cuéevinavi' tyi'tyéchajca'aj ti'ij i séerij. ⁴ Mati'ij jaaséj a'íimaj i xantáaru'uj i maj tyí'cha'íica'aj, huápuí'ij mu tyu'tátziin majta juviváaca'aj a'íj mu jin eetavátzij, yaa pu cuxáa muáacuij. ⁵ Ajta i ti tajapuá tyí'huíire', a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íijma i úucaaj tijin:

—Caxu tyí'tziinye'ej. Nyáaj nu jamua'reej siaj a'íj tyáhuoonyij i Jesús, i maj jó'tatee. ⁶ Capu yajá'hua', ji'nye pu'ríj huatájuuriaca', a'yájna ti'ij tyaataxájtaca'. Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj jo'maj yo'tyéetyej. ⁷ Séricuj jiye'tzín jime' siata'aj huo'té'exaatye'en a'íijma i maj jamuán huací'ca'aj a'yan tijin: “Pu'ríj huatájuuriaca', a'áa pu jooméj a'ájna a Galileea ti'ij ajtáhua'aj a'áa huaja'ajsiire'en.” A'íi pu nye jitze juxié'va'ca'aj i nyaj nyeríj jamuaaté'exaa.

⁸ Majta a'íimaj i úucaaj ca'nácan mu jo'cáj, móoche' mu tyí'tziinya'ca'aj, majta jéehua jutyamua'va'ca'aj, a'íi mu mij jo'huáchajraa mej mij huojotyé'exaatye'en a'íijma i maj Jesús jamuán huacáj. ⁹ Aj pu'ij jiye'tzín i Jesús huatóosejrataca' a'íijma jimi i úucaaj ajta je'en huo'tatyójtjej. Aj mu mij i úucaaj ajtyáxiiriaca' majta ja've'vi'raxij i icájra'an jitze, majta jaatyánajchaca', ¹⁰ aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu tyí'tziinye'ej. Séricuj siata'aj huojotyé'exaatye'en i nye'ihuáamua' maj jó'ciinyej a'ájna a Galileea, a'áa mu nyeje'seejran.

Je'ej maj tyu'taxájtaca' i xantáaru'uj

¹¹ Móoche' mu huaju'caj a'íimaj i úucaaj, mati'ij séecan i xantáaru'uj i maj tyí'cha'íica'aj a'áa ja'rá'aj a chájta', aj mu mij néijmi'i huo'té'exaa a'íijma i maj puaríij tyí'ijtye' je'ej ti tyi'tíj huaríj. ¹² Majta i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', a'íi mu tyúusiij hua' jamuán i huásij, mej mij jaaxá'puí'intare'en je'ej maj ye'ej huárinij. Aj mu mij jéehua túmii huo'ta' a'íijma i xantáaru'uj, ¹³ a'yan metyihua'ixaatye'ej tijin:

—A'yaa xu mua'aj tyu'taxájt tijin tíca' imuáj siati'ij tyacu'tzísima'caj, a'íimaj i maj Jesús jamuán huací'ca'aj a'íi mu aje're'nyej mati'ij mij

jaanáhuaj i tyévira'. ¹⁴ Ajta tipua'aj jáamua'reej i tajtúhuan je'ej ti tyi'tíj huaríj, ityáj tu a'yan tyaaté'exaatye'ej ti'ij quee tyi'tíj je'ej jamuáa'uurej mua'ajmaj.

¹⁵ Majta a'íimaj i xantáaru'uj mati'ij ja'ancuria'aj i túmii aj mu mij a'yan huaríj je'ej maj tyihuo'ta'íj. Ti'ij na'aj yatij je're'nyej, a'yaa mu tyi'xaj néijmi'que' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti a'yan tyi'ja'yájna.

Jesús pu tyihuo'ta'íj i maj jamuán huacíj

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Majta i maj tamuáamuata' japuan síj ará'axcaa, a'áa mu jó'ju' a'ájna a Galileea, a'áa mu ja'rá'aj jiríj jitze ti'ij anaquéej tyihuo'té'exaaaj a'íjna i Jesús. ¹⁷ Ajta mati'ij jaaséej a'íjci i Jesús, aj mu mij tyámua' tyaatá', majta séecan camu tyá'tzaahuatya'ca'aj ti a'ín pué'eenye'ej. ¹⁸ Aj pu'ij Jesús ajtyáxiiriaca' hua' jimi ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Dios pu arí néijmi'i tyínaatá' nyej nyij néijmi'i jin antyínyamua'reeriaj u tajapuá nyajta íiyan cháanacaj japua. ¹⁹ Siata'aj sij jo'cíxi'in néijmi'que' i cháanacaj japua siaj sij huó'ixaatye'en i tyeítjee mej mij na'rá'astijre'en, siajta huó'íiraj nyúucaritze' i ti nyavástara', siajta nyúucaritze' i yójra', siajta nyúucaritze' i júuricama'ra' i Dios, ²⁰ siajta huo'mua'tyej mej mij néijmi'i ja'rá'astej je'ej nyaj nyeríj tyajamuaamuá'tyej. Nyajta nyáaj a'yaa nu ja'mua jamuán séeria'aj na'mej ti'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipué'rej íiyan cháanacaj japua.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Marcos

*Juan pu tyihuá'ixaatye' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)*

¹ A'yaa pu éenye'que' huatyóochej i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i Jesús i Ciriístu', yójra' ti pué'een i Dios.

² A'yaa pu tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i ti arí á'tyeej ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can tijin:

A'tíj nu huata'ítijij anaquéecan ta'aj a jime' tyu'taxáj,
tí'ij tyámua' tyimuáa'uurijtze'.

³ A'áa pu ja'vá'namuajre' i nyúucarij jo'tij quee já'tyi'tij, a'yan tijin:
“Tyámua' xu jáa'uurej i juyáara' i tavástara',
xaatajé'yitzi'tye' i juyáara'.”

⁴ A'áa pu jo'tóosejrataca' i Juan i ti huá'íiraca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'yaa pu néijmi'caa tyú'ixaaaj maj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi majta je'en huái'huaj, tí'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj quee xá'pui' huaríj a'íjci jimi.

⁵ Néijmi'i i tyeítjee a'áa maj tyaja'ránamuaj a judea majta a Jerusalén a'íi mu aje're'nyinyiica'aj mej mij jáanamuaj. Matí'ij mij jaataxájtaca' i maj quee xá'pui' huaríj i Dios jimi, aj pu'ij i Juan huo'íiri' a'ájna i játya'naj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Jordán.

⁶ Ajta a'íjna i ti tyí'chajca'aj i Juan a'íj pu jin tyí'taavijhuaca'aj i caméeyuj ju'xa' jime', ajta navíj jin ahuóoji'ca'ca'aj, ajta vítzi'cií ci'macaria'aj, ajta sarátjee cua'caria'aj itzitáj maj huáxoo. ⁷ A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijin:

—Síj pu ooj yaja've'mej ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, capu nyéetzij a'yan tyí'nyaci'puaj nyej nyij ja'ajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an. ⁸ Nyáaj nu nyeríj jamuáa'íiri' i jájtyij jime', ajta a'íjna a'íj pu jin já'mua'íiran i júuricama'ra' i Dios.

Jesús pu huái'huaca'

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ A'yaa pu a'ájna tyu'ríj, Jesús pu a'áa ja'rájraa a Nazaret, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, aj pu'ij i Juan jáa'íiri' i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaj tijin Jordán. ¹⁰ Tí'ij na'aj i Jesús tye'táaraa i jáata', aj pu'ij jaaséj ti antacúj i tajapuá tí'ij ij a'íj huaséj i júuricama'ra' i Dios ti aje'cáma'ca'aj, a'yaa pu huasé'rihua'aj tí'ij cúcuí'. ¹¹ Ajta je'en nyúucarij huánamuajri' ti uje'cánamuajrej u tajapuá, ti a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—Muáaj paj a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua jaxie've', i nyaj nyajta ja'antyíhuoj.

Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij quee já'tyi'tij

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Tí'ij a'yan tyu'ríj, aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tij i Jesús a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ¹³ A'áa pu'ij huá'puatyej xicáj já'tyeej, jo'maj tyi'tyán jo'cí'ca'aj simuáruunyij, ajta i tyiyáaru' tyí'tyasa'ca'aj tí'ij i Jesús ootyá'ítzeere'en i Dios jimi, capu a'yan tyá'raa a'íi mu jaatyáhuíi i maj tyí'huíire' i tajapuá Dios jimi.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea
(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴ Ti'ij eetyanámi'huacaj i Juan, aj pu'ij i Jesús ajo're'nyej a Galileea a'áa pu huojó'ixaa i Dios nyuucacaj. ¹⁵ A'yan tijin:

—Pu'ríj tya'rá'aj a'ájna i xicáara' jitze i ti a'yan tyí'iteeria'ca'aj ti'ij i Dios tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua. Siata'aj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi siajta jitzán tyú'ca'nyej i nyúucaria'ra'.

Jesús pu muáacuacaa huatajé i maj cue'tzi'puacaa
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶ Ti'ij Jesús a'áa ja'ajtyama'caj a'ájna véjri' jo'tij ja'vá'asej i jájtyij ti a'yan tya'rájtyapuaaj tijin Galileea, aj pu'ij a'íj huaséj i Simón ajta i Andrés ihuáaria'ra' ti pué'een. A'íi mu a'ín pué'eenye'ej i maj cue'tzi'puacaria'aj, a'áa mu mij jo'hua'naaj i tápi'narij. ¹⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'tajé tijin:

—Musio'té'yi'ij nyaj jamuán, nyáaj nu já'muamua'tyej siata'aj huo'tájeevej i tyeítyee nye jimi.

¹⁸ A'áa mu mij tyojopíj i tápi'narij mati'ij mij jamuán jo'cáj i Jesús.

¹⁹ Ti'ij té'ej áyee jo're'nyej, Jesús pu a'íj huaséj i Santiago ajta i Juan ihuáaria'ra' ti pué'een, a'íi pu hua'yojmua' i Zebedeo, a'áa mu ja'rátya'ca'aj i báarcuj jitze tyámua' metyi'uuriáaj i tápi'narij. ²⁰ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé, a'áa mu mij yooríeej i jutáataj Zebedeo i séecan jamuán i maj jahuiiria'ca'aj, mati'ij mij Jesús jamuán jo'cáj.

A'ájna i tyévi'j tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj
(Lc. 4:31-37)

²¹ Aj mu mij a'áa ja'rá'aj i chájta' ti a'yan tya'rájtyapuaaj tijin Capernaúm, a'ájna i xicáara' jitze mati'ij juso'pii, aj pu'ij i Jesús utyájrapij i tyeyúuj tzajta', ti'quij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej. ²² Majta i tyeítyee je'ej mu tyityo'tóomuajtyaca' je'ej ti tyihuá'mua'tyajca'aj, ji'nye a'yaa pu tyi'tyáxajtasima'aj ti'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, capu a'yan mati'ij i maj tyihuá'mua'tyajca'aj a'íjci jitze i yu'xarij i maj jin tyi'ijta. ²³ A'úu pu síj tyáati' jo'tyávaaca'aj i tyeyúuj tzajta' i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij a'yan tyu'tanyúj ²⁴ tijin:

—¿Ji'nye tyi'táj pa'uurej tajimí Jesús Nazaret paj já'ma'can? ¿Nyi a'íj jin mu po've'mej paj ta'antypuá'ritye'en? Nyámuamua'tye a'táj paj pué'een, nyajta jamua'reej paj a'ín pué'een i paj néijmi'i jin tyámua' een i Dios jimi.

²⁵ Aj pu'ij Jesús jajtyá'xíj i tyiyáaru', a'yan tye'ixáatye'ej tijin:

—Capáj ave'nyuuca'an iirájra' mu tyévi'j tzajta'.

²⁶ Ti'quij i tyiyáaru' jaatacá'tzij i tyévi'j ca'nyíin jime', aj pu'ij ca'nyíin huajíjhuaca' i tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj i tyévi'j ti'quij iirájraa. ²⁷ Néijmi'i mu tyu'tátzjin, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej jamuán ajta séej a'yan tijin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna? Ti'ij jájcuan jin tyí'mua'taj, ajta je'en naa tyu'xáxa'aj ti'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee. A'íi mu majta ja'tzaahuatye' i tyiyáaru' je'ej ti ye'ej tyihuo'tájeevij.

²⁸ Ajta je'en jiye'tzín néijmi'que' huámua'reeri'huaca' ti'ij na'aj a'ájna a Galileea je'ej ti tyi'táj huáruuj i Jesús.

Jesús pu tyáahuaj i mu'nyáara' a'íjci i Simón
(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Mati'ij iirácíj i tyeyúuj tzajta', Jesús pu hua' jamuán jo'mej a'íjma i Santiago ajta i Juan jo'maj ja'chej i Simón ajta i Andrés. ³⁰ A'íi pu a'áa jóoca'tyii i mu'nyáara' i Simón, tyí'cui'ca'aj a'ájna puístaca'aj. Aj mu mij

jaaté'exaa i Jesús, ³¹ a'íi pu'ij ajtyáxiiriaca' jimi, ti'ij ij jajví' i muáca'ra'an jitze ajta je'en ja'ajriáj, aj pu'ij jiye'tzín huatyápua'riaca' i ti puístaca'aj ajta je'en huatyóochej ti'ij tyihuó'cue'tyej.

Jesús pu jéehua tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Ti'ij huaré'chuxarij aj mu mij néijmi'caa ajóovi'tijxi i Jesús jimi a'íjma i maj tyí'cucui' majta i tyiyáaru' maj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, ³³ Néijmi'i mu mati'ij mana'aj a'áa maj jo'cháatimee a'áa ja'tyúusi i a pua'quéj jo'tij je'tyényinyi'ij, ³⁴ Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj i tyeítyee i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta jéehua hue'rá'ityaca' i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, capu ajta hua'tá'caria'aj maj huatányuunyij i tyiyáaru'uj, ji'nye a'íi mu jamua'ajcaa a'tij ti pué'eenye'ej.

Jesús pu huó'ixaa j i Dios nyuucaa j a'ájna jo'maj jóosi'rii

(Lc. 4:42-44)

³⁵ Iiya' pu'uj, ti'ij óoche' huatíca'caj, Jesús pu ájchej ti'quij eerájraa a'ájna a chájta' ta'aj ij jusíj huatyényuunyij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ³⁶ Ajta a'ájna i Simón majta i maj jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu uyó'huosij i Jesús, ³⁷ ajta mati'ij jáatyoj a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Néijmi'i mu muahuoo.

³⁸ Ajta a'ájna a'yaa pu tyihuo'té'exaa j tijin:

—Che'rěj tyiche' áyee jo'ré'nyej a'áa ti véjri' huaca'aj, a'áa nu nyajta huojoté'exaatye'ej i nyúucarij, ji'nye a'íj nu jin mujo'vé'mej.

³⁹ Jesús pu'ij néijmi'que' huáraa a'ájna a Galileea, hua'ixáatya'aj i nyúucarij jo'maj jóosi'rii ti'ij na'aj a'áa ti huaca'aj, ajta tyihua'huatya'aj i tyiyáaru'uj ti hua' tzajta' séjria'ca'aj.

Jesús pu séej tyú'huaaj ti cá'atzaj

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ Síj pu i tyáati' ti tyí'cui' ti cá'atzaj a' uré'nyej i Jesús jimi, tyitunútaj pu'ij ti'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj a'yan petya'ajxié'vi'ra'aj, tyináahuaatye' i nyaj tyí'cui'.

⁴¹ Jesús pu ja'ancu'vaxij, ti'quij jumuáca' jin ja'ajtamuariej ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tya'ajxié'vi'ra'. Pata'aj huarúj.

⁴² Aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti jin tyí'cui'ca'aj, ti'quij naa éenye'ej ta'raj.

⁴³ Ajta je'en i Jesús jaata'ityaca' a'yan jéehua tye'ícatye'ej tijin:

⁴⁴ —Cási', capáj a'tij ixaatye'ej, sulu áricuj pata'aj huatá'sejrataj a'íjci jimi i puaríj, pajta tyu'támu'vejritaj, a'yájna ti'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mata'aj mij a'íimaj jáamua'reej i puaríj tijin papu'ríj huarúj.

⁴⁵ Ajta a'ájna i tyévi'ij ti'ij jó'raa je'en pu huatyóochej ti yo'xáatajra'nyij je'ej ti tyi'tij jimi huaríj. A'íj pu jin quee che' i'riitaca'aj ti i Jesús utyájrutyej i ti huachájta'tajmee, sulu a'áa pu jó'yi'caaj jo'tij quee ja' a'tij, majta i tyeítyee a'náj tina'aj mu a'áa je'ré'nyinyiica'aj jo'tij je'ej jé'eenye'ej i Jesús mej mij jaaséj.

2

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

¹ Tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, Jesús pu ajtáhua'aj a'áa jo'tyájrurij a Capernaúm. Mati'ij jáamua'reeri' ti a'áa je'rácatyii i chi'táj, ² jéehua mu

i tyeítýee tyúusiij, camu che' á'vejrica'aj a'ájna a ti je'tyényinyi'ij, ajta i Jesús huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios.

³ Aj mu mij mamuáacuaj i tyeítýee séej ajo're'nyijtye i ti tyí'cui' ti quee tyéchavaaj. ⁴ Ajta jéehua mu i tyeítýee eetyóosiiria'ca'aj a ti je'tyényinyi'ij a'íj pu jin quee i'riitaca'aj maj ajtyáxiirej jo'tij i Jesús jo'tyávaaca'aj, aj mu mij antycíj i chi'ij japua, mati'ij mij ja'náacuj aj mu mij ju'cájtoo i ti tyí'cui'. ⁵ Ti'ij i Jesús huo'séj maj tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa i ti tyí'cui' tijin:

—Nyiyóoj, pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin quee xá'pui' huaríj.

⁶ Séecan mu a'áa ja'ajtyá'ca'aj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi mu mij a'yan tyí'riá'mua'aj tijin: ⁷ “¿Ji'nye tyóoca'nyej ti'ij a'yan tyí'xajtaj a'mújna? Nyúucaria'ra' pu je'ej pua'aj namuajre' i Dios jimi. A'íi pu'uj i Dios jaayí'tin ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee.” ⁸ Ajta i Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'mua'tzej? ⁹ ¿Tyi'tanyí quee tyési', nyi nyaj a'yan tyaaté'exaatye'en i tiquee tyéjchevej yee: “Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin quee xá'pui' huaríj i Dios jimi”, nusu nyaj a'yan yee: “Ájchesij, pajta ja'antyi'í'ij mua' utáatzij pajta je'en jó'ra'nyij”? ¹⁰ A'yaa nu nyij tyajamuaataséjratye'sij ti i yójra' i Dios ajta a'íjna jin antyúumua'reej íiyan i cháanacaj japua ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzeerej i Dios jimi.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee tyéchavaaj tijin:

¹¹ —A'yaa nu muéetzij tyí'mua'ixaatye', ájchesij, pata'aj ja'antyi'í'ij mua' utáatzij, áricuj jo'paj ja'chej.

¹² Aj pu'ij i ti tyí'cui' ájchej, aj pu'ij jatyíj i ju'utáatzij ti'quij jó'raa, néijmi'i metyi'séeracaj i tyeítýee. Aj mu mij néijmi'i je'ej tyityo'tóomuajtyaca' majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'yan metyi'xáataj tijin:

—Catu a'náj tyi'tíj a'yan tyu'séj.

Jesús pu jaatajé a'íjci i Leví

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús a'áa jo'mej jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, majta i tyeítýee jimi mu ajtyáxiiriaca', a'íi pu'ij tyihuá'mua'tyajca'aj. ¹⁴ Ti'ij a'áa joomá'caj a'íj pu huaséj i Leví, yójra' ti pué'een a'íjci i Alfeo, a'úu pu je'rácatyii jo'maj huaja'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaria'aj i Roma pujmua'. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Aj pu'ij i Leví ájchej ti'quij jamuán jo'mej.

¹⁵ Aj pu'ij a'yan tyu'ríj ti'ij i Jesús a'áa tyaja'cuaj'cáj jo'tij ja'chej i Leví, majta jéehua i maj huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaria'aj, majtáhua'aj séecan i tyeítýee i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, a'íi mu majta tyí'cua'ajcaa i méesaj japua, jamuán i Jesús majta i maj jamuán huacíj, ji'nye jéehua mu i maj Jesús jamuán huajú'ca'aj. ¹⁶ Séecan mu i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, i maj fariseos pué'een, mati'ij jaaséj ti i Jesús hua' jamuán tyí'cua'ajcaa, a'yaa mu tyihuo'ta'íhuo'ri' i maj jamuán huacíj i Jesús tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'íjna i ti tyaja'muamua'tyej tyí'cua'caa a'íjma jamuán i maj tyí'tyejijve' ajta hua' jamuán i maj jéehua já'itzeere'?

¹⁷ Jesús pu huó'namuajri', aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íimaj i maj quee tyí'cucui' camu a'íjci jimi ajo're'nyesij i ti tyí'hua'tacaa, sulu a'íimaj mu ajo're'nyej i maj tyí'cucui'. Canu nyáaj a'íjci

jìn mu jo've'mej nyej nyij a'íjma huatájeevej i maj tyámua' een, sulu a'íjma i maj jéehua ootyá'itzee i Dios jimi.

A'íj mu jaata'íhuo'ri' i Jesús je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en
(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸ Séej mu a'yan tyúu'itzi'va'ca'aj a'íimaj i Juan maj jamuán huací'ca'aj, majta i fariseos, aj mu mij séecan i tyeítjee aje're'nyej i Jesús jimi mati'íj mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjìn:

—A'íimaj mu ju'itzi'vee i Juan maj jamuán huací'ca'aj majta i fariseos, ¿ji'nye mej mij quee ju'itzi'vee i maj ajamuán huací'íj?

¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjìn:

—¿NyiQUIJ i'rij maj ju'itzi've'ej i maj huo'tá'inyej mej mij tyu'yé'esteje a'íjci jime' ti síj huatyényeíichij, tí'ij i ti huatyényeíichij ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj? Típua'aj ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj i ti huatyényeíichij, capu je'ej tyí'rij maj ju'itzi've'ej. ²⁰ Ajta a'yaa pu atyojo're'nyesij i xicáara' i maj jitzán já'vi'tin i ti huatyényeíichij, tí'ij a'ájna atyojo're'nyej, aj mu mij ju'itzi've'en.

²¹ Capu a'tíj jaacu'nya'puan i cáanarij ti mí'ma'can i cáanarij jime' ti jájcuaj, ji'nye huatyátzu'taj i cíxurij ti jájcuaj tí'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij ja'násujtza'naj i ti mí'ma'can, tí'quij jéetze' va'tíj anasúutza'nyij ja'mej. ²² Camu majta i nahuáj ti jájcuaj ucáto'sij i cíxo'rij tzajta' ti uriá'cue'rijhua, ji'nye a'íi pu újmue'rij tí'quij ootátzaanyij i cíxo'rij ti uriá'cue'rijhua, aj pu'ij jó'vesij i cíxo'rij ajta i nahuáj. A'íj pu jìn juxie've' maj ju'cájto'nyij i cíxo'rij tzajta' ti jájcuaj i nahuáj ti ajta jájcuaj.

A'íi mu jí'ijtzaanaxij i tyeríicuj i Jesús maj jamuán huacíj a'náj mati'íj pua'aj juso'pii

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³ A'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jo'tíj tyeríicuj ja'huasti', majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, mati'íj a'áa jooju'uj, a'íi mu huatyóohuij maj jí'ijtzaanaxi'in i muéeya'ra' i tyeríicuj. ²⁴ Majta i fariseos a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' i Jesús tíjìn:

—Cási', ¿ji'nye mej mij a'yan ricij i maj ajamuán huací'íj je'ej tíquee tyí'rij ti a'tíj a'yan rijcaj a'ájna i xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii?

²⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjìn:

—¿Nyi sequée mua'aj a'náj jo'jíjvej i yu'xarij jitze je'ej ti huaríj i David tí'ij huata'cuataca', majta i maj jamuán huacíj? ²⁶ Tí'ij a'ájna i Abiatar puaaríj jìn tyi'tyaváacaj, David pu utyájrurij i tyeyúuj tzajta' tí'quij jáacuaj i páan i maj jaatámu'vejritaca' i Dios jimi, i maj a'íi mana'aj jacua'caria'aj i puaaríj, ajta je'en a'íjma huacue'ej i maj jamuán huajú'ca'aj.

²⁷ Ajtáhua'aj pu i Jesús a'yan tyihuo'ixaaj tíjìn:

—A'ájna i xicáara' i maj jitzán juso'pii a'yaa pu tyo'xá'pui'intari'huaca' tí'ij huo'tyáhuire'en i tyeítjee, camu mej mij i tyeítjee jaatyáhuire'en a'íjci i xicáara' i maj jitzán juso'pii. ²⁸ A'íj pu jìn i yójra' i Dios a'ájna jìn antyúumua'reej i xicáara' i maj jitzán juso'pii.

3

A'íjci jime' i a'tíj ti ciyáaxara' i jumuáca' jitze
(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

¹ Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'úun jo'tyájrurij i tyeyúuj tzajta', síj pu tyáati' a'úun jo'tyávaaca'aj ti ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze. ² A'íi mu mij i fariseos ja'eeva'ca'aj a'íjci i Jesús mej mij jaaséj típua'aj tyáahuaatye'en

a'íjci xicáara' jítze i maj jitzán juso'pii, mej mij a'íjci jin tyi'tíj jitzán ujpuá'ritye'en. ³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaatajé a'íjci i ti ciyáaxara' i jumuáca' jítze tijin:

—Ájchesij iye'ej jé'ta' huatyéjchaxij.

⁴ Ajta je'en a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i séecan tijin:

—¿Tyi'tanyí jin je'ej tyí'rij ti'ij a'tíj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' jítze i maj jitzán juso'pii, nyi ti tyámua' huárinyij, ca' ti je'ej pua'aj huárinyij? ¿Nyi maj séej tyú'huaatye'en ca' maj séej antyipuá'ritye'en?

Majta a'íimaj camu je'ej tyu'taxájtaca'. ⁵ Aj pu'ij Jesús huo'séerajraa nyu'camu'íj, ajta huatóoxaamujrityej a'íjma jimi i maj quee jaxie'va'ca'aj maj jáanamuj, ti'quij a'yan tyaatajé a'íjci i tyáataj tijin:

—Huatátzaaraj mua' muáca'.

Aj pu'ij i tyáati' jaatátzaaraca' i jumuáca' ti'quij huarúj. ⁶ Aj mu mij a'íimaj i fariseos iirácij, mati'íj mij huatyóohuij maj jaaxá'pu'íntare'en a'íjma jamuán i maj Herodes jítze ajtyáma'can je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaajé'caj a'íjci i Jesús.

Jéehua mu tyeítjee a'áa ja'tyúusi jo'tíj ja'vá'asej i jájtyij

⁷ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, hua' jamuán i maj jamuán huacíj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tíj ja'vá'asej i jájtyij. Jéehua mu majta i tyeítjee i maj a'áa huacháatima'caa a Galileea jamuán huajú'ca'aj. ⁸ Mati'íj jáamua'reeri' je'ej ti va'cán jin tyi'muarie'ca'aj i Jesús, jéehua mu ujo'vá'ju' a'áa maj ja'ráacij a Judea, majta a Jerusalén, majta a Idumea, majta a Tiro, majta a Sidón, majta i maj Jordán já'ma'can. ⁹ Aj pu'ij jin i Jesús a'íjma huata'íj i maj jamuán huacíj maj báarcuj jáahuaviitze'en, ti'ij jitzán atyéyixi'in mej mij quee i tyeítjee jatzíinajyi'can. ¹⁰ Ji'nye pu'rij jéehua tyihuo'huaatya'ca'aj i maj tyi'cucui'ca'aj, a'íj mu jin i maj tyi'cucui' ajtyáxiiriaca' mej mij ja'ajtamuárie'en a'íjci i Jesús.

¹¹ Ajta mati'íj i maj tyiyáaru'uj hua'tzajta' séjria'ca'aj jaaséj i Jesús, a'íi mu jimi tyítunutaxij majta a'yan tyi'tyeijihuaca'aj tijin:

—Muáaj paj yójra' pué'een i Dios.

¹² Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj maj quee jaxajta hua' tzajta' i tyeítjee a'tíj ti pué'een.

Jesús pu hua'antyíhuoj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Aj pu'ij i Jesús a'áan jo'ojnyéj i jiríj japua, aj pu'ij huo'tajé a'tyán maj ja'ránajchaca'. Mati'íj néijmi'i tyúusiij, ¹⁴ tamuáamuata' japuan hua'puácaa pu antyíhuo, mej mij jamuán huací'ca'an ajta ti'ij huo'ta'íjtye'en mej mij jaariá'xaj i Dios nyuucáaj. A'yaa pu'ij huo'tamua'aj tijin i maj tyu'ta'íjtyi'rej, ¹⁵ ajta a'ájna jin tyihuo'ta'íj mej mij antyúumua'reeriaj maj hue'rá'ityej i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítjee. ¹⁶ A'íi mu mij a'íin pué'een i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej i ti hua'antyíhuoj: A'íjci i Simón, i ti ajta a'yan jaatamua'aj tijin Pedro, ¹⁷ a'íjci i Santiago ajta i Juan ihuáaria'ra' ti pué'een; a'íjma yojmua' i Zebedeo, i ti ajta a'yan huo'tamua'aj jime' tijin Boanerges a'yaa ti'ij huatóomua'aj tijin, Yójmua'mua' i maj tyényuuvej; ¹⁸ ajta a'íjci i Andrés, ajta i Felipe, ajta i Bartolomé, ajta i Mateo, ajta i Tomás, ajta a'íjci i Santiago, yójra' a'íjci i Alfeo, ajta i Tadeo, ajta i Simón i maj a'yan jatamuá'muaj tijin

cananeo, ¹⁹ ajta a'íjci i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote, a'íi pu a'íin pué'een i ti avíitzij jin tyu'tátuiirej a'íjci i Jesús.

Tyi'tíj mu jitzán ujpuá'rij i Jesús
(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

²⁰ Aj pu'ij té'ej i Jesús chi'táj jo'tyájrurij, majta mu jéehua tyúusiij i tyeítýee, capu ij i'riitaca'aj ti hua' jamuán tyú'cua'nyij i maj jamuán huacíj. ²¹ Mati'ij jáamua'reeri' i ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús jo'tij je'ej jé'eenye'ej, a'íi mu a'áa jo're'nyej mej mij já'anvi'tíj, ji'nye a'yaa mu tyí'xajtaca'aj ti arí huatyóotimue'ri'.

²² Majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'áa mu ja'ráacij a Jerusalén, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin: —Beelzebú, a'íjna i ti tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj, a'íj pu jitze juca'nyej a'mújna mu tyéviij tí'ij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj.

²³ Jesús pu huo'tajé, tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin: —¿Ji'nye tyí'rij ti i tyiyáaru' jusíj huatóomuaritye'en? ²⁴ Típua'aj i maj séej chájta'naj jitze aja'chej jé'ta' muáaciinyej, camu che' á'tyeeren, ²⁵ ajta típua'aj i tyeítýeristyamua'me'en i a'tíj jé'ta' muáaciinyej, camu majta che' á'tyeeren. ²⁶ A'yaa pu cha'tána'aj, típua'aj jé'ta' muáaciinyej i tyeítýeristyamua'me'en i tyiyáaru' majta je'en tyúucui'nyij, camu che' á'tyeeren, sulu a'íi mu antyipua'rij.

²⁷ Capu je'ej tyí'rij ti a'tíj utyájrurtyej jo'tij ja'chej i tu'huájca'nyej tí'ij tyi'tíj jaanáhue', típua'aj quee anaquéej jaatyáji'que'en, ji'nye a'yaa pu tyu'tái'riitarij tí'ij tyi'tíj jaanáhue'.

²⁸ A'yaa nu tzáahuatyira'aj jin tyajámua'ixaatye' ti i Dios tyihuo'tú'uunyi'raj néijmi'caa i tyeítýee i maj jin quee xá'pui' huaríj nusu tyi'tíj maj je'ej pua'aj tyu'taxájtaca'. ²⁹ Ajta típua'aj a'tíj je'ej pua'aj tyaataxáj a'íjci i júuricama'ra' i Dios, capu i Dios a'náj tyaatú'uunyi'raj, sulu a'íj pu jin jajpuéetzij ja'mej jusén jime'.

³⁰ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca', ji'nye a'yaa mu a'íimaj tyí'xajtaca'aj tijin tyiyáaru' pu tzajta' ú'sejria'ca'aj.

I náanajra' majta ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús
(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹ Aj mu mij a'áa ja'rá'aj i náanajra' majta i ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús, a'áa mu mij jéjre' jo'tyu'úuj mati'ij tyu'ta'íjtaca' maj uyo'tájeevej. ³² A'íimaj i tyeítýee i maj a'áa ja'taquéetima'caa i Jesús jimi, a'íi mu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna a náanaj, majta a'ihuáamua' mu mapua'quéj jo'tyú'uu, a'íi mu muahuoo.

³³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—¿A'tanyíj a'íin pué'een i nyináana majta i nye'ihuáamua'?

³⁴ Aj pu'ij huo'séerajraa i tyeítýee i maj jimi ataquéetima'caj, tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—A'íi mu a'íin pué'een i nyináana majta i nye'ihuáamua'. ³⁵ Ji'nye a'tíj ti tina'aj ti a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'íi pu a'íin pué'een i nye'ihuáara' ajta nyaj náanaj.

4

A'íjna i a'tíj ti tyí'huastyaa
(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Ajtáhua'aj pu i Jesús huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej a'ájna jo'tij ja'vá'asej i jájtyij. Majta je'en jéehua i tyeítýee tyúusiij, Jesús pu'ij báarcuj jitze atyájraa a'áa ti jáata' ja'cáva'ca'aj, majta a'íimaj i tyeítýee a'áa mu ja'ajtyequéetima'caa a tij jóo'asej i jájtyij. ² Aj pu'ij jéehua tyihuó'ixaaj séej jime' i nyúucarij.

A'yaa pu tyihuo'muá'tyej tijin:

³ —Xáanamuaajri' a'íjci: A'tíj pu a'áa jo'mej jo'tij tyajá'huaste'. ⁴ A'áa pu jooma'ca'aj jatahua'náaj i ímue'rij, séecan pu'ij a'áa jo'vatzájraa i juyéj jitze, aj mu mij i pína'see jaaré'je'puj i ímue'rij. ⁵ Ajta séecan pu a'áa jo'vatzájraa tyetyéj tzajta' jo'tij quee jéehua jo'choota', aj pu'ij jiye'tzín acáanyaxij i ímue'rij, ji'nye capu a'chu huácatyij i chuéj, ⁶ ajta tí'ij i xicáj eeré'nyej, aj pu'ij huariá'taj i ti arí ajnyéj, ajta quee a'chu ajo'canáana'ajma'caaj, a'íj pu jin huaria'huaj. ⁷ Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzájraa i tzicare'ej tzajta', tí'ij i tzicare'ej huahuásej aj pu'ij ja'vá'naj i ti arí ajnyéj, a'íj pu jin quee huáciiriaca' i ímue'rij. ⁸ Ajta séecan pu a'áa jo'vatzájraa jo'tij naa jo'éen i chuéj, a'íj pu'ij ajnyéj, ajta je'en jéehua huáciiriaca', séecan pu i ímue'rij a'yan tyi'ca'tyé'tya'ajma'caa i cúuxa'aj jitze síj tina'aj tya'ajtanyéj i ímue'rij a'chu seityéj japuan tamuáamuata' i jatzíj, ajta séecan a'chu huéecatyej, ajta séecan anxityej.

⁹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Í maj iityanamuaárajmee, miche' tyámua' naa tyáanamuaaj.

Ji'nye een jime' séej nyúucarij jin tyihuá'mua'tyej

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Tí'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu jusíj a'áa jo'tyá'itzee, majta i maj hua' jamuán ajo'tyú'uuca'aj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íj mu a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej ti huatóomua'aj a'ájna i nyúucarij ti jaaxájtaca'. ¹¹ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'ajmaj pu i Dios tyajá'mua'ixaatye' je'ej ti tyí'een jo'tij a'ín tyejé'ijtaj, ajta a'íjma i maj jéjre' maj jo'tyú'uu, a'yaa pu séej nyúucarij jin tyihuá'mua'tyen, ¹² mata'aj mij quee tyi'tíj huaséj tyij majta ma'unyéjnyej, majta je'en quee tyi'tíj huánamuaj, tyij majta iityanamuaárajme'nyij, camu mij majta ja'antzaahuatye'sij i Dios, tí'ij a'ín tyihuo'tú'uunyi'.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i a'tíj ti tyí'huastyaa

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi sequée yo'itéej xá'raa a'íjci i nyúucarij? ¿Ji'nye tyí'rij sij yo'itéej xá'ra'nyij i séecan i nyúucarij? ¹⁴ A'ájna i ímue'rij ti huaste', a'yaa pu een tí'ij i a'tíj ti huá'ixaatye' i Dios nyuucaaaj. ¹⁵ Séecan mu i tyeítýee a'yan een tí'ij i ímue'rij juyéj jitze ti huavatzájraa: a'íj mu mij tyámua' naa tyá'namuaj i nyúucarij, ajta matí'ij janamuáaran a'íj pu i tyiyáaru' jiye'tzín huo'huári'raaca i nyúucarij i maj meríj jú'mua'reeriaca'aj i jutzájta'. ¹⁶ Majta séecan a'yaa mu een tí'ij i ímue'rij tyetyéj tzajta' ti huavatzájraa: a'íj mu tyámua' naa tyá'namuaj i nyúucarij majta jutyamua've'ej ja'ancuriáa'sij, ¹⁷ ajta camu jéehua ajo'canáana'ajmee, camu mij juca'nyej, a'íj mu jin jajpuéetzij a'íjci jime' maj hua'xaahuari' i nyúucarij, na'ríj je'ej pua'aj mahuá'uuriaj, aj mu mij jiye'tzín yo'huá'xij i maj jitzán tyá'tzaahuatye'. ¹⁸ Majta séecan a'yaa mu een tí'ij i ímue'rij ti tzicare'ej tzajta' huavatzájraa: a'íj mu janamuaj i nyúucarij, ¹⁹ ajta jéehua

pu hua' jitze juxie've' je'ej maj tyi'tíj tyí'muarie', a'yaa mu tyá'xie've' maj jéehua tyi'toova'aj, majta jaxie've' maj néijmi'i tyí'ijcha'ij. A'íi pu hua' tzajta' huataséjre'sij, capu ij jaatá'sij ti jitzán huatyá'itzeere'en i nyúucarij. ²⁰ Séecan mu majta séejre' i maj janamuaj i nyúucarij majta ja'rá'astej, a'íi mu mij jéehua tyu'tyáhuüre'sij, a'yájna tí'ij i ímue'rij ti huahuásti'huaca' jo'tij jo'j're'en. A'íi mu mij a'yan tyu'tyáhuüre'sij tí'ij i ímue'rij ti huáciiriaca' a'chu seityéj japuan tamuáamuata' ti cure'tyé'tye'ejmee, majta séecan huéecatyej, majta séecan anxityej síij ajta síij.

A'íjna i tatzárij ti antyítaa i huootij jitze

(Lc. 8:16-18)

²¹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—¿Nyiquij i tatzárij mua'antyítieeraj mej mij cajún jityej ye'rájchetyij, ca' mej mij utáatzij jityej ye'rájchetyij? Capu xaa nyu'uj, sulu áan mu imuáj yo'ojchesij, ta'aj ij a' imuáj atányeerí'cij. ²² A'yaa pu cha'tána'aj, capu tyi'tíj jusén jin aviitzi'huaj ja'mej, sulu huataséjre'sij, na'ríij tyi'tíj maj aviitzi' jin mua'reej i jumua'tzíira'aj tzajta' a'íi pu ajta mua'reeri'huan.

²³ Mu siaj iityanamúáarajmee, tyámua' xu naa tyáanamuj.

²⁴ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Xaaséj tyi'tíj siaj namuj. A'chu siaj mua'aj tyi'tíj huo'tá'an i séecan, a'yaa pu cha'tána'aj i Dios mua'ajmaj tyajamuaatá'sij, ajta je'en jéetze' tyajamuaatá'sij. ²⁵ Ji'nye a'íjna i ti tyi'tíj cíi tyí'ijcha'ij, a'íi pu jéetze' tya'ancuriáa'sij, ajta i ti quee tyi'tíj tyí'cha'ij, a'íj mu tyáa'ri'raj a'chu ti tyi'tíj tyi'cha'ij.

I nyúucarij ti jaxaj a'íjci i ímue'rij ti huose'en

²⁶ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj i Jesús tíjin:

—A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj tí'ij a'tíj ti ímue'rij huahuástej i chuéj japua, ²⁷ ti a'yan cha'tána'aj tye'mej típua'aj tyáacusime'en a'íjna i a'tíj, na'ríij atányeerij, capu jamua'reeren je'ej ti ye'ej tye'ejnyésij típua'aj tíca' na'ríij tújca a'íi pu i ímue'rij acányesij ajta je'en huose'en. ²⁸ A'íi pu i chuéj jusíij tyámua' joorej tí'ij acányej i ímue'rij, aj pu'ij ajnyésij i xámue'ra' ajta je'en huatámueeya'aj, tí'quij i muéeya'ra' jitze canyáatira'sij i jatzíj. ²⁹ Típua'aj arí i jatzíj huáca'naj aj mu mij jaariá'siire'sij, ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán tyúutza'nyii.

A'íjna i nyúucarij ti jaxaj i mostáasaj jatze'

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj i Jesús tíjin:

—¿Ji'nye ye'ej tyí'rij tyej tyij a'yan tyaataxáj je'ej ti tyí'een jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, tyi'tanyí tin a'yan huasé'rin? ³¹ A'yaa pu een tí'ij i mostáasaj jatze' ti i chóota' atyáhuasti'huaca'. A'íi pu a'íin pué'een i jatzíj ti jéetze' cíleen ti íyan séejre' i cháanacaj japua, ³² ajta tí'ij atyáhuasti'huaj i jatzíj, a'íi pu'ij huose'en tí'quij jéetze' uhuatí'tí'ij ja'mej quee i ti tyí'huasti', tyámua' pu viváajma'aj tyi'tyáxamue'ej ja'mej, a'íj pu jin i'rítaj ja'mej maj i pína'see jitzán tyi'huó'ito'tye' a'íjci jityej i ti huáqueeniyi'iste'.

Je'ej ti ye'ej een jime' i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj séej nyúucarij jime'

(Mt. 13:34-35)

³³ A'yaa pu i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj i nyúucaria'ra' i Dios, jéehua pu tyihuó'ixaaaj séej nyúucarij jime', a'chu maj a'yan pújooriajva'aj mej mij yó'itej muá'ra'nyij. ³⁴ Capu tyi'tíj huá'ixaatya'ca'aj tíquee a'yan séej

nyúucarij jime', ajta a'íimaj i maj jamuán huacáj tyámua' pu amitéeria'can jin tyihuá'ixaatya'ca'aj jujíme'.

Jesús pu jaatyápua'rij i áacaj ajta i jájtyij ti tyúuta'hua'aj
(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ A'ájna xicáara' jitze ti'ij tyechúmua'risima'caj, Jesús pu a'yan tyi-huo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—Che'rej tyiche' antáçinyej után jitze pujmua'.

³⁶ A'áa mu'uj mij huaja'ajhua'xí i tyeítyee mati'ij mij yo'ví'tij i Jesús i báarcuj jitze a'áa ti jo'tyávaaca'aj, majtáhua'aj mu séecan hua' jamuán ujó'ju' séecan báarcuj jitze. ³⁷ Aj pu'ij ca'nyíin jin huatá'aacariaca', tyámua' pu apúutzarij tyi'tyúuta'hua'aj a'íi pu'ij atyáxijrihua'aj i báarcuj jitze, pu'ríj ij tin avá'ajistisima'aj i báarcuj jitze. ³⁸ Ajta a'íjna i Jesús pu huatácuj hua'huarita' pujmua' i tyeítyee tyi'ijmú'tzij pu huáca'tyii. Aj mu mij jaajístej majta je'en a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, çnyiquee a jitze juxie've' tyaj tyeríj tin atyácuí'sij?

³⁹ Aj pu'ij i Jesús ajchej ti'quij jaata'íjmuejri' i áacaj, ajta i jájtyij a'yan tyu'tajé tijin:

—Capáj che' jujhua'naj. Huatyápua'rij.

Aj pu'ij huatyápua'riaca' i áacaj ajta je'en naa tyo'rióoje'yaca' i jájtyij. ⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij tyi'tziinye'? ¿Nyi sequée xu tyámua' tyá'tzaahuatye'?

⁴¹ A'íi mu mij tyámua' tyu'tátziin, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej jamuán majta séej tijin:

—¿A'tanyíj pu'éen a'mújna, mej mij majta ja'astej i áacaj ajta i jájtyij?

5

A'íjna i a'tíj Gadara ti já'ma'can
(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ Aj mu mij után jitze pujmua' ja'rá'aj, a'yaa pu tya'rájtyapuaaj tijin Gadara. ² Ti'ij na'aj tye'táaraa i Jesús i báarcuj jitze, síj pu tyáati' jimi ajtyáxiiriaca' ti tyiyáaru' tzajta' ú'sejre'. A'íjna i tyáati' a'áa pu je'táaraa jo'maj i mui'chítyee já'ava'tacaa, ³ ji'nye a'áa pu já'chajca'aj. Capu i'riitaca'aj ti a'tíj jaatyáji'que'en, nyi cadéenaj jime'. ⁴ Mue'tíj mu'ríj ja'náji'ca'ca'aj i muáca'ra'an majta i icájra' jitze i cadéenaj jime', je'en pu jajtzá'na'aj, capu je'ej tyí'riitaca'aj ti a'tíj jaamué'tin. ⁵ A'náj ti na'aj pu a'áa jo'chá'canya'aj i jiríj jitze ajta jo'maj mui'chítyee já'ava'tacaa tújca ajta tíca', antyijíhua ajta tyetyéj jin curióoto'xa'aj. ⁶ Ajta ti'ij a'íj huaséj i Jesús, aj pu'ij ootatéj, ti'ij ij tyítunutaca' a'ájna véjri' jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, ⁷ ti'quij a'yan tyaatajé ca'nyíin jime' tijin:

—Capáj nyéetzij je'ej nyoorej, Jesús, i paj yójra' pu'éen i Dios ti néijmi'que' tyí'ijta. A'yaa nu tyí'muahuavíj i Dios jitze ma'can paj quee puéjtzij nyata'care'en.

⁸ A'yaa pu tyí'xajtaca'aj, ji'nye Jesús pu a'yan tyaatájeevaca'aj tijin:

—Tyiyáaru' mu paj je'ej pua'aj metyóomua'rej, iirájra' mu tyévij tzajta'.

⁹ Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye pua'antypuaaj?

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa nu antypuaaj tijin Legión, ji'nye tyámua' tu tyí'tyamui'ij.

10 A'íi pu'ij a'yan jéehua tyá'huaviiraca'aj a'íjci i Jesús tiqee hue'rá'ityacare'en a'ájna. 11 Ajta a'ájna véjri', jéehua mu i tuíxuj a'áa tyojóohuuiraca'aj, 12 a'yaa mu mij i tyiyáaru'uj tyaatáhuaviiri' tijin:

—Taata'ítyij i tuíxuj jimi taatá' tyej tyij hua' tzajta' utyájrutyey.

13 Aj pu'ij i Jesús huo'ta', mati'ij mij iiráacij i tyiyáaru' i maj tzajta' séjria'ca'aj a'íjci i tyéviij, aj mu mij i tuíxuj tzajta' utyájrurpiij. Majta i tuíxuj a'yaa mu ará'axcaa a'chu hua'puaj ví'ra'aj, a'íi mu mij jo'huáachajraa a'ájna pujmua' jo'tij ja'ancátyee, aj mu mij ufvátzij majta je'en jáata' atyáavatzij a'áa mu mij néijmi'i atyájcuii.

14 Majta a'íimaj i maj hua'cha'íica'aj i tuíxuj a'íi mu tyu'tátziin, mati'ij mij jó'ju' maj tyojo'taxáj i chájta', majta a'íjma i maj a'ímuáj antacháatimee. Aj mu mij aje're'nyey i tyeítyee mej mij jáamua'reej je'ej ti tyi'tíj huaríj. 15 Mati'ij a'áa jo're'nyey jo'tij je'ej jé'eenye'ej i Jesús, aj mu mij a'íj huaséj i tyéviij i tyiyáaru'uj maj tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'áa pu jo'tácatyii, capu che' jutimue'raca'aj, pu'ríj tyámua' éenya'ca'aj a'íjna i tyéviij. Jéehua mu i tyeítyee tyu'tátziin, 16 majta a'íimaj i maj jaaséj je'ej ti tyi'tíj huaríj, néijmi'i mu huo'té'exaa i tyeítyee je'ej ti tyáaruuj i tyéviij i tyiyáaru'uj maj tzajta' séjria'ca'aj, ajta je'ej ti tyi'tíj huó'ruuj i tuíxuj. 17 Aj mu mij huatyóohuij i tyeítyee maj jaatáhuaviij i Jesús ti jó'ra'nyij a'ájna.

18 Tí'ij i Jesús atyájraa i báarcuj jitze, a'íjna i tyéviij tyiyáaru' maj tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jaatá'an ti jamuán jó'me'en. 19 Ajta i Jesús capu jaatá', sulu a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej hua' jamuán a'ihuáamua', pajta je'en néijmi'i huo'té'exaatye'en je'ej ti muáaruuj i tavástara', ajta je'ej ti tyimuá'ancu'vaxij.

20 Aj pu'ij jó'raa i a'tíj, ajta je'en huatyóochej ti huo'té'exaatye'en i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Tamuáamuata' ti Chájta'najmee, je'ej ti tyi'tíj huáaruuj jimi a'íjna i Jesús, néijmi'i mu i tyeítyee je'ej tyityo'tóomuajtyaca'.

*A'íjna i íiti' ti tyí'cui' ajta i yójra' a'íjci i Jairo
(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)*

21 Tí'ij i Jesús huariá'raa i báarcuj jitze a'áa pu ja'rá'aj után jitze pujmua', aj mu mij jéehua i tyeítyee ajtyáxiiriaca', ajta i Jesús a'áa pu jo'tyéechaxij jo'tij jó'asej i jájtyij. 22 Aj pu'ij síj ará'aj i ti va'cán jin tyi'tyávaaca'aj hua' tyeyúuj tzajta', a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Jairo, tí'ij jaaséj i Jesús aj pu'ij tyítunutaca' a'chóota' jo'tij jo'tyéjvee, 23 jéehua pu a'yan tyaatáhuaviiri' tijin:

—Nyiyóoj pu á'me'rej, mujo'té'yi'ij pata'aj ja'ajtamuarie'en ta'aj huarúj, ajta je'en júurij já'ra'nyij.

24 Jesús pu'ij jamuán ujó'mej, majta jéehua i tyeítyee ujó'ju' hua' jamuán tyámua' mu mij tyityóotajchaca'aj. 25 Ajta hua' tzajta' i tyeítyee íiti' ti tyí'cui' pu ajo'tyávaaca'aj, pu'ríj tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj ti tyí'cui', a'náj tina'aj pu anámu'yaca'aj i xúure'ej. 26 Jéehua pu jajpuéjtzica'aj a'íjci jime' ti arí jéehua huó'íjtaca' i maj tyí'hua'tacaa jimi, pu'ríj ij néijmi'i tyaja'huóorieeca'aj, ajta capu tyi'tíj jarújtye'. Sulu a'yaa pu'uj jéetze' tyi'ijcuí'nyaca'. 27 Tí'ij tyú'namuajri' je'ej ti tyi'tíj huáaruuj i Jesús, a'íjna íiti' pu hua'huarita' i tyeítyee aje're'nyéej tí'quij ja'ajtamuariej i máancajra'an i Jesús. 28 Ji'nye a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tijin: “A'íj nu jin tyámua' rinyij tipua'aj nya'ajtamuarie'en máancajra'an.” 29 Tí'ij a'yan huaríj aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti

anámui'yaca'aj i xúure'ej, ajta a'yan jaata'aj i tzajta' ti arí tyámua' huaríj.
³⁰ Jesús pu jáamua'reeri' ti a'tíj tyú'huaaj ti tyí'cui', aj pu'ij pu ájvee
 huo'séerajraa i tyeítýee, ajta je'en a'yan tyu'ta'íhuo' tíjín:

—¿A'tanyíj na'ajtamuaríej i nyamáancaj jitze?

³¹ A'íimaj i maj jamuán huacíj mu a'yan tyaaté'exaa tíjín:

—Muáaj paj hua'sej maj jéehua i tyeítýee mua'tajche, pajta a'yan
 tyí'íhuo' tíjín: “¿A'tanyíj na'ajtamuaríej?”

³² Ajta i Jesús pu huo'séerajyi'caa i maj a'áa jo'váatima'caa, ti'ij jaaséj
 a'tíj ti ja'ajtamuaríej. ³³ Aj pu'ij i íiti' tyu'tátziin ajta tyóoviveesima'aj,
 ji'nye jamua'reeriaca'aj tyi'tíj ti je'ej jáaruuj, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' jo'tíj
 jo'tyéjvee i Jesús ti'quij jimi tyítunutaca', ajta je'en néijmi'i jaaté'exaa
 tzáahuatyí'ra'aj jime'. ³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjín:

—Nyiyóoj, a'íj paj jín tyámua' huaríj i paj tyá'antzaahuaj. Áricuj
 axáahuaj jó'ra' che' tyámua' mua'axcaj i paj períj huaríj.

³⁵ Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj i Jesús, mati'ij séecan ará'aj a'áa maj
 ja'chej a'íjci jamuán i ti va'cán jín tyi'tyéjvee i hua' tyeyúuj tzajta', a'yaa
 mu mij tyaaté'exaa i yo'puáara'an i ti tyí'cui' tíjín:

—Pu'ríj huamuí' a'yóoj. ¿Ji'nye pej pij pooj tyá'itzaaj mu maeestro?

³⁶ Ajta i Jesús, capu hua'antzaahuaj a'íimaj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa i
 yo'puáara'an tíjín:

—Capáj tyí'tziinye'ej, a'íi pu'uj juxie've' paj tyá'antzaahuatye'en.

³⁷ Ajta quee a'tíj huatá' mej mij jamuán ujó'ju', sulu a'íj pu'uj i Pedro, ajta
 i Santiago, ajta a'íjci i Juan, i ti ihuáaria'ra' pué'een i Santiago. ³⁸ Mati'ij
 a'áa ja'rá'aj jo'tíj ja'chej i yo'puáara'an a'íjci i ti huamuí', jéehua mu i
 tyeítýee huaséj i maj ca'nyíin jín tyóoyiinyisime'ej, ³⁹ aj pu'ij utyájrurij
 uchi'táj ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tíjín:

—¿Ji'nye mej mij je'ej uhuatyáhuaasij siajta jéehua juyiin? Capu
 muí'chij mu pá'ri'ij, sulu tyáacusij pu'uj.

⁴⁰ Aj mu mij i tyeítýee jaatya'atzájraa a'íjci i Jesús, ajta a'íi pu néijmi'caa
 iirá'ityaca', aj pu'ij a'íjna jo'ví'tij i táatajra' ajta i náanajra' ajta a'íjma i
 maj jamuán huajú'ca'aj, aj pu'ij a'úun jo'tyájrurij jo'tíj je'raca'tyii a'íjna i
 pá'ri'ij. ⁴¹ Ti'quij jajví' i muáca'ra'an jitze ajta je'en a'yan tyaatajé tíjín:

—Taliita, cuumi —a'íjna i nyúucarij, Taliita cuumi, a'yaa pu hu-
 atóomua'aj tíjín: Pá'ri'ij, muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatye', ájchesij.

⁴² Aj pu'ij ájchej i pá'ri'ij, ti tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj
 jájcha'iica'aj ajta je'en huatyóochej ti ajo'cha'canye'en. Majta a'íimaj i
 tyeítýee jéehua mu je'ej tyo'taséj. ⁴³ Ajta i Jesús jéehua pu huo'ta'íj maj
 quee a'tíj ixaatye'ej, ajta je'en tyu'ta'íjtaca' mej mij tyáacue'tyej a'íjci i
 pá'ri'ij.

6

Jesús Nazaret ti já'ma'can

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

¹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa jo'tíj jo've'sej, majta jamuán a'íimaj i maj
 jamuán huacíj. ² Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, aj
 pu'ij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej jo'maj jóosi'rii. Jéehua mu tyeítýee
 jáanamujri' a'íjci i Jesús, aj mu mij je'ej tyo'taséj majta je'en a'yan
 tyuú'íhuo'ra'ca'aj tíjín:

—¿Jo'quíj yo'rí'rej a'mújna i nyúucarij? ¿Jo'quíj ye'tyá' i ti'ij huápuí'ij
 tyojó'itej, ajta jaayí'tin ti tyi'tíj tyámua' tyu'taséjre? ³ ¿Nyiquee a'ín

pué'een i ti tyí'si'chacaa, yójra' i María, majta a'íin ihuáamua'mua' pué'een i Jacobo, i José, i Judas, ajta a'íjna i Simón? ¿Nyi mequee a'íimaj majta i ihuáamua'mua' i maj úucaa, tajamuán yéchej?

A'íj mu jin quee jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj. ⁴ Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Jo'tij na'aj mu tyámua' yó'sej a'íjci i ti jaxaj i nyúucaria'ra' i Dios, majta i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij ja'chej, majta i maj jamuán aja'chej, camu naa yó'sej a'íimaj.

⁵ A'íj pu jin quee i Jesús jéehua tyu'muáriej a'ájna, séecan pu avá'muarie'xij i tyeítyee, ajta tyihuó'huaa. ⁶ Ajta je'ej pua'aj tyóomua'ajcaj ji'nye camu i tyeítyee jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj.

Jesús pu huo'ta'ityaca' a'íjma i maj jamuán huacíj mej mij jaariá'xaj i Dios nyuucaaaj

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

A'áa pu i Jesús véjri' jo'chá'canya'aj, tyihua'mua'tyáaj. ⁷ Aj pu'ij huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ti'quij hua're'ityixij tyahua'puaj ma'can, ajta huo'ta'íj mej mij huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee. ⁸ A'yaa pu tyihuo'ta'íj maj quee tyi'tíj a'aj i maj jin huatyóohuüre'en i juyéj jitze, sulu maj a'íj mana'aj antyichóoj i tyáxu'uj. Capu juxié'va'ca'aj maj tyo'ca'íne'ej nusu maj túmii antyi'á'aj. ⁹ A'yaa pu tyihuo'ta'íj maj ajtóoca'queetya'xi'in, ajta capu huo'ta' maj hua'puácaa tye'entycáanarij. ¹⁰ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siatí'ij mua'aj chi'táj u'tyájrutyey, a'áa xu jo'tyá'itzeere'en a'chu siaj á'tyeeren a'ájna a chájta'. ¹¹ Ajta tipua'aj majá'hua' mequee jamuaja'tá'care'en siaj utyájrutyey, nusu mequee já'muanamuajracuj, xii'ráciiinyij siajta jaatáca'tzij i juca'quéj ta'aj ij cáaxij i chuéj, a'yaa mu a'íimaj tyá'mua'reeren maj ootyá'itzee i Dios jimi.

¹² Matí'ij mij eeráacij a'íimaj i maj jamuán huacíj, mej mij huo're'ixaatye'en i tyeítyee maj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi. ¹³ Jéehua mu hue'rá'ityaca' i tyiyáaru'uj maj hua' tzajta' séjria'ca'aj i tyeítyee, majta jéehua tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj a'íj mu hua'vá'huaatya'xij i aséityij i hua' mu'úutze'.

Matí'ij jaajé'caj a'íjci i Juan i ti huá'íiraca'aj

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴ Ajta a'íjna i tajtúhuan i ti a'yan ántyapuaj tijin Herodes, a'íi pu tyú'mua'reeri' je'ej ti tyí'muarie'ca'aj Jesús, ji'nye pu'ríj néijmi'que' mua'reeri'huaca'aj. Séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj a'íi pu huatájuuriaca', a'íj pu jin jaayí'tin ti a'yan tyí'muarie'ej.

¹⁵ Majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i Elías i Dios nyuucaaaj ti xajtaca'aj.

Majtáhua'aj séecan a'yan tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can, a'yájna matí'ij i maj ará'tyeej tyí'xajtaca'aj.

¹⁶ Tí'ij i Herodes a'yan tyú'namuajri', a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i Juan. Nyáaj nu jaata'íjtaca' maj ji'ijvéjchej i mu'úura' ajta ijíj arí huatájuuriaca'.

¹⁷ A'íi pu i Herodes jaata'íjtaca' maj ja'náji'que'en majta je'en je'tyáanaj a'íjci i Juan, ajta i íiti' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Herodías, a'íi pu íira'ra'an pué'eenye'ej i Felipe ti ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íjci i Herodes,

a'íi pu'ij i Herodes ja'ancuré'vi'tij a'íjci i íitaj i Felipe ti jatyévi'tinya'aj.
¹⁸ A'íj pu jin i Juan a'yan tyaaté'exa'ca'aj a'íjci i Herodes tijin:

—Capu a'yan tyi'tyéevijtij paj jatyévi'tinye'en mua' ihuáara' ti jatyévi'tinya'aj.

¹⁹ Herodías pu jájcha'íiria'ca'aj a'íjci i Juan, a'íj pu jin jaje'catamui'ca'aj, ajta quee pújoo'ra'aj, ²⁰ ji'nye Herodes pu jatzíinya'ca'aj, a'íi pu jamua'reeriaca'aj ti tyámua' tyí'tyevistaca'aj i Juan, ajta quee tyi'tíj jin á'itzeeria'ca'aj, a'íj pu jin jacha'íica'aj. Tyij ajta quee je'ej jájtyoove'ej je'ej ti huárinyij ti'ijta janamujraj, Herodes pu tyámua' naa tyá'namujraca'aj a'íjci i Juan. ²¹ Ti'ij tya'rá'aj a'ájna xicáara' a'náj ti ma'can i Herodes, jéehua pu tyeítýee huatá'inyej, mati'ij mana'aj i maj tyí'ijta, ajta i tyeítýee i maj va'cán jin tyityetyúu'pu' majta i maj jéehua juxie've' a'áa maj huacháatimee a Galileea. ²² A'ájna i yójra' i Herodías, a'íi pu utyájrurij u chi'táj ti'ij tyu'tyéeye'en jo'maj tyajá'cua'ajcaa, jéehua pu ja'ránajchaca' a'íjci i Herodes ti'ij tyu'tyéenyey, ajta a'íjma i maj jamuán tyi'cua'ajcaa, aj pu'ij i tajtúhuan a'yan tyaaté'exaa i íitaj tijin:

—Naaatáhuavij tyi'tíj paj je'ej tyí'xie've', nyáaj nu muaatá'sij.

²³ Jéehua pu a'yan tyéé'ixaaj ti jaatá'sij tyi'tíj ti jaatáhuaviiraj, ajta quee je'ej rinyij tipua'aj jaatáhuavij jé'ta' jo'tij a'íin tyihuajá'ijtye'. ²⁴ Aj pu'ij iirájraa a'ájna i íiti', ti'ij ij a'yan tyaata'íhuo'ri' i junáana'aj tijin:

—¿Tyi'tanyí nyaatáhuavij?

Aj pu'ij i náana'ra' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Huatáhuaviiri' i mu'úura' a'íjci i Juan i ti huá'íiraca'aj.

²⁵ Aj pu'ij ajtáhua'aj jiye'tzín utyájrurij i íiti' jo'tij je'rácatyii i tajtúhuan, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tyá'xie've' paj naatí'tye'en túxa'aj jitze i mu'úura' i Juan i ti huá'íiraca'aj.

²⁶ Aj pu'ij i tajtúhuan jéehua huatóoxaamujrityej, ajta arí a'yan tyu'taxájtaca' ti a'yan rinyij meeséeracaj a'íimaj i ti huotá'inyej, a'íj pu jin ja'rá'astee i junyúuca. ²⁷ Ti'quij séej i xantáaru' huata'ítyaca' ti'ij jaajé'caj ajta je'en u uyo'ta'ítyej i mu'úura' i Juan. Aj pu'ij i xantáaru' ujó'mej jo'tij je'tyánami' i Juan, ti'quij j'ijvéjchaca' i mu'úura' ²⁸ ajta je'en uya'rájtii i túxa'aj jitze. A'íi pu'ij a'íj huatí'ij i yójra' i Herodías; ti'ij ta'ij a'íin ayoo'í'tyej i junáana'aj.

²⁹ Mati'ij a'íimaj i maj Juan jamuán huací'ca'aj jáamua'reeri', a'íi mu ajo're'nyey mej mij yo'chueenyij i muí'chij, majta je'en ja'vá'naj.

Jesús pu tyihuo'cue'ej i maj anxí v'ra'aj ará'asej

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Ti'ij a'yan tyu'ríj, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi mu tyúusiij jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, mati'ij mij néijmi' i jaaté'exaa je'ej maj tyi'tíj huáruuj ajta je'ej maj tyihuo'mua'tyej. ³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Musio'té'yi'ij, tyiche' tajíimua'aj huátaso'pe'en majá'hua' jo'tij quee ja' a'tíj.

Ji'nye jéehua mu i tyeítýee ajo're'nyinyiica'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, majta jo'cí'ca'aj mamue'tíj i tyeítýee, capu ij i'riitaca'aj maj tyú'cua'nyij a'íjma jamuán i maj jamuán huacíj. ³² Ajta i Jesús majta i maj jamuán huacíj a'íi mu jo'cíj i báarcuj jitze, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij quee ja' a'tíj. ³³ Majta mue'tíj mu huoséj mati'ij jo'cíj, majta je'en huomuájtýaca', a'íj mu jin jui'icán ajo're'nyaxij jo'tij na'aj maj huacháatimee, a'íi mu

mij anaquéej a'áa ja'rá'aj jo'maj ja'ra'íxajche'. ³⁴ Tí'ij i Jesús eetáraj i báarcuj jitze, jéehua pu i tyeítýee huaséj, tí'ij ij huatóoxaamujri, jí'nye a'yaa mu huasé'rihua'aj mati'ij cánya'xii tiquee a'tíj huá'siiria'ca'aj, aj pu'ij huatyóochej tí jéehua tyihuó'mua'tyej. ³⁵ Tí'ij huatyéchumua'riaca', a'íi mu i maj jamuán huacíj aje're'nyej mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pu'ríj huachúmua', ajta quee a'tíj ya' ja'chej iie'e'ej véjri'.
³⁶ Hua're'ityixi' mu tyeítýee, mej mij jo'cixi'in jo'maj jo'cháatimee ajta mej mij tyi'tíj huánanan i maj jáacua'nyij.

³⁷ Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Mua'aj setyihuó'cue'tyej.

A'yaa mu a'íimaj tyityaatanyúj tíjin:

—¿Nyi a'yan petyá'xie've' tyaj ujó'ju' tyajta je'en a'yan tyeetyáxijtye'en i túmii a'chu tí jumue'tij hua'puaj anxityej xicáj jitze tyej tyij i páan huánanan tyej tyij tyihuó'cue'tyej?

³⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Séricuj xáahuo. ¿A'chunyéj pua'mácan mua'aj séjcha'ij i páan?

Mati'ij jáamua'reeri', a'yaa mu mij tyaaté'exaa tíjin:

—Anxíviij i páan majta hua'puaj i hue'tyéé.

³⁹ Aj pu'ij huo'ta'íjtaca' maj oorá'sej i tyeítýee metyamue'tijma'aj a'ájna i jo'tíj jo'tu'pij, ⁴⁰ a'yaa mu mij tyityo'rá'saca', séecan anxityej mu ara'ástima'aj, majta séecan huá'puatyej japuan tamuáamuata' mu ara'ástima'aj. ⁴¹ A'íi pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan tí anxíviij ajta i hue'tyéé i maj hua'puaj, jútye' pu'ij jo'nyéerij tí'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta je'en ja'antyítaaraxij i páan, tí'quij huo'rái'pu'uj a'íjma i maj jamuán huacíj mej mij a'íimaj huo'ráai'pu'tye'en i tyeítýee. A'íj pu ajta huo'rái'ij i hue'tyéé. ⁴² Néijmi'i mu tyú'cuaa i tyeítýee, majta tyámua' naa tyityaatajú'xaj, ⁴³ aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj jaariá'sii i páan tí avá'ítzee majta i hue'tyéé, tamuáamuata' japuan hua'puaj sicii mu mij tya'vá'jistej. ⁴⁴ Majta i tyétyacaa i maj tyú'cuaa, a'yaa mu ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj.

Jesús pu aja'vá'ma'ca'aj i jájtyij japua
 (Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵ Tí'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu huo'ta'íj a'íjma i maj jamuán huacíj maj atyáciinyej i báarcuj jitze mej mij a'íimaj anaquéej antáciinyej után jitze pujmua', a tí a'yan tyaja'rájtyapua tíjin Betsaida, ajta i Jesús a'áa pu ajo'tyá'ítzee tí'ij hua're'ityixi'in i tyeítýee. ⁴⁶ Tí'ij hua're'ityixi'ij, aj pu'ij i jiríj jitze antyíraa tí'ij huatyényuunyij i Dios jimi. ⁴⁷ Tí'ij huaré'chuixariaca', a'áa mu meríj jé'ta' joojú'ca'aj i jájtyij japua i báarcuj jitze mua'ráatya'aj. Ajta i Jesús pu jusíj ajo'tácatyii i jiríj japua, ⁴⁸ aj pu'ij huo'séj tí hua'tyesi'huaritya'ca'aj i maj huaju'caj i jájtyij japua, jí'nye a pu ja'va'aacaca'aj. Tí'ij tapuá'risima'caj, Jesús pu aje're'nyej a'ájna jo'maj joojú'ca'aj i báarcuj jitze, a'áa pu ja'vá'ma'ca'aj i jájtyij japua, pu'ríj tin hua'náje'yitye'sima'aj. ⁴⁹ Mati'ij a'íimaj jaaséj tí jájtyij japua aja'vá'ma'ca'aj, a'yaa mu tyu'muá'aj tí nyájcán pue'éenye'ej, aj mu mij huatyéjihuajra, ⁵⁰ jí'nye néijmi'i mu jaaséj majta tyámua' tyu'tátziin. Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Xaatyáapua'rij. Nyáaj nu a'íin pué'een, caxu tyí'tziinye'ej.

⁵¹ Tí'ij atyájraa i báarcuj jitze, aj pu'ij huatyápua'riaca' i tí huá'aacaca'aj, aj mu mij je'ej tyo'taséj, ⁵² jí'nye capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej

tì huaríj tì'ij jaatámui'rej i páan, ji'nye jujímua'aj mu tyóonaamuaj i jutzájta'.

Jesús pu tyihuó'huaa a'íjma i maj tyí'cucui'ca'aj a'ájna a Genesaret
(Mt. 14:34-36)

⁵³ Mati'ij antacíj i jájtyij japua, a'áa mu mij ja'rá'aj a tì a'yan tyaja'rájtyapuaj tìjin Genesaret, a'áa mu ye'riá'tapej i báarcuj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij. ⁵⁴ Mati'ij eetacíj i báarcuj jitze, jiye'tzín mu i tyeítyee jaamua'aj a'íjci i Jesús. ⁵⁵ A'íj mu jin jiye'tzín ootyáhuaachaca' mej mij hua'ria'tixij i utáatzij japua i maj tyí'cucui' a'ájna jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús. ⁵⁶ Ajta jo'tij na'aj tì jo'rén'yinyiica'aj, tì chájta'najmee tì c'le'en na'ríj tì viváajma'aj, a'áa mu huojoráatzajyi'caa i cáayej jitze, aj mu mij jahuaviiraca'aj tì huo'tá'an maj ja'ajtamuarie'en i máancajra'an jitze, ajta néjmi'i i maj ja'ajtamuarie'xij a'íi mu huarúj.

7

A'ájna i tì je'ej pua'aj joorej tzajta' i tyévi
(Mt. 15:1-20)

¹ Aj mu mij i fariseos ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, majta séecan hua' jamuán i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'áa maj ja'ráacij a Jerusalén. ² Mati'ij a'íimaj huoséj a'íjma i maj Jesús jamuán huacíj maj quee anomuéetya'xi'ij mati'ijta tyí'cua'ajcaj, a'yájna mati'ij tyeeyí'tihua'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu mij je'ej pua'aj tyihuá'xajtaca'aj. ³ (Ji'nye a'íimaj i fariseos majta i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu a'yan tyityaajú'ca'aj je'ej maj i hua' huásimua' tyéejyi'racaa'aj, maj anaquéej anomuéetya'xi'in mati'ijta tyí'cua'ajcaj. ⁴ Ajta tipua'aj umetyojo'vá'nanan, camu tyí'cua'nyij tipua'aj mequee anaquéej anóomuejtye'en. Majtáhua'aj séecan mui'caa tyí'ijyi'raj, metyí'jo'sica'aj i váasuj i maj jitzán ya'caa, majta i xá'rij, majta i tyúu'utaatzij.) ⁵ A'íj mu jin i fariseos, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi mu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tìjin:

—¿Ji'nye mej mij quee ja'astej i tahuásimua' yi'ráj i maj ajamuán huaci'ij, sulu a'yaa mu ricij maj xána'visi' tyí'cua'caa i jumuáca' jime'?

⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tìjin:

—Xá'puí' pu tyu'taxájtaca' i Isaías i tì tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, siaj mua'aj quee tyámua' een i jutzájta', tì'ij a'yan tyo'tyéyu'xaca' tìjin:

A'íj mu jin i tyeítyee naatyátzaahuatyej

maj tyámua' naa tyí'nyaxaj,

ajta i hua'xiéjnyu'caa

capu yevéjri' séejre' nye jimi.

⁷ Capu tyi'tíj huiire' tipua'aj manaatyáanajche:

ajta i maj huá'mua'tyej jujímua'aj mu jájtyo i jutzájta'.

⁸ Ji'nye mua'aj xu seríj yo'huá'xij je'ej tì i Dios tyu'ta'íjtaca' siaj sij a'yan huárinij je'ej maj i tyeítyee tyá'xie've'.

⁹ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa'j tìjin:

—Ajta siaj sij a'íjci jéetze' ará'astej i juyi'ráj, mua'aj xu quee ja'astej je'ej tì i Dios tyu'ta'íjtaca'. ¹⁰ Ji'nye a'yaa pu tyu'taxájtaca' i Moisés tìjin: “Tzáahuatyi'ra'aj paj jimi tyí'cha'íj a' táataj pajta a' náanaj”, ajta a'yan tìjin: “Siata'aj jaajé'caj a'íjci i tì je'ej pua'aj tyá'xaj i jutáataj na'ríj i junáanaj”.

¹¹ Siajta mua'aj a'yaa xu tyi'tá'caa tì a'tíj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i juhuásimua' yee Corbán (a'yaa pu huatóomua'aj

a'íjna i nyúucarij tijin mu'vérij pu pu'éen), ¹² siajta a'yan tyí'xaj tijin tipua'aj a'tíj a'yan tyihuo'té'exaatye'en, tiquee che' jitzán juxie've' tí'ij huo'tyáhuire'en i juhuásimua'. ¹³ A'íj xu jin mua'aj yó'hua'naj i nyúucaria'ra' i Dios a'íjci jime' i ja'muaye'raj siajta je'en séecan a'yan cha'taj siana'aj tyí'mua'tyej. Siajta séecan tyi'tíj jin a'yan jéehua ricíj.

¹⁴ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé i tyeítýee, tí'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Néijmi'i sianáanamuaaj, siajta yo'itéej xá'ra'nyij: ¹⁵ Tyi'tíj tina'aj tí jéjre' ma'can capu je'ej ja'uurej i tyévíj. Ajta i tí tzajta' ma'can a'íj pu xaa je'ej pua'aj joorej. ¹⁶ A'tíj tí iityánamuaaj che' tyámua' naa tyáanamuaaj.

¹⁷ Tí'ij i Jesús a'áa huojo'tyáhuui i tyeítýee aj pu'ij chí'táj jo'tyájrúpij, aj mu mij i maj jamuán huacíj a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej tí huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij tí huó'ixaaj. ¹⁸ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Nyi sequée siajta mua'aj yo'itéej? ¿Nyi sequée yó'itej tiquee je'ej joorej i tyévíj tyi'tíj tí jéjre' ma'can, ¹⁹ jí'nye capu tzajta' tyáru'pij i xiéjnyu'caria'ra' jítze, sulu xayáara' pu jítze aráyixaj, ajta je'en iiráamej i chuitiriáara'an jítze?

A'yaa pu'ij tyaataxájtaca' tí néijmi'i tyámua' tyí'een i tí tyí'cue'ri'.

²⁰ A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjna i tí tyévíj jítze éejnyinyii, a'íj pu xaa je'ej pua'aj joorej. ²¹ Jí'nye tzajta' i tyévíj, i xiéjnyu'caria'ra' tzajta', a'úu pu je'rányinyii i mua'tzíira'aj tí je'ej pua'aj een, tí ca'nyíjra'aj jatá'caa i tyévíj tí'ij jaataxié've'en tí séej jamuán huáhuu'nyij tiquee jatyévi'tin, tí'ij tyu'náhua'an, na'ríj tí tyu'jé'caj, ²² tí séej jamuán huóoxana'cire'en tí quee jatyévi'tin, tí tyí'nyacua'tzaj, tí je'ej pua'aj rijcaj, nusu tí huá'cuanamuaaj, tí je'ej pua'aj huojo'mua'raj, na'ríj tí je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj, ajta tí jéehua óotzaahuatye'ej, ajta quee jitzán juxié'va'aj je'ej tí tyihuá'huire' i séecan. ²³ Néijmi'i pu a'íjna tzajta' tyeje'rányinyii ajta je'en je'ej pua'aj joorej i tyévíj.

I íiti' tí séej chuéj japua já'ma'can tí ajta tyá'antzaahuaj

(Mt. 15:21-28)

²⁴ Aj pu'ij té'ej i Jesús a'áa jo'mej a'ájna a tí a'yan tya'rájtyapuaj tijin Tiro. A'áa pu chí'táj jo'tyájrúpij, jí'nye capu jaxie'va'ca'aj tí a'tíj jáamua'reej tí a'áa jo'tyávaaca'aj, ajta capu huatái'riitariaca' tí huatyóo'avaaj. ²⁵ Jiyé'tzín pu íiti' jáamua'reeri' tí séej tyiyójca'aj tyiyáaru' tí tzajta' séjria'ca'aj, a'íj pu'ij aje're'nyej tí'quij tyítunutaca' a'ájna jo'tíj jo'tyávaaca'aj i Jesús. ²⁶ Ajta a'íjna i íiti' capu Israel jítze ajtyáma'cantaca'aj, sulu a'áa pu já'ma'can a tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sirofenicia. A'íj pu'ij aje're'nyej tí'quij jéehua a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús tí jí'rámuaritye'en i tyiyáaru' tí tzajta' séjria'ca'aj i yójra'. ²⁷ Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Tyu'tá' maj anaquéej tyú'cua'nyij i hua'yojmua', jí'nye capu xá'puí' maj huái'pu'raj i páan i tí'ríj mej mij tzi'cáij huataí'pu'tye'en.

²⁸ A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i íiti' tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyavástara', ajta a'íjna i páan tí tye'nyíj i maj ja'cájhua'naj i tí'ríj a'íj mu jacua'nyij i tzi'cáij.

²⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjci jime' je'ej paj tyu'taxájtaca', áricuj axáahuaj jó'ra'. Pu'ríj iirájraa i tyiyáaru' tí tzajta' séjria'ca'aj a'yóoj.

³⁰ Tí'ij i íiti' a'áa ja'rá'aj a juchéj, a'íj pu jaaséj i juyój tí anjo'ojca'tyii i utáatzij japua, ajta i tyiyáaru' arí iirára'ajcaa i tí tzajta' séjria'ca'aj.

Jesús pu séej tyú'huaaj tiquee iityánamuaaj ajta tí quee tyo'ríi'rej

31 Ajtáhua'aj pu eerájraa i Jesús a'ájna a Tiro, a'áa pu hu-
atyéenyey a Sidón a'ájna a ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Tamuáamuata'
ti a'chájta'tajmee, ti'quij a'áa ja'rá'aj i jájtyij ti já'ajmua a ti a'yan
tyaja'rájtyapuaj tijin Galileea. 32 A'áa mu mij séej ayóotuiiri' i ti quee
iityánamuaj ajta quee tyo'rí'ria'ca'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' a'íjci i
Jesús ti japuan rámejca'aj a'íjci i ti tyí'cui'. 33 Aj pu'ij i Jesús je'ráavi'tij
a'ájna a tyeítýee tzajta', ti'quij juxityéj urújtya'xij i naxiéeta' ajta ju'í'rique'
ja'antyiméjri' i nyanuriáara' jitze. 34 Aj pu'ij jútye' jó'nyeeriaca', ajta
ucayáatiraa aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i tyáataj tijin:

—¡Efatá! (A'íjna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tijin:
“Antá'cuunaj”).

35 Aj pu'ij huarúj i ti tyí'cui'ca'aj, ti'quij ityanamuáaraj ja'raa, ajta
huatá'riitariaca' ti tyámua' naa tyu'taxáj. 36 Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj
maj quee a'tíj ixaaty'e'ej, ajta camu a'yan huaríj je'ej ti tyihuo'ta'íj, sulu
jéetze' mu huo'r'é'ixaa. 37 Néijmi'i mu je'ej tyityo'tóomuajtyaca', a'yaa mu
mij tyí'xajta'aj tijin:

—Néijmi'i pu tyámua' tyí'uurej. A'íi pu jaayí'tin ti tyihuo'huaaty'e'en
mej mij ityanamuáaraj muá'ra'nyij i nácuxie'ej, ajta mej mij tyu'taxáj i
maj quee tyo'ríi'réejmee.

8

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íjma i maj muáacuaj ví'ra'aj ará'asej (Mt. 15:32-39)

1 Tí'ij ooj i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Galileea, jéehua mu tyeítýee
tyúusiij, majta quee tyí'tíj tyí'cha'íica'aj maj jáacua'nyij, Jesús pu'ij huo'tajé
a'íjma i maj jamuán huacíj ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

2 —Nyényaxaamujritye' hua' jimi mu tyeítýee, ji'nye mu'ríj huéicaj
xicáj á'tyeej maj nyaj jamuán yahuatyú'uj majta quee tyí'tíj tyí'cha'íj maj
jáacua'nyij. 3 Ajta tipua'aj nyahua'r'é'ityixi'in mej mij jó'ciinyej i juchéj
mequee xu tyu'cuá'an, camu tyo'táviicue'raj i juyéj japua, ji'nye séecan
mu imuáj curiá'cixij.

4 A'yaa mu mij tyityaatanyúj i maj jamuán huacíj tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij tyaj tyihuo'cue'tyey a'yájna jo'tij quee a'tíj ja'chej?

5 Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'chunyéj mua'aj pua'mácan xaa'pu'sij i páan?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Arahua'puácaa.

6 Aj pu'ij jaata'íjtaca' maj oorá'sej i tyeítýee a chóota', ti'quij
ja'ancurái'puj i páan ti aráahua'puaj ará'asej, ajta tí'ij tyaatatyóotzi'ria'aj
i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij, ajta je'en huo'rí'pui'tyey i maj jamuán
huacíj, mej mij a'íimaj huo'rí'pui'tye'en i tyeítýee, a'yaa mu mij a'íjna
jin huaríj. 7 Majta mu je'cácaa i hue'tyéé tyí'cha'íica'aj, Jesús pu ajta
a'íjna jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta je'en huo'ta'íj maj huo'rí'tye'en
i tyeítýee. 8 Néijmi'i mu tyú'cuaa majta tyámua' tyityaataju'xaj, majta
je'en aráahua'puaj sicií jitze tya'vá'jistyaxij a'íjci jime' i páan ti avá'itzee
i ti antyítaarixij. 9 Majta i maj tyú'cuaa, muáacuaj ví'ra'aj mu a'chu
ará'axcaa. Aj pu'ij Jesús hua'r'é'ityixij i tyeítýee, 10 ajta je'en i báarcuj jitze
atyájraa hua' jamuán i maj jamuán huacíj, mati'ij mij jo'c'íj a'ájna a ti a'yan
tyaja'rájtyapuaj tijin Dalmanuta.

A'íimaj i fariseos mu jaatáhuaviiri' ti i Jesús huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ A'íimaj maj mu i fariseos aje're'nyej mati'ij mij huatyóohuij maj tye'e'íhuo' a'íjci i Jesús. Ajta mej mij tyi'tíj jin ja'antyimué'tin, a'yaa mu tyaatáhuaviiri' ti tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj mej mij jáamua'reej ti i Dios jimi jo've'mej. ¹² Aj pu'ij i Jesús tyámua' naa tyo'cayáatiraa ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Ji'nye mej mij a'íimaj i tye'ityee a'yan tyí'nyahuavii nyaj tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj?

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzáahuatyi'ra'aj jime' nyaj quee tyi'tíj jamuaataséjratye'sij.

¹³ Aj pu'ij ahuojoohuá'xij i tye'ityee, ti'quij ajtáhua'aj atyájraa i báarcuj jitze aj mu mij antacíj után jitze pujmua'.

A'íjna i huá'nyuucaa i fariseos i maj jin huá'cuanamuaj i tye'ityee

(Mt. 16:5-12)

¹⁴ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj i Jesús, a'íi mu yo'huá'xij maj ya'raai'pui'in i páan maj jáacua'nyij, séej mu'uj i páan hua'í'sima'aj i báarcuj jitze. ¹⁵ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'ta'íj tijin:

—Cási', tyámua' xu'uj a'íjci jime' i fariseos maj jajnájchi i páan, siajta a'íjci jime' maj jajnájchi i maj Herodes jitze ajtyáma'can.

¹⁶ Majta i maj jamuán huacíj a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj maj quee páan tyícha'íica'aj.

¹⁷ Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj tyúu'ixaatya'ca'aj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'xaj yee siaj quee páan tyícha'íj? ¿Nyi sequée xu yó'itej ca' sequée jamua'reej? ¿Nyi huá'pui'ij sequée tyi'tíj jó'itej? ¹⁸ ¿Nyi xa'va'ji'síjme'e' siajta quee tyi'tíj séej, siajta ajta naxiéjme'e' siajta quee tyi'tíj namuaj? ¿Nyi sequée che' jamua'reej? ¹⁹ Nyati'ij huo'rípu'uj i páan ti anxí'vica'aj a'íjma i tye'ityee i maj anxí ví'ra'aj ará'axcaa, ¿a'chunyéj pua'an sicii setya'vá'jistej a'íjci jime' i páan ti avá'itzee?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tamuáamuata' japuan hua'puaj sicii.

²⁰ —Arí nyati'ij huo'rípu'uj i páan ti aráahua'puaj ará'axcaa a'íjma i tye'ityee i maj muáacuaj ví'ra'aj ará'axcaa, ¿a'chunyéj pua'an sicii setya'vá'jistyaxij a'íjci jime' i ti avá'itzee?

A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Aráahua'puaj sicii.

²¹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyi sequée xu yó'itej?

Jesús pu ta'rácuun tyú'huaaj a'ájna a Betsaida

²² Mati'ij támij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Betsaida, aj mu mij ta'rácuun ajoovi'tij i Jesús jimi, mati'ij mij jaatáhuaviiri' ti ja'ajtamuarie'en. ²³ Jesús pu jajví' muáca'ra'an jitze a'íjci i ta'rácuun ti'quij je'ráavi'tij ajéjre' a'ájna jo'tij ja'chajta'. Aj pu'ij ju'í'rique' ja'rámejraxij a jíisa', ajta je'en ja'ráamuarij ti'quij jaata'íhuo'ri' tipua'aj arí ma'únyeerij ²⁴ Aj pu'ij i ta'rácuun atányeeriaa, ti'quij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tyétyacaa nu séej. A'yaa mu huasé'rin cuxáa ciyéj maj pué'een i maj mahuaci'ij.

²⁵ Jesús pu'ij ajtáhua'aj ja'ráamuariej a jíisa'an i ta'rácuun, aj pu'ij i tyáati' atányeeriaca' tí'quij huarúj. Pu'ríj tyámua' naa néijmi'i tyí'sejraca'aj. ²⁶ Aj pu'ij i Jesús jaata'ít'yaca' tí'ij jó'ra'nyij i juchéj, ajta a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Capáj utyáru'piche'en a chájta' pej pij a'tíj huaté'exaatye'en.

Pedro pu jaataxájtaca' ti i Jesús a'ín pué'een i Cirístu'
(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷ Tí'ij a'yan tyu'ríj, a'íjna i Jesús majta i maj jamuán huacíj, a'áa mu jó'ju' a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Cesarea de Filipo. Juyéj jitze mu ajooju'caj, tí'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacíj tíjin:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tyeít'ye'e a'tanyíj nyaj pué'een?

²⁸ Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj muáaj a'ín pué'een i Juan i ti huá'íiraca'aj, majta séecan a'yan tyí'xaj paj a'ín pué'een i Elías, majta séecan a'yan tyí'xaj paj síj a'ín pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

²⁹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyi'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?

Pedro pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Muáaj paj a'ín pué'een i Cirístu'.

³⁰ Ajta i Jesús pu huo'tá'ijmujri' maj quee a'tíj ixaatye'ej.

Jesús pu jaataxájtaca' ti mui'nyij
(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹ Jesús pu'ij huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej ti i yójra' i Dios jéehua jajpuéetzij ja'mej, majta quee jaxie'va'aj muá'ju'un i huásij, i maj va'cán jin tyityatatyíj i tye'yúuj tzajta', majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. A'yaa pu tyihuo'té'exaa maj jaje'catan, ajta je'en huéecaj xicáj jitze huatájuuritaj. ³² A'yaa pu tyámua' naa tyihuo'íxaaj a'huo'itéericán jime'. Aj pu'ij i Pedro je'ráavi'tij ajta huatyóochej ti jajtyá'xi'in. ³³ Ajta i Jesús pu juhuárita' cacháacajra, huo'séerajraa a'íjma i maj jamuán huacíj, aj pu'ij jajtyá'xij a'íjci i Pedro a'yan tye'ixaatye'ej tíjin:

—Ajtára' nye jimi, mu paj a'yan tyí'xaj tí'ij i tyiyáaru'. Capáj muáaj a'yan tyí'cej je'ej ti i Dios tyá'xie've', sulu je'ej maj tyá'xie've' i tyeít'ye'e.

³⁴ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacíj ajta i tyeít'ye'e, tí'quij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Típua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti quee a'yan rijcaj je'ej ti jusíj tyá'xie've', sulu che' ja'antyichóoj i jucúruuj nyaj jamuán jo'cha'canye'en. ³⁵ Ji'nye a'tíj ti tyúutyési'ria'aj tí'ij quee huámui'nyij, a'íi pu yo'riésij i ju júuricamej, ajta i ti huámui'nyij a'íjci jime' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, nusu ti ja'antzaahuaaj i nyúucaria'ra' i Dios, a'íi pu júurij ja'mej jusén jime'.

³⁶ ¿Tyi'tanyí je'ej tyeetyáhuire'ej i tyévi'j típua'aj néijmi'i huamué'tin i cháanacaj, ajta je'en yó'rieenyij i ju júuricamej? ³⁷ Nusu a'yájna ¿a'chúquij tyí'najchitan i tyévi'j tí'ij jáahuire'en i júuricama'ra'? ³⁸ Ji'nye típua'aj a'tíj nyetyevi'ra' nyéetzij na'ríj a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios hua' tzajta' i tyeít'ye'e i maj quee tyámua' een majta jéehua já'ítzeere', a'yaa pu ajta tyu'tóotyevi'ra'astaj i Yójra' i Dios a'ájna xicáara' tí'ij jitzán yava'cányesij i cháanacaj japua va'cán jin tyi'tyaváaj i Dios jimi, majta jamuán i maj tajapuá tyí'huire'.

9

Ti'ij i Jesús seequ'éj éenye'ej huataséjre
(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

¹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' maj séecan i maj yahuatyú'uj iiye'ej, a'íi mu quee jaxie've' maj huácui'nyij 'asta mana'aj quee jaaséj ti'ij yatanyéj i Dios ti'ij tyu'ta'íjtaj íiyan i cháanacaj japua a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

Ti'ij i Jesús seequ'éj éenye'ej huataséjre
(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Ti'ij aráseej xicáj tyoomá'caj, Jesús pu a'áan jo'ojnyéj i jirij japua, a'íjma pu jo'ví'tij a'íjci i Pedro, ajta i Santiago ajta a'íjci i Juan. A'áa pu'ij hua' jíisa' seequ'éj huatóosejrataca' i Jesús. ³ Tyámua' pu naa tyu'tyácueenariaca' i tyí'caanaria'ra' a'yájna ti'ij quee a'tíj tyeeyí'tin ti cáanarij a'yan tyu'tyájo'sin ti'ij a'yan tyi'cuéenavi'ij já'ra'nyij. ⁴ Majta a'ij huaséj i Elías majta a'íjci i Moisés, a'íi mu jamuán tyí'xajtaca'aj a'íjci i Jesús. ⁵ Pedro pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Maestro, xá'pu' pu naa tyaj yahuatyú'uucáj a'yájna. Tyiche' huéicacaa huátaahuaj i ináamuaj, síj ti muéetzij mua' arí ja'mej, ajta síj a'íjci i Moisés ajta síj a'íjci i Elías.

⁶ Ji'nye a'íimaj mu tyu'tátziin i maj jamuán, ajta i Pedro capu jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyu'taxáj. ⁷ Aj pu'ij jéetirij huataséjre ti'quij hua' japua acávi'rixij. Ajta i jéetirij tzajta' pu nyúucarij huatánamuajre ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu nyiyóoj pué'een i nyaj jaxie've', xáanamuajri'. ⁸ Aj mu mij, mati'ij ajoonyéjnye'riaca', camu che' a'tíj huaséj jamuán, a'íi pu'uj jusíj i Jesús ajo'tyávaaca'aj.

⁹ Mati'ij aje'cajú'caj i jirij jitze, Jesús pu huo'ta'íj maj quee a'tíj ixaatye'ej je'ej maj tyi'tíj tyu'séj, 'asta na'aj quee i Dios yójra' huatájuuritaj. ¹⁰ A'íj mu jin a'íin mana'aj jamua'reeriaca'aj, tyij majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj je'ej ti huatóomua'aj i ti huatájuuritaj. ¹¹ A'yaa mu tyaata'ihuo'ri' i Jesús tijin:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta ti i Elías anaquéj ya'uvé'nyesij?

¹² Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna ti i Elías anaquéj uvé'nyesij, ajta a'íin néijmi'i tyámua' tyí'uuren. ¿Ajta ji'nye ti'ij a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze ti i yójra' i Dios jajpuéetzij ja'mej majta je'en jaatyáxaahuataj? ¹³ Ajta nyáaj nu a'yan tyajá'mua'ixaatye' ti i Elías arí yatanyéj, majta i tyeítjee a'yaa mu jáaruuj je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj, a'yájna ti'ij tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze je'ej ti tya'ra'nyíche' jimi.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj
(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Mati'ij aje're'nyej jo'maj je'ej jé'eenye'ej i séecan i maj Jesús jamuán huacáj, a'áa mu huojo'tyó'j majta jéehua i tyeítjee aja'tyúusiiria'ca'aj hua' jamuán, majta séecan i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'íi mu tyihuá'ihuo'raca'aj menyínyu'cacuj. ¹⁵ Mati'ij jaaséj a'íjci i Jesús, néijmi'i mu ootyáhuaachaca' mej mij jaatatyójtje'en muutyámua'va'aj.

¹⁶ A'íi pu'ij a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin setyúu'ihuo' a'mújma jamuán?

17 Síij ti a'áa jo'tyávaaca'aj pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Maestro, a'yaa nu a'jimi jave'vi'tij i nyiyóoj, ji'nye tyiyáaru' pu tzajta' séejre' capu ij jata'caa ti huatányuunyij. 18 Jo'tij na'aj je'ej jé'eenye', i tyiyáaru' pu játya'sacaa ajta je'tariésij a chóota', ajta jéehua éejcueemuxa'rij i jutyényij jitze, ajta ancurioci'máaj i jutaméj jime', aj pu'ij té'ej huatyáciyaaxarij. Nu'ríj huo'táhuaviiri' i maj ajamuán huaci'ij maj jaatamuáaritye'en i tyiyáaru', majta a'íimaj camu pu jáaruuj.

19 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Tyeítyee séej quee tyá'tzaahuatye'. ¿A'chunyéj ooj juxie've' nyaj ja'mua jamuán yahuatyávaacaj? ¿A'chunyéj nyooj ja'mua jime' a'víicue'ria'aj na'mej?

—Mese've'vi'tij i tyamuéej.

20 Aj mu mij aye've'vi'tij i tyamuéej jimi i Jesús. Ajta ti'ij i tyiyáaru' jaaséj a'íjci i Jesús, a'íi pu jaatacá'tzij i tyamuéej, aj pu'ij arájvej a chóota' putahui'tzi'ij ajta éejcueemuxa'riaca' i jutyényij jitze. 21 Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' i táatajra' tijin:

—¿A'chunyéj arí á'tyeej ti a'yan tye'tyá'sacaa?

Ajta i táatajra' a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Ti'ij na'aj je'ej tyi'cíleenye'ej. 22 A'íjna i tyiyáaru' ti tzajta' séejre', mue'tíj pu áan yo'tyájríej i tiéj tzajta' ajta a jáata', ti'ij jaajé'caj. A'yaa pu'ij, tipua'aj peeyí'tihua'an paj tyáahuaatye'en, tá'ancu'vaxi' ityájma pajta taatáhuüre'en.

23 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye pej pij a'yan tyí'xaj yee: tipua'aj peeyí'tihua'an? Néijmi'i pu tyí'rij a'íjci jimi i ti tyá'tzaahuatye'.

24 Aj pu'ij i táatajra' i tyamuéej a'yan tyu'jjíhuaca' tijin:

—Nyáaj nu tyá'tzaahuatye'. Naatáhuüre' nyej nyij jéetze' tyá'antzaahuatye'en.

25 Ti'ij i Jesús huo'séj maj jéehua i tyeítyee ajtyáxiirisima'aj, aj pu'ij jajtyá'xij i tyiyáaru' ti tzajta' séejre' i tyamuéej, a'yan tijin:

—Tyiyáaru' mu paj quee iityánamuaj pajta quee atányuuevej, nyáaj nu a'yan tyí'mua'ijtye' paj jaatátoonyij mu tyamuéej pajta quee che' tzajta' utyáru'piche'en.

26 Aj pu'ij huajíjhuaca' i tyiyáaru', ajtáhua'aj pu jaatacá'tzij a'íjci i tyamuéej. Aj pu'ij iirájraa, a'áa pu yóoriej cuxáa ti jaajé'caj, a'íj mu jin mue'tíj a'yan tyí'xajtaca'aj tijin huamuí'. 27 Ajta i Jesús, a'íi pu jajví' muáca'ra'an jitze, ti'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huatyéechaxij i tyamuéej.

28 Ajta je'en i Jesús chi'táj utyájrúpij, aj mu mij i maj jamuán huacíj jujíme' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyej tyij quee ityáj pu jáaruuj tyaj jaatamuáaritye'en i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj?

29 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj jaatamuáaritye'en i tyiyáaru' ti a'yan een a'yaa pu tyúuxie've' sij huatyényuunyij i Dios jimi.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti muí'nyij

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

30 Mati'ij a'áa jo'cáj, a'áa mu huatyéenyej a'ájna a Galileea. Ajta i Jesús capu jaxie'va'ca'aj ti a'tíj jáamua'reej, 31 ji'nye avíitzij pu jin tyihuá'mua'tyajca'aj i maj jamuán huacíj. A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'íjna i Yójra' i Dios pu huatátuiiri'huaj a'íjma jimi i tyétyacaa, aj mu mij jaje'catan, ajta huéecaj xicáj jitze huatájuuritaj.

³² Majta a'íimaj camu yó'iteeca'aj tyi'táj ti huá'ixaatya'ca'aj, majta tyí'tziinya'ca'aj maj jaata'íhuo'.

¿A'tanyij a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've'?

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ A'áa mu ja'rá'aj chájta' ti a'yan tya'rájtyapuaaj tijin Capernaúm. Mati'ij merij chi'táj iiratyá'caj, Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí xúu'ihuo'raca'aj i juyéj jitze?

³⁴ Ajta capu síj huatanyúj, ji'nye a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj i juyéj jitze a'táj ti a'íin pué'eenye'ej i ti jéetze' juxie've'. ³⁵ Aj pu'ij i Jesús ooyíxij, ti'quij huo'tajé i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Tipua'aj a'táj jaxie'va'aj ti a'íin pué'eenye' i ti jéetze' juxie've', a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íin pué'eenye' i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyávaacaj, ajta je'en néijmi'caa huatyáhuire'en.

³⁶ Ajta je'en pá'ri'ij a'áa jé'ta' jo'tyéjchej a'íjma jimi, aj pu'ij jájtii ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

³⁷ —A'táj ti jaataxié've'en nyej jitze ma'can séej i pá'ri'ij ti'ij a'íjna, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej, ajta i ti nyéetzij naataxié've'en, capu nyéetzij na'aj naataxié've'ej, sulu a'íj pu ajta huataxié'vej i ti unyojo'ta'ítyaca'.

A'íjna i tiquee tájcha'íire', tajitzé pu ajtyáma'can

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸ Juan pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, séej tu huaséj ti a'nyúucaritze' huá'muaritya'ca'aj i tyiyáaru' i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee, aj tutyij jaatá'ijmuejri' ti'ij quee a'yan rijcaj, ji'nye capu tajitzé ajtyáma'can.

³⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Caxu ja'ijmuejraj, ji'nye tipua'aj a'táj a'yan rijcaj i maj jin je'ej tyo'taséj nyej jitze ma'can, capu a'náj je'ej pua'aj tyi'nyaxáataj ja'mej. ⁴⁰ A'íjna i ti quee tájcha'íire', a'íi pu tahuire'. ⁴¹ A'táj tina'aj ti cii tyajamuaatá'an i jájtyij siaj sij huaye'en a'íjci jime' siaj nye jitze ajtyáma'can, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios tyaatanájchitye'sij.

Tyi'táj ti jin jajpuéjtzij ja'mej tipua'aj a'táj ootyá'itzeere'en i Dios jimi

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² —A'táj tina'aj ti ca'nyíjra'aj jaatá'an ti'ij síj je'ej pua'aj huárinyij i tiquee xu a'chu tyá'tzaahuatye' nye jimi, jéetze' pu jatyáhuiríi maj ja'tyárieenyij i jájrij jitze tyetyéj va'cán ma'cave'ran i maj jin tyí'tixicaa.

⁴³ Tipua'aj mua' muáca' ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij, pe'entyivéjche, jéetze' pu muatyáhuiríi paj séej pana'aj ajta-muáca'aj júurij puaatyá'itzeere'en, quee paj hua'puácaa ajtamuáca'aj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'paj ya'ajpuéetzij puá'mej, jo'tij quee a'náj já'mui'nyij i tiéj. ⁴⁴ Jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'mui'nyij. ⁴⁵ Na'ríj mua' íicaj ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij je'ej pua'aj huárinyij, iiráavejchij, jéetze' pu muatyáhuiríi paj séej pana'aj iira'íicaj júurij puaatyá'itzeere'en, quee paj hua'puácaa iira'íicaj a'áa po'tyá'itzeere'en jo'tij já'taa, ⁴⁶ jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'mui'nyij. ⁴⁷ Na'ríj mua' jí'ij ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij je'ej pua'aj huárinyij, eetátichij, jéetze' pu muatyáhuiríi paj séej pana'aj ajri'sij a'áa po'tyájrutye jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, quee paj hua'puácaa

ava'ji'síjma'aj a'áa po'tyájrutye jo'tij já'taa, ⁴⁸ jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'mui'nyij.

⁴⁹ Ji'nye néijmi'i xu japuéjtzitaren siaj sij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en i jutzájta'. ⁵⁰ A'yaa pu tyí'huiire' i unáj ti'ij tyí'me'ra'catye'ej i cue'ráj, ajta tipua'aj rájxi'nyij i ti áncatzaj, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij ajtáhua'aj áncatzaj já'ra'nyij? Siata'aj mua'aj a'yan eenye' ti'ij i unáj siata'aj juxáahua'aj séjre'ej séej jamuán siajta séej.

10

A'íjci jime' i maj huatóotonyij

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

¹ Jesús pu eerájraa a'ájna a Capernaúm ti'quij a'áa jo'mej a Judea ajta a'ájna pujmua' a Jordán. Majtáhua'aj mu tyúusiij i tyeityee jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej, a'yájna ti'ij tyeeyí'tihua'aj. ² Aj mu mij séecan i Fariseos jimi ajtyáxiiriaca' i Jesús, ajta mej mij tyi'tíj jin jaatyámue'tin, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tipua'aj je'ej tyí'riitan ti i tyáati' jaatátoonyij i ju'íj. ³ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuaata'íj i Moisés?

⁴ A'yaa mu mij tyu'taxájtaca' tijin:

—Moisés pu tyu'tá' ti yu'xarij jaatapíjtye'en i ti jitzán á'yu'si'ij je'ej ti een jin jaatátoj i ju'íj.

⁵ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Moisés pu a'yan tyajamuaata'íj a'íjci jime' siaj mua'aj quee tyihuo'j'itej. ⁶ Ajta jájcuaj imuáj ti'ij i Dios jaatyátaahuaca' i cháanacaj, “Dios pu huó'taahuaca' i tyáataj ajta i ítaj.” ⁷ “A'íj pu jin i tyáati' mahuóohua'xij i juhuásimua', ti'ij ju'íj jamuán antyóonaxcaj, ⁸ a'yaa mu mij éenye'ej muá'ju'un i maj hua'puaj ti'ij síj na'aj i tyéviij.” A'íj mu jin quee che' hua'puaj, sulu síj pu'uj. ⁹ A'yaa pu'ij tyúuxie've' ti i tyáati' quee hua'ajtaja'puana'an i Dios ti hua'antyásiirej.

¹⁰ Matí'ij meríj chí'táj iiratya'caj, majtáhua'aj mu a'íj jime' tyaata'íhuo'ri' i maj jamuán huacíj. ¹¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tipua'aj a'tíj ju'íj huatátoonyij ajta je'en séej ancure'vi'tij, a'íj pu juxana'cire'en a'íjci jimi i ti anaquéj jatyévi'tinya'aj, ¹² ajta tipua'aj i íiti' jucín huatátoonyij ajta je'en séej jamuán huatyévice'en, a'íj pu ajta juxana'cire'.

Jesús pu hua' japua nyuu i ti'rúj

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ Matí'ij mij ti'rúj aye've'vi'tichej i Jesús ti'ij hua'ajtamuarie'en, aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj huo'tá'ijmujri' a'tyán maj ahua'ajvé'vi'tiicaria'aj. ¹⁴ Ti'ij i Jesús huo'séj je'ej maj rijcaj, aj pu'ij huatanyú'caca', ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Miche' yeve're'nyej mu ti'rúj nye jimí, caxu huá'ijmujra, ji'nye jo'tij i Dios tyejé'ijtaj a'íimaj mu antyúumua'reeriaj muá'ju'un i maj a'yan een matí'ij mu ti'rúj. ¹⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tipua'aj a'tíj quee a'yan tya'rá'astej je'ej ti i Dios tyí'ijta a'yájna ti'ij síj i pá'ri'ij, capu a'úun jo'tyárutyij.

¹⁶ Aj pu'ij xáxui'can tyí'ti'ijci, ajta tyámua' tyihuo'tyájtoo i Dios jimi hua'va'mu'íhua'aj séej ajta séej.

I tyamuéj ti chíjtyaanyi' pu Jesús jamuán tyu'taxájtaca'

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

17 Tì'ij i Jesús arí jo'yi' muúicaj sáij pu a'tíj aje'ré'nyej huatéechisima'aj, aj pu'ij tyítunutaca' i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maeestro mu paj tyámua' een, ¿ji'nye náarinyij tì'ij náaci'tyij nyaj júurij ná'ra'nyij jusén jime'?

18 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'yan petyí'nyejee yee nyaj tyámua' een? Sáij pu'uj séejre' i ti tyámua' een, a'íi pu a'ín pué'een i Dios. 19 Papu'ríj jamua'reej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca': “Capáj tyí'tyacui'care'en,” “pajta quee tyí'xana'cire'ej,” “capáj tyí'nahua'aj,” “capáj hue'tzij a'tíj taavijria'aj pajta quee a'tíj cuanamuj,” “huo'tyátzaahuatye' a' táataj pajta a' náanaj.”

20 Aj pu'ij i a'tíj a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Maeestro, néijmi'i nu nyeríj ja'rá'astej nyati'ij nyana'aj tyu'cíleenyi'tariaca'.

21 Jesús pu jaaséj ajta tyámua' tyo'tóomua'aj i jutzájta', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tyi'tíj pu ooj muá'itziitye', áricuj, néijmi'i tyu'tój i paj tyí'ijcha'ij pata'aj huo'rían i túmii i maj quee je'ej tyéejviicue'. A'yaa paj jéehua tya'ancuriáa'sij a'ájna jo'tíj i Dios já'sejre'. Pajta je'en mujo've'mej pej pij nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

22 Tì'ij jáanamujri' a'íjci i nyúucarij, jéehua pu huatóoxaamujri a'íjna i tyáati', ji'nye jéehua pu tyí'ijcha'íica'aj.

23 Aj pu'ij i Jesús huanyéeriajraa, ajta a'yan tyihuo'té'exaa i maj jamuán huacíj tijin:

—Tyámua' pu tyihua'tyesi'huaritye' i chíjtyaanyi'ij maj utyájrutyey jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj.

24 Majta i maj jamuán huacíj je'ej mu jo'tánamujri', a'íj pu jin i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyiyóojmua', tyámua' pu tyihua'tyesi'huaritye' i maj jéehua tyí'ijcha'ij maj a'áa jo'tyájrutyey jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj. 25 Jéetze' pu quee tyési' ti i caméeyuj anájra'nyij i pí'se'ej jitze, quee tipua'aj ti chíjtyaanyi' a'áa jo'tyájrutyey jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj.

26 Mati'ij a'yan tyáanamujri', jéetze' mu je'ej jo'tánamujri', a'yaa mu mij tyúu'íhuo'raca'aj séej jamuán majta séej tijin:

—¿A'tanyíj a'yan rinyij tì'ij jáahuíre'en i Dios jimi?

27 Aj pu'ij i Jesús hua'ráasej ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íjma jimi i tyétyacaa capu je'ej tyí'rij, ajta capu a'íjci jimi i Dios, ji'nye capu tyi'tíj jatyesi'huaritye' i Dios.

28 Aj pu'ij i Pedro huatyóochej ti a'yan tyaaté'exaatye'en tijin:

—Ityáj tu tyeríj néijmi'i tyu'tátoj i tyaj tyú'cha'íica'aj, tyej tyij ajamuán huací'ca'an.

29 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajámua'ixaatye' tijin tipua'aj a'tíj tyi'tíj jo'rieeniyj nye jimi, na'ríj ti i Dios nyuucaa' á'tzaahuatye', tipua'aj juchi'ij, na'ríj ju'ihuáamua', jutáataj nusu junáanaj, juyójmua' nusu juchuéj, 30 a'íi pu tya'ancuriáa'sij tì'ij ooj júurij íyan i cháanacaj japua, a'chu anxityey tyi'tíj ti je'ej tipua'aj chi'ij, na'ríj ju'ihuáamua', junáanaj na'ríj jutáataj, juyójmua' nusu juchuéj, tyij ajta jajpuéetzij, tì'ij utyájrutyey jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj, aj pu'ij ja'ancuriáa'sij i júuricamej tì'ij jusén jin júurij já'ra'nyij. 31 Majta mue'tíj maj ijíj a'ín pué'een i maj anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtirij, majta mue'tíj maj ijíj uvé'tyajtíj, a'íi mu anára'sij.

*Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mui'nyij
(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)*

³² A'áa mu joojú'caj a Jerusalén, ajta i Jesús pu anaquéej huama'ca'aj a'íjma jimi i maj jamuán huacáj. A'íi mu jéehua jutyamua'va'ca'aj, majta i maj hua' cújta' huajú'ca'aj a'íi mu tyí'tziinya'ca'aj. Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj jujíme' huo'tajé i maj jamuán huacáj, ti'quij huatyóochej ti huo'té'exaatye'en je'ej ti tyi'táj ja'uurej. ³³ A'yaa pu tijin:

—A'yájna siati'ij mua'aj seríj tyí'sej, ijíj tu'ríj jó'ju' a'ájna a Jerusalén, jo'tij jo'tátuiiri'huaj a'ájna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj tyihua'íjtye' i tyeyúuj tzajta', ajta a'íjma jimi i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi mu tyu'tá'sij maj jaajé'caj, majta a'íjma jimi tyu'tátuiire'ej i maj séej chuéj japua já'ma'can. ³⁴ A'íi mu jaatyáxaahuari'raj, majta jaatyávaxi'ij, majta jaatyétzi'tzique'muaxi'ij, majta jaje'catan, ajta huéecaj xicáj jitze pu huatájuuritaj.

*A'ájna i Santiago ajta i Juan a'íi mu jaatáhuoj je'ej maj tyá'xie'va'ca'aj
(Mt. 20:20-28)*

³⁵ A'ájna i Santiago ajta Juan, yójmua'mua' a'íjci i Zebedeo, a'íi mu aje're'nyej i Jesús jimi mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, a'yaa tu tyá'xie've' paj a'yan huárinyij je'ej tyaj ty-imuaatáhuaviiraj.

³⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye setyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij ja'mua jimi?

³⁷ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa tu tyá'xie've' paj taatá'an tyaj ajcára'sixi'in síj amuáca'ta' ajta síj a' útata' a'ájna pati'ij néijmi'i jin antyía'mua'reeraj.

³⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Caxu mua'aj jamua'reej tyi'táj siaj nyahuavii. ¿Nyi a'yan setyé'viicue' siaj jajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, siajta jó'viicue' maj i tyeítyee je'ej pua'aj jamuáa'uurej a'yájna mati'ij nyéetzij nyoorej?

³⁹ Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Ji'nye tyijta' putujoorej.

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj xu jajpuéetzij xá'ju'un nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, majta je'ej pua'aj já'mua'uuren mati'ij majta nyéetzij nyoorej, ⁴⁰ ajta canu a'íjci jin antyínyamua'ree nyaj jamuaata'an siaj ajcára'sixi'in síj nyamuáca'ta' ajta síj nya' útata', a'íjma pu ci'tyij i maj tyámua' een.

⁴¹ Mati'ij huó'namuajri' i séecan i maj tamuáamuata' ará'asej, muaatanyínyu'cacuca' a'íjma jimi i Jacobo ajta i Juan. ⁴² Ajta i Jesús pu huo'tajé, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa xu mua'aj tyá'mua'reej, je'ej maj ricij i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, ca'nyíin mu jin tyihua'íjtye' i tyeítyee, i maj va'cán jin tyityatatyíj, a'íi mu tyihua'íjtye' je'ej maj huárinyij i séecan. ⁴³ Ajta ja'mua jimi capu a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyí'rijcaa. Tipua'aj a'táj jaxie'va'aj ti va'cán jin tyi'tyaváaj já'ra'nyij, a'yaa pu tyúuxie've' ti néijmi'caa huatyáhuire'en, ⁴⁴ ajta i ti ja'mua jimi a'yan tyá'xie've' ti a'íin pué'eenye' i ti anájcay, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íin huo'tyáhuire'en néijmi'caa i séecan. ⁴⁵ Ji'nye i yójra' i Dios capu a'ájna jin mujo've'mej mej mij jaatyáhuire'en, sulu ti'ij huo'tyáhuire'en ajta hua' jitze ma'can huámu'nyij mui'caa i tyeítyee.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci i Bartimeo i ta'rácuun
(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Jericó. Ajta ti'ij i Jesús arí iiramá'caj a'ájna a chájta', majta cújta' huajú'ca'aj i maj jamuán huacíj, majta mue'tíj i tyeítyee hua' jamuán huajú'ca'aj, a'áa pu síj ta'rácuun je'tyácatyij véjri' juyéj jitze, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Bartimeo, yójra' a'íjci i Timeo. ⁴⁷ Ti'ij jáanamujri' ti a'íin aja'vá'ma'ca'aj i Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'íi pu i ta'rácuun huatyóochej ti a'yan tyu'jijhuaj tijin:

—Jesús, mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

⁴⁸ Mue'tíj mu i tyeítyee jaatá'ijmujri' ti quee jijhuaj, ajta a'íjna jéetze' pu ca'nyíin jin jijhuaca'aj a'yan tijin:

—Mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

⁴⁹ Aj pu'ij i Jesús oocháxij, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Usio'tájee.

Aj mu mij uyo'tajé i ta'rácuun, a'yan metye'ixaatye'ej tijin:

—Huatyá'ca'neye a tzajta', ájchesij, muachó've' i Jesús.

⁵⁰ Aj pu'ij ayóoraaxij i jumáancaj, ti'quij ájtzunaca' aj pu'ij aje're'neye i Jesús jimi, ⁵¹ Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye petyaaxie've' nyaj tyi'tíj huá'uurej a jimí?

Ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i ta'rácuun tijin:

—Maestro, nyáaxie've' nyaj atányeerej.

⁵² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pu'ríj paj jó'ra'nyij, papu'ríj huarúj a'íjci jime' i paj tyá'antzaahuaj.

Aj pu'ij jiye'tzín tyámua' huaríj i ta'rácuun ti'quij atányeeriaca', ajta je'en jamuán jo'mej a'íjci i Jesús jo'tij jooma'ca'aj i juyéj jitze.

11

Jesús pu utyájrurij a Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Mati'ij meríj avéjri' joojú'caj a'ájna a Jerusalén, a'áa mu ja'tanyéj jo'tij ja'chájta'najmee ti a'yan tya'ratyapuájmee tijin Betfagé, ajta a'ájna Betania. A'áa pu ja'chajta' i jiríj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Aseitúunajrimi, aj pu'ij i Jesús hua'puácaa huata'ítyaca' ² A'yan tyihuo'te'exaatye'ej tijin:

—Séricuj, siata'aj a'áa ja'tanyéj a chájta' a ti véjri' já'sejre', tipua'aj seríj a'áa ja'rá'astij, a'áa xu púuru' já'tyoonyij ti quee xu a'náj a'tíj japuan avá'caj, a'áa pu je'ejtápi'huaj ja'mej. Aj xu sij je'ejxista, siajta je'en uya'ráaja. ³ Tipua'aj a'tíj a'yan tyajá'mua'ihuo'raj yee: “¿Ji'nye sijta tya'rájxina mu púuru'?”, a'yaa xu tyaaté'exaatye'en yee: “A'íj pu jitzán juxie've' i tavástara’”, siajta a'yan tyaaté'exaatye'en tijin: “Jiye'tzín tu tyijta' yajavá'toosij”.

⁴ Mati'ij mij ujó'ju', a'áa mu mij pua'quéj cáayej jitze yo'tyoj a'íjci i púuru', a'áa pu je'ejtápi'huaca'aj avéjri' puéertaj jitze, mati'ij mij je'ejxistaca'.

⁵ Séecan maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, a'íi mu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí je'ej sioorej? ¿Ji'nye een jime' setye'ejxinaj mu púuru'?

⁶ A'yaa mu tyu'taxájtaca' je'ej ti i Jesús tyihuo'té'exaaaj, majta a'íimaj huo'ta' maj ja'ajnáanan. ⁷ Mati'ij mij yo'jáj i Jesús jimi a'íjci i púuru', mati'ij mij i tyúumaancaj tye'tyéveerej, ti'quij avé'yixij i Jesús i púuru'

japua. ⁸ Majta a'íimaj i tyeítyee jéehua mu i máancaj tyo'caváarajraa i juyéj jitze. Majta séecan xamuáj ucapíitiraa i juyéj jitze.

⁹ Majta a'íimaj i maj anáatya'aj huajú'ca'aj, a'íi mu huatyóohuij maj huajíjhua, majta i maj cújta' huajú'ca'aj i Jesús, a'yaa mu tyí'tyejijhuaca'aj tijn:

—Pu'ríj xá'pui', che' i Dios tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i ti yevé'mej nyúucaritze' i tavástara'. ¹⁰ Pu'ríj xá'pui'. Che' Dios jaatyáhuire'en tyámua' naa a'íjci ti yevé'mej i ti tyu'ta'íjtaj ti'ij ará'tyeej ti tyu'ta'íjtaca' i tahuáacixa', a'íjna i David. Ajta a'íimaj i maj tyí'huire' u tajapúa, miche' a'yan tyu'taxáj tijn a'yaa pu tyí'xa'pui'.

¹¹ Ti'ij ij i Jesús ujo'tyájrurij a'ájna a Jerusalén ajta je'en i tyeyúuj tzajta' jo'tyájrurij. Ti'ij néijmi'que' tyu'séerajra'aj aj pu'ij jó'raa a'ájna a Betania hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ji'nye pu'ríj huachúmua'ca'aj.

Jesús pu je'ej pua'aj tyaatajé i xápua' ti quee taca'ca'aj
(Mt. 21:18-19)

¹² Yaa ariá'pua'aj, mati'ij uja'ráacij a'ájna a Betania, Jesús pu huataí'cuataca'. ¹³ Ti'quij a'íj huaséj i xápua' ciyéj ti a' imuáj ja'távaaca'aj ajta jéehua tyáxamue'ca'aj, aj pu'ij ujó'mej ti'ij jaaséj tipua'aj taca'aj, ajta capu taca'ca'aj jéehua pu'uj tyáxamue'ca'aj, ji'nye capu a'áa putyí'rijcaa ti'ij pua'aj taajcaa. ¹⁴ Aj pu'ij a'yan tyaatajé a'íjci xápua' tijn:

—Capu che' a'náj a'tíj jacua'nyij mua' táque'.

Majta i maj ja'mua huacáj a'íi mu jáanamujari' je'ej ti tyaatajé.

Jesús pu jaajácuarej i tyeyúuj
(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, Jesús pu tyeyúuj tzajta' jo'tyájrurij ajta je'en huatyóochej ti hue'rá'ityej i maj a'úun tyó'tooça'aj ajta i maj a'úun tyó'nanaavej. Tye'tahuá'xij i tyihua' meesaj i maj japuan túmii hua'puata'tyiraca'aj i tyeítyee, ajta jo'maj i cúcui'see ja'tooça'aj, ¹⁶ ajta quee tyu'tá' ti a'tíj tyi'tíj ajóotisime'en a jé'ta' i tyeyúuj tzajta'. ¹⁷ Ajta je'en tyihua'ajmua'tyájrura a'yan tijn:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: “A'yaa mu jaatámua'sij i nye chi'ij tijn chi'ij maj tzajta' huatyényuunyij i Dios jimi néijmi'i i maj séej chuéj japua ja'chej”, siajta mua'aj a'yaa xu jáaruuj ti'ij jo'tij já'tyasta' jo'maj náhua'rij je'ráatyij.

¹⁸ Mati'ij a'yan tyáanamujari', i maj tyihua'íjtye' i puaríj majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi mu huatyóohuij maj jáahuonyij je'ej maj huárinij mej mij jaajé'caj i Jesús, ji'nye a'íi mu jatziinya'ca'aj, a'íjci jime' maj néijmi'i naa yó'sejraca'aj je'ej ti a'íin tyihuo'muá'tyej. ¹⁹ Ajta ti'ij huariá'tica'riaca', i Jesús majta i maj jamuán huacáj a'íi mu eeráacij a'ájna a chájta'.

Huatyáahuaj a'íjna i xápua'
(Mt. 21:20-22)

²⁰ Yaa ariá'pua'aj mu a'áa véjri' ja'tanyéj jo'tij ja'távaaca'aj i xápua', aj mu mij jaaséj ti arí huachica'aj tyétye' imuáj i junáana' jitze. ²¹ Aj pu'ij i Pedro, jo'támua'reeri' je'ej ti tyu'ríj, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijn:

—Maeestro, cási', pu'ríj huatyáahuaj i xápua' i paj je'ej pua'aj tyaatajé.

²² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Setyá'antzaahuatye' i Dios jimi. ²³ Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tìpua'aj a'tíj a'yan tyaaté'exaatye'en i jiríj yee: “Tyíchesij a'májna atyájrutyij i jájritze'”, ajta quee seequéj tyi'mua'astíj, sulu ti tyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tye'mej, aj pu'ij a'yan tye'mej. ²⁴ A'íj nu jìn a'yan tyajá'mua'ixaatye' tìjìn tyi'tíj siaj mua'aj je'ej tyu'táhuosij i Dios jimi, a'yaa xu tyá'antzaahuatye'en siaj seríj ja'ancuriáa', aj xu sij ja'ancuriáa'sij. ²⁵ Ajta siati'ij tyényuusime'en i Dios jimi, setyihuo'tú'uunyi' a'tyán maj jamuájcha'íire', ta'aj ij ajta i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre' mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'. ²⁶ Ajta tìpua'aj sequée tyihuo'tú'uunyi' i maj jamuájcha'íire', capu ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre' i siaj jìn quee xá'pui' jimi huaríj.

I ti jìn antyúumua'reej i Jesús

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷ Aj mu mij majtáhua'aj a'áa jó'ju' a Jerusalén. Tì'ij i Jesús a'áa ja'ajcayi'cáacaj i tyeyúuj jítze, aj mu mij a'íimaj ajtyáxiiriaca' i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jítze i maj jìn tyí'ijta majta hua' jamuán i huásij, ²⁸ mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tìjìn:

—¿Tyi'tanyí jìn petyi'tyéjvee pej pij a'yan ricíj? ¿A'tanyíj muaatá' pej pij a'yan rijcaj?

²⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tìjìn:

—Nyajta nu nyáaj séej tyajamuaata'íhuo'raj, tìpua'aj sianaaté'exaatye'en, aj nu nyij nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jìn tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricíj. ³⁰ ¿A'tanyíj ja'antyíhuoj a'íjci i Juan tì'ij huá'íiraca'aj i tyeítyee, nyiquij i Dios, ca'mij i tyeítyee? Sianaaté'exaatye'.

³¹ Aj mu mij huatyóohuj maj tyi'huó'íhuo' séej jamuán majta séej a'yan tìjìn:

—Tìpua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye'en yee Dios pu uyo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyitaaté'exaatye'ej yee: “¿Ji'nye een jime' sequée ja'antzaahuaj je'ej ti tyu'taxájtaca'?” ³² Ajta capu je'ej tyí'rij tyaj a'yan tyaaté'exaatye'en yee i tyeítyee mu uyo'ta'ítyaca'.

A'yaa mu tyu'taxájtaca', ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítyee, majta néijmi'i i tyeítyee a'yan tyá'tzaahuatya'ca'aj ti i Juan a'íin pue'éenye'ej i Dios jítze ma'can ti tyí'xajtaca'aj. ³³ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tìjìn:

—Catu jamua'reej.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tìjìn:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jìn tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricíj.

12

A'íjci jime' i maj tyí'muijhuacaa, i maj je'ej pua'aj huaríj

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

¹ Aj pu'ij i Jesús huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en séej jime' i nyúucarij. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tìjìn:

—A'tíj pu úuvaj huahuástej ajta je'en jariá'naj, aj pu'ij tyi'tíj hu- atyátaahuaca' i ti jìn jaatyájacha'xi'in i úuvaj, ajta tyi'tíj ajtaahuaca' ajtyéevi' i maj japuan utyúuj muua'íxie're'en i maj tyí'muijhuacaa. Ajta je'en séecan huatanyéjtye i chuéj mej mij tyaanájchitye'en círa'tzuj, tì'quij jó'raa a'íjna i a'tíj séej chuéj japua. ² Tì'ij tya'rá'aj a'náj maj jaju'racaa i úuvaj, séej pu huata'ítyaca' ti jimi tyí'huíre' tì'ij huotáhuaviij

a'chu ti jaci'puaj a'íjci i a'tíj. ³ Majta a'íimaj i maj tyí'muijhuacaa a'íi mu jaatyéevi' a'íjci i ti huata'íjtyi'rej, majta jaatyáavaxij a'yaa mu'uj tyaata'ityaca' camu tyi'tíj jaatá'. ⁴ Aj pu'ij i ti jachuéj ajtáhua'aj séej huata'ityaca', majta mu a'íjci huatyáto'sij tyetyéj jime' mati'ij mij tyaapuéj i mu'úura' jitze, majta jajtyá'xij. ⁵ Ajtáhua'aj pu séej huata'ityaca', a'íj mu mij huajé'caj. Aj pu'ij ajtáhua'aj séecan huata'ityaca', a'íjma mu majta huatyáavaxij, majta séecan huácuij.

⁶ Óoche' pu sáij á'itzeeria'ca'aj, yójra' a'íjci i a'tíj, jéehua pu jaxie'va'ca'aj a'íjci. A'íj pu'ij huata'ityaca' a'yan tyi'mua'astíj tíjin: “Ma'antzaahuatye'sij a'íjci i nyiyóoj.” ⁷ Majta i maj tyí'muijhuacaa a'yaa mu tyi'huóo'ixaaj tíjin: “A'múu pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, tyiche' jaajé'caj, ta'aj néijmi'i tyitáaci'tyij.” ⁸ Aj mu mij jaatyéevi' a'íjci i yójra', majta jaajé'caj, mati'ij mij jí'rájrie.

⁹ —¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj, ji'nye rinyij a'íjna i ti ja'a'rij i chuéj ajta i úuvaj? A'íi pu aja'va'ma'aj ja'mej ti'quij huá'cui'nyij i mej tyí'muijhuacaa, ajta je'en séecan huatapuéjve'sij i chuéj ajta i úuvaj.

¹⁰ ¿Nyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij jitze a'íjci i nyúucarij? A'yaa pu tyá'xaj tíjin:

A'íjci i tyetyéj maj ayoohuá'axij i maj chi'ij tyí'ta'huacaa, a'yaa pu tye'rájraa ti a'íin pué'eenye'ej ja'raa i ti jéetze' juxie've'.

¹¹ A'yaa pu jáaruuj i tavástara', a'íi pu a'íin pué'een i ti naa ta'sejratye'.

¹² Aj mu mij tyu'tatyésej maj jaatyéevi' i Jesús, ji'nye a'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti a'íjma huataxájtaca' a'íjci i nyúucarij jime'. Majta huá'tziinya'ca'aj i tyeítýee, a'íj mu jin jaatáto'j, mati'ij mij jo'cíj.

A'íjci jime' i maj huá'ijjva'ca'aj

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³ Mati'ij mij séecan huata'ityaca' i Jesús jimi fariseos mu pué'eenye'ej majta séecan i maj Herodes jitze ajtyáma'can, mej mij tyi'tíj jaaté'exaatye'en i maj jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en. ¹⁴ A'íi mu mij jó'ju' mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maestro, tyáamua'reej paj tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, ajta quee ajitze juxie've' je'ej maj tyí'xaj i tyeítýee, ji'nye capáj a'íjna jin tyí'xaj mej mij tyámua' mo'jsejra. Muáaj paj tzáahuatyi'ra'aj jin huá'mua'tyej i juyáara' i Dios. ¿Nyi xá'puí' tyej tyu'nájchitaj je'ej ti tyí'tajijve' a'íjna i ti tyihua'íjtye' i Roma maj já'ma'can?

¹⁵ Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj maj quee huatoojé'yacan jin tyé'ihuo'raca'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—¿Ji'nye siaj sij tyí'tyese' siaj naatyéevi' hue'tzij jime'? Séej túmii mesenyaja'váit'ye', nyej nyij jaaséj.

¹⁶ Mati'ij mij aya'váit'yej, aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj pué'een i ta'cájcaj, ji'nye ántyapua'j i tá'yu'si'?

A'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—A'íjna i ti tyí'ta'íjtye'.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—Xaatátuiire' a'íjci i ti tyajá'mua'íjtye' tyi'tíj ti jaci'puaj, siajta jaatá'an i Dios tyi'tíj ti ajta jaci'puaj.

Majta a'íimaj tyámua' mu naa tyityo'tóomua'aj a'íjci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca'.

*A'íjci i xicáara' i maj jitzán huatájuuritaj i mui'chítyee
(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)*

¹⁸ Aj mu mij séecan i saduceos aje're'nyej i Jesús jimi. A'íi mu a'yan tyí'xaj maj quee che' huatájuuritaj i maj meríj huácuij, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

¹⁹ —Maeestro, a'yaa pu tyo'yú'xaca' i Moisés tijin tipua'aj a'tíj nyeichej, ajta je'en quee eexúj tyiyóomua'caj ti'ij huámuí'nyij, juxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tij a'íjci i ti jatyévi'tinya'aj i ti huamuí', ta'aj ij a'íin tyiyóomua'aj já'ra'nyij a'íjci jitze ma'can i ti huamuí'. ²⁰ A'yaa pu tyu'ríj, mua'ráahua'puaj i maj ju'ihuaamua'ca'aj, ti'quij i hua' jaatzí' huatyényeichehaca', capu eexúj tyiyóomua'caj ti'ij huamuí'. ²¹ Ti'quij i ti je'tyáa'sej ja'ancuré'vi'tij a'íjci i ti jatyévi'tinya'aj a'íjna i ti huamuí', a'íi pu'ij ajta huamuí' quee jitzán tyiyóomua'aj. A'yaa pu cha'tána'aj tyáaruuj i síj i ti je'tyáa'sej, ²² ajta néijmi'caa a'yan tyú'ruuj i maj aráahua'puaj ará'axcaa i maj ju'ihuáamua', capu síj jitzán tyiyóomua'aj ta'raa. Ajta je'en a'íin huamuí' i íiti'. ²³ Arí a'ájna, mati'ij eetáciinye jo'maj ja'vá'nami' i maj huácuij, majta je'en majtáhua'aj júurij muá'ra'nyij, ¿a'tanyíj cína'ra'an pué'eenye'ej ja'mej a'ájna i xicáara' jitze, tipua'aj néijmi'i i maj aráahua'puaj meetyévi'tinya'aj?

²⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj xu jéehua tyóoxohuaj, ji'nye caxu jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze caxu siajta jamua'reej je'ej ti een i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej. ²⁵ Mati'ij huatájuurej i maj huácuij, camu che' nyejnye'i'chen, camu majta i úucaa huíichaj, ji'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un mati'ij een i maj tyí'huíire' u tajapuá. ²⁶ Ajta a'íjci jime' i maj huatájuuritaj i maj meríj huácuij, ¿nyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca' je'ej ti tyá'xaj i nyúucaríj ti i Moisés tu'píj huaséj i ti vivéejmee ti'ij tyátaasima'aj? A'íj pu jitze i Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Moisés tijin: “Nyáaj nu a'íin pué'een i hua' Dios, a'íjna i Abraham, ajta i Isaac nyajta a'íjci i Jacob”. ²⁷ A'íj pu jin, capu hua' Dios pué'een a'íijma i maj meríj huácuij, sulu a'íijma pu Dios i maj júurij. A'íj xu jin mua'aj je'ej pua'aj tyityojo'vátzij.

*A'íjna i nyúucaríj i maj jin tyí'ijta ti jéetze' juxie've'
(Mt. 22:34-40)*

²⁸ Mati'ij jáanamujri' ti i Jesús tyámua' naa tyihuo'té'exaa, síj ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi pu huó'namujri' je'ej maj tyúu'ixaatya'ca'aj, a'íi pu ajtyáxiiriaca' jimi ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' jéetze' juxie've' i ti jaaxájtaca' a'íjna i Moisés?

²⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i nyúucaríj ti jéetze' juxie've' a'íi pu a'íin pué'een i ti a'yan yee: “Xáanamujri', mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjna i tavástara' i Dios a'íi pu síj na'aj pué'een. ³⁰ A'yaa pu tyúuxie've' paj jaaxie've'en i Dios néijmi'i jime' a'xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i a júuricamej jime', pajta i paj jin ma'úumua'rej, ajta pati'ij pana'aj tyo'huájca'nyej.” ³¹ Ajtáhua'aj pu síj i nyúucaríj ti je'tyáa'sej, ti a'yan yee: “Pata'aj a'yan cha'taj pana'aj tyámua' tyéejcha'íj i axa'aj tyévi, a'yájna pati'ij asíj tyi'tyía'cha'ij.” Capu síj ajtáhua'aj i nyúucaríj séejre' ti jéetze' juxie've' quee a'íjna i nyúucaríj ti hua'puaj.

³² Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i ti tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze tijin:

—Xá'pui' paj tyaataxájtaca', Maeestro. A'yaa pu tyi'ja'yájna pati'ij tyaataxájtaca', síij pu'uj a'ín pué'een i Dios, capu síij ajtáhua'aj séejre'.³³ Ajta maj jaaxié've'en i Dios néijmi'i jime' i juxiéjnyu'caa, ajta néijmi'i jime' i maj jin ma'umuámua're' ajta a'chu ti síij uhuájca'nyej, ajta i tyaj huo'xié've'en i taxa'aj tyeítjee tyati'ij tajímua'aj tyí'taxié've', jéetze' pu tyí'huiire' i Dios jimi quee tipua'aj néijmi'i tyetyu'támu'vejrita a'íjci jime' i maj huá'cui'caa na'ríij néijmi'i jime' jo'maj huaja'tie'raaa i ya'muáatyee.

³⁴ Ti'ij i Jesús jáamua'reeri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyi-huá'mua'tyej, ajta tyámua' tyu'taxájtaca' amitéria'can jime', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capáj a' imuáj je'ej je'en jo'tij tyejé'ijtaj i Dios.

Ajta quee che' a'tíj óoca'nyajca'aj ti tyi'tíj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj jitze eeráma'can i Ciríistu'?

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵ Jesús pu tyihuá'mua'tyajca'aj i tyejúuj tzajta', aj pu'ij a'yan tyu'ta'íhuoj tijin:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta ti i Ciríistu' a'íj jitze eeráma'can i David? ³⁶ Ajta a'íjna júuricama'ra' i Dios, a'íi pu ca'nyíjra'aj jaatá' a'íjci i David ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

I tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i nyavástara' tijin:

“Huatyéyixi' i ipuárij japua íiyan i nyamuáca'ta',
'asta nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íire'.”

³⁷ ¿Ji'nye tyí'rij ti i Ciríistu' a'íj jitze eerama'cáantaj i David, tipua'aj i David a'yan ajta jatamuá'muatya'an i Ciríistu' tijin “Nyavástara'”?

Majta jéehua i tyeítjee i maj jáanamua'jri', tyámua' pu tyi-hua'ránajchaca' je'ej ti tyí'xajta'aj i Jesús.

Jesús pu hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ A'yaa pu i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj tijin:

—Tyámua' xu'uj a'íjma jimi i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, ji'nye a'yaa pu tyihua'ránajchi maj tyí'chajca i síicu'ri ti tyi'catí'ijmee ajta mej mij tzáahuatyí'ra'aj jin i tyeítjee huo'tatyójtje'en jo'tij na'aj i cáayej jitze. ³⁹ A'íi mu jahuoo jo'maj ja'rarasej i maj va'cán jin tyityatatyíj, na'ríij tipua'aj metyí'ye'estyaj aja'hua' chi'táj, a'íi mu jahuoonij jo'tij jo'ojcaj i ti tyihuá'cue'tyej mej mij tyú'cua'nyij i méesaj japua véjri' a'íjci jimi, ⁴⁰ a'íi mu majta tyihuá'ari'raaa néijmi'i a'chu maj caa tyi'tíj tyí'ijcha'ij i maj antyúujímua'astariaca' i ucaríjsee, ajta mej mij quee je'ej huojosejra a'íi mu á'tíjti' metyenyúusima'aj i Dios jimi. A'íi mu mij jéetze' jajpuéetzij muá'ju'un.

A'íjci jime' i ucaríj ti jusíj ti tyu'támu'vejritaca'

(Lc. 21:1-4)

⁴¹ Ajtáhua'aj pu Jesús a'úun jo'tyávaaca'aj u tyejúuj tzajta' a'ájna véjri' jo'maj tyajá'mu'vejritaca, a'íjma pu séjra'ca'aj i tyeítjee i maj túmii mu'vejritaca'aj. Mue'tíj mu i chíjtyaanyi' jéehua i túmii jucáhua'naa. ⁴² Aj pu'ij íiti' aje'rén'nyej ti jusíjtaca'aj, ti'quij a'ín hua'puácaa ucáahua'xij i túmii ti quee a'chu ará'asej. ⁴³ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacáj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa'aj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'mújna mu íiti' ti jusíj jéetze' tyu'tá' quee néijmi'i i maj tyu'tá' a'íimaj i chíjtyaanyi', ⁴⁴ ji'nye néijmi'i mu a'íj tyu'tá' i túmii ti hua'vá'itzi'tyee, ajta a'mújna mu íiti', mu tiquee je'e'j tyéejviicue', néijmi'i pu ucáahua'xij a'chu ti tyí'toova'aj.

13

Jesús pu jaataxájtaca' ti i tyeyúuj huatyú'uunyi'huaj

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Ti'íj iiramá'caj i Jesús i tyeyúuj tzajta', síj ti jamuán jo'chá'canya'aj pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maestro, cási' huaséj mu tyetyéj ti tyatí'ti'ijmee iye'e'j ti tyiquéetime ajta mu chí'ij naa pu een.

² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Nyi petyí'sej mu chí'ij ti viváajma'aj tyu'uj? Néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj, capu che' séeria'aj ja'mej i jáxu'uj jitze i tyetyéj ti jujapuá tyiquéetime.

Tyí'tíj ti huataséjre'e'j i maj jin jáamua'reej ti arí tímua' néijmi'i tye'entyipua'rij

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Matí'ij mij a'áa jo'cíj a'ájna a jiríj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaj tíjin Aseitúunajrimi, a'áa ti já'sejre' jo'tij i tyeyúuj ja've'nyee. Ti'quij a'áan jo'tayíxij a'íjna i Jesús, ajta a'íjna i Pedro, ajta i Jacobo, ajta i Juan, ajta i Andrés, a'íi mu jujíme' a'yan tyaata'íhuo'ri' ⁴ a'náj ti a'yan tyí'rinyij, ajta tyí'tíj ti huataséjre'sij i maj jin jáamua'reej ti arí néijmi'i tye'entyipua'rij.

⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee a'tíj jamuáacuanamuaj. ⁶ Ji'nye mue'tíj mu huataséjre'sij i maj nyenyúucaá jin tyi'xáataj muá'ju'un, a'yaa mu tíjin: “Nyáaj nu a'ín pué'een”, jéehua mu mij huá'cuanamuan i tye'ityee.

⁷ 'Típua'aj mua'aj seríj a'yan tyí'namuajra yee maj nyo'se' a'ájna ja'hua' na'ríj maj meríj tímua' huatyóohuisij maj tyúunyo'sitye'e'j, caxu tyí'tziinye'e'j. A'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan atyojo're'nyej, ajta capu eexúj a'ájna atyojo're'nyesij i xicáara' ti jitzán néijmi'i tya'rá'astij. ⁸ Ji'nye séecan mu tye'ityee, majta séecan tye'ityee jamuán tyúunyo'si'tye'e'j, majta i maj séej chuéj japua huacháatimee, majta maj séej i chuéj japua huacháatimee, a'íi mu majta tyúunyo'si'tye'e'j, ajta pua'maquéj huatóoca'tzij i chuéj iye'e'j, ajta jéehua huatúuri'huaj ja'mej. A'íi pu a'ín pué'een i ta'nájcaj i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un.

⁹ 'Tyámua' xu'uj mua'aj jujíimua'aj tyityahuóocha'ín, ji'nye maja-muá'vi'tin a'íjma jimi i maj tyí'ijta, majta jamuaatyávaxi'sij a'ájna jo'maj jóosi'rii. Majamuaatájeevij siaj sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en a'íjma i tajtúhuan siajta a'íjma i maj rey jin tyityatatyíj, a'yaa pu'ij tyu'tái'riitarij siaj a'íjma nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en.

¹⁰ Ji'nye ti'ij quee xu néijmi'i tye'entyipua'ren, a'yaa pu tyúuxie've' siaj anaquéj néijmi'que' i cháanacaj japua huo'té'exaatye'en i Dios nyuucáaj.

¹¹ Siajta quee je'e'j tyityóomua'ajcaj je'e'j siaj tyihuo'té'exaatye'e'j matí'ij jamuá'anvi'tij a'íjma jimi i maj tyí'ijta. A'íj xu huataxáj tyí'tíj ti i Dios jamuaata'íjtye'sij siaj sij jaataxáj, ji'nye caxu mua'aj a'ín pue'éenye'e'j xá'ju'un i siaj tyu'taxájtaj, sulu a'íjna i júuricama'ra' i Dios. ¹² Séecan mu ju'ihuáamua' tyu'tátuiire'sij mej mij huó'cui'nyij, majta i hua' huásimua' juyójmua' mu tyu'tátuiire'sij, majta i hua'yojmua' pu mu ájvatzij hua' jimi

i jutáatastyamua' mati'ij mij huá'cui'nyij. ¹³ Néijmi'i mu i tye'ityee quee ja'muaxie'va'aj muá'ju'un a'íjci jime' i siaj nyejitzé ajtyáma'can; ajta a'íjna i ti tyo'táviicue' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej, a'íj pu huiire'en.

¹⁴ 'A'ájna xicáara' jitze tyi'tíj xu séjran ti je'ej pua'aj een, ti xána'vi're' ti tzányire', a'áa mu yo'tyéchesij jo'tíj quee a'yan tyiye'tyévijtye', (a'íjna i ti já'jijve', a'íi pu yo'itéej ja'mej), ajta a'íimaj i maj Judea jo'tyú'uucaj, miche' jiye'tzín jo'cixi'in a'ájna jo'tíj jiríj jo'quéetimee, ¹⁵ ajta i ti a'áan jo'ojcatyij i juchi'ij japua, che' quee acáyi'can ti'ij tyi'tíj iirá'an u juchi'táj, ¹⁶ Na'ríij síij tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' quee ajo're'nyinyiica'an a juchéj ti'ij tyúucaanaa tyi'rájtui'nyij. ¹⁷ Cuíi' xaa a'íimaj i úuca maj xié'chui'tajmee maj puéjtzij mu muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze, majta i maj juyójmua' móoj tzi'tyaa. ¹⁸ Mua'aj xu jahuaviiraj i Dios ti'ij quee a'yan atyojo're'nyinyica'an a'ájna ti'ij pua'aj huaséevi'ij á'yi'ij, ¹⁹ ji'nye jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'yájna mati'ij quee a'náj tyaapuéjtzitariaca' ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj, capu ajta che' a'yan atyojo're'nyesij séej i xicáara' jitze ti'ij a'ájna. ²⁰ Ajta tipua'aj i tavástara' quee a'yan jáa'uurej ti'ij quee che' á'tyeevi'in ti tyoomé'en a'chu pua'an xicáj, capu a'tíj júurij ta'me'nyíche', ajta hua' jime' i tye'ityee i Dios ti arí hua'antýíhuoj, a'íi pu'ríj a'yan jáaruuj ti'ij quee che' á'tyeevi'in.

²¹ 'Tipua'aj a'ájna i xicáara' jitze a'tíj a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej yee: "Cási', xaaséj yána'aj huatyéjve i Ciriístu'", na'ríij a'yan yee: "Cási', xaaséj ma'aj huatyéjve", caxu já'tzaahuatya'aj. ²² Ji'nye séecan mu yaja'va'ju'uj muá'ju'un i maj tyí'hue'tacaa, a'íi mu mij tyi'tíj tyu'taséjrataj i tye'ityee jimi mej mij huo'cuanamuan, tipua'aj huatá'riitarej maj a'íijma huácuanamuan i tye'ityee i Dios ti arí hua'antýíhuoj. ²³ Tyámua' xu'uj caxu yó'hua'nan. Néijmi'i nu nyeríj jamuáa'ixaa je'ej ti tyi'tíj rinyij.

Ti'ij ajtáhua'aj yava'cányesij a'íjna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' (Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

²⁴ 'Ajta a'ájna i xicáara' jitze, mati'ij jajpuéetzij muá'ju'un, capu che' eeráxirij, ajta quee che' huanyéeri'cij ja'mej i máxcirie' jime', ²⁵ majta uje'cávatzij i xú'ra'vetyee ti'ij ij huatóoca'tzij i tajapuá. ²⁶ Aj xu sij jaséjran i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' ti aje'cáama'aj ja'mej i jéetirij tzajta', naa pu tyámua' tyu'nyéeri'cij ja'mej, ajta néijmi'i jin antyúumua'reeriaj ja'mej a'ájna i xicáara' jitze. ²⁷ A'íi pu'ij hua're'ityixij i maj jahuiire' mej mij néijmi'caa tyí'siire'en i tye'ityee i Dios ti arí hua'antýíhuoj, néijmi'caa mu tyí'siire'ej i tye'ityee jo'tíj na'aj joo'ástimee i chuéj, ajta jo'tíj joo'ástimee i tajapuá.

²⁸ 'A'íj xu jitze tyi'huó'iteeritye'en i xápua'. Ti'ij antyicua'tyíjme'nyij ánimuaj, ajta ti'ij canyáatira'nyij i xámue'ra', a'íj xu jin jamua'reeren ti arí véjri' i víita'rij. ²⁹ A'yaa pu cha'taj na'aj tipua'aj seríj tyi'tíj a'yan tyí'sejraj, aj xu sij jamua'reeren ti arí véjri' putyí'ricij a'ájna xicáara' ti jitzán a'yan tye'mej, siajta jamua'reeren ti arí aje'cáama'aj ja'mej i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'. ³⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti néijmi'i a'yan tye'mej mati'ij móoj júuricaj i tye'ityee i maj iye'ej huacháatimee cháanacaj japua. ³¹ Néijmi'i pu tye'entyipua'rij i cháanacaj ajta i tajapuá, ajta i nyenyúuca capu a'náj antyipua'rij.

³² 'Ajta a'náj ti xicáara' jitze a'yan tye'mej nusu a'tzáaj ti a'yan tye'mej, capu a'tíj jamua'reej, camu jamua'reej i maj tajapuá tyí'huiire' nusu i Yójra'. A'íi pu'uj jamua'reej i nyavástara' i Dios.

³³ 'A'íj xu jin tyámua' eenye', siajta atanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj ti a'yan atyojo'r'é'nyesij. ³⁴ A'yaa xu tí'ij i a'tíj ti mu' jó'yi'muij, anaquéej pu'ij juchi'ij hua'cha'iraste' i maj jimi tyí'muarie' mej mij jáacha'íin i chí'ra'an. A'íjma pu ijcatye'en séej ajta séej mej mij tyu'muárie'en tyi'tíj ti muárie'ria'ra', ajta séej ijcatye'en ti tyí'cha'íij ata' puéertaj. ³⁵ Tyámua' xu mua'aj eenye' siajta atanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj ti uvé'nyesij i ti aja'chej, tìpua'aj tyechúmua'risima'caj, na'ríij a'tzáaj jé'ta' tíca', nusu a'tzáaj mati'ij tyí'tyeji'huacaa i tyacuáarie', na'ríij tí'ij huatapuá'riaca', ³⁶ ji'nye tìpua'aj jiye'tzín nu've'nyej, nyajta jamuáatyoonij setyacu'tzísima'caj. ³⁷ I nyaj mua'ajmaj já'mua'ixaatye' a'íj nu nyajta huá'ixaatye' néijmi'caa i séecan a'yan tíjin: Sióoche' xu atanyéjnye'rij.

14

Tyeítjee mu jaaxá'pui'intarej mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús
(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Hua'puaj xicáj pu ooj á'itzeeria'ca'aj tí'ij a'ájna atyojo'r'é'nyej mati'ij pua'aj tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' i cánya'xií maj cui'nyij, majta i páan maj cua'caa tiquee cu'ustij. A'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i puaaríij majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi mu jahuooca'aj je'ej maj huárinyij mej mij hue'tzij jin jaatyéevi' i Jesús, majta je'en jaajé'caj. ² Ji'nye séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin:

—Catu a'ájna jaatyévi'raj mati'ij tyi'ye'estyáacaj, mej mij quee i tyeítjee huatanyínyu'caj.

Íiti' pu tyi'tíj ti naa tyaarie'ej ja'vá'huaaj a'íjci i Jesús
(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaacaj a Betania, a'ájna jo'tij ja'chej a'ájna i Simón, i maj majta a'yan jatamuá'muatya'aj tíjin, ti Cá'atzaj. Tí'ij i Jesús ooj ajtyequéecej i méesaj jitze, íiti' pu aje'r'é'nyej a'íjci jimi tyetyéj limeetara' pu huajásima'aj, a'íj pu jitze avá'jistij i ti naa tyaarie'ej, nardu jitze ti ma'can tyi'tíj tu'píj, ajta jéehua tyá'najchij. Aj pu'ij i íiti' antyítaaraca' a'íjci i limeetaj, tí'quij ja'vá'huaaj a'íjci i ti naa tyaarie'ej i mu'úutze' a'íjci i Jesús. ⁴ Aj mu mij séecan i maj a'úun je'rátya'ca'aj jaatájaaxiejvi'ri' a'íjci i íitaj, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tíjin:

—¿Ji'nye een jime' jahuajca a'mújcij i ti naa tyaarie'ej? ⁵ I'rítacaj pu maj jáatoonyijche' a'chu huéeicaj anxítvej i túmii ará'aj, mej mij a'ájna jin huo'táhuire'en i maj quee je'ej tyéejviicue'.

A'íi mu mij je'ej pua'aj tyá'xajtaca'aj a'íjci i íitaj.

⁶ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca'aj tíjin:

—Xaatapuá'cij, ¿ji'nye een jime' setyá'itziitye'? Tyámua' pu tyi'tíj huáruuj nye jimi. ⁷ Ji'nye a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' a'íi mu a'náj tina'aj ja'mua jimi séeria'aj muá'ju'un, a'yaa pu'ij tyi'rítaj ja'mej siaj sij huo'tyáhuire'en tìpua'aj a'yan setyá'xie've'ej, nyajta nyáaj canu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej. ⁸ A'íjna i íiti' a'yaa pu huáríj je'ej ti tyaatá'iriityej, a'múu pu anaquéej nyacáhuaj i ti naa tyaarie'ej, mati'ij na'vá'nasij. ⁹ A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' ti jo'tij na'aj i cháanacaj japua jo'maj huojo'té'ixaatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj mu majta huataxájta je'ej ti tyi'tíj huáruuj a'ájna i íiti', a'yaa mu mij tyo'támua'reerij.

*Judas pu tyu'tátuiirej a'íjci i Jesús
(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)*

¹⁰ A'íjna i Judas Iscariote, síj ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'í pu a'íjma jimi jo'mej i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta ti'ij huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús.
¹¹ Mati'ij jáanamujri', naa pu huo'tá'aj aj mu mij tya'tóoratziiri' maj tyaanáchitye'en a'íjci i Judas, a'í pu'ij i Judas jahuooca'aj a'náj ti huatái'riitarij ti'ij huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús.

*Tavástara' pu tyihuo'cue'ej a'íjma i maj jamuán huac'ij
(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)*

¹² A'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj i maj jitzán tyí'ye'estyaa mej mij jáacua'nyij i páan tiquee cu'ustij, a'ájna mati'ij hua' mu'vejritaca i cánya'xii, a'íimaj i maj jamuán huac'ij mu a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:
—¿Jo'nyij muaja'ránajchi tyej tyij jó'ju'un, tyajta je'en tyámua' tyú'uurej jo'tyaj i páan já'cua'nyij i tyaj jin jo'támua'reej ti'ij i Dios tyámua' tyitáacha'ij?

¹³ Aj pu'ij hua'puácaa huata'ítaca' i maj jamuán huac'ij, a'yan tyi-hua'ixáatye'ej tijin:

—Séricuj a'ájna a chájta'. A'áa xu a'tíj já'tyoonyij xá'rij ti huátisij jáytyij tu'huájmuua, a'íj xu jamuán ujó'ju', ¹⁴ jo'tij a'íin jo'tyárutyij, a'úu xu jáahuoonyij i a'tíj ti aja'chej, aj xu sij a'yan tyaaté'exaatye'en tijin: “A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i Maeestro yee: ¿Jo'nyij nyaja'ta'caa nyaj tyú'cua'nyij hua' jamuán i nyetye'ítyeristyamua' tyej tyij jo'támua'reej ti'ij i Dios tyámua' tyitáacha'ij?” ¹⁵ A'í pu'ij jamuaataséjratye'sij ánimuaj i chi'ij ti uhuaré'yoo, pu'rij tyámua' naa tyú'ruuj, a'úu xu tyámua' tyú'uurej i tyaj tyí'cua'nyij.

¹⁶ Mati'ij mij ujó'ju' i maj hua'puaj a'ájna a chájta'. A'yaa pu néijmi'i tya'raj je'ej ti i Jesús tyihuo'té'exaa, aj mu mij tyámua' tyú'ruuj i maj tyí'cua'nyij i maj jin jo'támua'reej a'ájna i xicáara' jitze ti'ij i Dios huó'cha'ij.

¹⁷ Ti'ij arí huatíca'caj Jesús pu jo'tyájrurij u chi'táj majta jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ¹⁸ Mati'ij merij tyí'cua'caj i méesaj japua, aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' síj i ti ja'mua jitze ajtyáma'can mu siaj nyajamuan tyí'cua', a'í pu nyéetzij tyu'tátuiire'ej a'íjma jimi i maj tyityatatyíj.

¹⁹ Aj mu mij huatóoxaamujrityej, majta je'en huatyóohuij maj jaata'íhuo' a'íjci i Jesús síj ajta síj a'yan tijin:

—¿Nyiquij nyáaj a'íin nyaj pué'een?

²⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'í pu a'íin pué'een síj i siaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'í pu i páan ájrunyii a'íjci jitze i túxa'aj nyajamuan. ²¹ A'yaa pu atyojo're'nyesij nye jimi je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta a'íjna i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej. Jéetze' pu jatyahui'rihua'caj tiquee nie'huacajche'.

²² Móoche' mu tyi'tya'cue'síma'caj, ti'ij i Jesús páan tyi'íj, ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraca' ti'quij huo'rípu'uj, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

—Xáacua' a'íjci, a'í pu nyahue'ra' pué'een.

²³ Tí'ij ta'ij i váasuj tyijáj ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, tí'quij a'íjma huatajányij, néijmi'i mu jaaré'ij i váasuj jitze. ²⁴ A'yaa pu tyihuo'té'exaa j tijn:

—A'íi pu a'íin pué'een i nyaxúure' i nyaj je'ráxire'sij nyej nyij huo'tyáhuire'en mui'caa, ajta tí'ij i Dios ja'antypuá'rite'en i tí jácua j jn tya'tóoratziiri'. ²⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee che' ju'quéi'sij a'íjci i úuvaj ja'ra', 'asta a'ájna xicáara' jitze tí'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

Jesús pu jaataxájtaca' tí i Pedro jaatyáhue'taj a'yan tijn canu jamua'tyej (Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Mati'ij tyu'táchuiicaj i maj jn tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj mu mij jo'cáj a'ájna Aseitúunajrimi jirij tí jo'tacá'aj. ²⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—Néijmi'i xu mua'aj yo'huá'xij siaj nye jimi tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijn: “A'íj nu je'catan i cánya'xii tí siire', majta i cánya'xii mamuj úrutij.” ²⁸ Ajta nyati'ij huatájuurej, a'áa nu nyajtáhua'aj jamuaja'ajsiire'ej a Galílea.

²⁹ Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Típua'aj néijmi'i meyo'hua'xij maj a jimi tyá'tzaahuatye', canu nyáaj a'yan rinyij.

³⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jn tyí'mua'ixaatye', ijíj tíca' tí'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan tijn capáj nyamua'tyej.

³¹ Ajta i Pedro ca'nyíin pu jn a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Típua'aj a'yan tyúuxieve'ej nyaj ajamuán huámui'nyij, canu muaatyáhue'taj.

Majta néijmi'i i séecan a'yaa mu cha'taj mana'aj tyí'xajtaca'aj.

Jesús pu huatyényuj a'ájna a Getsemaní (Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² Mati'ij mij jo'cáj a'ájna ja'hua' huastárij tzajta' tí a'yan tya'rájtyapua j tijn Getsemaní. Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa j i maj jamuán huacáj tijn:

—Xaará'saj iye'ej, nyóoche' nu nyáaj huatyényuusij i Dios jimi.

³³ Tí'quij áyee jo'ré'nyej, a'íjma pu jo'ví'tij a'íjci i Pedro ajta i Santiago ajta i Juan, aj pu'ij huatyóochej tí huatóoxaamujritye'en ajta je'ej pua'aj jaata'aj i tzajta'. ³⁴ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa j tijn:

—Je'ej pu pua'aj nu'asej cuxáa nyamui'nyij. A'yaa xu siooj tyityá'caj, síoche' xu atanyéjnye'rij.

³⁵ Tí'quij i Jesús eerájraa a'tzúj áyee, aj pu'ij tyítunutaca' a chóota', jájhuaviiri' i Dios típua'aj a'yan tyí'riitan tíquee a'yan atyojo'ré'nyinyica'an a'ájna i xicáara' jitze tí jitzán jajpuéetzij ja'mej. ³⁶ A'yaa pu tyá'huooca'aj i Dios jimi tijn:

—Dios i paj nyavástara' pué'een, néijmi'i pu tyí'rij muéetzij jimi, típua'aj petyu'tá'an tí'ij quee náaci'tyij a'ájna i nyaj jn jajpuéetzij na'mej, ajta che' quee a'yan atyojo'ré'nyinyica'an je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', sulu pati'ij muáaj tyá'xie've'.

³⁷ Aj pu'ij té'ej aje'ré'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huacáj, a'áa pu'ij huajo'tyoj típua'aj meríj tyácu'tzij. A'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tijn:

—Simón, ¿nyí petyácusij? ¿Nyi pequee tyo'táviicue'ri' paj séej ooraj atányeerij? ³⁸ Sióoche' xu atanyéjnye'rij siajta huatyényuunyij i Dios jimi, tí'ij quee tyi'tíj je'ej já'mua'uurej. A'yaa xu mua'aj tyá'xie've' siaj tyámua' huárinyij, ajta capu ja'muaca'nyisti' i já'muahue'ra' jitze.

³⁹ Ajtáhua'aj pu ujó'mej, a'yaa pu cha'tána'aj tyaatáhuaviiri' i Dios. ⁴⁰ Tí'ij aje're'nyej ajtáhua'aj pu huo'tyoy metyacu'tzísima'caj, jí'nye cutzój pu huá'mue'tíca'aj. Capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej maj ye'ej tyaaté'exaatye'en. ⁴¹ Tí'ij huéecaj a'yan huaríj, ajtáhua'aj pu ujó'mej, tí'quij ajtáhua'aj aje're'nyej tipua'aj meri'ij táhua'aj tyácu'tzij, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—¿Nyi siooj tyácu'tzij siajta juso'pe'? Pu'ríj óoche', pu'ríj tya'rá'aj a'náj maj nyéetzij tyu'tátuiire'ej i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ⁴² Xá'ajhuiixi', che'rój, pu'ríj yaja've'mej i ti nyéetzij tyu'tátuiire'ej.

Matí'ij jaatyéevi' i Jesús majta yo'jáj
(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj i Jesús tí'ij i Judas, síj ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íj pu aje're'nyej majta jéehua i tyeítyee jamuán huajú'ca'aj metyu'chúumij majta ciyéj tyu'í'ij. Hua'nyúucaritze' mu a'íjma jimi huajú'ca'aj i maj tyí'ijta i tyejúuj tzajta', majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, majta i huásij. ⁴⁴ Ajta i Judas pu tya'tóoratziri' je'ej ti ye'ej huárinyij mej mij jáamua'reej a'tíj ti a'ín pué'een i Jesús, a'yan tíjin:

—A'íjna i nyaj jí'tyápu'tze'ej, a'íj pu a'ín pué'een, siata'aj jaatyéevi', siajta ja'ajnáan, sia'nají'que'en tyámua' naa.

⁴⁵ A'íj pu jin ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi tí'quij a'yan tyaatajé tíjin:

—Maeestro.

Ajta jí'tyápu'tzej. ⁴⁶ Aj mu mij i tyeítyee jaatyéevi' i Jesús majta ja'náají'quej.

⁴⁷ Aj pu'ij síj ti a'áa jo'tyávaaca'aj a'íj pu juchúun íjcutaca', tí'ij ij ja'ajtavéjchaca' i naxiéera' i tí jahuíre' a'íjci i tí tyihuá'ijtye' i tyejúuj tzajta'. ⁴⁸ Tí'quij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i tyeítyee tíjin:

—¿Ji'nye een jíme' yesetyityavá'ju' xaachúumij siajta ciyéj tyu'í'ij siaj síj naatyéevi', cuxáa nyaj náhua'rij pué'eenye'? ⁴⁹ A'náj tina'aj nu ja'mua jamuán ajo'tyávaaca'aj nyetyaja'muamua'tyáaj u tyejúuj tzajta', caxu a'náj naatyéevi'. Ajta íjij pu a'yan tye'mej ta'aj ij tya'róo'astej je'ej tí tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

⁵⁰ Majta a'íjmaj i maj jamuán huacíj néijmi'i mu huatóo'uj, aa mu'uj mij yooríeej i Jesús. ⁵¹ Ajta síj pu tyamuéej jaavájasima'aj i Jesús, cáanarij pu jin eeróonajca'aj. A'íj mu mij huatyéevi', ⁵² ajta a'íj pu jaatáto'j i cáanarij tí'quij huatóo'uj jo'téechajraa muá'vi'ij.

Matí'ij yo'v'í'tij i Jesús a'íjma jimi i maj tyityatatyíj
(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³ Matí'ij mij yo'v'í'tij i Jesús a'íjci jimi i tí tyihuá'ijtye' néijmi'caa i tyejúuj tzajta', matí'ij mij néijmi'i tyúusiij i maj tyihuá'ijtye' i puaaríj, i huásij majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze. ⁵⁴ Ajta i Pedro pu ímuáj cújta' huama'ca'aj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tíj ja'chej a'íjna i tí tyihuá'ijtye' i maj tyí'muijhuacaa i tyejúuj tzajta', a'áa pu ja'ajyíxij hua' jamuán i xantáaru'uj, oopuístya'aj i tá'taa jitze.

⁵⁵ Majta a'íimaj i maj tyihua'íjtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyityatatyíj, a'íi mu jahuooca'aj tyi'tíj maj jitzán ujpuá'ritye'en i Jesús, ajta camu tyi'tíj huátyoj. ⁵⁶ Tyij majta jéehua jaahué'taca'aj, camu i séecan jamua'reeriaca'aj, tyi'tíj maj putyí'xajtaca'aj. ⁵⁷ Aj mu mij séecan ájhuiixij mati'ij mij hue'tzij jin tyu'taxájtaca', a'yan tíjin:

⁵⁸ —Ityáj tu a'yaa tyáanamujri' ti a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin: “Nyáaj nu jaatyú'uunaj a'íjci i tyeyúuj i tyeítyee maj ja'ajtaahuaca', nyajta je'en huéicaj xicáj jitze séej ájtaahuaj i tyeyúuj i maj quee i tyeítyee ja'ajtaahuaj.”

⁵⁹ Ajta camu néijmi'i jamua'reeriaca'aj tyi'tíj maj pu tyí'xajtaca'aj i séecan majta i séecan.

⁶⁰ Aj pu'ij a'íin ájchej a'ájna hua' tzajta' a'íjna i ti néijmi'caa tyí'ijtye' i tyeyúuj tzajta', ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tíjin:

—¿Nyi pequee huatányuusij? ¿Tyi'tanyí jin po'tyá'ítzee mej mij a' jitze tyí'pua'ritye'?

⁶¹ Ajta i Jesús capu avé'nyuuca'aj, capu tyi'tíj huataxájtaca'. Aj pu'ij ajtáhua'aj i ti tyihua'íjtye' i tyeyúuj tzajta' a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi muáaj a'íin paj pué'een i Ciriístu', i ti yójra' pué'een i Dios?

⁶² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een. Siajta mua'aj xu nyeséejran i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca' nyaj ajcaquée na'mej i muáca'ta' i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, siajta nyeséejran nyati'ij aje'cáame'en i jéetirij tzajta'.

⁶³ Ti'quij a'íjna i ti tyihua'íjtye' i tyeyúuj tzajta' ja'antysisújtza'an i jusícu', mej mij jáamua'reej tíjin pu'ríj huatanyú'caca', aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Capu che' juxie've' ti a'tíj je'ej tyá'xajta. ⁶⁴ Mua'aj xu seríj jáanamujri' ti je'ej pua'aj tyu'taxájtaca' i Dios jimi. ¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste'?

Néijmi'i mu juxa'aj tyu'taxájtaca' majta tyu'tá' ti huámu'i'nyij.

⁶⁵ Aj mu mij séecan huatyóohuij maj jaatyétzi'tzique'muaxi'ín, majta jo'tanáa ajíisa' majta je'en ji'tyáva'ra'aj i jumuáca' jime', a'yan metye'íhuo'raj tíjin:

—Huataxáj a'tanyíj mui'tyéjvee.

Majta i xantáaru'uj i maj tyí'cha'ij i tyeyúuj tzajta' a'íi mu ja'ráavaxij i nyéerima'ra' jitze.

*Pedro pu tyu'tyáhue'taca' a'yan tíjin capu jamua'tyej i Jesús
(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)*

⁶⁶ Ajta i Pedro, a'áa pu jo'tyávaaca'aj jo'tíj ja'rájta'cuaj i chi'táj. Aj pu'ij síj íiti' utyájrurij ti jahuiire' i ti tyihua'íjtye' i tyeyúuj tzajta', ⁶⁷ tí'ij a'íj huaséj i Pedro ti jupuístya'ca'aj a'ájna jo'tíj já'taa, aj pu'ij ja'raséeraj ja'raa tí'ij ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj pajta jamuán jo'chá'canya'aj i Jesús, Nazaret ti já'ma'can.

⁶⁸ Pedro pu jaatyáhue'taca', a'yan tyi'xáataj tíjin:

—Canu jamua'tyej, canu nyajta jamua'reej tyi'tíj paj tyáxajta.

Aj pu'ij iirájraa, a'áa pu je'tyéechaxij a ti ja'pueertaj. Aj pu'ij i tyacuáarie' huajíjhuaca'. ⁶⁹ Tí'ij ij ajtáhua'aj i íiti' jaaséj a'íjci i Pedro aj pu'ij séecan huaté'exaa a'yan tíjin:

—A'múu pu síj a'íin pué'een i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj jamuán huaci'ij.

⁷⁰ Ajtáhua'aj pu i Pedro jaatyáhue'taca'. A'tzúj a'tyéevi'caj, a'íimaj i maj aja're'tya'ca'aj majtáhua'aj mu a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna muáaj paj síj a'íin pu'éen, ji'nye Galilea paj já'ma'can.

⁷¹ Aj pu'ij i Pedro huatyóochej ti nyúucaritze' i Dios a'yan tyi-huo'té'exaatye'en tijin:

—Canu jamua'tyej a'íjci i tyáataj i siaj mua'aj jatyáxajta.

⁷² Aj pu'ij arí hua'puaj huajíjhuaca' i tyacuáarie', ti'quij i Pedro jo'támua'reeri' je'ej ti tyaaté'exaa i Jesús a'yan tijin: “Ti'ij quee xu hua'puaj huajíjhua i tyacuáarie', muáaj paj huéicaj naatyáhue'taj.” Aj pu'ij tyuuyiinyajraa a'íjna i Pedro.

15

Metyu'tátuii a'íjci i Jesús i Piláato jimi

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Ti'ij huatapuá'riaca', a'íi mu tyúusiij i maj tyihuá'ijtye' i puaariij a'íjma jamuán i huásij, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta néijmi'i i maj tyityatatyíj. Aj mu mij áyoovi'tij a'íjci i Jesús meetyají'que'ej, mati'ij mij jaatátuii a'íjci i Piláato. ² Piláato pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'íin papu'éen i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can?

Ti'quij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj períj a'yan tyaataxájtaca'.

³ Majta i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', jéehua mu tyaaxájtzi'ri', ⁴ Piláato pu'ij ajtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee je'ej tyu'tányuusiij? Cási' jéehua mu a' jitze tyí'pua'ritye'.

⁵ Ajta i Jesús capu je'ej tyaaté'exaa, a'íj pu jin quee je'ej jo'támiteeraj a'íjci i Piláato.

Piláato pu tyu'tá' maj jaajé'caj i Jesús

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38—19:16)

⁶ Mati'ijta tyí'ye'estyaj, Piláato pu a'yan tyee'yí'tihua'aj ti séej huatátoonyij i ti eetyánami', a'tíj maj a'yan tyaatáhuaviiraj i tyeítýee. ⁷ Síj pu tyáati' eetyánami'huaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Barrabás, hua' jamuán i séecan i maj tyí'tyacu'i'caria'aj. ⁸ Aj mu mij i tyeítýee aje're'nyej, mati'ij mij huatyóohuij maj jaatáhuaviij i Piláato ti'ij a'yan huárinyij a'íjma jimi je'ej ti tyee'yí'tihua'aj. ⁹ Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi mua'aj a'yan setyá'xie've' nyaj jaatátoonyij a'íjci ti ja'mua tajtúhuan pu'éen mu siaj Israel jitze ajtyáma'can?

¹⁰ Ji'nye jamua'reeriaca'aj maj já'chueeria'ca'aj a'íjci i Jesús a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', a'íj mu jin jimi tyu'tátuii. ¹¹ Majta i maj tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', a'íi mu ca'nyíjra'aj huo'ta' i tyeítýee mej mij jaatáhuaviij a'íjci i Piláato ti a'íj huatátoonyij i Barrabás.

¹² Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Arí ji'nye náarinyij a'mújcij jimi mu ja'mua tajtúhuan mu siaj Israel jitze ajtyáma'can?

¹³ Aj mu mij ca'nyíin jin huatyejíhuajra a'yan tijin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

¹⁴ Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime', tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj?

Majta i tyeítýee majtáhua'aj mu ca'nyíin jin huatyejíihuaajra a'yan tijin:
—Oótateexi' i cúruuj jitze.

¹⁵ Ajta a'íjna i Piláato, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i tyeítýee jimi, a'íj pu jin jaatátoj a'íjci i Barrabás, ajta ti'íj tyu'ta'ítaj maj je'riá'vaxi'in i Jesús, aj pu'íj huo'tátuii mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

¹⁶ Aj mu mij i xantáaru' yo'jáj a'íjci i Jesús a'ájna a ti ja'rájta'cuaj, aj mu mij néijmi'caa tyísi i xantáaru'uj. ¹⁷ Síicu'ri mu ju'cáachejtye ti po'vij xú'muavi'can jime', majta cúruun jaatyátaavej tzícare'ej ti jin cistijhuaaj, a'íj mu mij ju'cárujtyi'ri'. ¹⁸ Majta je'en huatyóohuij maj huatyejíihuaajra'nyij a'yan tijin:

—Che' júurij a'mújna mu ti hua' tajtúhuan pu'éen a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁹ Majta ciyéj jin ja'vá'va'ra'aj i mu'úura' jitze, majta jaatyétzi'tzique'muaxij, aj mu mij tyítunutacaria'aj mue'cootunáaj, a'yájna cuxáa tyámua' metya'tá'caria'aj. ²⁰ Mati'ij jatyaxáahuataj, aj mu mij je're'chuiiri' a'íjci i síicu'ri ti po'vij xú'muavi' jime', mati'ijta mij a'íj ju'cáachejtye i síicu'ria'ra' mati'ij mij yo'jáj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

Mati'ij yó'tateexij a'íjci i Jesús i cúruuj jitze
(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ A'áa pu síij tyáati' Cirene ti já'ma'can, Simón ti ántyapuaj táatajra' a'íjci i Alejandro ajta a'íjci i Rufo, a'íi pu a'áa ja'rájraa jo'tij quee a'tíj ja'chej. A'áa pu'íj huaja'antynájchaca' jo'maj yoojásima'aj i Jesús, a'íj mu mij ca'nyéjrij jin huata'íj ti'íj ja'antychóoj i cúruujra' i Jesús.

²² A'áa mu yo'jáj a'íjci i Jesús, a'ájna a jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj huá'nyuucáa jime' tijin Gólgota, (Gólgota, a'yaa pu huatóomua'aj tijin Muí'chíj Mu'taj), ²³ mati'ij mij nahuáj jaatanyétzij cuáanye'ej ti á'naxcaj, a'yaa mu jatamuá'muaj a'íjci i cuáanye'ej tijin miirra, ajta i Jesús, capu ju'qué'ij a'íjci i nahuáj. ²⁴ Aj mu mij yó'tateexij i cúruuj jitze. Majta i xantáaru'uj tyetyéj mu jin huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tiyij i tyí'caanaria'ra' i Jesús síij ajta síij.

²⁵ Pu'rij jé'ta' ujmá'caj i xicáj mati'ij yó'tateexij i cúruuj jitze. ²⁶ Majta táabla óotatej i cúruuj jitze, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj tyi'tíj jitzán tyo'ojpuá'rij a'yaa pu tijin: “Hua' tajtúhuan i maj Israel jitze ajtyáma'can.” ²⁷ Majta mu hua'puácaa i náhua'rij óotatej, séej mu a'áa jo'tyéjchej i cúruuj i muáca'ta' pujmua', majta séej útata' pujmua'. ²⁸ A'yaa pu tyá'raa je'ej ti a'íjna i nyúucarij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: “A'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti je'ej pua'aj tyí'tyevistaca'aj.”

²⁹ Majta i maj aja'tányinyica'aj naa mu tyitye'cámu'vajra'aj majta je'ej pua'aj tyá'xajtaca'aj a'yan tijin:

—Muáaj mu paj a'íin pu'éen i paj jaatyú'uunaj i tyeyúuj pajta huéicaj xicáj jitze ja'ajtaahuaaj, ³⁰ asíj a japua huatányuuchij pajta acájra'nyij a'mújcij jitze mu cúruuj.

³¹ A'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'xaahuataca'aj i maj tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'múu pu séecan japua huatanyúj, ajta capu jaayí'tin ti jusíj jujapuá huatányuunyij. ³² Che' acájra'nyij mu cúruuj jitze a'mújna mu Ciriístu'

tì pué'een, ajta hua' tajtúhuan i maj Israel jítze ajtyáma'can, tyata'aj tyij jaaséj, tyajta tyá'antzaahuatye'en.

Majta i maj jamuán óotateehuaca' i cúruuj jítze a'íi mu majta já'xaahuataca'aj.

Tì'ij huamuí' i Jesús

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Tì'ij tya'rá'aj a'tzáaj tacuaríixpuaj, néijmi'que' pu huariá'tica'riaca' i chuéj japua, ajta á'tyeej tì a'yan tyu'tíca' yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj.

³⁴ Tì'ij yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, aj pu'ij Jesús ca'nyíin jin huajíjhuaca' a'yan tijin:

—Eloí, Eloí, ¿lama sabactani? A'íjna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Nyavástara', Nyavástara', ¿ji'nye een jime' pej pij nyojo'hua'xi?

³⁵ Séecan i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, mati'ij jáanamujri' a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Xáanamujri', a'íj pu huatajé i Elías tì'ríij á'tyeej tì tyi'tyávaaca'aj i Dios jimi.

³⁶ Aj pu'ij sáij aje're'nyej huatéechisima'aj, tyi'tíj pu huátisima'aj tì ta'chíra' a'íj pu'ij huatyáru'nyaxij nahuáj jime' tì antzíjvi, tì'quij ciyéj jítze ja'antijí'quej, aj pu'ij a'íjna ájchui tì'ij i Jesús huayé'nyijche' a'íjci jítze i tyi'tíj, a'yan tyi'xáataj a'íjna i a'tíj tijin:

—Setyu'chó've' tìpua'aj yatanyéj a'íjna i Elías tì'ij ja'cátoonyij mu cúruuj jítze.

³⁷ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús ca'nyíin jin huajíjhuaca', tì'quij huamuí'.

³⁸ Ajta i tyeyúuj tzajta' cáanarij tì 'tzíjhua pu ujo'tahuíjca'aj, a'íi pu'ij jé'ta' acásujtza'an. ³⁹ Ajta i tyenyeéntyí' i xantáaru'uj tì tyi'íjtye' i maj anxítijyey ará'asej, a'áa pu jo'tyávaaca'aj véjri' jo'tij jóonyeerica'aj i Jesús, a'íi pu'ij jáanamujri' je'ej tì tyu'íjhuaca' i Jesús, ajta jaaséj je'ej tì tyu'muí', a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa pu tyi'jí're'can jime' a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i yójra' i Dios.

⁴⁰ Séecan mu majta úucaa a' imuáj jo'tyu'úuj méesejraca'aj, sáij pu a'yan ántyapuaaca'aj tijin María Magdala tì já'ma'can, ajtáhua'aj sáij María hua' náanaj a'íjci i Santiago tì cíleen ajta a'íjci i José, ajtáhua'aj sáij i íiti' tì a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salomé. ⁴¹ A'íi mu i úucaa jamuán huajú'ca'aj i Jesús majta jahuúria'ca'aj tì'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Galillea. Jéehua mu majta séecan i úucaa a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj jamuán a'áa jo're'nyej a'ájna a Jerusalén.

Mati'ij jaatyá'avaataca' a'íjci i Jesús

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴² Tì'ij huaré'chumua'riaca', tya'rá'aj a'ájna xicáara' jítze mati'ij tyámua' huó'uurej, yaa ariá'pua'aj pu atyojo're'nyesij a'ájna i xicáara' i maj jitzán juso'pii. ⁴³ A'íjna i José Arimatea tì já'ma'can, tì ajta hua' jítze ajtyáma'can i maj va'cán jin tyityatatyíj, a'íi pu ajta jacho'va'ca'aj a'íjci xicáara' tì'ij i Dios tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua, a'íi pu'ij ajo're'nyej i Piláato jimi, tì'quij jaatáhuaviiri' i tyévira' i Jesús. ⁴⁴ Ajta i Piláato je'ej pu tyo'tóomua'aj tì i Jesús arí huamuí', aj pu'ij jaatajé i hua'tyenyeentyi' tì'ij jaata'íhuo' a'chu tì arí á'tyeevi'ca'aj tì huamuí'. ⁴⁵ Tì'ij i hua'tyenyeentyi' a'yan tyaaté'exaa tì a'yan tyi'ja'yájna, aj pu'ij i Piláato jaatá' a'íjci i José tì ja'cájan i tyévira' i Jesús. ⁴⁶ Aj pu'ij i José cáanarij huánaniej tì naa een tì naa tyi'cueenaa, tì'quij ja'ajtajá i muí'chíj ajta je'en je're'íjcataca' a'íjci jime' i cáanarij. Aj pu'ij a'úun yo'tyéetyej jo'maj yo'ojcúunajraa, ajta tyetyéj tì sicírara'

eetyájmua. ⁴⁷ Ajta a'íjna i Maríia Magdala ti já'ma'can, ajta síij i Maríia náanajra' a'íjci i José, a'íi mu jaaséj jo'maj je'ej yó'ruuj i mui'chíj.

16

Jesús pu huatájuuriaca'

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Ti'ij mu jo'mej a'ájna i xicáara' maj jitzán juso'pii, a'íjna i Maríia Magdala ti já'ma'can, ajta i síij i Maríia náanajra' a'íjci i Santiago, ajta je'en a'íjna i Salomé, a'íj mu tyi'tíj huánaniej ti naa tyaarie'ej mej mij jacáhuatye'en i tyévira' i Jesús. ² A'íjci xicáara' jitze ta'nájcaj i itéerij, ti'ij oochán eere'nyéesima'caj i xicáj, a'áa mu jó'ju' jo'tij ja'vá'nami'huaca'aj i mui'chíj, ³ a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—¿A'tanyíj uya'raxiiraj i tyetyéj ti jin eetyánami' jo'tij jóocun tyej tyij utyájrutyej?

⁴ Ajta mati'ij a'áa jo're'nyej aj mu mij jaaséj tipua'aj quee che' eetyájmua i tyetyéj. Ajta tyámua' pu tyí'va'caa i tyetyéj ti eetyámuaaca'aj. ⁵ Mati'ij utyájrurij jo'tij jóocun, tyamuéej mu huaséj ti a'úun je'rácatyii muáca'ta' pujmua', catyéevi' pu ucáchajca'aj ajta naa tyí'cuenavi'ca'aj i ti tyí'chajca'aj. Aj mu mij i úucaa tyu'tátziin, ⁶ ajta a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu tyí'tziinye'ej. Mua'aj xu a'íj tyáhuoonyij i Jesús Nazaret ti já'ma'can, i ti óotateehuaca' i cúruuj jitze. Pu'ríj huatájuuriaca', capu che' yajá'hua' a'yájna. Cási' xaaséj jo'maj yo'ojtyéj. ⁷ Áricuj sioté'exaatye' a'íjci i Pedro siata'aj i séecan i maj jamuán huacíj, a'yan tijin: “A'íi pu a'áa jooméj a'ájna a Galileea ti'ij ajtáhua'aj jamuájsiire'en jájcuan, a'áa xu yé'sejran, a'yájna ti'ij arí tyajamuáa'ixaa.”

⁸ Aj mu mij iirahuáachajra i úucaa, ji'nye metyóovivesima'aj, majta tyí'tziinya'ca'aj. Ajta camu a'tíj huaté'exaaj i juyéj jitze, ji'nye metyí'tziinya'ca'aj.

Jesús pu huataséjre a'íjci jimi i Maríia Magdala ti já'ma'can

(Jn. 20:11-18)

⁹ A'íjci xicáara' jitze ta'nájcaj i séej iteerij ti'ij i Jesús huatájuuriaca', ti'ij tapuá'risima'caj a'íj pu jimi anaquéj huataséjre i Maríia Magdala ti já'ma'can, i maj tzajta' séjria'ca'aj i tyiyáaru'uj i maj aráahua'puaj ará'axcaa i Jesús ti huo'tamuárij. ¹⁰ A'íi pu ujó'mej ti'ij huo'té'exaatye'en a'íjma i maj jamuán huacíj i Jesús, i maj juxaamuñritya'ca'aj majta juyiinyaca'aj. ¹¹ Majta a'íimaj mati'ij jáamua'reeri' ti i Jesús huatájuuriaca' ajta i Maríia arí jaaséjraca'aj a'íjci i Jesús, camu ja'antzaahuaj.

Jesús pu huataséjre hua' jimi i maj hua'puaj i maj jamuán huacíj

(Lc. 24:13-35)

¹² Ti'quij Jesús ajtáhua'aj seequéj tyu'taséjre hua'puácaa jimi i maj a'áa joojú'ca'aj i juyéj japua jo'tij quee a'tíj já'chajca'aj. ¹³ A'íi mu mij ujó'ju' mej mij huo'té'exaatye'en i séecan, camu majta hua'antzaahuaj a'íjma i maj hua'puaj.

Tyi'tíj ti i Jesús huo'ta'íj a'íjma i maj jamuán huacíj

(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ Ti'ij arí jéetze' huachúmua', Jesús pu huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj tamuáamuata' japuan séej ará'asej, mati'ij móoj a'íimaj ajtyetyá'caj i méesaj jitze. Aj pu'ij hua'ajtyá'xij a'íjci jime' i maj

jatyánaamuaj i ju júuricamej majta quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye camu huá'tzaahuatya'ca'aj i maj jaaséj tì arí huatájuuriaca'. ¹⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tìjìn:

—Séricuj néijmi'que' i cháanacaj japua siahuo'té'exaatye' néijmi'caa i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁶ A'tíj tì tyá'antzaahuatye'sij ajta huái'huaj, Dios pu tyaatú'uunyi'raj, ajta i tì quee tyá'antzaahuatye'en, a'íi pu jajpuéetzij ja'mej. ¹⁷ A'yaa mu tyeeyí'tihua'aj muá'ju'un i maj tyá'antzaahuatye'en, nyenyúucaritze' mu huo'tamuáritye'sij i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee, majta séej jime' i nyúucarij tyi'xáataj muá'ju'un, ¹⁸ cú'cu'see mu muarie'en i maj tyú'cha'vacaa, ajta camu je'ej huá'uurej, na'ríij huá've'rij mu'cáaye'en, capu ajta je'ej huá'uurej, ajta tìpua'aj a'íijma mua'ajtamuarie'xi'in i maj tyí'cucui', tyámua' mu rinyij.

Jesús pu tyíraa i jútye' tajapuá

(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Tì'íj a'yan tyihuo'ixáatya'aj, a'íjna i tavástara' Jesús pu tajapuá jó'vi'tichiihuaca' tì'quij muáca'ta' i Dios ja'ajcáayixij. ²⁰ A'íi mu mij i maj jamuán huacáj ma'úrutyixij mej mij néijmi'que' huo'ré'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, ajta i tavástara' pu huá'huíria'ca'aj, ajta jaséjrataca'aj tì a'yan tyi'ja'yájna je'ej maj a'íimaj tyí'xajtaca'aj a'íj hua'séeratya'aj i maj jin tyámua' tyo'taséj.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Lucas

I ti jin uhuatyóochej i yu'xarij

¹ Mue'tíj mu meríj a'íjci jin huatyóohuij maj jo'siimua' tyámua' naa je'ej ti tyi'tíj i Dios huáruuj ityájma jimi, ² a'yaa mu mij tyitáa'ixaa' a'íimaj i maj juji'íj jin jaaséj ti'íj uhuatyóochej, ajta je'en a'yan tyihuo'ci'íj mej mij a'íimaj huo'té'exaatye'en i tyeítyee i nyúucarij i Dios ti jimi je'ráma'can. ³ Nyáaj nu nyajta nyeríj tyámua' naa a'íjci jin tyi'huányamua'tyej, a'yaa pu'íj tyino'támiteeraj ti xá'pui' nyaj tyimuaata'ít'i're'en yu'xarij jitze néijmi'i je'ej ti tyi'tíj huaríj pej pij muáaj Teófilo jáamua'reej mu paj va'cán jin tyi'tyéjvee, ⁴ pata'aj pij tyámua' naa tyámua'reej i ti a'yan tyi'ja'yájna i maj meríj muaamuá'tyej.

Síj ti tajapuá tyí'huire' pu jaataxájtaca' ti nie'huan a'íjna i Juan

⁵ A'ájna imuáj pu i Herodes rey jin tyi'tyávaaca'aj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'áa pu síj puaríj já'chajca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Zacarías, a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i Abías. Ajta a'íjna i íira'ra'an a'yaa pu ántyapuaaca'aj tíjin Isabel, a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i Aarón. ⁶ A'íi mu hua'puaj tyámua' tyí'tyetyeítyeristaca'aj i Dios jimi, majta néijmi'i jin ja'tzaahuatya'ca'aj je'ej ti tyu'ta'íjtaca' i tavástara'. ⁷ Ajta camu tyiyójmua'ca'aj, ji'nye capu yo'mua'tacaria'aj i Isabel, majta meríj huosica'aj a'íimaj i maj hua'puaj.

⁸ Aj pu'íj séej xicáara' jitze tya'rá'aj ti'íj a'yan tyihuo'ci'íj maj a'íimaj tyu'támu'vejritaj i Dios jimi i maj Zacarías jimi tyí'huire', ⁹ a'yájna mati'íj tyeeyí'tihua'aj a'íimaj i puaríj, a'íj pu huaci'íj i Zacarías ti'íj a'ín utyájrutyej i tye'yúuj tzajta', ajta je'en íjcuca antyíteeraj i tavástara' jimi. ¹⁰ Ti'íj ooj tyatáasima'caj i íjcuca, néijmi'i mu i tyeítyee apua'quéj jo'tyu'úuj metyényuusima'aj i Dios jimi. ¹¹ Aj pu'íj síj ti tajapuá tyí'huire' huataséjre a'íjci jimi i Zacarías, muáca'ta' pu pujmua' jo'tyávaaca'aj a'íjci jitze i maj japuan jaté'racia i íjcuca. ¹² Ti'íj jaaséj a'íjna i Zacarías, je'ej pu tyo'taséj ajta jéehua tyu'tátziin. ¹³ Ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huire' a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Zacarías, capáj tyí'tziinye'ej, ji'nye Dios pu arí jáanamua'jri' je'ej paj tyu'tyéenyuj, ajta a'íjna i Isabel siaj néemi'ij, a'íi pu tyiyóoj ja'mej, a'yaa pej pij jaatámua'tyij tíjin Juan. ¹⁴ Jéehua paj huatá'tyamua've'sij, majta mue'tíj i tyeítyee huatóotyamua've'sij ti'íj huanie'huaj i pá'ri'íj, ¹⁵ ji'nye va'cán pu jin tyi'tyaváaj ja'mej a'yóoj i tavástara' jimi. Capu nahuáj juquéi'sij, ajta jitzán séeria'aj ja'mej i júuricama'ra' i Dios. ¹⁶ A'yaa pu ca'nyíjra'aj tyu'tá'sij mui'caa i tyeítyee i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij tyá'antzaahuatye'en i tavástara' jimi majta i Dios jimi. ¹⁷ A'íi pu i Juan anaquéj huama'aj ja'mej i tavástara' jimi, a'íjna jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Elías ajta i ti jin néijmi'i putyí'uuriajca'aj i Elías, ti'íj tyámua' huó'uurej a'íjma i hua' huásimua' i ti'ri'íj mej mij huo'taxié've'en i juyójmua', ajta mej mij i maj quee tyámua' metyityoomuámua're' tyihuojo'itéej muá'ra'nyij. Tyámua' pu'íj huá'uuren i tyeítyee mej mij jaataxié've'en i tavástara'.

¹⁸ Aj pu'íj i Zacarías a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i ti tajapuá tyí'huire' tíjin:

—¿Ji'nye nyij tyá'mua'reeren ti a'yan tye'mej? Ji'nye nu'ríj vastaciríe', ajta a'íjna i tyaj néemi'ij pu'ríj ajta ucaríj.

¹⁹ Ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu Gabriel ántyapuaj, a'íj nu jimi tyí'huiire' i Dios, a'íi pu unyojo'ta'ityaca' nyej nyij muaaté'exaatye'en a'íjci i nyúucarij i paj jin huatá'tyamua've'sij. ²⁰ Ajta ijíj capáj tyá'tzaahuatye' je'ej nyaj tyimuaaté'exaaaj, a'íj paj jin quee atanyúuva'aj puá'mej, capu che' i'riitaj ja'mej paj tyu'taxáj 'asta na'aj quee a'yan tyú'rinyij je'ej nyaj nyeríj tyimuaaté'exaaaj.

²¹ Majta a'íimaj i tyeítyee, a'áa mu pua'quéj jo'tyú'uuca'aj meechó'va'aj a'íjci i Zacarías a'tzáaj ti iiráamej i tyeyúuj tzajta', majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj tyi'tíj ti jin arí huápu'i'ij já'tyeevi'ca'aj ti a'úun je'rávaaca'aj. ²² Ajta ti'ij iirájraa, capu che' i'riitaca'aj ti tyu'taxáj, a'yaa pu jumuáca' jin tyihuá'ixaatya'ca'aj, ji'nye capu che' i'riitaca'aj ti huatányuunyij, aj mu mij jáamua'reeri' ti tyi'tíj jimi huataséjre i tyeyúuj tzajta'.

²³ Ti'ij antyipuá'riaca' i ti jin tyi'tyávaaca'aj i tyeyúuj tzajta' a'íjna i Zacarías, aj pu'ij jó'raa i juchéj. ²⁴ Ti'quij huatajútzej a'íjna i Isabel, aj pu'ij huatyóo'avaataca' u juchéj, anxí máxciríe' pu á'tyeej tíquee iiráyi'caa i juchi'táj, a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tijin: ²⁵ “Tavástara' pu a'yan náaruj, mata'aj mij i tyeítyee quee ná'xaahuataj.”

Síj ti tajapuá tyí'huiire' pu jaataxájtaca' ti nie'huan i Jesús

²⁶ Ti'ij aráasej máxciríe' tyoomá'caj, Dios pu jaata'ityaca' a'íjci i Gabriel a'ájna a Nazaret chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galillea, ²⁷ a'áa pu já'chajca'aj a'íjna i Maríia i ti arí tímua' huatyéviche'sij a'íjci jamuán i José, a'íj ti jitze eeráma'can i David, ajta i Maríia capu eexúj a'tíj jamuán hui'caria'aj. ²⁸ A'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' a'úu pu jo'tyájrurij jo'tíj je'rácatyii a'íjna i Maríia, ti'quij a'yan tyaatatyójtje tijin:

—A'íi' Maríia, mu paj Dios jimi tya'ancuriáa'sij. Tavástara' pu a jimi yésejre'.

²⁹ Maríia pu je'ej tyo'taséj ti'ij a'yan tyaaté'exaa, ajta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jin jaatatyójtjej.

³⁰ A'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej Maríia, muáaj paj huatá'tyamua've'sij pajta tyaatatyójtzi're'ej i Dios. ³¹ Ijíj paj huatajútze'sij, séej paj tyiyóoj puá'mej, a'yaa paj jaatámua'tyij tijin JESÚS. ³² A'íi pu va'cán jin tyi'tyaváaj ja'mej, a'yaa mu jaatámua'sij tijin Yójra' i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ajta i Dios ti tavástara' pué'een, a'íi pu tye'entyájrutye'ej ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reeriaj, a'yájna ti'ij i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna i David, ³³ a'íi pu'ij jusén jin tyu'ta'íjtaj a'íjma jimi i maj Jacob jitze eeráma'can. Ajta quee a'náj antyipua'rij i ti jin tyu'ta'íjtaj.

³⁴ Maríia pu a'yan tyaata'ihuo'ri' a'íjci i ti tajapuá tyí'huiire' tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'yan tyú'rinyij, típu'a'aj nyequee tyáataj jamuán hui'care'en?

³⁵ Ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu a jitze huatyá'itzeere'ej, ajta a'íjna i ti Dios jin néijmi'i putyí'uurej a'íi pu ajta a'jimi séeria'aj ja'mej. A'íj pu jin a'íjna i pá'r'i'ij ti nie'huan a'yaa mu jaatámua'sij tijin i ti quee tyi'tíj jin á'itzeere' ti ajta Yójra' pué'een i Dios.

³⁶ Ajta a'íjna a'ihuáara' i Isabel a'íi pu ajta tyiyóoj ja'mej, tyij ajta arí ucaríj, a'íjna i maj a'yan tyá'xajtaca'aj tijin i ti'quee yo'mua'tacaa, pu'ríj aráasej máxcirie' á'tyeej ti jutza'. ³⁷ Capu tyi'tíj muárie'rij i Dios jimi.

³⁸ Aj pu'ij i Maríia a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i jin jaatyáhuire'ej i nyavástara', che' i Dios a'yan tyú'uurej nye jimi je'ej paj períj tyinaaté'exaa.

Aj pu'ij jó'raa a'íjna i ti tajapuá tyí'huire'.

Maríia pu júumuaarin a'íjci i Isabel

³⁹ A'ájna xicáara' jitze pu i Maríia jiye'tzín jo'mej a'ájna jo'tíj ja'chajta' jiríj jitze a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea, ⁴⁰ aj pu'ij a'áa ja'rá'aj jo'tíj ja'chej a'íjna i Zacarías, ti'quij jaatatyójtjej a'íjci i Isabel, ajta je'en utyájrurij u chi'táj. ⁴¹ Tí'ij a'íjna i Isabel jáanamujri' ti jaatatyójtjej i Maríia, a'íi pu i pá'ri'ij huatáhuaaxij i jucáatze', ajta a'íjna jimi i Isabel pu huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios. ⁴² Aj pu'ij Isabel ca'nyíin jin a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Maríia tijin:

—Dios pu jéetze' tyámua' tyimuaatyájtóo muéetzij quee séecan i úucaa, ajta tyámua' tyeetyájtóo i pá'ri'ij ti arájca mua' jucáa jitze. ⁴³ ¿A'tanyíj nyaj pué'een nyáaj, tí'ij mu jo've'mej nyéetzij jimi i náanajra' i nyavástara'? ⁴⁴ Ji'nye nyati'ij jáanamujri' i paj naatatyójtjej, a'íi pu i nyiyóoj ootáhuaaxij i nyajucáa jitze, a'íjci jime' ti huatóotyamua'vej. ⁴⁵ Jéehua paj huatá'tyamua've'sij, ji'nye muáaj paj tyá'antzaahuaj ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti i tavástara' tyimuaaté'exaa.

⁴⁶ Maríia pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

I nyaj jin ma'úumua'rej a'íj nu jin tyé'tyojtzi're' a'íjci i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i nyavástara',

⁴⁷ ajta i nyajúuricamej pu jutyamua've' i Dios jimi i ti nyaj japua huatanyúj.

⁴⁸ Ji'nye i Dios pu nye jitze rányeeriacá', i nyaj quee je'ej tyéejviicue', ajta ijíj ti yujo'que'tíj ja'mej, néijmi'i mu a'yan tyinaataxájta ti i Dios tyámua' tyinaatyájtóo,

⁴⁹ ji'nye a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, a'íi pu nye jimi jéehua huápu'i'ij tyámua' tyú'ruuj.

Capu tyi'tíj jin á'itzeere' i ti jin ántyapuaj.

⁵⁰ Dios pu a'náj ti na'aj hua'cu'vej, a'íjma i maj jimi jéehua tyá'tzaahuatye'.

⁵¹ A'íj pu jin tyu'muáriej i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ajta tyihua'antyí'uunyi'ri' a'íjma i maj óotzaahuatye',

⁵² ajta tyihuaá'ri'ri' i maj jin tyityatatyá'ca'aj va'cán jime', ajta va'cán jin tyihua'antyáaruajtjej a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'.

⁵³ Ajta jéehua tyihuo'tá' a'íimaj i maj tajcuca'aj, ajta huo'ta'ityaca' maj jó'ciinyej mequee tyi'tíj antyi'á'aj i maj chíjtyaanyi'ij pué'een.

⁵⁴ A'íjma pu huatáhuíi i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj jimi tyí'huire', ajta quee yo'huá'xij i ti jin tya'tóoratziiri' ti tyámua' tyihuo'tyéjeevej.

⁵⁵ A'yaa pu aami' tya'tóoratziiraca'aj a'íjma jimi i tahuásimua'ci'ij, a'íjci jimi i Abraham ajta i maj jitzán eerányesij.

⁵⁶ Ajta a'íjna i Maríia a'áa pu jo'tyá'itzee a'chu huéecaj máxcirie' a'íjci jamuán i Isabel, aj pu'ij té'ej huariá'raa jo'tíj ja'chej.

Tí'ij huanie'huaca' a'íjna i Juan

⁵⁷ Ti'ij tya'rá'aj a'náj tij tyiyóoj já'ra'nyij i Isabel, tyáatacan pu tyiyóoj ja'raa. ⁵⁸ Majta i tyeítsee i maj avéjri' huacháatima'caa, majta ihuáamua'mua', a'íi mu curiá'cixij mej mij jaatatyójtje'en mati'ij jáamua'reeri' ti i tavástara' jéehua ja'ancu'vaxij a'íjci i Isabel. ⁵⁹ Ti'ij arahuéicaj xicáj tyoomá'caj, aj mu mij ujó'ju' mej mij ja'antysisíjchej i navíira' i pá'ri'ij, a'yaa mu mij tyá'xie'va'ca'aj mej mij a'yan jaatámua'tyiiche'en tijin Zacarías a'yájna ti'ij ántyapuaj i táatajra'. ⁶⁰ Ajta a'íjna i náanajra' a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Capu a'yan antyapuáaj ja'mej. Sulu a'yaa pu ántyapuaj ja'mej tijin Juan.

⁶¹ A'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'tíj a'yan ántyapuaj ti ja'mua jitze ajtyáma'can.

⁶² Mati'ij mij jumuáca' jin jaata'íhuo'ri' i táatajra' i pá'ri'ij, mej mij jáamua'reej je'ej ti a'íin tyá'xie'va'ca'aj ti'ij a'yan ántyapuaj já'ra'nyij. ⁶³ Ajta a'íjna i táatajra' a'íi pu táabla huo'táhuaviiri' ti jitzán jo'tyéeyu'xaj, a'yaa pu'ij tyo'tyéyu'xaca' tijin: “Juan pu ántyapuaj ja'mej.” Aj mu mij néijmi'i je'ej tyo'taséj. ⁶⁴ Aj pu'ij huatá'riitariaca' ti tyu'taxáj a'íjna i Zacarías, ti'quij huatyóochej ti tyaatatyójtzi're'en i Dios. ⁶⁵ Néijmi'i mu je'ej tyo'taséj i maj avéjri' huacháatima'caa, majta néijmi'que' a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj je'ej ti tyi'tíj huaríj a'ájna jo'tij jiríj jo'quéetimee a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea. ⁶⁶ Majta néijmi'i i maj a'yan tyi'namuajraca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Tyi'táquij jin tyi'tyaváaj ja'mej a'íjna i pá'ri'ij?

Ji'nye ji're'can jime' pu séjria'ca'aj ti i tavástara' jitzán séjria'ca'aj i pá'ri'ij.

Chuícaria'ra' i Zacarías

⁶⁷ Ajta a'íjna Zacarías, i ti táatajra' pu'éen i pá'ri'ij, a'íj pu jimi huatyá'ítzee i júuricama'ra' i Dios, aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Dios jitze ma'can tijin:

⁶⁸ Che' tyámua' eenye' i tavástara', i hua' Dios a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye a'íj pu jin mujo've'mej ti'ij hua' japua huatányuunyij i ju-tyéityeristyamua'.

⁶⁹ A'íi pu uyo'ta'ítayaca' i ti va'cán jin tyi'tyéjvee ti'ij tajapuá huatányuunyij, síj ti a'íj jitze eeráma'can i David, i ti jahuíre'.

⁷⁰ A'íi pu a'íin pu'éen i ti Dios ará'tyeej jitzán tya'tóoratziiri': a'íjma jitze ma'can pu a'yan tyaataxájtaca' i maj jitzán ma'can tyi'xajtaca'aj,

⁷¹ a'íi pu tajapuá huatányuusij a'íjma jimi i maj tájcha'íire', ajta néijmi'caa a'íjma jimi i maj taxana've',

⁷² a'íi pu hua'ancu'vajxi a'íjma i tahuásimua'ci'ij, ajta quee yo'huá'xij i nyúucarij i ti jin tya'tóoratziiri'.

⁷³ A'íi pu a'íin pu'éen i nyúucarij i ti jin tya'táratziiri' a'íjci i tatáataj Abraham:

i ti taatá'sij

⁷⁴ tyej tyij quee tyi'tziinye'ej yan tyesejria'aj, tyajta quee hua'ajcha'íiria'aj i maj tájcha'íire' sulu tyej tyij taxáahuaj jaatyáhuíre'en,

⁷⁵ tyámua' tye'éenye'ej tyajta quee tyi'tíj jin á'ítzeeria'aj, ajta tyej tyij jimi huatyá'ítzeere'en a'chu tyaj pua'an xicáj á'tyeeren.

⁷⁶ Ajta muéetzij jime', mu paj nyiyóoj pué'een,
a'yaa mu muaatámua'sij tijn a'ij ti jitze ma'can tyí'xaj i Dios i ti néijmi'i
jin antyúumua'reej,

ji'nye muáaj paj anaquéej huama'aj puá'mej a'ijci jimi i tavástara'
tyámua' petyi'uuriáj i tyeítyee jimi,

⁷⁷ pajta huo'té'exaatye'ej i tyeítyeristyamua'me'en
ti i Dios tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'itzee
ajta je'en hua' japua huatányuusij.

⁷⁸ Ji'nye a'ijna i taj Dios, a'ii pu jéehua tá'cu'vej,
a'ii pu jútye' imuáj tatatzavi'tye' i xicáj jime',

⁷⁹ ti'ij huo'tyatatzavi'tye'en a'ii jma i maj a'aa jo'cháatimee
jo'tij jéetze' huápu'ij jo'tíca'

ajta je'en a'ij jitze huo'cájuyetyej i maj jitzán juxáahuaj séjre'ej.

⁸⁰ Ajta a'ijna i pá'ri'ij a'ii pu tyéve'sesima'aj, ajta a'ij jitze huatyóoca'an
i júuricama'ra' i Dios, a'aa pu já'chajca'aj jo'tij quee já'tyi'tij, 'asta na'aj
quee atyojo're'nyej a'ájna xicáara' ti jitzán huatóosejrata a'ii jma jimi i
maj Israel jitze ajtyáma'can.

2

Ti'ij huanie'huaca' a'ijna i Jesús (Mt. 1:18-25)

¹ A'ájna imuáj a'ii pu rey jime' tyi'tyávaaca'aj i Augusto, a'ii pu'ij
tyu'ta'íjtaca' mej mij ahuóoyu'xaj néijmi'i i maj a'aa jo'cháatima'caa jo'tij
a'iin tyejé'ijtaj. ² A'yaa pu tyu'ríj mati'ij ahuóoyu'xaca' ti'ij ooj Quirinio
tyi'tyávaacaj tajtúhuan jime' a'ájna a Siria. ³ A'yaa pu'ij tyu'tóoxie'vej mej
mij néijmi'i i tyeítyee jo'cixij jo'maj já'ma'can mej mij ahuóoyu'xaj.

⁴ A'ij pu jin i José iirájraa a'ájna a Nazaret, i Galileea ti jitze ajtyáma'can,
ti'quij a'aa jó'raa a Belén, a'aa ti ja'ajtyáma'can a Judea, a'ájna jo'tij
jo'nié'huaca' i David i ti rey jime' tyi'tyávaaca'aj, ji'nye a'ijna i José a'ij pu
jitze eeráma'cantaca'aj i David. ⁵ A'aa pu jo'mej ti'ij ahuóoyu'xaj, jamuán
a'ijci i Mariia i ti jatyévi'tinya'aj, ajta a'ijna i Mariia pu'ríj jutza'ca'aj.
⁶ A'aa mu mij jo'tyá'caj a'ájna a Belén ti'ij atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán
huanie'huaj i pá'ri'ij. ⁷ A'aa pu'ij jo'nié'huaca' i yójra' ta'nájcaj, ti'quij
cixurij jin jaque'ijcataca' ajta je'en jatyéetyej i ciyéj jitze ti atyácun jo'maj
ya'muáatyee tyajá'cua'caa, ji'nye camu che' ú'vejríca'aj chi'ij tzajta'.

I maj tajapuá tyí'huire' majta cánya'xii maj siiria'ca'aj

⁸ Vėjri' a'ájna a Belén a'aa mu séecan ja'ajtyá'ca'aj i maj cánya'xii
siiria'ca'aj, a'aa mu ja'táxai'irihua'aj hua' jamuán i cánya'xii. ⁹ Aj pu'ij
jiye'tzín síj huataséjre i ti tajapuá tyí'huire' i tavástara' jimi, a'ii pu'ij
huataséjre i tavástara' ti jin naa huasé'rin ajta je'en huanyéeri'ciriajraa
jo'maj ja'ajtyá'ca'aj, aj mu mij jéehua tyu'tátziin. ¹⁰ Ajta a'ijna i ti tajapuá
tyí'huire' a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijn:

—Caxu tyí'tziinye'ej, ji'nye a'ij nu i nyúucarij jamuaaté'exaatye'sij ti naa
eenye' tyí'xaj, i maj jin jéehua huatootyamua've'sij i tyeítyee. ¹¹ Ijij pu
huanie'huaca' a'ájna chájta' David ti jitze ajtyáma'can a'ijna i ti ja'mua
japua huatányuusij, a'ii pu a'iin pué'een i CHRÍISTU', i ti tavástara'
pué'een. ¹² A'yaa xu éenye'que' jamua'reeren, a'aa xu yé'tyoonyij i
pá'ri'ij ca'ícatzi'huaj ajta a'aa ja'raque'tíj ja'mej ciyéj jitze ta'tyácun i
ya'muáatyee maj jitzán tyá'cua'caa.

¹³ Aj mu mij jiye'tzín mue'tíj huataséjre i maj tajapuá tyí'huiire' a'íjci jimi i síij, i maj tyé'tyojtzi'ria'ca'aj i Dios, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin

¹⁴ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti huápu'i'ij naa huasé'rin u tajapuá. Miche' tyámua' tyí'tyesejre'ej i tyeítýee íiyan cháanacaj japua i ti Dios tyámua' tyihuo'tyátoosij.

¹⁵ Mati'ij jo'cáj i maj tajapuá tyí'huiire', a'íimaj i maj cánya'xii tyiséjracaj a'yaa mu tyu'tóo'ixaaj tijin:

—Tyiche' ujó'ju' a'ájna a Belén, tyata'aj yo'séj je'ej ti tyityaaté'exaaaj i tavástara'.

¹⁶ Aj mu mij jiye'tzín ujó'ju', mati'ij mij jáatyoj a'íjci i Maríia majta i José, majta a'íjci i unyáaque'ej, a'áa pu ciyéj jitze ja'raca'tyii ya'muáatyee maj jitzán tyá'cua'caa. ¹⁷ Mati'ij jaaséj, aj mu mij huo'té'exaa je'ej ti tyihuo'té'exaaaj a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire', a'íjci jitze ma'can i pá'ri'ij ti huanie'huaca', ¹⁸ majta néijmi'i i maj huó'namuajri' je'ej mu tyo'taséj a'íjci jime' je'ej maj tyí'xajtaca'aj i cánya'xii maj siiria'ca'aj. ¹⁹ Ajta a'íjna i Maríia néijmi'i pu ju'avaataca'aj i jutzájta', ajta a'náj ti na'aj jamua'reeriaca'aj. ²⁰ Majta a'íimaj i maj cánya'xii siiria'ca'aj, a'íi mu huariá'cij jéehua metye'tyóotzi'ria'aj i Dios, a'íjci jime' je'ej maj tyáanamuajri' i nyúucarij ajta je'ej maj tyi'tíj tyu'séj, ji'nye néijmi'i pu a'yan atyojo're'nyej je'ej ti tyihuo'té'exaaaj i tajapuá tyí'huiire'.

Mati'ij uyo'taséjrataca' i Jesús i tyeyúuj tzajta'

²¹ Ti'ij arahuéicaj xicáj tyoomá'caj aj mu mij ja'antyisíjchaca' i navíira' i pá'ri'ij, mati'ij mij a'yan jaatamua'aj tijin JESÚS, a'yájna ti'ij tyaaté'exaa a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' a'íjci i Maríia ti'ij quee xu jútza'caj.

²² Ti'ijta atyojo're'nyej a'náj maj huá'iracaa a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', aj mu mij yo'ví'tij a'íjci i pá'ri'ij a'ájna a Jerusalén mej mij uyo'taséjrataj i tavástara' jimi. ²³ A'yaa mu huaríj, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “A'yaa pu tyúuxie've' maj jaataséjrataj i tavástara' jimi a'íjna i pá'ri'ij ti tyáati' ti anaquéej huanie'huaca'.” ²⁴ A'áa mu mij ujó'ju' mej mij tyu'támu'vejritaj a'yájna ti'ij tyé'ijta i nyúucaria'ra' i tavástara', ti a'yan tijin: “Miche' hua'puácaa huatámu'vejritaj i cúcui'see na'ríj hua'puácaa i jáamui'see.”

²⁵ A'ájna imuáj síij pu a'áa já'chajca'aj a Jerusalén ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Simeón. Tyámua' pu tyi'tyúucha'íica'aj i Dios jimi, ajta tyámua' tyí'tyevistaca'aj, a'yaa pu tye'ejchó'va'ca'aj a'íjci xicáara' ti jitzán i Dios hua'ancu'vajxi'ij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios a'íi pu jimi séjria'ca'aj i Simeón, ²⁶ a'yaa pu'ij i júuricama'ra' i Dios tyaaté'exaatya'ca'aj ti quee mui'nyij 'asta na'aj quee jaaséj a'íjci i Ciriístu', i Dios ti uyo'ta'ítyij. ²⁷ Aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Simeón ti tyeyúuj tzajta' ja'tanyéj, majta a'íimaj i pá'ri'ij huásimua', a'úu mu majta ja'rá'aj i tyeyúuj tzajta', mej mij a'yan tya'rá'astej je'ej ti tyúuxie've' i yu'xarij jitze, ²⁸ Simeón pu'ij ja'ancuré'chuij a'íjci i pá'ri'ij, ti'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'yan tyi'xáataj tijin:

²⁹ Nyavástara', íjij pu'ríj tya'róo'astej je'ej paj tya'tá'ratziiri' nye jimi, pu'ríj paj jaatá'an ti juxáahuaj huámui'nyij a'íjna i ti muahuiire'.

³⁰ Ji'nye nu'ríj jaaséj a'íjci i ti tajapuá huatányuusij,

³¹ a'íjci i paj yan jaatyájtóo ti'ij huo'tyáhuiire'en, néijmi'caa i tyeítýee i maj a'yan huacháatimee,

³² a'íjna i ti huo'tyátatzavi'raj i maj yan séejre' i cháanacaj japua,

ajta i maj jin naa huasé'rihua'aj muá'ju'un a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

³³ Ajta a'íjna táatajra' ajta i náanajra' i Jesús je'ej mu tyo'taséj mati'ij jáanamujri' je'ej ti i Simeón tyaataxájtaca' a'íjci i pá'ri'ij. ³⁴ Aj pu'ij Simeón tyámua' tyihuo'tyájtóo, ajta a'yan tyaaté'exaa i Mariía, i náanajra' i pá'ri'ij tijin:

—Cási', a'yaa pu tyu'xá'pui'intari'huaca' a'íjci jimi i pá'ri'ij, mej mij mue'tíj va'cán jin tyitye'entyárutyixi'in i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu maj mui'caa tyáa'ri'raj i maj jin tyityatatyíj. A'íi pu a'íin pué'een i siaj jin jamua'reeren je'ej ti tye'mej, ji'nye mue'tíj mu quee jaxie'va'aj muá'ju'un, ³⁵ a'yaa pu'ij tye'mej ti huataséjre'sij je'ej maj tyí'mua'tzej i tyeítjee. Ajta néijmi'i a'íjna a'yaa pu muéetzij tyimuaatacuí'nyij a tzajta' ti'ij a'tíj ti mua'antyéjtzetyij náhuaj jime'.

³⁶ Síj pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, íiti' pu pué'eenye'ej ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Ana, a'íi pu táatajra'ca'aj i Penuel, i ti Aser jitze eeráma'can. Pu'ríj huápu'i'ij ucarístaca'aj. A'íi pu quee eexúj a'chu jajcha'íicaj ti'ij huatyéevichej, aráahua'puaj nyinyi'ra'aj pu'ij á'tyeej ti jamuán ajá'chajca'aj i jucín ti'quij huamu' i cína'ra'an, ³⁷ pu'ríj ij muáacuatyey japuan muáacuaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj ti jusíjtaca'aj. Ajta capu a'náj iiráyi'caa u tye'yúuj tzajta', sulu a'úu pu a'náj tina'aj tyí'huíria'ca'aj i tavástara' jimi, ju'ítzi've'ej ajta jahúoo i Dios jimi. ³⁸ Aj pu'ij a'íjna i Aná ajo're'nyej a'íjma jimi, ti'quij huatyóochej ti tyaatatyójtzi're'en i Dios, ajta ti tyihuo'té'exaatye'en a'íjci jitze ma'can i pá'ri'ij, a'íimaj i tyeítjee i maj jacho'va'ca'aj ti Dios hua' japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj Jerusalén huacháatimee.

Mati'ij huariá'cij a Nazaret

³⁹ Mati'ij néijmi'i antyici'ij je'ej ti tyé'yu'si' i nyúucaria'ra' jitze i tavástara', aj mu mij huariá'cij a'ájna a Galileea, a'ájna a Nazaret jo'maj já'ma'can. ⁴⁰ Ajta a'íjna i pá'ri'ij a'íi pu huave'sej ajta huatyóoca'an, jéehua pu tyámua' metyóomua'riajca'aj, ajta i Dios pu tyámua' tya'tá'caria'aj.

A'íjci i pá'ri'ij Jesús ti ántyapuaj a'úu mu yó'tyoo u tye'yúuj tzajta'

⁴¹ Majta a'íimaj i huásimua'mua' i Jesús, ti'ij pu na'aj nyinyi'ra'aj jitze mu a'áa ja'tányinyiica'aj a'ájna a Jerusalén, mej mij tyu'yé'estej a'íjci xicáara' jitze ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyiri' i hua' yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'. ⁴² A'yaa pu'ij ti'ij i Jesús arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj jajcha'íicaj, néijmi'i mu ujó'ju' mej mij tyu'yé'estej i juyi'ráj jime'. ⁴³ Ajta ti'ij tye'entyipué'riaca' i maj tyu'yé'estej, aj mu mij jo'cíj jo'maj ja'chej, ajta a'íjna i Jesús a'áa pu jóovej a Jerusalén, majta i huásimua'mua' camu jamua'reeriaca'aj. ⁴⁴ A'yaa mu tyí'mua'ajcaa ti i Jesús hua' jamuán huama'ca'aj, séej xicáj mu á'tyeej maj huaju', aj mu mij huatyóohuij maj jáahuonyij hua' tzajta' i maj huá'muajtyej, ⁴⁵ ajta camu jáatyoj. Aj mu mij huariá'cij a'ájna a Jerusalén mej mij a'áa yó'huonyij.

⁴⁶ Huéecaj xicáj mu á'tyeej maj jahúoo, mati'ij mij a'úu yo'tyooj i tye'yúuj tzajta', a'áa pu jo'tácatyíi hua' jamuán i maj tyihua'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, hua'namuáaraj ajta tyihua'íhuo'raj. ⁴⁷ Majta néijmi'i i maj janamuajraca'aj je'ej mu tyojo'sejraca'aj a'íjci jime' ti tyámua' naa tyojó'iteeca'aj ajta je'ej ti a'íin tyihua'íxaatyaca'aj. ⁴⁸ Mati'ij i huásimua'mua' jaaséj, je'ej mu tyo'taséj, ajta i náanajra' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj, ¿ji'nye een jime' a'yan páta'uurej? Tu'ríj jéehua muáahuoj nyáaj ajta a' táataj, je'ej tu pua'aj tyá'tamuajtyaca'aj muéetzij jime'.

⁴⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij nyahuoca'aj? ¿Nyi sequée jamua'reej ti a'yan tyúuxie've' nyaj a'úun je'rájcatyij i nyavástara' chí'táj?

⁵⁰ Majta a'íimaj camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyihua'ixaatya'ca'aj.

⁵¹ Aj pu'ij hua' jamuán jó'raa a'ájna a Nazaret, jo'tij ij jo've'sej néijmi'i jin huá'tzaahuatya'aj i juhuásimua'. Ajta i náanajra', a'íi pu néijmi'i ju'avaataca'aj i jutzájta'. ⁵² Ajta i Jesús jéetze' pu tyéve'sesima'aj, ajta jéetze' arí tyo'mua'reeriaca'aj, ajta Dios pu tyámua' tyeetyájtóo, majta a'íimaj i tyeítýee.

3

Tí'ij i Juan tyihua'ixaatya'ca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij
(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ Pu'ríj tamuáamuata' japuan anxí nyinyi'ra'aj tyoomá'caj ti tyí'ijtaca'aj a'ájna i Tiberio, ajta a'ájna i Poncio Piláato a'íi pu tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Judea, ajta i Herodes a'áa pu tyejé'ijtaca'aj a Galileea, ajta i ihuáaria'ra' a'íjci i Herodes Filipo ti ántyapuaaj a'íi pu tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Iturea, ajta a'ájna a Traconiite, ajta a'ájna i Lisantias a'áa pu ja'tajtúhuanyica'aj a'ájna a Abilene. ² Ajta a'ájna i Anás ajta i Caifás, a'íi mu puaarij jin tyityetyú'uuca'aj i tyeýúuj tzajta'. A'ájna imuáj pu i Dios jaatajé a'íjci i Juan i ti yójra' pué'een a'íjci i Zacarías a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, ³ Juan pu'ij néijmi'que' huá'raa véjri' a'ájna i játya'naj jitze i Jordán, a'yaa pu tyihua'ixaatya'ca'aj i tyeítýee ti a'yan tyúuxie've' maj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi majta je'en huái'huaj, tí'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee. ⁴ A'yaa pu tyu'ríj je'ej ti tyo'tyéyuxaca' a'ájna i Isaías i ti Dios jitze ma'can, tyí'xajtaca'aj ti a'yan tijin:

A'tíj pu aja'jijhua a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'yaa pu tijin:

“Tyámua' xu huó'uurej siaj sij jajchó've'ej i tavástara', siajta néijmi'i jin tyu'tú'uunyi' siaj sij tyámua' eenye'.

⁵ Miche' néijmi'que' tya'vá'jistya'xi'in a ti ja'tyacúcu'nyijmee, ajta néijmi'que' oorióoje'yij jo'tij i jiríj jo'quéetímee, ajta i juyéj ti tyuututájmee, a'íi pu huatóoje'yij, Ajta jo'tij quee jo'pá'tzaa, miche' jo're'je'yitye'en.

⁶ Néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi mu jaséjran a'íjci i ti Dios jin tajapua huatányuusij.”

⁷ Mati'ij i tyeítýee ajo're'nyinyiica'aj tí'ij i Juan huó'íiraj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj mu siaj cú'cu'see jitze eeráma'can. ¿A'tanyíj mua'ajmaj jamuaaté'exaa yee tiquee já'muaci'tyij i puéjtzij ti yan huataséjre'sij?

⁸ Siata'aj tyámua' tyityetyúucha'íij, ta'aj ij huataséjre'en siaj seríj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, siajta quee a'yan tyí'xajtaj yee: “Ityáj tu Abraham jitze eeráma'can”, ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios jaayí'tin ti a'yan ja'uurej i tyetyéj tí'ij a'íin pué'eenye' i ti Abraham jitze eeráma'can. ⁹ Ajta i tyapuéj pu'ríj tyámua' een tí'ij je'ejveechixi'in i ciyéj néijmi'i i náana'ra'. Néijmi'i i ciyéj tiquee tyí'tajcaa a'íi pu tyu're'veechi'huaj ajta tyu'tyáteeri'huaj.

¹⁰ Aj mu mij i tyeítýee a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyana'aj tyij rinyij?

¹¹ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaañ tijin:

—A'ijna i ti hua'puácaa tyí'ij sícu'rij, che' séej jaatáchuiitye'en a'ijci tiquee tyísiicu', ajta a'ijna i ti tyí'ijcha'ij i ti tyí'cue'ri', che' tyaatá'an a'ijci i ti quee tyi'tij tyícha'ij.

¹² A'íi mu majta aje're'nyeñ mej mij huái'huaj i maj huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa, matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ijci i Juan tijin:

—Maestro, ¿ji'nye táarinyij ityáj?

¹³ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaañ tijin:

—Caxu jéetze' huá'jijve'ej, sulu a'ij xu'uj ancuriáan a'chu ti xá'pui'.

¹⁴ Séecan mu majta i xantáaru' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Arí ityáj, ¿ji'nye táarinyij?

A'yaa pu tyihuo'té'exaañ tijin:

—Caxu tyi'tij huá'nahue'raj i tyeítyee, caxu hua'nyeecheñ nusu siaj hue'tzij jin tyihua'xajtzi'raj tyi'tij maj jin quee a'yan huaríj, siata'aj a'ijci jin tyámua' tyityóomuajtyaj a'chu maj tyaja'muanajchitye'ej.

¹⁵ Majta a'íimaj i tyeítyee je'ej mu tyojo'sejraca'aj, majta a'yan tyúu'íhuo'raca'aj tipua'aj i Juan a'íin pué'eenye' i Ciríistu', ¹⁶ ajta i Juan pu a'yan néijmi'caa tyu'té'exaañ tijin:

—Nyáaj nu ji're'can jime' jáytyij jin já'mua'íiran, ajta síj pu maja've'mej ti i júuricama'ra' i Dios jin já'mua'íiran. A'íi pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej nyeequee nyáaj, capu nyéetzij nyetyéviñtye' nyaj ja'ajta'í'pu'xi'ín i ca'quéera'an. ¹⁷ A'íi pu ji'tyáa' i ti jitzán ja'náca'tzij i játza'ra'an i tyeríicuj, ti'ij jujíme' jájsiireñ i xiéerij. Ajta a'ijci i ímue'rij a'ij pu utyátoosij i chóorij tzajta', ajta i xiéerij a'íi pu jaatyáteeraj i tiéj jitze tiquee a'náj já'mui'nyij.

¹⁸ A'yaa pu'ij, ajtáhua'aj séecan i nyúucariñ jime' pu i Juan a'yan tyihua'íxaatya'ca'aj i tyeítyee. ¹⁹ A'ij pu ajta tyityá'xij a'ijci i Herodes ti tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj, ji'nye a'ij pu tyévi'tinye'ej a'ijci i Herodías, i ti íira'ra'an pué'eenye'ej i ihuáaria'ra' i Herodes, ajta a'ijci jime' i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj, ²⁰ ajta i Herodes jéetze' pu je'ej pua'aj huaríj tyi'tij jime', a'íi pu je'tyáanaj a'ijci i Juan.

Ti'ij Juan jáa'íiri' a'ijci i Jesús

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij ooj i Juan hua'íiracaj i tyeítyee, a'ij pu ajta huá'íiri' i Jesús, ajta ti'ij i Jesús tyenyúusima'caj, aj pu'ij antacúj i tajapuá, ²² ajta i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu aje'cáanyej a'yan huasé'rihua'aj ti'ij cúcui', ajta je'en nyúucariñ uje'cánamuajrej i jútye', ti a'yan tyi'xajtaca'aj tijin:

—Muáaj paj nyiyóoj pué'een i nyaj jéehua jaxie've', muéetzij nu mua'antyíhuoo.

A'íimaj i ti Jesús hua' jitze eeráma'can

(Mt. 1:1-17)

²³ Ajta a'ijna i Jesús a'yaa pu tyéejcha'íica'aj a'chu seityéj japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj ti'ij huatyóocheñ ti tyu'muárie'en. Majta a'yan tyi'mua'ajcaa ti yójra' pué'eenye'ej a'ijci i José. Ajta a'ijna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'ijci i Elí, ²⁴ ajta a'ijna i Elí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'ijci i Matat, ajta a'ijna i Matat, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'ijci i Leví, ajta a'ijna i Leví, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'ijci i Melquí, ajta a'ijna i Melquí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'ijci i Janai, ajta a'ijna i Janai, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'ijci i José, ²⁵ ajta a'ijna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'ijci

i Matatías, ajta a'íjna i Matatías, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Amós,
 ajta a'íjna i Amós, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahúm, ajta a'íjna i
 Nahúm, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eslí, ajta a'íjna i Eslí, a'íi pu yójra'
 pué'eenye'ej a'íjci i Nagai, ²⁶ ajta a'íjna i Nagai, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej
 a'íjci i Máhat, ajta a'íjna i Máhat, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i
 Matatías, Ajta a'íjna i Matatías, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Semei,
 ajta a'íjna i Semei, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i José, ajta a'íjna i José,
 a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ²⁷ ajta a'íjna i Judá, a'íi pu yójra'
 pué'eenye'ej a'íjci i Johanán, ajta a'íjna i Johanán a'íi pu yójra' pué'eenye'ej
 a'íjci i Resá, ajta a'íjna i Resá a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Zorobabel,
 ajta a'íjna i Zorobabel, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Salatiel, ajta a'íjna
 i Salatiel, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nerí, ²⁸ ajta a'íjna i Nerí, a'íi
 pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Melquí, ajta a'íjna i Melquí, a'íi pu yójra'
 pué'eenye'ej a'íjci i Adí, ajta a'íjna i Adí, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci
 i Cosam, ajta a'íjna i Cosam, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Elmadam,
 ajta a'íjna i Elmadam, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Er, ²⁹ ajta a'íjna i
 Er, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Josué, ajta a'íjna i Josué, a'íi pu yójra'
 pué'eenye'ej a'íjci i Eliézer, ajta a'íjna i Eliézer, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej
 a'íjci i Jorim, ajta a'íjna i Jorim, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Matat,
 ajta a'íjna i Matat, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Leví, ³⁰ ajta a'íjna i
 Leví, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Simeón, ajta a'íjna i Simeón, a'íi pu
 yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Judá, ajta a'íjna i Judá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej
 a'íjci i José, ajta a'íjna i José, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jonam, ajta
 a'íjna i Jonam, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliaquim, ³¹ ajta a'íjna i
 Eliaquim, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Meleá, ajta a'íjna i Meleá, a'íi
 pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Mená, ajta Mená, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej
 a'íjci i Matatá, ajta a'íjna i Matatá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Natán,
 ajta a'íjna i Natán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i David, ³² ajta a'íjna i
 David, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaí, ajta a'íjna i Isaí, a'íi pu yójra'
 pué'eenye'ej a'íjci i Obed, ajta a'íjna i Obed, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej
 a'íjci i Booz, ajta a'íjna i Booz, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Salmón,
 ajta a'íjna i Salmón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahasón, ³³ ajta
 a'íjna i Nahasón, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Aminadab, ajta a'íjna
 i Aminadab, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Aram, ajta a'íjna i Aram,
 a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Esrón, ajta a'íjna i Esrón, a'íi pu yójra'
 pué'eenye'ej a'íjci i Fares, ajta a'íjna i Fares, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci
 i Judá, ³⁴ ajta a'íjna i Judá, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob, ajta a'íjna
 i Jacob, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaac, ajta a'íjna i Isaac, a'íi pu
 yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Abraham, ajta a'íjna i Abraham, a'íi pu yójra'
 pué'eenye'ej a'íjci i Taré, ajta a'íjna i Taré, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci
 i Nahor, ³⁵ ajta a'íjna i Nahor, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Serug, ajta
 a'íjna i Serug, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Ragau, ajta a'íjna i Ragau,
 a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Péleg, ajta a'íjna i Péleg, a'íi pu yójra'
 pué'eenye'ej a'íjci i Heber, ajta a'íjna i Heber, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej
 a'íjci i Sala, ³⁶ ajta a'íjna i Sala, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cainán,
 ajta a'íjna i Cainán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Arfaxad, ajta a'íjna
 i Arfaxad, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Sem, ajta a'íjna i Sem, a'íi pu
 yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Noé, ajta a'íjna i Noé, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej
 a'íjci i Lámeç, ³⁷ ajta a'íjna i Lámeç, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i
 Matusalén, ajta a'íjna i Matusalén, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Enoc,

ajta a'íjna i Enoc, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Jared, ajta a'íjna i Jared, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Mahalaleel, ajta a'íjna i Mahalaleel, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Cainán, ³⁸ ajta a'íjna i Cainán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Enós, ajta a'íjna i Enós, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Set, ajta a'íjna i Set, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Adán. Ajta a'íjna i Adán, a'íi pu yójra' pué'eenye'ej i Dios.

4

Ti'ij tyiyáaru' tyu'tatyésej ti jaamué'tin a'íjci i Jesús

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

¹ Ti'quij Jesús jimi huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios, aj pu'ij uja'rájraa i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaj tijin Jordán, ajta a'íjna i júuricama'ra' a'íi pu yo'ví'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ² A'áa pu'ij huá'puatyej xicáj já'tyeej, ajta i tyiyáaru' pu tyúutyessi'ria'ca'aj ti jaamué'tin ti'ij tyi'tij jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi. Ajta i Jesús capu tyi'tij huácuaj ti'ij na'aj a'áa já'tyeej, aj pu'ij huataí'cuataca'. ³ Ti'quij i tyiyáaru' a'yan tyaaté'exaa tijin: —Típua'aj ji'récán jime' yójra' papué'eenye' i Dios, huata'íjtye' mu tyetyéj ti'ij páan huatyóotaahuj.

⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capu i páan na'aj jin júurij ja'mej i tyáati'.”

⁵ Aj pu'ij i tyiyáaru' yo'ví'tij jo'tij ja'ajtyee, ti'ij néijmi'i jaataséjratye'en i cháanacaj, ⁶ ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i tyimuaatá'sij pej pij muáaj tyihuo'ta'íjtye'en i maj yan séejre' i cháanacaj japua. Ji'nye nyáaj nu a'íj ancuriáa', nyajta a'íj huata'sij a'tij ti a'yan tyina'ráanajchi. ⁷ Típua'aj pajtunutaj nyéetzij jimi pajta naatyáanajche, néijmi'i pu muéetzij tyi'mua'a'rij ja'mej.

⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Siata'aj a'íj huatyáanajchej i tavástara' i Dios, a'íj xu'uj huatyáhuire'en.”

⁹ Aj pu'ij i tyiyáaru' yo'ví'tij a'ájna a Jerusalén, a'áan pu ja'antiyivi'tij i tyeyúuj japua i ti jéetze' ájtyeej, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj ji'récán jime' yójra' paj pué'eenye' i Dios, ancájvetzi a'yájna,

¹⁰ ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Dios pu uhujta'ítij i maj jimi tyi'huire' mej mij muáacha'íin.

¹¹ A'íi mu mua'ajriásij i jumuáca' jime'

pej pij quee tyi'tij jitze eejca'cata'an ajta ti'ij quee tyi'tij je'ej mua'uurej.

¹² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capáj tyi'tij je'ej tyé'ihuo'raj a Dios ti'ij a'íin a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've'.”

¹³ Ti'ij i tyiyáaru' quee che' je'ej tyéejtyoj je'ej ti huárinyij, ti'ij ja'antiyimué'tin a'íjci i Jesús, aj pu'ij jimi ajtáaraa 'asta na'aj quee atyojo're'nyej a'náj ti a'yan tyu'xá'pui'íntari'huaca' ti ajtáhua'aj huatóotyese'en.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galilea

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ Aj pu'ij Jesús jó'raa a'ájna a Galilea, ajta jéehua jitzán huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios, majta néijmi'i i tyeétyee a'áa maj jo'cháatima'caa, a'íi mu jáamua'reeri' je'ej ti rijcaj a'íjna i Jesús. ¹⁵ A'íi pu tyihua'mua'tyajca'aj i hua' tyeyúuj tzajta', majta néijmi'i i tyeétyee tyámua' mu tyeetyájtoo.

*Ti'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Nazaret
(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)*

¹⁶ Jesús pu a'áa jo'mej a Nazaret jo'tij jo've'sej. Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' mati'ij pua'aj juso'pii, a'úu pu tyeyúuj tzajta' jo'tyájrurij ti'ij tyeyí'tihua'aj, aj pu'ij huatyéechaxij ti jo'jívve'en i yu'xarij. ¹⁷ Mati'ij mij jaatapíj i yu'xarij Isaías ti jo'yú'xaca', a'aj pu'ij jo'tyoo i ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj tijin:

¹⁸ I júuricama'ra' i Dios pu nye jimi séejre',
ji'nye a'íi pu na'antyíhuoj,

nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios a'íijma i maj quee je'ej tyéejviicue',

a'íi pu unyojo'ta'ítýaca' nyaj huo'té'exaatye'en a'íijma i maj námi' nyaj nyeríj hui'rátosij,

ajta nyaj tyihuó'huaatye'en i maj aracúcu'nyijmee,

nyajta hua' japua huatányuunyij a'íijma i maj jajpuéjtzij,

¹⁹ nyej nyij huo'té'exaatye'en ti arí atyojo're'nyej a'náj ti i tavástara' tyámua' huá'uurej.

²⁰ Aj pu'ij té'ej jaatyéejirej i yu'xarij, ajta je'en jaatapíj a'íjci i ti tyí'huiire' i tyeyúuj tzajta', ti'quij ooyíxij. Néijmi'i i maj a'úun je'rátýa'ca'aj mu jaséjraca'aj. ²¹ Aj pu'ij huatyóochej ti a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin:

—Íjij pu a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij i siaj seríj jáanamujri'.

²² Néijmi'i mu tyámua' tyá'xajtaca'aj a'íjci i Jesús, majta tyámua' naa tyojo'sejraca'aj a'íjci jime' i ti naa namujria'ca'aj i nyúucarij ti jaataxájtaca'. A'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i yójra' i José?

²³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Tyij sequée mua'aj a'yan tyinaaté'exaatye'sij a'íjci i nyúucarij i ti a'yan yee: “Muáaj mu paj tyí'hua'taca, asíj tyi'huá'huaatye'”; siajta a'yan tijin: “A'yájna tyati'ij tyáanamujri' je'ej paj tyú'ruuj a'ájna a Capernaúm, pata'aj pajta a'yan huárinyij iye'ej jo'paj já'ma'can.”

²⁴ A'yaa pu ajtáhua'aj tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' maj quee tyámua' tyeetyéjeevij a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj a'íimaj i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij a'íin já'ma'can. ²⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna, maj jéehua i úucaa séjria'ca'aj i maj jujimua'astaca'aj ti'ij yan séjria'ca'aj i Elías, a'ájna ti'ij huéicaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' á'tyeej maj quee che' viiyaca'aj, ajta jéehua huatújri'huaca'aj néijmi'que' ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Israel,

²⁶ Ajta a'íjna i Elías capu huata'ityi'huaca' a'íijma jimi i úucaa i maj huóojimua'astariaca' i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'áa pu jó'me'en séej jimi i íiti' ti jusíjtaca'aj, a'áa ti já'chajca'aj a'ájna a Sarepta, véjri' a'ájna a chájta'naj jitze i Sidón. ²⁷ Jéehua mu majta séjria'ca'aj i maj ca'atzájma'caa a'ájna a Israel, ti'ij ooj tyi'tyávaaca'aj a'íjna i Eliseo i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta capu a'tíj tyú'huaaj, sulu a'íj pu'uj a'íjci i Naamán Siria ti já'ma'can.

²⁸ Mati'ij a'yan tyáanamujri' i tyeítyee i maj tyeyúuj tzajta' je'rátýa'ca'aj, néijmi'i mu jéehua huatanyínyu'cacuca'. ²⁹ Aj mu mij ájhuiixij, mati'ij mij yo'ví'tij ca'nyéjrij jime', mej mij ji'rátóonyij i chájta'naj jitze, a'áa mu yo're'nyijtyej jo'tij ja'ancátýee i jiríj jitze, mej mij a'áan ja'ancárieenyij jo'tij ja'ancátýee. ³⁰ Ajta a'íjna i Jesús a'áa pu hua' jé'ta' huatyenyéej ti'ij jó'raa.

Jesús pu tyéviy tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj
(Mr. 1:21-28)

³¹ Jesús pu a'áa jo'mej a'ájna a Capernaúm, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, ajta a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'píhua'aj, a'íi pu tyihuá'mua'tyaha'aj i tyeítýee. ³² Majta i tyeítýee jéehua mu tyámua' yó'namuajraca'aj je'ej ti a'íin tyihuá'ixaatya'ca'aj, ji'nye a'yaa pu tyí'xajtaca'aj ti'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee.

³³ A'újna u tyeyúuj tzajta' a'úu pu síj tyáati' jo'tyávaaca'aj ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij ca'nyíin jin jaatajé a'íjci i Jesús, a'yan tíjin:

³⁴ —Capáj je'ej ta'uurej. ¿Ji'nye pej pij tyita'antýiú'nyi' ityájma muáaj Jesús Nazaret paj já'ma'can? ¿Nyí a'ájna jin mupo'vé'mej pej pij ta'antyipúa'ritye'en? Nyáaj nu muamua'tyej, a'yaa nu tyá'mua'reej paj a'íin pu'é'een i ti naa een i Dios ti jimi jo'vé'mej.

³⁵ Jesús pu'ij jajtyá'xij i tyiyáaru' a'yan tíjin:

—Capáj tyi'táj xajtaj, iirájra' mu tyéviy tzajta'.

Aj pu'ij i tyiyáaru' aya'rájriee a chóota' i tyéviy meeséeracaj i tyeítýee, ti'ij quee je'ej jáaruuj a'íjci i tyéviy aj pu'ij iirájraa. ³⁶ Néijmi'i mu tyámua' tyu'tátziin i tyeítýee, majta a'yan tyúu'ihuora'ca'aj tíjin:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' pu'é'een i ti jin tyí'xaj? A'íi pu tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'see, a'ij pu jin antyúumua'reej ti hui'rá'ityej i tyiyáaru'uj, majta je'en a'íimaj janamuaj.

³⁷ Majta néijmi'que' jaxajtaca'aj a'íjci i Jesús ti'ij na'aj jo'maj jo'cháatíma'caa.

Jesús pu tyáahuaaj i mu'nyáara' a'íjci i Simón
(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Aj pu'ij i Jesús iirájraa i tyeyúuj tzajta' ti'quij a'áa ja'rá'aj a Simón ti ja'chej. Ajta a'ájna i mu'nyáara' i Simón, a'íi pu tyí'cui'ca'aj, jéehua pu puístaca'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti tyáahuaatye'en. ³⁹ Jesús pu'ij ecóotutaca' a'íjci jimi, ti'quij jajtyá'xij a'íjci i ti jin tyí'cui', aj pu'ij huatyápua'riaca' i cui'nyi'ra'aj. Ti'quij ájchej ajta je'en tyihuo'cue'ej.

Ti'ij Jesús tyihuó'huaa jéehua i tyeítýee
(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ti'ij huaré'chumua'riaca', a'íimaj i tyeítýee mu hua'ré'vi'tixij i Jesús jimi néijmi'caa i maj tyí'cucui', a'íi pu'ij hua'vá'muarie'xij séej ajta séej, ajta je'en tyihuó'huaa. ⁴¹ Majta i tyiyáaru' i tyeítýee maj tzajta' séjria'ca'aj, néijmi'i mu iirácij, a'yaa mu tyí'tyejijhuaca'aj tíjin:

—Muáaj paj yójra' pu'é'een i Dios.

Ajta i Jesús pu hua'ajtyá'xij, capu ij hua'tá'caria'aj maj tyu'taxáj, ji'nye máamua'reeriaca'aj ti i Jesús a'íin pu'é'eenye' i Ciríistu'.

Jesús pu huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios a'ájna jo'maj jóosi'rii
(Mr. 1:35-39)

⁴² Ti'ij huatapuá'riaca', Jesús pu eerájraa a'ájna a chájta', a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij quee a a'táj. Majta a'íimaj i tyeítýee a'íi mu uyó'huosij, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij je'ej jé'eenye'ej. A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jaatyá'itzen, ti'ij quee jó'yi'can, ⁴³ ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'yaa pu tyúuxie've' nyej nyajta huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios séecan i tyeítýee i maj séej chájta'naj jitze jo'cháatímee, ji'nye a'ij nu jin ujo'ta'ityi'huaca'.

⁴⁴ A'yaa pu'ij i Jesús tyu'má'ca'aj hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios hua' tye'yúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

5

Mati'ij huatámui'riaca' i hue'tyéé

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Jesús pu a'áa jo'tyaváacaj jo'tij jájtyij ja'va'ástimee a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Genesaret, mati'ij jéehua i tye'ityee jimi ajtyáxiiriaca', mej mij jáanamuaaj i nyúucaria'ra' i Dios. ² Jesús pu hua'puácaa huaséj i báarcuj maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a ti joo'ástimee i jájtyij. Majta a'íimaj i maj hue'tyéé vivi'raaca a'íi mu tyí'jo'sica'aj i tápi'narij. ³ Aj pu'ij Jesús atyájraa séej jitze i báarcuj, a'íjna i Simón ti jacii, ajta je'en jaatáhuaviiri' ti a'tzúj a' ímuáj huatyéechaxij a jáata'. Aj pu'ij a'áa a'ráayixij i báarcuj jitze, a'áa pu raquéé tyihuo'muá'tyej i tye'ityee. ⁴ Ti'ij ja'antypuá'rij i ti tyihuó'ixaa, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Simón tijin:

—Pata'aj a' ímuáj uré'nyej jo'tij jéetze' ja'tyáati' i jájtyij, a'áa xu tye'tyáahua'xij i tápi'narij, i hue'tyéé siaj jin vivi'raaca.

⁵ Simón pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, tu'rij huatáxa'ii tyaj tyí'muarie', catu tyi'táj huatyéevi', ajta muáaj paj a'yan tyí'nye'ijtye', nyáaj nu ja'tyáhua'xij i tápi'narij.

⁶ Mati'ij ja'tyáahua'xij i tápi'narij, jéehua mu huápu'ij hue'tajájpuaaj i hue'tyéé, tímua' pu tyu'tyásujtza'nyixij i tápi'narij. ⁷ Aj mu mij huo'tajé i maj hua' jamuán tyí'muarie'ca'aj i maj séej jitze aráatyij i báarcuj mej mij ajo'ré'nyej majta huo'táhuire'en. A'íi mu mij ajo'ré'nyej, mati'ij mij hua'vá'jistyaxij i hue'tyéé i báarcuj jitze, tímua' mu ajo'cárutyixij a'íjci jime' maj avá'jistyaca'aj i hue'tyéé. ⁸ Ti'ij a'yan tyeeséj a'íjna i Simón, a'íi pu tytunutaca' a'íjci jimi i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jó'ra' nye jimi nyavástara', ji'nye jéehua nu a jimi ootyá'itzee.

⁹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna Simón, ji'nye a'íjna majta i séecan tyámua' mu tyu'tátziin a'íjci jime' maj jéehua hue'tajájpuaaj i hue'tyéé.

¹⁰ A'yaa mu cha'taj tyí'tziinya'ca'aj a'íjna i Santiago ajta i Juan, i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i Zebedeo, a'íi mu jamuán tyí'muarie'ca'aj i Simón. Ajta Jesús pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Simón tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, ijij ti yujo'que'tij ja'mej, nye jimi paj tye'ityee tyísiire'ej.

¹¹ Aj mu mij hue'tajájpuaaj i báarcuj jo'tij jo'huáchij, a'áa mu néijmi'i tyojoohuá'xij mati'ij mij jamuán jo'cáj a'íjci i Jesús.

Jesús pu a'táj tyú'huaaj ti atzáj jitzán tyinyáxij

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Séej xicáj jitze, Jesús pu a'áa jo'tyaváacaj jo'tij ja'chajta', ti'ij síj tyáati' aje'ré'nyej ti tyí'cui', jéehua pu cá'atzaca'aj i juhué'ra' jitze, ti'ij jaaséej a'íjci i Jesús, aj pu'ij tytunutaca' a'áa pu chóota' rá'aj junyéerin jime', a'yaa pu'ij tyaatáhuaviiri' tijin:

—Nyavástara', títua'aj mua'ránajchij paj tyináahuaatye' i nyaj jin tyí'cui'.

¹³ Jesús pu huataméjca'taca' ti'quij ja'ajtamuariej, a'yan tye'ixáatye'ej tijin:

—A'yaa nu tyá'xie've' nyaj tyimuáahuaatye'en, pata'aj tyámua' huárinij.

Ti'ij a'yan tyaaté'exaa aj pu'ij huarúj, ¹⁴ ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'ij tijin:

—Capáj a'tíj ixaatye'ej, sulu a'úu paj jó'me'en i tyeýúuj tzajta' pej pij huatá'sejrataj a'íjci jimi i puaaríj, pajta tyu'támu'vejritaj a'yájna ti'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mej mij a'íimaj jáamua'reej i puaaríj tijin papu'ríj huarúj.

¹⁵ Majta a'íimaj i tyeítýee, a'íi mu jáamua'reeri' je'ej ti i Jesús huaríj, jéehua mu mij i tyeítýee jimi tyúusi'rihua'aj mej mij jáanamuj ajta ti'ij tyihuó'huaatye'en a'íjma i maj tyí'cucui'ca'aj. ¹⁶ Ajta i Jesús pu ajtáyi'caa hua' jimi ti'ij jusíj huatyényuunyij jo'tíj quee a a'tíj.

*Jesús pu tyihuo'tú'uunyi'ri' ajta séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)*

¹⁷ Séej xicáj jitze ti'ij i Jesús tyihua'mua'tyáacaj, séecan mu i fariseos a'áa ja'ajtyá'ca'aj majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'áa mu ja'rácíinyaca'aj a'ájna a Galileea, majta séecan a'ájna a Judea, majta séecan a'ájna a Jerusalén. Ajta a'íjna i ti i Dios néijmi'i jin putyí'uurej a'íj pu jimi séjria'ca'aj i Jesús ti'ij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui'. ¹⁸ Aj mu mij séecan a'áa jo'r'é'nyej, tyéviij mu huáchuisima'aj, itárij mu japuan ju'ujtyácaj, capu tyéchavaaj a'íjna i a'tíj. A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj ju'tyátoonyij u chi'táj mej mij a'áa yo'r'é'tyej i Jesús jimi, ¹⁹ ajta camu jatyoova'aj jo'maj jo'tyájrutyey, ji'nye jéehua mu tyeítýee eetyóosiiria'ca'aj ata' puéertaj, aj mu mij antyicíj i chi'ij japua, mati'ij mij ja'náacuj, aj mu mij ju'cájtóo i itárij japuan mu'ujtyácaj, hua' tzajta' i tyeítýee jo'tíj i Jesús jo'tyéjvee. ²⁰ Ti'ij i Jesús huo'séj maj tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui' tijin:

—Nya' amíincuj, nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

²¹ Aj mu mij i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze majta i fariseos, a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyú'mua'tyij tijin: “¿A'tanyíj pué'een a'mújna ti'ij óoca'nyej ti je'ej pua'aj tyu'taxáj i Dios jimi? A'íi pu'uj i Dios a'íin pué'een i ti tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'itzee.”

²² Ajta a'íjna i Jesús a'íi pu jáamua'reeri' je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'mua'tzej? ²³ ¿Tyi'tanyí jéetze' tyési', nyi nyej a'yan tyu'taxáj yee: “Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi”, na'ríj yee: “Ájchesij, pajta rájra'nyij”? ²⁴ A'yaa nu nyij tyajamuataséjratye'sij ti i yójra' i Dios a'íjna jin antyúumua'reej ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i tyeítýee i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi íiyan i cháanacaj japua.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee tyéjchevej tijin:

—Muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatye' tijin, ájchesij, pajta ja'antypíjij mua' itáaj, jó'ra' jo'paj ja'chej.

²⁵ Aj pu'ij ájchej a'íjna i ti quee tyéchavaaj néijmi'i metyi'séeracaj, ajta je'en jajpí i itárij ti japuan újca'tyii, ti'quij jó'raa i juchéj tye'tyóotzi're'ej i Dios. ²⁶ Néijmi'i mu tyámua' tyo'taséj majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, jéehua mu tyi'tzínýe'ej a'yan metyu'taxájtaca' tijin:

—Íjij tu tyeríj a'íj huaséj i ti huápu'ij naa huasé'rin.

*Ti'ij Jesús jaatajé a'íjci i Levi
(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)*

²⁷ Aj pu'ij té'ej Jesús iirájraa ti'quij séej huaséj ti huá'jijve' a'íjma i maj tyí'ti'ijcicaa a'ájna pujmua' a Roma. A'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Leví, a'úu pu je'rácatyii u chi'táj jo'maj huaja'jijve'. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²⁸ Aj pu'ij Leví ájchej, néijmi'i pu atyojoohua'xii ti'quij Jesús jamuán jó'raa.

²⁹ Ti'quij a'íjna i Leví tyu'yé'estej i juchéj a'íjci jime' ti arí Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, majta a'íimaj i maj tyí'tyejijve', majta séecan i tyeítsee a'íi mu hua' jamuán tyú'cuaa. ³⁰ Majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyihuo'xáj a'íjma i maj Jesús jamuán huacíj. A'yaa mu tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye siaj sij hua' jamuán tyí'cua'caa siajta ya'caa hua' jamuán i maj tyí'tyejijve', siajta hua' jamuán i maj jéehua je'ej pua'aj ricíj?

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íimaj i maj tyámua' een majta i maj quee tyí'cucui', capu hua' jitze juxie've' maj ajo're'nyej a'íjci jimi i ti tyí'hua'tacaa, sulu a'íimaj mu i maj tyí'cucui'. ³² Canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej nyej nyij a'íjma huatájeevej i maj tyámua' een, sulu a'íjma i maj jéehua á'itzeere', mej mij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi.

Mati'ij jaata'íhuo'ri' je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en
(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—A'íimaj i maj Juan jamuán huaci'ij majta i maj fariseos jitze aj-tyáma'can jéehua mu ju'itzi'vee, majta jahuoo i Dios jimi, majta a'íimaj i maj a jamuán huaci'ij a'náj tina'aj mu tyí'cua'caa majta ya'caa.

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyiquij múu'itzi've'en a'íimaj i maj huo'tá'inyej mej mij tyú'cua'nyij jo'tij a'tíj jo'tyényeichij, tipua'aj ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj a'íjna i ti huatyényeichij? ³⁵ Ajta a'yaa pu atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' maj jitzán já'vi'tin a'íjci i ti huatyényeichij, ti'ij a'yan tyá'ra'nyij aj mu mij ju'itzi've'en.

³⁶ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa tijin:

—Capu a'tíj jacu'nya'puan i cáanarij ti mí'ma'can a'íjci jime' i cáanarij ti jájcuaj. Tipua'aj a'íjci jin jacu'nya'puaj, a'íi pu huatyátzu'taj i cáanarij ti jájcuaj ti'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij anasúutza'nyij i ti mí'ma'can ti'quij jéetze' va'tíj anasúutza'nyij ja'mej. ³⁷ Camu majta ju'cáto'sij i navíj limeetara' tzajta' ti pítie'nyi' i nahuáj maj moochán jáataahuaca', ji'nye a'íi pu i nahuáj ti jájcuaj jo'tasújtza'naj i navíj ti pítie'nyi', aj pu'ij jó'vesij i navíj ajta i nahuáj. ³⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' maj ju'cájto'nyij i navíj limeetara' tzajta' ti jájcuaj a'íjci i nahuáj ti ajta jájcuaj. ³⁹ Ajta mati'ij ja'antyiye'en i nahuáj ti mí'ma'can, capu a'tíj jaxie've' ti ju'cáaye'en i ti jájcuaj, ji'nye a'yaa pu tyu'taxájtaj tijin: “Jéetze' pu ajmé'ra'aj i nahuáj ti mí'ma'can.”

6

I maj Jesús jamuán huacíj mu muéeya'aj újcuuxij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii
(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ A'ájna xicáara' jitze maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jo'tij tyajá'huasti'. Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj, a'íi mu jí'ijtzaanaxij i muéeya'ra' i tyeríicuj, matí'ij mij jajcua'tíraa i játza'ra'an. ² Aj mu mij séecan i fariseos a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan ricij je'ej ti quee tyí'rij siaj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii?

³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jívvej i yu'xarij jitze je'ej ti huaríj a'ájna i David tí'ij huataí'cuataca', majta i maj jamuán huacá'ca'aj? ⁴ A'úu pu jo'tyájrurij i tyeyúuj tzajta', i ti chí'ra'an pué'een i Dios, ajta je'en a'ájna iirá'ipuj i páan i maj Dios huatámu'verij, tí'quij jáacua'j, ajta huo'ta' a'íjma i maj jamuán huacá'ca'aj, ajta a'íjci i páan a'íi mu'uj jacua'caria'aj i puaríj.

⁵ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'ájna i yójra' i Dios a'íi pu ajta antyúumua'reej a'íjci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii.

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti tyí'cui' a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii (Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Ajtáhua'aj séej xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'úun jo'tyájrurij i tyeyúuj tzajta', ajta je'en huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en. Síj pu tyáati' a'úun jo'tyávaaca'aj ti quee támeeve'ej jumuáca'ta' pujmua', ⁷ majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu ja'eeva'ca'aj mej mij jaaséj tipua'aj tyáhuatye'en a'íjci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'íj jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en. ⁸ Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'íj pu jin a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee támeeve'ej tijin:

—Ájchesij maj jé'ta' huatyéjchaxij.

Aj pu'ij a'ájna i tyáati' ájchej, tí'quij huatyéechaxij, ⁹ tí'quij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa nu tyajamuaata'íhuo'raj tijin: ¿Tyi'tanyí i'rij tyej tyij a'yan huárinyij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, nyi a'íjci jime' i ti xá'pui' ca' a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een? ¿Nyi'quij tyaj séej japua huatányuunyij ca' tyaj tyu'tá'an maj jaajé'caj?

¹⁰ Ajta je'en huo'séerajraa i maj a'áa ja'taváatima'caa, tí'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee támeevej tijin:

—Huatátzaaraj mua' muáca'.

Aj pu'ij i tyáati' jaatátzaaraca', tí'quij huarúj i jumuáca' jitze. ¹¹ Majta a'íimaj i fariseos jéehua mu huatányinyu'cacuca', matí'ij mij huatyóohuij maj tyi'huó'ixaatye'en je'ej maj huárinyij a'íjci jimi i Jesús.

Tí'ij Jesús hua'antyíhuoj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² A'ájna imuáj, Jesús pu a'áa jo'mej i jiríj jitze tí'ij huatyényuunyij i Dios jimi, huatáxa'íi ti tyényuusij. ¹³ Tí'ij huatapuá'riaca', aj pu'ij huo'tajé i maj jamuán huacáj, tí'quij tamuáamuata' japuan hua'puácaa antyíhuo, ajta je'en a'yan huo'tamua'aj tijin apúusturu'uj ti a'yan huatóomua'aj tijin síj ti tyu'ta'íjtyi're'ej. ¹⁴ A'íi mu mij a'íin pué'een i ti hua'antyíhuoj: A'íjci i Simón, i ti a'yan jaatamua'aj tijin Pedro, ajta a'íjci i Andrés, ihuáaria'ra' a'íjci i Simón, ajta a'íjci i Santiago, ajta a'íjci i Juan, ajta a'íjci i Felipe, ajta a'íjci i Bartolomé, ¹⁵ ajta a'íjci i Mateo, ajta a'íjci i Tomás, ajta a'íjci i Santiago i ti yójra' pué'een a'íjci i Alfeo, ajta a'íjci i Simón, i maj a'yan

jatamuá'muaj tijin Celoot, ¹⁶ ajta a'íjci i Judas i ti yójra' pué'een a'íjci i Santiago, ajta a'íjci i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyu'tátuii a'íjci i Jesús.

Jesús pu tyihuá'mua'tyej jéehua i tyeítyee

(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Aj pu'ij i Jesús acájraa i jiríj japua hua' jamuán i ti hua'antyíhuoj, a'áa mu ja'rá'aj jo'tij jo'pá'tzaa. A'áa mu jéehua ja'tyúusiiria'ca'aj i maj majta jamuán huacíj, majta jéehua i tyeítyee ajtyáxiiriaca' i maj a'áa jo'cháatimee a Judea, majta i maj Jerusalén jo'cháatimee, majta a'áa maj jo'cháatimee a jájtyij ti ja'va'ástimee a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tiro ajta a'ájna a Sidón. ¹⁸ A'íj mu jin aje're'nyej mej mij jáanamuj a'íjci i Jesús, ajta ti'ij tyihuó'huaatye'en i maj jin tyí'cucui'. Majta i maj jajpuéjtzij a'íjci jime' i tyiyáaru' ti hua' tzajta' séejre', Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj. ¹⁹ Néijmi'i mu i tyeítyee jaxie'va'ca'aj maj ja'ajtamuarie'en a'íjci i Jesús, ji'nye a'íi pu néijmi'caa tyí'huaatya'ca'aj a'íjci jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej i ti jitzán eerányinyiica'aj.

I ti jiré'can jime' tyí'tyáhu'i'rii i Dios jimi

(Mt. 5:1-12)

²⁰ Jesús pu huo'séerajraa a'íjma i maj jamuán huacíj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj quee je'ej tyéejviicue', ji'nye mua'ajmaj pu tyajá'mua'a'rij a'áa ti tyejé'sejre' jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

²¹ 'Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj tajcuj, ji'nye Dios pu néijmi'i tyajamuaatá'sij.

'Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj juyiin, ji'nye mua'aj xu huatóotyamua've'sij i Dios jimi.

²² 'Siata'aj huatóotyamua've'en mati'ij i tyeítyee jamuájcha'íiria'aj, majta jamuatyítyej, mati'ij je'ej pua'aj tyaja'muajeevaj nusu majamua'xaahuari'raj, a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye'. ²³ Jéehua xu huatóotyamua've'en ti'ij a'yan tyajá'mua'uuriaj, ji'nye mua'aj xu jéehua tya'ancuriáa'sij a'áa ti tyajá'ma'can jo'tij i Dios já'sejre', ji'nye i hua' huásimua'ci'ij a'íjma i tyeítyee, a'yaa mu majta je'ej pua'aj huó'ruuj a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtacaj.

²⁴ 'Siajta mua'aj mu siaj chíjtyaanyi'ij pué'een, siata'aj huatóoxaamujritye'en, ji'nye mua'aj xu seríj néijmi'i tya'ancuriáa' i cháanacaj japua i siaj jin huóotyamua've'en.

²⁵ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj juxáahuaj tyí'cua', ji'nye mua'aj xu huatatájcuj.

'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj na'naj, ji'nye mua'aj xu juyiinjen siajta huatóoxaamujritye'sij.

²⁶ 'Siata'aj mua'aj huatóoxaamujritye'en mati'ij néijmi'i tyámua' tyaja'muaxajtaj, ji'nye a'yaa mu cha'taj huaríj i hua' huásimua'ci'ij a'íjma jimi i maj hue'tzij jin tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeítyee.

Tyaj huo'xié've'en a'íjma i maj je'ej pua'aj tá'mua'raj

(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ 'Siajta mua'aj mu siaj nyanamuj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: Siata'aj huo'xié've'en a'íjma i maj je'ej pua'aj jamua'mua'raj, tyámua' xu tyityetyúucha'íij a'íimaj jimi i maj jamuájcha'íire'. ²⁸ Siata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, siajta hua' jime' huatyényuunyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj. ²⁹ Tipua'aj a'tíj

mui'tyéveenyij mua' apéesij jitze, pata'aj jaatá'an ti ajta síicita' pujmua' mui'tyéveenyij, tipua'aj a'tíj muá'chuiiraj mua' máancaj, pata'aj pajta mua' síicu' jaatá'chuiitye'en. ³⁰ Tipua'aj a'tíj tyi'tíj muahuaviiraj, pata'aj jaatá'an, ajta tipua'aj a'tíj tyi'tíj muáa'ri' ti muéetzij mua' a'rij, capáj ca'nyéjrij jin jahuaviiraj ti'ij muaatátuiire'en. ³¹ Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj hua' jimi huárinyij, je'ej siaj mua'aj tyá'xie've' mej mij a'yan jamuáa'uurej.

³² 'Tipua'aj mua'aj a'íjma siana'aj xie've'ej i maj majta já'muaxie've', ¿tyi'tanyí jin tyámua' siaricij siaj sij tyu'tyámue'tin i Dios jimi? Caxu tyi'tíj, ji'nye i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi a'íi mu majta hua'xie've' a'íjma i maj hua'xie've'. ³³ Ajta tipua'aj tyámua' setyityetyúucha'íj a'íjma jimi i maj tyámua' tyityetyúucha'íj ja'mua jimi, ¿tyi'tanyí jin je'ej tyajamuaatyáhuire'sij? A'íi mu majta a'yan tyityetyúucha'íj i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi. ³⁴ Ajta tipua'aj tyi'tíj siahuo'tanyíjtye' a'íjma i siaj a'yan tyihua'cho've' mej mij majta tyi'tíj jamuaata'an, ¿tyi'tanyí jin tyámua' siaricij? A'íimaj i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi, a'íi mu majta tyúunyejtye' séecan jamuán a'yan metye'ejcho've'ej mej mij majta a'íimaj tyi'tíj huo'tá'an. ³⁵ A'yaa pu tyúuxie've' siaj mua'aj huo'xié've'en a'íjma i maj jamuájcha'íire', siajta tyámua' hua' jimi tyityetyúucha'íj, ajta tipua'aj tyi'tíj siahuo'tanyíjtye', caxu a'yan tye'ejchó've'ej mej mij majta a'íimaj tyi'tíj jamuaata'an. A'yaa xu mua'aj jéehua tya'ancuriáa'sij, siajta yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ju'un i Dios tajapuá ti já'sejre', i ti ajta tyámua' huojo'mua'raj a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij. ³⁶ Siata'aj hua'ancu'vajxi'in i tye'ityee, a'yájna ti'ij ajta i ja'muavástará' tyihua'cu'vej.

*Tyaj quee huá'xijtye'ej i séecan
(Mt. 7:1-5)*

³⁷ 'Caxu huá'xijtye'ej i séecan, ti'ij quee i Dios ajta mua'ajmaj jamo'xijtye'en. Caxu puéjtzij hua'tá'care'en i séecan, ti'ij quee Dios ajta mua'ajmaj puéjtzij jamuaata'an. Setyihuo'tú'uunyi', aj pu'ij i Dios ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj. ³⁸ Siata'aj tyihuo'tá'an i séecan, aj pu'ij ajta i Dios mua'ajmaj tyajamuaatá'sij. A'yaa pu tyajamuaatá'sij ti'ij tyámua' jo'rio'uurej ajta jaatóoriaxi'íj ti'ij tyámua' naa tya'vá'jistixi'in. A'chu siaj mua'aj tyu'tapuéjve'sij, a'yaa pu cha'taj i Dios mua'ajmaj tyajamuaatapuéjve'sij.

³⁹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tijin:

—¿Nyi je'ej tyí'rij ti síj ti arácun já'anvi'tij i séej ti ajta arácun? ¿Nyi mequee néijmi'i atyávatzij jo'tij ja'tyácun? ⁴⁰ Capu a'íjna jéetze' juxie've' i ti tyúumua'tyej quee a'íjna i ti tyá'mua'tyej, ajta ti'ij ja'antyíci'tyij i ti tyúumua'tyej, aj pu xaa a'yan éenye'ej ja'mej ti'ij a'íjna i ti tyá'mua'tyej.

⁴¹ '¿Ji'nye een jime' petya'ráasej a'íjci i a'ihuáara' i ti cíi na'aj tyo'tyá'itzee i Dios jimi, pajta muáaj pequee asíj aséej i paj jin jéehua á'itzeere' i Dios jimi? ⁴² Ajta tipua'aj pequee jaséjraj i paj jin jéehua á'itzeere' i Dios jimi, ¿ji'nye pej pij a'yan tyé'ixaatyé' a'ihuáara' yee: Nye'ihuáara' nyiche' muaatáhuire'en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi? Muáaj paj quee ma' úmua'rej, anaquéej paj asíj hua'séeran i paj jin ootyá'itzeerej i Dios jimi, aj pej pij tyámua' naa tyé'sejran pej pij jaatáhuire'en a'ihuáara' i ti cíi na'aj tyo'tyá'itzee i Dios jimi.

*A'íjci i táque'ra' tu jin jamua'reeren tyi'tíj ti ciyáara' pué'een
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)*

⁴³ 'Capu je'ej tyí'rij ti i ciyéj ti jí'ren je'ej pua'aj eenye' huatatáca'an, capu ajta i'ríj ti i ciyéj ti quee jí're'en naa eenye' huatatáca'an. ⁴⁴ A'íj tu jin i táque'ra' jamua'reeren tyí'táj ti ciyáara' pué'een, catu xápua' táque' juuran i ciyéj jitze ti tyétzicare', catu tyajta úuvaj táque'ra' antájuuraj i tzíjque'rixa' jitze. ⁴⁵ A'íjna i a'táj ti tyámua' tyí'tyevij, tyámua' pu ajta tyí'xaj, ji'nye tzajta' pu séejre' i ti naa een, ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyí'tyevij, a'íi pu ajta je'ej pua'aj tyí'xaj, ji'nye a'íi pu tzajta' séejre' i ti je'ej pua'aj een. Ji'nye tyí'táj ti tzajta' séejre' i tyéviij a'íj pu huataxájta i tyénaya'ra'.

I chi'ij ti tyámua' tyá'ajtaavijhuaca' ajta i síj ti quee tyámua' tyá'ajtaavijhuaca'

(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ '¿Ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyí'nyejee tijin: "Tavástara', Tavástara'", siajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'? ⁴⁷ Nyáaj nu jamuaaté'ixaatye'sij je'ej ti huasé'rin a'íjna i ti nyéetzij jimi mujo've'mej ti'ij náanamuj, ajta je'en a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'xaj. ⁴⁸ A'yaa pu huasé'rin ti'ij a'íjna i a'táj ti chi'ij ájtaahuaca', anaquéej pu'ij tyétye' imuáj ja'tacúunajraa, ti'quij ja'ajtaahuaca' i jáxu'uj a'íjci japua i ti atátaavijhuaca'. Mati'ij mij huatyéviyaca', ajta huatámui'yaca' i játya'naj, jitzán pu'ij ajtyá'aj i játya'naj i chi'ij jitze, ajta i chi'ij capu eetávej, ji'nye tyámua' pu naa tyá'ajtaavijhuaca'.

⁴⁹ Ajta a'íjna i ti nyanamuj, ajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyí'xaj, a'yaa pu huasé'rin ti'ij i a'táj ti ajta chi'ij ájtaahuaca', ajta quee ja'ta'íicha'ajra'aj, ajta mati'ij huatyéviyaca' ajta je'en huatámui'yaca' i játya'naj, Ti'ij jitzán ajtyá'aj, aj pu'ij je'táriej ti'quij néijmi'i jo'riej.

7

Ti'ij Jesús tyáahuaj a'íjci i ti jahuiire' i ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye'
(Mt. 8:5-13)

¹ Ti'ij i Jesús ja'antypuá'rij i ti tyihuó'ixaa i tyeítyee, aj pu'ij jó'raa a'ájna a Capernaúm. ² A'áa pu síj já'chajca'aj i xantáaru' ti anxityej pua'mácan tyí'ijtya'ca'aj i xantáaru'uj, síj pu'ij tyí'cui'ca'aj i ti jimí tyí'huire', pu'ríj á'me'riajca'aj, ajta a'íin pué'eenye'ej i ti jéehua jaxie've'. ³ Ti'ij a'íjna i ti anxityej pua'mácan i xantáaru'uj tyí'ijtye' jáamua'reeri' je'ej ti tyí'táj uuriajca'aj i Jesús, a'íi pu a'íjma huata'ityaca' i huásij i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij uyo'tájeevej ti'ij tyáahuatye'en a'íjci i ti jimi tyí'huire'. ⁴ A'íi mu mij ajo're'nyej i Jesús jimi, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tye'tyéviijtye' paj jaatáhuire'en a'íjci i ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', ⁵ ji'nye a'íi pu néijmi'caa tyámua' tojo'mua'raj, a'íi pu ajta ja'ajtaahuaca' i tatyeyúuj.

⁶ Jesús pu'ij hua' jamuán jo'mej, ajta mati'ij avéjri' joojú'caj, a'íi pu i ti anxityej pua'mácan i xantáaru'uj tyí'ijtye' séecan huata'ityaca', mej mij a'yan tyaaté'exaatye'en tijin:

—Nyavástara', capu a'yan tye'tyéviijtye' paj utyájrutyey jó'nyaj ja'chej, ⁷ a'íj nu jin quee nyáaj ahuányaca'an nyej nyij muáahuonyij. A'yaa papu'uj tyu'ta'íjtaj, aj pu a'íjna tyámua' rinyij i ti nye jimi tyí'huire'. ⁸ Ji'nye séecan mu majta nyéetzij tyí'nye'ijtye', nyajta nyáaj séecan nu nyijta tyí'ijtye'. Típua'aj séej a'yan nyetyu'ta'íjtye'en yee áricuj, a'íi pu a'yan rinyij, na'ríj séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee mujo'té'yi'ij, a'íi

pu mu jo'va'ma'aj ja'mej, ajta tìpua'aj tyi'tíj nyaata'íjtye'en a'yaa pu ajta rinyij.

⁹ Tì'ij i Jesús a'yan tyáanamujri' tyámua' pu naa tyo'tóomua'aj a'íjci jimi, aj pu'ij huo'séerajra'aj i tyéityee i maj jamuán huajú'ca'aj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa jijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee a'ájna a Israel a'tíj huátyoj ti a'yan cha'tána'aj tyá'tzaahuatye' tì'ij a'ájna i xantáaru'.

¹⁰ Majta a'íimaj i maj huata'ítyi'huaca', matì'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'ájna i xantáaru', aj mu mij jáatyoj a'íjci i ti jimi tyí'huiire' ajta arí tyámua' éenye'ej.

Jesús pu jaatájuurityej i yójra' a'íjci i íitaj ti jusíjtaca'aj

¹¹ Aj pu'ij té'ej Jesús a'áa jo'mej chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Naín. Majta mu ujó'ju' a'íimaj i maj jamuán huacáj, majta jéehua séecan i tyeítyee hua' jamuán. ¹² Mu'ríj avéjri' joojú'ca'aj i chájta'naj jitze, matì'ij séecan antyinájchaca' maj mui'chíj huáchuisima'aj, a'ájna i mui'chíj yójra' pu pu'éenye'ej i íitaj ti jusíjtaca'aj, ajta a'íj na'aj tyi'yójca'aj tyáatacan. Jéehua mu majta i tyeítyee jamuán huajú'ca'aj. ¹³ Tì'ij Jesús jaaséj, jéehua pu huatóoxaamujri i íitaj jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Capáj ayiinyaj.

¹⁴ Aj pu'ij ajtyáxiiriaca', ti'quij ja'ajtamuariej i ciyéj ti japuan áan jo'ojca'tyij a'ájna i ti huamuí', majta a'íimaj i maj jáachuisima'aj a'íi mu óohuiixij. Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa i mui'chij tijn:

—Muáaj tyamuéej, muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatye' tijn ájchesij.

¹⁵ Aj pu'ij a'ájna i ti arí huámu'íjcaa ooyíxij ajta huatyóochej ti tyu'taxáj, Jesús pu'ij jaatátuiirej i náanajra'. ¹⁶ Matì'ij a'yan tyeeséj, néijmi'i mu tyu'tátziin majta huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijn:

—Síj ti va'cán jin tyi'tyéjvee pu arí huataséjre ityájma jimi.

A'yaa mu majta tyí'xajtaca'aj tijn:

—Dios pu arí mujo've'mej tì'ij huo'tyáhuire'en i jutyéityeristyamua'.

¹⁷ Néijmi'que' mu jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tíj huáruuj a'ájna i Jesús, tì'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea.

*Tì'ij Juan séecan huata'ítyaca' i Jesús jimi
(Mt. 11:2-19)*

¹⁸ Ajta i Juan néijmi'i pu a'ájna tyú'namujri', ji'nye a'íimaj mu a'yan tyaaté'exaa i maj jamuán huacáj. Aj pu'ij hua'puácaa huatajé i maj jamuán huacáj, ¹⁹ ti'quij huo'ta'ítyaca' i tavástara' jimi, mej mij jaata'íhuo' tìpua'aj a'íin pu'éenye' i ti a'yan uvé'nyesij nusu juxie've' maj séej huacho've'en. ²⁰ Aj mu mij a'íimaj a'áa je're'nyej i Juan ti huojota'ítyaca' a'íjci jimi i Jesús, matì'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—A'ájna i Juan i ti tyí'tyai'raaa, a'íi pu tojo'ta'ítyaca' tyej tyij muaata'íhuo' tìpua'aj muáaj a'íin papu'éenye' i ti maja've'mej, na'ríij juxie've' tyaj séej huacho've'en.

²¹ Ajta a'ájna i Jesús, a'íi pu mui'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta i maj juxaamuijritya'ca'aj, ajta a'íijma i maj tyiyáaru' hua' tzajta' séjria'ca'aj, mui'caa pu ajta tyú'huaaj i maj aracúcu'nyijmee mej mij majtáhua'aj atanyéjnye'rej. ²² Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Séricuj siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en i Juan je'ej siaj seríj tyu'séj ajta je'ej siaj seríj tyú'namujri'. A'yaa xu tyaaté'exaatye'en maj meríj atanyéjnye' i maj aracúcu'nyijma'caa, majta meríj huaci'ij i maj quee

rácijci'nyive'ej, majta i maj tyí'cucui' i atzáj jime', mu'ríj majta huarúj, majta meríj iityanamuaárajmee i maj nácuxie'ejma'caa, mu'ríj majta huatájuuriaca' i maj meríj huácu'ijjaa, majta meríj jáanamujri' i nyúucaria'ra' i Dios a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue'. ²³ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tiqee a'náj jaatáxaahuataca' ti nye jimi tyá'tzaahuatye'.

²⁴ Mati'ij jo'cáj a'íimaj i Juan ti huojota'ítayaca', Jesús pu huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej i tyeítjee a'íjci jitze ma'can i Juan, a'yan tyihua'ixaatye'ej tijin:

—¿Tyi'tanyí usio'tyéesej a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij? ¿Nyiquij huínyij xamue' usio'tyéesej ti áacaj jato'rej? ²⁵ Na'ríj sequée, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyiquij a'tij usio'tyéesej ti naa eenye' tyi'tyéechan? Mua'aj xu jamua'reej tijin a'íimaj i maj ji'ré'nye' tyí'chaan, ti ajta tyihua'ráanajchi néijmi'i i ti tyá'najchij, a'áa mu ja'chej jo'maj i maj va'cán jin tyityatatyí ja'chej. ²⁶ Arí tipua'aj sequée a'yan huaríj, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyiquij séej i ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj? A'yaa pu xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, ajta síj a'ín pu'éen ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee síj ti Dios jitze ma'can tyí'xaj. ²⁷ Juan pu a'ín pu'éen i ti ja'xaj i yu'xarij jitze i ti a'yan tijin:

Nyáaj nu séej anaquéej huata'ítij ti huataséjre'sij pequee muáaj, a'íi pu tyámua' huá'uurej i tyeítjee mej mij muéetzij muáanamuj.

²⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin hua' tzajta' i tyeítjee, capu a'tij a'náj tye'entyárupij tyi'tij jime' ti jéetze' ve'éj quee i ti jin tyi'tyéjvee i Juan, ajta a'íjna i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Juan.

²⁹ Néijmi'i i maj jáanamujri' i Juan, majta a'íimaj i maj tyí'tyejijve', a'íi mu huái'huaca' i Juan jimi, a'íj mu jin ja'rá'astej je'ej ti i Dios tyá'xie've', ³⁰ majta a'íimaj i fariseos majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', camu huái'huaca' i Juan jimi. ³¹ A'íj mu jin jaatáxaahuataca' je'ej ti i Dios tyá'xie'va'ca'aj hua' jimi:

—¿Ji'nye nyetyihuo'taxaj i tyeítjee ijíj maj yan séejre'? ¿Ji'nye muaasé'rin? ³² A'yaa mu huasé'rin mati'ij i ti'ríj maj a'áa ja'ajtyíj jo'maj tyajá'toj, a'íi mu mij a'yan tyihua'tají'vii i séecan tijin: “Tyetyu'táci'sityej, siajta mua'aj caxu tyu'tyéenyej, tyajta tu taxamúuritye'ej tyu'táchuiicaca', siajta mua'aj caxu huóoyiinyaca'.” ³³ Ji'nye ti'ij a'íjna i Juan yan uvé'neye, i tiqee tyí'cua'caria'aj ajta quee nahuáj ya'caa, mua'aj xu a'yan tyaataxájtaca' ti tyiyáaru' tzajta' séejre'. ³⁴ Ajta je'en a'ín uvé'neye i yójra' i Dios i ti tyí'cua'caa ajta jaya'caa i nahuáj, a'yaa xu sij tyaataxájtaca' tijin ti huápu'ij tyí'cua'caa ajta jui'ive', ajta huá'jaahuatye' a'íimaj i maj tyí'tyejijve', ajta a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeítjee. ³⁵ Ajta i Dios ti néijmi'i jin tyí'mua'reej a'íj pu jin séejre' je'ej ti tyí'muarie'.

Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij ja'chej i Simón fariseo ti pu'éen

³⁶ Síj pu i fariseo jaatá'inyej a'íjci i Jesús ti jamuán tyú'cua'nyij, aj pu'ij Jesús jamuán jo'mej. Tí'ij i Jesús huatyequéecaj i méesaj jitze, ³⁷ aj pu'ij íiti' ti a'áa jo'tyávaaca'aj, ti jéehua je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj i Dios jimi, a'íi pu jáamua'reeri' ti i Jesús a'áa tyajá'cua'ajcaa jo'tij i fariseo ja'chej, a'áa pu ja'rá'aj tyetyéj limeetara' huajáasima'aj ti tyi'tij uhuámuaaca'aj ti naa tyaarie'ej. ³⁸ Tyoyiinyisime'ej pu a véjri' huatyéechaxij jo'tij Jesús jo'tyáajcaj i méesaj jitze, aj pu'ij jujá'ra' jin ja'nájo'sixij a'íjci i Jesús. Ajta je'en jucipuáj jin ja'náhuatzi'raxij, ajta ja'náapu'tzej, ti'quij ja'náxiri'ri'

a'íjci i ti naa tyaarie'ej. ³⁹ Ajta a'íjna i fariseo i ti Jesús huatá'inyej, ti'ij jaaséej je'ej ti rijcaj a'íjna i íiti', a'yaa pu tyi'riá'mua'aj tijin: "Típua'aj a'múu ji'récán jime' a'ín pué'eenye' síj ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'múu pu jamua'rériacajche' tyi'táj ti tyévira' pué'een a'mújna mu íiti', ji'nye íiti' pu pué'een ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij i Dios jimi." ⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i fariseo tijin:

—Simón, tyi'táj nu muaaté'exaatye'sij.

A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i fariseo tijin:

—Naaté'exaatye', Maeestro.

⁴¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Hua'puaj mu i tyétyacaa tyé'cha'íria'ca'aj a'íjci i a'táj ti túmii huo'tanyéjtye. Síj pu anxí anxityej tyé'cha'íria'ca'aj, ajta i síj huá'puatyej japuan tamuáamuata' pu tyé'cha'íria'ca'aj, ⁴² ajta camu pújooriajva'aj mej mij tyaanáychitye'en, a'íjna i ti huo'tanyéjtye i túmii, a'í pu tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íjma i maj hua'puaj. Ijij naaté'exaatye', ¿a'tanyíj jéetze' jaxie'va'aj ja'mej a'íimaj i maj hua'puaj?

⁴³ Ajta a'íjna i Simón a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu tyiná'miteeraste' tijin a'íjna i ti jéetze' tyé'cha'íria'ca'aj, ji'nye jéetze' pu a'íj tyu'tú'uunyi'ri'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Xá'pui' paj tyu'taxájtaca'.

⁴⁴ Aj pu'ij ja'raséeraj a'íjci i íitaj ti'ij ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Simón tijin:

—¿Nyi péesej a'íjci i íitaj? Nyáaj nu utyájrurij íiyu'uj a'chi'táj, capáj jájtyij naatá' nyej nyij anányajo'sixi'in, ajta a'mújna mu íiti', a'múu pu na'nájo'sixij jujá'ra' jime', ajta jucipuáj jin na'náhuatzi'raxij. ⁴⁵ Capáj ni'tyapui'tzej panaatatyójtzej, ajta a'mújna mu íiti', ti'ij na'aj tyi'tyájrurij a'chi'táj, capu eexúj jaatapuá'citaca' ti na'náapui'tzii i nya' íicaj jitze. ⁴⁶ Capáj tyinavá'huaaj i nyamu'uutze', ajta a'mújna mu íiti' a'múu pu na'náxiri'ri' i nya' íicaj jitze a'íjci i ti naa tyaarie'ej. ⁴⁷ A'íj nu jin a'yan tyí'mua'ixaatye' ti Dios arí néijmi'i jin tyaatú'uunyi'ri' i ti jin ootyá'itzee jimi, ji'nye jéehua pu naataxié'vej, ajta a'íjci i maj cǎi mana'aj tyaatú'uunyi'ri' cǎi pu'uj ajta tyihua'xié've'ej ja'mej a'íimaj i maj tyaatú'uunyi'ri'.

⁴⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i íitaj tijin:

—Nu'rij tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

⁴⁹ Majta a'íimaj i séecan i maj majta huatá'inyiihuaca', a'í mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huó'ihuo' tijin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna ti'ij a'íjna jin antyúumua'reej ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi?

⁵⁰ Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i íitaj tijin:

—A'íj pu jin muáhuíi i paj jin tyá'antzaahuaaj, áricuj axáahuaaj jó'ra'.

8

A'íimaj i úucaa i maj jahuíria'ca'aj a'íjci i Jesús

¹ Ti'ij a'yan tyu'rij, Jesús pu a'áa jo'chá'canya'aj mui'caquéj i chájta'naj jitze, hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios. A'í mu majta jamuán huajú'ca'aj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ² séecan mu majta úucaa jamuán huajú'ca'aj i Jesús ti tyihuo'huaa i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj. A'í pu síj a'ín pué'een a'íjna i Maríia, i maj a'yan

jatamuá'muaj tijin Magdala ti já'ma'can, i maj jitzán iiráacij i tyiyáaru'uj i maj aráahua'puaj ará'asej, ³ a'íi pu ajta hua' jamuán huama'ca'aj a'íjna i Juana, i ti íra'ra' pué'een a'íjci i Cuza, i ti tyi'tyéjvee i Herodes jimi, ajta a'íjna i Susana, majtáhua'aj séecan maj majta huá'huiiria'ca'aj tyi'tíj maj tyí'cha'íca'aj jime'.

A'íjna i a'tíj ti tyí'huastyaa
(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Mue'tíj mu i tyeítyee ja'ráacij i séej chájta'naj jitze majta séej, mej mij jaaséj a'íjci i Jesús, aj mu mij jéehua tyúusiij i tyeítyee. Aj pu'ij Jesús a'yan tyihua'ajmuá'tyej séej nyúucarij jime' a'yan tijin:

⁵ —A'tíj ti tyí'huastee pu a'áa jo'mej jo'tij tyajá'huaste'. Ajta ti'ij tyi'huástya'caj, séecan pu i ímue'rij juyéj jitze huavatzíjraa, mati'ij mij i tyeítyee japuan huahuístiraa, majta i pína'see mu jaaré'je'puj. ⁶ Ajta séecan i ímue'rij a'áa pu jo'vatzíjraa i tyetyéj tzajta', ajta ti'ij ajnyáxi aj pu'ij huariá'taj i xicáj jime', ji'nye capu huaréenajyi'caa. ⁷ Ajta séecan i ímue'rij tzícare'ej pu tzajta' huavatzíjraa, aj pu'ij i tzícare'ej huahuásej jamuán i ímue'rij, capu jaatá' ti'ij ajnyáxi'in i ímue'rij. ⁸ Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzíjraa jo'tij jo'jí're'en i chuéj, néijmi'i pu ajnyéj, ti'quij huáciiriaca', a'yaa pu jéetze' tye'rájraa quee i ti jaahuástej.

A'yaa pu tyihuó'ixaaaj i Jesús, aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaaaj ca'nyíin jime' tijin:

—Mu siaj iityanamuaárajmee, tyámua' xu naa tyáanamuaaj.

Ji'nye ti'ij séej nyúucarij jin tyihuá'mua'tyej
(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti jaataxájtaca'. ¹⁰ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Dios pu mua'ajmaj jamuaatá' siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij i ti ju'avaaj a'ájna jo'tij a'íin tyejé'ijtaj, nyajta a'íjma i séecan a'yaa nu séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaatye'sij, mata'aj mij quee tyi'tíj huaséj tyij majta atanyéjnye'rij, ajta mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij i maj janamuaaj.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij
(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ A'íjna i nyúucarij i nyaj jaataxájtaca' a'yaa pu huatóomua'aj tijin: A'íjna i ímue'rij, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucaria'ra' i Dios, ¹² ajta a'íjna i ti huavatzíjraa i juyéj jitze, a'yaa pu een mati'ij a'íimaj i maj janamuaaj i nyúucaria'ra' i Dios, ajta je'en i tyiyáaru' mujo'va'ma'aj ja'mej a'íi pu'ij huári'raj i nyúucarij ti arí hua'tzajta' huatyá'itzee, mej mij quee tyá'antzaahuatye'en, ajta ti'ij quee Dios hua' japua huatányuunyij. ¹³ Ajta a'íjna i ti tyetyéj tzajta' huavatzíjraa, a'yaa pu een mati'ij a'íimaj i maj jutyamua've'ej ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i Dios, ajta camu jéehua tyé'viicue', a'tzúj mu á'tyeeren maj tyá'tzaahuatye', ajta ti'ijta atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán jajpuéjtzij, camu tyo'táviicue'raj sulu jiye'tzín mu yo'huá'xij. ¹⁴ Ajta i ímue'rij ti tzícare'ej tzajta' huavatzíjraa, a'yaa pu een mati'ij i maj janamuaaj i nyúucarij, ajta a'íi pu huá'mue'tíj íyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua, a'íjna i maj jéehua tyi'ijcha'íj, nusu i ti naa tyu'sé'rin, a'íj mu jin quee aróo'astee maj tyámua'eenye' i Dios jimi. ¹⁵ Ajta a'íjna i ímue'rij ti a'áa jo'vatzíjraa i chuéj japua jo'tij jo'jí're'en, a'íi mu a'íin pué'een i maj tyámua' een i jutzájta', majta

juxi'é'vi'ra' jin janamuj majta a'yan ricij je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa mu mij jéehua tyu'tyáhuire'sij i Dios jimi.

I nyúucarij ti jaxajta a'íjci i tiéj

(Mr. 4:21-25)

¹⁶ 'Capu a'tíj ja'antyíiteeraj i tiéj ta'aj ij tyi'tíj jin ja'vá'naj, nusu ti'ij utáatzij jityej ye'rájchetyij, sulu áan pu imuáj yo'ojchesij, mej mij atanyéjnye'rij i maj utyáru'pij. ¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj quee tyi'tíj tyí'sejre' ti jusén jin avíitzi'huaj ja'mej, capu ajta jusén jin avíitzi'huaj ja'mej je'ej maj tyi'tíj tyí'mua'reej i tyeítjee.

¹⁸ 'A'yaa pu'ij, tyámua' xu tyu'namuj, ji'nye a'íjna i ti tyi'tíj tyícha'ij, Dios pu jéetze' tyaata'sij, ajta a'íjna i ti quee tyi'tíj tyícha'ij, Dios pu jáari'raj a'íjci i ti a'yan tyé'miteeraste' ti jájcha'ij.

I náanajra' majta i ihuáamua'mua' i Jesús

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹ 'A'íjna i náanajra' i Jesús majta ihuáamua'mua', a'íi mu aje'r'é'nyej jo'tij a'íin jo'tyávaaca'aj, ajta capu huatá'i'riitariaca' maj ajtyáxiirej a'íjci jimi, ji'nye jéehua mu i tyeítjee aja'tyúusiiria'ca'aj. ²⁰ A'tíj pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Mapua'quéj mu jo'tyú'uu a' náanaj, majta a'ihuáamua', a'yaa mu tyá'xie've' maj muaaséj.

²¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íimaj i maj janamuj i nyúucaria'ra' i Dios majta a'yan ricij je'ej ti i nyúucarij tyí'ijta, a'íi mu a'íin pu'é'een i nyij náanaj majta i nye'ihuáamua'.

Ti'ij Jesús jaatyápua'rij i áacaj

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² Séej xicáara' jitze, Jesús pu atyájraa i báarcuj jitze majta a'íimaj jamuán i ti hua'antyíhuoj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—Tyiche' antáciinyej után jitze pujmua' i ti arájmuaa japua.

Aj mu mij jo'cáj, ²³ móoche' mu jájtyij japua huaju'caj, ti'ij i Jesús huatácuj. Aj pu'ij ca'nyíin jin huatá'aacariaca', ajta jéehua atyáxiirihua'aj i jájtyij i báarcuj jitze, mu'ríj tin ajo'cárutyisima'aj. ²⁴ Aj mu mij i maj jamuán huacáj jaajístej a'íjci i Jesús, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, maeestro, tu'ríj tin ajo'cárutyij.

Aj pu'ij i Jesús ájchej, ti'quij jaatá'ijmuejri' i áacaj ajta i japúutzarij ti tyúuta'hua'aj, ti'quij huatyápua'riaca', ajta naa hua'éenya'aj ja'raa. ²⁵ Aj pu'ij té'ej a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij quee tyá'tzaahuatye'?

Majta a'íimaj, jéehua mu tyí'tziinya'ca'aj majta je'ej tyi-tyóomuajtyajca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿A'tanyíj pu'é'een a'mújna ti'ij tyihua'íjtye' a'íjci i áacaj ajta i jájtyij, majta je'en ja'tzaahuatye'?

I a'tíj Gadara ti já'ma'can ti tyiyáaru' tzajta' séejre'

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Mati'ij antacáj a'áa mu ja'rá'aj a'áa ti huataca'aj a Gadara, után jitze pujmua' ti já'sejre' a'ájna a Galilea. ²⁷ Ti'ij i Jesús eetáraj i báarcuj jitze, aj pu'ij síj ja'antynájchaca' i tyévi'ij ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íi pu'ij ajtyáxiiriaca'. Pu'ríj á'tyeevi'ca'aj ti quee tyí'chajca'aj a'íjna i a'tíj, capu ajta chí'ij tzajta' chajca'aj, sulu a'áa pu já'chajca'aj jo'maj mu'chítjee

já'ava'taca. ²⁸ Ti'ij jaaséj a'íjci i Jesús, a'áa pu véjri' jimi tyítunutaca', a'yan tyi'jiihuaj tijin:

—Capáj tyina'antyiú'nyi'ra'an nyéetzij, Jesús i paj yójra' pué'een i Dios tajapuá ti já'sejre'. A'yaa nu tyi'muahuavii, paj quee puéjtzij nyatá'care'en.

²⁹ A'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye Jesús pu jaata'íj i tyiyáaru' ti iirájra'nyij i tyévi jitze. Mue'tíj mu tzajta' séjria'ca'aj i tyiyáaru'uj a'íjci i a'tíj, majta i tyeítýee i maj a'áa já'chajca'aj, a'íi mu ja'náji'quihua'aj muáca'ra'an jitze, majta icájra'an jitze cadéenaj jime', majta jaatyá'avaataj, ajta a'íjna i tyévi, a'íi pu jajtzá'na'aj i cadéenaj, ajta ma'úrutyij jo'tij quee ja' tyi'tíj. ³⁰ Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye pua'antypuaaj?

A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i a'tíj tijin:

—I tyaj séj ví'ra'aj ará'asej.

A'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye jéehua mu i tyiyáaru'uj tzajta' séjria'ca'aj, ³¹ a'íi mu mij i tyiyáaru'uj a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti quee huo'ta'ítýej jo'maj já'nami' i tyiyáaru'uj. ³² Majta a véjri' jéehua i tuíxuj jo'tyú'uuca'aj, a'áa mu tyojóohuiraca'aj i jiríj jitze, a'íi mu mij i tyiyáaru'uj a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti huo'tá'an mej mij tuíxuj tzajta' utyájrutyey, aj pu'ij Jesús huo'ta'. ³³ Mati'ij mij iiráacij i tyévi tzajta', majta je'en i tuíxuj tzajta' utyájrurij, majta a'íimaj i tuíxuj mu jo'huáchajraa, mati'ij mij ancáavatzij jo'tij ja'ancátýee, aj mu mij jáata' atyáavatzij a'áa mu atyájcuii.

³⁴ Majta a'íimaj i maj hua'cha'íica'aj i tuíxuj, mati'ij jaaséj je'ej ti tyi'tíj huaríj, a'íi mu jo'huáchajraa, mati'ij mij chájta' tyojo'taxájtaca', majta néijmi'que' jo'maj jo'cháatimee. ³⁵ Mati'ij mij i tyeítýee aje'r'é'nyej mej mij jaaséj je'ej ti tyi'tíj huaríj. Mati'ij a'áa jo'r'é'nyej jo'tij i Jesús jo'tyávaaca'aj, a'áa mu yó'tyoo a'íjci i a'tíj i maj jitzán iiráacij i tyiyáaru'uj, a'áa pu jo'tácatýii ajta arí tyi'chajca'aj, capu che' jutimue'raca'aj, aj mu mij tyu'tátziin. ³⁶ Majta a'íimaj i maj jaaséj, a'íi mu huo'té'exaa i tyeítýee je'ej ti i Jesús tyáahuaj a'íjci i a'tíj tyiyáaru'uj maj tzajta' séjria'ca'aj. ³⁷ Mati'ij mij néijmi'i i tyeítýee i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Gadara, a'íi mu jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jó'ra'nyij, ji'nye jéehua mu tyu'tátziin. A'íj pu jin Jesús atyájraa i báarcuj jitze, ti'quij jó'raa. ³⁸ Ajta a'íjna i a'tíj i maj tyiyáaru'uj tzajta' iiráacij, jéehua pu jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jaatá'an ti jamuán jó'ra'nyij, ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íj ti a'áa jo'tyá'ítzeere'en, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

³⁹ —Huariá'ra' jo'paj ja'chej, pej pij néijmi'i huo'té'exaatýe'en je'ej ti i Dios tyú'ruuj a jimi.

Aj pu'ij jó'raa a'íjna i a'tíj, ti'quij néijmi'que' i chájta' huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huáruuj jimi a'íjna i Jesús.

*A'íjna i íiti' ti tyi'cui' ajta i yójra' a'íjci i Jairo
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)*

⁴⁰ Ti'ij i Jesús huariá'raa után jitze pujmua', tyámua' mu naa i tyeítýee tyetyéej muutyámua'va'aj, ji'nye néijmi'i mu jacho'va'ca'aj. ⁴¹ Aj pu'ij síj aje'r'é'nyej ti a'yan antypuaaj tijin Jairo, a'íi pu a'ín pué'een i ti tyi'íjtaca'aj u tyeyúuj tzajta'. A'íi pu'ij Jesús jimi tyítunutaca', ajta a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti a'áa jo'r'é'nyej jo'tij ja'chej, ⁴² ji'nye séj pu'uj tyiyójca'aj íitacan, ti a'yan tyéejcha'íica'aj a'chu tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj, ajta arí á'me'riaajca'aj.

Ti'ij ooj i Jesús ajooma'caj, jéehua mu i tyeítyee jimi ajtyáxiiriaca', tyámua' mu tyityóotajchaca'aj. ⁴³ Ajta hua' tzajta' i tyeítyee íiti' pu a'áa jo'tyávaaca'aj ti arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui' a'íjci jime' ti anányinyica'aj i xúure'ej, ajta arí néijmi'i jin tyaja'huóorieeca'aj a'íjci jime' ti huóo'ijtaca' a'íjma jimi i maj tyí'hua'tacaa, ajta capu a'tíj jaayí'tihua'aj ti tyáahuaatye'en. ⁴⁴ Ti'quij a'íjna i íiti' huárita' ajo'ré'nyej a'íjci i Jesús, aj pu'ij ja'ajtamuariej i máancajra'an jitze, ti'ij a'yan huaríj aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti anányinyica'aj i xúure'ej.

⁴⁵ Ti'quij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj na'ajtamuariej?

Ajta capu a'tíj jaxajtaca'aj ti ja'ajtamuariej, Pedro pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Maestro, jéehua mu i tyeítyee a jitze ajtyáxiiriaca' majta óotajche.

⁴⁶ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'tíj pu na'ajtamuariej, ji'nye nyáaj nu jáamua'reeri' ti'ij nya-muarie'ri'ra' iirájraa.

⁴⁷ Ajta a'íjna i íiti', a'íi pu jáamua'reeri' ti quee i'riitaca'aj ti hu-atyóo'avaaj, aj pu'ij aje'ré'nyej juviváaj, ti'quij tyítunutaca' jimi i Jesús. A'yaa pu'ij néijmi'i tyu'taxájtaca' je'ej ti een jime' tya'ajtamuariej, ajta je'ej ti'ij tyu'rúj. ⁴⁸ Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj, papu'ríj huarúj a'íjci jime' paj tyá'antzaahuaaj. Áricuj jó'ra' axáahuaaj.

⁴⁹ Óoche' pu tyi'xáatacaj a'íjna i Jesús, ti'ij sáij aje'ré'nyej ti hua' jitze ajtyáma'can i maj a'áa ja'chej i Jairo jamuán, a'íjna i ti tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Pu'ríj huamuí' a'yóoj, capáj che' tye'entyiú'nyi'ra'an mu maestro.

⁵⁰ Ajta i Jesús ti'ij a'yan tyáanamuaajri' a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Jairo tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, petyá'antzaahuatye'en papu'uj, tyámua' pu rinyij a'yóoj.

⁵¹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij i Jairo ja'chej, capu huo'ta' i tyeítyee maj a'úun jo'tyájrutyey u chi'táj, a'íjma pu'uj huatá' i Pedro, ajta i Juan, ajta a'íjci i Santiago, ajta a'íjma i huásimua'mua' i ti huamuí'. ⁵² Néijmi'i mu i tyeítyee juyiinyaca'aj majta juxaamuijritya'ca'aj, ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Caxu juyiinyaj, capu mui'chij, sulu tyáacusij pu'uj.

⁵³ Néijmi'i mu jaatya'atzájraa, ji'nye máamua'reeriaca'aj tijin huamuí'.

⁵⁴ Aj pu'ij i Jesús jajví' i muáca'ra'an jitze, ajta ca'nyíin jin a'yan tyaatajé tijin:

—Nyiyóoj ájchesij.

⁵⁵ Ti'quij a'íin huatájuuriaca', ajta je'en ájchej, ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'ta'íj i huásimua'mua' mej mij tyáacue'tyey. ⁵⁶ Jéehua mu je'ej tyityo'tóomuajtyaca' i huásimua'mua', ajta i Jesús a'yaa pu tyi-huo'tá'ijmuejri' maj quee a'tíj ixaatye'ej je'ej ti tyi'tíj huaríj.

9

Ti'ij Jesús hua'ré'ityixij i maj jamuán huacíj mej mij huo'ré'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

¹ Jesús pu hua'ajsi i a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta a'yan tyihuo'tá' mej mij huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj i maj tyeítýee tzajta' séejre', ajta maj tyihuo'huaatye'en i maj jin tyí'cucui' i tyeítýee. ² A'yaa pu tyihuo'ta'ityaca' mej mij huo're'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios ajta mej mij tyihuo'huaatye'en i maj tyí'cucui'. ³ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Caxu tyi'tíj a'aj i siaj jin huatyóohuüre'en i juyéj jitze, tí'ij tyi'tíj tyáxu'uj, nusu áto'rij, na'riij páan, ca' túmii, caxu siajta hua'puáca tyí'choocaj i tyúusiicu'. ⁴ Jo'siaj ja'rá'ixaj a'tyán maj ja'chej a'áa xu jo'tyá'itzeere'en 'asta siana'aj quee jó'ciñneye a'ájna a chájta'. ⁵ Ajta tipua'aj a'chájta' mequee já'muanamuajracuj, siata'aj iiráciñneye siajta jaatáca'tzj i juca'quéj tí'ij cáaxij i chuéj, a'íj mu jin jamua'reeren maj ootyá'itzee i Dios jimi.

⁶ Matí'ij mij a'íimaj jo'cáj néijmi'que' a'áa tí huataca'aj, mahua'ixaatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios majta tyihua'huaatye'ej i maj tyí'cucui'.

Tí'ij huamu' a'ájna i Juan i tí huá'iraca'aj i tyeítýee
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Ajta a'ájna i Herodes i tí tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj, a'íi pu néijmi'i tyú'namuajri' je'ej tí tyi'tíj rijcaa, capu ij jamua'reeriaca'aj je'ej tí tyú'mua'tyij, jí'nye séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj tí i Juan huatájuuriaca', ⁸ majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj tí a'ín huataséjre i Elías, majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj tí síj a'ín pué'eenye'ej i tí ará'týeej Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj. ⁹ Ajta a'ájna i Herodes a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Nyáaj nu tyu'ta'íjtaca' maj jí'ijvéjchej i mu'úra' i Juan. ¿A'tanyíj na'aj pué'een a'ájna i nyaj jéehua jin a'yan tyí'namuaj?

A'íj pu jin i Herodes tyi'tyasa'ca'aj tí'ij jaaséj a'íjci i Jesús.

Tí'ij Jesús tyihuo'cue'ej a'íjma i tyeítýee i maj anxí ví'ra'aj ará'asej
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Matí'ij a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej uvé'nyej, aj mu mij jaaté'exaa a'íjci i Jesús je'ej maj tyi'tíj huáruuj. Tí'quij jujíme' huojo'ví'tij a'ájna chájta' tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Betsaida. ¹¹ Ajta matí'ij i tyeítýee jáamua'reeri', a'áa mu jo're'nyej, aj pu'ij i Jesús huo'ta' maj ajo're'nyej, ajta huó'ixaaj je'ej tí tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj ajta tyihuo'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj.

¹² Tí'ij huare'chúmua'risima'caj, a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej mu aje're'nyej i Jesús jimi, a'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—Pata'aj hua're'ityixi'in i tyeítýee, mej mij jo'cixi'in jo'maj jo'cháatimee mej mij huóoso'pe'en majta tyi'tíj huáhuoonyij i maj jáacua'nyij, jí'nye capu yajá'tyi'tij a'yájna.

¹³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Siata'aj mua'aj tyihuo'cue'tyej.

Matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'íj tu'uj tyi'cha'íj anxívicaa i páan, tyajta hua'puáca i hue'tyéé, na'riij utyó'ju'un tyej tyij utyojo'vá'nanan cue'ráj mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeítýee.

¹⁴ Jí'nye a'yaa mu i tyétyaca ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj. Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacáj tíjin:

—Miche' huara'sej i tyeítýee huá'puatyej japuan tamuáamuata' mua'ra'ástima'aj méyee majta méyee.

¹⁵ Mati'ij mij a'yan huaríj je'ej ti tyihuo'té'exaa majta i tyeítýee néijmi'i mu huará'saca'. ¹⁶ Aj pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan ajta i hue'tyéé, ti'quij jútye' jó'nyeeriaca', ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij i páan, ti'quij huo'rípu'uj a'íjma i maj jamuán huacíj, mej mij a'íimaj huo'rí'pui'tye'en i tyeítýee. ¹⁷ Néijmi'i mu tyú'cuaa i tyeítýee majta tyámua' naa tyityaatajú'xaj, majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'íi mu jaariá'sii i páan ti avá'itzee, tamuáamuata' japuan hua'puaj mu tya'vá'jistya'xij sicíríj jitze a'íjci jime' i ti avá'itzee.

Tí'ij i Pedro jaataxájtaca' ti i Jesús a'ín pué'een i Círístu'
(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ A'náj pu i Jesús jusíj tyényuusime'ej, a'íi mu'uj jaséjraca'aj i maj jamuán huacíj, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjín:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tyeítýee a'tanyíj nyaj pué'een nyáaj?

¹⁹ A'yaa mu a'íimaj tyaaté'exaa tíjín:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj muáaj a'ín pué'een i Juan i ti huá'íiraca'aj, majta séecan a'yan tíjín paj muáaj a'ín pué'een i Elías, majta séecan a'yan tíjín síj pu huatájuuriaca' i maj ará'tyeej i Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj.

²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjín:

—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyi'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?

Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tíjín:

—Muáaj paj a'ín pué'een i Círístu' i Dios ti ja'antyíhuoj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti arí muí'nyij
(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30—9:1)

²¹ Ajta i Jesús a'yaa pu jéehua tyihuo'íjcaj maj quee a'tíj ixaatye'ej a'tíj ti pué'een. ²² Ajta a'yan tyihuo'té'exaa tíjín:

—A'íjna i yójra' i Dios jéehua pu jajpuéetzij ja'mej, majta a'íimaj i huásij, majta i maj tyihuá'íjtye' i puaríj, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu a'íimaj jaatyáxaahuataj. A'íi mu mij jaje'catan, ajta tí'ij huéecaj xicáj tyoomá'caj aj pu'ij huatájuuritaj.

²³ Aj pu'ij néijmi'caa a'yan tyu'té'exaa tíjín:

—Típua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéej majúurieenyij je'ej ti jusíj tyá'xie've', ajta je'en a'yan cha'taj na'aj tya'ajxié'vi'ra'aj tí'ij a'yan ajta tya'ajpuéetzij já'ra'nyij nyati'ij nyáaj. ²⁴ Ji'nye a'íjna i ti jaxie've' tíquee tyi'tíj je'ej jooriaj a'íi pu muí'nyij, ajta típua'aj a'tíj yó'rieenyij i ju júuricamej a'íjci jime' ti nyéetzij ná'astijre', a'íi pu jusén jín júurij ja'mej. ²⁵ ¿Ji'nye tyi'tíj tye'tyáhu'i'rii i a'tíj típua'aj néijmi'i tyu'mué'tín i ti íiyan tyí'sejre' i cháanacaj japua típua'aj yó'rieenyij i ju júuricamej? ²⁶ Típua'aj a'tíj jutyevi'ra'aj nyéetzij jimi, nusu jatyévi'ra'aj i nyenyúuca, nyáaj nu nyajta huatányetyevi'ra'astaj a'íjci jimí a'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán yava'cányesij, néijmi'i jín na'antýinyamua'réeriaj majta nyaj jamuán huaju'uj muá'ju'un i maj tajapua' tyí'huire'. ²⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuaty'i'ra'aj jime', séecan i maj ya huatyu'uj camu jaxie'va'aj muá'ju'un maj huácu'i'nyij 'asta mana'aj quee jaaséeran tí'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

Tí'ij i Jesús seequéj huóruuj
(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ A'chu arahuéecaj xicáj tyoomá'caj ti i Jesús a'yan tyu'xájtaca', aj pu'ij jíríj japua antýíraj tí'ij huatyényuunyij, ajta a'íj jo'ví'tíj i Pedro, ajta i Juan, ajta a'íjci i Santiago. ²⁹ Tí'ij ooj tyényuusime'ej, aj pu'ij seequéj huóruuj i

junyéerimij jitze, ajta i tyí'caanaria'ra' naa pu tyu'tyácueenariaca' ajta naa tya'tátaave'ej, ³⁰ majta hua'puaj huataséjre i Jesús jamuán. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i Moisés ajta a'íjna i Elías, ³¹ huápu'ij mu naa huasé'rihua'aj, a'íj mu mij tyáxajtasime'ej je'ej ti tye'mej a'íjci jimi i Jesús a'ájna a Jerusalén. ³² Tyij ajta a'íjna i Pedro, majta i maj hua'puaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj jéehua macu'tzicuca'aj, a'íi mu atanyéjnye'rica'aj, majta je'en jaaséj a'íjci i ti jin i Jesús naa huasé'rin, majta hua'puácaa huaséj i tyétyacaa maj jamuán ajo'tyú'uuca'aj i Jesús. ³³ Mati'ij merij jo'cáinyisima'caj a'íimaj i maj Jesús jamuán tyí'xajtaca'aj, Pedro pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Maestro, tyámua' pu naa tyaj a'yan huatyú'uucáj. Tyiche' huéicacaa tyú'taahuaj i ináamuaj, síj ti muéetzij mua' a'rij ja'mej, ajta síj Moisés ti ja'a'rij ja'mej, ajta síj Elías ti ja'a'rij ja'mej.

Ajta i Pedro capu je'ej já'miteerastya'ca'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj. ³⁴ Ti'ij ooj tyi'xáatacaj, aj pu'ij jéetirij hua' japua huataséjre, ajta ti'ij i jéetirij hue'cáanaj aj mu mij tyu'tátziin. ³⁵ Aj pu'ij i jéetirij tzajta' nyúucarij huatánamuajre ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj ja'antyíhuoj. Siata'aj jáanamuj.

³⁶ Ti'ij i nyúucarij a'yan tyu'tánamuajrej, aj pu'ij jusíj ajo'tyaváaj ja'raa i Jesús. Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'íi mu ju'huatyá'itzee i jutzájta', camu a'tíj huaté'exaaj je'ej maj tyi'tíj tyu'séj.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Yaa ariá'pua'aj, mati'ij acáacij i jirij japua, jéehua mu i tyeítýee ja'antýináchaca' i Jesús. ³⁸ Ajta síj pu hua' tzajta' i tyeítýee ca'nyíin jin a'yan tyaatajé tijin:

—Maestro, jéehua nu a'yan tyí'muahuaviiij paj jaaséj i nyiyóoj, ji'nye a'íj nu'uj caa tyi'ijyój, ³⁹ júuricamej ti je'ej pua'aj een pu jájviivi', a'íj pu jin iijri'huaj ajta jéehua huá'rurij jatá'caa, ajta je'en éejcúeemuxa'rij i jutyényij jitze. Jéehua pu je'ej pua'aj joorej capu jatá'caa ti juxáahuaj majo'cha'canye'en. ⁴⁰ Nyahuo'táhuaviiri' i maj a jamuán huaci'ij maj jaatamuáritýe'en i ti tzajta' séejre', ajta camu pu jáaruuj.

⁴¹ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye' siajta je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ¿A'chunyéj juxie've' nyaj ja'mua jamuán yahuatyávaacaj nyej nyij ja'mua jime' óoviicue're'en? Maja've'vi'tij a'yóoj.

⁴² Ti'ij ooj i tyamuéej ajooma'caj, aj pu'ij i tyiyáaru' je'táriej a chóota', ajta huá'rurij jaatá', ajta i Jesús pu jajtyá'xij a'íjci i tyiyáaru', aj pu'ij tyáahuaj a'íjci i tyamuéej, ajta je'en jaatátuii i yo'puáara'an. ⁴³ Néijmi'i mu tyámua' naa tyo'taséj a'íjci jime' ti i Dios jéehua tyámua' tyí'uuriájca'aj.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Mati'ij móoj néijmi'i je'ej tyojo'séeracaj a'íjci jime' je'ej ti Jesús huaríj, a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijin.

⁴⁴ —Tyámua' xu naa tyáanamuj siajta quee yó'hua'nán, a'íjna i yójra' i Dios pu huatátuiiri'huaj hua' jimi i tyeítýee.

⁴⁵ Ajta a'íimaj i maj jamuán huacíj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyihúa'ixaatya'ca'aj, ji'nye capu eexúj huá'riitya'ca'aj mej mij néijmi'i jo'itéej muá'ra'nyij, majta mu tyí'tziinya'ca'aj maj jaata'íhuo' a'íjci i Jesús ti'ij tyámua' tyihuo'té'exaatye'en.

¿A'tanyíj jéetze' juxie've'?
(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj i Jesús huatyóohuij maj a'yan tyityahuóojeevej a'íjci jime' a'tíj ti jéetze' juxié'va'aj ja'mej.

⁴⁷ Tí'ij i Jesús jáamua'reeri' je'ej maj tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij pá'ri'ij aja've'vi'tij, ti'quij avéjri' yo'tyéjchej, ⁴⁸ aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:
—A'tíj tina'aj ti tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i pá'ri'ij nye jitze ma'can, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej, ajta a'íjna i ti nyéetzij naataxié'vej, a'íj pu ajta huataxié'vej i ti unyojo'ta'ítýaca'. A'yaa pu tyí'een, a'íjna i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee ja'mua jimi, a'íi pu a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've'.

A'íjna i ti quee je'ej tojo'mua'raj a'íi pu tahuiire'
(Mr. 9:38-40)

⁴⁹ Juan pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, séej tu a'tíj ajo'séej ti a'nyúucaritze' hue'rámuarityahua'aj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítýee, aj tu tyij jaatá'ijmuejri' tíquee a'yan rijcaj, ji'nye capu ityájma jitze ajtyáma'can.

⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Caxu ja'ijmuejraj, ji'nye a'íjna i tíquee je'ej já'mua'uurej, a'íi pu já'muahuiire'.

Tí'ij Jesús hua'ajtyá'xij a'íjci i Santiago ajta a'íjci i Juan

⁵¹ Tí'ij arí tyi'vejri'tacaj a'ájna xicáara' ti jitzán i Jesús jo'méj u tajapuá, Jesús pu ca'nyíjra'aj huatóoa' tí'ij a'áa jó'me'en a Jerusalén. ⁵² Séecan pu huata'ítýaca' mej mij anaquéej jó'ciñyej a'ájna a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Samaaria, mej mij a'áa tyámua' tyojó'uurej jo'tij ja'rá'iixaj, ⁵³ majta a'íimaj i maj Samaaria já'chajca'aj, camu jaataxié'vej, ji'nye máamua'reeriaca'aj tijin Jerusalén pu jó'yi'caaj. ⁵⁴ Tí'ij a'íjna i Santiago ajta i Juan, mati'ij a'íimaj jáamua'reeri', a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Tavástara', ¿nyi páaxie've' tyaj a'yan tyu'ta'íjtaj tí'ij jútye' je'cáxire'en i tíej tí'ij huó'cui'nyij néijmi'caa a'íjma?

⁵⁵ Aj pu'ij i Jesús pu ooré'nyeeriaca' ajta je'en hua'ajtyá'xij, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Caxu mua'aj jamua'reej tyi'tíj ti júuricama'ra' ca'nyíjra'aj jamuaatá' siaj sij a'yan tyu'taxáj. ⁵⁶ Ji'nye canu nyáaj a'íj jin mujo've'mej nyej nyij hua'antyípuá'ritye'en i tyeítýee, sulu nyej nyij hua' japua huatányuunyij.

Aj mu mij jo'cíj, mati'ij mij séej chájta'naj jitze ja'rá'aj.

I maj jaxie'va'ca'aj maj Jesús jamuán huací'ca'an
(Mt. 8:19-22)

⁵⁷ Mati'ij móoj huaju'caj i juyéj jitze, síij pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Nyavástara', a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a jamuán jo'cha'canye'en jo'tij na'aj paj jooma'aj puá'mej.

⁵⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íimaj i arachuíjse, a'áa mu ja'chej jo'tij ja'tyásta'najmee, majta i pína'see a'íi mu tyúu'ito'ritye'e i ti tyu'uj jitze, ajta a'íjna i yójra' i Dios capu tyichí' jo'tij ja'huóoso'pe'en.

⁵⁹ Jesús pu séej a'yan tyu'té'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Ajta a'íjna i a'tíj a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', naatá' nyaj yahuácatyij 'asta na'aj quee huámui'nyij i táataj, nyej nyij ja'vá'naj, aj nu nyij ajamuán jo'chá'canya'aj na'mej.

⁶⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Miche' a'íimaj i mui'chítyee hua'vá'naj i juxa'aj mui'chítyee, pajta muáaj áricuj pata'aj huo'r'é'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios.

⁶¹ Ajtáhua'aj pu síij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', nyáaj nu jaxie've' nyaj ajamuán jo'cha'canye'en, ajta naatá' nyej nyij anaquéej uja'tanyéj jó'nyej ja'chej nyej nyij huo'tatyójtje'en i nyetyeítyeristyamua'.

⁶² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i a'tíj ti huatyóochej ti'ij tyu'muárie'en, tipua'aj arí j'é'ta' umá'caj ajta jaatáxaahuataj, capu tyi'tíj huiire' a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

10

Ti'ij Jesús hua'r'é'ityixij a'íjma i maj huéecatyej japuan tamuáamuata' ará'asej

¹ Ti'ij a'yan mutyojo'ma'aj, tavástara' pu séecan ava'jajpuaxij huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj mu ará'axcaa, a'íjma pu'ij huata'ítയാ' tyahua'puaj ma'can, mej mij anáatya'aj huaju'un, a'ájna jo'tij ja'chájta'najmee jo'tij a'íin jo'r'é'nyesij.

² A'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Jéehua mu i ti huá'itziitye' mej mij ujo'tyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, ajta camu mui'ij i maj a'íjna jin tyí'huiire' maj huo'r'é'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios. A'íj xu jin a'yan tyaatáhuavii i tavástara' ti'ij jéetze' huojo'ta'ítये' i maj tyá'tzaahuatye', mej mij néijmi'que' huo'r'é'ixaatye'en i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios. ³ Séricuj mua'aj, a'yaa nu tyajamuaata'ítij hua' tzajta' i tyeítyee, a'yaa xu sij huasé'rihua'aj xá'ju'un mat'ij cánya'xii hua' tzajta' i íira'vetyee. ⁴ Caxu túmii a'aj, caxu tyi'tíj a'aj i siaj jin huatyóohuiire'en caxu siajta áto'rij tyi'píij nusu tyúuca'quej, siajta quee a'tíj tyí'ixaatye'ej i juyéj jitze. ⁵ Siatí'ij hua'chej ja'rá'astij, néijmi'caa xu anaquéecan huatatyójtje'en a'yan tijin: “Che' tyámua' tyí'eenye' yajá'muachej.” ⁶ Ajta tipua'aj tyámua' naa metyí'tyechej, hua' jimi pu huatya'ítzeere'ej i siaj jin huo'tatyójtjej, na'ríj mequee, caxu mua'aj tyi'tíj jo'riésij. ⁷ A'áa xu jo'tyá'ítzeere'en jo'siaj ja'rá'iixaj, siajta tyú'cua'nyij siajta huaye'en tyi'tíj maj jamuaatá'sij, ji'nye a'yaa pu tye'tyévijtye' maj tyaaná'chitye'en a'íjci i ti tyí'muijhuacaa. Caxu ajó'juhua'nye' áyee siajta áyee i maj hua'chej jitze. ⁸ Siatí'ij séej chájta'naj jitze jo'tyájrutyey, majta je'en tyámua' tyajamuaatyéjeevej, a'íj xu huácua'nyij tyi'tíj maj já'muacue'tyej, ⁹ setyihuó'huaatye' i maj tyí'cucui', siajta a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin: “Pu'ríj ja'mua jimi atyojo'r'é'nyesij a'ájna xicáara' jitze ti'ij Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.” ¹⁰ Ajta tipua'aj séej chájta'naj jitze sia'rá'astij jo'maj quee tyámua' tyajamojo'tyéjeevej, a'áa xu cáyey jitze a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin: ¹¹ “A'íjna i chuéj ti muiinyij ti ajtávi'taxij i taca'quéj jitze, a'yaa ti ma'can i chájta', a'íj tu huatáca'tzij siaj sij jáamua'reej siaj jéehua ootyá'ítzeerej i Dios jimi. Ajta a'yaa xu tyá'mua'reeriaj ti arí tya'rá'iixaj ja'mua jimi a'náj ti i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.” ¹² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Dios yará'iixaj jéetze' mu a'íimaj i tyeítyee jajpuéetzij muá'ju'un mequee i maj Sodoma já'chajca'aj.

I tyeítýee maj quee tyá'tzaahuatye'
(Mt. 11:20-24)

¹³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj Corazín ja'chej, siata'aj mua'aj mu siaj Betsaida ja'chej. Ji'nye tipua'aj a'yan náarinyijche' hua' jimi i maj Tiro jo'cháatimee na'riij hua'tzajta' i maj Sidón jo'cháatimee, a'íi mu aami' tya'antzáahuatye'nyijche' i Dios jimi, majta cha'mana'aj tyu'tyoochéetya'xi'nyijche' majta nasíj japua huara'sejche' mej mij i tyeítýee jáamua'reej maj meríj tyá'antzaahuaj. ¹⁴ Ajta a'ájna xicáara' jitze mati'ij néijmi'i á'xijtyi'huan, jéetze' xu mua'aj jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'íimaj i maj Tiro majta i maj Sidón ja'chej. ¹⁵ Siajta mua'aj mu siaj Capernaúm ja'chej, ¿nyi a'yan setyityóotzaahuatye' ti i Dios jamua'vi'tin i jútye'? Capu xaa nyu'uj, sulu Dios pu a'áa jamojóohua'xij jo'tij jéetze' ja'puejtzij.

¹⁶ 'A'ájna i a'tíj ti já'muanamuaj, a'íi pu ajta nyéetzij nyanamuaj, ajta a'ájna i tíquee jamua'tzaahuatye', capu ajta nyéetzij ná'tzaahuatye', ajta a'ájna i ti quee nyéetzij ná'tzaahuatye', a'íj pu ajta quee á'tzaahuatye' i ti nyojo'ta'ityaca'.

Mati'ijta uvé'nyej i maj huééicatyej japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

¹⁷ I maj huééicatyej japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, jéehua mu jutyamua've'ej uvé'nyej, a'yaa mu tyu'xájtasime'ej tijin:

—Tavástara', majta mu i tyiyáaru'uj ta'rá'astej tyati'ij a'nyúucaritze' huo'tamuárij.

¹⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Nyáaj nu jaaséej a'íjci i tyiyáaru' ti'ij uje'cájvej i jútye', a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij maj tyóona'axcava'ra'an. ¹⁹ Nyáaj nu jamuaatá' mej mij quee je'ej já'mua'uurej i cú'cu'see, majta i tyaxcáj. Nyajta jamuaatá' siaj sij huo'tyámue'tin néijmi'caa i maj jamuájcha'íire', mej mij quee je'ej jamuáa'uurej. ²⁰ Siajta caxu a'íjci jin jutyamua've'ej i maj jamua'rá'astej i tyiyáaru'uj, sulu a'íj xu jin huatóotyamua've'en ti arí á'yu'si'ij u tajapuá je'ej siaj ántya'ruj.

A'íi pu'uj i yójra' jamua'reej a'tíj ti táatajra' pué'een
(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ A'ájna pu'ij i Jesús jéehua huatóotyamua'vej, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' i júuricama'ra' i Dios jitze ma'can tijin:

—Jéehua nu tyí'muatyojtzi're', nyavástara', muáaj paj nyavástara', i paj tyí'ijta u tajapuá pajta íiyan i cháanacaj japua, ji'nye muáaj paj huo'taséjratyej a'nyúuca a'íijma i maj quee je'ej tyéejviicue', pajta jaatyá'avaataca' a'íijma jimi i maj jéehua tyu'yí'tin, majta i maj jéehua tyúumua'tyej. Jee xaa nyu'uj nyavástara', ji'nye a'yaa pu tyimua'ránajchaca'.

²² 'Néijmi'i pu i nyavástara' tyinaatá'. Capu a'tíj jamua'reej a'tíj ti yójra' pué'een, sulu a'íi pu'uj jamua'reej i vástaria'ra', capu ajta a'tíj jamua'reej a'tíj ti vástaria'ra' pué'een, sulu a'íi pu'uj jamua'reej i ti yójra' pué'een, majta je'en a'íimaj i ti i yójra' huo'taséjratye'sij juxié'vi'ra' jime'.

²³ Ti'quij huo'séerajraa a'íijma i maj jamuán huacíj, a'íijma pu'ij a'yan tyu'té'exaa'j tijin:

—Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj jaséj je'ej siaj mua'aj tyi'tíj seríj tyí'sej, ²⁴ ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' maj a'íimaj i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, majta i maj tyityatatyá'ca'aj rey jime',

a'íi mu a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj jaaséej je'ej siaj mua'aj tyí'sej, ajta camu a'yan tyeeséj, a'yaa mu majta tyá'xie'va'ca'aj maj jáanamuj je'ej siaj mua'aj tyí'namuj, ajta camu a'yan tyáanamujri'.

I a'tíj Samaaria ti já'ma'can ti tyámua' tyí'tyevij

²⁵ A'náj pu síj i ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi pu aje'rén'yej ti'ij Jesús jamuán tyu'xáj, a'yaa pu tyí'tyesa'ca'aj ti'ij ja'antyimué'tin, a'íj pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maestro, ¿tyi'tanyí juxie've' nyaj a'yan huárinyij ti'ij náaci'tyij nyej nyij júurij ná'ra'nyij jusén jime'?

²⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye tyé'yu'si' i yu'xarij jitze? ¿Tyi'tanyí puá'jijve' i yu'xarij jitze?

²⁷ Aj pu'ij a'íjna i ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Huaxie've' a' vástara' i ti Dios pué'een néijmi'i jime' a'xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i jime' a'júuricamej, pajta néijmi'i jime' i paj jin uhuájca'nyej pajta i paj jin ma'úumua'rej, ajtáhua'aj pu síj séejre' ti a'yan tijin pata'aj a'yan cha'taj pana'aj tyá'xie've' i axa'aj tyé'vij a'yájna pati'ij asíj tyíaxie've'.

²⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Xá'pu' paj tyaataxájtaca'. Típua'aj néijmi'i pua'rá'astej, aj paj júurij puá'mej jusén jime'.

²⁹ Ajta a'íjna i ti tyí'mua'taj, a'íi pu jaxie'va'ca'aj mej mij jáamua'reej i tyeítyee ti quee a'náj ootyá'itzee i Dios jimi, a'íj pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—¿A'tanyíj a'íin pué'een i nyaxa'aj tyé'vij?

³⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'tíj pu Jerusalén ja'rájraa, a'áa pu joomá'caj a Jericó, mati'ij mij náhua'rij ja'antynájchaca', néijmi'i mu tyaanáhue'ri', majta tya'cáa'ri'ri' i tyí'caanaria'ra', majta jaatyáavaxij, mati'ij mij jo'cáj, a'áa mu mij yo're'tyécaj a juyéj jitze ajta arí á'me'ria'ca'aj. ³¹ Aj pu'ij síj ajta a'áa jooma'ca'aj i juyéj jitze, puaríj pu pué'eenye'ej a'íjna, ti'ij jaaséej ti á'me'ria'ca'aj aa pu imuáj ja'tanyáaj i juyéj jitze ajta mu jo'mej.

³² Ajtáhua'aj pu síj a'áa jooma'ca'aj a'íi pu pué'eenye'ej síj ti Leví jitze ajtyáma'can, ti ajta tyí'hui'ria'ca'aj i hua' tyeyúuj tzajta', ti'ij a'áa jo'rén'yej jo'tij jo'riá'ca'aj i ti á'me'ria'ca'aj, a'íi pu ajta jaaséej, a'yaa pu cha'taj na'aj huaríj a'áa pu imuáj ja'tanyáaj ajta mu jo'mej. ³³ Ajtáhua'aj pu síj a'áa jooma'ca'aj i juyéj jitze a'íi pu pué'eenye' síj ti séej chuéj japua já'ma'can ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Samaaria, ti'ij jaaséej, a'íi pu'ij ja'ancu'vaxij.

³⁴ Ti'quij jimi ajtyáxi'riaca', aj pu'ij jacáajo'sij jo'tij tyajá'puejtyi'huaca'aj i aséityij jime' ajta i nahuáj, ajta jacá'ijcataca' jo'tij tyajá'puejtyi'huaca'aj, aj pu'ij ja'vá'raj ju púuru' japua, ti'ij ij yo'tij a'ájna jo'maj já'asacaa i maj puasaaruve', a'áa pu'ij tyámua' tyéecha'ij. ³⁵ Yaa ariá'pua'aj, a'íjna i ti Samaaria já'ma'can, a'íi pu hua'puácaa iita'í'puj i túmii, ajta jaata'í'pu'uj a'íjci i ti antyúumua'reej a'íjci jime' i chi'ij, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Pata'aj tyámua' tyéecha'íin, nyajta nyáaj nyati'ij uvé'nyej, aj nu muaatá'sij néijmi'i a'chu paj jaaxíjtye i paj jáacha'ij.”

³⁶ A'yaa pu'ij, ¿a'tanyíj a'íimaj i maj huéicaj a'íin pué'een i ti tyámua' tyi'tyévistaj ja'raa a'íjci jimi i juxa'aj tyé'vij i maj tyaanáhue'ri' i náhua'rij?

³⁷ Ajta a'íjna i ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i ti ja'ancu'vaxij.

Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj pata'aj a'yan cha'taj pana'aj huárinyij.

Ti'ij Jesús a'áa jo're'nyej jo'tij ja'chej i Marta ajta i María

³⁸ Ajta a'ijna i Jesús, a'íi pu ooj huama'ca'aj, ti'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chajta', a'áa pu íiti' ti a'yan ántyapuaj tijin Marta huo'tyéeeje i juchi'táj.

³⁹ Séej pu a'ijna tyí'ihuaara'ca'aj íitacan, ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin María, a'íi pu'ij i María a'áa véjri' jo'tayíxij i Jesús jimi ti'ij janamuaj je'ej ti tyí'xajta'ca'aj. ⁴⁰ Ajta a'ijna i Marta, capu je'ej jájtyoove'ej je'ej ti huárinyij, ji'nye jéehua pu tyí'muarie'ca'aj ti'ij tyihuó'cue'tyej, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', ¿nyiquee a jitze juxie've' ti nye'ihuáara' quee nyahuiiria'aj nyej nyij nyasíj nyana'aj tyí'muarie'? Pata'aj jaaté'exaaty'e'en ti'ij naatáhuire'.

⁴¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Marta, Marta, jéehua paj tyí'mua'tzej, pajta jéehua je'ej tyá'mua'tzej, ⁴² ajta síj pu'uj juxie've' paj a'yan huárinyij. María pu a'ij ava'huoj i ti jéetze' jí're'en, capu ij a'tíj jáa'ri'raj.

11

Ti'ij Jesús huo'mua'aj je'ej maj ye'ej tyityeetyényuunyij
(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ Séej pu a'yan tyu'ríj, a'áa pu i Jesús ja'tyényuusima'aj i Dios jimi, ti'ij ja'antyipúa'rij ti tyényuusij, síj pu i maj jamuán huacíj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', táamua'tyej tyaj huatyényuunyij i Dios jimi, a'yájna ti'ij i Juan tyihuo'muá'tyej a'íijma i maj jamuán huací'ca'aj.

² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siatí'ij huatyényuunyij, a'yaa xu tyu'taxáj tijin:
Tavástara', che' tyámua' eenye' i paj jin ántyapuaj.
Che' mujo've'me'en i paj jin néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

³ Tyitaatá' i ti tyí'cue'ri' i ti a'náj tina'aj tajitzé tyúuxie've'.

⁴ Tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee a'jimi, ji'nye ityáj tu tyajta tyihuo'tú'uunyi'ri' néijmi'caa a'íijma i maj ityájma jimi ootyá'itzee.

Capáj tyí'tá'care'en ti i tyiyáaru' ca'nyíjra'aj tatá'care'en tyej tyij je'ej pua'aj huárinyij.

⁵ Aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tyiche' a'yan tyaataxáj yee mua'aj xu séej tyi' amíincuj, ajta je'en a'tzáaj jé'ta' tíca' a'áa jo're'nyej jo'tij ja'chej i amíincura' ti'ij ij a'yan tyaaté'exaa tijin: “Nya' amíincuj, huéecacaa naatanyíjtye' i páan, ⁶ ji'nye ochán pu uvé'nyej síj i nya' amíincuj ti mu' ja'tamá'ca'aj, nyajta nyáaj, canu tyi'tíj tyícha'ij i nyaj jáacue'tyej.” ⁷ Ti'quij a'ijna i ti iirájcaj capu a'yan tyu'tányuusij yee: “Capáj nya'itziitya'aj, pu'ríj eetyánami' i puéertaj, majta i ti'ríj mu'ríj huaje'ej, nyajta nyáaj nu'ríj nyajta huaca'aj, capu che' i'ríj nyaj ájchenyij nyej nyij tyi'tíj muaatá'an.” ⁸ A'yaa nu tyajámua'ixaaty'e', capu a'ijna jin ájchesij ti'ij tyi'tíj jaatá' a'íjci jime' ti amíincura' pué'een, sulu a'ij jin pu ájchesij ti'ij quee ja'itziitya'aj i amíincura', aj pu'ij jaatá'sij, a'chu ti tyi'tíj jaatáhuaviiraj. ⁹ A'ij nu jin a'yan tyajámua'ixaaty'e' tijin: Tyi'tíj siaj huatáhuoosij, Dios pu jamuaatá'sij, ajta tyi'tíj siaj huoo a'ij xu jimi jatyoonyij, setye'ejtyáto'sixi' jo'tij ja'pueertaj, aj pu'ij i Dios tyajamua'antácuunye'sij. ¹⁰ Ji'nye tipua'aj a'tíj tyi'tíj

jahuaviiraj, a'í pu ja'ancuriáa'sij, ajta i ti tyi'tíj huoo, a'í pu jatyoonyij, ajta i ti tye'ejtyáto'sixi'in jo'tij ja'pueertaj, Dios pu tya'antácuunye'sij.

¹¹ '¿Nyiquij mua'aj a'yan xáarinyij mu siaj huayóojmua', tìpua'aj a'yóoj hue'ej muahuaviiraj, nyiquij cú'cu'uj paatapíjtye'sij, ¹² nusu tyáxcáj paatáchuiitye'sij tìpua'aj to'oj muahuaviiraj? ¹³ A'yaa xu mua'aj tyij siajta je'ej pua'aj een i jutzájta', siámua'reej siaj tyi'tíj huo'tá'an i juyójmua' ti jí're'en, ajta a'íjna i ja'muavástara' i ti tajapúa' já'sejre', a'í pu jéetze' jaayí'tin ti'ij huo'tá'an i júuricama'ra' i Dios a'íjma i maj jaatáhuaviiraj.

Mati'ij i Jesús tyi'tíj jitzán ujpuá'rij

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴ Jesús pu tyiyáaru'uj huatamuárij ti tyéviij tzajta' séjria'ca'aj, ajta a'íjna i tyiyáaru' capu jatá'caria'aj ti i tyéviij tyu'taxáj, ti'ij Jesús jaatamuárij, aj pu'ij huatái'riitariaca' ti tyu'taxáj i tyéviij. Majta a'ímaj i tye'ityee a'íj mu jin je'ej tyo'taséj, ¹⁵ majta séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'íjna i Beelzebú i ti tyihua'íjtye' i tyiyáaru'uj, a'í pu ca'nyíjra'aj jatá'caa a'mújcij mu Jesús ti'ij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj.

¹⁶ Majta séecan a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyi'tíj jin ja'antyimué'tin i Jesús, a'íj mu jin jaatáhuaviiri' ti tyi'tíj huo'taséjratye'en mej mij a'íjci jin jáamua'reej ti tajapúa' já'ma'can. ¹⁷ Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Mati'ij mana'aj i maj séej i chuéj japua tyí'ijta, tìpua'aj jé'ta' muáaciinyej, aj mu mij huatóonyo'si'tye'ej, mati'ij mij jujímua'aj antyúupua'ritye'sij, ajta je'en a'yan cha'taj i tyihua'chi'ij tyu'tyú'uunyhuaaj.

¹⁸ A'yaa pu'ij ajta tyí'een i tyiyáaru' jimi, tìpua'aj jé'ta' muáaciinyej, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij á'tyeevi'in i maj jin antyúumua'reej? A'yaa nu tyajámua'ixaatye' a'íjci jime' siaj mua'aj a'yan tyí'nyaxaj yee nyaj Beelzebú jitze arányaca'nyej nyej nyij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj,

¹⁹ ajta tìpua'aj a'yan tyí'eenye', ¿a'tanyíj jitze mua'róoca'nyej mej mij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj a'ímaj i maj ja'mua jamuán huaci'ij? A'í mu mij a'yan tyajamuaataxájta siaj mua'aj siajta ootyá'itzee.

²⁰ Ji'nye tìpua'aj i júuricama'ra' i Dios jitze na'rányaca'nyej nyej nyij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj, a'yaa pu huatóomua'aj ti arí a'ájna atyojo'ré'nyej ja'mua jimi a'náj ti i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

²¹ 'A'tíj tu'huájca'nyej ti ajta tyámua' tyé'cha'ij i juchi'ij, néijmi'i i ti tyi'ráa' tyámua' pu naa tyí'cha'íiri'huaaj. ²² Ajta tìpua'aj síj mujo'vé'me'en ti jéetze' uhuájca'nyej quee a'íjna, a'í pu'ij jaatyámue'tij, ti'quij néijmi'i tyá'nahue'ran i ti tyí'ijcha'ij.

²³ 'A'íjna i ti quee nyahuíre', a'í pu nyéjcha'íire', ajta i tiquee tye'ityee tyísiire'ej nye jimi, a'í pu huojocuí'naj.

I júuricamej ti je'ej pua'aj een ajtáhua'aj pu huariá'raa

(Mt. 12:43-45)

²⁴ 'Ajta a'yan tíjin:

—A'yaa pu ricij i xiéjnyu'carij ti je'ej pua'aj een, ti'ij iirájra'nyij séej tzajta' i tyéviij, a'í pu ajo'chá'canya'aj ja'mej ti'ij jáahuoonyij jo'tij ja'huóoso'pe'en, jo'tij jo'huáchij. Ajta ti'ij quee jatyoove'en, a'yaa pu tyí'mua'tyij tíjin: “Nyiche' huaria'ra'nyij i nyichéj jó'nyaj ja'rájraa.” ²⁵ Ti'ij uvé'nyen, a'yaa pu een a'íjna i a'tíj, naa pu een i jutzájta', cuxáa maj moochán uhuaré'icho'taca', néijmi'i pu tyámua' tyí'een. ²⁶ Aj pu'ij a'íjna i xiéjnyu'carij séecan uja'rávi'tij i maj aráhua'puaj ará'asej, i maj majta jéetze' je'ej pua'aj een quee i síj. Mati'ij mij néijmi'i utyárutyij i tyéviij

tzajta' mej mij a'úu ja'cháaj muá'ra'nyij. Ajta je'en jéetze' je'ej pua'aj éenye'ej ja'mej a'íjna i tyéviq quee ti'ij aami' éenye'ej.

I ti jì'rè'can jìme' tyámua'vi'ra'aj

²⁷ Ti'ij Jesús ooj tyi'xáatacaj, síij pu íiti' a'áa jo'tyávaaca'aj hua' tzajta' i tyeítýee. Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' ca'nyíin jìme' tíjin:

—Tyámua' pu tyaatá' a'íjci i íitaj i paj jitzán huanie'huaca', ajta muaaxá'pueeri'.

²⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Jéetze' pu tyámua' tyihua'tá'caa a'íjma i maj janamuaj i Dios nyuUCAaj, majta ja'tzaahuatye'.

Tyeítýee mu jaxie'va'ca'aj maj tyi'tíj huaséj ti huápu'i'ij juxie've'

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Jéehua mu i tyeítýee móoche' ajtyáxiirisima'aj i Jesús jimi, ajta a'íjna, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Jéehua mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i tyeítýee ijíj maj yan séejre', a'yaa mu tyá'xie've' nyaj tyi'tíj huo'taséjratye'en ti huápu'i'ij juxie've'. Ajta canu tyi'tíj huo'taséjratye'sij, a'íj nu'uj huo'té'exaatye'ej je'ej ti tyáaruq i Jonás.

³⁰ 'Ji'nye a'íi pu i Jonás a'íin pu'éenye'ej i ti huápu'i'ij juxie've' i maj jaaséj i maj Nínive já'chajca'aj, a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj a'íin tyi'pu'éen i ti huápu'i'ij juxie've' mej mij jaaséj ijíj maj huátýeityee. ³¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'ájna xicáara' jitze ti jitzán Dios huá'xijtye'en i tyeítýee, a'íjna i ti aami' tyi'tyávaaca'aj reíinaj jìme' yúutýej pujmua', a'íi pu a'áa jo'tyéechaxij ja'mua jamuán. A'íi pu ajta hua' jitze tyo'ojpuá'ritye'sij tyi'tíj jìme', ji'nye a'íi pu imuáj mujo'vé'mej ti'ij jáanamuj a'íjci i Salomón ti tyámua' metýóomua'riaajca'aj. Nyajta nyáaj, i nyaj yaa huatyéjve i tyeítýee tzajta', jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Salomón. ³² Majta i maj Nínive já'chajca'aj, a'yaa mu rinyij a'ájna xicáara' jitze i Dios ti jitzán huá'xijtye'en i tyeítýee. A'íi mu huatyáhuixi'ij ja'mua jamuán ijíj siaj huátýeityee, mati'ij mij ja'mua jitze tyo'ojpuá'ritye'sij tyi'tíj jìme'. A'íimaj mu seequéj tyu'muá'aj mati'ij jáanamujri' je'ej ti tyihuo'té'exaaq i Jonás. Nyajta nyáaj jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Jonás.

I ti jatatzavi'tye' i tyéviq

(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ A'íjna i tiéj i maj ja'antyíieeraj, capu a'tíj me'yo'tyá'avaataj. Capu ajta xá'rij tzajta' ju'cáchesij. Capu xaa nyu'uj, sulu áan pu imuáj yo'ojchesij ti'ij huo'tyátatzavi'tye'en i maj a'úun jo'tyáruyij. ³⁴ A'yaa pu tyi'huire' ají'sij ti'ij tiéj ti á'taa a jitze, a'íj pu jin, tipua'aj jí'reenye' ají'sij, a'yaa pu éenye'ej ja'mej, cuxáa ti huányeeri'cij néijmi'que' ajitze. Na'riij quee jí'reenye' ají'sij, a'yaa pu een cuxáa ti huatíca' ajitze. ³⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee óomu'nyij i tiéj ti arí ja'mua jitze séejre'. ³⁶ Tipua'aj a'náj tina'aj á'taacaj mua' jitze, ajta quee a'mui'ijca, néijmi'que' pu huanyéeri'cij ja'mej. A'yaa pu tye'mej, ti'ij i tiéj ti ajitze séejre'ej.

Ti'ij Jesús hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i fariseos

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷ Ti'ij ja'antýipua'rij ti tyihuó'ixaaq, aj pu'ij síij fariseo jaatajé ti tyojo'vá'cua'nyij jo'tij ja'chej, a'áa pu'ij i Jesús jo'mej ti'quij utyájrurij ajta je'en ajtyéeyixij jo'tij méesaj jo'tyéjvee. ³⁸ Ajta a'íjna i fariseo, je'ej pu'ij

pua'aj tyo'tóomua'aj, ti'ij jaaséej i Jesús ti'iquee anomuéetya'aj tyu'cuaj je'ej maj tyeyí'tihua'aj. ³⁹ Aj pu'ij tavástara' a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj mu siaj fariseos pué'een, a'yaa xu tyí'tyetyij siaj anóomuejtye mu jumuáca' jitze, ajta quee je'ej jamuá'miteeraste' siaj tyámua' huó'uurej mu jutzájta'. A'yaa xu een ti'ij a'tíj ti jacáajo'sij jéjre' i váasuj ajta i puláatuj. Maj siajta mua'aj, je'ej xu pua'aj een mu jutzájta', siajta je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee a'íjci jime' siaj tyihua'nahue', siajta je'ej pua'aj huá'uurej.

⁴⁰ 'Siajta quee tyi'tíj mua'reej, a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i já'muahue'ra', ¿Nyiquee a'íin ajta jaatyátaahuaca' i ti já'muatzajta' séejre'? ⁴¹ Siata'aj tyihuo'tá'an i maj quee je'ej tyéejviicue' a'íjci i siaj tyí'ijcha'ij. A'yaa xu a'íjci jin huárinij, ti'ij tyámua' tye'rájra'nyij ja'mua jimi.

⁴² 'Je'ej pu pua'aj atyojo're'nyesij ja'mua jimi i fariseos siaj pué'een. A'yaa xu tyi'tá'caa i séej tamuáamuata' anxityej ti jitze ma'can a'íjci i tu'píj, tyi'tíj meentaj, siajta a'íjci i tu'píj ti a'yan huatóomua'aj tijin ruda, siajta néijmi'i ti'ij na'aj pua'máj tyí'xoo i tu'píj. Siajta serij yo'huá'xij i ti jéetze' juxie've' i Dios jimi, siaj tyámua' huó'uurej i juxa'aj tyeítyee je'ej ti tya'ránajchi, siajta tyámua' tyéejcha'ij i Dios. Tyámua' pu atyojo're'nyeeniyche' tipua'aj sequée yo'hua'naacajche' siaj ja'rá'astee a'íjci i ti jéetze' juxie've'. Ajta a'yan tyúuxie've' siaj tyu'tá'an a'íjci i séej tamuáamuata' anxityej ti jitze ma'can.

⁴³ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj, mu siaj fariseos pué'een, jéehua xu jaxie've' ti tyi'tíj jamuáaci'tyij siaj sij oorá'sej ipuárij japua jo'maj já'ra'sacaa i huásij i tyeyúuj tzajta'. Ajta jamua'ránajchij maj i tyeítyee jamuaatatyójtje'en z'áahuatyira'aj jime' jo'maj tyaja'tóotimej.

⁴⁴ 'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, ji'nye a'yaa xu een ti'ij jo'maj huaja'vá'naamua i mui'chítyee. Majta i tyeítyee i maj japuan huahuíistici'ij, camu jamua'reej yee a'tyán mu ava'námi'huajmee.

⁴⁵ Ti'ij ij síj ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, je'ej pua'aj paj tyihua'xaj a'íjma i fariseos, a'íj paj jin pajta je'ej pua'aj tyí'tajee ityájma.

⁴⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Siajta mua'aj, mu siaj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi. A'yaa xu tyihua'ijtye' i tyeítyee a'íjci i ti huápu'ij tyési', siajta huá'ijtye' mej mij i tyeítyee a'íjci jin a'yan huárinij, siajta mua'aj caxu tyi'tíj jin a'yan ricij.

⁴⁷ 'Je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi, ji'nye mua'aj xu ja'ajta'huaaj i maj tzajta' huo'tyátoosij a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, a'íimaj maj huo'cuij i já'muahuasimua'ci'ij. ⁴⁸ A'íj pu jin a'yan tyé'miteere' tijin jamua'ránajchaca' je'ej maj huó'ruuj i já'muahuasimua'ci'ij, ji'nye a'íi mu huo'cuij a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, siajta mua'aj ja'ajta'huaaj jo'maj huaja'vá'naj.

⁴⁹ 'A'íj pu jin i Dios jumua'tziira'aj jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Nyahuo'ta'ityij hua' jimi i tyeítyee séecan maj nye jitze ma'can tyí'xaj, nyajta séecan i nyaj hua'antýíhuoj mej mij nyahuíiria'aj. Je'cácaa mu cui'nyij a'íimaj i tyeítyee, majta séecan je'ej pua'aj uurej." ⁵⁰ A'íj pu jin i Dios a'íjma jitze tyí'pua'ritye'en ijíj maj huátyeityee a'íjci jime', mati'ij mana'aj pua'máj huácuuj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, mati'ij pua'máj huácuuj ti'ij na'aj tyu'séjrej i cháanacaj, ⁵¹ ti'ij na'aj i Abel ti huamuí' ajta a'íjna i Zacarías, i maj jaajé'caj jé'ta' jo'tij jo'tyéjvee a'íjna

ì maj japuan tyí'mu'vejritacaa, ajta ì tyeyúuj ti ja've'nyee. A'íj pu jin ì Dios a'íjma jitze tyí'pua'ritye'en ijíj maj huátýeityee.

⁵² 'Je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi mu siaj tyí'mua'taj ì yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca'. Ji'nye mua'aj xu jujímua'aj jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyá'xie've' ì Dios, siajta quee a'yan huaríj je'ej ti ì Dios tyá'xie've'. Caxu siajta hua'tá'caa mej mij séecan jáamua'tyij je'ej ti tyí'een ì Dios jimi.

⁵³ Ti'ij Jesús iirájraa, a'íimaj ì fariseos, majta ì maj tyí'mua'taj ì yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu jéehua huatanyínyu'cacuca', majta je'en huatyóohuij maj jáa'itziitye'en jéehua metye'íhuo'raj, ⁵⁴ mej mij jájtyoonyij ì ti jin eerá'itzen, a'íjci jime' je'ej ti a'ín tyu'taxájtaj.

12

Típua'aj a'tíj hue'tzij jin jusejrataj

¹ Majta a'íimaj ì tyeítyee, jéehua mu ajtyáxiiriaca', a'yaa mu ará'axcaa a'chu hua'puaj ví'ra'aj nusu huéicaj ví'ra'aj, a'íj mu jin huápuí'ij á'cataca'aj. Ajta a'íjna ì Jesús, a'íi pu anaquéej tyihua'tyixáatya'ajraa a'íjma ì maj jamuán huacíj a'yan tíjin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj a'íjma jimi ì fariseos ì maj ja'najchitye' ì páan jitze, a'íimaj mu huá'cuanamuaj ì tyeítyee. ² Ji'nye tyi'tíj maj mua'reej ì tyeítyee aviitzij jime' a'íi pu mua'reeri'huan, ajta tyi'tíj maj avaataca'aj a'íi pu huataséjre'sij. ³ A'yaa pu'ij a'íjci ì paj jaataxájtaca' tíca'riste', a'íi pu huatánamuajre'ej tújca'rij tzajta', ajta a'íjna ì paj jaataxájtaca' xájtari' u chi'táj, Dios pu jaataxájtaj ca'nyíin jime' a'ájna ì chi'ij japua.

A'tanyíj a'yan tyúuxie've' tyaj jatziinya'aj

(Mt. 10:28-31)

⁴ 'A'yaa nu tyajámua'ixaatye' mu siaj nya' amíincustyamua' pué'een, caxu huá'tziinye'ej a'íjma ì maj jaayí'tin maj jaajé'caj ì siaj jatyáhue'ra', ji'nye camu jaayí'tin maj jo'puá'ritye'en ì ja'mua júuricamej. ⁵ Nyajta nyáaj nu jamuaaté'exaatye'ej a'tíj siaj tziinye'ej, a'íj xu tziinye'ej a'íjci ì ti jaayí'tin ti jaajé'caj ì siaj jatyáhue'ra', ti ajta jaayí'tin ti a'áa yóorieenyij ì ja'mua júuricamej ì tiéj jitze tiquee a'náj já'mui'nyij. A'yaa nu tyajámua'ixaatye' tíjin: siata'aj a'íj huátziinye'en.

⁶ 'Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj. ¿Nyi mequee a'yan tyí'najchitaj a'chu hua'puaj meeru' anxívicaa jime' ì pína'see? Camu jéehua tyá'najchij ì pína'see, ajta ì Dios capu huojo'hua'naj. ⁷ Ajta ja'mua jime', Dios pu jamua'reej a'chu ti síj ajta síj ava'cipuaj, a'íi pu arí jaatyé'itej. A'íj xu jin quee tyí'tziinye'ej, ji'nye mua'aj xu jéetze' jitzán juxie've' mequee ì pína'see.

I maj ja'xaj a'íjci ì Jesús ì tyeítyee tzajta'

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ 'A'yaa nu tyajámua'ixaatye', a'tíj tina'aj ti a'yan tyu'taxáj ì tyeítyee tza-jta' ti nyéetzij ná'tzaahuatye', nyáaj ì nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', a'yaa nu nyajta tyaataxájta a'íjma jimi ì maj tajapuá tyí'huiire' ì Dios jimi, ⁹ ajta a'íjna ì ti naatyáhue'taj a'íjma jimi ì tyeítyee, a'yaa nu cha'taj tyaataxájta a'íjma jimi ì maj tyí'huiire' ì Dios jimi tíjin canu jamua'tyej.

¹⁰ 'Dios pu tyihuo'tú'uunyi'raj a'íjma ì maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj nyéetzij ì nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', ajta capu a'náj tyihuo'tú'uunyi'raj a'íimaj ì maj je'ej pua'aj tyaataxáj ì júuricama'ra' ì Dios.

11 'Matì'ij jamuá'anvi'tij a'íjma jimi i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta, nusu a'íjma jimi i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej, caxu je'ej tyityóomua'ajcaj je'ej siaj tyityeetyóonaj nusu je'ej siaj tyu'taxájtaj, 12 ji'nye ti'ij jamuáaci'tyij siaj tyu'taxáj, a'íi pu i júuricama'ra' i Dios tyaja'muamua'tyen je'ej siaj ye'ej tyu'taxájtaj.

A'íjci jime' i ti tyí'ijcha'ij a'íjna i chíjtyaanyi'

13 Siij ti hua' tzajta' ajo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Maeestro, pata'aj jaaté'exaatye'en i nye'ihuáara' ti tyinaatá'an a'íjci i ti nyéetzij tyí'nyaci'puaj.

14 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿A'tanyíj tyina'antyáaruajtjeje juées jime' nyej nyij nyáaj tyu'xá'pui'intare'en ja'mua jimi?

15 Ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, siaj sij quee huápu'ij tyí'nyacua'tzaj siaj jéehua tyu'cha'ítimé'nyij, ji'nye tìpua'aj a'tíj jéehua tyi'tíj tyí'cha'íj, capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuire'ej ti'ij quee che' tyi'tíj je'ej ja'uurej.

16 Ti'ij ij séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa a'yan tijin:

—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, chuéj pu tyí'cha'íica'aj ti japuan tyí'huastyaa, tyámua' pu jéehua tyú'ciityej. 17 Ti'ij ij a'yan tyi'riá'mua'aj tijin: “¿Ji'nye náarinyij? Capu che' ma' jáa'rij jó'nyaj je'ej yó'uurej i ti huáciiriaca'.” 18 Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Nu'ríj jamua'reej je'ej nyaj huárinyij. Nyetyu'tyú'uuna i tyí'nyechoorij matíj tyu'váatimee, nyajta je'en séecan ájtaahuaxi'sij ti jéetze' viváajma'aj já'ra'nyij, nyati'ij nyij a'úun ju'tyá'toosij i ti tyú'ciiriaca', nyajta néijmi'i i nyaj tyí'ijcha'ij. 19 Nyajta je'en a'yan tyu'taxájtaj i nyatzájtaj' tijin: Nu'ríj néijmi'i tyí'ijcha'ij, tyámua' pu tyé'tyeeren ti tyámua' tyinaatyáhuire'sij, nu'ríj nyaj huányaso'pe'en, nyiche' tyí'cua'ajcaj, nyajta ya'caj, nyajta huányetyamua've'en.” 20 Ajta i Dios pu a'yan tyaaté'exaa tijin: “Muáaj mu paj quee ma'úumua'rej, ijíj tíca' paj mu'nyij, ¿a'tanyíj tyí'ci'tyij a'íjna i paj tyámua' tyú'ruuj?” 21 A'yaa pu tye'mej a'íjma jimi i maj jaxie've' maj jéehua tyi'ijcha'íj, ajta camu tyi'tíj tyí'cha'ij i Dios jimi.

Dios pu huá'cha'ij i juyójmua'

(Mt. 6:25-34)

22 Ti'quij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—Caxu a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'ej siaj tyí'cua'nyij, nusu je'ej siaj tyí'tyeye'en, na'ríj tyi'tíj siaj cáanarij tyu'tyóochejtje'sij. 23 Jéetze' pu i ja'mua júuricamej juxie've' quee i cue'ráj, ajta jéetze' juxie've' i ja'muatyévi'j quee i siaj tyi'tyóoche'tyee. 24 Cási' siahuo'séj mu cua'tzáaj, camu tyí'huastyaa, camu majta tyí'tza'nacaa, camu tyichí' i maj tzajta' tyámua' yó'uurej i maj meríj jájsii, capu je'ej óoche' pu i Dios tyi-huá'cue'tyiej. Siajta mua'aj jéetze' xu' jimi juxie've' i Dios mequee i cua'tzáaj. 25 ¿A'tanyíj jaayí'tin ti jéetze' á'tyeevi'in ti júurij já'ra'nyij a'íjci jime' ti jéehua tyúumua'tziitye'? 26 Tìpua'aj sequée jaayí'tihua'an siaj a'yan huárinyij, ¿ji'nye een jime' sij tyí'mua'tzej a'íjci jime' i ti tyá'itzeere'?

27 'Cási' setyu'séj mu xúuxu'uj je'ej ti tyí'huase', capu tyí'muijhuacaa capu ajta tyí'itzacaa. Ajta jéetze' pu naa huasé'rin quee i Salomón i ti tyi'tyávaaca'aj rey jime', capu a'náj a'yan tyu'yóochejtjeje tyi'tíj jime' ti naa huasé'rin ti'ij mu xúuxu'uj. 28 Tìpua'aj i Dios tyámua' tyé'cha'ij i xúuxu'uj ti a'áa já'huase' a'itzítaj, ajta yaa ariá'pua'aj mu jaaré'vejchi, matí'ij mij jaatyáteeraj, jéetze' pu'ij mua'ajmaj tyajamuaatá'sij i siaj

tyu'tyóochejtje'en, mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye'. ²⁹ A'íj pu jin caxu je'ej tyityóomuajtje'j a'íjci jime' tyi'tíj siaj cua'nyij, nusu je'ej siaj tyí'tyeye'en. ³⁰ Ji'nye néijmi'i mati'ij mana'aj pua'máj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa mu a'íjci jin tyí'mua'tzej, siajta mua'aj xu tyivástará' tajapuá ti já'sejre', a'íj pu arí jamua'reej tyi'tíj ti jamuá'itziitje'. ³¹ Jéetze' xu jáahuoonyij i Dios ti jin tyí'ijta, aj xu sij néijmi'i ty'a'ancuriáa'sij i ti tyajamuá'itziitje'.

Ti jéehua tyejé'sejre' i tajapuá ti huápu'i'ij tyí'huiire'
(Mt. 6:19-21)

³² 'Nyetyeítyeristyamua', caxu tyí'zihnye'ej tyij siajta cí siana'aj ará'asej, a'íjna i siaj jajvástara' a'íj pu jamuaatá'sij siaj utyájrutye'j jo'tij a'íjn tyejé'ijta'j. ³³ Siata'aj tyú'toonyij i siaj tyí'ijcha'ij siajta tyihuo'riáan i maj quee je'ej tyéejviicue', aj xu sij tajapuá jéehua tyajá'ajsiire'sij i ti tyajamuaatyáhuire'sij, a'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij áto'rij tíquee a'náj huatyápa'naj, ajta jo'maj quee a'náj jo'tyáru'nyij i náhua'rij, majta quee a'náj yo'riésij i cirimíisee. ³⁴ Ji'nye jo'tij tyi'tíj jamuaja'ajcha'íire' a'áa pu ajta ja'séeria'aj ja'mej i ja'muaxiéjnyu'caa.

Tyiche' tyámua' eenye' tyajta tyámua' metyityoonyéjnye'rij

³⁵ 'Tyámua' xu huó'uurej siaj sij tyu'tyáhuire'en, síoóche' atanyéjnye'rij ti'ij a'tíj ti antyitátzave'. ³⁶ A'yaa xu éenye'ej xá'ju'un mati'ij i maj tyí'huiire' a'tíj jimi ti a'áa jo'mej jo'maj tyeje'ye'este'j a'íjci jime' i ti síj huatyénye'íichij, majta a'íjmaj i maj tyí'huiire' móoche' mu tyi'chó've'ej muá'ju'un a'tzáaj ti uvé'nyesij a'íjna i ti tyihuá'ijtye', mej mij jiye'tzín tya'antácuunye' ti'ij a'íjn tye'ejtyáto'sixi'in i puéertaj jitze. ³⁷ Tyámua' pu tyihuo'tyáhuire'sij a'íjma i maj tyí'huiire' ti'ij huo'séj i maj jacho've' a'tzáaj ti uvé'nyesij a'íjna i ti tyihuá'ijtye'. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuatyi'ra'aj jime', a'íjna i ti tyihuá'ijtye', a'íj pu tyámua' ju'uurej ti'ij huo'tyáhuire'en, ajta huo'ta'íjtye'sij maj ajtyáara'asej i méesaj jitze, ti'ij tyihuó'cue'tyej. ³⁸ Tyámua' pu tyihuo'tyáhuire'sij a'íjma i maj tyí'huiire' típua'aj móoj jacho'va'aj, a'tzáaj ti uvé'nyesij a'íjna i ti tyihuá'ijtye', típua'aj jé'ta' tíca' uvé'nyej nusu tapuá'risima'caj. ³⁹ A'yaa xu mua'aj tyá'mua'reeriaj tíjin, a'íjna i ti tyichí', típua'aj jamua'reeriaj a'tzáaj ti ará'ixaj i náhua'rij, capu jaatá'sij ti aná'astij ti'ij tyu'náhua'an. ⁴⁰ Siajta mua'aj, tyámua' xu sij siajta huó'uurej, ji'nye nyáaj, i nyaj nyajta tyé'vij jitze huanie'huaca', aj nu uvé'nyesij siati'ij pua'aj quee pu tyámuamua're'.

I maj tyí'huiire' a'íjmaj i maj hua'puaj
(Mt. 24:45-51)

⁴¹ Pedro pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Tavástara', ¿nyij ityájma pana'aj putyí'tajee a'íjci jime' i nyúucaríj ca' néijmi'caa paj putyí'jee?

⁴² Tavástara' pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—¿A'tanyíj pu'éen a'íjna i ti tyí'huiire', ti ajta tyámua' metyóomua'rej, ti ajta quee a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzee? Ajta a'íjna i ti tyé'ijtye', a'íj pu tyé'cha'íiraste'en ti'ij a'íjci jin antyúumua'reeriaj a'íjma i séecan i maj majta tyí'huiire', a'íj pu tyihuá'cue'tyej a'tzáaj maj pua'aj tyí'cua'caa.

⁴³ Tyámua' pu tye'mej a'íjci jimi i ti tyí'huiire' ti'ij uvé'nyej a'íjna i ti tyé'ijtye', ajta je'en jáatyoonyij a'yan rijcaj je'ej ti tyaata'íj. ⁴⁴ Je'can jime' nu a'yan tyajá'mua'ixaatye', néijmi'i pu tyé'cha'íiraste'en a'chu ti tyi'tíj tyí'cha'íij a'íjna i ti tyé'ijtye'. ⁴⁵ Ajta típua'aj a'íjna i ti tyí'huiire' a'yan

tyí'mua'ajcaj yee mu pu ja' jé'tyeeren a'íjna i ti tyináacha'íiraj, ajta quee íiya'taj uvé'nyesij, aj pu'ij huatyóochesij ti huo'tyávaxi'in a'íjma i maj tyí'huiire', i maj tyétyacaa ajta i maj úucaaa, ajta pu huatyóochesij ti tyú'cua'nyij, ajta ti nahuáj ucáaye'en ti'ij ij huatyátahueesij, ⁴⁶ ajta a'íjna i ti tyé'ijtye', a'íi pu uvé'nyesij a'náj tipua'aj quee jacho've', ajta a'tzáaj tipua'aj quee putyamua'riáacaj, aj pu'ij jéehua puéjtzij jaatá'sij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyá'ci'tyij ti'ij a'íjma i maj ootyá'itzeerej i Dios jimi.

⁴⁷ 'A'íjna i ti tyí'huiire' ti jamua'reej je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i ti tyé'ijtye', ajta quee tyámua' eenye'en, nusu quee a'yan rijcaj je'ej ti tyá'xie've' i ti tyé'ijtye', jéehua pu'ij javeenyij a'íjna i ti tyé'ijtye'. ⁴⁸ Ajta a'íjna i ti tyí'huiire' tiquee jamua'reej je'ej ti tyá'xie've' i ti tyé'ijtye', cái pu'uj tye're'vesij tipua'aj je'ej pua'aj huárinyij. A'táj maj jéehua tyu'tá', jéehua mu majta tyaatáhuaviiraj, ajta a'táj maj jéetze' jitzán tyí'ca'nyej jéehua mu majta tyaatáhuaviiraj.

*Maj jé'ta' huacíj a'íjci jime' i Jesús
(Mt. 10:34-36)*

⁴⁹ 'A'íj nu jin mu jo've'mej nyej nyij puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij íiyan i cháanacaj japua. Ajta a'yaa pu tyina'ráanajchi ti arí huatyóochenyij. ⁵⁰ A'yaa pu nyéetzij tyí'nyaci'tyij nyaj jéehua jajpuéetzij na'mej, jéehua pu je'ej pua'aj nya'aj ja'mej 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej. ⁵¹ ¿Nyij a'yan tyajamuá'miteeraste' nyaj a'íjci jin mujo've'mej mej mij tyámua' tyí'tyechajcaj íiyan i cháanacaj japua? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin canu, sulu mej mij jé'ta' huacíinyej. ⁵² Ajta íjij ti yujo'que'tij ja'mej, i maj anxívi i tyeítyee i maj sequée mana'aj aja'chej, a'íi mu jé'ta' ootajú', a'íimaj i maj huéecaj, a'íi mu hua'aj jaaxiejvi'raj i maj hua'puaj, majta i maj hua'puaj, a'yaa mu cha'taj tyihua'aj jaaxiejvi'raj i maj huéecaj. ⁵³ A'íi pu i yo'puáara'an jajaaxiéevi'raj ja'mej i juyój, ajta i yójra' a'yaa pu cha'taj na'aj tya'jaaxiéevi'raj ja'mej i jutáataj, ajta i náanajra', a'yaa pu cha'taj tya'jaaxiéevi'raj ja'mej i juyój ti íitaj, ajta a'íjna i yójra' ti íiti', a'íi pu ajta jajaxiéevi'raj ja'mej i junáanaj. Ajta i mu'nyáara' i ti íiti' i ti ucaríj, a'íi pu ajta jajaaxiéevi'raj ja'mej i jumu' ti íiti', ajta a'íjna i mu'nyáara' ti íjmue'esti', a'íi pu ajta jajaaxiéevi'raj ja'mej i jumu' ti ucaríj.

*I maj jin jáamua'reej tyi'táj ti xicáara' jitze puty'ricij
(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)*

⁵⁴ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj i tyeítyee tijin:

—Siatí'ij i jéetirij huaséj ti eejnyéj yancij pujmua', a'yaa xu tyí'xaxa'aj tijin mu'rij huatyéviiyij, ajta a'yan tye'mej. ⁵⁵ Na'ríj tipua'aj huatá'aacarej ti yúutyej pujmua' je'tanyéj, a'yaa xu tyí'xaxa'aj tijin huáxicaj pu ja'mej, ajta a'yan tye'mej. ⁵⁶ Mua'aj mu siaj quee ma'umuámua're', mua'aj xu jaayí'tin je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj je'ej ti tyi'táj rinyij i jútye', nusu íiyan i cháanacaj japua, ¿ji'nye siaj sij quee jaayí'tin siaj jaataxáj je'ej ti tyi'táj rinyij ja'mua jimi a'íjci xicáara' jitze?

*Siaj tyámua' huárinyij a'íjma jimi i maj jamuájcha'íire'
(Mt. 5:25-26)*

⁵⁷ '¿Ji'nye pequee asíj a'jimi já'xa'pui'intare' je'ej ti tyi'táj tyi'tyéevijtij?
⁵⁸ Tipua'aj a'táj tyi'táj ajitze huapuá'ritye'en, pata'aj jaatáhuaviij siaj jaaxá'pui'intare'en, na'ríj quee a'íi pu muá'vi'tin i juéesij jimi, ti'quij i juées muéetzij tyu'tátuiire'sij a'íjci jimi i arósee, majta a'íimaj i arósee, a'íi mu mue'tyánasij. ⁵⁹ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj

jime', camu mui'rátosij 'asta pana'aj quee tyu'nájchij néijmi'i a'chu maj muajijve'.

13

Ti jéehua juxie've' ti a'tíj seequéj tyú'mua'tyij

¹ A'ájna séecan mu aje're'nyej i Jesús jimi, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci jime' i maj i Galileea já'chajca'aj, Piláato ti huo'cuij mati'ij móoj cánya'xii mu'veeritacaj. ² Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'yan setyi'mua'tzej mua'aj yee a'íj mu jin huo'cuij i tyétyacaa maj jéetze' je'ej pua'aj tyí'tyetyeítyeristaca'aj mequee i séecan i maj majta a'áa jo'cháatima'caa a Galileea? ³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíquee a'yan tyi'ja'yájna, ajta tipua'aj mua'aj sequée ja'antzaahuatye'en i Dios, mua'aj xu siajta antyipua'rij. ⁴ Arí a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan aráhueeicaj ará'asej, i ti hua' japua rájve tyi'tíj ti ájtyeej a'áa ti jo'tyávaaca'aj a'ájna a Siloé, ¿nyij a'yan setyi'mua'tzej mua'aj a'íjma jimi maj jéetze' je'ej pua'aj tyí'tyetyeítyeristaca'aj mequee i séecan i maj Jerusalén huacháatimee? ⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: capu a'yan tyi'ja'yájna, ajta tipua'aj mua'aj sequée seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, mua'aj xu siajta antyipua'rij.

I xápua' ti quee a'náj taca'

⁶ Tí'quij séej nyúucarij jin tyihuo'ta'ítiiri' a'yan tijin:

—A'tíj pu xápua' ta'ítyei'ca'aj, a'áa pu ye'tyáhuui jo'tij úuvaj jo'váatimee, tí'quij uyo'tyéesej tipua'aj arí taca'aj, ajta capu taca'ca'aj. ⁷ Tí'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti a'áa tyí'cha'íica'aj tijin: “Nu'ríj huééicaj nyinyi'ra'aj á'tyeej nyaj jatyésize' tipua'aj arí taca'aj, ajta capu taca'. Pata'aj je'ejvéjchej, jí'nye a'múu metyi'távaacaj, ti quee tyi'tíj huíire'.” ⁸ Ajta a'íjna i ti tyí'cha'íica'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', che' ooj matávaacaj séej nyinyi'ra'aj. Nyáaj nu ja'ta'íjche'sij, nyajta tyi'tíj ataráastira'aj chuéj jamuán. ⁹ Tipua'aj ju'síj huatatáca'an, che' a'yan metyi'távaacaj, na'riij quee huatáca'an, aj pej pij jaata'íjta maj je'ejvéjchej.”

Jesús pu íitaj tyú'huaaj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii

¹⁰ Tí'ij a'ájna putyí'rijcaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, Jesús pu tyi-huá'mua'tyajca'aj u tyeyúuj tzajta', ¹¹ síij pu íiti' a'úun jo'tyávaaca'aj, pu'ríj tamuáamuata' japuan arahuééicaj nyinyi'ra'aj tyoomá'ca'aj ti tyí'cui' a'íjci jime' tyiyáaru' ti tzajta' séejre', antyúutípusitye' a'íjna i íiti', capu i'riitaca'aj ti huatyóoje'yey. ¹² Tí'ij Jesús jaaséej, aj pu'ij jaatajé ti jimí ave're'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Íiti', nu'ríj tyimuacáa'ri'ri' i paj jin tyí'cui'.

¹³ Tí'ij ij ja'ajtamuariej, aj pu'ij a'íjna i íiti' huatyóoje'yaca', ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios. ¹⁴ Ajta a'íjna i ti tyí'íjta i tyeyúuj tzajta', a'íj pu huatanyú'caca', jí'nye Jesús pu tyáahuaj a'ájna xicáara' jitze mati'ij pua'aj juso'pii, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj a'íjma i tyeítyee tijin:

—Arájseej xicáj pu ará'asej i maj jitzán tyí'muijhuacaa, siata'aj mujo'vá'ju'un siata'aj a'ájna tyí'huóohuaatye'en, caxu mujo'vá'ci'ca'an a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii.

¹⁵ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Mu siaj quee tyámua' tyí'huíire' i Dios jimi, ¿nyij sequée hue'ejxiixij i juya'muáj, tipua'aj púuyej, na'riij púuru' siaj sij uhoojo'veí'tye'en a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii? ¹⁶ Arí a'mújna mu íiti', a'múu pu jitzán

eeráanyej a'íjci i Abraham, ajta pu'ríj tamuáamuata' japuan aráhueeicaj nyinyi'ra'aj tyooméj ti i tyiyáaru' jaatyáajj'quej cui'nyi'ra'aj jime'. ¿Nyij quee a'yan tyi'tyéevijtij nyaj tyáahuaatye'en a'íjci jime' i ti tyí'cui'?

¹⁷ Tí'ij a'yan tyu'taxájtaca', a'íimaj i maj jájcha'íiria'ca'aj a'íjci i Jesús, tyámua' mu tyityaatóotyevi'ri' jimí, ajta séecan i tyeítyee, tyámua' pu huo'tá'aj je'ej ti tyi'tíj huaríj ti huápui'íj juxie've'.

A'íjci jime' i mostáasaj ti atyájatze'
(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin i'ríj nyaj jaataxáj je'ej ti een jo'tij i Dios tyejé'íjtaj, ajta tyi'tanyí a'yan huasé'rin? ¹⁹ A'yaa pu huasé'rin tí'ij tyi'tíj mostáasaj jatze', ti a'tíj jaahuástej jo'tij tyajá'huastee, tí'quij ajnyéj a'íjna i jatzíj, ajta je'en huahuásej, tí'ij ij a'yan uhuatí'tí'ij ja'raa tí'ij ciyéj. Majta i pína'see mu aje're'nyej, mej mij a'áan jo'tyáara'sej i ciyáara' jitze.

A'íjci jime' i levaduuraaj i maj jajnájchi i aríinaj
(Mt. 13:33)

²⁰ A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' i Jesús tijin:

—¿Ji'nye huasé'rin i ti jin i Dios tyí'ijta? ²¹ A'yaa pu een tí'ij a'íjna i levaduuraaj íiti' ti jajnájchi i aríinaj huéicaj mediidaj ti ará'asej, ajta a'íjna i levaduuraaj, a'íi pu néijmi'i tynáxcaj i cuéjtzij.

A'íjci jime' i puéertaj ti cíi antayóhuaj
(Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Tí'ij Jesús a'áa joomá'caj i juyéj jitze Jerusalén ti jó'nyaa, jo'tij na'aj ti jo're'nyinyiica'aj, ti huachájta'tajmee, na'ríj a' imuáj maj huacháatimee, a'íjma pu tyí'mua'tyahua'aj. ²³ Síj pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Tavástara', ¿nyij cíi mana'aj ará'asej i Dios ti hua' japua huatányuusij? Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

²⁴ —Siata'aj huatyóoca'nyej siaj sij a'áa jo'tyájrutyey jo'tij ja'pueertaj ti cíi antayóhuaj, ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin mue'tíj mu jaxie'va'aj muá'ju'un maj utyájrutyey, ajta camu pújoorej. ²⁵ Tí'ij i ti aja'chej ájchenyij, ajta je'en tye'tyáanaj jo'tij ja'pueertaj, siajta mua'aj a'áa xu pua'quéj huatyu'uj xá'ju'un, siajta tye'ejtyáto'sixi'ij i puéertaj jitze, a'yaa xu tyaatájeevij tijin: “Tavástara', tyita'antácuunye'.” Ajta a'yaa pu tyajamuaaté'exaatye'sij tijin: “Canu já'muamuaajtje a'tyán siaj pué'een, nyajta quee jamua'reej jo'siaj ja'ráacij.” ²⁶ Siajta mua'aj, a'yaa xu tyu'taxájtaj tijin: “Ityáj tu ajamuán tyú'cuaa, tyajta ajamuán hua'íj, pajta muáaj tyí'tamua'tyahua'aj jo'tij i juyéj joonyáatimee.” ²⁷ Ajta a'íi pu a'yan tyajamuaaté'exaatye'sij tijin: “Canu jamua'reej jo'siaj já'ma'can. Xa'ajtáciinyij nye jimi mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee.” ²⁸ A'íj xu sij jin juyiinyaj xá'ju'un siajta huatóoxaamujritye'ej, siatí'ij a'íj hua'sej i Abraham, siajta i Isaac, siajta i Jacob, siajta néijmi'caa i Dios jitze ma'can maj tyí'xajtaca'aj, siajta mua'aj a'áa xu jéjre' jo'tya'úuj xá'ju'un. ²⁹ Ji'nye séecan mu aje're'nyesij mej mij oorá'sej jo'tij méesaj jo'tyéjvee mej mij tyú'cua'nyij a'ájna i Dios ti já'sejre'. Siajta mua'aj aa xu pua'quéj jo'tyú'uu xá'ju'un. ³⁰ Ajta je'en ijíj maj uvé'tyajtij, a'íi mu anáatya'aj muá'ju'un, ajta i maj ijíj anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtirij.

Tí'ij Jesús huóoyiinyaca' tí'ij aja'rányeeriaca' a Jerusalén
(Mt. 23:37-39)

31 Tí'ij Jesús oochán jaatapuá'citaj ti tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeítýee, aj mu mij séecan jimí aje'ré'nyej, a'íi mu pué'eenye'ej i fariseos, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyíchenyij a'yájna, ji'nye Herodes pu muaje'catamui'ij.

32 Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Siata'aj a'áa jó'ju' a'íjci jimi i Herodes, siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en tijin ijíij nyajta ariá'pua'aj nu huo'tamuáritye'ej a'íimaj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítýee, nyajta tyihuá'huaatye'en i maj tyí'cucui', nyajta áatijmua' tye'entyínyaci'piire'ej. 33 A'yaa pu tyúuxie've' nyaj nyooj huame'en ijíij, nyajta ariá'pua'aj, nyajta áatijmua', ji'nye capu a'yan tyi'tyéevijtij ti huámui'nyij a'yájna pua'quéj Jerusalén síij ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj.

34 'Mua'aj mu siaj Jerusalén ja'chej, mu siaj Jerusalén já'ma'can, mua'aj xu huá'cui'caa a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, siajta hua'to'xacaa tyetyéj jime' a'íjma i Dios ti uhujto'íta'ityaca' ja'mua jimi. Mue'tíj nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj huá'ajsiire'en i já'muayojmua' nyej nyij huó'cha'íin a'yájna tí'ij tyacuáarie' ti huá'cha'ij i juyójmua', ti hue'cánaamuaj i ju' anáj jime'. Siajta mua'aj, caxu a'yan tyá'xie've'. 35 Cási' xaaséj, nu'ríj majamúuhua'xij mua'ajmaj mu siaj Jerusalén ja'chej, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', caxu che' nyeséejran 'asta na'aj quee atyojo'ré'nyej a'ájna xicáara' jitze siatí'ij a'yan tyu'taxájtaj yee tyiche' tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i ti maja've'mej nyúucaria'ra' jitze i tavástara'.

14

Tí'ij Jesús tyáahuaaj a'íjci i a'tíj ti huatyáaja

1 A'yaa pu tyu'ríj ti a'ájna putyí'rijcaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej síij i fariseo ti va'cán jin tyi'tyéjvee, tí'ij jamuán tyú'cua'nyij, majta i tyeítýee, jéehua mu ja'eeva'ca'aj a'íjci i Jesús. 2 Síij pu ajta avéjri' huatyáaaca'aj i Jesús jimi, tyí'cui' a'ájna i a'tíj, néijmi'que' pu huatyáaja. 3 Ajta a'ájna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' i fariseos, ajta a'íjma i maj tyúumua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca' tijin:

—¿Nyij je'ej tyí'rij nyaj tyáahuaatye'en a'íjci xicáara' tyaj jitzán taso'pii, ca' quee? 4 Majta a'íimaj camu che' huatanyúj, ajta i Jesús, a'íi pu ja'ajtamuaríej a'íjci ti tyí'cui', ajta tyáahuaaj, aj pu'ij jaata'íta'ityaca' ti jó'ra'nyij juxáahuaaj. 5 Tí'ij ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyiquee í'ríj ti a'tíj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii? Típua'aj púuru' atyéjvetyij jo'tij ja'tyácun, na'ríj púuyej atyéjvetyij, ¿nyi pequee jiye'tzín je'tajásij jo'tij ja'tyéjve?

6 Majta a'íjma camu je'ej tyityaatanyúj.

A'íjci jime' maj huo'tajé maj utyojo'vá'mua'riive'en jo'tij a'tíj jo'tyényeiichij

7 Tí'quij Jesús huo'séj je'ej maj rijcaa a'íimaj i maj hua'inyiihuaca' maj tyú'cua'nyij, a'íi mu jahuooaca'aj maj avéjri' oorá'sej a'íjci jimi i ti tyihuá'cue'tyej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

8 —Típua'aj a'tíj muaatájeevej paj tyú'cua'nyij hua' jamuán i maj tyí'ye'estej a'íjci jime' ti síij huatyényeiichij, capáj a'áan jo'ojoyí'xa'an véjri' jimi i ti muaatajé paj tyú'cua'nyij, sulu a'tzúj paj áan imuáj jo'ojoyí'íin. Na'ríj quee típua'aj síij uvé'nyej ti jéetze' juxie've' pequee muáaj ti ajta jaatajé, 9 ajta a'ájna i ti jamuaatá'inyej a'yaa pu tyimuaatá'jeevij tijin:

“Ájchesij, ta'aj a'mán ujoyíxi'in a'íjna i a'tíj.” Aj pej pij huatá'tyevi'ra'astaj, patí'ij a'áan ujoyíxi'in a'íjci japua i ti jéetze' quee juxie've'. ¹⁰ Pajta muáaj a'yaa paj huárinyij tipua'aj a'tíj muaatá'inyen, a'áan paj jo'ojoyíxi'in jo'tij quee i'ríj jóoxie've', tí'ij uvé'nyej i ti muaatá'inyej a'íi pu a'yan tyimuaaté'exaatye'ej tíjin: “Nya' amíincuj, pata'aj ájchenyij a'yájna pata'aj ooyíxi'in yee véjri' jo'tij jéetze' jóoxie've'.” A'yaa paj a'íjci jin huárinyij, a'yaa mu tyámua' mojo'mua'ráa muá'ju'un i tyeítýee i maj ajamuán áan jo'ojoyíj. ¹¹ Ji'nye a'tíj ti na'aj ti óotzaahuatye', a'íi pu tyévi'si' huataséjre'ej. Ajta a'íjna i ti tyóoxaahuaj, a'íi pu naa huataséjre'ej.

¹² Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti jaatá'inyej ti tyú'cua'nyij tíjin:

—A'yaa paj huárinyij patí'ij huo'tá'inyen maj tyú'cua'nyij a'tzáaj chúmua' nusu tíca', capáj hua'jeeva a'íjma i a' amíincustyamua', ca' a'ihuáamua', nusu a'íjma i maj chíjtyaanyi' i maj aja'chej véjri' a jimi. Tipua'aj a'yan petyihuo'tájeevej a'íjma, matí'ij mij majta a'íimaj muaatá'jeevij muéetzij, a'yaa mu rinyij a'íi mu tyí'muanajchitye'en. ¹³ Pajta muáaj, patí'ij huo'tájeevej maj tyú'cua'nyij, a'íjma paj huatá'inyeen i maj quee je'ej tyéjviicue', pajta a'íjma i maj jéehua jajpuéjtzij cui'nyi'ra'aj jime', pajta a'íjma i maj quee tyámua' tyityaací'ij, pajta a'íjma i maj aracúcu'nyijmee. ¹⁴ A'yaa paj huárinyij, tyámua' mu tyimuaatyátoosij, ji'nye camu tyí'toovej i maj jin tyimuaanájchitye'en, ajta a'íi pu i Dios tyimuaatanájchitye'ej a'ájna xicáara' maj jitzán huatájuuritaj i maj tyámua' tyí'tyetyeítyeristaca'aj.

A'íjci jime' ti a'tíj huo'tajé maj tyú'cua'nyij chúmua' ma'can

¹⁵ Tí'ij síj ti ajta a'áa jo'tyáajcaj hua' jamuán a'yan tyáanamuaajri' je'ej ti tyu'taxájtaca' i Jesús, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Tyámua' pu tye'mej a'íjci jimi i ti tyí'cua'nyij a'ájna xicáara' jitze ti jitzán i Dios tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—A'tíj pu tyámua' huó'uuriajca'aj tí'ij tyihuó'cue'tyej mui'caa pu huatajé. ¹⁷ Tí'ij a'ájna atyojo'rén'nyej ti tyihuó'cue'tyej, aj pu'ij a'íj huata'ítyaca' i ti jimí tyí'huíire' tí'ij uhuojo'tájeevej i ti huo'tá'inyej, a'yan tíjin: “Musio'vá'ju', ji'nye pu'ríj tyámua' tyí'een i siaj tyí'cua'nyij.” ¹⁸ Majta a'íimaj, néijmi'i mu huatyóohuij maj tyu'túu'uunyi', ajta a'íjna i ti anaquéej jaatajé, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin: “Nyoochán nu chuéj huánaniej nyaj japuan tyu'muárie'en, juxie've' nyaj yo'tyéesej, a'yaa nu tyí'muahuaviij paj tyinaatú'uunyi'.” ¹⁹ Ajta síj pu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: “Nyoochán nu púuyesij huánaniej, tamuáamuata' mu ará'asej, nu'ríj jó'raa nyej nyij huo'tyájmua'tyij, pata'aj tyinaatú'uunyi'.” ²⁰ Ajtáhua'aj i síj, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: “Nyoochán nu huatyényeíichaca', a'íj pu jin quee i'ríj nyaj a'áa jó'me'en.” ²¹ Ajta a'íjna i ti tyí'huíire' ti uhuojo'tajé, tí'ij uvé'nyej aj pu'ij jaaté'exaa a'íjci i ti tyé'ijtye' je'ej maj tyu'taxájtaca'. Ajta a'íjna i ti tyé'ijtye' jéehua pu huatanyú'caca'. Tí'ij ij jaata'ítyaca' a'íjci ti tyí'huíire' a'yan tye'jeevej tíjin: “Pata'aj jiyé'tzín a'áa jó'me'en cáayej jitze, pajta juyéj jitze, tí'ij na'aj tyo'tyényinyii i chájta'. Pata'aj huaja'rávi'tij a'íjma i maj quee je'ej tyéjviicue', pajta a'íjma i maj jajpuéjtzij cui'nyi'ra'aj jime', pajta a'íjma i maj aracúcu'nyijmee, pajta i maj quee tyéjchevej.” ²² Tí'ij arí jéetze' huachúmua', a'íjna i ti tyí'huíire', a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: “Nyavástara', nu'ríj a'yan huaríj je'ej paj tyinaata'íj. Ajta móoche' mu ú'vej maj séecan mujo'vá'ju'un.” ²³ Ajta i ti tyichí', a'íi pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti jimí tyí'huíire' tíjin: “Pata'aj a'áa jó'me'en i juyéj

jitze a' imuáj ti ja'tanyáatimee, pajta méyee a' imuáj maj huacháatimee. Pata'aj ca'nyéjrij jin huo'tájeevej maj mujo'vá'ju'un, mej mij uhuájjestej yu nyechi'táj. ²⁴ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye', a'íimaj i nyaj anaquéej huo'tajé, capu sáij yee tyí'cua'nyij i nyaj tyihuá'cue'tyej."

Je'ej ti tyúuxie've' mej mij jamuán huací'ca'an i Ciríistu'

²⁵ Jéehua mu tyeítýee jamuán huací'ca'aj i Jesús, ti'quij a'ín huo'séerajraa i tyeítýee, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaaj tijin:

²⁶ —A'tíj ti na'aj ti mujo've'me'en nye jimi, a'yaa pu tyúuxie've' ti jéetze' tyámua' tyinyéjcha'íij nyéetzij quee i jutáataj, i junáanaaj, nusu i ju'íij, nusu i juyójmua' nusu i ju'ihuáamua', ajta i jucu'utzimuáj, na'ríij jusíij quee óoca'nyej, capu je'ej tyí'rij ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²⁷ Típua'aj mua'aj sequée óoca'nyej siaj a'yan tya'ajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj, siajta quee juxié'vi'ra' jin na'rá'astej, capu je'ej tyí'rij siaj nyaj jamuán huací'ca'an. ²⁸ Típua'aj sáij a'yan tyá'ajtaahuamu'uj i chi'ij ti ájtyeej, ¿Nyiquee anaquéej huatyéyixi'ij ti'ij jaatyé'iten i túmii ti'ij jáamua'reej típua'aj aróo'astyahua'an ti'ij jaatyá'ajci'tyij? ²⁹ Ji'nye típua'aj anaquéej huatyóochenyij ti ja'ajtaahuaj, ajta je'en huaxíj i túmii, capu che' jaatyá'ajci'sij, majta i tyeítýee, mati'ij jaaséj a'íi mu jaatyá'axaahuari'raj.

³⁰ A'yaa mu tyu'taxájtaj tijin: "A'mújna mu tyáati' pu huatyóochej ti ja'ajtaahuaj mu chi'ij, ajta capu pu jáaruuj ti jaatyá'ajci'tyij." ³¹ Na'ríij sáij ti tyi'tyéjvee rey jime', típua'aj séej ujá'nyo'si'tye'ej i rey, ¿nyij quee anaquéej huatyéyixaj ti'ij jáamua'reej típua'aj pújoorejve'en a'íijma jime' i maj tamuáamuata' ví'ra'aj ará'asej ti'ij huo'mué'tin i séecan i seityéj ví'ra'aj maj ará'asej i xantáaru'uj? ³² Ajta típua'aj quee pújoorejve'en, ti'ij ooj a'imuáj ja've'mej, a'íi pu séecan huata'ítýij mej mij ujó'ju' i séej jimi i rey mata'aj mij jaatáhuavij maj jaaxá'pu'íintare'en mej mij quee junyo'si'tye'ej. ³³ A'yaa pu cha'taj na'aj een ja'mua jimi, a'tíj tina'aj ti a'yan tyá'xie've' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti néijmi'i metyoohuá'xij a'chu ti tyí'ijcha'ij, na'ríij quee, capu je'ej tyí'rij ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Típua'aj i unáj huatyáapua'rej i ti jin áncatzaj

(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴ 'Ajmé'ra'aj i unáj, ajta típua'aj huatyáapua'rej i ti jin áncatzaj, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij ajtáhua'aj áncatzaj já'ra'nyij? ³⁵ Capu che' tyi'tíj huíire', nyij i chuéj japua, nusu mej mij ja'taráastira'nyij i ítyei'rij jitze. A'yaa pu'uj tyí'huíire' maj majúuraxij. I maj iityanamúáarajmee, miche' jáanamuj.

15

A'íjci jime' i cánya'aj ti jó'vej

(Mt. 18:10-14)

¹ Majta a'íimaj i maj huá'jijva'ca'aj i tyeítýee i maj tyí'ticij, majta a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, a'íi mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi mej mij jáanamuj. ² Majta i fariseos, majta a'íimaj i maj tyúumua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'íi mu a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'mújna mu tyáati' tyámua' pu huojo'mua'raj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ajta hua' jamuán tyí'cua'caa.

³ Aj pu'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaaj a'yan tijin:

⁴ —Típua'aj sáij cánya'xii tyíya'muaj maj anxityej ará'asej, ajta je'en séej jo'rieenyij, ¿nyiquee a'áa huojo'tyáhuíitye'sij i séecan a'ítzitáj, ajta je'en jaariá'huoosij i sáij ti jó'vej 'asta na'aj quee jáatyoonij? ⁵ Ti'ij

jáatyooniy, aj pu'ij huatóotyamua've'sij, ti'ij ij uhuatyóoratziiiraj. ⁶ Ti'quij jo'mej i juchéj, aj pu'ij ju' amíncustyamua' huatájeevij, ajta a'yan tyihuo'té'exaatye'ej tijin: "Siata'aj huatóotyamua've'en nyaj jamuán, ji'nye nu'ríj jáatyoy i cánya'aj nyaj yó'rieeca'aj." ⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tyí'een u tajapuá Dios ti já'sejre', tipua'aj a'tíj seequéj tyú'mua'tyij ti'ij quee che' je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íij, ti'ij ajta a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'íi mu i maj i Dios jimi já'sejre' jéetze' jutyamua've' a'íjci jime' i a'tíj ti tyá'antzaahuaj i Dios jimi, mequee a'íimaj jime' séecan i maj mui'ij, i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, i ti'iquee huá'itziitye' maj seequéj tyú'mua'tyij.

A'íjci jime' i túmii ti jó'vej

⁸ Tipua'aj íiti' a'yan tyí'toova'aj a'chu tamuáamuata' túmii. ¿Nyiquij quee a'yan rinyij tipua'aj séej jo'rieeniy? A'íi pu tiéj antyíteeraj, ti'quij iiri'icho'taj i juchi'táj, tyámua' pu tyí'huooniy 'asta na'aj quee jáatyooniy. ⁹ Ti'ij jáatyooniy, ju' amíncustyamua' pu huatájeevij, a'íimaj i maj véjri' huacháatimee, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'sij tijin: "Siata'aj huatóotyamua've'en nyaj jamuán, ji'nye nu'ríj jáatyoy i túmii nyaj yó'rieeca'aj." ¹⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tyí'rinyacaa u tajapuá i Dios jimi, ajta a'íimaj jimi i maj jahuíre'. A'íi mu jutyamua've' a'íjci jime' ti'ij sáij ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj huatyóochenyij ti seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi.

A'íjci jime' i yójra' ti quee je'ej tyí'mua'tzej ti imuáj je'ej huárupij

¹¹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa' a'yan tijin: —A'áa pu ja'hua' a'tíj já'chajca'aj, hua'puácaa pu tyiyójmua'. ¹² Ajta a'íjna i yójra' ti pá'ri'ij, a'yaa pu tyaaté'exaa i jutáataj tijin: "Pata'aj tyinaatá'an nyéetzij ti tyí'nyaci'tyij pati'ij quee che' majá'hua'tan." Ajta a'íjna i táatajra', a'íi pu jé'ta' tyaatá' néijmi'i a'chu ti tyí'ijcha'íica'aj. ¹³ A'tzúj a'tyéevi'caj ti'quij a'íjna i ti pá'ri'ij, a'íi pu néijmi'i tyu'tój i táatajra' ti tyaatá'. Ajta je'en imuáj je'ej huárupij a'íjna i yójra', a'áa pu ja'rá'aj séej i chuéj japua. A'áa pu'ij ja' yo'tyáaxijtye i túmii ti ja'ancuriáaca'aj ti'ij tyú'too táatajra' ti tyaatá', ji'nye je'ej pu pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj. ¹⁴ Ti'ij néijmi'i huatyáaxijtye, aj pu'ij jéehua huataí'cuataca' a'ájna i séej chuéj japua, ajta jo'tyá'itziij tyi'tíj ti huácua'nyij. ¹⁵ Aj pu'ij séej jimi a'tíj ajo're'nyej ti'ij jaatá'an ti tyu'muárie'en, ajta a'íjna i a'tíj a'yaa pu tyaatá' ti a'áa tyojo'muárie'en jo'maj tuíxuj je'ru'uj ti'ij tyihuó'cue'tyej. ¹⁶ Huápu'ij pu huataí'cuataca' a'íjna i ti pá'ri'ij, a'yaa pu tya'ajpuéjtzica'aj, ajta jaxie'va'ca'aj ti jáacua'nyij a'íjci i cútzape'ej tuíxuj maj jacua'ajcaj, ajta capu a'tíj jatá'caria'aj ti tyi'tíj huácua'nyij. ¹⁷ Aj pu'ij uhuóomua'tzij, a'yaa pu tyu'muá'aj tijin: "Majta a'íimaj i maj jahuíre' i táataj, mati'ij mana'aj pua'máj juxáahuaj mu tyí'cua'. Ajta tya'vá'itze'rii hua' jimi, nyajta nyáaj iye'ej nu huatyéjve na'me'riiaj i nyej i'cuaj jime'. ¹⁸ Naaré'mej i táataj jimi, a'yaa nu tyaaté'exaatye'ej tijin: Táataj, jéehua nu ootyá'itzee i Dios jimi, nyajta ajimi. ¹⁹ Capu che' a'yan tyi'tyéevijtij paj a'yan naatámua'tyij yee nyiyóoj. Pata'aj a'yan nyojo'mua'raj pati'ij a'íjma i maj ajimi tyí'muarie'." ²⁰ Ti'quij jó'raa, aj pu'ij a'áa jo'mej i jutáataj jimi. "Ti'ij ooj a' imuáj joomá'caj, a'íi pu táatajra' jaaséej, huápu'ij pu ja'ancu'vaxij ti'quij jo'téechajraa jo'tíj ja've'mej i yójra', aj pu'ij ji're'chuiixij ajta ji'tyáapui'tzej. ²¹ Ajta a'íjna i yójra', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Táataj, jéehua nu ootyá'itzee i Dios jimi, nyajta ajimi. Capu che' a'yan tyi'tyéevijtij paj a'yan tyinaatájeevej yee nyiyóoj." ²² Ajta

a'íjna i táatajra', a'yaa pu tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jimi tyí'muarie' tíjin: "Ca'nácan mese've'chuij i síicu'rij ti jéetze' naa een siaj sij a'íjci ju'cáchejtye'en, siajta anyíiraj ju'cárujtyi' i xityáara' jitze, siajta ja'ajtáca'queetye'en. ²³ Siajta i visáaru' aja'va'jaj i ti jéetze' pu'chira', siata'aj jáame'nyij. Tyiche' tyu'yé'estej, tyajta tyú'cua'nyij taxáahuaj. ²⁴ Ji'nye i nyiyóoj pu'ríj mu' je're'nyej. Ti a'yan cuxáa arí mu jó'mui'ijcaa, ajta je'en huatájuuriaca', ti ajta jo'vajcaa tyajta tyeríj jáatyoj." Aj mu mij huatyóochej mej tyú'yé'estej.

²⁵ 'Ajta a'íjna i yójra' ti vásti', a'áa pu ja'hua' tyaja'muarie'ca'aj. Ti'ij arí aja'va'má'caj véjri' jo'tíj jo'tyéjvee i chi'ij, a'íi pu jáanamujri' mej tyí'cuiinaca'aj, majta tyí'nye'. ²⁶ Ti'ij ij séej huatajé i ti jahuiire' i yo'puáara'an, aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej maj rijcaj. ²⁷ Ajta i ti tyí'huire', a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Pu'ríj uvé'nyej a'júuj, ajta a' táataj pu jaata'íjtaca' maj jáame'nyij i visáaru' ti jéetze' pu'chira' a'íjci jime' ti uvé'nyej jimi i jutáataj tyámua' éenye'ej." ²⁸ Ajta a'íjna i ti vásti', ti'ij a'yan tyáanamujri', aj pu'ij huatanyú'caca', capu jaxie'va'ca'aj ti utyájrutyey u chi'táj, ajta i yo'puáara'an, a'íi pu iirájraa ti'ij ij uyo'tajé, jéehua pu naa tyeetyéje ti'ij utyájrutyey u chi'táj. ²⁹ Ajta a'íjna i ti vásti', a'yaa pu tyaaté'exaa i jutáataj tíjin: "Cási', nyati'ij nyana'aj yatyu'caj, jéehua nu tyí'muarie', canu a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzee ajimi, néijmi'i nu jin tya'rá'astej je'ej paj tyinaata'íj, pajta muáaj, capáj a'náj tyi'tíj naatá' nyi séej i chíiu i nyaj jin tyu'yé'estej hua' jamuán i nya' amíincustyamua'. ³⁰ Pajta muáaj, a'yaa paj huaríj, a'mújna mua' yój a'íi pu úucaa jamuán jaaxíjtye néijmi'i i paj tyaatá', ajta ti'ij uvé'nyej, muáaj paj jáame'rij i visáaru' ti jéetze' pu'chira'." ³¹ Ajta a'íjna i yo'puáara'an, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Nyiyóoj, muáaj paj a'náj tina'aj nyaj jamuán yahuácaj, ajta néijmi'i i nyaj tyí'ijcha'íj, muéetzij pu tyí'mua'a'rij. ³² Ajta a'mújna mua' júuj, a'yaa pu éenye'ej ti'ij mui'chíj, ji'nye capu majá'hua'taca'aj, a'yaa pu'ij ijíj cuxáa ti huatájuuriaca'. A'íi pu jo'vajcaa, ajta pu'ríj huataséjre, a'íj pu jin a'yan tyúuxie've' tyaj huátatyamua've'en, tyajta tyu'yé'estej."

16

A'íjna i ti tyí'huire' ti ootyá'itzee huápu'ij a'íjci jimi i ti jahuiire'

¹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huacíj tíjin:

—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, síij pu jahuiiria'ca'aj ti antyúumua'reeriaca'aj néijmi'i jime' a'chu ti tyí'ijcha'íca'aj i chíjtyaanyi'. Mati'ij mij séecan uyo'té'exaa a'íjci i ti tyé'ijtye', ti a'íjna i ti jahuiire' cha'na'aj tyi'tyáxíjtye'sima'aj i ti tyi'ijsejracaj. ² Ti'ij ij i chíjtyaanyi' uyo'tachó'vej, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tíjin: "¿Tyi'tanyí pu'éen a'íjna i maj jin je'ej tyí'muaxaj? Pata'aj jo'yú'xaj néijmi'i a'chu paj tyi'tíj jin antyía'mua'reej nyej nyij jáamua'reej a'chu ti tya'rá'asej, ji'nye capáj che' a'íjna jin antyía'mua'reeriaj puá'mej." ³ Ajta a'íjna i ti jahuiiria'ca'aj, a'yaa pu tyu'muá'aj tíjin: "¿Ji'quij nyarinyij ijíj ti i ti tyí'nye'ijtye' tyináa'ri'raj i nyaj jin antyínyamua'ree? Ajta nyéetzij capu che' nyaca'nyisti' nyaj tyi'tíj huamuárie'en, nyajta nyényetyevi'ra' nyej tyi'tíj huóotiveenyij. ⁴ Nu'ríj jamua'reej je'ej nyaj rinyij, mej mij tyeityee naa nyojo'mua'raj a'ájna ajuchéj nyati'ij quee che' tyí'muarie'ej a'yájna." ⁵ Ti'ij ij huo'tajé séej ajta séej i maj tyé'cha'íria'ca'aj a'íjci i chíjtyaanyi', a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' i ti anaquéej ave're'nyej tíjin: "¿A'chunyéj petyé'cha'íire' i ti tyí'nye'ijtye'?" ⁶ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i a'tíj tíjin: "Anxityej pua'mácan i taampu

a'íjci i aséityij ti aseitúunaj jitze ma'can." Ajta a'íjna i ti antyúumua'reej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Ya'cuíj i yu'xarij ti jitzán tyé'yu'si' a'chu paj tyé'cha'íire', huayíixi'ij jiye'tzín pata'aj séej ooyú'xaj ti a'yaa na'aj a'chu huá'puatyej japuan tamuáamuata' taampu ti ará'asej." ⁷ Ti'ij ta'ij séej a'yan tyu'ta'íhuo'ri' tijin: "Arí muáaj, ¿a'chunyéj petyé'cha'íire'?" Ajta a'íin, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Anxityej pua'mácan mediidaj i tyeríicuj." A'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Ya'cuíj i yu'xarij, pata'aj séej ooyú'xaj tijin muáacuatyej paj tyé'cha'íire'." ⁸ Ajta i ti tyé'ijtye', a'íi pu tyámua' tyaatá', j'i'nye tyámua' pu tyu'muá'aj a'íjci jime' je'ej ti ye'ej huárinyij. Ji'nye a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, jéetze' mu jaayí'tin je'ej maj ye'ej huárinyij i séecan jamuán i tyeítyee mequee a'íimaj i maj yójmua'mua' pué'een i Dios.

⁹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', caxu cha' siana'aj jaxijtya'aj i túmii iye'ej ti ma'can cháanacaj japua. Che' a'yan tyajamuaatyáhuíire' siaj sij ju' amíincustyamua' huamué'tin mej mij a'íimaj naa jamojo'mua'raj, ajta ti'ij quee che' ma' túmiinyij, aj pu'ij Dios jamuaatá'sij siaj utyájrutyey a'ájna jo'tij quee a'náj á'vatzi' i chi'ij.

¹⁰ A'íjna ti xá'pui' ricij a'íjci jime' ti ciléenye' jin tyi'tyéjvee, a'íi pu ajta xá'pui' rinyij tipua'aj tyi'tyaváaj já'ra'nyij va'cán jime', ajta a'íjna i ti quee xá'pui' ricij a'íjci jime' ti ciléenye' jin tyi'tyéjvee, capu ajta xá'pui' rinyij tipua'aj va'cán jin tyi'tyaváaj já'ra'nyij. ¹¹ A'íj pu jin, tipua'aj sequée tyámua' tyitye'entyúumua'reeriaj a'íjci jime' i ti a'yan tyí'sejre' íiyan i cháanacaj japua, ¿a'tanyíj ij ja'mua jitze tyi'ca'nyen siaj a'íjci jime' antyúumua'reeriaj i ti huápuí'ij tyá'najchij? ¹² Tipua'aj sequée tyámua' tyityetyúucha'ij a'íjci jime' i ti quee mua'ajmaj tyajá'mua'a'rij, ¿a'tanyíj ij jamuaatá'sij i ti mua'ajmaj tyajá'mua'a'rij?

¹³ Capu i'ríj ti a'tíj hua'puácaa huáhuíire'en i maj tyí'ijta, tipua'aj a'yan huárinyij, séej pu xánave'ej ja'mej, ajta i séej pu jéehua xie've'ej ja'mej, na'ríij quee séej pu já'tzaahuatya'aj ja'mej, ajta i séej pu huatyáxaahuataj. Capu ij i'ríj siaj i Dios huatyáhuíire'en, siajta i túmii.

¹⁴ Majta a'íimaj i fariseos, jéehua mu janyacua'tzaca'aj i túmii, mati'ij a'yan tyáanamujri', jéehua mu jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús. ¹⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj i Jesús tijin:

—Mua'aj xu a'íin pué'een i siaj a'yan tyúusejrataj siaj tyámua' tyityetyúucha'ij i tyeítyee jimi, Ajta Dios pu jamua'reej je'ej siaj een mu jutzájta', a'íjna ti naa huasé'rin i tyeítyee jimi, a'íi pu je'ej pua'aj huasé'rin i Dios jimi.

A'íjna i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta a'íjna i Dios ti jin tyí'ijta

¹⁶ A'íjna i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu tyihua'ixaatya'ca'aj i tyeítyee. Ajta ti'ij i Juan huataséjre, a'íj mu huá'ixaatye' i nyúucarij i maj jin huatóotyamua've'en mej mij jáamua'reej je'ej ti een jo'tij i Dios tyejé'ijta, majta néijmi'i tyí'tyese' maj a'áa jo'tyájrutyey.

¹⁷ Jéetze' pu quee tyési' ti ja'huóopua'rixí'in i tajapúa' ti séejre', ajta i cháanacaj. Ajta a'íjna i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', óoche' pu néijmi'i jin aróo'astej.

Tipua'aj a'tíj ju'íj huatátoonyij (Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸ Ajtáhua'aj pu séej nyúucarij huo'té'exaa a'yan tijin:

—A'tíj ti jaatátoonyij i ju'íj, ajta je'en séej ancure'vi'tij, a'íi pu juxana'cire'. Ajta tipua'aj a'tíj ítaj ancure'vi'tij ti huatátuihuaca', ajta pu juxana'cire'.

A'íjna i chítjaanyi', ajta a'íjna i Lázaro

¹⁹ 'Ajtáhua'aj pu a'yan tyihuo'té'exaa jijn:

—A'áa pu ja'hua' chítjaanyi' já'chajca'aj, ti naa eenye' tyúuche'tyahua'aj, cáanarij jime' ti nacámuaa, ajta ti jí're'en, a'náj tina'aj pu tyí'ye'estyahua'aj, ajta jéehua pu tyá'najchica'aj i ti tyihua'cue'tyahua'aj. ²⁰ Ajta a'íjna i tiquee je'ej tyéejviicue', a'áa pu je'tyá'caj jo'tij ja'pueertaj a ti ja'chej i chítjaanyi'. A'yaa pu ántyapuaaca'aj a'íjna i a'tíj jijn Lázaro, a'íi pu tyí'cui'ca'aj, néijmi'que' pu cá'atzaca'aj. ²¹ Jaxie'va'ca'aj ti jáacua'nyij i cue'ráj ti tye'nyij ti tya'cá'vitzej i méesaj japua jo'tij tyajá'cua' i chítjaanyi', majta i tzi'cú'ij mu ajo're'nyinyiica'aj, majta jacányesixi'ij i ti cá'atzaj jitze.

²² 'Tí'quij a'ájna xicáara' tí'ij jitzán huamuí' a'íjna i Lázaro, a'íimaj i maj tyí'huire' u tajapuá, a'íi mu yo'ví'tij i Abraham jimi jo'tij Dios já'sejre', ajta a'íjna i chítjaanyi', tí'ij ij ajta huamuí', majta ja'vá'naj. ²³ A'áa pu jo'tyá'itzee jo'tij já'taa, jéehua pu jajpuéjtzica'aj a'íjna i chítjaanyi'. Aj pu'ij jaaséj a'íjci i Abraham, ajta a'íjci i Lázaro ti ajo'tyávaaca'aj i Abraham jamuán.

²⁴ 'Aj pu'ij jaatajé jijn: "Abraham mu paj nyavástara', ná'ancu'vaxi', pata'aj mu yo'ta'ítyej a'mú'cij mu Lázaro tí'ij a'múu jaatyáru'nyej i juxityéj tí'ij naatyá'cimujritye'en i nyenyanúu jitze, jí'nye jéehua nu jajpuéjtzij iye'ej tí'ej tzajta'." ²⁵ Ajta a'íjna i Abraham, a'yaa pu tyu'tanyú'j jijn: "Nyiyóoj, ¿nyij pequee jamua'reej je'ej paj jéehua tyi'huá'tyamua'vej pati'ij pooj júurica'aj i cháanacaj japua? Ajta a'mú'jna mu Lázaro, jéehua pu jaapuéjtzitariaca'. Ajta ijí'ij a'íi pu jutyamua've' a'yájna, pajta muá'aj, ijí'ij paj jajpuéetzij puá'mej. ²⁶ Ajta ijí'ij, a'yaa pu een, pu'rí'j a'yan huó'ruuj tí acacú'nyijme, a'íj pu jín quee i'rí'j maj antá'cinyej a'múu pujmua' mua'ajmaj jimi, capu ajta i'rí'j maj a'yun pujmua' eetá'cinye ityájma jimi."

²⁷ 'Tí'ij ij a'yan tyu'tanyú'j jijn: "Nyavástara', a'yaa nu tyí'muahuaví'ij paj a'mú'cij Lázaro huata'íjtye' tí a'áa ja'tanyéj i táataj tí ja'chej, ²⁸ jí'nye anxívicaa nu tyí'ihuaamua', che' a'múu tyámua' tyihuo'té'exaatye'en mej mij quee a'yun pujmua' jo'vá'ci'ca'an jo'tij ja'puejtzij." ²⁹ Abraham pu a'yan tyaaté'exaa jijn: "A'íi pu huatyá'itzee a'íjma jimi a'íjna Moisés tí jo'yú'xaca', ajta i maj jo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, miche' a'íj huánamua'." ³⁰ Ajta a'íjna i chítjaanyi', a'yaa pu tyaaté'exaa jijn: "Nyavástara', mu paj Abraham pué'een, camu ja'tzaahuatye' a'íjci, ajta tipua'aj a'tíj tí arí huamuí' huataséjre'en a'íjma jimi, aj mu mij seequéj tyí'mua'tyij i Dios jimi." ³¹ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa jijn: "Típua'aj mequee jáanamujri' je'ej tí tyu'taxájtaca' a'íjna i Moisés, ajta a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, camu majta ja'antzaahuatye'sij tipua'aj sí'ij hua' jimi huataséjre'en i a'tíj tí arí huamuí'."

17

Típua'aj a'tíj tyí'tíj jín ootyá'itzeere'en
(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huacá'j jijn: — Jéehua pu tyí'sejre' je'ej siaj tyí'tíj jín tyityo'tyá'itzeere'en i Dios jimi,

je'ej pu pua'aj tye'mej a'íjci jimi i a'tíj ti ca'nyíjra'aj hua'tá'caa mej mij séecan tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ² Jéetze' pu jatyáhuí'rii a'íjci i a'tíj maj ja'cátapi' i cijpáara'an jitze i tyetyéj so'nyíj ti ve'ej, majta je'en ja'tyárieenyij jájritze' ti'ij a'áa ja'tyájmui'nyij, jéetze' pu jatyáhuí'rii quee típua'aj ca'nyíjra'aj hua'tá'care'en a'íjma i maj cíle'en mej mij a'íimaj ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ³ A'íj pu jin tyámua' xu'uj mua'aj.

'Típua'aj a'ihuáara' tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, pata'aj jajtyá'xi'in, típua'aj uhuóomua'tzij, aj pej pij tyaatú'uunyi'. ⁴ Típua'aj séej xicáj a'tíj aráahua'puaj ootyá'itzeere'en aj jimi, típua'aj ajta je'en aráahua'puaj ajo're'nyej a'jimi ti'ij muaatáhuavii yee tyinaatú'uunyi'ri' i nyaj jin ootyá'itzeere' a'jimi, a'yaa paj huárinyij petyaatú'uunyi'.

Típua'aj a'tíj tyá'tzaahuatye'ej

⁵ Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i tavástara' tíjin:

—Taata' tyata'aj jéetze' tyá'antzaahuatye'en.

⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'íi pu'uj juxie've' siaj tyá'tzaahuatye'ej, típua'aj cíi se-tyá'tzaahuatye'ej, a'yaa pu tyu'tái'riitarij siaj a'yan tyaata'íjtye'en a'íjci i xápua' ti eetácutyej, ti a'áa jé'ta' jáata' ja'tyóohuiitye'en jusíj, ajta i xápua', a'yaa pu rinyij je'ej siaj tyaata'íjtye'sij.

Je'ej ti tyúuxie've' a'íjci jimi i ti tyí'huíire'

⁷ 'Típua'aj a'tíj tyí'muarie'ej ja'mua jimi a'íjci jime' i ti tasáahua na'riij cánya'xii ti síire', ti'ijta uve'nyej ti utyojo'vá'muariej, “¿Nyiquij a'yan setyaatájeevij yee mujo'té'yi'ij, huayíxi'ij pata'aj tyú'cua'nyij?” ⁸ Caxu xaa nyu'uj a'yan tyaatájeevij, sulu a'yaa xu'uj tyaatájeevij tíjin: “Pata'aj tyámua' tyú'uurej i nyaj tyí'cua'nyij, pajta tyámua' eenye' pej pij tyináacue'tyej, aj pej pij tápij muáaj tyí'cua'nyij, pajta huaye'en.” ⁹ Ajta ti'ij a'yan tyú'uurej je'ej siaj tyaata'íj, caxu siajta je'ej tyaaté'exaatye'ej yee che' Dios tyimuaanájchitye'en. ¹⁰ A'yaa xu cha'taj siana'aj mua'aj tyu'taxáj, típua'aj serij néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyajamuata'íj, a'yaa xu tyu'taxáj yee: “Catu tyi'tíj huíire', ji'nye a'yaa tu'uj huaríj je'ej ti tyí'taci'puaaca'aj.”

Ti'ij Jesús tyihuó'huaa a'íjma i maj tamuáamuata' ará'asej

¹¹ Óoche' pu huama'caj i juyéj jitze Jerusalén ti jó'nyaa, a'áa pu huatyéenyey a Samaaria, ajta a Galilea. ¹² Ti'ij a'áa joomá'caj a'áa mu ye'entyinájchaca' i tyétyacaa i maj tamuáamuata' ará'asej, metyí'cucui' a'íimaj a'íjci jime' ti tyinyáxij huá'hue'ra' jitze i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin léepraj, a'áa mu imuáj jo'tyáhuixij. ¹³ Matí'ij mij ca'nyíin jin jaatajé a'yan tíjin:

—Jesús, mu paj maeestro pu'éen, tá'ancu'vaxi'.

¹⁴ Ti'ij Jesús huo'séj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—Siata'aj ujó'ju' hua' jimi i maj tyí'huíire' u tyeyúuj tzajta' siaj sij huatóosejrata a'íjma jimi.

Matí'ij móoj ajojú'caj, aj pu'ij capua'riaca'aj i atzáj matí'ij mij naa éenye'ej muá'raa. ¹⁵ Ti'ij síj huóosej tíjin pu'ríj huarúj, aj pu'ij huariá'raa tye'tyóotzi're'ej i Dios, ca'nyíin jime'. ¹⁶ Aj pu'ij tyítunutaca' avéjri' i Jesús jimi, ajta ecóotutaca' ti'ij ij tyaatatyójtzi'rej. A'íjna i a'tíj, Samaaria pu já'ma'can. ¹⁷ Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—¿Nyij mequee tamuáamuata' ará'asej i maj huarúj? ¿Jo'nyij je'ej mé'een i séecan i maj arámuaacuaj? ¹⁸ ¿Nyij a'múu na'aj jusíij huariá'raa, a'mújna ti séej chuéjra' japua já'ma'can ti'ij tyámua' tyaatá'an i Dios?

¹⁹ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui'ca'aj tijin:

—Ájchesij pata'aj jó'ra'nyij, ji'nye petyá'antzaahuaaj, a'íj paj jin períj huarúj.

*Je'ej ti éenye'ej ta'mej a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios tyu'ta'íjtaj
(Mt. 24:23-28, 36-41)*

²⁰ A'íi mu i fariseos a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús a'náj ti huataséjre'ej i Dios ti jin tyu'ta'íjtaj, aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'ájna i ti jin Dios tyu'ta'íjtaj, capu tyi'táj pué'een ti séejre' i siaj sij jin jáamua'reej. ²¹ Camu majta a'yan tyaataxájta i tyeítyee yee: “Yána'aj huatyéjve”, na'riij yee “Mána'aj huatyéjve”, ji'nye a'ájna i ti jin i Dios tyí'ijta pu'ríj yésejre' ja'mua tzajta'.

²² Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—A'yaa pu atyojo're'nyesij i xicáara' siaj jitzán a'yan tya'xié've'ej xá'ju'un siaj jaaséej nyati'ij tyu'ta'íjtaj néijmi'i jime' i nyaj jin antyínyamua'reeriaj, siajta mua'aj caxu jaséjran. ²³ Séecan mu a'yan tyu'taxájtaj yee: “Yána'aj huatyéjve”, na'riij yee: “Mána'aj huatyéjve”; caxu ujó'ci'ca'an hua' jamuán. ²⁴ Ji'nye a'yaa nu séeria'aj na'mej a'ájna xicáara' nyati'ij jitzán tye'entyárutyij a'íjci jime' nyaj néijmi'i jin antyínyamua'reeriaj na'mej. A'yaa nu cha'taj nyana'aj huasé'rihua'aj na'mej mati'ij i maj tyóona'axcava'ra i jútye', ti'ij ootátaaxi'in, jiye'tzín pu huanyéeri'ciriajra'aj. ²⁵ Ajta anaquéej pu a'yan tyúuxie've' nyaj jéehua jaapuéjtzitarej, a'yaa pu ajta tyúuxie've' maj manúurieenyij a'íimaj ijíj maj huatyéityee. ²⁶ A'yájna ti'ij tyu'ríj ajca'huáj imuáj ti'ij ooj júuricaj a'ájna i Noé, a'yaa pu cha'taj na'aj tye'mej a'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán ya'uvé'nyesij, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca'. ²⁷ Metyí'cua'caria'aj i tyeítyee, majta ya'caria'aj, séecan mu nyéjnyai'ijchacaria'aj, a'yaa mu rijcaj 'asta na'aj quee Noé utyájrurij i báarcuj jitze, aj mu mij jéehua huatyéviiyaca' ti'quij tyíjstyaca' i jájtyij, a'íi pu néijmi'caa antyipua'rij. ²⁸ A'yaa pu cha'taj tyáaruaj ajca'huáj imuáj ti'ij ooj júurica'aj a'ájna i Lot, a'íi mu tyí'cua'caria'aj i tyeítyee, majta ya'caria'aj, majta tyí'nanaava'aj, majta tyí'tooca'aj, majta tyí'huastyahua'aj, majta chi'ij ta'huacaria'aj. ²⁹ Ajta a'ájna xicáara' jitze ti'ij Lot eerájraa a'ájna a Sodoma, aj pu'ij tiéj huatyéviiyaca' asúufrej ti á'naxcaj, aj pu'ij néijmi'caa antyipua'rij. ³⁰ A'yaa pu cha'taj na'aj tyihuá'uurej a'ájna xicáara' jitze ti'ij huataséjre'en i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'.

³¹ 'A'yaa xu huárinyij a'ájna xicáara' jitze, tipua'aj a'tíj a'áan jó'ojvaacaj i juchi'ij japua, tipua'aj chi'táj tyi'ráa'caj i tyía'ra'an, che' quee acáyi'can ti'ij tyi'rá'an. Ajta i ti tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' ajta quee ajo're'nyinyiica'an ajuchéj. ³² Siata'aj jo'támua'reej je'ej ti tyáaruaj i íira'ra'an i Lot. ³³ A'tíj tina'aj ti jacha'ij i ju júuricamej ti'ij quee tyi'táj je'ej jooriaj, a'íi pu yo'riésij. Ajta i a'tíj ti yo'riésij i ju júuricamej nye jitze ma'can, a'íi pu xaa jusén jin huatyá'itzeere'ej.

³⁴ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'ájna tíca'rij tzajta', mahua'puaj mu huaje'tij muá'ju'un i utáatzij japua. Dios pu séej á'vi'tin, ajta i síj a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej. ³⁵ Majta hua'puaj i úucua, néijmi'i mu tya'ti'xíj muá'ju'un, Dios pu séej á'vi'tin, ajta i síj, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej. ³⁶ Majta hua'puaj

tyétyacaa, a'áa mu néijmi'i tyaja'muárie'ej muá'ju'un i ví'ra'taj, Dios pu ajta séej á'vi'tin, ajta i síij, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej.

³⁷ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacáij, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:
—Tavástara', ¿jo'nyij a'yan tyajá'rinyij?

A'yaa pu tyu'tanyúij tijin:

—Jo'tij jo'riá'ca'aj tyi'táj ti huamuí', a'áa mu ja'tyúusiire' i muá'rie'caj.

18

A'íjna i íiti' ti jusíij ajta i juées

¹ Aj pu'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaaj mej mij jáamua'reej ti a'yan tyúuxie've' maj a'náj tina'aj nyuuccaaj, majta quee tyóoxa'huata'an.

² A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'áa pu ja'hua' séej chájta'naj jitze a'táj já'chajca'aj ti juées jin tyi'tyávaaca'aj, capu já'astyajca'aj i Dios, capu ajta jitzán juxié'va'ca'aj je'ej ti tyi'táj huá'uuriajca'aj i tyeítyee. ³ Meentyij síij íiti' a'áa já'chajca'aj ti antyúusiitariaca', a'náj ti na'aj pu ajo'rénnyinyiica'aj i juées jimi, a'yaa pu tyá'huaviiraca'aj ti jo'xá'pui'intari'tze'en a'íjci jime' ti a'táj jájcha'íire'.

⁴ Ajta a'íjna i juées pu'ríj á'tyeevi'ca'aj ti quee janamuajraca'aj, aj pu'ij a'yan tyu'muá'aj tijin: “Jexaa nyu'uj, canu já'tyese' i Dios, capu ajta nye jitze juxie've' je'ej ti tyi'táj huá'uurej i tyeítyee. ⁵ Ajta a'mújna mu íiti', tí'ij pu na'aj pu yatányinyii, ajta nya'itziitye'. ⁵ Nyáaj nu já'xa'pui'intari'tze'en a'íjci jime' ti a'táj jájcha'íire', ta'aj ij quee che' yatányinyiica'an na'ríij quee nyatácuana'axi'ij a'íjci jime'.”

⁶ Ajta tavástara' pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna i juées ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij. ⁷ Ajta i siaj jajvástara', ¿nyiquee a'yan cha'taj na'aj hua' japua tyu'tányuusij a'íjma i ti hua'antiyuhoj i maj a'náj tina'aj jahuaviij tica' majta tújca'rij tzajta'? ¿Nyiquij á'tyeeren tí'ij a'yan rinyij? ⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', Dios pu ja'mua japua huatányuusij, capu á'tyeeren. Ajta tí'ij uvé'nyej i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca', ¿nyiquij ooj hua'tyoonyij i maj tyá'tzaahuatye' íiyan i cháanacaj japua?

A'íjna ti fariseo pué'een, ajta a'íjna i ti huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa

⁹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaaj a'íjma jime' i maj a'yan tyu'muá'aj i jutzájta' tijin tyámua' mu tyí'tyetyeityee, i maj majta hua'xaahuaj i juxa'aj tyeítyee, a'yaa pu tijin:

¹⁰ —A'íimaj i maj hua'puaj i tyétyecaa a'úu mu jo'tyájrurij i tyeyúuj tzajta' mej mij huatyényuunyij, síij pu fariseo pué'een, ajta i síij, a'í pu pu'ricij i ti huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa.

¹¹ 'Ajta a'íjna i fariseo, a'í pu huatyéechaxij tí'quij huatyóochej ti a'yan tyu'tyényuunyij tijin: “Dios, tyámua' nu tyí'muatyojtzi're' muéetzij, jí'nye canu a'yan een mati'ij i séecan i tyeítyee. A'í mu tyí'nahua'raj, majta je'ej pua'aj tyityeetyúucha'ij, majta juxana'cire' séecan jamuán i úucca, canu nyajta a'yan een tí'ij a'mújna i ti huá'jijve' a'íjma i maj tyí'ti'ijcicaa.

¹² Hua'puaj nu nye itzi'vii séej itéerij jime', nyajta a'yan tyi'tá'caa séej tamuáamuata' ti anxityej jitze ma'can i nyaj jamue'tij.”

¹³ 'Ajta a'íjna i ti huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa, a'áa pu imuáj a'tzúj jo'tyéechaxij, capu ajta óoca'nyajca'aj ti jútye' jó'nyeerej, sulu antyóoto'xa'aj i jutavíj jitze i jumuáca' jime'. A'yaa pu tyu'tyényuyij tijin: “Dios, pata'aj ná'ancu'vaxi' nyéetzij, jí'nye je'ej nu pua'aj tyi'tyínyecha'ij.”

¹⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' a'íjna i a'táj ti huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa, a'í

pu xaa ji'réenya'aj huatyá'itzee i jutzájta' ti'ij jó'raa i juchéj, ajta i fariseo capu ji'réenya'aj huatyá'itzee, ji'nye tipua'aj a'tíj óotzaahuatye'ej, a'íi pu huatóotyevi'ra'astaj. Ajta i tiquee a'yan tyóotzaahuatye', a'íi pu jéetze' juxie've' i Dios jimi.

Ti'ij Jesús tyámua' tyihuo'tá' a'íijma i ti'ríj
(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Majta séecan i tyeítjee, ti'ríj mu aye've'vi'tichej i Jesús ti'ij hua'vá'muarie'xi'in ti'ij Dios a'íjci jin tyámua' tyihuo'tá'an. Mati'ij a'íimaj huo'séj i maj Jesús jamuán huacíj, aj mu mij hua'ajtyá'xij i tyeítjee. ¹⁶ Ajta a'íjna i Jesús, a'íi pu huo'tajé i ti'ríj mej mij aje're'nyej jimí, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Miche' mahuaja've'vi'tij nyej jimi mu ti'ríj, caxu huá'ijmuejra, ji'nye jo'tij i Dios tyejé'ijtaj a'íijma pu ci'tyij i maj a'yan een mati'ij mu ti'ríj. ¹⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tíj tiquee a'yan een ti'ij síj i pá'ri'ij, capu a'áa jo'tyáruyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

I tyamuéej ti chíjtyaanyi', Jesús pu jamuán tyu'taxájtaca'
(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Síj ti tyí'ijta pu a'áa jo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús tijin:

—Maeestro, mu paj tyámua' tyí'tyevij, ¿tyí'tanyí juxie've' nyaj a'yan huárinij ti'ij náaci'tyij nyaj júurij ná'ra'nyij ti'ij na'aj jusén jime'?

¹⁹ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'yan petyí'nyaxaj yee nyaj tyámua' tyí'tyevij? Síj pu a'íin pué'een i ti naa tyí'tyevij, a'íi pu a'íin pué'een i Dios. ²⁰ Papu'ríj jamua'reej je'ej ti Dios tyu'ta'íjtaca' yee: “Capáj axana'ciria'aj; capáj tyí'tyacui'caj; capáj tyí'nahua'aj; capáj pajta tyí'hue'tacare'en. Pajta tzáahuatyí'ra'aj tyí'cha'ij jimi a' táataj, pajta a' náanaj.”

²¹ Ajta a'íjna i tyamuéej a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Néijmi'i nu jin tya'rá'astej nyati'ij nyana'aj tyí'pa'ri'istaca'aj.

²² Ti'ij Jesús jáanamujri' je'ej ti tyu'taxájtaca', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Síj pu ooj muá'itziitye', pata'aj néijmi'i tyú'toonyij a'chu paj tyí'ijcha'ij, aj pej pij huorían i túmii a'íijma i maj quee je'ej tyé'viicue'. Aj paj xaa ja'ancuriáa'sij i ti tajapuá já'sejre' a'íjna ti huápu'ij tyá'najchij, aj pej pij mujo've'me'en pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²³ Ajta a'íjna i tyamuéej ti'ij jáanamujri' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca', tyámua' pu tyu'tóoxaamujri, ji'nye jéehua pu tyí'ijcha'íica'aj. ²⁴ Aj pu'ij Jesús ja'ráasej, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Tyámua' pu tyihuá'muarie'riste' a'íijma chíjtyaanyi' mej mij utyájrutyey u tajapuá Dios ti já'sejre'. ²⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti jéetze' muárie'rij ti chíjtyaanyi' utyájrutyey u tajapuá Dios ti já'sejre' quee ti caméeyuj anájrutyey i p'se'ej jitze.

²⁶ Majta a'íimaj i maj jáanamujri', a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj ij i Dios jimi huatyá'itzeere'ej?

²⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íijma jimi i tyétyacaa, capu je'ej tyí'rij, ajta Dios jimi néijmi'i pu tyí'rij.

²⁸ Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, néijmi'i tu tyerij atyojoohua'xij i tyaj tyí'ijcha'íica'aj tyej tyij ajamuán huací'ca'an.

29 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' a'tíj tina'aj ti metyoohuá'xij títua'aj juchi'ij, na'ríj ju'íj, nusu i ju'ihuáamua', nusu i juhuásimua', na'ríj i juyójmua', tí'ij a'íjci jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyí'ijta, 30 jéehua pu jéetze' tya'ancuriáa'sij ijíj ti yajooméj a'íjci jitze i cháanacaj, ajta a'íj pu júurij ja'mej tí'ij na'aj jusén jime'.

Jesús pu'ríj huéecaj jaataxájtaca' i ti mui'nyij

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

31 Tí'ij ij jujíme' huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Tu'ríj ijíj a'áa jó'ju' a Jerusalén, jo'tij néijmi'i tyaja'róo'astej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj nyéetzij jime', i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca'. 32 A'íj mu nyéetzij tyu'tátuiire'sij a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta a'íjma mu naatyáxaahuataj, majta je'ej pua'aj tyí'nyaxajtan, majta na'rátzi'tzique'muaxi'ij. 33 Majta je'en naatyávaxi'ij, mati'ij mij nyeje'catan, ajta tí'ij huéecaj xicáj tyoomá'caj, aj nu nyijta huatájuuritaj.

34 Majta a'íjma i maj jamuán huacáj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyi'tíj tyu'taxájtaca' camu majta jáamua'reeri' je'ej ti huatóomua'aj, jí'nye camu tyámua' tyiyo'itéej muá'raa.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci ta'rácuun a'ájna a Jericó

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

35 Tí'ij i Jesús arí avéjri' joomá'caj a'ájna a Jericó, síj ti arácuun pu a'áa je'tyácatyij i juyéj jitze, túmii ti huá'huaviiraca'aj. 36 Tí'ij huó'namuajri' maj jéehua tyeítýee mu jó'ci'ca'aj, aj pu'ij tyu'ta'íhuo' tyi'tíj ti je'ej rijcaj.

37 Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Ya pu ja've'mej a'ájna i Jesús, Nazaret ti já'ma'can.

38 Tí'quij a'yan tyu'jijhuaca' tijin:

—Jesús, mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

39 Majta i maj anáatya'aj muaajú'ca'aj, a'íj mu jajtyá'xij tí'ij quee che' ave'nyuuca'an. Ajta a'ájna jéetze' pu ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' a'yan tijin:

—Jesús mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij.

40 Aj pu'ij oocháxij a'ájna i Jesús, ajta huo'ta'íj maj aye've'vi'tij jimí, tí'ij a véjri' aja'vá'ma'ca'aj, Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

41 —¿Ji'nye tyi'tíj petyí'xie've' nyej nyij a'yan huárinyij ajimi?

Aj pu'ij i ta'rácuun a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyavástara', a'yaa nu tyá'xie've' nyej nyajtáhua'aj atányeerej.

42 Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Atányeerij, jí'nye petyá'antzaahuaj a'íj paj jin períj huarúj.

43 Tí'ij a'yan tyaaté'exaa'j, aj pu'ij i ta'rácuun atányeeriaca', ajta jamuán jó'raa i Jesús, tye'tyóotzi're'ej i Dios, majta néijmi'i i tyeítýee i maj jaaséej, a'íj mu majta tyaatatyójtzi'rej i Dios.

19

I Jesús ajta a'ájna i Zaqueo

1 Tí'ij ij Jesús a'áa jo'tyájrúpij a Jericó, a'áa pu jé'ta' jooma'ca'aj i chájta'naj jitze. 2 A'áa pu síj tyáati' já'chajca'aj ti chíjtyaanyi', ti a'yan ántyapua'j tijin Zaqueo, a'íj pu a'íin pué'een i ti tyihuá'ijtye' a'íjma i maj huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa'. 3 A'íj pu jaséjramui'ca'aj a'tíj ti pué'een i Jesús,

ajta capu i'riitaca'aj, ji'nye jéehua mu tyeítýee, ajta cñ uhuátýeevi'ij a'íjna i Zaqueo. ⁴ Aj pu'ij anayíxi'ij jo'téechajraa, ti'ij ij antýíraj i méjchi jítze ti'ij jaaséej, ji'nye pu'ríj jamua'reeriaca'aj tijin a'áa pu je're'nyesij. ⁵ Ti'ij Jesús a'áa je're'nyej, aj pu'ij ájnyeeriaca', ti'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Zaqueo, pata'aj jiye'tzín acájra'nyij, ji'nye ijíj nu a'áa ja'rá'iixaj a paj ja'chej.

⁶ Ti'quij jiye'tzín acájraa, aj pu'ij tyámua' tyetyéej a'íjci i Jesús. ⁷ Majta a'íimaj i tyeítýee, mati'ij jaaséej aj mu mij huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyaaxáj a'íjci i Jesús, a'yan tijin:

—A'áa pu jo'mej ti'ij a'áa ja'rá'astij jo'tij ja'chej síj ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.

⁸ Aj pu'ij i Zaqueo ájchej ti'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Nyavástara', jé'ta' nu tyihuo'tapu'éjve'sij i nyaj tyi'ijcha'ij a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'. Ajta tipua'aj a'náj a'tij tyi'tij nyaanáhue'ri', muáacuacaa pua'mácan nu jaatátuiire'ej.

⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ijij pu xaa Dios arí huó'huii a'yaa mej chej, ji'nye a'íjna i a'tij, ajta pu a'ín pu'éen i Abraham ti jítze eeráma'can. ¹⁰ Ji'nye nyáaj i nyaj nyajta tyéviij jítze huanie'huaca', a'yaa nu een jin mujo've'mej nyej nyij huó'huonyij, nyajta huó'huiire'en a'íjma i maj jó'vatzijca'aj.

*A'íjna i túmii tamuáamuata' ti ará'asej
(Mt. 25:14-30)*

¹¹ Móoche' mu tyi'namuáaracaj i tyeítýee, ti'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa, ji'nye pu'ríj avéjri' jooma'ca'aj a Jerusalén. Majta a'íimaj i tyeítýee, a'yaa mu tyi'mua'ajcaa tijin pu'ríj tímua' huataséjre'sij i Dios ti jin ti tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua. ¹² A'ij pu jin a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'áa pu síj tyáati' já'chajca'aj, ti hua' jítze eeráanyej i tyeítýee i maj tyi'ijtaca'aj, ti'quij ujó'mej séej chuéj japua mej mij a'áa ye'entyíhuonyij rey jime', ti'ijta ij uvé'nyesij. ¹³ Ti'ij quee xu jo'yi'váacaj, tamuáamuata' pu pua'mácan huatacho'vej i maj jimi tyi'muarie', aj pu'ij i túmii huo'riáa' tamuáamuata' ara'astima'caa séej ajta séej, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin: “Siata'aj tyu'muárie'en a'íjci jime' i túmii, 'asta nyana'aj quee uvé'nyej.” ¹⁴ Majta a'íimaj i tyeítýee, a'íi mu jájcha'íria'ca'aj, mati'ij mij séecan huata'ítyaca' mej mij a'yan tyu'taxáj yee: “Catu jaxie've' ti a'ín tye'entyájrutyey rey jime'.” ¹⁵ Ajta a'íi pu tye'entyájrurij rey jime', ajta je'en uvé'nyej a'ájna jo'tij ja'chej, aj pu'ij huo'tacho'vej a'íjma i túmii ti huo'riáa' ti'ij jáamua'reej a'chu maj jaamué'tij síj ajta síj. ¹⁶ Ajta i ti anaquéej aje're'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', a'íjna i túmii muéetzij ti mua' a'rij, tamuáamuata' pu pua'mácan huamue'tij i ti tamuáamuata' ara'ástimee.” ¹⁷ A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i ti tyé'ijtye' tijin: “Xá'pui' paj huaríj mu paj tyámua' tyi'nyahuiire', ji'nye tyámua' pej tyéecha'ij i nyaj cñ caa tyimuaatá', nyáaj nu tyimua'antyárujtye'ej pata'aj tyu'ta'íjtaj tamuáamuata' pua'maquéj i chájta'naj jítze.” ¹⁸ Ajta i ti tyi'huiire' ti je'tyáa'sej, a'íi pu ajta aje're'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', a'íjna i túmii, muéetzij ti mua' a'rij, anxívicaa pu pua'mácan huamue'tij i ti tamuáamuata' ti ara'ástimee.” ¹⁹ Ajta a'íjna i ti tyé'ijtye', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “A'yaa nu tyimua'antyárujtye'ej pata'aj tyu'ta'íjtaj anxíviq'ue' pua'maquéj i chájta'naj.” ²⁰ Ti'quij ajtáhua'aj síj aje're'nyej ti jimi tyi'huiire', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara',

ya'cuíj muéetzij ti mua' a'rij i túmii, yaa nu ja'ancuriá'ji'quej cíxurij jitze, nyati'ij nyij jaatyá'avaataca'. ²¹ A'yaa nu huaríj, ji'nye nyamuatzíinya'ca'aj, muárie'rij ti a'tíj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en ajimi, muáaj paj jaariá'si'rii i paj quee tyu'tá', pajta tyí'tza'nacaa jo'paj quee tyojo'huástej." ²² Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i ti tyé'ijtye' tíjin: "Muáaj paj quee tyi'tíj huiire', nyáaj nu muá'xijtye'en a'íjci jime' je'ej paj tyu'taxájtaca'. Muáaj paj jamua'reeriaca'aj tíjin ca'nyéjrij nu jin tyí'ijta. Nyajta jaariá'si'rii i nyaj quee tyu'tá'. Pajta a'yan tyí'nyaxaj nyaj tyí'tza'nacaa jó'nyaj quee tyojo'huástej. ²³ ¿Ji'nye een jime' pequee a'áa yóotoj i túmii hua' jimi i maj tyu'nyéjtyej tí'ij jaamué'tin? A'yaa paj huárinyiiche', nyáaj nu nyij ja'ancuriá'nyijche' nyéetzij ti nya'a'rij, nyajta i ti jaamué'tij nyati'ij uvé'nyej."

²⁴ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj avéjri' jo'tyú'uuca'aj tíjin: "Siata'aj jáa'ri' i túmii ti ji'tyáa', siaj sij jaatá'an a'íjci i tamuáamuata' ti jaamué'tij." ²⁵ Majta a'íimaj a'yaa mu tyaaté'exaa tíjin: "Tavástara', ¿ji'nye tí'ij? A'múu pu arí ji'tyáa' tamuáamuata' pua'mácan i túmii." ²⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tíj tina'aj ti jéehua tyi'ijcha'íj, jéetze' pu tyá'ci'tyij a'íjci. Ajta a'tíj ti cí na'aj tyi'ijcha'íj, a'íj mu tyáa'ri'raj i ti cí tyi'ijcha'íj. ²⁷ Majta a'íimaj i maj nyéjcha'íire', i maj quee jaxie'va'ca'aj nyaj rey jin tye'entyájrutyey, maj siahuaja've'vi'tij, siata'aj huó'cui'nyij iye'ej véjri' nye jimi."

Tí'ij Jesús ujo'tyárutyij u Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Tí'ij Jesús jaatapuá'citaca' ti tyihuo'ixaatyej, aj pu'ij ta'ij jó'raa Jerusalén ti ooj jó'yi'ij. ²⁹ Tí'ij a'áa véjri' joomá'caj a Betfagé, ajta a'ájna a Betania, chájta' ti a'áa jo'tacá'aj i jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Aseitúunajrimi. A'áa pu hua'puácaa huata'ítyaca' i maj jamuán huacíj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

³⁰ —Siata'aj a'áa ja'tanyéj a'ájna chájta', siati'ij a'áa ja'rá'astij a'áa xu púuru' já'tyoonyij ti aje'riá'tapi', tiquee xu a'náj a'tíj japuan á'yi'xacaa, siata'aj je'ejxista siajta je'en uya'ráaja. ³¹ Típua'aj a'tíj a'yan tyajá'mua'ihuo'raj yee ji'nye een jime' setya'rájxinaj, a'yaa xu tyaaté'exaatye'en yee tavástara' pu jitze juxie've'.

³² Mati'ij mij ujó'ju' jo'tij huojo'ityaca', a'yaa pu atyojo're'nyej tí'ij tyihuo'té'exaaaj a'íjna i Jesús. ³³ Mati'ij móoj je'ejxistájsima'caj i púuru', a'íi mu mij huo'séj a'íimaj i maj jacii, aj mu mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye een jime' setya'rájxinaj mu púuru'?

³⁴ Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tíjin:

—Tavástara' pu jitze juxie've'.

³⁵ Aj mu mij tyúumaancaj tye'tyéveerej, mati'ij mij yo'jáj i Jesús jimi, mati'ij uya'ráaja aj mu mij ja'vá'raj a'íjci i Jesús i púuru' japua. ³⁶ Tí'ij na'aj tyu'má'ca'aj i Jesús, tye'ityee mu máancaj tyo'caváarajyi'caa i juyéj jitze jo'tij jooma'ca'aj. ³⁷ Tí'ij a'áa jo'camá'caj a'ájna Aseitúunajrimi, néijmi'i i maj jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en i Dios a'íjci jime' maj huatóotyamua've'en, ji'nye jéehua mu tyu'séj i ti huápu'i'ij tyúuxie've'. ³⁸ A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tíjin:

—¡Huápu'i'ij pu naa een a'íjna i rey ti jime' tyi'tyéjvee ti yaja've'mej nyúucaritze' i Dios! Miche' tyámua' tyi'tyecháaj muá'ra'nyij a'íimaj i maj

tajapuá já'sejre'. Miche' majta néijmi'i jáamua'reej i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej.

³⁹ Majta séecan i fariseos, mati'ij jáanamujri', a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Maeestro, huo'tá'ijmujri' mej mij quee che' a'yan tyí'tyejjhuaaj i maj ajamuán huaci'ij.

⁴⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tipua'aj a'íimaj muatyáapua'rej, tyetyéj mu mijta a'yan tyí'tyejjhuan.

⁴¹ Ti'ij véjri' ajooma'caj a Jerusalén, ti'ij jaaséj i chájta'naj, aj pu'ij huóoyiinyaca' a'íjci jime'. ⁴² A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Tipua'aj mua'aj ijíj siámua'reeriaj, tyi'táj ti pu'éen i ti tyámua' tyajamuaatá'sij, siaj sij tyámua' tyi'tyecháaj xá'ra'nyij i Dios jimi! Ajta ijíj pu'ríj aviitzi', capu ij che' i'ríj paj jaaséj. ⁴³ Pu'ríj atyojo're'nyesij ja'mua jimi a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán jamuaatanyó'si'tye'ej i maj jamuájcha'íire', a'íi mu mij jamuajnási, mati'ij mij jamuajnyo'si'tye'ej.

⁴⁴ Majta néijmi'que' mu tye'entyipuá'ritye'sij, majta néijmi'caa cui'nyij i maj a'áa huacháatimee, néijmi'i mu huatyú'uunaj i tyetyéj ti jupapuá tyiquéetime, a'íjci jime' siaj quee jáanamujri' ti'ij Dios yatanyéj ti'ij ja'mua japua huatányuunyij.

Jesús pu tyámua' tyú'ruuj i tyeyúuj tzajta'

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Aj pu'ij ta'ij i Jesús utyájrurij u tyeyúuj tzajta', ti'quij huatyóochej ti hui'rámuaritye'en a'íjma i maj a'úun tyí'tooca'aj. ⁴⁶ A'yaa pu tyi-huo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze yee: “A'yaa pu tyí'huíire' i nye chi'ij mej mij a'úun huatyényuunyij i Dios jimi”, maj siajta mua'aj, a'yaa xu jáaruuj ti a'yan tyi'huíire'ej ti'ij tyásta'naj jo'maj náhua'rij jóo'ava'tacaa.

⁴⁷ A'náj tina'aj pu tyihuá'mua'tyaha'aj i tyeíttee u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', majta i maj jéetze' va'cán jin tyityatatyíj hua' tzajta' i tyeíttee, a'íi mu jahuocaa'aj je'ej maj ye'ej tyeejé'caj. ⁴⁸ Majta camu je'ej tyeejtyoj je'ej maj ye'ej huárinyij, ji'nye néijmi'i i tyeíttee, a'íi mu tyámua' tyá'namuajracuca'aj.

20

I ti jin tyi'tyéjvee a'íjna i Jesús

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

¹ A'yaa pu a'ájna tyu'ríj ti'ij ooj Jesús tyihua'mua'tyáacaj u tyeyúuj tzajta', ajta huá'ixaatya'ca'aj tyeíttee i nyúucarij ti jin Dios hua' japua huatányuusij, mati'ij a'íimaj aje're'nyej i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta, majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', majta hua' jamuán i huásij.

² Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Tyi'tanyí jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan ricij? ¿A'tanyíj a'íjci jin tyimua'antyáarujtye?

³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyáaj nu nyajta séej tyajamuaata'íhuo'raj. Siata'aj naaté'exaatye':

⁴ ¿A'tanyíj uyo'ta'ítayaca' a'íjci i Juan ti'ij huó'íiraj i tyeíttee? ¿Nyiquij i Dios ca' i tyeíttee?

⁵ Mati'ij mij huatyóohuij maj tyi'huóo'ihuo' a'yaa mu tijin:

—Típua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye' yee Dios pu uyo'ta'ítyaca', a'yaa pu tytitaaté'exaatye'ej yee: “¿Ji'nye siana'aj sij quee ja'antzaahuaj?” ⁶ Ajta típua'aj a'yan tyetyu'taxáj yee tyétyacaa mu ja'antyíhuoj, aj mu mij néijmi'i i tyeítýee taatyáto'sixi'ij tyetyéj jime', ji'nye néijmi'i mu tyámua' naa tyá'mua'reej ti Juan a'ín pué'eenye'ej síij ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ⁷ A'ij mu jin a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Catu jamua'reej a'táj ti uyo'ta'ítyaca' a'ijci i Juan ti'ij tyeítýee huá'íiraj.

⁸ Aj pu'ij i Jesús, a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'táj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

I maj tyí'muijhuacaa maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee
(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Ajta je'en Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa i tyeítýee a'yan tijin:

—A'táj pu úuvaj huahuástej, ti'quij séecan i tyeítýee huatanyéj mej mij a'áa tyojo'muárie'en i huastárij tzajta', aj pu'ij jó'raa a'íjna i a'táj, imuáj pu je'ej huárupij. ¹⁰ Ti'ij a'ájna atyojo're'nyej mati'ij pua'aj jaju'racaa i úuvaj, séej pu ujo'ta'ítyaca' hua' jimi i ti huo'tanyéjtye mej mij jaatátuiire'en je'cácaa i ti huáciiriaca'. Majta a'íimaj i tyeítýee, a'íi mu jaatyáavaxij a'ijci i ti ujo'ta'ítyi'huaca', majta quee tyi'táj jaatá', a'yaa mu'uj tyaata'ítyaca'.

¹¹ Ajtáhua'aj pu séej huata'ítyaca' ti jimi tyí'huíire', majta a'íimaj i ti huo'tanyéj i chuéj, a'íi mu jajtyá'xij, majta je'en jaatyáavaxij, camu tyi'táj jaatá', a'yaa mu'uj tyaata'ítyaca'. ¹² Ti'quij ajtáhua'aj séej huata'ítyaca', majta a'íimaj i ti huo'tanyéj i chuéj, a'íi mu tyaapuéj, majta jaaré'ityaca'.

¹³ 'Ti'quij a'yan tyu'muá'aj a'íjna i a'táj chuéj ti tyu'nyéj tijin: “¿Ji'quij náarinyij? Nyiyóoj nu huata'ítyij i nyaj huápuí'ij jaxie've', a'ij mu xaa ántzaahuatye'sij.” ¹⁴ Majta a'íimaj, mati'ij jaaséej, aj mu mij tyu'tóo'ixaa, a'yaa mu tyaaxá'pui'intarej tijin: “A'íi pu a'ín pué'een i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, tyiche' jaajé'caj ti'ij ityájma táaci'tyij.” ¹⁵ Aj mu mij ji'rájtoo, mati'ij mij jaajé'caj.

¿Ji'nye sij mua'aj tyí'mua'tzej, ji'quij huá'uurej a'íijma, a'íjna i ti ja'a'rij i chuéj úuvaj ti japuan huasti'? ¹⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'íi pu a'áa jo're'nyesij, ti'quij huá'cui'nyij a'íijma i ti huo'tanyéj, ajta je'en séecan huatanyéjtye'sij mej mij a'áa tyojo'muárie'en.

Mati'ij a'yan tyáanamujri' i tyeítýee, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Che' quee a'náj a'yan tyí'rijcaj.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús huo'séerajraa, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Típua'aj quee a'yan tyi'ja'yájnatan je'ej nyaj tyajamuaaté'exaa, ¿ji'nye na'quij a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze? A'yan tijin:

A'íjna i tyetyéj i maj majca'huaj júurie'j a'íimaj i maj chi'ij ta'huacaa, a'yaa pu atyojo're'nyej ti a'ín pue'éenye'ej ta'raj i ti jéetze' juxie've' jo'maj yá'ajtaahuaca' i chi'ij.

¹⁸ A'táj tina'aj ti a'ijci japua eetávetyij i tyetyéj, a'íi pu huatyána'xij néijmi'que' i jujitzé. Na'ríij típua'aj séej japua rájvetyij a'íjna i tyetyéj, a'íi pu jaatyátzaanaxi'ij.

A'ijci jime' i maj huá'ijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa
(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

¹⁹ Majta a'íimaj i maj tyihua'mua'tyajca'aj i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', majta a'íimaj i maj tyí'ijtaca'aj u tyeyúuj tzajta', jéehua mu tyu'muá'aj je'ej maj ye'ej huárinij mej mij jaatyéevi', ji'nye a'yaa mu

tyá'mua'reeriaca'aj ti a'íjma putyí'xajtaca'aj a'íjci jime' i nyúucarij ti jaataxájtaca', camu majta ahuóoca'an, jì'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítyee.

²⁰ Jéehua mu ja'eeva'ca'aj, aj mu mij séecan huata'ítyaca' i maj a'yan tyúusejrataca'aj tijin tzáahuatyí'ra'aj mu jin tyí'xaj, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyaata'íhuo' tyi'tíj jime' tí'ij a'íjci jin eerá'itzen mej mij tyu'tátuire'en a'íjci jimi i tajtúhuan.

²¹ Majta a'íimaj i maj ja'eeva'ca'aj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maeestro ityáj tu jamua'reej paj tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, pajta tyihuá'mua'tyej je'ej ti tyi'tyéevijtij. A'yaa paj cha'taj huá'uurej i tyeítyee, muáaj paj tzáahuatyí'ra'aj jin tyihuá'mua'tyej je'ej ti tyá'xie've' i Dios.

²² ¿Nyiquij xá'puí' tyaj tyu'nájchij a'íjci jimi i tajtúhuan i ti tyí'ta'ijtye', ca' quee?

²³ Ajta i Jesús tí'ij jáamua'reeri' maj quee tzáahuatyí'ra'aj jin tyé'íhuo'raca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

²⁴ —Séej sianaataséjratye' i túmii. ¿A'tanyíj nyéerima'ra' puíríci' i ti acájvee? ¿A'tanyíj a'yan ántyapuaj tí'ij tyé'yu'si'?

²⁵ Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'íi pu pué'een i tajtúhuan.

Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj jaatá'an a'íjci i tajtúhuan, tyi'tíj ti aaria'ra' pué'een, siata'aj siajta jaatá'an i Dios tyi'tíj ti aaria'ra' pué'een.

²⁶ Majta a'íimaj camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj ye'ej huárinyij maj jaamué'tin a'íjci jime' je'ej ti tyihuo'té'exaaj hua' tzajta' i tyeítyee. Jì'nye je'ej mu tyo'taséj a'íjci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', aj mu mij quee che' je'ej tyityaatanyúj.

A'íjci jime' maj huatájuuritaj i tyeítyee hua' tzajta' i mui'chítyee

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ A'tzúj a'tyéevi'ij, séecan mu aje'ré'nyej, a'íimaj mu puíríci' i saduceos, a'yaa mu tyí'xaj a'íimaj yee camu che' huatájuuritaj i maj meríj huácuij, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

²⁸ —Maeestro, a'yaa pu tyo'yú'xaca' a'íjna i Moisés ti a'yan tye'mej ityájma jimi, tipua'aj a'tíj ti nyeíchej, tipua'aj quee eexúj tyiyóomua'caj tí'ij huamuí', juxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tij a'íjci i ti jatyévi'tinya'aj i ti huamuí' tí'ij a'íjci jitze ma'can tyiyóomua'aj já'ra'nyij.

²⁹ 'A'yaa pu tyu'ríj ityájma jimi, aráahua'puaj mu ará'axcaa i tyétyacaa i maj ju'ihuaamua'ca'aj, tí'quij i tí'vásti', a'íi pu huatyényeíchaca', ajta je'en huamuí', capu eexúj tyiyóocaj, a'yaa pu cha'taj na'aj tyáaru' i séej i tí'je'tyáa'sej. ³⁰ Ajta i síij i tí'je'tyáa'sej, a'íi pu ja'ancuré'vi'tij a'íjci i íitaj tí'jatyévi'tinya'aj a'íjna ihuáaria'ra', mu'ríj mij huéecaj i maj huácuij. ³¹ Ajtáhua'aj síij tí'je'tyáa'sej, a'íi pu ajta ja'ancuré'vi'tij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihuó'ruuj néijmi'caa i maj aráahua'puaj, maj quee jitzán tyiyóomua'aj muá'raa, néijmi'i mu huácuij. ³² Ajta je'en a'íjna i íiti' huamuí'.

³³ 'Arí mati'ij huatájuuritaj i mui'chítyee, ¿a'tanyíj cína'ra'an pue'éenye'ej ja'mej? Jì'nye néijmi'i mu jatyévi'tinya'aj.

³⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íimaj i tyeítyee ijíj mu nyejnyeí'chacaa, majta huíichej. ³⁵ Majta a'íimaj i tí'a'yan tyihuá'ci'puaj maj huatájuurej hua'tzajta' i mui'chítyee, ajta tí'ij a'ájna tya'rá'astij a'ájna xicáara' jitze tí'Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj, camu che' nyejnyeí'chen, camu majta huíichan. ³⁶ Camu majta

che' cui'nyij, ji'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un mati'ij a'ímaj i maj tajapuá tyí'huiire'. A'íi mu yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'ju'un i Dios, ji'nye mu'ríj huatájuuriaca'. ³⁷ Ajta a'íjna i Moisés, a'íi pu taaté'exaa a'íjci jime' ti'ij jo'yú'xaca' je'ej ti a'náj síij tyu'tyájttaa i tu'píj ti viváajma'aj tatyé'tye'. A'íj pu jin, Moisés a'yan jaatamua'aj i tavástara' tíjin: “I hua' Dios a'íjma i Abraham, ajta a'íjci i Isaac, ajta a'íjci i Jacob.” ³⁸ Ajta i Dios, capu hua' Dios pué'een a'ímaj i muí'chítyee, a'íjma pu Dios i maj júurij, ji'nye a'íjna jimi néijmi'i mu júurij.

³⁹ Majta séecan i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'yaa mu tyityaatanyúj tíjin:

—Maeestro, xá'puí' paj tyu'taxájtaca'.

⁴⁰ Ti'ij na'aj a'ájna, capu che' a'tíj óoca'nyajca'aj ti tyi'tíj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj jayóoj i Ciríistu'?

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Ajta Jesús a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj i tyeítyee a'íjci jime' i Ciríistu' yee David pu jitze eeráma'can? ⁴² Ajta a'íjna i David, a'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjci jime' ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan ántyapua'jíjin Chuícarij, a'yan jíjin:

Dios pu a'yan tyaaté'exaa i Nyavástara' ti jime' yee:

“Acáyixi' ipuárij japua, iiye'ej nyamuáca'ta,

⁴³ nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íire'.”

⁴⁴ Ajta i David, a'íi pu a'yan jaatamua'aj a'íjci i Dios ti ja'antýíhuoj jíjin nyavástara', tipua'aj a'yan tyl'ja'yájna, ¿ji'nye tyí'rij ti i Ciríistu' a'ín pué'eenye' i David ti jitze eeráma'can?

Tí'ij Jesús hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i juéesij

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa' a'íjma i maj jamuán huacíj, majta tyeítyee tyi'namuáaracaj, ⁴⁶ a'yan jíjin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, a'íjma jimi i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', ji'nye hua'ránajchi maj catí'tíjma'can metyi'cháatima'aj mamuaací'ca'an, ajta hua'ránajchi maj i tyeítyee tzáahuatyi'ra'aj jin huo'tatyójtye'en jo'maj huaja'antýinájchij. Majta a'yan tyá'xie've' maj huara'sej i ipuárij japua ti jéetze' juxie've' u tyeyúuj tzajta', ajta hua'ránajchi maj huara'sej véjri' jimi i ti tyihua'cue'tyej mati'ij tyí'ye'estyaj. ⁴⁷ A'íi mu majta tyihua'ari'raaa i hua' chi'ij a'íjma i úucaaa i maj antyúujimua'astariaca'. A'yaa mu huarín mati'ijta mij tyeyúuj tzajta' jo'tyárutyij. Mati'ijta mij ja'tyéevi'ij tyényuusime'ej muá'ju'un mej mij séecan tyeítyee huo'séj. Majta a'ímaj i maj a'yan ricíj, jéehua mu huápuí'ij jajpuéetzij muá'ju'un.

21

Tí'ij íiti' ti antyúusiijtariaca' túmii huatámu'vejritaca'

(Mr. 12:41-44)

¹ Aj pu'ij Jesús a'íjma huaséj i chíjtyaanyi'ij maj i túmii ú'siirria'ca'aj, tí'ij tyeyúuj tzajta' tyu'tyáhuire'en, ² a'íi pu ajta íitaj huaséj tíquee je'ej tyéejviicue', ajta a'íjna i íiti' hua'puácaa pu ucáahua'xij i túmii tíquee jéehua tyá'najchij. ³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' jíjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'mújna mu íiti', jéetze' pu ju'cáahua'xij mequee néijmi'i i séecan. ⁴ A'ímaj i séecan,

néijmi'i mu ju'cáahua'xij a'íjci i ti avá'itzee i maj jéehua tyi'ijcha'íj, ajta a'mújna tiquee je'ej tyéejviicue', néijmi'i pu ucáahua'xij a'íjci i ti jin huatyohuíre'nyijche'.

Jesús pu jaataxájtaca' ti huatyú'uunyi'huaj i tyeyúuj

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Majta séecan a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti naa huasé'rihua'aj i tyeyúuj, ajta i tyetyéj ti cure'tyij néijmi'que', ajta i mu'vejrij i maj tyo'huariá'viihuaa ti naa tyié'en.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

⁶ —Néijmi'i tí'ij na'aj siaj tyí'sej, aj pu atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' maj jitzán néijmi'i huatyú'uunaj, capu che' séeria'aj ja'mej jáxu'uj jitze i tyetyéj ti jujapuá tyiquéetime.

Je'ej ti tyí'rinyij tí'ij néijmi'i tye'entyipué'risime'en

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ Mati'ij mij a'yan tyaata'ihuo'ri' tijin:

—Maestro, ¿a'najnyí a'yan tyí'rinyij? ¿Tyi'tanyí jin tyáamua'reeren ti arí tímua' a'yan atyojo're'nyesij?

⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj mej mij quee jamuáacuanamuj, mue'tíj mu uvé'nyesij nyenyúucaritze', a'yaa mu tyajamuaaté'exaatye'sij yee: “Nyáaj nu a'ín pué'een i Ciríistu'.” Majta a'yan tijin: “Pu'rij atyojo're'nyesij.” Caxu hua' jamuán jo'cí'ca'an. ⁹ Siatí'ij a'yan tyu'namuaj tijin: “Mu-atóonyo'si'tye'ej aja'hua' séecan jamuán i tyeítjee, majta séecan meríj huatyóohuij maj junyo'si'tye'”, caxu tyí'tziinye'ej, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéeej a'yan tyú'rinyij, ajta capu eexúj néijmi'i tye'entyipué'rij.

¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Séecan mu tyeítjee huatóonyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj japua huacháatimee, a'íj mu majta séecan jamuán huatóonyo'si'tye'ej.

¹¹ Pua'maquéj pu huápu'ij huatóoca'tzij i cháanacaj, ajta huatúuri'huaj ja'mej, ajta jéehua tyu'cuí'nyi'ra'aj ja'mej, ajta jútye' tyi'tíj pu huataséjre ti tziinyi're', ajta tyi'tíj ti huápu'ij juxie've'.

¹² 'Ajta tí'ij quee xu a'yan tyí'rijcaj, a'íj mu anaquéeej já'muavivi'ran, majta je'ej pua'aj já'mua'uuren. A'úu mu jamojo'tyátoosij u tyeyúuj tzajta' na'ríj jo'maj tyityaja'naamuacaa, majamuá'vi'tin a'íjma jimi i tajtúhuaanyij, majta a'íjma jimi i maj rey jin antyúumua'reej, a'yaa mu já'mua'uurej a'íjci jime' siaj nyéetzij na'rá'astej. ¹³ Aj pu'ij i'ríitaj ja'mej siaj nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en. ¹⁴ Siajta mua'aj caxu a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'ej siaj tyu'taxáj siaj sij jujapuá huatányuunyij, ¹⁵ jí'nye nyáaj nu jamuaatá'sij je'ej siaj tyu'taxáj, siata'aj sij jaayí'tihua'an, siaj jin hua'antyimue'tin a'íjma. Camu je'ej tye'ejtyóova'aj muá'ju'un, camu majta hue'tzij jin já'muamue'tin. ¹⁶ Majta a'íjma i já'muahuasimua', majta i ja'mua ihuáamua', majta a'íjma i ja'muanyoosimua', majta ja'mua amíincustyamua', a'íj mu avíitzij jin tyu'tátuiire'sij mua'ajmaj. Majta je'cácaaa já'muacui'nyij. ¹⁷ Néijmi'i mu i tyeítjee jamuájcha'íria'aj muá'ju'un a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye'. ¹⁸ Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj, jí'nye i Dios pu ja'muacha'íj ja'mej. ¹⁹ Siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta' siaj sij tyo'táviicue', aj xu sij júurij huatyá'itzeere'ej i Dios jimi.

²⁰ 'Siatí'ij huo'séj i xantáaru'uj maj eetyaváatime a Jerusalén, a'yaa xu tyá'mua'reeriaj tijin pu'rij tin huatyú'uunyi'huaj i Jerusalén. ²¹ Majta

í maj Judea jo'tyú'uu, miche' jiye'tzín jó'ciinyej í jírj tzejta'. Majta í maj Jerusalén jo'tyú'uu, miche' iiráciinyej apua'quéj í chájta'naj jitze. Majta í maj itzitáj jo'tyú'uu, miche' quee ujo'tyáru'piche'en í chájta'naj jitze. ²² A'ájna xicáara' jitze, jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un, jì'nye aj pu néijmi'í tya'róo'astej je'ej tí tyé'yu'si' í yu'xarij jitze. ²³ Jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze a'íimaj í úucaá í maj ootajucájmeé, majta a'íimaj í maj móoj huá'tzi'tyej í juyójmua', jéehua mu huápuí'ij jajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj í maj Israel huacháatimeé, jì'nye puéjtzij pu huo'tá'sij í Dios. ²⁴ Séecan mu í tyeítyee cui'nyij í chúun jime', majta séecan á'vi'tin í séej chuéj japua tí a'yan séejre' í cháanacaj japua. Majta í maj quee Israel já'ma'can, a'íi mu jaatyú'uunaj í Jerusalén 'asta na'aj quee aróo'astej a'ájna xicáara' maj jitzán jaataxájtaca'.

Je'ej tí ye'ej yetyi'cányesij a'íjna í tí ajta tyévíj jitze huanie'huaca' (Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵ 'Ajta jéehua pu tyu'taséjre'ej í jútye' í xicáj jitze, ajta í máxcirie' jitze, ajta xú'ra'vej tzejta'. Ajta íyan í cháanacaj japua, a'íi mu í tyeítyee tyí'tziinye'ej muá'ju'un jì'nye capu je'ej hua'mitéerastya'aj ja'mej, a'íjci jime' í tí jéehua tyuutá'hua'aj ja'mej í jájritze' tí'ij huápuí'ij pu tí ráanaj ja'mej. ²⁶ Jéehua mu í tyeítyee jó'pua'rij a'íjci jime' mej tyu'tátziinye'ej, mati'ij jéehua tyú'mua'tyij je'ej tí tyi'táj ja'uurej a'íjci í cháanacaj, jì'nye tyi'táj tina'aj tí jútye' tyejé'sejre', a'íi pu ajta tyu'tóoca'tzij. ²⁷ A'ájna xicáara' jitze, a'íi mu jaséjran a'íjci í tí ajta tyévíj jitze huanie'huaca', tí aje'cáama'aj ja'mej jéetirij tzejta', huápuí'ij pu naa huasé'rihua'aj ja'mej, mej mij tyámua' naa tyo'taséj í tyeítyee, jumuárie'rij pu jin yava'cányesij. ²⁸ Tí'ij huatyóochenyij tí a'yan tyí'rinyij, tyámua' xu huóo'uurej. Siata'aj atanyéjnye'rij, jì'nye pu'rij véjri' a'ájna xicáara' Dios tí jitzán jamui'rátosij.

²⁹ Ajta séej nyúucarij huo'té'exaa a'yan tíjin:

—Cási', xaaséj a'íjci í xápua', na'ríj séecan í ciyéj tí tyí'sejre'. ³⁰ Tí'ij antyinyáxí'in í xámue'ra', mua'aj xu jaséjran, siajta jamua'reeren tí arí véjri' putyí'ricij í víita'rij tzejta'. ³¹ A'yaa pu cha'tána'aj tyí'een, siati'ij tyí'sejra je'ej nyaj tyajamuaaté'exaa, siata'aj a'yan tyáamua'reej tí arí tímua' a'ájna putyajá'ricij tí Dios tyu'ta'íjtaj.

³² 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', néijmi'í pu a'yan tyí'rinyij je'ej nyaj tyajamuá'ixaa, meentyij mequee xu huácuij íjij maj huátyeityee. ³³ A'íjna í tajapúa' tí séejre' a'íi pu á'pua'ren, ajta í cháanacaj pu ajta á'pua'ren, ajta í nyenyúucaá, capu a'náj antyipua'rij.

³⁴ 'Tyámua' xu'uj mua'aj, caxu je'ej pua'aj ju'uuriaj í jutzájta', a'íjci jime' siaj jui'ive', caxu siajta a'íj jitze tyí'mua'ajcaj í tí yan tyí'sejre' í cháanacaj japua. Tí'ij quee a'ájna xicáara' jitze, ja'mua japua rájvetyij siati'ij pua'aj quee jacho've'. ³⁵ Jì'nye a'íi pu hua' japua rávesij néijmi'caa japua í maj a'yan huacháatimeé í cháanacaj japua. ³⁶ A'náj tina'aj xu atanyéjnye'rij, siata'aj a'yan tyá'huaviiraj í Dios tí'ij jamuáahúire'en, tí'ij quee tyi'táj je'ej já'mua'uurej je'ej tí tyi'táj rinyij, siajta a'yan tyá'huocaj siaj sij nye jimi huatyá'itzeere'en, í nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca'.

³⁷ A'náj tina'aj tújca'rij tzejta', a'íi pu tyihúa'mua'tyahua'aj í tyeyúuj tzejta'. Ajta tí'ijta huaré'chumua'rej, a'áa pu jó'yi'caaj í jírj jitze tí a'yan tyaja'rájtyapua'j tíjin Aseitúunajrimi, a'áa pu ja'táxai'irihua'aj. ³⁸ Majta néijmi'í mu í tyeítyee íiya' ajo're'nyinyiica'aj jo'tij í tyeyúuj jo'tyéjveé mej mij jáanamua'j í Jesús.

22

*Mati'ij jaaxá'pui'intarej maj avüitzij jin jaatyéevi' i Jesús
(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)*

¹ Pu'ríj a'ájna véjri' putyí'rijcaj mati'ij pua'aj a'íjci jin tyí'ye'estyaa i maj páan cua'caa i maj quee levaduuraaj jana'ajchityaa. A'yaa mu majta jatamuá'muaj tíjin: Tí'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca' a'ájna a Egipto. ² Majta a'íimaj i maj tyí'ijta tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', jéehua mu tyí'mua'ajcaa je'ej maj ye'ej tyeejé'caj i Jesús, majta quee je'ej tyéjtyoova'aj, ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeétyee.

³ Tí'quij i tyiyáaru' utyájrurij a'íjci i Judas tzajta', i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Iscariote, a'íi pu ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ⁴ Tí'quij i Judas a'íjma jimi ajo're'nyej i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta i maj tyihuá'ijtye' a'íjma i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', aj pu'ij huo'té'exaa je'ej ti ye'ej huárinyij tí'ij avüitzij jin huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús. ⁵ Majta a'íimaj mu huatóotyamua'vej, mati'ij mij tya'tóoratziiri' maj túmii jaatá'. ⁶ A'íi pu ja'ancuriáa' i huá'nyuucaa. Aj pu'ij huatyóochej ti jáahuonyij a'náj ti i'ríj ti huo'tátuiire'en i Jesús maj quee jaséeracaj i tyeétyee.

*Tí'ij tavástará' hua' jamuán tyu'cuaj a'íjma i maj jamuán huac'íj
(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)*

⁷ Tí'ij ij a'ájna atyojo're'nyej i xicáara' maj jitzán jacua'caa i páan maj quee levaduuraaj jana'ajchityaa. A'ájna xicáara' jitze, a'íj mu majta mu'vejritacaa i cánya'aj i maj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'. ⁸ Aj pu'ij Jesús huo'tacho'vej a'íjci i Pedro ajta i Juan, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Siata'aj ujó'ju' siaj sij tyámua' tyojó'uurej tyej tyij jáacua'nyij a'íjci i tyaj jin jo'támua'reej tí'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'.

⁹ Ajta a'íimaj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Jo'nyij jitze a'yan petiyá'xie've' tyej tyij tyámua' tyojó'uurej?

¹⁰ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Siati'ij chájta' jo'tyájrutyey, tyáataj xu séjran ti xá'rij huátisij, jájtyij ti uhuájmuua, siata'aj jamuán ujó'ju', siajta jamuán ujo'tyájrutyey u chí'táj jo'tij a'íin ja'rá'ixaj. ¹¹ Siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en a'íjci i ti aja'chej yee: “A'yaa pu tyí'xaj i maeestro yee: ¿Jo'nyij jáai'rij ti tyú'cua'nyij i ti jin jo'támua'reej tí'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'? A'íi pu tyí'cua'nyij a'íjma jamuán i ti hua'antyíhuoj.”

¹² A'íi pu jamuaataséjratye'sij ánimuaj i chí'ij ti ve'éj ti uhuaré'yohuaj, siata'aj a'úun tyámua' tyojó'uurej.

¹³ Aj mu mij jo'c'íj, mati'ij a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyá'raa je'ej ti tyihuo'té'exaaaj i Jesús, aj mu mij tyámua' tyú'ruuj i maj jin jo'támua'reej je'ej ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'.

¹⁴ Tí'ij atyojo're'nyej a'tzáaj maj pua'aj tyí'cua'nyij, néijmi'i mu huatyára'saca' véjri' i méesaj jitze, a'íjna i Jesús, majta a'íimaj i maj jamuán huac'íj. ¹⁵ Tí'ij ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Jéehua nu huápuí'ij a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj ja'mua jamuán tyú'cua'nyij, ijíj nyaj quee xu jajpuéjtzij, tyej tyij néijmi'i jo'támua'reej a'íjci jime' i ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj

muaanánie'huaca'. ¹⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', canu che' a'náj jacua'nyij i páan 'asta quee néijmi'i tya'róo'astej a'ájna xicáara' ti'ij Dios jitzán néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

¹⁷ Aj pu'ij jajriáj i váasuj, ti'quij tyámua' tyaatá' i Dios, aj pu'ij huo'tajájnyi, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Ya'cuíj, siata'aj néijmi'i jaaré'ye'en, ¹⁸ ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee che' a'náj ju'quéi'sij já'ria'ra' i úuvaj, 'asta na'aj quee yan huataséjre'en a'náj ti Dios tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

¹⁹ Ajta je'en i páan tyi'íj, ti'ij ij ajta tyámua' tyaatá' i Dios. Aj pu'ij ja'antyítaaraca' i páan, ajta je'en huo'ta'í'pu'uj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa pu huatóomua'aj i páan, a'íi pu a'íin pué'een i nye tyévira' i nyaj jin ja'mua japua huatanyúj. A'yaa xu huárinyij sij sij jo'támua'reej je'ej nyaj huaríj.

²⁰ Mati'ij tyu'cuá'aj, a'yaa pu cha'taj na'aj huaríj, a'íi pu jajriáj i váasuj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íjna i váasuj tzajta' ti uhuájmuua, a'yaa pu huatóomua'aj i nyúucarij ti jime' Dios jájcuaj jin tya'tóoratziiri' ti ja'mua japua huatányuusij. A'íi pu a'íin pué'een i nyaxúure' nyaj je'ráxire'sij ja'mua jitze ma'can.

²¹ 'Ajta i a'tíj ti avíitzij jin tyu'tátuiire'sij nyéetzij, a'íi pu ajta yéesejre' nyaj jamuán iye'ej méesaj jitze. ²² A'yaa pu tyí'nya'uurej nyéetzij, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', je'ej ti tyu'xá'pu'íntariaca'. Ajta huatóoxaamujritye'ej a'íjna i ti nyéetzij tyu'tátuiire'ej avíitzij jime'.

²³ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'íi mu huatyóohuij maj huóo'ihuo' a'íjci jime' a'tíj ti a'íin pué'een i ti tyu'tátuiire'sij.

A'tanyíj a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've'

²⁴ Mati'ij mij huatyóohuij maj tyi'huóo'ihuo' a'íjci jime' a'tíj ti jéetze' juxie've'. ²⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íimaj i maj rey jin tyityatatyíj hua' tzajta' i maj quee Israel já'ma'can, a'íi mu ca'nyéjrij jin tyihuá'íjtye'. Ajta a'íimaj i maj tyihuá'íjtye' i tyeítýee, a'yaa mu tyúuxaj yee ityáj tu tyámua' tyaja'muacha'ij. ²⁶ Siajta mua'aj, caxu a'yan eenye' mati'ij a'íimaj, sulu a'yaa xu éenye'ej xá'ra'nyij, a'íjna i a'tíj ti jéetze' juxie've' ja'mua jimi, che' a'yan éenye'ej já'ra'nyij ti'ij i ti quee tyi'tíj jin juxie've', ajta a'íjna i ti tyí'ijta, che' a'yan éenye'ej já'ra'nyij ti'ij a'íjna i ti huá'huiire' néijmi'caa. ²⁷ Cási', ¿a'tanyíj jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee? ¿Nyi a'íjna i ti huatyájcaj jo'tij méesaj jo'tyéjvee, ca' a'íjna i ti tyá'cue'tyej? ¿Nyiquee a'íjna i ti tyí'cua' huatyequéej jo'tij i méesaj jo'tyéjvee? Ajta nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee, nyajta nyáaj yanuj huatyéjve ja'mua jimi, ti'ij a'íjna i ti tyihuá'cue'tyee.

²⁸ 'Siajta mua'aj xu a'íin pué'een i sij a'náj tina'aj nyajamuan ya huatyu'uj nyati'ijta jajpuéjtzij. ²⁹ Nyáaj nu jamuaatá', sij sij tyu'ta'íjtaj, ji'nye a'íjna i nyavástara' pu'ríj naatá' i nyaj jin tyu'ta'íjtaj. ³⁰ A'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua, mua'aj xu ajtyára'sij i méesaj jitze sij sij tyú'cua'nyij siajta huaye'en nyaj jamuán. Siajta je'en huatyára'sij i ipuárij japua ti jéetze' juxie've', sij sij huo'xíjtye'en a'íjma i tyeítýee i maj majta Israel jitze eerányej, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin: "Huéeicaj paj pua'máj naatyáhue'taj"

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin:

—Simón, Simón, a'íjna i tyiyáaru', a'íi pu jaatáhuoj ti Dios jaatá'an ti'ij tyu'tatyése'en ti jamuaamué'tin siaj sij manúurieenyij. ³² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyaatáhuo muéetzij jime' i Dios jimi pej pij quee eeriá'itzen a'íjci jime' i paj na'ra'astijre, ajta pati'ij táhua'aj na'rá'astijre'en, a'yaa paj huárinyij, pata'aj ca'nyíjra'aj huo'tá'an a'ihuáamua'.

³³ Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', nu'rij a'yan tyo'tyényaca'an nyaj ajamuán eetyánami'huaj na'ríj nyaj ajamuán huámui'nyij.

³⁴ Ajta i Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Pedro, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye', ti'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéeicaj paj naatyáhue'taj a'yan tijin capáj nyamua'tyej.

Pu'rij tya'rá'ixaj ti'ij jajpuéetzij ja'mej a'íjna i Jesús

³⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi tyi'tíj jamo'tyá'itziij nyati'ij jamuaata'ityaca' siaj jo'cixi'in, siaj quee áto'rij jo'píj, siajta quee tyi'tíj joa'áj siaj túmii tzajta' ucá'an, siati'ij quee che' séecan i juca'quéj jo'i'ipuca'aj?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Capu tyi'tíj to'tyá'itzi.

³⁶ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Ajta ijíj, tipua'aj a'tíj tyi' áto'rij, che' ja'antypíj, na'ríj i túmii ti tzajta' ucá'an. Tipua'aj a'tíj quee séej tyícha'íj i chúun, che' jáatoonij i jumáancaj ajta je'en séej huánanan i chúun a'íjci jime' túmii. ³⁷ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'yaa mu jaatamua'aj tijin a'íi pu a'íin pué'een síj ti je'ej pua'aj tyi'tyevij." A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti juxie've' ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' nyéetzij jime'.

³⁸ Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Cási' tavástara', hua'puaj pu yee tyí'sejre' i chúun.

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Che' a'yan eenye' caxu che' tyi'tíj xajtaj.

Ti'ij Jesús huatyéenyuj a'ájna a Getsemaní

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Aj pu'ij iirájraa i Jesús, ti'ij ij a'áa jo'mej jo'tíj já'asacaa i jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Aseitúunajrimi, majta a'íimaj i maj jamuán huacáj, a'íi mu majta jamuán ujó'ju'. ⁴⁰ Ti'ij a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj huatyényuunyij siaj sij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en.

⁴¹ Ti'quij a'áa huojoohuá'xij a'tzúj pu a' imuáj jo're'nyej a'chu ti imuáj aja'ráahu'itzi i tyetyéj tipua'aj a'tíj jin tyu'tató'oj, a'áa pu tyítunutaca', ti'quij huatyéenyuj i Dios jimi, ⁴² a'yan tijin:

—Nyavástara', a'yaa nu tyí'muahuavíj, tipua'aj mua'ránajchij paj naatá' nyej nyij quee a'yan tya'ajpuéetzij ná'ra'nyij, ajta che' quee a'yan atyojo're'nyinyiica'an je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', sulu che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej paj muáaj tyá'xie've'.

⁴³ Aj pu'ij síj jimí huataséjre i ti tajapúa tyí'huiire', ti'ij ca'nyíjra'aj jaatá'.

⁴⁴ Ajta i Jesús, jéehua pu tyí'mua'ajcaa, a'íj pu jin jéetze' huatyéenyuj,

jéehua pu cámu'yaca'aj i tiéexi'muarij, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij xúure'ej ti aja'rátzunyaa a chóota'.

⁴⁵ Ti'quij ájchej jo'tij ja'tyényuusima'aj, ti'ij ij ajo're'nyej jo'maj je'ej jé'eenye'ej a'íimaj i maj jamuán huacíj, mu'rij tyácu'tzisima'aj, ji'nye jéehua mu cua'naca'aj a'íjci jime' maj juxaamuijritye'. ⁴⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye siajta tyityetyacu'tzuj? Xá'ajhuiixi', siata'aj huatyényuunyij ti'ij quee tyi'tíj ja'mua japua rájvetyij i siaj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Óoche' pu tyi'xáatacaj i Jesús, mati'ij jéehua i tyeítjee aje're'nyej, ajta a'íjna i ti a'yan ántyapuaj tijin Judas, i ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi pu anaquéej huama'ca'aj, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' ti'ij ji'tyáapui'tzej a'íjci i Jesús. ⁴⁸ Ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Judas, ¿nyij a'íj jin peni'tyápui'tze'sij pej pij nyéetzij tyu'tátuire'en, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca'?

⁴⁹ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, mati'ij jaaséej je'ej ti tyi'tíj rijcaj, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', ¿nyi tyahuo'tanyó'si'tye'en a'íjci jime' i tyí'tachuun?

⁵⁰ Ajta síij ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íi pu tyaapuég a'íjci ti jahuiire' a'íjna i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', ja'ajtasíjchaca' i naxiéera', muáca'ta' ti pujmua'.

⁵¹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Caxu che' junyo'si'tye'ej.

Ti'ij ij ja'ajtamuariej a'íjci i naxiéera' jitze, ajta tyáahuaj. ⁵² Ajta je'en i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', ajta i maj tyihúa'ijtye' i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', ajta a'íjma i huásasij, néijmi'caa mati'ij mana'aj i maj jimí aje're'nyej a'yan tijin:

—¿Nyi náhua'rij nyapu'éen siaj sij mua'aj mujo'vá'ju'un chúun se-tyu'íi'sima'aj, siajta ciyéj? ⁵³ A'náj tina'aj nu a'úu jo'tyaváaj ná'yi'caaj u tyeyúuj tzajta' ja'mua jimi nyetyaja'muamuatyáaj. Siajta mua'aj, caxu a'náj naatyéevi', ijíj xu xaa a'yan rinyij, ji'nye a'íi pu ja'mua jitze ucájrupid a'íjna i ti tyí'ijta tíca'rij tzajta'.

Ti'ij i Pedro jaatyáhue'taca' a'íjci i Jesús
(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Mati'ij mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús, aj mu mij yo'ví'tij, a'áa mu yo're'nyijtyej jo'tij ja'chej a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej u tyeyúuj tzajta'. Ajta a'íjna i Pedro, a'tzúj pu imuáj jaavájasima'aj. ⁵⁵ Mati'ij mij óonie' a'ájna jé'ta' jo'tij ja'rájta'cuaj u tyeyúuj tzajta', aj mu mij atarásajra, ajta i Pedro, a'íi pu hua' jamuán uja'ajyíxij. ⁵⁶ Ti'ij ij síij i íiti' ti a'áa tyí'huiire' jaaséej ti a'áa ja'ajcatyíi jo'tij já'taa, ti'ij tyámua' tyeeséj aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'mújna mu tyáati', a'múu pu ajta jamuán jo'chá'canya'aj i Jesús.

⁵⁷ Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tyáhue'taca' tijin:

—Íiti', canu nyáaj jamua'tyej.

⁵⁸ A'tzúj a'tyéevi'caj, ajtáhua'aj síij jaaséej, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj paj pajta hua' jitze ajtyáma'can.

Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Canu xaa nyu'uj.

⁵⁹ Ti'ij séej ooraj tyoomá'caj, ajtáhua'aj pu síij a'yan tyé'jee tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna ti a'múu síij a'ín pué'een i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, ji'nye Galileea pu já'ma'can.

⁶⁰ Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj pej nye'ixaatye'.

Ti'ij ooj a'yan tyi'xáatacaj, aj pu'ij i tyacuáarie' huajíjhuaca'. ⁶¹ Ajta a'íjna i tavástara', a'íi pu ooré'nyeeriaca', ti'ij ij ja'ráasej a'íjci i Pedro, aj pu'ij jo'támua'reeri' je'ej ti tavástara' tyaaté'exaa yee: “Ti'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj a'yan tyinaatyáhue'taj tijin capáj nyamua'tyej.” ⁶² Ti'quij Pedro iirájraa apua'quéj, aj pu'ij tyuuyínyajraa huápu'i'ij, je'ej pu pua'aj tyo'tóomua'aj.

Matí'ij jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Majta a'íimaj i maj jacha'íica'aj, a'íi mu huatyóohuij maj jatyaáahuataj, majta jaatyáavaxij a'íjci i Jesús. ⁶⁴ Matí'ij mij jo'tají'ca'aj a jí'sáara' jitze, aj mu mij ca'nyéjrij jin jaata'íhuo'ri' tijin:

—Huataxáj a'tanyíj mui'tyéjvee.

⁶⁵ Majta jéehua je'ej pua'aj tyeejéj ma'xáahuataj.

Matí'ij ayo're'nyijtye i ju juéesijtyamua' jimi

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Ti'ij huatapuá'riaca', néijmi'i mu tyúusiij i huásij, majta i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', matí'ij mij yo'ví'tij hua' jimi i ju juéesij.

⁶⁷ A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Taaté'exaatye', ¿nyij muáaj a'ín papué'een i Dios ti a'áan yó'ojasij i ipuárij japua?

Ti'quij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Típua'aj a'yan nyetyájamuaaté'exaatye' yee: Nyáaj nu a'ín pué'een”, caxu ná'antzaahuatye'ej. ⁶⁸ Ajta típua'aj nyetyájamuaa'íhuo' caxu huatányuusij. ⁶⁹ Ajta ijíij ti yujo'que'tij ja'mej, nyáaj i nyaj nyajta tyévjij jitze huanie'huaca', muáca'ta' nu ja'ajcaquée na'mej i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

⁷⁰ Néijmi'i mu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'ín papué'een i yójra' i Dios?

Ajta i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyáaj nu a'ín pué'een je'ej siaj tyu'taxájtaca'.

⁷¹ Matí'ij mij a'yan tyu'tóo'ixaa tijin:

—¿Ji'nye tyajtáhua'aj tyá'xie've' tyej tyij tyi'tíj jitzán ujpuá'ritye'en? Ityáj tu tyeríj jáanamujri' je'ej ti a'múu tyu'taxájtaca'.

23

Matí'ij yo'jáj i Jesús a'íjci jimi i Piláato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Matí'ij mij néijmi'i ájhuiixij i maj a'áa ja'tyúusiij, matí'ij mij yo'ví'tij i Jesús a'íjci jimi i Piláato. ² Matí'ij mij huatyóohuij maj jitzán tyo'ojuá'ritye'en, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa tu tyéetyoj ti a'múu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítyee mej mij huatyényo'se'en i ti va'cán jin tyi'tyéjvee jimi. A'yaa pu tyi'xaj tijin capu a'yan tyúuxie've' mej mij tyá'najchitye'ej a'íjci i tajtúhuan i ti huá'jijve',

a'yaa pu ajta tyihua'ixaaty'e' ti a'múu a'íin pué'een i Dios ti a'áan yó'o'jrasij i ípuárij japua, ti jee ajta rey jime' tyi'tyéjvee.

³ Ti'quij Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi a'íin papué'een i paj Rey jime' tyi'tyéjvee a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can?

Ajta i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijn:

—Jee nyáaj nu a'íin pué'een i paj jaxaj.

⁴ Ti'quij Piláato a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta a'íjma i maj a'áa ajtyáxiiriaca' tijn:

—Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tj'j ti jin ootyá'itzee i nyaj jin jo'xíjtye'en.

⁵ Majta a'íimaj, ca'nyíin mu jin a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Jéehua pu je'ej pua'aj tyihua'mua'tyej i tyeítyee, a'áa pu a'yan tyojo'tyóochej a Galileea, ajta ijíij a'yaa pu ricij a'yájna Judea.

Mati'ij yo'jáj i Jesús a'íjci jimi i Herodes

⁶ Ajta i Piláato, ti'ij a'yan tyáanamujri', a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi a'mújna mu Jesús a'áa já'ma'can a Galileea?

⁷ Ti'ij Piláato a'yan tyáamua'reeri' ti i Jesús a'áa já'ma'can jo'tij i Herodes tyejé'ijtaj, aj pu'ij huo'ta'ij maj já'anvi'tij a'íjci jimi i Herodes, i rey ti jin tyi'tyéjvee, a'íi pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj a Jerusalén. ⁸ Ajta i Herodes, jéehua pu huatootyamua'vej ti'ij jaaséej a'íjci i Jesús, ji'nye pu'ríj á'tyeej ti jaséjramui'ca'aj, ajta jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyi'tj'j uuriajca'aj a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti Jesús tyi'tj'j jin a'yan huárinyij ti huápu'ij juxie've'. ⁹ Jéehua pu tye'íhuo'ri', ajta i Jesús capu huatanyúj. ¹⁰ Majta a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'áa mu véjri' jimí jo'tyú'uuca'aj, jéetze' mu ca'nyíin jin tyá'xajzi'raca'aj. ¹¹ Ajta i Herodes, majta a'íimaj i xantáaru'uj i ti tyihua'ijtye', a'íi mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj jáa'uurej, majta jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús. Mati'ij mij cáanarij ju'cáachejtye ti naa een, ti'ij tyihua'caanaa i maj jamuán tyí'ijta i Herodes, ajta je'en huo'ta'ij mej mij majtáhua'aj já'anvi'tij i Piláato jimi. ¹² A'ájna xicáara' jitze, a'íi mu ju' amíincustyamua'aj muá'raa a'íjna i Piláato, ajta a'íjna i Herodes, ti'ij quee xu a'yan tyí'rijcaj, móoche' mu tyúucha'íiria'ca'aj.

Mati'ij jaaxá'pu'íntarej maj jaajé'caj i Jesús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39—19:16)

¹³ Ajta i Piláato huo'tajé a'íjma i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta a'íjma i maj tyityatatyíj, ajta a'íjma i tyeítyee. ¹⁴ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Siatí'ij yajave're'nyijtye nye jimi, a'yaa xu jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj yee a'íi pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítyee mej mij jé'ta' huáciinyej, nu'ríj tye'íhuo'ri', mua'aj senyeséeracaj. Ajta quee je'ej ná'miteeraste' tyi'tj'j ti jin ootyá'itzee i siaj jin jitzán tyí'pua'ritye'. ¹⁵ Capu ajta je'ej já'miteeraste' a'íjci i Herodes, ji'nye a'íi pu ajtáhua'aj muyo'ta'ityaca' ityájma jimi. A'íj xu jin seríj jamua'reej ti'iquee a'yan tyi'tyéevijtij ti a'múu huámu'nyij, ji'nye capu tyi'tj'j jin ootyá'itzee. ¹⁶ Puéjtzij nu jaatá'sij a'mújcij, nyati'ijta nyij jaatátoosij. ¹⁷ A'yaa mu tye'yí'tihua'aj maj séej huatátoonyij i maj eetyánami' a'ájna mati'ij tyí'ye'estyahua'aj. ¹⁸ Majta a'íimaj i tyeítyee, néijmi'i mu a'yan tyityeetyejíhuajraa tijn:

—Miche' jaajé'caj a'mújcij mu Jesús, pajta i Barrabás huatátoonyij.

¹⁹ (A'íjna i Barrabás, a'íj pu jin eetyánami'huaca'aj, ji'nye ca'nyíjra'aj pu huo'ta' i tyeítyee Jerusalén maj já'chajca'aj mej mij huo'tanyó'si'tye'en i

Roma maj já'chajca'aj, a'íi pu ajta síij a'íin pué'een i ti tyí'tyacui'caria'aj.)
²⁰ Ajta i Piláato jaxie'va'ca'aj ti jaatátoonyij a'íjci i Jesús, a'íj pu jin ajtáhua'aj a'yan tyihuo'tajé ti'ij jáamua'reej je'ej maj tyá'xie'va'ca'aj i tyeítyee. ²¹ Majta a'íimaj i tyeítyee a'yaa tyityeetyejíihuajraa tijin:

—Pata'aj yó'tatan, pata'aj yó'tatan.

²² Huéecaj pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye een jime'? ¿Tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj? Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj ti jin ootyá'itzee ti'ij a'yan tye'tyévijtye'ej ti huámui'nyij a'mújna, a'íj nu jin a'yan nyana'aj rinyij, puéjtzij nu jaatá'sij, nyajta jaatátoosij.

²³ Majta a'íimaj i tyeítyee jéetze' mu ca'nyíin jin huatyejíihuajra, majtáhua'aj a'yan tyaata'íj ti jó'tatan. Aj mu mij tyu'mué'tij a'íjci jime' i maj jéehua huatyejíihuajra. ²⁴ Aj pu'ij i Piláato jaaxá'pui'intarej ti a'yan huárinij je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj i tyeítyee. ²⁵ Ti'quij jaatátoj a'íjci i maj jahuaviirica'aj i tyeítyee i ti a'íjci jin eetyánami'huaca'aj ti ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij huatyényo'se'en, ti ajta tyí'tyacui'caria'aj. Ajta i Piláato, a'íi pu tyu'tátuii i Jesús mej mij a'yan jáa'uurej je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj i tyeítyee.

Matí'ij yó'tatej a'íjci i Jesús

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Matí'ij mij yo'jáj i Jesús, a'áa mu yoojásasima'caj, matí'ij séej huatyéevi' ti a'yan ántyapuaj tijin Simón Cirene ti já'ma'can, a'áa pu ja'tanyéj a itzitáj, matí'ij mij ju'huatyéchuii i cúruuj ti'ij jáachuisime'en cújta' i Jesús.

²⁷ Jéehua mu tyeítyee huajú'ca'aj hua' cújta', mue'tíj mu majta i úuca huajú'ca'aj muxaamúuritya'aj, majta antyuyínyaj a'íjci jime'. ²⁸ Aj pu'ij Jesús ooré'nyeriaca', ti'ij ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj úuca, mu siaj Jerusalén já'ma'can, caxu nyéetzij jin juyiinyaj, sulu ja'mua jime' siahuóoyiinyixi', siajta a'íjma jime' i juyójmua', ²⁹ ji'nye aj pu atyojo're'nyesij a'ájna i xicáara' siaj jitzán a'yan tyu'taxájtaj yee: “Dios pu tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i maj quee a'náj tyiyóomua'aj muá'raa, majta a'íimaj i maj quee a'náj ti'ríij hua' jitze huataséjre, majta a'íjma i maj quee a'náj tyu'tzí'tyej.” ³⁰ A'ájna xicáara' jitze, a'yaa mu rinyij i tyeítyee, a'íi mu a'yan tyaaté'exaatye'sij i jiríj tijin: “Pata'aj tajapua' rájvetyij.” Majta a'yan cha'taj mana'aj tyaaté'exaatye'ej a'íjci i jiríj ti huaquéetimee tijin: “Pata'aj taatyá'avaaj.” ³¹ Tipua'aj a'yan nyetya'ajpuéjtzij nyáaj nyej quee tyi'tíj jin ootyá'itzee, ¿nyij mequee jéetze' jajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj tyi'tíj jin ootyá'itzee?

³² Majta hua'puáca huajájpuasima'aj i maj je'ej pua'aj tyí'uuriajca'aj mej mij huojotatan i Jesús jamuán. ³³ Matí'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Mui'chíj mu'taj, a'áa mu mij yó'tatej hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyí'uuriajca'aj. Séej mu óotatej muáca'ta' pujmua', majta i séej útata' pujmua' i Jesús. ³⁴ Ti'quij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyavástara' tyihuo'tú'uunyi'ri', ji'nye camu jamua'reej je'ej maj ricij.

Majta i xantáaru'uj huáhuajcaca' maj tyetyéj jin huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij i tyí'caanaria'ra' i Jesús. ³⁵ Majta a'íimaj i tyeítyee, a'áa mu jo'tyú'uu méesejraca'aj. Majta a'íimaj i maj tyihuá'ijtye', a'íi mu majta jaatyáxaahuataca', a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'múu pu séecan japua huatanyúj, che' ajta jujapua' huatányuunyij, tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan ti a'múu a'íin pué'een i Dios ti ja'antyíhuoj i ti ajta a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua.

³⁶ Majta a'íimaj i xantáaru'uj mu ajtyáxiiriaca', majta jaatyáxaahuataca', a'íj mu majta jaatanyétzij ti ju'cáaye'en i nahuáj ta'antzíjvi. ³⁷ A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj Rey jime' petyi'tyávaacaj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, pata'aj ajapua huatányuunyij.

³⁸ Majta táabla óotatej jo'tij jo'oimu'uj i Jesús, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj a'íjci jitze i táabla tijin: “A'íi pu a'íin pué'een i hua' Rey a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.”

³⁹ Ajta síj i ti je'ej pua'aj tyeyi'tihua'aj i ti ajta óotateehuaca', a'íi pu je'ej pua'aj tyé'jeevaca'aj a'íjci i Jesús, a'yan tijin:

—¿Nyi pequee a'íin pué'een i ti Dios a'áan mojo'oirasij i ipuárij japua? Pata'aj ajapua huatányuunyij, pajta ityájma japua.

⁴⁰ Ajta i síj ti je'ej pua'aj tyeyi'tihua'aj, ti ajta óotateehuaca', a'íi pu jajtyá'xij a'yan tijin:

—¿Nyi pequee já'tyese' i Dios? Cási', a'yaa paj cha'taj pana'aj tya'ajpuéjtzij ti'ij a'mújna. ⁴¹ A'yaa pu tyi'tyéevijtij tyaj a'yan tya'ajpuéjtzij, a'íjci jime' je'ej tyaj tyi'táj huáruuj, ji'nye pu'ríj a'yan tyitaaci'ij, ajta a'mújna, capu tyi'táj jin ootyá'itzee.

⁴² Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Jesús, pata'aj no'támua'reej a'ájna xicáara' paj jitzán huatye'chesij i paj tyu'ta'íjtaj.

⁴³ Ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', ijíj paj a'áa jo'tyaváaj puá'mej nyaj jamuán jo'tij Dios tyámua' tyimuojotyátoosij.

Ti'ij huamuí' a'íjna i Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Ti'ij arí a'tzáaj tacuariixpuaj putyi'rijcáj, aj pu'ij néijmi'que' huariá'tica'riaca' i chuéj japua, huéicaj ooraj pu a'chu á'tyeej ti huatíca'.

⁴⁵ A'íjna i xicáj oomuí', ajta a'íjna i cíxurij ti a'úun jo'tahuíjca'aj u tyeyúuj tzajta', a'íi pu jé'ta' acásujtza'an. ⁴⁶ Ca'nyiin pu jin huajíjhuaca' a'íjna i Jesús. A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Mu paj nyavástara', muéetzij nu muaatátuire'sij i nyaxiéjnyu'caa.

Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij huamuí'.

⁴⁷ Ajta a'íjna xantáaru'uj ti tyí'ijtye' anxityej maj ará'asej, ti'ij jaaséj je'ej ti huaríj, aj pu'ij tyámua' tyaatá' i Dios, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'íi pu tyámua' tyí'tyevistaca'aj.

⁴⁸ Majta a'íimaj i tyeítyee i maj ajtyáxiiriaca', mati'ij tyu'séj je'ej ti tyi'táj huaríj, aj mu mij jo'cíxij, ji'nye muatóoxaamujrityej majta je'ej pua'aj tyityo'tóomuajtyaca'. ⁴⁹ Majta a'íimaj i maj jamua'tyej, majta i úucaa i maj jamuán uja'ráacij a'ájna a Galileea, a'íi mu a' ímuáj jo'tyú'uuca'aj, majta tyí'sejraca'aj je'ej ti tyi'táj rijcáj.

Mati'ij ja'vá'naj a'íjci i Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰ A'áa pu ajta síj jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaj tijin José, a'áa pu já'ma'can chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Arimatea, a'áa ti huataca'aj a Judea, a'íi pu síj a'íin pué'een ti hua' jitze ajtyáma'can i juéesij. Tyámua' pu tyí'tyevistaca'aj, ajta quee tyi'táj jin á'itzeeria'ca'aj. ⁵¹ Ajta a'íjna i José, a'íi pu ajta jajchó'va'ca'aj a'ájna xicáara' jitze ti'ij Dios tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua. A'íj pu jin quee ja'ránajchaca' je'ej maj tyaaxá'pui'intarej, capu ajta tyámua' jaata'aj je'ej maj huaríj i séecan

í juéesij. ⁵² Tí'ij ij a'áa jo'mej í Piláato jimi, ajta je'en jaatáhuaviiri' tí jaatátuüre'en í tyévira' í Jesús. ⁵³ Aj pu'ij ja'ajtajá í tyévira' í Jesús, ajta je'en sáavanaj jin jacá'ijcataca', tí'quij a'úun jo'tyájrurij jo'tij jóocun, tí'ij ij uyo'rét'yej jo'maj yo'oicúunajraa, camu meexu a'náj a'tij a'úun jo'tyá'avaataca'aj. ⁵⁴ Pu'ríj a'ájna puty'rijcaa a'ájna xicáara' maj jitzán tyámua' ju'uurej, ajta arí tin atyojo'rén'yesíma'aj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii.

⁵⁵ Majta a'íimaj í úucaa, í maj a'áa ja'ráacij a Galileea í Jesús jamuán, a'íi mu cújta' huajú'ca'aj a'íjci í José. Matí'ij mij jaaséej jo'tij jóocun, majta jo'tij yó'ruuj í tyévira' í Jesús. ⁵⁶ Matí'ij mij jo'cój í juchéj, aj mu mij tyámua' jáaruuj í tu'píj tí naa tyaarie'ej, majta í maj jacáhuaatye'ej, majta je'en huóoso'pej a'ájna xicáara' jitze je'ej tí tyúuxie've'.

24

Tí'ij huatájuuriaca' í Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

¹ Tí'ij atyojo'rén'yej a'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj í itéerij, íiya' mu'uj ujó'ju' a'íimaj í úucaa, matí'ij mij tyojo'tíi í maj tyámua' tyú'ruuj í tu'píj tí naa tyí'tyáarie', matí'ij mij ujó'ju' jo'maj je'ej yo'uuriajca'aj. ² Matí'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij jaaséej tipua'aj arí antácun. Ajta a'íjna í tyetyéj í maj je'tyájmuaaj, pu'ríj antí'ri'huaca'aj. ³ Matí'ij utyájrurij, camu che' jáatyoj í tyévira' í Jesús. ⁴ Meentyij móoj a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'ej tí tyí'tíj huaríj a'íjci jime' í tyévira' í Jesús, matí'ij jiyé'tzín hua'puaj huataséjre í tyétyacaa a'íjma jimi í úucaa, naa mu cuéeinavi' tyí'chajca'aj, naa mu tyityetyátatzarisime'ej. ⁵ Tyámua' mu tyu'tátziin í úucaa, a'íj mu jin tyítunutaxij, majta ecóotutaxij, majta a'íimaj í tyétyacaa, a'yaa mu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—¿Ji'nye siaj a'yan tyá'huoo hua' tzajta' í mui'chít'yeé í tí arí huatájuuriaca'? ⁶ Capu che' yajá'hua', jí'nye pu'ríj huatájuuriaca', ¿nyí sequéé jamua'reej je'ej tí tyajamuaaté'exaa tí'ij ooj ajo'tyávaaca'aj ja'mua jamuán a'ájna a Galileea, ⁷ yee tí a'yan tyúuxie've' maj tyu'tátuire'en a'íjci í tí ajta tyévij jitze huanie'huaca' a'íjma jimi í maj je'ej pua'aj tyi'tyeetyúucha'íj mej mij yó'tateexi'in? Ajta huéecaj xicáj jitze huatájuurij.

⁸ Majta a'íimaj í úucaa, aj mu jo'támua'reeri' je'ej tí tyihuo'té'exaaaj a'íjna í Jesús. ⁹ Aj mu mij iiráacij jo'tij jóocun, matí'ij mij jo'cój juchéj, aj mu mij huo'té'exaa a'íjma í maj tamuáamuata' japuan síj ará'asej, majta í séecan, néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej maj tyí'tíj tyu'séj. ¹⁰ A'íimaj í úucaa, a'íi mu a'íin pu'éen, í Maríia Magdala tí já'ma'can, ajta a'íjna í Juana, ajtáhua'aj síj í Maríia náanajra' tí pu'éen a'íjci í Jacobo, majta séecan í úucaa, a'íi mu a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma í Jesús tí hua'antyíhuoj. ¹¹ Majta a'íimaj camu huá'tzaahuatya'ca'aj a'íjma í úucaa, jí'nye capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej maj tyihuo'té'exaaaj.

¹² Ajta a'íjna í Pedro, a'íi pu ájchej, tí'quij jo'téechajraa jo'tij jóocun, tí'quij utyájrurij. Aj pu'ij cixurij tyu'séj tí áan tyajá'ajcatyii, ajta je'en jó'raa jéehua tyí'mua'astíj í jutzájta' je'ej tí tyí'tíj huaríj.

A'ájna í juyéj jitze Emaús tí jó'nyaa

(Mt. 16:12-13)

¹³ A'ájna xicáara' jitze, í maj hua'puaj í maj hua' jitze ajtyáma'can a'íjma í maj Jesús jamuán huacój, a'áa mu joojú'ca'aj chájta' tí a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Emaús, a'áa pu imuáj putyajá'ricij a'ájna a

Jerusalén, a'chu tamuáamuata' japuan sáij quiloometroj. ¹⁴ Néijmi'i mu tyu'xájtasime'ej je'ej ti tyi'táj huaríj. ¹⁵ Móoche' mu tyu'xáatasima'caj, ti'ij Jesús ajtyáxiiriaca' aj pu'ij hua' jamuán jo'mej. ¹⁶ Majta a'íimaj camu jaamua'aj. ¹⁷ Ti'quij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí je'ej setyúu'ixaatye' a'yan xuujú' i juyéj jitze?

Mati'ij mij óohuiixij, mua'coomua'astáj. ¹⁸ Ajta sáij ti a'yan ántyapuaj tijin Cleofas, a'íi pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿Nyi pequee muáaj a'íin pué'een i paj huayi'ij pana'aj i paj quee tyi'táj mua'reej je'ej ti tyi'táj huaríj tajimí?

¹⁹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí je'ej huaríj?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjci jime' i Jesús, Nazaret ti já'ma'can, a'íi pu tyí'xajtaca'aj tzáahuatyí'ra'aj jime' i Dios jitze ma'can. Ajta jéehua a'yan tyú'ruuj ti huápuí'ij juxie've', i tyeítyee jimi ajta i Dios. ²⁰ Majta a'íimaj i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyí'ta'ijtye', a'íi mu tyu'tátuii i Jesús mej mij tyu'tá' maj jaajé'caj, mati'ij mij yó'tateexij. ²¹ Tyajta ityáj, a'yaa tu tye'ejchó'va'ca'aj ti a'íin tií'rátoonyij ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, pu'ríj huéicaj xicáj tyooméj maj yó'tateexij. ²² Majta séecan úucaa i maj tajitzé ajtyáma'can, jéehua mu je'ej pua'aj tyo'taséj, íiya' mu'uj uja'tanyéj jo'maj ya'vá'najca'aj a'íjci i Jesús. ²³ Majta camu jáatyoy i tyévira', mati'ij mij huariá'cij, aj mu mij taaté'exaa tijin séecan mu huataséjre hua' jimi. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i maj tajapuá tyí'huire', majta a'yan tyihuo'té'exaa i arí huatájuuriaca' a'íjna i Jesús. ²⁴ Majta séecan i maj tajamuán huacáj, a'íi mu majta uja'tanyéj jo'maj ya'vá'najca'aj, a'yaa pu tyi'éenye'ej je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i úucaa, majta a'íimaj camu jaaséj a'íjci i Jesús.

²⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Ji'nye sequée huápuí'ij tyojó'itej mua'aj, je'ej xu pua'aj tyityóomuaajtyej, caxu je'ej tyéejtyoovej mu jutzájta' siaj sij tyá'antzaahuatye'en néijmi'i je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj. ²⁶ ¿Nyi sequée jamua'reeriaca'aj ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti anaquéj jajpuéetzij já'ra'nyij a'íjna i ti Dios a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua, ti'ij tyu'ta'íjtaj íiyan i cháanacaj japua, ajta u tajapuá?

²⁷ Aj pu'ij tyámua' naa néijmi'i tyihuo'té'exaa je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze a'íjci jime' i Jesús, ti'ij a'íjna tyo'yú'xaca' i Moisés, ajta mati'ij tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj.

²⁸ Mati'ij meríj avéjri' joojú'ca'aj a'ájna chájta' jo'maj ja'rá'iixaj, óoche' pu huama'ca'aj a'íjna i Jesús, ti'ij i ti muja'yee jó'yi'ij. ²⁹ Majta a'íimaj jéehua mu ca'nyíjra'aj jaatá' ti a'áa jo'tyá'itzeere'en, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tajamuán yahuatyá'itzeere'en, ji'nye pu'ríj huachúmua', ajta arí huariá'tica'rij.

Ti'quij utyájrurij ti'ij hua' jamuán huatyá'itzeere'en. ³⁰ Ti'ij Jesús ajtyéeyixij hua' jamuán i méesaj jitze, aj pu'ij jatyí'puj i páan, ajta tyámua' tyaatá' i Dios, ti'quij jé'ta' jo'tátaaraca' i páan, aj pu'ij huo'tí'pu'uj.

³¹ Ti'ij huo'ta'í'pu'uj, aj mu mij jaamua'aj, ajta a'íjna a'huóopua'rixij meeséeracaj.

³² Mati'ij mij a'yan tyityetyúu'ihuo'ri' tijin:

—¿Nyiquee ca'nyíin jin ú'tzunaca'aj i taxiéjnyu'caa, ajta tatéexi'raa'aj tatzáta' tí'ij i tiéj, tí'ij a'ín tyitátyixaa i juyéj jitze, tí a'yan tyí'ta'ixaatya'ca'aj je'ej tí huatóomua'aj i tí tyé'yu'si' i yu'xarij jitze?

³³ Matí'ij mij ájhuiixij, ca'nácan mu huariá'cij a Jerusalén, a'áa mu huojo'tyoj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan síj ará'asej, majta i séecan i maj hua' jamuán huacíj, néijmi'i mu a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj. ³⁴ Majta a'íimaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a Jerusalén, a'yaa mu tyihuo'té'exaa i maj hua'puaj tíjin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, tavástara' pu huatájuuriaca', ajta huataséjre a'íjci jimi i Simón.

³⁵ Majta a'íimaj i maj hua'puaj, a'íi mu huo'té'exaa je'ej tí tyi'tíj huaríj mati'ij a'áa joojú'caj i juyéj jitze, ajta je'ej maj tyaamua'aj tí'ij jé'ta' jo'tátaaraca' i páan.

*Tí'ij Jesús huataséjre a'íjma jimi i maj jamuán huacíj
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)*

³⁶ Móoche' mu tyi'xáatacaj a'íjci jime' tí'ij i Jesús huataséjre hua' jimi, a'úu pu jé'ta' huatyéechaxij, aj pu'ij a'yan tyihuo'tatyójtjej tíjin:

—Che' tyámua' ja'mua'axcaj ja'mua tzajta'.

³⁷ Aj mu mij néijmi'i tyámua' tyu'tátziin, jí'nye a'yaa pu huá'seejratya'ca'aj, cuxáa nyájan pu'é'eenye'ej. ³⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaa jíjin:

—¿Ji'nye siaj sij huápui'ij tyí'tziinye'? ¿Ji'nye huápui'ij tyaja'muatyési'huaritye' siaj tyá'antzaahuatye'en? ³⁹ Cási' i nyamuáca' jitze, ajta i nya' ícaj jitze, nyáaj nu a'ín pu'é'een. Siata'aj na'ajtamuarie'en siajta naaséj. Síj tí mui'chij, capu a'yan tyi'tyáhue'ra', capu ajta a'yan tyi'tyájcarij, xu'ríj nyeséj nyaj tyáhue'ra', nyajta tyájcarij.

⁴⁰ Tí'ij a'yan tyihuo'té'exaa, aj pu'ij huo'taséjra i jumuáca', ajta i ju'ícaj. ⁴¹ Majta a'íimaj, camu ja'tzaahuatya'ca'aj, jí'nye jéehua mu jutyamua'va'ca'aj, majta je'ej yó'sejraca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi sequée tyi'tíj tyícha'ij nyaj jáacua'nyij?

⁴² Matí'ij mij hue'ej tí hue'ejchi' jaatá'. ⁴³ Tí'quij ja'ancuriáa', aj pu'ij jáacua'j meeséeracaj a'íimaj. ⁴⁴ A'yaa pu tyihuo'té'exaa jíjin:

—A'yaa nu tyajamuaaté'exaa nyati'ij ja'mua jamuán jo'chá'canya'aj, tí a'yan tyúuxie'va'ca'aj tí néijmi'i tya'róo'astej je'ej tí tyo'yú'xaca' nyéetzij jime' a'íjna i Moisés, majta a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, ajta i chu'ícarij jitze.

⁴⁵ Aj pu'ij huo'ta' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij je'ej tí tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ⁴⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaa jíjin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tí a'yan tyúuxie'va'ca'aj tí jajpuéjtzij já'ra'nyíiche', a'íjna i Dios tí a'áan yó'o'jrasij i ipuárij japua. Ajta huéicaj xicáj jitze huatájuuritaj. ⁴⁷ Majta néijmi'i japua i cháanacaj tyihuo'té'exaatye'sij nyenyúucaritze' mej mij seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi tí'ij a'ín tyihuo'tú'uunyi'. Siajta mua'aj a'yaa xu huatyóohuisij siaj tyihuo'té'exaatye'en iye'ej Jerusalén. ⁴⁸ Mua'aj xu tyihuo'té'exaatye'ej néijmi'i je'ej siaj tyi'tíj tyu'séj. ⁴⁹ Nyáaj nu uyo'ta'ítyij ja'mua jimi a'íjci i tí nyavástara' jin tya'tóoratziiri'. Siajta mua'aj, siata'aj a'yan huatye'en iye'ej chájta' 'asta siana'aj quee ja'ancuriá'an a'íjci i ca'nyíjra'aj jútye' tí je'cányesij.

Ti'ij i Jesús tyíraa u tajapuá
(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Ti'quij i Jesús huojoví'tij a'ájna a Betania, aj pu'ij ajmójca'taxij, ajta je'en tyámua' tyihuo'tá' i hua' tzajta'. ⁵¹ Ti'ij ooj hua'huavivíriaca'aj, aj pu'ij ahuojotyáhuii a'íjma ti'quij jútye' tyíraa. ⁵² Majta a'ímaj mu jaatyánajchaca', jéehua mu huatóotyamua'vej, mati'ij mij jo'c'ij a Jerusalén. ⁵³ A'náj tina'aj mu i tyeyúuj tzajta' je'rú'uuca'aj, metye'tyóotzi'ria'aj i Dios.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Juan

I ti jin uhuatyóochej i yu'xarij

¹ Jájcuaaj imuáj pu séjria'ca'aj i nyúucarij, ajta a'íjna i nyúucarij a'íj pu jimi séjria'ca'aj i Dios, ajta i Dios pu a'íjn pué'eenye'ej i nyúucarij.

² A'íi pu jájcuaaj imuáj séjria'ca'aj i Dios jimi ti'íj quee xu ma'huá'tacaj i cháanacaj. ³ A'íj pu jitze ma'can i nyúucarij i Dios néijmi'i tyú'taahuaca' i ti tyí'sejre', capu tyi'tíj a'yan tyi'séere'ej ta'me'nyíche' tipua'aj quee i nyúucarij a'yan tyu'taxáatajche'. ⁴ A'íj pu jitze séjria'ca'aj i júuricamej, ajta i júuricamej pu jin huányeeri'cica'aj hua' tzajta' i tyeítýee. ⁵ Ajta a'íjna i ti jin huányeeri'ij, a'íj pu jin huányeeri'cij ja'raa jo'tij jo'tíca'ca'aj, ajta i tíca'rij capu je'ej joorejvej ti jo'jé'caj a'íjna i ti jin huányeeri'ij.

⁶ Síij pu tyáati' huataséjre ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Juan, Dios pu a'yan yo'ta'ítyaca', ⁷ ta'aj ij a'íjci jitze ma'can i tatzárij tyihuo'té'exaatye'en i tyeítýee, ajta mej mij néijmi'i tyá'antzaahuatye'en je'ej ti a'íjn tyí'xajtacaj. ⁸ Ajta a'íjna i Juan capu a'íjn pué'eenye'ej i tatzárij, sulu síij ti a'íjna jin mujo've'mej ti'íj a'íjna jitze ma'can i tatzárij tyihuo'té'exaatye'en. ⁹ Ajta a'íjna i ti ji're'can jime' tatzárij pué'een i ti huá'tatzavi'tye' néijmi'caa i tyeítýee, a'íi pu ooj yaja'vá'ma'ca'aj íiyan i cháanacaj japua.

¹⁰ A'íjna i ti nyúucarij pué'een, a'yan pu séjria'ca'aj i cháanacaj japua, ajta Dios pu i cháanacaj huatyátaahuaca' a'íjna jitze ma'can i nyúucarij, majta i maj yan huacháatima'caa i cháanacaj japua camu jaamua'aj. ¹¹ A'íi pu mu jové'mej íiyan cháanacaj, majta i maj a'yan huacháatima'caa camu tyámua' tyetyéejeje. ¹² Majta a'íimaj i maj tyámua' tyetyéejeje majta jitzán tyá'antzaahuaj, a'íi pu a'yan tyihuo'tá' mej mij yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'ra'nyij i Dios. ¹³ A'íj mu jin yójmua'mua' pué'een i Dios, camu a'íjna jime' maj tyétyacaa jitze eeráanyej nusu maj jujímua'aj a'yan tyá'xie'va'ca'aj, sulu a'íjna jime' ti i Dios huatyóoyojmua'tyej.

¹⁴ A'íjna i ti nyúucarij pué'een a'íi pu huatyóotyevistaca', ajta tajamuán yéchajca'aj. Tyajta jaaséj i ti jin huápu'ij naa huasé'rin, i ti ja'ancuriáa' i Dios jimi, a'íjna jime' ti a'íi na'aj yójra', a'íj pu jimi séejre' i ti jin taxie've' ajta i ti ji're'can jime'. ¹⁵ Juan pu a'íjna jitze ma'can a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "A'íi pu a'íjn pué'een i nyaj jitzán ma'can tyajamuáa'ixaa, nyati'íj a'yan yee a'íjna ti yaja've'mej nyaj cújta', jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, ji'nye a'íi pu anaquéj séjria'ca'aj nyequee nyáaj."

¹⁶ Néijmi'i tu tyeríj ityáj a'íj jimi tya'ancuriáa' i ti a'íjn juxié'vi'ra' tyámua' tyitatá'caa séej jime' ajtáhua'aj séej, ¹⁷ ji'nye a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'íj pu jitze ma'can i Moisés yan huatyátuihuaca', ajta i tyaj jin huátaxie've'en ajta i ti ji're'can jime' a'íj pu jitze tyeje'ráma'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ¹⁸ Capu a'tíj a'náj jaaséj i Dios, sulu a'íi pu'uj i ti yójra' pué'een, i ti ajta Dios jimi séejre', a'íi pu taatá' tyej tyij jáamua'tyij je'ej ti een i Dios.

A'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj a'íi pu jaataxájtaca' a'íjci i Ciríistu'

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ A'íi pu a'íjn pué'een i Juan ti jaataxájtaca', mati'íj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'áa huojo'ta'ítyaca' a Jerusalén a'íijma i puarij majta séecan i maj Leví jitze eeráma'can, mej mij a'yan tyaata'íhuo' a'íjci i Juan

a'tíj ti pué'eenye'ej. ²⁰ Ajta a'íjna i Juan a'yaa pu tyihuo'té'exaa je'ej ti tyi'jí'récán jime', a'yaa pu tijin:

—Canu nyáaj a'íin pué'een i Ciríistu'.

²¹ Mati'ij mij majtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj pana'aj pué'een? ¿Nyi a'íin papué'een i Elías?

Juan pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Canu nyáaj a'íin pué'een.

Mati'ij mij ca'nyíin jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'íin paj pué'een i tyaj jacho've' i ti Dios jitze ma'can tyi-taaté'exaatye'sij?

A'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Canu a'íin pué'een.

²² Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿A'tanyíj pana'aj pué'een? Tajitzé pu juxie've' tyata'aj tyij huo'té'exaatye'en a'íjma i maj tojo'ta'ítyaca'. ¿Ji'nye pij tyitaaté'exaatye'sij ajime'?

²³ Aj pu'ij Juan a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i nyúucarij ti a'áa ja'vá'namuajre' jo'tij quee já'tyi'tij, ti a'yan tyí'xaj tijin: “Tyámua' xu huó'uurej siaj sij tyámua' naa tyeetyéjeevej a'íjci i tavástara'” —a'yájna ti'ij tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías.

²⁴ Majta a'íimaj i maj fariseos uhuojo'ta'ítyaca' mej mij jamuán tyu'taxáj a'íjci i Juan, ²⁵ a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Típua'aj pequee a'íin pué'eenye' i Ciríistu', pajta quee a'íin pué'een i Elías, nusu a'íjna i tyaj jajchó've' ti Dios jitze ma'can tyitaaté'exaatye'ej, ¿ji'nye pej pij a'yan tyihuá'íiraj i tyeítyee'?

²⁶ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu jájtyij jin huá'íiraj, ajta síj pu ja'mua jimi séejre' i siaj quee jamua'tyej, ²⁷ a'íi pu ooj maja've'mej. Ajta nyéetzij capu a'yan tyinyetyéviytje' nyej nyij ja'ajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an.

²⁸ Néijmi'i pu a'íjna a'yan tyu'ríj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Betania, után jitze pujmua' i játya'naj i Jordán, jo'tij a'íjna i Juan huaja'íiraca'aj.

Jesús pu a'íin pué'een i cánya'aj i ti Dios jaatámu'vejritaj

²⁹ Yaa ariá'pua'aj, Juan pu jaaséj a'íjci i Jesús ti aja'vá'ma'ca'aj a'íjci jimi, aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Cási' xaaséj, a'múu pu a'íin pué'een i cánya'aj i Dios ti jaatámu'vejritaj, i ti jin tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'ítzee néijmi'i i maj yan séejre' i cháanacaj japua. ³⁰ A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jaxajtaca'aj nyati'ij a'yan tyajamuaaté'exaa tijin: “Síj pu yaja'va'ma'aj ta'mej i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, ji'nye a'íi pu anaquéej séjria'ca'aj nyequee nyáaj.” ³¹ Canu nyajta nyáaj jamua'tyajca'aj, nyajta a'yaa nu een jin mujo've'mej nyej nyij huó'íiraj i jájtyij jime', mej mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can jáamua'tyij.

³² Juan pu ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa nu tyeeséj a'íjci i júuricama'ra' i Dios ti jútye' aje'cáma'ca'aj a'yan huasé'rihua'aj ti'ij jáamui', ajta je'en áan mu'úutze' jo'ojoyíxij.

³³ Canu nyajta nyáaj jamua'reeriaca'aj a'tíj ti pué'eenye'ej, ajta a'íjna i ti nyojo'ta'ítyaca' nyej nyij jájtyij jin huó'íiraj, a'yaa pu tyinaaté'exaa tijin: “A'íjna i paj jaséjran i ti jitzán áan jo'ojoyíxi'in a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu a'íin pué'een i ti a'íjna jin huá'íirán i júuricama'ra' i Dios.” ³⁴ Nyáaj

nu'ríj a'yan tyeeséj, nyáaj nu nyij tyámua' tyá'mua'reej ti a'ín pué'een i yójra' i Dios.

A'íimaj i maj anaquéj jamuán huacíj i Jesús

³⁵ Yaa ariá'pua'aj, Juan pu ajtáhua'aj a'áa jo'tyávaaca'aj hua'puácaa tyivi'tíj i maj jamuán huací'ca'aj. ³⁶ Tí'íj jaaséj ti aja'tama'ca'aj a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Xaaséj, a'múu pu a'ín pué'een i cánya'aj Dios ti jaatámu'vejritaj.

³⁷ Mati'íj a'yan tyáanamujri' a'íimaj i maj hua'puaj, aj mu mij jamuán jó'ju' i Jesús. ³⁸ Aj pu'ij i Jesús ooré'nyeeriaca', tí'quij huo'séj maj jaavájrasima'aj, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí sياهوo?

Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Maeestro, ¿jo'nyij pe'chej?

³⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj.

Aj mu mij jamuán jó'ju', mati'íj mij jaaséj, a'áa mu jamuán jo'tyá'itzee, 'asta na'aj quee arí yáacij cama'caj i xicáj.

⁴⁰ Síj ti jáanamujri' a'íjci i Juan ajta je'en jamuán jo'mej i Jesús, a'í pu a'ín pué'eenye'ej a'íjna i Andrés, ihuáaria'ra' a'íjci i Simón, ti ajta Pedro pué'een. ⁴¹ Ajta a'íjna i Andrés a'íj pu anaquéj huátyoj a'íjci i ju'ihuáara' i Simón, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Tu'ríj jáatyoj a'íjci i Mesías. (A'íjna i nyúucarij Mesías, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Ciriistu'.)

⁴² Aj pu'ij i Andrés uya'ráavi'tij a'íjci i Simón i Jesús jimi, tí'íj i Jesús jaaséj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj a'ín pué'een i Simón, yójra' a'íjci i Jonás, ajta a'yaa paj ántyapuaj puá'mej tijin Cefas. (Cefas, a'yaa pu huatóomua'aj tijin Pedro, ti ajta tyetyéj pué'een.)

Jesús pu jaatajé a'íjci i Felipe ajta a'íjci i Natanael

⁴³ Yaa ariá'pua'aj, Jesús pu a'yan tyaaxá'pui'intarej ti a'áa jó'me'en a'ájna a Galileea. A'íj pu'ij antyinájchaca' a'íjci i Felipe, tí'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

⁴⁴ A'íjna i Felipe a'áa pu já'ma'cantaca'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Betsaida, jo'maj majta já'ma'cantaca'aj a'íjna i Andrés ajta i Pedro. ⁴⁵ Felipe pu a'íj jó'huosij a'íjci i Natanael, tí'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tu'ríj jáatyoj a'íjci i ti ja'xaj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'í pu ajta a'ín pué'een i maj jitzán ma'can tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. A'í pu a'ín pué'een a'íjna i Jesús, yójra' a'íjci i José, Nazaret ti já'ma'can.

⁴⁶ Ajta a'íjna i Natanael a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyi a'yan tyí'rij ti Nazaret tyí'tíj je'ráanyej ti tyámua' een?

Felipe pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Che'rój, pata'aj jaaséj.

⁴⁷ Tí'íj Jesús jaaséj ti aja'vá'ma'ca'aj a'íjna i Natanael, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Yaa pu síj vé'mej ti jì'rè'can jime' Israel jitze ajtyáma'can, capu tyi'tíj séejre' ti hue'tzij pué'een a'íjna jimi.

⁴⁸ Natanael pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye pej pij een jime' nyamua'tyej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu muaaséj tí'ij quee xu muaatajéeva'caj a'íjna i Felipe, pati'ij a'áan je'rácatyii i xápua' jityej.

⁴⁹ Aj pu'ij i Natanael a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, muáaj paj a'íin pu'éen i yójra' i Dios, muáaj paj a'íin pu'éen i paj tyitaata'íjtye'sij i tyaj Israel jitze ajtyáma'can.

⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi a'íj pana'aj jin tyá'tzaahuatye' i nyaj muaaté'exaaj nyaj muaaséj pati'ij a'áan je'rácatyii i xápua' jityej? A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' paj a'íjna tyí'sejran i ti jéetze' tyúuxie've'.

⁵¹ A'yaa pu ajta tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' siaj mua'aj jaséjran tí'ij antacúunyi'huaj ja'mej u tajapuá, siajta a'íjma séjran i tajapuá maj tyí'huüre' i Dios jimi, a'íi mu yava'canyinyíica'aj muá'ju'un nyéetzij jimi, majta je'en tajapuá jo'ojnyinyíica'aj muá'ju'un.

2

Tí'ij a'tíj huatyényeichaca' a'ájna a Caná, Galilea ti ja'ajtyáma'can

¹ Tí'ij huéicaj xicáj tyoomá'caj, síj pu huatyényeichaca' a'ájna chájta' Caná, Galilea, ti ja'ajtyáma'can. Ajta a'íjna i náanajra' i Jesús, a'áa pu jo'tyávaaca'aj, ² a'íj mu majta huatá'inyej a'íjci i Jesús, majta i maj jamuán huacáj, mej mij hua' jamuán tyú'ye'esten. ³ Aj pu'ij huaxíj a'íjna i nahuáj, ajta i náanajra' i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capu che' uhuájmuua i nahuáj.

⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Iiti', ¿ji'nye pej pij nyéetzij nye'ixaatye'? Capu eexúj tya'rá'aj nyéetzij jimi.

⁵ Aj pu'ij i náanajra' a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyí'huüre' tijin:

—Néijmi'i xu jin a'yan huárinyij je'ej ti a'íin tyajamuaaté'exaatye'sij.

⁶ A'áa pu aráasej i xá'rij tyojo'váatima'caa ti tyetyéj jime' tyí'taavijhuaca'aj, a'íi pu tyi'pu'éeenye'ej i maj jitzán tyí'tyai'raaca a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. A'yaa pu tyo'vejrica'aj a'chu huéicatyej nusu huéicatyej japuan tamuáamuata' liitruj i jájtyij. ⁷ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyí'huüre' tijin:

—Siata'aj ja'vá'jistyaxi'in i jájtyij jime' i xá'rij tzajta'.

Matí'ij mij tyámua' naa tya'vá'jistyaxij, ⁸ ajta je'en Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj cíi tyi'tajánie' i tu'huájmuua siajta je'en jaatá'an a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej i maj tyí'ye'estej.

Aj mu mij a'yan huaríj. ⁹ Ajta a'íjna i ti antyúumua'reej, a'íi pu ju'qué'ij a'íjci i jájtyij ti huatyóonahuastaca', ajta quee jamua'reeriaca'aj jo'tíj já'ma'cantaca'aj a'íjna i nahuáj, majta a'íimaj i maj tyí'huüre', a'íi mu xaa jamua'reeriaca'aj, jí'nye a'íi mu ju'cáato'xij i jájtyij. A'íj pu'ij jin jaatajé a'íjci i ti huatyényeichij, ¹⁰ ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Néijmi'i tu a'yan tyeeeyí'tin, anaquéej tu hua'tá'caa a'íjna i nahuáj ti jéetze' jí're'en, ajta tipua'aj meríj huatyáta'ruj, aj tu tyij a'íj huo'tá'sij i nahuáj ti quee jí're'en. Pajta muáaj mápaj ja' yá'itzaaca'aj i ti jéetze' jí're'en tyej tyij ijíj ju'cáaye'en.

¹¹ A'í pu a'ín pué'een i ti anaquéej a'yan tyi'táj jin huaríj a'íjna i Jesús i maj jin tyámua' tyo'taséj, a'ájna chájta' a Caná Galileea ti ja'ajtyáma'can, a'íj pu jin huo'taséjra i ti jin naa huasé'rin, majta i maj jamuán huacíj a'í mu jimi tyá'antzaahuaj.

¹² Aj pu'ij té'ej a'áa jo'mej a Capernaúm, jamuán i náanajra', majta ihuámua'mua', majta i maj jamuán huacíj, a'áa mu mij a'chu pua'an xicáj já'tyeej.

Jesús pu jaajácuarej a'íjci i tyeyúuj
(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Ajta arí tyi'vejri'taca'aj a'ájna maj jitzán jo'támua'reej a'íjna xicáara' ti jitzán Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, Jesús pu'ij a'áa jo'mej a Jerusalén. ¹⁴ A'úu pu'ij i tyeyúuj tzajta' huojo'tyoy a'íjma i maj hua'tooca'aj i púuyesij, majta i cánya'xií, majta cúcui'see, ajta séecan i maj túmii hua'puata'tyi'raca'aj i tyeítsee. ¹⁵ Tí'ij huo'séj, Jesús pu'ij cuaartaj huatyátaahuaca' cójnari jime', tí'quij a'íjci jin hui'rámuaríj néijmi'caa, hua' jamuán i púuyesij ajta i cánya'xií. Ajta tye'tahuá'xij i tyihua' meesaj i maj japuan hua'puata'tyi'raca'aj i túmii. ¹⁶ Ajta a'íjma i maj cúcui'see toooca'aj a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Siata'aj tyi'ráan a'yun ti tyí'sejre'. Caxu a'yan ja'uurej tí'ij chí'ij i maj tzajta' túmii mue'tíjcaa a'íjci i chí'ra'an i nyavástara'.

¹⁷ Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj jo'támua'reeri' ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: “A'yaa nu tyá'xie've' ti tyámua' tyí'eenye' jo'paj jo'tyéechi'ij.”

¹⁸ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Tyi'tanyí jin paataséjrataj tyej tyij jáamua'reej tyi'táj paj jin an-tyía'mua'reeriaj pej pij a'yan ricíj?

¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Xaatyú'uunaj a'íjci i tyeyúuj, nyáaj nu huéicaj xicáj tzajta' nya-jtáhua'aj ja'ajtaahuaj.

²⁰ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyityaatanyúj tíjin:

—Huá'puatyej nyinyi'ra'aj japuan aráseej mu á'tyeej matí'ij mij ja'ajtaahuaca' a'íjci i tyeyúuj, ¿nyiquij muáaj huéicaj xicáj jitze pa'ajtaahuaj?

²¹ Ajta a'íjna i tyeyúuj i Jesús ti jaxajtaca'aj, a'íj pu putyí'xajtaca'aj i jutyévira'. ²² A'íj pu jin tí'ij huatájuuriaca', aj mu mij jo'támua'reeri' i maj jamuán huacíj je'ej ti tyihuó'ixaatyaca'aj, majta je'en tyá'antzaahuaj i yu'xarij jitze, majta ja'antzaahuaj je'ej ti i Jesús tyihuó'ixaaj.

A'íimaj i maj anaquéej tyá'antzaahuaj i Jesús jimi

²³ Tí'ij ooj i Jesús a'áa jo'tyávaacaj a Jerusalén, a'ájna matí'ij tyi'ye'estyáacaj a'íjci jime' ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', jéehua mu tyeítsee jimi tyá'antzaahuaj, matí'ij jaaséj ti a'ín a'yan rijcaa a'íjci jime' ti naa tyihua'sejratye'. ²⁴ Ajta i Jesús capu hua' jitze tyi'ca'nyajca'aj, jí'nye néijmi'caa pu muajtyajca'aj. ²⁵ Capu juxié'va'ca'aj ti a'táj jaaté'exaatye'en je'ej ti tyi'tyúucha'ij síj i tyévíj, jí'nye a'í pu jamua'reeriaca'aj je'ej ti éenye'ej i mua'tzíiria'ra' i tyévíj.

3

I Jesús ajta i Nicodemo

¹ A'áa pu s'íj jo'tyávaaca'aj ti a'íjma jitze ajtyáma'cantaca'aj i fariseos, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Nicodemo, tyáati' pu pué'eenye'ej ti jéehua juxié'va'ca'aj hua' jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ² A'íi pu tíca' aje'ré'nye'ej i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, tyáamua'reej ti i Dios mo'jo'ta'ítyaca' pej pij tyitáamua'tye'ej, ji'nye capu a'tíj jaayí'tin ti a'yan rijcaj patí'ij muáaj, tipua'aj quee i Dios jimi séjre'ej.

³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', tipua'aj quee i a'tíj jájcuan huanie'huaj, capu i r'íj ti jaaséj jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

⁴ Nicodemo pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'tíj ajtáhua'aj huanie'huaj tipua'aj arí vásti' pué'eenye'? ¿Nyi je'ej tyí'rij ti ajtáhua'aj atyáhu'i'xin i jucáara' jitze i junáanaj ti'ij ajtáhua'aj huanie'huaj?

⁵ Ti'quij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye', a'íjna i ti'quee huóojajcuare'en a'íjci jime' ti huái'huaj i jájtyij jime', ajta quee huanie'huaj a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, capu je'ej tyí'rij ti utyájrutye'ej jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. ⁶ A'íjna i ti tyé'vij jitze huanie'huaca' yan pu ma'can i cháanacaj japua, ajta i ti a'íjna jitze huanie'huaca' i júuricama'ra' i Dios, a'íj pu jitze eeráma'can i júuricama'ra' i Dios. ⁷ Capáj je'ej tyá'mua'ajcaj nyaj a'yan tyí'mua'ixaatye' yee: “Juxie've' paj jájcuan huanie'huaj.” ⁸ Jo'tij na'aj pu huá'aacaj, tyij pajta janamuaj ti jujhua'naj, capáj jamua'reej jo'tij pujmua' jo've'yi'ij nusu je'ej ti pujmua' huaru'pij. A'yaa mu cha'taj mana'aj een a'íimaj i maj i júuricama'ra' i Dios jitze huananie'huaca'.

⁹ Nicodemo pu ajtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'yan tyá'ra'nyij?

¹⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj tyihúa'mua'tye'ej a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ¿nyi pequee yó'itej tyi'tíj nyaj mua'ixaatye'? ¹¹ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', ityáj tu a'íjna huá'ixaatye' tyi'tíj tye'ej tyámua' naa tyí'mua'reej, tyajta jamua'reej tyi'tíj tyaj huaséj, siajta mua'aj caxu tyá'tzaahuatye' je'ej tye'ej tyajámua'ixaatye'. ¹² Tipua'aj sequéé ná'tzaahuatye'ej tipua'aj tyi'tíj nyaja'mua'ixaatye'ej yan ti ma'can i cháanacaj japua, ¿ji'nye setyina'antzaahuatye'sij tipua'aj a'íj nyajamuaaté'exaatye'en i tajapuá ti tyajámua'can?

¹³ 'Capu a'tíj ujo'ojnyéj i tajapuá, sulu a'íi pu'uj i ti yava'cáanyej i cháanacaj japua, a'íi ti'ij pué'een i ti ajta tyé'vij jitze huanie'huaca'. ¹⁴ Ajta a'yájna ti'ij i Moisés tye'e'jpíj a'íjci i cú'cu'uj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tíj, a'yaa pu cha'taj na'aj tyúuxie've' ti Dios ja'ajriáj a'íjci i ti ajta tyé'vij jitze huanie'huaca', ¹⁵ mata'aj mij néijmi'i i maj jitzán tyá'antzaahuatye'sij jusén jime' maj júurij muá'ra'nyij.

Dios pu hua'xie've' néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua

¹⁶ 'Dios pu huápu'i'ij huoxie've'ej a'íjma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íj pu jin i juyó'j ujo'ta'ítyaca', mata'aj mij néijmi'i i maj jitzán tyá'antzaahuatye'sij quee huácui'nyij, sulu mej mij jusén jime' júurij muá'ra'nyij. ¹⁷ Ji'nye capu i Dios a'íjna jin uyo'ta'ítyaca' i juyó'j ti'ij pué'jtzij huotá'an i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, sulu ti'ij néijmi'caa huáhuire'en a'íjci jitze ma'can.

18 'A'íjna i ti tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i yójra' i Dios, capu puéjtzij jaci'tyij, ajta i ti quee jimi tyá'tzaahuatye', a'íj puéjtzij ci'tyij a'íjci jime' tiquee tyá'antzaahuaj i a'íjci jimi i yójra' i Dios. 19 A'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye', pu'ríj puéjtzij huo'ci'ij, ji'nye je'ej mu pua'aj tyityetyúucha'íica'aj, ajta ti'ij yan huataséjre i tatzárij, camu jaataxié'vej, sulu jéetze' mu jaataxié'vej maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij jo'tíca'. 20 Néijmi'i i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, camu jaxie've' i tatzárij, camu majta jitzán utyáhuixi'ij, ji'nye camu jaxie've' ti huataséjre'en i maj jin je'ej pua'aj ricij. 21 Majta a'íimaj i maj tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyityetyúucha'íij, a'íi mu jitzán utyáhuixi'ij i tatzárij, ta'aj ij huataséjre'en maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra'.

A'íjna i Juan i ti huá'íiraca'aj ajtáhua'aj pu Jesús jitze ma'can tyihuo'té'exaa

22 Ti'ij ij Jesús a'áa jo'mej a'ájna a Judea ti putyajá'ricij, majta mu a'íimaj ujó'ju' i maj jamuán huacíj, a'áa pu'ij hua' jamuán jo'tyávaaca'aj a'chu pua'an xicáj huá'íiraj i tyeítyee. 23 Ajta a'íjna i Juan a'íi pu ajta huá'íiraca'aj a a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Enón, véjri' a'ájna a Salim, ji'nye jéehua pu mui'yaca'aj a'ájna, a'íj mu jin i tyeítyee aje're'nyinyiica'aj ti'ij Juan huó'íiraj. 24 Néijmi'i pu a'íjna a'yan tyu'ríj, mati'ij quee xu je'tyanáava'caj a'íjci i Juan.

25 Majta séecan i maj Juan jamuán huací'ca'aj a'íi mu huatyóohuij maj huóotya'xi'in séej jamuán i ti Israel jitze ajtyáma'can a'íjci jime' i huá'yi'raj i ti a'yan tyúuxie've' maj huóojajcuare'en, 26 aj mu mij aje're'nyej i Juan jimi mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Maeestro, a'íjna i ti ajamuán a'áa jo'tyávaaca'aj után jitze pujmua' i Jordán, i paj jaaxájtaca', a'íi pu ijíj huá'íiraj i tyeítyee majta néijmi'i ajo're'nyinyii a'íjci jimi.

27 Juan pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Capu i'ríj ti a'tíj tyi'tíj jin je'ej rijcaj, tipua'aj quee i Dios a'yan tyaatá'an. 28 Mua'aj xu tyámua' naa tyáanamua'jri' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa nyaj quee nyáaj a'íin pué'een i Ciríistu', sulu síj ti anaquéej ujo'ta'ítyi'huaca' a'íjci jimi. 29 Jo'tij a'tíj jo'tyényeíichij, a'íjna i íiti' a'íj pu jimi huatyá'itzeere'ej i ti ja'ancuré'vi'tij, ajta i amíincura' i a'tíj ti a'áa jo'tyéjvee ajta je'en janamuaj, a'íi pu jéehua huatóotyamua've'sij ti'ij jáanamua'aj je'ej ti tyu'taxájtaj. A'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj ijíj jéehua tyí'nyetyamua've'. 30 A'yaa pu tyúuxie've' ti a'íin jéetze' va'cán jin tye'entyájrutyey, nyajta nyáaj nyaj jéetze' ciléenye' jin tyu'tyáhuixi'ire'en.

A'íjna i ti jútye' jo've'mej

31 'A'íjna i ti jútye' jo've'mej, a'íi pu néijmi'i jin antyúumua'reej. Ajta a'íjna i ti íiyan ma'can i cháanacaj japua, a'yan pu'uj ma'can, ajta a'íjna tyí'xaj je'ej ti tyi'tíj ricij i cháanacaj japua. Ajta a'íjna ti tajapúa jo've'mej a'íi pu néijmi'i jin antyúumua'reej, 32 ajta a'íjna huá'ixaatye' je'ej ti tyi'tíj tyí'sej ajta je'ej ti tyú'namua'jri' i Dios jimi, ajta capu a'tíj ja'tzaahuatye' je'ej ti tyí'xaj. 33 Ajta tipua'aj a'tíj jimi tyá'antzaahuatye'en, a'íi pu ajta a'yan tyu'taxájtaj ti a'yan tyi'ja'yájna ti Dios tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, 34 ji'nye a'íjna i ti Dios uyo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyí'xaj je'ej ti i Dios tyu'taxájtaca', ji'nye Dios pu a'yan jéehua tyu'tá'caa i ju júuricamej. 35 Ajta i táatajra' a'íi pu jaxie've' i juyó, ajta a'yan tyaatá' ti'ij i yójra' néijmi'i jin antyúumua'reeraj. 36 A'íjna i ti tyá'tzaahuatye' i Dios yójra' jimi, a'íi pu

jusén jime' júurij ja'mej, ajta i tiqeee jaxie've' ti jimi tyá'antzaahuatye'en, capu jusén jime' júurij ja'mej, sulu Dios pu jéehua puéjtzij jaatá'sij.

4

I Jesús ajta a'íjna i íiti' Samaaria ti já'ma'can

¹ Majta a'íimaj i fariseos, a'yaa mu tyáamua'reeri' tijin jéetze' pu huá'mue'tij i tyeítyee a'íjna i Jesús quee a'íjna i Juan, ajta je'en huá'íiraca'aj, ² ajta capu a'íjna i Jesús huá'íiraca'aj, sulu a'íimaj mu i maj jamuán huacíj. ³ Ajta ti'ij i Jesús a'yan tyáamua'reeri', aj pu'ij uja'rájraa a Judea ti'quij ajtáhua'aj a'áa jo'mej a Galileea.

⁴ Ajta ti'ij a'áa jo'mej a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti a'áa jé'ta' huatyéenyej a Samaaria. ⁵ A'íj pu jin a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'ij tijin Sicar, Samaaria ti ja'ajtyáma'can, a'ájna véjri' jo'tij já'sejre' a'íjna chuéj Jacob ti jaatapuéjve i juyó'j José. ⁶ A'áa pu já'sejria'ca'aj jo'tij ye'tyáacuj a'íjna i Jacob. Ajta i Jesús, a'áa pu véjri' jo'tayíxij jo'tij ja'tyácun, ji'nye pu'ríj cua'naca'aj a'íjci jime' ti huaméj i juyéj jitze. A'tzáaj pu putyí'rijcaa tacuaríixpua'ij. ⁷ Ti'quij sáij íiti' aje're'nyej Samaaria ti já'ma'can, ti'ij ahuóojre'en, aj pu'ij Jesús a'yan tyatajé tijin:

—Cíi jájtyij tyinaatá'.

⁸ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'áa mu jó'ju' a chájta' mej mij tyi'tíj huánanan i maj jáacua'nyij.

⁹ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, camu naa ja'huóomua'rajca'aj a'íjma jamuán i maj Samaaria ja'chej, a'íj pu jin i íiti' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye pej pij muáaj mu paj Israel jitze ajtyáma'can jájtyij nyéetzij tyí'nyahuavii i nyaj iieye'ej Samaaria ma'can?

¹⁰ Jesús pu a'yan tyu'tanyú'j tijin:

—Típua'aj páamua'reerej tyi'tíj ti i Dios tyu'tá'caa, pajta jamua'reerej a'tíj ti pué'een i jájtyij ti cíi tyí'muahuavii, a'yaa paj muáaj tyaatahuavíirajche', ajta je'en a'íin jájtyij muaatá'nyijche' i paj jusén jin júurij puá'mej.

¹¹ Ajta a'íjna i íiti', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', capáj tyi'tíj tyícha'ij i paj jin je'tajánie' i jájtyij, ajta tyámua' pu tyo'cátýee i ti atyácun, ¿jo'nyij peya'aj jánie'sij a'íjci i jájtyij?

¹² A'íjna i tayo'puaci'ij i Jacob a'íi pu taatá' tyaj a'yan ooyé'en, a'íi pu ajta a'yan ya'caria'aj, majta i yójmua'mua', majta i ya'muáamua'me'en. ¿Nyiquij muáaj jéetze' va'cán jin petyi'tyéjvee quee a'íjna?

¹³ Jesús pu a'yan tyu'tanyú'j tijin:

—Néijmi'i i maj jaya'caa a'íjci i jájtyij, majtáhua'aj mu huataí'icuj, ¹⁴ ajta a'íjna i ti jaayé'en a'íjci i jájtyij nyáaj nyaj jaatá'sij, capu che' a'náj huataí'imu'uj. Ji'nye a'íjna i jájtyij nyáaj nyaj jaatá'sij, a'yaa pu séeria'aj ja'mej jimi ti'ij jo'tij ja'ajmuí'yej, a'íj pu jin jusén jime' júurij ja'mej.

¹⁵ Aj pu'ij i íiti' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', pata'aj naata'an a'íjci i jájtyij nyej nyij quee che' huataí'imu'un, ti'ij ajta quee che' a'yan tyúuxie've'ej nyaj yaráaje a'yájna.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj, ujo'tájeej i ti muatyévi'tin, pajta je'en mujo've'me'en.

¹⁷ A'yaa pu tyu'tanyú'j i íiti' tijin:

—Capu a'tíj nyetyévi'tin.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Xá'pui' paj tyu'taxájtaca' tiquee a'tíj muatyévi'tin, ¹⁸ ji'nye mu'ríj anxívi'j ará'asej i maj muatyévi'tinya'aj, ajta a'íjna i paj jamuán huácáj ijíj, capu muatyévi'tin. A'yaa pu tyi'ja'yájna je'ej paj tyu'taxájtaca'.

¹⁹ Ti'ij a'yan tyáanamujri' a'íjna i íiti', a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', nu'ríj jamua'reej paj Dios jítze ma'can tyí'xaj. ²⁰ A'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'íi mu a'yan janajchaca'aj i Dios a'íjci jítze i jiríj, siajta mua'aj, mu siaj Israel jítze ajtyáma'can, a'yaa xu tyí'xaj ti a'yan tyúuxie've' tyaj a'áa yá'na'miche'en a'ájna a Jerusalén.

²¹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Íiti', pata'aj tyá'antzaahuatye'en, pu'ríj atyojo're'nyesij a'náj siaj jaatyánajchij i juvástara' ajta quee che' a'yan tyuuxié've'ej ja'mej siaj a'yan jaatyánajche iye'ej i jiríj japua, nusu siaj a'áa jó'ju'un a Jerusalén.

²² Caxu mua'aj jamua'reej tyi'tíj siaj na'michej, tyajta ityáj, ityáj tu jamua'reej i tyaj jana'michej, ji'nye i ti tajapuá huatányuusij, a'íimaj pu jítze eerányesij i maj Israel jítze ajtyáma'can. ²³ Ajta pu'ríj atyojo're'nyesij, ijíj pu'ríj a'áan putyajá'ricij, mati'ij a'íj jítze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios jaatyánajchij i tavástara', a'yájna ti'ij tyihuo'tá'sij i júuricama'ra' i Dios. Ji'nye a'yaa pu i tavástara' tyá'xie've' maj a'yan tyeetyáanajchej.

²⁴ Dios pu júuricamej pu'éen, majta a'íimaj i maj janajchej, a'yaa pu tyúuxie've' maj a'íjci jítze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios mej mij tzáahuatyi'ra'aj jin jaatyánajche.

²⁵ Ajta a'íjna i íiti' a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Nyáaj nu jamua'reej ti ya'uvé'nyesij a'íjna i Ciríistu', ajta ti'ij a'íin uvé'nyej, a'íi pu néijmi'i tyitaaté'exaatye'sij.

²⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyáaj nu a'íin pu'éen, i nyaj ajamuán tyi'tyáxajta.

²⁷ Aj mu mij uvé'nyej a'íimaj i maj jamuán huacáj, je'ej mu tyi'tyo'tóomuajtyaca' mati'ij jaaséj ti i Jesús íitaj jamuán tyi'tyáxajtasima'aj. Ajta capu síj ahuóoca'an ti jaata'íhuo' tyi'tíj ti huocaa'aj i íiti', nusu tyi'tíj maj tyáxajtasime'ej. ²⁸ Ajta a'íjna i íiti' a'áa pu yo'táraj a'íjci i xá'rij, ti'quij a'áa jo'mej a chájta', a'áa pu'ij a'yan tyihuojo'té'exaa i tyeétyee tíjin:

²⁹ —Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj i a'tíj ti arí néijmi'i naaté'exaa je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij. ¿Nyiquij quee a'íin pu'éen i Ciríistu'?

³⁰ Aj mu mij i tyeétyee iiráacij a chájta', mati'ij mij a'áa jo're'nyej i Jesús jimi. ³¹ Meentyij móoj a'íimaj i maj jamuán huacáj a'yan jéehua tyá'huaviiraca'aj tíjin:

—Maeestro, pata'aj tyú'cua'nyij.

³² Ajta a'íjna a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—Nyáaj nu a'íj tyícha'ij i nyaj jáacua'nyij i siaj mua'aj quee jamua'tyej.

³³ Majta i maj jamuán huacáj, a'íi mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huóo'íhuo' séej jamuán majta séej tíjin:

—¿Nyiquij tyi'tíj cue'ráj yemetya'vá'tuiiri'?

³⁴ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'íi pu nyacue'raj i nyaj a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i ti yan nyojo'ta'ityaca', ajta nyej nyij ja'antyíci'tyij i muárie'ria'ra'. ³⁵ A'yaa xu mua'aj tyí'xaj tíjin: “Óoche' pu muáacuaj máxcirie' á'itzeere' siaj sij tyi'huóotzaanye'en”; nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj jaaséj i ti tyí'huasti', pu'ríj huaxá'pui' siaj tyu'rióotzaanye'en. ³⁶ A'íjna i ti tyí'muarie' a'íi pu ajta tyúunajchitye'en, ajta i ti jaariá'siire'sij a'íj pu jusén jime' júurij ja'mej, aj mu mij néijmi'i huatóotyamua've'sij a'íjna

i ti tyu'huástej ajta i ti tyu'riá'tzaj. ³⁷ A'íj pu jin a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti tyé'yusí' i ti a'yan tijin: "Séecan mu tyi'huaste', majta séecan tyu'riá'tzaanaj." ³⁸ Nyajta nyáaj nu jamuaata'ít'yaca' siaj sij tyu'riá'tzaanaj jo'siaj quee tyojo'huástej, séecan mu tyu'muáriej, siajta mua'aj xu ja'ancuriáa' i maj jaamué'tij a'íjci jime' i maj tyu'muáriej.

³⁹ Majta mue'tíj i maj Samaaria já'ma'can tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, a'íjci jime' je'ej ti i íiti' tyihuo'té'exaa'j ti a'yan tijin: "Néijmi'i pu naaté'exaa je'ej nyaj tyi'tíj huáruuj." ⁴⁰ A'íj mu jin, mati'ij aje're'nyej a'yaa mu tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti a'áa hua' jamuán jo'tyá'itzeere'en. A'áa pu'ij hua' jamuán jo'tyá'itzee hua'puaj xicáj, ⁴¹ majta jéetze' mue'tíj tyá'antzaahuaj mati'ij jáanamujari' je'ej ti i Jesús tyihuo'íxaaj. ⁴² A'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i íitaj tijin:

—Íjij tu tyeríj tyámua' tyá'tzaahuatye', catu a'íj tyana'aj jime' je'ej paj tyitaaté'exaa'j, sulu ityáj tu tyeríj tajímua'aj jáanamujari', tyajta a'yan tyáamua'reej ti jì're'can jime' a'íin pué'een i ti tajapuá huatányuusij i tyaj yan séejre' i cháanacaj japua.

Jesús pu tyáahuaj i yójra' a'íjci i ti tyí'huíria'ca'aj i rey jimi

⁴³ Tí'ij mutyojo'ma'aj hua'puaj xicáj, Jesús pu iirájraa a'ájna a Samaaria, ajta je'en jó'raa a'ájna a Galileea. ⁴⁴ Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' maj quee tyámua' yó'mua'rajca'aj a'íjci i ti Dios jítze ma'can tyi'xaj a'íimaj i maj jamuán aja'chej. ⁴⁵ Tí'ij a'áa ja'rá'aj a Galileea, néijmi'i mu tyámua' naa tyetyéej, jì'nye a'íi mu majta a'áa ja'tanyájca'aj a Jerusalén mati'ij tyu'yé'estej, a'íi mu mij jaaséjraca'aj je'ej ti tyi'tíj huáruuj i Jesús.

⁴⁶ Aj pu'ij i Jesús ajtáhuaj a'áa ja'rá'aj a'ájna a Caná, jo'tij i jáytyij jo'tyánahuastaca'. A'áa pu sáij jo'tyávaaca'aj i ti tyi'tíj jin tyi'tyávaaca'aj i rey jimi, a'íi pu séej tyiyó'jca'aj ti tyí'cui'ca'aj a'áa pu jóoca'tyii a'ájna a Capernaúm. ⁴⁷ Tí'ij a'íin jáamua'reeri' ti i Jesús uja'rájraa a'ájna a Judea, ajta arí a'áa ja'rá'ajcaa a Galileea, a'áa pu'ij jo'mej a'íjci jimi, ti'quij jéehua jaatáhuaviiri' ti a'áa jó'me'en jo'tij ja'chej tí'ij tyáahuatye'en i yójra', jì'nye pu'ríj huápui'ij á'me'riajca'aj. ⁴⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Caxu mua'aj a'náj tyá'antzaahuatye'sij, típuaj sequée tyi'tíj huaséj i siaj jin je'ej tyo'taséj.

⁴⁹ Ajta a'íjna i ti tyi'tíj jin tyi'tyávaaca'aj i rey jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', mupové'me'en jiyé'tzín, na'ríij quee a'íi pu mui'nyij i nyiyóoj.

⁵⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej, pu'ríj huarúj a'yóoj.

Ajta a'íjna i a'tíj, a'íi pu tyá'antzaahuaj je'ej ti i Jesús tyaaté'exaa, aj pu'ij jó'raa. ⁵¹ Tí'ij arí avéjri' joomá'caj i juchéj, a'íi mu ja'antynájchaca' i maj jahuíre', mati'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pu'ríj huarúj a'íjna a'yóoj.

⁵² Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'tzáaj ti huatyápua'riaca' i ti jin tyí'cui'ca'aj, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—Tajquíj pu huatyápua'riaca' a'tzáaj yacamá'caj i xicáj.

⁵³ Aj pu'ij jáamua'reeri' a'íjna i táatajra' ti a'yan pua'aj putyí'rijcaa tí'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin: "Pu'ríj huarúj a'íjna a'yóoj"; aj pu'ij a'íjna majta néijmi'i i maj jamuán aja'chej néijmi'i mu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi.

⁵⁴ A'íi pu a'íin pué'een i ti hua'puaj ti huápu'i'ij juxie've' i ti jin i Jesús a'yan huaríj a'ájna a Galileea ti'ij a'áa ja'rájraa a Judea.

5

Jesús pu séej tyú'huaaj i tiquee tyéchavaaj

¹ Ti'ij a'tzúj a'tyéevi'caj, a'íimaj mu tyi'ye'estyáacaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ti'ij i Jesús a'áa jo'mej a Jerusalén. ² Vėjri' a'ájna a Jerusalén jo'tij ja'pueertaj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin jo'maj jo'tyáru'pij i cánya'xi, a'áa pu ja'ráamuaca'aj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Betesda. ³ Anxíviq' pu arata'cuájma'caa jo'maj ja'tyúusi'rihua'aj jéehua tyeít'ye i maj tyí'cucui'ca'aj, i maj aracúcu'nyijma'caa, i maj quee tyámua' tyityaaci'ij, majta séecan quee pújoorej maj ráciinyej. ⁴ A'íi mu a'yan tye'e'jchó'va'ca'aj ti'ij ootáhuaaxi'in i jájtyij, ji'nye síj ti tajapuá tyí'hui're' pu aje'cányinyiica'aj a'ájna jo'tij ja'rájmuaa ti'ij jo'tóoriaxi'in, ajta i ti anaquéej atyájra'nyij a jáata' a'íi pu tyámua' rinyij i ti jin tyí'cui'. ⁵ Síj pu tyáati' a'áa jo'riá'ca'tyii ti arí seityej japuan tamuáamuata' japuan aráhueeicaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui'. ⁶ Ti'ij i Jesús jaaséj ti a'áa jo'riá'ca'tyii, a'yaa pu tyámua'reeri' ti arí á'tyeej ti a'yan een, aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi páaxie've' paj huarúj?

⁷ Ajta a'ájna i ti tyí'cui' a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Nyavástara', capu ma' a'tíj ti naatáhui're' nyej nyij atyájra'nyij a jáata' ti'ijta ootáhuaaxi'in. Ji'nye nyati'ij nyooj ajooméj, síj pu jiye'tzín atyéemej nye quee nyáaj.

⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ájchesij, anchóoj mua' utáatzij, pajta jó'ra'nyij.

⁹ Aj pu'ij i tyáati' huarúj, ti'quij yo'íj i ju'utáatzij, ajta je'en jó'raa. Ajta a'ájna putyí'rijcaa mati'ij jitzán juso'pihua'aj, ¹⁰ a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i a'tíj ti arí huarúj tijin:

—Íjij pu a'ájna putyí'ricij i xicáara' tyaj jitzán taso'pii, capu je'ej tyí'rij paj jaa'isima'an mua' utáatzij.

¹¹ Ajta a'ájna i ti tyí'cui'ca'aj a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'ájna i ti tyináahuaj, a'yaa pu tyinaaté'exaa tijin: “Aní'ij mua' utáatzij pajta jó'ra'nyij.”

¹² Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj pué'een i ti a'yan tyimuaaté'exaa yee: “Pata'aj ja'antyi'i'ij mua' utáatzij pajta jó'ra'nyij?”

¹³ Ajta a'ájna i a'tíj ti huarúj, capu jamua'reeriaca'aj a'tíj ti pué'eenye'ej, ji'nye a'ájna i Jesús pu'ríj áan jo'tyárutyajca'aj hua' tzajta' i maj jéehuaca'aj i tyeít'ye. ¹⁴ Aj pu'ij i Jesús a'úun yo'tyoj a'íjci i tyáataj u tyeyúuj tzajta', ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Cási', ijij paj períj huarúj, capáj che' tyi'tíj jin je'ej pua'aj rijcaj, ti'ij quee tyi'tíj jéetze' je'ej pua'aj huárinyij ajimi.

¹⁵ Aj pu'ij jó'raa a'ájna i tyáati' ajta je'en huojoté'exaa a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti i Jesús a'íin pué'eenye'ej i ti tyáahuaj. ¹⁶ A'íj mu jin a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyá'huooca'aj mej mij je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i Jesús, a'íjci jime' je'ej ti tyi'tíj uuriajca'aj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pihua'aj. ¹⁷ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Í nyavástara' pu a'náj tina'aj tyí'muarie', a'íj nu jin nyajta nyáaj tyí'muarie'.

¹⁸ A'íj mu jin a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can jéetze' jaxie'va'ca'aj maj jaajé'caj, ji'nye capu a'íjna quee huatyátzaahuaaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, sulu a'yaa pu ajta tyúusejrataca'aj ti'ij i Dios, ajta a'yan jatamuá'muatya'aj ti i Dios táatajra' pué'eenye'ej.

I ti jin tyi'tyéjvee i yójra' i Dios

¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime', ti i yójra' i Dios quee tyi'tíj je'ej uuren jusíj, sulu a'yaa pu rinyij je'ej ti tyí'sej i juvástara' jimi. Je'ej ti tyi'tíj uurej i vástaria'ra', a'yaa pu cha'taj rinyij i yójra'. ²⁰ Ji'nye a'íi pu i vástaria'ra' jaxie've' i juyój a'íj pu jin néijmi'i tyé'sejratye' je'ej ti tyi'tíj uurej, ajta óoche' tyaataséjratye'sij tyi'tíj ti jéetze' juxie've', i siaj jin mua'aj je'ej tyo'taséjraj. ²¹ Ajta a'yájna ti'ij i vástaria'ra' tyihuo'tá'juurityej i maj meríj huácuij, a'yaa pu cha'taj na'aj i yójra' tyihuo'tá'juuritye'sij a'tyán ti jimi a'yan tya'ajxié'vi'ra'. ²² Ajta a'íjna i vástaria'ra', capu a'tíj á'axijtye', sulu pu'ríj néijmi'i i juyój tyu'tá' ti'ij a'íin néijmi'caa ooxíjtye'en, ²³ mata'aj mij néijmi'i jaatyátzaahuatyee'en a'íjci i yójra' a'yájna mati'ij tyá'tzaahuatyee' i vástaria'ra'. A'íjna i tiquee tzáahuatyira'aj tyícha'ij a'íjci jimi i yójra', capu ajta ja'tzaahuatyee' i vástaria'ra', ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti uyo'ta'ítyaca'.

²⁴ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime', a'tíj ti janamuaj je'ej nyaj tyí'xaj, ajta tyá'tzaahuatyee' a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ítyaca', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej, ajta quee a'náj jajpuéetzij ja'mej, ji'nye a'íi pu'ríj iirájraa jo'tíj ja'mui'nyíche', ajta je'en arí utyájrurij jo'tíj ja' júurij ja'mej jusén jime'. ²⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', ti arí atyojo're'nyesij, ajta ijíj arí a'áan putyajá'ricij, mati'ij a'íimaj i maj meríj huácuij janamuajran je'ej ti tyí'xaj i yójra' i Dios, majta ja'antzaahuatyee'sij, a'íi mu jusén jime' júurij muá'ju'un. ²⁶ Ji'nye a'yájna ti'ij i vástaria'ra' jusén jin tyí'juurij, a'yaa pu cha'taj tyaatá' i juyój ti'ij ajta jusén jime' júurij já'ra'nyij, ²⁷ ajta a'yan tyaatá' ti'ij a'íin huo'xíjtye'en i tyeítyee, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i yójra' i Dios. ²⁸ Caxu je'ej tyityóomujtyaj a'íjci jime', ji'nye a'yaa pu atyojo're'nyesij mati'ij a'íimaj i maj meríj huácuij janamuajran i nyúucaria'ra', ²⁹ aj mu mij eetaju' jo'maj ja'va'námi'huajmee. A'íimaj i maj tyámua' tyityetyúucha'íica'aj, a'íi mu huatájuuritaj mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij, ajta i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj, a'íi mu majta huatájuuritaj mej mij huo'xíjtye'en majta je'en puéjtzij huo'tá'an.

I ti jin séejre' tyi'tíj ti jin tyi'tyéjvee i Jesús

³⁰ 'Capu i'ríj nyej nyáaj tyi'tíj nyasíj je'ej huá'uurej. A'yaa nu ricij je'ej ti i nyavástara' tyí'nye'ijtye', nyajta tyámua' naa tyihuá'xijtye'en, ji'nye canu a'yan ricij je'ej nyej nyasíj tyá'xie've', sulu je'ej ti tya'ajxié'vi'ra' i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca'. ³¹ Tipua'aj nyasíj nyejitzé ma'can nyetyu'taxáj, capu tyi'tíj huatyáhuire'ej je'ej nyaj tyu'taxájtaj. ³² Ajta síj pu nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, a'yaa nu nyij tyámua' tyá'mua'reej ti a'íin tyu'tyáhuire'sij je'ej ti a'íin tyinaataxájta. ³³ Mua'aj xu séecan huata'ítyaca' i Juan jimi, ajta a'íi pu tzáahuatyira'aj jin tyajamuaté'exaa nye jitze ma'can. ³⁴ Ajta quee nye jitze juxie've' ti a'tíj nye jitze ma'can tyí'xajtaj. A'yaa nu'uj tyajá'mua'ixaatye' ti'ij mua'ajmaj jamuáahuire'en. ³⁵ A'yaa pu tyu'tyáhuire' a'íjna i Juan ti'ij tatzárij ti á'taa, siajta mua'aj a'yaa xu cii siana'aj tyaataxie'vej siaj sij a'íjna jin huóotyamua've'en. ³⁶ Ajta tyi'tíj pu jéetze' juxie've' quee je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Juan. A'íjci jime'

je'ej nyaj ricij, a'íi pu a'íin pué'een i nyavástara' ti jin nyojo'ta'ítyaca' nyej nyij a'yan huárinyij, a'íj pu jin ámiteere' ti i nyavástara' unyojo'ta'ítyaca'.³⁷ Ajta a'íjna i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca', a'íi pu ajta nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, tyij siajta mua'aj quee a'náj jáanamujri' i nyúucaria'ra', caxu siajta a'náj me'ye'sej, ³⁸ caxu siajta tyi'tá'caa ti i nyúucaria'ra' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en, ji'nye caxu tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i Dios ti yo'ta'ítyaca'. ³⁹ Tyámua' xu mua'aj naa tyóomua'tyej a'íjci jitze i yu'xarij, ji'nye a'yaa xu tye'ejchó've' siaj a'íjci jitze jáatyoonyij i siaj jin júurij xá'ra'nyij jusén jime', ajta a'íjna i yu'xarij a'íi pu nyéetzij nyetyáxajta, ⁴⁰ siajta mua'aj caxu jaxie've' siaj nye jimi yeve're'nyej siaj jusén jin júurij xá'ra'nyij.

⁴¹ 'Capu nye jitze juxie've' tipua'aj tyéviij tu'cájmua'rej tyámua' tyinaaté'exaatye'. ⁴² Nyajta tyámua' naa mua'ajmaj tyaja'muamujtye, a'íj nu jin jamua'reej ti quee ja'mua jimi séejre' i Dios ti jin já'muaxie've'. ⁴³ Nyáaj nu nyavástara' jitze ma'can yava'cáanyej, siajta mua'aj caxu ná'tzaahuatye', ajta tipua'aj síj junyúucaritze' mujo've'me'en, a'íj xu xaa huatyátzaahuatye'sij. ⁴⁴ ¿Ji'nye tyí'rij siaj sij tyá'antzaahuatye'en tipua'aj jujímua'aj siana'aj huatyóotzaahuatye'en, siajta quee jahuocaj i ti naa huasérin i Dios jimi? ⁴⁵ Caxu a'yan tyí'mua'tzej yee nyaj nu tyaja'muaxajtzi'ran i nyavástara' jimi, sulu a'íi pu Moisés tyaja'muaxajtzi'ran, i siaj mua'aj jéehua jitzán tyí'ca'nyej. ⁴⁶ Ji'nye tipua'aj mua'aj tyámua' setyá'tzaahuatye'ej a'íjci i Moisés, mua'aj xu sij siajta nyéetzij na'antzáahuatye'nyijche', ji'nye a'íi pu i Moisés nye jitze ma'can tyo'yú'xaca'. ⁴⁷ Ajta tipua'aj sequée já'tzaahuatya'aj je'ej ti a'íin tyo'yú'xaca', ¿ji'nye setyá'antzaahuatye'sij i nyáaj nyaj já'mua'ixaatye'?

6

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íjma i maj anxí ví'ra'aj ará'asej
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

¹ Ti'ij a'yan tyu'rij, Jesús pu antáraj után jitze pujmua' i jájtyij japua a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Galileea, a'yaa pu ajta tya'rájtyapuaaj tijin Tiberias. ² Jéehua mu i tyeítyee jamuán huajú'ca'aj, ji'nye mu'rij jaséjraca'aj ti tyámua' tyí'uuriajca'aj ajta tyihuo'huaa a'íjma i maj tyí'cucui'. ³ Aj pu'ij i Jesús jirij japua antyíraj, a'áan pu jo'ojyixij hua' jamuán i maj jamuán huacíj. ⁴ Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' ti i Dios hui'rájtoj i ti arí á'tyeej a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj. ⁵ Ti'ij i Jesús huanyéeriajraa, ajta je'en huo'séj maj jéehua i tyeítyee jamuán huajú'ca'aj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'íjci i Felipe tijin:

—¿Jo'nyij tyeyá'nanan i páan mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeítyee?

⁶ Ajta a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' ti'ij jaaséj je'ej ti rinyij i Felipe, ji'nye Jesús pu'rij jamua'reeriaca'aj je'ej ti huárinyij. ⁷ Felipe pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Ti' pua'aj a'yan tyetyí'toove'ej a'chu hua'puaj anxityej i túmii, capu na'aj ci'pej tyej tyij páan huánanan tyajta je'en néijmi'caa tyú'cue'tyej.

⁸ Aj pu'ij a'íjna i Andrés, ti ajta jamuán jo'chá'canya'aj, ti ajta ihuáaria'ra' pué'een i Simón, a'íi pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

⁹ —Yaa pu pá'ri'ij huatyéjve, anxívicaa pu i páan tyí'cha'ij, ajta hua'puácaa i hue'tyéé, ajta capu ci'pej mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeítyee.

¹⁰ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Siahuo'té'exaatye' i tyeítýee maj oorá'sej.

Jéehua pu huátu'piica'aj a'ájna, aj mu mij oorá'saca'. A'chu mu anxí ví'ra'aj ará'axcaa i tyétyacaa. ¹¹ Aj pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan, ajta je'en ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij huo'ráa'pu'uj i maj ajo'quéetima'caa. A'yaa pu cha'tána'aj huó'ruuj i hue'tyéé, a'íjma pu ajta huo'ríi'ij. ¹² Mati'ij tyámua' naa juxáahuaj tyu'cuá'aj, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—Siata'aj jaarái'pu' i ti avá'itzee, ti'ij quee tyi'tíj jo'huí'tzi'in.

¹³ A'íi mu mij jaariá'sii, majta je'en tya'vá'jistyaxij tamuáamuata' japuan hua'puaj sicii a'íjci jime' i ti avá'itzee i páan ti anxívica'aj. ¹⁴ Majta a'íimaj i tyeítýee, mati'ij jaaséej a'íjci i Jesús ti a'yan huaríj, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Ji'récán jime' pu a'íin pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, i ti yan uvé'nyesij i cháanacaj japua.

¹⁵ Ajta ti'ij i Jesús jáamua'reeri' maj a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj ca'nyéjrij jin jaata'íjtye'en ti'ij tye'entyájrutyey i rey jime', a'íi pu'ij avá'raj, ti'quij i jiríj japua áan jo'ojnyéj jusíj.

Jesús pu antáraj i jájtyij japua

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Ti'ij huare'chuixarisima'caj, a'íi mu i maj jamuán huacíj ajo'cáanyej jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, ¹⁷ mati'ij mij báarcuj jitze atyáacíj, mej mij antáciinyej után jitze pujmua' a Capernaúm. Pu'rij huariá'tica'risima'aj, ajta i Jesús capu aja'hua'taca'aj. ¹⁸ Aj pu'ij ca'nyíin jin huatá'aacariaca', a'íj pu jin á'xiria'ca'aj i jájtyij. ¹⁹ Mati'ij meríj anxívij nusu aráseej quiloometro'j a'chu imuáj ajooju'caj, aj mu mij jaaséej ti aja'vá'ma'ca'aj a'íjna i Jesús, jájtyij japua pu huama'ca'aj, tyámua' mu mij tyu'tátziin.

²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een, caxu tyí'tziinye'ej.

²¹ Mati'ij mij tyámua' tyetyéee'ej a'ájna i báarcuj jitze, camu a'chu a'tyéevi'ij mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'maj jo'cí'ca'aj.

²² Yaa ariá'pua'aj, a'íimaj i tyeítýee i maj a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj i Jesús jimi, a'íi mu jáamua'reeri' maj a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj jo'cíj i báarcuj, ajta quee i Jesús hua' jamuán jo'ra'ajcaa. ²³ Aj mu mij séecan i báarcuj Tiberias maj ja'ráacíj a'áa jóohuiixij jo'maj tyojó'cuua i tyeítýee ti'ij Jesús tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios. ²⁴ Ajta mati'ij jaaséj ti'quee aja'hua'taca'aj a'íjna i Jesús majta quee aja'hua'taca'aj a'íimaj i maj jamuán huacíj, aj mu mij i tyeítýee atyáacíj i báarcuj jitze, mati'ij mij a'áa jó'ju' a Capernaúm, mej mij a'áa yó'huoonyij a'íjci i Jesús.

Jesús pu a'íin pué'een i páan i maj jin júurij muá'ra'nyij

²⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj után jitze pujmua' jo'tij ja'alaguun, a'áa mu yo'tyoj a'íjci i Jesús mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maestro, ¿a'najnyí yapaj rá'aj a'yájna?

²⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', siaj mua'aj a'íjci jin nyahuo'ji'nye setyu'cuaj 'asta siana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj, caxu a'íjna jime' siaj jaaséj je'ej nyaj huaríj i siaj jin je'ej tyámua' tyo'taséj. ²⁷ Caxu a'íjna jin tyí'muarie'ej siaj sij jaamué'tin i cue'ráj ti jo'huí'tzij, sulu a'íjci jime' i cue'ráj ti jusén jin tyí'huire' i siaj jin júurij xá'ju'un jusén jime'. A'íi pu a'íin pué'een i cue'ráj i ti jamuaatá'sij a'íjna i Dios yó'jra',

ji'nye a'íjna i Dios, i ti tavástara' pué'een, a'íi pu néijmi'i jitzán tyu'tyájtoo i juyój.

²⁸ A'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí juxie've' tyej tyij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've'?

²⁹ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu i Dios tyá'xie've' siaj jitzán tyá'antzaahuatye'en a'íjci jimi a'íin ti uyo'ta'ítyaca'.

³⁰ Mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí pataataséjratye'sij, tyej tyij jaaséeran tya-mua'antzaahuatye'en? ¿Tyi'tanyí jin je'ej parinyij? ³¹ A'íimaj i tahuásimua'ci'ij mu jáacuaj a'íjci i maná a'ájna jo'tij quee já'tyi'tiitaca'aj, a'yájna ti'ij tyé'yus'i' i yu'xarij jitze tijin: “A'íj pu huo'cue'ej i páan tajapuá ti já'ma'can.”

³² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tiquee i Moisés pu tyihuo'tá' i páan tajapuá ti já'ma'can, sulu i nyavástara' pu tyu'tá'caa a'íjna i páan ti ji'récán jime' tajapuá já'ma'can. ³³ Ji'nye a'íjna i páan i Dios ti tyu'tá'caa, a'íi pu a'íin pué'een tajapuá ti já'ma'can ajta je'en júuricamej hua'tá'caa a'íjma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³⁴ Mati'ij mij a'yan tyaatáhuaviiri' tijin:

—Tavástara', taatá' a'náj tina'aj a'íjci i páan.

³⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i páan ti júuricamej tyu'tá'caa. A'íjna i ti nye jimi yeve'rén'yej, capu a'náj huataí'cuataj, ajta i ti nyéetzij jimi tyá'tzaahuatye', capu ajta a'náj huataí'imu'uj. ³⁶ Nyajta nyáaj nu nyerij a'yan tyajamuaaté'exaa, caxu mua'aj tyá'tzaahuatye' tyij siajta serij naaséj. ³⁷ Néijmi'i a'íimaj i ti Dios naatátuiire'sij, a'íi mu nye jimi yeve'rén'yesij, majta a'íimaj i maj nye jimi yeve'rén'yesij, canu huo'rén'ityij. ³⁸ Ji'nye canu a'íjci jin yava'cáanyej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej nyej nyasíj tyá'xie've', sulu nyata'aj nyij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i nyavástara', i ti unyojo'ta'ítyaca'. ³⁹ Ajta a'yaa pu tyá'xie've' a'íjna i ti unyojo'ta'ítyaca' nyaj quee séej jo'rienyij a'íjma i ti naatátuiire'sij, sulu nyej nyij huo'tájuuritye'en a'ájna xicáara' jitze ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁴⁰ Ji'nye a'yaa pu tya'ajxié'vi'ra' i nyavástara' maj néijmi'i i maj jaséjran i yójra' i Dios majta jitzán tyá'antzaahuatye'en, mej mij a'íimaj jusén jin júurij muá'ra'nyij, nyajta je'en nyáaj huo'tájuuritye'en a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij.

⁴¹ Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can huatyóohuij maj tyi'huó'ixaatye'en jujímua'aj a'íjci jime' ti Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Nyáaj nu a'íin pué'een i páan jútye' ti je'cáanyej.” ⁴² Mati'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i Jesús i ti yójra' pué'een a'íjci i José? Ityáj tu jamua'tyej i táatajra' tyajta i náanajra'. ¿Ji'nye ti'ij a'yan tyí'xaj yee jútye' nu je'cáanyej?

⁴³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Caxu che' je'ej tyúu'ixaatye'ej. ⁴⁴ Capu i'rij ti a'tíj yeve'rén'yej nye jimi, tipua'aj quee i Dios ti unyojo'ta'ítyaca' ca'nyíjra'aj jaatá'an ti'ij a'yan huárinyij, nyáaj nu jaatájuuritye'sij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁴⁵ A'yaa mu tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajta'aj tijin: “Dios pu néijmi'caa tyí'mua'tyej.” A'íj pu jin a'íimaj i

maj janamuaj i nyavástara', majta a'íj jitze tyúu'iteeritye', a'íi mu nye jimi yeve're'nyesij.

⁴⁶ 'Capu a'yan huatóomua'aj ti a'tíj arí jaaséej i nyavástara', sulu a'íi pu jaaséj i ti a'íjna jitzán eeráma'can i Dios. ⁴⁷ A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tijin a'tíj ti tyá'tzaahuatyé', a'íi pu jusén jime' júurij ja'mej. ⁴⁸ Nyáaj nu a'íin pué'een i páan ti júuricamej tyu'tá'caa. ⁴⁹ A'íimaj i já'muahuasimua'ci'ij a'íi mu jáacuaj a'íjci i maná a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, majta je'en a'yan cha'taj mana'aj tyityáacuij, ⁵⁰ nyajta nyáaj a'íj nu já'mua'ixaatye' i páan jútye' ti je'cáanyej, ajta a'tíj ti a'íj huácia'nyij i páan, capu mui'nyij. ⁵¹ Nyáaj nu a'íin pué'een i páan ti júurij jútye' ti je'cáanyej, a'tíj ti jacua'nyij a'íjci i páan, a'íi pu jusén jin júurij ja'mej. Ajta a'íjna i páan i nyaj jaatámu'vejritaj, a'íi pu a'íin pué'een i nyaj jatyáhue'ra'. A'yaa nu tyaatámu'vejritaj mej mij júurij muá'ra'nyij a'íimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

⁵² Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu huatyóohuij maj tyi'huóo'ixaatye'en séej jamuán majta séej, a'yaa mu tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'múu juhué'ra' táacue'tyej?

⁵³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj sequée jáacua'nyij i hue'ria'ra' a'íjci i yójra' i Dios, siajta quee jaayé'en i xúuria'ra', caxu jusén jin júurij xá'ju'un. ⁵⁴ A'íjna i ti jáacua'nyij i nyahue'ra' ajta jaayé'en i nyaxúure', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej, nyáaj nu nyij jaatájuuritye'sij a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁵⁵ Ji'nye a'íjna i nyahue'ra' a'íi pu pué'een i cue'ráj ti jitzán eeráma'can i júuricamej, ajta i nyaxúure' a'íi pu a'íin pué'een i maj jaayé'en tzáahuatyí'ra'aj jime'. ⁵⁶ A'íjna i ti jacua'nyij i nyahue'ra', ajta jaayé'en i nyaxúure', a'íi pu nye jimi huatyá'itzeere'ej, nyajta je'en nyáaj jimi huatyá'itzeere'ej. ⁵⁷ A'íjna i nyavástara', i ti unyojo'ta'ítyaca', a'íi pu júurij, nyajta nyáaj a'íj nu jitze ma'can júurij, a'yaa pu cha'tána'aj ij, a'íjna i ti nye jimi tyí'cua'caa, a'íi pu nye jitze ma'can júurij ja'mej. ⁵⁸ A'íj nu já'mua'ixaatye' i páan jútye' ti je'cáanyej. A'íjna i páan capu a'yan een ti'ij a'íjna i maná i já'muahuasimua'ci'ij maj jáacuaj, ajta mati'ij jaacua'aj a'yaa mu cha'mana'aj tyityáacuij, ajta a'tíj ti jacua'nyij a'íjci i páan, a'íi pu júurij ja'mej jusén jime'.

⁵⁹ A'yaa pu tyihuo'muá'tyej a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj a Capernaúm.

Mue'tíj mu i maj jamuán huacíj jaatáxaahuataca' i Jesús

⁶⁰ Mati'ij a'yan tyáanamujri', mue'tíj mu i maj jamuán huací'ca'aj i Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjna i ti jatyáxajta jéehua pu tyési' tyej tyij a'yan huárinyij, ¿a'tanyíj pújoorej ti'ij a'yan huárinyij?

⁶¹ Ajta a'íjna i Jesús, ti'ij jáamua'reeri' maj a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi je'ej pua'aj jamuaatá'aj i nyaj jaataxájtaca'? ⁶² ¿Ji'nye tya'ra'nyíche', tipua'aj nyéetzij sianaaséj nyaj jó'ra'nyij u tajapua' jó'nyaj anaquéej jó'catyíi? ⁶³ A'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu júuricamej tyu'tá'caa, ajta a'íjna i siaj jatyáhue'ra' capu tyi'tíj huíire'. Ajta a'íjna i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i Dios, ajta jamuatá'caa siaj sij jusén jime' júurij xá'ra'nyij. ⁶⁴ Ajta séecan mu ja'mua jimi séejre' i maj quee tyá'tzaahuatyé'.

A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj i Jesús, ji'nye a'íi pu arí jamua'reeriaca'aj a'tyán maj pué'eenye'ej i maj quee tyá'tzaahuatye', ajta a'tíj ti a'íin pué'eenye'ej i ti a'íj tyu'tátuiire'sij. ⁶⁵ A'íj pu jin a'yan ajta tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—A'íj nu jin a'yan tyajamuaaté'exaa tiquee i'ríj ti a'tíj nye jimi yeve're'nyej, tipua'aj quee i Dios ca'nyíjra'aj jaatá'an tí'ij a'yan huárinyij.

⁶⁶ Tí'ij na'aj a'ájna imuáj, mue'tíj mu i maj Jesús jamuán huací'ca'aj jaatáxaahuataca', camu mij che' jamuán huací'ca'aj. ⁶⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íijma i maj jamuán huacíj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej tíjin:

—¿Nyi siajta mua'aj seríj naatáxahuataj?

⁶⁸ Ajta a'ájna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Tavástara', ¿a'tanyíj jimi utyo'ju'uj tá'ju'un? A'nyúuca pu jitze séejre' i tyaj jin júurij tá'ra'nyij jusén jime'. ⁶⁹ Ityáj tu tyeríj ajimi tyá'tzaahuatye', tyajta a'yan tyá'mua'reej paj muáaj a'íin pué'een i Dios ti jimi jo've'mej.

⁷⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—¿Nyi nyequee nyáaj jamua'antyíhuoo mua'ajmaj mu siaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej? Ajta síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can, tyiyáaru' pu jitzán séejre'.

⁷¹ Tí'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Jesús, a'íj pu tyáxajtasime'ej i Judas, i ti yójra' pué'een a'íjci i Simón ti Iscariote tye'entyímu'tacaa, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti avíitzij jin tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, tyij ajta i Judas hua' jitze ajtyáma'cantaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

7

Camu jimi tyá'tzaahuatye' i ihuáamuata'mua' i Jesús

¹ Tí'ij a'yan tyu'ríj, a'áa pu jó'yi'caaj a'ájna i Jesús a'ájna a Galileea. Capu jaxie'va'ca'aj ti a'áa jo'tyávaacaj a Judea, ji'nye a'íimaj mu jahuooca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij jaajé'caj. ² Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna mati'ij tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' i ináamuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ³ a'íimaj mu i ihuáamuata'mua' a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Capáj a'yan a'ítzaaj, áricuj a'ájna a Judea, mata'aj mij i maj a jamuán huací'ij a'áa maj já'sejre' jaaséj je'ej paj tyi'tíj jin ricij. ⁴ Ji'nye tipua'aj a'tíj a'yan tyá'xie've'ej mej mij néijmi'i jáamuatyij, capu avíitzij jin tyí'muarie'. Ajta a'yájna pati'ij períj ricij, jéetze' pu tyámua' naa paj huo'taséjratye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

⁵ Majta a'íimaj i ihuáamuata'mua' camu ja'tzaahuatya'ca'aj a'íjci i Jesús.

⁶ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Capu eexúj a'ájna atyojo're'nyej a'tzáaj ti huaxá'puí' nye jimi, ajta ja'mua jimi a'náj ti na'aj pu xá'puí'. ⁷ A'íimaj i maj yan séejre' i cháanacaj japua capu je'ej tyí'ri'ij mej mij mua'ajmaj jamuájcha'íirria'aj, ajta nyéetzij mu xaa nyéjcha'íire', ji'nye nyáaj nu huá'sejratye' ti je'ej pua'aj een je'ej maj tyi'tíj uurej. ⁸ Séricuj mua'aj jo'maj tyeje'ye'estej, canu nyáaj ujó'yi'ij, ji'nye capu eexúj nye jimi huaxá'puí'.

⁹ A'yaa pu tyihuo'te'exáatye'ej, tí'ij ij a'áa jo'tyá'ítzee a'ájna a Galileea.

Tí'ij Jesús a'áa jo'tyávaacaj aj jo'maj a'íjci ja'ye'estej i ináamuaj

¹⁰ Ajta mati'ij jo'cáj i ihuáamuata'mua', Jesús pu ajta ujó'mej jo'maj tyejé'yi'istej, ajta capu juséerataj ujó'mej, sulu avíitzij pu jin a'yan huaríj.

¹¹ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íi mu jahuooca'aj a'íjci i Jesús, a'yan metyi'xáataj tíjin:

—¿Jo'nyij je'ej je'en a'íjna i a'tíj?

¹² Jéehua mu i tyeítýee jaxajtaca'aj a'íjci i Jesús. Séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin: “Tyámua' pu tyí'tyevij”, majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin: “Capu tyámua' ricij, a'í pu huá'cuanamuaj i tyeítýee.”

¹³ Ajta capu a'tíj óoca'nyajca'aj ti jéjre'citze' jaataxáj a'íjci i Jesús, ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁴ Matí'ij meríj jé'ta' joojú'caj i maj jin tyí'ye'estej, aj pu'ij Jesús utyájrurij u tyeyúuj tzajta' ajta je'en huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej. ¹⁵ Je'ej mu tyo'taséj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu mij tyí'xajtaca'aj tíjin:

—¿Ji'nye tí'ij a'mújna jéehua tyu'yí'tin, ma'ajta quee a'náj tyi'huómua'aj?

¹⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'aj tíjin:

—A'íjna i nyaj jin tyaja'muamua'tyej canu nyasíj jájtyo, sulu a'í pu naatá' i ti unyojo'ta'ítyaca'. ¹⁷ Típua'aj a'tíj jaxie'va'aj tí'ij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra', a'í pu jamua'reeren típua'aj i Dios jimi já'ma'cantaj nyaj jin tyaja'muamua'tyej na'ríj nyasíj nyana'aj jájtyo.

¹⁸ A'íjna i ti a'íjci tyáxajta je'ej ti jusíj tyéejtyoj, a'yaa pu tyá'huoo tí'ij jusíj tyámua' huatóosejrata, ajta a'íjna i ti a'yan tyá'huoo tí'ij tyámua' tyaatá'an a'íjci i ti uyo'ta'ítyaca', a'í pu ji'récán jime' tyí'xaj, ajta quee je'ej tyí'rij tí'ij a'tíj je'ej pua'aj tyá'xajta.

¹⁹ ¿Nyiquee a'yan tyi'ja'yájna ti i Moisés ja'mua jimi jaatyájtoo i nyúucarij i siaj jin tyí'ijta? Ajta capu a'tíj ti ja'mua jitze ajtyáma'can ja'tzaahuatye'. ¿Ji'nye een jime' setyá'xie've' siaj sij naajé'caj?

²⁰ A'yaa mu i tyeítýee tyityaatanyúj tíjin:

—Tyiyáaru' pu atzájta' séejre'. ¿A'tanyíj muaje'catamui'ij?

²¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'aj tíjin:

—Néijmi'i xu mua'aj je'ej tyityo'tóomuajtyaca' nyati'ij tyi'tíj tyámua' huáruuj a'ájna xicáara' i siaj jitzán juso'pii. ²² Ajta a'yájna, Moisés pu jamuaata'íj siaj ja'antyisiichixi'in i junavíj (ajta quee i Moisés jitze je'ráma'can, sulu Dios pu jaatyájtoo a'íjma jimi i já'muahuasimua'ci'ij), mua'aj xu sij a'yan tye'entyisí'chej i navíira' i unyáaque'ej ti tyáati' a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii. ²³ Ajta a'yájna tyij a'íjna jime' siaj quee jaxie've' siaj ootyá'itzeere'en a'íjci jitze i nyúucarij Moisés ti jaatyájtoo, siaj sij ja'antyisí'chej i navíira' i unyáaque'ej a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii, ¿ji'nye siaj sij nye jimi huatanyínyu'cacuca' nyati'ij séej i tyévíj tyú'huaaj a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii? ²⁴ Caxu a'íjna jin a'yan tyihuá'xijtye'ej je'ej ti síj huasérin. Siatí'ijta séej á'xijtye'ej, a'yaa xu huárinyij je'ej ti tyi'tyéevijtij tzaahuatyi'ra'aj jime'.

Jesús pu jaxaj jo'tij je'ráma'can

²⁵ Séecan i maj a'áa já'chajca'aj a Jerusalén, a'í mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huó'ihuo' tíjin:

—¿Nyiquee a'múu a'íin pué'een i maj jahuoo mej mij jaajé'caj?

²⁶ A'mána'aj jéjrista' huatyéjve tyihua'ixáatye'ej, ajta quee a'tíj je'ej tyé'jee. ¿Nyiquij meríj a'íimaj i maj tyityatatyíj ja'antzaahuaj ti a'múu ji'récán jime' a'íin pué'een i Ciríistu'? ²⁷ Ajta ityáj tu jamua'reej jo'tij já'ma'can a'mújna, ajta tí'ij i Ciríistu' ya'uvé'nyej, capu a'tíj jamua'reeriaj ja'mej jo'tij já'ma'can.

²⁸ Tí'ij i Jesús a'yan tyáanamua'ajri', ajta óoche' tyihua'mua'tyáacaj u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu'ij ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' tíjin:

—Nyi mua'aj sényamua'tyej nyi siajta jamua'ree jó'nyaj já'ma'can. Ajta canu nyasíj nyana'aj mujo've'mej, sulu a'íj nu jitze ma'can mujo've'mej i ti unyojo'ta'ityaca', síj ti i'ríj siaj jimi tyú'ca'nyej siajta mua'aj caxu jamua'tyej. ²⁹ Nyáaj nu xaa jamua'tyej, ji'nye a'íj nu jitze eeráma'can, ajta a'ín unyojo'ta'ityaca'.

³⁰ Aj mu mij tyu'tatyésej maj jaatyéevi', ajta capu a'tíj ahuóoca'an ti a'yan huárinyij, ji'nye capu eexúj jimi tya'róo'astyaaca'aj. ³¹ Mue'tíj mu jimi tyá'antzaahuaj, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—Tí'ij ya uvé'nyej i Ciríistu', ¿nyiquij quee jéetze' tyámua' tyí'uurej quee a'mújna mu a'tíj?

A'íimaj mu i fariseos tyí'tyese' mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

³² Majta i fariseos a'íi mu huó'namuajri' i tyeítyee maj a'yan tyá'xajtaca'aj a'íjci i Jesús, aj mu mij a'íimaj majta i puaríj maj tyí'ijtye' xantáaru' huata'ityaca' mej mij jaatyéevi'. ³³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu nyooj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej, aj nu nyij tányij jó'ra'sij a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ityaca'. ³⁴ Mua'aj xu nyahuoonyij, ajta caxu nyetyoonyij, ji'nye capu je'ej tyii'ríitaj ja'mej siaj a'áa jo're'nyej jó'nyaj je'ej je'éenya'aj na'mej.

³⁵ Aj mu mij i maj Israel jitze ajtyáma'can huatyóohuij maj tyi'huó'ihuo' séej jamuán majta séej a'yan tijin:

—¿Jo'quíj jo'méj a'mújna, tí'ij quee i'ríitaj ja'mej tyaj jáatyoonyij? ¿Nyiquij a'íjma jimi jo'ma'aj ja'mej i maj séej chuéj japua ja'chej, tí'ij a'íjma tyú'mua'tyej i maj quee tyá'tzaahuatye'? ³⁶ ¿Ji'nye jaatamua'aj a'íjci i nyúucarij ti a'yan yee: “Mua'aj xu nyahuoonyij, siajta quee nyetyoonyij, ji'nye capu je'ej tyí'rij siaj a'áa jo're'nyej jó'nyaj je'ej je'éenya'aj na'mej”?

Jesús pu huo'tajé mej mij jimí a uré'nyej

³⁷ Tí'ij arí tye'entyipué'risima'caj i maj tyí'ye'estyaa, a'ájna xicáara' jitze i ti jéetze' juxie've'. A'ájna xicáara' jitze pu i Jesús huatyéechaxij, tí'quij ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' a'yan tijin:

—Típua'aj a'tíj i'mu'uj, che' nye jimi yeve're'nyej, tí'ij huaye'en. ³⁸ Ajta a'ájna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', a'yájna tí'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “A'íj pu tzajta' séeria'aj ja'mej a'ájna i jájtyij ti júuricamej tyu'tá'caa.”

³⁹ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca', a'íjma jimi i maj tyá'antzaahuatye'sij tí'ij ajta hua' jimi huatyá'itzeere'ej i júuricama'ra' i Dios, ji'nye capu eexúj i júuricama'ra' i Dios hua' jimi séjria'ca'aj, ji'nye capu eexúj i Jesús tajapúa jo'ojnyájca'aj tí'ij i Dios ju júuricamej ujo'ta'ityej.

Séecan mu i tyeítyee ajtacíj

⁴⁰ Séecan mu i tyeítyee a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj a'yan tyu'taxájtaca' mati'ij jáanamuajri' tijin:

—A'yaa pu tyí'ja'yájna ti a'múu a'ín pué'een i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can.

⁴¹ Majta séecan a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'ín pué'een i Ciríistu'.

Majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Capu a'ín pué'een, ji'nye capu i'ríj ti i Ciríistu' a'áa já'ma'cantaj a Galileea ⁴² A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti i Ciríistu' a'íj jitze eeráanyesij i David, ajta ti a'áa ja'ma'cántaj ja'mej a Belén, jo'tíj ajta já'ma'cantaca'aj a'ájna i David.

⁴³ A'íj mu jin séecan ajtacíj i tyeítyee a'íjci jime' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca'. ⁴⁴ Séecan mu jaxie'va'ca'aj maj jaatyéevi', ajta capu a'tíj a'yan huaríj.

A'íimaj i maj tyityatatyíj camu ja'tzaahuatya'ca'aj i Jesús

⁴⁵ Majta a'íimaj i maj tyí'cha'ij i tyeyúuj tzajta', a'íi mu a'áa jo'r'é'nyej hua' jimi i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta majta i fariseos jimi, a'yaa mu mij a'íimaj tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye sequée uya'ráaja?

⁴⁶ Majta a'íimaj i maj tyí'cha'ij, a'yaa mu tyihuo'té'exaa tíjin:

—Capu a'náj a'tíj a'yan tyu'xájtaca' tí'ij a'íjna.

⁴⁷ Aj mu mij i fariseos a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—¿Nyi arí ajta mua'ajmaj jamuáacuanamuaj? ⁴⁸ ¿Nyiquij arí síj i tí tyí'ta'ijtye' ja'antzaahuaj a'íjci, na'riíj síj tí fariseo pué'een? ⁴⁹ Majta a'íimaj i tyeítyee, camu yó'itej je'ej tí tyé'yusí' a'íjci jíitze i yu'xarij Moisés tí jaatyájtóo, a'íi mu meríj jo'vátzij.

⁵⁰ Ajta i Nicodemo i tí arí séej i Jesús jimi ja'tanyájca'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

⁵¹ —A'yájna tí'ij tyí'ta'ijtye' i yu'xarij, a'yaa pu tyá'xaj tíquee je'ej tyí'riíj tyaj a'tíj ooxíjtye'en, tyequée mí'een tyee'íhuo'ran tyej tyij jaanamuáaran je'ej tí tyí'tíj jin ricíj.

⁵² Matí'ij mij a'íimaj a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿Nyi pajta muáaj a'áa já'ma'can a Galileea? Ahua'mua'tyej i yu'xarij aj paj jamua'reeren tíquee a'tíj a'áa já'ma'can a Galileea tí Dios jíitze ma'can tyí'xaj.

⁵³ Matí'ij mij jo'cixíj síj ajta síj jo'maj jo'cháatimee.

8

A'íjna i íiti' tí huóoxana'cirej

¹ Ajta i Jesús a'áa pu jo'mej jo'tíj jíiríj jo'tacá'aj tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Aseitúunajrimi, ² yaa ariá'pua'aj, tí'ij oochán eere'nyáaj i xicáj, ajtáhua'aj pu utyájrúpij u tyeyúuj tzajta'. Majta je'en i tyeítyee ajtyáxiiriaca' jimi, aj pu'ij ooyíxíj tí'quij huatyóochej tí tyihuó'mua'tyej.

³ Majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jíitze i maj jin tyí'ijta, majta i fariseos, a'íi mu íitaj aje'r'é'nyijtye, i maj a'yan tyeetyéevi' tí'ij ooj juxána'ciria'caj séej jamuán i tyáataj. A'áa mu mij jé'ta' yo'táraj jo'maj ja'tyúusiiria'ca'aj i tyeítyee, ⁴ matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tíjin:

—Maestro, a'yaa mu tyeetyéevi' a'mújciíj mu íitaj tí'ij ooj juxána'ciria'caj. ⁵ Ajta a'íjna i Moisés a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' i yu'xarij jíitze tí a'yan tyúuxie've' tyaj tyetyéj jin jaatyáto'sixi'in tyej tyij jaajé'caj, a'tíj tina'aj íitaj tí a'yan rijcaj. ¿Arí muáaj jí'nye petyí'xaj?

⁶ A'yaa mu a'íimaj tyaata'íhuo'ri' mej mij a'íjci jin ja'antymu'é'tin, tí'ij huatá'riitarej maj tyí'tíj jíitán ujpuá'ritye'en. Ajta i Jesús a'íi pu ecóotutaca', tí'quij huatyóochej tí juxityéj jin tyo'yú'xaj a chóota'. ⁷ Majta móoche' a'yan tyé'íhuo'raca'aj, aj pu'ij i Jesús huatyéechaxíj tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'íjna i tíquee tyí'tíj jin á'itzeere' ajta quee tyí'ijxána'cira'aj, che' a'íin anaquéej jaatato'oj i tyetyéj jime'.

⁸ Aj pu'ij ajtáhua'aj ecóotutaca' ajta tye'ej yú'xajraa a chóota'. ⁹ Matí'ij a'yan tyáanamujri' je'ej tí i Jesús tyu'taxájtaca', aj mu mij jo'cixíj síj ajta síj, anaquéej mu a'íimaj jo'cíj i maj jéetze' huásij. Tí'ij i Jesús jusíj

na'quij a'áa jo'tyá'itzee a'íjci jamuán i íitaj ti a'áa jo'tácatyii, ¹⁰ aj pu'ij Jesús huatyéechaxij ajta a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Íiti', ¿jo'nyij je'ej mé'een i maj a jitze tyí'pua'ritye'?

¹¹ Aj pu'ij i íiti' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyavástara', capu ma' a'tíj ti nye jitze tyí'pua'ritye'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu nyajta nyáaj tyi'tíj a jitze pua'ritye', áricuj jó'ra', capáj che'jaxana'ciria'aj.

Jesús pu a'ín pué'een i ti jin huányeeri'ij úyan i cháanacaj japua

¹² Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaa i tyeítsee tijin:

—Nyáaj nu a'ín pué'een i ti jin huányeeri'ij úyan i cháanacaj japua, a'íjna i ti nyaj jamuán jo'cha'can, a'íj pu jimi séeria'aj ja'mej i tatzárij ti júuricamej tyu'tá'caa, capu ij a'náj tíca'riste' jo'chá'canya'aj ja'mej.

¹³ Matí'ij mij i fariseos a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj asíj tyá'xajta, a'íj pu jin quee tyi'tíj huíire' je'ej paj asíj tyi'tyá'xajtaj.

¹⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Í nyaj jin tyé'nyaxajta tyí'huíire', tyij nyajta nyasíj nyana'aj tyényaxajtaj. Ji'nye nyáaj nu jamua'reej jó'nyaj je'ráma'can ajta jó'nyaj jooméj, siajta mua'aj caxu jamua'reej. ¹⁵ A'yaa xu mua'aj tyihua'xijtye' je'ej siaj jujímua'aj tyéejtyoovej. Nyajta nyáaj, canu a'tíj ja'xijtye', ¹⁶ ajta tipua'aj a'tíj no'xijtyej, a'íj nu jin ja'xijtye'en i ti ji'récán jime', ji'nye canu nyasíj je'ej tyéejtyoj, sulu a'íi pu i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca' huá'xijtye'en. ¹⁷ A'yaa pu tyé'yu'si' a'íjci jitze i nyúucarij i siaj jin tyí'ijta ti a'ájna tyí'huíire' tipua'aj mahua'puaj tyi'tíj muaataxáj. ¹⁸ Nyáaj nu a'ín pué'een i nyaj nyasíj tyényaxajtaj, ajta i síj ti a'yan tyi'nyetyáxajta, a'íi pu a'ín pué'een i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítyaca'.

¹⁹ Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij je'ej jé'een i ti avastára'?

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Caxu mua'aj nyamua'tyej a'tíj nyaj pué'een, caxu sij siajta jamua'tyej i nyavástara', tipua'aj nyéetzij sényamua'ajca, a'yaa xu sij siajta tya'mua'tyéeche'en i nyavástara'.

²⁰ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca' tí'ij ooj tyihua'mua'tyáacaj u tyeyúuj tzajta', a'ájna véjri' jo'maj yá'si'rii i túmii. Ajta capu a'tíj jaatyéevi', ji'nye capu eexúj atyojo'rénayajca'aj a'tzáaj ti a'yan tya'tácatyiij jimi.

Jó'nyej nyáaj jooméj, capu i'ríj siaj mua'aj a'áa joojú'un

²¹ Ajtáhua'aj pu i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu jo'mej, mua'aj xu sij nyahuooniy, ajta a'íj xu jin cui'nyij i siaj á'itzeere' i Dios jimi. Jó'nyej nyáaj jooma'aj na'mej, capu i'ríj siaj mua'aj a'áa jo'rénjej.

²² A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can mu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyiquij a'yan tyí'mua'tzej ti huóje'caj, tí'ij a'yan tyí'xaj yee ti quee i'ríj tyaj a'áa jo'rénjej jo'tíj jooma'aj ja'mej?

²³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj xu yan ma'can, nyajta nyáaj jútye' nu já'ma'can, mua'aj xu hua' jitze ajtyáma'can i maj yan séejre' i cháanacaj japua, nyajta nyáaj canu hua' jitze ajtyáma'can. ²⁴ A'íj nu jin a'yan tyajamuaaté'exaa siaj a'íjna jin cui'nyij i siaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ji'nye tipua'aj sequee

tyá'tzaahuatye'ej nyaj a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ít'yaca', a'íj xu jin cui'nyij i siaj jin huóoxana'cirej.

²⁵ Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj paj pué'een?

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Anaquéecan jime', ¿ji'nye tyi'tíj tyúuxie've' nyej nyij ja'mua jamuán tyi'tyáxajtasime'en? ²⁶ Jéehua nu ja'mua jitze ma'can tyu'taxájtaj nyajta jéehua jamua'xijtye'en, ajta a'íjna i ti nyojo'ta'ít'yaca', a'íj pu tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, ajta a'íjna i nyej nyáaj huá'ixaatye' i maj yan japuan séejre' i cháanacaj japua, a'íj pu'uj tána'aj pué'een i nyaj jáanamujri' a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ít'yaca'.

²⁷ Majta a'íimaj camu yo'itéej muá'raa ti a'íj jitze ma'can tyi-huá'ixaatya'ca'aj i juvástara'. ²⁸ A'íj pu jin a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Siati'íj mua'aj na'ajriáj nyéetzij i nyaj yójra' pué'een i Dios, aj xu sij jamua'reeren nyej nyáaj a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ít'yaca', nyajta quee tyi'tíj jin je'ej ricij i nyej nyasíj nyana'aj jájtyo, sulu a'íj nu'uj huá'ixaatye' je'ej ti i nyavástara' tyinaamuá'tyej. ²⁹ Ji'nye a'íjna i ti unyojo'ta'ít'yaca' a'íj pu nyaj jamuán yésejre', capu i nyavástara' a'náj juséentacan yanúurie'j, ji'nye a'náj tina'aj nu a'yan ricij je'ej ti a'íj tya'ránajchi.

³⁰ Ti'íj i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', mue'tíj mu jimi tyá'antzaahuaj.

I yójmua'mua' i Dios majta i maj a'íj jimi tyí'huire' i ti je'ej pua'aj een

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj jimi tyá'antzaahuaj tijin:

—Típua'aj tyámua' setyityaajú'un a'íjci jitze i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaa, aj xu nyaj jamuán huací'ca'aj xá'ju'un, ³² mua'aj xu jamua'reeren i ti ji'récán jime' a'yan tyi'ja'yájna, a'íj xu jin juxáahuaj mahuací'ca'aj xá'ju'un.

³³ Mati'íj mij a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Ityáj tu Abraham jitze eeráma'can, tyajta quee a'náj séecan jimi ca'nyéjrij jin tyu'tyáhuí, ¿ji'nye pej pij muáaj a'yan tyí'ta'ixaatye' tyaj taxáahuaj mahuací'ca'an?

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' ti a'tíj tina'aj ti ootyá'itzeere'en i Dios jimi, a'íj pu ca'nyéjrij jin tyí'huire' a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj een. ³⁵ A'íjna i ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie' capu jusén jin huatyá'itzeere'ej i ti jimi tyí'muarie', ajta a'íjna i ti yójra' pué'een, a'íj pu hua' jamuán huatyá'itzeere'ej i jutyéityeristyamua' jimi jusén jime'. ³⁶ A'íj pu jin típua'aj i yójra' i Dios jamui'ráatoonyij siaj sij juxáahuaj huací'ca'aj, a'yaa xu juxáahuaj tyityaací'ca'aj xá'ju'un. ³⁷ Nyáaj nu jamua'reej siaj Abraham jitze eeráma'can, siajta a'yan tyá'xie've' siaj naajé'caj, ji'nye caxu ná'tzaahuatye' je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'. ³⁸ A'íj nu nyáaj já'mua'ixaatye' je'ej ti i nyavástara' tyinaamuá'tyej, a'yaa xu sij siajta mua'aj huárinyij je'ej siaj tyáanamujri' i juvástara' jimi.

³⁹ Mati'íj mij a'yan tyityaatanyú'j tijin:

—A'íj pu ityájma tavástara' i Abraham.

Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Típua'aj mua'aj ji'récán jime' yójmua'mua' siaj pué'eenye' a'íjci i Abraham, a'yaa xu sij siajta rinyíche' je'ej ti a'ín huaríj. ⁴⁰ A'yaa pu'ij, tyij nyajta nyeríj jamuáa'ixaa i ti a'yan tyi'ja'yájna, i Dios ti naamuá'tyej,

mua'aj xu sij jaxie've' siaj naajé'caj. Ajta i Abraham capu a'náj a'yan huaríj.
⁴¹ Mua'aj xu sij a'yan cha'taj siana'aj ricij ti'ij i ja'muavástara'.

A'yaa mu mij a'íimaj tyityaatanyúj tijin:

—Catu ityáj a'íjma jitze huanánie'huaca' i maj juíimua'astaca'aj, síj pu'uj a'íin pué'een i ti tavástara', a'íi pu a'íin pué'een i Dios.

⁴² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Tipua'aj ji'r'é'can jime' Dios ja'muavástara' pué'eenye', mua'aj xu nyaxie've' xá'ju'un, ji'nye nyáaj nu a'íjci jimi jo've'mej ya' nyej nyij huatyéjve. Canu nyasíj mujo've'mej, sulu Dios pu unyojo'ta'ityaca'. ⁴³ ¿Ji'nye ti'ij quee ja'mua'i'riitye' siaj yo'itée'j xá'ra'nyij i nyaj já'mua'ixaatye'? Caxu nyojo'itej, ji'nye caxu janamuaj i nyúucarij nyaj já'mua'ixaatye'. ⁴⁴ A'íi pu mua'ajmaj ja'muataataj i tyiyáaru', mua'aj xu a'íj jitze ajtyáma'can, a'yaa xu sij ricij je'ej ti a'íin tyá'xie've'. A'íi pu i tyiyáaru' tyí'tyacui'caa ti'ij na'aj jájcuaj imuáj. Capu a'íjna jitze séejre' i ti ji'r'é'can jime', a'íj pu jin hue'tzij tyí'xaj. Ti'ijta tyí'hue'taj, a'yaa pu tyaataxájta cuxáa a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye huápu'ij pu tyí'hue'tacaa, a'íi pu a'íin pué'een i hua'táataj i maj tyí'hue'tacaa. ⁴⁵ Nyajta nyáaj a'íj nu já'mua'ixaatye' i ti ji'r'é'can jime', a'íj xu jin mua'aj quee ná'tzaahuatye'. ⁴⁶ ¿A'tanyíj mua'ajmaj ti jitze ajtyáma'can huatóoci'puaj ti naaté'exaatye' tyi'tíj nyaj jin á'itzeere'? Ajta tipua'aj a'íj nyaja'mua'ixaatye' i ti ji'r'é'can jime', ¿ji'nye een jime' sequée ná'tzaahuatye'? ⁴⁷ A'íjna i ti Dios jitze ajtyáma'can, a'íi pu janamuaj je'ej ti Dios tyí'xaj, siajta mua'aj caxu i Dios jitze ajtyáma'can, a'íj xu jin quee janamuajracuj i nyúucaria'ra'.

Cirústu' pu anaquéej huataséjre quee a'íjna i Abraham

⁴⁸ Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna je'ej tyaj tyí'xaj paj muáj Samaaria já'ma'can ajta i tyiyáaru' a tzajta' séejre'.

⁴⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Capu tyiyáaru' nyaj tzajta' séejre'. A'yaa nu ricij nyej nyij jaatyátzaahuatye'en i nyavástara', siajta mua'aj, caxu tzáahuatyi'ra'aj nye jimi tyí'cha'ij. ⁵⁰ Canu nyáaj jahuoo nyej nyij nyasíj tyámua' tyu'tányaxaj, sulu síj pu a'yan tyá'huoo, a'íi pu'ij a'íin pué'een i ti tzáahuatyi'ra'aj jin tyihuá'xijtye'. ⁵¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' tijin a'íjna i tyá'tzaahuatye' je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye', capu a'náj muí'nyij.

⁵² A'yaa mu mij tyityaatanyúj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Ijij tu tyeríj tyámua' tyá'mua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna ti tyiyáaru' a'tzájta' séejre'. A'íjna i Abraham majta i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj a'íi mu néijmi'i huácuij, pajta muáj a'yaa paj tyí'xaj tijin: “A'íjna i ti ja'tzaahuatye' i nyenyúucaa, capu a'náj muí'nyij.” ⁵³ ¿Nyiquij muáj jéetze' va'cán jin petyi'tyéjvee quee i tatáataj Abraham? A'íi pu huamuí', majta i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'íi mu majta huácuij. ¿Ji'nye muáj petyí'xaj a'tanyíj paj pué'een?

⁵⁴ Jesús pu a'yan pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Tipua'aj nyasíj ná'nyatzaahuatye'ej, capu tyi'tíj huiire'. Ajta i ti tyámua' tyinyatá'caa, a'íi pu a'íin pué'een i nyavástara', a'íjci i siaj mua'aj a'yan tyá'xaj ti ja'mua Dios pué'een. ⁵⁵ Siajta mua'aj caxu jamua'tyej. Nyajta nyáaj nu xaa jamua'tyej, ajta tipua'aj a'yan nyetyu'taxáj yee canu jamua'tyej, a'yaa nu nyij tyí'hue'tan siati'ij mua'aj. Ajta a'yaa pu tyi'ja'yájna nyej nyáaj jamua'tyej, nyajta ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra'.

⁵⁶ A'íjna i Abraham i ti ja'muataataj, a'íi pu huatóotyamua'vej ti'ij jaaséej

a'íjci xicáara' nyaj jitzán néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj, a'íi pu jaaséej, ajta jéehua huápui'íj huatóotyamua'vej.

⁵⁷ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Capáj peexuj huá'puatyej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj jájcha'íj, ¿nyi a'yan petyí'xaj paj jaaséj a'íjci i Abraham?

⁵⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tijin ti'ij quee eexúj Abraham huaséeria'caj, nyáaj nu'ríj séjria'ca'aj.

⁵⁹ Aj mu mij a'íimaj tyetyéj tyitu'tuj mej mij jaatyáto'sixi'in, ajta a'íjna i Jesús huatyóo'avaataca', ajta je'en iirájraa u tyejúuj tzajta'.

9

Jesús pu a'tíj tyú'huaaj ti aracúunyij huanie'huaca'

¹ Ti'ij i Jesús iiramá'caj a'tíj pu huaséj ti aracúunyij huanie'huaca'.

² Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maestro, ¿ji'nye ti'ij aracúunyij tyu'nié'huaca'? ¿Nyiquij i huásimua'mua' mo'tyá'itzee ca' jusíj tyi'tíj jin ootyá'itzee?

³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Capu jusíj tyi'tíj jin ootyá'itzee, camu majta i huájsimua'mua' ootyá'itzee, a'yaa pu tyáaru'j ti'ij jitzán huataséjre'en je'ej ti een i muárie'ria'ra' i Dios. ⁴ Ti'ij ooj huányeeri'cij, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'yan huárinyij i muárie'ria'ra' jime' i ti unyojo'ta'ítയാca', ji'nye pu'ríj huariá'tica'rij, ajta quee che' i'riitaj ja'mej ti'ij a'tíj tyu'muárie'en. ⁵ Ijíj nyaj nyooj yan séejre' i cháanacaj japua, nyáaj nu a'íin pué'een i ti jin huányeeri'ij íiyan cháanacaj japua.

⁶ Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij i Jesús a chóota' rájtzitzee, ajta juxityéj jin jaatyáaru'nyej i chuéj, aj pu'ij ja'rápityijra i ji'sáara' jitze a'íjci i ta'rácuun. ⁷ Ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj a'ájna jo'tíj ja'rájmuua a ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Siloé (Siloé a'yaa pu huatóomua'aj tijin: i ti huata'ítayi'huaca'.)

A'áa pu'ij jo'mej a'íjna i ti arácun ti'ij ij acóojista'mij, ajta ti'ij uja'rájraa pu'ríj atányeeri'ca'aj. ⁸ Majta a'íimaj i maj avéjri' huacháatima'caa jo'tíj já'chajca'aj a'íjna i a'tíj, majta i maj a'yan tyé'sejraca'aj ti túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítjee, a'yaa mu tyúu'íhuo'raca'aj tijin:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i ti a'áa jo'taquéej túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítjee?

⁹ Séecan mu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een.

Majta séecan a'yan tijin:

—Capu a'íin pué'een, a'yaa pu'uj huasé'rin ti'ij a'íjna.

Ajta a'íjna, jusíj pu a'yan tyúuxajtaca'aj tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een.

¹⁰ Mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye ye'ej petya'tányeeriaca'?

¹¹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íjna i tyáati' ti a'yan ántyapua'j tijin Jesús, a'íi pu chuéj huatyápuítaca', ti'quij na'ráahuatya'xíj i nyaj jíise', ajta je'en a'yan tyaaté'exaa tijin: “Áricuj a'ájna a Siloé, jo'tíj ja'rájmuua, pajta je'en

ará'ajo'sixi'in." Nyáaj nu nyij a'áa jo'mej, nyajta je'en arányajo'sixij, aj nu nyij atányeeriaca'.

¹² Mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij je'ej je'en a'íjna i a'tíj?

A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Canu jamua'reej.

A'íimaj i fariseos mu tyé'íhuo' a'íjci i ti arácuunyica'aj

¹³ Aj mu mij yo'ví'tij a'íjci i ta'rácuunyica'aj a'íjma jimi i fariseos.

¹⁴ Ajta a'ájna putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán juso'pii ti'ij i Jesús jaatyáaru'nyej i chuéj ajta tyáahuaj a'íjci i ta'rácuunyica'aj, ¹⁵ a'íi mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej ti tya'tá'nyeeriaca'. Ajta a'íjna i a'tíj a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'íi pu chuéj huatyáaru'nyej i juí'irique' jime' ajta je'en na'rápuityijraj i nyajíse', aj nu nyij arányajo'sij, nyati'ij nyij atányeeriaca'.

¹⁶ Séecan mu i fariseos a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjna i ti a'yan huaríj capu i Dios jimi já'ma'can, ji'nye capu jaatyátzaahuatyej a'íjci xicáara' i tyaj jitzán taso'pii.

Majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'tíj a'yan huárinyij, tìpua'aj á'itzeeria'aj i Dios jimi?

A'íj mu jin jé'ta' huacíj a'íimaj, ¹⁷ mati'ij mij majtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i ti arácuunyica'aj tijin:

—A'íi pu arí tyimuáahuaa pej pij atányeerij, ¿ji'nye petyí'xaj, a'tanyíj pué'een a'íjna?

Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

¹⁸ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu ja'antzaahuaj ti aracúunyij huanie'huaca' ajta je'en arí atányeerica'aj, 'asta mana'aj quee huo'ta'íjtaca' mej mij ujo'vá'ju' i huájsimua'mua', ¹⁹ mati'ij mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'íin pué'een i já'muayoj? ¿Nyi a'íin pué'een i siaj a'yan tyá'xaj yee aracúunyij pu huanie'huaca'? ¿Ji'nye tyu'rúj ti'ij arí atányeej?

²⁰ A'yaa mu a'íimaj i huájsimua'mua' tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa tu tyá'mua'reej ti tayój pué'een, tyajta jamua'reej ti aracúunyij huanie'huaca', ²¹ ajta catu jamua'reej je'ej ti tyu'rúj ti'ij arí ijíj atányeej, nusu a'tíj ti tyáahuaj. Siata'aj jaata'íhuo', ji'nye pu'ríj vásti', a'múu pu jusíj tyu'taxájtaj.

²² A'yaa mu tyu'taxájtaca' i huájsimua'mua', ji'nye a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu meríj tyaaxá'pui'intaria'ca'aj mej mij hui'rá'ityej u tyeyúuj tzajta' a'tíj tina'aj ti a'yan tyu'taxáj yee Jesús pu a'íin pué'een i Ciriístu'. ²³ A'íj mu jin i huásimua'mua' a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Siata'aj jaata'íhuo' a'íjci, ji'nye pu'ríj vastaca'aj."

²⁴ A'íimaj i maj Israel ajtyáma'can majtáhua'aj mu jaatajé a'íjci ti arácuunyica'aj, majta je'en a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Pata'aj jitzán ma'can i Dios taaté'exaatye' i ti ji'récán jime'. Ityáj tu jamua'reej ti a'íjna i tyáati' á'itzeere' i Dios jimi.

²⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Tìpua'aj á'itzeere' i Dios jimi, nusu quee, canu jamua'reej. A'íj nu xaa mua'reej nyaj arácuunyica'aj, nyajta ijíj nyeríj atányeej.

²⁶ Majtáhua'aj mu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye ye'ej muáaruuj? ¿Ji'nye ye'ej tyimuáahuaa pej pij atányeeriaca'?

²⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nu'ríj jamuaaté'exaa, siajta mua'aj caxu ná'tzaahuatye'. ¿Ji'nye setyá'xie've' nyej nyajtáhua'aj jamuaaté'exaatye'en? ¿Nyi a'yan setyá'xie've' siaj siajta jamuán huací'ca'an?

²⁸ Aj mu mij je'ej pua'aj tyaatajé, a'yaa mu tijin:

Muáaj paj jamuán huayi'ij a'íjci i tyáataj, tyajta ityáj a'íj tu já'astijre' i Moisés. ²⁹ Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i Dios jamuán tyu'xájtaca' i Moisés, ajta a'íjci jime' i a'tíj catu jamua'reej jo'tíj já'ma'can.

³⁰ Aj pu'ij i ta'rácuunyica'aj a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Capu je'ej ámiteere' je'ej siaj tyí'xaj. Caxu mua'aj jamua'reej jo'tíj já'ma'can, ajta a'íj pu tyináahuaj nyej nyij atányeerej. ³¹ A'yaa tu tyámua'naa tyá'mua'reej ti i Dios quee huá'namuaj a'íjma i maj jimi á'itzeere', sulu a'íjma pu'uj i maj jana'michej majta a'yan ricij je'ej ti a'ín tyá'xie've'.

³² Catu a'náj a'yan tyáanamujri' ti síj a'yan tyáahuatye'en i ti aracúunyij huanie'huaca' ti'ij atányeerej. ³³ Tipua'aj a'íjna i tyáati' quee i Dios jimi já'ma'cantaj, capu a'yan rinyíche'.

³⁴ Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj jéehua a'ítzéeria'aj i Dios jimi pati'ij huanie'huaca', ¿nyi a'yan petyá'xie've' pej pij ityájma tyitáamua'tyej?

Aj mu mij ji'rá'ityaca' u tyeyúuj tzajta'.

Jesús pu hua'ajtyá'xij a'íjma i maj tyeyúuj tzajta' ty'ijta

³⁵ Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyáamua'reeri' maj ji'rá'ityaca' i ta'rácuunyica'aj, ajta ti'ij ja'antynájchaca' a'íjci i a'tíj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi petyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i yójra' i Dios?

³⁶ Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Nyavástara', naaté'exaatye', a'tanyíj a'ín pué'een nyej nyij jimi tyá'antzaahuatye'en.

³⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Papu'ríj jaaséej: Nyáaj nu a'ín pué'een, i paj jamuán tyi'tyáxajta.

³⁸ Aj pu'ij a'íjna i tyévíj jimi tyítunutaca' i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', nyáaj nu tyá'tzaahuatye'.

³⁹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyáaj nu a'íjci jin mujo've'mej íyan i cháanacaj japua nyej nyij néijmi'caa ooxíjtye'en, mej mij atanyéjnye'rej i maj aracúcu'nyijmee, ajta mej mij aracúcu'nyij muá'ra'nyij a'íimaj i maj atanyéjnye'.

⁴⁰ Séecan mu i fariseos a'áa jo'tyú'uuca'aj, mati'ij a'yan tyáanamujri', a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi quij ityáj tyajta aracúcu'nyijmee?

⁴¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Tipua'aj mua'aj sequée atanyéjnye'rij, caxu tyi'tíj jin ootya'ítzéere'nyijche'en i siaj jin quee xá'pui' huaríj. Maj siajta a'yan tyí'xaj siaj atanyéjnye', a'íj pu jin néijmi'i ja'mua jitze tyí'pua'ren i siaj jin quee xá'pui' huaríj.

10

A'íjna i ti tyityéjya'muaj ajta jo'tíj ja'pueertaj

¹ 'Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin: A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye', tijin a'íjna i tiquee utyájrutyey i cánya'xii cúraarita' jo'tij ja'pueertaj, sulu ti anyée jo'riá'ra'nyij, a'íi pu náhua'rij pué'een. ² Ajta a'íjna i ti a'áa jo'tyájrutyey jo'tij ja'pueertaj, a'íi pu pué'een i ti huá'cha'ij i cánya'xii. ³ A'íjna i ti tyí'cha'ij jo'tij ja'pueertaj, a'íi pu tya'antácuunye'sij, ajta a'íjna i ti huá'cha'ij i cánya'xii a'íi pu huo'tájeevij je'ej maj ántya'ruj síij ajta síij, majta a'íimaj i cánya'xii a'íi mu janamuaj i nyúucaria'ra', a'íi pu'ij hui'rájajpuaj i cúraarita', ⁴ ajta ti'ij néijmi'caa iirájajpuan i juya'muáj, a'íi pu anaquéej huama'aj ja'mej, majta i cánya'xii cújta' mu huaju'uj muá'ju'un, ji'nye a'íi mu janamuaj i nyúucaria'ra'. ⁵ Ajta tipua'aj síij pué'eenye' maj quee jamua'tyey, camu jaatavájraj, sulu muatóo'uunaj i a'íjci jimi, ji'nye camu jamua'tyey i nyúucaria'ra' a'íjci.

⁶ A'yaa pu i Jesús tyihuo'té'exaaj, majta a'íimaj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti a'íin tyihuá'ixaatya'ca'aj.

Jesús pu a'íin pué'een i ti tyámua' naa tyihuá'cha'ij i cánya'xii

⁷ Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime': Nyáaj nu a'íin pué'een i puéertaj jo'maj jo'tyárutuyij i cánya'xii. ⁸ Néijmi'i i maj anaquéej huataséjre nyequee nyáaj, náhua'rij mu pué'eenye', majta i cánya'xii, camu huó'namuajri' je'ej maj tyu'taxájtaca'. ⁹ Nyáaj nu a'íin pué'een i puéertaj, a'íjna i ti a'úun jo'tyájrutyey, a'íj pu hui're'en. A'yaa pu séeria'aj ja'mej ti'ij i cánya'aj ti juxáahuaj iráayi'ij ajta utyáru'pij ajta jéehua jatyoonyij jo'tij tyojo'cué'huaaj.

¹⁰ 'A'íjna i náhua'rij a'íj pu jin mujo've'mej ti'ij tyu'náhua'an ti tyityáacui'nyij ajta ti'ij néijmi'caa antyipuá'ritye'en, nyajta nyáaj a'íj nu jin mujo've'mej siaj sij júurij xá'ra'nyij, ajta siaj sij jusén jime' júurij. ¹¹ Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj tyámua' tyaja'muacha'ij. A'íjna i ti tyámua' tyihuá'cha'ij a'íi pu ajta hua' jitze ma'can mui'nyij i cánya'xii, ¹² ajta a'íjna i ti a'íjci jin tyúunajchitye' i ti huá'cha'ij i cánya'xii, tipua'aj jaaséej ti íra'vej aja've'mej a'íi pu ahuajóohua'xij i cánya'xii ajta je'en huatóo'uunaj, ji'nye camu a'íin jaya'muaj i cánya'xii. Aj pu'ij i íra'vej hua' tzajta' áan jo'tyárutuyij ajta je'en huojo'cuíxi'sij i cánya'xii. ¹³ A'íi pu i tyéviij huatóo'uunaj, ji'nye a'íi pu jitzán juxie've' maj tyaanájchitye'en, camu jitzán juxie've' i cánya'xii.

¹⁴ 'Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj tyámua' tyihuá'cha'ij i cánya'xii, nyáaj nu huá'muajtyey a'íjma i cánya'xii, majta a'íimaj a'íi mu majta nyamua'tyey, ¹⁵ a'yájna ti'ij ajta tyí'nyamua'tyey i nyavástara', a'yaa nu nyajta nyáaj tyá'mua'tyey i nyavástara', a'íj nu jin hua' jitze ma'can mui'nyij i cánya'xii. ¹⁶ Nyajtáhua'aj nu séecan tyíya'muaj i cánya'xii i maj quee hua' jitze ajtyáma'can i maj íiyu'uj séejre' i cúraaj tzajta', a'yaa pu'ij tyúuxie've' nyej nyajta a'íjma jo'vá'jajpuan. A'íimaj mu ná'antzaahuatye'ej, aj mu mij néijmi'i i cánya'xii séej mana'aj i cúraaj jitze iira'úuj muá'ju'un, ajta síij na'aj hua'cha'íj ja'mej.

¹⁷ 'A'íi pu i nyavástara' nyaxie've', ji'nye nyáaj nu hua' jitze ma'can mui'nyij, nyajta je'en nyajtáhua'aj ja'ancuriáa'sij i júuricamej. ¹⁸ Capu a'tíj náa'ri'raj i nyajúuricamej, sulu nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jin hua' jitze ma'can mui'nyij. A'yaa nu tyu'tányaci'puaj nyaj hua' jitze ma'can huámui'nyij, ajta nyej nyij nyajtáhua'aj huatájuurej. A'íj pu jin tyinaata'íj i nyavástara'.

¹⁹ Mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyáanamuajri', majtáhua'aj mu jé'ta' huacíj. ²⁰ Mue'tíj mu a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij ja'tzaahuatye', ma'ajta tyiyáaru' tzajta' séejre' a'íj pu jin jutímue'?

²¹ Majta séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Capu i'ríj ti a'tíj a'yan tyí'xajtaj tìpua'aj tyiyáaru' tzajta' séjre'ej. ¿Nyi a'yan tyí'rij ti i tyiyáaru' tyihuó'huaatye'en tì'ij hua'tanyéjnye'ritye'en i maj aracúcu'nyijmee?

I maj Israel jitze ajtyáma'can mu jaatyáxaahuataca' i Jesús

²² Pu'ríj a'ájna putyí'rijcaa tì'ij huaséevi'ij á'yi'ij, majta a Jerusalén a'íjna jin tyi'ye'estyáacaj mati'ij tyu'tátuii i tyeyúuj. ²³ Jesús pu a'úun je'rávaaca'aj i tyeyúuj tzajta', a'áa pu ja'ajcáyi'caa jo'tíj ja'antyényinyij Salomón ti ja'ajtaahuaca'. ²⁴ Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ajtyáxiiriaca' mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'chunyéj pooj á'tyeeren paj a'yan tyi'ta'avíitze'ej puá'mej? Taaté'exaatye' tzaahuatyi'ra'aj jime', tìpua'aj muáaj a'íin papué'eenye' i Círíistu'.

²⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Nu'ríj nyáaj jamuaaté'exaa, siajta mua'aj caxu ná'antzaahuaj. A'íjna i nyaj jin a'yan ricij nyúucaritze' i nyavástara', a'íj pu jin tyámua' naa tyé'miteere', ²⁶ siajta mua'aj caxu tyá'tzaahuatye', ji'nye caxu hua' jitze ajtyáma'can i cánya'xii i nyaj hua'ajya'muaj. ²⁷ A'íimaj i cánya'xii i maj nyeya'muaj, a'íi mu janamuaj i nyenyúucaa, nyáaj nu nyajta huá'muajtyej, a'íi mu mij a'yan ricij je'ej nyaj tyihua'íxaatye'. ²⁸ Nyáaj nu huo'ta'sij mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij, camu mu mij a'náj antyipua'rij, capu ajta a'tíj ná'ajpuanyi'raj. ²⁹ A'íjna i nyavástara' i ti a'yan tyinaatátuii a'íijma i cánya'aj, a'íi pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej, capu ij i'ríj ti a'tíj já'ajpuanyi'. ³⁰ A'íjna i nyavástara' nyajta nyáaj síj tu'uj pué'een.

³¹ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majtáhua'aj mu tyetyéj tyitu'tuj mej mij jaatyáto'sixi'in. ³² Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—A'íjna i ti nyavástara' jin néijmi'i putyí'uurej, a'íj nu jin nyeríj jéehua tyajamuaataséjra i ti naa tyí'een, ¿nyi a'íjna sij jin pu tyinaatyáto'sixi'ij?

³³ A'yaa mu tyaaté'exaa a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Catu a'íjci jin muaatyáto'sixi'ij je'ej paj tyi'tíj jin xá'pui' huaríj, sulu a'íj tu jime' paj je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios. Muáaj paj tyévi'ij pana'aj pué'een, pajta a'yan tyí'asejrata paj Dios pué'een.

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i siaj jin tyí'ijta tijin: “A'yaa nu nyáaj tyajamuaataxájtaca' siaj mua'aj diosij pué'een.” ³⁵ A'yaa tu tyá'mua'reej tiquee je'ej tyí'rij tyaj jó'uunaj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta i Dios pu a'yan huo'tamua'aj tijin diosij a'íijma i ti tyihuo'té'exaa'ij. ³⁶ Ajta tìpua'aj i Dios nyéetzij na'antyíhuoj ajta a'yan nyojo'ta'ítyaca' i cháanacaj japua, ¿ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyí'xaj yee je'ej nu pua'aj tyá'xaj i Dios a'íjci jime' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa yee nyáaj yójra' pué'een i Dios? ³⁷ Tìpua'aj nyeequee a'yan rijcaj je'ej ti ricij i nyavástara', caxu ná'tzaahuatye'. ³⁸ Na'ríj a'yan nyarijca je'ej ti ajta ricij i nyavástara', tyij siajta quee nyéetzij ná'tzaahuatye', a'íj xu jitze tyá'antzaahuatye'en je'ej nyaj ricij, siata'aj sij jáamua'reej, siajta yo'itéej xá'ra'nyij ti i nyavástara' nye jitze séejre' nyajta nyáaj a'íj jimi séejre' i nyavástara'.

³⁹ Majtáhua'aj mu tyu'tatyésej mej mij jaatyéevi', ajta a'íi pu i Jesús huató'uj.

⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús antáraa után jitze pujmua' i játya'naj jitze i Jordán, a'áa pu jo'tyóo'itzee jo'tij anaquééj i Juan huaja'iraca'aj. ⁴¹ Mue'tíj mu i tyeítýee aje're'nyej a'íjci jimi, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, tyij ajta quee Juan tyi'tíj je'ej huáruuj i tyaj jin tyámua' tyo'taséj, ajta je'ej ti tyaataxájtaca' a'íjci i Jesús néijmi'i pu a'yan tyi'ja'yájna.

⁴² Majta mue'tíj a'áa maj já'ma'can a'íi mu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi.

11

Ti'ij huamuí' a'íjna i Lázaro

¹ Síij pu tyáati' a'áa já'chajca'aj ti tyí'cui'ca'aj a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Lázaro, a'áa pu já'chajca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Betania, jo'tij ajta já'chajca'aj a'íjna i Maríia ajta i ihuáaria'ra' Marta. ² Ajta a'íjna i Maríia ti ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íjci i Lázaro, a'íi pu a'ín pué'een i ti ja'náxiri'ri' i icájra'an jitze i tavástara' a'íjci i ti naa tyaarie'ej, ti ajta je'en ja'náhuatzi'raxij i jucipuáj jime'. ³ A'íi mu mij i maj hua'puaj i maj ju'ihuáamua' a'yan tyu'ta'íjtaca' maj a'yan tyaaté'exaatye'en i Jesús tijin:

—Tavástara', a'íi pu tyí'cui' a' amíincuj i paj jaxie've'.

⁴ Ti'ij i Jesús a'yan tyáanamujri', a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Capu a'íjna jin tyi'ijcuí'nyaca' ti'ij huámuí'nyij, sulu a'yaa pu tyu'tyáhuíire'sij ti'ij huataséjre'en i ti jin Dios tyámua' tyí'uurej, ajta ti'ij huataséjre'en ti néijmi'i jin tyámua' een i yójra' i Dios.

⁵ Tyij ajta i Jesús jéehua jaxie'va'ca'aj a'íjci i Marta, ajta i ihuáaria'ra', ajta a'íjci i Lázaro, ⁶ mati'ij jaaté'exaa ti i Lázaro tyí'cui'ca'aj, óoche' pu hua'puaj xicáj a'áa jo'tyá'itzee jo'tij je'ej jé'eenye'ej. ⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—Tyiche' tyajtáhua'aj a'áa ja'tanyéj a Judea.

⁸ Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, capu eexúj a'chu á'tyeej maj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tyu'tatyésej maj muaatyáto'sixi'in tyetyéj jime', ¿nyi pajtáhua'aj jaxie've' tyej tyij a'áa jó'ju'un?

⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyiquee tamuáamuata' japuan hua'puaj ooraj á'tijti' ti huányeeri'cij i xicáj jime'? Ajta tipua'aj síij tújca jo'cha'canye'en, capu éejcataj, ji'nye a'íi pu ma'únyeej a'íjna jime' ti huányeeri'ij íiyan i cháanacaj japua, ¹⁰ ajta tipua'aj síij tíca' jo'cha'canye'en, a'íi pu éejcataj, ji'nye capu huányeeri'ij.

¹¹ Aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íi pu i ta' amíincuj i Lázaro huatácu, a'áa nu ja'tanyésij nyej nyij jáajistej.

¹² Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'íimaj i maj jamuán huacíj tijin:

—Tavástara', tipua'aj tyáacusime'en, a'íi pu ooj tyámua' rinyij.

¹³ Ajta je'ej ti i Jesús tyihuá'ixaatya'ca'aj a'yaa pu tya'xáataj pué'eenye'ej ti i Lázaro huamuí', majta a'íimaj i maj jamuán huacíj a'yaa mu tyí'mua'ajcaa ti i Jesús a'yan tyí'xajtaca'aj ti i Lázaro tyáacusima'aj ti'ij huóoso'pe'en. ¹⁴ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa ja'huoo'itéericán jime' tijin:

—Pu'ríj huamuí' a'íjna i Lázaro. ¹⁵ A'íj nu jin nyetyamua've' nyaj quee a'áa jo'tyávaaca'aj, ji'nye a'yaa pu jéetze' mua'ajmaj tyajamuaatyáhuüre'sij, siaj sij tyá'antzaahuatye'en. Tyiche' a'áa jó'ju'un tyej tyij uyo'tyéesej.

¹⁶ Ajta a'íjna i Tomás i maj a'yan jatamuá'muatya'aj tijin cuáatyirij, a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaa i sécan i maj majta Jesús jamuán huacíj a'yan tijin:

—Che'rej tyajta ityáj, tyata'aj jamuán huacui'nyij.

Jesús pu a'íin pué'een i júuricamej ajta i ti huo'tájuuritye'sij

¹⁷ Ti'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyáamua'reeri' ti arí muáacuaj xicáj á'tyeej maj ja'vá'naj a'íjci i Lázaro. ¹⁸ A'íjna i chájta'naj i Betania a'áa pu véjri' putyajá'ricij a'ájna a Jerusalén a'chu pu huéicaj quilometro huatátyeej, ¹⁹ mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can a'áa jo'r'é'nyej mej mij jáamuaarej a'íjci i Marta majta a'íjci i Maríia, mej mij tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj juxaamuijritya'ca'aj a'íjci jime' ti huamuí' i hua' ihuáara'. ²⁰ Ti'ij i Marta jáamua'reeri' ti Jesús ajooma'caj, a'íi pu iirájraa ti'ij ja'antynájchej, ajta i Maríia a'áa pu jo'tyá'itzee a juchéj. ²¹ Marta pu'ij a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Nyavástara', tipua'aj yapuáacatyiche', capu mui'nyíiche' i nye'ihuáara'. ²² Ajta a'yaa nu nyáaj tyá'mua'reej ti i Dios muaatá'sij je'ej paj tyaatáhuaviiraj.

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íi pu huatájuuritaj a'ihuáara'.

²⁴ Aj pu'ij Marta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu jamua'ree ti huatájuuritaj mati'ij huatájuurej i maj meríj huácuij, a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipué'rij.

²⁵ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj huo'tájuuritye'sij i maj meríj huácuij, nyajta júuricamej pué'een. A'íjna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', tyij ajta huámui'nyij, a'íi pu huatájuuritaj, ²⁶ ajta a'íjna i ti ooj júurij ajta nye jimi tyá'tzaahuatye', capu a'náj mui'nyij. ¿Nyi pá'tzaahuatye' a'íjci?

²⁷ A'yaa pu'ij i Marta tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyavástara', nyáaj nu tyá'tzaahuatye' paj muáaj a'íin pué'een i Ciríistu', yójra' i Dios, i ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti yan uvé'nyej i cháanacaj japua.

Jesús pu huóoyinyaca' jo'maj ya'vá'naj a'íjci i Lázaro

²⁸ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij i Marta utyájrurij u chi'táj, ti'ij ij aviítzij jin uyo'tajé i ju'ihuáara' a'yaa pu tijin:

—Pu'ríj i maeestro ajo'tyéjvee, a'íi pu muajá'cho've'.

²⁹ Ti'ij a'yan tyáanamujri' i Maríia, jiye'tzín pu ájchej ajta je'en ujó'mej i Jesús jimi. ³⁰ Ajta a'íjna i Jesús capu eexúj a'áa jo'tyárutyajca'aj a chájta', sulu a'áa pu óoche' jo'tyávaaca'aj jo'tij i Marta ye'entynájchaca'. ³¹ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj uje'rátya'ca'aj u chi'táj jamuán i Maríia mej mij jaatyápua'ritye'en, mati'ij jaaséj ti i Maríia jiye'tzín ájchej, ajta je'en iirájraa u chi'táj, a'íi mu jaatavén, a'yaa mu tyí'mua'ajcaa ti a'áa jo'mej jo'maj ya'vá'naj i ihuáaria'ra' ti'ij a'áa ja'huóoyinyixi'in.

³² Ti'ij Maríia a'áa ja'rá'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, aj pu'ij tyítunutaca' jimi jo'tij ja'ra'íicajmee, a'yan tye'ixáatye'ej tijin:

—Nyavástara', tipua'aj yapuaatyávaacajche', capu mui'nyíiche' i nye'ihuáara'.

³³ Tí'ij i Jesús jaaséj ti i Maríia tyóoyiinyisime'ej, ajta a'íjma huaséj i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj i maj jamuán huajú'ca'aj, jéehua pu je'ej pua'aj jaata'aj i tzajta', ³⁴ a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Jo'nyij siaya'vá'naj?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Mujo'té'yi'ij tavástara', pata'aj yo'tyéesej.

³⁵ Aj pu'ij i Jesús huóoyiinyaca'. ³⁶ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijn:

—Cási' jéehua pu jaxie'va'ca'aj.

³⁷ Majta séecan a'yaa tyí'xajtaca'aj tijn:

—A'í pu séej tyú'huaaj i ta'rácuunyica'aj, ¿nyiquee jaayí'tihua'caj ti tyáahuatye'nyijche' tí'ij i Lázaro quee huámu'nyiche'en?

Lázaro pu huatájuuriaca'

³⁸ Ajtáhua'aj pu je'ej pua'aj jaata'aj tzajta' i Jesús, aj pu'ij a'áa jo'r'é'nyej jo'maj ya'vá'naj. A'áa pu já'tyasta'ca'aj, tyetyéj pu eetyámuaaca'aj jo'tij jóocun. ³⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Siata'aj ja'anta'ín mu tyetyéj.

Ajta i Maríia i ti ihuáaria'ra' pué'een a'íjci i ti huamu', a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Tavástara', pu'ríj je'ej pua'aj tyaarie'ej, ji'nye pu'ríj muáacuaj xicáj á'tyeej ti avá'nami'huaca'.

⁴⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—¿Nyi nyequee a'yan tyimuaaté'exaaaj paj jaséjran i ti jin huápu'ij naa huasé'rin i Dios, tìpua'aj petyá'antzaahuatye'en?

⁴¹ Mati'ij mij ja'anta'íj i tyetyéj, ajta i Jesús jútye' pu jó'nyeeriaca', tí'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Dios paj nyavástara', jéehua nu tyí'muatyojtzi're', ji'nye muáaj paj náanamuaajri'. ⁴² Nyáaj nu jamua'reej paj a'náj tina'aj nyanamuaaj, ajta a'yaa nu tyaataxájta tí'ij huó'huire'en i tyeítyee i maj a'yaa séejre', mej mij tyá'antzaahuatye'en paj muáaj unyojo'ta'ítyaca'.

⁴³ Tí'ij a'yan tyu'taxáataj i Jesús, aj pu'ij ca'nyíin jin a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Lázaro, iirájra' a'mújna.

⁴⁴ Ajta a'íjna i ti huámu'íjcaa a'í pu iirájraa ca'íicatzi'huaj i ju'íicaj jitze, ajta i jumuáca' jitze a'íjci jime' i cixxurij, ajta páanyuj jin aránami'huaca'aj a jujíse'. Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Siata'aj je'r'é'chueenyij siajta jaatá'an tí jó'ra'nyij.

Je'ej maj avítzij jin tyaaxájtaca' mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ A'íj mu jin mue'tíj i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj i Maríia jamuán, a'í mu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, mati'ij jaaséj je'ej tí tyí'tíj huáruuj. ⁴⁶ Majta séecan mu a'íimaj jimi ujó'ju' i fariseos, mati'ij mij huo'té'exaa je'ej tí tyí'tíj huáruuj i Jesús. ⁴⁷ Aj mu mij i fariseos majta i maj puaríij tyí'ijtye', a'í mu hua'ajsíi i maj tyityatatyíj, mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—¿Ji'nye tyarinyij? A'íjna i tyáati' a'náj tina'aj pu a'yan tyí'tíj jin ricíj i maj jin je'ej tyo'taséj i tyeítyee. ⁴⁸ Tìpua'aj tyequée je'ej jooriaj, néijmi'i mu jitzán tyá'antzaahuatye'sij, majta a'íimaj i maj Roma ja'ajtyáma'can, a'í mu ya uvé'nyesij, mej mij tyitáa'ri' néijmi'i i tyaj jin tyityatatyíj i tyeyúuj tzajta', majta ja'antypuá'ritye'sij i tachuéj Israel.

⁴⁹ Ajta síj ti hua' jitze ajtyáma'can, ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Caifás, a'íi pu a'ájna imuáj a'íjna jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna jime' i ti jéetze' va'cán jin tyi'huüre' i tyejúuj tzajta', a'íi pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'aj tijin:

—Caxu mua'aj tyi'tíj mua'reej, ⁵⁰ capu ajta je'ej jamuá'miteeraste' ti jéetze' tatyáhu'i'rii ti síj na'aj huámui'nyij hua' jitze ma'can i tyeítjee, quee tyaj néijmi'i antyipua'rej.

⁵¹ Ajta a'íjna i Caifás capu jusíj a'yan tyéejtyoj je'ej ti tyu'taxájtaca', sulu a'íi pu i ti Dios jitze ma'can tyi'xajtaca'aj a'yan tyaataxájtaca' ti i Jesús hua' jitze ma'can mui'nyij mati'ij mana'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ⁵² ajta quee a'íjma na'aj jimi, sulu ti'ij ajta huá'ajsüre'en néijmi'caa i yójmua'mua' i Dios i maj a imuáj jo'cháatimee. ⁵³ Ti'ij na'aj a'ájna imuáj a'íimaj i maj tyityatatyíj a'íi mu jaaxá'pu'i'intarej je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaajé'caj i Jesús.

⁵⁴ A'íj pu jin i Jesús quee che' juséerataj jo'chá'canya'aj hua' tzajta' i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'íi pu eerájraa a'ájna a Judea, ti'quij a'áa véjri' ja'rá'aj jo'tíj quee já'tyi'tíj, a'áa pu ja'chajta'ca'aj ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Efraín. A'áa pu'ij jo'tyóo'itzee majta a'íimaj i maj jamuán huacíj.

⁵⁵ Pu'ríj tyi'véjri'tacaj mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íjci jin tyi'ye'estyahua'aj i xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri', mue'tíj mu i tyeítjee curiá'cixij mej mij a'áa jo're'nyej a Jerusalén, mej mij huatyái'ihuaxi'in je'ej ti tyúuxie've' i maj jin tyi'ye'esten. ⁵⁶ A'íi mu mij jahuoo'ca'aj a'íjci i Jesús, majta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj u tyejúuj tzajta' tijin:

—¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste'? ¿Nyiquij maja've'mej ti'ij yetyi'rámu'a'riive' ca' quee?

⁵⁷ I fariseos majta i maj puaríj tyi'ijtye', a'yaa mu tyu'ta'íjtaca' tijin títua'aj a'tíj jamua'reeriaj jo'tíj je'ej je'en i Jesús, ti a'ín huo'té'exaatye'en, mej mij jaatyéevi'.

12

María pu ja'náxiri'ri' i ti naa tyaarie'ej i icájra'an jitze i Jesús (Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹ Ti'ij ooj aráseej xicáj tya'itzéeria'caj mej mij tyu'yé'estej a'íjci jitze ma'can i xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri', Jesús pu a'áa jo'mej a Betania, jo'tíj já'chajca'aj a'íjna i Lázaro i ti jaatájuurityej. ² A'áa mu tyojó'cue'raataca' a'íjci jime' je'ej ti i Jesús huaríj, Marta pu tyi'huüría'ca'aj ti'ij tyihuo'á'xi'in, ajta a'íjna i Lázaro pu huatyácatyii i méesaj jitze jamuán a'íjci i Jesús. ³ María pu'ij ja' ye'ejriáj i ti naa tyaarie'ej ti jéehua tyá'najchij, nardu pu jaja'ra' ti jumua'tíj, aj pu'ij a'íj ja'náxiri'ri' i icájra'an jitze a'íjci i Jesús, ajta je'en jucipuáj jin ja'náhuatzi'raxij. Aj pu'ij néijmi'que' u chi'táj naa tyo'huatyárie'cariaca' a'íjci jime' i ti naa curiá'rie'. ⁴ Ajta a'íjna i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote, i ti a'ín pué'eenye'ej i ti avíitzij jin tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

⁵ —¿Ji'nye mequee maj jáatoonyijche' a'mújci'ij mu ti naa tyaarie'ej, mej mij a'íjci jin i túmii huo'tyáhuüre'en a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'? ⁶ Ajta i Judas capu a'íjci jin a'yan tyu'taxájtaca' maj jitzán juxié'va'ca'aj i maj quee je'ej tyéejviicue', sulu a'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye náhua'rij pu

pué'eenye'ej, ajta a'íin jacha'íica'aj i maj tzajta' ju'cáa'vej i túmii, a'íi pu'ij janahua'ca'aj a'íjci i túmii. ⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Capáj je'ej jooriaj che' a'yan huárinyij, ji'nye a'múu pu me'yóomua'reeriaca'aj ti'ij nyacáhuaatye'en a'ájna xicáara' maj jitzán na'vá'nasij. ⁸ Majta a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue', a'íi mu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj muá'ju'un, nyajta nyáaj canu jusén jin ja'mua jimi séeria'aj na'mej.

I maj Israel jitze ajtyáma'can mu jaaxá'pui'intarej mej mij jaajé'caj i Lázaro

⁹ Mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can jáamua'reeri' ti Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a Betania, a'áa mu mij jó'ju' mej mij jaaséej, ajta mej mij a'íj huaséj i Lázaro i Jesús ti jaatájuurij. ¹⁰ Aj mu mij i maj tyihuá'íjtye' i puaríij jaaxá'pui'intarej mej mij majta jaajé'caj a'íjci i Lázaro, ¹¹ ji'nye mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can ajtacíj hua' jimi, mej mij i Jesús jimi tyá'antzaahuatye'en.

Jesús pu a'áa jo'tyárutyij a Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Mue'tíj mu tyeítyee a'áa jó'ju' a Jerusalén mej mij tyú'ye'esten, a'íjci jime' ti'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua'. Yaa ariá'pua'aj mu jáamua'reeri' ti i Jesús a'áa ja'rá'astij a Jerusalén. ¹³ Matí'ij mij tacíj xamue' antávechij majta je'en jó'ju' mej mij ja'antynájchej, a'yan metyitye'entyijíihuaj tijn:

—Tyámua' pu naa xá'pui', tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjci i ti yaja've'mej nyúucaritze' i tavástara', a'íi pu a'íin pué'een i Rey ti tyitaata'íjtye'sij ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁴ Aj pu'ij i Jesús púuru' huátyoj tiquee xu a'tíj japuan á'yi'xaca, ti'quij avé'yixij ta'aj ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijn:

¹⁵ Caxu tyí'tziinye'ej mu siaj Sión huacháatimee, cási', a'íi pu maja've'mej i ti tyajamuaata'íjtye'sij, a'íj pu japua avá'caj i púuru' ti cíleen.

¹⁶ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj camu yo'itéej muá'raa je'ej ti huatóomua'aj i ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj, ajta ti'ij i Dios jaatájuurityej a'íjci i Jesús, aj mu mij jo'támua'reeri' ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj je'ej ti tye'mej a'íjci jimi i Jesús.

¹⁷ Majta i tyeítyee i maj jamuán ajo'tyú'uuca'aj i Jesús ti'ij jaatajé a'íjci i Lázaro jo'tíj ja'vá'nami'huaca'aj, ajta jaatájuurityej, a'íi mu a'ájna xajtaca'aj je'ej maj tyi'tíj tyu'séj. ¹⁸ A'íj mu jin i tyeítyee iirácij mej mij ja'antynájchej a'íjci i Jesús, ji'nye a'íi mu jáamua'reeri' ti tyi'tíj jin a'yan huaríj i maj jin je'ej tyo'taséj. ¹⁹ Majta a'íimaj i fariseos, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijn:

—Xu'ríj mua'aj tyí'sej tyaj quee je'ej rinyij. Cási', néijmi'i mu i tyeítyee a'íj jamuán jó'ju'.

I maj Grecia já'ma'can mu jahuo a'íjci i Jesús

²⁰ Ajta hua' tzajta' i tyeítyee i maj a'áa jo're'nyej a Jerusalén mej mij jaatyáanajche i Dios a'ájna matí'ij tyí'ye'estyaa, séecan mu a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj Grecia já'ma'can. ²¹ A'íi mu mij ajtyáxiiriaca' a'íjci jimi i Felipe, i ti a'áa já'ma'can a Betania, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galilea, a'yaa mu mij tyaatáhuaviri' tijn:

—Vásti', tyá'xie've' tyaj jaaséj a'íjci i Jesús.

²² Ajta a'íjna i Felipe a'áa pu jo're'nyej ti'ij jaaté'exaatye'en a'íjci i Andrés, mati'ij mij a'ímaj hua'puaj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús. ²³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej ti'ij i yójra' i Dios néijmi'i jin an-tyúumua'reeriaj ja'mej. ²⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', tijin tipua'aj ti'ij aja'ajvetyij a chóota' i játza'ra'an i tyeríicuj quee huámui'nyij, a'yaa pu jusíj na'aj tyu'tyá'itzeere'ej a'íjna i játza'ra'an, ajta tipua'aj huámui'nyij, jéehua pu i jatzíj jitzán eerányesij. ²⁵ A'íjna i ti jéehua jaxie've' ti'ij júurij já'ra'nyij, a'íi pu mui'nyij, ajta i ti quee jitzán juxie've' ti júurij já'ra'nyij íyan cháanacaj japua, a'íi pu júurij huatya'itzeere'ej jusén jime'. ²⁶ Tipua'aj síj jaxie'va'aj ti'ij naatyáhuüre', che' a'yan huárinyij je'ej nyej nyáaj ricij, ajta jó'nyaj jo'tyaváaj na'mej, a'áa pu ajta nyaj jamuán jo'tyaváaj ja'mej a'íjna i ti nyéetzij nyahuüre'. Tipua'aj síj nyahuüria'aj, nyavástara' pu jaatyátzaahuatye'sij.

Jesús pu jaataxájtaca' ti mui'nyij

²⁷ 'Jéehua pu je'ej pua'aj nya'asej yu nyatzájta'. ¿Ajta ji'nye nyij tyu'taxájtaj? ¿Nyiquij a'yan nyetyu'taxájta yee: “Nyavástara', capáj tyi'tá'care'en ti'ij a'yan tyináaci'tyij je'ej ti arí atyojo're'nyesij”? Canu a'yan tyu'taxájtaj, ji'nye a'íj nu jin mujo've'mej ti'ij nye jimi a'yan tyá'ra'nyij.

²⁸ Nyavástara', pata'aj tyámua' tyeetyátoonyij i paj jin ántyapua.

Aj pu'ij jútye' aje'cánamuajre i nyúucarij ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Nu'ríj tyámua' tyeetyájtoo, nyajta je'en nyajtáhua'aj tyámua' tyeetyátoosij.

²⁹ Majta i tyeítyee i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, a'yaa mu tyu'taxájtaca' maj víityee huatyéenyuj, majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj ti síj jamuán tyu'taxájtaca' tajapuá ti tyí'huüre' i Dios jimi.

³⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Capu a'íjna jin huatánamuajre i nyúucarij ti'ij nyéetzij ca'nyíjra'aj naata'an, sulu ti'ij mua'ajmaj ca'nyíjra'aj jamuaata'an. ³¹ Pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej ti'ij i Dios huá'xijtye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta arí atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán tyi'ityi'huaj a'íjna i ti íyan tyí'ijta i cháanacaj japua. ³² Ajta mati'ij nyéetzij na'ajriáj, aj nu nyij néijmi'caa huatájeevij i tyeítyee mej mij nye jimi yeve're'nyej.

³³ A'yaa pu a'íjna jin tyá'xajtaca'aj mej mij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tyí'mui'nyij. ³⁴ Majta i tyeítyee a'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa tu tyá'mua'reej a'íjci jitze i nyúucarij Moisés ti yan jaatyájtoo, ti i Ciríistu' jusén jin júurij ja'mej. ¿Ji'nye pej pij muáaj a'yan tyí'xaj ti a'yan tyúuxie've' maj ja'ajriáj a'íjci i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'? ¿A'tanyíj pué'een a'íjna i tyéviij ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca'?

³⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Óoche' pu ja'mua jimi séeria'aj ja'mej i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, ajta capu che' a'chu á'tyeeren. Siata'aj a'yan metyityaací'ca'an ijíj ti ooj ja'mua jimi séejre' i tatzárij, ji'nye a'íjna i ti tíca'riste' majo'cha'can, capu jamua'reej jo'tij jó'yi'ij. ³⁶ Siata'aj jitzán tyá'antzaahuatye'en a'íjci i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, siaj sij jitzán ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij i tatzárij.

Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij jó'raa a'íjna i Jesús, ajta hu-atyóo'avaataca' hua' jimi.

Ji'nye mej mij quee tyá'tzaahuatya'ca'aj i tyeítyee i Jesús jimi

³⁷ Ajta a'íjna i Jesús pu'ríj jéehua a'yan tyu'uuriajca'aj hua' jimi i maj jin je'ej tyo'taséj, majta a'íimaj, camu jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj, ³⁸ ji'nye a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tijin:

Tavástara', ¿a'tanyíj ja'antzaahuaj i tanyúuca?

¿A'tanyíj jimi i tavástara' jaataséjrataca' i ti jin néijmi'i putyí'uurej?

³⁹ A'íj mu jin quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye a'yaa pu ajta tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías tijin:

⁴⁰ Dios pu hua'ránaxij a' hua'jíisa',
ajta tyu'tyáanaj i hua' tzajta',
mej mij quee atanyéjnye'rij,
ajta mej mij quee tyihuojó'iteej,
mej mij quee nye jimi tyá'antzaahuatye'en.

⁴¹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías, ji'nye a'í pu jaaséj i ti jin huápuí'ij naa huasé'rihua'aj i Jesús, a'íj pu jin a'yan tyu'taxájtaca'.

⁴² Majta mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, séecan mu majta tyá'antzaahuaj i maj va'cán jin tyityatatyíj i tyeyúuj tzajta'. Ajta camu jaxajtaca'aj hua' tzajta' i tyeítyee, ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i fariseos, mej mij quee a'íimaj hui'rá'ityej u tyeyúuj tzajta'. ⁴³ Jéetze' pu hua'ránajchica'aj mej mij i tyeítyee tyámua' tyihuo'taxáj, quee ti i Dios huo'tyátzaahuatye'en.

I nyúucaria'ra' i Jesús pu huá'xijtye'en i tyeítyee

⁴⁴ Aj pu'ij Jesús ca'nyíin jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Típua'aj a'tíj nye jimi tyá'tzaahuatye'ej, capu nyéetzij na'aj jimi tyá'tzaahuatye', sulu a'íj pu ajta jimi tyá'tzaahuatye' i ti unyojo'ta'ityaca'.

⁴⁵ Ajta i ti nyéetzij nyeséj, a'íj pu ajta arí huaséj i ti unyojo'ta'ityaca'.

⁴⁶ Nyáaj nu a'íin pué'een i tatzárij i ti jin huányeeri'ij, nyajta a'íjna jin mujo've'mej íiyan i cháanacaj japua, mata'aj mij a'íimaj i maj nye jimi tyá'antzaahuatye'en quee a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij jo'tíca'. ⁴⁷ Ajta a'íjna i ti janamuj i nyenyúuca a'ajta quee ná'astijre', canu nyáaj a'íin pué'een i nyaj ja'xijtye'en, ji'nye canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej nyej nyij huo'xijtye'en i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, sulu nyej nyij hua' japua huatányuunyij. ⁴⁸ A'íjna i ti ná'xaahuaj ajta quee ja'tzaahuatye' i nyenyúuca, a'í pu á'xijtyi'huan a'íjna jime' i nyúucarij i nyaj nyeríj jaaxájtaca' a'ájna xicáara' tí'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁴⁹ Ji'nye canu nyasíj jájtyo je'ej nyaj tyu'taxájtaca', sulu a'íjna i nyavástara' i ti unyojo'ta'ityaca', a'í pu a'yan tyinaata'íj je'ej nyaj ye'ej tyu'taxáj, ajta tyi'tíj nyaj huo'mua'tyej. ⁵⁰ Nyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyinaata'íj i nyavástara' tí'ij jamuáaci'tyij siaj júurij huatyá'itzeere'en jusén jime'. A'íj nu jin a'íjna i nyaj já'mua'ixaatye', a'yaa nu tyá'xaj je'ej ti i nyavástara' tyinaata'íj.

13

Jesús pu hua'nájo'sixij i huá'íicaj jitze a'íimaj i maj jamuán huacíj

¹ Pu'ríj tímua' a'ájna atyojo're'nyesima'aj a'ájna xicáara' i maj jitzán jo'támua'reej a'náj ti i Dios tyihuo'tú'uunyí'ri', ajta i Jesús pu'ríj jamua'reeriaca'aj ti arí a'ájna atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán jo'mej íiyan i cháanacaj japua, tí'ij jó'ra'nyij i juvástara' jamuán. A'í pu a'náj tína'aj hua'xie'va'ca'aj a'íimaj i maj jamuán huacíj i maj a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, ajta a'yan tyihua'xié've'ej ja'mej jusén jime'.

2 Ajta mati'ij tyí'cua'caj i chúmua', a'íi pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj i Judas, ti yójra' pué'een i Simón ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote, pu'ríj i tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj ajta ca'nyíjra'aj jaatá' ti'ij tyu'tátuiire'en a'íjci i Jesús, 3 ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj ti i vástaria'ra' arí néijmi'i jin tyee'íjcaj, ti ajta juvástara' jimi jo've'mej, ajta a'íj jimi jo'ma'aj ja'mej, 4 aj pu'ij ájchej jo'maj tyajá'cua'ajcaa, ajta irióochuiiri' i jutasíj ti ji'riá'huijca'aj, a'íj pu'ij séej cíxurij jin ahuooj'i'quej i maj jin hua'cá'iimua. 5 Ti'quij cáasuj jitze atyéjeje, aj pu'ij huatyóochej ti hua'nájo'sixi'in i huá'íicaj jitze séej ajta séej i maj jamuán huacíj, ajta je'en hua'náhuatz'i'raxij a'íjci jime' i cíxurij i ti jin ahuooj'i'ca'ca'aj.

6 Ajta ti'ij a'íj jimi aje're'nyej i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'íi pu i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', ¿nyi muáaj pana'nájo'sixi'ij i nya' íicaj jitze?

7 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj muáaj ííij yó'itej je'ej nyaj een jime' a'yan ricíj, sulu ma-jca'huáyee paj yo'itéej puá'mej.

8 Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu a'náj tyu'tá'sij paj na'nájo'sixi'in i nya' íicaj jitze.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj nyequee mua'nájo'sixi'in, capáj che' hua' jitze ajtyama'cáantaj puá'mej i maj nye jimi séejre'.

9 Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', típua'aj a'yan tyuuxié've'ej, capáj a'yaa pana'aj ty-ina'nájo'sixi'in i nya' íicaj jitze, sulu ajta paj na'nájo'sixi'in i nyamuáca' jitze, pajta i nyamu'uj jitze.

10 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i ti oochán átyi'huaxij, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yaa na'aj tyá'nájo'sixi'in i ju'íicaj jitze, ji'nye capu choomuara' i jutyévira' jitze, siajta mua'aj caxu che' choomua, tyij siajta quee néijmi'i tyámua' een.

11 A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: “Caxu néijmi'i tyámua' een”, ji'nye pu'ríj jamua'reeriaca'aj a'tíj ti a'íin pué'een i ti tyu'tátuiire'sij.

12 Ti'ij hua'nájo'sixi'ij i hua' íicaj jitze, Jesús pu ajtáhua'aj iirióohuijri' i jutasíj, aj pu'ij ajtáhua'aj huatyéeyixij i méesaj jitze, ajta je'en a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi seyó'itej je'ej nyaj een jin a'yan jamuáaruuj? 13 Mua'aj xu a'yan nyatamuá'muaj tijin Maeestro, siajta a'yan tijin Tavástara', ajta a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye nyáaj nu a'íin pué'een. 14 Ajta nyáaj i nyaj ja'muavástara' pué'een, nyajta ja'mua maeestro, a'yaa nu tyaja-mua'nájo'sixij i já'mua'íicaj jitze, a'yaa pu'ij ajta tyúuxie've' siaj a'yan tyitya'nóojo'sixi'in i ju'íicaj jitze séej siajta séej. 15 A'yaa nu nyáaj nyeríj tyajamuáa'itíiri', siata'aj sij siajta mua'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij je'ej nyaj nyeríj nyáaj jamuáaruuj. 16 A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' ti jéetze' juxie've' a'íjna i ti tyí'ijta quee a'íjna i ti jahuiire', a'yaa pu ajta jéetze' tyúuxie've' a'íjna i ti unyojo'ta'ítayaca' quee i nyaj ujo'ta'ítayí'huaca'. 17 Típua'aj tyámua' setiyó'iteej a'íjna siajta je'en a'yan huárinyij, jéehua xu a'íjna jin huatóotyamua've'sij.

18 'Canu néijmi'caa mua'ajmaj jamuatyáxajta, nyáaj nu jamua'reej a'tyán nyaj antyíhuo. Ajta a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: “A'íjna i ti nyaj ja-muán tyí'cua', a'íi pu arí nyéjcha'íire'.” 19 A'yaa nu nyeríj anaquéej tyajá'mua'ixaatye' ti'ij quee xu a'yan tyí'rijcaj, ajta ti'ij a'yan tyí'rijcaj aj xu

sij jamua'reeren nyej nyáaj a'íin pué'een je'ej nyaj nyeríj tyajamuaaté'exaa.
²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' tijn a'íjna i ti tyámua' tyeetyéjeevej i nyaj jaata'ít'yaca', a'íi pu ajta nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeevij, ajta a'íjna i ti tyámua' tyinaatyéjeevej nyéetzij, a'yaa pu cha'tána'aj tyámua' tyeetyéjeevij a'íjci i ti unyojo'ta'ít'yaca'.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i Judas a'íin pué'een i ti avútzij jin tyu'tátuiire'sij
 (Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Ti'ij a'yan tyihuo'te'exáatye'ej, jéehua pu je'ej pua'aj jaata'aj i Jesús, aj pu'ij ja'huoo'itéerican jin a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye', síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can pu nyéetzij tyu'tátuiire'sij.

²² Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj, mua'róosejraxi séej jamuán majta séej, ajta camu jamua'reeriaca'aj a'tíj ti tyáxajtasime'ej ²³ Ajta síj ti hua' jitze ajtyáma'can, a'íi pu a'íin pué'een i ti Jesús jéehua jaxie'va'ca'aj, a'íi pu véjri' jimi ajtyácatyíj matí'ij tyí'cua'ajcaa, ²⁴ ajta a'íjna i Simón ti ajta Pedro pué'een, a'íi pu jumuáca' jin jaatajé a'íjci i Jesús ti jaxie'va'ca'aj ti'ij jaata'íhuo' a'tíj ti pué'een i ti jatyáxajtasima'aj. ²⁵ A'íi pu'ij jéetze' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Nyavástara', ¿a'tanyíj a'íin pué'een?

²⁶ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Tipua'aj nyeríj ja'ajru'nyaxi'in i túxa'aj jitze i páan, aj nu nyij jaata'í'tye'sij a'íjci i a'tíj ti a'íin pué'een.

Aj pu'ij ja'ajru'nyaxij i páan i túxa'aj jitze, ti'quij a'íj huati'ij i Judas, ti yójra' pué'een i Simón ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijn Iscariote. ²⁷ Ajta ti'ij i Judas ja'ancurá'ij i páan, a'íi pu tyiyáaru' tzajta' huataséjre. Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Pata'aj jiye'tzín a'yan huárinyij je'ej paj períj tyu'muá'aj.

²⁸ Ajta capu síj yo'itéej ja'raa i maj tyí'cua'ajcaa i méesaj jitze je'ej ti een jin a'yan tyaaté'exaa. ²⁹ Ajta a'íjna i Judas a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i ti jacha'íica'aj i túmii, séecan mu mij a'yan tyi'riá'mua'aj ti Jesús a'yan tyaaté'exaa ti'ij tyi'tíj huánanan i maj jin tyu'yé'estej, nusu ti tyi'tíj huo'tapuéjve'en i maj quee je'ej tyéejviicue'.

³⁰ Ti'ij i Judas ja'ancurá'ij i páan, aj pu'ij iirájraa. Ajta arí huatíca'ca'aj.

I nyúucarij ti jájcuaj ti ajta jéetze' juxie've'

³¹ Ti'ij iirájraa a'íjna i Judas, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Íjij pu'ríj séejre' i ti jin huápui'ij naa huasé'rin i yójra' i Dios, ajta i ti jin i Dios naa huasé'rin a'íj pu jimi séejre' i yójra'. ³² Ajta tipua'aj i yójra' i Dios jimi séejre'ej i ti naa huasé'rin, Dios pu ajta jaataséjrataj i ti jin naa huasé'rin i yójra', ajta jiye'tzín pu a'yan rinyij. ³³ Nyiyóojmua', canu che' á'tyeeren ja'mua jimi. Mua'aj xu nyahuonyij, ajta a'yájna nyati'ij tyihuo'té'exaa a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu cha'taj nyana'aj mua'ajmaj tyajamuaaté'exaatye'sij a'yan tijn: Capu i'ríj siaj mua'aj a'áa jo're'nyej jó'nyej nyáaj jooma'aj na'mej. ³⁴ A'íj nu nyúucarij ti jájcuaj jin a'yan tyajá'mua'ijcatye'en siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej. A'yájna nyati'ij nyáaj tyaja'muaxie've' mua'ajmaj, a'yaa xu sij siajta mua'aj tyityahuóoxie've'en. ³⁵ Tipua'aj a'yan setyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, néijmi'i mu i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua jamua'reeren siaj mua'aj nye jimi tyá'tzaahuatye'.

Jesús pu huá'ixaatye' ti i Pedro jaatyáhue'taj
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ Aj pu'ij a'íjna i Simón ti ajta Pedro pué'een a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—Tavástara', ¿jo'nyij po'ma'aj puá'mej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jó'nyaj jooma'aj na'mej, capu i'ríj paj ijíj naataváj, sulu majca'huáye'e paj nyacújta' huama'aj puá'mej.

³⁷ Ajta i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', ¿ji'nye een jin quee i'ríj nyaj ijíj ajamuán jó'me'en? Nyáaj nu á'nyaca'nyej nyaj a jitze ma'can huámu'i'nyij.

³⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi a'yan petya'ca'anyej paj nye jitze ma'can huámu'i'nyij? A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye' tijin ti'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan tijin capáj nyamua'tyej.

14

Jesús pu tyámua' naa tyihuo'tyéje a'íjma i maj jamuán huacíj

¹ 'Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj. Sióoche' xu tyá'tzaahuatye'ej i Dios jimi, siajta nyéetzij jimi tyá'tzaahuatye'ej. ² A'ájna jo'tij i nyavástara' ja'chej jéehua pu chi'ij a'áa tyejé'sejre', tìpua'aj quee a'yan tyi'ja'yájnatan, canu a'yan tyajamuaate'exáatye'nyijche' nyaj a'áa jo'ma'aj na'mej nyej nyij tyámua' tyojó'uurej jo'siaj jo'tya'aj xá'ju'un. ³ Ajta tìpua'aj nyeríj jó'ra'nyij nyej nyij tyámua' tyojó'uurej jo'siaj jo'tya'aj xá'ju'un, aj nu nyij nyajtáhua'aj yava'cányesij, nyej nyij jamuá'anvi'tin siaj sij siajta mua'aj a'áa jo'tya'aj xá'ra'nyij jó'nyaj jo'quéj na'mej. ⁴ Mua'aj xu seríj huamuájtye i juyéj jitze ti a'áa jo're'nyee jó'nyaj jooma'aj na'mej.

⁵ Aj pu'ij i Tomás a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Tavástara', catu jamua'reej jo'paj jooma'aj puá'mej, ¿ji'nye tyí'rij tyej tyij huamuájtye i juyéj jitze?

⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i juyéj, nyajta i ti tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, nyajta nu a'íin pué'een i júuricamej. Nyéetzij pu'uj jimi je'ej tyí'rij ti'ij a'tíj a'áa ja'rá'astij i nyavástara' jimi. ⁷ Tìpua'aj tyámua' setyináamua'tyij, a'yaa xu siajta tyá'mua'tyij a'íjci i nyavástara', siajta seríj ijíj jamua'tyej, ji'nye xu'ríj jaaséj.

⁸ Aj pu'ij i Felipe a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', taataséjratye' a'íjci i a' vástara', a'íi pu tajitzé juxie've'.

⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Felipe, nu'ríj á'tyeej nyaj ja'mua jamuán yahuácaj, ¿nyi pequee xu nyamua'tyej? A'íjna i ti nyéetzij arí naaséj, a'íj pu ajta arí huaséj i nyavástara', ¿ji'nye a'yan petyí'nyahuaviiij nyej nyij jamuaataséjratye'en i nyavástara'? ¹⁰ ¿Nyi pequee tyá'tzaahuatye' ti i nyavástara' nye jimi séejre', nyajta nyáaj a'íj jimi nyajta séejre'? Tyi'tíj nyaj já'mua'ixaatye', canu nyasíj nyana'aj jájtyo. A'íjna i nyavástara' i ti nye jimi séejre', a'íj pu muárie'ria'ra' pué'een i nyaj jin a'yan ricíj. ¹¹ Sianá'antzaahuatye' nyej nyáaj a'íj jimi séejre' i nyavástara', ajta i nyavástara' a'íi pu ajta nye jimi séejre', na'ríj quee, siata'aj a'íj jin tyá'antzaahuatye'en je'ej nyaj tyi'tíj jin tyí'muarie'. ¹² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' tijin a'íjna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', a'yaa pu cha'tána'aj tyí'muarie'en nyati'ij nyáaj, ajta jéetze' va'cán jin tyí'muarie'en, ji'nye nyáaj nu a'áa

jooma'aj na'mej i nyavástara' jimi. ¹³ Ajta tyi'tíj siaj mua'aj huatáhuosij nyéetzij jitze ma'can, a'yaa nu rinyij, ta'aj nye jitze huataséjre'en i ti jin naa huasé'rin i nyavástara'. ¹⁴ Nyáaj nu néijmi'i jin a'yan rinyij je'ej siaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj nyéetzij jitze ma'can.

Jesús pu a'yan tya'tóoraj ti uyo'ta'ítij i júuricama'ra' i Dios

¹⁵ 'Típua'aj sényaxie've'ej, a'yaa xu tya'rá'astijre'ej je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatye'. ¹⁶ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyaatáhuaviiraj i nyavástara' tí'ij a'ín uyo'ta'ítij i ti ja'mua japua huatányuusij, ajta je'en jusén jime' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en. ¹⁷ A'í pu a'ín pu'é'en i júuricama'ra' i Dios, i tiqee i'rij maj ja'ancuriá'an a'ímaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye camu jaséj, camu majta jamua'tyej, siajta mua'aj xu jamua'tyej, ji'nye a'í pu ja'mua jimi séejre', ajta ja'mua jimi huatyá'itzeere'ej.

¹⁸ Canu a'yan já'mua'uurej mati'ij i maj quee tyitáataj, sulu nyajtáhua'aj nu uvé'nyesij nyej nyij ja'mua jamuán séeria'aj ná'ra'nyij. ¹⁹ Capu che' á'tyeeren mati'ij quee che' nyeséejran i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, siajta mua'aj xu xaa nyeséejran, siajta júurij séeria'aj xá'ju'un, ji'nye nyáaj nu júurij. ²⁰ A'ájna xicáara' jitze, mua'aj xu jamua'reeren nyej nyáaj jimi séejre' i nyavástara', siajta mua'aj nye jimi séejre', nyajta nyáaj ja'mua jimi séejre'. ²¹ A'ájna i ti ja'ancuriáa'sij i nyenyúuca a'ajta a'yan ricij, a'í pu jin séejre' ti ji'récán jime' nyaxie've'. A'í pu'ij ajta i nyavástara' jaxie'va'aj ja'mej a'íjci i ti nyaxie've', nyáaj nu nyajta jaxie'va'aj na'mej, nyajta jimi huataséjre'sij.

²² Aj pu'ij i Judas (capu a'ájna i ti a'yan tye'entyímu'tacaa yee Iscariote sulu síj) a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Tavástara', ¿ji'nye pej pij ityájma jimi huataséjre'sij pajta quee a'ímaj jimi i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua?

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'ájna i ti nyaxie've', a'í pu já'astijre' i nyenyúuca, ajta i nyavástara' pu jaxie'va'aj ja'mej, néijmi'i tu tyij jimi huatyá'itzeere'ej. ²⁴ A'ájna i tiqee nyaxie've', capu já'astijre' i nyenyúuca. A'ájna i nyúucarij i siaj mua'aj janamuaj capu nye jitze ma'can, sulu a'í pu jimi je'rámá'can i nyavástara' i ti unyojo'ta'ítijaca'.

²⁵ 'A'yaa nu néijmi'i a'ájna tyajá'mua'ixaatye' ijíj nyej nyooj ja'mua jimi ya huatyéjve, ²⁶ ajta i ti ja'mua japua huatányuusij, a'ájna i júuricama'ra' i Dios, i ti i nyavástara' uyo'ta'ítij nyéetzij jitze ma'can, a'í pu néijmi'i tyaja'muamua'tyen, ajta jamuaatá'sij siaj néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij i nyaj nyerij jamuáa'ixaa.

²⁷ 'A'yaa nu ja'mua jimi jaatyátoosij i ti jamuaatyápua'ritye'sij. Nyáaj nu jamuaatyápua'ritye'sij, ajta canu a'yan rinyij mati'ij a'ímaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua mej mij huo'tyápua'ritye'en i juxa'aj tyeítiee. Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj, caxu siajta tyí'tziinye'ej. ²⁸ Xu'rij náanamujri' nyaj a'yan tyajamuatá'exaa nyaj jó'raa, nyajtáhua'aj nu nyij uvé'nyesij nyej nyij ja'mua jamuán huatyá'itzeere'en. Típua'aj ji'récán jime' sényaxie've'ej, mua'aj xu huatootyámua've'nyijche' a'íjci jime' nyaj i nyavástara' jimi jo'mej, ji'nye a'í pu jéetze' juxie've' nyequee nyáaj. ²⁹ 'A'yaa nu anaquéej tyajá'mua'ixaatye', ta'aj ij tí'ij a'yan tyí'rijcaa, aj xu sij tyá'antzaahuatye'en.

³⁰ 'Canu che' jéehua tyajá'mua'ixaatye'en, ji'nye pu'rij uvé'nyesij a'ájna i ti íyan tyí'ijta i cháanacaj japua. Tyij ajta quee tyi'tíj jin pújoorej tí'ij

na'antyimué'tin, ³¹ a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij, mata'aj mij a'íimaj i maj yan séejre' i cháanacaj japua jáamua'reej nyej nyáaj jaxie've' i nyavástara', nyajta a'yan ricij tyi'tíj ti jin unyojo'ta'ityaca'.

Xá'ajhuiixi'. Tyiche' tyíhuiinyij a'yájna.

15

I ti jì'rè'can jìme' cìyèj pué'een ti huasti'

¹ 'Nyáaj nu jì'rè'can jìme' a'íin pué'een i cìyèj ti tyáxamue', ajta i nyavástara' pu a'íin pué'een i ti ja'tyáahuastej ajta tyámua' joorej a'íjci i cìyèj. ² Típua'aj síij i cìyáara' ti jitzán ajtanyéj quee taca'aj, a'íi pu ja'ajtavéjchij, ajta típua'aj tyámua' naa tyi'taca'aj, tyámua' pújoorej tí'ij jéetze' huatatáca'an. ³ Xu'ríj tyámua' een a'íjci jìme' i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaj. ⁴ Siata'aj siooj nye jimi séjre'ej, a'yájna nyati'ij nyáaj ja'mua jimi tyi'sejre'. Síij i cìyáara' capu i'ríj ti jusíij huatatáca'an típua'aj quee aróovi'raj i cìyèj jítze, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'een ja'mua jimi, capu je'ej tyí'rij siaj tyi'tíj jin tyu'tyáhuíire'en, típua'aj sequée nye jimi séjre'ej.

⁵ 'Nyáaj nu a'íin pué'een i cìyèj, siajta mua'aj i cìyáara' xu pué'een. A'íjna i ti nye jítze ajtá'uj nyajta nyáaj jimi séejre' jéehua pu huatatáque'sij, jí'nye típua'aj sequée nye jimi séjre'ej, caxu tyi'tíj jin je'ej rinyij. ⁶ A'íjna i tíquee nye jimi séejre', a'íi pu nye jítze ajtáveechi'huaj aj pu'ij huatyáhuasij tí'ij xamuáj aj mu mij jaatyáteeraj.

⁷ 'Típua'aj mua'aj nye jimi tyámua' naa setyí'tyesejria'aj, siajta néijmi'i já'astijria'aj i nyúucarij i nyaj já'muamua'tyej, Dios pu néijmi'i tyajamuaatá'sij tyi'tíj siaj je'ej tyaatáhuaviiraj. ⁸ A'íj pu jítze ámiteere' i ti jin naa huasé'rin i nyavástara', siaj mua'aj jéehua tyámua' naa tyu'muárie'en siajta a'íjna jin jì'rè'can jìme' nye jítze ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij. ⁹ Nyáaj nu mua'ajmaj já'muaxie've' a'yájna tí'ij ajta nyéetzij tyí'nyaxie've' i nyavástara', siata'aj a'íjna jítze séjre'ej i nyaj jin já'muaxie've'. ¹⁰ Típua'aj sia'rá'astej i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaj, a'íj xu jítze séeria'aj xá'ju'un i nyaj jin já'muaxie've', a'yájna nyati'ij nyáaj tyá'astej i nyúucaria'ra' i nyavástara' nyajta a'íj jimi séejre' i ti jin nyaxie've'.

¹¹ 'A'yaa nu tyajámua'ixaatyè' siaj sij nyaj jamuán huatóotyamua've'en, ajta siaj sij a'náj tina'aj jutyamua've'ej. ¹² A'íi pu'ij a'íin pué'een i nyúucarij i nyaj jin tyajámua'ijcatye'en ti a'yan tíjin: Siata'aj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej, a'yájna nyati'ij nyáaj nyeríj tyajámua'ixie've' mua'ajmaj. ¹³ A'íi pu a'íin pué'een i ti jin jéetze' ámiteere' ti a'tíj jaxie've' i juxa'aj tyévíj a'íjna i ti jitzán ma'can huámui'nyij. ¹⁴ Mua'aj xu nyetyeítyeristyamua' pué'een, típua'aj a'yan xáarinyij je'ej nyej nyáaj tyajámua'ijtye'. ¹⁵ Canu che' a'yan jamuaatámua'sij yee mu siaj tyí'huíire' nye jimi, jí'nye síij ti tyí'huíire' capu jamua'reej je'ej ti ricij i ti tyé'ijtye'. A'yaa nu jamuatamua'muaj tíjin nya' amíincustyamua', jí'nye nu'ríj néijmi'i tyajamuaaté'exaa i ti nyavástara' nyéetzij tyinaaté'exaa. ¹⁶ Caxu mua'aj nyéetzij na'antyíhuoj, sulu nyáaj nu mua'ajmaj jamua'antyíhuoo, nyajta a'íjna jin tyajamuaata'íj siaj sij huáciinyej siajta tyámua' naa tyu'muárie'en i Dios jimi, ajta jusén jin huatyá'itzeere'en i siaj jin tyu'muáriej. A'yaa pu'ij i nyavástara' néijmi'i tyajamuaatá'sij i siaj jaatáhuaviiraj nye jítze ma'can. ¹⁷ A'íi pu a'íin pué'een i nyaj já'mua'ijtye': Siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej.

I maj yan huacháatimee i cháanacaj japua mu jájcha'íire' i Jesús majta a'íjma i maj jitzán ajtyáma'can

18 'Típua'aj majá'muaxana've'ej i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa xu tyá'mua'reeriaj maj nyéetziy anaquéej naataxána'vej. 19 Típua'aj mua'aj yan siama'caantaj i cháanacaj japua, a'íimaj mu ja'muaxie'va'cajche' i maj yan huacháatimee, a'yájna mati'ij tyihuá'xie've' i jutyéityeristyamua'. Ajta nyáaj nu jamua'va'jajpua hua' tzajta' i maj yan séejre' i cháanacaj japua, a'íj mu jin já'muaxana've' i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye caxu che' hua' jitze ajtyáma'can. 20 Xo'támua'reej i nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa tijin: "Capu a'tíj jéetze' juxie've' quee a'íjna i ti tyé'ijtye'." Típua'aj meríj nyéetziy je'ej pua'aj náaruj, a'yaa mu majta mua'ajmaj je'ej pua'aj já'mua'uuren, ajta típua'aj meríj ja'antzaahuaj i nyenyúuca, a'yaa mu majta tyá'antzaahuatye'sij je'ej siaj mua'aj tyihuá'mua'tyen. 21 Néijmi'i mu jin a'yan já'mua'uuren a'íjci jime' siaj nyéetziy ná'tzaahuatye', ji'nye camu jamua'tyej a'íjci i ti unyojo'ta'ítyaca'.

22 'Camu a'íimaj tyi'tíj jin a'itzéeria'caj, típua'aj nyequee yava'cányejnyiiche' nyej nyij tyihuó'ixaatye'en. Ajta ijíj capu che' tyi'tíj hua' japua huatányuusij a'íjci jime' i maj ootyá'itzee i Dios jimi, 23 ji'nye a'íimaj i maj nyaxana've', a'íi mu majta jaxana've' i nyavástara'. 24 Camu tyi'tíj jin a'itzéeria'caj, típua'aj nyequee a'yan huárinyiiche' tyi'tíj jime' ti'ij quee a'náj a'tíj huaríj, ajta a'íimaj mu meríj naaséj, majta móoj nyaxana've', majta a'yan cha'taj mana'aj tyá'xana've' i nyavástara'. 25 Ajta a'yaa pu tyí'ricij, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta ti a'yan tijin: "A'íimaj mu naataxána'vej ajta canu tyi'tíj jin ootyá'itzee."

26 'Ajta ti'ij uvé'nyej i ti ja'mua japua huatányuusij, i nyaj uyo'ta'ítyij a'íjna jitze ma'can i nyavástara', a'íjna i júuricamej ti Dios jimi já'ma'can, a'íi pu nye jitze ma'can tyu'taxájtaj. 27 Mua'aj xu siajta nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej, ji'nye mua'aj xu nyaj jamuán huacíj nyati'ij nyana'aj a'yan tyu'taséjre'.

16

1 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij quee jaatapuá'cítaj siaj nye jimi tyá'tzaahuatye'. 2 A'íimaj mu jamui'rá'ityij i tyeyúuj tzajta', ajta a'yan tye'mej maj séecan já'muacui'nyij a'yan metyi'mua'astij maj i Dios jimi tyí'huiire'. 3 A'yaa mu rinyij, ji'nye camu nyamua'tyej, camu majta jamua'tyej i nyavástara'.

4 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij jo'támua'reej típua'aj arí a'yan atyojo're'nyej, je'ej nyej nyáaj nyeríj tyajamuáa'ixaa.

Je'ej ti tyí'muarie' i júuricama'ra' i Dios

'Canu a'yan tyajamuaaté'exaa jájcuaj imuáj, ji'nye nyáaj nu ja'mua jamuán yésejria'ca'aj. 5 Ajta ijíj nu jo'mej a'íjci jimi i ti unyojo'ta'ítyaca', ajta capu síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can nye'ihuo' jó'nyaj jó'yi'ij, 6 sulu a'yaa xu seríj tyityatóoxamuijrityej, a'íjci jime' je'ej nyaj nyeríj tyajamuaaté'exaa. 7 Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuatyi'ra'aj jime' tijin: Jéetze' pu jamuatyáhu'i'rii nyaj jó'ra'nyij. Ji'nye típua'aj nyequee jó'ra'nyij, capu yava'cányesij ja'mua jimi i ti ja'mua japua huatányuusij, ajta típua'aj nyo'ra'nyij, nyáaj nu ujamojo'ta'ítyi'raj. 8 Ti'ij a'íin yava'cányej, a'íi pu tyámua' naa tyihuo'taséjrataj i maj yan séejre' i cháanacaj japua i maj á'itzeere', majta i maj quee ji're'nyej séejre', ajta a'tyán ti i Dios ja'xijtye'en. 9 A'tíj ti á'itzeere' a'íi pu a'íin pué'een i ti quee nye jimi

tyá'tzaahuatye', ¹⁰ ajta i tiquee tyi'tíj jin á'itzeere', nyáaj nu a'ín pué'een, i nyaj jo'méj i nyavástara' jimi, siajta mua'aj caxu che' nyeséejran, ¹¹ ajta i Dios ti puéjtzij jaatá'sij, a'íi pu a'ín pué'een i ti íyan tyí'ijta i cháanacaj japua, ti ajta arí jimi a'yan tyo'xá'pui'íntari'huaca' ti'ij puéjtzij jáaci'tyij.

¹² 'Jéehua pu óoche' i nyaj tyajá'mua'ixaatye'en, ajta capu eexúj ijíj já'muai'riitye' siaj sij mua'aj néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij. ¹³ Ti'ij uvé'nyej i ti ji'récán jime' júuricama'ra' pué'een i Dios, a'íi pu néijmi'i tyaja'muamua'tyen i ti a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye capu jusíj jájtyoosij i ti jin tyajá'mua'ixaatye'en, sulu a'yaa pu tyajá'mua'ixaatye'en je'ej ti tyí'namuaj, ajta jamuaaté'exaate'sij je'ej ti tye'mej. ¹⁴ A'íi pu jaataséjrataj i nyaj jin naa huasé'rin, ji'nye a'íj pu ancuriáa'sij i ti nyéetzij nya'a'rij, ajta je'en ja'mua jimi jaatyátoosij. ¹⁵ Néijmi'i i ti nyavástara' tyí'ijcha'ij, a'íi pu ajta nyéetzij tyí'nya'a'rij, a'íj nu jin a'yan tyu'taxájtaca' ti i júuricama'ra' i Dios a'íjna ancuriáa'sij i ti nyéetzij nya'a'rij ajta je'en mua'ajmaj jamuaatá'sij.

¹⁶ 'Capu che' a'chu á'tyeeren, siati'ij mua'aj quee che' nyeséejran, ajta a'tzúj jéetze' majca'huáyee xu sijta nyeséejran.

I siaj jin juxaamuijritye' a'íi pu jamuaatatyámua'viste'sij

¹⁷ Aj mu mij séecan i maj jamuán huacíj a'yan tyúu'ihuo'raca'aj séej ja'mua majta séej tíjin:

—¿Ji'nye huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij? A'yaa pu tyí'ta'ixaatye' tiquee che' á'tyeeren tyati'ij quee che' jaséjran, tyajta je'en majca'huáyee tyijta jaséjran, ajta a'yan tyí'xaj ti a'áa jooma'aj ja'mej i juvástara' jimi. ¹⁸ ¿Ji'nye huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti jime' yee tiquee che' a'chu á'tyeeren? Catu yó'itej tyi'tíj ti tyáxajta.

¹⁹ Jesús pu jáamua'reeri' maj jaxie'va'ca'aj maj tyee'íhuo', a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Nyáaj nu nyeríj a'yan tyajamuuaaté'exaa tiquee che' a'chu á'tyeeren siati'ij quee che' nyeséejran, siajta majca'huáyee xu sijta nyeséejran. ¿Nyi a'íjna jin mua'aj setyúu'ihuo'? ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', siaj mua'aj juyiinyixi'ín, siajta huatóoxaamujritye'sij, majta a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua. Tyij siajta mua'aj juxaamuijritye', a'íj xu jin huatóotyamua've'sij i siaj jin juxaamuijritye'. ²¹ Ti'ij i íitaj ootacu'ínyej a'íjci jime' ti tyiyóoj ja'mej, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej ti'ij atyojo're'nyej a'tzáaj ti tyiyóoj ja'mej, ajta ti'ij huanie'huaj i pá'ri'ij, aj pu'ij yo'huá'xij i ti jin jajpuéetzica'aj, a'íjna jime' ti jéehua huatóotyamua've'sij a'íjci jime' i pá'ri'ij ti huanie'huaca' íyan i cháanacaj japua. ²² A'yaa xu sij siajta mua'aj ijíj tya'ajpuéetzij, nyajta nyáaj, nyajtáhua'aj nu já'muasejran, aj xu sij jéehua huatóotyamua've'sij, ajta capu i'ríitaj ja'mej ti a'tíj jamuáa'ri'raj i siaj jin jutyamua've'.

²³ 'A'ájna xicáara' jitze caxu che' tyi'tíj naata'íhuo'raj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' ti i nyavástara' néijmi'i tyajamuuaatá'sij tyi'tíj siaj jaatáhuaviiraj nye jitze ma'can. ²⁴ Ti'ij na'aj ya ti je're'nyej caxu seexúj mua'aj tyi'tíj jaatáhuaviiri' nye jitze huatama'can, siata'aj jaatáhuaviiij, aj xu sij ja'ancuriáa'sij, siajta je'en néijmi'i jin huatóotyamua've'sij.

Jesús pu a'ín pué'een i ti néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij úyan i cháanacaj japua

²⁵ 'A'yaa nu nyeríj tyajamuáa'ixaa séej nyúucarij jime', ajta atyojo're'nyesij i xicáara' nyej quee che' seequéj tyaja'mua'ixáatye'ej

na'mej, sulu huatoojé'yacan nu jin tyajá'mua'ixaatye'en je'ej ti tyí'een i nyavástara' jimi. ²⁶ A'ájna xicáara' jitze, mua'aj xu huatyényuusij nye jitze ma'can, ajta canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' nyej nyáaj jaatáhuaviiraj i nyavástara' nyej nyij ja'mua jime' huatyényuunyij, ²⁷ ji'nye a'íi pu i nyavástara' já'muaxie've'. A'yaa pu tyaja'muaxie've' a'íjci jime' siaj mua'aj nyéetzij nyaxie've', siajta tyá'tzaahuatye' nyaj i Dios jimi jo've'mej. ²⁸ A'áa nu i nyavástara' jimi ja'rájraa nyej nyij a'yan va'cáanyej i cháanacaj japua, ajta ijíj a'yaa nu tyíchesij i cháanacaj japua, nyej nyij jó'ra'nyij i nyavástara' jimi.

²⁹ Aj mu mij i maj jamuán huacáj a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Ijíj paj períj ja'huoo'itéericic'can jin tyí'xaj, capáj che' séej nyúucarij jin tyí'xaj. ³⁰ Tu'ríj jamua'reej paj néijmi'i tyí'mua'reej, ajta quee juxie've' ti a'tíj tyí'tíj mua'ihuo'raj. A'íj tu jin tyá'tzaahuatye' paj i Dios jimi jo've'mej.

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—¿Nyij xaa seríj ijíj tyá'tzaahuatye'? ³² Pu'ríj ijíj tya'rá'aj, ijíj pu'ríj a'áan putyajá'ricij siati'ij mua'aj jo'cixi'ij síj ajta síj, jusén tacan xúsij yanuuriésij. Ajta canu nyasíj huatyá'itzeere'ej, ji'nye i nyavástara' pu nyaj jamuán yésejre'. ³³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij tyámua' huárinyij i jutzájta' a'íjci jime' siaj nye jitze ajtyáma'can. Jéehua xu jajpuéetzij xá'ju'un íyan cháanacaj japua, ajta siata'aj huatyóoca'nyej, ji'nye nyáaj nu'ríj ja'antymu'é'tíj i cháanacaj.

17

Jesús pu hua' jime' jahuoo i maj jamuán huacáj

¹ Tí'ij i Jesús a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij jútye' jó'nyeeriaca' ajta a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Nyavástara', pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej a'tzáaj paj jaaxá'pu'i'intarej, pata'aj tyámua' tyeetyátoonyij a'yóoj, ta'aj ij ajta a'íin tyámua' tyimuaatyátoonyij muéetzij. ² Ji'nye muáaj paj períj néijmi'i jin tye'entyáaruptyej a'íjci a'yóoj, mata'aj mij néijmi'i jusén jin júurij muá'ra'nyij i paj jaatávi'tistej. ³ Ajta a'íjna i maj júurij muá'ju'un jusén jime', a'íi pu a'íin pué'een i maj muéetzij muáamua'tyij, paj muáaj pana'aj a'íin pué'een i Dios ti tzáahuatyí'ra'aj jin séejre', ajta a'íjna i Ciríistu' i paj muáaj uyo'ta'ítyaca'.

⁴ 'Nyáaj nu nyeríj tyámua' tyimuaatá' hua' jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye nu'ríj ja'antyci'ij i paj jin tyinaata'íj. ⁵ Ajta ijíj nyavástara', pata'aj tyámua' tyinaatyátoonyij ajimi, a'yájna pati'ij tyámua' tyinyatá'care'ej nyati'ij ajamuán ajo'catyíi tí'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj.

⁶ 'A'íimaj i paj hua'antyci'huoj íyan i cháanacaj japua pej pij naatávi'tistej, nu'ríj huo'té'exaa a'tíj paj pué'een. A'íi mu a'tyéityeristyamua' pué'eenye'ej, ajta muáaj paj naatávi'tistej, majta meríj ja'antzaahuaj a'nyúuca. ⁷ A'íimaj mu meríj jamua'reej ti néijmi'i muéetzij jimi tyeje'ráma'can, ⁸ ji'nye a'íj nu huo'té'exaa i nyúucarij i paj muáaj naaté'exaa, a'íi mu mij meríj ja'antzaahuaj. Majta jáamua'reeri' nyaj ji'r'é'can jime' muéetzij jimi jo've'mej, majta tyá'antzaahuaj paj muáaj unyojo'ta'ítyaca'.

⁹ 'A'yaa nu hua' jime' tyí'muahuavii, canu a'yan tyí'muahuavii a'íjma jime' i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu hua' jime' i paj naatávi'tistej, ji'nye a'íi mu a'tyéityeristyamua' pué'een. ¹⁰ Néijmi'i

í maj nyetyeítyeristyamua' pué'een, a'íí mu majta a'tyéityeristyamua' pué'een, majta í maj a'tyéityeristyamua' pué'een, a'íí mu majta nyetyeítyeristyamua' pué'een, a'ííjma pu'ij jitze séejre' í nyaj jin naa huasé'rin.

¹¹ 'Canu che' nyáaj yan huatyá'itzeere'ej í cháanacaj japua, majta a'íímaj mu a'yan huatyá'itzeere'ej, nyajta nyáaj nu jo'méj muéetzij jimi. Nyavástara' mu paj tyámua' een, huó'cha'íj a'íjna jitze ma'can í paj jin ántyapuaaj, a'íjna í paj jin a'yan naatamua'aj, mej mij tyámua' eenye', a'yájna tyati'íj ityáj. ¹² Nyati'íj nyáaj hua' jamuán a'yan séjria'ca'aj í cháanacaj japua, nyáaj nu tyámua' tyihuá'cha'íica'aj ajitze ma'can. Capu síj tí hua' jitze ajtyáma'can jó'vej, sulu a'íí pu'uj í tí arí jimi a'yan tya'tácatyíj tí'íj puéjtzij jáaci'tyíj, ta'aj íj a'yan tya'róo'astej je'ej tí tyé'yusí' í yu'xarij jitze.

¹³ 'Nyajta íjij a'áa nu jo'mej muéetzij jimi, ajta a'yaa nu tyí'xaj nyati'íj nyooj yahuatyéjvee í cháanacaj japua, mata'aj mij néijmi'i a'yan cha'taj mana'aj tyityatóotyamua've'een nyati'íj nyáaj tyí'nyetyamua've'. ¹⁴ Nyáaj nu nyeríj huó'ixaaj a'nyúuca, majta a'íímaj mu hua'ajcha'íire' í maj a'yan huacháatimee í cháanacaj japua, jí'nye camu hua' jitze ajtyáma'can í maj yan séejre', a'yájna nyati'íj nyajta nyáaj quee yan tyí'ma'can í cháanacaj japua. ¹⁵ Canu a'yan tyí'muahuavíj paj hue'rátóonyíj í cháanacaj japua, sulu paj tyámua' tyihuó'cha'íin a'íjci jimi í tí je'ej pua'aj tyí'een. ¹⁶ A'yájna nyati'íj nyáaj quee yan tyí'ma'can í cháanacaj japua, camu majta a'íímaj a'yan ma'can í cháanacaj japua. ¹⁷ Pata'aj tyámua' tyihuo'tyátóonyíj a'jimi, a'íjci jime' í tí jí'récán jime', ajta a'íjna í tí jí'récán jime' a'íí pu a'íin pué'een a'nyúuca. ¹⁸ A'yájna pati'íj tyinyojo'ta'ítyaca' a'ííjma jimi í maj a'yan séejre' í cháanacaj japua, a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj tyihuo'ta'ítyíj a'ííjma jimi í maj yan séejre' í cháanacaj japua. ¹⁹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu hua' jitze ma'can tyu'tányatoj, mej mij majta a'íímaj tyámua' tyityeetyátuihuaj a'íjci jitze í tí a'yan tyí'ja'yájna.

²⁰ 'Canu a'íímaj jime' nyana'aj a'yan tyí'muahuavíj, sulu nyajta nu a'yan tyí'muahuavíj hua' jitze ma'can í maj tyá'antzaahuatye'síj mati'íj jáanamuaaj í nyúucarij a'íímaj maj huo'té'exaatye'ej. ²¹ A'yaa nu tyí'muahuavíj maj néijmi'i a'íímaj tyámua' eenye' mej mij quee séecan aj-tací'ca'an, a'yájna pati'íj muáaj nyavástara' nye jimi tyí'sejre' nyajta a'jimi séejre', mej mij majta a'íímaj ityájma jimi séeria'aj muá'ra'nyíj, mata'aj mij a'íímaj í maj a'yan huacháatimee í cháanacaj japua tyá'antzaahuatye'een paj muáaj nyojo'ta'ítyaca'. ²² A'yaa nu cha'taj nyana'aj tyámua' tyihuo'tyájtoo a'íjci jime' í tí naa huasé'rin í paj jin tyámua' tyinaatá', mej mij síj mana'aj pué'eenye', a'yájna pati'íj muáaj nyajta nyáaj síj tyana'aj tyí'tyapué'een, ²³ nyáaj nu hua' jimi séejre', pajta muáaj nye jimi séejre', mata'aj mij majta a'íímaj néijmi'i síj mana'aj pue'éenye'ej muá'ra'nyíj, mej mij a'íímaj í maj a'yan huacháatimee í cháanacaj japua jáamua'reej paj muáaj nyojo'ta'ítyaca', pajta hua'xie've' a'yájna pati'íj nyéetzij tyí'nyaxie've'.

²⁴ 'Nyavástara', muáaj paj naatávi'tistej, a'yaa nu nyíj tyá'xie've' maj nyaj jamuán séeria'aj muá'ra'nyíj jó'nyaj jo'tyaváaj na'mej, mata'aj mij jaaséej í tí huápuí'íj naa huasé'rin í paj jin tyámua' tyinaatá', jí'nye muáaj paj nyaxie'va'ca'aj jájcuaj ímuáj tí'íj quee xu séeria'caaj í cháanacaj. ²⁵ Nyavástara', mu paj tyámua' een, camu muamua'tyej a'íímaj í maj a'yan huacháatimee í cháanacaj japua, ajta nyáaj nu muamua'tyej, a'yaa mu mij í nyetyeítyeristyamua' tyá'mua'reej paj muáaj nyojo'ta'ítyaca'. ²⁶ Nu'ríj

huo'taséjra je'ej paj huasé'rin, nyajta nyooj a'yan tyihua'séeratye'ej na'mej, ta'aj ij a'íjna i paj jin nyaxie've' hua' jitze huatyá'itzeere'en, ajta nyej nyij nyáaj hua' jimi séeria'aj ná'ra'nyij.

18

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Tí'ij a'yan tyihuo'ixáaty'e'ej, Jesús pu jó'raa, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, mej mij antáci'nyej után jitze pujmua' i áchij jitze tí a'yan tyaja'rájtyapua'j tíjin Cedrón. A'áa pu jéehua' jo'uuca'aj i aseitúunaj ciyaraj, a'áa pu'ij i jo'tyájruij majta i maj jamuán huacíj. ² Ajta i Judas i tí tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, a'íi pu ajta ujá'mua'tyajca'aj a'ájna, jí'nye mue'tíj mu a'áa ja'huóosiirej i Jesús majta i maj jamuán huacíj. ³ A'áa pu'ij i Judas ja'rá'aj majta jamuán i xantáaru'uj majta séecan i maj tyeyúuj tzajta' tyí'cha'ij, a'íimaj mu uhoojo'ta'ítýaca' i maj tyihua'íjtye' i puaríj majta i fariseos. Néijmi'i mu huatátzave'sima'aj majta tyámua' éenye'ej mej mij huatyé'nyo'se'en. ⁴ Ajta i Jesús pu'ríj jamua'reeriaca'aj je'ej tí tyi'rinyíche', a'íj pu jin eerájrara' tí'ij hua'antýiná'jchaca' ajta a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj setyáhuoonyij?

⁵ A'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—A'íjci i Jesús Nazaret tí já'ma'can.

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een.

Ajta a'íjna i Judas, i tí tyu'tátuiire'sij, a'áa pu hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj i xantáaru'. ⁶ Tí'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjin: Nyáaj nu a'íin pué'een, aj mu mij juhuárita' cáacíj, majta eetavátzij a' chóota'. ⁷ Jesús pu'ij ajtáhua'aj a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj setyáhuoonyij?

A'yaa mu mij majtáhua'aj tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'íjci i Jesús Nazaret tí já'ma'can.

⁸ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—Nu'ríj jamuaaté'exaa nyej nyáaj a'íin pué'een. Típua'aj nyéetzij senyetyáhuoonye'en, siahuo'tá' maj jó'ci'nyej a'íimaj i maj nyaj jamuán huaci'ij.

⁹ A'yaa pu tyu'ríj tí'ij a'yan tya'róo'astej je'ej tí i Jesús tyu'taxájtaca' tí a'yan tíjin: “Nyavástara', capu sáij jó'vej i tí hua' jitze ajtyáma'can i paj naatávi'tistej.” ¹⁰ Aj pu'ij a'íjna i Simón tí ajta Pedro antyapua'j, a'íi pu juchúun íjcutaca', tí'quij naxiéera' muáca'ta' tí pujmua' ajtasíjchaca' a'íjci i a'tíj tí a'yan antyapua'j tíjin Malco, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i tí jahuiiria'ca'aj a'íjci i tí néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj u tyeyúuj tzajta'.

¹¹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tíjin:

—Ucárujtye' mua' chúun, típua'aj i nyavástara' a'íjna jin uny-ojo'ta'ítýaca', ¿nyiquee a'yan tyúuxie've' nyej nyij ja'rá'astijre'en?

Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Anás

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Mati'ij mij a'íimaj i xantáaru', ajta a'íjna i tí tyihua'íjtye', majta i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', a'íi mu jaatyéevi' a'íjci i Jesús, majta je'en ja'náaji'quej. ¹³ Anaquéej mu mij a'áa yo'ví'tíj a'íjci jimi i Anás, jí'nye a'íi pu mu'nyáara' pué'eenye'ej a'íjci i Caifás, i tí a'ájna ímuáj néijmi'i

jín antyúumua'reeriaca'aj i tyeyúuj tzajta'. ¹⁴ A'íjna i Caifás, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i ti a'yan tyihuo'té'exaatya'ca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti jéetze' hua'tyáhuirihua'aj ti síij na'aj i tyéviij huámui'nyij hua' jitze ma'can i tyeítyee.

Pedro pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin tiquee jamua'tyej a'íjci i Jesús
(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ajta a'íjna i Pedro, ajtáhua'aj síij ti ajta hua' jitze ajtyáma'can a'íi mu cújta' huajú'ca'aj i Jesús. Ajta i síij i ti ajta Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íi pu jamua'tyajca'aj i ti néijmi'i jín antyúumua'reeriaca'aj i tyeyúuj tzajta', a'íj pu jín jamuán utyájrurij i Jesús a'ájna a tij ja'chej a'íjna i ti tyí'ijta, ¹⁶ ajta a'íjna i Pedro apua'quéj pu jo'tyá'itzee véjri' a ti ja'pueertaj. Aj pu'ij a'íjna i ti jamua'tyej i ti néijmi'i jín antyúumua'reej ajo're'nyej ata' puéertaj, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i íitaj i ti a'áa tyí'cha'ij ata' puéertaj, ti jaatá'an ti i Pedro utyájrurtyej. ¹⁷ Aj pu'ij a'íjna i íiti' i ti a'áa tyí'cha'ij ata' puéertaj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Pedro tijin:

—¿Nyi pequee muáaj síij a'íin pué'een i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj jamuán huaci'ij a'mújciij mu tyáataj?

Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu, canu a'íin pué'een.

¹⁸ Ajta tyámua' pu tyú'seevi'ij, a'íi mu mij i maj tyí'huiire' i tyeyúuj tzajta' majta i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta' a'íi mu óonieij, a'áa mumij ja'taváatima'caa jo'tij já'taa moopuístya'aj. Ajta i Pedro pu ajta hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj, oopuístya'aj a ti já'taa.

A'íjna i ti néijmi'i jín antyúumua'reej pu tye'e'íhuo'ri' a'íjci i Jesús
(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ A'íjna i ti néijmi'i jín antyúumua'reeriaca'aj, a'íi pu huatyóochej ti tye'e'íhuo' a'íjci i Jesús a'íjna jime' i maj jamuán huaci'ca'aj ajta tyi'tíj ti hua'mua'tyajca'aj. ²⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu jéjrista' tyihuó'ixaaj i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'náj tina'aj nu tyihuá'mua'tyajca'aj i tyeyúuj tzajta', nyajta jo'maj jóosi'rii a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, canu tyi'tíj avíitzij jín huataxájtaca'. ²¹ ¿Ji'nye een jime' a'yan petyí'nye'íhuo'? Pata'aj a'íijma huata'íhuo' i maj náanamujri', miche' a'íimaj jamuaaté'exaatye'en tyi'tíj nyaj huó'ixaaj. A'íi mu jamua'reej je'ej nyaj tyu'xájtaca'.

²² Ti'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', síij ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', a'íi pu ja'rájvee a'yan tye'ixáatye'ej tijin:

—¿Nyi a'yan petyaaté'exaatye'ej a'íjci i ti néijmi'i jín antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta'?

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj tyi'tíj je'ej pu'a'aj nyetyu'taxájtaca', naaté'exaatye' tyi'tíj ti pué'een, ajta tipua'aj xá'pui' nyetyu'taxájtaca', ¿ji'nye een jín petyina'ráava'raj?

²⁴ Aj pu'ij i Anás tyu'ta'íjtaca' maj ja'náji'que'en, majta je'en já'anvi'tij a'íjci jimi i Caifás.

Pedro pu ajtáhua'aj jaatyáhue'taca' i Jesús
(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Ajta a'íjna i Pedro, óoche' pu a'áa jóopuístya'ca'aj jo'tij já'taa. Mati'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee muáaj síij a'íin pué'een i maj Jesús jamuán huaci'ij?

Pedro pu tyu'tyáhue'taca', a'yan tyi'xáataj tijin:

—Canu, canu a'ín pué'een.

²⁶ Aj pu'ij síj ti jahuúria'ca'aj a'íjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ti ajta ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íjci i a'tíj i ti Pedro naxiéera' ajtasíjchaca', a'íi pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi nyequee a'áa muajá'sej a'mújci'j jamuán jo'tij jo'váatimee i aseitúunaj ciyaraj?

²⁷ Pedro pu ajtáhua'aj jaatyáhue'taca', aj pu'ij huajíjhuaca' i tyacuáarie'.

*Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Piláato
(Mt. 27:1-2, 11-31; Mr. 15:1-20; Lc. 23:1-5, 13-25)*

²⁸ Mati'ij mij je'ráavi'tij a'íjci i Jesús a'ájna jo'tij ja'chej a'íjna Caifás, majta je'en a'áa yo're'nyijtyej jo'tij je'rácatyii i tajtúhuan ti tyí'huúire' hua' jitze ma'can i maj Roma ja'chej. Ajta arí tapuá'risima'aj, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu utyájrapij jo'tij i tajtúhuan je'rácatyii, mej mij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i juyi'ráj jitze, ajta quee huatái'riitarij maj jáacua'nyij i cue'ráj i maj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' tí'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'. ²⁹ A'íj pu jin i Piláato iirájraa. A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Tyi'tanyí jin sia'xijtye' a'mújci'j mu tyáataj?

³⁰ A'yaa mu mij tyityaatanyú'j tijin:

—Típua'aj quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'nyijche'en, catu ya-muaatatuíire'nyijche'.

³¹ Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Siata'aj mua'aj já'anvi'tij, siajta jo'xíjtye'en a'yájna tí'ij tyajá'mua'ijtye' i ja'muaye'raj.

Majta i maj tyí'ijta a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyityaatanyú'j tijin:

—Capu ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can tatá'caa tyaj a'tíj huajé'caj.

³² A'yaa pu'ij tya'róo'astej a'íjna i nyúucarij i Jesús ti jaataxájtaca' a'íjna jime' je'ej ti tyí'mui'nyij. ³³ Aj pu'ij i Piláato ajtáhua'aj utyájrapij u chi'táj, tí'quij uyo'tajé i Jesús aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáj a'ín papué'een i ti tyihuá'ijtye' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can?

³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—¿Nyi asíj a'yan petyí'nye'ihuo', ca' a'íjci jime' je'ej maj i séecan tyinaataxájtaca' a' jimi?

³⁵ Piláato pu a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—¿Nyi nyáaj Israel jitze na'ajtyáma'can? A'íimaj i maj a'tyétyeristyamua' pué'een, majta i maj tyihuá'ijtye' i puaríj, a'íi mu a'ín pué'een i maj muéetzij yamuava'toj nyéetzij jimi. ¿Tyi'tanyí je'ej puáaruuj?

³⁶ Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa'j tijin:

—A'íjna i nyaj jin tyí'ijta, capu yan ma'can i cháanacaj japua. Típua'aj a'yan nyama'cantajche', tyeítyee mu nye jimi tyi'huúria'cajche' i maj hu-atyényo'se'en mej mij quee naatyéevi' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta i nyaj jin tyí'ijta capu a'yan ma'can.

³⁷ Aj pu'ij i Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáj a'ín papué'een i paj tyihuá'ijtye'?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Muáaj paj jaataxájtaca', nyáaj nu Rey pué'een. Nyáaj nu huanie'huaca' nyajta yan uvé'nyej i cháanacaj japua, nyej nyij a'íjna huo'té'exaatye'en i ti a'yan tyi'ja'yájna. Majta néijmi'i i maj a'íj jitze ajtyáma'can i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'íi mu nyanamuj.

³⁸ Piláato pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Tyi'tanyí pué'een a'íjna i ti a'yan tyi'ja'yájna?

Ti'ij a'yan tyu'ta'íhuo'oj. Piláato pu ajtáhua'aj iirájraa ti'ij hua' jamuán tyu'taxáj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Canu tyi'táj tyítyoovej i nyaj jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en. ³⁹ Siajta mua'aj a'yaa xu tyee'yí'tin nyaj séej jamui'rátuiitze'en i ti eetyánami' siati'ijta tyí'ye'estyaj siaj jo'támua'reej i xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ¿nyí a'yan setyá'xie've' nyaj jamui'rátuiitze'en a'íjci i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can?

⁴⁰ Néijmi'i mu a'yan tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Catu jaxie've' a'mújci. Pata'aj ti'rátuiitze'en a'íjci i Barrabás.

Ajta a'íjna i Barrabás, a'íi pu náhua'rij pué'eenye'ej.

19

¹ Aj pu'ij i Piláato yo'ví'tij a'íjci i Jesús ajta jaata'íjtaca' mej mij je'riá'vaxi'in. ² Majta a'íimaj i xantáaru'uj tzícare'ej mu huatyácistaca' mej mij cúruun huatyátaahuaaj, a'íj mu mij ju'cárujtyi'ri' i mu'úutze' i Jesús, majta cixurij ju'cáhuirij' ti tin xú'muaa ti po'vij jime'. ³ Aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca' a'yan metye'ixaatye'ej tijin:

—Che' jusén jime' júurij a'íjna i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Majta ja'ráva'ra'aj ajíisa'.

⁴ Aj pu'ij i Piláato ajtáhua'aj iirájraa, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Cási', yanuj jave'vi'tij, siata'aj sij jáamua'reej nyaj quee tyi'táj tyítyoovej i nyaj jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

⁵ Aj pu'ij i Jesús iirájraa, ju'carújtya'aj a'íjci i cúruun ti tzícare'ej jin cistijhuaaj, ajta ju'cahuíj a'íjna i cixurij ti tin xú'muaa ti po'vij jime'. Aj pu'ij i Piláato a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Yána'aj huatyéjve i tyáati'.

⁶ Mati'ij a'íimaj jaaséj i maj tyihuá'ijtye' i puaríj majta i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Óotateexi' i cúruuj jitze, óotateexi'.

Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj já'anvi'tij siajta mua'aj jó'tatan, ji'nye canu nyáaj tyi'táj tyítyoovej i nyaj jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

⁷ Majta a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Ityáj tu yu'xarij tyícha'ij i tyaj jin tyí'ijta, ajta a'íjna jitze i yu'xarij a'yaa pu tyúuxie've' ti huámui'nyij, ji'nye a'yaa pu tyu'tóosejrataca' ti a'íin pué'een i yójra' i Dios.

⁸ Ti'ij a'yan tyáanamujri' a'íjna i Piláato, jéetze' pu tyu'tátziin. ⁹ Aj pu'ij ajtáhua'aj utyárupij u chi'táj, ajta yo'ví'tij i Jesús, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij muáaj pá'ma'can?

Ajta a'íjna i Jesús capu huatanyúj. ¹⁰ Piláato pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi pequee je'ej tyinaaté'exaatye'ej? ¿Nyi pequee jamua'reej nyaj a'íjci jin antyínyamua'ree nyej nyij mui'rátoonyij, nusu nyaj mojo'tatan i cúruuj jitze?

¹¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj tyi'táj jin antyíamua'reeriacajche' nye jimi tipua'aj quee i Dios muaatá'nyijche', a'íj pu jin i ti nyéetzij tyu'tátuii ajimi, a'íi pu jéetze' ootyá'itzee i Dios jimi pequee muáaj.

¹² Ti'ij na'aj a'ájna imuáj, Piláato pu a'yan tyá'huooca'aj je'ej ti huárinyij ti'ij jaatátoonyij a'íjci i Jesús, majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Tipua'aj paatátoonyij, capáj che' tyi'táj jin tyi'tyaváaj puá'mej a'íjci jimi i tajtúhuan i ti tyí'ta'ijtye'. A'táj tina'aj ti a'yan tyúusejrataj ti a'ín pué'een i ti tyí'ta'ijtye', a'íi pu jájcha'íire' a'íjci i tajtúhuan.

¹³ Ti'ij i Piláato a'yan tyihuó'namuajri', aj pu'ij ji'ráavi'tij a'íjci i Jesús, ajta je'en ooyíxij a'íjci japua i ipuárij jo'maj tyajá'xa'puí'intare', a'yaa pu tyaja'rájtyapuaaj a'ájna i huá'nyuucaa jime' i Hebreos tijin: Gabatá, a'yaa ti'ij huatóomua'aj tijin jo'tij tyetyéj jo'muáanyijmee ti pá'tzaa.

¹⁴ Pu'rij a'ájna putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán tyámua' huó'uurej mej mij jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti'ij jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ti'ij tya'rá'aj a'tzáaj tacuaríxpuaaj. Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Ya'cuíj mu ti tyajá'mua'ijtye'.

¹⁵ Majta a'íimaj a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Meje'rájvi'tij. Iirájvi'tij, pajta jó'tatan i cúruuj jitze.

Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'yan tyí'xa'puí' nyaj jó'tatan a'íjci i ti tyajá'mua'ijtye'?

Majta a'íimaj i maj puaaríj tyí'ijtye' a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'táj ityájma ajtáhua'aj tyí'ta'ijtye', sulu a'íi pu'uj i tajtúhuan ti jin tyi'tyéjvee.

¹⁶ Aj pu'ij i Piláato huo'tátuii a'íjci i Jesús mej mij jó'tatan i cúruuj jitze, a'íi mu mij yo'ví'tij.

Mati'ij jó'tatee a'íjci i Jesús i cúruuj jitze

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ Aj pu'ij i Jesús iirájraa ja'antyichóoj i jucúruuj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin: “Mui'chíj mu'taj”, ajta hua' nyuucaaaj jime' i Hebreos a'yaa pu tya'rájtyapuaaj tijin: Gólgota. ¹⁸ A'áa mu mij yó'tatej, majta jamuán hua'puácaa i tyeítyee óotatej, juxa'aj mu tyihuojó'tateexij séej síicita' majta séej síicita', a'íi pu'ij i Jesús jé'ta' óotateehuaca'.

¹⁹ Piláato pu a'yan tyo'tyéyu'xaca' i táabla jitze a'yan tijin: “Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'íi pu a'ín pué'een i ti tyihuá'ijtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can”, ajta je'en jaata'íjtaca' mej mij jó'tatan i cúruuj jitze jo'tij jo'ojmu'uj i Jesús.

²⁰ Mue'táj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can jo'jájveej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj, ji'nye a'ájna jo'maj yó'tatej i Jesús a'áa pu véjri' putyajá'rijcaa i chájta', ajta a'íjna i ti á'yu'si'huaca'aj, huéicaj nyuucaaaj pu jin ooyú'si'huaca', i huá'nyuucaa i Hebreos, ajta huá'nyuucaa i maj Roma já'ma'can, ajta huá'nyuucaa i Griego. ²¹ A'íj mu jin a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i puaaríj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Piláato tijin:

—Capáj a'yan tyé'yu'xaj yee: “A'íjna i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can”, sulu a'yaa paj tyo'tyéeyu'xaj tijin: “A'íjna i ti a'yan tyúuxaj ti a'íin pué'een i ti tyihuá'ijtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.”

²² Ajta a'íjna i Piláato a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íjna i nyaj nyeríj jo'tyéyu'xaca'aj, a'yaa pu tye'yú'si'huaj ja'mej.

²³ Ajta mati'ij a'íimaj i xantáaru' jo'tatéexi'ij i Jesús, aj mu mij tyi'ijpíj i tyí'caanaria'ra', mati'ij mij muáacuaque' tyí'ijsiiria'xij, ta'aj séej ajta séej tyú'ci'tyij i xantáaru'. Ajta a'íin avá'itzee i síicu'ria'ra' ti ju'cáxajca'aj, séej pu'uj jin itzijhuaca'aj néijmi'que', ²⁴ a'yaa mu mij tyityaató'ixaaj i xantáaru'uj tijin:

—Tyiche' quee jasujtza'naj, sulu tyiche' huátamue'tin tyej tyij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij.

A'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: “A'íi mu tyu'rióotui'tyej i tyí'nyacaanaa, majta huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij i nyesícu'.” A'yaa mu mij huaríj i xantáaru'uj.

²⁵ Ajta a'ájna véjri' jo'tij ja'rávaaca'aj i cúruujra' i Jesús a'áa pu jo'tyávaaca'aj i náanajra', ajta i ihuáaria'ra' i náanajra', ajta a'íjna i Maríia ti íira'ra'an pué'eenye'ej a'íjci i Cleofas, ajtáhua'aj síij a'íjna i Maríia Magdala ti já'ma'can. ²⁶ Tí'ij i Jesús jaaséej i junáanaj, ajta a'íj huaséj i ti jaxie'va'ca'aj, ti ajta jamuán jo'chá'canya'aj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa i junáanaj tijin:

—Íiti', a'mána'aj huatyéjve i ti a'yóoj pué'een.

²⁷ Ajta a'íj a'yan tyu'té'exaaj a'íjci i ti jamuán jo'chá'canya'aj tijin:

—A'mána'aj huatyéjve i ti a' náanaj pué'een.

Tí'ij na'aj a'ájna, a'íjna i ti jamuán jo'chá'canya'aj a'íi pu yo'ví'tij i juchéj.

Tí'ij Jesús huamuí'

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Tí'ij a'yan tyu'ríj, a'íjna i Jesús pu jamua'reeriaca'aj ti arí néijmi'i tye'entyipué'riaca', ajta ta'aj ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Nye í'mu'uj.

²⁹ A'áa pu véjri' xá'rij jo'tácatyíi ti nahuáj ava'jística'aj ti ántzinaj. Mati'ij mij tyi'tíj újru'nyaxij ti ta'chíra' i nahuáj jitze, majta je'en hisoopoj ciyaraj jitze ja'antiyí'quej, aj mu mij ja'ajtyáxiiraca' véjri' i tyénra'ra'an jitze. ³⁰ Aj pu'ij i Jesús ju'qué'ij i nahuáj ti ántzinaj, ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'ríj néijmi'i tya'róo'astej.

Aj pu'ij ecóotutaca', tí'quij huamuí' i Jesús.

Xantáaru' pu ja'ajtyéjtzej i itza'puaria'ra'an i Jesús

³¹ A'aj pu putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán tyámua' huóo'uurej mej mij tyu'yé'estej a'íjci jime' i xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', majta a'íimaj i Israel jitze ajtyáma'can camu jaxie'va'ca'aj mej mij i muí'chítyee huatyá'itzeere'en a'íjci jitze i cúruuj tí'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, ji'nye a'íi pu xicáara' pué'eenye'ej i ti jéetze' juxie've'. A'íj mu jin jaatáhuaviiri' a'íjci i Piláato ti tyu'ta'íjtaj mej mij hua'antiyína'xij i huá'íicaj jitze i maj óotateehuaca', majta je'en hua'ajtajájpuan i muí'chítyee. ³² Aj mu mij i xantáaru' ujó'ju' mati'ij mij ja'antiyiná'xij i icájra'an i síij ti óotateehuaca', majta je'en a'yan cha'taj mana'aj huaríj i séej jimi a'áa ti véjri' jó'tateehuaca' i Jesús jimi. ³³ Ajta

mati'ij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, a'íi mu jaaséej ti arí mui'chica'aj. A'íj mu jin quee ja'antyná'xij i icájra'an.

³⁴ Ajta síj pu i xantáaru' ja'ajtyéjtzej i ítza'puaria'ra'an jitze ciyéj jime' ti antyíptyij, aj pu'ij jájtyij ajta i xúure'ej eeráaxirej. ³⁵ Ajta i ti a'íjna tyáxajta a'íi pu a'íin pu'éen i ti jaaséj, ajta a'yan tyi'jiré'can jime' je'ej ti tyí'xaj, a'íi pu jamua'reej ti tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, siata'aj sij siajta mua'aj tyá'antzaahuatye'en. ³⁶ Ji'nye a'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tyá'xaj tijin: “Camu séej antyína'caj i caríira'an.” ³⁷ Ajtáhua'aj pu séej jitze a'yan tyá'xaj tijin: “A'íi mu jaséjran i maj ja'ajtyéjtzej.”

Matí'ij jaatyá'avaataca' a'íjci i Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Ti'quij a'íjna i José Arimatea ti já'ma'can, a'íi pu jaatáhuaviiri' a'íjci i Piláato ti'ij jaatátuiire'en i tyévira' i Jesús. A'íjna i José a'íi pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Jesús jimi, ajta avíitzij pu jin a'yan rijcaa, ji'nye huá'tziinya'ca'aj i maj tyityatatyíj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. Aj pu'ij i Piláato jaatá', ti'quij i José jo'mej, ajta je'en yo'chuij i tyévira' i Jesús. ³⁹ Ajta i Nicodemo i ti tíca' aje're'nyej i Jesús jimi ti'ij jamuán tyu'xáj, a'íi pu ajta aje're'nyej a'íj huatisíma'aj i ti naa tyaarie'ej i miirra ti muáti'si', áloes tyi'tíj tu'píj ti á'naxcaj, a'yaa pu tyíjetyaca'aj a'chu seityéj quiiluj japuan tamuáamuata'. ⁴⁰ A'yaa pu'ij i José ajta a'íjna i Nicodemo, a'íi mu mij yo'chuij i tyévira' i Jesús, majta jacáhuaa a'íjci i ti naa tyaarie'ej, majta jacá'ijcataca' cáanarij jime' ti me'estíj, a'yájna mati'ij tyéejyi'ra'ca'aj maj hua'vá'nán i mui'chítyee a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. ⁴¹ Ajta a'ájna jo'maj yó'tateexij a'íjci i Jesús, a'áa pu huastárij tyeje'riá'vaaca'aj, a'áa pu'ij já'tyasta' ajta capu eexúj a'náj a'tíj a'úun ja'vá'nami'huaca'aj. ⁴² A'úu mu mij yo'tyéetyej a'íjci i Jesús tyévira', ji'nye a'áa pu véjri' putyajá'rijcaa, ajta arí a'ájna atyojo're'nyesima'aj i xicáara' maj jitzán tyámua' huóo'uurej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

20

Jesús pu huatájuuriaca'

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ Ajta a'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj i ti jin tyo'tyé'iteesij i itéerij, a'íjna i María Magdala ti já'ma'can a'íi pu íiya' na'aj ti'ij óoche' cñ tyu'chuíxavi'caj a'áa jo'mej jo'maj ya'vá'naj, aj pu'ij jaaséej ti a'tíj ja'anta'íj i tyetyéj i ti eetyámuaaca'aj jo'tíj jóocun. ² Aj pu'ij huariá'raa ti'quij jo'téechajraa jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íjna i Simón ti ajta Pedro antyapuaaj, ajta i síj i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj i ti jéehua jaxie'va'ca'aj i Jesús, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Mu'ríj ji'rájchuij i tavástara' tyévira', ajta catu jamua'reej jo'maj je'ej yó'ruuj.

³ Ajta a'íjna i Pedro, ajta i síj i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íi mu jó'ju' jo'maj ya'vá'najca'aj a'íjci i Jesús. ⁴ Néijmi'i mu a'áa jó'huaachij, ajta síj pu jéetze' ca'nyíin jo'téechajraa quee i Pedro, a'íj pu jin anaquéej a'áa ja'rá'aj. ⁵ Ti'ij a'áa ja'rá'aj aj pu'ij ecóotutaca', ajta jaaséj ti a'áan ja'ajcatyíi i cáanarij ti me'estíj i maj jin jacá'ijcataca', ajta capu utyájrurpij. ⁶ Aj pu'ij a'íjna i Pedro ajta a'áa ja'rá'aj, a'íi pu'ij utyájrurpij jo'tíj jóocun. A'íi pu'ij ajta jaaséej i cáanarij ti me'estíj ti a'áan ja'ajcatyíi, ⁷ a'íj pu ajta huaséj i cíxurij i maj jin je'cánajca'aj i mu'úutze' i Jesús, a'íi pu jiri'huaj

jujíme' áan ja'ajcatyíi. ⁸ Aj pu'ij ajta i sáij utyájrurij i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, i ti anaquééj a'áa ja'rá'aj, ti'ij jaaséj je'ej ti tyi'tíj huaríj, aj pu'ij tyá'antzaahuaaj. ⁹ Ji'nye camu meexu yó'iteeca'aj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti i Jesús huatájuurej. ¹⁰ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj a'íi mu jo'cáxij i juchéj.

Jesús pu huataséjre a'íjci jimi i Maríia Magdala ti já'ma'can
(Mr. 16:9-11)

¹¹ Ajta a'íjna i Maríia, a'áa pu jo'tyéechaxij apua'quéj jo'maj ya'vá'naj juyiinyaj. A'yaa pu tyuyiinyacaj ti'ij ecóotutaca' ti'ij utyéneeriaca' jo'tíj jóocun, ¹² aj pu'ij hua'puáca huaséj i maj tajapua tyí'huire' cuéinavi' mu tyí'chajca'aj, a'áan mu ja'ajtyá'ca'aj jo'maj yo'optyácaca'aj i tyévira' i Jesús, sáij pu a'áan jo'optyaiij jo'tíj jo'oimu'uuca'aj ajta i sáij jo'tíj jo'ca'íicajma'caa.

¹³ A'íimaj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Íiti', ¿ji'nye petyí'ayin?

A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'tyán mu yo'chuij i nyavástara' tyévira', ajta nyáaj canu jamua'ree' jo'maj je'ej yó'ruuj.

¹⁴ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij pu ooré'nyeeriaca', ti'ij ij a'íj huaséj i Jesús, ajta a'íjna i Maríia, capu jamua'reeriaca'aj ti Jesús pue'éenye'ej.

¹⁵ Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Íiti', ¿ji'nye petyí'ayin? ¿A'tanyíj pahuoo?

A'íi pu a'yan tyí'mua'ajcaa ti a'íin pué'eenye'ej i ti tyámua' tyi'uuriáaj tá'yi'ij a'ájna a huastárij tzajta', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tíjin:

—Nyavástara', típua'aj muáaj piyó'chuij i tyévira', naaté'exaatye' jo'paj je'ej yó'ruuj nyej nyij a'áa yó'huoonyij.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Maríia.

Aj pu'ij pu ájvej a'íjci jimi, ti'quij hua' nyuucáaj jime' a'íimaj i Hebreos a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Raboni.

(Raboni, a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij tíjin, Maeestro.)

¹⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Capáj nya'itzaaj, ji'nye canu nyeexúj a'áa jo'mej i nyavástara' jimi. Ajta áricuj pata'aj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i nye'ihuáamua' nyej nya-jtáhua'aj jo'mej a'íjci jimi i nyavástara', ti ajta ja'muavástara' pué'een, nya'ita a'íjci jimi i nyaj Dios i ti ajta ja'mua Dios pué'een.

¹⁸ Aj pu'ij i Maríia Magdala ti já'ma'can jo'mej a'íjma jimi i maj Jesús jamuán huacíj, ti'quij huo'té'exaa ti arí jaaséj i tavástara', ajta je'ej ti tyaaté'exaa.

Jesús pu huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj jamuán huacíj
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Ti'ij huatyéechumua'riaca' a'ájna xicáara' i ta'nájcaaj i itéerij jitze, a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'íi mu eetyóonaj u chi'táj jo'maj je'rátya'ca'aj a'íjci jime' i maj huá'tziinya'ca'aj i maj tyityatatyíj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. Jesús pu'ij a'úun jo'tyájrurij ti'quij a jé'ta' huatyéechaxij, a'yaa pu tyihuo'tatyójtaye' tíjin:

—Che' huatyáapua'rej mu ja'mua tzajta'.

²⁰ Ti'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj, aj pu'ij huo'taséjra i jumuáca' ajta i ju'ítza'puaa jo'maj tyiyo'puéj i maj yó'tateexij i cúruuj jitze. A'íi mu mij

í maj jamuán huacíj huatóotyamua'vej mati'ij jaaséej í tavástara'. ²¹ Aj pu'ij í Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Che' huatyáapua'rej mu ja'mua tzajta'. A'yájna tí'ij í nyavástara' nyéetzij tyinyojo'ta'ityaca', a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj mua'ajmaj tyajamuaata'ityij.

²² Aj pu'ij huo'tají'tzej, ajta a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Siata'aj ja'ancuriá'an í júuricama'ra' í Dios. ²³ A'tyán siaj mua'aj tyu'tú'uunyi'raj í maj ootyá'ítzee í Dios jimi, Dios pu tyihuo'tú'uunyi'raj, ajta a'tyán siaj quee tyu'tú'uunyi'raj, capu ajta í Dios tyihuo'tú'uunyi'raj.

Tomás pu jaaséj í tavástara' tí arí huatájuuriaca'

²⁴ Ajta a'íjna í Tomás, tí ajta hua' jítze ajtyáma'can í maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, í maj a'yan jatamuá'muaj tijin cuáatyirij, capu hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj tí'ij Jesús hua' jimi huataséjre. ²⁵ Séecan mu mij a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Tu'ríj jaaséj í tavástara'.

Ajta a'íjna í Tomás a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Canu tyá'antzaahuatye'sij tipua'aj nyequee jaaséej í muáca'ra'an jítze jo'maj ya'nájtze, tipua'aj nyajta quee anáxityataj jo'tij í ciláavu ja'nóopu'ca'aj, tipua'aj nyajta quee ajtyémejca'aj í ítza'puaria'ra'an jítze.

²⁶ Tí'ij séej iteerij tyoomá'caj, a'íimaj í maj Jesús jamuán huacíj mu majtáhua'aj a'úun je'rátya'ca'aj u chí'táj, ajta a'íjna í Tomás, a'íi pu ajta hua' jamuán uje'rácatyii. Ajta eetyánami'huaca'aj í puéertaj, ajta í Jesús pu a'úun jo'tyájrurij, ajta aje'ta' huatyéechaxij hua' tzajta', a'yaa pu tyihuo'tatyójtzej tijin:

—Che' huatyáapua'rej í ja'mua tzajta'.

²⁷ Ajta je'en a'yan tyaaté'exaa'j í Tomás tijin:

—Huaséj í nyamuáca', pata'aj anáxityataj, pajta ajtyémejca'aj í nye ítza'puaa jítze. Capáj che' seequéj tyí'mua'ajcaj, sulu pata'aj tyá'antzaahuatye'en.

²⁸ Aj pu'ij í Tomás a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Muáaj paj nyavástara' pué'een pajta nyaj Dios.

²⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—¿Nyij a'íjna jin petyá'antzaahuaj í paj naaséj? Miche' huóotyamua've'en í maj quee nyeséeraj metyá'antzaahuaj.

Ji'nye een jime' ooyú'si'huaca' a'íjna í yu'xarij

³⁰ Jéehua pu í Jesús ajtáhua'aj séecan jin tyu'muáriej í maj jin tyámua' tyo'taséj meeséeracaj í maj jamuán huacíj, í tíquee á'yu'si'ij a'íjci jítze í yu'xarij. ³¹ Ajta a'íjna a'yaa pu tyo'yú'si'huaca' siajta sij mua'aj tyá'antzaahuatye'en tí Jesús a'íin pué'een í Ciríistu', í yójra' í Dios, ajta siaj sij júurij xá'ra'nyij siatí'ij jimi tyá'antzaahuatye'en.

21

Tí'ij í Jesús huatóosejrataca' a'íimaj jimi í maj aráahua'puaj ará'asej í maj majta jamuán huacíj

¹ Aj pu'ij ajtáhua'aj í Jesús huatóosejrataca' a'íimaj jimi í maj jamuán huacíj, a'ájna véjri' jo'tij ja'va'ástimee í tí ja'alaguun a tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tiberias. A'yaa pu tyu'ríj: ² A'áa mu jo'tyú'uucáj a'íjna í Simón tí ajta Pedro ántyapuaj, ajta a'íjna í Tomás í maj a'yan jatamuá'muaj tijin í tí cuáatyirij pué'een, a'áa pu ajta jo'tyávaaca'aj a'íjna í Natanael í tí Caná já'ma'can a'áa tí ja'ajtyáma'can a Galileea, majta

a'íimaj i yójmua'mua' i Zebedeo, majta séecan i maj hua'puaj i maj majta jamuán huacáj i Jesús. ³ A'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Nyóoche' nu hue'tyéé eetajápuaj.

A'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—Ityáj tu tyajta ajamuán jó'ci'ij.

Mati'ij mij ujó'ju' i báarcuj jitze mua'tyacínyej, muaatáxa'ii maj á'cue'tzi'puaj ajta camu tyi'táj huatyéevi'. ⁴ Ti'ij arí tapuá'risima'caj, Jesús pu a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij joo'ástimee i jájtyij, majta a'íimaj i maj jamuán huacáj, camu jaamua'aj a'táj ti pué'eenye'ej. ⁵ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Nye'ihuáamua', ¿nyi seríj huo'vívi' i hue'tyéé?

Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Catu tyeexúj.

⁶ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj ja'tyáhua'xij i tápi'narij muáca'ta' pujmua' i báarcuj jitze, aj xu sij hue'tajápuaj i hue'tyéé.

Mati'ij mij a'yan huaríj, aj mu mij hua'vá'jistej i hue'tyéé i tápi'narij tzajta', ajta capu che' i'riitaca'aj maj je'tapíj a'íjci jime' i maj mui'caa i hue'tyéé. ⁷ Aj pu'ij a'íjna i ti Jesús jaxie'va'ca'aj a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin:

—Tavástara' pu pué'een.

Ajta a'íjna i Pedro ti'ij a'yan tyáanamujri' ti tavástara' pué'een, aj pu'ij ucóochejtyej ti'quij huatajój ti'ij jiye'tzín a'áa jo'r'ényej i Jesús jimi. ⁸ Majta a'íimaj i séecan, a'íi mu majta a'áa jo'r'ényej a ti joo'ástimee i jájtyij, mu'va'jáapuaj i tápi'narij mua'va'jistícan i hue'tyéé jime', ji'nye jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'yaa pu ajóotyey a'chu anxityej meetroj. ⁹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij jo'huáchij, aj mu mij jaaséj ti á'taaca'aj, majta hue'tyéé a'áan ja'náje'tyii i ti'ixcuáa japua, ajta páan aja'ajmuaanyica'aj. ¹⁰ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj je'cácaa maja'vá'in i hue'tyéé i sij sioochán hue'tajápuaj.

¹¹ Aj pu'ij Simón ti ajta Pedro ántyapuaj atyájraa i báarcuj jitze, ajta je'tajápuaj i tápi'narij jo'tij jo'huáchij, tyámua' mu tyitya'vá'jistica'aj i hue'tyéé mej vivéejmee, anxityej japuan huá'puatyej japuan tamuáamuata' japuan huéecaj mu ará'axcaa, ajta i tápi'narij capu huatyásujtza'nyij tyij majta avá'ajística'aj i hue'tyéé. ¹² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Musio'vá'ju' siata'aj tyú'cua'nyij.

Ajta capu a'táj óoca'nyajca'aj ti jaata'íhuo' a'táj ti pué'eenye'ej, ji'nye mu'ríj jamua'reeriaca'aj ti tavástara' pué'eenye'ej. ¹³ Aj pu'ij Jesús hua' jimi ajtyáxiiriaca', ti'quij jatyí'puj i páan, ajta je'en huo'rí'pu'uj, ajta a'yan cha'taj na'aj huaríj a'íjci jime' i hue'tyéé.

¹⁴ A'íi pu a'íin pué'een i ti huéecaj jitze i Jesús huatóosejrataca' a'íijma jimi i maj jamuán huacáj ti'ij huatájuuriaca'.

I nyúucarij Jesús ti jáa'ixaa a'íjci i Pedro

¹⁵ Mati'ij tyu'cuá'aj, Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj tijin:

—Simón, mu paj yójra' pué'een i Juan, ¿nyi jéetze' pényaxie've' pequee a'mújma?

Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', muáaj paj jamua'reej nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'íin i nyetyeéítyeristyamua'.

¹⁶ Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Simón, mu paj yójra' pué'een i Juan, ¿nyi pényaxie've'?

Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Jee xaa nyu'uj, nyavástará', muáaj paj jamua'reej nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'íin a'íjma i maj nye jimi jusi'rii.

¹⁷ Huéecaj jitze pu ajtáhua'aj i Jesús a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Simón mu paj yójra' pué'een i Juan, ¿nyi tzáahuatyí'ra'aj jin pényaxie've'?

Ajta a'íjna i Pedro, jéehua pu huatóoxaamujri tí'ij i Jesús a'yan huéecaj tyaata'íhuo'ri' tipua'aj jaxie'va'aj, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', muáaj paj néijmi'i mua'reej, muáaj paj jamua'ree nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'íin i nyetyeéítyeristyamua'. ¹⁸ A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye' tijin patí'ij pa'ri'istaca'aj axáahuaj paj huáyí'caa je'ej tí tyimua'ránajchica'aj, ajta patí'ij vastacirie'tan, a'yaa paj tye'ejméjca'taxí'sij tí'ij síj mu'cáchejtye'en, ajta je'en muá'vi'tin jo'paj quee jó'yi'muij.

¹⁹ Tí'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Jesús, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj mej mij jáamua'reej je'ej tí ye'ej tyí'mui'nyij a'íjna i Pedro, ajta tí a'íjna jin tyaatatyójtzi're'ej i Dios. Tí'quij té'ej a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

A'íjci jime' i tí Jesús jamuán jo'chá'canya'aj tí ajta jéehua jaxie've'

²⁰ Aj pu'ij Pedro pu ooré'nyeeriaca' tí'ij ij jaaséj tí cújta' huama'ca'aj a'íjna i Jesús tí jaxie'va'ca'aj, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i tí jitzán ajcácatyíi i Jesús matí'ij tyu'cuaj, i tí ajta a'yan tyaata'íhuo'raca'aj a'íjci i Jesús tijin: “Tavástará', ¿a'tanyíj tyu'tátuiire'sij muéetzij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj?” ²¹ Tí'ij i Pedro jaaséj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—Nyavástará', arí a'mújna jimi, ¿jini nye tye'mej?

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj tí júurij huatyá'itzeere'en 'asta nyana'aj quee uvé'nyej, capu a' jitze juxie've'. Pajta muáaj pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²³ A'íj mu jin a'yan tyo'tánamuajri' tíquee a'náj mui'nyij a'íjna i a'tíj tí Jesús jamuán jo'cha'canye'ej. Ajta i Jesús capu a'yan tyu'taxájtaca' yee capu mui'nyij. Sulu a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: Típua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj tí júurij huatyá'itzeere'en 'asta nyana'aj quee uvé'nyej, capu a' jitze juxie've'.

²⁴ A'íi pu a'íin pué'een i tí Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, i tí ajta a'íjna tyáxajta, ajta a'yan tyo'tyéyu'xaca'. Tyajta a'yan tyá'mua'reej tí a'yan tyí'ja'yájna je'ej tí a'íin tyí'xaj.

²⁵ Capu síj na'aj i tí Jesús jin tyu'muáriej, típua'aj néijmi'i tyo'yu'xajche' je'ej tí tyí'tíj jin huaríj séej jime' ajta séej, a'yaa pu tyiná'miteeraste' tíquee tye'veéricaj i cháanacaj japua i yu'xarij tí tyuuxié'va'caj maj tyo'yu'xajche'.

Je'ej maj ye'ej huaríj a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

Dios pu hua'táratziiri' ti hua' jamuán huatyá'itzeere'ej i júuricama'ra'

¹ Muáaj Teófilo, séej jitze i yu'xarij i ta'nájcaj, a'íj nu jitze nyeríj jo'yú'xaca' néijmi'i je'ej ti huaríj a'íjna i Jesús, nyajta néijmi'i je'ej ti tyihuo'mua'aj i tyeítyee, ² 'asta na'aj quee jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá a'íjna i Jesús, ti'íj tyihuo'ta'íitye'ej néijmi'i jime' a'íjma i ti hua'antyíhuoj a'íjci jime' i júuricama'ra' i Dios, je'ej maj tyi'tíj huá'uurej ti'íj na'aj yutíj jo'que'tíj ja'mej. ³ Ti'íj huamuá' i Jesús, aj pu'íj a'íjma jimi huataséjre i maj jamuán huacíj, A'yaa pu tyu'tóosejrataca' mej mij jáamua'reej tíjin pu'ríj huatájuuriaca', huá'puatyej xicáj pu á'tyeej ti a'yan tyi'tásiseerihua'aj a'íjma jimi, ajta tyihua'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' i Dios ti jin néijmi'que' tyí'íjta.

⁴ Ajta ti'íj ooj a'áa jo'tyaváacaj hua' jamuán, a'yaa pu tyihuo'ixaaj maj quee iiráci'ca'an a'ájna a Jerusalén. A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Setyu'chó've' 'asta na'aj quee tya'róo'astej i nyavástara' ti jamua'táratziiri', i nyaj nyeríj jamuáa'ixaa. ⁵ A'íjna i Juan, a'íj pu huá'íiraca'aj i jájtyij jime', ajta capu che' á'tyeeren siati'íj a'íj jin i' huan i júuricama'ra' i Dios, i ti huatyá'itzeere'ej ja'mua tzajta'.

Jesús pu tyíraa u tajapuá

⁶ Majta i maj Jesús jimi aja'tyúusiiria'ca'aj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin: —Tavástara', ¿nyiquij arí tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze paj jitzán tyu'ta'íjtaj iye'ej Israel?

⁷ Aj pu'íj a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Capu mua'ajmaj já'muaci'puaj siaj jáamua'reej a'náj ti a'yan aty-ojo're'nyesij. A'íj pu'uj jamua'reej i Dios a'náj ti a'yan rinyij je'ej ti tyí'mua'tzej. ⁸ Ajta ti'íj yava'cáanyej a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íj pu jamuaatá'sij i ca'nyíjra'aj, aj xu sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj a'yaa huacháatimee iye'ej Jerusalén, siajta i maj a'áa huacháatimee a Samaaria majta a Judea, siajta a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee jo'tíj joo'ástimee i cháanacaj.

⁹ Ti'íj a'yan tyihuo'ixáatya'aj, aj pu'íj jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá, meeséeracaj i maj jamuán huacíj, aj pu'íj i jéetirij jaatyá'avaataca' a'íj mu mij jin quee che' jaaséj. ¹⁰ Móoche' mu jútye' jo'nyéenyericaj mati'íj jiye'tzín hua'puaj huataséjre i tyétyacaa a'íjma jimi, naa mu cuéeinavi' tyo'cacháatima'caa. ¹¹ A'yaa mu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Mua'aj mu siaj Galileea ja'chej, ¿ji'nye een jime' jútye' setyityo-jó'nyejnye'? A'íjna i Jesús, i ti jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá, a'yaa pu'ujtána'aj yetyi'cányesij, je'ej siaj seríj tyeeséj ti'íj jó'vi'tichiihuaca'.

A'íj mu ja'antyíhuoj i Matías ti'íj tyu'tyáhuire'en a'íjci jitze ma'can i Judas

¹² A'áa mu jo'tyú'uuca'aj a'ájna Aseitúunajrimi jiríj jitze ti avéjri' jo'tacá'aj a Jerusalén. A'yaa pu huatátyeej a'chu maj hua'tá'caria'aj ti a'tíj aja'tanyéj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, aj mu mij uja'ráacij a'ájna a Aseitúunajrimi. ¹³ Mati'íj ará'aj a'ájna a chájta', aj mu mij antycíj i chi'íj ta'antyityájtij jitze ti jujapuá tyiváatimee jo'maj je'ráatya'aj muá'ci'íj. A'íj

mu uje'rátya'ca'aj a'íjna i Pedro, ajta i Juan, ajta a'íjna i Santiago, ajta a'íjna i Andrés, ajta i Felipe, ajta i Tomás, ajta a'íjna i Bartolomé, ajta i Mateo, ajta i Santiago, yójra' a'íjci i Alfeo, a'íjna i Simón i maj a'yan jatamuá'muaj tijin i ti ooca'nyáaj a'yan ricij, ajta a'íjna i Judas i yójra' ti pué'een a'íjci i Santiago. ¹⁴ Néijmi'i mu a'úun ja'tyúusi'rihua'aj mej mij huatyényuunyij i Dios jimi, a'íjma jamuán i ihuáamua'mua' i Jesús. Ajta a'íjna i Mariía, náanajra' i Jesús, majtáhua'aj séecan i úucaa.

¹⁵ A'ájna mati'ij néijmi'i jusírria'caj a'chu mu anxityej japuan seityej i maj ju'ihuáamua' ará'axcaa, aj pu'ij a'íjna i Pedro huatyéechaxij ti'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin:

¹⁶ —Nye'ihuáamua', a'yaa pu tyuuxié'va'caj ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti i júuricama'ra' i Dios, a'íjci jitze ma'can i David tyaataxájtaca' i yu'xarij jitze a'íjci jime' i Judas, ti'ij huo'tátuiire'en i Jesús avíitzij jime', mej mij i tyeítýee jaatyéevi'. ¹⁷ Judas pu ajta tajitzé ajtyáma'cantaca'aj, a'yaa pu cha'tána'aj tyi'tíj jin tyi'tyávaaca'aj tyati'ij ityáj. ¹⁸ A'yaa pu tyáaruuj a'íjci i Judas, a'íi pu chuéj huánaniej a'íjci jime' i túmii ti ja'ancuriáa' ti'ij huo'tátuii i Jesús. Ajta je'en cóocue'mi'in ti'quij acáatzaj, aj pu'ij a chóota' já'ajvej, ajta je'en ootatzáj ti'quij tye'ráacuaj i tyi'chuitiriaara'. ¹⁹ Majta i maj a'áa huacháatimee a'ájna a Jerusalén, néijmi'i mu jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tíj jáaruuj a'íjci i Judas. A'íj mu jin a'yan jaatamua'aj a'íjci i chuéj tijin Acéldama, a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij tijin chuéj ti xúure'me'. ²⁰ A'yaa pu tyi'ja'yájna, pu'ríj a'yan atyojo're'nyej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij ti a'yan huatóomua'aj tijin chuícarij ti jime'yee:

Che' yáana'quij metyóo'eenye' jo'tíj já'chajca'aj.

Che' quee che' a'tíj a'chajcaj.

A'yaa pu ajta tyá'xaj tijin:

Che' síj tye'entyájrutyey a'íjci jime' i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna i a'tíj.

²¹ A'íj pu jin juxie've' tyaj séej avá'huoonyij, ti tajamuán jo'cha'canye'en, síj ti a'náj tina'aj tajamuán yahuatyávaaca'aj ti'ij ooj Jesús yeséeria'caj, ²² ti'ij na'aj i Juan tyáa'íiri' a'íjci i Jesús, ajta ti'ij jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá, juxie've' ti síj tajamuán jo'cha'canye'en ti'ij ajta a'yan tyihuó'ixaatye'en i tyeítýee yee pu'ríj huatájuuriaca' i Jesús.

²³ Aj mu mij hua'puácaa antyíhuo: a'íjci i José Justo, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Barsabás, majta a'íjci i Matías. ²⁴ Aj mu mij huatyényuj i Dios jimi, a'yaa mu tijin:

—Tavástara', muáaj paj jamua'reej je'ej ti ye'ej tyí'mua'tzej i jutzájta' síj ajta i síj, taataséjratye' a'tanyíj períj antyíhuo a'íjma i maj hua'puaj. ²⁵ Ti'ij tye'entyájrutyey a'íjci jime' i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna i Judas. A'íi pu a'yan tye'rájraa ti'ij jó'ra'nyij jo'tíj a'yan tyiye'tyévijtye'.

²⁶ Aj mu mij huóomue'tíj, mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij ti'ij tyu'tyáhuíire'en, a'íi pu'ij tyu'mué'tíj a'íjna i Matías. Aj mu mij jaatá' ti tyu'tyáhuíire'en hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan síj ará'asej.

2

Tí'ij hua' jimi yava'cáanyej i júuricama'ra' i Dios

¹ Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' i ta'ráahua'puaj i itéerij. A'yaa mu jatamuá'muaj tijin Pentecostés, aj mu mij néijmi'i tyúusi'ij a'ájna xicáara' jitze a'újna u chi'táj.

² Matí'ij mij jáanamujri' ti ca'nyíin jin aje'cájujhua'nasima'aj i jútye', ca'nyíin pu jin namujria'ca'aj u chi'táj jo'maj je'rátya'ca'aj. ³ Aj mu mij tyi'táj huaséj yaa tí'ij nyanúrij ti á'taa, ajta jo'tzaanyixij a'ájna i nyanúrij, ti'quij hua' mu'úutze' anráavatzij i ti huatyátzaanyixij. ⁴ Ti'quij huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios hua' jimi i tyeítsee, aj mu mij huatyóohuij maj tyu'taxáj séecan jime' i nyúucarij maj quee xu a'náj jin me'tyajá'xaj, a'íi pu huo'ta' i júuricama'ra' i Dios maj a'yan tyu'taxáj.

⁵ Séecan mu i tyeítsee a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj imuáj curiá'cixij i maj jéehua jaxie'va'ca'aj i juyi'ráj, mej mij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i Dios, a'áa mu jo'tyú'uuca'aj a'ájna a Jerusalén. ⁶ Matí'ij huó'namujri' i maj je'ej tyáhuaasime'ej ca'nyíin jime', néijmi'i mu tyúusíj, ajta quee je'ej huá'miteerastya'ca'aj, aj mu mij je'ej tyityo'tóomuajtyaca', jì'nye mahuá'namujraca'aj maj tyí'xajtaca'aj a'íjci jime' i huá'nyuucaa síj ajta síj. ⁷ Jéehua mu je'ej huojo'sejraca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tíjin:

—¿Nyi mequee néijmi'i mu tyétyacaa, a'áa já'ma'can a Galilea?
⁸ ¿Jì'nye tyu'tái'riitaria'ca' maj a'yan tyí'xajtaj tyati'ij ityáj tyi'tamuá'muaj? Tanyúuca mu jin tyí'xaj a'múumaj. ⁹ Séecan tu a'áa já'ma'can a'ájna a Partia, tyajta séecan a'ájna a Media, tyajta séecan a'ájna a Elam, tyajta séecan a'ájna a Mesopotamia. Tyajta séecan a'áa já'ma'can a Judea, tyajta séecan a'ájna a Capadocia, tyajta séecan a'ájna a Ponto, tyajta séecan Asia já'ma'can. ¹⁰ Séecan tu tyajta a'áa já'ma'can a'ájna a Frigia, tyajta séecan a'ájna a Panflia, tyajta séecan a'ájna a Egipto, tyajta pua'maquéj a'ájna a Libia, tyajta néijmi'que' a'áa tyaj imuáj tyaja'ránamuaj a Cirene, ¹¹ séecan mu Roma já'ma'can; majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj huatyóojuriyutaca', ityáj tu huá'namuaj je'ej maj tyí'xaj i tanyúuca jime'. A'íj mu xaj i ti naa namujre' je'ej ti ye'ej ricij i Dios.

¹² Séecan mu je'ej tyityo'tóomuajtyaca', majta quee jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyú'mua'tyij, a'íi mu mij tyúu'ihuo'raca'aj a'yan tíjin:

—¿Jì'nye huatóomua'aj néijmi'i a'ájna?

¹³ Majta séecan huo'tyáxaahuataca', a'yaa mu tíjin:

—Metyájta'ruj.

I nyúucarij ti anaquéj jaataxájtaca' i Pedro

¹⁴ Ajta a'ájna i Pedro, a'íi pu huatyéechaxij, a'íjma jamuán i maj tamuáamuata' japuan síj ará'asej, aj pu'ij huo'tajé ca'nyíin jime' a'íjma i tyeítsee, a'yan tíjin:

—Xáanamujri' tyámua' naa, i nyaj jamuaaté'exaatye'sij mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siajta mu siaj iye'ej Jerusalén huacháatimee. ¹⁵ A'yaa xu tyí'xaj tíjin: “Metyájta'ruj a'múumaj mu tyétyacaa. Capu a'yan tyi'ja'yájna, jì'nye óoche' pu hua'íya'aj na'aj.” ¹⁶ Ajta a'íi pu a'íin pué'een i ti jaaxájtaca' a'ájna i Joel. A'íi pu a'íjci jin tyi'tyávaaca'aj tí'ij Dios jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en i tyeítsee.

A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ájna tíjin:

¹⁷ A'yaa pu tyí'xaj i Dios.

A'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' jitze,

tí'ij jitzán néijmi'i tye'entyipué'rij.

Nyajúuricamej nu ujo'ta'ítij

tí'ij hua' tzajta' huatyá'itzeere'en,

i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

Já'muayojmua', i maj tyétyacaa, majta i maj úucaa,

a'íi mu nyenyúucaritze' tyihua'ixáatye'ej muá'ju'un i tyeítsee.

Majta i tyáamua a'íi mu tyi'séeraj muá'ju'un i Dios ti jimi tyeje'ráma'can, majta i já'muahuasimua', metyi'máaraj mu muá'ju'un.

¹⁸ Nyajta nu a'íjma jimi uyo'ta'ítij

tí'ij huatyá'itzeere'en hua' tzajta'

i maj tyí'huiire' nye jitze ma'can.

I maj tyétyacaa, ajta i maj úucaa.

A'íi mu majta nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'sij.

¹⁹ Nyáaj nu tyi'tíj jamuaataséjratye'ej u tajapuá

i siaj jin jamua'reej je'ej ti tyi'tíj rinyij.

Siajta tyi'tíj séjran i siaj jin je'ej tyityo'tóomuajtyej

tí'ij na'aj ve'ej i chuéj.

Xúure'ej xu séjran

siajta tiéj, siajta i citzíj.

²⁰ Ajta i xicáj já'mui'nyij, capu che' huanyéeri'cij ja'mej.

Ajta i máxciríe', a'yaa pu éenye'ej ja'mej tí'ij i xúure'ej.

Aj pu'ij atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jitze

tí'ij a'íin i tavástara' yava'cányesij

íuyan i cháanacaj japua,

naa pu tyu'sé'rihua'aj ja'mej a'ájna xicáara' jitze.

²¹ Ajta a'tíj tina'aj ti i Dios jimi huatyényuunyij,

a'ájna i Dios japuan pu huatányuusij a'íjci i a'tíj.

²² 'Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, xáanamujri' a'íjci, xu'ríj jamua'reej

ti i Dios ja'antyíhuoj a'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'yaa pu tyi'ja'yájna,

ji'nye a'ájna i Jesús, jéehua pu tyi'tíj jin a'yan huaríj ti huápu'ij juxie've',

a'íjci jime' ti huo'taséjra i tyeítjee, a'íi pu a'yan huaríj ja'mua jimi siaj

sij jáamua'reej ti Dios ja'antyíhuoj. ²³ A'ájna i tyáati' i ti ajta tyévij jitze

huanie'huaca', a'íj pu i Dios jamuaatátuii, ji'nye a'yaa pu jaatamua'aj,

mua'aj xu sij yó'tatee i cúruuj jitze, majta séecan ja'mua jamuán i maj je'ej

pua'aj tyí'tyetyeítjee. ²⁴ Ajta i Dios pu jaatájuurityej, a'íi pu ajta japuan

huatanyúj i ti jin jajpuéjtzica'aj a'ájna i Jesús, a'yaa pu huaríj, ji'nye capu

huatá'riitariaca' ti a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij mui'chítjee tzajta'. ²⁵ A'yaa

pu tyu'taxájtaca' a'ájna i David a'íjci jime' i Jesús tijin:

A'náj tina'aj nu jaséjraca'aj a'íjci i tavástara',

a'íi pu yésejre' nyamuáca'ta',

a'íj nu jin quee tyi'tíj jin ootyá'itzeerej jimi.

²⁶ A'íj pu jin jutyamua've' i nyaxiéjnyu'caa,

nyajta nyetyamua've' nyetyi'chuícaj.

A'íj nu jin nyaxáahuaj chaaj na'mej,

²⁷ ji'nye capáj tyu'tá'sij nyaj huámu'nyij,

capáj tyu'tá'sij nyaj a'áan ja'séeria'aj ná'ra'nyij

jo'maj jo'tyá'itze'rii i mui'chítjee,

capáj pajta tyu'tá'sij ti huatyéjpetyej

a'íjci i tyévira' i ti muahuiire'.

²⁸ Muáaj paj naataséjraj i juyéj

ti a'áa jó'nyee jo'tíj júuricamej já'sejre'.

Pajta naatá'sij nyaj huatányetyamua've'en

a'ájna jo'paj já'sejre'.

²⁹ 'Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime',

tí'ij i David huamuí', majta je'en ja'vá'naj, ijíj óoche' pu yésejre' iie'ej

Jerusalén jo'maj ya'vá'naj. ³⁰ Ajta a'ájna i David, Dios jitze ma'can pu

tyí'xaxa'ta'aj, a'yaa pu'ij tyá'mua'reeriaca'aj ti i Dios a'yan tya'táratziiri'

ti séej i rey jime' tye'entyárutyij i ti jitzán eeráma'can. ³¹ Ji'nye a'íi pu i David jamua'reeriaca'aj tijin a'yaa pu tye'mej je'ej ti i Dios tyaataxájtaca'. A'íj pu jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin huatájuuritaj i Ciríistu', ajta quee a'áa jo'tyá'itzeere'ej i mui'chítyee tzajta', capu ajta huatyépetyij i tyévira'. ³² Pu'ríj i Dios jaatájuuritey a'íjci i Jesús, ityáj tu tyajta a'yan tyá'mua'reej tyajta tyu'séj a'íjci jime'. ³³ Pu'ríj ajcáayijxi muáca'ta' i Dios u tajapuá, ajta arí ja'ancuriáa' a'íjci i júuricama'ra' i ti Dios jin atóoraj, a'íi pu'ij ta'ij i Jesús ityájma taatá' i júuricama'ra' i Dios, ji'nye a'yaa pu tyita'táratziiri'. A'íi pu'ij a'íin pué'een i siaj jaséj ajta i siaj janamuj. ³⁴ Ji'nye capu a'íin pué'eenye'ej i David i ti tyíraa u tajapuá, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

A'yaa pu i tavástara' tyaaté'exaa a'íjci i nyavástara' tijin:

“Póoche' yan újcatyij iye'ej nyamuáca'ta'.

³⁵ Asta nyana'aj quee hua'antymue'tin

i maj muájcha'íire'.”

³⁶ 'A'íj pu jin siata'aj jáamua'reej néijmi'i i siaj iye'ej huacháatimee Israel, ti a'yan tyi'ja'yájna a'íjna i Jesús i siaj jó'tatee, a'íi pu a'íin pué'een i ti Dios a'íjna jin tye'entyáaruitye'ij ti'ij Tavástara' pué'eenye' ajta Ciríistu'.

³⁷ Mati'ij jáanamujri' i tye'ityee, je'ej pu pua'aj huo'tá'aj i hua' tzajta', aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Pedro, majta a'íjma i séecan i maj tamuáamuata' japuan síj ará'asej, a'yan tijin:

—Ta'ihuáamua', ¿ji'nye táarinyij ijíj?

³⁸ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Siata'aj seequéj tyú'mua'tyij a'íjci jimi i Dios, siajta huái'huaj nyúucaritze' i tavástara' Jesús, a'yaa xu huárinyij, aj pu'ij i Dios tyajamuaatú'uunyi'raj, a'íi pu ajta uyo'ta'ítyij i ju júuricamej, ti'ij ja'mua jimi huatyá'itzeere'en. ³⁹ Ji'nye a'íjna i nyúucarij ja'mua jitze pu huatama'can, ajta já'muayojmua', ajta i maj a' imuáj jo'cháatimee séej i chuéj japua. Néijmi'caa pu ci'tyij a'íjma i Dios ti huo'tájeevij.

⁴⁰ Séej pu nyúucarij ajta jin tyihuo'té'exaa, jéehua pu huo'ijmujri' mej mij quee je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj mati'ij i séecan i tye'ityee.

⁴¹ A'íimaj i maj jáanamujri', majta tyá'antzaahuaj majta huái'huaca', huéicaj ví'ra'aj mu a'chu ará'axcaa, aj mu mij a'íjma jamuán antyóosiij i maj tyá'tzaahuatye'. ⁴² Majta néijmi'i mu a'íj jitze tyí'mua'ajcaj je'ej maj tyihua'mua'tyajca'aj a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, tyámua' mu naa tyityetyúucha'íica'aj, máahuooca'aj i Dios jimi, majta jusi'rihua'aj mej mij néijmi'i jáacua'nyij i páan.

Je'ej maj tyí'tyechajca'aj i maj anáatya'aj tyá'antzaahuaj

⁴³ Néijmi'i mu je'ej tyojo'sejraca'aj majta je'ej tyityóomuajtyajca'aj, a'íjci jime' je'ej ti Dios tyi'tíj tyí'sejrataca'aj a'íimaj jime' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ⁴⁴ Néijmi'i mu tyámua' tyí'tyechajca'aj i maj tyá'antzaahuaj, majta mu néijmi'i tyi'tóoa'caria'aj a'chu ti síj caa tyi'tíj tyí'ijcha'ij. ⁴⁵ A'yaa mu rijcaj, tipua'aj a'tíj tyi'tíj ja'itziitya'aj, a'íi pu tyi'tíj toonyij, ti'ij ij jaatá'sij i túmii a'íjci i tiquee che' je'ej tyéejtyoovej.

⁴⁶ A'náj tina'aj mu jusi'rihua'aj u tyeyúuj tzajta', majta mu jusi'rihua'aj jo'maj ja'chej, mej mij jo'támua'reej i tavástara', majta je'en néijmi'i tyí'cua'nyij, muutyámua'va'aj i jutzájta'. ⁴⁷ Tyámua' mu tya'tá'caria'aj i Dios, majta i tye'ityee naa mu huojo'sejraca'aj a'íjma, a'íj mu jin a'náj tina'aj támui'risima'aj a'íimaj i tye'ityee i maj tya'antzá'huatyahua'aj.

3

Mat'ij tyáahuaj séej i tiquee tyéchavaaj

¹ Séej xicáj jitze pu a'yan tyu'ríj, a'íjna i Pedro ajta i Juan, néijmi'i mu a'áa jó'ju' i tyeyúuj ti jo'tyéjvee, mej mij huatyényuunyij, a'tzáaj pu putyí'rijcaa yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj. ² Síj pu tyáati' a'áa je'tyácatyij a ti ja'pueertaj, capu ráyi'vajca'aj a'íjna i a'tíj, a'yaa pu éenye'ej huanie'huaca', a'náj tina'aj mu aye'tyéyi'tzaaj a ti ja'pueertaj maj a'yan jatamuá'muaj tijin ti naa huasé'rin, ti'ij a'íin túmii huá'huaviiraj i maj utyáru'pij u tyeyúuj tzajta'. ³ Ti'ij a'íjma huaséj i Pedro ajta i Juan i maj a'úun jo'tyárutyisima'aj u tyeyúuj tzajta', aj pu'ij túmii huo'táhuaviiri' maj jaatapu'éjve'en. ⁴ Aj mu mij ja'ráasej tyámua' naa, ajta a'íjna i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Taaséj.

⁵ Aj pu'ij quee che' huatanyúj a'íjna i tyáati', a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tijin túmii mu naatá'sij. ⁶ Ajta a'íjna i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Canu pláataj tyícha'ij, canu nyajta ooroj tyícha'ij, a'ij nu muaatá'sij tyi'tíj nyej tyícha'ij, a'yaa nu tyí'mua'ixaatyee' a'íjci jitze ma'can i Jesús Nazaret ti já'ma'can, ájchesij, pajta rájra'nyij.

⁷ Aj pu'ij i Pedro jajví' i muáca'ta' pujmua', ti'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huarúj néijmi'que' i ju'íicaj jitze. ⁸ A'íjna i tiquee tyéchavaaj ájtzunaca', ajta huatyéechaxij, aj pu'ij huatyóochej ti rájra'nyij, ti'quij hua' jamuán utyájrurij u tyeyúuj tzajta', tyitzúnie'cha'aj pu hua' jamuán utyájrurij, ajta tyé'tyojtzí'ria'ca'aj i Dios. ⁹ Néijmi'i mu jaaséj i tyeítyee ti arí rájyi'vej a'íjna i tiquee tyéchavaaj, majta jáanamujri' ti tyámua' tya'tá'caria'aj i Dios. ¹⁰ Aj mu mij tyámua' tyo'taséj, majta tyí'tziinya'ca'aj, mat'ij jaamua'aj tijin a'íi pu pu'ricij i ti túmii huá'huaviiraca'aj i tyeítyee a ti ja'pueertaj a'íjna i tyeyúuj, a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin ti naa huasé'rin.

Ti'ij ajtáhua'aj tyihuo'té'exaa a'íjna i Pedro

¹¹ Ajta a'íjna i tiquee tyéchavaaj, capu hua'tato'ra'aj a'íjci i Pedro ajta i Juan. Aj mu mij néijmi'i i tyeítyee je'ej tyityo'tóomuajtyaca', mat'ij mij ootyáhuaachaca' a ti ja'pueertaj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Salomón ti ja'a'rij, jo'maj a'íimaj jo'tyú'uucáj. ¹² Ti'ij i Pedro huo'séj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye een jime' je'ej setyityotóomuajtyaca' mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can? ¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'tasej cuxáa ityáj tajímua'aj tyetyáahuaj a'íjci i a'tíj, ajta cuxáa ityáj tyetyáahuaj ti'ij rájra'nyij a'íjci jime' i tyaj jaayí'tin, nusu a'íjci jime' i tyej tyámua' tyihuojó'mua'raj?

¹³ A'íjna i hua' Dios, a'íjma i Abraham, ajta i Isaac, ajta i Jacob. A'íjna i hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'íi pu tyámua' tyaatá' a'íjci i juyój Jesús, i siaj mua'aj tyu'tátuii a'íjma jimi i maj tyí'ijta. Ajta a'íjna i Piláato, jaxie'va'ca'aj ti jaatátoonyijche', siajta mua'aj, caxu jaataxié'vej, sulu a'yaa xu tyá'xie'va'ca'aj ti huámui'nyij. ¹⁴ Caxu jaatátoj a'íjci i a'tíj tiquee a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ti ajta tyámua' tyí'tyevistaca'aj, sulu a'yaa xu tyaaté'exaa ti a'ij huatátoonyij i síj ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj.

¹⁵ Mua'aj xu jaajé'caj a'íjci i ti hua'tá'caa maj júurij muá'ra'nyij i tyeítyee. Ajta i Dios pu jaatájuurityej, a'ij tu ityáj tyámua' tyí'mua'reej. ¹⁶ A'íi pu ca'nyijra'aj jaatá' ti'ij huatyéjchenyij a'íjna i tyáati' i siaj jaséj siajta jamua'tyej, a'íi pu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi. A'ij pu jin arí huarúj tyámua' naa, siati'ij mua'aj serij tyé'sej.

¹⁷ 'Nyáaj nu jamua'reej, nye'ihuáamua', siati'ij mua'aj majta i maj tyajá'mua'ijtye' jaajé'caj i Jesús, a'yaa xu huaríj, ji'nye caxu jamua'reeriaca'aj, je'ej siaj tyi'tíj uuriajca'aj. ¹⁸ Ajta i Dios ja'rá'astee je'ej maj anaqueéj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj i jitzán ma'can tyí'xaxa'ta'aj. A'yaa mu tyu'taxájtaca' ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti a'ín huámu'nyij i Ciriístu'. ¹⁹ Siata'aj seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, ti'ij a'ín tyajamuaatú'uunyi' i siaj jin ootyá'ítzee a'íjci jimi. ²⁰ Aj pu'ij Dios uyo'ta'ítyij ja'mua jimi a'íjci i Jesús, i ti ará'tyeej ja'antyíhuooca'aj ti'ij a'ín ja'mua Ciriístu' pué'eenye'. ²¹ Juxie've' ti i Jesús tajapuá jo'tyaváaj já'ra'nyij, 'asta na'aj quee Dios néijmi'i tyu'jájcuare'en i ti a'yan tyí'sejre' i cháanacaj japua, a'yaa pu i Dios ará'tyeej tyaataxájtaca' a'íimaj jitze ma'can i maj jitzán tyí'xaxa'ta'aj. ²² A'yaa pu i Moisés tyihuo'té'exaaaj a'íjma i tahuásimua'ci'ij tijin: "Dios pu seej antyíhuoosij i ti a'yan cha'tána'aj jitzán ma'can tyu'taxájtaj nyati'ij nyáaj, xáanamujri' néijmi'i je'ej ti tyu'taxájtaj, siajta ja'antzaahuatye'en. ²³ Típua'aj a'tíj quee já'tzaahuatya'aj, che' quee che' hua' jimi séjre'ej i tyeítýee."

²⁴ 'Néijmi'i i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, ti'ij na'aj i Samuel tyu'séjrej yatij je'ré'nyej, a'íi mu majta jaaxájtaca' je'ej ti ijíj tyí'ricij. ²⁵ Mua'aj xu a'ín pué'een i siaj ja'ancuriáa'sij i ti Dios jin atóoraj, a'íjma jitze ti jaataxájtaca' i maj jimi tyí'xaxa'ta'aj, a'íj xu siajta ancuriáa'sij i nyúucarij Dios ti jin atóoraj a'íjma jimi i já'muahuasimua'ci'ij. Ji'nye a'yaa pu i Dios tyaaté'exaa a'íjci i Abraham tijin: "Néijmi'i i tyeítýee i maj a'áa huacháatima'aj muá'ju'un i cháanacaj japua, a'íi mu ja'ancuriáa'sij i ti xá'pu'i' i ti huo'tyáhuire'sij a'íjma i maj a jitze eerányesij." ²⁶ Ti'ij i Dios jaatájuurij a'íjci i Jesús, a'íi pu anaqueéj uyo'ta'ítyaca' ja'mua jimi, ti'ij a'ín tyámua' tyajamuaatá'an, siaj sij néijmi'i jaatapuá'citaj i ti je'ej pua'aj een.

4

Matí'ij huo'vívi' a'íjci i Pedro majta i Juan

¹ Móoche' mu i Pedro, ajta i Juan tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeítýee, mati'ij séecan aje'ré'nyej jo'maj a'íimaj jo'tyú'uuca'aj. A'íi mu pué'eenye'ej i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i Saduceos. ² Menyínyu'cacuca'aj a'íjma jimi i Pedro ajta i Juan, a'íjci jime' i maj a'yan tyihuá'mua'tyajca'aj i tyeítýee, yee majtáhua'aj mu huatájuurij i maj tyá'antzaahuatye'sij, ji'nye a'yaa pu i Dios tyaatájuuritye a'íjci i Jesús. ³ Aj mu mij huo'vívi', mati'ij mij hue'tyáanaj, ajta camu tyihuo'íhuo'ri' ji'nye pu'ríj huachúmua'ca'aj. ⁴ Jéehua mu i tyeítýee jáanamujri' i nyúucarij maj jaaxájtaca', majta tyá'antzaahuaj, a'íj mu jin meríj a'yan ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj i maj tyá'antzaahuaj.

⁵ Yaa ariá'pua'aj, a'íi mu tyúusiij a'ájna a Jerusalén a'íimaj i maj antyúumua'reej a'ájna a chájta', majta a'íimaj i huáasij, majta i maj tyihuá'mua'tyaha'aj i yu'xarij jitze. ⁶ A'áa pu jo'tyávaaca'aj a'ájna i Anás i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta a'ájna i Caifás, ajta i Juan, ajta i Alejandro, majta mue'tíj i maj tyeítýeristyamua' pué'een a'íjci i ti va'cán jin tyi'tyéjvee. ⁷ A'íi mu mij tyu'ta'íjtaca' maj ahuaja've'vi'tij a'íjci i Pedro majta i Juan, mej mij tyihuo'íhuo'. Aj mu mij aje'ta' huo'tyáhuui, mati'ij mij tyihuo'íhuo'ri' a'yan tijin:

—¿A'tanyíj jitze xa'rooca'nyéej siaj sij a'yan ricij, ca' a'tanyíj ca'nyíjra'aj jamuaatá' siaj sij a'yan tyú'uurej?

⁸ Aj pu'ij i Pedro a'íjci jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, ti'ij ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Mua'aj mu siaj antyúumua'reej iye'ej chájta', siajta mua'aj huáasij.
⁹ Mua'aj xu tyí'ta'ihuo' a'íjci jime' i ti xá'pui' i ti jaaci'ij a'íjci i tyáataj i tiquee tyéchavaaj, siata'aj sij jáamua'reej je'ej ti een jime' tyu'rúj.
¹⁰ A'yaa tu tyajá'mua'ixaaty'e' mua'ajmaj, tyajta néijmi'caa i siaj a'yan huacháatimee iye'ej Israel a'íjna i tyáati' yaa ti huatyéjve, a'íj pu jin arí huarúj a'íjci jime' ti ja'antzaahuaj a'íjci i Ciriistu' Nazaret ti já'ma'can, a'íjci i siaj yó'tatee i cúruuj jitze, Dios ti jaatájuurityej. ¹¹ A'íjna i Jesús, a'íi pu a'íin pué'een i tyetyéj i siaj quee jaataxié'vej mu siaj chi'ij ta'huacaa, a'yaa pu atyojo're'nyej ti a'íin pué'een i tyetyéj ti anájcaj ti ajta jéetze' juxie've'.
¹² Capu máaj a'tíj séejre' ti'ij táahuire'en, ji'nye néijmi'que' i cháanacaj japua capu máaj séej uje'cá'ityaca' i Dios, tyej tyij jitzán huatyátahuire'en.

¹³ Mati'ij i maj tyityatatyíj huo'séj maj ca'nyíjra'aj jin tyihuá'ixaatyaca'aj a'íjna i Pedro ajta i Juan, majta jáamua'reeri' maj quee a'náj tyi'huómua'aj, majta quee tyojó'iteeca'aj, je'ej mu tyityo'tóomuajtyaca', aj mu mij huo'muájtyaca' tijin a'íj mu jamuán huací'ca'aj i Jesús.
¹⁴ Ajta a'íjna i ti tyí'cui'ca'aj hua' jamuán pu ajo'tyávaaca'aj, a'íj mu jin quee je'ej tyu'taxájtaca' yee capu a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁵ Aj mu mij huo'ta'íj maj iiráciinyej jo'maj jóosiiria'ca'aj a'íimaj i juéesij, mati'ij mij tyi'tyuu'ixáatya'ajraa.

¹⁶ A'yaa mu tijin:

—¿Ji'quij tyahua'uurej a'mújma mu tyétyacaa? Capu i'ríj tyaj a'yan tyaataxáj yee capu a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye néijmi'i i maj iye'ej huacháatimee Jerusalén, a'íi mu jamua'reej je'ej ti tyi'tíj jáaruuj a'íjci i tyévi'j i ti tyí'cui'ca'aj. ¹⁷ Ajta ti'ij quee jéetze' majca'huáyee namuajria'aj i tyeítyee tzajta', tyiche' ijíj huo'tányeechej mej mij quee che' tyihuá'ixaaty'e'ej i tyeítyee i nyúucaritze' i Jesús.

¹⁸ Aj mu mij huo'tajé, majta huo'tá'ijmiejri' mej quee che' tyihuá'ixaaty'e'ej majta quee tyihuá'mua'tyej i tyeítyee a'íjci jime' i nyúucaritze' i Jesús. ¹⁹ Ajta a'íjna i Pedro ajta i Juan, a'yaa mu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Mua'aj xu jujímua'aj jaaxá'pui'intare'en tipua'aj a'yan tyí'xa'pui'ij tyaj mua'ajmaj jamuá'antzaahuaty'e'en, nusu tyaj a'íj ántzaahuaty'e'en i Dios.
²⁰ Ji'nye capu je'ej tyí'rij tyej quee jaxajta a'íjci i tyaj tyeríj jaaséej tyajta jáanamujri'.

²¹ Majta a'íimaj i juéesij, a'íi mu huo'tá'ijmiejri', majta huo'tányeechej, mati'ij mij huo'ta' maj iiráciinyej a'íjci jime' maj quee je'ej tyé'ejtyoove'ej je'ej maj puéjtzij tyihuo'tá'an, ji'nye néijmi'i mu i tyeítyee tyámua'tya'tá'caria'aj i Dios a'íjci jime' je'ej ti tyi'tíj huaríj. ²² Ajta i tyáati' i ti huarúj nyúucaritze' i Jesús, a'yaa pu tyéejcha'íica'aj a'chu huá'puatyey nyinyi'ra'aj ajtáhua'aj a'tzúj jéetze'.

I maj tyá'tzaahuaty'e' máahuoo i ca'nyíjra'aj i Dios jimi

²³ Mati'ij mij huo'táto' a'íjci i Pedro majta i Juan, aj mu mij jo'cíj, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íimaj i maj hua' jitze ajtyáma'can. Aj mu mij huo'té'exaa néijmi'i je'ej maj ye'ej tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj va'cán jin tyityatatyíj, majta i huáasij. ²⁴ Mati'ij a'íijma huánamujri', aj mu mij néijmi'i a'yan tyaatáhuaviiri' i Dios tijin:

—Tavástará', muáaj paj a'íin pu'éen i paj jaatyátaahuaca' a'íjci i tajapuá, pajta i cháanacaj, pajta i jájtyij ti ve'éj. Néijmi'i ti'ij pua'máj a'yan tyí'sejre', muáaj paj tyú'taahuaca'.

²⁵ Muáaj paj tyu'tá' ti a'yan tyu'taxáj a'júuricamej jitze arooca'nyáaj a'íjna i David, i ti muahuiiria'ca'aj, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

¿Ji'nye mej mij a'íimaj tyí'tyenyinyu'cacuj
i maj séej chu'éj japua já'ma'can?

¿Ji'nye mej mij a'yan tyúumua'tziitye' a'íjci jime'
i tiquee a'yan tyi'ja'yájna?

²⁶ A'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i tyeítyee, majta i maj va'cán jin tyityatyíj iye'e'j cháanacaj japua.

Tyámua' mu ju'uurej mej mij huatyényo'se'en
a'íjci jimi i Tavástará', majta
a'íjci jimi i Ciríistu'.

²⁷ 'A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'íjna i Herodes, ajta a'íjna i Poncio Piláato, a'íi mu tyúusiij iye'e'j chájta', hua' jamuán i tyeítyee i maj séej chu'éj japua já'ma'can, majta hua' jamuán i maj yéchej iye'e'j Israel, múumua'tziitya'ca'aj je'e'j maj tye'entyimué'tin a'íjci i ti muahuiire', a'íjci i Jesús, i paj ja'antyíhuoj pajta a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua.

²⁸ A'yaa mu huaríj je'e'j paj muáaj anaquéej tyaaxá'puí'intarej ti'ij a'yan tyú'rinyij, je'e'j paj muáaj tyá'xie'va'ca'aj. ²⁹ Ajta ijíj, muáaj paj tavástará', cási' mu meríj tyí'tanyeechej, taatá' i ca'nyíjra'aj tatzájta' ityájma i tyaj muahuiire', tyata'aj quee tyi'tzínnye'e'j tyetyihuó'ixaaty'e'en a jitze ma'can. ³⁰ Huataséjrataj i paj jin néijmi'i putyí'uurej, petyihua'huatye'e'j i maj tyí'cucui', pajta huo'taséjratye'en a'íjci i paj jin períj huo'ta' maj jaayí'tihua'an a'íjci jitze ma'can i Jesús i ti muahuiire'.

³¹ Matí'ij ja'antypuá'rij i maj jin tyényuusime'e'j, aj pu'ij huatóoca'tzíj i chi'ij jo'maj je'rátya'ca'aj, ajta huatyá'itzee hua' tzajta' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, camu tyi'tzínnye'e'j metyihuá'ixaatya'ca'aj i Dios jitze ma'can.

Tyi'tíj maj tyí'ijcha'íica'aj néijmi'i mu' tyía'rica'aj

³² Néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', i maj mui'caa, juxa'aj mu tyí'mua'ajcaa ajta juxa'aj na'aj tyihuá'miteerastya'ca'aj. Capu a'tíj jusíj na'aj tyi'tyóo'aritye' i tyúua'rij, a'yaa mu néijmi'i tyía'rica'aj. ³³ Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, móoche' mu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti Dios jaatájuurityej a'íjci i Jesús. Dios pu jéehua huá'huiiria'ca'aj néijmi'caa. ³⁴ Capu a'náj a'tíj quee je'e'j tyéejviicue'raca'aj, ji'nye metyi'tooca'aj i tyúuchuej majta i tyúuchi'ij, ajta i túmii ³⁵ a'íjma mu tatu'rihua'aj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta a'íimaj, a'íi mu huo'riáa'caria'aj i túmii, a'chu ti séej á'itziitye'. ³⁶ A'íj pu jin a'yan tyu'ríj a'íjci jimi i José, a'íjna i ti tyí'huiiria'ca'aj i Leví jimi. A'áa pu já'ma'can jo'tíj a'yan tyaja'rájtyapuj tijin Chipre, i maj a'yan jaatamua'aj tijin Bernabé, a'íjna i nyúucarij tijin Bernabé, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Ti tyámua' tyihua'tá'caa a'íjma i maj juxaamuijritye'. ³⁷ Séej pu chu'éj tyícha'íica'aj a'íjna i José, aj pu'ij jáatoj, ajta i túmii a'íjma pu huatá' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

5

I ti jin maj jin ootyá'itzee a'íjna i Ananías, ajta i Safira

¹ Ajta a'íjna i ti a'yan ántyapuaj tijin Ananías, a'íi pu juchuég huátoo a'íjci jamuán i ju'íj ti a'yan ántyapuaj tijin Safira. ² Ajta a'íjna i Ananías, a'yaa pu tyu'tóosejrataca' ti néijmi'i tyu'tátuii i túmii, ma'ajta je'cáca pu huatyóo'itziirej i túmii, capu néijmi'i huo'ta' a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, néijmi'i pu ú'mua'reeriaca'aj i íira'ra'an. ³ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ananías, ¿ji'nye petyaatá' ti i tyiyáaru' mua'antymu'é'tin ti'ij ca'nyíjra'aj muaatá' paj jáacuanamuaj i júuricama'ra' i Dios a'íjci jime' i paj je'cáca huatyá'itziirej i túmii i paj jaamué'tij a'íjci jime' i chuég paj huátoo? ⁴ ¿Nyiquee muéetzij ja'a'rica'aj i chuég? Ajta pati'ij jáatoj, ¿nyiquee ajta muéetzij mua' a'rica'aj i túmii? ¿ji'nye ti'ij a'yan tyimuo'támiteerastej pej pij a'yan tyi'táj huá'uurej? Capáj a'íjma putyu'cuanamuaj i tyeítyee, sulu i Dios paj huácuanamuaj.

⁵ Ti'ij jáanamujri' a'íjci i nyúucarij, aj pu'ij eetávej a véjri' jo'tij ja'ra'íicajmee a'íjna i Pedro, ti'quij huamuí' a'íjna i Ananías. Majta néijmi'i i maj jáamua'reeri' je'ej ti tyi'táj huaríj, tyámua' mu tyu'tátziin. ⁶ Aj mu mij séecan ave're'nyej i maj tyámua, mati'ij mij jacá'ijcataca' i cáanarij jime', aj mu mij yo'chuij mej mij uya'vá'naj.

⁷ Huéecaj ooraj pu a'chu tyoomá'caj, aj pu'ij té'ej aje're'nyej a'íjna i íira'ra'an a'íjci i ti huamuí', capu tyi'táj mua'reeriaca'aj a'íjna je'ej ti tyi'táj huaríj. ⁸ Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjna i Pedro tijin:

—Naaaté'exaatye', ¿nyi a'yan setyáatoj a'íjci i chuég siati'ij tyaataxájtaca'? Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i íiti' tijin:

—¡Jee! A'yaa tu tyáatoj.

⁹ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyaaxá'puí'intarej siaj sij jáacuanamuaj i júuricama'ra' i Dios? Cási' a' maj vá'ju', i maj uya'vá'naj a'cín, a'íi mu majta muá'chueenyij muéetzij. ¹⁰ Ti'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i Pedro, aj pu'ij eetávej jo'tij ja'ra'íicajmee, ti'ij ij huamuí' a'íjna i íiti', mati'ij utyájrapij i tyámua, aj mu mij jaaséej tijin pu'ríj mui'chij, mati'ij mij yo'chuij maj uya'vá'naj jo'maj ye'tyéetyej i cína'ra'an. ¹¹ Majta néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', majta i séecan a'chu maj pua'máj jáamua'reeri', néijmi'i mu tyu'tátziin.

Maj jéehua a'yan tyú'ruuj a'íjci jime' i ti huápuí'ij juxie've' i Dios jimi

¹² Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, jéehua mu a'yan huaríj mej mij huo'taséjratye'en i tyeítyee maj Dios jitze aróoca'nyej, majta i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu tyúusiij a'ájna jo'maj a'yan tyaja'tamuá'muaj tijin a ti jo'tyényinyi'ij Salomón ti ja'a'rica'aj. ¹³ Capu a'tij óoca'nyajca'aj ti ajtyáxiirej a'íjma jamuán a'ájna jo'tij jo'tyényinyi'ij, majta a'íimaj i séecan, tyámua' mu tyihuá'ajcha'íica'aj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ A'íj mu jin, tyá'antzaahuaj jéehua i tyeítyee, tyétyaca majta úuca, mu'ríj jéetze' mui'caa i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i tavástará'. ¹⁵ Mahue'rátora'aj i mej tyí'cucui' a cáayej jitze, utáatzij japua mu áan huo'ojto'aaj, majta itárij japua, a'yaa mu huó'ruuj, majta a'yan tyi'xáataj tijin ta'aj ij i quéenyi'istaria'ra' a'íjci i Pedro hua' japua ucáanyej a'íjma i maj tyí'cucui'. ¹⁶ Jéehua mu majta curiá'cixij i tyeítyee maj a' imuáj huacháatima'caa. A'íimaj mu uhua'ráavi'tij i maj tyí'cucui', majta i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séejre', a'íi mu néijmi'i huarúj.

Mati'ij huanámi'huaca' i maj tyá'tzaahuatye'

¹⁷ A'íjna i ti tyihuá'ijtye' u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj hua' jamuán ajtyu'uj a'íjma i Saduceos, a'íi mu jéehua huá'anchueerej. ¹⁸ A'íj mu jin huo'vívi' a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, mati'ij mij hue'tyáanaj jo'maj já'nami'huacaa i tyeítyee.

¹⁹ Aj pu'ij tíca' síj aje're'nyej, ti'quij tya'antacúj a'ájna jo'tij ja'pueertaj, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyí'huiire' i tajapuá Dios ti já'sejre', aj pu'ij hui'ráavi'tij, a'yan tyihua'ixáatye'ej tijin:

²⁰ —Séricuj, siata'aj ujo'tyáhuixi'in u tyeyúuj tzajta', siajta huo'té'exaatye'en i tyeítyee néijmi'i a'íjci i nyúucarij ti júuricamej pué'een.

²¹ Mati'ij mij a'yan huaríj, tapuá'risima'caj pu mati'ij utyájrurij u tyeyúuj tzajta', aj mu mij huatyóohuij maj tyihuo'mua'tyej i tyeítyee.

A'íjna i ti tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj jamuán ajtyu'uj, a'áa mu ja'rá'aj, mati'ij mij huo'ta'íj maj tyúusiire'en i juéesij, majta néijmi'i i huásij, i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Israel. Mati'ij mij huo'ta'íjtaca' maj ahuaja've'vi'tij a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

²² Mati'ij mij ujó'ju' i xantáaru', aj mu mij a'áa jo're'nyej jo'maj tyeítyee já'nami'huacaa, ma' ajta quee che' aja'ja'tiitaca'aj, aj mu mij huariá'cij mej mij huo'té'exaatye'en. ²³ A'yaa mu tijin:

—A'yaa tu eenye' huátyoj jo'maj tyeítyee já'nami'huacaa, tyámua' pu naa tye'tyánami'huaca'aj, majta tyámua' naa tyí'cha'íica'aj i xantáaru'uj, ajta tyati'ij tya'antacúj, catu che' a'tíj uhuátyoj.

²⁴ Ti'ij jáanamujri' a'íjna i ti tyihuá'ijtye' i maj tyí'huiire' u tyeyúuj tzajta', majta i maj viváajma'aj jin tyityatatyíj u tyeyúuj tzajta', jéehua mu tyúu'ihuo'racaj je'ej ti tye'mej a'íjci jime'. ²⁵ Aj pu'ij síj aje're'nyej, ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Cási', a'íimaj i tyétyacaa i siaj hue'tyáanaj, a'úu mu je'ru'uj u tyeyúuj tzajta', metyihua'mua'tyáaj i tyeítyee.

²⁶ Ti'quij a'íin ujó'mej a'íjna i ti tyihuá'ijtye', séecan jamuán i maj jahuiire', mati'ij mij huajo've'vi'tij. Camu ca'nyéjrij jime', ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeítyee, a'yaa mu tyi'mua'astíj tijin tipua'aj mataatyáto'sixi'in tyetyéj jime'. ²⁷ Mati'ij uhujó've'vi'tij, aj mu mij huo'ta'íj maj huatóosejrata a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, ajta a'íjna i tyeyúuj tzajta' ti tyí'ijta, a'yaa pu tyihuo'tajé tijin:

²⁸ —Ityáj tu jamuaatá'ijmuejraca'aj siaj quee che' a'yan tyihuá'mua'tyej i tyeítyee a'íjci jitze ma'can i Jesús. ¿Nyi a'yan xaarij? Caxu xaa nyu'uj a'yan huaríj, síoche' xu tyihuá'mua'tyej néijmi'que' iiye'ej Jerusalén, siajta tajitzé tyí'pua'ritye' a'yan tijin ityáj tu a'íin pué'een i tyaj jaajé'caj a'íjci i tyéviij.

²⁹ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj, majta i séecan tijin:

—Juxie've' tyaj ja'antzaahuatye'en i Dios, capu a'yan tyúuxie've' tyaj mua'ajmaj jamuá'antzaahuatye'en mu siaj tyeítyee pué'een. ³⁰ A'íjna i ti hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'íi pu jaatájuurityej a'íjci i Jesús, a'íjna i siaj mua'aj jaajé'caj, siati'ij yó'tatej i cúruuj jitze. ³¹ Dios pu yo'ví'tij ti'ij ij a'áan yó'ojraj i jumuáca'ta' pujmua', ajta a'íjci jin antyúumua'reeriaj ja'raa ti anájcaj, ajta ti hua' japua huatányuunyij i tyeítyee. Mej mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, ajta ti'ij a'íin tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee. ³² A'íj tu ityáj tyámua' tyí'mua'reej, ajta a'yan cha'tána'aj tyá'mua'reej i júuricama'ra' i Dios, i ti huo'ta' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'.

³³ Mati'ij a'íj huánamuajri', tyámua' mu tyityaatanyínyu'cacuca', a'íj mu jin a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj huó'cui'nyij. ³⁴ Ajta síj pu a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Gamaliel, Fariseo pu pué'eenye'ej a'íjna, a'íi pu tyihuá'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze, néijmi'i mu tyámua' tyéejcha'íca'aj a'íjci i Gamaliel. Aj pu'ij a'íin tyu'ta'íjtaca' maj hui'rávi'tij a'íjma i tyétyacaa. ³⁵ Ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj tyí'ijta tijin:

—Mua'aj tyétyacaa iye'ej siaj huacháatimee Israel, tyámua' xu'uj je'ej siaj ye'ej huá'uurej a'mújma mu tyétyacaa. ³⁶ Xu'rij jamua'reej, ti arí á'tyeej ti síj huaséjre ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Teudas, a'yaa pu tyóotzaahuatya'ca'aj ti jéehua juxié'va'ca'aj, majta i maj jamuán huací'ca'aj, a'chu mu muáacuaj anxityej ará'axcaa i tyétyacaa, ajta mati'ij jaajé'caj a'íjci i a'tíj, a'íimaj i maj jamuán huací'ca'aj, mo'xíj, capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuu i a'íjci i Teudas. ³⁷ Ajtáhua'aj síj huaséjre, a'íjna i Judas Galileea ti já'ma'can, aj pu huataséjre a'íjna mati'ij huo'tyé'itej i tyeétyee, a'íi pu huajo'ví'tij je'cácaa mej mij jamuán huací'ca'an, majta mu jaajé'caj, majta i maj jamuán huací'ca'aj, a'íi mu ma'úrutyixij. ³⁸ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' a'íjci jime' je'ej maj ricij. Caxu je'ej tyihuá'jeevej a'íjma i tyétyacaa, miche' iiráciinyej, ji'nye tipua'aj jujímua'aj mana'aj a'yan tyéejtyoj, néijmi'i pu tyojó'vesij. ³⁹ Na'ríj quee tipua'aj a'íjci jitze mua'róoca'nyej i Dios mej mij a'yan rijcaj, caxu mua'aj a'náj tyu'táviicue'raj, tyámua' xu'uj siaj sij quee a'íj nyo'si'tye'ej i Dios.

⁴⁰ Néijmi'i mu ja'antzaahuaj, aj mu mij huo'tacho'vej i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. Mati'ij huo'váaj, majta huo'ta'ijmúuraj maj quee che' tyihuá'ixaatye'ej i tyeétyee Jesús jitze ma'can, aj mu mij huo'tátoo. ⁴¹ Majta a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, mati'ij iirácij jo'maj je'rátya'ca'aj a'íimaj i maj tyityatatyíj, muatóotyamua'vej a'íjci jime' ti i Dios huo'ta' maj a'yan tya'ajpuéetzij muá'ra'nyij a'íjci jitze ma'can i Jesús. ⁴² Majta camu jaatapuá'citaca' mej mij quee che' a'yan rijcaj, a'náj tina'aj mu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeétyee, a'íi mu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús, u tyeyúuj tzajta' majta jo'maj jo'cháatimee.

6

Mahua'antýíhuoj i maj aráahua'puaj ará'asej mej mij tyu'tyáhuu're'en

¹ Majta jéetze' meríj mui'caa i maj tyá'tzaahuatye', majta i maj jaayí'tihua'aj i huá'nyuucaa i griego, a'íi mu huatyóohuij maj tyinyínyu'caj a'íjma jamuán i maj jaayí'tihua'aj i huá'nyuucaa i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tijin camu tyihuo'riáa'caa i ti tyí'cue'ri' i ucaríjsee maj jujímua'aj, i maj jaayí'tin i huá'nyuucaa i griego. ² Aj mu mij hua'ajsi i a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej tijin:

—Capu xá'pui' tyej quee che' tyihuá'mua'tyej i tyeétyee i Jesús jitze ma'can, tyej tyij a'íj tyana'aj i cue'ráj tyihuo'riáa'care'en. ³ Cási' ta'ihuáamua', siata'aj arahua'puácaa avá'huoonyij i tyétyacaa i maj ja'mua jitze ajtyáma'can, i maj tyámua' metyityoomuámua're' ti ajta i júuricama'ra' i Dios hua' jitze séejre', tyej tyij a'íj huo'íjcatye'en i tyaj jin antyítamua'reej. ⁴ Tyajta ityáj, tyóoche' tu tyámua' tyityaaju'uj tá'ju'un tyahuavíiraj i Dios, tyajta hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra'.

⁵ Aj pu'ij néijmi'caa aránajchaca' i tyeétyee, mati'ij mij a'íj antyíhuo a'íjci i Esteban, i ti jéehua tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, ti ajta i júuricama'ra' jimí

séejre', majta a'íjci i Felipe, majta a'íjci i Prócoro, majta a'íjci i Nicanor, majta a'íjci i Timón, majta a'íjci i Pármenas, majta a'íjci i Nicolás Antoquía ti já'ma'can, i ti anaquéej ja'antzaahuaj i huá'yi'raj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

⁶ Mati'ij mij huojoví'tij jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi mu mij jaatáhuaviiri' i Dios a'íjma jime', majta hua'vá'muarie'xij séej majta séej.

⁷ Ajta i nyúucaria'ra' i Dios jéehua mu janamuajraca'aj, majta i maj tyá'tzaahuatye' jéetze' mu támu'risima'aj a'ájna a Jerusalén, majta a'íimaj i maj tyityatatyá'ca'aj u tyeyúuj tzajta', mue'tíj mu majta ja'antzaahuaj i nyúucarij.

Mati'ij a'íj huatyéevi' a'íjci i Esteban

⁸ Ajta a'íjna i Esteban, jéehua pu tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, ajta jéehua a'íj jitze aróoca'nyajca'aj, a'íj pu jin huo'taséjra i tyeítyee je'ej maj ye'ej tyámua' tyaatá'an i Dios. ⁹ Majta mu séecan aje'ré'nyej i maj séej jitze já'ma'can i tyeyúuj, maj a'yan jatamuá'muaj tijin hua' tyeyúuj i maj huatátuihuaca', majta séecan hua' jamuán i maj Cirene já'ma'can, majta séecan a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Alejandría, majta i maj a'áa já'ma'can a'ájna a Cilicia, majta séecan i Asia. Mati'ij mij huatyóohuij maj jaatájeevixi'in a'íjci i Esteban. ¹⁰ Camu ja'antymué'tij, ji'nye a'íj pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, ajta jéetze' pu jú'mua'reeriaca'aj a'íjna i Esteban mequee a'íimaj. ¹¹ Mati'ij mij séecan tyu'nájchij mej mij a'yan tyu'taxáj tijin: "Ityáj tu jáanamujri' ti a'íin je'ej pua'aj tyá'xajta'ca'aj a'íjci i Moisés, ajta i Dios." ¹² A'yaa mu huaríj mej mij hua'ajriaxiejtye'en i tyeítyee, majta i huásij, majta i maj tyihuá'mua'tyahuaj i yu'xarij jitze, mati'ij mij jaatyéevi' i Esteban, aj mu mij yoví'tij a'íjma jimi i juéesij. ¹³ Majta séecan antyíhuo i maj a'yan tyu'hué'taj tijin:

—A'náj tina'aj pu je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i tyeyúuj, ajta i yu'xarij. ¹⁴ A'yaa tu tyáanamujri' ti a'yan tyí'xaj ti a'íjna i Jesús Nazaret ti já'ma'can jaatyú'uunaj a'íjci i tyeyúuj, ajta seequéj joorej i tayi'ráj Moisés ti a'yan jaatyájtoo.

¹⁵ Mati'ij ja'ráasej néijmi'i i juéesij, a'yaa pu huasé'rihua'aj i nyéerima'ra' a'íjci i Esteban ti'ij síij i ti tajapúa tyí'huíire' i Dios jimi.

7

Ti'ij jujapúa huatanyúj a'íjna i Esteban

¹ Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjna i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta' tijin:

—¿Nyi a'yan tyi'ja'yájna mati'ij tyí'xaj a'múumaj? ² Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i Esteban tijin:

—Xáanamujri' nye'ihuáamua', siajta mua'aj huásij, Dios pu hu-ataséjre a'íjci jimi i Abraham, ti'ij ooj a'áa jo'tyaváacaj a Mesopotamia, ti'ij quee xu jo'ra'váacaj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Harán.

³ A'yaa pu i Dios tyaaté'exaa tijin: "Eerájra' a'íjci japua i a' chuéj, ajta mua' tyéeityeristyamua', capáj huá'vi'tij sulu miche' a'yan eenye', séej nu muaataséjratye'ej i chuéj paj japuan séeria'aj puá'mej, pata'aj a'áa jó'ra'nyij." ⁴ Aj pu'ij i Abraham eerájraa a'ájna a Caldea, ti'quij a'áa jo'yixij a Harán. A'tzúj a'tyéevi'caj pu'ij té'ej huamuí' i táatajra' a'íjci i Abraham, aj pu'ij Dios jaata'íj a'íjci i Abraham ti eerájra'nyij a'ájna a Harán ti'ij ja'rájra'nyij a'íjci i chuéj japua i siaj ijíj yan japuan huacháatimee. ⁵ Ajta

quee i chuéj jaatá' a'íjci i Abraham, nyi cñira'tzuj jo'tij ja'huóochejtye'en. Ajta i Dios a'yaa pu tya'tóoraj ti chuéj jaatá'sij, ta'aj ij ti'ij huámu'i'nyij a'íjna i Abraham, a'íjma huáci'tyij i maj jitzán eerányesij. A'ájna xicáara' jitze ti'ij Dios jitzán a'yan tya'tóoraj, capu eexúj tyiyójmua'ca'aj a'íjna i Abraham. ⁶ A'yaa pu ajta tyaaté'exaa maj a'áa jo'tya'aj muá'ju'un i maj jitzán eerányesij, séej chuéj japua jo'maj quee já'ma'can, majta tyihuo'ta'íjtye'sij maj tyu'muárie'en puéjtzij jime', a'yaa mu á'tyeeren a'chu muáacuj anxítyej nyinyi'ra'aj maj a'yan tya'ajpuéetzij muá'ju'un. ⁷ A'yaa pu ajta tyaaté'exaa i Dios tijin: "Nyáaj nu puéjtzij huo'ta'sij a'íjma i maj ca'nyéjrij jin tyihua'íitya'aj muá'ju'un, aj mu mij té'ej eeráju'un a'íimaj, mati'ij mij naatyáhuüire'ej iye'ej jo'paj jo'caj." ⁸ Aj pu'ij Dios jaatá' a'íjci i Abraham ti'ij a'íj jin antyúumua'reeriaj i maj ja'antysisí'chej i junavíj. A'íj pu jin ti'ij tyoomá'caj arahuéicaj xicáj ti huanie'huaca' i yójra' a'íjci i Abraham, a'yaa pu'ij jáaruuj i juyój ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Isaac. Ajta a'íjna i Isaac, a'yaa pu cha'tána'aj jáaruuj a'íjci i juyój ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Jacob. Ajta a'íjna i Jacob, a'yaa cha'tána'aj huó'ruuj a'íjma i juyójmua', i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, i maj tahuásimua' pué'een.

⁹ 'Majta a'íimaj i yójmua'mua' a'íjci i Jacob, a'íi mu ja'anchueerej séej i ju'ihuáara' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin José, aj mu mij jáatoj mej mij séecan yo'ví'tij séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Egipto. Ajta Dios pu jaatyáhuüi a'íjci i José, ¹⁰ jaatyáhuüi ti'ij quee jajpuéetzij já'ra'nyij. Dios pu ju'cámua'riityej a'íjci i José, ti'ij tyámua' naa yó'sejraj a'íjna i ti va'cán jin tyí'ijta a'ájna a Egipto, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Faraón, a'íj pu jin ja'antýíhuoj a'íjci i José ti'ij tyu'ta'íjta néijmi'que' a'ájna a Egipto, ajta a'ájna jo'tij já'chajca'aj a'íjna i ti va'cán jin tyí'ijta.

¹¹ 'Ajta je'en jéehua huatúuri'huaj ja'raa a'ájna a Egipto, ajta a'ájna a Canaán, majta i tahuásimua'ci'ij, camu tyi'tíj tyí'cha'íica'aj maj jáacua'nyij. ¹² Ti'ij a'yan tyáamua'reeri' a'íjna i Jacob, ti a'áa tyajá'xoovi'ca'aj a'ájna a Egipto tyi'tíj maj jáacua'nyij, aj pu'ij huo'ta'ítyaca' a'íjma i juyójmua', a'íimaj mu a'íin pué'een i tahuásimua'ci'ij. A'íi pu a'íin pué'een i maj anaquéej a'áa ja'tanyéj. ¹³ Ajta mati'ij majtáhuaj a'áa jó'ju' a'ájna a Egipto, aj pu'ij i José huatóoxajtaca' hua' jimi i ju'ihuáamua' a'tíj ti pué'eenye'ej, a'yaa pu'ij i Faraón tyáamua'reeri' a'tyán ti jitzán eeráma'can a'íjna i José. ¹⁴ Ajta je'en tyu'ta'íjtaca' a'íjna i José ti'ij i táatajra' aje're'nyej a Egipto, majta i maj jamuán ajá'chajca'aj, i maj huéicatyey japuan tamuáamuata' japuan anxívij ará'axcaa. ¹⁵ Ti'quij Jacob a'áa ja'huóochejtye a Egipto, a'áa pu'ij jo'muí' a'íjna, majta a'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'áa mu majta jo'cuij. ¹⁶ Aj mu mij a'áa huojó'tij i muí'chítyee a'ájna a Siquem, a'áa mu huaja'vá'naj a'íjci jitze i chuéj ti huó'naniერი' a'íjna i Abraham a'íjma i yójmua'mua' a'íjci i Hamor, Siquem ti já'chajca'aj.

¹⁷ Ti'ij arí atyojo're'nyéesima'caj a'íjci xicáara' ti jitzán aróo'astej i Dios ti jin tya'tóoraj a'íjci jimi i Abraham, jéehua mu huatámu'riaca' a'íimaj i tahuásimua'ci'ij maj jitzán eerányej, mu'ríj muí'caa a'íimaj i tyeítyee i maj a'áa jo'tyá'ca'aj a'ájna a Egipto. ¹⁸ Aj pu'ij síj tye'entyájrurij i ti va'cán jin tyí'ijta'aj a'ájna a Egipto, capu jaamua'aj a'íjci i José. ¹⁹ A'íjna i rey, a'íi pu huo'cuanamuaj i tatyeytyeristyamua', je'ej pua'aj pu tyihuá'ajcha'íica'aj i tahuásimua'ci'ij. Ca'nyéjrij pu jin huo'ta'íj mej mij hui'ráhua'xij i juyójmua' i maj móoj unyáaque'ej mej mij huácu'i'nyij.

20 A'ájna ti'ij huanie'huaca' i Moisés. Majta a'íimaj i huásimua'mua' i pá'ri'ij, a'íi mu jaaxá'pueeri' a'ájna a juchéj huéeicaj máxcirie'. 21 Ti'ij tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán huá'cui'nyij i ti'ríij, i yójra' a'íjci i ti va'cán jin tyí'ijta, a'íi pu japuan huatanyúj ajta jáave'sijri' yaa ti'ij juyó. 22 Mati'ij mij néijmi'i tyaamuá'tyej i maj tyojó'itej a'íimaj i maj Egipto já'ma'can. Tyámua' pu tyo'cámua'riaajca'aj a'ájna i Moisés a'íjci jime' ti tyu'taxáj, ajta je'e'j ti tyi'tíj huá'uurej.

23 'Ti'ij huá'puatyej nyinyi'ra'aj jajcha'íicaj i Moisés, a'yaa pu tyu'tóoxajtaca' ti uhuojo'vá'muaarej i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye a'íjma pu jitze eeráma'can. 24 Ti'ij a'áa ja'rá'aj, aj pu'ij séej huaséj i ti Egipto já'ma'can, a'íi pu séej je'e'j pua'aj uuriajca'aj i ti hua' jitze ajtyáma'can, ti'quij i Moisés a'áa jo'mej ti'ij a'ájna japua huatányuunyij, aj pu'ij i Moisés jaajé'caj a'íjci i a'tíj Egipto ti já'ma'can. 25 A'yaa pu tyí'mua'ajcaj yee máamua'reej i ihuáamua'mua' ti i Moisés Dios jitze aróoca'nyej, ti'ij hue'rátóonyij a'íjma, majta camu jáamua'reeri'. 26 Yaa ariá'pua'aj pu huo'tyoy hua'puácaa i ju'ihuáamua', múunyo'si'tya'ca'aj a'íimaj, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj i Moisés ti huo'tá'ijmuj, ti'quij a'yan tyihuo'tajé tijin: “Mua'aj tyétyacaa mu siaj ju'ihuáamua', ¿ji'nye siaj sij je'e'j pua'aj ju'uurej jujíimua'aj?” 27 Aj pu'ij i ti je'e'j pua'aj jooriajca'aj i séej i ju'ihuáara', a'íi pu jaatátajchaca' i Moisés, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin: “¿A'tanyíj mua'antyíhuoo muéetzij tyi'tíj jime', pej pij ityájma tyitaata'íjtye'en? 28 Nyi pajta nyéetzij nyeje'catan pati'ij tajquíj tyeejé'caj a'íjci i ti Egipto já'ma'can.” 29 Ti'ij jáanamuaajri' a'ájna i Moisés, aj pu'ij huatóo'uj, jó'raa a'ájna séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Madián, a'áa pu jó'catyíi yaa ti'ij a'tíj ti'quee a'áa já'ma'can, a'áa pu jo'tyényeiichaca', ajta hua'puácaa tyiyóomua'aj ja'raa a'ájna i Moisés.

30 'Tyoomá'caj huá'puatyej nyinyi'ra'aj, aj pu'ij síj huataséjre a'íjci jimi i Moisés a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj a véjri' i jiríj jitze ti a'yan ántyapua'aj tijin Sinaí. A'áa pu jo'taséjrej i ti tajapua' tyí'huíire' tyi'tíj tu'píj jitze ti tyátaasima'aj. 31 Ti'ij a'íj huaséj a'ájna i Moisés je'e'j pu jo'taséj, aj pu'ij ajtyáxiiriaca' ti'ij véjri' tyámua' naa tyeeséj, ti'quij jáanamuaajri' a'íjci i tavástara' ti a'yan tyí'xajtaca'aj tijin: 32 “Nyáaj nu a'íin pu'éen i hua' Dios i já'muahuasimua'ci'ij, a'íjci i Abraham, a'íjci i Isaac, nyajta a'íjci i Jacob.” Ajta i Moisés, jéehua pu tyóoviveesima'aj, capu óoca'nyajca'aj ti jaaséj. 33 Ajta a'yan tyaaté'exaa i tavástara' tijin: “Pata'aj ajtái'pu'xi'in mua' ca'quéj, ji'nye nyéetzij pu nya'a'rij mu chuéj paj japuan jo'cha'can. 34 Nyáaj nu nyeríj huo'séj je'e'j maj tyá'puejtzitarej i nyetyeítyeristyamua' i maj a'áa jo'tyíj a Egipto, nyáaj nu huó'namuaajri' a'íjci i maj jin á'viicue're', nu'ríj yava'cáanyej nyej nyij hua' japua huatányuunyij mej mij iirácíinyej a'ájna a Egipto. A'íj nu jin nyáaj muaata'ítyij, pej pij a'áa jó'me'en a Egipto.”

35 'Maj majta a'íimaj quee jaataxié'vej a'íjci i Moisés, mati'ij a'yan tyaaté'exaa tijin: “¿A'tanyíj mua'antyíhuoo muéetzij tyi'tíj jime', pej pij ityájma tyitaata'íjtye'en?”, Dios pu uyo'ta'ítyaca' yaa ti'ij i ti hua' jime' antyúumua'reej, ajta i ti hue'rátóonyij, a'íjci jime' i ti síj huataséjre i ti tajapua' tyí'huíire' a'íjci jitze i tu'píj ti tyátaasima'aj. 36 A'ájna i Moisés, a'íi pu a'íin pu'éen i ti hui'rájtoj a'ájna a Egipto a'íjma i tahuásimua'ci'ij, tyi'tíj pu huo'taséjra mej mij a'íjci jin jáamua'reej ti Dios jitze aróoca'nyajca'aj, ajta a'ájna jájritze' ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin jájtyij ti po'vij, ajta a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj, a'áa pu huá'puatyej

nyinyi'ra'aj á'tyeej ti a'yan rijcaa i Moisés. ³⁷ A'íjna i Moisés, a'íi pu ajta a'íin pué'eenye'ej i ti a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin: “Dios pu séej antyíhuoosij ti mua'ajmaj jitze ajtyáma'can ti ajta a'yan tyihuo'tyáhuire'sij nyati'ij nyáaj.” ³⁸ Mati'ij i tyeítyee a'áa ja'tyúusi jo'tij quee já'tyi'tij, a'íi pu ajta i Moisés ajo'tyávaaca'aj hua'jamuán i tahuásimua'ci'ij ti'ij a'íin jamuán tyu'xáj i ti tajapuá tyí'huire' a'ájna jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sinaí, a'íi pu'ij ja'ancuriáa' i nyúucarij júuricamej ti jitzán séejre', ti'ij tajimí séeria'aj já'ra'nyij.

³⁹ 'Majta i tahuásimua'ci'ij camu jaataxié'vej maj ja'antzaahuatye'en, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj i jutzájta' maj huariá'ci'nyej a'ájna a Egipto. ⁴⁰ A'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci i Aarón tijin: “Sáanturij táataavej mej mij a'íin anáatya'aj muá'ra'nyij, ji'nye catu jamua'reej je'ej ti tyi'tij jáaruuj a'íjci i Moisés, i ti tii'rájtoo a'ájna a Egipto.” ⁴¹ Aj mu mij sáantuj huatyátaahuaca' ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij visáaru', mati'ij mij tyaatámu'vejrityej a'íjci i visáaru', muatóotyamua'vej majta tyu'yé'estej a'íjci jime' i maj jaatyátaahuaca' jujímua'aj i sáantuj. ⁴² Ajta i Dios ajtáraa a'íijma jimi, ti'ij ij huo'ta' mej mij séej jimi tyu'tyáhuire'en, a'íijma jimi i xú'ra'vetyee, máxcirie', xicáj, tyi'tij ti je'ej tyí'sejre' i jútye'. A'yaa pu tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij i maj jo'yú'xaca' a'íimaj i maj tyityatatyá'ca'aj i Dios jimi tijin:

Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can,
 ¿Nyiquij setyinaatámu'vejritye, siati'ij huá'puatyej
 nyinyi'ra'aj á'tyeej a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij?
⁴³ Nyij sequée a'yaa siana'aj tyáatisima'aj i chi'ra'an
 a'íjci i sáantuj ti a'yan ántyapuaj tijin Moloc,
 siajta i xú'ra'vejra' i séej i sáantuj
 i ti a'yan ántyapuaj tijin Refán,
 a'íi mu a'íin pué'eenye'ej i sáanturij
 i siaj jujímua'aj huó'taahuaca'
 siaj sij tyámua' tyihuo'tá'an a'íijma.
 A'íj nu jin a'áa imuáj jamuaata'ityij
 jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Babilonia.

⁴⁴ 'A'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'íi pu aja' séjria'ca'aj hua' jimi i tahuásimua'ci'ij a'ájna i ináamuaj ti curiá'nami' jo'maj jóosi'rii, a'yaa mu eenye' huatyátaahuaca' je'ej ti ye'ej i Dios tyaata'ij a'íjci i Moisés, ti'ij a'yan tyaaté'exaa ti jaatyátaavej a'yan eenye' ti'ij i mua'tyéjrij ti a'íin jaataséjra. ⁴⁵ A'íi mu i tahuásimua'ci'ij ja'ancuriá'ja a'íjci i ináamuaj, aj mu mij uya'rájtii a'íimaj i maj mu ujo'vá'ju' a'íjci jamuán i Josué, mati'ij huo'mué'tij i tyeítyee i maj séecan i chájta'naj jitze já'chajca'aj, a'íijma i ti Dios huo'ta' mej mij huo'mué'tin. A'áa pu já'sejria'ca'aj a'ájna i ináamuaj 'asta quee huaséjre i David. ⁴⁶ A'íjna i David, a'íj pu huaci'ij ti Dios tyámua' tyéejcha'íij, a'íj pu jin jaatáhuoj a'ájna i David i Dios jimi, ti'ij Dios jaatá' ti David ja'ajtaavej i tye'yúuj ti'ij a'yan tyi'huire'ej já'ra'nyij ti'ij chi'ra'an a'íjci i Dios ra' i Jacob. ⁴⁷ Capu ajta a'yan atyojo're'nyej, sulu a'íi pu ja'ajtaahuaca' i chi'ra'an i Dios a'ájna i Salomón. ⁴⁸ Ma'ajta i Dios capu a'áa ja'chej i chi'ij tzajta' i maj ja'ajtaahuaca' i tyeítyee, a'íj pu jin a'yan tyo'yú'xaca' i síij ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can tijin:

⁴⁹ I tajapuá pu a'íin pué'een i nya' ipuáaj,
 ajta i cháanacaj pu a'íin pué'een i nyaj japuan rányaca'nyej.
 ¿Tyi'tanyí chi'ra'an sianaatyátaavej nyéetzij?

¿Jo'nyij ij já'í'rij nyaj huányaso'pe'en?

⁵⁰ ¿Nyij nyequee nyáaj a'íin pué'een
i nyaj néijmi'i tyú'taahuaca'?

⁵¹ 'Aj pu'ij a'yan ajta tyihuo'té'exaaaj a'íjna i Esteban tíjin:

—Maj siajta mua'aj xu tyési', capu tyi'tíj ja'mua tzajta' utyényinyij, a'náj tina'aj xu jitzán raatyij a'íjci i júuricama'ra' i Dios, a'yaa xu tyityetyóonaamuaj i jutzájta', mati'ij tyeeýí'tihua'aj i já'muahuasimua'ci'ij.

⁵² ¿A'tanyij mequee je'ej huáruuj i já'muahuasimua'ci'ij i maj jaxajtaca'aj i Dios ti jitze eeráma'can? A'íi mu huo'cuij a'íijma i maj anaquéej jaataxájtaca' ti yava'cányesij i ti ji'réenye'ej séejre' i Dios jimi. Ajta tí'ij yatanyéj a'íjna i tíquee tyi'tíj jin á'itzeere' i Dios jimi, mua'aj xu jáacuanamuaj, siajta jaajé'caj. ⁵³ Mua'aj mu siaj ja'ancuriáa' a'íjci i nyúucarij, a'íimaj jimi i maj tajapuá tyí'huüre', caxu ja'tzaahuatye'.

Matí'ij jaajé'caj a'íjci i Esteban

⁵⁴ Matí'ij a'yan tyáanamujri', tyámua' mu tyityaatanyínyu'cacuca', majta ancurioci'máaj i jutaméj jitze a'íjci jimi i Esteban. ⁵⁵ Ajta i Esteban, a'íj pu jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, tí'quij jútye' jó'nyeeriaca', aj pu'ij jaaséj ti aje'cátatzaca'aj i Dios ti jin naa huasé'rin, ajta pu a'íj huaséj i Jesús ti muáca'ta' pujmua' i Dios jo'tyávaaca'aj. ⁵⁶ Ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Cási' nyéesej i ti antácun i tajapuá, nyajta nu jaaséj a'íjci i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', ti a'áa jo'tyéjvee i muáca'ta' i Dios.

⁵⁷ Majta a'íimaj mui'tyóonaxij i junaxiéeta' i jumuáca' jime', majta huatyejiihuajra ca'nyíin jime', aj mu mij ootyáhuaachaca' a'íjci jimi. ⁵⁸ Matí'ij mij je'ráajaj a'ájna a chájta', aj mu mij jaatyáto'sixij tyetyéj jime', majta i maj tyí'sejraca'aj, a'íi mu antyúuchuiixi i tyúusiicu', mati'ij mij atyaja'ajraj a'íjci jimi i tyamuéej ti a'yan ántyapuaaj tíjin Saulo.

⁵⁹ Matí'ij jatyató'xa'caj a'íjci i Esteban, a'yaa pu tyaatáhuo i Dios jimi tíjin:

—Jesús, nyavástara', ancuriáa' i nyajúuricamej.

⁶⁰ Aj pu'ij tyítunutaca', ajta je'en ca'nyíin jin a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Nyavástara', capáj hua' jitze japua'ritya'aj i maj jin ootyá'itzee.

Tí'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij huamuí'.

8

¹ Ajta a'íjna i Saulo a'áa pu jo'tyávaaca'aj, a'íi pu hua'sejraca'aj mati'ij jaajé'caj a'íjci i Esteban.

Saulo pu je'ej pua'aj huá'uurej a'íijma i maj tyá'tzaahuatye'

A'ájna xicáara' jitze mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj huó'uurej a'íijma i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'áa já'chajca'aj a Jerusalén. Néijmi'i mu ma'úrutyixij tí'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea, ajta a'ájna a Samaaria, a'íi mu'uj quee jo'cíj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ² Majta séecan i maj tyámua' tyí'tyetyeítyeristaca'aj, a'íi mu ja'vá'naj a'íjci i Esteban, jéehua mu á'tyeej maj juxaamuijritye' a'íjci jime'. ³ Meentyij a'íjna i Saulo, je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'íijma i maj tyá'tzaahuatye', a'íi pu utyáru'picha'aj hua' chí'táj jo'maj jo'cháatima'caa, aj pu'ij hui'rája'puana'aj i tyétyacaa, ajta i úucaa, néijmi'caa pu tyí'tuiiria'ca'aj mej mij hue'tyáanaaj.

Felipe pu huo'té'exaa i tavástara' nyuucacaj a'íjma i maj Samaaria já'ma'can

⁴ Majta a'íimaj i maj ma'úrutyixij, jo'tij na'aj maj joojú'ca'aj, a'íi mu hua'mua'tyajca'aj i tyeítýee i nyúucaria'ra' i Dios, i ti jin hua' japua huatányuusij. ⁵ Aj pu'ij Felipe a'áa ja'tanyéj a'ájna chájta' ti a'áa ja'ajtyáma'can a Samaaria, ti'quij huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en a'íjci jitze ma'can i Ciríistu'. ⁶ Jéehua mu tyúusi'rihua'aj i tyeítýee, majta tyámua' naa tyúunamuajrastya'ca'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'íjna i Felipe, ji'nye jéehua pu tyí'sejrataca'aj tyi'tíj ti huápu'i'ij juxie've' mej mij jáamua'reej tijin Dios pu jitze aróoca'nyajca'aj. ⁷ Majta mue'tíj huarúj i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj, muatyejiihuaajraa i tyiyáaru'uj mati'ij iirácij i tyeítýee tzajta'. Majta mue'tíj huarúj i maj quee tyéchavaaj, majta i maj quee tyámua' tyityaací'ij. ⁸ A'íj mu mij jin tyámua' tyityahuóotyamua'vej a'ájna a chájta'.

⁹ Síij pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Simón, i ti ará'týeej ti tyí'hua'tacare'ej a'íjci jitze ma'can i tyiyáaru', i ti ajta huá'cuanamuajca'aj i tyeítýee Samaaria maj jo'cháatimee, jéehua pu'ij a'íj jin óotzaahuatya'ca'aj. ¹⁰ Néijmi'i mu ja'tzaahuatya'ca'aj, ti'ij na'aj i maj cíle'en, majta i maj huásasij, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i maj a'yan jatamuá'muaj tijin:

—I Dios ti jin néijmi'i putyí'uurej.

¹¹ Majta ja'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye pu'ríj á'týeevi'ca'aj a'íjna i Simón ti a'yan rijcaj a'íjci jime' mej mij je'ej tyo'taséj i tyeítýee. ¹² Ajta mati'ij ja'antzaahuaj a'íjci i nyúucarij i Felipe ti huó'ixaa, i Dios ti jin tyí'ijta, ajta i Ciríistu', aj mu mij huái'huaca' i tyétyacaa, majta i úuca. ¹³ A'íi pu ajta i Simón tyá'antzaahuaj, aj pu'ij huái'huaca', ti'quij huatyóochej ti jamuán jo'cha'canye'en a'íjci i Felipe, tyámua' pu tyóomua'ajcaa a'íjci jime' je'ej ti rijcaj a'íjna i Felipe, ajta a'íjci jime' i ti tyí'sejrataca'aj Dios jitze ma'can.

¹⁴ Mati'ij jáamua'reeri' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a Jerusalén, maj meríj ja'antzaahuaj a'íimaj i maj Samaaria jo'cháatimee i nyúucarij Dios ti jimi je'ráma'can, aj mu mij huo'ta'ítýaca' a'íjci i Pedro, majta a'íjci i Juan a'íjma jimi. ¹⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' i Dios a'íjma jime' i maj tyá'tzaahuatye' Samaaria maj já'ma'can, ti'ij huatyá'itzeere'en hua' tzajta' a'íjna i júuricama'ra' i Dios. ¹⁶ Ji'nye capu eexúj yava'cányajca'aj i júuricama'ra' i Dios ti'ij huatyá'itzeere'en hua' tzajta', a'íj mu jin huái'huaca' i tyeítýee nyúucaritze' i Jesús. ¹⁷ Mati'ij mij a'íin i Pedro ajta i Juan, hua'vá'muarie'xij hua' mu'úutze' a'íjma i tyeítýee, aj pu'ij hua' jitze rá'aj a'íjna i júuricama'ra' i Dios.

¹⁸ Ti'ij i Simón jaaséj ti aje'cáma'ca'aj i júuricama'ra' i Dios mati'ijta séej avá'muarie'en áan mu'úutze', aj pu'ij a'íin túmii huaá'ca'aj. ¹⁹ A'yaa pu tyihuó'té'exaa a'íjna i Simón tijin:

—Sianaatá' siajta nyéetzij a'íjci i siaj jin jaayí'tin, ta'aj ij a'íjna i nyej nyáaj ja'vá'muarie'sij jitzán huatyá'itzeere'en i júuricama'ra' i Dios.

²⁰ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Che' jó'vetyij mua' túmii, pajta muáaj, ji'nye pej pij a'yan tyí'mua'tzej paj túmii jin jáananan i Dios ti huáapua'aj hua'tá'caa. ²¹ Capáj a'yan tyu'tá'ci'puaj paj ja'ancuriá'an, ji'nye capáj tyámua' tyi'tyía'cha'ij mua' tzajta' i Dios jimi. ²² Huatapuá'cítaj a'íjci i paj jin je'ej pua'aj ricij, pajta jaatáhuaviij i Dios, ti'ij tyimuaatú'uunyi' a'íjci jime' i paj asíj a'yan

tyéejtyoj mua' tzajta'. ²³ Ji'nye a'yaa nu tyi'muasej muéetzij, paj quee tyámua' huojo'mua'raj i tyeítýee, a'íi pu muatyánaamuaj i ti je'ej pua'aj een.

²⁴ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i Simón tijin:

—Xaatáhuaviiij i Dios nyaj jime', ti'ij quee tyi'tíj je'ej nyoorej, siati'ij tyinaaté'exaaj.

²⁵ Mati'ij huo'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i tavástara' a'íjma i tyeítýee, majta mu huo'té'exaa i nyúucarij i ti jin Dios hua' japua huatányuunyij, mui'caquéj a'áa maj huacháatimee a Samaaria, mati'ij mij jo'cáj a'ájna a Jerusalén.

I Felipe ajta i a'tíj Etiope ti já'ma'can

²⁶ Ti'quij síij tyu'taxájtaca' a'íjci jamuán i Felipe, a'íi pu a'íin pué'een síij ti tyí'huíire' u tajapuá i Dios jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Ájchesij pajta jó'ra'nyij aacij pujmua', a'íjci juyéj jitze Jerusalén ti je'cáanyee yu jitze pujmua' a Gaza.

A'íjna i juyéj, a'íi pu a'íin pué'een i ti a'áa jo'ré'nyee jo'tij quee já'tyi'tij.

²⁷ Aj pu'ij ájchej i Felipe, ti'quij jo'mej, a'áa pu jo'camá'caj ti'ij a'tíj antyinájchaca' Etiope ti já'ma'can. Va'cán pu jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna i a'tíj a'íjci jimi i Candace, a'yaa pu huatóomua'aj i Candace tijin hua' reíinaj i maj a'áa já'ma'can a Etiope. A'íjna i a'tíj, a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj ti túmii siiria'ca'aj, a'íi pu a'áa ja'tanyéj a'ájna a Jerusalén ti'ij Dios jo'tyáanajchej. ²⁸ Pu'rij a'áa jó'raa a'ájna chuéj japua jo'tij já'ma'can, a'íj pu jitze araquée huama'ca'aj i caríaata'. Yu'xarij pu jitze tyé'jijva'ca'aj a'íin ti jo'yú'xaca' i Isaías. ²⁹ Aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios, a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Felipe tijin:

—Áricuj, ajtyáxiirij a'mújciij jitze mu caríaata'.

³⁰ Ti'ij ij i Felipe ajtyáxiiriaca' a'íjci jimi i a'tíj, aj pu'ij jáanamujari' ti tyé'jijva'ca'aj a'íjci jitze i yu'xarij a'íin ti jo'yú'xaca' i Isaías, ti'quij i Felipe a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi peyó'itej i paj já'jijve'?

³¹ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i a'tíj tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij nyaj yo'itéej ná'ra'nyij, tipua'aj quee a'tíj náamua'tyej je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij?

Aj pu'ij jaatá'inyej a'íjna i a'tíj ti'ij i Felipe antyíra'nyij i caríaata' jitze, ajta je'en jamuán atyéyixi'in.

³² A'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i ti jitzán tyé'jijva'ca'aj tijin:

A'yaa mu tyiyo'já mati'ij i cánya'aj jo'maj huaja'cui'caa.

A'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij cánya'aj tiquee nyuuevej mati'ijta jacáyesime'en.

A'yaa pu cha'tána'aj quee tye've'nyuuca'aj, mati'ij je'ej pua'aj jáaruuj.

³³ Jéehua mu jaatyáxaahuataca', capu a'tíj japuan huatanyúj.

¿A'tanyíj ij jaataxájtaj a'tíj ti jitze eeráma'can a'íjna i a'tíj?

Ji'nye a'íi pu yo'ví'tij i júuricama'ra' ti'ij quee che' iieye'ej séjre'ej i cháanacaj japua.

³⁴ Aj pu'ij a'íjna i a'tíj a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Felipe tijin:

—A'tzúj cui' naaté'exaatye', ¿a'tanyíj pu tyí'xaj i ti tyó'siimuj, nyiquij jusíj tyóoxajta ca' a'tíj séej tyáxajta?

³⁵ Aj pu'ij i Felipe huatyóochej ti jaaté'exaatye'en a'íjci i ti já'jijva'ca'aj i yu'xarij jitze, a'íj pu huataxájtaca' i nyúucarij je'ej ti tyi'tíj jáaruuj a'íjci i

Jesús. ³⁶ Mati'ij a'áa jo're'nyej jo'tij ja'rájmuaa, aj pu'ij a'íjna i a'tíj a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Felipe tijin:

—Cási' yána'aj arájmuaa, ¿nyiquij quee je'ej tyí'rij paj náa'íiraj nyéetzij?

³⁷ Aj pu'ij i Felipe a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj petyá'tzaahuatye'ej mua' tzajta', aj pu huatái'riitarij.

Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' a'íjna i a'tíj tijin:

—Nyáaj nu tyá'tzaahuatye' ti i Jesús yójra' pué'een i Dios.

³⁸ Aj pu'ij jaata'íjtaca' ti óochaxij i caríáata', mati'ij mij acáacij i maj hua'puaj, aj mu mij atyáacij a jáata', ti'quij i Felipe jáa'íiri' a'íjci i a'tíj.

³⁹ Mati'ij eetacíj a jáata', aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tij a'íjci i Felipe jiye'tzín jime'. Ajta a'íjna i a'tíj capu che' jaaséej a'íjci i Felipe je'ej ti huárupij, aj pu'ij jó'raa a'íjna i a'tíj naa tyuutyámua've'ej. ⁴⁰ Ajta a'íjna i Felipe, a'áa pu jo'taséjrej a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Azoto. A'íi pu huo'té'exaa i tyeítyee a'íjci i nyúucarij ti jin Dios hua' japua huatányuunyij, a'yaa pu a'íjci jin huaríj, ajtáhua'aj áyee ti huachájta'tajmee jitze, ajtáhua'aj áyee, 'asta na'aj quee a'áa ja'rá'aj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Cesarea.

9

Tí'ij a'íjna i Saulo huatóotoj i Dios jimi

(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

¹ Tí'ij ooj a'íjna i Saulo hua'nyeechacaj ti huó'cui'nyij a'íjima i maj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, aj pu'ij uyo'tyéesej a'íjci i ti tyi-huá'íjtya'ca'aj u tyeyúuj tzajta'.

² Aj pu'ij jaatáhuaviiri' ti a'ín i yu'xarij jaatapíjtye'en i ti jin ujo'tyájrutyey u tyeyúuj tzajta' a'ájna ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Damasco. Tí'ij a'áa huojohuonyij i tyeítyee i maj ja'tzaahuatye' i nyúucarij i maj jin tyámua' tyityaajú' i Dios jimi, tí'ij na'aj tyétyacaa majta úucaa, tí'ij a'áa hueje'tyáanaj a Jerusalén.

³ Tí'ij arí a véjri' joomá'caj a Damasco, aj pu'ij jiye'tzín jéehua japuan rányeerí'círíaca', a'ájna jo'tij jooma'ca'aj i Saulo. ⁴ Aj pu'ij acájvej tí'quij chóota' atyívej, nyúucarij pu huánamuajri' ti a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Saulo, Saulo, ¿ji'nye een jime' je'ej pua'aj pényoorej?

⁵ Tí'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjna i Saulo tijin:

—¿A'tanyíj paj pué'een nyavástara'?

Aj pu'ij a'yan utyeje'cánamuajre tijin:

—Nyáaj nu a'ín pué'een i Jesús, i paj je'ej pua'aj joorej.

⁶ Aj pu'ij i tavástara' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Ájchesij, pata'aj jó'me'en a chájta', a'áa mu muojoté'exaatye'sij je'ej paj ye'ej huárinij.

⁷ Majta a'íimaj i maj jamuán huajú'ca'aj, jéehua mu tyí'tziinya'ca'aj, ji'nye nyúucarij mu huánamuajri', majta camu a'tíj a' jo'séj. ⁸ Aj pu'ij ájchej a'íjna i Saulo, tí'ij a únyeeríaca', capu che' tyí'sejraca'aj, mati'ij mij ja'naví'raj i muáca'ra'an jitze meyo'ví'tij a Damasco. ⁹ A'yaa pu á'tyeej huéecaj xicáj ti quee atányeej, ajta quee tyí'tíj huácuaaj capu ajta ya'ca'aj.

¹⁰ Síij ti tyá'tzaahuatye' pu a'áa já'chajca'aj a'ájna a Damasco, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Ananías, aj pu'ij tavástara' huataséjre a'íjci jimi, a'yaa pu tyaatajé tijin:

—Ananías.

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Yá'nyaj huatyéjve, nyavástara'.

¹¹ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i tavástara' tijin:

—Ájchesij áricuj, a'ájna cáayej jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin ti huatóoje'yey, pata'aj a'áa tyojo'ta'íhuo' a Judas ti ja'chej, a'íjci jime' i a'tíj ti a'yan ántyapuaaj tijin Saulo, Tarso ti já'ma'can, a'íi pu jahuoo i Dios jimi. ¹² A'tíj pu huataséjre a'íjci jimi i Saulo, ti a'yan ántyapuaaj tijin Ananías, a'yaa pu tyu'taséjre ti a'íjna i Ananías ujo'tyájrurij, ti'quij ja'vá'muariej mu'úutze', ti'ij ajtáhua'aj atányeerej.

¹³ Ti'ij a'yan tyáanamuaajri', a'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i Ananías tijin:

—Cási', nyavástara', mue'tíj mu meríj naaté'exaa je'ej ti tyi'tíj uurej a'íjna i a'tíj, je'ej pua'aj pu huá'uurej a'íjma i maj mua'tzaahuatye' i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Jerusalén. ¹⁴ Ajta ijíj, a'íimaj i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', a'íi mu jaatá' ti a'íin yatanyéj, ajta huá'anvi'tíj hua'nají'caxi'in a'íjma i maj muéetzij muana'michej.

¹⁵ Ajta i tavástara' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj, nyáaj nu ja'antyíhuoj a'íjci i a'tíj ti'ij nyéetzij jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en, a'íjma i maj séej chuéj japua ja'chej, ajta i maj va'cán jin tyí'ijta, ajta a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Israel. ¹⁶ Nyáaj nu jaataséjratye'ej a'íjci i Saulo ti a'yan tyúuxie've' ti jéehua jajpuéetzij já'ra'nyij nyéetzij jitze ma'can.

¹⁷ Aj pu'ij ujó'mej a'íjna i Ananías, a'áa pu ja'rá'aj a Judas ti ja'chej, aj pu'ij utyájrurij u chi'táj. Ajta je'en ja'vá'muariej áan mu'úutze' a'íjci i Saulo, aj pu'ij a'yan tyaatajé tijin:

—Nye'ihuáara' Saulo, a'íi pu a'yan tyinaata'íj i tavástara', a'íjna i Jesús i ti muéetzij jimi huataséjre pati'ij aja'va'má'caj, a'yaa pu tyinaata'íj pej pij pajtáhua'aj atányeerej, ajta paj a'íjci jitze ará'aca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

¹⁸ Ti'ij a'yan tyaaté'exaa, tyi'tíj pu eetácuurixij i ji'sáara' jitze ti jo'riá'najca'aj, ti'ij atányeeriaca', aj pu'ij ájchej a'íjna i Saulo ti'quij huái'huaca'. ¹⁹ A'tzúj a'tyéevi'caj pu'ij té'ej tyú'cuua, ti'quij jaatáca'nyisti'ri', a'áa pu jo'tyá'itzee hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye' a'chu pua'an xicáj a'ájna a Damasco.

Saulo pu tyihuá'ixaatye' a Damasco

²⁰ Aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en i hua' tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyihuá'mua'tyajca'aj ti i Jesús yójra' pué'een a'íjci i Dios. ²¹ Néijmi'i i maj jáanamuaajri', a'íi mu je'ej yó'sejraca'aj, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Nyiquee a'íin pué'een i ti je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'ájna a Jerusalén a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi? ¿Ajta nyiquee a'íjci jin mu jo've'mej ti'ij a'mújma ánvi'tíj hua'nají'caxi'in ti'ij huo'tátuiire'en i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta' a'ájna a Jerusalén?

²² Jéetze' pu jaca'nyisti'raca'aj a'íjci i Saulo, ti'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'en i tyeítyee, ajta huo'mué'tíj a'íjma i juríyuj i maj Damasco já'chajca'aj ti'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj ti i Jesús a'íin pué'een i Ciríistu'.

Saulo pu huatóo'uj mej mij quee jaatyéevi' i juríyuj

²³ A'chu pua'an xicáj, aj mu mij jaaxá'pui'intarej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij jaajé'caj a'íjci i Saulo. ²⁴ Aj pu'ij jáamua'reeri' a'íjna i Saulo. A'náj tina'aj tújca majta tíca', a'áa mu je'tyétya'ca'aj jo'tíj ja'pueertaj jo'tíj je'ráanyee i juyéj, mej mij jaajé'caj. ²⁵ Majta a'íimaj i

sécan i maj tyá'tzaahuatye', sicírij jitze ti ve'ej mu ja'tyáaraj mati'ij mij ja'ancuriá'toj i ti curiá'nami' jitze, a'tzáaj jé'ta' tíca' aj pu'ij huatóo'uj.

²⁶ Ti'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, jaxie'va'ca'aj ti hua'antyáanaxcaj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', majta a'íimaj néijmi'i mu jatziinya'ca'aj, ji'nye camu ja'tzaahuatya'ca'aj yee a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti tyá'tzaahuatye'.

²⁷ Ajta a'íjna i Bernabé ja'antzaahuaj, aj pu'ij yo'ví'tij a'íjma jimi i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta huo'té'exaa ti i Saulo jaaséj a'íjci i tavástara', ti'ij a'áa joomá'caj i juyéj jitze, ajta i Saulo tyihuó'ixaaj i Jesús jitze ma'can a'íjma i maj Damasco já'chajca'aj.

²⁸ A'yaa pu'ij a'áa tyojo'tyá'itzee a'íjna i Saulo a'ájna a Jerusalén, ajta a'íjma jamuán jo'chá'canya'aj. Tyihuá'ixaatya'ca'aj tzáahuatyira'aj jime' i Jesús jitze ma'can. ²⁹ Sécan pu ajta jamuán tyu'taxájtaca', i maj jaayí'tin i huá'nyuucaa i griego, majta a'íimaj jéehua mu tyúu'ixaatya'ca'aj a'íjci jime', majta tyí'tyesa'ca'aj maj jaajé'caj. ³⁰ Mati'ij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' jáamua'reeri', aj mu mij yo'ví'tij a'íjci i Saulo a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea, mati'ij támij jaata'ítyaca' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tarso.

³¹ Mati'ij mana'aj i maj tyá'tzaahuatye', a'áa maj huacháatimee a'ájna a Judea, ajta Galileea, ajta a Samaaria, néijmi'i mu tyámua' tyí'tyechajca'aj, majta a'íjci jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios. Me'tyesa'ca'aj a'íjci i tavástara' maj tyi'táj jin ootyá'itzeere'en jimi, majta a'ájna jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, a'íj mu jin támui'risima'aj.

Pedro pu tyáahuaj a'íjci i Eneas

³² A'ájna i Pedro, a'íi pu hua'camuáarejyi'ca a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', a'íjma pu ajta ujo'vá'muaariaca' i sécan i maj tyá'tzaahuatye', a'áa maj já'chajca'aj a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Lida. ³³ Séej pu a'áa jo'tyoo i tyáataj ti a'yan ántyapuaj tijin Eneas, pu'rij aráhueeicaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj tiquee ajcha'ca'aj i utáatzij japua, ji'nye capu tyéchavaaj. ³⁴ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i Pedro tijin:

—¡Eneas! a'íi pu tyí'muahuaatye'en i Jesús. Ájchesij, pata'aj tyámua' jáa'uurej mua' utáatzij.

Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij ájchej i Eneas. ³⁵ Néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Lida, majta a'ájna a Sarón, a'íi mu jaaséj ti'ij ájchej, aj mu mij ja'antzaahuaj a'íjci i tavástara'.

Pedro pu jaatájuurij a'íjci i Doorcaj

³⁶ Síj ti ajta tyá'tzaahuatye', a'áa pu jo'tyávaaca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Jope, íiti' a'íjna i a'táj, a'yaa pu ántyapuaj tijin Tabiita; Tabiita a'yaa pu huatóomua'aj huá'nyuucaa jime' i griego tijin Doorcaj. A'ájna i íiti' jéehua pu a'yan rijcaa tyi'táj jime' ti xá'pui', huá'huirria'aj i maj quee je'ej tyéejviicue'. ³⁷ Ti'ij Pedro ooj a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Lida, aj pu'ij i Doorcaj tyi'ijcuí'nyaca' ti'quij huamuí', ajta i tyévira' mati'ij jacajo'sij, aj mu mij ju'tyájttoo u chi'táj. ³⁸ A'ájna a Jope a'áa pu véjri' putyajá'ricij a Lida, a'áa pu jo'tyávaaca'aj a'ájna i Pedro, mati'ij jáamua'reeri' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', hua'puácaa mu huata'ítyaca' mej mij uyo'té'exaatye'en a'yan tijin:

—Pata'aj jiye'tzín mu ja'rájra'nyij iye'ej Jope.

³⁹ Ti'quij i Pedro hua' jamuán ujó'mej, ti'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij ju'tyéevi'tij jo'tij je'raca'tyii i muí'cháj, majta néijmi'i a'íimaj i maj antyúujimua'astariaca', mua'cooyi'nya'aj mu eetyahuíistiraj a'íjci jimi i

Pedro, mat'i'ij mij tyaataséejra i cáanarij a'íin ti tyí'ta'huacare'ej i Doorcaj ti'ij óoche' júuricaj. ⁴⁰ Pedro pu huo'ta'íj maj néijmi'i iiráciinyej, ti'quij tyítunutaca', ajta jaatáhuoj i Dios jimi, ja'raséeraj a'íjci i mui'chíj, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¡Tabiita, ájchesij!

Ti'quij atányeeriaca' a'íjna i íiti', ti'ij jaaséj a'íjci i Pedro, aj pu'ij ooyíxij. ⁴¹ Ajta i Pedro muáca'ra'an pu jitze jajví'raj ti'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huo'tajé a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', ajta a'íjma i úucaa i maj antyúujimua'astariaca', ti'quij júurican huataséjrataca'. ⁴² Néijmi'que' mu jáamua'reeri' a'íimaj i maj a'áa huacháatima'caa a'ájna a Jope, mue'tíj mu mij ja'antzaahuaj a'íjci i tavástara'. ⁴³ Pedro pu a'áa jo'tyá'ítzee a'chu pua'an xicáj a'ájna a Jope, a'íjci jimi i navíj ti tyí'huacaa, Simón pu ántyapuaaca'aj a'íjna i a'tíj.

10

I Pedro ajta a'íjna i Cornelio

¹ Síij pu a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea, Cornelio pu ántyapuaaca'aj, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i ti tyihuá'íjtye' a'íjma i xantáaru'uj i maj Italia já'ma'can. ² A'íjna i Cornelio, jéehua pu naa tyihuojó'mua'rajca'aj, majta néijmi'i i maj jamuán chajca'aj, máana'micha'aj i Dios. Jéehua pu huo'táhuu'íi túmii jime' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'náj tina'aj jahuooca'aj i Dios jimi. ³ Séej pu a'yan tyu'ríj, a'tzáaj yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, tyi'tíj pu jimi huataséjre, naa pu tyámua' tyeeséj a'íjci i Dios ti jimi tyí'huu'ire', ti a'úun jo'tyájrurij jo'tíj a'íin je'rácatyii, aj pu'ij a'yan tyaatajé tijin:

—¡Cornelio!

⁴ Ti'quij ja'raséeraj ja'raa a'íjna i Cornelio, tyi'tzáinye'ej pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí nyavástara'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjna i tajapuá ti tyí'huu'ire' tijin:

—Dios pu jú'mua'ree a'íjci i paj jahuooc a'náj tina'aj, ajta i paj períj huo'tyáhuu'íi i maj quee je'ej tyéejviicue'. ⁵ Pata'aj huo'ta'ítyej i tyétyacaa maj a'áa jó'ju' a'ájna a Jope, mata'aj yo've'vi'tíj a'íjci i Simón i ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Pedro. ⁶ A'áa pu jo'caj séej jamuán ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Simón, navíj pu tyí'huacaa a'íjna i Simón, a'áa pu véjri' ja'chej jo'tíj jájtyij ja'vá'asej.

⁷ Ti'ij jó'raa a'íjna i ti tajapuá tyajá'huu'ire' i ti jamuán tyu'xájtaca', aj pu'ij i Cornelio hua'puácaa huatacho'vej i maj jahuu'ire', ajta séej i xantáaru' i ti ajta ja'tzaahuatya'ca'aj i Dios. ⁸ Néijmi'i pu huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huaríj, aj pu'ij huo'ta'ítyaca' maj a'áa jó'ju' a Jope.

⁹ Yaa ariá'pua'aj, a'tzáaj tacuaríxpuaj, mat'i'ij meríj a véjri' ajooju'caj a chájta', aj pu'ij Pedro antyíraj i chí'ij japua, ti'ij jaatáhuoonyij i Dios jimi. ¹⁰ Pu'ríj i'cuataca'aj, jaxie'va'ca'aj ti tyi'tíj huácua'nyij, mat'i'ij móoj tya'cue'ráatacaj i ti tyí'cua'nyij, aj pu'ij tyi'tíj jimi huataséjre. ¹¹ A'íj pu huaséj ti antacúj i tajapuá, tyi'tíj pu aje'cáma'ca'aj muáacuaque' pu tya'ajhuíhuíjma'caj. ¹² Néijmi'i mu tyí'tyesejria'ca'aj a'íjci jitze i ti aje'cáma'ca'aj néijmi'i i tyi'tyán i maj muáacuacaa iira'íicajmee, majta i maj chóota' huaci'íj, i maj hua'cínayajci'íj, majta i maj rá'riee. ¹³ Aj pu'ij nyúucarij huánamuajri' ti a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pedro, ájchesij, pata'aj huó'cui'nyij pajta huo'ci'mej.

14 Ajta i Pedro a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Canu xaa nyu'uj a'náj tyi'táj cua'nyij i tiquee tyéevijtij, na'ríij tyi'tyán maj xána'vi're'. 15 Ajtáhua'aj pu i nyúucarij a'yan tyatajé tijin:

—Néijmi'i i Dios ti tyámua' naa tyú'ruuj, capáj che' a'yan tyí'xajtaj yee tyí'xana'vi're'.

16 A'yaa pu huéicaj huaríj, ti'quij ajtáhua'aj tyíraa u tajapuá a'ijna i ti aje'cáanyej. 17 Jéehua pu tyí'mua'ajcaj a'ijna i Pedro a'ijci jime' je'ej ti huatóomua'aj a'ijna i ti jaaséj, mati'ij a'íin ará'aj a ti ja'pueertaj a'íimaj i Cornelio ti huojota'ítyaca', mati'ij a'áa ja'rá'aj a'íi mu tyu'íhuo'sime'ej jo'tij ja'chej a'ijna i Simón. 18 Aj mu mij ca'nyíin jin tyu'ta'íhuo' tipua'aj a'úun je'rájcatyij a'ijna i Simón, i ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Pedro. 19 Ajta i Pedro óoche' pu tyí'mua'ajcaa a'ijci jime' i ti huataséjre a'ijci jimi, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa i júuricama'ra' i Dios tijin:

—Simón, huéicaj mu i tyétyacaa muatyáhuoonyij. 20 Ajchesij, pata'aj acájra'nyij, pajta jó'me'en hua' jamuán, capáj je'ej tyí'mua'ajcaa, ji'nye nyáaj nu uhujota'ítyaca'.

21 Aj pu'ij acájraa a'ijna i Pedro, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i siaj jatyáhuoonyij, ¿tyi'tanyí jin yesiavá'ju'?

22 Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'ij tu jin yavá'ju' a'ijci jitze ma'can i Cornelio i ti tyihua'íjtye', tyámua' pu tyi'tyevij, jéehua pu ja'tzaahuatye' i Dios, majta néijmi'i tyámua' tyéejcha'íj i maj Israel jitze ajtyáma'can. Síj ti tyí'huíire' u tajapuá i Dios jimi, a'íi pu jaaté'exaa ti muéetzij muaata'ijta paj ujó'me'en a ti ja'chej, ti'ij a'íin Cornelio muáanamua'aj a'chu paj nyúucarij tyaaté'exaatye'sij.

23 Ti'quij i Pedro huo'tá'inyej maj utyájrutyey u chi'táj, a'áa mu jo'tyóo'itzee, yaa ariá'pua'aj pu jó'raa i Pedro hua' jamuán, séecan mu majta hua' jamuán ujó'ju' i maj tyá'tzaahuatye' maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Jope.

24 Yaa ariá'pua'aj mu a'áa ja'rá'aj a Cesarea, jo'tij i Cornelio huaja'cho'va'ca'aj, a'íjma jamuán i ju'íhuáamua', ajta i maj tyámua' naa tyá'mua'tyey, néijmi'i mu tyúusiij u chi'táj. 25 Ti'ij Pedro ará'aj a ti ja'chej, a'íi pu ja'antynájchaca' a'ijna i Cornelio, aj pu'ij tyítunutaca' a ti jóonyee i Pedro, ti'ij jaatyáanajche. 26 Ajta i Pedro ja'ajriáj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Huatyéjchaxij, tyévij nu nyajta nyáaj pué'een, pati'ij muáaj.

27 Mati'ij tyu'taxáataj jujíimua'aj, aj mu mij utyájrurij u chi'táj, ti'quij a'ijna i Pedro huo'séj i maj jéehua tyúusiij i tyeítylee. 28 Pedro pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj xu jamua'reej ti i tayi'ráj quee tyi'tá'caa ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, tyaj a'yan tyityojó'juhua'nye' a'íjma jamuán i maj séej chuéj japua já'ma'can, nyij tyaj huá'muaariaj. Ajta i Dios pu naamuá'tyey nyaj quee a'yan tyá'xajta yee capu naa een mu a'táj, nusu yee xána'visi' pu huasé'rin a'mújna. 29 A'ij nu jin, mati'ij naatajé nyaj mu mujo'vé'mej, canu tyi'táj je'ej tyu'taxájtaca'. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'reej ji'quij een jime' setyinaatacho'vej.

30 Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ijna i Cornelio tijin:

—Pu'ríj muáacuaj xicáj tyooméj, yáapua'aj a'tzáaj, a'yaa nu huaquéej iiye'ej nyichéj, nyati'ij huatyéenyuj i Dios jimi, a'tzáaj yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, ti'quij a'táj huataséjre nye jimi, naa pu tyi'tyama'astájyi'caa a'ijna i ti jucáchajca'aj. 31 Ajta a'yan tyinaaté'exaa

a'íjna i a'tíj tijin: "Cornelio, Dios pu arí jáanamujri' a'íjci i paj jimi huatyényuj, ajta pu jo'támua'reeri' a'chu paj tyihuo'tapuéjve i maj quee je'ej tyéejviicue'. ³² Pata'aj huo'ta'ítvej maj ujó'ju'un a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Jope, miche' uyo've'vi'tij a'íjci i Simón, i ti ajta a'yan ántyapuaaj tijin Pedro, a'áa pu jo'caj jo'tij ja'chej i Simón, a'íjna i navíj ti tyí'huacaa, a'áa pu ja'chej a'ájna véjri' jájtyij ti ja'vá'asej." ³³ A'íj nu jin jiye'tzín huo'ta'ítvaca' mu séecan mata'aj mojo'tájeevej, pajta muáaj xá'puí' paj huaríj paj mujo've'mej. Ya tu'ríj tyij ijíj néijmi'i huatyu'uj, Dios pu jamua'reej je'ej tyaj ye'ej tyá'xie've', tyata'aj néijmi'i jáanamuj a'chu ti i tavástara' tyimuaata'íj paj tyitaaté'exaatye'en.

Pedro pu tyihuo'ixaaj jo'tij Cornelio ja'chej

³⁴ Aj pu'ij Pedro a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Nu'ríj ijíj yó'itej tijin a'yaa pu tyi'ja'yájna a'íjci jimi i Dios néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een s'íj ajta s'íj. ³⁵ Néijmi'i mu jitzán juxie've' i Dios a'íimaj i tyeítvee i maj ja'tzaahuatye', majta xá'puí' ricíj. ³⁶ Dios pu a'yan tyihuo'tajé a'íimaj i maj Israel jitze eeráma'can, a'íi pu huo'té'exaa i nyúucarij ti tyú'tyamua'viste', a'íjci jime' i Ciríistu', a'íjna i ti néijmi'caa vástara'.

³⁷ Xu'ríj jamua'reej je'ej ti tyi'tíj huaríj néijmi'que' a'ájna a Judea, a'áa pu jo'tyóochej a'ájna a Galilea, ti'ij i Juan a'yan tyihuo'té'exaaj i tyeítvee ti a'yan tyúuxie've' maj huái'huaj. ³⁸ A'yaa xu tyá'mua'reej ti i Dios jitzán jaatyájtoo i ju júuricamej ajta i ti néijmi'i jin putyi'uurejve, a'íjci jimi i Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'yaa pu rijcaj je'ej ti tyí'xa'puí', ajta tyihua'huaatya'ca'aj néijmi'caa i maj jajpuéetzij a'íjci jime' ti tyiyáaru' tyihua'ijtya'ca'aj. A'íi pu néijmi'i putyi'uuriajva'aj, ji'nye Dios pu jitzán séjria'ca'aj. ³⁹ Ityáj tu néijmi'i mua'reej je'ej ti tyi'tíj huáruuj iye'ej jo'maj ja'chej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'ájna a Jerusalén. A'tzúj a'tyéevi'caj mu mati'íj jaajé'caj a'íjci jime' i maj yó'tatej i cúruuj jitze. ⁴⁰ Ajta i Dios pu jaatájuurityej ti'ij tyoomá'caj huéicaj xicáj i ti huamuí', ajta tyu'tá' ti'ij huataséjre tajimí. ⁴¹ Camu néijmi'i jaaséej, sulu ityáj tu'uj jaaséej, i ti a'íin arí ta'antihuooca'aj i Dios. Ityáj tu jamuán tyú'cuua, tyajta hua'íj a'íjci jamuán i Jesús ti'ij huatájuuriaca'. ⁴² A'íi pu tyitaata'íj tyej tyij huo'té'exaatye'en i tyeítvee, yee Jesús pu a'íin pué'een i ti huá'xíjtye'en néijmi'caa i tyeítvee, i maj júurij, ajta i maj meríj huácuij. ⁴³ Néijmi'i i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj a'íi mu jaxajtaca'aj a'íjci i Jesús, a'yaa mu majta tyu'taxájtaca' yee néijmi'i i maj tyá'antzahuatye'en a'íjci jimi a'íi pu tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

A'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íi mu ja'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios
(Hch. 11:15-17)

⁴⁴ Óoche' pu tyi'xáatacaj a'íjna i Pedro, ti'ij i júuricama'ra' i Dios hua' jitzán rá'aj néijmi'caa, a'íjma i maj janamujraca'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'íjna i Pedro. ⁴⁵ Majta séecan i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'íjma jitze ajtyáma'can i maj ja'antysis'chej i junavíj, tyámua' mu tyo'taséj a'íimaj a'íjci jime' ti Dios ajta jaatyájtoo i ju júuricamej a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can. ⁴⁶ Tyámua' mu tyo'taséj, ji'nye mahuó'namujri' maj séecan nyúucarij jin tyí'xajtaca'aj, majta tyámua' tya'tá'caria'aj i Dios. ⁴⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjna i Pedro tijin:

—¿Nyi je'ej tyí'rij ti a'tíj tyu'tyáanaj mej mij quee huái'huaj a'íimaj i tyeítyee, i maj majta meríj ja'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios yaa tyati'ij ityáj?

⁴⁸ Ajta je'en huo'ta'íj maj huái'huaj nyúucaritze' a'íjci i Jesús ti Ciríistu' pué'een. Mati'ij mij i maj huái'huaca' jaatáhuaviiri' i Pedro ti huatyá'itzeere'en hua' jamuán a'chu pua'an xicáj.

11

*Pedro pu huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huaríj a'íjci jimi i Cornelio
(Hch. 10:9-23, 44-48)*

¹ Aj mu mij a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, majta i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Judea, a'íi mu jáamua'reeri' tíjin i maj séej chuéj japua já'ma'can mu majta ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i Dios. ² Tí'ij a'íjna i Pedro a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, je'ej mu pua'aj tyaaxájtaca' a'íimaj i maj majta tyá'tzaahuatye', i maj ja'antysisí'chej i junavíj, ³ a'yaa mu tyaatajé tíjin:

—Je'ej paj pua'aj huaríj, ji'nye a'íjima paj ujo'vá'muaariaca' i maj quee ja'antysisí'chej i junavíj, pajta hua' jamuán tyú'cuua.

⁴ Aj pu'ij Pedro huatyóochej ti huo'té'exaatye'en néijmi'i je'ej ti tyi'tíj huaríj, ⁵ a'yan tíjin:

—A'áa nu chájta' jo'tyávaacaj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Jope, nyati'ij nyooj tyenyúusima'caj i Dios jimi, aj pu'ij tyi'tíj nyej jimi huataséjre, cáanarij tyi'tíj ti jútye' aje'cáanyej, muáacuaque' pu tyé'ejvivin, a'áa pu jútye' je'cáanyej jó'nyaj jo'ojcatyíj. ⁶ Tyámua' nu tyeeséj tyi'tíj ti eeriáa'ca'aj, aj nu nyij tyi'tyán huaséj i maj muáacuacaa iira'íicajmee, majta i maj simuáruunyij, majta i maj chóota' huacínyajcí'ij, majta i maj rá'rie.

⁷ Nyati'ij nyij nyúucarij huánamuajri', ti a'yan tyinaatajé tíjin:

—Pedro, ájchesij, pata'aj huó'cui'nyij, pajta huo'ci'mej. ⁸ A'yaa nu tyu'tanyúj tíjin: “Canu xaa nyu'uj nyavástara', ji'nye canu a'náj tyi'tíj cua'nyij ti quee tyéevijtij ti ajta xána'vi're.” ⁹ Jútye' pu ajtáhua'aj je'cánamuajre i nyúucarij ti a'yan tyinaaté'exaa tíjin: “I Dios ti tyámua' naa tyú'ruuj, capáj a'yan tyí'xajtaj yee tyí'xana'vi're.” ¹⁰ Huéecaj pu a'yan tyu'ríj, ajta je'en tyíraa u tajapúa' a'íjna i cáanarij. ¹¹ Aj mu mij huéecaj i tyétyacaa a'áa ja'rá'aj jó'nyaj jó'catyíj, a'áa mu huajo'ta'ítyaca' a Cesarea mej mij nyéetzij náahuonyij. ¹² Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu naata'íj nyaj ujó'me'en hua' jamuán a'íjima, nyequee je'ej tyi'mua'astíj, a'íi mu majta jó'ju' nyaj jamuán a'íimaj i ta'ihuáamua' i maj aráseej ará'asej, néijmi'i tu jo'tyájrurij u chi'táj jo'tíj ja'chej a'íjna i a'tíj. ¹³ A'íi pu taaté'exaa ti síj i tyévi'ij huataséjre ti tajapúa' tyí'huíire' i Dios jimi a'ájna jo'tíj ja'chej, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: “A'tíj huata'ítyej a'ájna a Jope mej mij uyo've'vi'tíj a'íjci i Simón i maj majta a'yan jatamuá'muaj tíjin Pedro. ¹⁴ A'íi pu muaaté'exaatye'sij je'ej ti i Dios tyimuaatú'uunyi'raj ajta a'íjima a'tyétyeristyamua'.” ¹⁵ Nyati'ij huatyényechej nyaj tyihuo'té'exaatye'en, aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios hua' jitzán rá'aj a'íjima, a'yaa pu cha'tána'aj tí'ij jájcuaj tajimí tyu'tyá'itzee. ¹⁶ Aj nu nyij jo'támua'reeri' je'ej ti tyitaaté'exaa i tavástara' ti a'yan tíjin: “A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'íjna i Juan, a'íi pu huá'íiraca'aj jájtyij jime', siajta mua'aj a'íj xu jin i huan i júuricama'ra' i Dios.” ¹⁷ A'íj pu jin típua'aj Dios a'yan cha'tána'aj tyihuo'tá' a'íjima a'íjci i ti ajta ityájma taatá', i tyaj ja'antzaahuaj a'íjci i

Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een, ¿ji'nye tyí'rij nyej nyaj quee tyi'tá'care'en je'ej ti i Dios tyá'xie've'?

¹⁸ Mati'ij jáanamujri' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa huacháatimee a'ájna a Jerusalén, camu che' huatanyúj, sulu tyámua' mu tyaatá' i Dios, a'yan metyi'xáataj tijin:

—Pu'ríj Dios huo'ta' i maj séej chuéj japua ja'chej mej mij jájcuan jin tyámua' naa tyú'mua'tyij jimi, mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij.

I hua' tyeyúuj a'íjma i Antoquía maj ja'chej

¹⁹ Ti'ij huamuí' a'ájna i Esteban, aj mu mij huatyóochej maj je'ej pua'aj huó'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', séecan mu mij a'áa ja'rá'aj a Fenicia, majta séecan a'ájna a Chipre, majta séecan a'ájna jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuj tijin Antoquía. Camu a'tíj tina'aj ixaatya'ca'aj a'íjci i nyúucarij i Dios ti jitze je'ráma'can, a'íjma mu'uj huaté'exaaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²⁰ Majta i séecan i maj Chipre já'ma'can a'íjma jamuán i maj Cirene já'ma'can, a'íi mu a'áa ja'tanyéj a'ájna a Antoquía, aj mu mij huó'ixaa'aj a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'íj mu huo'té'exaa i nyúucaria'ra' i Jesús i ti ajta tavástara' pué'een. ²¹ Jéehua pu huo'tyáhuíi i tavástara', a'íj mu jin mue'tíj tyu'tátoj i tyúuye'raj, mati'ij ja'antzaahuaj a'íjci i tavástara'.

²² Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Jerusalén, mati'ij a'íimaj jáanamujri' je'ej ti tyi'tíj huaríj, a'íj mu huata'ityaca' a'íjci i Bernabé a'ájna a Antoquía. ²³ Ti'ij a'áa ja'rá'aj, Bernabé pu jaaséj ti Dios tyámua' tyú'ruuj a'íjma jimi. A'íj pu jin jéehua huatóotyamua'vej, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj maj huatyóoca'nyej i jutzájta' mej mij tyámua' tyityaaju'un i tavástara' jimi. ²⁴ A'yaa pu tyú'ruuj a'ájna i Bernabé, ji'nye tyámua' pu tyí'tyevistaca'aj, a'íj pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, ajta jéehua tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'íj mu mij jin jéehua i tyeítyee ja'antzaahuaj a'íjci i tavástara'.

²⁵ Ti'ij té'ej jó'raa a'ájna i Bernabé a'ájna a Tarso, ti'ij jáahuoonyij a'íjci i Saulo. ²⁶ Ti'ij jáatyoj, aj pu'ij yo'ví'tij a'ájna a Antoquía, a'áa mu séej nyinyi'ra'aj já'tyeej hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye', metyi-hua'mua'tyáaj jéehua i tyeítyee. A'ájna a Antoquía a'áa mu anaquéj a'yan huojo'tamua'aj tijin cristianos.

²⁷ A'ájna xicáara' jitze, séecan mu a'áa ja'rá'aj a'ájna a Antoquía Jerusalén maj ja'ráacij, a'íi mu a'íin pué'een i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj. ²⁸ Síj pu a'yan ántyapuaaca'aj tijin Agabo, a'íi pu ajo'tyéechaxi hua' tzajta', a'íj pu jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, ti'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'en ti huatúuri'huaj ja'mej néijmi'que' íiyan i cháanacaj japua. A'yaa pu'ij tyu'ríj ti'ij a'ájna tyí'ijtaca'aj i ti va'cán jin tyi'tyávaaca'aj i ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Claudio. ²⁹ Aj mu mij i maj tyá'tzaahuatye' Antoquía maj já'chajca'aj, a'íi mu a'yan tyaaxá'pui'intarej maj tyi-huo'ta'ítyi're'en a'íjma i ju'ihuáamua' Judea maj já'chajca'aj, a'chu ti síj caa putyá'uurejve ti'ij huo'tapuéjve'en. ³⁰ A'yaa mu huaríj, u mu tyihuojo'ta'ítyi'ri' néijmi'i i maj tyihuo'tapuéjve. Ajta a'ájna i Bernabé, a'íjci jamuán i Saulo, a'íi mu huo'tátuii i huásaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a'ájna a Jerusalén.

12

Ti'ij huamuí' a'ájna i Santiago, ajta i Pedro eetyánami'huaca'aj

¹ Ajta a'ájna xicáara' jitze, a'íjna i Herodes i ti va'cán jin tyi'tyávaaca'aj, a'íi pu huatyóochej ti je'ej pua'aj huó'uurej i maj tyá'tzaahuatye'. ² A'íi pu jaata'íjtaca' maj jaajé'caj a'íjci i Santiago, i ti ihuáaria'ra' pué'een a'íjci i Juan. ³ Ajta ti'ij jaaséj ti hua'ránajchaca' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu ajta huata'íjtaca' maj jaatyéevi' a'íjci i Pedro. A'yaa pu tyu'ríj a'ájna mati'ij a'íj jin tyi'ye'estyáacaj i maj páan cua'caa tiquee cu'ustij. ⁴ Mati'ij jaatyeví'raj, aj pu'ij i Herodes je'tyáanaj, jéehua mu tyí'cha'íica'aj, muáacuaque' mu tyiú'pu'ca'aj metyamúacuastajma'aj. A'yaa pu tyí'mua'ajcaa ti a'ájna jaataséjrataj, ti'ij tya'náara'an i maj tyí'ye'estyaa. ⁵ A'íj pu jin i Pedro eetyánami'huaca'aj ajta tyámua' tyí'cha'íiri'huaca'aj, majta i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu jéetze' jahuooca'aj i Dios jimi a'íjci jime' i Pedro.

Síj ti tajapuá tyí'huíire' pu jirájtoo a'íjci i Pedro

⁶ Ti'ij huaré'chumua'riaca' aj pu'ij i Herodes jiratoonyíche' mej mij jaaséej i tyeítjee, ajta a'íjna i Pedro a'íi pu tyáacusima'aj a jé'ta' jo're'que'tíj anají'qui'huaj i cadéenaj jime' ju'ícaj jitze ajta i jumuáca' jitze, majta hua'puaj i xantáaru'uj ajtatápi'huaca'aj i Pedro jitze, majta séecan i xantáaru'uj, a'áa mu je'tyú'uuca'aj a ti ja'pueertaj maj jacha'íica'aj. ⁷ Aj pu'ij jiye'tzín jime' síj ti tajapuá tyí'huíire' huataséjre a'újna jo'maj tyeítjee já'namuacaa, ti'quij uhuanyéeri'ciriajraa, aj pu'ij jaatóoriaxij a'íjci i Pedro ajta a'íin huájij, ti'quij a'yan tyaatajé tijin:

—Ca'nácan, ájchesij.

Aj pu'ij aja'ajvátzij i cadéenaj a chóota' a'íjna i ti jin anají'qui'huajma'caaj i Pedro. ⁸ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tyu'tyé'chejtye' pajta ajtá'aca'queetye'.

Aj pu'ij a'yan huaríj i Pedro, ajtáhua'aj a'yan tyaaté'exaa a'íjna i ti tajapuá tyí'huíire' tijin:

—Uca'rújtyi'raj mua' máancaj, pata'aj nyajamuan jó'me'en.

⁹ Aj pu'ij iirájraa i Pedro, cújta' a'íjci i ti tyí'huíire' u tajapuá, ajta quee jamua'reeriaca'aj tyij a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti tyi'tíj uuriajca'aj a'íjna i ti tyí'huíire' u tajapuá, nusu tyi'tyámaarasima'aj na'aj. ¹⁰ Mati'ij mij ajo're'nyej jo'maj je'tyú'uuca'aj i xantáaru'uj i maj tyí'cha'íica'aj, majta áyee séecan jimi i xantáaru'uj, aj mu mij ajo're'nyej jo'tíj tyapúusti' puéertara' je'tyéjvee jo'tíj je'ráanyee i juyéj, ti'quij jusíj antacúj i puéertaj, aj mu mij iiráacij, a'íj mu jitze huajú'ca'aj i juyéj. Mati'ij móoj ajooju'caj jo'tíj jo're'nyee i juyéj, aj pu'ij jiye'tzín jó'raa a'íjna i ti tajapuá tyí'huíire'. ¹¹ Aj pu'ij uhuóomua'tzij a'íjna i Pedro, a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' tijin:

—Nu'ríj jamua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna ti tavástara' séej ujo'ta'ítyaca' i ti tyí'huíire' u tajapuá ti'ij a'íin nii'ratoonyij, ti'ij quee a'yan tyí'nyoorej je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i Herodes, majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹² Ti'ij jáamua'reeri' ti a'yan tyi'ja'yájna, aj pu'ij jó'raa, a'áa pu ja'rá'aj a Mariía ti ja'chej, náanajra' a'íjci i Juan ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Marcos. A'áa mu jóosiiria'ca'aj jéehua i tyeítjee i maj jahuooca'aj i Dios jimi. ¹³ Ti'quij a'íin tye'ejtyáto'sixij jo'tíj ja'pueertaj, aj pu'ij íjmue'esti' iirányeeriaca' ti a'yan ántyapuaj tijin Rode, ti'ij jaaséej a'tíj ti pué'een.

¹⁴ Ti'ij a'íin jaamua'aj ti i Pedro atyaja'xajtaca'aj, capu tya'antacúj, jinye huápuí'ij pu huatóotyamua'vej a'íjna i íjmue'esti', ti'quij huaria'téechajra ti'ij huo'té'exaatye'en ti i Pedro aje'tyéjvee a ti ja'pueertaj. ¹⁵ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i íjmue'estaj tijin:

—Puá'timue' papu'uj.

Ajta a'íjna, je'can jime' pu a'yan tyí'xajtaca'aj ti a'yan tyi'ja'yájna. Majta a'íimaj a'yan mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Capu a'ín pué'een, a'í pu'uj pué'een i tajapuá ti tyí'huiire' i ti jacha'ij.

¹⁶ Meentyij óoche' i Pedro tye'ejtyáto'xa'aj i puéertaj jitze, aj mu mij tya'antacúj, mati'ij jaaséej metyu'tátzin. ¹⁷ Jumuáca' pu jin huo'té'exaa a'íjna i Pedro mej mij quee che' je'ej tyáhuaasime'en, aj pu'ij huo'té'exaa je'ej ti tyi'rájto a'íjna i tavástara' jo'tij je'tyánami'huaca'aj, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj jaaté'exaatye'en a'íjci i Santiago, siajta i séecan i ta'ihuáamua'.

Aj pu'ij iirájraa, ti'quij aja'hua' yee ja'rá'aj.

¹⁸ Yaa ariá'pua'aj ti'ij huatapuá'riaca', jéehua pu quee je'ej huá'miteerastya'ca'aj i xantáaru'uj, ji'nye camu jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyi'tij huaríj a'íjci jimi i Pedro. ¹⁹ Aj pu'ij i Herodes tyu'ta'íjtaca' maj jáahuonyij, majta a'íimaj camu jáatyoj, a'íj pu jin a'íjma jitze tyo'ojpuá'rij i xantáaru'uj i maj jacha'íica'aj, ajta je'en huo'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij. Ti'ij a'yan tyu'ríj, aj pu'ij i Herodes eerájraa a Judea, ti'quij a'áa jó'raa a Cesarea, a'áa pu ja'cháaj ja'raa.

Ti'ij huamuí' i Herodes

²⁰ A'íjna i Herodes, tyámua' pu tyihúa'jaaxiejvi'raa'aj a'íjma i maj a'áa jo'cháatima'caa a Tiro majta a Sidón, a'í mu mij tyúusiij, mati'ij mij uja'tanyéj a'ájna a Cesarea. Mati'ij mij séej huamue'tij i a'tij ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Blasto, a'í pu a'ín pué'een i ti jahuiiria'ca'aj a'íjci i Herodes, a'í pu huo'tyáhuí mej mij jaatáhuaviij a'íjci i Herodes ti'ij quee che' huá'jaaxiejvi'raj a'íjma, ji'nye i Tiro maj já'chajca'aj majta a Sidón, a'áa mu tyajá'huocaria'aj i maj tyí'cua', a'ájna i chuéj japua jo'tij tyejé'ijta'aj a'íjna i Herodes. ²¹ A'ájna xicáara' jitze maj jaaxá'pui'intarej, a'í pu ucóochejtuye' i jusíicu' i maj jin jáamua'tyij ti a'ín pué'een i ti va'cán jin tyí'ijta, aj pu'ij acáayixij i ipuárij jitze, ti'quij tyihúa'tyixaa néijmi'caa i tyeítyee. ²² Mati'ij jáanamujri' a'íjci i Herodes, a'yaa mu tyityeetyejíihuajraa tijin:

—A'íjna i ti tyí'xaj capu tyéviij pué'een, sulu dios pu pué'een. ²³ A'ájna pu'uj tána'aj, síij i ti tyí'huiire' u tajapuá i tavástara' jimi puéjtzij pu jaatá' a'íjci i Herodes, ti'ij a'ín tyi'ijcuí'nyej, ji'nye capu tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj pu'ij huatyéchi'nurej ti'quij huamuí'.

²⁴ Ajta i nyúucaria'ra' i Dios, néijmi'que' pu huanamuáariajraa, jo'tij na'aj mu jaxajtaca'aj. ²⁵ Mati'ij a'íimaj i Bernabé ajta i Saulo ja'antyci'ij i maj tyu'muáriej a'ájna a Jerusalén. Aj mu mij jo'cój majta a'íj jo'ví'tij a'íjci i Juan i ti ajta a'yan ántyapuaaca'aj tijin Marcos.

13

Mati'ij huatyóohuij a'íjna i Bernabé ajta i Saulo maj tyihuo'ixaatye'en i tyeítyee

¹ A'ájna tyeyúuj ti jo'tyéjvee a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Antoquíia, a'áa mu séecan jo'tyú'uuca'aj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, majta séecan i maj tyihúa'mua'tyajca'aj i tyeítyee. A'í mu a'ín pué'eenye'ej a'íjna i Bernabé, ajta i Simón, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin ti xú'muara', ajta i Lucio Cirene ti já'ma'can, ajta i Menahem (a'íjna i Menahem, a'íj pu jamuán huave'sej i Herodes i ti tyí'ijta'aj néijmi'que')

a Galileea), ajta a'íjna i Saulo. ² A'ájna mati'ij jusíria'caj i tavástara' jimi, majta ju'ítzi've'ej, aj pu'ij i júuricama'ra' i Díos a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siahua've'vi'tichij a'mújcij mu Bernabé, siajta mu Saulo mata'aj a'yan tyu'tyáhuire'en a'íjci jime' i muárie'rij i nyaj nyerij jin hua'antyíhuoj.

³ Mati'ij jaatáhuaviiraj i Díos majta huoo'ítzi'va'aj, majta hua'va'muárie'xi'ij i hua' mu'úutze', aj mu mij huo'ta'ítyaca' maj jó'ciinyej.

Mati'ij a'áa ja'tanyéj a Chipre

⁴ A'ájna i júuricama'ra' i Díos, a'íi pu huo'ta'ítyaca' a'íjci i Bernabé, ajta i Saulo, mej mij a'áa jó'ju' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Seleucia, a'áa mu mij báarcuj jitze atyáacij, mati'ij mij antacij séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Chipre. ⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij i báarcuj ja'ajtyéecha'caj, a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Salamina, aj mu mij huatyóohuij maj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Díos, a'úu mu tyihua'ixaatya'ca'aj i hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. A'íi pu ajta i Juan hua' jamuán huama'ca'aj, a'íi pu'ij huá'huíria'ca'aj.

⁶ Néijmi'que' mu ciinyaca'aj ti'ij na'aj va'tíj a'chájta', mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta', ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Pafos, a'áa mu séej ja'antynájchaca' ti tyí'chahuaa Israel ti jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Barjesús, i ti hue'tzij jin tyihua'ixaatya'ca'aj i Díos jitze ma'can. ⁷ A'ájna i ti tyí'chahuaa, a'íi pu jamuán ajo'tyávaaca'aj a'íjci i tajtúhuan i ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Sergio Paulo, tyámua' pu metyóomua'riajca'aj a'íjna i tajtúhuan, aj pu'ij huo'tacho'vej a'íjci i Bernabé, ajta i Saulo, ji'nye janamuáramui'ca'aj i Díos nyuucáaj. ⁸ Ajta i ti tyí'chahuaa a'yaa pu ántyapuaaca'aj hua' nyuucáaj jime' i Griegos tijin Elimas, a'íi pu tyu'tyáana'aj ti'ij quee tyá'antzaahuatye'en i tajtúhuan. ⁹ Ajta i Saulo, i ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Pablo, a'íj pu jitze juca'nyáaj i júuricama'ra' i Díos, ti'ij ij ja'ráasej tyámua' naa. ¹⁰ Ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj mu paj tyí'hue'tacaa, pajta je'ej pua'aj metyóomua'rej, tyiyáaru' pu atáataj, muáaj paj quee janamuáramui' i ti naa een. ¿Ji'nye petyihua'antyiú'nyi'raj i maj a'yan ricij je'ej ti tyá'xie've' i Díos? ¹¹ Pu'rij Díos puéjtzij muaatá'sij, pua'racúunyij paj puá'mej, capáj che' tyi'tíj séeraj puá'mej a'chu pua'an xicáj.

Aj pu'ij a'yan tyá'raa je'ej ti tyaaté'exaa i Pablo, ti'quij aracúunyij ja'raa a'íjna i ti tyí'chahuaa, aj pu'ij a'tíj huáhuo ti'ij ja'naví'raj, ji'nye capu che' atányeerica'aj. ¹² Ti'ij a'íj huaséj i tajtúhuan, aj pu'ij tyá'antzaahuaj, ajta tyámua' naa tyo'taséj a'íjci jime' je'ej maj ye'ej tyihuo'muá'tyej i tavástara' nyuucáaj.

Mati'ij a'áa tyihuojo'mua'aj a Antoquíia a'áa ti huataca'aj a Pisidia

¹³ A'ájna i Pablo, majta a'íimaj i maj jamuán huajú'ca'aj, a'áa mu atyáacij i báarcuj jitze a'ájna a Pafos, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Perge, a'áa ti huataca'aj a Panfilia, ajta a'íjna i Juan a'áa pu huojohuá'xij, ti'quij huariá'raa a'ájna a Jerusalén. ¹⁴ Majta a'íimaj i séecan, a'íi mu eeráacij a'ájna a Perge, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Antoquíia, a'áa ti huataca'aj a Pisidia. A'áa mu jo'tyájrapij hua' tyeyúuj tzajta' a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, mati'ij mij huatyára'saca'. ¹⁵ Mati'ij jo'jíiva'aj i yu'xarij i ti anxívi'j, majta séecan i yu'xarij i maj

jo'yú'xaca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. Aj mu mij i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'íi mu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Ta'ihuáamua', tìpua'aj tyi'tíj siahuá'ixaatya'cuj i tyeítyee i siaj jin ca'nyíjra'aj huo'tá'an, siahuo'té'exaatye' ijíj.

¹⁶ Tì'quij huatyéechaxij a'íjna i Pablo, aj pu'ij i jumuáca' jin huo'tá'ijmiejri' mej quee je'ej tyáhuaasime'en, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Setyú'namuajri' mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siajta mua'aj mu siaj séej chuéj japua já'ma'can, mu siaj já'tyese' i Dios. ¹⁷ A'íjna i hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi pu hua'antyíhuoj a'íjma i tahuásimua'ci'ij, jéehua pu huo'támui'rej, mati'ij móoj a'áa jo'tyá'caj a'ájna a Egipto jo'maj quee já'chajca'aj. A'tzúj a'tyéevi'caj pu i Dios hue'rájtooj a'ájna a Egipto, a'íjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej. ¹⁸ A'íi pu hua' jime' huatyéeviicue'rej huá'puatyej nyinyi'ra'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ¹⁹ Ajta arahua'puaquej pu hua'antyipua'rij i tyeítyee i maj a'áa jo'cháatima'caa i séej chuéj japua, ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Canaán, ti'ij ij huo'tapuejve a'íjci i chuéj a'íjma i tahuásimua'ci'ij. ²⁰ A'yaa pu á'tyeej a'chu muáacuaaj anxityej, japuan huá'puatyej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj. Ajta je'en Dios huo'ta' i juyójmua' ti tyihuo'ta'íjtye'en juésij jime', a'yaa mu tyityaajú'ca'aj 'asta na'aj quee huaséjre a'íjna i Samuel i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ²¹ Aj mu mij jaatáhuaviiri' ti sáij tye'entyájrutyej ti'ij va'cán jin tyu'ta'íjtaj, ti'quij i Dios a'yan tyu'tá' ti sáij tyu'tyáhuire'en huá'puatyej nyinyi'ra'aj jime', a'íi pu a'íin pué'eenye'ej a'íjna i Saúl ti yójra' pué'eenye'ej a'íjci i Quis, i ti hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'íjma i maj Benjamín jitze eeráanyej. ²² A'tzúj a'tyéevi'caj ti'quij té'ej i Dios jáa'ri'ri' i ti jin tyihuá'ijtya'ca'aj a'íjna i Saúl, ajta a'íj huatá' i David ti'ij tyihuo'ta'íjtye'en, ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Dios tijin: “Nyáaj nu ja'antyíhuoj a'íjci i David, i ti yójra' pué'een a'íjci i Isaí, tyámua' pu tyiná'astijre', néijmi'i pu a'yan tyí'uurej je'ej nyaj tyá'xie've'.” ²³ Sáij ti a'íj jitze eeráma'can i David, a'íi pu a'íin pué'een i Jesús, i ti Dios uyo'ta'ítyaca' ti'ij hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj Israel huacháatimee, a'yaa pu tya'rá'astej i Dios i ti jin atóoraj. ²⁴ Tì'ij quee xu uve'nyáava'caj a'íjna i Jesús, pu'ríj i Juan huá'ixaatya'ca'aj néijmi'caa a'íjma i maj Israel jo'cháatimee, a'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj ti a'yan tyúuxie've' maj seequéj tyú'mua'tyij jutzájta', majta huái'huaj. ²⁵ Ajta ti'ij arí a'ájna atyojo'rényesima'aj i xicáara' ti jitzán muí'nyij i Juan, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: “Canu nyáaj a'íin pué'een i siaj jacho've', sáij pu óoche' yaja've'mej, a'íjci jimi capu nyéetzij nyetyévi'jtye' nyaj tyi'tíj jin jaatyáhuire'en.”

²⁶ 'Nye'ihuáamua' mu siaj Abraham jitze eeráanyej, siajta mua'aj mu siaj séej chuéj japua já'ma'can, mu siaj já'tyese' i Dios, a'íjna i nyúucarij i ti tyi'tyáhuiri' ityájma pu jitze huatama'can. ²⁷ A'íimaj i maj Jerusalén já'chajca'aj, majta i maj tyihuá'ijtya'ca'aj, camu jaamua'aj a'tíj ti pué'eenye'ej a'íjna i Jesús, camu majta yo'itéej muá'raa i nyúucarij i maj jo'yú'xaca' a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, ti'ijta atyojo'rényej a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, a'íi mu a'yan tya'rá'astej a'íjci i nyúucarij mati'ij jitzán tyo'ojpuá'rij a'íjci i Jesús. ²⁸ Camu je'ej ja'tyoova'aj tyi'tíj maj jitzán ujpuá'ritye'en mej mij jaajé'caj, mati'ij mij jaatáhuaviiri' a'íjci i Piláato ti a'íin jaata'íjta maj jaajé'caj. ²⁹ Mati'ij néijmi'i jin a'yan huaríj je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj a'íjci i jitze yu'xarij, aj mu mij

ja'ajtajá i cúruuj jitze, mati'ij mij jaatyá'avaataca'aj. ³⁰ Ajta i Dios pu jaatájuurityej. ³¹ A'chu pua'an xicáj, Jesús pu huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj jamuán huacáj ti'ij a'áa ja'rájraa a'ájna a Galileea, ti'ij ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, ajta ijíj a'íi mu a'ín pué'een i maj tyihuá'ixaatye' i tyeítýee a'íjci jitze ma'can i Jesús.

³² 'Tyajta ityáj, a'yaa tu tyajá'mua'ixaatye' a'íjci i nyúucarij ti naa huánamuajrii, a'íjna i ti jin Dios atóoraj a'íjma jimi i tahuásimua'ci'ij. ³³ Pu'ríj ityájma a'yan tyita'rá'astijre, i tyaj hua' jitze eeráma'can, a'íj pu jin aróo'astej ti'ij jaatájuurij a'íjci i Jesús, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i chuúicarij jitze ti hua'puaj tíjin: "Muáaj paj nyiyóoj pué'een, ijíj nu'ríj nyáaj muatáataj." ³⁴ Pu'ríj i Dios a'yan tyaataxájtaca' ti jaatájuuritye'sij ti'ij quee huatyéjpetyej i tyévira', a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj tíjin: "A'yaa nu ji'ré'can jime' tya'ránya'astesij je'ej nyaj nyeríj tyi'táj tya'táratziiri' a'íjci i David." ³⁵ A'íj pu jin ajta a'yan tyá'xaj séej jitze i chuúicarij tíjin: "Capáj tyu'tá'sij ti huatyéjpetyej i tyévira' a'íjci i ti muahuúre', i ti ajta quee tyi'táj jin á'itzeere' a jimi." ³⁶ A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íi pu i David huo'tyáhuú i jutyéitýeristyamua' je'ej ti i Dios tyaata'íjtya'ca'aj, a'tzúj a'tyéevi'caj ti'quij huamuí', mati'ij mij ja'vá'naj a'íjma jamuán i huásimua'ci'ij, ajta je'en huatyéjpetyaca' i tyévira'. ³⁷ Ajta a'íjna i tyévira' i Dios ti jaatájuurityej, capu huatyéjpetyaca'. ³⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' nye'ihuáamua', siaj jáamua'reej ti a'íjna i Dios tyajamuaatú'uunyi'raj a'íjci jime' ti Jesús huamuí' ja'mua jime'. ³⁹ A'íj pu jin tyihuo'tú'uunyi'raj néijmi'caa i maj tyá'antzaahuatye'sij, ajta i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', capu a'náj tyi'táj jin tyajamuaatu'úunyi'rajche'. ⁴⁰ Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee a'yan tyaja'mua'uurej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ⁴¹ A'yaa mu tíjin:

Cási' mu siaj já'xaahuaj,
xu'huóomua'tzij i jutzájta', siajta yo'huá'xij,
ji'nye ijíj ti yaa jooméj,
tyi'táj nu jin a'yan tyí'uurej i siaj quee
ja'antzaahuatye'sij, típua'aj a'tíj já'mua'ixaatya'aj.

⁴² Mati'ij iiráacij u tyeyúuj tzajta', a'íjna i Pablo majta i maj jamuán huajú'ca'aj, aj mu mij séecan huo'táhuaviiri' mej mij majtáhua'aj tyihuó'mua'tyej séej jitze i xicáj maj jitzán juso'pii. ⁴³ Ti'ij antyipua'riaj i maj huóosi i tyeyúuj tzajta', jéehua mu i tyeítýee i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta séecan i maj jaataxié'vej i huá'yi'raj, a'íi mu hua' jamuán jó'ju' a'íjci Pablo ajta i Bernabé. A'íi mu mij tyámua' tyihuó'ixaaj, mej mij a'yan tyityaajú'caj je'ej ti tyi'huóoxie've', a'íjci jime' i Dios ti huo'xie'vej.

⁴⁴ Ti'ij ajtáhua'aj tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze maj jitzán juso'pii, néijmi'i mu tin tyúusiij i maj a'áa huacháatimee, mej mij jáanamuaaj i nyúucaria'ra' i tavástara'. ⁴⁵ Mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can huo'séj maj jéehua tyúusiij i tyeítýee, tyámua' mu tyihuá'anchueerej, aj mu mij huatyóohuij maj a'yan tyu'xáj tíquee a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'íjna i Pablo, majta je'ej pua'aj tyé'jeevacaj. ⁴⁶ Mati'ij mij ca'nyíjra'aj huatóoa' a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'yaa pu tyi'taci'puaj tyaj anaquéej mua'ajmaj jamuaaté'exaatye'en mu siaj Israel jitze ajtyáma'can a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios. Siajta mua'aj caxu jaataxié'vej, caxu siajta tyá'tzaahuatye' siaj júurij xá'ra'nyij i Dios jimi

jusén jime', a'íj tu tyij jin a'íjma jimi ujo'ju'uj tá'ju'un i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ⁴⁷ Ji'nye a'yaa pu tyitaata'íj i tavástara' tíjin: Nyáaj nu jamua'antyíhuoo mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siata'aj huó'ixaatye'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mata'aj mij jáamua'reej a'íimaj i nyúucarij i nyaj jin hue'rátosij, néijmi'que' íiyan i cháanacaj japua.

⁴⁸ Mati'ij jáanamujri' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, naa mu tyityaatóotyamua'vej, mati'ij mij huatyóohuij maj a'yan tyu'taxáj tíjin naa pu huánamujrii i nyúucaria'ra' i tavástara', aj mu mij néijmi'i tyá'antzaahuaj i Dios ti arí hua'antyíhuoca'aj mej mij júurij muá'ra'nyij jusén jime'. ⁴⁹ A'íj mu jin jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i tavástara' néijmi'que' a'áa ti huaca'aj. ⁵⁰ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu tyu'xájtaca' séecan jamuán i úucaa i maj naa tyí'tyetyeítyee, majta tzáahuatyí'ra'aj hua' jimi tyí'cha'íj, majta a'íimaj i tyétyacaa i maj jéehua tyí'tíj jin juxié'va'ca'aj a'ájna a chájta', ca'nyíjra'aj mu huo'ta' mej mij je'ej pua'aj huó'uurej a'íjci i Pablo, majta i Bernabé, mej mij hue'rá'ityej jo'maj jo'cháatima'caa. ⁵¹ Mati'ij mij a'íimaj jaatacá'tzij i juca'quéj tí'ij cáaxij i chuéj, mej mij a'íimaj i tyeítyee jáamua'reej maj ootyá'ítzee i Dios jimi, aj mu mij jo'cíj, a'ájna a'chájta' a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Iconio. ⁵² Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', naa mu tyúutyamua'va'ca'aj, ajta a'íin jéehua hua' jitze séjria'ca'aj i júuricama'ra' i Dios.

14

Mati'ij a'áa tyihuojo'mua'aj a'ájna a Iconio a'íjna i Pablo ajta i Bernabé

¹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Iconio, a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij utyájrurij i hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, mati'ij mij tzáahuatyí'ra'aj jin tyihuo'mua'aj a'íjma i tyeítyee, a'íj mu jin jéehua tyá'antzaahuaj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can. ² Majta séecan i maj quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'íi mu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij a'íimaj je'ej pua'aj huojo'namujraj a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye'. ³ A'íj mu jin a'áa já'tyeej a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, a'íj mu jitze tyi'ca'nyáaj i tavástara' metyíhuo'ixaaaj, ajta i tavástara' a'yaa pu tyá'xa'pui'intaria'ca'aj je'ej maj a'íimaj tyí'xajtaca'aj, a'íjci jime' ti Dios hua'xie've', a'íj pu jin ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij a'yan huárinyij, majta jáamua'reej i tyeítyee yee i Dios mu jitze aróoca'nyej. ⁴ Majta i tyeítyee i maj a'áa já'chajca'aj a chájta', a'íi mu jé'ta' huacíj, séecan mu a'íjma jamuán i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta séecan a'íjma jamuán i Jesús maj jamuán huacíj. ⁵ Aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íi mu jaaxá'pui'intarej a'íjma jamuán i maj tyityatatyíj, mej mij huo'tyá'xi'in, majta huo'tyáto'sixi'in tyetyéj jime'. ⁶ Ajta a'íjna i Pablo ajta i Bernabé, mati'ij jáamua'reeri' aj mu mij huatóo'uj, a'áa mu ja'rá'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Listra, ajta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Derbe, a'áa pu jitzán ja'ajtyáma'can a'ájna a Licaonia, majta néijmi'que' a'áa ti hua'ca'aj, ⁷ jo'maj majta huaja'ixaatya'ca'aj i tyeítyee i nyúucaria'ra' i Dios.

Mati'ij jaatyáto'sixij a'íjci i Pablo a'ájna a Listra

⁸ A'áa pu síj jo'tyávaaca'aj a'ájna a Listra, tyévij tiquee ráyi'vaaca'aj. Capu huáyí'caa, ji'nye a'yaa pu éenye'ej huanie'huaca'. A'íjna i tyáati' a'áa pu jo'tácatyii, ⁹ jatyanamuáarasima'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'íjna i Pablo,

tì'quij i Pablo jaaséj tì jéehua tyá'tzaahuatya'ca'aj tì'ij huarúj. ¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyaatajé ca'nyíin jime' tijn:

—Huatyéjchaxij, tyámua' naa.

Tì'quij a'ín ájtzunaca', ajta je'en huatyóochej tì rájra'nyij. ¹¹ Mati'ij jaaséj je'ej tì tyi'tíj huáruuj i Pablo, aj mu mij huatyéjiihuajra i tyeítýee junyúuca a jime' i maj jin tyí'xaj a'ájna Licaonia, a'yaa mu tijn:

—Dioosij mu yava'cáanyej, a'yaa muaasé'rihua'aj mati'ij tyétyaca me j mij yahuataséjre'en tajimí.

¹² A'yaa mu tyu'taxájtaca' tijn, a'mújna mu Bernabé, a'í pu a'íjna pué'een i dios tyaj a'yan jatamuá'muaj tijn, Júpiter, ajta a'mújna mu Pablo, a'í pu a'ín pué'een a'íjna i Mercurio, a'yaa mu jaatamua'aj a'íjci i Pablo, ji'nye a'í pu tyí'xajtaca'aj. ¹³ A'íjna i puaríj tì jin tyí'huiire' i tyeyúuj tzajta', Júpiter tì ántyapua'j a'áa tì jo'tyávaaca'aj jo'tij jo'tyárutyi'ij a chájta', a'í pu túuru'uj ajootoj, ajta i xúuxu'uj tì to'tyátutzijhua, majta i tyeítýee, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyihuo'támu'vejritýe'en. ¹⁴ Mati'ij jáamua'reeri' a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij tya'cásujtza'naj i tyúucaanaa, mati'ij mij áan jo'tyájrurij i tyeítýee tzajta' mua'antýijiihuaj, ¹⁵ a'yaa mu tijn:

—Mua'aj tyétyaca, ¿ji'nye sij tásij a'yan tyí'tyaricij? Itýáj tu tyajta tyétyaca pué'een, yaa siati'ij mua'aj. A'yaa tu een jime' mujo'vá'ju'un tyata'aj jamuaaté'exaatýe'en siaj sij jaatapuá'citaj a'íjci i tiquee tyi'tíj huiire', siajta ja'antzaahuatýe'en i Dios tì júurij, i tì jaatyátaahuaca' i tajapuá, ajta i cháanacaj, ajta i jájtyij, ajta néijmi'i tì'ij na'aj pua'máj tyí'sejre'. ¹⁶ A'náj imuáj pu a'yan tyu'ríj, Dios pu tyu'tá' maj i tyeítýee a'yan rijcaj je'ej maj a'íimaj tyá'xie'va'ca'aj. ¹⁷ Capu a'náj quee a'yan rijcaj je'ej tì tyúuxie've', a'íjci jime' i tì tyámua' ricij, ji'nye a'í pu uhuaja'ta'ityaca i víityee, ajta tì tyámua' tyú'ciirej, ajta tyajamuaatá'sij i siaj jáacua'nyij, siata'aj naa tyuutyámua've'ej.

¹⁸ Tyij majta meríj a'yan tyihuo'té'exaatya'ca'aj, tyámua' pu tyihuo'tatyési'huarij maj huo'tá'ijmuejra mej mij quee i tyeítýee tyihuo'támu'vejritýe'en.

¹⁹ Aj mu mij séecan ará'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'ráacij a Antoquía, majta a Iconio, mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaa'j i tyeítýee tì je'ej pua'aj tyí'tyevij i Pablo. Aj mu mij i tyeítýee jaatyáto'sij tyetyéj jime' a'íjci i Pablo, a'yaa mu tyí'mua'ajca tijn pu'ríj huamuí', mati'ij mij ji'rasa'riéechajraa ajéjre' i chájta'naj jitze. ²⁰ Ajta mati'ij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatýe' tyúusiij, a'í mu mij eetyahuúistiraj a'íjci jimi i Pablo, aj pu'ij ájchej, ajtáhua'aj ujo'tyájrurij u chájta', yaa ariá'pua'aj pu jó'raa a'íjci jamuán i Bernabé, a'áa mu jó'ju' a Derbe.

²¹ Mati'ij huo'ixáatya'aj i nyúucarij i Dios tì jin hue'rátosij, a'ájna a Derbe, jo'maj jéehua huojomue'tij i tyeítýee maj tyá'antzaahuaj, aj mu mij támij huariá'cij a'ájna a Listra, majta a'ájna a Iconio, majta a Antoquía. ²² A'yájna yatij huaca'aj jéehua mu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatýe', a'yaa mu tyihuo'ixaa'j mej mij a'yan tyityaajú'caj je'ej tì tyúuxie've', majta mu a'yan tyihuo'té'exaa'j tì ajta juxie've' maj jaapuéjtzitarej mej mij ujo'tyájrurij jo'tij Dios tyejé'ijtaj. ²³ Majta mu huásij antýihuo mej mij tyu'tyáhuire'en hua' tyeyúuj tzajta', mati'ij mij huatyéenyuj i Dios jimi, majta huoo'ítzi'va'aj, aj mu mij jitzán huo'tyájt a'íjci i tavástara' i maj jitzán tyá'antzaahuaj.

I Pablo ajta i Bernabé, majtáhua'aj mu ujó'ju' a Antoquía Siria ti jitze ajtyáma'can

²⁴ Mati'ij mu jó'ju' a'ájna a Pisidia, a'áa mu mij ja'rá'aj séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Panfilia. ²⁵ Mati'ij huo'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios, a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Perge, aj mu mij támij jo'cáj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Atalía. ²⁶ A'áa mu báarcuj jitze atyáacij, mati'ij a'áa jó'ju' séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Antoquía, a'ájna chájta' jo'maj yo'táhuaviiraca'aj ti i Dios huó'cha'in, mej mij a'yan tyu'muárie'en je'ej maj merij tye'entyici'ij. ²⁷ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a Antoquía, aj mu mij hua'ajsii i maj tyeyúuj tzajta' jusi'rihua'aj, néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyu'muáriej a'íjma jimi, je'ej ti ajta i tavástara' tyihuo'tá' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij majta a'íimaj tyá'antzaahuatye'en. ²⁸ I Pablo ajta i Bernabé, a'áa mu á'tyeej hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye'.

15

Mati'ij a'áa ja'tyúusii a Jerusalén

¹ A'áa mu a'náj séecan ja'rá'aj a'ájna a Antoquía, Judea maj ja'ráacij, mati'ij mij huatyóohuij maj a'yan tyihuo'mua'tyej i ju'ihuáamua', tiquee je'ej tyí'rij ti Dios tyihuo'tú'uunyi' tipua'aj mequee ja'antysisíjchej i junavíj, a'yájna ti'ij tyeetyájtoo i Moisés. ² A'ájna i Pablo, ajta i Bernabé, tyámua' mu tyihuo'ixaaj tzáahuatyi'ra'aj jime', mati'ij mij a'íjma antyíhuo a'íjci i Pablo majta i Bernabé, majtáhua'aj séecan, mej mij a'áa jó'ju' a Jerusalén, majta je'en jaaxá'pui'intare'en a'íjma jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásij i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta' a Jerusalén.

³ Mati'ij a'áa ja'ráacij a Antoquía, a'áa mu je're'nyej a Fenicia, majta a'ájna a Samaaria, majta huo'té'exaa maj majta a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can tyá'antzaahuaj i Dios jimi. Aj mu mij huatóotyamua'vej a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' mati'ij huó'namuajri' je'ej maj tyí'xajtaca'aj.

⁴ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén a'ájna i Pablo ajta i Bernabé, tyámua' mu tyihuo'tyéeeje a'íimaj i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta', majta i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásij. Mati'ij mij néijmi'i huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyámua' tyú'ruuj hua' jimi i séecan i tyeítyee. ⁵ Majta séecan a'íimaj i fariseos i maj majta tyá'tzaahuatye', a'íi mu ájhuiixij, mati'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Juxie've' maj ja'antysiichixi'in i junavíj a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i maj séej chuéj japua já'ma'can, miche' ja'rá'astej néijmi'i je'ej ti tyu'ta'íjtaca' a'ájna i Moisés.

⁶ Aj mu mij tyúusii a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásij, mej mij tyi'huo'ixaatye'en a'íjci jime'. ⁷ Mati'ij a'tzúj a'tyéevi'ij maj tyí'xaj, aj pu'ij i Pedro ájchej, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nye'ihuáamua', mua'aj xu serij jamua'reej a'náj ti imuáj i Dios na'antyhooj nyéetzij, nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucarij ti jin Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'íimaj tyá'antzaahuatye'en. ⁸ Ajta i Dios, i ti jú'mua'ree je'ej ti a'tíj tyí'mua'tzej i jutzájta', a'íi pu taataséjra ti huo'taxié'vej, ji'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyihuo'tá' a'ájna i ju júuricamej ti'ij huatyá'itzeere'en a'íjma tzajta' ti'ij ajta ityájma tyitaatá'. ⁹ A'íjci jimi i Dios, néijmi'i tu taxa'aj tyana'aj een, ji'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyámua' tyihuo'ruuj mati'ij jimí tyá'antzaahuaj. ¹⁰ A'íj

pu jin, ɟji'nye een jime' a'yan setyá'xaj i Dios a'íjci jime' siaj tyihuá'ijtye' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' yi'ráj jime' i maj quee ja'viicue'raca'aj i tahuásimua'ci'ij, tyajta ityáj? ¹¹ Ajta a'yájna, a'yaa tu tyá'tzaahuatye' tyaj quee tyu'nájchitaca', a'íjci jime' ti tavástara' tajapuá huatanyúj, a'yaa pu cha'tána'aj hua' japua tyu'tányuusij a'íjma.

¹² Aj mu mij néijmi'i huatyápua'riaca' i maj tyí'xajtaca'aj, mati'ij mij huó'namuajri' je'ej maj tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé. Néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyihuo'tá' mej mij tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj, a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can. ¹³ Mati'ij ja'antypuá'rij i maj tyí'xajtaca'aj, aj pu'ij Santiago a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Nye'ihuáamua', sianáanamuajri'. ¹⁴ Simón pu taaté'exaa ti i Dios huo'tyáhuu i a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, séecan i tyeítýee tzajta' mej mij majta tyámua' tyaatá'an. ¹⁵ Je'ej maj tyí'xaj a'íimaj, a'yaa mu cha'taj mana'aj ará'tyeej tyo'yú'xaca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, a'yaa pu tyé'yusí' i yu'xarij jitze, ¹⁶ a'yan tíjin:

Tí'ij antyúuci'tyij, aj nu xaa nyij nyáaj uvé'nyesij.

A'íjna i chi'ra'an i David, i ti arí á'vej, nyáaj nu nyajtáhua'aj já'ajca'nyej.

Nyáaj nu ja'antypuá'rij jácuan a'íjci jitze i ti ooj ajá'ajnyee.

¹⁷ Mata'aj mij séecan jáahuonyij i tavástara', a'íjma jamuán i tyeítýee i maj séej chuéj japua já'ma'can,

i maj meríj nyejitzé pu huatóomua'aj.

¹⁸ I tavástara' pu jácuj imuáj tyu'tá' maj a'íjci tyú'mua'tyij, ajta ará'tyeej ti tyu'tá' i junyúuca.

¹⁹ 'A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tyaj quee tyihua'antypuá'nyí'ra'an a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj majta ja'antzaahuatye'sij i Dios. ²⁰ Jéetze' pu tyí'huire' tyaj tyihuo'ta'ítýi're'en yu'xarij jitze, tyej tyij a'yan tyihuo'té'exaatye'en maj quee tyí'cuacaj i maj tyu'támu'vejritaca' hua' jimi i hua' dioosij, majta quee juxana'ciria'aj úuca jamuán, majta i úuca quee juxana'ciria'aj i tyétyaca jamuán, majta quee jacua'caa hue'ria'ra' tyi'tíj maj jaatyácue'mi'in, ajta maj quee jacua'caa i xúuria'ra'.

²¹ Ji'nye mati'ij mana'aj tyityeetyóohuij jo'maj jo'cháatimee, tyeítýee mu séejre' maj huá'ixaatye' je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Moisés, i maj hua' tyeyúuj tzajta' já'jivii tí'ijta atyojo're'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii.

I yu'xarij maj huo'ta'ítýi'ri' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can

²² A'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásij, majta néijmi'i i maj jusi'rii u tyejúuj tzajta', a'íi mu jo'xá'pui'intarej maj séecan antypuá'nyij, mej mij huo'ta'ítýej a Antoquía, a'íjma jamuán i Pablo, ajta i Bernabé. A'íj mu antypuá'nyij i Judas ti ajta a'yan antypuá'nyij tíjin Barsabás, majta a'íjci i Silas, a'íi mu a'íin pué'een i tyétyaca maj jéehua juxie've' hua' tzajta' i maj tyá'tzaahuatye'. ²³ A'íjma mu jimi jaata'ítýaca' i yu'xarij ti a'yan tyá'xaj tíjin:

“Itýáj i tyaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásij i tyaj tasi'rii i tyejúuj tzajta', yaa tu já'muatyojtye' mu siaj tyá'tzaahuatye', siajta séej chuéj japua jo'cháatimee a'ájna Antoquía, siajta a'ájna Siria, ajta a'ájna a Cilicia. ²⁴ Tu'ríj jáamua'reeri' maj séecan iie'e'ej jo'c'ij tyaj quee itýáj huo'ta'ítýaca', a'íi mu mij tyajamua'antypuá'nyí' a'íjci jime' je'ej maj tyajá'mua'ixaatye', a'íj xu sij jin quee che' je'ej jájtyoovej. ²⁵ Ji'nye néijmi'i tu'ríj a'yan tyo'xá'pui'intarej tyaj séecan antypuá'nyij itýájma

maj jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij huo'ta'ítyej ja'mua jimi, a'íjma jamuán i Pablo, ajta i Bernabé, ²⁶ A'íimaj mu meríj a'yan tyityatóomua'aj maj huá'cui'nyij a'íjci jimi i tavástara' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ²⁷ A'íj tu jin huo'ta'ítyaca' a'íjci i Judas, tyajta i Silas, a'íi mu jamuaaté'exaatye'sij néijmi'i je'ej tyaj tyeríj tyaaxá'pui'intarej. ²⁸ A'yaa pu tyámua' naa tya'rá'najchaca' a'íjci i júuricama'ra' i Dios, ajta ityájma, tyaj quee jéehua tyi'tíj jin tyajá'mua'ijcatye'ej, sulu a'íj tu'uj i ti jéetze' juxie've'. ²⁹ Siaj quee jacua'caa i ya'muáatyee hue'ra' i maj hua' mu'vejritacaa i judioosij jimi, caxu siajta jacua'caj hue'ria'ra' i tyi'tíj ti huatyácue'mi'nyi'huaca' nusu i xúuria'ra', caxu siajta juxana'ciria'aj úucaa jamuán, majta i úucaa quee majta juxana'ciria'aj i tyétyacaa jamuán. Típua'aj a'yan xáarinyij a'íjci jime' je'ej tyaj tyajá'mua'ixaatye', tyámua' xu tyityeetyá'itzeere'sij i Dios jimi. A'yaa tu tyaja'muatyojtzi're'."

³⁰ Mati'ij a'íimaj huo'tatyóotyaj, aj mu mij jo'cáj a'ájna a Antoquía, aj mu mij hua'ajsií néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye', mati'ij mij huo'tapíj i yu'xarij. ³¹ Mati'ij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' jo'jívvej i yu'xarij, tyámua' mu naa tyityaatóotyamua'vej, ji'nye jéehua pu ca'nyíjra'aj huo'ta'. ³² Ajta a'íjna i Judas, ajta i Silas, i maj majta tyihua'ixa'tyahua'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu jéehua ca'nyíjra'aj huo'ta' i ju'ihuáamua' a'íjci jime' i maj tyihuo'té'exaa. ³³ Mati'ij a'tzúj a'áa a'tyéevi'ij, aj mu mij i maj tyá'tzaahuatye' tyámua' naa tyihuo'tatyójtjej mej mij juxáahuaj jó'ciinyej, mata'aj mij majtáhua'aj a'áa ja'rá'astij a'íjma jimi i maj uhuojo'ta'ítyaca'. ³⁴ Ajta a'íjci i Silas, a'yaa pu tya'ranajchaca' ti a'áa jo'tyá'itzeere'en. ³⁵ Ajta a'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, a'íi mu Antoquía jo'tyá'itzee, majta séecan jamuán, móoche' mu tyihua'mua'tyajca'aj, majta huá'ixaatya'ca'aj i tavástara' nyuucaa.

Tí'ij i Pablo ajtáaraa a'íjci jimi i Bernabé

³⁶ A'tzúj a'tyéevi'caj, aj pu'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Bernabé tíjin:

—Tyooj tyajtáhua'aj huojó'va'muáaren i ta'ihuáamua' i maj a'áa jo'cháatimee néijmi'que' jo'tyaj tyeríj huojó'ixaa i nyúucaria'ra' i tavástara', tyata'aj jáamua'reej je'ej ti tyihua'huiire'.

³⁷ Ajta a'íjna i Bernabé, a'íj pu vi'tímu'caj i Juan, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tíjin Marcos. ³⁸ Ajta a'íjci i Pablo capu ja'ranajchaca' ti já'anvi'tíj, ji'nye i Marcos pu a'áa huojóohua'xijca'aj a'ájna a Panfilia, capu che' hua' jamuán tyihua'mua'tyajca'aj. ³⁹ A'íj mu jin quee tyámua' tyo'xá'pui'intarej, mati'ij mij juxáxui'ij jo'cixij, ajta a'íjna i Bernabé, a'íj pu jo'ví'tíj i Marcos, báarcuj jitze mu jo'cáj a'ájna a Chipre. ⁴⁰ Ajta a'íjna i Pablo, a'íj pu huatajé i Silas tí'ij jamuán jó'me'en, majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu jaatáhuaviiri' i tavástara' tí'ij huó'cha'iin a'íjma i maj hua'puaj, mati'ij mij jo'cáj. ⁴¹ A'áa mu huatyéenyey a'ájna a Siria, majta a'ájna a Cilicia, ca'nyíjra'aj mu hua'tá'caria'aj i hua' tyeyúuj tzajta' i maj tyá'tzaahuatye'.

16

Tí'ij Timoteo hua' jamuán ujó'mej a'íjma i Pablo ajta i Silas

¹ A'íjna i Pablo, ajta i Silas, a'áa mu jo're'nyey a Derbe, majta a'ájna a Listra, a'áa mu séej jo'tyoo ti tyá'tzaahuatye', ti a'yan ántyapua'j tíjin Timoteo, ajta i náanajra' Israel pu jitze ajtyáma'can, ajta i táatajra' griego pu pué'een. ² Tyámua' mu yó'mua'rajca'aj a'íjci i Timoteo a'íimaj i

maj tyá'tzaahuatye' i Listra maj já'ma'can, majta i Iconio maj já'ma'can. ³ A'íjna i Pablo, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti i Timoteo ujó'me'en hua' jamuán, a'íj pu jin jaata'íjtaca' maj ja'antysisíjchej i navíira' mej mij quee je'ej tyá'mua'tziire'ej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye néijmi'i mu jamua'reeriaca'aj ti griego pué'eenye'ej i táatajra' a'íjci i Timoteo. ⁴ Néijmi'que' jo'maj jo're'nyinyiica'aj ti'ij na'aj tye'chájta'najmee, a'áa mu huó'ixaaj i tyeítyee je'ej maj tyaaxá'pui'intarej i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásasij i tyeyúuj tzajta' maj tyí'huiire' a Jerusalén. ⁵ A'íimaj i maj jusi'rihua'aj, a'íi mu ca'nyíjra'aj tooa'care'ej i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'íj mu jin támui'risima'aj i maj tyá'tzaahuatye'.

Pablo pu jimí huataséjre a'íjna i a'tíj Macedonia ti já'ma'can

⁶ Ajta i júuricama'ra' i Dios, capu huo'ta' maj huó'ixaatye'en i nyúucarij a'ájna a Asia, a'áa mu huatyéenyey a Frigia majta a'ájna a Galacia, ⁷ a'áa mu véjri' tanyéj jo'tij ja'vá'asej síj i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Misia. A'yaa mu tyí'mua'ajcaa maj utyájrutyey a'ájna chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Bitinia, ajta capu huo'ta' i júuricama'ra' i Dios. ⁸ Mati'ij mij antacíj után jitze pujmua' a Bitinia, mati'ij mij a'áa je'cáanyey chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Troas. ⁹ Tíca' pu i Pablo tyí'tíj huaséj, ti a'áa jo'tyávaaca'aj után jitze pujmua', a'tíj ti séej chuéj japua já'ma'can ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Macedonia, jéehua pu jaatáhuaviiri' a'yan tijin: “Eetára' yu jitze pujmua' pata'aj taatáhuire'en.” ¹⁰ Ti'ij a'yan tyu'séeraj a'íjna i Pablo, jiye'tzín tu tyámua' huátaruuj tyej tyij antáciinyey a'ájna a Macedonia, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reeriaca'aj ti i Dios taatajé tyej tyij huo'té'exaatye'en i nyúucarij ti jin Dios hue'rátosij.

Mati'ij tyihuo'mua'aj a'ájna a Filipos

¹¹ A'ájna a Troas a'áa tu i báarcuj jitze atyáacíj, tyati'ij tyij jo'cíj a'ájna a Samotracia jo'tij chuéj já'ajnyeej a jáata', yaa ariá'pua'aj tutyij ará'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Neápolis. ¹² Tyajta je'en a'áa jo'cíj, aj tu tyij a'áa ja'rá'aj séej i chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Filipos. A'áa mu já'chajca'aj a'íimaj i maj Roma jitze ajtyáma'can, a'íi pu a'íin pué'een i chájta'naj ti jéetze' juxie've' a'áa ti huataca'aj a Macedonia. A'áa tu á'tyeej a'chu pua'an xicáj. ¹³ A'náj mati'ij pua'aj juso'pihua'aj, aj tu tyij iirácíj a jéjre' chájta', a'áa tu jo're'nyey véjri' játye', tyej tyij jáahuonyij jo'tij jáa'rij tyaj huatyényuunyij i Dios jimí. A'áa tu oorá'saca', tyati'ij tyij huo'té'exaa i nyúucaria'ra' i Dios a'íijma i úucaa maj tyúusiiria'ca'aj. ¹⁴ Síj i íiti', a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Lidia, Tiatira pu já'ma'can a'íjna, cáanarij pu tyí'to'racaria'aj ti tyí'nacamuua. A'íi pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimí, aj pu'ij Dios jaatá' ti'ij tyámua' tyáanamuj je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'íjna i Pablo. ¹⁵ Aj pu'ij huái'huaca', majta néijmi'i i ihuáamuamua', ajta a'yan tyitaatajé a'íjna i Lidia tijin:

—Típua'aj a'yan tyajamuá'miteeraste'ej i nyaj nyeríj ja'tzaahuatye' a'íjci i tavástara', siata'aj mujo'vá'ju'un nyaj jamuán jó'nyaj ja'chej.

Aj pu'ij ca'nyéjrij jimé' taatajé.

¹⁶ Séej pu a'yan tyu'ríj, tyati'ij a'áa joojú'caj jo'tyaj tyiye'ixa'tyehua'aj i Dios, a'áa tu íjmue'estaj ja'antynájchaca' ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj ti támua'rej. Séecan pu jimí ajtyávaaca'aj ti'ij jéehua túmii huo'mué'tiste'en. ¹⁷ Ti'quij a'íjna i íiti' taatavén, a'áa pu ja've'jijhuasima'aj tacújta' a'yan tijin:

—A'múumaj mu tyétyacaa mu jahuiire' i Dios i ti tajapua' já'sejre' a'yaa mu mij tyajámua'ixaatye' je'ej ti tyí'rij ti Dios tyajamuatú'uunyi'.

18 Á'tyeej ti a'yan tyihuojó'vajran, 'asta na'aj quee i Pablo jatyúna'vej, aj pu'ij ooré'nyeeriaca', ti'quij a'yan tyaatajé a'íjci i tyiyáaru' tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ijtye' a'íjci jitze ma'can i Ciríistu' paj iirájra'nyij a'mújciij jitze mu íjmue'estaj.

Ti'ij a'yan tyaatajé, aj pu'ij iirájraa a'íjci i íitaj tzajta'.

19 Majta a'íimaj i maj tyé'ijtya'ca'aj i íjmue'estaj, mati'ij jáamua'reeri' tíquee che' je'ej tyí'riitaca'aj maj jaamué'tin i túmii a'íjci jimi, aj mu mij huo'vívi' a'íjma i Pablo majta i Silas. Mati'ij mij huojo'ví'tij a'íjma jimi i maj tyí'ijta a'ájna jo'tij ja'rájta'cuaj. 20 Mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaa i juéesij tijin:

—A'íimaj i tyétyacaa, Israel maj jitze ajtyáma'can, jéehua mu hua'jaaxiejtje'ej iie'e'ej maj huacháatimee. 21 Yi'ráj mu tamua'tyej tíquee je'ej tyí'rij tyaj ja'antzaahuatye'en, na'ríij tyaj a'yan huárinyij ityáj i tyaj Roma jitze ajtyáma'can.

22 Mati'ij mij i tyeítyee huo'tájaaxiejvi'ri' a'íjci i Pablo, majta i Silas, aj mu mij i juéesij tyu'ta'íjtaca' maj tyihua'cáa'ri'raxi'in i tyihua'caanaa, majta hue'riá'vaxi'in. 23 Mati'ij jéehua huo'tyaváaxi'ij, aj mu mij hue'tyáanaaj, majta jaata'íj i ti tyí'cha'ij ti huó'cha'in tyámua' naa. 24 Aj pu'ij a'íjna i maj tyéecha'íiraj, a'íi pu a'úun huojo'tyájo jo'tij quee já'i'rij maj iirá'ciinyej, ajta i huá'íicaj, a'áan pu a'nárujtya'xij i táabla jitze.

25 A'tzáaj jé'ta' tíca', a'íjna i Pablo ajta i Silas, móoche' mu tyenyúusima'caj i Dios jimi, majta tyí'chuiicaca'aj, majta i séecan i maj nami'huaca'aj hua' jamuán, a'íi mu huá'namuajraca'aj, 26 ti'ij jiye'tzín jime' huatóoca'tzij i chuéj, ajta i chi'ij jo'maj je'tyánami'huaca'aj, ca'nyíin pu huatóoca'tzij. Aj pu'ij tya'antácuunyixij jo'maj je'tyánami'huaca'aj, ajta tyí'ijtzaanyixij i cadéenaaj i maj jin anají'qui'huajma'caaj i maj námi'. 27 Ajta a'íjna i ti tyí'cha'íica'aj, ti'ij huájij, aj pu'ij jaaséej ti arí tya'antacúunyi'huajma'caj jo'tij tyeje'tyanámi'huajma'caa, ti'quij juchúun íjcutaca' ti'ij huóoje'caj, jí'nye a'yaa pu jaata'aj maj meríj iiráacij i maj nami'huaca'aj. 28 Ajta i Pablo, a'yaa pu tyaatajé ca'nyíin jime' tijin:

—Capáj asíj je'ej ja'uurej, yú'tyaj tyooj néijmi'i iiráatyij.

29 Aj pu'ij tiéj huáhuo i ti tyí'cha'íica'aj, ti'quij huatéechisima'aj ujo'tyájrapij jo'maj já'nami'huaca'aj, aj pu'ij tyítunutaca' a'ájna véjri' jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'íjna i Pablo, ajta i Silas. 30 Ti'quij hui'ráavi'tij, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye náarinyij ti'ij Dios tyinaatú'uunyi'?

31 Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ántzaahuatye' i tavástara' a'íjci i Jesús, aj pu i Dios tyimuaatú'uunyi'raj, ajta a'íjma i maj jamuán aja'chej.

32 Mati'ij mij jáa'ixaa i nyúucaria'ra' i tavástara' a'íjci i a'tíj, majta a'íjma i maj jamuán aja'chej. 33 A'áa pu'uj tána'aj a'tzáaj tíca' a'íjna i ti tyí'cha'íica'aj, a'íi pu huo'jó'sij i maj tyí'puejtyi'huaca'aj, ajta je'en huái'huaca' a'íjna i ti tyí'cha'íica'aj, majta i maj jamuán aja'chej. 34 Ti'ij ij huojo'ví'tij i juchéj, aj pu'ij tyihuo'cue'ej, ajta i maj jamuán aja'chej, jéehua mu huatóotyamua'vej a'íjci jime' maj ja'antzaahuaj i Dios.

35 Iiya' mu'uj a'íimaj i juéesij huo'ta'íj i xantáaru'uj, a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci ti tyí'cha'íica'aj ti hue'rátoonyij a'íjci i Pablo ajta Silas. 36 Aj pu'ij a'íjna i ti tyí'cha'íj, a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijin:

—Manaata'íj i juéesij nyaj jamui'rátoonyij, pu'ríj siaj juxáahuaj jó'ciinyej.

³⁷ Ajta a'íjna i Pablo, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj a'íjma i maj tyí'cha'ij tijin: —Ityájma, i tyaj romanos pu'éen, a'íi mu jéjrista' taatyáavaxij tyeítsee tzajta', majta quee xu tyi'tíj taa'íhuo'raj je'ej tyaj tyi'tíj jin tyityo'tyá'itzee, mati'ij mij te'tyáanaaj. ¿Nyi ijíj meri'ij támij jaxie've' maj tii'rátóonyij aviitzij jime'? Catu iiráaju', miche' a'íimaj yeve're'nyej mata'aj a'íimaj tii'rátóonyij.

³⁸ Mati'ij mij i xantáaru'uj a'yan tyihuo'té'exaaaj a'íjma i juéesij je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Pablo, aj mu mij tyámua' tyu'tátziin a'íimaj i juéesij mati'ij jáamua'reeri' maj romanos jitze ajtyáma'cantaca'aj a'íjna i Pablo ajta i Silas. ³⁹ Mati'ij mij ujó'ju' a'íimaj i juéesij mej mij utyojo'túu'uunyi' hua' jimi i maj hua'puaj, aj mu mij hue'rájtoo, majta huo'ta'íj maj eeráciinyej a'ájna a chájta'. ⁴⁰ Majta a'íimaj i maj hua'puaj, a'íi mu iirácij jo'maj já'nami'huaca'aj, mati'ij mij a'áa jó'ju' Lidia ti ja'chej, mati'ij huo'séeraj majta ca'nyíjra'aj huo'tá'aj i maj tyá'tzaahuatye', aj mu mij jo'cíj.

17

Mati'ij tyúunyo'si'ij a'ájna a Tesalónica

¹ Mati'ij mij jo'cíj, a'íjna i Pablo ajta i Silas, a'áa mu jo're'nyej chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Anfípolis, majta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Apolonia, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tesalónica, jo'tij hua' tyeyúuj já'sejre' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ² Ajta a'íjna i Pablo a'yaa pu'uj tyu'méj je'ej ti tyeyí'tihua'aj ti tyihuó'mua'tyej, a'úu pu jo'tyájrurij hua' tyeyúuj tzajta', ti'ij a'yan atyojo're'nyej a'ájna xicáara' jitze mati'ij pua'aj juso'pii, huéecaj sáahuaj pu tyihuó'ixaaj i yu'xarij jitze.

³ A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj ti a'yan tyúuxie've' ti jajpuéetzij já'ra'nyij a'íjna i ti Dios ja'antyíhuoj, ajta ti'ij huamuí', a'yaa pu ajta tyúuxie'va'ca'aj ti huatájuurej, a'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'íjna i Jesús, i nyaj já'mua'ixaatye' a'íi pu a'íin pu'éen i Ciríistu'.

⁴ Séecan mu tyá'antzaahuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, aj mu mij huo'jaahua a'íjci i Pablo, majta i Silas. Jéehua mu majta tyá'antzaahuaj i maj griego pu'éen i maj jana'michej i Dios, majta mue'tíj i úucaa i maj jéetze' juxie've'. ⁵ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'íi mu huápu'ij huá'anchueerej, mati'ij mij séecan tyísi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee i maj ámana'aj huaci'ij, mata'aj mij ca'nyíjra'aj huo'tá'an i tyeítsee mej mij huatanyínyu'caj. Aj mu mij a'áa jó'ju' jo'tij Jasón ja'chej, a'íj mu mij huáhuo i Pablo, majta i Silas, mej mij hui'rávi'tij, majta tyu'tátuire'en i tyeítsee jimi. ⁶ Ajta mati'ij quee huo'tyoj a'íjma i maj hua'puaj, a'íj mu mij jo'jáj i Jasón, majta séecan i maj tyá'tzaahuatye', a'íjma mu jimi ahuojóotoj i maj tyityatatyíj a chájta', majta a'yan tyitye'entyijíihua tijin:

—A'íimaj i tyétyacaa i maj tyi'jaaxiejtaj néijmi'que' i cháanacaj japua, a'íj mu jin meríj majta yará'aj, ⁷ ajta a'íjna i Jasón, tyámua' pu tyihuo'tyéeeje i juchéj, néijmi'i mu a'íimaj quee a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i tajtúhuan, ji'nye a'yaa mu tyí'xaj ti síj ajtáhua'aj tyí'ijta, a'tíj ti a'yan ántyapuaj tijin Jesús.

⁸ Mati'ij a'íjma huánamuajri', je'ej mu pua'aj tyityo'tóomuajtyaca' i tyeítsee, majta i maj tyityatatyíj. ⁹ Aj pu'ij i Jasón, majta i séecan, túmii mu tyu'tá' a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, aj mu mij huo'tátoo.

Mati'ij a'áa jo'tyú'uuca'aj a Berea a'íjna i Pablo ajta i Silas

10 Tíca' mu i maj tyá'tzaahuatye' huo'ta'ít'yaca' a'íjci i Pablo majta i Silas, mej mij jiye'tzín jó'ciinyej a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Berea, mati'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij a'úu jo'tyájrurij hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. 11 A'íimaj i maj Berea ja'chej, jéetze' mu tyámua' naa tyí'tyetyeítyeristaca'aj mequee a'íimaj i maj Tesalónica huacháatima'caa, naa mu tyámua' tya'ancuriáa' i nyúucarij, a'náj tina'aj mu jahuoca'aj i yu'xarij jitze mej mij jáamua'reej tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan je'ej maj tyihuá'mua'tyajca'aj. 12 A'íj mu jin mue'tíj tyá'antzaahuaj, majta mue'tíj i griego maj jitze ajtyáma'can, a'íi mu majta tyá'antzaahuaj i úucaa maj jéehua juxie've', majta i tyétyacaa. 13 Majta i Israel maj jitze ajtyáma'can, Tesalónica maj já'chajca'aj, mati'ij jáamua'reeri' ti i Pablo huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios a'ájna a Berea, aj mu mij a'áa jó'ju', mati'ij mij huatyóohuij maj ca'nyíjra'aj huo'tá'an i tyeítyee mej mij hua'aj jaaxiejtye'en. 14 Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', a'íi mu quee á'tyeej, je'en mu jaata'ít'yaca' i Pablo ti'ij jó'ra'nyij a'ájna a ti ja'va'ástimee i jájtyij ti ve'éj, ajta a'ájna i Silas, ajta i Timoteo, a'áa mu jo'tyá'itzee a'ájna a Berea. 15 Majta i maj Pablo jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu jamuán ujó'ju' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Atenas. Mati'ij támij huariá'cij, ajta i Pablo a'yaa pu tyihuo'táhuaviiri' maj a'yan tyaaté'examatye'en a'íjci i Silas majta i Timoteo maj jiye'tzín uja'rá'ciinyej a'ájna a Atenas.

Ti'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Atenas

16 Ti'ij Pablo óoche' hua'cho'va'caj a'ájna a Atenas, jéehua pu tyinyú'caca' i jutzájta' a'ájna jime' ti huo'séj i hua' diosij i maj iiratyé'tya'ajma'caa néijmi'que' a chájta'. 17 A'íj pu jin i Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj hua' tyeyúuj tzajta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i séecan jamuán i Dios maj na'michej. A'náj tina'aj pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjma i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a'ájna jo'tij tyaja'tuíhuaj tá'yi'ij. 18 Séecan mu a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj tyúumua'tyej i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin epicúreos, majta séecan estoicos maj hua'tamuá'muaj, a'íi mu mij huatyóohuij maj tyu'xáj a'íjci jamuán i Pablo. Séecan mu mij a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Ji'nye tyí'xaj mu ti jéehua tyi'tyáxajta?

Majta séecan a'yan tijin:

—Cuxáa tyí'ta'ixaatye' séej jime' i nyúucarij ti séej Dios jimi já'ma'can.

A'yaa mu tyí'xajtaca'aj, ji'nye Pablo pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús, ajta je'ej maj tyityaatájuurij. 19 Mati'ij mij yo'ví'tij a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Areópago, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi je'ej tyí'rij tyaj jáamua'reej tyi'tíj ti pu'éen mu paj jájcuan tyí'tamua'tyej? 20 Ji'nye petyí'ta'ixaatye' tyi'tíj jime' tyej quee yó'itej, tyá'xie've' tyaj jáamua'reej je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij.

21 Majta néijmi'i i maj Atenas já'ma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj meríj a'áa jo'cháatima'caa a Atenas, a'íj mu namuajraca'aj majta tyuu'ixáatye'ej je'ej ti jájcuan tyi'tíj ricij.

22 Aj pu'ij Pablo aje'ta' huatyéechaxij hua' tzajta' i maj aja'tyúusiiria'ca'aj a'ájna a Areópago, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Mua'aj Atenas siaj já'ma'can, a'yaa nu tyaja'muasej siaj jéehua huá'tzaahuatye' i judiosij tyámua'. 23 Ji'nye nyati'ij majo'cha'canya'aj jo'siaj jóosi'rii, séej nu huaséj ti jitzán a'yan tyé'yu'si' tijin: “Tyámua' tu

tya'tá'caa i Dios tyaj quee jamua'tyej." A'íjci i siaj quee jamua'tyej, tyámua' xu tya'tá'caa, a'íj nu nyij nyáaj jamuaaté'exaatye'ej.

²⁴ 'A'íjna i Dios i ti jaatyátaahuaca' i cháanacaj tyaj japuan séejre', ajta néijmi'i i ti íyan tyí'sejre', a'íi pu a'íin pué'een i ti tyí'ijta néijmi'que' u tajapuá, ajta néijmi'que' i cháanacaj japua. Capu a'yun chej i Dios íyuu'uj tyeyúuj tzajta' i tyétyacaa maj jaatyátaahuaca'. ²⁵ Capu a'yan tyúuxie've' maj tyí'táj jin jahuiiria'aj, ji'nye a'íi pu néijmi'caa tatá'caa tyej tyij júurij tá'ra'nyij, ajta tatá'caa i áacaj tyej tyij ucayáatyi'can, ajta tyitatá'caa néijmi'i i ti tyitá'itziitye'.

²⁶ 'A'yaa pu i Dios jáaruuj maj séej mana'aj jitze eerányej i tyáataj néijmi'i i tyeítyee, mej mij néijmi'que' séjre'ej íyan i cháanacaj japua. Ajta a'yan tyihuo'xá'pui'intari'tzej a'chu maj á'tijti're'en, ajta jo'maj jo'cháatime'nyij. ²⁷ Siata'aj sij jáahuonyij i Dios, siaj sij jáatyoonyij, capu ajta muja' imuáj já'sejre' ityájma jimi. ²⁸ 'A'yaa pu tyí'een, ji'nye a'íj tu jimi júurij i Dios, tyej tyij mahuací'ca'an, tyej tyij tyajta séjre'ej, mati'ij majta a'íimaj i maj tyí'chuicacaa mua'ajmaj jimi, i maj a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Ityáj tu tyajta i Dios jitze eeráma'can." ²⁹ Ji'nye ityáj tu i Dios jitze eeráma'can, capu ij juxie've' tyaj a'yan tyí'mua'ajcaj ti Dios ooroj jin taavijhua, nusu i pláataj jime', nusu tyetyéj jime'. Capu a'yan een ti'ij tyí'táj i maj jaatyátaahuaca' i tyeítyee je'ej maj ye'ej tyéejtyoj i jumua'tziira'aj jime'. ³⁰ A'náj imuáj capu i Dios huo'xíjtyej i tyeítyee maj quee jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyúuxie'va'ca'aj, ajta ijij pu a'íin huá'ijtye' néijmi'caa i tyeítyee maj tyá'antzaahuatye'en jimí i Dios. ³¹ Ji'nye i Dios pu'ríj jaataxájtaca' a'náj ti huá'xijtye'en néijmi'caa i tyeítyee, a'íi pu huá'xijtye'en a'íjna i a'táj i Dios ti arí ja'antyíhuoj, ajta arí huo'taséjra ti a'yan tyí'ja'yájna a'íjci jime' ti jaatájuurityej.

³² Mati'ij jáanamua'ajri' maj huatájuurij i mui'chítyee, séecan mu jaatyáxaahuataca', majta séecan a'yan tijin:

—'A'yaa tu tyá'xie've' paj pajtáhua'aj tyitáa'ixaatye'en a'íjci jime'.

³³ Aj pu'ij i Pablo iirájraa jo'maj jóosiiria'ca'aj. ³⁴ Séecan mu i tyeítyee jamuán ujó'ju', majta tyá'antzaahuaj. 'A'yaa pu síj ántyapuaaca'aj tijin Dionisio, i ti hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'ájna a Areópago, ajta síj i íiti' ti a'yan ántyapua'aj tijin Dámaris, majtáhua'aj séecan i maj majta tyá'antzaahuaj.

18

Ti'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Corinto

¹ Ti'quij té'ej i Pablo iirájraa a'ájna a Atenas, aj pu'ij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Corinto. ² A'áa pu séej jo'tyoo ti Israel jitze ajtyáma'can ti a'yan ántyapua'aj tijin Aquila, a'áa pu já'ma'can chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Ponto. A'íjna i Aquila, ajta i íira'ra'an ti a'yan ántyapua'aj tijin Priscila, a'íi mu a'áa ja'ráacij a'ájna a Italia, ji'nye a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' a'íjna i Claudio i ti va'cán jin tyí'ijta i romanos jimi, maj iirá'ciinyej néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta a'íjna i Pablo, a'íi pu uhuojo'vá'muaariaca', ³ ajta a'yan cha'taj na'aj tyí'muarie'ca'aj ti'ij a'íjna i Aquila, ajta i Priscila. A'íj pu jin hua' jamuán ajo'tyá'itzee, mej mij néijmi'i tyu'muarie'en. ⁴ Ajta a'náj tina'aj mati'ij pua'aj juso'píhua'aj, a'úu pu ja'tányinyiica'aj hua' tyeyúuj tzajta', jo'tij tyihua'ja'ixa'tyahua'aj ti'ij hua'antymue'tin a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i maj séej chuéj japua já'ma'can.

⁵ Mati'ij ará'aj a'íjna i Silas ajta i Timoteo Macedonia maj ja'ráacij, Pablo pu huatyóochej ti a'náj tina'aj tyihuó'ixaatye'en i yu'xarij jitze, ajta tyámua' tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ti i Jesús a'íin pué'een i Ciríistu'. ⁶ Majta a'íimaj camu jaxie'va'ca'aj maj jáanamuj, a'íj mu jin huatyóohuj maj je'ej pua'aj tyéjeeve, aj pu'ij Pablo tyu'tacá'tzij i tyúucaanaa mej mij jáamua'reej tijin mo'tyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj xu jujímua'aj pué'eenye'ej xá'ju'un ti'ij jamua'antyía'sej i puéjtzij, canu nyáaj. Ajta ijíj ti yujo'que'tij ja'mej, hua' jimi nu jo'ma'aj na'mej i maj séej chuéj japua já'ma'can.

⁷ Aj pu'ij iirájraa u hua' tyeyúuj tzajta' ti'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'tíj ti a'yan ántyapuaj tijin Justo. A'íi pu tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, ajta avéjri' já'chajca'aj jo'tij i tyeyúuj jo'tyéjvee. ⁸ Ajta a'íjna i Crispo, i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'íi pu tyá'antzaahuaj i tavástara' jimi, majta néijmi'i i ihuáamua'mua'. Majta mue'tíj i maj Corinto jo'cháatima'caa, mati'ij jáanamujri' i nyúucarij, metyá'antzaahuaj mati'ij mij huái'huaca'. ⁹ A'tzáaj tíca', tavástara' pu huataséjre a'íjci jimi i Pablo, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, póoche' paj hua'ixáatya'aj i nyúucarij, capáj ja'antyápua'citacare'en. ¹⁰ Ji'nye nyáaj nu ajamuán yésejre', capu a'tíj mua'antyimué'tij, ti'ij puéjtzij muaatá'an, majta jéehua i nyetyeítyeristyamua' yésejre' iye'ej chájta'. ¹¹ A'íj pu jin i Pablo séej nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' a'áa já'tyeej a'ájna a Corinto, hua'mua'tyáaj a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios.

¹² Ti'ij i Galión tyi'tyávaaca'aj tajtúhuan jime' a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Acaya, i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu tyinyínyu'cacuca' a'íjci jimi i Pablo, mati'ij mij yo'jáj i juéesij jimi. ¹³ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa i tajtúhuan tijin:

—A'íjna i tyáati', a'íi pu huá'mua'tyej i tyeítyee mej mij seequéj tyá'na'miche'en i Dios, ma'ajta quee a'yan tyitatá'caa i tayi'ráj tyaj a'yan rijcaj.

¹⁴ Pu'ríj tin tyu'taxáatajche' a'íjna i Pablo, ti'ij i Galión a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin:

—Tipua'aj tyi'tíj je'ej huá'uurenyijche', na'ríj a'tíj huajé'catajche', aj nu xaa ja'muanamuáarajche' mua'ajmaj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, ¹⁵ ajta nyúucarij na'aj pué'een i siaj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyi'tyéevijtij siaj jujímua'aj siana'aj jo'xá'pui'intare'en, ji'nye canu nyáaj já'xa'pui'intare' a'íjci i nyúucarij.

¹⁶ Ti'ij ij i Galión tyu'ta'íjtaca' maj néijmi'caa iirá'ityej a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj i juéesij. ¹⁷ Aj mu mij néijmi'i jaatyéevi' a'íjci i Sóstenes i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', mati'ij mij jaatyáavaxij jüsa'puaj i tajtúhuan. Ajta a'íjci i Galión, capu jitzán juxié'va'ca'aj.

Ti'ij i Pablo ajtáhua'aj a'áa jo'mej a Antoquía

¹⁸ Ajta i Pablo tyámua' pu óoche' tyé'tyee a'ájna Corinto. Ti'quij huo'tatyójtjej i ju'ihuáamua', ajta je'en báarcuj jitze atyájraa, a'íjma jamuán i Priscila ajta i Aquila. Mati'ij mij antacáj a'ájna séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Siria. Ti'ij quee xu uja'rayi'váacaj a'ájna a Cencrea, aj pu'ij ahuóosisaaxij ti'ij aróo'astej tyi'tíj ti jin atóoraj. ¹⁹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Éfeso, a'áa pu i Pablo huojoohuá'xij a'íjma i Priscila ajta i Aquila, ti'quij u tyeyúuj tzajta'

jo'tyájrurij, ajta je'en tyihuó'ixaaj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'úun jóosi'rihua'aj. ²⁰ A'íi mu mij jaatáhuaviiri' ti jéetze' á'tyeevi' hua' jamuán, ajta capu otyóoca'an. ²¹ Aj pu'ij huo'tatyójtje, a'yaa pu tijin: —Tipua'aj i Dios a'yan tyá'xie've'ej, nyajtáhua'aj nu yajamuarámuaarij.

Ti'quij i Pablo i báarcuj jitze atyájraa, aj pu'ij jó'raa. ²² Ti'ij ij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea, ajta je'en a'áa jo're'nyej a Jerusalén, ti'ij huo'tatyójtje'en i maj tyeeyúuj tzajta' jusi'rii, aj pu'ij té'ej a'áa jo'mej a Antoquía. ²³ A'tzúj a'tyéevi'caj, aj pu'ij té'ej jájcuan iirájraa, ti'ij a'áa ja'tanyéj jo'tij ja'chájta'najmee a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galacia, ajta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Frigia. A'íi pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caria'aj néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye'.

Ti'ij Apolo tyihuó'ixaaj a'ájna a Éfeso

²⁴ A'áa pu a'náj sáij jo're'nyej Israel ti jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ántyapuaj tijin Apolo, a'áa pu já'chajca'aj chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Alejandría. Tyámua' pu tyeeyi'tihua'aj ti tyihuó'ixaatyen, ajta tyámua' tyiyo'iteeca'aj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ²⁵ Naa pu tyú'mua'reeriaca'aj je'ej ti tyá'xie've' i tavástara', ajta naa tyuutyámua've'ej tyihuá'ixaatyaca'aj, tyámua' pu tyihuá'mua'tyajca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús, ajta a'íj pu'uj mua'reeriaca'aj i ti jin i Juan huo'íiri'. ²⁶ A'íi pu huatyóochej ti tyihuó'ixaatyen u tyeeyúuj tzajta' naa tyu'toocua'nyéej, mati'ij jáanamujri', a'ájna i Priscila ajta i Aquila, a'íi mu jaatajé ti'ij uhujjo'vá'muaarej, aj mu mij jéetze' tyámua' tyaatá'iteeri' je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'. ²⁷ Ajta ti'ij i Apolo arí jo'yi'muúcaj a'ájna a Acaya, a'íi mu i maj tyá'tzaahuatye' canyíjra'aj jaatá', aj mu mij yu'xarij huo'ta'ítiri' i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa ja'chej, mata'aj mij tyámua' tyeetyéjeevej. Ti'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Acaya, tyámua' pu tyihuo'tyáhuú i a'íjma i ti Dios huo'ta' juxié'vi'ra' jime' mej mij tyá'antzaahuatye'en. ²⁸ Ji'nye a'yaa pu tyihua'ráaje i tyeétyee i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i yu'xarij jitze pu huo'taséjra ti Jesús a'íin pué'een i Ciríistu'.

19

Ti'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Éfeso

¹ Ti'ij ooj i Apolo a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Corinto, Pablo pu huáaraa muí'caquéj ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee a'áa ti huataca'aj a Asia. Ti'ij ij té'ej a'áa ja'rá'aj a'ájna a Éfeso, jo'tij jéehua hujjo'tyoj i maj tyá'tzaahuatye'.

² A'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi sia'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios siati'ij tyá'antzaahuaj?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Catu ma'yá'namuajraca'aj maj jaxajta i júuricama'ra' i Dios.

³ Aj pu'ij i Pablo a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj nyúucaritze' xáai'huaca'?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íj tu nyúucaritze' huái'huaca' i Juan.

⁴ Pablo pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Juan pu huo'íiri' i tyeétyee mej mij seequéj tyú'mua'tyij i jutzájta', ajta a'íi pu huá'ixaatyaca'aj maj tyá'antzaahuatye'en a'íjci jimi i ti ooj uvé'nyesij majca'huáyee, a'íi pu a'íin pué'een i Jesús.

⁵ Mati'ij jáanamujri', aj mu mij huái'huaca' nyúucaritze' i Jesús. ⁶ Ajta ti'ij i Pablo hua'vá'muarie'xij i hua' mu'úutze', aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios huatyá'itzee hua' tzajta'. Mati'ij mij huatyóohuij maj tyu'xáj nyúucarij

jime' i maj quee xu jaay'tihua'aj, majta maj tyu'taxáj i Dios jitze ma'can.
⁷ A'yaa mu a'chu tamuáamuata' japuan hua'puaj i tyétyacaa ará'axcaa.

⁸ Huéecaj máxcirie' pu á'tyeej ti i Pablo uja'tá'nyinyiica'aj hua' tyeyúuj tzajta', jo'tij tyihuaja'ixaatya'ca'aj quee tyí'tziinye'ej, ajta hua'tyámue'tisima'aj i tyeítyee a'íjci jime' i ti jin i Dios tyí'ijta. ⁹ Majta séecan, camu jáanamujri' i nyúucarij ti huá'ixaatya'ca'aj, sulu a'yaa mu mij je'ej pua'aj tyí'xajtaca'aj i tyeítyee tzajta'. Ti'quij i Pablo avá'raj a'ájna hua' tzajta', ajta séecan jo'ví'tij i maj tyá'tzaahuatye', a'ájna jo'maj tyihuaja'mua'tyej, jo'tij ja'chej i ti a'yan ántyapuaj tijin Tirano. A'áa pu a'náj tina'aj tyihuá'ixaatya'ca'aj, ¹⁰ a'yaa pu huaríj a'chu hua'puaj nyinyi'ra'aj ti a'yan tyihuá'mua'tyajca'aj, a'íj mu jin néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Asia i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íi mu jáanamujri' i nyúucaria'ra' i tavástara'.
¹¹ Ajta a'íjna i Pablo, va'cán pu jin tyámua' tyí'uuriajca'aj i tyeítyee tzajta' a'íjci jitze ma'can i Dios, ¹² tí'ij ajta a'íjna i paanyújra' a'íjci i Pablo, nusu tyí'caanaria'ra', tipua'aj a'tíj hua' japua áan tyojo'ojpíjxi'in i mej tyí'cucui', aj mu mij tyámua' rinyij, majta i tyiyáaru'uj iiráaju' i maj hua' tzajta' séejre' i tyeítyee.

¹³ Majta séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a cáayej jitze ajcáci'ca'aj, a'íi mu hui'tamuáarityahua'aj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séjria'ca'aj i tyeítyee, máaxie'va'ca'aj maj a'yan huárinyij nyúucaria'ra' jitze i Jesús, a'íj mu jin a'yan tyihuá'jeevaca'aj i tyiyáaru'see tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ijtye' a'íjci jitze ma'can i Jesús i ti jitzán ma'can tyí'xaj i Pablo sij iiráciinyej.

¹⁴ A'yaa mu rijcaa i maj aráahua'puaj ará'axcaj i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i a'tíj ti a'yan ántyapuaj tijin Esceva, i ti tyihuá'ijtya'ca'aj i maj tyí'huiire' u tyeyúuj tzajta'. ¹⁵ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i tyiyáaru' tijin:

—Nyáamua'tyej a'íjci i Jesús, nyajta nu jamua'reej a'tíj ti Pablo pué'een, arí mua'aj, ¿a'tyaanyíj sij puíríci'j?

¹⁶ Tí'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij a'íjna i tyiyáaru' jiye'tzín hua' jitze rájve, ajta huo'mué'tij tí'ij huo'tyényo'si'ij. Matí'ij mij huatóo'uj mamuámua'vi'ij majta tyi'puéetyi'huaj. ¹⁷ Majta i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Éfeso, i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, néijmi'i mu jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tíj huó'ruuj, a'íj mu jin tyu'tátziin. Matí'ij mij jéetze' mue'tíj jaamua'aj a'íjci i tavástara' Jesús.

¹⁸ Majta mue'tíj i maj tyá'antzaahuaj, a'íi mujo'vá'ju'un mej mij huatóoxaj jéjrista' tyi'tíj maj je'ej pua'aj huáruuj, ¹⁹ majta mue'tíj i maj tyí'chahuaa, umuj tyaja'ráai'puj i tyúuyu'xaa, matí'ij mij tyu'tyáatiej, metyi'séeracaj i tyeítyee. Matí'ij mij jaatyé'itej a'chu ti tyá'najchica'aj a'íjna i yu'xarij, a'yaa pu ará'aj a'chu huá'puatyej japuan tamuáamuata' ví'ra'aj i pláataj. ²⁰ A'yaa mu i nyúucaria'ra' i tavástara' meríj jéetze' néijmi'que' tyá'mua'reeriaca'aj, majta jaséjrataca'aj i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

²¹ Tí'ij a'yan tyu'ríj, aj pu'ij i Pablo jaaxá'puí'intarej ti uhoojo'vá'muaarej a'ájna a Macedonia, ajta a Acaya, ajta ti ooj a'áa jó'yi'ij a Jerusalén. Ajta tí'ij Jerusalén hoojo'va'muáaren, juxié'va'aj pu ta'mej ti a'áa jó'me'en a'ájna a Roma. ²² Aj pu'ij i Pablo hua'puácaa huata'ityaca' i maj jahuiire', a'íjci i Timoteo ajta i Erasto mej mij jó'ciinyej a'ájna a Macedonia, ajta a'íjna óoche' pu a'áa jo'tyóo'itzee a Asia.

Mati'ij tin tyúucuij a'ájna a Éfeso

²³ A'áa mu a'náj jéehua huatanyínyu'cacuca' i tyeítýee a'íjci jime' i maj huataséjre i maj tyá'tzaahuatye'. ²⁴ Siij pu a'ájna pué'eenye'ej i ti a'yan ántyapuaaj tijin Demetrio, a'íi pu chi'ij tyí'ta'huacare'ej ti tyi'cile'en i ti pláataaj tyúumua'tij, ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij chi'ra'an i hua' dios ti a'yan ántyapuaaj tijin Artemisa, jéehua mu mij jamue'tijca'aj i maj jimi tyí'muarie'ca'aj. ²⁵ A'íi pu'ij hua'ajsi i a'íjma i maj jimi tyí'muarie'ca'aj, ajta séecan i maj a'yan cha'taj mana'aj eenye' tyí'muarie'ca'aj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Tyétyacaa, mua'aj xu jamua'reej tyej tyámua' naa tyá'mue'tij i túmii a'íjci jime' i tyaj jin tyí'muarie'. ²⁶ Ajta siati'ij seríj tyí'sej siajta tyí'namuaj, je'ej ti i Pablo metyojo'xajtan tijin i diosij tyétyacaa maj huo'taahuaca' camu je'can jime' diosij puíríci, a'íj pu jin arí jéehua huo'mué'tij i tyeítýee i maj a'yan ma'can iiye'ej Éfeso, ajta néijmi'que' a'áa ti huataca'aj a Asia.

²⁷ Je'ej pu pua'aj tyí'uurej, ji'nye a'yaa pu tyu'tái'riitarij tyaj yó'rieenyij i tyaj jin tyí'muijhuacaa, ajta i taj tyeyúuj i ti tzajta' iirájvee i tadioos ti ve'ej, a'ájna i Artemisa, a'yaa pu tyu'tái'riitarij maj quee che' jana'miche'en. Majta camu che' jaataxié've'sij a'íjci i tadioos ti ve'ej i maj jana'michej néijmi'que' a'áa ti huaca'aj a Asia, majta néijmi'que' i cháanacaj japua.

²⁸ Mati'ij a'yan tyú'namuajri', jéehua mu huatanyínyu'cacuca', majta huatyejiihuajra, a'yan tijin:

—¡Che' jusén jin júurij a'ájna i Artemisa, Éfeso ti já'ma'can!

²⁹ Capu je'ej huo'támiteeraj je'ej maj huárinyij a'ájna a chájta'. Mati'ij mij a'íjma jimi ootajé'yaca' a'íjci i Gayo majta i Aristarco i maj Macedonia já'ma'can, a'íi mu jamuán huajú'ca'aj a'íjci i Pablo, mati'ij mij huojosa'riéechajra a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj i tyeítýee. ³⁰ Ajta i Pablo, a'íi pu utyárutyimui'ca'aj ti'ij tyihuo'ixaatye'en i tyeítýee, majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' camu jaatá' ti utyájrutyej. ³¹ Majta séecan i maj tyityatatyíj a'ájna a Asia, i maj naa yó'mua'raj a'íjci i Pablo, a'íi mu a'yan tyaata'ityi'rej ti quee ajo're'nyinyiica'an a'ájna jo'maj jóosi'rii.

³² Majta a'íimaj i tyeítýee i maj jusiiria'ca'aj séecan mu seequéj tyityetyéjijhuajsime'ej, majta séecan seequéj, majta jéetze' ará'axcaa i maj quee jamua'reeriaca'aj je'ej maj een jime' jusiiria'ca'aj. ³³ Majta séecan i tyeítýee i maj jamua'reeriaca'aj je'ej maj een jime' jusiiria'ca'aj, a'íi mu tyámua' tyaaté'exaa a'íjci i Alejandro, i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu ajúutajchaca' jo'maj ja've'nyejnye' i tyeítýee. Ti'quij i Alejandro jumuáca' jin huo'tá'ijmiejri' mej mij quee che' je'ej tyáhuaasime'en, ti'ij a'íin hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ³⁴ Majta i tyeítýee mati'ij jáamua'reeri' ti a'íin Israel jitze ajtyáma'can, néijmi'i mu huatyejiihuajra a'yaa mu á'tyeej a'chu hua'puaaj ooraj maj a'yan tyityetyéjijhuaj tijin:

—¡Che' jusén jin júurij a'ájna i Artemisa Éfeso ti já'ma'can!

³⁵ Ajta a'ájna i ti tyí'yuxacaa, a'íi pu huo'tá'ijmiejri' maj quee che' tyí'xajtaj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj i tyeítýee tijin:

—Mua'aj tyeítýee, Éfeso siaj já'ma'can, néijmi'i i tyeítýee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íi mu jamua'reej ti a'ájna i chájta'naj antyúumua'reej ti jáacha'íin i tyeyúuj ti tzajta' iirájcaj i dios ti ve'ej, a'ájna i Artemisa, ajta i nyéerima'ra' ti tajapua' je'cáanyej. ³⁶ Capu je'ej tyí'rii'rij ti a'tíj já'xaahuataj a'íjci, xaatapuá'cij mu siaj tyé'jijhua, caxu tyi'tíj je'ej uuriaj siaj quee tyámua' tyá'mua'reej.

³⁷ Ji'nye a'íimaj i tyétyacaa i siaj yahua've'vi'tij camu já'xaahuaj i tyeyúuj, camu majta je'ej pua'aj tyá'xaj i tadioos.

³⁸ Típua'aj a'íjna i Demetrio, majta i maj jimi tyí'muarie', típua'aj a'tíj huá'jaaxiejvi'raj, má'maj pueej jin séejre' mu juéesij ajta séejre' jo'maj huojoxíjtye'en, miche' a'áa ja'huóonyuuste'en ajta je'en a'yan tyéejcha'íj ti síj ajta síj jujapuá huatányuunyij. ³⁹ Ajta típua'aj mua'aj tyi'tíj siajtáhua'aj huocaj, a'yaa pu tyúuxie've' maj a'áa yo'taxáj jo'maj néijmi'i jóosi'rii. ⁴⁰ Tyi'tíj ti arí je'ej huaríj ijíj a'yaa pu tyu'táci'pej maj tajitzé tyo'ojpuá'rite'en a'íjci jime', capu métyi'tíj je'ej tyaj tyi'tíj tyu'taxáj, típua'aj mataata'íhuo' a'íjci jime' i maj huatyeljíhuajra i tyeítýee.

⁴¹ A'yaa pu tyu'taxáataj a'íjna i ti tyí'yu'xacaa, ti'ij ij hue'rá'ityaca' i tyeítýee.

20

Ti'ij i Pablo a'áa jo'mej a Macedonia ajta a Grecia

¹ Ti'ij antyipuá'riaca' i maj huóotya'xij, Pablo pu huotajé i maj tyá'tzaahuatye' ti'ij a'íin tyámua' tyihuo'té'exaatye'en. Aj pu'ij huotatyóotye'ej, ti'quij a'áa jó'raa a Macedonia. ² Néijmi'que' pu huó'muaariaca' matí'ij mana'aj tyityeecháatima'caa a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', ca'nyíjra'aj pu hua'tá'caria'aj i nyúucarij jime' i ti jin tyihuó'ixaaj, ti'quij té'ej a'áa ja'rá'aj a'ájna a Grecia, ³ a'áa pu huéecaj máxcirie' á'tyeej. Ti'ij arí tin antyirá'sima'caj i báarcuj jitze ti'ij antára'nyij a'ájna a Siria, ti'ij a'yan tyáamua'reeri' maj a'yan tyaaxá'pu'íntarej maj a'áa ye'tyécho've'en i juyáara' jitze jo'tij jo're'nyéenyijche', a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. Aj pu'ij huariá'raa ti'ij ajtáhua'aj a'áa huatyéenyey a'ájna a Macedonia. ⁴ A'íi mu jamuán jó'ju' i Sópater yójra' a'íjci i Pirro, Berea ti já'ma'can, ajta a'íjna i Aristarco ajta i Segundo i maj Tesalónica ja'chej, ajta i Gayo Derbe ti já'ma'can, ajta i Timoteo, ajta i Tíquico, ajta i Trófimo, i Asia maj já'ma'can. ⁵ A'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' anaquéej mu jó'ju' mej mij a'áa taja'cho've'ej a'ájna a Troas. ⁶ Tyajta ityáj, ti'ij tyo'puá'riaca' i maj tyu'yé'estej a'íjci jime' i maj jacua'caa i páan ti'iquee cu'ustij, a'áa tu ja'ráacij a Filipos i báarcuj jitze, anxí xicáj tu jitze huotáa'saca' a'ájna a Troas, a'áa tu tyij aráahua'puaj xicáj á'tyeej.

Ti'ij i Pablo a'áa huojová'muaariaca' a Troas

⁷ Ti'ijta atyojo're'nyej i séej xicáj jitze i ta'nájcaj i itéerij, aj tu tyij tyítasiij tyej tyij huariátatare'en i páan, ajta i Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti jó'ra'nyij yaa ariá'pua'aj, a'íj pu jin jéehua tyihuó'ixaaj 'asta na'aj quee jé'ta'tíca' tya'rá'aj. ⁸ A'áa tu ja'tyítasiij ánimuaj i chi'ij tzajta', ti huéecaj jujapuá tyiváatimee, a'áan pu ú'taaca'aj jéehua i tatzárij jime'. ⁹ Ajta tyamuéej a'úun je'rácatyii ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Eutico, a'áan pu jo'huáayixij jo'tij ja'nácun. Ajta a'íjna i Pablo jéehua pu tyihuó'ixaaj, a'íj pu jin huamué'tichej i cutzíj jime' a'íjna i Eutico, ti'quij tyámua' huápu'íj tyu'tácuj, aj pu'ij ancuré'vej a'íjci jitze i chi'ij ti huéecaj jujapuá tyiváatimee, mui'chícan mu'uj mij jajriáj. ¹⁰ Aj pu'ij acájraa i Pablo, ti'ij ij ja've'vi'raxij a'íjci i tyamuéej. Ajta a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' tijin:

—Caxu tyí'tziinye'ej, óoche' pu júurij.

¹¹ Aj pu'ij i Pablo ajtáhua'aj antyíraj i chi'ij tzajta', ti'quij huo'riá'taarej i páan, mati'ij jaacua'aj, ajtáhua'aj tyihuá'tyixaa, 'asta na'aj quee huatapuá'riaca'. Ti'quij jó'raa. ¹² Ajta a'íjna i tyamuéej, júurican mu jo'ví'tij, a'ij mu jin jéehua ca'nyíjra'aj huatóoa'.

Troas pu ja'rájraa ti'ij ij a'áa ja'rá'aj a Mileto

¹³ Tyajta ityáj ta'náatya'aj tu jo'cáj i báarcuj jitze, a'áa tu ja'rá'aj a'ájna Aso, tyej tyij a'áa ya'ravi'tin a'íjci i Pablo, ji'nye jui'icán pu uja'rájraa. ¹⁴ Tyati'ij jáatyoj a'íjci i Pablo a'ájna a Aso, aj pu'ij tajamuán atyájraa i báarcuj jitze, tyati'ij tyij jó'ju' a'ájna a Mitilene. ¹⁵ A'áa tu eeráacij, yaa ariá'pua'aj tu avéjri' ja'ajtyéenyej jo'tij ja'ráahuachij ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Quío, tyati'ij tyij séej xicáj jitze a'áa ja'rá'aj a'ájna a Samos. Tyajtáhua'aj yaa ariá'pua'aj a'áa tu ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Mileto. ¹⁶ A'yaa tu huaríj, ji'nye Pablo pu jaaxá'pui'intarej tiquee a'áa ja'tanyéj a'ájna a Éfeso, capu ajta á'tyeerimu'ca'aj a'ájna a'áa ti huataca'aj a Asia, ji'nye jiyé'tzín jime' pu ja'rá'astijmu'ca'aj a'ájna a Jerusalén, tipua'aj a'yan tyí'riitan tyaj a'áa jo'tyú'uucáj mati'ij tyí'ye'estyaa a'íjci jime' i maj jo'támua'reej ti arí a'yan tyooméj huá'puatyej japuan tamuáamuata' xicáj.

Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íjma i huásij Éfeso maj já'ma'can

¹⁷ A'áa pu jo'tyaváaj i Pablo a Mileto, ti'ij huo'ta'íjtaca' maj uhuojo'tájeevej i huásij i tyeyúuj tzajta' maj tyí'huiire' a'ájna a Éfeso. ¹⁸ Mati'ij i huásij aje're'nyej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Mua'aj xu jamua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij nyati'ij nyana'aj anaquéej yeti'tanyéj iye'ej Asia. ¹⁹ A'náj tina'aj nu yahuatyéjvee ja'mua jamuán, netyí'huiiria'aj nyajta nyacu'váaj i tavástara' jimi, a'yaa nu tya'canyeyí'nyaj a'íjci jime' i ti jéehua je'ej pua'aj tyina'antyimué'tijcaa ajta i maj je'ej pua'aj nyooriajcuca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²⁰ Canu a'náj ootyá'ítzee nyaj quee tyajá'mua'ixaatye'ej tyi'tij ti mua'ajmaj jamuatyáhu'rii, nyetyaja'muamua'tyáaj i tyeyúuj tzajta', nyajta jo'siaj jo'cháatimee. ²¹ A'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'yaa nu tyihuo'ixaaj ti a'yan tyúuxie've' mej seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, majta ja'antzaahuatye'en a'íjci i tavástara' Jesús i Ciríistu'. ²² Ajta ijíj a'áa nu jo'ma'aj na'mej a Jerusalén a'íjci jime' ti i júuricama'ra' i Dios a'yan tyinaata'íj, canu jamua'reej je'ej ti mu' tyinyaja'huíria'aj ja'mej. ²³ A'íj nu xaa mua'reej, ti jo'tij na'aj ti huachájta'tajmee, a'íjna i júuricama'ra' i Dios a'yaa pu tyí'nye'ixaatye' ti a'íin nyejcho've' i maj tzajta' tyí'tyanamuacaa ajta jéehua i puéjtzij. ²⁴ Capu nye jitze juxie've' i nyaj jin júurij, a'ij nu'uj xie've' nyaj ja'antyíci'tyij je'ej ti i Dios tyi'tij tyinaa'íjcaj nyaj huo'té'exaatye'en i tyeítýee i nyúucaria'ra', ti'ij a'íin tyihuo'tú'uunyi' juxié'vi'ra' jime'.

²⁵ 'Ajta ijíj tyámua' nu tyá'mua'reej, tiquee che' a'tij me' nyeje'seejran, a'íimaj i nyaj nyeríj huó'ixaaj i Dios ti jin tyí'ijta. ²⁶ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' ijíj, canu nyáaj pué'eenye' tipua'aj tyi'tij je'ej já'mua'uurej mua'ajmaj, ²⁷ ji'nye néijmi'i nu tyajamuáa'ixaa je'ej ti tyá'xie've' i Dios, nyajta quee a'náj tyi'tij jamuaatyá'aviitzej. ²⁸ Tyámua' xu'uj, siata'aj huó'cha'íin néijmi'caa i maj jusi'rii i Dios jimi, jo'tij i júuricama'ra' i Dios huaja'antyíhuo mej mij a'íjma huá'cha'íin i maj tyá'tzaahuatye', i ti juxúure' jin huó'nanej a'íjna i Jesús. ²⁹ A'yaa nu nyáaj tyá'mua'reej nyati'ij jó'ra'nyij, séecan mu yaja'va'ju'uj muá'ju'un

ja'mua jimi maj a'yan een mati'ij íira'vetyee mej tyí'tyaci'macaa, i maj a'yan tya'xié've'ej muá'ju'un maj hua'antypuá'ritye'en i maj tyá'tzaahuatye'. ³⁰ Séecan mu avá'ju' i maj ja'mua jitze ajtyáma'can, a'íi mu hue'tzij jin tyihuá'mua'tyen, mej mij a'íjma antyimue'tin i maj tyá'tzaahuatye'. ³¹ Tyámua' xu'uj mua'aj, xo'támua'reeri' nyaj huéicaj nyinyi'ra'aj tyajamuá'ixaa tujca'rij tzajta' nyajta tíca'rij tzajta', canu a'náj jaatáxaahuataca' nyaj tyajamuá'ixaa na'canyeyi'nya'aj ja'mua jime'.

³² 'Ajta ijíj nye'ihuámua' Dios jimi nu jamuatyátoosij, ajta i nyúucaria'ra' ti jaxaj juxié'vi'ra' jime'. A'íi pu néijmi'i pu tyí'uurej tí'ij a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, ajta néijmi'i huo'tás'ij i ti jin atóoraj a'íjma jimi i jutyéityeristyamua'. ³³ Canu nyáaj a'náj tyi'tíj nyacua'aj tipua'aj túmii, na'ríj tyihuá'caanaa. ³⁴ Sulu a'yaa xu tyá'mua'reej, nyej nyasíj nyamuáca' jin tyu'muáriej nyej nyij jaamué'tin tyi'tíj ti juxie've' nye jimi, ajta a'íjma jimi i maj nyaj jamuán huacíj. ³⁵ A'náj tina'aj nu jamuáa'itíiri' ti a'yan tyúuxie've' siaj tyu'muárie'en ajta siaj sij huo'tyáhuire'en a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', a'íj xu ú'mua'reeriaj je'ej ti tyu'taxájtaca' i tavástara' Jesús tíjin: "Jéetze' pu tyámua' tyé'yi'ij nyaj tyí'puejva'aj quee nyaj tyi'tíj ancuriáan."

³⁶ Tí'ij a'yan tyihuo'ixáatya'aj i Pablo, aj pu'ij tyítunutaca' ajta huatyéenyuj i Dios jimi hua' jamuán. ³⁷ Néijmi'i mu huóoyiinyixij majta néijmi'i jí're'chuiixij, majta jí'tyápui'tza'xij a'íjci i Pablo. ³⁸ Jéehua mu juxaamuijritya'ca'aj, jí'nye a'yaa pu tyihuo'té'exaa mej quee che' a'náj me'yé'sejran. Aj mumij jamuán ujó'ju' jo'tíj ja'tyájraa i báarcuj jitze.

21

Tí'ij i Pablo a'áa jo'mej a'ájna a Jerusalén

¹ A'áa mu'uj mij joovátzij i ta'ihuámua', aj tu tyij ityáj atyáacij i báarcuj jitze, tyati'ij tyij huatátaje'yaca' a'ájna a Cos, yaa ariá'pua'aj tu a'áa ja'rá'aj a'ájna a Rodas, tyati'ij tátyij a'áa jo're'nyej a'ájna a Pátara.

² A'ájna a Pátara a'áa tu séej jo'tyoo i báarcuj Fenicia ti jó'yi'ij, a'íj tu tyij jitze atyáacij, tyati'ij tyij jo'c'íj. ³ A'áa tu joojú'ca'aj tyati'ij jaaséej a ti ja'ajhuáchij, a'yaa pu tya'rájtyapuaj tíjin Chipre, a'áa tu muáca'ta' pujmua' ajcaanyej, mu tu'uj jó'ju' 'asta tyana'aj quee a'áa ja'rá'aj a Siria. Ajta i báarcuj a'áa pu je'cáca tyu'tyájtóo i íjcaj ti tyú'tisime'ej a'ájna a Tiro, a'áa tu tyij acáacij. ⁴ Tyati'ij a'íjma huátyoj i maj tyá'tzaahuatye', aráahua'puaj xicáj tu á'tyeej tyaj hua' jamuán ajo'tyu'uj. A'íimaj mu júuricama'ra' i Dios jitze ma'can jaatá'ijmiejri' a'íjci i Pablo tí'ij quee a'áa ja'tányinyiica'an a Jerusalén. ⁵ Tí'ij mu tyojo'ma'aj aráahua'puaj xicáj jitze, aj tutyij jo'c'íj. Néijmi'i i tyétyacaa muanyíinyi'chaj, majta huayóomua'aj, a'áa mu tojóotoj jo'tíj joo'ástimee i chájta'naj, a'áa tu tyij tyítunutaxij jo'tíj ja'va'ástimee i jájtyij, tyati'ij tyij huatyéenyuj i Dios jimi. ⁶ Tyati'ij huo'tatyóotya'aj, aj tu tyij atyáacij i báarcuj jitze, majta a'íimaj huariá'cij jo'maj jo'cháatimee.

⁷ Tyati'ij jaatyáaxijtye i tyaj huajú'ca'aj i jájritze', Tiro tyaj ja'ráacij tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Tolemada, a'áa tu huo'tatyójtjej i ta'ihuámua', tyajta hua' jamuán séej xicáj ajo'tyu'uj. ⁸ Yaa ariá'pua'aj tu jo'c'íj tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Cesarea. A'áa tu ja'tanyéj jo'tíj ja'chej a'íjna i Felipe i ti tyihuá'ixa'tyee tyeítyee, a'íi pu a'íin pu'éen síj i maj aráahua'puaj ará'asej i maj tyí'huire' i tyejúuj tzajta', a'áa tu jo'tyá'ítzee a'íjci jimi i Felipe. ⁹ A'íjna i Felipe

muáacuacaa pu tyiyójmua'ca'aj i úucaa mej quee xu huiichej, a'íi mu jaxajtaca'aj nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁰ A'áa tu tyij á'tyeej a'chu pua'an xicáj, tí'ij ij síij ará'aj tí Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, Judea tí já'ma'can, a'yaa pu ántyapuaaj a'íjna tíjin Agabo. ¹¹ Tí'ij tajimí ará'aj, aj pu'ij ja'vá'xistaca' i tí jin ahuóoji'ca'ca'aj a'íjna i Pablo, aj pu'ij a'íjci jin anóoji'quej i ju'íicaj jitze, ajta i jumuáca' jitze, tí'ij ij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'yaa pu tyí'xaj i júuricama'ra' i Dios tíjin a'ájna a Jerusalén, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyeetyáji'que'sij a'íjci i tí ja'a'rij a'íjci i maj jin ahuooji'ca'ajma'aj muá'ci'íj, majta huo'tátuiire'sij a'íjma i maj séej i chuéj japua já'ma'can.

¹² Tyatí'ij a'íj huánamuajri', ityáj majta i maj Cesarea já'ma'can, néijmi'i tu jaatáhuaviiri' a'íjci i Pablo tí'ij quee ujó'yi'can a Jerusalén.

¹³ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i Pablo tíjin:

—¿Ji'nye setyityúuyin siajta nyaxaamujritye'? A'yaa nu tyé'nyaca'nyej, canu a'íj nyana'aj jime' maj naatyáji'que'en, sulu nyej nyajta huámu'i'nyij a'ájna Jerusalén a'íjci jime' i nyaj jahuiire' i tavástara' Jesús.

¹⁴ Ji'nye catu jaatáviicue'ri' tyaj jaatyá'itzen, tyaatá' tu'uj tyij, a'yan tyetyatajéveej tíjin:

—Che' a'yan atyojo're'nyej je'ej tí tyá'xie've' i tavástara'.

¹⁵ Tí'ij a'yan tyu'ríj aj tu tyij tyámua' huátaruuj, tyatí'ij tyij ujó'ju' a'ájna a Jerusalén. ¹⁶ Séecan mu tajamuán jó'ju' i maj tyá'tzaahuatye' Cesarea maj já'ma'can, a'íi mu a'áa tojo're'nyijtyej jo'tij ja'chej a'íjna i tyáati' tí a'yan ántyapuaaj tíjin Mnasón, Chipre tí já'ma'can, i tí arí á'tyeej tí tyá'tzaahuatye'.

Pablo pu uyá'muaarej a'íjci i Jacobo

¹⁷ Tyatí'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, naa mu tyámua' tyitaatyéje ju-tyámua'vi'ra'aj jime' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁸ Yaa ariá'pua'aj pu i Pablo tajamuán ujó'mej tyej tyij a'íj ujo'vá'muaarej a'íjci i Jacobo, majta i huásij néijmi'i mu a'áa jo'tyú'uuca'aj. ¹⁹ Aj pu'ij i Pablo huo'tatyójtyej, tí'quij té'ej tyámua' naa tyihuá'tyixaa néijmi'caa je'ej tí tyi'tíj huáruuj a'íjna jitze ma'can i Dios, a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, ²⁰ Matí'ij a'íj huánamuajri', aj mu mij tyaatatyójtzi'rej i Dios. Majta a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tíjin:

—Cási' ta'ihuáara', papu'ríj metyooséj, a'íimaj i maj Israel jitze aj-tyáma'can, mue'tíj mu meríj tyá'antzaahuaj, néijmi'i mu a'yan tyá'xie've' maj a'yan tya'rá'astej je'ej tí tyo'yú'xaca' i yu'xarij jitze a'íjna i Moisés. ²¹ Majta a'yan tyihuó'ixaaj néijmi'caa i maj séej chuéj japua ja'chej i maj majta Israel jitze ajtyáma'can, paj muáaj a'yan tyihuá'mua'tyej maj quee a'yan rijcaj je'ej tí tyaaxájtaca' a'íjna i Moisés, pajta a'yan tyihuá'ixaatye' maj quee ja'antyisí'chej i junavíj i juyójmua', majta quee a'yaa mana'aj tyaá'sime'ej i juyi'ráj. ²² ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyu'taxájtaj matí'ij jáamua'reej i tyeétyee paj períj ya'uvé'nyej? ²³ Tyámua' pu jéetze' naa paj a'yan huárinij je'ej tyaj tyimuaaté'exaatye'sij. Yaa mu muáacuaj huatyu'uj tajamuán i tyétyacaa, i maj ja'antyíci'sij i maj jin atóoraj i Dios jimi. ²⁴ Pata'aj hua'antyivi'tíj, pata'aj huá'jajcuare'en hua'جامuán, pajta hua' japua tyu'náachitan, mata'aj mij huo'yéj. Aj mu mij néijmi'i jamua'reeren tíquee a'yan tyi'ja'yájna je'ej maj tyí'muaxaj muéetzij, sulu paj pajta muáaj ja'astej i yu'xarij i maj jin tyí'ijta. ²⁵ Majta i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, i maj majta meríj tyá'antzaahuaj, tu'ríj tyihuo'ta'íti'ri' i tyaj a'yan tyaaxá'pui'intarej maj quee jacua'caa

í hue'ra'aj maj jáamu'vejritaca', majta quee jacua'caa í xúure'ej majta í hue'ria'ra' í maj jaatyácue'mi'in. Majta quee juxana'ciria'aj séecan jamuán.

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci í Pablo u tyeyúuj tzajta'

²⁶ Aj pu'ij í Pablo huojoví'tij í tyétyacaa í maj muáacuaj, yaa ariá'pua'aj pu huóojacuarej hua' jamuán tí'quij utyájrurij u tyeyúuj tzajta' tí'ij huoté'exaatye'en a'náj maj ja'antyíci'sij í maj jin atóoraj, mej mij tyu'támu'vejritaj síij ajta síij.

²⁷ Tí'ij arí tin aráahua'puaj xicáj tya'ra'astísima'caj, séecan í maj Israel jitze ajtyáma'can í maj Asia ja'chej, a'íí mu jaaséej a'íjci í Pablo í tyeyúuj tzajta', mati'ij mij ca'nyíjra'aj huota' maj huatanyínyu'caj í tyeítyee. Aj mu mij ootátzunaxij í Pablo jimi, ²⁸ a'yan metyi'tyejíhuaj tíjin:

—Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siataatáhuire'. A'íí pu a'íin pué'een í tyáati' tí néijmi'que' majocha'can, seequéj tyihua'mua'tyéé néijmi'caa í tyeítyee je'ej tíquee tyi'tyéevijtij tajimí, ajta maj quee ja'rá'astej je'ej tí tyo'yú'xaca' í Moisés, ajta je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci í tyeyúuj. Ajta séecan í griego utyéevi'tij í tatyeyúuj tzajta', capu tzáahuatyí'ra'aj tyícha'íj í taj tyeyúuj jitze.

²⁹ A'yaa mu tyí'xajtaca'aj, jí'nye anaquéej mu meríj jaaséjraca'aj a chájta' a'íjci jamuán í Trófimo Éfeso tí já'ma'can, a'íj mu jin a'yan tyí'mua'ajcaj tí í Pablo a'úun ya'tavi'tístiraa u tyeyúuj tzajta'.

³⁰ Néijmi'que' í chájta'naj jitze, jéehua mu huatanyínyu'cacuca', aj mu mij í tyeítyee ará'aj muahuáachisima'aj. Mati'ij mij jaatyéevi' a'íjci í Pablo, majta jí'rajáanajra u tyeyúuj tzajta', majta je'en jíye'tzín tye'tyáanaxij a tí ja'pueertajmee. ³¹ Mati'ij meríj tin jaje'catacuj a'íjci í Pablo, tí'ij jáamua'reeri' a'íjna í xantáaru' ta'nájcaj tíjin néijmi'que' mu nyinyu'cacuj a'ájna a chájta' Jerusalén. ³² Aj pu'ij a'íjna xantáaru' ta'nájcaj hua'ajsií í juxantáaru'ustyamua', ajta a'íjma í maj anxityej xantáaru'uj tyí'ijtya'ca'aj, mati'ij mij ujó'huaachij jo'maj jo'tyú'uuca'aj í tyeítyee. Mati'ij jaaséej a'íjci í xantáaru' ta'nájcaj majta a'íjma í xantáaru'ustyamua'mua', aj mu mij jaatáxaahuataca' í maj jatyáva'ra'aj a'íjci í Pablo. ³³ Aj pu'ij ajtyáxiiriaca' í xantáaru' ta'nájcaj, tí'ij ij jaatyéevi' a'íjci í Pablo, ajta jaata'íjtaca' maj ja'náji'que'en hua'puácaa jíme' í cadéenaj. A'tzúj a'tyéevi'caj tí'quij tyu'ta'íhuo' a'tíj tí pué'eenye'ej ajta tyi'tíj tí je'ej huáruuj.

³⁴ Majta a'íimaj í tyeítyee, séecan mu seequéj tyityetyéjijhuasime'ej, majta séecan seequéj, a'íj pu jin quee je'ej já'miteerastya'ca'aj a'íjci í xantáaru' ta'nájcaj je'ej tí tyo'xá'pui'intarej, jí'nye jéehua mu je'ej tyáhuasime'ej, a'íj pu jin jaata'íjtaca' maj já'anvi'tij a'ájna jo'maj je'ráatyij í xantáaru'uj.

³⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'cachetzíci'huajme, a'íimaj í xantáaru'uj mu huatyechóoj mu ayootoj a'íjci í Pablo, jí'nye jéehua mu í tyeítyee jama'cujca'aj, ³⁶ majta néijmi'i í maj cújta' huajú'ca'aj, a'yaa mu tyityeejijhuasime'ej tíjin:

—Che' huámuí'nyij.

Tí'ij Pablo jujapuá huatanyúj

³⁷ Mati'ij ju'tyarújtye'sima'caj a'íjci í Pablo jo'maj je'ráatyij í xantáaru'uj, aj pu'ij í Pablo a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci í xantáaru' ta'nájcaj tíjin:

—¿Nyí í'ríj nyej tyu'taxáj cíira'tzuj ajamuán?

Ajta a'íjna í xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu tyu'tanyúj tíjin:

—¿Nyi peeyí'tin i hua' nyuucacaj i griego? ³⁸ ¿Nyi pequee muáaj a'ín pué'een i paj Egipto já'ma'can, i ti ará'tyeej ti huá'jaxiejtya'ca'aj i tyeítýee, i ti ajta huojo'vi'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij muáacuaj ví'ra'aj maj ará'asej i mej tyí'tyacui'caa?

³⁹ Aj pu'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu Israel jitze ajtyáma'can, a'áa nu jiríj ja'chej a'ájna a Tarso, i chájta'naj ti jéehua juxie've' a'áa ti huataca'aj a Cilicia, jéehua nu muahuavii paj naatá' nyaj tyihuo'té'exaatye'en i tyeítýee.

⁴⁰ Aj pu'ij jaatá' ti tyihuo'té'exaatye'en, ti'quij i Pablo huatyéechaxij a'ájna jo'tij ja'cachetzíci'huajme, ajta i jumuáca' jin huo'tá'ijmujri' maj quee che' je'ej tyáhuuasime'en. Matí'ij quee che' je'ej tyahuáasima'caj, aj pu'ij hua' nyuucacaj jin tyu'taxájtaca' i hebreos, a'yan tijin:

22

¹ —Nye'ihuáamua' siajta nyahuáasimua', xáanamujri' je'ej nyaj tyajamuaaté'exaatye'sij i nyúucarij nyaj jin nyajapuáj huatányuusij.

² Matí'ij jáanamujri' ti a'íj jin tyihuá'ixaatya'ca'aj i hebreos nyuucacaj jime', aj mu mij jéetze' huatyápua'riaca' i maj je'ej tyáhuuasime'ej. Ajta i Pablo a'yaa pu tyihua'tyé'ixaatye'sima'aj tijin:

³ —Nyáaj nu Israel jitze ajtyáma'can, a'áa nu jo'nié'huaca' a'ájna a Tarso a'áa ti ja'ajtyáma'can a Cilicia, a'yaa nu huave'sej iiye'ej Jerusalén, nyajta tyi'huányamua'aj a'íjci jimi i Gamaliel, i ti a'yan tya'róonajchij i nyúucarij je'ej maj tyo'yú'xaca' i tahuásimua'ci'ij. A'náj tina'aj nu a'yan tyáahuosij je'ej nyaj tyeetyáhuire'en i Dios, néijmi'i jime' i nyaxiéjnyu'caa, a'yájna siati'ij néijmi'i mua'aj ijíj tyaá'sij. ⁴ Jájcuaaj imuáj nu a'yan tyihuá'huooca'aj ney nyij huó'cui'nyij a'íjma i maj jájcuan jin tyá'tzaahuatye', nyajta néijmi'caa huavívi' i tyétyacaa, nyajta i maj úucaa ney nyij hue'tyáanaaj. ⁵ A'ájna i ti tyihuá'ijtye' a'íjma i puaríj, majta néijmi'i i huásasij a'íj mu jamua'reej. A'íj mu yu'xarij tyinaatapíj ney nyij tyihuo'tátuiire'en i nye ihuáamua' Israel maj jitze ajtyáma'can, Damasco maj ja'chej, nyajta a'áa ja'tanyéj ney nyij huó'huoonyij a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', ney nyij uhua'araví'tij a'yájna iiye'ej Jerusalén tyej tyij puéjtzij huo'tá'an.

Pablo pu huá'ixaatye' je'ej ti tye'entyíhuo i tavástara'
(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Nyati'ij a'áa joomá'caj juyéj jitze, nu'ríj avéjri' joomá'caj a Damasco a'tzáaj tacuaríixpuaj, aj pu'ij jiye'tzín ca'nyíin jin uje'cátatzariaca' u tajapuá, ti'quij nie'riá'naj. ⁷ Nyati'ij nyij eetávej a chóota'. Nyajta je'en a'tíj huánamujri' ti a'yan tyinaatajé tijin: “Saulo, ¿ji'nye een jime' je'ej pua'aj pényoorej?” ⁸ Nyati'ij nyij tyu'ta'íhuoj a'yan tijin: “¿A'tanyíj papué'een nyavástara?” Ajtáhua'aj a'yan tyu'tánamujrej tijin: “Nyáaj nu a'ín pué'een i Jesús Nazaret nyaj já'ma'can, a'ájna i paj muáaj meyo'vajran.” ⁹ Majta i maj nyaj jamuán huajú'ca'aj, a'íj mu majta jaaséj i ti huatátzarijraa, a'íj mu'uj quee huánamujri' i nyúucarij ti tyí'nye'ixaatya'ca'aj. ¹⁰ Nyati'ij nyij tyu'ta'íhuo' a'yan tijin: “¿Ji'nye náarinyij nyavástara?” Aj pu'ij i tavástara' a'yan tyinaaté'exaa tijin: “Ájchesij, pata'aj i paj pooj huaméj a'ájna a Damasco. A'áa mu néijmi'i mujo'té'exaatye'sij je'ej paj huárinij.” ¹¹ Ji'nye na'racúunyij nu na'raa a'íjci jime' i tatzárij, a'íj mu jin a'íjma i maj nyaj jamuán huajú'ca'aj mana'naví'raj mu' mij nyojo'vi'tij a'ájna a Damasco.

¹² 'Síij pu tyáati' a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaaj tijin Ananías, i ti naa tyí'tyevistaca'aj ajta ja'tzaahuatya'ca'aj a'íjci i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu naa yó'mua'rajca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Damasco. ¹³ Ananías pu a'áa nyojo'tyéesej, ti'ij ará'aj a'yaa pu'ij tyinaaté'exaaaj tijin: "Nye'ihuáara' Saulo, ancuriáa' ajtáhua'aj jájcuan i paj jin atányeerej." Ti'ij a'yan tyinaatajé aj nu nyij jiye'tzín atányeeriaca', nyati'ij nyij jaaséj. ¹⁴ Ajta a'yan tyinaaté'exaaaj tijin: "I hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'íi pu mua'antyíhuoo muéetzij pej pij jáamua'reej je'ej ti tyá'xie've', pata'aj jaaséj a'íjci i tiquee a'náj tyí'tíj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, pajta jáanamuaaj je'ej ti tyí'xaj. ¹⁵ Muáaj paj a'íin pué'eenye'ej puá'mej i paj a'íj jin antyía'mua'reeriaj puá'mej néijmi'que' i cháanacaj japua, jitzán ma'can i tavástara', pata'aj huó'ixaatye'en je'ej paj perij tyí'tíj tyu'séj, pajta je'ej paj tyú'namuajri'. ¹⁶ Ajta ijíij, capáj jéehua tyi'chó've'ej. Ájchesij, pata'aj huái'huaj nyúucaritze' i tavástara', ti'ij a'íin tymuaatú'uunyi' i paj jin ootyá'ítzee i Dios jimi."

Pablo pu huá'ixaatye' je'ej ti tyu'ta'íjtyi'huaca' a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can

¹⁷ Nyati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, aj nu nyij utyájrurij i tyeyúuj tzajta' nyej nyij huatyényuunyij i Dios jimi, aj nu nyij tyu'séj. ¹⁸ A'íj nu huaséj i tavástara' ti a'yan tyinaaté'exaaaj tijin: "Ca'nácan, eerájra' jiye'tzín jime' a'yájna Jerusalén, ji'nye camu muá'antzaahuatye'sij je'ej paj tyihuo'té'exaatye'sij nye jitze ma'can." ¹⁹ Aj nu nyij a'yan tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', a'íi mu a'yan tyá'mua'reej nyej nyáaj majo'cha'canya'aj néijmi'que' hua' tyeyúuj tzajta', nyajta hue'tyáanamua i maj muéetzij mua'tzaahuatya'ca'aj, nyajta hua'tyáva'ra'aj. ²⁰ Ajta mati'ij a'íj huajé'caj i Esteban i ti muahuúria'ca'aj, ajta tyí'xajtaca'aj a jitze ma'can, nyáaj nu a'áa jo'tyávaaca'aj, a'yaa nu tyá'xa'pui'intaria'ca'aj maj jaajé'caj, nyáaj nu nyajta tyú'cha'ij i tyihua'caanaa a'íjma i maj jaajé'caj." ²¹ Ajta i tavástara' a'yaa pu tyinaaté'exaaaj tijin: "Áricuj ma'úrutyij, ji'nye nyamuaata'ítij imuáj tyeítjee tzajta' i maj séej chuéj japua já'ma'can."

Ti'ij i xantáaru' ta'nájcaj jacha'íica'aj a'íjci i Pablo

²² A'yaa mu'uj úhuiixij i maj móoj jatyánamuajrasima'aj, mati'ij mij huatyóohuij maj huatyéjijhuajra'nyij a'yan tijin:

—A'mújna mu tyéviij, capu juxie've' ti júurij, xaajé'caj ta'aj ij quee che' majá'hua'tan íiyan i cháanacaj japua.

²³ A'yaa mu'uj jéetze' tyityetyéjijhuasime'ej, majta i tyúucaanaa jútye' tyojó'raara'aj, majta i chuéj jútye' jó'raaraaj. ²⁴ Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj tyu'ta'íjtaca'aj maj ju'tyátoonyij a'íjci i Pablo jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, ajta huo'ta'íj maj je'riá'vaxi'in, ta'aj ij tyu'taxáj je'ej maj een jime' tyityetyéjijhuaj i tyeítjee. ²⁵ Mati'ij merij jaatyají'ca'aj mej mij je'riá'vaxi'in, aj pu'ij i Pablo a'íj a'yan tyaata'íhuo'ri' i xantáaru' ta'nájcaj ti a'áa jo'tyávaaca'aj tijin:

—¿Nyi a'yan setyityaatáci'pej siaj sij je'riá'vaxi'in i a'tíj Roma ti já'ma'can, siajta quee jamua'reeriaj tyi'tíj siaj jin pújoorej?

²⁶ Ti'ij a'yan tyáanamuaajri', a'íjna i anxityej xantáaru'uj ti tyí'ijtye', a'áa pu jo'mej a'íjci jimi i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye parinyij a'íjci jime'? A'íjna i tyáati' a'áa pu ja'ajtyáma'can a Roma.

²⁷ Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj a uré'nyej i Pablo jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'yan tyi'ja'yájna paj a'áa ja'ajtyáma'can a Roma?

Aj pu'ij i Pablo a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Jee xaa nyu'uj.

²⁸ Ajta i xantáaru' ta'nájcaj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jéehua nu nyáaj tyu'nájchitaca' nyej nyij huatyényaromaanotaj.

Ti'ij ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'áa nu nyáaj jiyo'nié'huaca'.

²⁹ Aj mu mij a'íimaj eeráxiiriaca' i maj je'ria'vaaxi'nyijche' i Pablo, ajta a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj, ti'ij jáamua'reeri' ti Roma já'ma'can, tyámua' pu tyu'tátziin ti je'ej tyeetyají'que'ej i cadéenaj jime'.

Pablo pu a'úu jo'tyéechaxij jo'maj je'ráatyij i maj tyí'ijta

³⁰ Yaa ariá'pua'aj, i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti jáamua'reej je'ej maj een jime' tyá'xajtzi'raca'aj a'íjci i Pablo, aj pu'ij ji'rájtoo, ajta tyu'ta'íjtaca' maj tyúusiire'en a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta néijmi'i i maj tyityatatyíj. Aj pu'ij hua' jimi áyoovi'tij.

23

¹ Pablo pu hua'ráasej a'íjma i maj tyityatatyíj ti'quij a'yan tyi-huo'té'exaa tijin:

—Nye'ihuáamua', ti'ij na'aj yatij je'r'ényej, canu tyi'tíj jin je'ej tyé'nyamua'astij i Dios jimi menyo'cha'can.

² Aj pu'ij a'íjna i Ananías, i ti tyihuá'ijtye' a'íjma i puaaríj, a'íi pu huo'ta'íj maj ja'ancáveenyij a'íjci i Pablo. ³ Ajta i Pablo a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Dios pu muéetzij mua'ancávesij, mu paj quee ma'úumua'rej. Muáaj paj a'íj jin antyía'mua'reej pej pij no'xíjtye'en a'íjci jime' je'ej ti tyí'ijta i yu'xarij, ¿ji'nye pej pij a'yan tyá'mua'reerij pahuá'ijtye' maj na'ancáveenyij?

⁴ Majta a'íimaj i maj uje'rátya'ca'aj, a'yaa mu tyaatajé tijin:

—¿Ji'nye pej pij je'ej pua'aj tyé'jee a'mújcij mu ti jéetze' juxie've' i Dios jimi?

⁵ A'yaa pu i Pablo tyihuo'té'exaa tijin:

—Nye'ihuáamua', canu jamua'reeriaca'aj ti a'múu a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've' i Dios jimi, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capáj je'ej tyé'jeevej a'íjci i ti tyi'tyéjvee i tyeítvee jimi.”

⁶ Aj pu'ij i Pablo jáamua'reeri' tijin séecan mu i maj tyityatatyíj saduceos pué'eenye'ej, majta séecan fariseos, aj pu'ij ca'nyíin jime' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nye'ihuáamua', nyáaj nu fariseo pué'een, hua' jitze nu eeráma'can a'íjma i fariseos, majta ijíj ná'xijtye' a'íjci jime' nyaj jacho've' a'náj maj huatájuuritaj i mui'chítvee.

⁷ Ti'ij i Pablo a'yan tyu'taxájtaca', aj mu mij huatyóohuij maj tyi'huó'ihuo' a'íimaj i fariseos, majta a'íimaj i saduceos, mati'ij mij jé'ta' huacáj i maj jusiiria'ca'aj. ⁸ Ji'nye i saduceos a'yaa mu tyí'xaj maj quee che' huatájuuritaj i mui'chítvee, majta a'yan tijin maj quee séejre' i júuricamej i maj tyí'huíire' u tajapuá, majta a'íimaj i fariseos néijmi'i mu a'íjci tyá'tzaahuatye'. ⁹ Néijmi'i mu tyéjijhuasime'ej, majta je'cáj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, i maj majta fariseos jitze ajtyáma'can, a'íi mu ájhuiixij mati'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjna i tyáati' capu tyi'tíj je'ej huáruuj, tyij quee síj tyaaté'exaa i júuricamej ti tyí'huüre' u tajapuá, tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, tyiche' quee jimi rányuuca'an i Dios.

¹⁰ Majta meríj jéetze' nyinyu'cacuca'aj, a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj tyí'tziinya'ca'aj tipua'aj meetyáto'sixi'in a'íjci i Pablo, a'íj pu jin huo'ta'íj i xantáaru'uj maj je'ráavi'tíj mej mij majtáhua'aj uyo'tyátoonyij jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj.

¹¹ Séej tíca'rij tzajta' pu i tavástara' huataséjre a'íjci jimi i Pablo, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Huatyá'ca'nyej mua' tzajta' Pablo, ji'nye a'yájna pati'ij períj nyaj jime' tyihuó'ixaaj iiye'ej Jerusalén, a'yaa paj cha'taj tyihuá'ixaatye'en a'ájna a Roma.

Matí'ij jaaxá'pui'intarej je'ej maj tyeejé'caj i Pablo

¹² Yaa ariá'pua'aj, séecan mu i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan tyaaxá'pui'intarej maj jaajé'caj a'íjci i Pablo, a'yaa mu tyitya'tóoraj maj quee tyú'cua'nyij, majta quee huaye'en, 'asta mana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo. ¹³ A'chu mu huá'puatyej ará'asej i tyétyacaa i maj a'yan tyitya'tóoraj. ¹⁴ A'íjma jimi mu ujó'ju' i maj tyihuá'ijtye' i puaríij, majta a'íjma jimi i huásij, matí'ij mij a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Itýáj tu tyeríj a'yan tyaaxá'pui'intarej tyej quee tyi'tíj cua'nyij, 'asta tyana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo. ¹⁵ Ajta ijíij, mua'aj majta i séecan i maj tyityatatyíj, xaatáhuavíij i xantáaru' ta'nájcaj tí'ij ariá'pua'aj ya'ráavi'tíj a'íjci i Pablo ja'mua jimi, a'yan setyu'taxáatan yee siata'aj tyámua' naa tyee'íhuo', tyajta itýáj tyámua' tu éenye'ej tá'ju'un tyej tyij jaajé'caj tí'ij quee xu ya'uvé'nyej.

¹⁶ Ajta i yójra' i ihuáaria'ra' a'íjci i Pablo, a'íi pu jáamua'reeri' je'ej maj tyi'tíj tyí'xa'pui'intaria'ca'aj, tí'ij ij ujó'mej jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, aj pu'ij jaaté'exaa a'íjci i Pablo. ¹⁷ Pablo pu séej huatajé i maj anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', tí'quij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Ánvi'tichij mu tyamuéej a'íjci jimi i xantáaru' ta'nájcaj, ji'nye tyi'tíj pu jaaté'exaatye'ej.

¹⁸ Tí'quij i tí anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', yo'ví'tíj i xantáaru' jimi ta'nájcaj, ajta a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'íjna i Pablo ti eetyánami' naatáhuaviiri' nyaj ya'ráavi'tíj a jimi a'íjci i tyamuéej, ji'nye tyi'tíj pu muaaté'exaatye'sij.

¹⁹ Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj ja'náavi' i muáca'ra'an jitze a'íjci i tyamuéej, tí'quij je'ráavi'tíj a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Tyi'tanyí pénye'ixaatya'mu'?

²⁰ A'yaa pu tyaaté'exaa i tyamuéej tíjin:

—A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaaxá'pui'intarej mej mij ariá'pua'aj muaatáhuavíi i Pablo, pej pij já'anvi'tíj hua' jimi i hua' juéesij mata'aj nu'uj mij tyámua' tyámua'reej i maj jitzán tyí'pua'ritye'. ²¹ Capáj huá'tzaahuatya'aj, ji'nye huá'puatyej mu a'chu ará'asej i tyétyacaa i maj je'tyécho've'ej i juyéj jitze avíitzij jime', a'yaa mu tyaaxá'pui'intarej maj quee tyi'tíj cua'nyij, majta quee ye'en 'asta mana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo, ajta ijíij mu'ríj tyámua' huóoruuj, a'íj mu'uj mij cho've' je'ej paj muáaj tyu'taxájtaj.

²² Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj jaata'ítyaca' i tyamuéej tí'ij jó'ra'nyij, a'yaa pu tyaata'íj tiquee a'tíj ixáatye'ej je'ej ti arí a'íj tyu'té'exaa.

Pablo pu jó'vi'tichihuaca' a'íjci jimi i Félix

²³ A'íjna i xantáaru' ta'nájcaj hua'puáca pu huatajé i maj anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', ajta a'yan tyihuo'ta'íj maj hua'puaj anxityej i xantáaru'uj tyámua' huá'uurej i maj jui'icán, majta huéecatyej japuan tamuáamuata' maj ave'tyé'tya'aj, majta hua'puaj anxityej i maj chúun tyuí'sima'aj muá'ju'un, mej mij a'áa jó'ju'un a'ájna a Cesarea tíca' a'tzáaj arámuaacuj tyoomá'caj i tíca'rij. ²⁴ Ajta pu huo'ta'íj maj séej eetyésiiratye'en i cahuáayu' i Pablo ti japuan ave'quéej, a'yaa pu tyihuo'íjcaj maj tyámua' eenye' ajóotonyij a'íjci jimi i tajtúhuan ti a'yan ántyapuaj tijin Félix. ²⁵ A'íjma pu jimi yu'xarij huata'ityaca' a'yaa pu tyá'xajtaca'aj tijin:

²⁶ “Nyáaj Claudio Lisias, yaa nu muatyojtye' muéetzij Félix mu paj huápuí'ij naa huasé'rin pajta tajtúhuan jin tyi'tyéjvee. ²⁷ A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaatyéevi' a'íjci i tyévi'ij majta je'en jajé'catajche', ajta nyati'ij jáamua'reeri' ti romano pué'een nyáaj nu nyij ajo'ré'nyej nyahua'ajvi'tíj i nyaxantáarustyamua', nyati'ij nyij japuan huatanyúj. ²⁸ Nyajta jamua'reerimu'ca'aj je'ej maj een jime' tyá'xajtzi'raca'aj, a'íj nu jin yo'ví'tíj hua' jimi i juésij i maj tyá'xa'pu'intare'. ²⁹ Aj nu nyij jáamua'reeri' maj a'íjci jin tyá'xajtzi'raca'aj i yu'xarij ti tyihua'íjtye' a'íjma, capu tyi'tíj jin ootyá'ítzee mej mij jaajé'caj, nusu mej mij a'íjci jin je'tyáanaj a'íjci i a'tíj. ³⁰ Ajta nyati'ij jáamua'reeri' maj séecan i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan tyitya'tóoraj maj jaajé'caj, muéetzij nu nyij muaata'ityi'ri' a'íjci i tyévi'ij, nyajta nu huo'ta'íj i maj tyá'xajtzi' maj muéetzij muaaté'exaaty'e'en tyi'tíj maj jin tyá'xajtzi'.”

³¹ Majta a'íimaj i xantáaru'uj, a'yaa mu huaríj je'ej ti tyihuo'té'exaaj i xantáaru' ta'nájcaj, tíca' mu yo'ví'tíj a'íjci i Pablo, mati'ij mij a'áa yo'ré'nyijtyej jo'tíj a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Antípatris. ³² Yaa ariá'pua'aj mu huariá'cij i maj jui'icán huajú'ca'aj jo'maj ja'chej i xantáaru'uj, majta i mata've'tye'tye' jamuán mu ujó'ju' a'íjci i Pablo. ³³ Mati'ij ará'aj a'ájna a Cesarea aj mu mij jaatátuii i yu'xarij a'íjci i tajtúhuan majta a'íjci i Pablo. ³⁴ Ti'ij i tajtúhuan jo'jívvej a'íjci i yu'xarij, aj pu'ij tyu'ta'íhuo' jo'tíj já'ma'cantaca'aj i Pablo, ajta ti'ij jaamua'réria'aj ti Cilicia já'ma'can, ³⁵ a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Aj nu muanamuajran tìpua'aj meríj uvé'nyej i maj a jitze tyí'pua'ritye'. Ajta tyu'ta'íjtaca' maj jáacha'íin i xantáaru'uj a'ájna jo'tíj i Herodes je'rájcaj.

24

Pablo pu jujapúa huatanyúj a'íjci jimi i Félix

¹ Anxí xicáj pu tyoomá'caj, ti'ij Ananías i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta' a'áa ja'rá'aj a'ájna a Cesarea, majta séecan jamuán i huásij, ajta hua' jamuán síj ti hua' japua huatányuunyij, ti a'yan ántyapuaj tijin Tértulo. A'íi mu ajo'tyáhuixij i tajtúhuan jimi, mej mij tyi'tíj jitzán ujpuá'ritye'en a'íjci i Pablo. ² Mati'ij ayo'ré'nyijtye a'íjci i Pablo, a'íi pu i Tértulo huatyóochej ti tyaaxájtzi', a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Félix tijin:

—Tyóoche' tu tyámua' tyí'tyechajca'aj naa taxáahuaj pati'ij pooj muáaj tyi'ta'íitya'ca'aj, jéehua paj tyámua' tyéjtyoova'aj a tzajta', tyej tyij jéetze' tyámua' yetyityecháatime'nyij. ³ Néijmi'i tu a jimi tya'ancuriáa'vej a'náj tina'aj ajta jo'tíj na'aj, tyámua' tu tyi'muatyojtzire' muéetzij Félix paj tajtúhuan pué'een, pajta jéehua tyámua' naa tyí'uurej. ⁴ Ajta tyata'aj quee jéehua mua'ítzaaj, a'yaa nu tyí'muahuavíj paj a'tzúj táanamuj i tyaj

tyimuaaté'exaatye'sij. ⁵ A'yaa tu tyéetyoj a'mújci' mu tyáati', ti jéehua je'ej pua'aj tyí'uurej, ajta néijmi'que' i cháanacaj japua ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítýee i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij huóonyo'si'tye'en, a'íi pu ajta antyúumua'reej a'íjma jimi i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i Nazaret ti já'ma'can. ⁶ Ajta pu huatóotyesej ti jaatyáxaahuataj i tyeyúuj, a'íj tu jin jaatyéevi' tyej tyij jo'xíjtye'en a'yájna tí'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ⁷ Ajta a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj i Lisias, a'íi pu a'úun jo'tyájrurij tí'quij tá'jajnyi'ri' ca'nyéjrij jime'. ⁸ F'rij paj muáaj asíj tyee'íhuo' pej pij jáamua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna néijmi'i i tyaj jitzán tyí'pua'ritye'.

⁹ Majta i Israel maj jitze ajtyáma'can i maj ajo'tyú'uuca'aj, a'yaa mu majta tyí'xajtaca'aj ti a'yan tyi'ji'récán jime'. ¹⁰ Aj pu'ij i tajtúhuan jumuáca' jin jaaté'exaa a'íjci i Pablo tí'ij tyu'taxáj, tí'ij ij Pablo a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Jéehua nu nyetyámua've'ej nyaj japua huatányuusij muéetzij jimi, ji'nye nyáamua'ree paj períj á'tyeej paj juées jin tyi'tyéjvee a'íjna chuéj japua. ¹¹ F'rij paj muáaj asíj tyu'íhuo' pej pij jáamua'reej tijin oochán pu tamuáamuata' japuan hua'puaj xicáj tyooméj nyaj a'áa ja'rá'aj a'ájna a Jerusalén nyej nyij huatyényuunyij i Dios jimi. ¹² Camu náatyoj a'tíj je'ej pua'aj nyetyi'jeevacaj, canu nyajta huá'tya'xi'ca'aj i tyeítýee i tyeyúuj tzajta', canu nyajta jo'maj jóosi'rii, nyajta quee ca'nyíjra'aj hua'tá'caria'aj aja'hua' yee i chájta'naj jitze. ¹³ A'íimaj i tyeítýee camu je'ej a'náj tyéejtyoosij maj jaataséjrataj i maj jin nye jitze tyí'pua'ritye'. ¹⁴ Ajta a'yaa nu xaa tyaataxájta, canu jaatyá'avaataj, nyáaj nu jahuúire' i hua' Dios i nyahuásimua'ci'ij a'íjci jime' i juyéj ti jájcuaj, i maj a'íimaj a'yan tyí'xaj tijin nyasíj nu'uj jájtyo, ji'nye a'yaa nu néijmi'i tyá'tzaahuatye' je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, ajta je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ¹⁵ A'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj tye'ejchó've' i Dios jimi mati'ij a'múumaj a'íjci jime' i maj huatájuuritaj i mui'chítýee, a'íimaj i maj tyámua' tyí'tyetyeítyeristaca'aj, majta i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj. ¹⁶ A'íj nu jin tyi'tyese' a'náj tina'aj nyej nyij jí'reenya'aj majo'cha'canye'en i Dios jimi, nyajta i tyeítýee jimi.

¹⁷ Tí'ij tyoomá'caj a'chu pua'an nyinyi'ra'aj nyaj majo'cha'can, naariá'raj jó'nyaj já'ma'can nyej nyij túmii tyu'tapuéjve'en, nyajta tyu'támu'vejritaj i Dios jimi. ¹⁸ A'yaa nu nyij rijcaj mati'ij séecan naaséj i maj Israel jitze ajtyáma'can Asia maj ja'ráacij, nyati'ij nyeríj huányajajcuarej a'yájna tí'ij tyúuxie've', capu i'rij aja'ja'tíitaca'aj, camu mij majta ju'itziitya'ca'aj. ¹⁹ A'yaa pu tyúuxie've' mej mij a'íimaj yeve're'nyej a jimi mej mij nye jitze tyo'ojpuá'ritye'en, típua'aj a'yan tyi'tíj metyí'mua'reeriaj nye jimi. ²⁰ Na'ríj mequee, miche' a'múumaj jaataxáj típua'aj tyi'tíj jin no'tyá'itzeerej nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj hua' jimi i hua' juéesij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²¹ Ca' a'íj jin no'tyá'itzee nyati'ij ujo'tyávaaca'aj hua' jimi, nyati'ij a'yan tyu'taxájtaca' ca'nyíin jime' tijin: "Íjij xu mua'aj ná'xijtye', ji'nye nyetyá'tzaahuatye' a'íjci jime' i maj majtáhua'aj huatájuuritaj i mui'chítýee."

²² Tí'ij a'íj huánamuajri', a'íjna i Félix, tyámua' pu tyú'mua'reeriaca'aj je'ej ti ajóo'en i maj tyá'tzaahuatye' jimi, a'íj pu jin jaatapuá'citaca', ajta a'yan tyi'huo'té'exaa' tijin:

—Típua'aj arí yará'astij i xantáaru' ta'nájcaj a'íjna i Lisias, aj nu nyij tyámua' tyá'mua'reeren tyi'tíj siaj jin tyá'xajtzi'.

²³ Aj pu'ij i Félix a'íj huata'íj i xantáaru' ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye' ti ooj jacha'icaj a'íjci i Pablo, ajta a'tzúj cíi tyaatá'an mej mij a'íimaj jáamuaarej i maj jamua'tyej, majta tyi'tíj jaatá'an ti tyá'itziitye'.

²⁴ Tí'ij tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, ajtáhua'aj uvé'nyej a'íjna i Félix, ajta jamuán i íira'ra'an ti a'yan ántyapuj tijin Drusila, i ti Israel jitze ajtyáma'can. Tí'ij ij jaata'íjtaca' a'íjci Pablo, ajta je'en jáanamujri' je'ej ti a'íin tyí'xajtaca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een.

²⁵ Ajta tí'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa ti tyámua' tyí'chajca, ajta tyámua' tyi'huóocha'íin, ajta a'yan tyaaté'exaa ti Dios puéjtzij huo'tá'sij a'íjma i maj a'yan séejre' iye'ej cháanacaj japua, a'íj pu'ij tyu'tátziin a'íjna i Félix, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Jó'ra' ijíij. Nyajtáhua'aj nu muaatájeevij tipua'aj nyeríj huata'íci'pa'aj.

²⁶ Ajta a'íjna i Félix a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti i Pablo túmii jaatá'an, a'íj pu jin mue'tíj jaatacho'vej tí'ij jamuán tyu'xáj ²⁷ Hua'puaj nyinyi'ra'aj pu mutyojo'mej, tí'quij Félix eerárraa ti tyi'tyávaaca'aj tajtúhuan jime', tí'quij té'ej síij tye'entyájrurij ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Porcio Festo. Ajta a'íjna i Félix, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu jin quee jí'rájtoo a'íjci i Pablo.

25

Tí'ij Pablo ajoovi'tichiihuaca' a'íjci jimi i Festo

¹ Aj pu'ij i Festo a'áa ja'rá'aj tí'ij tye'entyájrurtyej tajtúhuan jime', huéicaj xicáj pu á'tyeej a'ájna a Cesarea, tí'ij ij té'ej a'áa jo'mej a Jerusalén. ² Majta a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' u tyeyúuj tzajta', majta séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj viváajma'aj jin tyityatatyíj, a'íi mu ajo're'nyej a'íjci jimi i Festo, mej mij tyi'tíj jin tyaaxájtzi' a'íjci i Pablo. ³ A'yaa mu tyá'huaviiraca'aj a'íjci i Festo ti jaata'íjta maj yo'ví'tij a'íjci i Pablo a'ájna a Jerusalén. Majta a'yaa mu tyí'mua'ajcaa a'íimaj maj aye'tyécho've'en aja'hua' i juyéj jitze mej mij jaajé'caj. ⁴ Ajta a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj a'íjna i Festo ti i Pablo óoche' nami'huaj a'ájna a Cesarea, ajta a'íin a'yan tyí'mua'ajcaa ti quee a'chu tyoomá'caj tí'ij jusíij a'áa jo'ma'aj ja'mej. ⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'íj pu jin, miche' a'íimaj i maj tyityatatyíj ja'mua jimi ujó'ju'un nyaj jamuán a'ájna a Cesarea, tipua'aj i Pablo tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, a'áa pu i'rij mej mij jitzán tyo'ojpuá'uritye'en.

⁶ A'íjna i Festo a'yaa pu ujá'tyee a'chu arahuéicaj xicáj, nusu tamuáamuata' xicáj a'ájna a Jerusalén, aj pu'ij té'ej huariá'raa a'ájna a Cesarea. Yaa ariá'pua'aj pu'ij acáayixij hua' jamuán i juéesij, ajta je'en jaatacho'vej a'íjci i Pablo. ⁷ Tí'ij i Pablo utyájrurij, aj mu mij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'ráacij a Jerusalén, a'íi mu ajtyáxiiriaca', matí'ij mij jéehua tyaaxájtzi'ri', ajta quee huatái'riitariaca' maj jaataxáj tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan nusu quee. ⁸ Aj pu'ij i Pablo tyu'taxájtaca' tí'ij jujapuá huatányuunyij, a'yaa pu tijin:

—Canu tyi'tíj jin ootyá'itzee a'íjci jimi i huá'yu'xaa i maj Israel jitze ajtyáma'can, canu nyajta a'íjci jimi i hua' tyeyúuj, canu nyajta tyi'tíj jin ootyá'itzee a'íjci jimi i ti tyihuá'ijtye' i romanos.

⁹ Ajta a'íjna i Festo, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj maj tyámua' yó'sejraj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi páaxie've' paj a'áa jó'me'en a Jerusalén, nyata'aj a'áa mojo'xá'puí'intari'tze'?

10 Pablo pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Yá'nyaj huatyéjve hua' jimi i maj jahuiire' i ti tyihuá'ijtye' i romanos, a'yaa pu tyi'tyéevijtij siaj jaaxá'pui'intare'en a'yájna, ji'nye papu'rij jáamua'reej, nyaj quee tyi'tíj jin ootyá'itzee a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. 11 Típua'aj tyi'tíj jin no'tyá'itzeerej ti'ij a'yan tyi'tyéevijtij maj naajé'caj, canu huatyényanasij sulu miche' naajé'caj, na'riij quee a'yan tyi'ja'yájna je'ej mati'ij merij tyinaaxájtzi'ri', capu a'tíj huatóoci'puaj ti nyéetzij tyu'tátuire'en hua' jimi. Nyámuahuavii ti a'ín jaaxá'pui'intare'en i ti tyihuá'ijtye' i romanos.

12 Ajta a'íjna i Festo, a'íjma pu jamuán tyu'taxájtaca' i maj tyá'xa'pui'intare', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijin:

—Muáaj paj jahuoo ti a'ín jaaxá'pui'intare'en i ti tyihuá'ijtye' i romanos, a'íjci jimi paj jo'ma'aj puá'mej.

Tí'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Agripa

13 Tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, mati'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Cesarea, a'íjna Agripa i ti rey jin tyi'tyávaaca'aj, ajta a'íjna i Berenice, mej mij jaatatyójtye'en a'íjci i Festo. 14 Ji'nye jéehua mu á'tyeej a'ájna, Festo pu jaaté'exaa a'íjci i rey je'ej ti tyáaruj a'íjci i Pablo, a'yan tijin:

—Síj pu i tyáati' eetyanámi'huaj ja'raa, ti'ij i Félix eerájraa i ti jin tyi'tyávaaca'aj. 15 Ajta nyati'ij a'áa jó'catyii a Jerusalén, a'íimaj i maj tyí'ijta hua' tyeyúuj tzajta', majta i huáasij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu tyinaataséjra i maj jitzán tyí'pua'ritye', majta je'en naatáhuaviiri' nyaj puéjtzij jaatá'an. 16 A'yaa nu tyihuo'té'exaa a'íjci jime' tiquee tyi'tá'caa i hua' yi'ráj i romanos ti a'tíj huámui'nyij, mequee xu anaquéej jamuán tyu'xáatan i maj jimi tyi'tíj jitzán pua'ritye', ti'ij junyúuca jín jujapúa huatányuunyij. 17 A'íj nu jin, mati'ij mujo'vá'ju'un nye jimi, canu á'tyeej, sulu yaa ariá'pua'aj nu acáayixij hua' jamuán i juéesij, nyati'ij nyij jaata'íjtaca' maj aye've'vi'tij i Pablo. 18 Majta a'íimaj i maj jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj, camu a'yan tyu'taxájtaca' je'ej nyati'ij nyáaj tyí'mua'ajcaa. 19 A'íj mu'uj jin tyá'xajtziraca'aj a'íjci jime' i juyi'ráj i ti jitzán tyá'tzaahuatye', majta a'íjci jime' i a'tíj Jesús ti huamuí', ti i Pablo a'yan tyá'xaj tijin: “Óoche' pu júurij a'íjna i Jesús.” 20 Ajta nyéetzij capu je'ej ná'miterastya'ca'aj je'ej nyaj huárinyij a'íjci jime', aj nu nyij jaata'íhuo'ri' a'íjci i Pablo típua'aj ujó'yi'mu'uj a'ájna Jerusalén mej mij jaaxá'pui'intari'tze'en a'íjci jime'. 21 Aj pu'ij a'yan tyinaatáhuaviiri' ti a'ín jo'xíjtye'en i romanos ti tyí'ijtye', nyati'ij nyij jaata'íjtaca' ti ooj eetyánami'huaj, 'asta quee huatá'riitarej nyaj jaata'íjtye' a'íjci jimi.

22 Aj pu'ij i Agripa a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Festo tijin:

—Nyajta nu nyáaj janamuajramui' a'íjci i tyáataj.

Ajta i Festo a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Ariá'pua'aj paj janamuajran.

23 Yaa ariá'pua'aj mu a'áa ja'rá'aj a'íjna i Agripa, ajta a'íjna i Berenice, naa mu éenye'ej tyu'tyoochéetye'ej, mati'ij mij a'úun jo'tyájrapij hua' jamuán i maj viváajma'aj jin tyityatatyíj i xantáaru'uj. Ajta i Festo jaata'íjtaca' maj aye've'vi'tij a'íjci i Pablo. 24 Yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna i Festo tijin:

—Agripa mu paj rey, siajta mu siaj tajamuán yetyúusiire', xaaséj a'mújci' mu tyévi'j. Néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa ja'chej a Jerusalén, majta i maj iye'ej huacháatimee a'yájna Cesarea, néijmi'i mu

a'yan tyá'huoo ti huámui'nyij a'mújna mu tyéviij. ²⁵ A'yaa pu nyéetzij ty-iná'miteeraste' tiquee tyi'táj jin ootyá'itzee mej mij jaajé'caj. Ajta a'mújna, a'yaa pu tyinaatáhuaviiri' ti a'ñin jaaxá'pui'intare'en a'ájna i ti tyihuá'ijtye' i romanos, a'yaa nu nyij tyu'muá'aj tijin nyiche' jaata'ityej a'ájna a Roma. ²⁶ Ji'nye capu je'ej ná'miteeraste' je'ej nyaj ye'ej tyaata'ityi're' a'íjci i ti tyihuá'ijtye' i romanos a'íjci jime' i tyéviij, a'íj nu jin yajavé'vi'tij ja'mua jimi, nyajta muéetzij jimi, Agripa, mu paj rey, pata'aj tyee'íhuo' ti'ij tyámua' tyo'támiteere'en nyej nyij tyaata'ityi're'. ²⁷ A'yaa pu nya'asej tiquee tyi'táj huiire' tipua'aj nyequee jo'yú'xan je'ej maj ye'ej tyi'táj jitzán tyí'pua'ritye', nyej nyij a'yaa nyana'aj tyaata'ityej.

26

Pablo pu jujapuá huatanyúj a'íjci jimi i rey Agripa

¹ Aj pu'ij i Agripa a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pablo tijin:

—Írjij paj tyu'taxáj pata'aj ajapua huatanyuunyij.

Ti'quij i Pablo ajmójca'taca', ajta huatyóochej ti a'yan tyu'taxáj tijin:

² —Agripa rey paj pué'een, naa pu nya'asej nyaj yahuatyéjvee ajimi, nyej nyij nyaj japua huatanyuunyij néijmi'i jime' i maj jin tyí'nyaxajtzi' i maj Israel jitze ajtyáma'can. ³ Pajta perij jamua'reej je'ej ti een i huá'yi'raj i maj Israel jitze ajtyáma'can, pajta jamua'reej i maj jime' tyúu'ixaatye'. A'íj nu jin a'yan tyí'muahuavijij paj náanamuj tyámua' naa.

⁴ 'Néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj a'áa ja'chej jó'nyaj já'ma'can, a'íj mu tyámua' tyá'mua'reej je'ej nyaj ye'ej tyi'tyínyecha'íica'aj nyati'ij nyana'aj tyu'pá'ri'istariaca'. ⁵ Majta mu jamua'reej, tipua'aj hua'ránajchi, i'rij maj a'yan tyu'taxáj yee a'yaa nu'uj nyerij tyi' fariseo, a'ájna i tayi'ráj ti jéetze' tyési'. ⁶ Ajta ijij ya mu merij nyeve'vi'tij, mana'xijtye' a'íjci jime' nyaj jacho've' a'íjci i ti Dios jin atóoraj i tahuásimua'ci'ij jimi. ⁷ Majta a'íimaj i tatyétyeristyamua' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íj mu majta jacho've' 'asta na'aj quee atyojo're'nyej a'ájna xicáara', a'íj mu jin jana'michej i Dios, néijmi'i tújca'rij tzajta', majta tíca'rij tzajta' mu jahuiire'. Agripa rey paj pué'een, nyáaj nu a'yan cha'taj nyana'aj tye'ejchó've' a'íjci, a'íj mu mij jin ijij tyí'nyaxajtzi'. ⁸ ¿Ji'nye siaj sij quee mua'aj tyá'tzaahuatye' ti Dios huo'tájuuritye'sij i maj merij huácuij?

⁹ 'A'yaa nu nyajta nyáaj tyí'mua'ajcaa jájcuaj imuáj ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj nyaj néijmi'i huo'tá'ijmuj i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i ti a'yan ántyapuj tijin Jesús Nazaret ti já'ma'can, ¹⁰ a'yaa nu nyij huaríj a'ájna a Jerusalén. A'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'íj mu yu'xarij naatapij i nyaj jin huatanyaci'puaj nyaj mu'caa eetyáanaj i maj tyá'tzaahuatye', ajta mati'ij huá'cui'caria'aj, nyáaj nu nyajta a'yan tyá'xie'va'ca'aj. ¹¹ Mue'tij nu puéjtzij hua'tá'caria'aj mej mij jaatapuá'citaj i maj ja'tzaahuatye'. A'yaa nu huá'uuriajca'aj néijmi'que' hua' tyeyúuj tzajta', nyajta jéehua hua'ajcha'íiria'ca'aj, jo'tij na'aj nu huá'yi'caa mati'ij mana'aj tyityeecháatima'caa nyej nyij je'ej pua'aj huó'uurej.

Pablo pu huo'té'exaa i tyeítyee ti'ij tyá'antzaahuaj i Jesús jimi (Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹² 'A'íj nu jin ujó'mej a'ájna a Damasco, ji'nye a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'íj mu naata'ityaca', majta naatá' i nyaj jin a'yan huá'inyij. ¹³ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye', muáaj paj rey, a'áa nu joomá'caj i juyéj jitze a'tzáaj tacuaríixpuaj nyati'ij jaaséj ti tajapuá uje'cányeeri'ciriaca', ajta

jéetze' a'taaca'aj quee i xicáj, a'í pu néijmi'que' nye jitze rátatzavej, ajta hua' jitze i maj nyaj jamuán huajú'ca'aj. ¹⁴ Tyati'ij tyij néijmi'i eetavátzij, aj nu nyij a'táj huánamuajri' ti ajo'tanyúj hua' nyuucaa'jime' a'íjma i hebreos a'yan tijin: “Saulo, Saulo, ¿ji'nye pej pij je'ej pua'aj nyoorej? Muáaj paj asíj jahuoo i puéjtzij.” ¹⁵ Nyati'ij nyij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin: “¿A'tanyíj paj pué'een nyavástara?” Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin: “Nyáaj nu a'ín pué'een i Jesús, i paj je'ej pua'aj joorej. ¹⁶ Ájchesij, huatyéjchaxij, a'yaa nu een jime' huataséjre ajimi, nyej nyij tyimuaa'íjcatye'en a'íjci jime' i paj naatyáhuire'en, pajta huo'té'exaatye'en i tyeítyee je'ej paj períj tyu'séj nyej jimi, pajta a'yan tyihuo'té'exaatye'en je'ej nyaj nyooj tyi'táj tyimuaataséjratye'sij. ¹⁷ Nyáaj nu ajapua huatányuusij a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íjma jimi nu ijíj muaata'ítyij. ¹⁸ A'yaa nu tyimuaata'ítyij pata'aj hua'tanyéjnye'itye'en, mej mij quee che' tíca'riste' ciinyej, sulu mata'aj nyéeri'iste' mahuací'ca'an, ti'ij quee che' i tyiyáaru' tyihuá'íjtye'ej, sulu mej mij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've', mata'aj nyéetzij majta ná'antzaahuatye'en, aj pu xaa Dios tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin quee xá'pui' huaríj, ti'ij ajta huo'ci'tyij mej mij a'áa jo'tyá'ítzeere'en jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.”

Pablo pu a'yan huaríj je'ej ti tyi'táj tyu'séj

¹⁹ A'yaa pu'ij, Agripa rey paj pué'een, nyá'astej a'íjci i ti tajapuá já'sejre', ²⁰ nyati'ij nyij anaquéej huo'té'exaa a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Damasco, nyajta je'en a'íjma i maj Jerusalén ja'chej, nyajta néijmi'que' a'áa ti huataca'aj a Judea, nyajta i maj séej chuéj japua já'ma'can, jéehua nu huó'ixaa'aj mej mij seequéj tyú'mua'tyij i jutzájta', mata'aj mij Dios jimi ja'séria'aj muá'ra'nyij, majta a'yan huárinyij ti'ij séjre'ej tijin mu'ríj seequéj tyityaajú'. ²¹ A'íj mu jin i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'í mu naatyéevi' u tye'yúuj tzajta', majta nyeje'catamui'ca'aj. ²² Ajta i Dios pu naatyáhuí a'íj nu jin nyóoche' tyámua' éenye'que' séejre', nyajta nyooj tyihuá'ixaatye' néijmi'caa i tyeítyee, i maj cíle'en, nyajta i maj huásij. Canu séej tyi'táj huó'ixaa'aj, a'íj nu'uj je'ej ti tyaaxájtaca' a'ájna i Moisés, majta a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, a'íjci jime' je'ej ti tyi'rinyíche'. ²³ A'yaa mu tyu'taxájtaca' ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti i Círíistu' huámui'nyij, ajta je'en a'ín pue'éenye'ej ta'mej i ti anaquéej huatájuuritaj i muí'chítyee tzajta', ajta je'en huo'té'exaatye'ej i ti jin Dios huo'tyáhuire'en i tyeítyee i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i maj séej chuéj japua já'ma'can.

Pablo pu tyí'tyese' je'ej ti tyaamue'tin ti'ij tyá'antzaahuatye'en a'ájna i rey Agripa

²⁴ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Pablo, aj pu'ij jiye'tzín huajíjhuaca' a'ájna i Festo tijin:

—Pablo puá'timue' muáaj. Papu'ríj huatyá'timue'ri' i paj jéehua tyiá'mua'tyej.

²⁵ Ajta i Pablo a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Festo tajtúhuan paj pué'een, canu nyatimue', i nyaj nyeríj jaataxájtaca' tyámua' pu een ajta a'yan tyi'ja'yájna. ²⁶ A'mújna mu rey Agripa, tyámua' pu tyá'mua'reej a'íjci jime', a'íj nu jin quee tyi'tzínnye'ej nyetyi'xaj jíisa'puaj, ji'nye tyámua' nu tyá'mua'reej ti a'múu ajta néijmi'i mua'reej, tíquee tyi'táj je'ej huaríj avíitzij jime'. ²⁷ ¿Nyi pequee ja'tzaahuatye' muáaj

Agripa rey paj pué'een, je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can? Nyáaj nu jamua'reej tijin petyá'tzaahuatye'.

²⁸ Ajta Agripa a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿Nyi a'yan petyí'mua'tzej yee a'íj pu'uj jin tyá'antzaahuaj i paj cíi pana'aj tyináa'ixaaj i nyúucarij?

²⁹ Ajta i Pablo a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Típua'aj cíi na'aj na'ríj jéehua á'tyeevi'in, Dios pu a'yan tyá'xie've' paj quee muáaj pana'aj tyá'antzaahuatye'en, sulu majta mu séecan i maj nyanamuaaj ijíj, mej mij néijmi'i a'yan tya'rá'astej a'íjci i Jesús nyati'ij nyáaj, mequee a'yan tyitya'nají'qui'huajma'aj i cadéenaj jime'.

³⁰ Aj pu'ij ájchej a'íjna i rey, ajta a'íjna i tajtúhuan, ajta i Berenice, majta néijmi'i i maj a'úun je'rátya'ca'aj. ³¹ Aj mu mij a'tzúj eeracínyej jujíimua'aj mej mij tyi'huóo'ixaatye'en a'íjci jime', a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'mújna mu tyévi, capu tyi'tíj je'ej huáruuj mej mij jaajé'caj, capu ajta a'yan tyi'tyéevijtij ti'ij eetyánami'huaj.

³² Ajta i Agripa a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Festo tijin:

—F'riitacaj pu tyaj jaatátoonyijche' a'íjci i tyáataj, típua'aj quee a'yan tyá'huocajche'en ti a'íin jaaxá'pu'intare'en i ti tyihuá'ijtye' i romanos.

27

Mati'ij jaata'ityaca' a'íjci i Pablo a'ájna a Roma

¹ Mati'ij jaaxá'pu'intarej maj taata'ityej a'ájna a Italia, a'íjna i Pablo, majta séecan i maj nami'huaca'aj, néijmi'i mu séej jimi huatátuihuaca' i xantáaru' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Julio, a'íi pu tyihuá'ijtya'ca'aj i xantáaru'ustyamua'mua' a'íjci i ti tyihuá'ijtye'. ² A'áa tu atyáacij báarcuj jitze chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Adramitio, ajta i báarcuj pu'ríj jó'yi'muijca'aj után jitze pujmua' ti'ij a'áa jo're'nyej jo'maj báarcuj jo'tyú'uuevej a'áa ti huataca'aj a Asia. Síj pu ajta tajamuán huama'ca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Aristarco, a'áa pu já'ma'can a'íjna a Tesalónica, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Macedonia. ³ Yaa ariá'pua'aj tu a'áa ja'rá'aj jo'tij báarcuj jo'tyéecha'caj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Sidón, jo'tij a'íjna i Julio tyámua' tyiyo'tyéeeje a'íjci i Pablo, ji'nye jaatá' ti huó'muaarej i ju' amíincustyamua' mej mij a'íimaj tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i Pablo. ⁴ Tya'ti'ij tátyij iiráacij a'ájna a Sidón, tyati'ij tyij a'áa jo're'nyej jo'tij ja'ajhuáchij ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Chipre, ji'nye yaa pujmua' pu aja'vá'aacaca'aj. ⁵ Aj tutyij antacij a'ájna véjri' jájtyij ti ja'va'ástimee, a'áa ti huataca'aj a Cilicia, ajta Panfilia, tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Mira, chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Licia.

⁶ Ajta a'íjna i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, séej pu a'áa huátyoj i báarcuj Alejandría ti já'ma'can ti ajta Italia jó'yi'ij, aj pu'ij a'íin taata'ij tyaj atyáciinyej a'íjci jitze tyej tyij huaju'caj. ⁷ Tá'tyee tyaj xájtari' huaju' a'íjci jitze i báarcuj, ajta taatatyési'huarij tyaj a'áa ja'rá'astij jo'tij ja'ráahuachij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Gnido. Óoche' pu aja'vá'aacaca'aj a'ájna pujmua' a tyaj joojú', a'áa tu véjri' ajcaanyej a'ájna a Salmona, tyajta a'áa pujmua' je're'nyej jo'tij ja'ajhuáchij ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Creta, ⁸ tyati'ij tyij mujóju' tyési'huacan jime' a'ájna jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj báarcuj ti jo'tyéecha'caj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin jo'tij jo'cuá'naj ti i'ríj ti óochaxij, a'ájna véjri' chájta'naj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Lasea.

⁹ Tu'ríj á'tyeevi'ca'aj tyaj huajú'ca'aj, ajta arí tyú'tziinyi'ria'ca'aj a'ájna jo'tyaj joojú'ca'aj, ji'nye pu'ríj véjri' putyí'rijcaa i ti jitzán huaséevi'ij tá'yí'ij. A'íj pu jin i Pablo a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

¹⁰ —Mua'aj tyétyacaa, a'yaa pu tyiná'miteeraste' nyéetzij ti jéehua tziinyi're', tipua'aj taajú'caj, tyiyo'riésij i báarcuj, tyajta i íjcaj, ajta tyá'ca'nyej tyej tyajta ityáj atyájcui'nyij.

¹¹ Ajta i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, jéetze' pu ja'antzaahuaj a'íjci i a'tíj i báarcuj ti tyimuárie'rij, ajta a'íjci i ti antyúumua'reej i báarcuj jime', ajta a'íjci i Pablo capu ja'antzaahuaj. ¹² Ajta jo'tyaj ja'rá'aj capu naa hua'éenya'aj tyej tyij a'áa já'tyeevi'cajche' tí'ij pua'aj huaséevi'ij tá'yí'ij, néijmi'i mu tin a'yan tyí'mua'ajcaa maj iirá'ciinyej a'ájna mej mij a'áa ja'rá'astij a Fenice, báarcuj ti jo'tyéecha'caj, Creta ti tyaja'rájtyapuaj, a'áa pu séjria'ca'aj tí'ij na'aj ujtyapuáj pujmua', ajta áatyej pujmua', tyej tyij a'áa já'tyeevi'in tí'ij na'aj tyu'séevi'ij tá'yí'ij.

Tí'ij apúutzarij huo'táa'saca' i jájritze'

¹³ A'yaa mu tyí'mua'ajcaj tijin i'ríj tyaj huaju'un, ji'nye cí pu'uj tya'na'áacarejyi'caa áatyej pujmua', aj mu mij jo'cáj a'áa mu véjri' ja'ajtyéeneyej jo'tíj ja'va'ástimee i jájtyij a'ájna a Creta. ¹⁴ Ajta capu a'chu a'tyéevi'caj tí'ij ca'nyíin yejtyapuáj pujmua' je'rá'aacariaca' aj pu'ij jaatajítzej i báarcuj, ¹⁵ tí'quij jaatátajchaca'. Tyajta quee pu jáaruuj tyaj huaju'caj i áacaj tzajta', aj tu tyij huatáta'a ti tá'antinyij i áacaj. ¹⁶ Aj tu tyij huárita' ajcaanyej jo'tíj cíléenye' i chuéj já'ajnyeej ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Cauda, jo'tíj quee jéehua jó'aacaca'aj, ajta i báarcuj ti cíleen tyej tyajta jaajásima'aj, tyési'huacan tu jin ja'antyíto'j i báarcuj jitze ti ve'ej. ¹⁷ Matí'ij ja'antyíto'j, aj mu mij ja'vá'j'iquej cójnari jime' i báarcuj jitze ti ve'ej. Majta meríj tyí'tziinya'ca'aj i ti arí tin tya'ajcachaa' i séj japua, a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin La Sirte, aj mu mij tyi'tíj ootyáxiixij tí'ij huatajío'rej majta jaatá' ti i áacaj hua'antinyij. ¹⁸ Yaa ariá'pua'aj, óoche' pu jéehua huá'aacaca'aj, matí'ij mij huatyóohuij maj tye'tyáhua'xij a jáata' i íjcaj ti tyú'tisime'ej i báarcuj. ¹⁹ Tí'ij huéicaj xicáj tyoomá'caj, aj mu mij tye'tyáhua'xij i jumuáca' jime' néijmi'i a'chu ti tyú'tisime'ej i báarcuj. ²⁰ Jéehua tu á'tyeej tyej quee che' jaséj i xicáj, tyajta i xú'ra'vetyee, ajta óoche' pu huá'aacaca'aj, majta viiyaca'aj, tu'ríj a'yan tyí'mua'ajcaa tyej quee che' je'ej rinyij.

²¹ Tyajta tyeríj á'tyeevi'ca'aj tyej quee che' tyi'tíj cua'ajcaa, aj pu'ij i Pablo huatyéechaxij hua' tzajta' tí'ij ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Mua'aj tyétyacaa, siana'aj tzij ná'antzaahuatye'nyijche' siaj quee uja'ráci'ca'nyijche' a'ájna a Creta, catu a'yan tyojo'rienyíche' i íjcaj.

²² Ajta ijíj jéehua nu já'muahuavii siaj ca'nyíjra'aj huatóoa'an mu jutzájta', ji'nye capu a'tíj muí'nyij, tyij tyajta i báarcuj jo'riésij. ²³ Tíca' pu síj nye jimi huataséjre i ti jahuíre' i Dios i nyej nyajta nyáaj jahuíre' nyajta jitzán ajtyáma'can. ²⁴ A'yaa pu tyinaaté'exaaaj tijin: “Pablo, capáj tyí'tziinye'ej, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i tajtúhuan jaaxá'pu'intare'en i maj jin tyí'muaxajtzi', ajta i Dios pu juxié'vi'ra' jin huo'tyáhuíre'sij mej mij néijmi'i júurij muá'ra'nyij i maj ajamuán huaju' i báarcuj jitze.” ²⁵ A'íj pu jin tyétyacaa siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an mu jutzájta', ji'nye nyáaj nu i Dios jitze tyí'ca'nyej nyajta tyá'tzaahuatye' ti a'yan tye'mej je'ej ti a'ín tyinaaté'exaaaj. ²⁶ Tyajta tyóoche' tu a'áa ja'rá'astij jo'tíj ja'ajhuáchij.

²⁷ Séej tíca'rij jitze, tí'ij tyoomá'caj a'chu hua'puaj iteerij, óoche' pu jáatajchisima'aj i áacaj i báarcuj, a'íjci japua i jájtyij ti a'yan

tyaja'rájtyapuj tijin Adriático, ti'ij atyojo're'nyej a'tzáaj jé'ta' tíca', a'íimaj i maj jajmuárie'rij i báarcuj, a'íi mu jáamua'reeri' tyaj tyeríj tin ará'astisima'aj jo'tij ja'ajhuáchij. ²⁸ Mati'ij mij jaatyé'itej i cójnari jime' a'chu ti ootí' i jáata', seityéj japuan tamuáamuata' japuan arásevij meetroj pu atyáti'ca'aj, mati'ij ajca'huáye ujú'caj majtáhua'aj mu jaatyé'itej, pu'ríj seityéj japuan aráahua'puaj meetroj atyáti'ca'aj. ²⁹ Mati'ij mij muáacuacaa atyáahua'xij i tyapúusti' ti jo'tóovijmee cítzata' i báarcuj ti'ij aróoca'nyej, ji'nye metyí'tziinya'ca'aj tipua'aj tya'ajtó'oj i tyetyéj jitze, majta huatyóohuij maj huatyényuunyij i Dios jimi ti'ij jiye'tzín huatapua'rej. ³⁰ Séecan mu i maj tyí'huíria'ca'aj a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj iiráciinyejche' i báarcuj jitze, a'íi mu a'yan tyityatóosejrataca' maj ja'tyáhua'xij i tyapúusti' ti jo'tóovijmee, maj majta quee a'yan huaríj, ma'cájtoo mu'uj i báarcuj i ti cíleen mej mij a'íjci jitze huatyóohuiire'en. ³¹ Aj pu'ij Pablo a'yan tyaaté'exaa a'íjci i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, ajta a'íjma maj jamuán huajú'ca'aj tijin:

—Tipua'aj mequee a'íimaj yahuatyá'itzeere'en i báarcuj jitze, capu je'ej tyu'tái'riitarij ti jamuáahuiire'en.

³² Aj mu mij i xantáaru' ja'antyivéjchaca' i cójnari i ti jin arátapi'huaca'aj i báarcuj ti cíleen, ti'ij ij atyéjvej a jáata'.

³³ Ti'ij arí tin tapuá'rij, Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' i hua' tzajta' mej mij tyi'tíj huácua'nyij, a'yan tijin:

—Pu'ríj hua'puaj iteerij tyooméj siaj tyí'cho've' je'ej ti tyi'tíj rinyij, siajta quee me' tyajá'cua'. ³⁴ Nyaja'muahuavii siaj cíi tyi'tíj tyú'cua'nyij. A'yaa pu tyúuxie've', tipua'aj a'yan setyá'xie've'ej ti jamuáahuiire'en, ji'nye capu tyi'tíj je'ej já'mua'uurej.

³⁵ Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij i páan tyi'íj, ti'ij ij tyaatatyójtzi'rej i Dios néijmi'i meeséeracaj i tyeítjee. Ti'ij jé'ta' jo'tatáaraj i páan aj pu'ij huatyóochej ti jáacua'nyij. ³⁶ Aj mu mij néijmi'i ahuóoca'an, mati'ij mij majta a'íimaj tyú'cuaa. ³⁷ A'yaa tu ará'axcaa hua'puaj anxityej japuan huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan arájseej i tyaj arátya'ca'aj i báarcuj jitze. ³⁸ Mati'ij tyu'cuá'aj a'chu ti hua'ránajchaca', aj mu mij ja'tyájríee a jáata' a'íjci i tyeríicuj ti'ij quee che' a'chu tyíjetyej i báarcuj.

Ti'ij i báarcuj ajo'cájrurij a jáata'

³⁹ Ti'ij huatapuá'riaca', camu che' huamuájtyajca'aj jo'tij putyajá'rijcaa, mati'ij mij jaaséej jo'tij ja'ajtyásaata', a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'áa yoojáj i báarcuj jo'tij jó'saata'. ⁴⁰ Mati'ij mij tya'ráveechixij i cójnari i maj jin je'ejtápa'xi'ca'aj i báarcuj, metye'tyáahua'xij a jáata', majta je'en ja'ajca'an i cíxurij i ta'ancáavii i báarcuj jitze jo'tij jóonyee ti'ij i áacaj ja'ajnáan a'íjna jime' i cíxurij, aj pu'ij i báarcuj ajtyáxiiriaca' jo'tij ja'ajtyásaata'. ⁴¹ Ajta séj jitze pu tya'ajcaachaca', capu che' i'riitaca'aj maj jaatóoriaksi'in jo'tij jóonyee. Ajta i cítzata' i báarcuj, pu'ríj tyána'chisima'aj a'íjci jime' ti ca'nyíin jime' ajtyáxiirihua'aj i jájtyij.

⁴² Majta a'íimaj xantáaru'uj, mahuá'cui'cujca'aj néijmi'caa i maj eetyánami'huaca'aj, mej mij quee huatáo'uunaj muajóosima'aj mana'aj. ⁴³ Ajta i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, a'íi pu a'yan tyá'xie'va'ca'aj ti japuan huatányuunyij a'íjci i Pablo, a'íj pu jin quee huo'ta' maj huó'cui'nyij, sulu a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' maj anaquéej antajój i maj jaayí'tihua'aj, mej mij a'áa ja'rá'astij jo'tij jó'saata', ⁴⁴ majta i séecan ciyéj japua mu huatajóxij, majta séecan ciyéj japua ti pá'tzaa i báarcuj jitze ta'ajtaná'xij. A'yaa tu néijmi'i tyityajará'aj ujitzé pujmua' capu a'tíj atyáamuí'.

28

Ti'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Malta

¹ Ti'ij arí néijmi'caa taahuírria'aj, aj tu tyij jáamua'reeri' ti a'yan tyar'rájtyapuaj a'ájna tijin Malta. ² Majta i maj a'áa já'chajca'aj, tyámua' mu tyitaatyéeje ityájma. Mati'ij mij óonieej, aj mu mij taatajé tyaj huatátapuiste'en, ji'nye mevíiyaca'aj, ajta huáseevi'ij. ³ Ajta a'ájna i Pablo, ciyéj pu huaría'sii ti'ij ja'nájto'nyij atá'taaaj, aj pu'ij cú'cu'uj áan je'ráanyej i tiéj tzajta', ti'quij i Pablo anáachej i muáca'ra'an jitze. ⁴ Majta a'íimaj i maj a'áa ja'chej, mati'ij jaaséej i cú'cu'uj i ti anja'cáhuíjca'aj i muáca'ra'an jitze i Pablo, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj sáij ajta sáij tijin:

—A'ájna i tyévij tyij quee a'ín pué'een i ti tyí'tyacui'caa, pu'ríj jáahuíi tíquee atyáamuí' a jáata', ma' ajta i Dios capu tyu'tásij ti júurij já'ra'nyij.

⁵ Ti'quij i Pablo jaatacá'tzij i jumuáca' antieepuaj, a'áan pu'ij huatyáavatzij i cú'cu'uj, capu tyi'táj je'ej jáaruuj. ⁶ Néijmi'i mu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj ti i muáca'ra'an huatyájaanyijche', nusu ti huatámui'nyíiche', ajta mati'ij tyu'chó've'ej, mati'ij jaaséj tíquee tyi'táj je'ej jáaruuj, aj mu mij seequéj tyu'muá'aj, majta a'yan tyu'taxájtaca' ti i Pablo dios pué'eenye'ej.

⁷ A'ájna véjri' chuéj pu ria'námi'huajma'caa a'ín ti ja'a'rica'aj i Publio i ti tajtúhuan pué'eenye'ej a'ájna, a'íi pu tyámua' tyitaatyéeje ajta tyámua' naa tyitaaxá'pueeri' huéecaj xicáj jitze. ⁸ Ajta a'ájna i táatajra' a'íjci i Publio tyí'cui'ca'aj, jéehua pu pistaca'aj, ajta juhuírria'ca'aj. Ti'quij i Pablo jáamuaariaca', ajta jaatáhuaviiri' i Dios ti'ij huarúj, aj pu'ij ja'vá'muariej áan mu'úutze' ti'quij huarúj. ⁹ A'íj mu jin majtáhua'aj séecan ujo'vá'ju' i maj tyí'cucui'ca'aj i maj a'áa jo'cháatima'caa, ajta pu a'íjma tyú'huaaj. ¹⁰ Tyámua' mu tyitaatyéeje, ajta tyati'ijta tyámua' huátaruuj tyej tyij jó'ciinyej, néijmi'i mu tyitaatapuéjvej a'chu ti tyitá'itziitya'ca'aj i tyaj jin jó'ciinyej.

Ti'ij i Pablo a'áa ja'rá'aj a Roma

¹¹ Tyati'ij huéecaj máxcirie' á'tyeej a'ájna, aj tu tyij séej jitze atyáacij i báarcuj ti ajta a'áa jo'tyá'itzeeria'ca'aj 'asta na'aj quee che' huáseevi'ij, a'áa pu já'ma'cantaca'aj a'ájna i báarcuj a Alejandría. Majta tyi'tyán antyiu'pu'ca'aj a ti jóonyee i báarcuj i maj a'yan huasé'rihua'aj ti'ij diosij, sáij ti a'yan antyapuaj tijin Cástor, ajta i sáij tijin Pólux. ¹² Tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a báarcuj ti jo'tyéecha'caj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Siracusa, jo'tyaj huéecaj xicáj á'tyeej. ¹³ Tyati'ijta tyij jo'cáj, a'áa tu tyij ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Regio. Yaa ariá'pua'aj áatyej pujmua' pu va'tá'aacaca'aj ca'nyíin jime', tyajta séej xicáj jitze tu a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Puteoli. ¹⁴ A'áa tu séecan jo'tyoo i ta'ihuáamua', a'íi mu mij taatajé tyaj a'áa huatyá'itzeere'en hua' jamuán séej iteerij, a'yaa tu a'íjci jin huaríj tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Roma. ¹⁵ Majta a'íimaj i ta'ihuáamua' i maj a'áa ja'chej, mu'ríj jamua'reeriaca'aj tyaj tyeríj ajooju'caj, a'íj mu jin eeráacij a chájta' mej mij ta'antynájche, a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin El Foro de Apio, ajta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin las Tres Tabernas. Ti'ij i Pablo huo'séj, aj pu'ij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta jéetze' huatyóoca'an i jutzájta'. ¹⁶ Tyati'ij a'áa ja'rá'aj a Roma, maatá' ti i Pablo jujíme' nami'huaj, ajta sáij na'aj jacha'íica'aj i xantáaru'.

Ti'ij i Pablo tyihuó'ixaaj a'ájna a Roma

17 Tí'ij huéecaj xicáj tyoomá'caj, Pablo pu huo'tacho'vej i maj tyi-huá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can a Roma maj ja'chej. Matí'ij tyúusiij, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nye'ihuáamua', canu tyi'tíj je'ej huáruuj a'íjma jimi i tyeítýee, canu nyajta tyi'tíj jin ootyá'itzee i huá'yi'raj jitze i tahuásimua'ci'ij. A'yaa nu éenya'ca'aj, matí'ij naatyéevi' a'ájna a Jerusalén, nyajta je'en a'íjma jimi huatátuiihuaca' i romanos. 18 Matí'ij tyinaa'íhuo'raj aj mu mij támij a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj naatátoonyij, ji'nye camu tyi'tíj huátyoj i ti jin a'yan tya'ránajchi mej mij naajé'caj. 19 Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íi mu huóonyuustej, aj nu nyij jaatáhuaviiri' ti a'íin no'xá'pui'intari'tze'en i tajtúhuan, tyij nyajta quee tyi'tíj jin tyihuá'xajtzi' a'íjma i nyetyeítýeristyamua'. 20 A'íj nu jin a'yan tyaatáhuaviiri' nyaj yajamuatyéesej, nyajta tyajamuáa'ixaatye'en, ji'nye nyáaj nu a'yan cha'taj nyana'aj tyé'cho've' i Dios matí'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj nu jin a'yan huatyéjve na'nají'qui'huaj i cadéenaj jime'.

21 Matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capu ityájma a'tíj mu tyitojo'ta'ítyi'ri' muéetzij jime' a'ájna a Judea, camu majta i ta'ihuáamua' i maj a'áa ja'ráacij, capu a'tíj tyi'tíj jin tyí'muaxajtzi'. 22 Ajta ityájma ta'ránajchi tyaj muáanamuaaj je'ej paj tyí'mua'tzej, ji'nye néijmi'que' tu a'yan tyá'mua'reej ti je'ej pua'aj namua-jre' a'ájna i nyúucarij ti jájcuaaj i paj jaxaj i tyeítýee jimi.

23 Matí'ij mij jaaxá'pui'intarej a'náj maj tyúusiire'sij, mue'tíj mu mij ajtyáxiiriaca' i tyeítýee jo'tíj i Pablo jo'tyávaaca'aj. Tí'ij na'aj íiya' tyu'tyóochej 'asta chúmua' imuáj pu jaatapuá'citaca' ti tyihuó'ixaaj a'íjci jime' ti Dios tyí'ijta néijmi'que'. Tyi'tyasa'ca'aj ti huo'mué'tin mej mij ja'antzaahuatye'en a'íjci i Jesús, a'íj pu jitze tyihuá'ixaatya'ca'aj i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta i maj tyo'yú'xaca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. 24 Séecan mu ja'antzaahuaaj je'ej ti Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj, majta séecan camu ja'antzaahuaaj. 25 Matí'ij quee pu jáaruuj je'ej maj tyo'xá'pui'intare'en, a'íj mu mij jo'cáxij. A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj a'ájna i Pablo tijin:

—Xá'pui' pu tyu'taxájtaca' a'ájna i júuricama'ra' i Dios, tí'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj i já'muahuasimua'ci'ij a'íjci jitze ma'can i Isaías tijin:

26 Áricuj huojo'té'exaatye' a'íjma i tyeítýee.

Tyij majta jéehua tyú'namuajri', camu yo'itéej muá'ju'un.

Tyij majta jéehua tyí'sej, camu a'náj tyi'tíj séjran.

27 I hua'muatziira' pu arí je'ej pua'aj huaríj.

Majta unámi'huajmee i junaxiéeta',

majta aranámi'huajmee i jujíise',

mej mij quee atanyéjnye'rij,

majta quee iityanamuaárajme'nyij,

majta quee yo'itéej muá'ra'nyij,

mej mij quee nye jimi mujo'vá'ju'un,

nyata'aj nyij nyáaj tyihuó'huaatye'en.

28 Siata'aj a'yan tyáamua'reej mua'aj, ijíj ti yajooméj, Dios pu arí huo'tá'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij a'íimaj ja'ancuriá'an i ti jin Dios atóoraj ti hua' japua huatányuunyij, a'íi mu xaa janamuajran.

29 Tí'ij i Pablo a'yan tyu'taxájtaca', aj mu mij jo'cá i maj Israel jitze ajtyáma'can, jéehua mu tyojo'xáatajraa jujímua'aj.

³⁰ Ajta a'íjna i Pablo, a'áa pu hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej u chi'táj i maj huatóonyej, jo'tíj néijmi'caa jimi tyámua' tyí'tyevistaca'aj i maj jamuariacaria'aj. ³¹ Jéehua pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'íjci jime' ti Dios néijmi'i jin antyúumua'reej íiyan i cháanacaj japua, ajta u tajapuá, ajta tyihuá'mua'tyahua'aj a'íjci jitze ma'can i tavástara' Jesús, ajta quee a'táj ja'itziitya'ca'aj.

Je'ej ti ye'ej tyo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íjma jimi i maj Roma jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj nu Pablo yajá'muatyojtye', i nyaj jahuiire' i Ciríistu' ti Jesús pué'een, a'íi pu na'antyíhuoj, nyej nyij a'yan huárinyij je'ej ti a'íin tyinaata'íj, ajta na'vá'jaj nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios.

² Jájcuaq imuáj pu i Dios a'yan tya'tóoratziiri' ti tyámua' tyihuo'tá'an, a'íj mu jin a'yan tyo'tyéyu'xaca' a'íjci jitze i yu'xarij ti'ij ityájma jimi huatyá'itzeere'en. ³ A'íjna i nyúucarij, a'íj pu á'xaj i Ciríistu' ti jí'yojra' ajta tavástara' pué'een, ti ajta a'yan tyu'nié'huaca' ti'ij tyéviij, a'íj ti jitze eeráma'can i David. ⁴ Ajta ti'ij huatájuuriaca', Dios pu a'yan jaatamua'aj tíjin nyiyóoj pu pué'een, ajta jaatá' ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reeriaj, ji'nye a'íj pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios.

⁵ Ciríistu' jimi nu ja'ancuriáa' a'íjci ti jin i Dios tyámua' tyinaatá', nyej nyij jitzán ma'can jó'me'en hua' tzajta' i tyeítyee, mata'aj mij néijmi'que' i cháanacaj japua ja'antzaahuatye'en majta a'íj ará'astej. ⁶ Matí'ij mana'aj a'íimaj, mua'aj xu siajta hua' jitze ajtyáma'can mu siaj Roma ja'chej. Dios pu jéehua já'muaxie've', ajta jamua'antyíhuoo siaj sij jitzán ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een ajta siaj sij hua'ajtyáanaxca a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'. ⁷ Che' i Dios, ajta i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an majta tyámua' jamuáa'uurej.

Pablo pu jaxie've' ti huojo'vá'muaarej a Roma

⁸ Anaguéecan jime', a'íj nu jitze ma'can i Ciríistu' tyámua' tya'tá'caa i Dios ja'mua jime', ji'nye néijmi'que' i cháanacaj japua mu meríj jamua'reej siaj tyá'tzaahuatye'. ⁹ A'íjna i Dios, i nyaj jahuiire' néijmi'i jime' i nyaxiéjnyu'caa nyahua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i yójra', a'íi pu jamua'reej nyaj a'náj tina'aj jamua'tamuá're'rii, ¹⁰ a'yaa nu a'náj tina'aj tyá'huaviij i Dios, títua'aj a'yan tyinyatá'care'en juxié'vi'ra' jime' nyej nyij jamojo'vá'muaarej. ¹¹ Ji'nye jéehua nu já'muasejramu' nyata'aj nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an, ajta siaj sij a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, siata'aj sij jéetze' tyámua' naa tyityaaju'un, ¹² tyata'aj tyij ca'nyíjra'aj huatáta'an síij ajta síij, a'íjci jime' tyaj taxa'aj tyá'tzaahuatye' taxié'vi'ra' jime'.

¹³ A'yaa nu tyá'xie've' nye'ihuáamua', siaj jáamua'reej nyaj mue'tíj jaaxá'pui'intarej nyaj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, ajta nyati'ijta jaaxá'pui'intare'en nyaj a'yan huárinyij, tyi'tíj pu je'ej rinyij nyej nyij quee a'áa jó'me'en. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan cha'taj nyana'aj tyaamue'tin ja'mua jimi i nyaj jin tyu'tátuiire'en i Dios jimi, je'ej nyaj nyeríj tyaamue'tíj séecan jimi i tyeítyee i maj séej chuéj japua jo'cháatimee. ¹⁴ A'yaa nu nyeríj a'íjci jin tya'tányaraj nyej nyij tyihuo'té'exaatye'en a'íjma i maj Grecia já'ma'can, nyajta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, títua'aj jéehua maj tyojó'itej nusu i maj quee tyojó'itej; ¹⁵ a'íj nu jin jéehua jaxie've' nyej nyajta jamuaaté'exaatye'en i nyúucarij i ti jin i Dios ja'mua japua huatányuunyij, mua'ajmaj mu siaj Roma ja'chej.

I ti jin uhuájca'nyej i nyúucaria'ra' i Dios

16 Capu nyetyevi'raste' a'íjna i nyúucarij, ji'nye a'íi pu pué'een i Dios ti jin uhuájca'nyej ta'aj ij néijmi'caa huáhuire'en i maj tyá'antzaahuatye'sij, anaquéej mu a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta je'en i maj séej chuéj japua já'ma'can. 17 Ji'nye a'íjna i nyúucarij jitze pu séejre' ti i Dios tyámua' ta'uurej, a'íjci jime' i tyej tyá'tzaahuatye', ti'ij na'aj tyo'huatyóochesij ajta jusén jime'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'íjna i ti naa tyí'tyevij, a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej a'íjci jime' i ti tyá'tzaahuatye'."

I maj jin já'itzeere' i Dios jimi

18 Ajta i Dios pu jaséjrataj i ti jin nyú'camui' puéjtzij hua'tá'caria'aj néijmi'caa i tyeítýee i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeítýee, i maj quee tyi'tá'caa ti séjre'ej a'íjna i ti ji'récán jime'. 19 Ajta i Dios ti jimi i'ríj ti a'tíj jáamua'tyij a'íi mu meríj jamua'tyej, ji'nye Dios pu jusíj arí huo'taséjra. 20 Ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj i ti yujo'vá'ca'aj, tyámua' pu naa tyé'miteere' je'ej ti een i muárie'ria'ra', ajta quee a'náj huatyápua'rij ti'ij na'aj yutíj jo'que'tíj ja'mej, ji'nye a'yaa pu tyí'sejre' je'ej ti een i Dios. A'íj pu jin quee je'ej tyí'rij ti a'tíj séej jitzán tyo'ojpuá'ritýe'en. 21 Tyij majta meríj jamua'tyej i Dios, camu jaatyátzaahuatyej, camu majta tyaatatyójtzi'rej. Sulu a'íj mu jitze ucájrurij maj a'íjci jitze tyú'mua'tyij i mua'tzíira'aj tíquee tyi'tíj huíre', capu ij che' huatái'riitarij ti tyámua' tyihuo'támiteeraste'en tzáahuatyí'ra'aj jime'. 22 A'yaa mu tyí'xajta'aj tijin tyámua' tu metyityoomuámua're', ajta a'yaa pu tye'rájraa maj jéetze' quee ma'umuámua'ria'aj muá'raa. 23 Ji'nye mu'ríj seequéj tyú'ruuj séecan mu'uj mij pujmua' najchej tíquee Dios pué'een, ti a'yan huasé'rin ti'ij tyévij, na'ríj ti'ij pína'aj, nusu tyi'tíj ti muáacuacaa iira'íicajmee ca' tyi'tíj ti huacínýejyí'ij.

24 A'íj pu jin i Dios mahuoohuá'xij a'íjima i maj je'ej pua'aj meríj tyityo'cájrurij, majta tyévi'si' ricij i juxa'aj tyeítýee jamuán. 25 A'íi mu yo'huá'xij i ti ji'récán jime' i Dios jimi, a'íj mu jéetze' á'astijre' i ti hue'tzij, majta a'íj jimi jutzaahuatye' i maj tyí'najchej i Dios ti tyú'taahuaca', camu che' a'íjci i Dios i ti néijmi'i tyú'taahuaca', tyej tyij tyámua' tyaatá'an ti'ij na'aj jusén jime'. Che' a'yan atyojo're'nyej.

26 A'íj pu jin i Dios a'yan metyihuoohuá'xij mata'aj mij tyévi'si' huataséjre'en. Majta a'íimaj i maj úucaa, a'íi mu jaatapuá'citaca' maj antyóonaxcaj i tyétyacaa jamuán, mej mij seequéj huárinyij je'ej tíquee i Dios éenye'que' huo'tyájto. 27 Majta a'íimaj i tyétyacaa, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyaatapua'citaca' mej mij quee che' majta hua'antyáanaxcaj i úucaa je'ej ti i Dios tyihuo'tyájto. A'yaa mu huaríj mej mij juxa'aj tyétyacaa jamuán huóoxana'cire'en a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een ti hua' tzajta' eerányinyii, a'yaa mu mij tya'ajpuéjtzij a'íjci jime' i maj huápuí'ij je'ej pua'aj ricij.

28 Majta quee jaaxie've' maj jáamua'tyij i Dios, a'íj pu jin a'yan metyihuoohuá'xij, mej mij a'yan huárinyij je'ej tíquee tyi'tyéevijtij 29 Néijmi'i pu hua' jimi séejre' i ti je'ej pua'aj een, a'íi mu juxana'cire', majta jéehua tyí'nyacua'aj, je'ej mu pua'aj tyí'tyetyeítýee. A'íi mu majta tyú'jaaxiejvi', majta tyí'tyacui'caa, jéehua mu majta jutya'raaa, majta jujímua'aj jucuanamuajcaa, majta mu je'ej pua'aj huá'uurej i ju'ihuámua', majta je'ej pua'aj tyí'xaxa'aj. 30 Je'ej mu pua'aj tyihuá'xaj i juxa'aj tyeítýee, majta jájcha'íire' i Dios, majta hua'xaahuaj i juxa'aj tyeítýee, majta óotzaahuatye', majta hue'tzij jutaavijre', majta quee huá'tzaahuatye' i

juhuásimua'. ³¹ Camu jaxie've' maj tyihuojo'itéej muá'ra'nyij, camu ja'rá'astyaa i junyúuca, camu hua'xie've' i jutyéityeristryamua', camu tyá'cu'vej. ³² Máamua'reej je'ej ti Dios arí tyaaxá'pui'intarej tijin néijmi'i mu cui'nyij i maj a'yan ricij, capu hua' jitze juxie've', móoche' mu a'yan ricij, ajta pu naa hua'asej maj séecan a'yan cha'taj mana'aj rijcaj.

2

Dios pu tzáahuatyí'ra'aj jin huá'xijtye'en i tyeítyee

¹ Tipua'aj muáaj a'tíj jitzán petyí'pua'ritye'ej, capu i'ríj paj a'yan tyu'taxáj yee capáj muáaj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huaríj, ji'nye muáaj paj a'yan cha'taj pana'aj je'ej pua'aj tyi'tyía'cha'ij mati'ij a'íimaj. ² Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i Dios tzáahuatyí'ra'aj jin huá'xijtye'en a'íijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ³ Ajta muéetzij jime', mu paj séecan á'xijtye' pajta a'yan cha'taj pana'aj je'ej pua'aj tyi'tyía'cha'ij, capáj a'yan tyí'mua'ajcaj yee capu nyéetzij i Dios puéjtzij naatá'sij. ⁴ Muáaj paj jaatyáxaahuataca' a'íjci i Dios ti jéehua tyámua' tyimuata'ca, ajta muá'cu'vej, ajta a jime' tyi'ijchó've', ajta muéetzij quee je'ej muá'miteeraste' ti i Dios tyámua' tyimuata'ca pej pij jitzán ajtyáma'cantaj puá'ra'nyij. ⁵ Pajta muáaj, capáj ma'úumua'rej a'íj paj jin quee jaxie've' paj ja'antzaahuatye'en i Dios, a'yaa pej pij jéehua tyi'tyá'asiiri'tze'sij i puéjtzij ti'ij a'ájna atyojo're'nyej a'náj ti i Dios a'yan huataséjre'sij ti'ij néijmi'caa to'xíjtye'en tzáahuatyí'ra'aj jime', ⁶ ajta je'en a'yan tyihuo'tá'an séej ajta séej je'ej ti síj tyi'tíj jin huaríj. ⁷ Dios pu huo'ta'sij maj jusén jin júurij muá'ra'nyij a'íimaj i maj xá'pui' huaríj, majta jajchó'va'ca'aj ti Dios tyámua' tyihuo'tá'an, ⁸ ajta i Dios pu nyu'camu'ij puéjtzij huo'ta'sij a'íijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, i maj a'ájna jitze jutyamua've' i ti je'ej pua'aj een. ⁹ Jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, anaquéej mu a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta je'en a'íimaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee. ¹⁰ Ajta i Dios pu tyámua' tyihuo'tyátoosij a'íimaj i maj tyámua' tyityetyúucha'ij, ajta huo'tyátzaahuatye'sij, ajta tyámua' tyihuo'tyéjeevij jusén jime', anaquéecan a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta je'en a'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ¹¹ Ji'nye néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een i Dios jimi.

¹² Néijmi'i i maj quee xá'pui' ricij majta quee a'náj ja'ancuriáa' i nyúucarij Moisés ti jaaxájtaca', a'yaa mu majta tyí'tyacui'nyij, majta a'íimaj i maj juxana'cire', a'yan metya'mua'rériaaj je'ej ti tyaaxájtaca' i Moisés, a'íi pu i nyúucarij huá'xijtye'en. ¹³ Ji'nye camu tyámua' een i Dios jimi a'íimaj i maj janamuaaj mana'aj i nyúucarij, sulu a'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti tyá'xaj i nyúucarij. ¹⁴ Ji'nye a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj quee a'náj ja'ancuriáa' i nyúucarij, a'yaa mu tyá'astijre' je'ej maj jujíimua'aj mana'aj tyéejtyoovej i jutzájta', a'íj mu jin jujíimua'aj tyúu'ijtye' i junyúuca jime', ¹⁵ a'íimaj mu a'yan tyúusejrataj je'ej ti tyá'xie've' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íi pu hua' tzajta' séejre'. A'íi pu ajta jaséjrataj i maj jin ma'umuámua're', ajta i hua'mua'tziira'aj pu'ij hua' jitze tyo'ojpuá'ritye'ej nusu hua' japua huatányuusij, ¹⁶ a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Círíistu' huá'xijtye'en i Dios jitze ma'can, néijmi'caa i tyeítyee je'ej maj tyi'tíj huáruuj aviitzij jime', ajta i nyúucarij jitze ma'can i nyej nyáaj jamuáa'ixaa.

A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i nyúucarij Moisés ti jaatyájtoo

17 Pajta muáaj mu paj a'íjci jitze ajtyáma'can i Israel, pajta já'astijre' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, pajta á'tzaahuatye' i Dios jimi. 18 Páamua'reej je'ej ti a'ín tyá'xie've', pajta jamua'tyej a'íjci i nyúucarij i ti tyí'muamua'tyej pej pij tyámua' eenye'. 19 A'yaa paj tyí'mua'tzej paj jaayí'tin paj tyihuó'mua'tyej a'íjma i maj quee a'náj tyi'huóomua'aj, pajta tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj tíca'riste' séejre', 20 pajta a'yan tyí'mua'tzej paj jaayí'tin paj tyihuó'mua'tyej a'íjma i ti quee huá'miteeraste' je'ej ti tyi'tyéevijtij, nusu i maj quee óotzaahuatye', jí'nye a'íj paj jitze tyía'mua'tyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, i ti jí're'can jime'. 21 Típua'aj a'yan petyihuá'mua'tyej i séecan, ¿jini'nye een jime' pequee a'yan tyi' amua'tyej asíj? Típua'aj a'yan petyihuá'mua'tyej maj quee tyí'nahua'aj, ¿jini'nye pej pij muáaj tyí'nahua'? 22 A'yaa paj pajta tyihuá'ixaatye' tijin maj quee juxana'cira'aj, ¿jini'nye pej pij muáaj tyí'xana'cira'? Típua'aj quee mua'ránajchij maj hua'najchej i sánturij, ¿jini'nye pej pij tyí'nahua' hua' tyeyúuj tzajta'? 23 A'íj paj jitze á'tzaahuatye' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, pajta períj jaatyáxaahuataca' i Dios, jí'nye capáj a'yan ricij je'ej ti a'ín tyí'ijta. 24 A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye' mu je'ej pua'aj yó'sej i Dios, jí'nye mua'aj xu quee xá'pui' ricij."

25 A'yaa pu tyi'ja'yájna tijin a'íjna i ti já'astijre' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, tyi'táj pu jin je'ej tyeetyáhuire'ej, ajta típua'aj quee a'yan rijcaj je'ej ti tyí'ijta i nyúucarij, a'yaa mu ja'uurej mati'ij huó'ruuj a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can. 26 Ajta típua'aj a'íjna i ti séej chuéj japua já'ma'can já'astijria'aj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa mu jaatámua'sij tijin Israel pu jitze ajtyáma'can, tyij ajta quee a'yan tyi'ja'yájnatán. 27 A'íjna i ti a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucarij, tyij ajta quee ja'antysisjchaca' i junavíj, a'íj pu ja'xijtye'en a'íjci i ti ja'ancuriáa' i nyúucarij ajta ja'antysisjchaca' i junavíj. 28 Jini'nye a'íjna i ti Israel jitze ajtyáma'can, capu a'íj na'aj juxie've' i ti jéjre'citze' séejre', ajta típua'aj ja'antysisjchaca' i junavíj, capu ajta a'íj na'aj juxie've' ti'ij a'yan eenye' i jutyévíj jitze. 29 A'íjna i ti tzáahuatyí'ra'aj jin Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ajta een i jutzájta', ajta a'íjna i ti ja'antysisjchaca' i junavíj, a'yaa pu huatóomua'aj ti tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta', capu a'íj na'aj i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, sulu a'íj pu jéetze' juxie've' i júuricama'ra' i Dios. A'táj ti a'íjna jin néijmi'i a'yan ricij, a'íj pu tyámua' een, ajta quee i tyeétyee jimi je'ráma'can, sulu i Dios pu jimi je'ráma'can.

3

1 A'yaa pu'ij, ¿nyiquij tyi'táj jin je'ej tye'tyáhuiríi a'íjci i a'táj ti Israel jitze ajtyáma'cantaj nusu i ti ja'antysisjchaca' i junavíj? 2 A'yaa pu tyi'ja'yájna ti jéehua tya'ancuriáa'sij, ajta jéehua jatyáhuiríi, jini'nye Dios pu anaquéej jaatyájtoo i junyúuca a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. 3 ¿Jini'nye na'quij tye'mej? ¿Nyiquij i Dios ajta je'ej pua'aj rinyij a'íjna jime' i maj meríj i tyétyacaa je'ej pua'aj huaríj? 4 Capu xaa nyu'uj. Dios pu tzáahuatyí'ra'aj jin séejre' ajta jí're'can jime' ti'ij na'aj jusén jime', tyij majta i tyétyacaa jéehua tyi'hue'tacaa, miche' a'yan eenye', jini'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

A'yaa mu tyá'mua'reeren paj tyámua' tyi'tyía'cha'ij a'íjna jime' je'ej paj tyí'xaj,
pajta tyu'tyámue'tij mati'ij muá'xijtye'ej.

⁵ Ajta tipua'aj a'íjna jime' i tyaj je'ej pua'aj ricij jin séjre'ej ti i Dios jir'éenye'ej séejre', ¿ji'nye tyetyu'taxájtaj? ¿Nyiquij a'yan tyetyu'taxájtaj ti i Dios quee xá'puí' ricij tí'ijta puéjtzij taatá'an? (A'yaa mu tyí'xaj a'íimaj i maj quee jamua'tyej i Dios.) ⁶ ¡Catu xaa nyu'uj! Ji'nye tipua'aj i Dios quee tyi'tíj tyámua' uuriaj ityájma jimi, ¿ji'nye tyí'rij tí'ij huo'xíjtye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua?

⁷ Ajta tipua'aj a'íjna i nyaj jin tyí'hue'taj a'yan tyí'huiire'ej tí'ij i Dios jéetze' tyámua' huataséjre'en, ¿ji'nye een jime' i Dios a'yan tyiná'xíjtye' a'íjci jime' i nyaj jin ootyá'itzee jimi? ⁸ Ajta tipua'aj a'yan tyí'eenye', ¿nyij a'yan tyúuxie've' tyaj je'ej pua'aj huárinyij ta'aj ij a'íin huataséjre'en i ti naa een? A'yaa mu séecan nye jitze tyí'pua'ritye' mej mij tyina'antí'uunyi' je'ej nyaj tyihuá'mua'tyej, ajta a'íjma a'yaa pu tyihuá'c'i tyij mej mij jajpuéetzij muá'ra'nyij.

Néijmi'i tu á'itzeere' i Dios jimi

⁹ ¿Ji'nye na'quij? ¿Nyiquij jéetze' tatyáhuí'rii ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can? Capu xaa nyu'uj, ji'nye tu'ríj a'yan tyaataxájtaca' tíjin a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj huaríj, ¹⁰ ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin:

Capu síj a'tíj séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íj.

¹¹ Capu a'tíj séejre' ti tyojó'itej,

capu ma' a'tíj ti jahuoocaj i Dios.

¹² Néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj huaríj,

majta néijmi'i meríj huóoxana'cirej.

Capu ma' a'tíj ti tyámua' tyi'tyúucha'íj.

Capu na'aj síj a'tíj ma' já'sejre'.

¹³ Je'ej pu pua'aj namuajre' je'ej maj tyí'xaj,

ajta i hua' nyanúu pu jéehua tyí'hue'taca,

hua' tyenyij jitze pu aviitzi' i huá've'rij cú'cu'uj ti jitze éejnyinyii

¹⁴ ajta i maj jin je'ej pua'aj tyihuo'xáj i juxa'aj tyeítýee, mej mij tyúujaaxiejvi'.

¹⁵ Ca'nácan mu jo'huáachajci'ij mej mij séej huajé'caj,

¹⁶ jéehua pu je'ej pua'aj tyí'een jo'maj joojú',

¹⁷ camu jamua'reej je'ej maj juxáahuaj tyí'tyesejre'ej.

¹⁸ Capu je'ej huá'miteeraste' mej mij jaatyátzaahuatye'en i Dios, nusu maj jaatziinye'en.

¹⁹ A'yaa tu tyá'mua'reej tíjin néijmi'i je'ej ti tyá'xaj i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyihuá'ixaatye' a'íjma i maj a'íjna jin tyí'ijta, mej mij néijmi'i tyu'tyátzaahuatye'en, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jáamua'reej maj quee xá'puí' huaríj i Dios jimi, ²⁰ ji'nye capu i'ríj ti a'tíj a'yan tyu'taxáj yee néijmi'i pu ará'astej i nyúucarij, tí'ij ajta a'yan tyúuxie've'ej tí'ij Dios a'yan jaatámua'tyij yee tyámua' pu tyi'tyúucha'íj, ji'nye a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'yaa pu tyí'huiire' tyej tyij a'íjna jin jáamua'reej i tyaj jin quee xá'puí' huaríj.

Je'ej ti tyí'rij tyaj jir'é'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi

²¹ Ajta ijíj, Dios pu arí a'yan tyitaataséjra je'ej ti tyí'rij tyej tyij jir'é'nye'ej jimi huatyá'itzeere'en, ajta a'yan cha'tána'aj tyí'ta'ixaatye' a'íjna i nyúucarij, majta a'íimaj i maj ará'týeej tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, ²² a'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi, a'íj pu jin i Dios tyámua' tyajamuaatyátoosij. Ji'nye néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een i Dios

jimi, ²³ néijmi'i mu meríj ootyá'itzee, a'íj mu jin a' imuáj já'sejre' i Dios jimi. ²⁴ Ajta i Dios pu juxié'vi'ra' jin a'yan tyihuo'xá'pui'intari'ri' mej mij jí'reenya'aj huatyá'itzeere'en, a'íj pu jin hua' japua huatanyúj a'íjci jime' je'ej ti huaríj i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ²⁵ Dios pu a'yan jáaruuj tí'ij i Ciríistu' je'ráxire'en i juxúure', ajta je'en a'íjna jin tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee. Ajta tí'ij tyihuo'tú'uunyi' a'yaa pu tyúuxie've' maj tyá'antzaahuatye'en. Dios pu a'yan tyaataséejrataca' je'ej ti a'íin tyámua' ta'uurej, tyitaata'úunyi'ran a'íjna i tyaj jin aamí' ootyá'itzee, ²⁶ jí'nye a'íi pu tajíme' tyi'ijchó've'ej. A'yaa pu huaríj mej mij a'íimaj i tyeétyee ijíj maj séejre' jaaséej i ti a'íin tyámua' táaruuj, jí'nye a'íi pu jí'reenya'aj séejre', a'yaa pu'ij ajta tyámua' huá'uurej a'íijma i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi.

²⁷ ¿Jo'nyij je'ej je'en a'íjna i ti jin i tyévíj óotzaahuatye' i Dios jimi? Capu che' ma' já'sejre', ¿jí'nye een jime'? Capu a'íjna jime' maj ja'rá'astijrej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íjna jime' i maj tyá'antzaahuaj i Ciríistu' jimi. ²⁸ A'yaa tutyij tyá'mua'reej tíjin: Dios pu tyámua' ja'uurej i tyévíj, capu ij tyi'tíj je'ej tye'tyáhu'i'rii ti néijmi'i ará'astijre'en a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

²⁹ ¿Nyiquij i Dios a'íijma na'aj hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can? ¿Nyiquee hua' Dios pué'een a'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can? Jee xaa nyu'uj, a'íi pu ajta hua' Dios pué'een néijmi'caa i maj séej chuéj japua já'ma'can, ³⁰ jí'nye síj pu'uj séejre' i Dios, a'íi pu a'íin pué'een i ti tyámua' huá'uurej a'íijma i maj tyá'tzaahuatye', ajta quee jitzán juxie've' típua'aj Israel jitze mua'ajtyáma'cantaj nusu mequee. ³¹ ¿Nyiquij a'íjna jin tyá'uunan a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'íjci jime' tyej tyá'tzaahuatye'? Catu xaa nyu'uj. Sulu a'íj tu jin a'yan tyá'nejmi'tare'en.

4

Je'ej ti huaríj a'íjna i Abraham

¹ ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyaataxájta je'ej ti tyi'tíj tyu'mué'tij i Dios jimi a'íjna i Abraham? ² A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, típua'aj a'yan metyáamua'tyijche' i Abraham yee tyámua' pu tyi'tyevij a'íjci jime' je'ej ti tyi'tíj huáruuj, aj pu xaa i'rítacaj ti jusíj ahuóotzaahuatye'nyijche', ajta capu je'ej tyí'rij ti a'yan huárinyij i Dios jimi. ³ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "Abraham pu ja'antzaahuaj i Dios, a'íj pu jin i Dios a'yan tyaamua'aj ajta a'yan tyaataxájtaca' tíjin tyámua' pu tyi'tyevij." ⁴ Ajta a'yájna típua'aj a'tíj tyi'tíj jin tyí'muarie'ej, camu tyi'tíj jaatapuéjve'sij juxié'vi'ra' jime', sulu metyá'najchitye'en a'íjci jime' i ti a'íin tyu'muáriej. ⁵ Ajta típua'aj a'tíj tyá'tzaahuatye'ej ti i Dios jaayí'tin ti tyámua' jáa'uurej i tyévíj ti jéehua jimi á'itzeere', Dios pu ajta a'yan tyaataxájta ti tyámua' tyi'tyevij a'íjna i a'tíj, tyij ajta quee tyi'tíj xá'pui' huáruuj. ⁶ David pu a'yan cha'tána'aj tyu'taxájtaca' a'íjci jime' i a'tíj ti Dios a'yan tyá'xaj yee ti tyámua' tyi'tyevij, quee a'yan tyaataxáatan tyi'tíj ti je'ej huáruuj. ⁷ A'yaa pu tyu'taxájtaca' i David tíjin:

Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i Dios ti tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin quee xá'pui' huaríj a'íjci jimi.

⁸ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyévíj ti Dios quee jitzán tyí'pua'ritye' i ti jin ootyá'itzee a'íjci jimi.

⁹ ¿Nyiquij a'íijma na'aj ci'puaj i maj meríj ja'antysisíjchaca' i junavíj, a'íjna i ti jin Dios tyámua' tyihua'tá'caa, ca' ajta hua'ci'puaj i séecan i maj quee a'yan tye'entysisíjchaca' i junavíj? A'yaa tu tyeríj tyaataxájtaca'

a'íjci i Abraham, ti Dios a'yan jaatamua'aj tijin tyámua' pu tyí'tyevij a'íjci jime' ti a'ín tyá'antzaahuaj. ¹⁰ Ajta, ¿a'najnyí a'yan tyaataxájtaca' i Dios? ¿Nyiquij ti'ij i Abraham ja'antysisíjchaca' i junavíj ca' ti'ij quee xu ja'antysisíichava'caj? Capu ti'ij ja'antysisíjchaca' i junavíj, sulu jájcuaj imuáj pu a'yan tyaataxájtaca'. ¹¹ Aj pu'ij Abraham ja'antysisíjchaca' i junavíj, mej mij jáamua'reej tijin Dios pu arí a'yan tyaataxájtaca' ti tyámua' tyí'tyevij, a'íjci jime' ti tyá'tzaahuatye'. A'íj pu jin i Abraham a'ín pué'een i hua' táataj néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye', tyij majta quee xu ja'antysisíjchaca' i junavíj, Dios pu a'yan cha'taj na'aj tyihuo'taxájtaj tijin tyámua' mu tyí'tyetyeityee. ¹² Ajta i Abraham, a'íj pu ajta hua' táataj pué'een i maj ja'antysisí'chej i junavíj, ajta a'íjma i maj tyámua' tyityetyúucha'ij ti'ij ajta a'íjna i Abraham, ti ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj ti'ij quee xu ja'antysisíichava'caj i junavíj.

I ti jin Dios tya'tóoratziiri' a'íjma jimi i maj Abraham jitze eeráma'can

¹³ A'yaa pu i Dios tya'táratziiri' a'íjci i Abraham, ajta a'íjma i maj jitzán eerányesij ti a'yan tyihuá'ci'tyij néijmi'i i cháanacaj, capu a'yan tya'tácatyij a'íjma jimi i maj ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íjma jimi i maj tyámua' tyityetyúucha'ij majta tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ Típua'aj a'íjmaj a'yan tyi'tíj metya'ancuria'an i maj já'astijre' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, capu ij che' tyi'tíj je'ej tyí'huiire' i maj jin tyá'tzaahuatye', capu ajta che' tyi'tíj huiire' i ti jin Dios tya'tóoratziiri'. ¹⁵ Ji'nye puéjtzij pu hua'tá'caa a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta jo'tíj quee já'sejre' i nyúucarij maj jin tyí'ijta, camu majta tyi'tíj jin já'itzeere' a'íjci jimi i nyúucarij.

¹⁶ A'íj pu jin, ta'aj ij a'íjna i ti jin i Dios tya'táratziiri' i Abraham a'íjma jimi huatyá'itzeere'en i maj jitzán eeráma'can, a'yaa pu huáapua'aj hua' jimi tyí'sejre' a'íjna jime' i maj tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu'ij huatóomua'aj tíquee a'íjma na'aj jimi tya'tóoratziiri' i maj ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íjma pu ajta jimi i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye' ti'ij i Abraham. A'íj pu jin a'ín pué'een i tataataj néijmi'caa ityájma, ¹⁷ a'yaa pu tyé'yusí' i yuxarij jitze tijin: "A'yaa nu tyimua'antyáaruajtje pej pij hua' táataj pué'eenye' mui'caa i tyeítyee." A'íj pu a'ín pué'een i Dios, i Abraham ti jimi tyá'antzaahuaj, a'íj pu a'ín pué'een i Dios ti jaayí'tin ti huo'tájuuritye'en a'íjma i maj meríj huácuuj, ajta tyí'taahuaj tyi'tíj tíquee xu tyí'sejre'.

¹⁸ Ajta a'íjna i Abraham, a'yaa pu tyá'antzaahuaj maj mue'tíj jitzán eerányesij i tyeítyee je'ej ti Dios tya'táratziiri', a'íj pu jin a'ín pue'éenye'ej ta'raj i hua' táataj mui'caa i tyeítyee, a'yájna ti'ij i Dios tyaaté'exaa tijin: "Mue'tíj mu i tyeítyee a' jitze eerányesij." ¹⁹ Ajta i ti jin tyá'tzaahuatya'ca'aj a'íjna i Abraham capu huatyápua'riaca', majta arí tin anxityej nyinyi'ra'aj jájcha'íica'aj, ajta a'íjna i Sara ti íira'ra'an pué'eenye'ej a'íj pu ajta arí ucarístaca'aj, a'íj pu jin a'yan tyí'mua'ajcaa ti quee che' je'ej tyí'riitaca'aj mej mij tyiyóoj muá'ra'nyij. ²⁰ Capu jaatáxaahuataca' capu ajta quee che' jitzán tyi'ca'nyajca'aj je'ej ti i Dios tya'táratziiri', sulu jéetze' pu tyá'antzaahuaj. Ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, ²¹ a'yan tyá'tzaahuatye'ej ti i Dios a'yan rinyij je'ej ti arí tya'táratziiri'. ²² A'íj pu jin i Dios a'yan jaatamua'aj a'íjci i Abraham ti tyámua' tyi'tyúucha'íica'aj a'íjci jimi.

²³ Ajta a'íjci jime' ti i Dios a'yan jaatamua'aj, capu a'yan tyé'yusí'huaca'aj ti'ij a'yaa na'aj tyáaci'tyij a'íjci i Abraham, ²⁴ sulu a'yaa pu ajta tyo'tyéyusí'huaca' ityájma jimi. Ji'nye Dios pu a'yan cha'taj

na'aj tyí'tamua'tyej a'íjci jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye', tipua'aj tyetyá'antzaahuatye'en a'íjci jimi i ti jaatájuurityej a'íjci i Jesús ti tavástara' pué'een, ²⁵ i ti huatátuihuaca' tí'ij tajitzé ma'can huámui'nyij, a'íjci jime' tyaj quee xá'pui' huaríj i Dios jimi, ajta je'en Dios jaatájuurityej tí'ij ityájma tyámua' tyitaatyátoonyij.

5

I tyaj jin jáamua'reej ti i Dios jéehua taxie've'

¹ Dios pu arí tyámua' tyitaatyájtóo, a'íjci jime' i tyej tyá'tzaahuatye', pu'ríj tyaj taxáahuaj séjre'ej i Dios jimi, tyajta tyaatatyójtzi're'en a'íjci i tavástara' Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een. ² Ji'nye a'íi pu i Ciríistu' taatá'i'ríityej tyej tyij ajtyáxiirej i Dios jimi, a'íjci jime' i tyej tyá'tzaahuatye', tyej tyij huátatyamua've'en a'íjna jime' i ti tyámua' tyitaatyájtóo, tyámua' tutyij een, tyajta tatyamua've' a'íjci jime' tyaj jajchó've' a'ájna xicáara' i tyaj jamuán séeria'aj tá'ra'nyij i Dios. ³ Ajta quee a'íi na'aj, sulu a'íj tu tyajta jin tatyamua've' i tyaj jajpuéjtzij, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tíjin a'íi pu ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij tyo'táviicue', ⁴ ajta i tyej tyámua' eenye' pu tatá'caa tyej tyij jéetze' tyámua' huárinyij, ajta i tyaj jéetze' tyámua' eenye' pu tatá'caa tyej tyij tyí'ijchó've'ej tyaj a'áa jo'tyá'itzeere'en i Dios jimi. ⁵ Ajta i tyaj jin tyí'ijchó've' capu a'náj taatatyévi'raste'sij, ji'nye Dios pu ca'nyíjra'aj taatá' i tatzájta', a'íjci jime' ti ju júuricamej ityájma jimi huatyájtóo.

⁶ Ji'nye tyati'ij ityáj quee pújooriajva'aj tyaj tajapuá huatányuunyij, Ciríistu' pu tajitzé ma'can huamuí' néijmi'caa ityájma i tyaj quee xá'pui' huaríj. ⁷ Jéehua pu tyési' ti a'tíj séej jitze ma'can huámui'nyij. Capu ajta a'tíj óoca'nyej ti séej jitze ma'can huámui'nyij i tyévi'j ti tyámua' tyí'tyevij, nusu xaa a'tíj óoca'nyej ti jitzán ma'can huámui'nyij i a'tíj ti jéehua huápuí'ij tyí'tíj xá'pui' huáruuj jimi. ⁸ Ajta i Dios pu a'yan tyitaataséjratyej ti huápuí'ij taxie've', ji'nye tyati'ij tyooj jéehua a'ítzéeria'caj a'íjci jimi, Ciríistu' pu tajitzé ma'can huamuí'. ⁹ Ajta ijíij, tí'ij i Dios tyámua' tyitaatyájtóo a'íjci jime' ti Ciríistu' tajitzé ma'can huamuí', tyámua' pu'ij jéetze' tyí'tahuíire' tí'ij quee i puéjtzij táaci'tyij. ¹⁰ A'yaa pu tyí'ja'yájna, ji'nye tyati'ij tyooj jajcha'íria'caj i Dios, a'íi pu tyámua' tyitaatyájtóo a'íjci jime' ti i yójra' tajitzé ma'can huamuí', jéetze' pu'ij tajapuá huatányuusij, tyej tyij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en, ijíij tyaj tyeríj jimí ajtyu'uj. ¹¹ Ajta quee a'íi na'aj, sulu tyajta tu huatátatyamua've'sij i Dios jimi, a'íjci jime' ti i tavástara' Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een tyámua' táaruuj, tyej tyij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en i Dios jimi.

A'íjna i Adán ajta a'íjna i Ciríistu'

¹² A'yaa pu tyí'ja'yájna, síj pu'uj i tyévi'j ti je'ej pua'aj huaríj a'yan huataséjre i cháanacaj japua aj mu mij néijmi'i je'ej pua'aj huaríj, aj pu'ij a'yan atyojo're'nyej ti huamuí' a'íjna i a'tíj, a'íj mu mij jin majta néijmi'i huácuuj i maj a'íjci jitze i tyévi'j eeráanyej, ji'nye néijmi'i mu majta ootyá'itzee i Dios jimi. ¹³ Tí'ij quee xu huatyátuihuaca' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, mu'ríj a'yan tyityá'itzeeria'ca'aj i tyeítyee i Dios jimi, ajta tipua'aj quee séjre'ej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, capu i'riitaca'aj ti séej a'yan tyo'xíjtye'en je'ej ti tyí'tíj jin tyo'tyá'itzee. ¹⁴ Ajta tí'ij na'aj tyu'séjrej i Adán 'asta na'aj quee huataséjre a'íjna i Moisés, néijmi'i mu i tyeítyee huácuuj i maj quee xá'pui' huaríj, tyij majta quee a'yan cha'taj mana'aj huaríj tí'ij

a'íjna i Adán i tiquee ja'rá'astijrej je'ej ti i Dios tyaata'íj, ji'nye Adán pu a'yan éenye'ej ti'íj i ti ya'uvé'nyesij.

¹⁵ Ajta i ti jin ootyá'itzee a'íjna i Adán, capu a'yan cha'tána'aj een ti'íj i ti Dios juxié'vi'ra' jin taatapuéjve. Ji'nye mue'tíj mu huáacuii a'íjci jime' ti sáij ootyá'itzee i Dios jimi, ajta a'íjna i Dios ti taatapuéjve, a'íjci jime' je'ej ti i sáij i tyéviij huaríj juxié'vi'ra' jime', a'íi pu a'íin pué'een i Ciríistu', jéetze' pu'íj tyí'huíire' ajta ti'íj tyámua' tyihuo'tyátoonyij mui'caa i tyeítyee. ¹⁶ A'íjna i ti jin sáij ootyá'itzee i Dios jimi, capu a'yan cha'taj na'aj een ti'íj i ti Dios taatapuéjve, ji'nye ti'íj sáij i a'tíj ootyá'itzee i Dios jimi, aj pu'íj huataséjre i puéjtzij, ajta i Dios ti taatapuéjve, a'íjci jime' i maj jéehua ootyá'itzee a'íjci jimi, a'íi pu tatá'caa tyej tyij ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en a'íjci jimi. ¹⁷ Ji'nye a'íj mu jin huácuij i tyeítyee a'íjci jime' ti sáij na'aj i tyéviij quee xá'pui' huaríj, jéetze' pu'íj i Dios tyámua' ta'uurej a'íjci jime' i ti taatapuéjve, tyej tyij ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en a'íjci jimi, a'íjci jime' je'ej ti huaríj a'íjna i tyéviij, a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

¹⁸ Ajta a'íjna i ti jin quee tyámua' huaríj i Adán, Dios pu'íj néijmi'caa ooxíjtye i tyeítyee ti'íj puéjtzij huo'tá'an, a'yaa pu'íj ajta tye'rájraa mej mij néijmi'i ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en, a'íjci jime' je'ej ti huaríj i Ciríistu' mata'aj mij júurij muá'ra'nyij jusén jime'. ¹⁹ A'yaa pu sáij na'aj i tyéviij quee tya'rá'astijre je'ej ti i Dios tyaata'íj, a'íj mu jin mue'tíj ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu'íj ajta mui'caa tyu'cí'íj mej mij ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'íjna jime' ti sáij i tyéviij ja'rá'astej i Dios, mej mij mue'tíj tyámua' huárinij i tyeítyee.

²⁰ Ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu een jin huatyátuiihuaca' ti'íj jéetze' huataséjre'en i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ajta ti'íj jéetze' huataséjre i maj jin ootyá'itzee, Dios pu ajta jéetze' tyámua' tyihuo'tá' juxié'vi'ra' jime'. ²¹ A'íjna i ti je'ej pua'aj een i Dios jimi, a'yaa pu tyihuo'mué'tij mej mij huácui'nyij, a'yaa pu cha'tána'aj tyu'tyámue'tij i ti jin Dios tyámua' tyítaatá', tyej tyij ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en, ajta tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jime' a'íjci jimi i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

6

Ityáj tu júurij séejre' i Ciríistu' jimi

¹ ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyu'taxájtaj? ¿Nyiquij tyooj atya'itzé'rihua'aj tá'ju'un ta'aj ij i Dios jéetze' tyámua' tyihuojó'mua'raj? ² Catu xaa nyu'uj. Tu'ríj ityáj huácuij a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj een, ¿ji'nye ooj tyí'riij tyaj a'yan tyí'tyechaj ta'tya'itzé'rihua'aj tyi'tíj jime' tiquee xá'pui' een i Dios jimi? ³ ¿Nyij sequée jamua'reej, siaj jimi ajtyáhuixij i Ciríistu' siatí'íj huái'huaca', tyajta je'en jitzán ajtyáma'cantaj ta'raa ti'íj a'íin huamuí'? ⁴ Ji'nye tyatí'íj huái'huaca' tyajta tu avá'nami'huaca' i Ciríistu' jamuán, tyajta huá'cui'ihuaca' tyej tyij huatájuurej tyajta je'en jájcuan jin chajca, a'yájna ti'íj i Ciríistu' tyu'tájuuriaca' a'íjci jime' i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej.

⁵ Tipua'aj a'íjci jitze ta'ajtyáma'cantaj i Ciríistu' ti'íj a'íin huamuí', tyajta tu jitzán ajtyama'cáantaj ta'raj ti'íj a'íin huatájuuriaca'. ⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej tíjin je'ej tyaj jájcua'j tyi'tyítacha'íica'aj a'íi pu ajta jamuán óotateehuaca' i Ciríistu', ti'íj antyipua'rej a'íjna ti je'ej pua'aj een i tyaj jin tyítacha'íica'aj, ti'íj quee che' ca'nyíjra'aj tatá'care'en a'íjna i ti je'ej pua'aj een. ⁷ Ji'nye tipua'aj a'tíj arí huámu'nyij, capu che' i'ríitaj ja'mej

tí i tí je'ej pua'aj een tyaata'íjtye'en. ⁸ Típua'aj tyeríj jamuán huácuij i Ciríistu', jitzán tutyij tyí'ca'nyej tyej tyajta jamuán júurij tá'ju'un. ⁹ A'yaa tu tyá'mua'reej tíjin tí'ij i Ciríistu' huatájuuriaca', capu che' i'ríj tí'ij ajtáhua'aj huámui'nyij. Capu che' i'ríj tí ja'antyimué'tin a'íjna i tí a'íjna jín tyí'ijta mej mij huácui'nyij. ¹⁰ Ji'nye i Ciríistu', tí'ij huamuí', a'yaa pu een jín huamuí' tí'ij jo'puá'ritye'en a'íjci i tí je'ej pua'aj een i maj jín tyúucha'íica'aj, ajta tí'ij huatájuuriaca', a'íi pu jín júurij ta'raa tí'ij i Dios jimi séjre'ej. ¹¹ A'yaa xu sij cha'taj siana'aj mua'aj tyá'mua'reeriaj siaj seríj huácuij a'íjci jimi i tí je'ej pua'aj een, maj siajta júurij i Dios jimi a'íjci jime' siaj seríj jitzán ajtyáma'can i Ciríistu' tí ajta Jesús pué'een.

¹² A'íj pu jín, caxu tyi'tá'care'en tí i tí je'ej pua'aj een tyajá'mua'ijtye'ej i ja'mua tzajta', caxu siajta já'astijria'aj a'íjci i tí je'ej pua'aj een i tí ja'mua tzajta' eerányinyii. ¹³ Caxu siajta jatuiiria'aj i ja'muatyévira' a'íjci i tí je'ej pua'aj een, siaj sij a'íjci jimi tyí'huíire'ej. Sulu siata'aj huatóotonyij i Dios jimi, mati'ij tyeítyee maj meríj huácuij majta je'en huatájuuriaca' a'íjci jime' tí a'íin arí jamuáahuii, siata'aj jaatátuiire'en i jutyévira' siaj sij jaatyáhuíire'en tyi'tíj jime' tí xá'puí' een. ¹⁴ A'yaa pu quee che' a'náj tyajamuaata'íjtye'sij a'íjna i tí je'ej pua'aj een, ji'nye caxu ca'nyéjrij jín já'astijre' a'íjci i nyúucarij i maj jín tyí'ijta, sulu a'íj xu jitze aróoca'nyej i tí i Dios juxié'vi'ra' jín tyámua' jamuáaruuj.

Típua'aj ca'nyéjrij jín metyí'huíiria'aj

¹⁵ ¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj? ¿Nyiquij tyooj je'ej pua'aj tyi'tyitacha'íj tá'ju'un a'íjci jime' tí Dios juxié'vi'ra' jín tyámua' tyitató'caa, tyajta quee che' já'astijria'aj a'íjci i nyúucarij i maj jín tyí'ijta? Catu xaa nyu'uj. ¹⁶ Mua'aj xu tyámua' tyá'mua'reej tíjin típua'aj xatóotoonyij a'tíj jimi siaj sij ca'nyéjrij jín ja'rá'astijre'en, mua'aj xu ca'nyéjrij jín jaatyáhuíire'ej. Típua'aj a'yan setyá'astijria'aj a'íjci tí je'ej pua'aj een, a'íi pu jamuaatá'sij siaj sij huácui'nyij, na'ríj típua'aj a'yan setyeetyáhuíire'en a'íjci i tí xá'puí' een, mua'aj xu júurij huatyá'itzeere'ej i Dios jimi. ¹⁷ Ajta tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios ja'mua jime', ji'nye mua'aj mu xu anaquéej ca'nyéjrij jín jahuíiria'ca'aj a'íjci tí je'ej pua'aj een, xu'ríj ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jín tyajamuaamuá'tyej. ¹⁸ Tí'ij Dios jamui'rájtoo siaj sij quee che' ca'nyéjrij jín jatyáhuí'rihua'an a'íjci i tí je'ej pua'aj een, a'yaa pu jamuáaruuj siaj sij jaatyáhuíire'en a'íjci i tí xá'puí' een a'íjci jimi i Dios. ¹⁹ (A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' je'ej tí tyihuá'miteeraste' hua' tzajta' i tyeítyee, ji'nye óoche' pu jamuá'itziitye' siaj sij néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij.) A'yájna siati'ij ará'tyeej tyityaatóo'a' siaj sij jaatyáhuíire'en a'íjci i tí je'ej pua'aj een, siaj sij jéehua huóoxana'cire'en i Dios jimi, a'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj a'yan cha'taj siana'aj tyityaatóotoonyij néijmi'i jime' siaj sij jaatyáhuíire'en i tí xá'puí' een, siata'aj sij ji'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi.

²⁰ Siati'ij siooj jatyáhuí'rihua'aj a'íjci i tí je'ej pua'aj een, caxu a'íjci jitze tyí'huíiria'ca'aj i tí xá'puí' een i Dios jimi, ²¹ ¿tyi'tanyí ij jín je'ej tyajamuaatyáhuíi? Ijij xu sij jutyevi'ra' a'íjci jime' je'ej siaj tyi'tíj huáruuj, ji'nye i tí je'ej pua'aj een, a'yaa pu tyu'tá'caa siaj sij a'íjci jín huácui'nyij. ²² Ajta ijij, tí'ij Dios jamui'rájtoo siaj sij quee che' jatyáhuí'rihua'an a'íjci i tí je'ej pua'aj een, xu'ríj sij jahuíire' i Dios. A'íi pu xaa já'muahuíire'en, ji'nye a'íj pu jitze eeráamej i júuricamej tí naa een, i siaj jín júurij xá'ju'un jusén jime'. ²³ A'yaa pu tyá'mue'tin i a'tíj tí huámui'nyij típua'aj jaatyáhuíire'en a'íjci tí je'ej pua'aj een, ajta i tí Dios juxié'vi'ra' jín tyámua' tyitaatá', a'íi

pu taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en a'íjci jamuán i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, i tavástara'.

7

Je'ej ti huatóomua'aj tipua'aj i maj tyóovi'tin

¹ Nye'ihuáamua', mua'aj xu jamua'tyej i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa xu siajta tyá'mua'reej ti i nyúucarij a'yan tyé'ijtye' ti'ij ooj júurij i a'tíj.

² Ajta a'yájna tipua'aj íiti' huicha'aj, a'yaa pu tyé'ijtye' a'íjna i nyúucarij ti a'yan tyúuxie've' ti i íiti' huatyá'itzeere'en i jucín jamuán ti'ij ooj júurij, ajta tipua'aj i cína'ra'an arí huámui'nyij, capu che' a'yan tye'íitye'ej ja'mej i nyúucarij. ³ A'íj pu jin, tipua'aj séej jamuán huatyéviche'en, ti'ij ooj júurij i cína'ra'an, juxana'cire' a'íjna i íiti', ajta tipua'aj i cína'ra'an arí huámui'nyij, a'íjna i nyúucarij capu che' tye'íitye'ej ta'mej, aj pu'ij i'ríitaj ja'mej ti séej tyáataj jamuán huatyéviche'en.

⁴ Siajta mua'aj, nye'ihuáamua', siati'ij jitzán ajtyáhuixij i Ciríistu' aj xu sij siajta jamuán huácuij a'íjci jimi i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íj xu jin mua'aj séej jitze ajtyáma'can, a'íi pu a'ín pué'een i ti huamuí' ajta je'ej huatájuuriaca'. A'íj pu jin i'ríj tyej jaatátuiire'en i Dios i tyaj jin xá'puí' huaríj. ⁵ Ji'nye tyati'ij a'yan tyí'tyechajca'aj mati'ij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyitaatyáhuí tyej tyij jáamua'reej tyaj quee xá'puí' rijcaa, a'íj tutyij huamue'tij tyej tyij huácui'nyij. ⁶ Ajta ijíj tyaj tyeríj huácuij a'íjci jimi i nyúucarij ti néijmi'i jin tyí'ta'ijtya'ca'aj, tu'ríj taxáahuaj séejre' tyej tyij jaatyáhuire'en i Dios a'íjci jime' i júuricamej ti jájcuaj, catu che' a'íjci jimi i nyúucarij ti mí'ma'can.

A'íjna i ti je'ej pua'aj een ti nye jitze séejre'

⁷ ¿Nyij a'yan tyetyu'taxájtaj ti i nyúucarij i maj jin tyí'ijta je'ej pua'aj een? Catu xaa nyu'uj, ji'nye canu a'yan tya'mua'reeriajche' tyí'tíj ti je'ej pua'aj een tipua'aj quee huatya'itzéere'nyijche' ityájma jimi a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. Canu a'náj jamua'reeriajche' ti je'ej pua'aj een tipua'aj nyetyí'nyacua'tzaj, tipua'aj quee a'yan tyinaaté'exaatye'nyijche' a'íjna i nyúucarij yee: "Capáj tyí'nyacua'tzaj." ⁸ Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íj pu jitze huóoca'an, ti'ij nye jitze jaatyátoonyij néijmi'i i ti je'ej pua'aj een. Ji'nye tipua'aj quee séejre'ej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, capu i'ríj tyaj jáamua'reej tyí'tíj ti je'ej pua'aj een. ⁹ Ajta jájcuaj imuáj, nyaxáahuaj nu jo'chá'canya'aj, canu tyí'tíj mua'reeriaca'aj, ajta nyati'ij jáamua'reeri' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, aj pu'ij jéetze' huataséjre nye jimi a'íjna i ti je'ej pua'aj een, aj nu nyij huamuí'. ¹⁰ Ajta a'íjna i nyúucarij ti tyámua'tyinaatá'nyijche' nyej nyij júurij ná'ra'nyij, a'yaa pu tyino'xíjtyej nyej nyij huámui'nyij, ¹¹ ji'nye a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íi pu náacuanamuaj nyej nyij quee ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij, a'íj pu'ij jin i nyúucarij no'xíjtyej nyej nyij huámui'nyij.

¹² A'íj pu jin tyámua' een a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta quee tyí'tíj ja'itziitye', néijmi'i pu xá'puí' een. ¹³ Ajta ji'nye na'quij, ¿nyiquij a'íjna i ti xá'puí' een no'xíjtyej nyej nyij huámui'nyij? Capu xaa nyu'uj. A'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti huataséjre'en i ti je'ej pua'aj een, a'íj pu jin a'íjna i ti xá'puí' een no'xíjtyej nyej nyij a'íjci jin huámui'nyij, ti'ij ajta séeria'aj já'ra'nyij ti jéehua huápuí'ij je'ej pua'aj huasé'rin i Dios jimi a'íjna i ti je'ej pua'aj een.

¹⁴ A'yaa tu tyá'mua'reej ti i nyúucarij a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, nyajta nyáaj canu uhuájca'nyej, néijmi'i nu jin jahuire' a'íjci i ti

je'ej pua'aj een. ¹⁵ Canu yó'itej je'ej nyaj een jime' jin a'yan tyi'tyínyecha'ij, ji'nye canu a'yan ricij je'ej nyaj tyá'xie've', ajta a'ijná i tiquee na'ráanajchij, a'yaa nu a'íjci jin ricij. ¹⁶ Ajta tipua'aj a'yan nyarijca a'íjci jime' i tiquee na'ráanajchij, aj nu nyij a'yan tyá'mua'reeren ti xá'pui' een a'ijná i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ¹⁷ A'íj nu jin quee che' nyáaj a'ín pué'een i ti a'yan ricij, sulu a'ijná i ti je'ej pua'aj een i ti ú'sejre' yunyatzájta'. ¹⁸ Ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej yunyatzájta', i nyahue'ra' jitze tiquee uhuájca'nyej, tiquee ú'sejre' i ti xá'pui' een, tyij nyajta a'yan tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij a'íjci jime' i ti xá'pui', canu pújoorej nyaj a'yan huárinyij. ¹⁹ Canu a'íjci jin a'yan ricij i ti xá'pui' i ti na'ráanajchij nyej nyij a'yan huárinyij, sulu a'íj nu jin je'ej pua'aj ricij i tiquee na'ráanajchij. ²⁰ Arí ijíj, tipua'aj a'yan nyarijca a'íjci jime' je'ej tiquee tyina'ráanajchi, canu che' nyáaj a'ín pué'een i nyaj a'yan ricij, sulu a'ijná i ti je'ej pua'aj een i ti ú'sejre' yunyatzájta'.

²¹ A'yaa pu'ij tyé'miteere' nyaj jaxie've' nyaj xá'pui' huárinyij, ajta canu pújoorej, ji'nye nye jitze pu séejre' a'ijná i ti je'ej pua'aj een. ²² I nyaxiéjnyu'caa nu jin jaxie've' nyaj ja'rá'astee a'íjci i Dios nyuucaa, ²³ a'íj pu nyo'se' a'ijná i ti je'ej pua'aj een a'íjci jamuán i ti tyí'ijta yu nyaxiéjnyu'caa tzajta'. A'íj pu a'ín pué'een i ti je'ej pua'aj een i ti tyí'ijta nyej jitze ti ajta arí naatyáaj'i'quej.

²⁴ Canu nyij che' je'ej tyéejtyoovej. ¿A'tanyíj níi'rátosij a'ijná jitze i nyaj jatyáhue'ra' ti'ij quee a'yan tyináaci'tyij nyaj huámui'nyij? ²⁵ A'íj pu'uj i Dios, i nyaj tyé'tyojtz'i're', a'íjci jitze ma'can je'ej ti huaríj a'ijná i Jesús, i Ciríistu' ti ajta tavástara' pué'een. A'yaa nu nyij tyiyó'itej nyej jaatyáhuire'en je'ej ti tyeetyájtoo a'ijná i Dios i junyúucaa, nyajta quee nyaca'nyej a'íj nu nyij jin putya'huire' a'íjci i ti je'ej pua'aj een.

8

Tyej tyámua' tyi'tyítacha'íj je'ej ti tyá'xie've' i júuricama'ra' i Dios

¹ A'yaa pu'uj, capu che' tyi'tíj je'ej huá'uurej a'íjma i maj jitzán ajtyu'uj i Ciríistu', ti ajta Jesús pué'een, ² ji'nye a'ijná i nyúucaria'ra' i júuricama'ra' i Dios, i ti ajta tyu'tá'caa tyej tyij júurij tá'ra'nyij a'íjci jimi i Ciríistu', a'íj pu mui'rájtoo a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een i ti ajta tyu'jé'caj. ³ Ji'nye i Dios pu a'yan huaríj je'ej tiquee tyu'tá'riitariaca' ti a'yan huárinyij ityájma jimi a'ijná i nyúucarij i maj jin tyí'ijta Moisés ti jaatyájtoo, capu táahuíi a'ijná i nyúucarij a'íjci jime' tyaj quee ja'viicue'raca'aj tyaj ja'rá'astej. A'íj pu jin Dios muyo'ta'ítyaca' i juyój ti'ij a'ín a'yan cha'tána'aj huataséjre'en mati'ij i tyétyacaa i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i Dios jimi, ti'ij huatóomu'vejritaj a'íjma jitze ma'can i maj ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu a'ijná jin huaríj ti'ij jo'xíjtye'en ti'ij quee che' tyi'ta'íitya'aj ja'ra'nyij a'ijná i ti je'ej pua'aj een. ⁴ A'íj pu a'yan huaríj tyej tyij ityáj ja'rá'astijre'en je'ej ti tyúuxie've' a'íjci jitze i nyúucarij, ji'nye catu che' a'yan tyi'tyítacha'ij a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een i eerányinyii i tatzájta', sulu a'íj tu jitze arátaca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

⁵ A'íjma i maj a'yan tyityetyúucha'ij a'íjci jime' ti je'ej pua'aj een i eerányinyii i hua' tzajta', a'yaa mu a'íjci jitze tyí'mua'tzej je'ej ti a'ín ca'nyíjra'aj tyihua'tá'caa, majta a'íjma i maj a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'yaa mu a'íjci jin tyá'huoo je'ej ti tyá'xie've' a'ijná i júuricama'ra' i Dios. ⁶ Tipua'aj a'tíj a'íjci jitze tyí'mua'ajcaj i ti je'ej pua'aj een i tzajta' eerányinyii, a'yaa pu tyá'ci'tyij ti'ij huámui'nyij, ajta tipua'aj

a'tíj a'íjci jitze tyí'mua'ajcaa je'ej ti tyá'xie've' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej ajta tyámua' tyi'éenye'ej ja'mej a'íjci jimi. ⁷ Majta a'íimaj i maj a'íjci jitze tyí'mua'tzej i ti je'ej pua'aj een, a'íi mu jájcha'íire' i Dios, ji'nye camu jaxie've' majta quee pújoorej maj ja'rá'astej i nyúucaria'ra' i Dios. ⁸ A'íj pu jin a'íimaj i maj a'yan tyá'astijre' a'íjci ti je'ej pua'aj een ti hua' tzajta' eerányinyii, capu je'ej tyí'rij maj tyámua' tyaatá'an i Dios.

⁹ Sijta mua'aj caxu che' a'yan tyí'tyechej ti'ij i ti je'ej pua'aj een, sulu je'ej ti tyúuxie've' i júuricama'ra' jimi i Dios, ji'nye a'íi pu'ríj huatyá'itze ja'mua jimi. Dios pu ja'mua tzajta' séejre'. Ajta a'íjna i ti'quee jimi séejre' i júuricama'ra' i Ciríistu', capu Ciríistu' jitze ajtyáma'can. ¹⁰ Ajta tipua'aj i Ciríistu' ja'mua tzajta' séejre'ej, a'íi pu ajta ja'mua tzajta' séejre' i júuricamej, ji'nye Dios pu arí tyámua' jamuáaruuj, tyij ajta arí i ja'muatyévira' huamuí' a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een. ¹¹ Ajta tipua'aj ja'mua tzajta' séejre'ej i júuricama'ra' i Dios ti jaatájuurityej a'íjci i Ciríistu', a'íi pu ajta jaatájuuritye'sij i sij jatyáhue'ra' a'íjci jime' ti i júuricama'ra' arí ja'mua tzajta' séejre'.

¹² A'íj pu jin nye'ihuáamua' a'yan tyúuxie've' ityájma jimi tyej tyij quee che' a'yan tyá'astijre'ej a'íjci ti je'ej pua'aj een i ti tatzájta' eerányinyii. ¹³ Ji'nye tipua'aj a'yan setyityetyúucha'íij a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een i ti eerányinyii ja'mua tzajta', a'yaa pu tyajá'muaci'tyij sij huácu'nyij, ajta tipua'aj sequée che' já'astijria'aj a'íjci i ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i ja'mua tzajta', sijta je'en a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, aj xu júurij xá'ju'un.

¹⁴ Néijmi'i i maj jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'íi mu yójmua'mua' pué'een i Dios. ¹⁵ Sijta mua'aj caxu a'íjna ancuriáa' i júuricamej ti'ij ca'nyéjrij jin tyajamuata'íjtye'en sij sij sijta jatzíinya'aj a'íjci i ti tyajá'mua'íjtye', sulu a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i ti a'yan já'mua'uurej sij sij yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ra'nyij i Dios. A'íj tu júuricama'ra' jitze arataca'nyáaj tyij a'yan tyé'jee tijin: "Muáaj paj tavástará' pué'een." ¹⁶ Ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios, ajta i tajúuricamej, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'mua'reej tyaj yójmua'mua' pué'een i Dios. ¹⁷ Ajta tyaj tyeríj yójmua'mua' pué'een i Dios, tyi'tíj pu a'íjci jin ajta taci'tyij i Dios jimi jamuán i Ciríistu', ji'nye ityáj tu tyajta jamuán jajpuéjtzij i Ciríistu' tyajta tutyij jamuán séeria'aj tá'ju'un jusén jime'.

A'íjna ti huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj ta'mej ti ooj maja've'mej

¹⁸ A'yaa pu tyiná'miteeraste' nyéetzij, a'íjna i tyaj jin jajpuéjtzij íyan i cháanacaj japua, capu tyi'tíj je'ej a'íjci jimi i tyaj jimi séeria'aj tá'ju'un ti'ij huataséjre'en i tavástará'. ¹⁹ Ajta ti'ij na'aj i ti a'yan tyí'sejre' i Dios ti tyú'taahuaca', a'íi mu jajchó've' a'ájna xicáara' ti'ij i Dios huatóosejrata ityájma jimi i tyaj yójmua'mua' pué'een. ²⁰ Ji'nye néijmi'i ti'ij na'aj tyí'sejre' seequéj pu tyi'huó'ruu ti'ij quee a'yan éenye'ej tá'ra'nyij je'ej ti tyá'xie'va'ca'aj i Dios, capu jusíj a'yan huóoruuj, sulu Dios pu juxié'vi'ra' jin a'yan tyeetyájtoo ti'ij jaajácuare'en majca'huáye, ²¹ néijmi'i i ti tyí'sejre' pu tyi'íjchó've' a'ájna xicáara' ti jitzán Dios jaatyáhuíire'ej, ti'ij ajta tajamuán séeria'aj já'ra'nyij i tyaj yójmua'mua' pué'een. ²² A'yaa tu tyá'mua'reej ti a'yan tyí'een jo'tij na'aj i cháanacaj japua ti a'yan tyu'puéjtzij ti'ij tipua'aj íitaj ootacu'nyej. ²³ Tyajta ityáj a'yaa tu tyajta tya'ajpuéetzij, ji'nye pu'ríj ityájma jimi séejre' i júuricama'ra'

i Dios, ti a'ín pué'een i ta'nájcaj ti Dios a'yan tyita'táratziiri'. Jéehua tu jajpuéetzij a'yan tyetye'ejcho've'ej ti'ij táaci'tyij tyaj yójmua'mua' pué'eenye'ej tá'ra'nyij i Dios, ti'ij ajta i Dios japuan huatányuunyij i tatyévira'. ²⁴ A'yaa pu een jin Dios ti'rájtoo tyej a'yan tye'ejchó've'ej a'íjci i tyaj quee xu jaséj. Ajta tipua'aj tyeríj jaséjraj i tyaj jajchó've', capu che' juxie've' tyaj jacho'va'aj. ¿Nyi a'tíj tyi'tíj tyicho've' ti arí jaaséj? ²⁵ Ajta tipua'aj i tyaj jajchó've' tyequée xu jaséjraj, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj jacho'va'aj tyequée tyá'xaahuataj.

²⁶ A'yaa pu'ij ajta i júuricama'ra' i Dios tyí'tahuiire' a'íjci jime' tyaj quee je'ej rinyij tajímua'aj. Ji'nye catu jamua'reej tyi'tíj ti nyúucarira' juxie've' tyej tyij huatyényuunyij, a'íj pu jin i júuricama'ra' i Dios tajitzé ma'can tyényuusij, a'yaa pu tyó'ci'xij ti'ij i tiquee tya'ancurí'rej, ji'nye capu i'ríj ti a'tíj jaataxáj. ²⁷ Ajta a'íjna i Dios ti néijmi'i mua'reej je'ej tyaj tyí'mua'tzej i tatzájta', a'íi pu jamua'reej je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jahuoo i júuricama'ra', ji'nye a'íi pu hua' japua huatányuusij je'ej ti i Dios tyá'xie've'.

Néijmi'i tu jin tyu'tyámue'tij i Dios jimi

²⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej ti Dios huá'huiire' ti'ij néijmi'i a'yan tye'rájra'nyij je'ej ti a'ín tyámua' tyihuo'tá'an a'íjma i maj jaxie've', a'íjma i ti arí a'ín hua'antyíhuoj ti'ij tyi'tíj jin tyihua'antyárujtye'en. ²⁹ Ajta a'íjma i ti Dios jájcuaj imuáj arí huá'muajtyajca'aj, a'yaa pu tyihua'antyíhuoo ti'ij a'yan huó'uurej ti'ij a'íjna i yójra', ajta ti'ij a'ín pué'eenye'ej tá'ra'nyij i ta'nájcaj a'íjma jimi i ihuáamua'mua'. ³⁰ Ajta a'íjma i ti a'yan jájcuaj imuáj tyihua'antyíhuoo, a'íi pu ajta huo'tajé, ajta a'íjma i ti huo'tajé, a'íi pu tyámua' huó'ruuj mej mij ji'réenya'aj huatyá'itzeere'en a'íjci jimi, ajta a'íjma i ti tyámua' huó'ruuj, a'íi pu huo'ta' mej mij jamuán séjre'ej muá'ra'nyij jusén jime'.

³¹ ¿Ji'nye tyajtáhua'aj tyu'taxájtaj? Tipua'aj i Dios tajapuá nyuucaa, capu i'ríj ti a'tíj ta'antypuá'ritye'en ityájma. ³² Capu i Dios quee a'yan tyito'tyéchootzej i juyó, sulu a'íi pu tyu'tá' ti'ij huámu'nyij tajitzé ma'can i cúruuj jitze, ¿nyiquee a'yan cha'taj na'aj ij juxié'vi'ra' jin néijmi'i tyitaatapu'éjve'sij, i ti tyí'sejre' i Ciríistu' jimi? ³³ ¿A'tanyíj a'yan tyihua'xajtzi' a'íjma i Dios ti hua'antyíhuoj? Dios pu a'ín pué'een i ti tyámua' huá'uurej. ³⁴ ¿A'tanyíj puéjtzij huo'tá'sij? A'íi pu a'ín pué'een i Ciríistu' ti huamuí', ajta je'en huatájuuriaca', ijíj pu muáca'ta' i Dios já'sejre', a'íi pu'ij taatyáhuire'ej. ³⁵ ¿A'tanyíj ij tye'entyí'uunaj ti'ij i Ciríistu' quee che' taxie've'ej? ¿Nyiquij tipua'aj tyi'tíj tamuarie'riste'ej, na'ríj tyi'tíj ta'itziitya'aj, ca' tipua'aj je'ej pua'aj máta'uuriaj, nusu tyatájcuaj, ca' tipua'aj tyej quee je'ej tyéjviicue'raj, ca' tipua'aj tyaj huácui'nyij? ³⁶ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Muéetzij jime' tu a'náj tina'aj á'taca'nyej tyej tyij huácui'nyij, a'yaa mu ta'uurej mati'ij a'íimaj i cánya'xii i maj huá'cui'caa.

³⁷ Ajta néijmi'i jime' a'íjci, a'yaa tu tyu'tyámue'tij a'íjci jime' ti i Ciríistu' taaxié'vej. ³⁸ A'yaa nu tyámua' tyá'mua'reej tiquee tyi'tíj tye'entyí'uunaj ti'ij quee che' i Dios taxie've'ej. Capu i tyaj júurij huatyá'itzeere'en, na'ríj tyaj huácui'nyij, na'ríj i maj tajapuá tyí'huiire' i Dios jimi, na'ríj a'íimaj i maj tyí'huiire' i tyiyáaru' jimi, je'ej ti tyí'ricij i ti tyí'sejre', nusu je'ej ti tyí'rinyij, ³⁹ tipua'aj i ti jéetze' ájtyeej, na'ríj i ti jéetze' ajo'cátyee i tajityé, tyi'tíj tina'aj ti a'yan séjre' i Dios ti tyú'taahuaca'. Capu tyi'tíj

tye'entyí'uunaj i Dios ti jin taxie've' ajta taataséjratyej i Ciríistu' jimi, a'íjna i Jesús ti tavástara' pué'een.

9

Dios pu hua'antyíhuoj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can

¹ A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' i Ciríistu' jimi, canu tyí'hue'taj. Ajta i nyaj jin ma'úumua'rej jamuán i júuricama'ra' i Dios, a'yaa mu tyí'nye'ixaatye' ti a'yan tyí'ja'yájna, ² jéehua nu nyaxaamujri-tye', nyajta a'náj tina'aj jajpuéjtzij i nyaxiéjnyu'caa tzajta', ³ a'yaa nu tyá'xie've' tipua'aj i'ríitan na'ráanajchij ti Ciríistu' manúurieenyij, ti'ij na'antypuá'ritye'en hua' jitze ma'can i nye'ihuáamua', a'íjma i maj a'yan cha'taj mana'aj tyitye'ráanyej nyati'ij nyáaj. ⁴ A'íi mu Israel jitze ajtyáma'can, ajta i Dios huatyóoyojmua'tyej. Dios pu ajta huatyá'itzee hua' jimi a'íjna ti naa séeria'aj ta'raa, ajta hua' jimi tyu'tá' i junyúucaa je'ej ti tya'ra'nyíche', majta a'íimaj, a'yaa mu tya'ancuriáa' a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, majta a'íjci i yi'ráj je'ej maj tyá'na'michej, ajta mui'caa jin tyihua'táratziiri'. ⁵ A'íi mu majta hua' jitze eeráma'can i tahuásimua'ci'ij, ajta hua' jitze pu a'yan tye'ráanyej a'íjna i Ciríistu' ti ajta a'íin pué'een i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, tyiche' a'náj tina'aj tyé'tyojtzire'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

⁶ Canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' ti i nyúucarij quee tyi'táj huiiria'ca'aj i Dios ti huo'ta' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'íimaj i maj a'íjci jitze eeráanyej i Israel, camu néijmi'i jiré'can jime' a'íjci jitze ajtyáma'can. ⁷ Camu majta néijmi'i yójmua'mua' pué'een a'íjci i Abraham, sulu Dios pu a'yan tyaaté'exaatyaca'aj tijin: "A'íi mu a'íin pué'eenye'ej muá'ju'un a'yóojmua' i maj jitzán eerányesij a'íjci i Isaac." ⁸ A'yaa pu'ij tyí'ta'ixaatye' maj quee néijmi'i yójmua'mua' pué'een i Dios i maj Abraham jitze eeráanyej, sulu a'íimaj i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i ti jin Dios tya'tóoratziiri', a'íi mu a'íin pué'een i maj yójmua'mua' pué'een a'íjci i Abraham. ⁹ Ji'nye Dios pu a'yan tya'tóoratziiri' a'íjci jimi i Abraham tijin: "A'náj nyaj nyeríj a'yan tyaaxá'pui'intarej, nyáaj nu nyajtáhua'aj ya'uvé'nyesij, ajta i Sara pu arí tyiyóoj ta'mej."

¹⁰ Ajta quee a'íi na'aj. A'íimaj i maj hua'puaj i yójmua'mua' i Rebeca, a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i hua' táataj a'íjna i Isaac, ¹¹ Ajta mati'ij quee xu nánie'huacaj i maj hua'puaj, mati'ij quee xu tyi'táj je'ej uuriáacaj, tipua'aj ti xá'pui' een, na'ríij ti je'ej pua'aj een, a'yaa pu Dios tyaaté'exaa a'íjci i hua' náanaj tijin: "A'íjna ti vásti', a'íi pu jaatyáhuire'ej a'íjci i ti pá'rí'ij." ¹²⁻¹³ Ajta a'yan tijin: "Nyáaj nu jaxie've' a'íjci Jacob, nyajta jájcha'íire' a'íjci i Esau." A'yaa pu'ij tyé'miteere' je'ej ti ricij i Dios ti'ij a'íin séej avá'huonyij, je'ej ti a'íin tyá'xie've', ajta quee a'yan tyaataxáatan je'ej ti tyi'táj jin huaríj.

¹⁴ ¿Nyij a'íjci jin a'yan tyetyu'taxájtaj ti i Dios quee xá'pui' ricij? Catu xaa nyu'uj. ¹⁵ Ji'nye Dios pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Moisés tijin: "Nyáaj nu tyaatú'uunyi'raj a'táj tina'aj ti a'yan tyina'ráanajchi, nyajta nu ja'ancu'vaxi'ij a'táj ti ajta a'yan tyina'ráanajchi." ¹⁶ A'yaa pu'ij, capu a'yan tyá'ci'tyij i a'táj a'íjci jime' je'ej ti jusíj tyá'xie've', nusu je'ej ti tyi'táj jin tyí'tyese', sulu je'ej ti i Dios tyá'ancu'vaxi'ij. ¹⁷ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjci i rey Egipto ti tyejé'ijta'aj tijin: "A'yaa nu rey jime' tyimua'antyaárujtye nyej nyij a' jimi huo'taséjratye'en i nyaj jin néijmi'i putyí'uurej, ajta mej mij

néijmi'que' náamua'tyij iyan i cháanacaj japua.” ¹⁸ A'yaa pu'ij i Dios tyá'cu'vej a'tíj ti a'yan tya'ránajchi, ajta a'yan tya'tá'caa ti a'tíj a'yan tye'tyánaamuan i juxiéjnyu'caa a'tíj ti ajta a'yan tya'ránajchi.

¹⁹ Ajta a'tíj pu a'yan tyu'taxájtaj tijin: “Típua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, ¿ji'nye een jime' i Dios tajitzé tyí'pua'ritye', típua'aj a'íin jusíj a'yan ta'uurej?” ²⁰ ¡Pajta muáaj tyáati! ¿A'tanyíj paj pué'een pej pij a'yan tyí'anyuuste' i Dios jimi? ¿Nyiquij i xá'rij a'yan tyaaté'exaatye'sij a'íjci i ti jaatyátaahuaca' yee: “Ji'nye een jime' a'yan petyinatyátaahuaca'?” ²¹ A'íjna i a'tíj ti xá'rij tyi'ta'huaca, a'yaa pu tyu'tóoci'puaj ti tyu'muárie'en i xarij jime', ti'ij séecan tyú'taahuaj i xá'rijtze ti naa tyu'sé'rin, ajta séecan ti cha'na'aj tina'aj tyí'huüre'.

²² Dios pu a'yan tyá'xie've' ti taataséjratye'en ti a'íin néijmi'i putyí'uurej, a'íj pu jin néijmi'i tyo'táviicue'ri' a'íjma jimi i ti a'yan tyi'hua'tyévijtya'ca'aj mej mij jó'vetyij. ²³ A'yaa pu'ij ajta ityájma tyitaataséjra ti a'íin tyámua' tyihuo'tyájtóo a'íjma i ti hua'ancu'vajxi, ajta anaquéj tyámua' táaruuj tyej tyij hua' jitze ajtyáma'cantaj tá'ra'nyij. ²⁴ A'yaa pu i Dios tyitaatajé, ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ²⁵ A'yaa pu ajta tyo'tyéyu'xaca' i yu'xarij jitze a'íjna i Oseas tijin:

A'íimaj i maj quee nyejitzé ajtyáma'cantaca'aj,
a'yaa nu huo'támua'sij tijin mu'ríj nyetye'ítyeristyamua' pué'een,
nyajta a'íjma i nyaj quee hua'xie'va'ca'aj,
a'yaa nu nyajta tyihuo'taxájtaca' tijin nyaj hua'xie've'.

²⁶ Ajta jo'maj a'yan tyihuojo'té'exaa i tye'ítyee yee:

“Mua'aj xu quee nyetye'ítyeristyamua' pué'een”,
a'yaa mu tyihuo'taxájtaj maj yójmua'mua' pué'een i Dios ti júurij.

²⁷ Ajta a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, Isaías pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin: “Tyij majta jéehua i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yan a'chu ti'ij i séj ti a'áa ja'ajtyájcay jo'tij ja'va'ástimee i jájrij, capu néijmi'caa huüre'en ti'ij i Dios hua' japua huatányuunyij, ²⁸ ji'nye jiye'tzín pu i Dios néijmi'i antyipuá'ritye'sij ti'ij puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.” ²⁹ A'yájna ti'ij ajta arí tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías tijin:

Típua'aj i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej quee taatá'nyijche',
tyej tyij séecan jitze eerama'cáantaj, a'yaa pu'ij ajta tyi'ta'uréenyijche',
ti'ij tyihuo'ruuj i maj a'áa jo'cháatima'caa a Sodoma majta a Gomorra.

I maj jin ootyá'itzee i maj Israel jitze ajtyáma'can

³⁰ ¿Ji'nye tyetyu'taxájtaj a'íjna jime'? Nyiquij a'íjna jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye', i Dios tyámua' huó'ruuj i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj majta jahuooca'aj mej mij ji'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi. ³¹ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, i maj a'yan tyá'huooca'aj i nyúucarij jitze i maj jin tyi'ijta mej mij ji'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi, a'íi mu quee ja'ancuriáa' i maj jahuooca'aj. ³² ¿Ji'nye een jime' mequee ja'ancuriáa'? A'yaa mu een jin huamué'tichej maj quee a'íjna jitze tyi'ca'nyajca'aj i maj jitzán tyá'tzaahuatye', sulu je'ej maj tyi'tíj jin rijcaa. ³³ A'íj mu jin huamué'tichej a'íjci jime' maj jaatyáxaahuataca' a'íjci i ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Nyáaj séej tyévi'j huata'ítyij a Sión,
a'yaa pu tyinaatyáhuüre'ej ti'ij i tyetyéj i maj jitzán éjcataj i tyétyacaa,
ajta i ti jitzán tyi'ca'nyej capu jaatatyévi'raste'sij.

10

¹ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' i nyaxiéjnyu'caa tzajta', nyajta a'yan tyá'huaviiij i Dios ti'ij a'íin hue'rátoonyij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ² A'yaa nu tyámua' tyá'mua'reej siaj jéehua jaxie've' siaj jaatyáhuire'en i Dios, ajta a'íjna i siaj jin jaxie've' siaj sij a'yan huárinyij capu a'íjna jitze aróoca'nyej i ti ji'réc'can jime'. ³ Ji'nye caxu jamua'reej ti i Dios a'íin pué'een i ti tyámua' huá'uurej i tyeítyee, jujímua'aj xu sij a'yan tyá'huo siaj sij ji'réc'nyej huatyá'itzeere'en, siajta quee a'yan ricij je'ej ti i Dios tyaaxá'puí'intarej ti'ij a'tíj ji'rénnya'aj jimi huatyá'itzeere'en a'íjci jimi. ⁴ Ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'íi pu antyipuá'riaca' ti'ij i Ciriístu' yan uvé'nyej, a'yaa pu'ij tyí'rij siaj néijmi'i tyámua' tyityeetyá'itzeere'en a'íjci jime' siaj tyá'antzaahuatye'en i Ciriístu' jimi.

⁵ Ajta ti'ij a'tíj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjna jitze ma'can i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, Moisés pu a'yan tyo'tyéyu'xaca' tijin: "A'tíj ti ja'rá'astijre'en a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyúuxie've' ti néijmi'i a'íjci jitze aróoca'nyej i nyúucarij." ⁶ Ajta i ti jin a'tíj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjna jimi i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyá'xaj tijin: "Capáj a'yan tyí'mua'ajcaj mua' tzajta' yee: ¿A'tanyij tajapuá jo'ojnyésij?, ta'aj ij yajava'cányijtye'en a'íjci i Ciriístu'", ⁷ na'riij yee; ¿ajo'cárutyij tyétye' imuáj?, ta'aj ij je'tátoonyij i Ciriístu' hua' tzajta' i maj merij huácuij." ⁸ Tyi'tanyí na'aj putyí'xaj i ti a'yan yee: "A'íjna i nyúucarij a jimi pu séejre', ajta a'íjci jitze i paj jin ma'úumua'rej ajta a'xiéjnyu'caa tzajta'." A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyajta huá'ixaatye'. ⁹ Tipua'aj a'yan petyu'taxáj yee Jesús pu tavástara' pué'een, pajta a'xiéjnyu'caa tzajta' tyá'antzaahuatye'en ti i Dios jaatájuuritey, aj pu i Dios mui'rátosij. ¹⁰ A'yaa pu tyúuxie've' paj a'xiéjnyu'caa jin tyá'antzaahuatye'en ti'ij muáahuire'en, pajta mua' tyenyij jin jaataxáj ti i Jesús a'íin pué'een i Ciriístu', aj pu'ij Dios a japua huatányuusij.

¹¹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'tíj ti tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi, capu a'náj huatóotyevi'ra'astaj." ¹² Majta juxa'aj mana'aj een i tavástara' jimi, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, ji'nye síij pu'uj a'íin pué'een i ti néijmi'caa tavástara', ajta néijmi'i tyihua'tá'caa je'ej ti síij ajta síij tyaatáhuaviiraj. ¹³ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tijin: "A'tíj tina'aj ti a'yan tyaatáhuoosij i tavástara' jimi, Dios pu japuan huatányuusij." ¹⁴ Ajta ¿ji'nye tyí'rij maj huatyényuunyij i tavástara' jimi, tipua'aj mequee xu jimi tyá'tzaahuatye'? ¿Ajta ji'nye tyí'rij mej mij jimi tyá'antzaahuatye'en, tipua'aj mequee xu jáanamujri' ti a'tíj jitzán ma'can tyihuó'ixaatye'en? ¿Ajta ji'nye metyá'namujran, tipua'aj quee a'tíj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios? ¹⁵ ¿Ajta ji'nye metyihuá'ixaatye'en i nyúucarij tipua'aj mequee huata'ítyi'huaj mej mij hua' jimi ujó'ju'? A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Huápuí'ij mu naa huasé'rin a'íimaj i maj huata'ítyi'huaj mej mij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i tavástara'."

¹⁶ Ajta camu néijmi'i ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios. A'yaa pu tyí'een ti'ij tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías tijin: "Tavástara', ¿a'tanyij ja'antzaahuatye'sij i nyúucarij i tyaj tyerij huo'té'exaa?" ¹⁷ A'yaa pu'ij tyí'een, aj pu i a'tíj tyá'antzaahuatye'sij ti'ij jáanamuj i nyúucarij, ajta a'íjna i nyúucarij a'íj pu jimi eeráma'can i nyúucaria'ra' jitze i Ciriístu'.

¹⁸ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyí'ihuo' tijin: ¿Nyiquij mequee jáanamujri' i nyúucarij? Ji'nye mijta máanamujri'. A'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Néijmi'que' pu huánamuajre i huá'nyuucaa,
ajta huá'nyuucaa, a'áa pu imuáj jó'namuajrej jo'tij i cháanacaj joo'ástimee.
19 Nyajtáhua'aj nu a'yan tyu'ta'íhuo'sij tijin: ¿Nyiquij mequee
jáamua'reeri' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can?, anaqueej pu i Moisés
a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

“Nyáaj nu jamuaatá'sij siaj sij tyíchueerej
a'íimaj jimi i maj quee chájta'naj pué'een,
nyajta jamuaatá'sij siaj tyinyinyu'caj a'íimaj
jimi i maj quee jaxie've' maj tyihuojo'itéej muá'ra'nyij.”

20 Ajta i Isaías, a'yaa pu tya'huóoca'an ti a'yan tyu'taxáj tijin:

A'íimaj i maj quee nyahuoca'aj, a'íi mu náatyoj,
nyajta a'íimaj jimi huatányesejrataca' i maj quee nyéetzij nye ihuo'ca'aj.
21 Ajta i Isaías a'yaa pu tyihuo'taxájtaca' a'íimaj i maj Israel jitze
ajtyáma'can tijin: “A'náj tina'aj nu huo'tyáhuui i maj séej chájta'naj jitze
ja'chej i maj quee tyu'namuaj majta quee tyihuojo'itej.”

11

I Israel Dios ti ja'antyíhuoj

1 A'yaa nu nyijta ijíj tyajá'mua'ihuo': ¿Nyiquij i Dios arí mahuoohuá'xij
a'íimaj i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een? Capu xaa nyu'uj. Nyáaj nu
nyajta Israel jitze ajtyáma'can, nyajta i Abraham jitze eeráma'can, nyajta
hua' jitze ajtyáma'can a'íimaj i maj Benjamín jitze eeráma'can. 2 Tí'ij
na'aj jájcua imuáj, Dios pu a'yan tyihuo'taxájtaca' a'íimaj i maj Israel
jitze ajtyáma'can maj tyeítyeristyamua' pué'eenye'ej, ajta ijíj capu eexúj
mahuoohuá'xij. ¿Nyij sequée jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze a'íj
ti á'xaj i Elías, tí'ij a'yan tyaatáhuaviiri' i Dios tí'ij a'íin puéjtzij huo'tá'an
a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can? A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:
3 “Nyavástara', mu'ríj huo'cuij a'íimaj i maj muéetzij jitze ma'can tyí'xaj,
majta jaatyú'uunaxij i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, nyáaj nu'uj nyij nyasíj
huatyá'itzee nyajúurij, majta mu mij nyéetzij meríj nyeje'catamui'.” 4 Ajta
i Dios a'yaa pu tyu'tanyúj tijin: “Nu'ríj aráahua'puaj ví'ra'aj i tyeítyee
ava'huoj i maj quee a'náj jaanáchaca' a'íjci i Baal.” 5 A'yaa mu cha'taj
mana'aj cii tyí'tyesejre' ijíj i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een, a'íimaj i
ti Dios juxié'vi'ra' jin hua'antyíhuoj. 6 Ajta tipua'aj i Dios hua'antyíhuoj
juxié'vi'ra' jime', capu che' a'íjna jime' je'ej maj tyityetyúucha'íica'aj,
jí'nye tipua'aj a'yan tyí'eenye', capu che' tyi'tíj je'ej tyí'huire' i ti jin Dios
hua'antyíhuoj juxié'vi'ra' jime'.

7 ¿Ji'nye na'quij? A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu ja'ancuriáa'
i maj jahuoca'aj, majta a'íimaj i Dios ti hua'antyíhuoj, a'íi mu xaa
ja'ancuriáa'. Ji'nye i séecan huápuí'ij mu quee tyihuojo'iteeca'aj, 8 a'yájna
tí'ij tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin: “Dios pu a'yan huó'ruuj mej mij quee
tyámuamua're'ej, a'yaa mu mij móoj ijíj een, capu je'ej huá'miteeraste' i
maj jaséj camu majta yó'itej i maj janamuaj.” 9 A'yaa pu ajta tyaataxájtaca'
a'íjna i David tijin:

Miche' a'íjna jin huavívi'huaj i maj jin tyí'ye'estyaa,
mej mij jó'vatzij ajta je'en puéjtzij huo'ci'tyij.

10 Miche' aracúcu'nyij muá'ra'nyij mej mij quee che' ma'unyéjnye'rij,
Che' i hua' huarij antyúututaj jusén jime'.

Dios pu hui'rátosij a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can

¹¹ A'yaa nu nyijta ijij tyajá'mua'ihuo' tijin: ¿Nyiquij huápu'ij néijmi'i jin muo'vátzij i maj Israel jitze ajtyáma'can ti'ij hua' japua rájve i puéjtzij? Capu xaa nyu'uj. Sulu mati'ij a'íimaj quee a'yan huaríj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íijma pu'ij huáhuui i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij júurij huatyá'itzeere'en, ajta mej mij a'íjna jin tyíchueerej i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹² A'yaa pu'ij tyu'tyáhuui a'íjna i maj jin huamué'tichej a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'íjna jin huo'tyáhuui're'en a'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can, jéetze' pu'ij tyámua' tye'mej a'íijma jimi a'ájna xicáara' ti'ij tyámua' huá'uuren a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹³ Ajta tyi'táj nu jamuaaté'exaatye'ej mua'ajmaj mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can. Ji'nye Dios pu a'íijma jimi naata'ityaca' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'íj nu jin jéehua jaxie've' nyaj a'íjna jin jamuaatyáhuui're'en. ¹⁴ A'yaa nu tyá'xie've' mej mij séecan i nyetye'ityeristyamua' jamua'anchueere'en mua'ajmaj, mej mij majta a'íimaj tyá'antzaahuatye'en. ¹⁵ Ji'nye ti'ij i Dios mahuoohuá'xij a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyu'tyáhuui mej mij majtáhua'aj ajtyáxiirej i Dios jimi a'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can, ¿ji'nye tye'mej ti'ij i Dios ajtáhua'aj tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can? A'yaa pu tye'mej ti i Dios huo'tájuuritye'sij a'íijma i maj meríj huácui'ijcaa ¹⁶ Ji'nye tipua'aj a'táj jaatámu'vejritaj i Dios jimi a'íjna i páan i ti anaquéj jaatyátaahuaca', néijmi'i pu ajta i cuéjtzij huatámu'vejrityi'huaca'. Tipua'aj i Dios jimi huatámu'vejrityi'huaj i náana'ra' i ciyéj, néijmi'i pu i ciyáara' ajta huatámu'vejrityi'huaj.

¹⁷ A'íjna i aseitúnaj, i maj a'ín pué'een i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu je'cácaa tye'entyiná'xij i pi'istáara', majta je'en séej antyiví'ijtye i pi'istáa ti séej jitze ma'cantaca'aj i aseitúnaj ti jusíj ajnyéj, mua'aj xu a'ín pué'een. A'yaa xu seríj a'íjci jitze tyitye'ejtyáma'can i aseitúnaj, i Dios ti jimi ajtyáma'can. ¹⁸ Ajta caxu a'íjna jin óotzaahuatye'ej, siaj seríj a'íjci jitze ajtyáma'can. Tipua'aj a'yan siarijca, xo'támua'reej ti quee mua'ajmaj jitze aróoca'nyej i náana'ra' a'íjci i ciyéj, sulu mua'aj xu a'íjci jitze aróoca'nyej i náana'ra'.

¹⁹ Tyij sequée a'yan tyu'taxájtaj yee: “Séecan mu i pi'istáa antyiná'axij mej mij nyéetzij na'antiví'ijtye'en i ciyéj jitze.” ²⁰ A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta a'yaa mu huó'ruuj ji'nye camu tyá'tzaahuatya'ca'aj, siajta mua'aj a'yaa xu a'íjci jitze tyitye'ejtyáma'can a'íjci jime' siaj tyá'tzaahuatye'. A'íj xu jin quee óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj jáatziinye'en i Dios. ²¹ Ji'nye capu i Dios tyaatú'uunyi'ri' a'íjci i pi'istáa i ti ajtanyáxij i ciyéj jitze ti tyámua' een, capu ij ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj. ²² Siata'aj a'íjci jitze tyú'mua'tyij i ti jin i Dios jamua'ancu'vaxij, ajta ca'nyíin jin tyí'ijta. Ca'nyíin pu jin tyihuo'ta'íj a'íijma i maj ootyá'itzee, ajta mua'ajmaj jamua'ancu'vaxij. A'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj a'íjci jitze aróoca'nyej i ti jime' i Dios tyámua' tyajamuaatá', na'ríj sequée a'yan huárinyij a'íj pu ajta majamúuhua'xij. ²³ Ajta tipua'aj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can majtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en, Dios pu ajtáhua'aj hua'antiví'ijtye'sij, ji'nye a'íj pu jaayí'tin ti a'yan huárinyij. ²⁴ Ji'nye mua'ajmaj pu i Dios jamua'antivina'xij a'íjci jitze i ciyéj ti jusíj ajnyéj, ti'ij jamua'antiví'ijtye'en a'íjci jitze i séej i maj ja'tyáhuui, majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj anaquéj ajtyáma'cantaca'aj a'íjci jitze i ciyéj, jéetze' pu'ij i'ríj ti i Dios ajtáhua'aj hua'antiví'ijtya'xi'in a'íjci jitze i ciyéj, mej mij majtáhua'aj jitzán ajtyama'cáantaj muá'ra'nyij.

Ti'ij Dios hui'rátoosij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can

²⁵ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj yo'itéej xá'ra'nyij a'íjna i ti aviitzi' i Dios jimi, siaj sij quee tyi'tíj jin óotzaahuatye'ej. A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can je'cáj mu quee tyihuojó'itej, a'yaa pu tyihuó'ruuj mej mij séecan tyá'antzaahuatye'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can.

²⁶ Ti'ij a'yan tyá'ra'nyij, néijmi'caa pu huiire'en a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

A'íjna i ti hui'rátoosij a'áa pu jo'va'ma'aj ja'mej a Sión, ajta je'en huo'tyáhuire'sij a'íjma i maj Jacob jitze eeráma'can.

²⁷ A'í pu a'ín pué'een i nyaj jin tya'tányaratziiraj a'íjma jimi nyati'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin quee xá'pui' huaríj.

²⁸ Ajta a'íjna jitze ma'can i nyúucarij i ti jin i Dios hui'rátoosij, a'í mu jájcha'íire' i Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu a'íjci jin huaríj ti'ij ajta mua'ajmaj jamuáahuire'en, ajta i Dios óoche' pu hua'xie've' a'íjma, ji'nye a'íjma pu antyíhuo i hua' huásimua'ci'ij. ²⁹ Ji'nye i ti Dios huo'ta', capu huári'raj, capu ajta jo'rio'uunaj i nyúucarij i ti jin huo'tajé.

³⁰ A'ájna imuáj xu siajta mua'aj quee ja'rá'astijrej i Dios, ajta ijíj maj quee já'astijre' i maj Israel jitze ajtyáma'can, Dios pu'ij arí ajta mua'ajmaj jamua'ancu'vaxij. ³¹ A'yaa mu cha'taj mana'aj mij ijíj quee tyá'astijre', ta'aj ij i Dios jamua'ancu'vaxi'in, ajta je'en hua'ancu'vaxi a'íjma a'yájna ti'ij arí mua'ajmaj tyajamuá'ancu'vaxij. ³² Ji'nye Dios pu juxa'aj na'aj tyihuo'xíjtyej i maj jin ootyá'itzee a'íjci jimi, a'yaa pu'ij ajta juxa'aj na'aj néijmi'caa tyá'ancu'vaxi'sij.

³³ Jéehua pu huápu'ij tyu'yí'tin i Dios, néijmi'i pu tyo'mua'reej. Capu a'tíj jaayí'tin ti jaataxáj je'ej ti a'ín tyá'xa'pui'intare', nusu ti yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti ajóo'en i Dios jimi. ³⁴ ¿A'tanyíj jamua'reej je'ej ti een i mua'tziiria'ra' i Dios? ¿A'tanyíj jaayí'tin ti tyámua' tyé'ixaatye'en?

³⁵ ¿A'tanyíj anaquéej tyi'tíj jaatá' i Dios ti'ij a'yan tyúuxie've'ej ti jaatátuiire'en? ³⁶ Ji'nye néijmi'i pu a'íjci jimi tyajá'ma'can i Dios, a'í pu néijmi'i tyú'taahuaca' ajta néijmi'i jimi tyí'sejre'. Tyiche' a'náj ti na'aj tyé'tyojtzi're'ej i Dios. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

12

Je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'ij i maj tyá'tzaahuatye'

¹ A'yaa nu nyij nye'ihuáamua' tyaja'muahuavij, a'íjna jime' i ti jin i Dios jamua'ancu'vaxij siaj a'yan tyityaatóosejrataj ti'ij mu'vejrij ti júurij, i ti ajta naa een i Dios jimi. A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan huárinij siaj sij júurij huatóomu'vejritaj. ² Caxu che' a'yan tyityetyúucha'íj mati'ij a'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu siata'aj seequéj metyityoomuámua're'ej siajta seequéj tyí'tyechajcaj siata'aj sij jáamua'reej je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra' i ti naa een, i ti tya'ránajchi, ajta siaj sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj.

³ A'íjci jime' i ti jin i Dios tyinaa'íjcaj juxié'vi'ra' jime', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' néijmi'caa mua'ajmaj ti'iquee síj tyi'tíj jin óotzaahuatye'ej. Sulu siata'aj tyámua' metyityoomuámua're'ej, siajta a'íjci jitze tyú'mua'tyij je'ej ti tyi'tíj jin i Dios tyajamuatajé siati'ij jimi tyá'antzaahuaj. ⁴ Ji'nye a'yájna ti'ij i tatyévira' een, capu síj na'aj i ti jitzán tyí'sejre', capu ajta juxa'aj na'aj tyí'huire', ⁵ a'yaa tu cha'taj tyana'aj een ityáj, tyij tyajta mui'ij, séej tu'uj tyévira' pué'een i Ciríistu' jimi, a'yaa tutyij séej tyana'aj tyévira' jitze néijmi'i tyitye'ejtyáma'can.

⁶ Ajta i Dios quee juxa'aj na'aj tyitaatá' i tyaj jin jaatyáhuire'en, sulu a'yaa pu je'ej ti a'íj tya'ránajchaca' séej jimi ajta séej. A'íj pu jin tipua'aj i Dios a'yan tyitaatá'an tyej tyij jitzán ma'can tyu'taxáj, tyiche' jitzán ma'can tyu'taxáj a'chu tyej tyá'tzaahuatye', ⁷ tipua'aj a'yan tyitaatá'an tyej tyij séecan huatyáhuire'en, tyiche' tyámua' tyihuo'tyáhuire'en. Ajta i ti a'yan tyaací'ij ti tyihuó'mua'tyej, che' tyámua' tyihuó'mua'tyej, ⁸ ajta i ti a'yan tyaací'ij ti ca'nyíjra'aj huo'tá'an i séecan, che' ca'nyíjra'aj huo'tá'an. Ajta i ti a'yan tyaací'ij ti a'íjma tyu'tapuéjve'en i maj quee je'ej tyéejviicue', che' quee ootzáahuatye'ej a'yan rijcaj, ajta i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti tyihuo'ta'íjtye'en, che' tyámua' tyi'tyúucha'íj, ajta a'íjna i ti huá'huire' i maj japuéjtzitarej, che' jutyamua've'ej a'yan huárinyij.

⁹ Siata'aj tzáahuatyira'aj jin huóoxie've'en séej siajta séej. Siajta jaatáxaahuataj a'íjci i ti je'ej pua'aj een, siajta je'en ja'rá'astijre'en a'íjci i ti xá'pui'. ¹⁰ Siata'aj a'yan tyityahuóoxie've'en séej siajta séej ti'ij siaj tyámua' naa tyityúu'ihuaamua'taj, siajta tzáahuatyira'aj jujimí tyícha'íj.

¹¹ Xaatyóoca'nyej, caxu ju'xaahuataj siaj jahuúria'aj i tavástara' a'íjna jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios.

¹² Siata'aj huóotyamua've'en a'íjci jime' siaj tyi'ijchó've' i Dios jimi, siajta tyo'táviicue' i siaj jin jajuéetzij, a'náj tina'aj xu jahuaviiraj i Dios.

¹³ Siata'aj tyihuo'tá'an tyi'tíj ti i séecan tyihua'itziitye' i maj ja'mua jitze ajtyáma'can, siajta tyámua' naa tyihuo'tyéjeevej i maj já'muamuaarej.

¹⁴ Tyámua' xu naa tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej. Caxu puéjtzij hua'tá'care'en sulu tyámua' xu'uj tyihuo'tá'an.

¹⁵ Siajta huatóotyamua've'en a'íjma jamuán i maj jutyamua've', siajta huatóoxaamujritye'en a'íjma jamuán i maj juxaamuijryte'.

¹⁶ Tyámua' xu huojo'mua'raj séej siajta séej. Caxu óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj antyóosiire'en hua' jamuán i maj quee tyi'tíj jin tyityetyu'uj. Caxu a'yan tyityóotzaahuatye'ej yee siaj nu'uj jéehua tyu'yí'tin.

¹⁷ Tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj já'mua'uurej, caxu a'yan cha'taj siana'aj mua'aj je'ej pua'aj ja'uurej. A'íj xu jin tyi'tyese'ej siaj sij tyámua' tyityetyúucha'íj néijmi'caa jimi i tyeítyee.

¹⁸ Siata'aj a'yan huárinyij a'chu siaj a'yan tya'ajxié'vi'ra', siaj sij tyámua' huojo'mua'raj néijmi'caa i tyeítyee.

¹⁹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', caxu puéjtzij jatá'care'en i a'tíj ti je'ej pua'aj jamuáaruuj, sulu che' i Dios puéjtzij jaatá'an, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "A'yaa pu nyéetzij tyí'nyaci'puaj nyaj puéjtzij jaatá'an a'íjci i ti je'ej pua'aj mua'uurej, nyáaj nu tyí'najchitan, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara'."

²⁰ A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tíjin: "Tipua'aj í'cuataj a'íjna i ti muájcha'íire', pata'aj tyáacue'tyej, na'ríij ajta í'mu'uj pata'aj jájtyij jaatá'an, a'yaa paj huárinyij ti'ij a'ín huatóotyevi'ra'astaj." ²¹ Capáj tyi'tá'care'en ti a'ín mua'antyimué'tin i ti je'ej pua'aj een. Sulu pata'aj ja'antyimué'tin a'íjci ti je'ej pua'aj een a'íjci jime' i ti xá'pui'.

13

¹ A'yaa pu tyúuxie've' siaj néijmi'i hua'rá'astijre'en a'íjma i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej. Ji'nye Dios pu a'yan tyihua'antyíhuoo, a'íj pu a'íjna jin tyihua'antyáaruujtyej. ² A'íj pu jin a'íjna i tíquee huá'astijre' a'íjma i maj tyityatatyíj, a'íj pu quee já'astijre' je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca'.

Majta i maj quee tyá'astej maj a'yan huárinyij, puéjtzij pu hua' japua rávesij, ³ ji'nye i maj tyityatatyíj camu a'íjna jin antyúumua'reej mej mij a'íjma muaritya'aj i maj tyámua' tyityetyúucha'íj, sulu a'íjma i maj je'ej pua'aj

tyityetyúucha'ij. ¿Nyij a'yan petyá'xie've' paj quee huá'tziinye'ej a'íjma i maj tyityatatyíj? Tyámua' paj tyityía'cha'íj aj mu mij i maj tyityatatyíj jamua'reeren paj quee tyi'táj jin á'itzeere', ⁴ ji'nye a'íj pu i Dios jimi tyi'tyéjvee tí'ij muáacha'íin. Ajta tipua'aj je'ej pua'aj petyi'tyíacha'íj, aj paj xaa hua'tziinye'ej puá'mej, ji'nye a'íj pu a'íjna jin antyúumua'reej tí'ij puéjtzij muaatá'an, a'íj pu jin tyí'huüre' i Dios jimi, ta'aj ij Dios jitze ma'can puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ⁵ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj hua'rá'astijre'en a'íjma i maj tyityatatyíj, caxu a'íj siana'aj jime' mej mij quee puéjtzij jamuaata'an, sulu siaj sij a'íjna jin ja'rá'astijre'en i Dios. ⁶ A'íj xu jin mua'aj tyí'najchitaj a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, ji'nye a'íj mu tyí'huüre' i Dios jimi, majta a'náj tina'aj a'íjna jin antyúumua'reej.

⁷ Siata'aj a'yan tyihuo'tá'an séej siajta séej je'ej ti tya'ráanajchi. Tipua'aj petyé'cha'ij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, pata'aj tyihuo'nájchitye'en, na'ríj mámuajijve'ej a'íjci jime' i paj tyí'to'racaa, pata'aj pajta a'íjci jin tyu'nájchij, pajta tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij a'íjma jimi i ti a'yan tyúuxie've' paj huo'tyátzaahuatyé'en, pajta tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i ti a'yan tya'ráanajchi paj tyámua' tyihuo'tyéjeevej.

⁸ Caxu a'táj tyé'cha'íire'ej, a'íj xu'uj jin tyóocha'íiria'aj siaj tyámua' naa tyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, ji'nye a'íjna i ti hua'xie've' i juxa'aj tyeítyee a'íj pu arí ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁹ A'yaa pu tyá'xaj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta tíjin: “Capáj axana'ciria'aj, capáj tyí'tyacu'caj, capáj tyí'nahua'aj, capáj tyí'nyacua'tzaj”, néijmi'i i nyúucarij ti a'yan een, ajtáhua'aj i séecan, séej pu'uj jitze i nyúucarij aróo'astej i ti a'yan tyé'yus'i' tíjin: “Pata'aj a'yan tyá'xie've' i axa'aj tyévi, ja'yájna pati'ij asíj tyíaxie've'.” ¹⁰ A'íjna i ti tzáahuatyí'ra'aj jin hua'xie've' i juxa'aj tyeítyee, capu je'ej pua'aj huá'uurej i tyeítyee, a'íj pu jin néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

¹¹ Siata'aj néijmi'i tyámua' tyí'mua'reeriaj je'ej ti ijíj tyí'een, siajta a'yan tyá'mua'reeriaj ti a'yan tyúuxie've' siaj atanyéjnye'rij. Ji'nye pu'rij jéetze' véjri' a'ájna xicáara' tí'ij jitzán Dios tajapuá huatányuusij, quee xu a'yan tyí'véjri'tacaj tyati'ij anaquéj tyá'antzaahuaj. ¹² Pu'rij jéetze' huatíca', a'íj pu jin arí véjri' a'ájna xicáara' tí'ij jitzán i Ciriistu' tajapuá huatányuusij, a'íj pu jin, tyiche' tyu'tapuá'citaj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyí'een, je'ej tyaj anaquéj rijcaa, tyiche' a'íjci jin eecátanaj i tatzárij, a'yájna tí'ij i xantáaru' tyámua' tyúu'uurej tí'ij huatyényo'se'en. ¹³ Tyiche' tyámua' tyityetyítacha'íj mati'ij i tyeítyee i maj nyéeri'iste' maj huaci'ij. Tyiche' quee hua' jamuán tyí'ye'estyaj i tyeítyee, tyajta quee ta'ruj, tyajta quee tyí'xana'cire'ej, nusu tyaj tanyo'si'tye'ej tajímua'aj, tyiche' quee á'tachueeria'aj. ¹⁴ Sulu tyiche' tyámua' tyityahuátacha'íin a'yájna tí'ij tyí'tyúucha'íica'aj i tavástara', a'íjna i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, caxu a'íjna huocaj siaj sij a'íj ará'astijre'en i ti je'ej pua'aj een i ti já'muatzajta' eerányinyii.

14

I maj quee jéehua uhuácaca'nye' i maj jitzán tyá'tzaahuatyé'

¹ Siata'aj tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i tiquee xu jéehua tyá'tzaahuatyé', caxu tyé'ihuo'raj je'ej ti a'íin tyí'táj tyojó'itej. ² A'yájna mati'ij i séecan tyí'mua'tzej tí'ij i Dios tyí'tá'caa maj néijmi'i tyú'cua'nyij, majta séecan i maj quee tyámua' tyá'mua'reej je'ej tí'ij tyí'een i Dios jimi, a'íj mu'uj tyí'cua'caa i ti tye'ejnnyéj a' chóota'. ³ A'yaa pu'ij, a'íjna i ti néijmi'i tyí'cua'caa, che'

quee a'yan tyá'xaahuataj a'íjci i tiquee néijmi'i tyí'cua'caa, ajta a'íjna i tiquee néijmi'i tyí'cua'caa, che' quee ajta je'ej tyá'xajta a'íjci i ti néijmi'i tyí'cua'caa, ji'nye Dios pu arí jaataxié'vej. ⁴ ¿A'tanyíj muáaj papué'een pej pij je'ej pua'aj tyá'xajta a'íjci i ti séej jimi tyí'huiire'? Tipua'aj tyámua' huárinyij nusu quee, a'íi pu'uj jamua'reej i ti tyé'ijtye'. Ajta a'íi pu tyámua' tyu'tyá'itzeere'ej, ji'nye tavástara' pu jaayí'tin tí'ij tyámua' jáa'uurej.

⁵ Ajtáhua'aj a'yájna, séecan pu a'yan tyé'miteeraste' ti séej xicáj tya'tácaj ti jéetze' juxie've' i Dios jimi, quee máaj séecan xicáara' jitze, majta séecan a'yan tyí'mua'tzej ti juxa'aj na'aj tyi'tápuaapua'rej néijmi'i i xicáj. A'yaa mu mij jujímua'aj tyámua' naa tyá'mua'reej tyi'tíj maj jitzán tyá'tzaahuatye'. ⁶ A'íjna i ti a'yan tyé'miteeraste' ti séej i xicáara' jitze jéetze' juxie've', a'yaa pu a'íjna jin tyeetyátzaahuatye'sij i tavástara'. Ajta a'íjna i ti néijmi'i tyí'cua'caa, a'yaa pu ajta ricij i tavástara' jimi, ajta a'íjna jin tyé'tyojtzi're' i Dios, ajta i tiquee néijmi'i tyí'cua'caa, a'yaa pu ajta a'íjna jin tyí'cua'caa i tavástara' jimi, ajta pu a'íjna jin tyé'tyojtzi're' i Dios.

⁷ Néijmi'i tyati'ij tyana'aj pua'máj yan séejre' capu a'tíj jusíj júurij, capu ajta a'yan tyí'mui'nyij je'ej ti jusíj tya'axié'vi'ra'. ⁸ Tipua'aj tyajúurij, a'yaa tu tyí'tyajúurij tyej tyij tavástara' huatyáhuire'en, na'ríij táacui'nyij, a'yaa tu tyajta tyí'tyacui'nyij tavástara' jitze ma'can. A'íj pu jin tipua'aj tyajúurij nusu táacui'nyij, tavástara' tu jitze ajtyáma'can. ⁹ A'íj pu jin i Ciríistu' tajitzé ma'can huamuí', ajta je'en huatájuuriaca' tí'ij hua' vástara' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'íjma i maj meríj huácuij, ajta a'íjma i maj júurij.

¹⁰ ¿Ji'nye pej pij muáaj je'ej pua'aj tyá'xaj a'ihuáara'? ¿Ji'nye pej pij pajta tyá'xaahuaj? Néijmi'i tu huatátasejrataj i Dios jimi, ta'aj ij a'íin to'xíjtye'en ityájma. ¹¹ Ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

A'íjna jime' i nyaj jin júurij, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara' néijmi'i mu nye jimi tyítunutaxi'ij, majta néijmi'i tyaatatyójtzi're'ej i Dios.

¹² A'íj tu jin néijmi'i a'yan tyaataxájta i Dios jimi je'ej tyaj tyi'tíj jin huaríj.

¹³ A'íj pu jin tyiche' quee tajímua'aj je'ej pua'aj tyí'taxajtaj. Sulu tyiche' tyámua' huáta'uurej tí'ij quee síj ta'ihuáara' tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, nusu yó'rieenyij i ti jin tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ Tyámua' nu nyáaj tyá'mua'reej tiquee tyi'tíj séejre' ti je'ej pua'aj tyú'uurej, nyáaj nu tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi ti tavástara' pué'een. Ajta tipua'aj síj a'yan tyí'mua'ajcaj ti je'ej pua'aj tyú'uurej, a'íj pu jimi quee tyámua' éenye'ej ja'mej. ¹⁵ Ajta tipua'aj a'íjna jime' je'ej paj muáaj tyi'tíj tyí'cua'caa je'ej pua'aj tyo'tóomua'tyij a'ihuáara', a'íj paj jin quee che' jaxie've' a'ihuáara'. Che' quee a'cueráj jin jo'huí'tzi'in ja'ihuáara', ji'nye Ciríistu' pu'ríj jitzán ma'can huamuí'.

¹⁶ Caxu sij tyi'tá'care'en ti je'ej pua'aj tyú'rinyij i ti naa tyí'een ja'mua jimi.

¹⁷ Ji'nye a'ájna jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj, capu a'íin juxie've' je'ej tyaj tyi'tíj tyí'cua'caa nusu je'ej tyaj tyí'tyeya'caa, sulu tyej tyámua' tyí'tyechajcaj, tatatyámua've'ej a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios. ¹⁸ A'íjna i ti a'yan tyá'huiire' i Ciríistu', tyámua' pu tyé'tyojtzi're' i Dios, majta i tyeítyee a'yaa mu tyá'mua'reeren ti a'íin tyámua' tyí'tyevij.

¹⁹ A'íj pu jin tyiche' a'yan tyityeetyátaca'nyej tyej tyij tyámua' tyi'tyítacha'íj, ajta tyej tyij tajímua'aj huatyátahuiire'en. ²⁰ Caxu yó'jipuan i muárie'ria'ra' i Dios a'íjna jime' je'ej siaj tyi'tíj tyí'cua'caa. Ji'nye néijmi'i pu i cue'ráj tyámua' tyí'een, a'íi pu'uj quee xá'pui' tipua'aj tyi'tíj puáacua'nyij ti séej jimi je'ej pua'aj een, ji'nye a'íi pu yo'riésij i ti jin tyá'tzaahuatye'. ²¹ A'íj pu jin jéetze' tyámua' siaj quee hue'ra'aj

cua'ajcaj, na'ríij siaj nahuáj ya'caj, siajta quee tyi'tíj je'ej uuriaj ti'ij quee síij já'mua'ihuaara' tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en. ²² A'íjna i paj jin tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyúuxie've' paj a'íjna jin tyámua' eenye' i Dios jimi. Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tiquee jumua'tzíira'aj jin óoxijtye' je'ej ti tyi'tíj jin ricij. ²³ Ajta i tiquee tyámua' tyá'mua'reej ti a'yan tyi'xa'puí' ti tyi'tíj huácua'nyij, ajta je'en jáacua'nyij a'íj pu jin je'ej pua'aj tyo'tóomua'sij, ji'nye a'íj pu quee tyá'tzaahuatye' tyí'cua', ajta tyi'tíj tina'aj ti jin a'tíj a'yan rijcaj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, a'íj pu jin ootyá'itzeere'ej i Dios jimi.

15

Tyej tyámua' tyi'tyítacha'íij i taxa'aj tyeítjee jimi

¹ Tyajta i tyaj jéetze' tyámua' tyá'tzaahuatye', tyiche' tyámua' tyi-huo'tyéjeevej a'íjma i maj quee xu a'chu tyá'tzaahuatye', tyajta quee a'íj tyana'aj huocaj je'ej ti ityájma tyita'ránajchij. ² A'yaa pu tyúuxie've' tyaj néijmi'i tyámua' tyihuo'tyáhuíire'en i taxa'aj tyeítjee, tyajta tyámua' tyihuo'tyáhuíire'en, tyej tyij néijmi'i tyámua' eenye'. ³ Ji'nye capu i Ciríistu' a'yan tyá'huoca'aj je'ej ti a'íin tyá'xie'va'ca'aj, sulu a'yaa pu a'íj jimi tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze ti a'yan tíjin: "A'íjna i maj jin je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaca'aj nyéetzij pu naaci'ij." ⁴ Néijmi'i i ti anaquéej ooyú'si'huaca' i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyo'yú'si'huaca' ti'ij tyitáamua'tyej, ti'ij a'íin ca'nyíjra'aj tatá'care'en, tyej tyij tyooj tyi'ijchó've'ej i Dios jimi. ⁵ Ajta i Dios i ti ca'nyíjra'aj tyu'tá'caa ti ajta tyámua' tyitaatyéjeevij, a'íj pu jamuaatyáhuíire'ej siaj sij tyámua' ja'huóomua'raj séej jamuán siajta séej, a'yájna siati'ij tyaari'rej i Ciríistu' jimi ti ajta Jesús pué'een, ⁶ siaj sij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti vástaria'ra' pué'een i tavástara', a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

⁷ Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj tyámua' tyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, a'yájna ti'ij i Ciríistu' mua'ajmaj tyajamuaataxié'vej, siata'aj sij tyaatatyójtzi're'en i Dios. ⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Ciríistu' a'íjna jin mujo've'mej ta'aj ij huo'tyáhuíire'en a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can ajta je'en a'yan tya'róo'astej je'ej ti i Dios tyihua'táratziiri' a'íjma i maj anaquéej huaséjre, ta'aj ij a'íjna jin huataséjre'en ti Dios aróo'astee je'ej ti tyi'tíj jin tya'tóorasij. ⁹ A'íj pu ajta jin mujo've'mej mej mij majta a'íimaj i maj séej chuég japua já'ma'can tyaatatyójtzi're'en i Dios a'íjci jime' ti a'íin hua'ancu'vajxi, a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin:

A'íj nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej hua' tzajta' i maj séej chuég japua já'ma'can, nyajta a jitze ma'can tyu'táchuiicaj.

¹⁰ Ajtáhua'aj pu a'yan tyá'xaj i yu'xarij tíjin:

Siata'aj huatóotyamua've'en hua' jamuán i maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een i Dios.

¹¹ Ajtáhua'aj pu séej jitze a'yan tyá'xaj tíjin:

Néijmi'i i siaj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, siata'aj tyaatatyójtzi're'en i tavástara'.

¹² Ajta i Isaías a'yaa pu tyo'tyéyu'xaca' tíjin:

Síij pu eerányesij a'íjci jitze i Jesé,

a'íj pu'ij tyihuo'ta'íjtye'sij néijmi'caa i maj séej chuég japua já'ma'can, majta a'íimaj, a'yaa mu jitzán tyi'ijchó've'sij ti'ij a'íin hui'rátoonyij.

¹³ Ajta a'íjna i Dios i ti ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij jitzán tyi'ijchó've'ej, che' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an siaj sij huatóotyamua've'en ajta jamuaatyápua'ritye'en mua'ajmaj mu siaj jitzán tyá'tzaahuatye' i tavástara',

che' a'íin ajta tyámua' jamuáa'uurej siaj sij jéetze' jitzán tyi'ijchó've'ej a'íjci jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios.

¹⁴ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyámua' naa tyá'mua'reej siaj néijmi'i tyámua' tyityetyúucha'ij séej jamuán siajta séej, siajta jaayí'tin siaj tyámua' tyi'huó'ixaatye'en séej siajta séej, ¹⁵ nyajta a'íjna jitze i yu'xarij a'yaa nu tya'huányaca'an nyaj a'yan tyajamuaatayú'se'en tyi'tíj jime', siaj sij quee yó'hua'nán. A'yaa nu ricij siaj sij quee yó'hua'nán ti i Dios juxié'vi'ra' a'íjna jin tyina'antyáaruajtje, ¹⁶ nyej nyij jaatyáhuire'en i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, nyajta je'en nyúucaria'ra' i Dios huo'té'exaatye'en a'íjma i maj séej chuég japua já'ma'can, mej mij majta a'íimaj a'yan éenye'ej muá'ra'nyij ti'ij mu'vejrij ti síj jaatyájtóo i Dios jimi, a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios.

¹⁷ A'íj nu jin huatányaci'puaj nyej nyij huatányetyamua've'en a'íjci jimi i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een a'íjci jime' nyaj a'yan tyá'huire' i Dios, ¹⁸ ji'nye canu á'nyaca'nyej nyej nyajtáhua'aj séecan tyi'tíj jamuáa'ixaatye'en, sulu a'íj nu'uj je'ej ti i Ciríistu' arí tyú'ruuj nye jitze ma'can, mej mij a'íimaj i maj séej chuég japua já'ma'can majta ja'antzaahuatye'en i Dios. A'yaa mu a'íjna jin tyá'antzaahuaj je'ej nyaj tyihuó'ixaaj, ajta je'ej nyaj tyi'tíj jin ricij, ¹⁹ a'íjna jime' je'ej nyaj tyí'muarie' i maj jin je'ej tyo'taséj, ji'nye a'íj nu jitze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios. A'íj nu jin néijmi'que' nyeríj huó'ixaaj i nyúucaria'ra' i Ciríistu', ti'ij na'aj a'áa maj huacháatimee a Jerusalén, 'asta nyana'aj quee a'áa ja'tanyéj a'áa ti huataca'aj a Ilirijaj. ²⁰ A'yaa nu nyij a'náj tina'aj tyí'tyese' nyej nyij tyihuó'ixaatye'en jo'maj quee xu a'náj yó'namuajri' i nyúucaria'ra' i Ciríistu', nyej nyij quee a'íjci jitze ootyényechenyij jo'tíj arí síj tyojo'muáriej, ²¹ sulu nyej nyij a'yan huárinij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin:

A'íi mu jaséjran a'íjci i tiquee eexúj a'tíj huo'té'exaa,

majta yo'itéej muá'ju'un a'íjci i maj quee xu a'náj jáanamuajri'.

Pablo pu jaaxá'pui'intarej ti'ij a'áa jo'mej a Roma

²² A'íj nu jin quee pu jáaruuj nyej nyij jamojo'tyéesej, tyij nyajta nyeríj mue'tíj a'yan tyaaxá'pui'intarej nyaj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi. ²³ Ajta ijíj nyaj nyeríj antyínyaci'ij i nyaj jin tyu'muáriej a'yaa ti huataca'aj, nyajta nyeríj a'chu pua'an nyinyi'ra'aj á'tyeej nyaj a'yan tyá'xie've' nyaj jamojo'vá'muaarej, ²⁴ a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan huárinij nyati'ij a'áa jó'me'en a España. Ajta nyati'ij jamuaaséeran, tyij nyajta quee a'chu á'tyeeeren, a'yaa nu tye'ejchó've' siaj mua'aj naatáhuire' nyej nyij huame'en jó'nyej nyooj jó'yi'ij. ²⁵ Ajta ijíj a'áa nu jo'ma'aj na'mej a Jerusalén nyej nyij huo'táhuire'en a'íjma i ta'ihuáamua' i maj a'áa ja'chej. ²⁶ Ji'nye i maj Macedonia huacháatimee, majta i maj Acaya ja'chej, a'yaa mu juxié'vi'ra' jin tyaaxá'pui'intarej maj huo'táhuire'en a'íjma i ta'ihuáamua' i maj quee je'ej tyéejviicue' i Jerusalén maj ja'chej. ²⁷ Juxié'vi'ra' mu jin a'yan tyaaxá'pui'intarej, ajta a'yan hua' jitze tyuuxié'va'caj maj a'yan huárinij, ji'nye a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyihuo'táhuire' a'íjma i maj séej chuég japua já'ma'can, a'íj mu jin majta a'íimaj i maj séej chuég japua já'ma'can a'yan tyityatóoci'puaj maj huo'tyáhuire'en a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²⁸ A'yaa nu nyij nyati'ij huo'tatúire'en i maj tyu'tá' i ta'ihuáamua', aj nu nyij a'áa jo'ma'aj na'mej ja'mua jimi, nyajta je'en a'áa jo'ma'aj na'mej a España. ²⁹ A'yaa nu tyá'mua'reej ti a'yan tye'mej nyati'ij a'áa jó'me'en

ja'mua jimi ti i tavástara' néijmi'i jin tyámua' tyitaatyátoosij capu ij tyi'tíj ta'itziitya'aj ta'mej.

³⁰ A'yaa nu jéehua tyaja'muahuaviij nye'ihuáamua' a'íjna jitze ma'can i tavástara', a'íjci i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, nyajta a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, siaj jéehua jahuaviiraj i Dios nyéetzij jime'. ³¹ A'yaa xu tyá'huaviiraj i Dios ti'ij a'íin nyaj japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj quee já'astijre' i tavástara' i maj Judea huacháatimee, siajta a'íjna jin jahuocaj mej mij tyámua' tya'ancuriáan i maj Jerusalén já'ma'can i nyaj jin huo'táhuire'ej, ³² a'yaa xu huárinij nyej nyij a'áa jó'me'en ja'mua jimi tipua'aj i Dios a'yan tyi'tá'care'en, tyej tyij huátatyamua've'en, tyajta ca'nyíjra'aj huatáta'an séej tyajta séej. ³³ Che' i Dios tyámua' tyajamuaatyápua'ritye'en mua'ajmaj. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

16

Pablo pu hua'tyojtye' a'íjma i ti huá'muajtyej

¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i ta'ihuáara' ti íiti' a'íjna i Febe tyámua' naa tyihuá'huire' a'íjma i maj jusi'rii a'ájna a Cencrea. ² Siata'aj tyámua' tyaataxie've'en tavástara' jitze ma'can, a'yájna ti'ij tyi'tyéevijtij i tajimí i tyaj i Dios jimi tyá'tzaahuatye', siajta néijmi'i jin jaatáhuire'en i ti tyá'itziitye', ji'nye a'íi pu arí mul'caa huatyáhuíi i tyeítýee, ajta pu nyéetzij naatáhuíi.

³ Siata'aj jaatatyójtýe'en a'íjci i Priscila, siajta a'íjci i Aquila, a'íi mu nyaj jamuán tyí'muarie' tyej tyij néijmi'i jaatyáhuire'en i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ⁴ A'íi mu jéehua huápui'ij naatáhuíi, majta a'íj jin tin huácuij, nyajta quee nyáaj nyana'aj hua'tyojtye', sulu majta mu a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj majta tyá'tzaahuatye'. ⁵ Siata'aj siajta huo'tatyójtýe'en a'íjma i maj a'áa jóosi'rii jo'maj ja'chej i Priscila, ajta a'íjna i Aquila. Siata'aj siajta jaatatyójtýe'en a'íjci i Epéneto, i ti a'áa ja'chej a Asia i ti anaquéej tyá'antzaahuaj i Ciríistu' jimi. ⁶ Siajta a'íj huatatyójtýe'en i Mariía, i ti arí jéehua tyu'muariej ja'mua jimi. ⁷ Siata'aj huo'tatyójtýe'en i Andrónico, siajta i Junias, a'íi mu nyaj jamuán huanámi'huaca', majta tyámua' naa tyihuá'muajtyej a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ji'nye a'íi mu anaquéej tyá'antzaahuaj i Ciríistu' jimi nyeequee nyáaj.

⁸ Siata'aj jaatatyójtýe'en a'íjci i Ampliato, i nyaj jéehua jaxie've' i tavástara' jimi. ⁹ A'yaa xu siajta tyaatatyójtýe'en a'íjci i Urbano i ti tajamuán tyí'muarie' i Ciríistu' jimi, siajta a'íjci i Estaquis, i nyaj nyajta jéehua jaxie've'. ¹⁰ Siata'aj jaatatyójtýe'en i Apeles, a'íi pu jéehua á'viicue're' i Ciríistu' jitze ma'can, siajta a'íjma i maj Aristóbulo jamuán ja'chej. ¹¹ Siata'aj jaatatyójtýe'en i nye'ihuáara' Herodión, siajta i maj Narciso jamuán aja'chej i maj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. ¹² Siata'aj jaatatyójtýe'en a'íjci i Trifena, siajta a'íjci i Trifosa, i maj tavástara' jitze ma'can tyí'muarie', siajta a'íjci i Pérside, i jéehua huápui'ij arí tyu'muariej i tavástara' jimi. ¹³ Siata'aj jaatatyójtýe'en a'íjci i Rufo, tavástara' ti ja'antyíhuoj, siajta i náanajra', ji'nye a'íi pu a'yan tyináacha'ij ti'ij nyaj yójra' pué'eenye'. ¹⁴ Siata'aj jaatatyójtýe'en i Asíncrito, siajta i Flegonte, siajta i Hermas, siajta a'íjci i Patrobas, siajta i Hermes, siajta a'íjma i ta'ihuáamua' i maj jamuán aja'chej. ¹⁵ Siata'aj siajta a'íj huatatyójtýe'en i Filólogo, siajta i Julia, siajta i Nereo, siajta i ihuáaria'ra' ti íiti', siajta

í Olimpás, siajta néijmi'caa a'íijma í maj hua' jamuán a'áa ja'chej í maj majta tyá'tzaahuatye'.

¹⁶ Siata'aj huatóotyoytje'en séej jamuán siajta séej je'ej tí tyi'tyéevijtij í Dios jimi. Néijmi'í í maj jusi'rii í Dios jimi, a'íí mu yajá'muatyoytje'.

¹⁷ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', siaj tyámua' tyihuo'séj a'íijma í maj quee xá'puí' ricij í maj majta meríj ajtacíj a'íjci jitze je'ej tyaj tyajamuaamuá'tyej. Siajta ajtáciinyej a'íijma jimi, ¹⁸ jinye camu a'íimaj jahuiire' í tavástara' tí ajta Ciríistu' pué'een, sulu a'yaa mu'uj je'ej maj jujímua'aj tyá'xie've', a'yaa mu mij tyihuá'cuanamuj nyúucarij jime' tí naa namuajre' a'íijma í tyeétyee í maj quee tyi'tíj jin á'itzeere'. ¹⁹ Néijmi'í mu a'yan tyá'mua'reej siaj tyámua' tyá'tzaahuatye' í tavástara' jimi. A'íj nu jin nyetyamua've' ja'mua jime', nyajta a'yan tyá'xie've' siaj sij tyámua' tyityetyúucha'íj je'ej tí tyi'tyéevijtij í Dios jimi, caxu siaj sij je'ej pua'aj rijcaj, ²⁰ a'yaa pu'íj í Dios í tí tyámua' tyitaatyápuaríj jiyé'tzín tye'entyipua'ritye'sij a'íjci í tyiyáaru' tí'íj jamuaata'an siaj néijmi'í jin tyu'tyámue'tin. Che' í tavástara' a'íjna í Jesús tyámua' tyajamuaatyátoonyij.

²¹ A'íí pu yajá'muatyoytje' í Timoteo, í tí nyaj jamuán tyí'muarie', ajta a'íjna í Lucio, ajta í Jasón, ajta í Sosípater í maj nyaj jamuán yahuatyíj.

²² Nyajta nyáaj, Tercio nyaj pué'een, í nyaj á'yu'xaj a'íjci í yu'xarij í Pablo jitze ma'can, nyáaj nu nyajta já'muatyoytje' í tavástara' jitze ma'can.

²³ A'íí pu ajta yajá'muatyoytje' í Gayo. Í nyaj jimi yahuácaj, a'íí pu tyámua' tyihuá'cha'íj néijmi'caa í maj a'yaa jusi'rii. ²⁴ Yapu já'muatyoytje' a'íjna í Erasto í tí a'íjna jin tyi'tyéjvee tí túmii siire'ej, ajta a'íjna í ta'ihuáara' Cuarto.

I tí jin ja'antyipua'ríj

²⁵ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en í Dios, í tí jaayí'tin tí ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij tyámua' tyityetyúucha'íj a'yájna nyati'íj nyeríj tyajamuá'ixaa a'íjci í nyúucaria'ra' í Jesús tí ajta Ciríistu' pué'een. A'íjna í nyúucarij, a'íí pu a'íin pué'een í tí Dios jin arí tyitaataséjra í tí aviitzi'huaca'aj jájcuaj imuáj tí'íj quee xu séeria'caj í cháanacaj, ²⁶ ajta ijíj í Dios arí taataséjratyej a'íjna jitze je'ej maj tyo'yú'xaca' í maj jitzán ma'can tyí'xaxa'ta'aj, je'ej tí í Dios í tí jusén jime' séejre' tyu'ta'íjtaca'. A'íjna í tí aviitzi'huaca'aj, pu'ríj huataséjre néijmi'que' í cháanacaj japua, mej mij jitzán tyá'antzaahuatye'en majta ja'rá'astijre'en.

²⁷ Tyiche' jusén jime' tyé'tyoytzi're'ej í Dios í tí néijmi'í jin antyúumua'reej, tyiche' í Jesús tí ajta Ciríistu' pué'een jitze ma'can tyaatatyójtzi're'en. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I yu'xarij i ti anaquéj jaatyátaahuaca' i San Pablo i ti huo'ta'ítyi'ri' a'íjma i maj Corinto jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, i ti Dios na'antyíhuoj juxié'vi'ra' jime' nyej nyij tyu'tyáhuire'en i Ciríistu' jitze ma'can ti ajta Jesús pué'een, nyaja'muatyojtye' a'íjci jamuán i ta'ihuáara' Sóstenes. ² Mua'aj mu siaj a'áa jóosi'rii i Dios jimi a'ájna a Corinto, i siaj Ciríistu' jitze ma'can tyámua' tyí'tyesejre' a'ájna jime' ti a'ín jamuaatajé siaj sij jimí séeria'aj xá'ra'nyij, majta néijmi'i i maj majta a'yan tyí'xaj ti Jesús hua' vástara' pué'een, majta i maj jitzán ajtyáma'can. ³ Che' i Dios i ti tataataj, ajta i tavástara' a'ájna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'ín tyámua' tyajamuaatá'an, majta tyámua' jamuáa'uurej.

I ti jin i Pablo tyé'tyojtzi're' i Dios

⁴ A'náj tina'aj nu tyé'tyojtzi're' i Dios ja'mua jime', a'íjci jime' i ti Dios tyámua' tyajamuaatá' a'íjci jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ⁵ Ji'nye a'íj xu jitze ma'can i Dios seríj néijmi'i tya'ancuriáa' i ti tyajamuatyáhuire'rii, i siaj jin tyihuo'té'exaatye'en i tyeítýee, ajta i siaj jin yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti tyi'tíj een, ⁶ ajta a'ájna i nyúucaria'ra' i Ciríistu' tyámua' xu tya'ancuriáa' ja'mua tzajta'. ⁷ A'íj pu jin quee tyi'tíj jamo'tyá'itziitýej i ti jin Dios tyámua' tyajamuaatá' meentyij siooj jacho've' a'ájna xicáara' ti jitzán huataséjre'ej i tavástara', a'ájna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁸ Dios pu ca'nyíjra'aj jamuaatá'sij siaj sij tyo'táviicue' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipué'rej, ti'ij quee a'tíj tyi'tíj jin ja'mua jitze tyí'pua'ritye'ej a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyej a'ájna i tavástara', i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁹ Dios pu a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyi'tíj jin tya'tóoraj, a'íj pu jamuaatajé siaj sij júurij jamuán i yójra' a'ájna i tavástara' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij quee ajtací'ca'an

¹⁰ Nye'ihuáamua', nyúucaritze' a'íjci i tavástara' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'yaa nu jéehua tyaja'muahuaviij siaj juxa'aj siana'aj tyá'mua'reeriaj, siaj sij quee ajtací'ca'an. Tyámua' xu tyí'tyechaj juxa'aj xu'uj tyi'mua'astíj, siajta juxa'aj siana'aj tyo'xá'pui'intare'en. ¹¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nye'ihuáamua', ji'nye a'yaa nu tyáamua'reeri', a'íjmaj mu a'yan tyinaaté'exaaaj i maj Cloé jamuán aja'chej, siaj jujímua'aj jujaaxie'vi'. ¹² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj séecan a'yan tyí'xaj yee: "Nyáaj nu Pablo jitze ajtyáma'can." Majta séecan a'yan tijin: "Nyajta nyáaj, Apolo nu jitze ajtyáma'can." Majta séecan a'yan tijin: "Nyáaj nu Pedro jitze ajtyáma'can"; majta a'yan tijin: "Nyáaj nu Ciríistu' jitze ajtyáma'can." ¹³ ¿Nyiquij huatámui'riaca' i Ciríistu'? ¿Nyiquij Pablo óotateehuaca' ja'mua jime'? ¿Nyiquij mua'aj xáai'huaca' nyúucaritze' i Pablo? ¹⁴ Tyámua' nu tya'tá'caa i Dios nyaj quee a'tíj huá'íiri', sulu a'íjma nu'uj i Crispo nyajta a'íjci i Gayo. ¹⁵ A'íj pu jin quee a'tíj huatáci'pej ti a'yan tyúuxajtaj yee nyenyúucaritze' pu huái'huaca'. ¹⁶ A'íjma nu nyajta huá'íiri' i tyeítýeristyamua'me'en a'íjci i Estéfanos, canu máaj jamua'reej nyaj séecan nyajtáhua'aj huá'íiri', ¹⁷ ji'nye capu i Ciríistu' nyojo'ta'ítyaca'

nyej nyij huó'ñraj, sulu nyej nyij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, ajta quee a'ñna jin nyojo'ta'ítýaca' nyaj huápui'ij tyu'yí'tin nyej nyij tyi'táj naa huá'uurej, mej mij quee já'xaahuataj i Ciriístu' ti huamuí' i cúruuj jitze.

Ciriístu' pu a'ñin pué'een i ti jin i Dios néijmi'i tyámua' ty'uurej

¹⁸ I nyúucarij tyaj huá'ixaatye' ti Ciriístu' huamuí' hua' jitze ma'can i cúruuj jitze, a'yaa pu hua'namuajraste' cuxáa quee tyi'táj je'ej tyi'tyáhu'i'rii a'ñmaj i maj jo'vátzij, ma' ajta a'ñi pu a'ñin pué'een i nyúucarij i ti jin i Dios tii'rátosij. ¹⁹ A'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Nyáaj nu huojo'rieeraj i maj jéehua tyo'mua'reej nyajta ja'pua'ritye'en i maj jin jéehua tyu'yí'tin.

²⁰ ¿Jo'nyij je'ej je'een a'ñna i ti jéehua tyo'mua'reej, i ti tyihuá'mua'tyej, na'riij i ti jaayí'tin ti tyu'taxáj je'ej ti tyi'táj rinyij íyan i cháanacaj japua? Dios pu arí jaataséjrataca' ti quee tyi'táj hui're' i maj jin jéehua tyo'mua'reej a'ñmaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ²¹ A'ñmaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua camu a'yan huaríj mej mij jáamua'tyij i Dios, ajta je'ej ti a'ñin tyihuo'taséjra, a'yaa pu'ij i Dios tyaaxá'pui'intarej ti'ij juxié'vi'ra' jin hui'rátosnyij i maj ja'antzaahuatye'sij i nyúucaria'ra', i nyúucarij ti quee je'ej huatóomua'aj a'ñma jimi.

²² I maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyá'xie've'ej maj tyi'táj huaséj i maj jin tyámua' tyo'taséj, majta i grecia maj já'ma'can, a'yaa mu tyá'huo maj jéehua tyojo'itéej muá'ra'nyij, ²³ tyajta ityáj, a'ñ tu huá'ixaatye' i Ciriístu' i maj jó'tatee i cúruuj jitze. A'ñi pu'ij je'ej pua'aj hua'namuajraste' a'ñma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'ñma jimi i maj séej chuég japua já'ma'can, a'yaa pu huá'sejratye' ti quee tyi'táj hui're', ²⁴ majta a'ñmaj i Dios ti huo'tajé, tipua'aj Israel maj jitze ajtyáma'can, na'riij séej chuég japua maj já'ma'can, a'ñna i Ciriístu' a'ñi pu a'ñin pué'een i ti jin i Dios jéehua tyu'yí'tin. ²⁵ A'ñna i ti a'yan huá'sejratye' ti quee je'ej huatóomua'aj i Dios jimi, jéetze' pu jaayí'tin quee i hua'mua'tziira'aj i maj jin jéehua tyu'yí'tin i tyeítyee, ajta i ti a'yan séejre' i Dios jimi ti'ij i ti quee uhuájca'nyej, jéetze' pu uhuájca'nyej quee a'chu maj uhuácaca'nye' néijmi'i i tyeítyee.

²⁶ Nye'ihuáamua', xu'huóomua'tzij ti i Dios jamuaatajé, tyij siajta quee mui'ij mu siaj jéehua tyo'mua'reej íyan ti tyi'ma'can i cháanacaj japua, caxu siajta mui'ij mu siaj tyi'táj jin tyityatatyij nusu i maj a'ñma jitze eeráma'can i maj jéehua juxie've'. ²⁷ Ajta a'yájna, Dios pu a'ñma antyíhuo i maj a'yan tyihuá'xaj yee maj quee tyojó'itej, ta'ij huo'tatyévi'ra'astaj a'ñma i maj a'yan tyúusejrataj tijin jéehua mu tyojó'itej, Dios pu ajta a'ñma antyíhuo i maj quee tyi'táj jin antyúumua'reej ti'ij ajta huo'tatyévi'ra'astaj a'ñma i maj va'cán jin tyityatatyij. ²⁸ Dios pu hua'antýíhuoj a'ñma i tyeítyee i maj quee hua'xie've', majta i maj quee jéehua juxie've' i cháanacaj japua, a'yájna mati'ij i maj quee tyi'táj je'ej tyi'mua'reej, ti'ij hua'antýipua'ritye'en a'ñma i maj tyityatatyij. ²⁹ A'yaa pu quee a'táj tyóotzaahuatye' i Dios jimi. ³⁰ Ajta i Dios pu arí mua'ajmaj jamua'ajtyáhuui i Ciriístu' jimi, a'yaa pu ajta jáaruuj ti'ij i Ciriístu' a'ñin pué'eenye' i tyaj jin ma'umuámua're', ti ajta tajapua huatányuunyij, i tyaj jin huátajajcuare'en, ajta tyej tyij taxáahuaj mahuatyu'uucaj. ³¹ A'ñ pu jin, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' tijin: "Tipua'aj a'táj jaxie'va'aj ti óotzaahuatye'ej, che' a'yan huárinyij a'ñna jime' je'ej ti i tavástara' tyámua' tyaatá'."

2

I nyúucarij ti a'ñna á'xaj i Ciriístu' i maj jó'tatee

1 Nye'ihuáamua', nyati'ij ujó'mej nyej nyij jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, canu a'íjna jin tyajamuáa'ixaa i nyúucarij ti naa huánamuajrii, nusu yaa ti'ij i ti jéehua tyu'yí'tin. 2 Ajta nyati'ij ja'mua jamuán ajo'tyávaaca'aj, canu máaj tyi'tíj mua'reerimu'ca'aj sulu a'ij nu'uj i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, i maj jó'tatee i cúruuj jitze. 3 A'áa nu jo'tyéechaxij ja'mua jimi nyetyenyaxáahuataj nyajta tyenyevivéesime'ej, ji'nye nyetyi'tziinya'ca'aj. 4 Ajta nyati'ij jamuaatajé nyajta jamuáa'ixaa i nyúucarij, canu a'ij jin tyajamuáa'ixaa i nyúucarij ti naa tyojó'iteeri'ij, nyej nyij jamua'antymue'tin. Sulu a'yaa nu tyajamua'antymue'tíj nyaja'muaséeratya'aj nyaj a'íjna jitze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios nyajta a'íjci jitze i ti jin néijmi'i putyí'uurej, 5 ta'aj ij i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'ij jitze aróoca'nyej i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej, ti'ij quee a'íjna jitze aróoca'nyaj i tyétyacaa maj jin tyí'mua'reej.

Dios pu jaataséjrataca' a'íjci i ti aviitzi'huaca'aj a'íjci jitze ma'can i ju júuricamej

6 Majta a'íimaj i maj meríj néijmi'i jó'itej i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'íi mu xaa a'íjna jin tyajamuáa'ixaa i nyúucarij jime' ti naa tyojó'iteeri'ij. Ajta a'íjna i nyúucarij capu a'yan ma'can i cháanacaj japua, capu ajta hua' jitze ma'can a'íjma i maj tyí'ijta i maj majta meríj yo'riésij i maj jin putyí'uurej. 7 A'íi pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyí'mua'reej, ti ajta aviitzi'huaca'aj i Dios jimi jájcuaj imuáj ti a'yan tyaaxá'pui'intarej ti'ij táaci'tyij ityájma a'íjna i ti huápu'i'ij naa huasé'rin. 8 A'íi pu a'íin pué'een i maj quee yó'itej i maj tyí'ijta íiyan i cháanacaj japua, ji'nye tipua'aj meyo'iteej, camu yo'tatáanyijche' i tavástara', i ti ajta huápu'i'ij naa huasé'rin. 9 Ajta a'yájna ti'ij tyé'yu'si' tíjin:

Dios pu arí tyámua' tyú'ruuj a'íjma jimi i maj jaxie've', tyi'tíj tiquee xu a'náj a'tíj me'ye'sej ti ajta quee a'tíj a'náj me'ya'namuaj, je'ej tiquee ajta a'tíj tyé'miteeraste'.

10 A'íi pu a'íin tyi'pué'een i ti Dios tyitaataséjratyey a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra', ji'nye i júuricama'ra' i Dios néijmi'i pu tyí'sej, ajta néijmi'i mua'reej i ti huápu'i'ij aviitzi' i Dios jimi.

11 ¿A'tanyíj pújoorej ti jamua'reej je'ej ti tyí'mua'tzej síj i ajta síj i tyáati'? A'íi pu'uj jamua'reej i júuricama'ra' i tyáataj. A'yaa pu cha'taj na'aj een i Dios jimi, a'íi pu'uj jamua'ree i júuricama'ra' i Dios je'ej ti tyi'tíj jimi tyí'sejre'. 12 Tyajta ityáj catu a'ij ancuriáa' i júuricamej ti a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu i a'ij tu i júuricama'ra' i Dios, tyej tyij yo'itéej tá'ra'nyij je'ej ti Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' tyitaatá'. 13 A'yaa tu tyí'xaj a'íjci jime' i nyúucarij ti taamuá'tyey i júuricama'ra' i Dios, catu a'íjna huá'ixaatye' i tyaj tajímua'aj tyo'mua'reej. A'yaa tu tyihuá'ixaatye' tyi'tíj ti a'ij jitze eeráma'can i júuricama'ra' i Dios a'íjma i ti hua' jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios.

14 Ajta a'íjna i tiquee jitzán séejre' júuricama'ra' i Dios, capu ja'ancuriáa'sij tyi'tíj ti a'áa já'ma'can i júuricama'ra' jimi i Dios, ji'nye capu tyi'tíj huüre' a'íjna jimi i a'tíj. Capu i'ríj ti yo'itéej já'ra'nyij, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i júuricama'ra' i Dios jitze aróoca'nyej, ti'ij jo'támiteeraste' je'ej ti huatóomua'aj. 15 Ajta i ti jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios, néijmi'i pu tyí'sej ajta néijmi'i tyojó'itej, ajta quee a'tíj huatáci'pej ti a'ij ooxíjtye'en. 16 Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: “¿A'tanyíj jú'mua'ree je'ej ti tyí'mua'tzej i tavástara'?” ¿A'tanyíj jaayí'tin ti tyáamua'tyey? Ajta a'yájna, ityáj tu jájcha'ij i mua'tziiria'ra' i Ciriístu'.

3

Tyaj néemi'ij tyí'muarie' i Dios jimi

¹ Nye'ihuáamua', capu huatái'riitariaca' nyaj a'yan tyaja-muaaté'exaatye'en tí'ij a'íjma i tí arí hua' jitze séejre' i júuricama'ra' i Dios, sulu a'yaa nu'uj tí'ij a'íjma i maj moochán jitzán ajtyáhuiixij i Ciríistu'. ² Tyi'tíj nu jamuaamua'tyej tiquee tyési', a'yájna matí'ij i unyáaque'ej léechij mana'aj tyéi'tye', ji'nye capu eexúj yó'japui'ra' i cue'ráj, caxu siajta seexúj mua'aj yó'japui'ra' i cue'ráj, ³ ji'nye caxu juca'nyej. Ajta tí'ij ooj ja'mua tzajta' séjre'ej i siaj óochueere', siajta jujaaxiejvi'raj, a'yaa pu huatóomua'aj siaj quee xu juca'nyej, ji'nye a'yaa xu ricij matí'ij a'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. ⁴ Típua'aj síj a'yan tyí'xajtaj yee: "Nyáaj nu Pablo jitze ajtyáma'can", ajta i síj a'yan tíjin: "Nyajta nyáaj, Apolo nu jitze ajtyáma'can", a'yaa xu ricij matí'ij a'íimaj i tyétyacaa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁵ Che' a'yáana'aj, ¿ji'nye a'tanyíj pué'een a'íjna i Apolo? ¿A'tanyíj pué'een i Pablo? Ityáj tu jahuíre' i tavástara', a'yaa xu een jime' tyá'antzaahuaj i tavástara' jimi. A'yaa tu ricij je'ej tí a'íin tyitaata'íj séej ajta séej. ⁶ Nyáaj nu tyu'huástej, ajta i Apolo pu tyú'ipuj, ajta i Dios pu jaahuósi'ri' tí'ij huáciirej i tí huahuásti'huaca'. ⁷ A'íj pu jin a'íjna i tí tyu'huástej, ajta i tí tyú'ipuj, camu tyi'tíj jin juxie've', sulu a'íi pu i Dios i tí jaahuási'ri' tí'ij huáciirej, a'íi pu a'íin pué'een i tí juxie've'. ⁸ I maj tyí'huaste' majta i maj tyí'ipuj, juxa'aj mu'uj een, ajta i Dios pu a'yan tyihuo'tá'sij je'ej tí síj ajta síj tyu'muáriej. ⁹ Néijmi'i tu tyí'muarie' i Dios jimi, siajta mua'aj a'yaa xu tyí'huíre' tí'ij jo'tij tyajá'huasti' siajta tí'ij chí'ij maj ja'ajtaahuaj Dios tí ja'a'rij. ¹⁰ Nyajta nyáaj, nyáaj nu a'yan tyí'muarie' tí'ij a'tíj tí chí'ij ájtaahuaj, i tí Dios a'yan tyinaata'íj nyej nyij ja'tátaahuaxi'in a'íjna i tí japuan ájtaavijhuaj i jáxu'uj, ajta síj pu japuan tyá'ajtaahuaj. Ajta a'yan tyúuxie've' tí síj ajta síj tyámua' tyu'muárie'en, ¹¹ ji'nye capu a'tíj pújoorej tí ajtáhua'aj séej atátaahuaj tí'ij i tí arí atátaavijhuaj i tí a'íin pué'een i Jesús tí ajta Ciríistu' pué'een. ¹² A'íjna jitze i ta'tátaavijhua pu i'ríj tí a'tíj tyi'tíj japuan ájtaahuaj, típua'aj ooroj jime', nusu pláataj jime', na'ríij tyetyéj jime' tí huápui'íj tyá'najchij, na'ríij ciyéj jime', nusu ixáj jime' ca' huácixa'aj jime', ¹³ a'yaa pu tyi'séere'ej ja'mej je'ej tí síj ajta síj tyu'muáriej a'ájna xicáara' jitze, tí'ij néijmi'i tye'entyipua'rij, ji'nye a'ájna xicáara' jitze tiéj pu uvé'nyesij, a'íi pu jaatyámua'sij típua'aj xá'pui' metyu'muáriej síj ajta síj. ¹⁴ Tí pu'a'aj je'ej tí síj tyu'muáriej tyo'táviicue' i tiéj tzajta', a'yaa pu tyá'ci'tyij i a'tíj je'ej tí tya'ráanajchi. ¹⁵ Na'ríij típua'aj huatyátanyij i tí ja'ajtaahuaca', yo'riésij i tí tyu'muáriej, ajta i a'tíj a'yaa pu éenye'ej ja'mej tí'ij i a'tíj tí xié'chui' jáahuíi i tiéj tzajta'.

¹⁶ ¿Nyij sequée jamua'reej siaj mua'aj a'íin pué'een i chí'ra'an i Dios, tí ajta ja'mua tzajta' séejre' i júuricama'ra' i Dios? ¹⁷ Típua'aj a'tíj jaatyú'uunaj i chí'ra'an i Dios, Dios pu ja'antyipua'aritye'sij a'íjci i a'tíj, ji'nye i chí'ra'an i Dios naa pu arí een, ajta a'íjna i chí'ra'an mua'aj xu a'íin pué'een.

¹⁸ Che' quee a'tíj jucuanamuj, típua'aj síj tí ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyóotzaahuatye'ej tí jéehua tyojó'itej íyan tí tyí'ma'can cháanacaj japua, che' a'yan huárinyij tí'ij i tiquee tyi'tíj mua'reej, ta'aj ij jiré'can jime' a'íin pué'eenye'ej tá'ra'nyij i tí jéehua tyojó'itej. ¹⁹ Ji'nye i maj jin tyu'yí'tin íyan i cháanacaj japua capu tyi'tíj huíre' i Dios jimi. A'yaa pu

tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Dios pu hua'vivi'ran a'íjma i maj jéehua tyu'yí'tin a'íjna jime' i maj tyí'hue'tacaa." ²⁰ A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tijin: "Tavástara' pu jamua'reej tiquee tyi'tíj huiire' je'ej maj tyí'mua'tzej i maj jéehua huápu'i'ij tyojó'itej." ²¹ A'íj pu jin, che' quee a'tíj óotzaahuatye'ej a'íjci jime' i ti séej jimi i tyáataj ajtyáma'can, ji'nye néijmi'i pu ja'mua jimi tyí'ma'can. ²² Pablo, Apolo, Pedro, i cháanacaj, i júuricamej, je'ej ti tyi'tíj ricij ijíj, je'ej ti ooj atyojo're'nyesij, néijmi'i pu ja'mua jimi tyí'ma'can, ²³ siajta mua'aj, a'íj xu jitze ajtyáma'can i Ciriístu', ajta i Ciriístu' a'íj pu jitze ajtyáma'can i Dios.

4

I maj jin tyí'muarie' a'íimaj i Dios ti hua'antýihuoj

¹ A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan tojo'mua'raj ityájma tí'ij i a'tyán maj jahuiire' i Ciriístu', tyaj a'íj jin antýitamua'reej tyej tyij jamuáamua'tyej i ti aviitzi' i Dios jimi. ² Ajta a'yájna, a'íjna i maj tyi'tíj jaa'íjcaj, a'yaa pu tyúuxie've' ti tyámua' tyu'tóosejrataj mej mij jitzán tyí'ca'nyej. ³ Ajta nyéetzij jimi, capu nyejitzé juxie've' tipua'aj mua'aj siano'xíjtye'en, na'riij a'íimaj mano'xíjtye'en i maj tyityatatyíj. Canu nyajta nyasíj á'nyaxijtye'en. ⁴ A'yaa pu'uj, tipua'aj nyequee je'ej pua'aj tyí'mua'axcaj nyaj jime', capu a'yan huatóomua'aj yee nu'ríj xá'puí' een i Dios jimi. Tavástara' pu a'íin pué'een i ti ná'xijtye'en. ⁵ A'íj pu jin, caxu tyi'tíj á'xijtya'aj tí'ij quee xu atyojo're'nyáava'caj, setyu'chó've' 'asta na'aj quee uvé'nyej a'íjna i tavástara', tí'ij a'íin jaataséjrataj i ti ju'avaataca'aj i tíca'riste', a'íi pu ajta jaataséjrataj je'ej maj tyí'mua'tzej i tyeítyee. Aj pu'ij i Dios tyámua' tyihuo'tá'sij je'ej ti tyá'ci'puaj séej ajta séej.

⁶ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij tyámua' huárinyij, nyajta ja'mua'séeratye'ej je'ej ti ricij a'íjna i Apolo nyajta nyáaj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij a'yan huárinyij je'ej tyaj ityáj ricij, siaj sij quee a'yan rijcaj je'ej tiquee tyé'yu'si', ajta tí'ij quee a'tíj óotzaahuatye'ej, nusu siaj séej tyámua' tyí'xajtaj siajta séej á'xaahuataj. ⁷ ¿A'tanyíj tyámua' tyí'muaxaj i séecan tzajta' i tyeítyee? ¿Tyi'tanyíj péjcha'ij tiquee i Dios muaatá'? Ajta tipua'aj i Dios néijmi'i tyimuaatá', ¿ji'nye een jime' a'yan petyá'tzaahuatye' cuzáa asíj pupáa'uureej?

⁸ Xu'ríj mua'aj huochíjtyaanyi'taca', siajta seríj néijmi'i tyí'ijcha'ij tyi'tíj siaj je'ej tyí'xie've', ajta a'yan ja'mua'asej siaj mua'aj seríj tyí'ijta, siajta quee che' ityájma ta'tamuá're'rii. A'tzúj cuj a'yan tyi'ja'yájnatán, tyej tyij ityáj ja'mua jamuán tyu'ta'íjtaj. ⁹ A'íj pu jin a'yan tyiná'miteeraste', ti ityájma i tyaj huata'ityi'ri'huaca', Dios pu a'áa tojo'tyáhuui jo'tij quee jóoxie've', cuzáa meríj pu taatamua'aj yee tyiche' huácu'i'ihuaaj. Tu'ríj a'tzísí' huá'sejratye' néijmi'caa i maj tajapuá já'sejre', tyajta hua' jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁰ Tyajta ityáj, a'íjna jime' i tyaj a'yan tyá'huiire' i Ciriístu', a'yaa mu tyí'taxaj tyaj nu'uj tatímue', siajta mua'aj, i Ciriístu' jitze ma'can tyámua' xu metyityoomuámua're'. Capu taca'nyisti' ityájma, siajta mua'aj néijmi'i xu jin tyé'viicue'. Majta ityájma matá'xaahuaj, majta mua'ajmaj mu jamuá'tyese'. ¹¹ Tí'ij na'aj yatij je're'nyej ajta ijíj, a'yaa tu'uj tyana'aj tya'ajpuéjtzij a'íjci jime' tyaj tajcuj, tyajta i'cuj, ajta cáanarij tyitá'itziitye', je'ej mu pua'aj tá'mua'raj i tyeítyee, tyajta quee ma'ja'chej, ¹² tyajta cua'naj tyati'íjtá tyí'muarie'ej. I maj je'ej pua'aj tyí'taxaj tyámua' tu ityáj tyihuo'tájeevij, je'ej mu pua'aj ta'uurej, tyajta ityáj néijmi'i tu tyé'viicue'. ¹³ Ajta mati'ijta i tyeítyee je'ej pua'aj

tyí'taxajtaj, tyámua' tu'uj ityáj tyihuo'tájeevij. A'yaa mu tojo'mua'raj tí'ij tyi'tíj tiquee che' tyí'huiire' úyan i cháanacaj japua. A'yaa mu'uj mana'aj mij íjij tyityaajú'.

¹⁴ Canu a'íj jin tyajá'muayu'se' nyej nyij jamuaatatyévi'ra'astaj, sulu nyej nyij tyámua' tyajamuaatá'itíj, a'yájna nyati'ij i nyiyóojmua', jí'nye jéehua nu já'muaxie've'. ¹⁵ Tyij mequee mamue'tíj tyajamuáamua'aj i Ciriístu' jitze ma'can, maj siajta quee mui'caa tyitáatastyamua'. Nyáaj nu a'ín pué'een i siaj jajtáataj i Ciriístu' jitze ma'can, jí'nye nyáaj nu jamuáa'ixaa i nyúucarij tí jin Dios jamui'rátóonyij, siaj sij jitzán ajtyáhuiixij i Ciriístu'. ¹⁶ A'íj nu jin a'yan jéehua tyaja'muahuavij siaj a'yan tyityaajú'caj nyati'ij nyáaj.

¹⁷ A'íj nu jin ja'mua jimi jaata'ityaca' a'íjci i Timoteo, i nyaj huápuí'ij jaxie've', nyajta yo'puáara'an pué'een i tavástara' jitze ma'can. A'íi pu jamo'támua'reeritzi'tye'ej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij i Ciriístu' jimi tí ajta Jesús pué'een, ajta je'ej nyaj tyihuá'mua'tyej néijmi'que' jo'maj jóosi'rii. ¹⁸ Séecan xu mua'aj seríj óotzaahuatye', a'yan setyi'mua'astij yee canu che' a'náj amojotyésejra, ¹⁹ ajta tipua'aj i tavástara' a'yan tya'ránajchij, nyáaj nu jiyé'tzín a'áa ja'tanyésij ja'mua jimi. Aj nu nyij hua'sejran i maj jéehua óotzaahuatye', majta a'yan tyi'tíj uuriaj mej quee a'íj mana'aj je'ej maj tyí'xaj. ²⁰ Jí'nye jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj, capu nyúucarij na'aj jin tyí'ijta, sulu i tí ajta néijmi'i jin putyí'uurej. ²¹ ¿Jí'nye setyá'xie've' mua'aj, nyiquij nyaj a'íjna jin ujó'me'en nyej nyij puéjtzij jamuaata'an, na'ríj nyaj a'íj jin jamojotyésej nyaja'muaxié've'ej, nyajta jamua'cu'váaj nyetyajamuáa'ixaatye'en?

5

Siaj jo'xíjtye'en i tí je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij

¹ A'yaa pu tyú'mua'reeritzi'huaca' tí síj tí ja'mua jimi ajtyáma'can juxana'cire' a'íjci jime' tí jamuán hui'caa i tí jatyévi'tin i táatajra'. Huápuí'ij pu a'íjna je'ej pua'aj namuajre', majta i maj quee tyá'tzaahuatye' camu a'yan ricij. ² Maj siajta mua'aj, a'íj xu jin óotzaahuatye', a'yaa pu tyuuxié'va'caj siaj a'íj jin huatóoxaamujritye'en. A'tíj tí a'yan tyi'tyúucha'ij, siata'aj quee che' jatá'care'en tí ja'mua jamuán séjre'ej. ³ Ajta nyéetzij jime', tyij nyequee nyajta ja'mua jamuán ajo'tyéjvee, i nyajúuricamej pu ja'mua tzajta' séjre', cuxáa nyaj ja'mua jamuán ajo'tyávaacaj, nu ríj nyij a'yan tyo'xíjtyej a'íjci i a'tíj tí a'yan ricij. ⁴ Siatí'ijta mua'aj tyúusiire'en, nyáaj nu jamuán séeria'aj na'mej i nyaj júuricamej jime', ajta i tavástara' tí jin néijmi'i putyí'uurej a'íi pu ajta ja'mua tzajta' séeria'aj ja'mej. Aj pu'ij a'íjci jitze ma'can i tavástara' Jesús, ⁵ che' i tyáati' huatátuiiri'huaj i tyiyáaru' jimi, ta'aj ij i tyévira' jo'puá'rixí'in, ajta júuricama'ra' huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'ájna xicáara' tí jitzán uvé'nyesij i tavástara'.

⁶ Caxu mua'aj a'íj jin huatóoci'puaj siaj sij a'íjci jin óotzaahuatye'ej. Jí'nye xu'ríj a'yan tyá'mua'reej tíjin: "Cíira'tzuj i levaduura' néijmi'i pu tyínáxcáj i cuéjtzij." ⁷ A'íj xu jin siata'aj majúurienyij a'íjci i tí mí'ma'can i tí jamojó'jipuj, siata'aj sij huóojajcuare'en tí'ij a'íjna i cuéjtzij tiquee tyi'tíj á'naxcáj. A'yaa xu mua'aj een tí'ij i páan tiquee levaduura' á'naxcáj i maj jacua'caa a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán hue'rájtoo i maj Egipto já'ma'cantaca'aj. Jí'nye pu'ríj i Ciriístu' huatóomu'vejritaca' tajitzé ma'can tí'ij quee puéjtzij táaci'tyij. ⁸ A'íj pu jin tyiche' tyu'yé'estej tyaj tyeríj

taxáahuaj séejre', a'íjci jime' i páan tiquee levaduuraj á'naxcaj, i ti a'ín pué'een i tá'tzaahuaty're' ajta i ti jiré'can jime', che' quee che' a'íjna i levaduuraj ti mí'ma'can, i ti je'ej pua'aj een ajta i ti je'ej pua'aj tyú'uurej.

⁹ Nu'ríj a'yan tyajamuaaté'exaa séej jitze i yu'xarij i nyaj jamuaata'ítyi'ri' siaj quee hua' jamuán tyí'xajtaj i maj juxana'cire'. ¹⁰ A'íjci jime' i nyúucarij canu a'yan jaatamua'aj yee siata'aj sij néijmi'caa jimi ajtáciinyej i maj íyan juxana'cire' i cháanacaj japua, nusu i maj huápu'i'ij tyí'nyacua'aj, na'ríj i mej tyí'nahua', ca' i maj sáanturij na'michej, siata'aj sij a'yan huárinyiiche', a'yaa pu tyuuxié'va'caj siaj iiráciinyej i cháanacaj japua. ¹¹ A'yaa nu jaatamua'aj i nyaj tyajamuaata'ítyi'ri' siaj quee che' jamuán tyi'tíj xajtaj síj ti a'yan tyúuxaj ti ta'ihuáara' pué'een, ajta je'en tyí'xana'cire'ej, nusu tyí'nyacua'tzaj, na'ríj huá'na'miche'en i sáanturij, na'ríj je'ej pua'aj tyí'jepe', nusu ti jutahueeve'ej, na'ríj ti tyí'nahua'caa. Capu a'yan tyi'tyéevijtíj siaj hua' jamuán tyí'cua'ajcaj a'tyán maj a'yan ricij. ¹² Capu nyéetzij nyaci'puaj nyej nyij a'íjma jooxíjtye'en i mej quee ityájma jitze ajtyáma'can, Dios pu a'íjma huá'xijtye'en. ¹³ Maj siajta mua'aj seríj huá'xijtye' a'íjma i maj ja'mua jitze ajtyáma'can. A'íj pu jin, siata'aj jatyítyej a'íjci i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.

6

Je'ej maj ye'ej tyá'xa'pu'i'intare'en i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Típua'aj síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can séej jamuán metyúujaaxiejvi', ¿ji'nye tí'ij a'íjma jimi tyúunyuste' i juésij i maj quee ityájma jitze ajtyáma'can, quee i'ríj ti a'íjma huaté'exaatye' i maj jimí séejre' i Dios, mej mij a'íimaj huo'xa'pu'i'intari'tze'en? ² ¿Nyij sequée jamua'reej maj a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' huá'xijtye'en néijmi'caa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua? Ajta típua'aj mua'aj siahuá'xijtye'en, ¿ji'nye siaj sij quee pújoorej siaj jo'xá'pu'i'intare'en a'íjci i tiquee tyési'? ³ ¿Nyij sequée siajta jamua'reej tyaj ityáj huá'xijtye'en a'íjma i maj tajapuá tyi'hui're'? A'íj pu jin, capu tyési' tyaj tajímua'aj tyi'tíj je'ej tyo'xá'pu'i'intarej. ⁴ A'yaa pu'ij, típua'aj tyi'tíj jin xúujaxiejvi'raj, ¿ji'nye siaj sij a'íjma mahuatyáhu'i'tyaa i maj quee tyi'tíj jin antyúumua'reej ja'mua jimi? ⁵ A'yaa nu een jime' tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij huatóotyevi'ra'astaj. ¿Nyiquee síj ja'mua jimi séejre' i ti jaria'mua'reej je'ej ti tyi'tíj tyo'xá'pu'i'intare'en i maj tyá'tzaahuatye' jimi? ⁶ Caxu jujímua'aj siana'aj tyúucha'ire'ej, sulu siajta xu a'íjma jimi junyuuste' i maj quee tyá'tzaahuatye'.

⁷ Xu'ríj a'íj jin huamué'tichej a'íjna jime' i siaj jujímua'aj jujaaxiejvi'. ¿Ji'nye siaj sij quee siaj jó'viicue' siana'aj i siaj jin je'ej pua'aj jóomua'raj? ¿Quee i'ríj siaj huatóoa'an siana'aj maj tyajamuaanáhue'? ⁸ Siajta mua'aj, jujímua'aj xu je'ej pua'aj ju'uurej siajta tyihuá'nahue' i ju'ihuáamua'.

⁹ ¿Nyij sequée jamua'reej maj quee a'áa jo'tyárutyij jo'tíj Dios tyejé'íjtaj i maj je'ej pua'aj ricij? Caxu tooa'care'en ti a'tíj já'muacuanamuaj, camu ujo'tyárutyij i maj juxana'cire', camu majta i maj hua'na'michej i sáanturij, nusu i maj juxana'cire' séecan jamuán i tyeítyee, nusu i maj juxa'aj tyétyacaa jamuán juxana'cire', ¹⁰ camu majta ujo'tyárutyij i maj tyí'nahua'raj, nusu i maj tyí'nyacua'aj, na'ríj i maj jui'ive', nusu i maj je'ej pua'aj tyí'jepe', nusu i maj avíitzij jin tyí'nahua'. ¹¹ Siajta mua'aj je'cáj xu a'ín pué'eenye'ej, siajta ijíj seríj a'yan tyityahuóojajcuare, siajta seríj tyámua' huaríj a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, siajta a'íjna jitze i júuricama'ra' i taj Dios.

I tyaj taxáahuaj jin séejre' capu a'íj jin tyí'huüre' tyej tyij huátaxana'cire'en

¹² A'yaa mu tyí'xaj tijin: "Nyáaj nu'uj jamua'reej je'ej nyaj tyi'táj uurej." A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta capu néijmi'i tyinyetyáhuiri. A'yaa pu tyi'jiré'can jime' nyej nyáaj nyana'aj jamua'reej je'ej nyaj tyi'táj uurej, ajta canu jaatá'sij ti a'íin na'antyimué'tin. ¹³ A'yaa mu majta tyí'xaj tijin: A'íjna i cue'ráj, jucáa jitze pu tyí'huüre', ajta a'íjna i jucáa, a'íj pu'ijta jin tyí'huüre' ti'ij i cue'ráj tya'ráyixi'in. A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta i Dios pu néijmi'caa antyipuá'ritye'sij i jucáa, ajta i cue'ráj. Ajta i tatyévira', capu a'íj jin tyí'huüre' tyej tyij a'íjci jin tyí'xana'cire'ej, sulu tyej tyij a'íjci jin jaatyáhuüre'en i tavástara', ajta i tavástara' pu'ijta jaatyáhuüre'ej a'íjci i tatyévira'. ¹⁴ A'yájna ti'ij i Dios tyaatájuuritye i tavástara', ajta pu ityájma taatájuuritye'sij a'íjci jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej.

¹⁵ ¿Nyij sequée jamua'reej ti i Ciríistu' jitze ajtyáma'can a'íjna i siaj jatyáhue'ra'? ¿Nyiquij nyáaj nye'entyánajchitye'sij i íitaj jamuán ti tyí'tyejijve' i jutyévij jime', a'íjci i ti Ciríistu' jitze ajtyáma'can? Canu xaa nyu'uj. ¹⁶ ¿Nyij sequée jamua'reej yee tipua'aj a'táj ja'antyáanaxcaj i íitaj ti jatoj i jutyévira', a'íi mu séej tyévij mana'aj mij pue'éenye'ej muá'ju'un? Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'íimaj i maj hua'puaj a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un ti'ij ti síj na'aj tyévij pue'éenye'ej." ¹⁷ Ajta tipua'aj a'táj ajtyéchaxij i tavástara' jimi, síj pu'uj ajta pue'éenye'ej ja'mej i júuricama'ra' jitze.

¹⁸ Siata'aj néijmi'i huatapuá'citaj i siaj jin tyí'xana'cire'. Ajta tipua'aj séej tyi'táj jin po'tyá'itzeere'en i Dios jimi, capu je'ej joorej i jutyévira', ajta tipua'aj a'táj a'íj jin tyí'xana'cire'ej i ti jatoj i jutyévira', a'íi pu je'ej pua'aj joorej i jutyévij. ¹⁹ ¿Nyij sequée jamua'reej ti ja'muatyévij a'íin pué'een i tyeyúuj i ti tzajta' ú'sejre' i júuricama'ra' i Dios, a'íi ti ajta jamuaatá'? Ajta i júuricama'ra' ja'mua tzajta' séejre', siajta mua'aj caxu jujímua'aj jumua'ree, ²⁰ ji'nye Dios pu arí jamuáananiej. A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj jaatyátzaahuatye'en i jutyévij jime'.

7

Je'ej ti tyihua'ci'puaj i maj nyejnye'ichej ajta i maj huüichej

¹ Ijij nu nyijta jamo'riá'hua'xijre'ej i siaj tyinaa'íhuo'ri' i yu'xarij jitze i siaj unyojo'ta'ítyi'ri'. Jéetze' pu naa tiquee a'táj nyeüichej, ² ajta mata'aj mij quee a'yan tyúuxana'cire'ej, miche' huanyéjnye'ichej i tyétyacaa, majta i úucaa huáhuüichej. ³ Ajta i tyáati' ajta i íiti' miche' a'yan huárinij je'ej ti tyihua'ci'puaj. ⁴ Capu ajta i íiti' jusíj antyúumua'reej i jutyévira' jime', ji'nye a'íj pu jitze ajtyáma'can i jucáin, a'yaa pu'uj tána'aj quee i tyáati' jusíj tye'entyúumua'ree i jutyévira' jime', ji'nye ju'íj jitze pu ajtyáma'can. ⁵ A'íj pu jin, caxu je'ej siana'aj tyúujeevej i siaj néemi'ij aja'chej, na'riij xaa serij siajta a'yan tyaaxá'pui'intarej siaj a'tzúj a'tyéevi'ij siaj quee jumuarie'ej a'chu pua'an xicáj, siata'aj sij huatyényuunyij i Dios jimi. Tipua'aj serij a'yan huarín aj xu sij siajtáhua'aj antyóonaxcaj, ti'ij quee i tyiyáaru' ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij séej jamuán huóoxana'cire'en.

⁶ A'yaa nu'uj a'íjci tyajá'mua'ixaatye', canu já'mua'ijtye' siaj sij a'yan huárinij. ⁷ Ajta nyéetzij, a'yaa pu tyina'ranáachicaj maj néijmi'i a'yan eenye' nyati'ij nyáaj, ma' ajta i Dios pu arí a'yan tyihuo'tá' je'ej ti tyihuo'xá'pui'intari'ri' séej ajta séej.

⁸ I maj quee xu nyejnyeichej ajta i maj quee xu huiichej, majta i maj antyúujimua'astariaca', a'yaa pu jéetze' tyí'xa'pui' maj a'yan éenye'ej huatyá'itzeere'en nyati'ij nyáaj. ⁹ Ajta tipua'aj quee huái'riitya'aj maj huóocha'íin, miche' huanyéjnyeichej, majta huáhuichej, ji'nye jéetze' pu hua'tyáhuirrii maj a'yan huárinyij, quee maj jajpuéjtzij.

¹⁰ Majta i maj meríj nyejnyeichej ajta i maj huiichej, a'yaa nu tyajámua'ixaatye', a'íjci i tavástara' ti jaata'íjtaca' a'yan tijin: Che' quee ajtáyi'can i íira'ra'an a'íjna jimi i jucín. ¹¹ Ajta tipua'aj i íira'ra'an ajtára'nyij i jucín jimi, che' jusíj huatyá'itzeere'en, na'riij quee che' ajtáhua'aj ja'antyáanaxcaj i jucín. A'yaa pu'uj tána'aj a'íjna i cína'ra'an, che' quee jatató'ra'an i ju'íj.

¹² Ajta a'íimaj jimi i séecan, nyáaj nu'uj a'yan tyihuá'ixaatye' capu i tavástara', tipua'aj i ta'ihuáara' íira'ra'an quee tyá'tzaahuatye'ej, ajta i íiti' a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti jamuán huácatyij, che' quee i ta'ihuáara' jatató'ra'an. ¹³ A'yaa pu cha'taj na'aj tipua'aj i íiti' ja'antyánaxcaca' séej i tyáataj tiquee tyá'tzaahuatye', ajta je'en a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti jamuán huácatyij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyúuxie've' tiquee jatató'ra'an i jucín.

¹⁴ Ji'nye i tyáati' tiquee tyá'tzaahuatye', tyámua' pu rinyij a'íjci jime' ti íitaj antyánaxcaca' ti tyá'tzaahuatye', ajta i íiti' ti quee tyá'tzaahuatye', tyámua' pu ajta rinyij a'íjci jime' ti tyáataj antyánaxcaca' ti tyá'tzaahuatye'. Na'riij quee, a'íi mu quee xá'pui' metyityoomuámua're'ej muá'ju'un i hua'yojmua', majta a'íj jitze ajtyáma'can i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Ajta tipua'aj i tyáati' na'riij i íiti' tiquee tyá'tzaahuatye', a'yan metya'xie've'ej maj huatóotonyij, miche' a'yan huárinyij. Ajta i ta'ihuáara' ti tyáati', nusu i ta'ihuáara' ti íiti', juxáahuaj mu mahuatyáhuixi'ij, ji'nye Dios pu a'yan tyajamuatajé siaj sij juxáahuaj maj séjria'aj. ¹⁶ Ajta, ¿ji'nye pij muáaj íiti' tyá'mua'reej yee japuan paj huatányuusij a'cín? ajta, ¿ji'nye pij pajta muáaj tyáati' tyá'mua'reej yee japuan paj huatányuusij a'íj?

¹⁷ A'yaa pu'uj, miche' a'yan mana'aj tyí'tyechajcaj je'ej ti i tavástara' tyi-huo'tá' séej ajta séej, ajta je'ej maj éenye'ej ti'ij i tavástara' huo'tajé. A'yaa nu tyihuá'ijtye' a'íjma i maj jusi'rii jo'tij na'aj i tyeyúuj tzajta'. ¹⁸ Tipua'aj i Dios séej huatájeevej ti arí ja'antyisíjchaca' i junavíj ta'antyúuvi'raj i ti jitzán sa'racia, che' quee ja'avaataj i ti antyísiichi'huaca', ajta tipua'aj a'íj huatájeevej i tiquee xu antyísiichi'huaca' i navíira', che' quee ja'antyisí'che'en i junavíj. ¹⁹ Ji'nye capu a'íin juxie've' tipua'aj antyísiichi'huaj na'riij quee, sulu ti a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyaata'íjtaca'.

²⁰ A'íj pu jin che' a'yan na'aj éenye'ej huatyá'itzeere'en síj ajta síj ti'ij éenye'ej ti'ij i Dios jaatajé. ²¹ Tipua'aj pooj ca'nyéjrij jin tyí'huírria'caj ti'ij Dios muaatajé, capáj je'ej tyá'mua'ajcaj, ajta tipua'aj je'ej tyí'riitan paj pajtáhua'aj axáahuaj majo'cha'canye'en, pata'aj jitzán tyú'ca'nyej.

²² A'íjna i ti ca'nyéjrij jin tyí'huírria'caj ti'ij tavástara' jaatajé, pu'ríj íjij juxié'vi'ra' jin tyí'huíire' i tavástara' jimi, a'yaa pu'uj tána'aj, a'íjna i ti juxáahuaj majocha'canya'caj ti'ij i tavástara' jaatajé, a'íi pu ari' ta'ij ca'nyéjrij jin tyí'huíire' i Ciriístu' jimi. ²³ Dios pu mua'ajmaj jamuáananíej, a'íj pu jin caxu che' tooa'care'en mej mij majtáhua'aj séecan tyétyacaa ca'nyéjrij jin tyajamuata'íjtye'en. ²⁴ A'yaa pu'uj nye'ihuáamua', siata'aj a'yan siana'aj eenye' i Dios jimi síj ajta síj, je'ej siaj éenya'caj ti'ij a'íin jamuatajé.

²⁵ Ajta a'íimaj i úucaa maj quee huiichej, capu tyi'tíj jin je'ej tyinaata'íj i tavástara', sulu nyáaj nu'uj a'yan tyajámua'ixaatye', je'ej nyati'ij tyá'mua'reej, i nyaj síj a'íin pu'éen ti i'riij siaj jitzán tyú'ca'nyej, a'íjna

ti i tavástará' ná'ancu'vaxij. ²⁶ Ji'nye a'yaa pu nyéetzij tyiná'miteeraste' ti jéetze' tyi'tyéevijtij siaj a'yan eenye' siati'ij een ijíj, a'íjna jime' ti jéehua tyési' je'ej siaj juxáahuaj tyi'tyechajcaj. ²⁷ Tipua'aj penyeiichej, capáj jatató'ra'an, na'ríj tipua'aj pequee nyeiichej, capáj jahuocaj pej pij huatyényeichej. ²⁸ Tipua'aj puaatyényeichej, capáj tyi'táj jin ootyá'itzeere'ej i Dios jimi, ajta tipua'aj íiti' huatyéviche'en, capu ajta tyi'táj jin ootyá'itzeere'ej. Ajta i maj antyóonaxcaj jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un, a'íj nu nyij quee nyáaj xie've' ti a'yan tyajámua'uuriaj.

²⁹ Nye'ihuámua', a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij i nya jámua'ixaatye', cí pu'quij tyá'itzeere' ti'ij néijmi'i tye'entyipúa'rij. A'íj pu jin, a'íimaj i maj nyejnyeichej, miche' a'yan rijcaj mati'ij a'íimaj i maj quee nyejnyeichej, ³⁰ majta a'íimaj i maj juxaamuijritye', miche' a'yan eenye' mati'ij i maj tyi'ye'estej, majta i maj tyi'ye'estej, miche' a'yan eenye' mati'ij i maj juxaamuijritye', ajta i maj tyi'nanaavej, miche' a'yan tyi'tyechajcaj mati'ij i maj quee tyi'táj tyícha'ij, ³¹ majta i maj a'íjna jin juhuiire' iie'ej ti tyi'sejre' cháanacaj japua, miche' a'yan tyi'tyechajcaj mati'ij i ti quee tyi'táj je'ej tyihuá'huiire' i cháanacaj, ji'nye a'íjna i cháanacaj tyaj jaséj pu'ríj tin á'pua'ren.

³² Nyáaj nu a'yan tyá'xie've' siaj quee tyi'táj jin je'ej tyi'mua'ajcaj. A'íjna i ti quee nyeiichej, tavástará' pu jimi tyi'ca'nyej, ajta ti'ij tyámua' jimi tyi'sejre'ej. ³³ Ajta a'íjna i ti nyeiichej, a'íj pu jitze tyi'mua'tzej íyan ti tyi'sejre' i cháanacaj japua, ajta je'ej ti ye'ej tyámua' jimi tyi'tyúucha'íj i ju'íj, a'íj pu jin quee che' i'ríj ti néijmi'i jin jaatyáhuiire'en i tavástará'. ³⁴ A'yaa pu'uj tána'aj, a'íjna i íiti' ti quee che' víche' ajta i ti íjmue'esti', a'yaa pu a'íjma jitze tyúuxie've' je'ej maj ye'ej tya'rá'astijre'en i tavástará', a'yaa pu ajta hua' jitze tyúuxie've' mej mij ji'reenya'aj huatyá'itzeere'en i Dios jimi, néijmi'i jime' i jutyévi'j jitze, ajta i ju júuricamej jime', ajta i íiti' ti arí víche', a'íj pu jitze tyi'mua'tzej íyan ti tyi'ma'can i cháanacaj japua, ajta ti'ij tyámua' tyi'tyúucha'íj i jucín jimi.

³⁵ A'yaa nu tyajámua'ixaatye', canu nyej nyij tyajamuá'ijmuj, sulu a'íj nu'uj jin ti'ij jamuaatyáhuiire'en, ajta siaj sij tyámua' tyi'tyechajcaj, naa tyámua' setya'huírria'aj i tavástará'.

³⁶ Ajta tipua'aj séej a'yan tyé'miteeraste'ej ti arí xá'pui' ti huatyényeichej, ji'nye pu'ríj a'yan tyéejcha'íj mati'ij pua'aj nyejnyeichaca, ajta a'yan tyi'mua'ajcaj yee naa pu jéetze' ti huatyényeichej, che' a'yan huárinyij je'ej ti tyé'miteeraste', che' huatyényeichej, capu tyi'táj jin je'ej tyo'tyá'itzeere'ej i Dios jimi. ³⁷ Ajta tipua'aj síj a'yan tyámua' tyaaxá'pui'intare'en i jutzájta' ti'ij huóocha'íin, ajta quee ca'nyérij jin ja'ijtye' ti'ij huatyényeichej, a'íjna i a'táj jéetze' pu tyámua' jimi aty-ojo're'nyesij. ³⁸ A'íj pu jin, tipua'aj huatyényeichej a'íjci jamuán i maj meríj néemi'ij a'yan tyaaxájtaca', xá'pui' pu rinyij, ajta tipua'aj quee huatyényeichej, jéetze' pu xá'pui' rinyij.

³⁹ I íiti' ti víche', a'íj pu jitze ajtyáma'can i jucín tipua'aj ooj júurij i cína'ra'an, ajta tipua'aj huámui'nyij i cína'ra'an, pu'ríj i'ríj ti ajtáhuaj juxié'vi'ra' jin huatyéviche'en a'táj ti ja'ránajchi, a'íi pu'uj juxie've' ti i tyáati' tavástará' jimi tyá'tzaahuatye'ej. ⁴⁰ Ma'ajta tyij quee jéetze' naa tipua'aj quee che' vicha'aj. A'yaa pu nyéetzij tyiná'miteeraste', ajta i júuricama'ra' i Dios nye jitze pu ajta séejre'.

8

I cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' i sáanturij jimi

¹ A'íj nu nyijta ijíj tyajamuaaté' exaatye'ej i cue'ráj i maj tyí'mu'vejritacaa i sáanturij jimi. A'yaa pu tyi'ja'yájna mati'ij tyí'xaj a'yan tíjin: Néijmi'i tu jamua'reej i ti ji'r'é'can jime', ajta a'yan tyí'rinyacaa ti a'táj a'íjna jin ahuóotzaahuatye'en i ti jéehua ma'úumua'rej, ajta típua'aj mahuóoxie've'en jéetze' pu tyámua' tye'mej hua' jimi. ² Típua'aj a'táj a'yan tyóomua'ajcaj ti jéehua ma'úumua'rej, capu eexúj a'yan metyóomua'rej je'ej ti tyúuxie've' i Dios jimi. ³ Na'ríj a'táj jitzán tyí'ca'nyej i Dios juxié'vi'ra' jime', Dios pu ajta jitzán séejre' a'íjci i a'táj.

⁴ Ajta típua'aj setyú'cua'nyij i cue'ráj ti tyu'támu'vejrityihuaca' i sáanturij jimi, tyámua' tu tyá'mua'reej maj quee tyi'táj huiire' i sáanturij íyan i cháanacaj japua, ajta síj na'aj i Dios. ⁵ Tyij majta mue'táj séejre' i tajapúa' majta íyan i cháanacaj japua i maj a'yan hua'tamuá'muaj yee diosij, ji'nye a'yaa mu tyí'xaj maj mui'ij i maj diosij pu'é'een, majta mui'ij i maj tyi'táj jin tyityatatyíj, ⁶ ajta tajimí, síj pu'uj Dios i tyaj jajvástara', i ti néijmi'i jimi tyu'taséjre, tyajta ityáj néijmi'i tu a'íjna jin séejre' tyej tyij tyámua' tyeetyátoonyij. Síj pu'uj ajta i tavástara', a'íjna i Jesús ti ajta Círíistu' pu'é'een, néijmi'i pu a'íj jimi tyú'taavijhuaca', tyajta ityáj a'íj tu tyajta jitze eeráma'can.

⁷ Ajta camu néijmi'i jamua'ree i ti ji'r'é'can jime'. Séecan i maj hua'na'miche'ej i sáanturij, móoche' mu tyí'cua'caa i cue'ráj a'yan metyi'mua'astij tíjin tyu'támu'vejrityihuaca' i diosij jimi, ajta i maj jin ma'umuámua're' a'íj pu jin a'yan tyihuá'miteeraste' maj majta meríj huo'tyánajchaca' i sáanturij. ⁸ Ajta capu i Dios a'íjna jin taaxié'vej je'ej tyaj tyi'táj tyí'cua'caa, ji'nye catu jéetze' tyámua' rinyij típua'aj tyetyí'cua'care'en, catu tyajta je'ej pua'aj rinyij típua'aj tyequée tyi'táj cua'care'en. ⁹ Tyámua' xu'uj siaj sij quee je'ej pua'aj jáa'uurej séej i a'táj tiquee jéehua tyá'tzaahuatye'. ¹⁰ Ji'nye típua'aj muáaj, mu paj tyámua' tyá'mua'reej, a'áa petyaja'cua'caj jo'maj huaja'na'michej i sáanturij, ajta je'en a'táj tiquee eexúj jéehua tyá'tzaahuatye' muaaséj, ca'nyíjra'aj paj jaatá'sij a'íjci i a'táj ti'ij ajta a'ín tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' i sáanturij jimi. ¹¹ A'yaa pej pij muáaj, i paj tyámua' tyá'mua'reej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, a'yaa paj ja'uurej ti'ij jó'vetyij a'íjna a'ihuáara' tiquee jéehua tyá'tzaahuatye', a'íjci i ti ajta jitzán ma'can huamu' i Círíistu'. ¹² Típua'aj seríj ootyá'itzeere'en a'íjma jimi i ju'ihuáamua' i maj quee jéehua tyá'tzaahuatye', mua'aj xu siajta a'íjci jin ootyá'itzeere'ej i Círíistu' jimi. ¹³ A'íj pu jin, típua'aj nye'ihuáara' jó'vetyij a'íjna jime' je'ej nyej nyáaj tyí'cua', canu a'náj jacua'nyij a'íjci i cue'ráj, nyej nyij quee ca'nyíjra'aj jaatá'an ti a'yan huárinyij a'íjci i ti jin jó'vetyij.

9

Je'ej ti tyu'tóoci'puaj a'íjna i ti huata'íjtyi'rej

¹ Caxu mua'aj a'yan tyu'taxájtaj yee capu a'yan tyi'ja'yájna nyej nyaxáahuaj majo'cha'can, nyej nyajta síj a'ín pu'é'een i Dios ti uyo'ta'ítyaca' nyej nyij jitzán ma'can tyu'taxáj, ji'nye nyáaj nu jaaséj a'íjci i Jesús i tavástara', siajta mua'aj xu a'ín pu'é'een i nyaj jime' tyí'muarie' i tavástara' jimi. ² Tyij nyequee séecan jimi quee a'ín pu'é'een i Dios ti uyo'ta'ítyaca', ja'mua jimi nu xaa a'ín pu'é'een, ji'nye mua'aj xu a'ín

pué'een i siaj jimi séejre' i tavástara', a'íj pu jin ámiteere' nyej nyáaj a'ín pué'een i Dios ti uyo'ta'ítyaca'.

³ A'íi pu a'ín pué'een i nyaj huo'ria'hua'xijre'ej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj. ⁴ Néijmi'i tu jin huatátaci'puaj tyej tyij tyú'cua'nyij, tyajta huaye'en, ⁵ ajta tyaj séej tyévi'tinye'en ti ajta tyá'tzaahuatye', mati'ij i séecan i Dios ti huo'ta'ítyaca', majta i ta'ihuáamua' i tavástara' jimi, ajta a'íjna i Pedro. ⁶ ¿Nyiquij i Bernabé, nyajta nyáaj a'ín tyapué'een i tiquee a'yan tyúuxie've' tyaj tyu'muárie'en? ⁷ ¿A'tanyij tyí'huiire' xantáaru' jime' ajta je'en jusíj tyúunajchitye'? ¿A'tanyij quee jacua'nyij i táque'ra' i ti jáahuii? ¿A'tanyij quee juquéi'sij i hua' léechij i ti huá'siire' i ya'muáatyee? ⁸ Caxu a'yan tyityóomua'ajcaj yee jujímua'aj mu'uj i tyétyacaa je'ej tyéejtyoj, sulu a'yaa pu ajta tyo'yú'xaca' a'íjna i Moisés. ⁹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta tijin: “Capaj ja'ancánaamuan i púuyej ti atayi cáaj jayuhua' i tyeríicuj.” Ajta capu a'yan huatóomua'aj maj jitzán juxie've' i Dios a'íimaj i púuyesij, ¹⁰ sulu ityáj tu jitzán juxie've'. Ji'nye ityájma pu jitze ma'can ooyú'si'huaca' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íjna i ti tasa'huacaa ajta i ti tyí'tza'nacaa a'yaa mu ricij mejchó'va'aj ti tyi'tíj huo'ci'tyij i ti huáciiriaca'. ¹¹ A'yaa pu'ij, tipua'aj ityáj tyeríj jaahuástej ja'mua jimi a'íjna i ti Dios jimi já'ma'can, capu je'ej metyejé'tyi'tij tyaj je'cácaa jamuaatáhuavii' i tyaj jin huatyátahuiire'en íiyan i cháanacaj japua. ¹² Tipua'aj séecan a'yan marijcaj ja'mua jimi, jéetze' tutyij ityáj a'íjna jin huatátaci'puaj.

Tyajta ityáj, catu a'yan ricij, sulu néijmi'i tu jin tyé'viicue' tyej tyij quee tye'entyiú'una'an i nyúucaria'ra' jitze i Ciriístu'. ¹³ Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej maj ricij a'íimaj i maj tyí'huiire' i tyeyúuj tzajta', a'íi mu tyí'cua'caa a'íjna i maj séecan tyo'tyáato'raj. Majta a'íimaj i maj a'áa tyí'huiire' jo'maj tyajá'mu'vejritacaa, a'íi mu majta jacua'caa i maj tyu'támu'vejritaca'. ¹⁴ A'yaa pu'uj tána'aj tavástara' pu a'yan tyu'ta'íjtaca' ti a'yan tye'tyévijtye' maj a'íjna jin huatyóohuiire'en i maj huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁵ Nyajta nyáaj, canu a'náj a'íj jin huatyényahuiirej, canu nyajta a'íj jin tyajá'muayu'se'ej siaj sij mua'aj tyi'tíj naata'an. Jéetze' pu na'ránajchij nyaj huámu'i'nyij quee nyaj a'yan huárinyij. Capu a'tíj náa'ari'raj a'íjna i nyaj jin nyetyamua've'.

¹⁶ Capu a'yan tyinyatá'caa nyej nyij a'íj jin á'nyatzaahuatya'aj, ji'nye Dios pu a'íjna jin a'yan tyinaatajé ti puéjtzij naatá'sij tipua'aj nye-quee huo'té'exaatye'en. ¹⁷ A'íj pu jin, tipua'aj nyaxie'vi'ra' jin nyetyi-huo'té'exaatye'nyijche', naatanyaci'puáacaj nu nyej nyij tyi'tíj ancuriáan, ajta ti a'yan tyinaací'ij, a'íj nu jin a'yan ricij, ji'nye Dios pu a'yan tyinaata'íj. ¹⁸ Ajta a'yájna, a'íjna i ti nyéetzij nyaci'tyij a'íi pu a'ín pué'een i ti naa nya'asej nyaj quee hua'jíive'ej nyetyihuá'ixaatye', ajta nyej quee a'íjna jin huatyényahuiire'en i nyaj jin antyínyamua'ree.

¹⁹ Tyij ajta quee a'tíj tyi'nye'ijtye', nyáaj nu nyeríj tyámua' huányaruuj mej mij néijmi'i tyinaata'íjtye'en, ajta nyej nyij i Ciriístu' jitze ma'can jéetze' huo'mué'tin i tyeítyee. ²⁰ A'íimaj jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu huányaruuj mati'ij i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyej nyij huo'mué'tin i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu huányaruuj ti'ij a'tíj ti ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, nyej nyij huo'mué'tin a'íjma i maj já'astijre' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, tyij ajta quee nyéetzij tyi'nye'ijtye' a'íjna i nyúucarij. ²¹ Ajta a'yájna, nyata'aj huo'mué'tin a'íjma i maj quee já'astijre' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa nu nyajta huányaruuj mati'ij

a'íimaj, nyajta nyáaj, nyáaj nu séej nyúucarij ará'astej i Dios jimi, ji'nye a'íi pu tyí'nye'ijtye' i nyúucarij i ti jin i Ciríistu' tyí'ijta. ²² Nyati'ijta a'íijma jamuán ajo'tyávaacaj i maj quee i'ríj tyá'tzaahuatye', a'yaa nu nyajta huányaruuj mati'ij a'íimaj, nyej nyij huo'mué'tin a'íijma. Néijmi'caa jimi nu a'yan huányaruuj nyej nyij séecan huamué'tin. ²³ Néijmi'i nu jin a'yan ricij a'íjci jime' i nyúucarij i nyaj huá'ixaatye' i ti jin Dios hui'rátoonyij, ta'aj ij ajta náaci'tyij i ti jin i Dios tyámua' tyihuo'tá'sij a'íijma i maj já'astijre' i nyúucarij.

²⁴ Xu'ríj jamua'reej tipua'aj jo'maj ja'hua'chacaa, néijmi'i mu hu- atyáhuaachij, ma' ajta síj pu'uj a'íin pu'éen i ti tyí'mue'tin. Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij siata'aj sij tyi'táj huamué'tin i Dios jimi. ²⁵ I maj tyámua' ju'uurej mej mij huáhuajca, tyámua' mu tyúucha'ij. A'yaa nu ricij mata'aj mij cúruun ancurai'in tiquee á'tijti', tyajta ityáj, a'yaa tu ricij tyej tyij cúruun ancurai'in ti naa huasé'rihua'aj ja'mej jusén jime'. ²⁶ A'íj nu jin nyáaj, canu cha' nyana'aj tie'chacaa, canu nyajta cha' nyana'aj tyi'tató'xaj i áacaj tzajta', ²⁷ sulu a'yaa nu tyí'nye'ijtye', ti'ij na'rá'astijre'en i nyaj jatyáhue'ra', ta'aj ij ajta quee Dios naaré'ityej nyati'ij nyerij huo'ixáatya'aj i séecan.

10

Maj quee jana'miche'en i tiquee Dios pu'éen

¹ Nye'ihuámua', canu a'yan tyá'xie've' siaj yó'hua'nan ti i jéetirij aja'cáava'aj huo'vi'tisime'ej i tahuásimua'ci'ij, majta je'en néijmi'i jájritze' antacíj. ² A'yaa mu a'íimaj néijmi'i mu huámui'vijhuaca' a'íjna jamuán i Moisés ti'ij ooj aja'cáava'ca'aj i jéetirij, ajta mati'ij antacíj i jájritze'. ³ A'yaa mu'uj támana'aj néijmi'i tyáacua a'íjna i cue'ráj ti i Dios jimi jo'vé'mej, ⁴ majta néijmi'i a'íjci juqué'ij i jájtyij ti ajta i Dios jimi jo'vé'mej. Ji'nye a'íj mu jitze hua'íj i tyetyéj ti hua' jamuán huama'ca'aj, ajta a'íjna i tyetyéj, a'íi pu a'íin pu'éeenye'ej i Ciríistu'. ⁵ Majta a'íimaj, mue'táj mu quee tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'íj pu jin Dios hua'antyipua'rij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij.

⁶ Néijmi'i pu a'yan tyu'ríj ti'ij ityájma tyitáamua'tyej, tyej tyij quee a'yan a'íjci jitze tyityaaju'un i ti je'ej pua'aj een, mati'ij a'íimaj huaríj. ⁷ A'íj pu jin, caxu mua'aj hua'najchej i sánturij, mati'ij séecan a'íimaj huaríj, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tijin: "A'íimaj mu tye'ityee oorá'saca' mej mij tyú'cua'nyij, majta huaye'en, mati'ij támij ájhuiixij mej mij huóotyamua've'en." ⁸ Tyiche' quee a'yan tyí'xana'cire'ej mati'ij séecan a'íimaj huaríj, majta je'en huácuij séej xicáj a'chu seityéj japuan huéecaj ví'ra'aj i tye'ityee. ⁹ Tyiche' tyajta quee tyi'táj ja'ihuo'raj i tavástara' Ciríistu', mati'ij séecan a'íimaj huaríj, i maj huá'cuii mati'ij cú'cu'see huo'tyéche'xij. ¹⁰ Siajta quee je'ej siana'aj tyí'tyenyuuca'an i Dios jimi, mati'ij séecan a'íimaj huaríj, aj pu'ij a'íjna i ti tajapuá tyí'huire' i Dios jimi i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti hua'antyipuá'riyte'en i tye'ityee, a'íi pu'ij hua'antyipua'rij a'íijma.

¹¹ A'yaa pu tyihuó'ruuj i tahuásimua'ci'ij ti'ij ityájma tyitáamua'tyej, ajta je'en a'íj jin ooyú'si'huaca' ti'ij tyámua' táa'uuren, ji'nye pu'ríj atyojo're'nyesij ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipuá'rij. ¹² A'íj pu jin, a'íjna i ti a'yan tyóotzaahuatye' tiquee tyi'táj jin á'itzeere', che' tyámua' tyu'mé'en ti'ij quee tyi'táj jin atyá'itze'rihua'an. ¹³ Caxu seexúj mua'aj tyi'táj jin óoviicue'rej ti huápu'ij tyési'. Ajta ja'mua jimi i'ríj siaj i Dios jimi

tyú'ca'nyej, ji'nye capu tyu'tá'sij ti tyi'táj ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij quee che' tyo'táviicue'. Sulu a'yaa pu'uj, ti'ij tyi'táj je'ej já'mua'uurej, Dios pu ajta jamuaatá'sij je'ej siaj ye'ej huárinyij siaj sij tyo'táviicue'.

¹⁴ A'íj pu jin, nye'ihuáamua', mu nyaj já'muaxie've', caxu hua'najchej i sáanturij. ¹⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti'ij tyeítyee maj tyámua' tyo'jítej, siata'aj jujímua'aj jaaxá'pu'íntare'en tìpua'aj xá'pu' nyetyi'xajta na'ríj nyequee. ¹⁶ Tyati'íjtá ja'antyiye'en i váasuj jitze tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yaa pu huatóomua'aj tyaj néijmi'i ajtyú'uuvej i xúuria'ra' jitze i Ciríistu'. Ajta i páan i tyaj jaatyatáaraxi'in tyajta jacua'nyij, a'íj tu tyajta jin ajtyú'uuvej i tyévira' jitze i Ciríistu'. ¹⁷ Tyij tyajta mui'ij, néijmi'i tu séej tyana'aj i páan huariátataare'ej, ji'nye néijmi'i tu séej tyana'aj jitze ajtyáma'can.

¹⁸ Cási', siahuo'séj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íimaj mu tyí'cua'caa i maj tyu'támu'vejritaca', a'íi mu majta tyí'huiire' a'ájna jo'maj tyajá'mu'vejritaca. ¹⁹ Canu a'íj jin a'yan tyí'xaj yee tyi'táj mu jin je'ej tyúuxie've' i sáanturij, capu ajta jéetze' tyí'huiire' i cue'ráj ti tyu'támu'vejrityi'huaca' i sáanturij jimi. ²⁰ A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj tyajá'mua'ixaatye' tijin mati'íjta a'íimaj tyu'támu'vejritaj i maj quee tyá'tzaahuatye', a'íj mu tyí'mu'vejritye' i tyiyáaru', camu i Dios, nyajta nyáaj canu jaxie've' siaj tyi'táj jin huá'huiiria'aj i tyiyáaru'uj. ²¹ Capu i'ríj siaj ya'caj i váasuj jitze siati'íjtá tyé'tyojtzi're'ej i tavástara', tìpua'aj siajta siooj a'íj jitze ya'caa i váasuj i maj jin jana'michej i tyiyáaru', capu ajta i'ríj siaj japuan tyí'cua'caj i méesaj i maj japuan jo'támua'reej i tavástara', tìpua'aj siajta siooj a'íjna jitze tyí'cua'ajcaj i méesaj i maj japuan huá'na'michej i tyiyáaru'uj.

²² ¿Ca' a'yan tyetyá'xie've' ti tyinyú'caj i tavástara'? ¿Nyiquij ityáj jéetze' tu'huácaca'nye' quee a'íjna?

Tyaj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj i taxa'aj tyévij

²³ A'yaa mu tyí'xaj tijin: A'táj tina'aj pu i'riitye' ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've'. A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta capu néijmi'i tyi'tyáhuiríi. Jee xaa nyu'uj, a'táj tina'aj pu i'riitye' ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've', ajta capu néijmi'caa jimi tyámua' tyí'rinyacaa. ²⁴ Tyiche' quee jahuoocaj ti'ij tyámua' tyí'eenye' tajimí, sulu tyiche' jáahuoonyij ti'ij tyámua' tyá'ra'nyij séecan jimi.

²⁵ Siata'aj néijmi'i tyú'cua'nyij i ti tyí'xoo jo'maj hue'ra'aj já'toj, caxu tyí'ihuo'oj yee tìpua'aj je'ej pua'aj táa'uurej tatzájta', ²⁶ ji'nye tavástara' pu ja'a'rij i chuéj i tyaj japuan yan huacháatimee, a'íi pu ajta tyía'rij ti'ij na'aj iiye'ej ti tyí'sejre'.

²⁷ Tìpua'aj sáij tiquee tyá'tzaahuatye' jamuaatá'inyen siaj jamuán tyú'cua'nyij, siajta mua'aj jo'ciinyicuj, siata'aj néijmi'i tyú'cua'nyij i ti a'áan tyeje'tyá'sij ja'mua jimi, caxu tyí'ihuo'oj siana'aj yee nyiquee tyú'je'hua'aj. ²⁸ Ajta tìpua'aj a'táj a'yan tyajamuaté'exaatye' yee a'íjna i hue'ra'aj huatámu'vejrityi'huaca', caxu sij jacua'caj, a'íjci jime' i a'táj ti a'yan tyaataxájtaca' ajta pej pij quee je'ej tyá'mua'ajcaj. ²⁹ A'íj nu tyáxajta je'ej ti tyí'mua'tzej i sáij, canu je'ej siaj mua'aj tyí'mua'tzej.

Canu nyáaj tyu'tá'sij ti a'táj tyina'antyi'uunyi'raj, a'íjci jime' je'ej ti a'íin tyí'mua'tzej. ³⁰ Tìpua'aj nyetye'tyójtzi'ria'aj i Dios nyati'íjta tyí'cua'caj, canu tyu'tá'sij ti a'táj je'ej pua'aj tyí'nyaxajta a'íjci jime' nyej tyé'tyojtzi're' i Dios. ³¹ A'yaa pu'uj tána'aj, tìpua'aj setyi'cua'ajca na'ríj seya'caj, nusu tyi'táj siaj je'ej uuriaj, siata'aj néijmi'i jin tyé'tyojtzi're'ej i Dios. ³² Caxu

a'tíj je'ej pua'aj tyí'iteeraj, caxu siajta a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu i maj séej chuéj japua já'ma'can, na'ríj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi. ³³ Ajta nyaj jime' nyetyí'tyese' nyaj tyámua' tyihuo'tyáhuire'en néijmi'caa, nyej quee jahuoo tí'ij nyéetzij náahuire'en, sulu ta'aj ij séecan huáhuire'en, mej mij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en i Dios jimi.

11

¹ Siata'aj mua'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij nyati'ij nyáaj, a'yájna nyati'ij nyáaj i Ciriistu' jimi tyu'méj.

Je'ej maj ye'ej huárinyij i úucaa i tyeyúuj tzajta'

² Nyetyaja'muatyojtzire', ji'nye a'náj tina'aj xu na'tamuá're'rii, siajta a'yan ricij je'ej nyaj tyajamuaamuá'tyej. ³ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyá'xie've' siaj yó'itej xá'ra'nyij tí i Ciriistu' antyúumua'reej a'íjmaj jimi i tyétyacaa, tí'ij ajta i tyáati' tye'entyúumua'ree i ju'íj jimi, yaa tí'ij ajta i Dios tye'entyúumua'ree i Ciriistu' jimi. ⁴ Típua'aj tyáati' utyamúucu'tzij huatyényuunyij nusu tyihúa'ixaatye'ej, a'íi pu jaatyáxaahuataj a'íjci i tí jimi antyúumua'reej. ⁵ Ajta típua'aj íiti' antyimua'vi'ij huatyényuunyij, nusu antyimua'vi'ij tyí'xajtaj i Dios jitze ma'can, a'íi pu ajta jaatyáxaahuataj a'íjci i tí jimi antyúumua'reej. A'yaa pu cha'tána'aj tyú'tyevi'raste' tí íiti' cóoyej. ⁶ Ji'nye típua'aj íiti' quee ahuóonaj i jumu'új jitze, jéetze' pu tí ahuóosisaaxi'in. Na'ríj i íiti' a'yan tyé'miteeraste'ej tí tyú'tyevi'raste' tí cóoyej na'ríj tí ahuóosisaaxi'in, che' ahuóonaj i jumu'új jitze. ⁷ Capu xá'pui' tí tyáati' ahuóonamuan, ji'nye a'íi pu a'yan een tí'ij i Dios, a'íj pu'ij ajta jitze séejre' je'ej tí een i Dios. Ajta i íiti' jimi pu séejre' je'en tí een i tyáati', ⁸ ji'nye a'íjna i tyáati', capu a'íjna jitze huatyátaavijhuaca' i íiti', sulu i íiti' pu a'íjna jitze huatyátaavijhuaca' i tyáati'. ⁹ Capu i tyáati' a'íj jin huatyátaavijhuaca' tí'ij jaatáhuire'en i íitaj, sulu i íiti' pu a'íj jin huatyátaavijhuaca' tí'ij jaatáhuire'en i tyáataj. ¹⁰ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' tí i íiti' ahuóonaj i jumu'új jitze, tí'ij ámiteeria'aj tíjin já'astijre' a'íjci i tí tyé'ijtye', ajta tí'ij quee je'ej pua'aj séjre'ej a'íjma jimi i maj tajapúa tyí'huire'. ¹¹ Ajta a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuatye', camu jujímua'aj séejre' i úucaa, camu majta jujímua'aj séejre' i tyétyacaa. ¹² A'yaa pu tyí'ja'yájna tí i íiti' a'íj jitze huatyátaavijhuaca' i tyáataj, a'yaa pu ajta tyí'ja'yájna tí i tyáati' a'íjci jitze eeráanyej i íiti', majta néijmi'i mu i Dios jimi je'ráma'can.

¹³ Siata'aj jujímua'aj jaaxá'pui'intare'en típua'aj a'yan tya'ránajchij tí i íiti' antyimua'vi'ij huatyényuunyij i Dios jimi. ¹⁴ A'yaa tu tyá'mua'reej tí tyévi'si' huasé'rin típua'aj i tyáati' cáati'rej, ¹⁵ ajta típua'aj i íiti' cáati'rej, a'íi pu a'íin pu'éen i tí jin ámiteere' tí já'astijre' i Dios, ji'nye a'yaa pu i cipuáj tyu'tyátuihuaca' i íitaj jimi tí'ij ja'vá'naj i mu'úura' jitze. ¹⁶ Típua'aj a'tíj jaxie'va'aj tí a'íj tyámua' tyu'taxáj, a'yaa pu tyúuxie've' tí jáamua'reej tyej quee ityáj majta quee a'íjmaj i maj jusi'rii i Dios jimi, seequéj tyityetyúucha'ij.

Je'ej maj ricij i maj jusiire'

¹⁷ Ajta ijíj nyej nyijta jamuaaté'exaatye'sij, canu che' tyajamuaatatyójtzi're'ej, ji'nye a'yaa pu cuxáa je'ej pua'aj já'mua'uurej siati'ijta jusiiria'aj quee i'ríj siaj tyámua' huárinyij. ¹⁸ Anaquéecan jime', a'yaa mu tyináa'ixaaj tíjin siati'ijta jusiiria'aj, je'ej xu pua'aj ja'huoomua'raaj xá'ci'ij, nyajta a'yan tyí'mua'tzej tí je'cáj a'yan tyí'jiré'can jime'. ¹⁹ A'yaa pu tyí'jiré'can jime' tí a'yan tyúuxie've' tí a'yan tyá'ra'nyij, ta'aj ij

ootámiteere'en a'tyán maj jì'récán jìme' tyá'tzaahuatye'. ²⁰ Mua'aj xu siajta a'yan ricij, siati'ijtá aja'tyúusiire'en, caxu a'ájna jin tyí'cua'nyij i siaj jin jo'támua'reej ti tavástara' tajapuá huatanyúj. ²¹ Ji'nye siati'ijtá tyí'cua'caj, je'cáj xu anaquéej tyí'ijcue'sij, meentyij séecan móoj tajcuj, majta séecan huatyáta'ruj. ²² ¿Nyij sequée ma'ja'chej siaj a'áa tyojó'cua'nyij, siajta huaye'en? ¿Ji'nye siaj sij hua'tyáxa'huataj i maj jusi'rii i Dios jimi, siajta hua'tyevi'ra'astaj i mej quee tyi'táj tyí'cha'ij? ¿Ji'nye nyetyajamuaate'xaatye'sij? ¿Nyiquij nyetyajamuaatatyójtzi're'ej? Canu xaa nyu'uj a'íjci jìme'.

I maj jin jo'támua'reej i tavástara'

(Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)

²³ Ji'nye nyáaj nu a'íjci ancuriáa' i tavástara' ti a'yan jaatyájtoo, a'íj nu nyij nyajta nyáaj ja'mua jimi huatyájto, a'ájna imuáj tíca'rij tzajta' ti'ij avíitzi'j jin huatátuiiri'huaca' i tavástara' Jesús, a'íi pu jatyí'puj i páan, ²⁴ ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij jaatyátaaraxij, ajta a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin: "A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jatyáhue'ra' i nyaj jin ja'mua japua huatányuusij. A'yaa xu huárinyij siaj sij a'ájna jin no'támua'reej." ²⁵ Mati'ij tyu'cuá'aj, aj pu'ij ja'ajriáj i váasuj, ajta a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin: "A'ájna i váasuj tzajta' tu'huájmuua, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti jájcuaj i ti jin Dios tyajamua'táratziiri' a'íjci jìme' i nyaxúure' nyaj je'ráxire'sij." Ajta siati'ijtá a'yan rijcaj a'íj xu jin no'támua'reej. ²⁶ A'íj pu jin, 'asta na'aj quee uvé'nyej i tavástara', mua'aj xu a'yan tyihuo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj ti a'íin tavástara' huamuí', siati'ijtá jáacua'nyij a'ájna i páan, siajta huaye'en a'íjci jitze i váasuj.

Je'ej maj ye'ej tyú'cua'nyij i maj jin jo'támua'reej i tavástara'

²⁷ A'yaa pu'ij, a'táj tina'aj ti jáacua'nyij a'íjci i páan, nusu huaye'en a'íjci jitze i váasuj je'ej tíquee tyi'tyéevijtij, a'yaa pu jitzán tyo'ojpuá'rij ti jaatyáxaahuataca' i tyévira' ajta xúuria'ra' i tavástara'. ²⁸ A'íj pu jin, siati'ij quee xu tyí'cua'caj siajta quee xu ya'caj i váasuj jitze, mí'een tyámua' setyityahuoséeraj i jutzájta'. ²⁹ Ji'nye tipua'aj setyú'cua'nyij siajta huaye'en sequée jamua'reéerej ti a'íin pué'een i tyévira' i tavástara', jujímua'aj xu puéjtzij huatóoa'sij siati'ijtá tyí'cua'caj siajta ya'caj. ³⁰ A'íj mu jin mue'táj tyí'cucui', ajta quee che' huá'ca'nyisti', majta séecan meríj huácuuj. ³¹ Tipua'aj tyámua' tyetyityahuátasejrajnyiche' tajímua'aj, capu puéjtzij taatá'nyijche' i tavástara'. ³² Ajta tipua'aj i tavástara' puéjtzij taatá'an, a'íj pu jin tyata'aj tyij jáari'rej tyej tyij quee néijmi'i antyipua'rej hua' jamuán i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³³ A'íj xu jin nye'ihuáamua', siati'ijtá jusi'ria'aj siaj sij tyú'cua'nyij, siahuócho've'ej síij ajta síij siaj sij néijmi'i tyú'cua'nyij. ³⁴ Ajta tipua'aj síij í'cuataj, che' juchéj tyojó'cua'nyij, ta'aj ij quee Dios puéjtzij jamuaata'an siati'ijtá jusi'ria'aj. Ajta i séecan jìme' i ti tyá'itzeere', nyáaj nu tyámua' tyí'uurej nyati'ij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi.

12

I ti jin tyihuo'ta'ij i júuricama'ra' i Dios

¹ Nye'ihuáamua', nyáaxie've' siaj jáamua'reej je'ej ti een i ti jin tyajamuaata'ij i júuricama'ra' i Dios.

2 Mua'aj xu jamua'reej je'ej siaj tyee'yí'tihua'aj siati'ij quee xu tya'tzáahuatya'caj, a'íjma xu jimi juca'nyajca'aj i sánturij i maj quee atanyúuve'ejmee. 3 A'íj nu jin ijíij a'yan tyá'xie've' siaj jáamua'reej tiquee je'ej tyí'rij ti a'tíj je'ej pua'aj tyá'xajta i Jesús, tipua'aj a'íj jitze aróoca'nyaj i júuricama'ra' i Dios. Capu ajta i'rij ti a'yan tyu'taxáj yee: “Jesús pu tavástara' pué'een.” Tipua'aj quee a'íjci jitze aróoca'nyaj i júuricama'ra' i Dios.

4 Capu síj na'aj i ti jin tyajamuaata'íj i júuricama'ra' i Dios, ma' ajta síj na'aj i júuricamej ti tyu'ta'íjtaca'. 5 Mue'tíj pu tyí'sejre' je'ej siaj tyu'tyáhuire'en i Dios jimi, ajta síj pu'uj i tavástara' ti a'yan tyu'ta'íjtaca'. 6 Mue'tíj pu ajta tyí'sejre' i siaj jin tyí'muarie', ajta síj pu'uj i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej hua' jimi néijmi'caa i tye'íyee. 7 Dios pu tyihuo'ta'íjtye'sij séej ajta séej je'ej maj tyi'tíj tyu'yí'tin, mej mij a'íjna jin néijmi'caa huatyáhuire'en. 8 A'íjna jitze pu ma'can i júuricama'ra' i Dios, séecan huatá' mej mij tyámua' tyiyo'itéej metyu'taxáj, ajtáhua'aj séecan, a'íi pu'uj tána'aj i júuricama'ra' i Dios huo'ta' mej mij jéehua jaria'mua'reeraj maj tyu'taxáj. 9 Séecan mu a'íjna ancúriáa'sij mej mij jéehua tyá'antzaahuatye'en, a'íjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, majta séecan a'íj ancúriáa'sij mej mij jaayí'tihua'an maj tyihuo'huaatye'en i maj tyí'cucui'. 10 Séecan mu a'íjna ancúriáa'sij maj jaayí'tihua'an mej tyi'tíj je'ej huá'uurej mej mij séecan tyámua' tyo'taséj, majta séecan mej mij tyihuo'té'exaatye'en i Dios ti jitze tyeje'ráma'can. Ajta i séecan, Dios pu a'yan tyihuo'tá' mej mij jaayí'tihua'an maj jáamua'reej tyi'tíj ti júuricama'ra' pué'een, ajta séecan maj tyu'taxáj séej i nyúucarij jime' i maj quee yó'itej, ajta séecan maj jaayí'tihua'an maj jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i síj ti jaataxájtaca'. 11 Néijmi'i i maj a'yan tyee'yí'tin, a'íi pu jusíj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu hua'tá'caa séej ajta séej je'ej ti tya'ránajchaca'.

12 A'íjna i tyévira' i a'tíj, tyí'mui'ij i ti jitzán tyí'sejre', ajta síj pu'uj pué'een i tyévi. A'yaa pu cha'taj na'aj tyí'een i Ciríistu' jimi. 13 A'yaa pu'uj tána'aj, néijmi'i i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, nusu i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie' na'ríij juxáahuaj maj mahuaci'ij, néijmi'i tu huái'huaca' tyej tyij séej tyana'aj jitze ajtyáma'cantaj a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, ajta síj na'aj i júuricamej tajimí huatyátuihuaca'.

14 Ajta capu síj na'aj i ti jitzán tyí'sejre' i tyévi, sulu tyí'mui'ij. 15 Tipua'aj i ícaj a'yan tyu'taxáj yee: Canu muáca'aj pué'een, canu nyij jitzán ajtyáma'can i tyévi, capu a'íjna jin quee che' jitzán ajtyama'cáantaj ja'mej. 16 Ajta tipua'aj i naxiéj a'yan tyu'taxáj yee: Ji'nye canu ji'síj pué'een, canu nyij jitzán ajtyáma'can i tyévi, capu ajta a'íjna jin quee che' jitzán ajtyama'cantaj ja'mej. 17 Tipua'aj néijmi'i i tyévi ji'síj pué'eenye', capu je'ej tyí'rij ti iityánamuajra. Ajta tipua'aj néijmi'i i tyévi a'íin pué'eenye' i ti jin iityánamuaj, capu ij ajta je'ej tyí'rij ti tyúui'chuej. 18 Ajta i Dios pu a'yan eenye'en tyu'tyájtoó i tyévi jitze je'ej ti a'íj tya'ránajchaca'. 19 Tipua'aj néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre' síj na'aj pué'eenye', capu maja'huá'tacajche' i tyévi. 20 Ma' ajta a'yaa pu tyí'een, tyij ajta tyí'mui'ij i tyévi ti jitze tyí'sejre', síj pu'uj i tyévi pué'een.

21 Capu i'rij ti i ji'síj a'yan tyaaté'exaatye'en i muáca'aj yee: “Capáj nyej jitze juxie've'”, capu ajta i'rij ti i mu'úura' a'yan tyaaté'exaatye'en i ícaj yee: “Capáj nyej jitze juxie've'.” 22 Sulu a'yaa pu tyí'een, i ti a'yan huasé'rin ti'ij i ti jéetze' quee juca'nyej i tyévi jitze, a'íi pu a'íin tyi'pué'een i ti jéetze'

tyúuxie've', ²³ ajta i ti tajitzé tyí'sejre' i tiqee jéehua tyúuxie've', a'íj tu jéetze' tyámua' tyi'tyéche'tyaa. Ajta i ti tyú'tyevi'raste' tipua'aj séjre'ej jéjre'citze', a'íj tu tyajta jéetze' tyámua' tyi'tyéche'tyaa, ²⁴ ajta i séecan ti jitzán séejre', catu tyámua' tye'tyéche'tyaa. Dios pu a'yan eenye' huatyájtó i tyévi'j ti'íj jéetze' tyámua' tyéecha'íin a'íjna i tiqee jéehua jitzán juxie've', ²⁵ mej mij quee je'ej pua'aj eenye' i maj tyévi'j jitze ajtyáma'can, sulu mej mij tyámua' tyityahuóocha'íin síj ajta síj. ²⁶ Tipua'aj síj a'yan tya'ajpuéztij, néijmi'i mu a'yan cha'taj mana'aj tya'ajpuéztij muá'ju'un, ajta tipua'aj síj tyámua' tyu'tyécha'íihua'j, néijmi'i mu jamuán huatóotyamua've'sij.

²⁷ A'yaa pu xaa nyu'uj tyí'een ja'mua jimi, mua'aj xu tyévira' pué'een i Ciriistu', néijmi'i xu jitzán ajtyáma'can síj ajta síj. ²⁸ Dios pu a'yan tya'ránajchaca' maj jo'maj jóosiire' i tyeyúuj tzajta', a'yan tyi'tyesejre'ej anaquéecan jime' i maj huo'ta'ítje' mej mij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, majta je'en a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, majta je'en i maj tyihuó'mua'tye'j, majta je'en i maj jaayí'tin i maj jin je'ej tyo'taséj i tyeítjee, ajta séecan i maj tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui', nusu i maj tyi'tíj jin huo'tyáhuire'en, majta i maj jaria'mua'reej, na'ríij i maj jaayí'tin maj séej nyúucarij jin tyu'taxáj. ²⁹ Camu néijmi'i a'íin pué'een i maj mahuaci'íj mahua'ixáatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios, camu majta néijmi'i i Dios jitze ma'can tyí'xaj. Camu néijmi'i a'íin pué'een i maj tyihuá'mua'tye'j, camu majta néijmi'i jaayí'tin maj tyi'tíj tyámua' huá'uurej mej mij séecan tyámua' tyo'taséj, ³⁰ camu majta néijmi'i jaayí'tin mej mij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui'. Camu majta néijmi'i séej nyúucarij jin tyí'xaj, na'ríij i maj jaayí'tin maj jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj i síj ti jaataxájtaca'. ³¹ Mua'aj xu a'íjna jéetze' huáhuoonyij siaj sij jáatyonyij i Dios jimi i ti jéetze' juxie've', nyajta nyáaj nu jamuaatá'itíiraj je'ej siaj jéetze' tyámua' jí're'nye'ej tyi'tyesejre'ej.

13

Maj néijmi'i huóoxie've'en

¹ Tipua'aj nyetyi'xajta huá'nyuucaa jime' i tyétyacaa nyajta a'íjna jime' i huá'nyuucaa i maj tyi'huire' u tajapúa', nyajta quee naa tyi-huojó'mua'raj, capu tyi'tíj huire', a'yaa nu een ti'íj i tyapúusti' ti cha' na'aj tyi'tíj jin táhuan, na'ríij ti'íj túxa'aj ti jujitzé tyi'rájvitzej. ² Ajta tipua'aj nyeeyí'tihua'an nyej tyu'taxáj Dios jitze ma'can, nyajta néijmi'i tyojó'iteej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, nyajta néijmi'i tyí'mua'reej, nyajta jéehua tyá'tzaahuatye' ti'íj nyai'ríitye'ej nyaj a'yan tyaata'íjtye'en i jiríj ti tyíchenyij jo'tíj jo'tácaj, nyajta quee tyámua' tyihuojó'mua'raj, canu tyi'tíj je'ej tyi'huire'. ³ Ajta tipua'aj nyetyihuo'ria'an néijmi'i i nyaj tyí'ijcha'íj a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', na'ríij nyajta huatánya'an mej mij naatyáteeraj, nyajta quee tyámua' tyihuojó'mua'raj, capu tyi'tíj je'ej tyinaatyáhuire'ej.

⁴ Tipua'aj a'tíj jiríj tyi'tyevistan, a'íi pu néijmi'i jin tyé'viicue', ajta tyihua'cu'vej, capu chueerij, capu ajta óotzaahuatye', ⁵ capu ajta axáa tyí'jepe', capu tyi'tíj muajche', capu tyo'cájaaxie'je', capu ajta ja'tamuá're'rii a'tíj ti je'ej pua'aj jáaruuj, ⁶ capu jutyamua've' a'íjci jime' i ti je'ej pua'aj een, sulu a'íj pu jin jutyamua've' i ti jí're'can jime' a'yan tyi'ja'yájna. ⁷ Tipua'aj a'tíj i'ríj tyi'tyevistan, néijmi'i pu jin japuéjtzitaren,

néijmi'i pu tyá'tzaahuatye' i ti Dios tyámua' tyaata'sij, néijmi'i pu ajta tyicho've' i ti Dios jin aróo'astej, néijmi'i pu ajta jin tyo'táviicue'raj.

⁸ Capu a'náj huatyápua'rij i tyaj jin taxie've'. A'náj pu huatyápua'rij i tyaj jin tyí'xaxa'aj i Dios jitze ma'can, camu mij che' séej nyúucarij jin tyi'xáataj muá'ju'un, capu ajta che' tajimí juxié'va'aj ja'mej tyej tyij jéehua tyu'yí'tihua'an. ⁹ Ji'nye catu néijmi'i tyu'yí'tin, catu tyajta néijmi'i tyí'mua'reej i Dios ti jitze tyí'ma'can, ¹⁰ ajta ti'ij a'yan huataséjre'en i ti néijmi'i jin tyámua' een, aj pu'ij a'ín tyí'neijmi'tare'en i ti tyá'itzeeria'ca'aj.

¹¹ Nyati'ij nyáaj pa'ri'istaca'aj, a'yaa nu tyu'xáxa'ta'aj ti'ij i pá'ri'ij, nyajta a'yan tyí'mua'ajcaa ti'ij i pá'ri'ij, nyajta a'yan metyóomua'riajca'aj ti'ij i pá'ri'ij, ajta ijíj nyaj nyeríj vásti', nu'ríj metyaja'ajhua'xij i nyaj jin a'yan metyóomua'riajca'aj ti'ij i pá'ri'ij. ¹² Ajta ijíj a'yaa tu tyé'sej i Dios cuxáa ti'ij jájtya'huaa jitze tiquee tyámua' tyí'sejre', ajta a'ájna xicáara' jitze tu tyámua' naa tyé'sejran i nyéerima'ra'. Ijíj canu néijmi'i tyu'yí'tin, ajta a'ájna xicáara' jitze, aj nu xaa jamua'tyij i Dios ti'ij a'ín tyí'nyamua'tyej.

¹³ A'ij pu jin tyí'hueeicaj i ti a'náj tina'aj tyi'séere'ej ja'mej: tyej tyá'tzaahuatye', tyaj jajchó've' i Dios, tyaj huátaxie've'en, ajta i ti jéetze' juxie've', a'íi pu a'ín pué'een i tyaj huátaxie've'en séej jamuán tyajta séej.

14

I maj séej nyúucarij jin tyu'taxáj

¹ Siata'aj jahuoocaj siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej, siajta a'yan tyá'huoocaj ti Dios jamuaata'an i ju júuricamej, siaj sij tyu'taxáj Dios jitze ma'can. ² A'íjna i ti jaayí'tin ti séej nyúucarij jin tyu'taxáj, Dios pu tyí'ixaatye', capu i tyeítjee tyí'ixaatye', ji'nye capu a'tíj yó'itej je'ej ti tyí'xaj. I júuricama'ra' pu tyí'xaj tyi'tíj ti aviitzi' i Dios jimi, ajta quee a'tíj yó'itej. ³ Ma' ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íi pu a'yan ricij ti'ij huo'tyáhuire'en i maj tyá'tzaahuatye', ajta ti'ij ca'nyíjra'aj huo'tá'an, ajta tyámua' tyihuo'tyéjeevej. ⁴ A'íjna i ti séej nyúucarij jin tyí'xaj, a'íi pu jusíj tyámua' ju'uurej, ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íi pu tyámua' huá'uurej néijmi'caa i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'.

⁵ A'yaa nu nyáaj tyá'xie've' siaj néijmi'i séej nyúucarij jin tyu'taxáj, ajta jéetze' pu a'yan tyina'ránajchi siaj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'an, a'íjna pu jéetze' tyámua' naa quee siaj séej nyúucarij jin tyu'taxáj, na'ríj xaa a'tíj séjre'ej ti'ij huó'ixaatye'en i tyeítjee je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jaataxájtaca', ti'ij huo'tyáhuire'en i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta'. ⁶ Ajta a'yájna nye'ihuáamua', capu tyi'tíj je'ej tyajamuaatyáhuire'sij tipua'aj nyajamojo'vá'muaarej nyajta tyajamuáa'ixaatye'en séej jime' i nyúucarij i siaj quee yó'itej, quee tipua'aj nyajamuaaté'exaatye'en a'íjna i Dios ti taataséjra, na'ríj i siaj jin jáamua'reej i ti ji'récán jime', nusu nyaj tyajamuaaté'exaatye'en i Dios jitze ma'can, na'ríj tyi'tíj nyajamuatá'itii.

⁷ Tipua'aj i maj jin tyí'cui'nacaa yaa ti'ij i ci'sítie'rij, na'ríj i áarpaj, tipua'aj síj quee seequéj huánamuajrihua'an, capu ij je'ej ootámitere'ej je'ej ti huánamuajrii síj ajta síj. ⁸ Ajta tipua'aj jo'maj já'nyo'se' quee tyámua' tyu'tánamuajre'en i ci'sítie'rij, capu a'tíj tyámua' ju'uurej ti'ij ujo've'nyo'se'en. ⁹ A'yaa pu'uj tána'aj tyí'rinyacaa ja'mua jimi, tipua'aj sequée tyámua' tyu'xáxa'ta'an mej mij i tyeítjee jamojo'itéej muá'ra'nyij, ¿ji'nye tyí'rij ti'ij a'tíj jáamua'reej je'ej siaj tyi'tyáxajta? A'yaa pu'uj ti'ij áacaj siaj tyí'ixaatye'ej. ¹⁰ Tyámua' pu tyí'mui'ij i nyúucarij i maj jin tyúu'ixaatye' iie'ej i cháanacaj japua, ajta néijmi'i mu a'yan

tyaja'huo'itéecan jin tyí'xaj. ¹¹ Ajta tìpua'aj nyequee jamua'reeriaj je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij, a'yaa nu séeria'aj na'mej jimí i ti tyí'nye'ixaatye' tì'ij a'tíj ti séej chuéj japua já'ma'can, ajta i ti tyí'nye'ixaatye', a'íi pu ajta a'yan nye jimi séeria'aj ja'mej tì'ij a'tíj ti séej chuéj japua já'ma'can. ¹² A'íj pu jin, mu siaj jéehua jaxie've' tì i júuricama'ra' i Dios tyi'tíj jamuaata'an, a'yaa pu tyúuxie've' siaj a'íjna jéehua ancuriáan i siaj jin tyámua' huó'uurej a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'.

¹³ A'yaa pu'ij, a'íjna i ti séej nyúucarij jin tyí'xaj, che' jaatáhuavij i Dios tì'ij jaatá'an ta'aj ij yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti tyí'xaj. ¹⁴ Ji'nye tìpua'aj nyáaj naatyényuunyij séej jime' i nyúucarij, a'yaa pu tyi'ja'yájna nyej nyajúuricamej jin huatyényuusij, ajta i nyamua'tzíra'aj capu yó'itej je'ej tì tyí'xaj i nyaj júuricamej. ¹⁵ ¿Ji'nye nyana'aj nyij huárinyij? A'yaa pu tyúuxie've' nyej nyajúuricamej jin huatyényuunyij, nyajta a'yan cha'taj nyana'aj rinyij i nyaj jin ma'úumua'rej jime'. A'yaa pu ajta tyúuxie've' nyaj tyu'táchuiicaj i nyajúuricamej jime', ajta i nyaj jin ma'úumua'rej. ¹⁶ Ji'nye tìpua'aj a'júuricamej jin petyé'tyojtzi'ria'aj i Dios, ajta je'en a'tíj tiquee ja'mua jitze ajtyáma'can muáanamuaaj, capu huatá'riitarij tì'ij ajta a'íin tyaatatyójtzi're'en i Dios, ji'nye capu yo'itéej ja'mej je'ej paj tyi'tyáxajta. ¹⁷ F'ríitaj pu á'mej paj tyámua' naa tyaatatyójtzi're'en i Dios, ajta capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuüre'ej i axa'aj tyévi. ¹⁸ Tyámua' nu tyé'tyojtzi're' i Dios a'íjna jime' nyaj jéetze' tyí'xaj séej jime' i nyúucarij sequée néijmi'i mua'aj, ¹⁹ ajta a'ájna i tyeyúuj tzajta', jéetze' pu na'ráanajchij nyaj anxívicaa i nyúucarij huataxáj i ti jó'iteeri'ij, quee nyaj tamuáamuata' ví'ra'aj i nyúucarij huataxáj siaj quee yó'itej.

²⁰ Nye'ihuáamua', caxu a'yan metyityoomuámua're'ej matì'ij i tì'ríij. Sulu siata'aj a'yan eenye' matì'ij i tì'ríij i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere', siajta a'yan metyityoomuámua're'ej matì'ij i maj meríj huáasij. ²¹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tìjin: "Nyetyihuo'té'exaatye'sij a'íjma i tyeétyee séej nyúucarij jime', a'íimaj mu tyihuo'té'exaatye'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta a'íimaj camu na'rá'astijre'ej, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara'." ²² A'íj pu jin tyi'huüre' a'íjna i nyúucarij i maj quee yó'itej, mej mij a'íj jin jáamua'reej i maj quee tyá'tzaahuatye', camu mej mij a'íimaj jáamua'reej i maj meríj tyá'tzaahuatye'. Ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íjma pu huatyáhuüre'ej i maj tyá'tzaahuatye', capu a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatye'. ²³ Ji'nye tìpua'aj meri'taj jusi'ria'aj i tyeyúuj tzajta', majta je'en néijmi'i séej nyúucarij jin tyí'xajtaj, tìpua'aj síj tiquee tyá'tzaahuatye', na'ríij séecan i maj quee yó'itej a'úun mo'tyájrutyey jo'siaj jóosiire', a'yaa mu tyí'mua'tyij siaj seríj huóotimue'ri'ij. ²⁴ Ajta tìpua'aj néijmi'i setyi'xáatacaj i Dios jitze ma'can ajta je'en síj utyájrutyey tiquee tyá'tzaahuatye', nusu tiquee yó'itej, a'yaa pu tyo'tóomua'sij siaj néijmi'i ja'xijtye' a'íjna jime' tì a'íin ootyá'itzee i Dios jimi. ²⁵ A'yaa pu'ij tyu'taséjre i ti ja'avaataca'aj i jutzájta', tì'quij tyitunútan a chóota' jaatyánajchij i Dios, ajta je'en a'yan tyu'taxájtaj tì i Dios jì'ré'can jime' ja'mua tzajta' séejre'.

Maj néijmi'i a'yan huárinyij je'ej tì tyúuxie've'

²⁶ Nye'ihuáamua', siati'íjtá mua'aj jusi'ria'aj, séecan mu tyu'táchuiicaj, majta séecan tyihua'mua'tyey, na'ríij maj jaataxáj i Dios tì hua' jitzán jaatyájtoo, nusu séej nyúucarij jin setyi'xajtamuu', na'ríij síj jaataxáj je'ej tì huatóomua'aj i nyúucarij tì jaataxájtaca' i síj. Siata'aj a'yan huárinyij siaj sij néijmi'i huatyóohuüre'en. ²⁷ Ajta siati'íjtá séej nyúucarij jin tyí'xajtaj, miche' mahua'puaj, na'ríij maj huéecaj a'yan

muáarinyij mue'tyoo'astima'aj, ajta je'en síij huo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij. ²⁸ Ajta tipua'aj quee a'tíj jaayí'tihua'an ti huo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj, miche' quee séej nyúucarij jin tyí'xajtaj hua' jimi i maj jusi'rii, che' jusíij tyí'xajtaj i jutzájta' ajta i Dios jimi. ²⁹ A'yaa pu'uj tána'aj a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, miche' a'yan tyu'taxáj mahua'puaj na'ríij maj huéecaj, majta i séecan a'yan tyaaxá'pu'intare'en je'ej ti i síij tyí'xaj. ³⁰ Ajta tipua'aj i Dios séej jimi i tyévíj tyi'tíj huatyátonyij ti ajta ja'mua jamuán uje'rájcaj, che' huatyáapua'rej i ti anaquéej tyi'tyáxajtasime'ej. ³¹ A'yaa pu tyí'rij siaj néijmi'i Dios jitze ma'can tyu'taxáj, mata'aj mij néijmi'i jáari'rej majta je'en ca'nyíjra'aj huatóoa'an. ³² I maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'yaa pu tyúuxie've' maj majta jaayí'tihua'an maj jamua'reerej a'náj maj tyu'taxáj, nusu a'náj maj quee tyí'xajtaj hua' jimi i maj jusi'rii, ³³ ji'nye i Dios a'íi pu a'íin pué'een i ti huo'tyápua'ritye'sij, capu i ti je'ej pua'aj huá'uurej mej mij quee xá'pui' rijcaj.

Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij je'ej maj tyee'yí'tin néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, ³⁴ a'yaa pu tyúuxie've' maj i úuca quee je'ej tyáhuaasime'en jo'maj jóosi'rii i tyeyúuj tzajta', ji'nye capu je'ej tyí'rij maj tyi'tyáxajtasime'en, sulu maj hua'rá'astijre'en i jucínastyamua', a'yájna tí'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. ³⁵ Tipua'aj a'yan metya'xie've'ej maj tyi'tíj huámua'ree, miche' huo'ta'íhuo' i jucínastyamua' a juchéj, ji'nye capu a'yan tyí'xa'pui' ti i íiti' tyi'tyáxajtasime'en hua' tzajta' i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta'. ³⁶ Siata'aj a'yan tyá'mua'reeriaj ti i nyúucaria'ra' i Dios quee ja'mua jimi huatyóochej, caxu siajta mua'aj siana'aj a'íin pué'een i siaj seríj ja'ancuriáa'.

³⁷ Ti pua'aj síij a'yan tyóomua'ajcaj ti a'íin pué'een síij ti tyí'xaxa'aj i Dios jitze ma'can, na'ríij ti a'íj jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu jamua'reeren nyaj a'íj jin tyajá'muayu'se'ej je'ej ti a'íin tyé'ijta i tavástara'. ³⁸ Ajta tipua'aj quee jáamua'tyij, capu ajta i tavástara' jamua'tyij a'íjci i a'tíj.

³⁹ A'íj pu jin nye'ihuáamua', siata'aj a'íj huáhuoonyij siaj i Dios jitze ma'can tyí'xajtaj, siajta quee huá'ijmuejra maj séej nyúucarij jin tyí'xajtaj, ⁴⁰ a'yaa xu huárinyij tyámua' naa siajta tzáahuatyi'ra'aj jime'.

15

Ti'ij i Ciríistu' huatájuuriaca'

¹ Ajta ijíj, nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jo'támua'reej i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa i ti jin Dios jamui'rátosij. A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i siaj ja'ancuriáa', i siaj siajta jitzán tyámua' tyí'tyesejre'. ² A'íi pu ajta a'íin pué'een i nyúucarij i ti jin Dios jamui'rátosij, tipua'aj tyámua' jitzán setyí'tyesejria'aj, je'ej nyaj nyeríj tyajamuáa'ixaa, na'ríij sequée, capu tyi'tíj je'ej tyajamuaatyáhuire'ej i siaj ja'antzaahuaj.

³ Anaquéecan jime' a'yaa nu cha'taj tyajaamuamua'tyej je'ej nyej nyajta nyáaj tya'ancuriáa', ti i Ciríistu' huamuí' tajitzé ma'can ti'ij tyitaatú'uunyí' i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ⁴ mati'ij ja'vá'naj ajta je'en huéecaj xicáj jitze huatájuuriaca', a'yájna tí'ij ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ⁵ Aj pu'ij a'íjci jimi huataséjre i Pedro, ajta je'en hua' jimi i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ⁶ Ajta je'en a'íijma

jimi huataséjre i maj a'yan ará'asej a'chu anxíviij i anxityej, majta mue'tíj móoche' júurij, tyij majta meríj je'cáj huácuij. ⁷ Ti'quij té'ej a'íjci jimi huataséjre i Santiago, ajta je'en néijmi'caa jimi i ti hua'antyíhuoj.

⁸ Uve'tyáatican jime' pu'quij nye jimi huataséjre, nyaj a'yan een ti'ij i pá'ri'ij ti huanie'huaca' ti'ij quee xu tya'rá'aj a'náj ti nie'huan. ⁹ Ji'nye nyáaj nu a'íin pué'een i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee hua' jimi i ti Dios hua'antyíhuoj, capu ij a'yan tyinyetyéviijtye' nyaj a'yan tyaataxáj yee nyáaj nu hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i Dios ti hua'antyíhuoj, ji'nye nyáaj nu je'ej pua'aj huó'ruuj a'íjma i maj jusi'rihua'aj i Dios jimi. ¹⁰ Ma' ajta i Dios pu tyámua' tyinaatá', a'íj nu jin síij a'íin pué'een i Dios ti ja'antyíhuoj, ajta i ti jin tyámua' tyinaatá' jéehua pu tyu'tyáhuui, ji'nye jéetze' nu nyeríj tyu'muáriej mequee a'íimaj, Dios pu a'íin pué'een i ti ca'nyíjra'aj naatá' ajta jéehua náahuui nyej nyij tyu'muárie'en. ¹¹ Ajta i ti jéetze' juxie've', típua'aj nyáaj na'riij a'íimaj, a'íi pu a'íin pué'een i tyaj já'mua'ixaatye', ajta i siaj mua'aj seríj ja'antzaahuaj.

Mati'ij huatájuurij i mui'chítyee

¹² Ajta típua'aj a'íj tyajá'mua'ixaatye' ti i Ciríistu' huatájuuriaca', ¿ji'nye mej mij séecan i maj ja'mua' jitze ajtyáma'can a'yan tyí'xaj yee maj quee che' huatájuurij i maj meríj huácuij? ¹³ Ji'nye típua'aj mequee che' huatájuurej i mui'chítyee, capu ij ajta i Ciríistu' huatájuuriaca', ¹⁴ ajta típua'aj i Ciríistu' quee huatájuuriaca', capu ij tyi'tíj huíire' i nyúucarij tyaj já'mua'ixaatye', capu ajta tyi'tíj huíire' i siaj jin tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Típua'aj a'yan tyi'ja'yájnanan, ityáj tu a'yan éenye'ej tá'ju'un ti'ij i maj tyí'hue'tacaa a'íjna jime' i tyaj a'yan tyu'taxájtaca' ti i Dios jaatájuurityej i Ciríistu', ajta quee jaatájuurityej, típua'aj a'yan tyi'ja'yájnanan mati'ij séecan tyí'xaj tíjin maj quee che' huatájuurij i maj meríj huácuij. ¹⁶ Ji'nye típua'aj mequee che' huatájuuritaj i mui'chítyee, a'yaa pu huatóomua'aj ti i Ciríistu' ajta quee huatájuuriaca'. ¹⁷ Típua'aj i Ciríistu' quee huatájuuriaca', capu tyi'tíj huíire' i siaj ja'tzaahuatye', siajta síoche' je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ¹⁸ Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye'ej i Ciríistu' jimi muáacuij, mu'riij mij majta jó'vej. ¹⁹ Típua'aj a'yaa na'aj tyí'tahuíire' ijíj tyaj tyooj júurij i tyaj jin tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi, jéetze' pu'ij je'ej pua'aj tyí'ta'uurej quee néijmi'caa a'íimaj i maj a'yan japuan séejre' i cháanacaj.

²⁰ Ajta a'yaa pu tyi'ja'yájna ti i Ciríistu' huatájuuriaca'. A'íi pu a'íin pué'een i ti anaquéej a'yan huaríj tyej tyij jáamua'reej maj majta huatájuuritaj i maj meríj huácuij. ²¹ A'yaa pu'uj ti'ij ajta tyihuá'ci'tyij i tyeítyee maj huá'cui'nyij a'íjna jime' ti síij na'aj i tyáati' ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihuá'ci'tyij maj huatájuurej a'íjna jime' ti ajta síij i tyáati' huatájuuriaca'. ²² Ajta a'yájna mati'ij i Adán jimi néijmi'i tyityáacuij, a'yaa mu cha'taj mana'aj néijmi'i tyi'tyajúurij muá'ju'un i Ciríistu' jimi. ²³ Ajta a'yaa pu tyihuá'ci'tyij je'ej ti tyihuo'xá'pui'intari'ri', anaquéej pu i Ciríistu' huatájuuriaca', majta je'en a'íimaj huatájuurij i maj jitzán ajtyáma'can. ²⁴ Aj pu'ij néijmi'i tye'entyipua'rij, ti'ij i Ciríistu' a'íjma antyipuá'ritye'en i maj tyityatatyíj, ajta i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej, ajta néijmi'i tyu'tátuire'en i Dios jimi i ti jin antyúumua'reej. ²⁵ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i Ciríistu' tyu'ta'íjtaj 'asta na'aj quee néijmi'caa antyimue'tin i maj jájcha'íire'. ²⁶ Ajta i ti uve'tyáatican jin ja'antymué'tíj, a'íi pu a'íin pué'een i ti tye'entyípuaapua'rityee. ²⁷ Ji'nye Dios pu néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij i Ciríistu' jimi. Ajta ti'ij a'yan tyí'xaj ti a'íin néijmi'i tyu'mué'tíj, capu xaa nyu'uj a'íj huatyáamue'tij i Dios, ji'nye Dios pu a'íin

pué'een i ti jaatá' ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reeriaj. ²⁸ Ajta ti'ij i Ciríistu' néijmi'i tyu'tyáamue'tij, aj pu'ij i Ciríistu' i ti yójra' pué'een i Dios, a'íi pu jusíij huatóotosij i Dios jimi, i ti néijmi'i tyaatá'. A'yaa pu i Dios néijmi'i jin tye'entyúumua'reeriaj ja'mej.

²⁹ Típua'aj seequéj eenye', ¿ji'nye marinyij i tyeítyee i maj huóomue'huaca' a'íijma jitze ma'can i maj meríj huácuij? Típua'aj mequee che' huatájuuritaj i maj meríj huácuij, ¿ji'nye een jime' hua'nyúucaritze' mahuóomue'huaca'? ³⁰ ¿Ji'nye een jime' ityáj tyetya'ajpuéjtzij a'náj tina'aj? ³¹ Ji'nye een jime' nye'ihuáamua', a'náj tina'aj nyetya'ajpuéjtzij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime' a'íjna jime' nyaj já'nyatzaahuatye' ja'mua jime' i Ciríistu' jimi, a'íjna i Jesús ti ajta tavástara' pué'een. ³² Típua'aj mequee huatájuurej i maj meríj huácuij, ¿ji'nye tyi'tíj jin tyinyetyáhuirrii nyati'ij huatyéenyosej a'íijma jimi i tyi'tyán a'ájna a'Éfeso? A'yaa mu séecan tyi'xaj tíjin: “Tyiche' tyú'cua'nyij, tyajta huaye'en, ji'nye ariá'pua'aj tu cui'nyij.”

³³ Caxu tooa'care'en maj já'muacuanamuaaj tyi'tíj jime'. Ti'ij i a'tíj tyu'taxájtaca': “A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij, a'íi mu je'ej pua'aj tyihuojó'jipuaaj i maj tyámua' tyityetyúucha'íij mej mij majta je'ej pua'aj huárinyij.” ³⁴ Siata'aj tyámua' huárinyij, caxu che' juxana'ciria'aj, ji'nye je'cáj xu mua'aj quee jamua'tyej i Dios. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij huatóotyevi'ra'astaj.

Ji'nye metyityaatájuurij i mui'chítyee

³⁵ Tyij quee síij a'yan tyu'ta'íhuo'sij tíjin: “¿Ji'nye metyityaatájuurij i mui'chítyee? ¿Tyi'tanyí tyévira' jin maj séeria'aj muá'ju'un?” ³⁶ Mu paj quee ma'úumua'rej, a'íjna i jatzi'j i siaj jaahuástej, capu ajnyésij típua'aj quee anaquéj acáanye'j. ³⁷ Pati'ij tyi'huaste'ej capáj a'íj atyáhuaste'ej i ciyéj ti'ij ajnyéj, sulu a'íj paj atyáhuaste'ej i jatzi'j típua'aj tyeríicuj jatze' nusu tyi'tíj séecan. ³⁸ Ajta je'en i Dios jaatá'sij i ciyáara' je'ej ti arí tyaaxá'pui'ntari'ri' séej ajta séej i jatzi'j. ³⁹ Capu juxa'aj na'aj een i hua' tyévira', síij pu a'íin pué'een i tyévi'j ti jatyhue'ra', ajta seequéj mu eenye' tyáhue'ra' i ya'muáatye'e, majta seequéj i pína'see, majta seequéj eenye' tyáhue'ra' i hue'tyé. ⁴⁰ Ajta jútye' ti tyi'sejre', ajta i ti a'yan tyi'sejre' i cháanacaj japua, capu juxa'aj na'aj tyi'een, síij pu a'íin pué'een i ti naa tyihuá'sejratye' i jútye' ti tyi'sejre', ajta síij pu ajta a'íin pué'een i ti naa tyihuá'sejratye' íiyan ti tyi'sejre' i cháanacaj japua. ⁴¹ A'íjna i xicáj, a'íi pu síij a'íin pué'een i ti naa tyihuá'sejratye', ajta i máxcirie', seequéj pu tyihuá'sejratye', majta i xú'ra'vetyee, camu majta juxa'aj mana'aj een.

⁴² A'yaa pu cha'taj na'aj tyi'rinyacaa a'íijma jimi i mui'chítyee. A'íjna i tyévira' ti huanie'huaca', a'íi pu á'pua'ren, ajta i Dios ti ja'ajriásij, capu che' a'náj á'pua'ren. ⁴³ A'íjna i tyévira' i ti ava'nami'huaj, capu tyi'tíj huíire', ajta i ti huatájuuritaj Dios pu tyámua' tyaata'sij. I ti ava'nami'huaj capu juca'nye'j, ajta i Dios ti jaatájuuritye'sij, a'íi pu uhuájca'nye'j. ⁴⁴ A'íjna i ti ava'nami'huaj a'yan pu ma'can i cháanacaj japua, ajta i ti huatájuuritaj a'íj pu jitze aróoca'nye'j i júuricama'ra' i Dios. Típua'aj séjre'ej i tyévira' íiyan ti ma'can i cháanacaj japua, a'yaa pu cha'taj na'aj tyi'sejre' i tyévira' ti jitzán aróoca'nye'j i júuricama'ra' i Dios.

⁴⁵ A'yaa pu tyé'yu'si' tíjin: “A'íjna i Adán i ti anaquéj huaséjre, a'íi pu júurij huatyá'ítzee”, ajta a'íjna i ti ajta Adán puíríicij i tu've'tyajtij, a'yaa pu júuricamej tyu'tyóotaahuaca' ti'ij ajta huo'tá'an maj júurij muá'ra'nyij.

⁴⁶ Capu anaquéj huataséjre i júuricama'ra' i Dios, sulu a'íjna i ti íiyan

tyí'ma'can i cháanacaj japua, ti'ij ij té'ej i júuricama'ra' i Dios. ⁴⁷ I tyáati' ti anaquéj huaséjre, chuéj pu jin huatyátaavijhuaca', a'ij pu jin íyan chuéj japua ma'can, ajta i tyáati' i ti je'tyáa'sej, a'íi pu jútye' já'ma'can. ⁴⁸ A'íimaj i maj a'yan huacháatimee íyan i cháanacaj japua, a'yaa mu een ti'ij ajta een i tyévi'j ti chuéj japua ma'can, majta a'íimaj i maj a'ij jitze ajtyáma'can i ti jútye' já'ma'can, a'yaa mu majta een ti'ij een a'íjna i tajapuá ti já'ma'can. ⁴⁹ A'yájna tyati'ij huasé'rin ti'ij a'íjna i tyévi'j chuéj japua ti ma'can, a'yaa tu cha'taj tyana'aj huasé'rihua'aj tá'ju'un ti'ij a'íjna i tyévi'j jútye' ti já'ma'can. ⁵⁰ A'yaa nu tyajámua'ixaaty'e' nye'ihuáamua', capu i'ríj ti a'áa jo'tyájrutyey jo'tij Dios tyejé'ijtaj a'tíj ti ooj a'yan huasé'rin ti'ij i tyévi'j chuéj japua ti ma'can, ajta a'íjna i a'tíj ti á'pua'ren, capu i'ríj ti a'yan tyáaci'tyij a'íjna i tiquee a'náj á'pua'ren.

⁵¹ A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'tyij a'íjna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi. Catu néijmi'i cui'nyij, sulu Dios pu néijmi'caa seequéj ta'uurej, ⁵² a'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' ti'ij huatánamuajre'en i ci'sitye'rij, ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rij. Ti'ij i ti tajapuá tyí'huüre' tyu'táci'sitye'en, a'yaa pu huataséjre'ej ti'ij maj huatyóona'axcava'xi'in jiye'tzín jime', aj pu'ij i Dios huo'tájuuritye'sij a'íjma i maj meríj huácuij, mej mij quee che' a'náj á'pua'rej. Tyajta ityáj seequéj tu huataséjre'sij. ⁵³ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i ti á'pua'ren seequéj huó'uurej ti'ij quee che' á'pua'rej, ajta a'yan tyúuxie've' ti i ti mui'nyij, ajta seequéj huó'uurej ti'ij quee che' a'náj mui'ijcaj. ⁵⁴ Ti'ij seequéj huó'uurej a'íjna i ti á'pua'ren ti'ij quee che' á'pua'rej, ajta ti'ij arí seequéj huó'uurej a'íjna i ti mui'nyíche' ti'ij quee che' mui'ijcaj, aj pu xaa ij ajtyojo're'nyesij je'ej ti anaquéj tyé'yu'si'huaca'aj, a'íjna i nyúucarij ti a'yan tyá'xaj yee: "Néijmi'i pu jin huamué'tichej a'íjna i ti huá'cui'caa. ⁵⁵ Mu paj huá'cui'caa, ¿jo'nyij je'en i paj jin huo'tyáamue'tij? Ajta mu paj jin tyihuo'puéj, ¿jo'nyij je'en?" ⁵⁶ Ajta a'íjna i ti tyihua'puejtye' ajta i ti huá'cui'caa, a'íi pu a'íin pué'een i xána'cira'aj, ajta a'íjna jitze aróoca'nyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁵⁷ Ajta tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios ti tatá'caa tyaj tyu'tyámue'tij a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁵⁸ A'ij pu jin nye'ihuáamua' mu nyaj huápui'ij já'muaxie've', siata'aj tyámua' tyí'tyesejre'ej siajta a'náj tina'aj a'yan rijcaj, setyi'muarie'ej i tavástara' jimi, ji'nye xu'ríj jamua'reej siaj quee huáapua'aj tyí'muarie' i tavástara' jitze ma'can.

16

I túmii i maj tyá'caa hua' jime' i ju'ihuáamua'

¹ I túmii siaj jasi'rii siaj sij jin huo'tyáhuüre'en a'íjma i maj Dios jitze ajtyáma'can, a'yaa nu cha'taj nyana'aj tyajámua'ijtye' je'ej nyaj nyeríj tyihuo'ta'ij a'íjma i maj jusi'rii néijmi'que' a Galacia. ² A'ájna xicáara' ti jitzán tyo'tyé'iteesij i itéerij, che' síij ajta síij ja'ajta'an i juchéj a'chu ti caa tya'ajxié'vi'ra', ajta je'en ayóomua'reeriaj ti'ij quee a'yan tyuuxié've'ej siaj jasi'rihua'an nyati'ij a'áa ja'tanyéj. ³ Nyati'ij a'áa ja'rá'astij, aj nu nyij huo're'pijtye'sij i yu'xarij a'íjma i siaj hua'antyíhuoj mej mij ja'na'an a'ájna a Jerusalén i siaj seríj jáasi' siaj sij huo'tapuéjve'en. ⁴ Tipua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyej nyajta nyáaj ujó'me'en, néijmi'i tu jó'ju'uj tá'ju'un.

Je'ej ti tyá'xa'pui'intare' ti'ij jó'me'en séej chuéj japua

⁵ Nyati'ij a'áa jó'me'en a'áa nu jo're'nyesij a Macedonia, aj nu nyij tányij a'áa ja'rá'astij a Corinto. ⁶ Tyij nyequee a'tzúj á'tyeeren ja'mua jamuán,

na'riij ná'tyee ti'ij na'aj tyu'séevi'ij ja'mej siata'aj sij naatyáhuüre'en jó'nyaj jo'ma'aj na'mej. ⁷ Canu a'yan tyá'xie've' nyej nyij a'tzúj nyana'aj jamuáamuarej, sulu a'yaa nu tyá'xie've' nyej nyij a'tzúj á'tyeevi'in nyaj a'áa jó'catyii ja'mua jamuán, tipua'aj a'yan tyinyatá'care'en i tavástara', ⁸ ajta a'áa nu jo'tyaváaj na'mej a'ájna a Éfeso 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyaa a'íjci jime' maj tyaatatyójtzi're'ej i Dios, a'íjci jime' i ti anaquéej tyú'ciiriaca' i chuég japua, ⁹ ji'nye naa pu tyináahuüi a'ájna jime' i nyaj tyí'muarie' nyej nyij jéehua huápui'ij jaatyáhuüre'en i tavástara', tyij majta jéehua i maj nyéjcha'üre'.

¹⁰ Ajta tipua'aj a'áa ja'rá'astij a'ájna i Timoteo, siata'aj tyámua' ty-eetyéjeevej, ji'nye a'íi pu a'yan cha'taj na'aj tyí'huüre' i tavástara' jimi, nyati'ij nyáaj. ¹¹ Che' quee a'tíj já'xaahuataj, siata'aj jaatáhuüre'en ti'ij ajtáhua'aj mu ja'rájra'nyij, ti'ij yará'astij nye jimi, ji'nye a'yaa nu jajchó've' séecan jamuán i ta'ihuáamua'.

¹² Ajta a'ájna i ta'ihuáara' i Apolo, jéehua nu ca'nyíjra'aj jaatá' ti'ij jamojo'vá'muaarej hua' jamuán i séecan i ta'ihuáamua', ajta capu jo'yi'muüij ja'raa. Aj pu a'áa ja'tanyésij ja'mua jimi ti'ij huata'íci'pa'aj.

I nyúucarij i ti jin tye'entyipué'rij

¹³ Tyámua' xu'uj mua'aj, siata'aj tyámua' tyí'tyesejre'ej a'ájna jime' siaj ja'rá'astijrej i tavástara'. Siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta', siajta aróoca'nyej a'ájna jitze i júuricama'ra' i Dios siaj sij tyo'táviicue'. ¹⁴ Ajta je'ej siaj tyi'tíj uuriaj, siaaxié've'ej xu a'yan huárinij.

¹⁵ Nye'ihuáamua', xu'ríj jamua'reej maj a'íin pu'é'een i maj anaquéej tyá'antzaahuaaj i tavástara' jimi a'ájna a Acaya a'íimaj i tyeítysteristyamua'me'en a'ájna i Estéfanos, a'íi mu majta meríj a'ájna jin huatyóohuij maj huo'tyáhuüre'en a'íimaj i maj Dios jitze ajtyáma'can.

¹⁶ A'yaa nu tyá'xie've' siaj tzáahuatyí'ra'aj hua' jimi tyí'cha'íij a'íijma, siajta néijmi'caa i tyeítýee i maj a'yan cha'taj mana'aj tyí'muarie' tzáahuatyí'ra'aj jime' i tavástara' jimi.

¹⁷ Nyáaj nu nyetyamua've' a'ájna jime' i maj yará'aj, a'ájna i Estéfanos, i Fortunato ajta a'ájna i Acaico, ji'nye siati'ij mua'aj quee majá'hua'taca'aj ¹⁸ a'íi mu tyámua' tyinaatyéje a'ájna jime' maj yanyarámuaariaca' ja'mua jitze ma'can. A'yaa pu tyúuxie've' siaj tyámua' huojo'mua'raj néijmi'caa i maj a'yan een mati'ij a'íimaj.

¹⁹ Yamu já'muatyojtye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyejúuj tzajta' ti a'yan tyí'sejre' ti'ij na'aj a'yaa ti huataca'aj iie'e'ej Asia. A'ájna i Aquila ajta i Priscila, majta néijmi'i i maj jusi'rii jo'maj a'íimaj ja'chej, a'íi mu majta yajá'muatyojtye' nyúucaritze' i tavástara'. ²⁰ Néijmi'i i ta'ihuáamua' i maj yahuatýij, a'íi mu majta yajá'muatyojtye'. Siata'aj huo'tatyójtýe'en tyámua' naa, xui'tyoo'pu'í'tza'xi'in nyúucaritze' i tavástara'.

²¹ Nyáaj i nyaj Pablo pu'é'een, nyamuáca' nu jin tyajá'muayu'se'ej nyej nyij nyajta jamuaatatyójtýe'en.

²² Tipua'aj a'tíj quee jaxie'va'aj i tavástara', che' puéjtzij jáaci'tyij. Nyajta nyáaj a'yaa nu tyá'huo' ti ya'uvé'nyej i tavástara'.

²³ Che' i tavástara', a'ájna i Jesús tyámua' tyajamuatá'care'en. ²⁴ Jéehua nu já'muaxie've' a'ájna jime' siaj siajta a'ájna jitze ajtyáma'can i tavástara' Jesús.

I yu'xarij ti hua'puaj i ti jo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íjma jimi i maj Corinto já'ma'can

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, nyáaj nu síj a'íin pué'een i nyaj jahuiire' i Ciríistu', a'íjci jime' ti i Dios juxié'vi'ra' jime' a'yan tyinaatá', a'íjna jamuán i ta'ihuáara' i Timoteo, a'yaa tu já'muatyojtye' mu siaj jusi'rii i Dios jimi, mu siaj Corinto jo'cháatimee, tyajta néijmi'caa i maj Acaya jo'cháatimee. ² Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an, majta jamuaatyápua'ritye'en.

I Pablo ti jin tyé'tyojtzire'

³ Tyiche' tyámua' tya'tá'care'en i Dios ti ajta yo'puáara'an pué'een i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jajvástara' i ti tá'cu'vej, ajta a'íin pué'een i Dios i ti a'náj tina'aj tyámua' tyitacájee. ⁴ A'íi pu tyámua' tyitacájee néijmi'i jime' je'ej tyaj tya'ajpuéjtzij, tyata'aj tyij tyajta ityáj tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'íjma i maj jajpuéjtzij, a'yájna ti'ij a'íin tyámua' tyitaatyéeje ityájma. ⁵ Ji'nye a'yájna ti'ij i Ciríistu' tyaapuéjtzitariaca' tajíme', a'yaa tu'uj tátyana'aj ityáj tya'ajpuéjtzij, a'yaa pu cha'tána'aj ij Ciríistu' jimi tyajá'ma'can i tyaj jin huátatyamua've'en. ⁶ Típua'aj ityáj tyajpuéjtzij, a'yaa pu tyí'huiire' ti'ij Dios tyámua' tyajamuaatyéejeevej, ajta ja'mua japua huatányuunyij, ajta típua'aj Dios tyámua' tyitaatyéejeevej, a'yaa pu ajta tyí'huiire' ti'ij ajta a'íin tyámua' tyajamuaatyéejeevej, ajta siaj sij tyo'táviicue' i siaj jin jajpuéjtzij tyati'ij ityáj tya'ajpuéjtzij. ⁷ A'yaa tu tyámua' naa tyi'ijchó've' ja'mua jimi, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tijin a'yájna siati'ij tya'ajpuéjtzij, a'yaa pu ajta tyajá'muaci'tyij siaj sij huatóotyamua've'en.

⁸ Nye'ihuámua', a'yaa tu tyá'xie've' siaj jáamua'reej je'ej tyej tyaa-puéjtzitariaca' tyati'ij a'áa jo'tyá'ca'aj a'ájna a Asia. Huápu'i'ij tu jajpuéjtzica'aj catu che' tyé'viicue'raca'aj, a'yaa pu tyitá'miteerastya'ca'aj cuxáa tyej quee che' tyo'táviicue'raj. ⁹ A'yaa pu ta'axcaa cuxáa tyacui'nyij. A'yaa pu'ij tyitaatyáhuü tyej tyij jáari'rej tyaj quee tajitzé tyí'ca'nyej, sulu tyej tyij a'íjna jitze arátaca'nyej i Dios ti hua' juuritye' i maj meríj huácuij. ¹⁰ Ajta i Dios pu tii'rájtoo ti'ij quee a'yan tyitáaci'tyij tyaj a'íj jin huá'cui'nyij ti huápu'i'ij je'ej pua'aj een. A'íj tu jitze tyí'ca'nyej ti a'íin tii'rátosij, ¹¹ típua'aj mua'aj siataatáhuüire' a'yan setya'huooj tajíme'. Típua'aj mue'tíj a'yan metyá'huooj tajíme', mue'tíj mu majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios i ti a'íin tyámua' tyitatá'caa.

Ji'nye een jime' i Pablo quee aja'tanyéj a Corinto

¹² Tyi'tíj tu jin á'tatzaahuatye', ji'nye a'íjna i tyaj jin ma'umuámua're' a'yaa pu tyi'ta'ixaatye' tijin tyámua' tu tyi'tyítacha'ij tzáahuatyi'ra'aj jime' íiyan cháanacaj japua, tyajta jéetze' tyámua' tyi'tyítacha'ij ja'mua jimi. Catu ityáj a'íjna jitze tyí'ta'itii je'ej maj i tyeítyee metyityoomuámua're', sulu a'íj tu jitze tyí'ca'nyej i ti jin i Dios tyámua' tyitatá'caa. ¹³ Ajta i tyaj tyajá'muayu'se'ej, a'íi pu'uj pué'een i siaj seríj jaayí'tin siaj jo'jívve'en, ajta i siaj yo'itéej xá'ra'nyij. A'yaa nu tyá'xie've' siaj néijmi'i tyámua' naa tyojo'itéej xá'ra'nyij, ¹⁴ a'yájna siati'ij seríj je'cácaa tyí'mua'reej a'tyán tyaj

pué'een, ajta ti'ij uvé'nyej i tavástara' mua'aj xu tajíme' ootzáahuatye'ej xá'ju'un, a'yájna tyati'ij tyajta ityáj tya'tatzáahuatye'ej tá'ju'un ja'mua jime'.

¹⁵ A'ij nu jitze tyi'ca'nyáaj, a'yan nyetyu'mua'aj nyaj anaquéej a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, nyej nyij hua'puaj jamuáamuaarej, ¹⁶ a'yaa nu tyí'mua'ajcaa nyaj jamuáamuaarej nyati'ij a'áa jó'me'en a Macedonia, ajta nyati'ij a'áa pu ja'ajvetyij nyajtáhua'aj nu já'muamuaaren. A'yaa pu'ij tyí'rij siaj mua'aj naatáhuire'en nyej nyij nyooj huame'en a'ájna a Judea. ¹⁷ ¿Nyiquij nyequee tzáahuatyira'aj jin a'yan tyu'muá'aj? ¿Nyij a'yan setyi'mua'tzej nyaj a'yan tya'tányarasij a'yan nyetyi'mua'astij nyaj a'yan rinyij, nyajta a'yan nyajta tyi'mua'astij nyej quee a'yan huárinyij? ¹⁸ Dios pu a'yan tyá'mua'reej tyaj quee a'yan tyajá'mua'ixaatye' yee “jee” tyajta je'en a'yan yee “capu” a'aj cha'taj tyana'aj. ¹⁹ Ji'nye a'ájna i Ciríistu' ti yójra' pué'een i Dios, a'ájna i nyaj jaxaj ja'mua jimi nyaj jamuán a'ájna i Silvano, ajta i Timoteo, capu a'yan tyu'taxájtaca' yee “jee” ajta je'en a'yan yee “capu”. Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' i Ciríistu' jimi jusén jime' tijn “jee”, ²⁰ ji'nye a'ij pu jimi i néijmi'i a'yan atyojo're'nyinyi je'ej ti i Dios tyi'táj jin tya'tóoratziiri'. A'ij tu jin tyati'ijtá tyé'tyojtzi're'ej i Dios a'yaa tu tyí'xaj tijn: “Che' a'yan tyá'ra'nyij”, a'ájna jitze ma'can i Ciríistu'. ²¹ Ajta i Dios pu a'ín pué'een i ti tyámua' tyitájcha'ij ityájma, ajta mua'ajmaj i Ciríistu' jimi. ²² A'íi pu ityájma huatyóa'rij ajta tajimí jaatyájtóo i ju júuricamej tyej tyij jáamua'reej ti a'ín tyámua' tyitaatyátoosij.

²³ Ajta tyij nyequee xu a'áa ja'tanyéj a Corinto, a'yájna nyati'ij tyí'mua'ajcaj, Dios pu jamua'reej nyej quee tyí'hue'ej, nyajta a'yan tyí'xaj tzáahuatyira'aj jime', nyaj quee a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi nyej nyij quee jamuaatamuárie'riste'en. ²⁴ Catu ityáj a'yan tyajá'mua'ijtye' siaj sij ca'nyéjrij jin tyá'antzaahuatye'en, sulu ja'mua jamuán tu tyí'muarie' siaj sij a'ájna jin huatóotyamua've'en, ji'nye mua'aj xu tyámua' een i siaj jitzán tyá'tzaahuatye'.

2

¹ A'ij nu jin quee jamuáamuaariaca' nyej nyij nyajtáhua'aj xaamuírira'aj jamuaata'an. ² Ji'nye tipua'aj nyaja'muaxamuíritya'aj, ¿a'tyanquij mana'aj a'ín pué'ényej muá'ju'un i maj naatatyámua'viste'ej? Ji'nye mua'aj xu a'ín pué'een i nyaj jamuaatáxaamuírityej. ³ A'yaa nu een jime' tyajamuaatayú'sej, ji'nye canu a'yan tyá'xie've' siaj sij naatáxaamuíritye', sulu siata'aj natatyámua'viste'en. A'yaa nu tyámua' tyá'tzaahuatya'ca'aj siaj néijmi'i mua'aj siajta a'ájna jin huatóotyamua've'sij i nyaj jin nyetyamua've', ⁴ ajta nyati'ij tyajamuaatayú'sej, jéehua pu je'ej pua'aj nya'axcaj, nyajta acanyeyi'nya'aj. Nyajta quee a'ájna jin tyajamuaatayú'sej nyej nyij jamuaatáxaamuíritye'en, sulu siaj sij jáamua'reej nyaj jéehua huápu'i'ij já'muaxie've'.

Pablo pu tyaatú'uunyi'ri' a'íjci i ti jimi ootyá'itzee

⁵ Tipua'aj a'táj tyi'táj je'ej huá'uurej ti'ij síj huatóoxaamuíritye'en, capu nyéetzij na'aj naatáxaamuíritye'sij, sulu mua'ajmaj pu ajta jamuaatáxaamuíritye'sij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyej nyij quee jéehua jamuaatamuárie'riste'en. ⁶ A'íi pu'uj i siaj serij mue'táj puéjtzij jaatá' a'íjci i a'táj. ⁷ Ajta ijíj a'yaa pu tyúuxie've' siaj tyaatú'uunyi' siajta jaatáhuire'en, na'ríj quee a'íi pu mue'tiche'en a'íjci jime' ti jéehua juxaamuíritye'. ⁸ A'ij

nu jin jéehua já'muahuavii siaj siajtáhua'aj a'yan tyaataséjratye'en siaj siooj jaxie've'. ⁹ A'yaa nu nyerij anaquéej tyajamuaatayú'sej, nyej nyij jamuatyéesej nyajta je'en jáamua'reej tipua'aj néijmi'i setyá'astyaj i nyaj tyajá'mua'itiij. ¹⁰ A'yaa pu'ij a'íjna i siaj mua'aj tyaatú'uunyi'ri', nyáaj nu nyajta tyaatú'uunyi'raj. Tipua'aj a'yan tyi'tíj jin nyetyaatú'uunyi', a'yaa nu een jime' tyaatú'uunyi'raj nyej nyij ja'mua japua huatányuunyi' i Ciriistu' jimi. ¹¹ Ti'ij quee i tyiyáaru' tyi'tíj jin ta'antymué'tin, ji'nye tyámua' tu naa tyá'mua'reej je'ej ti éenye'que' tyi'muarie'.

I ti jin je'ej pu'a'aj ja'axcaa a'íjci i Pablo ti'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a Troas

¹² Nyati'ij a'áa ja'rá'aj a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Troas, nyej nyij a'áa huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Ciriistu', nyavástara' pu a'yan tyinaatá' nyej nyij nyaxáahuaj tyihuó'ixaatye'en i tyeítyee. ¹³ Ajta jéehua nu tyí'mua'ajcaa a'íjci jime' nyej quee jáatyoj i nye'ihuáara' Tito. A'íj nu jin huo'tatyóotya'aj nyati'ij nyij a'áa jo'mej a Macedonia.

I tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Dios

¹⁴ Tyámua' tu tyaatatyójtzi'rej i Dios ti a'yan tyitatá'caa tyaj tyu'tyámue'tin jamuán i Ciriistu', ajta ityájma jime' pu jaxajta i junyúucaa, a'íjna i ti néijmi'que' naa curiá'rie'. ¹⁵ Ji'nye ityáj tu a'yan een ti'ij i ti naa curiá'rie' i Ciriistu' ti'ij i Dios jimi tyu'tátuiire'ej, a'yaa tu cha'taj tyana'aj een hua' jimi i Dios ti hui'rátosij, tyajta hua' jimi i maj jó'vesij. ¹⁶ A'íimaj jimi i maj jó'vesij, a'yaa pu huá'rie'catye' ti'ij tyi'tíj ti huamuí', ajta a'íimaj jimi i Dios ti hui'rátosij, a'yaa pu huá'rie'catye' ti'ij tyi'tíj ti júurij ti naa tyaarie'ej ti ajta huo'tá'sij mej mij júurij muá'ra'nyij. ¿A'tanyíj jaayí'tin ti'ij a'íjna jin tyu'tyáhuire'en? ¹⁷ Catu ityáj jatyátoonyij i nyúucaria'ra' i Dios, mati'ij i séecan ricij, sulu tzáahuatyí'ra'aj tu jin tyí'xaj i Dios jimi, a'yaa tu i Dios jimi tyí'xaj ti'ij síj ti Ciriistu' jitze ma'can tyí'huire'.

3

A'íjna i nyúucarij ti jájcua'aj i ti jin i Dios tya'tóoratziiri'

¹ Tyati'ijta a'yan tyí'xajtaj, ¿nyiquij a'yan jamua'séjratye' tyej tya-jtáhua'aj huatyátahuij tyej tyij tajímua'aj tyámua' tyi'huátaxaj? Na'riij, ¿nyiquij a'yan tyúuxie've' tyaj jo'tyeyú'xan tyej tyij jamuaataséjratye'en, nusu tyaj jamuaatáhuavii siaj mua'aj jo'tyéeyu'xaj i siaj jitzán tyámua' tyí'taxaj ityájma, mati'ij i séecan ricij? ² Mua'aj xu a'íin pué'een i siaj a'yan tyí'huire' ti'ij yu'xarij i tyaj jin huatátasejrataj, yu'xarij xu pué'een siaj á'yu'si'ij i taxiéjnyu'caa jitze i maj néijmi'i jamua'tyej majta jaayí'tin maj jo'jívve'en. ³ Tyámua' pu naa tyí'sejre' siaj mua'aj a'íin pué'een i yu'xarij ti Ciriistu' jimi jo've'mej ityáj tyej tyij yajavá'toj, ajta capu a'tíj na'aj jo'yú'xaca', sulu a'íj pu jin ooyú'si'huaca' i júuricama'ra' i Dios, ajta i yu'xarij capu tyetyéj jitze ooyú'si'huaca', sulu a'íi pu jaatyájttoo ja'mua xiéjnyu'caa tzajta'.

⁴ I Ciriistu' jitze ma'can tu Dios jitze tyí'ca'nyej, a'yaa tutyij tyámua' tyá'tzaahuatye'. ⁵ Capu a'yan tye'tyévijtye' tyaj tajímua'aj tyu'taxáj yee tajimí pu ma'can, sulu a'íjna i tyaj jitzán arátaca'nyej, Dios pu jimi jo've'mej, ⁶ ji'nye a'íi pu ta'antyhuo tyej tyij a'íjna jimi tyu'tyáhuire'en i nyúucarij ti jájcua'aj ti Dios ajta jin tya'tóoratziiri', i tiquee a'íjna jitze aróoca'nyej i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íjna jitze i júuricama'ra' i Dios. A'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta tyi'tá'caa maj a'tíj ooxíjtye'en majta je'en jaajé'caj, ajta i júuricama'ra' i Dios júuricamej pu tyu'tá'caa.

7 Ajta i nyúucarij i maj jin a'tíj ooxíjtye'en tí'ij a'ín huámui'nyij, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i tyetyéj jitze, huápuí'ij pu naa huasé'rihua'aj tí'ij i Dios jaatyájtóo a'íjci jimi i Moisés, majta a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu huái'riitya'ca'aj maj ja'ráasej i Moisés, jí'nye huápuí'ij pu tyátatzarisima'aj i nyéerima'ra', ajta a'yan tyu'tyátuiihuaca' tí'ij oopua'rej, 8 ajta i tí jin tyí'huire' i júuricama'ra' i Dios, jéetze' pu huápuí'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej. 9 A'yaa pu'ij, tipua'aj jéehua huápuí'ij naa huataséjre tí'ij i Dios jaatyájtóo i nyúucarij i maj jin a'tíj ooxíjtye'en, jéetze' pu huápuí'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej a'íjna i nyúucarij tí tyí'tá'caa tí a'tíj jí'reenya'aj huatyá'itzeere'en i Dios jimi. 10 Jí'nye a'íjna i tí anaquéej huápuí'ij naa huasé'rihua'aj, capu che' naa huasé'rin a'íjna jime' tí arí síj huataséjre tí jéetze' huápuí'ij naa huasé'rin. 11 Ajta tipua'aj naa éenye'ej huataséjre a'íjna i tí á'pua'ren, jéetze' pu huápuí'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej a'íjna i tí jusén jime' séeria'aj ja'mej.

12 Jí'nye tu'ríj jacho've' i Dios jimi tí a'yan atyojo're'nyej, a'íj tu jin quee tyí'tziinye'ej tyetyihuá'ixaatye'. 13 Catu a'yan ricij tí'ij i Moisés tí i cíxurij jin aróonaj i junyéerimij jitze mej mij quee ja'ráasej a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íjna i tí tyápua'risime'ej. 14 Majta a'ímaj camu jaataxié'vej maj yo'itéej muá'ra'nyij, majta móoche' a'yan ricij, matí'ij jo'jívvej a'íjna i nyúucarij tí mí'ma'can, óoche' pu a'yan huasé'rin cuxáa mua'ranámi'huajmee, ajta tíquee eexúj a'tíj huo'táxiixi, jí'nye a'íj pu jitze ma'can i Ciríistu' je'ej tyí'rij. 15 A'yaa pu'uj na'aj tyí'een íjij, matí'ijta jo'jívve'en a'íjci i Moisés tí jo'yú'xaca', móoche' mu aranámi'huajmee mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij. 16 Ajta tipua'aj a'tíj tyá'antzaahuatye'en i tavástara' jimi, Dios pu jo'táxistaj i tí jin aránami'. 17 Jí'nye i tavástara' pu a'ín pué'een i júuricama'ra' i Dios, ajta jo'tíj já'sejre' i júuricama'ra' i tavástara', a'áa pu jáai'rij tí a'tíj juxáahuaj jo'cha'canye'en. 18 A'íj pu jin, néijmi'i ityáj catu che' aranámi'huajmee, a'yaa tutyij tyí'tasejrataj tí'ij i tavástara' tyámua' naa tyúusejrataj, ityáj tu seequéj huatyáta'uuresij tyej tyij a'yan huasé'rihua'aj tá'ra'nyij tí'ij tyévira' i tavástara', jí'nye jéetze' tu naa huasé'rihua'aj tá'ju'un tí'ij na'aj yutíj jo'que'tíj ja'mej, a'yaa pu tyí'muarie' i tavástara', a'íjna jime' i ju júuricamej.

4

1 A'íj tu jin quee tyátaxa'huataj, jí'nye i Dios, a'íjna jime' i tí jin tá'ancu'vaxi', a'íi pu taa'íjcaj a'íjci i muárie'rij. 2 Tu'ríj ityáj jaatáxaahuataca' i tyaj avítzij jin je'ej pua'aj rijcaj, a'íjna jime' i tí tyú'tyevi'raste', catu á'taca'nyej tyej tyí'tíj jin tyu'hué'taj, catu tyajta á'taca'nyej tyaj seequéj tyaataxáj a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios. Sulu a'yaa tu jé'yacan jin tyí'xaj tzáahuatyí'ra'aj jime', a'yaa tu a'íjna jin tyí'tasejrataj hua' jimi i tyeítýee tí a'yan tyí'ja'yájna i Dios jimi. 3 Ajta tipua'aj i nyúucarij i tyaj huá'ixaatye' a'yan eenye' tí'ij i tí aránami', a'yaa pu'uj een a'íjma jimi i maj á'pua'ren. 4 Majta a'ímaj camu tyá'tzaahuatye', jí'nye a'íjna i dios tí a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu huo'tánamuaj mej mij quee tyojó'iteej, ajta mej mij quee jaaséj i tatzárij tí huá'tatzavi'tye' tí a'ín pué'een i nyúucaria'ra' i Ciríistu', a'íi pu ajta a'ín pué'een i tí a'yan een tí'ij i Dios. 5 Catu tajitzé ma'can tyihuá'ixaatye', sulu a'íj tu jitze ma'can tyihuá'ixaatye' i Jesús tí ajta Ciríistu' pué'een, tyajta ityáj a'yaa tu tyí'taxaj tyaj a'ín pué'een i tyaj jahuíre' i Jesús a'íjna jime' i tyaj ja'mua xie've'. 6 Jí'nye a'íjna i Dios i tí a'yan tyu'ta'íjtaca' tí huányeerí'c'ij jo'tíj jo'tíca'ca'aj, a'íi pu a'ín pué'een i tí huataséjre yutatzájta', tyej tyij séecan

huatyátatzavi'tye'en, tyajta huo'tá'an maj jáamua'tyij a'íjna i ti jin i Dios huápu'i'ij naa huasé'rin a'íjna jimi i Ciríistu'.

A'íj tu jitze tyí'ca'nyej i tyaj jin tyá'tzaahuatye'

⁷ Ajta a'íjna i ti jin i Dios tyámua' tyitaatá' i ti ajta huápu'i'ij tyá'najchij, tatzájta' pu séejre' i tatyévi'ij jitze ti a'yan huasé'rin ti'ij xá'rij xaríj ti jin taavijhua, ta'aj ij huataséjre'en tiquee ityájma jimi séejre' a'íjna i ti néijmi'i putyí'uurej, sulu ti i Dios jimi já'ma'can. ⁸ A'yaa pu'ij, tyij tyajta jéehua á'viicue're', catu mue'tiche'en, je'ej tu tyá'tamuajtyej a'íjci jime' je'ej ti tye'mej, ajta catu a'íj jin tátacua'nyii. ⁹ Je'ej mu pua'aj ta'uurej, ajta i Dios capu matúuhua'naj, metyita'antyiú'nyi'raj, ajta camu ta'antypuá'ritye'sij. ¹⁰ Jo'tij na'aj tyaj já'ciinyej, a'yaa tu cha'taj tyana'aj tyaa'á'sij je'ej ti éenye'que' huamu' i Jesús, ti'ij ajta tajimí huataséjre'en je'ej ti a'íin tyi'tyúucha'ij. ¹¹ Ji'nye ityáj, tyati'ij tyooj júurij, a'náj tina'aj tu a'yan tya'ajxié'vi'ra' tyaj huá'cui'nyij a'íjci jitze ma'can i Jesús, ti'ij ajta tajimí huataséjre'en i júuricama'ra', a'íjna jitze i tyaj jatyáhue'ra' ti ajta á'puaapua'rej. ¹² A'íj pu jin, ityáj tu a'yan tya'ajxié'vi'ra' tyaj huá'cui'nyij, siajta mua'aj juxáahuaj xu huacháatimee.

¹³ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Nyáaj nu tyá'antzaahuaj, a'íj nu nyij jin tyu'taxájtaca'.” A'yaa pu cha'taj na'aj een ityájma jimi, ityáj tu tyajta tyá'tzaahuatye', tyajta a'íjna jin tyí'xaj. ¹⁴ Ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej ti a'íjna i Dios, i ti jaatájuurityej a'íjci i tavástara' Jesús, a'íi pu ajta taatájuuritye'sij ityájma a'íjci jamuán i Jesús, ajta taataséjrataj ja'mua jamuán tyej tyij néijmi'i jimi huatyá'itzeere'en. ¹⁵ Néijmi'i pu a'yan tyu'ríj ti'ij mua'ajmaj jamuaatyáhuire'en, mej mij mue'tíj ja'ancuriá'an a'íjna i ti jin Dios tyámua' tyajamuatá'caa, majta je'en mue'tíj tyaatatyójtzi're'en, a'íjna jime' ti huápu'i'ij naa huasé'rin i Dios.

¹⁶ A'íj tu jin quee tyátaxa'huataj. Tyij ajta i tyaj jatyáhue'ra' ti jéjre'citze' séejre' á'puaapua'rej, i ti yutatzájta' séejre' pu jujajcuare' a'náj tina'aj. ¹⁷ A'íjna i tyaj jin jajpuéjtzij capu tyi'tíj je'ej, jiye'tzín pu mu jó'yi'ij, ajta a'yaa pu tyámua' ta'uurej tyej tyij ja'ancuriá'an a'íjci i ti huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej jusén jime'. ¹⁸ Ji'nye catu a'íj tyí'sej i ti tyí'taavijhua, sulu a'íj tu tyí'sej i tiquee tyí'taavijhua, ji'nye a'íjna i ti taavijhua, capu á'tyeeren, ajta a'íjna i ti quee taavijhua, a'íi pu jusén jime' séeria'aj ja'mej.

5

¹ A'yaa tu ityáj een ti'ij i chi'ij cháanacaj japua ti tyu'uj, ti'ij i ináamuaj tiquee jusén jime' séejre', tyajta a'yan tyá'mua'reej tipua'aj huatyá'uunyej a'íjna i ináamuaj, Dios pu arí taatyéechi'tyej u tajapuá ti jusén jin séejre', ti ajta quee muáca'aj jin taavijhua. ² A'íj tu jin jéehua tyí'mua'tzej a'íjna jime' tyaj tyooj íyan séejre' i cháanacaj japua, ji'nye a'yaa tu tyá'xie've' tyaj ujo'tyájrutyey u chi'táj ti jútye' já'sejre' i ti ajta Dios jin tie'cánasij, ³ a'yaa pu'ij, tyij tyajta quee tyí'ijcaana, catu muámua'vi'ij tá'ju'un. ⁴ Meentyij tyooj jityán huacháatimee i ináamuaj, tyátayiin yutatzájta', ji'nye catu jaxie've' ti i Dios tu'huáa'ri' a'íjna i ti jin tie'cánasij, sulu ti a'íin jéetze' tie'cáanaj i júuricamej jime' ti jájcuaj tiquee a'náj á'pua'ren. ⁵ Ajta i Dios pu a'íin pué'een i ti tyámua' ta'uurej tyej tyij a'íjna ancuriáan i júuricamej, ji'nye a'íi pu tajimí jaatyájtoo i ju júuricamej, tyej tyij a'íj jin jáamua'reej je'ej tyaj tyi'tíj tya'ancuriáa'sij i Dios jimi.

⁶ A'íj tu jin a'náj tina'aj jitzán tyí'ca'nyej. A'yaa tu tyá'mua'reej tijin tyati'ij tyooj júurij séjre'ej a'íjci jitze i tyaj jatyáhue'ra', a'yaa tu a' ímuáj

tyityejé'sejre' i tavástara' jimi. ⁷ Catu pújoorej tyaj jaaséj, sulu a'íj tu jitze tyí'ca'nyej i tyaj ja'tzaahuatye', ⁸ jitzán tu jéehua tyí'ca'nyej, ajta ta'ráanajchi tyaj iitáciinyej a'íjci jitze i tyaj jatyáhue'ra' tyej tyij tavástara' jimi ja'séeria'aj tá'ra'nyij. ⁹ A'íj tu jin a'náj tina'aj a'yan tyá'huoo tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i tavástara', tipua'aj tyooj a'yan séjre'ej nusu tyequée. ¹⁰ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' tyaj néijmi'i huatátasejrataj jo'tíj já'sejre' i Ciríistu' tí'ij a'ín néijmi'caa to'xíjtye'en, aj pu'ij síj ajta síj ja'ancuriáa'sij je'ej tí tyá'ci'puaj, je'ej tí tyi'tíj tyu'muáriej tí'ij ooj júuricaj, tipua'aj xá'puí' huaríj nusu je'ej pua'aj huaríj.

I nyúucarij tí tyámua' ta'uurej i Dios jimi

¹¹ A'íj tu jin, a'yaa tu tyá'mua'reej tí a'yan tyúuxie've' tyaj jéehua já'tyasa'aj i tavástara', a'yaa tutyij tyí'tyese' tyaj hua'antymue'tin i tyétyacaa. Dios pu tyámua' naa tyí'tamuajtyej, a'yaa nu nyij nyajta tyá'xie've' siaj a'yan cha'taj siana'aj mua'aj tyí'tamuajtyej. ¹² Catu tyajta tajímua'aj tyámua' tyí'taxaj, sulu ityáj tu jamuatá'caa siaj sij tajíme' ahuóotzaahuatye'en, siata'aj sij jaayí'tihua'an siaj huatányuunyij a'íjma jimi i maj óotzaahuatye' a'íjci jime' je'ej maj tyúusejrataj majta quee a'íjci jime' je'ej maj tyí'mua'tzej i juxiéjnyu'caa tzajta'. ¹³ Tipua'aj tyátatimue'raj, a'íj pu jime' tyaj jahuíre' i Dios, na'ríj quee a'yan tyi'ja'yájna, a'yaa tu ricíj tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuire'en. ¹⁴ A'íjna i tí Ciríistu' jin taaxié'vej a'íj pu tajitzé rá'aj, a'íj tu tyij jin a'yan tyá'mua'reej tí síj huamuí' hua' jitze ma'can néijmi'caa i tyeítyee, majta je'en néijmi'i jamuán huácuij. ¹⁵ Ajta i Ciríistu' pu huamuí' néijmi'caa jitze ma'can, mej mij a'íjma i maj móoj júurij quee che' jujímua'aj mana'aj je'ej tyé'ejtyoovej je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'íj, sulu mej mij tyámua' tyityetyúucha'íj a'íjci jimi i tí hua' jitze ma'can huamuí', ajta je'en hua' jitze ma'can huatájuuriaca'.

¹⁶ A'íj pu jin, catu che' a'tíj je'ej pua'aj tyí'mua'tziire', tyij tyajta tyooj jájcuaj a'yan tyí'mua'ajcaa i Ciríistu' jimi tí tyévíj na'aj pué'eenye'ej, ajta ijíj catu che' a'yan tyí'mua'tzej. ¹⁷ A'yaa pu'ij, a'íjna i a'tíj tí Ciríistu' jitze ajtyáma'can a'íj pu síj pué'een i tyévíj tí Dios arí jaajájcuarej. Pu'ríj metyaja'ajhua'xíj je'ej tí tyi'tyúucha'íica'aj tí mí'ma'can jime', jí'nye pu'ríj néijmi'i jin huóojajcuarej. ¹⁸ Néijmi'i pu a'íjna a'ín pué'een i tí Dios jin tyi'muarie', a'íjna tí jitze ma'can i Ciríistu' tajapuá huatanyúj, ajta je'en taata'íj tyej tyij huo'ré'ixaatye'en i nyúucaria'ra' tí'ij huó'huire'en. ¹⁹ A'yaa pu'ij huatóomua'aj tí i Dios tyámua' huó'ruuj a'íjma i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta quee huo'xíjtyej a'íjna jime' i maj jimi ootyá'itzee, sulu a'íj pu taata'íj tyej tyij huo'ré'ixaatye'en i nyúucaria'ra'. ²⁰ A'íj tu jin ityáj a'ín pué'een i Dios tí huo'ta'ityaca' tyej tyij tyihuó'ixaatye'en i Ciríistu' jitze ma'can, i tí a'yan séejre' tí'ij i Dios tí já'muajee a'íjci jime' i nyúucarij i tyaj huá'ixaatye'. A'íj tu jin a'yan tyaja'muajee jitzán ma'can i Ciríistu' siaj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi. ²¹ Ajta i Ciríistu' capu tyi'tíj jin ootyá'itzee, tajitzé ma'can pu i Dios a'yan jáaruuj tyej tyij jamuán i Ciríistu' jí'reenye'que' huatyá'itzeere'en.

6

¹ Ajta ijíj, ityáj tu jamuán tyi'muarie' i Dios, a'yaa tutyij tyajta jéehua tyaja'muahuavíj siaj ja'ancuriá'an i tí jin Dios tyámua' tyajamuaatá'sij.

² Ji'nye a'yaa pu a'ín tyí'xaj i yu'xarij jitze tíjin:
A'áa nu muáanamujri' tí'ij ajitze juxié'va'ca'aj,

nyajta a'ájna xicáara' jitze muaatáhuü nyajta mui'rájtoo.

Ajta ijíij pu a'áan putyajá'ricij siaj ja'ancuriá'an. Ijíij pu a'ájna putyí'ricij i xicáara' ti jitzán Dios jamui'rátoonyij.

³ Tyajta ityáj catu a'táj je'ej pua'aj tyí'itíij, na'ríij quee capu tyi'táj je'ej tyu'tyáhuüire'sij i tyaj jin tyí'muarie'. ⁴ Tyajta ityáj, a'yaa tu ja'mua jimi tasejrataj mati'ij a'ímaj i maj tyí'huüire' i Dios jimi, a'yaa tu jéehua tyé'viicue're' a'ájna jime' i tyaj jajpuéjtzij, tyajta quee tyi'táj tyí'cha'ij, ajta tyí'tamuarie'riste', ⁵ majta taatyáavaxij, tyajta huanámi'huaca', mátanyo'si'tye'ej, tyajta tyési'huacan jin tyí'muarie', tyatáxa'i'rii tyaj atanyéjnye', na'ríij tyaj huatatájcun. ⁶ Tyajta a'yan tyi'tyesejre' tyej tyámua' naa tyi'tyítacha'ij, a'íjci jime' tyaj jamua'tyej i ti jiré'can jime', tyajta tyé'viicue' hua' jimi i séecan, tyajta tyámua' huojo'mua'raj i taxa'aj tyeítýee, jinye a'íi pu tatzájta' séejre' i júuricama'ra' i Dios, tyajta tzáahuatyí'ra'aj jin hua'xie've'. ⁷ A'yaa tu tyajta tyihuá'ixaatye' i nyúucarij ti jiré'can jime', tajitzé pu séejre' a'ájna i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej. Tyámua' tu naa tyí'muarie', tyej tyij huatyényo'se'en ajta tyej tyij huatyátanaj. ⁸ A'náj taca'aj mu taatyátzaahuatyé'sij, majta a'náj taca'aj je'ej pua'aj tyitaatájeevij, a'náj taca'aj mu tyámua' tyitaataxájta, majta a'náj taca'aj je'ej pua'aj tyi'taxáataj muá'ju'un. A'yaa mu tojo'mua'raj ti'ij i mej tyí'hue'tacaa, tyajta ityáj tzáahuatyí'ra'aj tu jin tyí'xaj. ⁹ A'yaa mu tojo'mua'raj cuxáa mequee tamuaajtyej, majta tyámua' naa tyi'tamuaajtyej. A'yaa tu huasé'rin cuxáa tyaj já'cui'ihuaaj, tyajta tyóoche' tu júurij, puéjtzij mu tatá'caa, majta quee a'íj jin tacui'nyij. ¹⁰ A'yaa tu huasé'rin cuxáa tyátaxaamuijritye', matyajta a'náj tina'aj tatyamua've', a'yaa tu huasé'rin cuxáa tyequée je'ej tyéejviicue', matyajta mui'caa chíjtyaanyi'taj, tyajta a'yan cuxáa tyequée tyi'táj tyí'cha'ij, metyajta néijmi'i tyí'ijcha'ij.

¹¹ Ta'ihuáamua' Corinto siaj jo'cháatimee, tu'ríj tyajamuá'ixaa ja'huoo'itéerican jime', tyámua' tu tyeríj tyajamuaataséjra a'tyán tyaj pué'een. ¹² Catu ityáj tyi'táj ja'mua'aviitze', mua'aj xu a'ín pué'een i siaj tyi'táj avaaaj i jutzájta'. ¹³ A'íj nu jin a'yan tyaja'muahuavíij, a'yájna ti'ij a'táj ti jéehua hua'xie've' i juyójmua', siaj nyejitzé tyú'ca'nyej, a'yájna nyati'ij nyáaj ja'mua jitze tyí'ca'nyej.

Ityáj tu a'ín pué'een i tyeyúuj Dios ti tzajta' iirájcaj

¹⁴ Caxu a'yan rijcaj mati'ij a'íjma i maj quee tyá'tzaahuatyé'. Xu'huóomua'tzij a'ájna jime', ¿jinye tyí'rij ti síij na'aj pué'eenye' a'ájna i ti naa een ajta a'ájna ti je'ej pua'aj een? ¿Ca' jinye tyí'rij maj antyóonaxcaj i tatzárij ajta i tíca'rij? ¹⁵ Capu je'ej tyí'rij maj huóojaahuatyé'en i Ciriístu' ajta i tyiyáaru', capu ajta je'ej tyí'rij maj huóojaahuatyé'en a'ájna i ti tyá'tzaahuatyé' a'ájna jamuán i tiquee tyá'tzaahuatyé'. ¹⁶ ¿Tyi'tanyí je'ej metyí'xa'pui'intare' a'ímaj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta' Dios ti ja'a'rij a'íjma jamuán i sánturij? Jinye ityáj tu a'ín pué'een i tyeyúujra' i Dios ti júurij, a'yájna ti'ij a'ín tyu'taxájtaca' tíjin:

Nyáaj nu hua' tzajta' u'séeria'aj na'mej,

nyáaj nu hua' Dios pue'éenye'ej na'mej,

majta a'ímaj nyetyeíttyeristyamua' mu pue'éenye'ej muá'ju'un.

¹⁷ A'íj pu jin ajta a'yan tyí'xaj i tavástara' tíjin:

Xa'vá'ciinyij hua' tzajta',

caxu che' a'yan rijcaj mati'ij a'ímaj.

Aj nu nyij nyáaj jamuaataxié've'ej,

¹⁸ nyáaj nu ja'muavástara' pue'éenye'ej na'mej,

siajta mua'aj nyiyóojmua' xu pue'éenye'ej xá'ju'un,
a'yaa pu tyí'xaj i tavástara' i ti néijmi'i jin tye'entyúumua'ree.

7

¹ A'yaa pu'ij, ta'ihuáamua' mu tyaj já'muaxie've', a'íi pu a'íin pué'een i Dios ti jin tya'tóoratziri'. A'íj pu jin tyiche' tyámua' eenye' i tatyévi'j jitze tyajta i tajúuricamej jitze, a'yaa tu tzáahuatyí'ra'aj tyi'ijcha'íj i Dios jimi tyetyí'tyese' tyej tyij jí'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en.

Pablo pu huatóotyamua'vej a'íjci jime' maj tyá'antzaahuaj i Corinto maj ja'chej

² Siataataxié've' mu juxiéjnyu'caa tzajta'. Catu a'tíj je'ej pua'aj jó'mua'rajca'aj, catu tyajta a'tíj je'ej pua'aj huáruuj, catu a'náj a'tíj tyu'xívi'ri'. ³ Canu a'yan tyajámua'ixaatye' nyej nyij je'ej pua'aj tya-jamuaaxáj, jí'nye nu'ríj a'yan tyajamuáa'ixaa, mua'aj xu ú'sejre' yuny-atzájta', tyata'aj tyij néijmi'i júurij huatyá'itzeere'en nusu tyaj néijmi'i huácu'nyij. ⁴ Canu tyi'tíj aváataj nyetyajámua'ixaatye', jéehua nu nyij á'nyatzaahuatye' ja'mua jime'. Tyij nyajta jajpuéjtzij, jéehua pu nú'ca'nyisti' nyajta nu nyetyamua've'.

⁵ Tyati'ij a'áa ja'r'á'aj a Macedonia, catu ma' já'taso'pe', sulu jo'tíj na'aj tu jajpuéjtzica'aj, jéehua tu á'viicue'ria'ca'aj hua' jimi i tye'ityee, tyajta tyi'tziinya'ca'aj. ⁶ Ajta i Dios, i ti ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i maj je'ej tyityóomuajtyej, tyámua' pu táaruuj tí'ij a'íin uvé'nyej i Tito, ⁷ ajta capu a'íi na'aj i ti a'íin yar'á'aj, sulu ti a'íin ajta jutyamua'va'ca'aj ja'mua jime'. A'íi pu taaté'exaa siaj mua'aj jéehua huápu'ij tasejracu'j, ajta i siaj juxaamu'ijritye' a'íjna jime' siaj jamua'reericuj je'ej ti tyí'nyahuire', a'íj nu jin jéetze' huatányetyamua'vej.

⁸ Tyij ajta jamuaatáxaamu'ijrityej i yu'xarij nyaj jamuaata'ítyi'ri', capu ijíj je'ej pua'aj nya'asej. Ajta anaquéj pu je'ej pua'aj nya'axcaj, nyati'ij jaaséj i ti cí tyajamuatáxaamu'ijrityej, ⁹ ijíj nu nyetyamua've', canu a'íjna jime' i siaj huatóoxaamujri, sulu a'íj nu jin i siaj huatóoxaamujri siaj sij siajtáhua'aj ja'antzaahuatye'en i Dios. A'yaa xu tyityaatóoxaamu'ijrityej je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'raca'aj, a'íj tu jin quee ityáj je'ej pua'aj jamuáaruuj, ¹⁰ jí'nye a'íjna i siaj jin huatóoxaamujrityej Dios pu jimi jo've'mej siaj sij tyu'túu'uunyí' ajta tí'ij jamuáahuire'en, a'íj pu jin quee je'ej metyejé'tyi'tíj siaj sij juxaamu'ijritya'aj. Ajta a'íi pu tyu'jé'caj i xaamu'ijrira'aj íyan ti ma'can i cháanacaj japua. ¹¹ I siaj jin huatóoxaamujritye'en, Dios jimi pu jo've'mej, xaaséj je'ej ti atyojo'r'é'nyej. Jéehua xu jaatyátzaahuatyej siajta nyaj japua huatanyúj, siajta huatanyínyu'cacuca', siajta tyu'tátziin. Siajta je'en jéehua jaataxié'vej siaj naaséj, a'íj xu jin puéjtzij jaatá' a'íjci i ti je'ej pua'aj rijcaa. A'íj pu'ij jin néijmi'i a'yan tyu'taséjre siaj mua'aj quee tyi'tíj jin ootyá'itzee. ¹² A'yaa pu'ij, nyati'ij tyajamuata'ítyi'ri', canu a'yan huaríj a'íjna nyamua'tzaj i a'tíj ti ootyá'itzee, nusu i ti séej jimi ootyá'itzee, sulu ta'aj ij huataséjre'en i Dios jimi a'chu siaj tajimí tyí'ca'nyej. ¹³ A'íi pu a'íin pué'een i ti jéehua naa taatá'aj.

Ajta capu a'íi na'aj i ti naa taatá'aj, sulu tyajta tu huátatyamua'vej a'íjna jime' ti i Tito yar'á'aj jutyamua've'ej, jí'nye néijmi'i xu mua'aj ca'nyíjra'aj jaatá'. ¹⁴ Nu'ríj nyáaj a'yan tyaaté'xaatya'ca'aj i Tito nyaj jéehua á'nyatzaahuatye' ja'mua jime', siajta mua'aj caxu naatatyévi'rastej. Jí'nye néijmi'i i tyaj tyeríj jamuáa'ixaa, a'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa pu cha'taj na'aj tyi'jí'r'é'can jime' je'ej tyaj tyaaté'exaa i Tito, tyaj jéehua

á'tatzaahuatye' ja'mua jime'. ¹⁵ A'íjna i Tito jéetze' pu já'muaxie've' ti'ijta jo'támua'reej je'ej siaj néijmi'i jéehua huápui'ij tyeetyátzaahuatyej. ¹⁶ Jéehua nu nyetyamua've', a'íjna jime' i ti i'ríj nyej nyaxáahuaj ja'mua jitze tyú'ca'nyej.

8

I maj juxié'vi'ra' jin tyi'tá'caa i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'

¹ Ajta ijíj ta'ihuáamua', a'yaa tu tyá'xie've' tyaj jamuaaté'exaatye'en je'ej ti Dios tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta' a'áa ti huataca'aj a Macedonia. ² Tyij majta jéehua jajpuéjtzij mu'ríj néijmi'i jin tyo'táviicue'ri', jéehua mu mij jutyamua've', capu je'ej tyij majta quee je'ej tyéejviicue', i maj tyu'tá' juxié'vi'ra' jime' jéehua pu tyu'tyáhuu cuxáa chíjtyaanyi'ij maj pué'eenye'. ³ Nyáaj nu jamua'reej maj tyu'tapuéjve a'chu maj caa putya'uurejve'ej, majta juxié'vi'ra' jin jéetze' a'yan huaríj. A'íimaj mu jujíimua'aj huatyóohuij ⁴ maj taatáhuaviiri' tyaj huo'tá'an maj huo'tyáhuu're'en a'íjma i maj i Dios jitze ajtyáma'can. ⁵ Majta a'íimaj camu a'yan mana'aj tyu'tapuéjve je'ej tyaj tye'ejchó'va'ca'aj, ji'nye anaquéej mu i tavástara' jimi huatóotoj, majta je'en ityájma jimi, a'yájna ti'ij i Dios tya'ajxié'vi'ra'. ⁶ A'íj tu jin jéehua jahuaviij a'íjci i Tito ti a'ín jaariá'siire'en ja'mua jimi i siaj juxié'vi'ra' jin tyu'tá', a'íjna i ti arí anaquéej huatyóochej ja'mua tzajta'. ⁷ Ji'nye mua'aj jéetze' xu tyí'mue'tij, a'íjna jime' i siaj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, ajta ja'mua'i'riitye' siaj huo'té'exaatye'en i nyúucarij, siajta tyámua' tyá'mua'reej je'ej ti ajóo'en i Dios jimi, siajta juxié'vi'ra' jin taataxié'vej i siaj ityájma jimi jaarí'rej, a'yaa pu cha'tána'aj siaj sij tyu'tyámue'tin a'íjna jime' i siaj séecan huatyáhuu're'en.

⁸ Canu nyej nyij a'yan tyaja'mua'íitya'aj nyaja'mua'ixaatye', sulu a'íj nu siaj sij jáamua'reej je'ej maj majta séecan tya'ajxié'vi'ra', mej mij mua'ajmaj jamuaataséjratye'en maj ji'ré'can jime' já'muaxie've'. ⁹ Ji'nye xu'ríj mua'aj jamua'reej ti i tavástara' Jesús, i ti ajta Ciriístu' pué'een, a'íi pu néijmi'i tyí'ijcha'ij a'yan tyu'tóosejrataca' ti'ij síj tiquee je'ej tyéejviicue', ti'ij ja'mua japua huatányuunyij, siaj sij mua'aj a'íjna jin a'ín pue'éenye'ej xá'ra'nyij i maj tya'ancuriáa'sij i Ciriístu' jimi.

¹⁰ A'yaa nu nyáaj tyajá'mua'ixaatye' je'ej nyej nyáaj tyí'mua'tzej a'íjna jime' i siaj huo'tyáhuu're'en. Ti'ij na'aj ju'síj, caxu a'íj siana'aj jin huatyóohuij siaj huo'tyáhuu're'en i séecan, sulu a'yaa xu siajta huaríj xuu'tyámua've'ej. ¹¹ Ajta ijíj, je'ej siaj caa putya'uurejve, siata'aj ja'antyíci'tyij i siaj ju'huatyáhuu'ij, a'yan naa setyuutyámua've'ej siati'ij jájcuaj imuáj tyu'huatyáhuu'ij siaj a'yan huárinyij. ¹² Ji'nye tipua'aj a'tíj ji'ré'can jime' a'yan tyá'xie've'ej ti tyi'tíj tyu'tá'an, Dios pu ja'ancuriáa'sij a'chu ti caa tyi'tíj tyu'tá'sij. Capu i Dios tyu'huaviij tyi'tíj tiquee síj tyícha'ij.

¹³ Capu ajta a'yan tyi'tyéevijtij ti a'íjna jime' siaj séecan huatyáhuu'ij mua'ajmaj tyi'tíj jamuá'itziitye'ej, sulu siaj sij juxa'aj siana'aj eenye'. ¹⁴ Ajta ijíj mua'aj xu tyí'ijcha'ij i séecan ti tyá'itziitye', ajta majca'huáyee, a'íi mu mijta jamuaatáhuu're'sij a'íjna jime' i ti mua'ajmaj tyajamua'itziitya'aj ja'mej. ¹⁵ A'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze a'yan tijin: "Capu tyi'tíj avá'itzeerej a'íjci jimi i ti jéehua jáasi, capu ajta tyi'tíj jo'tyá'itziitye' a'íjci i ti cíi na'aj tyáasi."

Pablo pu i Tito huata'ityaca' a Corinto

¹⁶ Tyámua' nu tyé'tyojtzire' i Dios ti ca'nyíjra'aj jaatá' a'íjci i Tito siaj sij a'yan cha'taj siana'aj jitzán tyuuxié've'ej siati'ij nyej jimi. ¹⁷ A'íi pu

ja'ancuriáa' i nyaj tyee'íjcaj, siajta mua'aj xu jéehua jitzán juxie've', a'yaa pu'ij ijíj tya'ajxié'vi'ra' ti a'áa jó'me'en ja'mua jimi.

¹⁸ Jamuán i Tito, séej nu huata'ítyaca' i ta'ihuáara' ti'ij ajta jamuán ujó'me'en. A'íjna i ta'ihuáara', néijmi'que' mu tyámua' naa yó'sej a'íjci jime' ti a'ín tyámua' naa tyí'muarie' i nyúucaria'ra' jime' i Dios. ¹⁹ Ajta, a'íimaj i maj jusi'rii i Dios jimi, a'íi mu ja'antyíhuoj ti'ij tajamuán jo'cha'canye'en ajta tyu'tyáhuire'en a'íjna jime' i tyaj tyí'muarie', i tyaj jin tyámua' tyeetyátoonyij i tavástara', ajta tyej tyij jamuaataséjratye'en i tyaj jéehua já'muahuiria'cuj. ²⁰ A'yaa tu tyá'huo ti'ij quee a'tíj je'ej pu'a'aj tyí'taxajtaj a'íjna jime' tyaj jéehua jáasiire'en i siaj mua'aj tyi'tá'caa. ²¹ Tyajta tu jahuo tyej tyij a'náj tina'aj xá'pui' rijcaj je'ej ti tyi'tyéevijtij, catu a'íj tyana'aj jimi i tavástara', sulu tyajta tu a'yan ricij hua' jimi i tyeítyee.

²² Hua' jamuán a'íjma i tyaj huo'ta'ítyaca', séej nu nyajta huata'ítyaca' i ta'ihuáara', i ti arí mue'tíj taataséjra ti a'ín a'yan tya'ajxié'vi'ra' ti taatáhuire', ajta ijíj jéetze' pu óoca'nyej a'íjna jime' ti huápu'ij jéehua ja'mua jitze tyí'ca'nyej. ²³ Ajta a'íjna i Tito a'íi pu a'ín pué'een i ti nyajamuan tyí'muarie' tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuire'en. Majta a'íimaj i maj hua'puaj i ta'ihuáamua', a'íi mu a'ín pué'een i maj huo'ta'ítyaca' a'íimaj i maj jóosi'rii mej mij i Ciríistu' tyu'tatyójtzi're'en. ²⁴ Ajta mata'aj mij jáamua'reej i maj jusi'rii, siata'aj huo'taséjratye'en a'íjma i tyétyaca' siaj tzáahuatyira'aj jin hua'xie've', mej mij majta jáamua'reej ti a'yan tye'tyévijtye' i tyaj á'tatzaahuatyé' ja'mua jime'.

9

¹ Ajta a'íjna jime' i tyaj jin huá'huire' a'íjma i ta'ihuáamua' i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatyé', capu juxie've' nyej tya-jtáhua'aj a'íjci jin tyajamuaatayú'se'en siaj sij a'yan huárinyij, ² ji'nye nu'ríj jamua'reej siaj jéehua mua'aj a'yan tya'ajxié'vi'ra'. A'íj nu jin á'nyatzaahuatya'aj a'yan nyetyihuá'ixaatye' a'íjma i maj Macedonia jo'cháatimee, a'yaa nu tyihuá'ixaatye' ti arí séej nyinyi'ra'aj tyooméj siaj tyámua' huóoruuj mua'aj Acaya siaj jo'cháatimee, a'íj mu mij jin majta mue'tíj a'yan tyitya'huóoca'an mej mij majta tyu'tyáhuire'en i Macedonia maj jo'cháatimee. ³ Nyajta nyáaj, a'yaa nu een jime' ta'ihuáamua' tyu'ta'ítyaca' ja'mua jimi, ti'ij quee a'yan tyá'ra'nyij nyaj huáapua'aj nyana'aj á'nyatzaahuatya'aj nyati'ijta mua'ajmaj jamuatyáxajtasime'en. Sulu siata'aj sij tyámua' eenye' je'ej nyaj nyerij tyihuo'té'exaaj mua'ajmaj jime', ⁴ ji'nye tipua'aj séecan i maj Macedonia já'ma'can nyajamuan mó'ju'un, majta je'en jamuáatyoonij sequée tyámua' éenya'caj. Aj pu'ij taatatyévi'raste'sij ityájma, capu mua'ajmaj sulu ityájma pu a'íjna jime' tyaj mua'ajmaj jin á'tatzaahuatyé'. ⁵ A'íj pu jin a'yan tyina'ránajchaca' nyaj huo'táhuaviij i nye'ihuáamua' mej mij jó'ju' ja'mua jimi mej mij anaquéej jamuáamuaarej, ajta siaj sij huo'tá'an i siaj jin tya'tóoratziiri' siaj tyu'tapu'éjve'en. A'yaa xu sij juxié'vi'ra' jin tyu'tá'sij, capu a'yan éenye'ej ta'mej ti'ij nyaj ca'nyéjrij jin jamuaata'íj siaj sij tyu'tapu'éjve'en.

⁶ A'íj xu ootámua'reej: A'íjna i ti cí na'aj tyu'tá', cí pu'uj ajta tya'ancuriáa'sij, ajta i ti jéehua tyu'tá', jéehua pu ajta tya'ancuriáa'sij. ⁷ A'yaa pu tyúuxie've' ti síj ajta síj tyu'tá'an a'chu ti a'yan tya'ajxié'vi'ra' i jutzájta', che' quee jamuáacha'aj nusu ca'nyéjrij jime', ji'nye Dios pu jaxie've' i a'tíj ti jutyamua've'ej tyu'tá'. ⁸ Dios pu jaayí'tin ti jaatámui'ren i ti jin tyámua' tyajamuaatá'an, siaj sij a'náj tina'aj néijmi'i tyí'ijcha'ij, ajta

tí'ij tyí'ci'paa siaj séecan huatáhuire'en. ⁹ A'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

Jéehua pu tyihuo'tá' a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', ajta i tí jin xá'puí' ricij, a'íi pu jusén jime' séejre'.

¹⁰ Dios pu a'íin pué'een i tí tyu'tá'caa i ímue'rij tí huahuásti'huaca', ajta i cue'ráj tí tyí'cue'ri', a'íi pu'ij ajta néijmi'i tyajamuaatá'sij, ajta já'muahuosi'ran, siaj sij jéetze' tyu'muárie'en a'íjna jime' i tí xá'puí' een. ¹¹ A'yaa xu néijmi'i tyí'ijcha'íj xá'ju'un siaj sij juxié'vi'ra' jin tyihuo'tapuéjve'en. Ajta i siaj mua'aj mutyojo'ta'ityaca', a'yaa pu tyu'tyáhuire'sij mej mij i ta'ihuáamua' tyaatatyójtzi're'en i Dios.

¹² Ji'nye tyati'ij huo'táhuí i ta'ihuáamua', catu a'íj tyana'aj tyihuo'tá' i tí tyihuá'itziitya'ca'aj, sulu tyajta tu ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios a'íjna jime' je'ej siaj huaríj. ¹³ A'íi mu majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios, ji'nye a'íi mu a'íjna jin jamua'reeren i siaj jin huo'tyáhuí siaj ja'astej i Círíistu'.

Majta mu jaatyátzaahuatye'sij i Dios, a'íjna jime' je'ej siaj mua'aj tyihuá'huire' a'íjma, siajta néijmi'caa i séecan. ¹⁴ Majta je'en jaatáhuosij i Dios jimi ja'mua jime' jéehua maja'muaxié've'ej, a'íjna jime' tí i Dios jéehua huápuí'ij tyámua' tyihuo'tá' je'ej siaj tyí'tíj jin huaríj. ¹⁵ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, ji'nye a'íi pu taatapuéjve i tí huápuí'ij juxie've' i tíquee maja' nyúucarij tyaj jin jaataxáj.

10

Pablo pu japaan huatanyúj i tí jin tyí'tyéjvee

¹ Nyáaj, i nyaj Pablo pué'een, a'yaa nu tyaja'muahuaviij, a'íjna jime' tí i Círíistu' ná'ancu'vaxij, tyij majta a'yan tyí'nyaxaj yee nyaj jee tyí'tziinye' típua'aj ja'mua jamuán anyo'tyávaacaj, nyajta je'ej huányaxaxa'aj típua'aj ya' ímuáj naatyávaacaj. ² A'yaa nu nyij tyaja'muahuaviij, nyati'ij a'áa jó'me'en ja'mua jimi, siaj quee ca'nyíjra'aj nyatá'care'en nyej nyij a'yan huatányesejrataj nyaj á'nyaca'nyej yunyatzájta' a'íjma jimi i maj a'yan tyí'taxaj tyaj a'yan cha'taj tyana'aj ricij mati'ij a'íimaj i maj íyan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye ná'nyaca'nyej nyaj a'yan tyihua'rájeevej. ³ A'yaa pu ajta tyí'ja'yájna tyaj tyeítyee pué'een, tyajta catu a'yan tyí'tyeno'se' mati'ij i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. ⁴ I tyaj jin nyo'se', capu íyan tyí'ma'can i cháanacaj japua, sulu a'íi pu a'íin pué'een i Dios tí néijmi'i jin putyí'uurej. A'yaa tutyij néijmi'i tye'entyí'uunaj i maj jin tajitzé tyí'pua'ritye' ⁵ tyajta i maj jin óotzaahuatye' mej mij tyí'tyánaamuaj maj jáamua'tyij i Dios. Néijmi'i i hua'mua'tziira'aj a'íj tu jimi tyu'tátuire'en i Círíistu', ta'aj ij a'íj ará'astej, ⁶ tyajta tyámua' een tyej tyij puéjtzij jaatá'an a'íjci i tíquee tyihuojó'itej, típua'aj seríj mua'aj néijmi'i jin ja'rá'astej i Dios.

⁷ Xaaséj a'íjci i tí séejre'. Típua'aj a'tíj a'yan tyámua' naa tyá'mua'reeriaj tí i Círíistu' jitze ajtyáma'can, che' ajta a'yan tyá'mua'reeriaj tyej tyajta ityáj i Círíistu' jitze ajtyáma'can. ⁸ Típua'aj nyáaj jéetze' ná'nyatzaahuatye'ej a'íjna jime' i tí jin nyavástara' tyinaata'íj, capu nyetyevi'raste', ji'nye i tavástara' pu a'yan tyitaata'íj tyej tyij tyámua' jamuáa'uurej capu tyej tyij jamua'antypuá'ritye'en. ⁹ Canu a'yan tyá'xie've' tí'ij a'yan séejre'ej yee nyaj já'muamuaritye' a'íjna jime' je'ej nyaj tyajá'muayu'se'ej. ¹⁰ Séecan mu a'yan tyí'xaj tíjin nyej jee ca'nyéjrij jin tyajá'mua'ijtye' a'íjna i yu'xarij jitze, ajta típua'aj ja'mua jamuán anyo'tyávaacaj canu jee á'nyaca'nyej nyaj a'yan tyajamuaté'exaatye',

nyajta jee quee tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj. ¹¹ Ajta a'íjna i ti a'yan tyí'xaj, che' jáamua'reej tijin a'yaa tu tyí'xaj tipua'aj ya' imuáj taatyú'uucaj, tyajta a'yan rinyij tyatí'ij ja'mua jimi jo'tyú'uucaj.

¹² A'yaa pu tyi'ji'récán jime', tyaj quee á'taca'nyej tyej tyij tajímua'aj á'tatzaahuaty'e'ej, matí'ij i séecan jusejrataj ja'mua jimi. Majta a'íimaj camu xá'pui' metyityoomuámua're' mej mij jujímua'aj óotzaahuaty'e' séecan jamuán. ¹³ Catu ityáj a'yan tyá'tatzaahuaty'e' je'ej tiquee tyitatyé'vijtye'. A'yaa tu'uj ricij a'chu ti i Dios tatá'caa tyej tyij ahuátatzaahuaty'e'en a'íjna jime' i tyaj jin tyí'muarie', a'íi pu'ij taatá' tyej tyij mua'ajmaj jimi ja'rá'astij mu siaj Corinto ja'chej. ¹⁴ A'íj tu jin quee a'yan ricij je'ej tiquee tyitató'caa, a'yaa pu tya'ra'nyíiche' tipua'aj tyequée jájcuaj imuáj a'áa ja'tanyéjnyíiche' ja'mua jimi. Ityáj tu a'ín pué'een i tyaj anaquéej jamuaaté'exaa i nyúucaria'ra' i Ciríistu'. ¹⁵ Catu tyajta a'íjna jin á'tatzaahuaty'e' je'ej maj i séecan tyu'muáriej, a'yaa tyi'tíj tya'uuriáaj tiquee xá'pui'. Sulu a'yaa tu tyá'xie've' tyaj jéetze' tyu'tyáhuíire'en ja'mua jimi, a'yájna siatí'ij mua'aj seríj tyá'tzaahuaty'e'. ¹⁶ A'yaa tu tyajta tyá'xie've' tyaj huó'ixaaty'e'en i nyúucaria'ra' i Ciríistu' i maj a' imuáj jo'cháatimee séej chuéj japua, jo'maj quee xu séecan tyojo'muáriej, tyej tyij quee ahuátatzaahuaty'e'en a'íjna jime' je'ej maj séecan tyu'muáriej.

¹⁷ Tipua'aj a'tíj tyi'tíj jin óotzaahuatya'mui'ij, che' i tavástara' jimi ahuóotzaahuaty'e'en. ¹⁸ Ji'nye a'íjna i ti jusíj tyámua' tyúusejrataj, capu a'ín pué'een i ti Dios jaataxié'vej, sulu a'íjna i a'tíj tavástara' ti tyámua' tya'tá'caa.

11

Pablo pu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'tyéjvee i tavástara' jimi

¹ A'tzúj cuj cii setyino'viicue', tyij nyajta a'yan huasé'rihua'aj cuxáa nyenyatímue'raj nyetyaja'mua'ixaty'e'. Che' je'ej tina'aj, siano'táviicue'. ² Ji'nye a'íjna i nyaj jin chueerij ja'mua jime' Dios jimi pu jo've'mej. A'yaa nu tyaaxá'pui'intarej siaj sij a'íj siana'aj jimí huatyá'itzeere'en i Ciríistu' sequée tyi'tíj jin a'itzéeria'aj, yaa ti'ij íiti' tiquee xu tyáataj jamuán hui'caa. ³ Ajta a'yaa nu tyí'tziinye' tipua'aj a'tíj jamuáacuanamuaj ti'ij i cú'cu'uj tyáacuanamuaj a'íjci i Eva, siaj sij quee che' tzáahuatyí'ra'aj jin já'astijria'aj i Ciríistu'. ⁴ Tyámua' xu mua'aj tyihúa'jepe' tipua'aj síj mu jo've'mej ti séecan i nyúucarij jime' jaxaj a'íjci i Jesús, tiquee a'yan huánamuajrii je'ej tyaj tyeríj tyajamuáa'ixaa, siajta xu ja'ancuriáa'vej séej i júuricamej tiquee a'ín pué'een i Dios ti anaquéej jaatyájtoo ja'mua jimi, ajta síj i nyúucarij tiquee a'yan huánamuajrii ti'ij i siaj seríj ja'antzaahuaj. ⁵ A'yaa pu'ij, capu a'yan nya'asej nyaj jéetze' ciléenye' jin tyí'huíire' mequee a'íimaj i maj nu'uj huápu'ij va'cán jin tyityetyu'uj. ⁶ Tyij ajta quee nyai'riitye' nyej nyij tyámua' naa tyu'taxáj hua' jimi i tyeítyee, capu a'yan een i nyaj jin ucájmua'rej, a'íj tu tyij a'náj tina'aj já'muasejratye', tyajta néijmi'i jin a'yan ricij.

⁷ ¿Nyiquij je'ej pua'aj naaríj nyati'ij huápua'aj nyana'aj jamuaaté'exaa i nyúucaria'ra' i Dios, nyajta huatyenyaxáahuataca' siaj sij mua'aj ahuóotzaahuaty'e'en? ⁸ Nyáaj nu huári'ri' i hua' túmii a'íimaj i maj a'yee jusi'rii i Dios jimi, nyej nyij a'íjna jin huatyényahuíire'en nyajta mua'ajmaj jamuaatyáhuíire'en. ⁹ Ajta nyati'ij a'áa jo'tyaváacaj ja'mua jimi capu tyi'tíj no'tyá'itziij, canu tyi'tíj jin jamuaatamuárie'ristej, ji'nye a'íimaj i nye'ihúaamua' i maj a'áa ja'ráacij a Macedonia, a'íi mu tyinaatá' i ti

tyiná'itziitya'ca'aj. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj quee jamuaatamuárie'riste'en, nyajta nyooj a'yan tyu'ma'aj na'mej. ¹⁰ Tyámua' nu naa tyá'mua'reej i ti a'yan tyi'ja'yájna i Ciríistu' jimi, a'yájna ti'ij ajta quee a'tíj tyináa'ri'raj i nyaj jin á'nyatzaahuatye' néijmi'que' a'áa ti huataca'aj a Acaya. ¹¹ ¿Ji'nye een jime' a'yan nyetyi'xaj? ¿Nyiquij a'ijna jime' nyaj quee já'muaxie've'? Dios pu jamua'reej tijin nyajá'muaxie've'.

¹² Nyajta nyóoche' nu a'yan tyu'ma'aj na'mej, nyej nyij quee huo'tá'an a'íjma i maj jahuoo mej mij cha'mana'aj tyi'tíj jin óotzaahuatye', maj quee a'yan tyí'muarie' tyati'ij ityáj, ¹³ ji'nye a'íi mu'uj pué'een i maj quee tzáahuatyira'aj jin huata'ityi'huaca', majta tyú'cuanamuaj a'yan metyuuséerataj ti nu'uj i Ciríistu' huojo'ta'ityaca'. ¹⁴ Ajta a'ijna capu je'ej ta'sejratye', ji'nye i tyiyáaru' pu ajta a'yan jusejrataj ti'ij sáij ti tyí'huiire' u tajapuá, ¹⁵ a'ij pu jin quee je'ej ámiteere' tipua'aj a'íimaj i maj jahuiire' i tyiyáaru' a'yan metyúusejrata maj a'ijna jin tyí'huiire' i ti xá'puí' een. Majta a'yaa mu tyitye'entyipuá'rij je'ej maj tyaamue'tij a'ijna jime' je'ej maj tyi'tíj huáruuj.

I ti jin jajpuéetzij a'ijna i Pablo

¹⁶ Nyajtáhua'aj nu a'yan tyajamuaaté'exaatye'ej ti quee a'tíj a'yan tyí'mua'ajcaj yee nyej nyatimue', ajta tipua'aj a'yan metyí'mua'ajcaj, siata'aj naata'an nyaj a'yan tyu'taxáj ti'ij túutimue', nyej nyij nyajta nyáaj ahuá'nyatzaahuatye'en, ¹⁷ ajta a'yájna nyati'ij tyé'nyatzaahuatye' nyenyatímue'raj, capu a'yan tyí'xa'puí' i tavástara' jimi. ¹⁸ Ji'nye mue'tíj mu óotzaahuatye' a'ijna jime' je'ej maj tyu'muáriej, a'yaa nu nyij nyajta nyáaj tyé'nyatzaahuatye'en. ¹⁹ Tyámua' xu mua'aj metyityoomuámua're', a'ij xu jin tyámua' naa tyé'viicue' a'íimaj jimi i maj jutímue', ²⁰ siajta xu tyé'viicue' a'íjma jimi i maj ca'nyéjrij jin tyajá'mua'ijtye', na'ríij i maj tyajamuáa'ri'raj, nusu i maj já'muacuanamuaj, i maj já'muaxana've', ajta i maj jamua'ráava'raj i ja'mua jüise'. ²¹ Tyij ajta nyetyevi'raste' nyaj jaataxáj, catu ityáj ahuátaca'an tyej tyij a'yan huárinij mati'ij a'íimaj.

Ajta tipua'aj séecan a'yan metyóotzaahuatya'aj, a'yaa nu nyajta nyáaj tyé'nyatzaahuatye'en, tyij ajta quee xá'puí'. ²² ¿Nyiquij Hebreos maj pué'een a'íimaj? Nyáaj nu nyajta a'íin pué'een. ¿Nyiquij a'ijna jitze mua'ajtyáma'can i Israel? Nyáaj nu nyajta a'ijna jitze ajtyáma'can. ¿Nyiquij i Abraham jitze mue'rá'ma'can? Nyajta nu nyáaj a'ijna jitze eeráma'can. ²³ ¿Nyiquij metyí'huiire' i Ciríistu' jitze ma'can? Jéetze' nu nyáaj a'ijna jime' tyí'huiire', tyij nyajta ijíij nyatímue'raj nyetyajá'mua'ixaatye'. Nyáaj nu jéetze' tyu'muáriej mequee a'íimaj, nu'ríj jéetze' mue'tíj huanámi'huaca' mequee a'íimaj, majta mue'tíj meríj naatyáavaxij, nyajta nu mue'tíj tin huamuí'. ²⁴ Anxívij mu pua'máj puéjtzij naatá' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjci jime' i maj seityéj japuan tamuáamuata' japuan arámuaacuaj pua'máj nie'riá'vaxij. ²⁵ Huéecaj mu natyáavaxij ciyéj jime', majta séej naatyáto'sixij tyetyéj jime'. Huéecaj pu ajo'cájrupid i báarcuj i nyaj tzajta' yi'cacaria'aj, séej tíca' nyajta séej xicáj nu á'tyeej nyaj jájtyij japua huajósij. ²⁶ Jéehua nu nyeríj huáraa i juyéj jitze, nyajta tyu'tátziin a'ijna jime' nyaj antáyi'caa i játya'naj jitze, nyajta a'íjma jime' i náhua'rij, nyajta a'íjma jimi i nyetye'ityeristyamua', na'ríij a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can. Nyajta nu a'yan cha'taj nyana'aj tyu'tátziin i chájta'naj jitze, ajta jo'tíj quee ja' a'tíj, nusu i jájritze', nyajta a'íjma jimi i maj a'yan tyúusejrataj maj nu'uj ta'ihuáamua' pué'een. ²⁷ Jéehua nu á'viicue're', nyajta jéehua jajpuéjtzij,

mue'táj nu huatáxa'ii nyaj quee che' cutzuj, nyaapuéjtzitariaca' a'ájna jime' nyaj huataí'cuataca' nyajta huataí'imuj, mue'táj nu quee tyú'cuaa, nyajta huatyáxaamuuj, nyajta quee tyí'chajca'aj.

²⁸ Ajta a'náj tina'aj nu je'ej tyé'nyamua'ajcaa a'ájma jime' i maj jusi'rii i Dios jimi. ²⁹ Tipua'aj sáj tyí'cui'caj, nyáaj nu nyajta tyi'ijcui'nyij, ajta tipua'aj séej je'ej pua'aj ma'uuriaj tí'ij a'áin ootyá'itzeere'en i Dios jimi, nyéetzij pu je'ej pua'aj naatá'ixaj. ³⁰ Tipua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyej tyi'táj jin ahuányatzahuatye'en, a'áj nu jin á'nyatzaahuatye'en i tiquee nú'ca'nyisti'. ³¹ A'ájna i Dios ti ajta vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús, a'ái pu jamua'reej nyaj quee tyi'tyáhue'taj, tyiche' tyé'tyojtzire'ej i Dios jusén jime'. ³² Nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a Damasco, a'ájna i tajtúhuan i ti jahuiiria'ca'aj i rey Aretas, a'ái pu tyí'cha'íica'aj jo'táj jo'tyényinyi'ij i chájta'naj jitze tí'ij naatyéevi', ³³ ajta séecan mu na'cájtoo i sicirij jitze a'ájna jo'táj ja'nácun i tyetyéj jitze, i ti jin curiá'nami' i chájta'naj.

12

Je'ej ti tyi'táj tyu'taséjre i Pablo jimi

¹ Capu tyi'táj je'ej tyí'huüre' ti a'táj jusáj óotzaahuatye'ej. Nyajta nyáaj a'áj nu jin tyajamuaaté'exaatye'sij je'ej ti tyi'táj tyu'taséjre nye jimi, ajta je'ej ti tavástara' tyinaataséjra. ² A'táj nu mua'tyej ti Ciriistu' jitze ajtyáma'can ti a'náj a'yan tyáaruuj, pu'ríj tamuáamuata' japuan muáacuaaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti Dios jútye' yo'ví'táj. Canu jamua'reej je'ej ti tyojo'vi'tichiihuaca' tyij jutyévi'j jime' nusu quee, Dios pu xaa jamua'reej. ³ A'áj nu xaa mua'reej ti a'ájna i tyáati', (tipua'aj jutyévi'j jime' nusu i júuricama'ra' na'aj, Dios pu'uj jamua'reej) ⁴ a'áa pu jó'vi'tichiihuaca' jo'táj naa jo'éen, jo'táj ajta yó'namuajri' a'ájci i nyúucarij tiquee je'ej tyí'rij ti a'táj jaataxáj íiyan i cháanacaj japua. ⁵ F'riitacaj pu nyaj ahuányatzaahuatye'en a'ájna jime' i a'táj, ajta canu nyajíme', a'áj nu jin ootányatzaahuatye'sij i tiquee nú'ca'nyisti'. ⁶ Ajta tipua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj nyej nyij ahuányatzaahuatye'en, canu a'áin pue'éenye'ej na'mej sáj ti cha'na'aj tyí'xaj, ji'nye nyáaj nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyu'taxájtaj, ajta canu a'yan rinyij, tí'ij quee a'táj a'yan tyí'nyesejra je'ej tiquee tya'raanajchi, sulu che' a'áin séjre'ej je'ej nyaj ricij, nusu je'ej nyaj tyí'xaj,

⁷ a'áj nu jin á'nyaxijtye' je'ej ti tyi'táj tyu'taséjre nye jimi. A'áj pu jin nyata'aj nyij quee á'nyatzaahuatya'aj, Dios pu nye jimi a'yan tyeetyájtoo tyi'táj ti a'yan een tí'ij tzícare'ej ti na'ajtyéjtzetyij, ma'ajta a'áin pué'een i tyiyáaru' ti yo'ta'ítyaca' tí'ij je'ej pua'aj náa'uurej. ⁸ Huéicaj nu nyeríj a'yan tyaatáhuaviiri' i tavástara' ti náa'ri' a'ájna i nyaj jin japu'éjtzitarej, ⁹ ajta i tavástara' a'yaa pu tyinaaté'exaa'j tijin: "A'ájna i nyaj jin muaxie've' a'ái pu a'áin pué'een i ti a jitze juxie've', ji'nye a'ájna i nyaj néijmi'i jin putyí'uurej a'ái pu huataséjre'sij a'ájna jime' i tiquee mú'ca'nyisti'." A'áj nu nyij jin á'nyatzaahuatye' i tiquee nú'ca'nyisti', ta'aj ij i Ciriistu' ti jin putyí'uurej nye jimi huatyá'itzeere'en. ¹⁰ A'áj nu nyij jin nyetyamua've' i tiquee nú'ca'nyisti', maj je'ej pua'aj tyí'nyeeje, maj na'náva'vaj, i ti nyamuarie'riste' ajta je'ej nyaj tya'ajpuéjtzij a'ájna jime' nyaj Ciriistu' á'tzaahuatye', ji'nye tí'ijta quee nú'ca'nyisti'raj aj nu nyijta jéetze' huatyényaca'nyej i tavástara' jimi.

¹¹ A'yaa nu tyi'tyínyecha'ij tí'ij túutumue', mua'aj xu ca'nyíjra'aj naatá' nyej nyij a'yan huárinyij. Ji'nye mua'aj xu a'áin pué'een i siaj huatóoci'puaj siaj tyámua' tyinaataxáj, nyej nyajta quee jéetze' ciléenye' jin tyí'huüre'

a'íjma jimi i maj va'cán jin tyí'huíire'. Tyij nyajta quee tyi'táj jin antyínyamua'ree. ¹² I nyaj jin jaapuétzitariaca', i siaj jin je'ej tyo'taséj, ajta i ti huápu'i'ij naa huasé'rin, a'íj xu mua'aj tyu'séj, a'íj xu sij jin jamua'reej nyej nyáaj ji'r'é'can jime' a'íin pué'een i tavástara' ti nyojo'ta'ítyaca'. ¹³ Setyinaatú'uunyi' tipua'aj nyequee xá'puí' tyajamuaatajé, tyi'táj pu'uj quee jamuaaci'ij ti'ij tyihuo'ci'ij a'íimaj i maj pua'maquéj jusi'rii, a'íi pu a'íin pué'een i nyaj quee a'náj tyi'táj jin muárie'rij jamuaatá'.

Pablo pu jaxaj ti ajtáhua'aj huóomuaarij

¹⁴ Nu'ríj tyámua' huányaruuj nyej nyij nyajtáhua'aj jamojo'vá'muaarej, canu nyajta ijíj tyi'táj jin jamuaatamuárie'riste'ej. Canu a'íj huoo i ti mua'ajmaj ja'mua'a'rij, sulu mua'ajmaj, ji'nye mua'aj xu a'íin pué'een i ti a'yan tyaja'muaci'puaj siaj tyi'táj huotá'an i juyójmua', capu maj hua'yojmua' tyi'táj hua'tá'care'en i juhuásimua'. ¹⁵ Nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jin néijmi'i xijtye'en a'chu nyej tyi'táj tyícha'ij, na'ríj nyasíj néijmi'i nya'huányariej nyej nyij mua'ajmaj jamuaatyáhuíire'en. Ajta tipua'aj jéetze' nyajá'muaxie've'ej, ¿nyiquij jéetze' sequée che' nyaxie've' xá'ju'un?

¹⁶ A'yaa xu tyámua' naa tyá'mua'reej nyej quee tyi'táj jin muárie'rij jamuaatá'. Ajta séecan a'yaa mu tyí'xaj nyaj nu'uj huápu'i'ij jú'mua'ree je'ej nyaj tyajamuáacuanamuaj. ¹⁷ ¿Nyij tyi'táj jin nyajamojó'rie a'íjna jime' nyaj séecan huata'ítyaca' ja'mua jimi? ¹⁸ Nyáaj nu i Tito huatáhuaviiri' ti'ij jamojo'vá'muaarej, nyajta séej ta'ihuáara' jamuán huata'ítyaca'. ¿Nyiquij tyi'táj jin jamojo'riej a'íjna i Tito? ¿Nyiquee a'yan tyi'ji'r'é'can jime' tyaj taxa'aj tyana'aj tyi'tyítacha'ij tyajta a'íj tyana'aj tyajta jitze arátaca'nyej i júuricama'ra' i Dios?

¹⁹ Tyij sequée a'yan tyí'mua'tzej tyaj a'íjna jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tyej tyij tyu'táta'uunyi' ja'mua jimi, ma' ajta capu a'yan tyi'ja'yájna. Sulu a'yaa tu tyí'xaj i Dios jimi a'íjna jime' tyaj Ciriístu' jitze ajtyáma'can. Ajta a'íjna nye'ihuáamua', a'íi pu tyámua' já'mua'uurej. ²⁰ Ji'nye a'yaa nu tyí'tziinye' tipua'aj nyeríj a'áa ja'rá'astij, nyajta a'yan tyajamuáatyonyij je'ej nyaj quee tyá'xie've', siajta mua'aj a'yan éenye'que' náatyonyij je'ej siaj siajta quee tyá'xie've'. Je'ej pu pua'aj nya'asej tipua'aj xúutya'xi'ij, nusu xóochueeria'aj, na'ríj senyínyu'cacuj, nusu setyúumueeria'aj, na'ríj je'ej pua'aj setyúuxajta, nusu xootzáahuatye'ej, siajta je'ej pua'aj rijcaj. ²¹ A'yaa nu nyajta tyí'tziinye' ti Dios naatatyévi'raste'en mua'ajmaj jime' nyati'ij nyajtáhua'aj a'áa ja'rá'astij, nyajta je'en a'íjna jin huatányaxamuíjritye'en siaj mue'táj seríj á'tyeej siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij siajta quee jaatapuá'citaca' siaj juxana'cire', majta i maj jutyévi'j jin jaamué'tij i túmii, ajta néijmi'i i siaj jin je'ej pua'aj tyityo'cájrurij.

13

Pablo pu tyihuá'ijmuej ajta hua'tyojtye' antyityáatican jime'

¹ A'íi pu a'íin pué'een i nyaj nyeríj huéecaj jamúumuuarin. Néijmi'i pu a'yan tyá'xa'puí'intari'huan mahua'puaj nusu mahueécaj metyi'séeracaj i tyeítyee. ² A'íimaj i maj aamí' huóoxana'cirej, majta néijmi'i i séecan, ijíj nyaj ya' imuáj huatyéjve, a'yaa nu nyajtáhua'aj tyihuá'ixaatye' nyati'ij tyihuó'ixaaj nyati'ij hua'puaj jamojo'vá'muaariaca'. Tipua'aj nyajtáhua'aj jamojo'vá'muaarej, canu che' tyihuo'tú'uunyi'raj, ³ ji'nye a'yaa xu mua'aj tyá'xie've' nyaj tyi'táj jamuaataséjratye'en i siaj jin jáamua'reej ti i Ciriístu'

ca'nyíjra'aj nyatá'caa nyej nyij a'yan tyu'taxáj a'íjna jitze ma'can. Ajta i Ciríistu' capu a'yan een ja'mua jimi ti'ij síij tíquee jú'ca'nyisti', sulu a'íi pu jaataséjrataj ja'mua jimi i ti jin uhuájca'nyej. ⁴ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti a'íin óotateehuaca' i cúruuj jitze ti'ij i tíquee uhuájca'nyej, ajta a'íi pu júurij séejre' a'íjna jime' i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej. A'yaa pu cha'taj na'aj quee ityájma tyitú'ca'nyisti' a'íjna jime' tyaj Ciríistu' jitze ajtyáma'can, ajta ityáj tu júurij tá'ju'un jimí, a'íjna jime' tyaj jitzán arátaca'nyej i Dios tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuire'en.

⁵ Siata'aj jujímua'aj huóosej, siaj sij jáamua'reej tipua'aj tyámua' naa setyá'tzaahuatye'ej, tyámua' naa setyityahuóosej. ¿Nyij sequée jamua'reej ti a'íin Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een ja'mua tzajta' séejre'? Nusu seríj a'íj jin huamué'tichej i siaj japuéjtzitarej. ⁶ A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej tyaj quee ityáj huamué'tichej. ⁷ A'yaa tu tyá'huoo i Dios jimi siaj sij quee tyi'tíj je'ej pua'aj uuriaj, catu tyej tyij jaataséjrataj tyaj quee huamué'tichej, sulu siata'aj sij mua'aj tyámua' siana'aj tyí'tyesejre'ej, tyij tyajta a'yan huasé'rin matí'ij i maj meríj huamué'tichej. ⁸ Ji'nye catu pújoorej tyaj seequéj tyaataxáj a'íjci i ti ji'r'é'can jime', sulu tyaj tyu'tyáhuire'en a'íjna jimi i ti ji'r'é'can jime'. ⁹ A'íj tu jin tatyamua've' i tíquee tú'ca'nyisti', siaj sij mua'aj huatyóoca'nyej i tavástara' jimi, a'yaa tu tyajta tyóoche' tya'huavíiraj tá'ju'un i Dios ja'mua jime' siata'aj sij tyámua' huárinyij. ¹⁰ A'yaa nu anaquéej tyajá'muayu'se'ej meentyij nyequee xu já'muasej, ta'aj ij quee a'yan tyuuxié've'ej nyej nyij jamuaatamuárie'riste'en a'íjci jime' i nyavástara' ti jin tyinaata'íj nyej nyij tyámua' jamuáa'uurej, capu nyej nyij jamua'antyipuá'ritye'en.

Hua'tyojtye' ajta aantyipuá'rij

¹¹ Nyata'aj ja'antyipuá'ritye'en, nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jutyamua've'ej, siajta jahuoocaj siaj sij tyámua' tyí'tyechajcaj. Siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an, siaj sij juxáahuaj naa tyityeecháatime'nyij, ajta i Dios ti já'muaxie've' a'íi pu ja'mua tzajta' huatyá'itzeere'ej. ¹² Siata'aj huóotyojtye'en síij ajta síij, xui'tyooapu'tza'xi'in a'íjna jime' siaj néijmi'i i Ciríistu' jitze ajtyáma'can. ¹³ Néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', i maj iie'ej jusi'rii, a'íi mu yajá'muatyojtye'.

¹⁴ Che' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en a'íjna i ti jin tyámua' tyajamu-atá'caa i tavástara' a'íjna i Ciríistu', ajta i Dios ti jin já'muaxie've', ajta i júuricama'ra' i Dios, miche' a'íin huatyá'itzeere'en néijmi'caa mua'ajmaj jimi. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Je'ej ti ye'ej tyihuo'tayú'sej a'íjna i San Pablo a'íjma i maj Galacia jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, camu i tyeítýee nyojo'ta'ítýaca' camu majta a'íimaj na'antyíhuoj, sulu a'íi pu i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, ajta i Dios i ti tavástara' pué'een, i ti jaatájuurityej a'íjci i Jesús, ² néijmi'caa jamuán i nye'ihuáamua', yatuj já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj jusi'rii a Galacia. ³ Che' i Dios ajta i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an, majta jamuaatyápua'ritye'en i já'muatzejta'. ⁴ I Círíistu' pu huatóoa' ti huámui'nyij tajitzé ma'can, ti'ij tajapúa huatányuunyij a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa pu tya'ajxié'vi'ra' i Dios i ti tavástara' pué'een. ⁵ Tyiche' tyé'tyojtzire'ej i Dios jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Capu síj ajtáhua'aj majá'hua' i nyúucarij i ti jin i Dios tii'rátóonyij

⁶ Je'ej nu pua'aj tyo'tányamua'aj a'íjci jime' siaj jiye'tzín ajtacíj i Dios jimi, i ti jamuaatajé ja'muaséeratya'aj i Círíistu' jimi a'chu ti já'muaxie've', mua'aj xu sij seríj séej ántzaahuaj i nyúucarij. ⁷ Majta quee capu síj ajtáhua'aj i nyúucarij séejre'. Sulu séecan mu séejre' i maj já'mua'itziitye', majta tyí'tyese' mej mij seequéj jáa'uurej i nyúucarij i Círíistu' ti jaxaj. ⁸ Ajta tipua'aj a'tíj seequéj tyajámua'ixaatye'ej i nyúucarij ti quee a'yan namuajre' je'ej tyaj tyeríj tyajamuá'ixaa, che' i Dios puéjtzij jaatá'an, capu je'ej a'tíj ti pué'een tipua'aj nyáaj, na'ríij síj i ti tyí'huüre' u tajapúa. ⁹ Nu'ríj anaquéej a'yan tyaataxájtaca' ajta ijíj nu nyajtáhua'aj jaataxájtaj. Tipua'aj a'tíj seequéj tyajámua'ixaatye'ej i nyúucarij ti quee a'yan namuajre' ti'ij i siaj seríj ja'antzaahuaj, che' i Dios puéjtzij jaatá'an.

¹⁰ Canu nyáaj a'yan tyá'huoo nyej nyij tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i tyétyacaa jimi, sulu nyej nyij tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i Dios jimi. Canu a'yan tyá'huoo mej mij i tyétyacaa tyámua' nyojo'seejra. Tipua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj maj a'íimaj tyámua' nyojo'seejra, canu che' a'íin pué'een i ti jahuüre' i Círíistu'.

Círíistu' pu i Pablo antyíhuo

¹¹ Siata'aj a'yan tyáamua'reej nye'ihuáamua', i nyúucarij i nyaj já'mua'ixaatye' capu i tyeítýee jimi já'ma'can. ¹² Canu ja'ancuriáa' i tyeítýee jimi, capu ajta a'tíj naamuá'tyej, sulu a'íj nu jimi i Círíistu' ja'ancuriáa', a'íi pu ajta naatá' nyej nyij jáamua'tyij.

¹³ Siajta mua'aj xu'ríj tyí'namuajraca'aj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'íica'aj jájcuaj ímuáj nyati'ij nyooj já'astyajca'aj i huá'yi'raj i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'íjma i maj jusi'rii i Dios jimi, nyetyí'tyasa'ca'aj nyaj néijmi'caa antyipuá'ritye'en. ¹⁴ Jéetze' nu janamuajraca'aj i nyahuásimua'ci'ij yi'ráj, nyajta nu néijmi'caa mue'tijca'aj i nyaxa'aj tyeítýee i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íjci jime' i nyaj já'astyajca'aj i tayi'ráj. ¹⁵ Ajta ti'ij ja'ránajchaca' i Dios ti'ij na'antyíhuoonyij nyati'ij quee xu nié'huacaj, a'íi pu naatajé juxié'vi'ra' jime', ¹⁶ nyej nyij jáamua'tyij i yójra', nyajta je'en huó'té'ixaatye'en i nyúucaria'ra' a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Canu a'tíj jimi

ja'tanyéj tí'ij a'ín tyináamua'tyej je'ej nyaj tyi'tíj jin huárinyij, ¹⁷ canu nyajta a'áa jo'mej a Jerusalén nyej nyij huó'muaarej a'íjma i maj anaquéej antyíhuaviihuaca' nyati'ij quee xu nyáaj, sulu je'en nu a'áa ja'tanyéj a Arabia, nyati'ij tányij huariá'raa a Damasco.

¹⁸ Tí'ij huéeicaj nyinyi'ra'aj mu tyojo'ma'aj, aj nu nyij a'áa jo'mej a Jerusalén nyej nyij jáamua'tyij a'íjci i Pedro, hua'puaj iteerij nu nyij á'tyeej nyaj jamuán ajo'caj. ¹⁹ Canu a'tíj a' jo'séj ti hua' jitze ajtyáma'can a'íjma i maj antyíhuaviihuaca', a'íj nu'uj i Santiago i ti ihuáaria'ra' pué'een i tavástara'. ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' ti i Dios ajta jamua'reej nyej quee hue'tzij jin tyajá'muayu'se'ej.

²¹ Aj nu nyij tányij a'áa jo'mej i séej chuéj japua a'ájna a Siria, nyajta a Cilicia. ²² Majta a'íjma i maj Judea jo'cháatimee i maj majta Ciriístu' jimi séejre', camu nyamua'tyajca'aj. ²³ A'íj mu'uj nyúucarij namuajraca'aj tíjin: "I ti ará'tyeej je'ej pua'aj ta'uuriajca'aj, ijíj pu huá'ixaatye' i tyeétyee mej mij ja'antzaahuatye'en i nyúucarij ti ará'tyeej ja'antypuá'rityamu'ca'aj."

²⁴ Majta a'íjma, tyámua' mu tya'tá'caria'aj i Dios nyéetzij jime'.

2

A'íj mu i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej jaataxié'vej a'íjci i Pablo

¹ Tí'ij arí a'yan tyoomá'caj tamuáamuata' japuan muáacuaj nyinyi'ra'aj, nyajtáhua'aj nu a'áa jo'mej a Jerusalén a'íjci jamuán i Bernabé, nyajta nu a'íj jo'ví'tíj i Tito. ² A'áa nu jo'mej, ji'nye i Dios pu a'yan tyinaataséjra ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj nyaj a'áa jó'me'en. A'áa nu nyij huó'ixaaj i nyúucarij i nyaj huó'ixaatye'sij a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Avíitzij nu jin a'yan huaríj hua' jimi i maj tyihuá'ijtye', ta'aj ij huataséjre'en nyaj quee huáapua'aj nyana'aj tyí'muarie'ca'aj. ³ Ajta quee capu a'yan tyu'ríj je'ej maj i séecan tyá'xie'va'ca'aj, ji'nye a'ájna i Tito i ti nya-jamuáantaca'aj ajta hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj i griego, camu a'yan tyaata'íj tí'ij ja'antypisíjchej i junavíj. ⁴ Séecan i maj a'yan tyúusejrataj maj tajitzé ajtyáma'can, a'íj mu aviítzij jin utyájrurij ityájma tzajta', mej mij táa'eeve'en je'ej tyaj ye'ej tyityetyítacha'íj i Ciriístu' jimi, mej mij majtáhua'aj ca'nyéjrij jin tyitaata'íjtye'en i nyúucarij jime' i maj jin tyí'ijta. ⁵ Catu huo'ta' mej mij taamué'tin, ji'nye a'yaa tu tyá'xie'va'ca'aj ti ja'mua tzajta' séjre'ej i nyúucarij ti ji'ré'can jime' i ti jin Dios jamuí'rátosij.

⁶ Majta a'íjma i maj huápuí'ij juxie've', camu je'ej tyéejtyoj mej mij tyi'tíj jájcuan naaté'exaatye', ajta capu nyejitzé juxie've' a'tyán maj pué'een a'íjma, ji'nye capu i Dios a'íj jin tyihuá'xijtye' je'ej ti síj huasé'rin. ⁷ Majta a'íjma, a'yaa mu tyáamua'reeri' ti i Dios a'yan tyinaata'ítyaca' nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'yájna tí'ij ajta a'íj tyu'ta'ítyaca' i Pedro, tí'ij huo'té'exaatye'en i nyúucarij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ⁸ Ji'nye a'ájna i Dios a'íj ti huata'ítyaca' i Pedro a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu cha'taj na'aj nyéetzij naata'ítyaca' nyej nyij a'íjma jimi ujó'me'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ⁹ Ajta a'ájna i Santiago, ajta i Pedro, ajta i Juan, a'íj mu a'ájna jin antyúumua'reeriaca'aj mej mij huó'cha'íin i maj i Dios jimi séejre', a'yaa mu tyáamua'reeri' ti i Dios a'ájna jin na'antypíhuoj, ajta ta'aj ij ootámiteere'en maj meríj taataxié'vej, a'íj mu tyámua' tyitajcha'íj muá'raa nyéetzij majta a'íjci i Bernabé, a'íj mu mij a'yan tyaaxá'puí'intarej tyej tyij ityáj ujó'ju'un a'íjma jimi i maj

quee Israel jitze ajtyáma'can, majta a'íimaj a'íijma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹⁰ A'íi mu taatáhuaviiri' tyaj a'íijma ootámua'reej i maj quee je'ej tyéejviicue', a'íj nu nyij jin ootyényaca'an nyej nyij nyaxie'vi'ra' jin a'yan huárinyij.

Pablo pu jajtyá'xij a'íjci i Pedro a'ájna a Antoquíia

¹¹ Ajta a'ájna i Pedro, tí'ij a'áa ja'tanyéj a Antoquíia, nyáaj nu jajtyá'xij, jí'nye a'íi pu tyí'tíj jin quee xá'puí' ríjcaj. ¹² Jí'nye hua' jamuán pu tyí'cua'caria'aj a'íijma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, 'asta mana'aj quee séecan ará'aj i Santiago tí uhujo'ta ítyaca', aj pu'ij ajtáaraa hua' jimi, ajta jaatapuá'citaca' i tí hua' jamuán tyí'cua'caria'aj, jí'nye huá'tziinya'ca'aj a'íijma i maj ja'antysisí'chej i junavíj. ¹³ Majta i séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can, camu majta a'yan huaríj huatoojé'yacan jime', sulu a'yaa mu hue'tzij jin tyúusejrataca'aj a'yájna tí'ij ajta huaríj i Pedro, a'íj pu jin ajta i Bernabé tyo'tyóohue'tzej tí'ij ij ajta a'yan huaríj matí'ij a'íimaj. ¹⁴ A'íj nu jin, nyatí'ij huo'séj maj quee tzáahuatyí'ra'aj jin a'yan tyityetyúucha'hica'aj tí'ij tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa nu nyij tyaaté'exaa a'íjci i Pedro metyí'séeracaj néijmi'i i tyeítyee tíjin: "Muáaj paj hua' jitze ajtyáma'can i maj Israel jitze eeráanyeje, a'yaa paj tyí'tyía'cha'ij matí'ij i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, ¿jí'nye een jime' ca'nyéjrij jin a'yan pahuá'uurej a'íijma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'rá'astej i huá'yi'raj a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can?"

Dios pu néijmi'caa tyu'túu'uunyi'raj i maj tyá'tzaahuatye'

¹⁵ Ityáj tu a'íijma jitze eeráma'can i maj Israel jitze ajtyáma'can, catu a'íijma jitze i maj ootyá'itzeerej i Dios jimi. ¹⁶ Tyajta ityáj, a'yaa tu tyá'mua'reej tíquee a'tíj jí'rénnya'aj huatyá'itzeere'ej i Dios jimi, tyij ajta néijmi'i ará'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íi pu jí'rénnya'aj huatyá'itzeere'ej i tí tyá'tzaahuatye' i Círíistu' jimi. A'íj tu jin tyajta ityáj tyá'tzaahuatye' i Círíistu' jimi, ta'aj ij i Dios a'yan taatámua'tyij tyaj jí'rénnye'ej séejre', a'íjci jime' tyej tyá'tzaahuatye' i Círíistu' jimi, catu i tyaj ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. Jí'nye capu a'tíj jí'rénnya'aj huatyá'itzeere'ej i Dios jimi típua'aj a'rá'astej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

¹⁷ Ajta íjij, típua'aj a'yan tyetyá'huocaj tyaj jí'rénnye'ej huatyá'itzeere'en, a'yaa pu tyé'miteere' tyej tyajta ityáj á'itzeere', ¿nyiquij a'yan huatóomua'aj tí i Círíistu' ca'nyíjra'aj taatá' tyej tyij je'ej pua'aj tyí'tyítacha'íij? Capu xaa nyu'uj. ¹⁸ Típua'aj nyáaj tyí'tíj naatyú'uunaj, nyajtáhua'aj nyij jaatyátaahuaj, nyáaj nu nyasíj pué'eenye'. ¹⁹ Jí'nye nyáaj nu huamuí' a'íjci jimi i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, nyej nyij júurij huatyá'itzeere'en i Dios jimi. Nyáaj nu nyajta jamuán óotateehuaca' i Círíistu', ²⁰ a'íj nu jin quee che' nyáaj júurij, sulu a'íi pu i Círíistu' nye jimi júurij. Ajta i júuricamej i nyaj jin íjij júurij, a'íj pu jin júurij i nyaj tyá'tzaahuatye' a'ájna jitze ma'can i yójra' i Dios, i tí naataxié'vej, ajta huatóotoj tí nyejitzé ma'can huámui'nyij. ²¹ A'íj nu jin quee majuuríésij a'íjci i tí Dios jin juxié'vi'ra' naatá', jí'nye típua'aj a'ájna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta tyu'tá'care'en nyej nyij jí'rénnya'aj huatyá'itzeere'en, capu che' tyí'tíj huatyahuíre'nyijche' tí i Círíistu' huamuí'.

3

I nyúucarij i maj jin tyí'ijta ajta i maj tyá'tzaahuatye'

1 Mua'aj mu siaj Galacia jo'cháatimee, capu já'muai'riitye' siaj tyi'tíj jo'itéej xá'ra'nyij. ¿A'tanyíj je'ej pua'aj jamuáaruuj? A'íjci i tyaj já'mua'ixaatye' a'íj tu já'muasejratye' i maj jó'tatee a'íjci i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. 2 A'íj nu'uj mua'reerimu' ja'mua jimi: ¿Nyi a'yan setya'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios a'íjci jime' siaj ja'rá'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ca' a'íjci jime' siaj ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios? 3 ¿Nyiquij huápu'i'ij quee já'muai'riitye' siaj yo'itéej xá'ra'nyij, ji'nye mua'aj xu seríj a'íjci jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, siajta ijíj a'yan tyá'xie've' siaj a'íj ará'astej i siaj jujímua'aj siana'aj jájtyo? 4 ¿Nyiquee tyi'tíj je'ej tyajamuaatyáhuu i nyaj jéehua tyámua' naa tyajamuáa'ixaa? Capu je'ej tyí'rij ti quee tyi'tíj jin je'ej tyajamuatyáhuu ire'en. 5 Ti'ij i Dios jamuaatá' i ju júuricamej, ajta je'en tyi'tíj huataséjrataca' i ja'mua tzajta', ¿ji'nye een jime' a'yan huaríj? Capu a'íjna jime' siaj ja'rá'astijrej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'íj pu jin i siaj ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra'.

6 A'yaa pu cha'tána'aj i Abraham tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, a'íj pu jin i Dios tyámua' tyeetyájtóo, ajta ji'réenye'ej jimi huatyá'itzee. 7 A'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj jáamua'reej tíjin i maj ji'récán jime' i Abraham jitze eeráma'can, a'íj mu a'íin pué'een i maj tyá'tzaahuatye'. 8 Jájcuaj imuáj pu a'yan tyé'yusihuaca'aj i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan ajta huo'támua'sij maj tyámua' een a'íimaj i maj quee Israel jitze ajtyáma'can i maj majta tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyaaté'exaatya'ca'aj a'íjci i Abraham tíjin: "Néijmi'caa nu i tyeétyee tyámua' tyu'tyátoosij a jitze ma'can." 9 A'íj pu jin, néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', Dios pu tyámua' tyihuo'tá'sij jamuán a'íjci i Abraham i ti ajta tyá'antzaahuaj.

10 A'tyán maj a'íj jitze tyí'ca'nyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íjma pu puéjtzij huo'ta'sij i Dios, ji'nye a'yaa pu tyé'yusihuaca'aj i yu'xarij jitze tíjin: "Puéjtzij pu jaci'tyij a'tíj ti quee néijmi'i já'astijre' je'ej ti ye'ej tyé'yusihuaca'aj i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta." 11 A'íj tu jin a'yan tyá'mua'reej ti quee a'tíj ji'réenya'aj séejre' ti néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ji'nye a'yaa pu ajta tyé'yusihuaca'aj i yu'xarij jitze tíjin: "A'íjna i ti naa tyí'tyevij, a'íj pu júurij huatyá'itzeere'ej a'íjci jime' i ti tyá'tzaahuatye'." 12 Ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta capu a'íj jitze ma'can i maj jin tyá'tzaahuatye', sulu a'yaa pu tyá'xaj tíjin: "A'íjna i ti ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íj pu jin a'yan tyi'cháaj ja'mej."

13 Ciríistu' pu tajapuá huatanyúj, ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij a'íjci jime' tyaj quee ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íj pu tajitzé ma'can jaapuéjtzitariaca', ji'nye a'yaa pu tyé'yusihuaca'aj i yu'xarij jitze tíjin: "Puéjtzij pu jaci'tyij a'tíj ti mui'nyij jo'tatéehuaaj i ciyéj jitze." 14 A'yaa pu a'íjci jin tyu'ríj ta'aj ij huo'ci'tyij i Dios ti jin tyámua' tyihuo'tyátoosij, a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij tyajta néijmi'i a'íjna jitze ma'can i tyaj jin tyá'tzaahuatye' ja'ancuriá'an i júuricama'ra' i Dios i ti jin tyatóoratziiri'.

I nyúucarij i maj jin tyí'ijta capu jo'rio'uunaj i Dios ti jin tyatóoratziiri'

15 Nye'ihuáamua', a'íj nu jamuaté'eexaatye'ej je'ej ti tyí'rinyacaa i tyeétyee jimi, típua'aj a'tíj tyi'tíj jin atóoratyij ajta jo'yú'xaj je'ej ti rinyij, capu i'ríj ti a'tíj jo'rio'uunaj nusu ti jéetze' jitzán tyo'yú'xaj. 16 Ajta ijíj, Dios pu a'yan tyatáratziiri' a'íjci i Abraham ajta i ti jitzán eeráma'can. Capu i yu'xarij a'yan mui'caa tyi'tyáxajta, sulu sáij pu'uj i ti jitzán eeráma'can, a'íj pu'ij a'íin pué'een i Ciríistu'. 17 A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj

já'mua'ixaatye' tijin: Dios pu tyi'táj jin tya'tóoraj i Abraham jimi, a'yaa pu'ij ajta tya'róo'astej. A'íj pu jin i nyúucaria'ra' i Moisés ti'ij yan huataséjre a'yan tyoomá'caj muáacuaj anxityej nyinyi'ra'aj japuan seityéj japuan tamuáamuata', capu i'ríj ti i nyúucarij jo'rio'uunaj ti'ij quee che' tyi'táj huúria'aj i Dios ti jin tya'tóoraj. ¹⁸ Ji'nye tipua'aj i Dios ti jin tya'tóoratziiri', a'íj jitze aróoca'nyaj i nyúucaria'ra' i Moisés, capu che' a'íin pue'éenye'ej ja'mej i Dios ti jin tya'tóoratziiri', ajta i Dios pu a'yan tya'tóoratziiri' ti juxié'vi'ra' jin tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i Abraham.

¹⁹ ¿Tyi'tanyí na'aj ij je'ej tyi'huúire' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta? A'yaa pu hua' jimi tyu'tyátuihuaca', mej mij jáamua'reej i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, 'asta na'aj quee huataséjre a'íjna i ti jitzán eeráma'can i Abraham, i ti jitzán i Dios tya'tóoratziiri'. Ajta i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'í mu i maj tajapuá tyí'huúire' hua' jimi jaatyájtoo i tyeétyee, a'íjna jitze ma'can i Moisés. ²⁰ Ajta ti'ij i Dios a'yan tya'táratziiri' a'íjci i Abraham, capu a'táj huata'ityaca', sulu jusíj pu a'yan huaríj, ajta síj na'aj a'íin pué'een i Dios.

I ti jin tyí'huúire' a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta

²¹ ¿Nyiquij a'yan huatóomua'aj ti seequéj tyá'xaj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'íjci i Dios ti jin tya'tóoratziiri'? Capu xaa nyu'uj, ji'nye tipua'aj i nyúucarij i maj tyí'ijta júuricamej tatá'care'en, a'yaa pu'ij tyii'rítacaj tyaj ji'r'é'nye'ej huatyá'ítzeere'en i Dios jimi a'íjci jime' tyaj ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ²² Ajta a'íjci i yu'xarij jitze a'yaa pu tyá'xaj tyaj néijmi'i ootyá'ítzee i Dios jimi, mata'aj mij a'tyán maj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi huatá'riitarij maj ja'ancuriá'an a'íjci i ti jin Dios tya'tóoratziiri'.

²³ Ti'ij quee xu huataséria'caj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'íj tu jin eetyánami'huaca'aj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yan tyetye'ejcho've'ej ti huataséjre'en a'íjna i tyaj jitzán tyá'antzaahuatye'en. ²⁴ A'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'yaa pu tyí'tacha'íca'aj ti'ij i ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie' ti'ríj ti tyiséjra, 'asta na'aj quee uvé'nye'ej i Ciríistu', ta'aj ij i tyaj jin tyá'antzaahuatye'sij taatá'an tyaj ji'r'é'nye'ej huatyá'ítzeere'en. ²⁵ Ajta ijíj ti arí huataséjre i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', capu che' a'íin tacha'íj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ²⁶ ji'nye a'íjna jime' i siaj jin tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi, néijmi'i xu mua'aj yójmua'mua' pué'een i Dios, ²⁷ ajta siati'ij jimi huatyá'ítzee i Ciríistu' a'ájna siati'ij huái'huaca', aj pu ajta jamue'r'é'chejtya'xij. ²⁸ Capu che' a'íin juxie've' tipua'aj Israel jitze pua'ajtyáma'cantaj, na'ríj a'íjma jimi i Griego, tipua'aj i ti juxáahuaj majo'cha'can, na'ríj i ti ca'nyéjrij jin tyí'huúire', tipua'aj tyáati' nusu íiti', ji'nye néijmi'i xu mua'aj i Ciríistu' jitze ajtyáma'can, a'íj xu jin síj siana'aj pué'een jimi. ²⁹ Ajta tipua'aj Ciríistu' jitze xa'ajtyáma'can, a'íj xu jin siajta a'íj jitze eeráma'can i Abraham, ajta a'íin tyajá'muaci'tyij i ti jin Dios tya'tóoratziiri'.

4

¹ A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj já'mua'ixaatye' tijin: Ti'ij ooj pa'ri'istan a'íjna i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, a'yaa pu cha'tána'aj een ti'ij síj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie', tyij ajta arí néijmi'i tyía'ra'an tyi'pué'een ² Séecan mu jacha'ij, majta a'íjna jin antyúumua'reej maj tyú'cha'íin néijmi'i i ti tyía'ra'an, 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'náj ti i táatajra' a'yan tyaaxá'pui'intari'ri'. ³ A'yaa pu cha'taj ityájma jimi tyé'yi'ij, tyati'ij quee xu tyi'táj mua'rériacaj, a'í pu tyí'ta'ijtya'ca'aj íiyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua. ⁴ Ajta ti'ij atyojo'r'é'nye'ej a'náj ti a'yan tyu'xá'pui'intari'huaca', Dios pu juyój

ujo'ta'ítyaca', i ti huanie'huaca' i íitaj jitze, ajta a'yan tya'rá'astej i nyúucarij Moisés ti jo'yú'xaca', ⁵ ta'aj ij a'ín tajapuá huatányuunyij, ji'nye a'íi pu tyí'ta'ijtya'ca'aj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta je'en taatá'an tyej tyij huátatyamua've'en a'íjna jime' tyaj tyerij yójmua'mua' pué'een i Dios. ⁶ Ajta tyaj tyerij yójmua'mua' pué'een, Dios pu yo'ta'ítyaca' i júuricama'ra' i juyó j i taxiéjnyu'caa tzajta', ajta i júuricama'ra' a'yaa pu tyá'huoo tijin: "Muáaj paj nyatáataj pué'een, i nyaj jéehua jaxie've'." ⁷ A'yaa pu'ij, capáj che' ca'nyéjrij jin tyí'muarie', sulu yójra' paj pué'een i Dios, ajta ijíij paj perij yójra' pué'een, Dios pu a'yan tya'ajxié'vi'ra' pej pij néijmi'i jimi tya'ancuriáan.

Pablo pu je'ej tyóomua'ajcaa a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuatye'

⁸ Jájcuaj imuáj, siati'ij quee xu jamua'tyáacaj i Dios, mua'aj xu ca'nyéjrij jin huá'huiiria'ca'aj a'íjma i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin diosij. ⁹ Ajta ijíij siaj serij jamua'tyej i Dios, nusu ijíij ti arí i Dios já'muamuajtje, ¿ji'nye tyí'rij siaj sij siajtáhua'aj ca'nyéjrij jin tyu'tyáhuire'en a'íjci jimi i ti'quee tyí'tij huire', ajta ti'ij ajtáhua'aj ca'nyéjrij jin tyajamuaata'íjtye'en? ¹⁰ Mua'aj xu tyí'ye'estyaa, ti'ijta a'ájna atyojo're'nyej a'náj ti tyí'tij je'ej huaríj, na'ríij i máxcirie' ti jitzán tyí'tij atyojo're'nyesij, nusu i nyinyi'ra'aj i maj jitzán a'yan tyá'mua'reej tyí'tij jime'. ¹¹ A'íj nu jin jéehua tyí'tzi'nye' títua'aj quee tyí'tij huatyáhuire'en i nyaj jin tyu'muariej ja'mua tzajta'.

¹² Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyaja'muahuaviij siaj a'yan rijcaj nyati'ij nyáaj, ji'nye nyáaj nu nyajta a'yan tyí'tyínyecha'ij siati'ij mua'aj. Caxu siaj mua'aj tyí'tij jin ootyá'itzeerej nye jimi. ¹³ A'yájna siati'ij serij tyá'mua'reej, nyati'ij anaquéej jamuaaté'exaa i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa nu tyí'cuí'ij nyati'ij a'yan huaríj. ¹⁴ A'íjna i nyaj jin tyí'cuí'ca'aj, jéehua pu jamuaatamuárie'ristej, siajta mua'aj caxu naataxána'vej, caxu siajta naatyáxaahuataca', sulu tyámua' xu tyinaatyéeje ti'ij nyaj a'ín pué'eenye' síij ti tajapuá tyí'huire', na'ríij yaa ti'ij nyaj a'ín pué'eenye' i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ¹⁵ ¿Ji'nye huaríj a'íjna i siaj jin jutyamua'va'ca'aj? A'yaa pu tyí'rij nyaj a'yan tyaataxáj ja'mua jime' yee títua'aj a'yan tyí'riitacajche', mua'aj xu je'tatú'tu'nyijche' i juji'sij siaj sij nyéetzij naatatú'tu'tye'en. ¹⁶ Arí ijíij, ¿nyij serij nyéjcha'ire' a'íjci jime' nyaj tzaahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye'?

¹⁷ A'íjma jimi i tyeítyee jéehua xu hua' jitze juxie've', majta quee a'íjna jime' mej mij tyámua' jamuáa'uurej. A'yaa mu tyá'xie've' siaj sij tajimí ajtáci'nyej, siaj sij siajta mua'aj hua' jitze tyú'ca'nyej. ¹⁸ A'yaa pu tyí'xa'puí' maj ja'mua jitze juxié'va'aj i séecan, siaj sij tyámua' huó'uurej, ajta a'náj tina'aj a'yan tyúuxie've', capu a'áa na'aj títua'aj nyijta ja'mua jamuán a'áa jó'catyij. ¹⁹ Nyiyóojmua', jéehua nu jajpuéjtzij ja'mua jime', a'yájna ti'ij i íiti' ti jo'tacuí'nyaca' pá'ri'ij jime', 'asta na'aj quee i Ciríistu' ja'mua jimi tyámua' tyu'tyá'itzeere'en. ²⁰ Canu a'tzúj jamua'reej je'ej nyaj ye'ej huárinij mua'ajmaj jime'. Nyóoche' a'áa jó'catyiiche' ja'mua jimi nyej nyij quee che' tyajá'muayu'se'ej nyana'aj, sulu nyej nyij tyajamuáa'ixaatye'en senyeséeracaj.

Je'ej maj huaríj a'íjna i Agar, ajta i Sara, i tyaj jin yo'itéej tá'ra'nyij

²¹ Siata'aj naaté'exaatye' mua'aj mu siaj jaxie've' siaj sij ja'rá'astyaj a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ¿nyitzaa sequée a'yan tyáanamuaajri' je'ej ti tyá'xaj a'íjci jitze i nyúucarij? ²² A'yaa pu tyé'yu'si' ti i Abraham hua'puácaa tyiyójmua'ca'aj i maj tyétyacaa. Síij pu jitzán huanie'huaca' a'íjci i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ca'aj, ajta i síij, a'íi pu jitzán

huanie'huaca' a'íjci i íitaj ti juxáahuaj jo'chá'canya'aj. ²³ A'íjna i ti huanie'huaca' a'íjci jitze i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ca'aj, a'íi pu a'yan éenye'ej huanie'huaca' mati'ij i ti'ríij. Ajta i síij, a'íjna i ti huanie'huaca' jitzán i íitaj ti juxáahuaj jo'chá'canya'aj, a'íi pu a'íjci jin huanie'huaca' ti Dios a'yan tya'tóoratziiri'. ²⁴ F'írij tyaj a'yan tyaataxáj ti a'yan huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti a'yan tyé'yu'si'. A'íimaj i úucaa i maj hua'puaj, a'yaa pu huatóomua'aj i nyúucarij ti hua'puaj ti jin Dios tyihuo'ta'íj i tyétyacaa. Síij i nyúucarij pu a'áa já'ma'can i jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sinaí. A'íj mu jitzán eerányesij a'íimaj i ti'ríij i maj tyu'tyáhuüre'sij ca'nyéjrij jime'. Ajta a'íjna i nyúucarij, a'íj pu'ricij a'íjna i íiti' ti a'yan ántyapuaj tijin Hagar. ²⁵ A'íjna i Hagar, a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i jiríj i Sinaí, a'áa ti jo'tácaj a Arabia. A'yaa pu ajta huatóomua'aj chájta' ti já'sejre' a Jerusalén, ji'nye óoche' pu ca'nyéjrij jin tyí'muarie' jamuán i yójmua'mua'. ²⁶ Ajta a'íjna i Jerusalén tajapua ti já'ma'can, a'íi pu juxáahuaj jo'cha'can. Ajta a'íi pu pué'een i taj náanaj. ²⁷ A'yaa pu'uj na'aj ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tijin:

Pajta muáj, tiquee che' muo'tacuí'nyij, pata'aj huatá'tyamua've'en. A'yaa paj huárinyij, ji'nye jéehua paj tyiyóomua'aj puá'mej mu paj quee a'náj ootájucataca' quee a'íjna i íiti' ti víche'.

²⁸ Siajta mua'aj, nye'ihuáamua', a'yaa xu cha'taj siana'aj séejre' ti'ij a'íjna i Isaac ti a'íjci jin eeráanye'ej i ti jin Dios a'yan tya'tóoratziiri'. ²⁹ A'ájna imuáj a'íjna i yójra' ti a'yan cha'tána'aj éenye'ej huanie'huaca' mati'ij i ti'ríij, a'íi pu je'ej pua'aj jáaruuj a'íjci i yójra' ti huanie'huaca' a'íjci jime' i muárie'ria'ra' i júuricama'ra' i Dios. Ajta ijíj, a'yaa pu cha'taj tyí'rinyacaa. ³⁰ Ajta, ¿ji'nye tyá'xaj i yu'xarij jitze? Nyiquij a'yan yee: "Pata'aj jaatamuáritye'en a'íjci i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie', pajta i yójra', ji'nye capu a'náj tyi'táj jací'tyij a'íjci i yójra' i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie', sulu néijmi'i pu tyá'ci'tyij a'íjci i yójra' i íitaj ti juxáahuaj jo'cha'can." ³¹ A'íj pu jin, nye'ihuáamua', catu a'íjci jitze eeráanye'ej a'íjci i íitaj ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ca'aj. Catu xaa nyu'uj, sulu a'íj tu jitzán eeráanye'ej a'íjci i íitaj ti juxáahuaj jo'chá'canya'aj.

5

Maj quee tooa'care'en maj ca'nyéjrij jin tyí'huüre'ej

¹ Ciríistu' pu tii'rájtoo tyej tyij taxáahuaj mahuací'ca'an. A'íj xu jin caxu che' tooa'care'en siaj sij ca'nyéjrij jin tyí'muarie'ej, caxu che' huariá'ci'ca'an a'yájna siati'ij tyityaajú'ca'aj.

² Sianáanamujri'. Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye'. Típua'aj a'yan setyityaató'a'an maj ja'antyísiichixi'in i ta'antyuuví'rajmee i siaj jitzán sa'racaa, ti'ij tyá'xaj i nyúucarij maj jin tyí'ijta capu tyi'táj jin jamuaatyáhuüre'ej i Ciríistu'. ³ A'yaa nu tyaaté'exaatye'sij tzáahuatyí'ra'aj jime' a'táj tina'aj ti ja'antyisíjchej i junavíj, a'yaa pu jimi tyuuxié've'ej ja'mej ti'ij néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁴ Mua'aj mu siaj a'yan tyá'huoo siaj ji'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi, mua'aj xu seríj ajtacíj a'íjci jimi i Ciríistu', siajta ajtacíj a'íjci jimi i Dios ti tyámua' tyajamuaatá'. ⁵ Tyajta ityáj, a'íj tu jitze arataca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios a'yan tyetyí'ijcho've'ej tyej tyij ji'ré'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'íjci jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye'.

⁶ A'yaa pu tyí'een, ji'nye i Ciríistu' jimi, capu a'tzúj jitzán juxie've' tipua'aj

a'tíj arí ja'antyisíjchaca' i junavíj nusu quee. A'íi pu xaa jitzán juxie've' ti a'tíj a'yan tyihuo'taxié've'en i tyeítyee tzáahuatyí'ra'aj jíme'.

⁷ Tyámua' xu seríj mua'aj tyityaajú'ca'aj i juyéj jitze. ¿A'tanyíj tyajamuantyí'uunyi'ri' siaj sij quee che' já'astyaj a'íjci i nyúucarij ti jì're'can jíme'? ⁸ Capu a'íin ca'nyíjra'aj jamuaatá' i Dios i ti jamuaatajé. ⁹ A'yaa mu tyí'xaj ti círa'tzuj i levaduura'j néijmi'i tyináxcáj i cuéjtzij, ¹⁰ a'íj nu jín nyáaj i tavástara' jitze tyí'ca'nyej siaj mua'aj quee seequéj tyí'mua'tyij, ajta i Dios pu puéjtzij jaatá'sij a'íjci i ti tyajamua'antyí'uunyi', ajta quee je'ej rinyij a'tíj ti pué'een.

¹¹ Ajta nyéetzij jíme', nye'ihuáamua', tipua'aj nyooj a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej siaj ja'antyísiichixi'in i junavíj, camu che' je'ej pua'aj nya'uuréenyijche' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, jì'nye capu je'ej pua'aj hua'namuaaraste'ej ja'mej i nyúucarij nyaj já'mua'ixaatye' ti i Círíistu' óotateehuaca' i cúruuj jitze. ¹² Ajta a'íjma jíme' i maj a'íjci jín tyajamua'antyíu'nyi', a'yaa pu tyina'ráanajchi nyéetzij maj anaquéej a'íimaj jujíimua'aj huatyóosiichixi'in.

¹³ Siajta mua'aj nye'ihuáamua', Dios pu jamuaatajé siaj sij juxáahuaj mahua'cá'ca'an. Ajta caxu a'íjci jín a'yan rijcaj siaj sij a'yan cha' siana'aj je'ej pua'aj rijcaj je'ej ti tyajamuá'miteeraste'. Sulu siata'aj juxie've' huatóohuüre'en séej jamuán siajta séej. ¹⁴ Jì'nye néijmi'i pu i nyúucarij i maj jín tyí'ijta séej na'aj jitze tya'róo'astee i ti a'yan tyá'xaj tíjin: "Pata'aj jaxie've' i axa'aj tyévíj a'yájna pati'ij asíj tyí'axie've'." ¹⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj, jì'nye tipua'aj mua'aj je'ej pua'aj setyúuxajta na'ríij siooj jujíimua'aj tyúucha'íire'ej, mua'aj xu sij jujíimua'aj antyúupua'ritye'sij.

I ti tatzájta' eerányinyii, ajta i ti jitzán eerányinyii i júuricama'ra' i Dios

¹⁶ A'íj nu jín a'yan tyí'xaj tíjin: Siata'aj a'yan tyí'tyechajcaj a'íjci jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios, siaj sij quee tyí'tíj jín je'ej pua'aj rijcaj i ti ja'mua tzajta' tye'rányinyii. ¹⁷ Jì'nye je'ej ti tyá'xie've' i ti je'ej pua'aj een, a'íi pu jájcha'íire' i júuricama'ra' i Dios, ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios a'íi pu ajta jájcha'íire' i ti je'ej pua'aj een. A'íi mu a'yan tyityetyúucha'íire', a'íj xu jín mua'aj quee a'náj a'yan rinyij je'ej siaj tyá'xie've'. ¹⁸ Ajta tipua'aj i júuricama'ra' i Dios tyaja'muamua'tyej, capu ij che' mua'ajmaj tyaja'mua'íitya'aj ja'mej i nyúucarij i maj jín tyí'ijta.

¹⁹ Tyámua' pu tyé'miteere' je'ej maj ricij a'íimaj i maj ja'astej i ti je'ej pua'aj een, a'íi mu juxana'cire' séecan jamuán i maj quee jatyévi'tin, huápuí'ij mu xána'visi' ricij a'íj mu mij jín meríj jó'vej, ²⁰ a'íi mu hua'najchej i sánturij, majta tyí'chahuaa. Jéehua mu juxana've', majta quee tyámua' ja'huóomua'raj, majta óochueere'. Jéehua mu tyo'cájaaxiejve', majta séecan jaaxiejtye', majta jé'ta' huaci'ij, majta séecan jimi ajtyú'uuvej. ²¹ Jéehua mu tyihua'chueere', majta juta'rujve', majta tyí'nyacua'aj, majta néijmi'i jín a'yan ricij i ti je'ej pua'aj tyí'een. A'yaa nu nyij mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatye', a'yájna nyati'ij nyáaj nyeríj jájcuaj ímuáj huaríj, tíjin i maj a'yan tyityetyúucha'ij camu ujo'tyáruytyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

²² Ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios ti tyihuatá'caa, a'íi pu a'íin pué'een tyej tyámua' tyihuojó'mua'raj, ajta tyámua'vi'ra'aj, ajta tyaj taxáahuaj séjre'ej, tyaj néijmi'i jín tyo'táviicue', tyajta huo'xié've'en séecan i tyeítyee, tyajta tyihuo'tapu'éjve'en, tyajta quee tyí'tíj jín á'itzeeria'aj, ²³ tyaj quee á'tatzaahuatye'ej, ajta hua' jitze séejre' i ti xá'puí'. Capu ij ajtáhua'aj síj séejre' i nyúucarij ti tyí'tíj jín hua' jitze pua'ritye'ej. ²⁴ Majta i

maj jitzán ajtyáma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, mu'ríj néijmi'i tyu'táxaahuataca' i ti je'ej pua'aj tyí'een ti eerányinyiica'aj i hua' tzajta' mej mij quee che' je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij. ²⁵ Tipua'aj a'íj jin tyajúurij i júuricama'ra' i Dios, tyiche' tyajta tyu'tá'an tí'ij i júuricama'ra' i Dios tu'cájuyetyej.

²⁶ Tyiche' quee á'tatzaahuatye'ej, tyajta quee ca'nyíjra'aj tatá'care'en tyej tyij je'ej pua'aj á'tamua'raj nusu tyej tyij tajímua'aj tyítajaaxiejvi'.

6

Miche' huatóohuíre'en síj ajta síj

¹ Nye'ihuáamua', tipua'aj séej a'tíj xaaséj ti ootyá'itzeere'en tyi'tíj jime', siata'aj mua'aj mu siaj i júuricama'ra' i Dios jitze aróoca'nyej jaatáhuíre'en. Ajta siatí'ij a'yan huárinyij tyámua' xu'uj siaj sij quee a'yan cha'taj siana'aj tyityo'tyá'itzeere'en tí'ij a'íin tyo'tyá'itze. ² Siata'aj huatóohuíre'en séej jamuán siajta séej, a'yaa xu sij a'íjci jin tya'rá'astej i nyúucaria'ra' i Ciríistu'.

³ Tipua'aj a'tíj a'yan tyé'miteeraste'ej ti tyi'tíj jin antyúumua'reej, ajta quee tyi'tíj jin antyúumua'reej, a'íi pu jusíj jucuanamuaj. ⁴ Che' síj ajta síj jusíj huóosej je'ej ti tyi'tyúucha'íj, ajta tipua'aj tyi'tíj jin óotzaahuatya'muí'ij, che' a'íjna jime' je'ej ti jusíj tyi'tyúucha'íj, che' quee i séecan jime'. ⁵ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti síj ajta síj a'yan tyó'viicue' je'ej ti tyi'tíj tyá'muarie'riste'.

⁶ A'íjna i ti jumua'tyej i nyúucaria'ra' i tavástara', a'yaa pu tyúuxie've' ti jaatyáhuíre'en a'íjci i ti tyá'mua'tyej.

⁷ Caxu mua'aj jucuanamuaj, capu i'ríj siaj jáacuanamuaj i Dios. Tyi'tíj siaj mua'aj tyu'tá', a'yaa xu cha'taj siana'aj tya'ancuriáa'sij. ⁸ A'íjna i a'tíj ti a'íj jimi tyí'muarie' i ti je'ej pua'aj een, a'yaa pu tyá'ci'tyij ti huámu'nyij. Ajta a'tíj ti a'íj jimi tyí'muarie' i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu i júuricama'ra' i Dios jaatá'sij ti júurij já'ra'nyij jusén jime'. ⁹ A'íj tu jin tyiche' quee jaxaahuataj i tyaj jin xá'pui' ricij, ji'nye tipua'aj tyequée jaxaahuataj tyi'tíj tu ancuriáa'sij a'ájna xicáara' jitze je'ej ti tye'tyévijtye'. ¹⁰ A'íj pu jin, a'náj tyaj a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj, tyiche' tyámua' huó'uurej i taxa'aj tyeítýee, tyajta jéetze' tyámua' tyihuó'cha'íin a'íjma i maj majta tyá'tzaahuatye'.

Maj tyámua' tyeeséj tí'ij quee a'tíj huo'cuanamuan

¹¹ Tyámua' xu mua'aj tyeeséj je'ej nyaj va'cán jin tyé'yu'xaj i nyamuáca' jime'. ¹² A'íimaj i maj já'mua'ítziitye', majta a'yan tyí'tyese' siaj sij ca'nyéjrij jin ja'antyisíjchej i junavíj, a'yaa mu ricij mej mij i tyeítýee tyámua' huojo'sejra camu jaxie've' ti puéjtzij huo'ci'tyij a'íjci jime' maj ja'rá'astee a'íjci i Ciríistu' i ti óotateehuaca' i cúruuj jitze. ¹³ Ajta a'íimaj i maj ja'antyisíjchej i junavíj, camu ja'rá'astyaa i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. A'yaa mu tyá'xie've' siaj mua'aj ja'antyisíjchej i junavíj, mej mij a'íjci jin ahuóotzaahuatye'en siaj a'íjci jin a'yan huaríj. ¹⁴ Nyajta nyáaj canu tyi'tíj jin á'nyatzaahuatye', sulu a'íj nu jin á'nyatzaahuatye' ti Ciríistu' nyej jitze ma'can jaapuéjtzitariaca' i cúruuj jitze. Ji'nye a'íjna jitze ma'can i cúruujra' i Ciríistu', capu che' i cháanacaj nye jimi séejre', nyajta nyáaj canu nyajta che' i cháanacaj japua séejre'. ¹⁵ Capu tyi'tíj huíre' tipua'aj a'tíj ja'antyisíjchaca' i junavíj nusu quee, a'íi pu juxie've' ti a'tíj jájcuan jin huanie'huaj i Dios jimi. ¹⁶ Che' Dios huo'tyápua'ritye'en, ajta hua'ancu'vajxi'ín a'chu maj pua'máj ja'rá'astee a'íjci i nyúucarij, majta néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can i tyeítýeristryamua'me'en i Dios.

¹⁷ Ijij ti yujo'que'tij ja'mej canu che' jaxie've' ti a'tij nya'itziitya'aj, ji'nye pu'rj nye jitze séejre' a'ijci jime' i nyaj jajpuéetzij i Jesús jitze ma'can.

¹⁸ Nye'ihuámua', che' i tavástara' i Jesús ti ajta Ciríistu' pu'é'een, che' a'ín tyámua' tyajamuaatá'an i ja'mua tzajta'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I yu'xarij Pablo ti huo'ta'ítyi'ri' i Éfeso maj jo'cháatimee

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, a'íi nu pué'een i Dios ti na'antyíhuoj juxié'vi'ra' jime' nyej nyij jaatyáhuire'en i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, nyaja'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Éfeso ja'chej i siaj tyeítysteristyamua' pué'een i Dios, siajta tyá'tzaahuatye' a'íj xu jin jimi séejre' i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ² Che' i Dios i tavástara' ajta i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'íin jamuaatyáhuire'en majta tyámua' jamuáa'uurej ja'mua tzajta'.

I tyaj jin tyé'tyojtzire' i Dios a'íjna jime' i ti taatyáhuu'i

³ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti yo'puáara'an pué'een i tavástara' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, ji'nye a'íj pu jitze i Ciríistu' tyitaatapuéjvej néijmi'i i tajapuá ti tyejé'sejre'. ⁴ Dios pu ta'antyíhuo i Ciríistu' jitze jájcuaj imuáj ti'ij quee xu jaatyatáahuava'caj i cháanacaj, tyej tyij néijmi'i jin tyámua' éenye'ej tá'ra'nyij i tatzájta', tyajta quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj jimi i Dios. ⁵ Ji'nye a'yaa pu tyitaaxié'vej tyej tyij yójmua'mua' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'íjna jitze ma'can i Ciríistu', je'ej ti a'íin jájcuaj imuáj tyitaaxié'vej. ⁶ A'íj pu jin a'yan jaatamua'aj tyej tyij a'náj tina'aj tyé'tyojtzire'ej a'íjci jime' i ti jin naa huasé'rin i Dios, i ti juxié'vi'ra' jin taatá' i juyójtze ma'can i ti huápu'i'ij jaxie've'. ⁷ A'íi pu i Ciríistu' tajíme' tyu'nájchitaca' i Dios jimi ti'ij juxúure' eeráaxirej tajitzé ma'can ti'ij i Dios tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee. ⁸ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyá'xie've' ti tyámua' tyitaatyátoonyij, ajta tajimí jaatyájtoo a'íjna i tyaj jin tyu'yí'tihua'an ajta tyej tyij néijmi'i tyojo'itéej tá'ra'nyij, ⁹ a'yaa pu tyitaatá' tyej tyij jáamua'tyij tyi'táj ti pu'ricij i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi. A'íi pu arí a'yan tyaaxá'pu'i'intaria'ca'aj ti'ij i Ciríistu' jimi taataséjratye'en i ti ju'avaataca'aj, ¹⁰ a'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyaaxájtaca'. Ajta a'íjna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi a'íi pu a'íin pué'een ti'ij i Ciríistu' tyihuo'ta'íjtye'en néijmi'caa i maj tajapuá já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

¹¹ Ciríistu' jimi pu i Dios anaquéej ta'antyíhuo ta'aj ij jamuán tyitáaci'tyij, a'yájna ti'ij i Dios tya'táraj, a'íi pu a'yan ricij je'ej ti tyá'xie've'. ¹² A'yaa pu tyá'xie've' tyej ityáj anaquéej jajchó've'ej i Ciríistu', tyej tyij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i ti jin néijmi'i putyí'uurej. ¹³ Tyetyé'tyojtzire' i Ciríistu', siajta mua'aj mu siaj jáanamua'ajri' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, i ti jin jamui'rátosij, siajta tyá'antzaahuaj, mua'aj xu sij jitzán ajtyáma'cantaj xá'raa i Dios ti'ij a'íin ju júuricamej ja'mua jimi huatyájto i ti a'yan tya'tárajcaa. ¹⁴ A'íjna i júuricama'ra' i Dios a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jin jamua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna ti tyi'taci'tyij i Dios ti tyitaatá'sij, tipua'aj arí ja'antyíci'tyij i ti jin tii'rátosij tyej tyij jimi ajtyáma'can tá'ra'nyij, tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i ti jin néijmi'i putyí'uurej.

Pablo pu huá'huaviitze' i maj tyá'tzaahuatye'

¹⁵ A'íj nu jime' nyáaj jamua'ree siaj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi i Jesús, siajta hua'xie've' néijmi'caa i maj tyeítysteristyamua' pué'een i Dios, ¹⁶ canu nyij ja'antyápua'citacaa nyaj tyé'tyojtzire'ej i Dios ja'mua jime',

nyajamua'tamua're'rihua'aj nu nyij huatyényuusij i Dios jimi. ¹⁷ A'yaa nu tyá'huaviiij i Dios i ti vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, i ti naa huasé'rin, ti'ij jamuaata'an i júuricamej i siaj jin tyámua' metyityoomuámua're'ej ajta ja'mua jimi huataséjre'en, ajta siaj sij ji'réc'an jime' jáamua'tyij. ¹⁸ A'yaa nu tyá'huaviiij i Dios ti'ij jamo'támiteeraste'en, siaj sij jáamua'reej tyi'tíj ti puírícij i siaj jajchó've', i ti jin i Dios jamuaatajé, ajta naa éenye'ej tyihuá'ci'tyij i tyeítysteristyamua'me'en i Dios, ¹⁹ ajta quee iteere' i ti jin huápu'i'ij tyu'yí'tin i Dios, i ti jin tye'entyimuáriej tatzájta' i tyej tyá'tzaahuatye'. A'íi pu a'íin pué'een i ti Dios jaataséjrataca' i ti jin néijmi'i putyí'uurej ti ajta jin uhuájca'neye ²⁰ ti'ij jaatájuurityej i Ciriístu' ajta yo'vi'tij u tajapuá ti'ij a'áa ya'ajcájra i jumuáca'ta' pujmua', ²¹ ajta jaatá' ti'ij néijmi'i putyí'uuriaj, ti tyu'ta'íjtaj, ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaj a'íjna jime' i ti jin ántyapuaaj, ti'ij na'aj iíij ti tyí'sejre' ajta je'ej ti ooj yatyojooméj. ²² Néijmi'i pu jin i Ciriístu' antyúumua'reej, a'íi pu ajta i Ciriístu' antyíhuaviihuaca' ti'ij a'íin pue'éenye'ej já'ra'nyij i hua' mu'uj néijmi'caa i maj jusi'rii i Dios jimi. ²³ Ji'nye a'íimaj i maj jusi'rii i tyejúuj tzajta' a'íi mu a'íin pué'een i tyévira' i Ciriístu', a'íi pu hua' mu'uj pué'een, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i Ciriístu' i ti néijmi'i tyámua' tyí'uurej.

2

Dios pu tajapuá huatanyúj i Ciriístu' jitze ma'can

¹ Jájcuaj imuáj xu mua'aj muí'chica'aj a'íjci jime' i siaj je'ej pua'aj rijcaa siajta jéehua á'itzeeria'ca'aj, ² a'yaa xu sij tyí'tyesejria'ca'aj, ji'nye a'yaa xu tyityetyúucha'íica'aj mati'ij ricij a'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, siajta a'yan rijcaa je'ej ti tya'ráanajchi a'íjna i ti íiyan tyí'ijta ajta a'íjma jimi i xiéjnyu'carij i maj séejre' áacaj tzajta' i ti'ij ajta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa mej mij quee ja'astej i Dios. ³ A'yaa tu tyajta néijmi'i ityáj jájcuaj imuáj tyí'tyesejria'ca'aj, a'yan tyetyityaaju'uj je'ej tyaj tyaaxié'va'ca'aj tajímua'aj, ajta je'ej ti tyitá'miteerastya'ca'aj. A'íj pu jime' a'yan tyi'taci'puáatacaj ti i Dios jéehua puéjtzij taatá'an, a'yájna ti'ij puéjtzij tyihuo'tá'sij i séecan. ⁴ Ajta i Dios jéehua pu tá'cu'vej ajta va'cán jin taxie've', ⁵ a'íj pu jin taatá' tyaj júurij tá'ra'nyij jamuán i Ciriístu', tyati'ij tyooj muí'chica'aj a'íjci jime' i tyaj á'itzeeria'ca'aj. A'íjna i ti jin jéehua já'muaxie've' i Dios a'íj xu jin seríj ja'ancuriáa' ti'ij jamuáahuire'en. ⁶ Ajta jamuán i Ciriístu' taatájuurityej, tyej tyij jamuán oorá'sej u tajapuá. ⁷ A'yaa pu a'íjna jin huaríj ti'ij jaataséjrataj i ti jin tá'ancu'vaxij ajta taaxié'vej a'íjci jitze ma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. ⁸ A'íj xu jitze ma'can i Dios ti jin já'muaxie've' mua'aj ja'ancuriáa' ti'ij jamuáahuire'en i siaj jin tyá'tzaahuatye'. Caxu jujímua'aj siana'aj jájtyo, sulu a'íi pu i Dios juxié'vi'ra' jin jamua'ancu'vaxij. ⁹ Caxu mua'aj jujímua'aj a'yan tyéejtyoj, ta'aj ij quee a'tíj óotzaahuatye'ej, ¹⁰ ji'nye i Dios pu a'íin pué'een i ti táataahuaca', a'íi pu táataahuaca' jimi i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, tyej tyij tyámua' tyu'muárie'en, a'yan tyetyityaaju'uj je'ej ti a'íin jájcuaj tyitu'cájuyetyej.

Néijmi'i tu séej chájta'naj tyana'aj pué'een

¹¹ A'yaa pu'ij, mua'aj mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can, majta a'yan hua'tamuá'muaj tijin: “i maj quee ja'antyisí'chej i junavíj”, majta i maj ja'antyisí'chej i junavíj, majta jujímua'aj a'yan huatóomua'aj tijin: “i maj ja'antyisí'chej i junavíj”, ¹² xo'támua'reej siaj jájcuaj imuáj quee jimi

ajtyáma'cantaca'aj i Ciriístu', siajta quee a'íjma jimi ajtyáma'cantaca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu ij tyi'tíj ja'muaci'tyíiche' i Dios jimi nusu i ti jin tya'tóoratziiri'. A'yaa xu éenye'que' séjria'ca'aj i cháanacaj japua, caxu jamua'ajcaa i Dios ajta quee má'hua'taca'aj i siaj jin jacho've'.¹³ Ajta ijíj, mua'aj xu seríj jimi séejre' i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een a'íjci jime' ti a'ín juxúure' eeráaxirej, mua'aj mu siaj jájcuaj imuáj a' imuáj já'sejria'ca'aj xu'ríj jimi séejre'.¹⁴ Ciriístu' pu pué'een i ti taatyápua'rij i tatzájta'. A'íi pu a'yan táaruuj tyej tyij séej tyana'aj tyeítyeera' pue'éenye'ej tá'ra'nyij, a'íi pu jaatyú'uj i ti tyi'tyánaamuaaj ajta i tyaj jin tanyo'si'tya'ca'aj.¹⁵ A'íi pu ja'antypuá'rij i nyúucarij i maj jin tyí'ijtaca'aj majta jin tyúu'ijtya'ca'aj, ajta i maj huá'puaca'aj pu séej na'aj huatyátaahuaca', mej mij séej mana'aj tyeítyeera' pué'eenye'ej muá'ra'nyij. A'yaa pu éenye'que' huo'tyápua'rij.¹⁶ A'íi pu ja'antypuá'rij i maj quee naa ja'huóomua'rajca'aj i séecan jamuán, ajta i maj jó'tatee i cúruuj jitze a'íj pu jin jitzán ta'ajtyáhuui i Dios, tyej tyij séej tyana'aj tyévira' pue'éenye'ej tá'ra'nyij.

¹⁷ Ciriístu' pu mujo've'mej ti'ij jamuaaté'exaatye'en i nyúucarij i ti jin jamuaatyápua'ritye'en mu siaj a' imuáj jo'tyú'uuca'aj, siajta mu siaj yevéjri' séjria'ca'aj.¹⁸ Ji'nye i Ciriístu' jimi tu pújoorej tyej tyij séej tyana'aj jin i júuricamej ajtyáxiirej i tavástara' jimi.¹⁹ A'íj xu jin mua'aj quee che' a'ín pué'een i maj séej i chuéj japua já'ma'can, caxu che' ajéjre' já'sejre', sulu xu'ríj hua' jitze ajtyáma'can a'íjma jimi i maj jitzán séejre' i Dios, siajta tyeítyeristyamua'me'en pué'een.²⁰ A'yaa xu mua'aj een ti'ij i chi'ij, majta a'íimaj i ti huo'tajé i Jesús, majta i maj ará'tyeej tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, a'yaa mu tyí'huíire' ti'ij tyetyéj ti japuan ájtaavijhuaj i jáxu'uj, ajta i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, a'íi pu a'ín pué'een i tyetyéj ti jéetze' juxie've'.²¹ I Ciriístu' jimi, néijmi'i pu i chi'ij huatyáama'aj ja'mej 'asta na'aj quee a'yan huárinyij ti'ij tyeyúuj ti jitzán i Dios iirájcaj.²² Siajta mua'aj jitzán xu siajta tyúuvi'raxi'sij siaj sij a'yan tyi'huíire'ej xá'ra'nyij ti'ij tyeyúuj ti jitzán iirájcaj i júuricama'ra' i Dios.

3

Pablo pu a'íjna jin antyúumua'reej ti tyihuó'ixaatye'en i maj séej chuéj japua ja'chej

¹ A'íj nu jin nyáaj Pablo eetyánami' a'íjci jime' nyaj jahuíire' i Ciriístu' i ti ajta Jesús pué'een ti'ij mua'ajmaj jamuáahuíire'en, mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can.² Xu'ríj sij jamua'reej ti Dios naata'íj nyej nyij jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra' ajta je'ej ti tya'tóoraj mua'ajmaj jimi.³ Dios pu arí naataséjraj i ti jimi ju'avaataca'aj, a'yájna nyati'ij nyeríj cii tyajamuaatayú'sej.⁴ Tipua'aj seríj jo'jívve'en, aj xu sij yo'itéej xá'ju'un je'ej nyaj tyiyó'itej tyámua' naa a'íjci jime' i ti ju'avaataca'aj i ti jin i Ciriístu' a'yan huaríj,⁵ i ti quee eexúj huo'taséjratya'ca'aj a'íjma i tyeítyee i maj jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ajta ijíj i júuricama'ra' i Dios pu arí huo'taséjra a'íjma i maj jimi séejre' mej mij jaatyáhuíire'en, ajta a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can.⁶ A'íi pu a'ín pué'een i ti ju'avaataca'aj i nyúucaria'ra' i Dios i ti néijmi'que' a'yan tyihuá'jee maj antyóosiire'en i Ciriístu' jimi, mej mij síj mana'aj tyeítyeera' pue'éenye'ej muá'ra'nyij, majta néijmi'i ja'ancuriá'an a'íjna i ti jin tya'tóoratziiri' i Dios a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can.⁷ A'íj nu jin nyáaj tye'entyájrurij nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, a'íi pu a'yan tyinaatapuéjvej

juxié'vi'ra' jime' ajta ná'ancu'vaxij, a'íj pu jin jaataséjrataca' i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

⁸ Nyáaj nu a'íin pué'een i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee a'íjma jimi maj ciléenye' jin tyityetyu'uj i Dios jimi, ajta a'íi pu tyámua' tyinaatyájtóo nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij jáamua'reej je'ej ti tyí'een i Ciriístu' jimi.

⁹ A'yaa pu tyinaa'íjcaj nyej nyij huo'té'exaatye'en néijmi'caa je'ej ti i Dios tyaaxá'pui'intarej, i ti néijmi'i tyú'taahuaca', a'íi pu a'yan tyá'avaataca'aj ti'ij na'aj jájcuaj imuáj ti yaje're'nyej. ¹⁰ A'yaa tutyij ijíj a'íimaj jimi tyá'mua'reej i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta', néijmi'i i maj jin tyí'ijta u tajapuá, majta mu tyi'tíj jin antyúumua'reej jo'tij i Dios já'sejre', mej mij jáamua'reej tiquee síj na'aj i Dios ti jin a'yan huaríj i jumua'tziira'aj jime'. ¹¹ Dios pu a'yan huaríj je'ej ti a'íin jájcuaj imuáj tyaaxá'pui'intarej, ti'ij i tavástara' Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, a'íjna jin a'yan huárinyij. ¹² A'íj tutyij jimi i Ciriístu' taxáahuaj séejre' tyej tyij ajtyáxiirej i Dios jimi, a'íj jitze tyetyi'ca'nyáaj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. ¹³ A'íj nu jin a'yan tyaja'muahuaviij siaj quee juxaahuataj a'íjci jime' i nyaj ja'mua jime' jajpuéetzij, ji'nye jéehua pu naa tye'mej ja'mua jimi.

I tyaj jahuo ajta i tyaj jin tyé'tyojtzi're' i Dios

¹⁴ A'íj nu jin tyítunutaj jimi i vástaria'ra' i Ciriístu', ¹⁵ i tyaj jitzán ja'ancuriáa' je'ej ti huatóomua'aj síj ajta síj i tyeítyeristyamua'me'en, ti'ij i jútye' ajta íyan i cháanacaj japua. ¹⁶ A'yaa nu tyá'huoo ti i Dios ca'nyíjra'aj jamuaata'an i ja'mua tzajta', siaj sij a'íjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, ¹⁷ che' i Ciriístu' ja'mua tzajta' séejre'ej a'íjna jime' siaj tyá'tzaahuatye', ajta i siaj jin juxie've' a'íi pu pué'een i ti jéetze' juxie've' ja'mua jimi. ¹⁸ Siaj sij néijmi'i tyámua' ja'huóomua'raj siajta jáamua'reej ti jéehua já'muaxie've' i Ciriístu', ti'ij na'aj tyí'sejre' áatyej imuáj, ajtyapuáj imuáj, aacij imuáj, a'íi pu a'íin pué'een i ti jin já'muaxie've'. ¹⁹ A'yaa nu tyá'huoo ja'mua jime' siaj sij jáamua'tyij i ti jin i Ciriístu' já'muaxie've', i tiquee je'ej ámiteere' tyej tyij yo'itéej tá'ra'nyij, ti'ij ajta néijmi'i jime' i Dios tyámua' tyajamuaatyátoonyij.

²⁰ Ajta ijíj, tyetyé'tyojtzi're' i Dios, ti jéehua huápuí'ij jaayí'tin ti a'yan huárinyij je'ej tyaj tyaatáhuaviiraj, nusu je'ej tyaj tyi'mua'tzej, tyetyé'tyojtzi're' i ti jin néijmi'i putyí'uurej ti tatzájta' séejre'. ²¹ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios jo'tyaj já'tasi'rii, tyajta a'íjci i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, tyiche' tyé'tyojtzi're'ej ti'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

4

Néijmi'i tu séej tyeítyeera' tyana'aj pué'een i júuricama'ra' jimi i Dios

¹ A'íj nu jin nyáaj, i nyaj eetyánami' a'íjna jime' nyaj jahuíire' i tavástara', a'yaa nu tyaja'muahuaviij siaj tyámua' tyityetyúucha'íj, ji'nye a'íi pu i Dios jamuaatajé. ² Caxu óotzaahuatye'ej sulu naa xu tyihuojó'mua'raj, siajta quee jiye'tzín nyinyu'caj sulu setyo'táviicue' siahuá'xie've'ej séej siajta séej, ³ siajta huatyóoca'nyej siaj sij séej siana'aj tyeítyeera' pué'eenye', ji'nye a'íi pu a'áa já'ma'can i júuricama'ra' jimi i Dios, a'íjna jime' siaj sij juxáahuaj séejre'ej. ⁴ Síj pu'uj i tyévira' ajta síj na'aj i júuricama'ra' i Dios, a'yájna ti'ij ajta i Dios ti jamuaatajé siaj séej siana'aj tyicho've'ej. ⁵ Síj pu'uj i tavástara', ajta síj na'aj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', síj pu'uj ajta i tyaj nyúucaritze' huái'huaca'. ⁶ Síj pu'uj

í Dios í tyaj néijmi'i jajvástara', í tí néijmi'caa jin antyúumua'reej, a'íi pu ajta néijmi'i jin tyí'muarie' ajta néijmi'caa jimi séejre'.

⁷ Ajta ityájma pu í Ciríistu' tyitaatapuéjvej séej ajta séej je'ej tí a'íj tya'ránajchaca'. ⁸ A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' í yu'xarij jítze tíjin:

Tajapuá pu jo'ojnyéj ajta huojoví'tij a'íjma í tí huomué'tij tíij néijmi'caa eetyáanaj,
ajta huota' a'íjma í jutyéityeristyamua' mej mij tyámua' tyityahuóocha'íin.

⁹ ¿Tyi'tanyí pu tyí'xaj í nyúucarij tí a'yan tyá'xaj yee “a'íi pu tajapuá jo'ojnyéj”? A'yaa pu huatóomua'aj tíjin a'íi pu ajta anaquéej yava'cáanyej íian í cháanacaj japua. ¹⁰ Ajta í tí yava'cáanyej, a'íi pu ajta a'íin pué'een í tí tajapuá jo'ojnyéj tíij tyu'néijmi'tare'en tíij na'aj pua'máj tyí'sejre'.

¹¹ A'íi pu hua'antyíhuoj í maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta séecan mej mij Dios jítze ma'can tyu'taxáj, ajta séecan antyíhuo mej mij huó'ré'ixaatye'en í tyeítyee í nyúucaria'ra' í Dios, ajta séecan mej mij huó'cha'íin í maj jusí'rii, ajta séecan maj tyihuó'mua'tyej. ¹² A'yaa pu'ij tyámua' huó'ruuj í tyeítyeristyamua'me'en í Dios, mej mij a'íimaj tyu'tyáhuíire'en, majta tyíve'sej jamuán í Ciríistu', ¹³ 'asta tyana'aj quee séej tyévira' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'íjna í tyaj jin tyá'tzaahuatye', ajta tyej tyij jáamua'tyij í yójra' í Dios, aj tutyij néijmi'i huose'en í Ciríistu' jimi. ¹⁴ Catu che' a'yan éenye'ej tá'ju'un mati'ij í tí'riij, í maj cha'mana'aj tyojó'namuajran majta quee xu jamua'reej je'ej tíquee tyí'xa'pui'ín, majta a'yan een tíij í jéetirij í tí áacaj jáatisij jo'tij na'aj pujmua', majta je'en séecan huá'cuanamuaj je'ej tí tyihua'ránajchi maj tyihuó'ixaatye'en a'íjci jime' í tí hue'tzij pué'een. ¹⁵ Tyajta ityáj a'yaa tu tyi'xáataj tá'ju'un je'ej tí tyi'jí're'can jime', jí'nye tyátaxie've', a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyaj huahuóse'en í Ciríistu' jamuán, jí'nye a'íi pu a'íin pué'een í taj mu'uj néijmi'caa ityájma. ¹⁶ Ajta í Ciríistu' jítze ma'can, néijmi'i tu í tyaj tasi'rii í tyeyúuj tzajta' tyihuóse'sij, a'íjna jime' tyaj taxie've' séej tyajta séej, a'yaa pu tye'mej típua'aj néijmi'i metyí'muarie'ej je'ej tí tyihuo'cí'ij séej ajta séej.

Je'ej maj jájcuan jin tyí'tyechej í maj Ciríistu' jimi séejre'

¹⁷ A'yaa nu nyij tyajámua'ixaatye', nyajta a'yan tyajámua'ijcatye' í tavástara' jítze ma'can siaj quee che' a'yan tyityetyúucha'íij mati'ij í maj quee tyá'tzaahuatye', í maj a'yan tyí'tyechej je'ej tí í hua'mua'tziira'aj jítze tye'rányinyii tíquee tyi'tíj huíire' ¹⁸ majta quee tyi'tíj jó'itej. Camu a'íimaj jamua'reej je'ej tí tyí'een í Dios jimi, jí'nye camu tyihuojó'itej a'íjna jime' maj quee tóocua'nyii í juxiéjnyu'caa tzajta'. ¹⁹ Muríj huatyétze'riaca', majta a'íjna jimi huatóotoj je'ej tí tyi'tíj tyihua'ránajchi í hua'tzajta' mej mij néijmi'i jin tyu'xána'cire'en. ²⁰ Siajta mua'aj, caxu a'íj jin jaamua'aj í Ciríistu' siaj sij a'yan cha'taj siana'aj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij, ²¹ jí'nye tyámua' xu tyáanamujri' í nyúucaria'ra' siajta a'íj jítze tyi'huó'itiiri' siaj sij a'yan tyi'tyeséere'ej xá'ra'nyij je'ej tí a'íin tyá'xie've', ajta a'yan tyi'jí're'can jime' jimi í Jesús. ²² A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj metyaja'ajhua'xij je'ej siaj jájcua'j imuáj tyí'tyesejria'ca'aj, siajta yó'hua'xin je'ej siaj tyityetyúucha'íica'aj, jí'nye je'ej pu pua'aj já'mua'uuriajca'aj í tí já'muacuanamuajca'aj. ²³ A'yaa pu tyúuxie've' siaj huóojajcuare'en a'íjci jítze í siaj jin ma'umuámua're', ²⁴ siaj sij tyámua' naa tyityetyúucha'íij í tí tyi' jájcua'j jime', siaj sij a'yan éenye'ej xá'ra'nyij je'ej tí í Dios yan tyajamuaatyájtoo, í tí ajta ámiteeria'aj siaj tyámua' tyí'tyesejre' jí're'can jime'.

Tyiche' jusén jime' tyámua' huárinyij

²⁵ A'íj pu jin, caxu che' jucuanamuaj, sulu siata'aj huatoojé'yacan jin tyaaté'exaatye'en i juxa'aj tyévij, ji'nye néijmi'i tu séej tyana'aj tyévira' jitze ajtyáma'can.

²⁶ Típua'aj xaatanýnyu'cacuj, caxu a'íjci jin ootyá'itze'rihua'an i Dios jimi, caxu siajta á'tyeevi' siaj nyinyu'cacuj tyi'táj jime'. ²⁷ Caxu jatá'care'en ti i tyiyáaru' avíitzij jin huataséjre'en ja'mua tzajta'.

²⁸ I ti tyí'nahua'ra'aj, che' quee che' tyí'nahua'aj, sulu che' tyu'muárie'en ti'ij tyi'táj huamué'tin i ti jin huo'tyáhuüre'en a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'.

²⁹ Caxu tyi'táj xajtaj ti je'ej pua'aj namuajre', sulu a'íj xu'uj huataxáj i nyúucarij ti xá'puí' i ti hua'tyáhuürii mej mij jéetze' yo'itéej muá'ra'nyij ajta ti'ij tyámua' tyihuo'tá'an a'íjma i maj janamuaj. ³⁰ Caxu xaamújrira'aj jatá'care'en i júuricama'ra' i Dios, i ti jin i Dios já'muamajtyen tijin jitzán xu ajtyáma'can ti'ij atyojo're'nyej a'náj ti ja'mua japua huatányuusij.

³¹ Siata'aj néijmi'i tyu'tapuá'citaj i siaj jin je'ej pua'aj metyityoomuámua're', i siaj jin jujaaxiejtye', nusu i siaj jin nyinyu'cacuj, na'ríij i siaj jin hua'tají'vii i tyeítyee, nusu i siaj jin je'ej pua'aj tyihuá'xaj. ³² Siata'aj tyámua' tyityetyúucha'íij, siajta óocuu'vej séej siajta séej, setyu'túu'uunyi' séej siajta séej, a'yájna ti'ij i Dios mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'ri' i Ciríistu' jimi.

5*Je'ej maj ye'ej tyityeecháatime'nyij i yójmua'mua' i Dios*

¹ Siajta mua'aj, mu siaj yójmua'mua' pué'een i Dios, a'yaa xu cha'taj siana'aj huárinyij ti'ij i Dios ricij. ² Néijmi'caa xu naa jó'mua'raj siajta hua'xie've'ej, a'yájna ti'ij i Ciríistu' tyí'taxie've', ajta huatóotoj tajíme' ti'ij huatóomu'vejritaca' tajitzé ma'can i Dios jimi, a'yaa pu'ij éenye'ej séejre' ti'ij mu'vejrij ti naa tyaarie'ej u tajapuá'.

³ A'yaa pu ja'mua jimi tyúuxie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'íij, ji'nye tyeítyeristyamua'me'en xu pué'een i Dios, caxu a'íj xajtaj i siaj jin huóoxana'cire'en, na'ríij tyi'táj siaj jin je'ej pua'aj ricij, nusu siaj tyí'nyacua'tzaj. ⁴ Caxu tyí'xajtaj nyúucarij jime' ti je'ej pua'aj huánamuajrii, na'ríij i tiquee tyi'táj huüre', ji'nye capu xá'puí', jéetze' pu naa siaj tyaatatyójtzi're'en i Dios. ⁵ A'yaa xu tyá'mua'reeriaj tijin típua'aj a'táj juxana'ciria'aj, nusu je'ej pua'aj metyóomua'riaaj, na'ríij jéehua tyí'nyacua'tzaj, a'yaa pu huasé'rin i Dios jimi ti'ij síij ti hua'na'michej i sáanturij, a'íjma capu huá'ci'tyij maj utyájrutyey jo'táj i Dios tyejé'ijtaj ajta i Ciríistu'.

Tyiche' tyámua' tyí'tyechajcaj je'ej ti i Ciríistu' tyita'tanyéjnye'rityee

⁶ Che' quee a'táj já'muacuanamuaj a'íjna jime' i nyúucarij tiquee tyi'táj huüre', ji'nye Dios pu jéehua puéjtzij huo'tá'sij a'íjma i maj quee já'tyese'. ⁷ A'íj xu jin caxu mua'aj hua'ajtyánaxcan a'íjma. ⁸ A'náj imuáj xu mua'aj tíca'riste' séjria'ca'aj, siajta ijíij xu'ríj nyéeri'iste' séejre', a'íjna jime' siaj tavástara' jimi séejre'. A'íj xu jin tyámua' tyityetyúucha'íj matí'ij i maj nyéeri'iste' séejre', ⁹ ji'nye a'íjna i tatzárij néijmi'i pu tyámua' tyí'uurej, ajta a'yan ricij je'ej ti tye'tyévijtye', ajta tzaáhuatyí'ra'aj jin séejre'. ¹⁰ A'náj tína'aj xu jahuoocaj je'ej ti tya'ráanajchi i tavástara'. ¹¹ Caxu hua'ajtyánaxcan a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj i maj tíca'riste' séejre', sulu siata'aj nyéeri'iste' jaataséjrataj je'ej maj ricij.

12 Ji'nye tyú'tyevi'raste' ti a'tíj jaataxáj je'ej maj a'íimaj aviítzij jin ricij, 13 ajta néijmi'i pu tyámua' naa tyu'taséjre'sij i tatzárij jime', 14 ji'nye a'íjna i tatzárij néijmi'i pu tyí'sejrata je'ej ti een. A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' tíjin: Huatájisij, muáaj mu paj tyácusij, ájchesij hua' tzajta' i muí'chítýee, ajta i Ciríistu' pu muatyátatzavi'tye'ej.

15 A'íj xu jin tyámua' tyityetyúucha'íij. Caxu a'yan tyityetyúucha'íij mati'ij i maj quee ma'umuámua're', sulu tyámua' xu metyityoomuámua're'ej. 16 Tyámua' xu eenye' siajta a'yan rijcaj je'ej ti tyí'xa'puí' íjij ti ooj je'ej tyí'rij, ji'nye je'ej pu pua'aj tyí'ricij yatij jooméj. 17 Caxu je'ej pua'aj metyityoomuámua're'ej, sulu a'yaa xu tyá'huocaj siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'. 18 Caxu ta'ruj, ji'nye je'ej pu pua'aj já'mua'uurej, jéetze' pu naa siaj néijmi'i a'íj jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios. 19 Setyi'huó'ixaatye' tyámua' naa a'íjci jime' i chuícarij, siajta i siaj jin tyé'tyojtzi're' i Dios, siata'aj tyu'táchuiicaj, siaj sij tyámua' tyaatá'an néijmi'i jime' i ja'muaxiéjnyu'caa i tavástara'. 20 A'náj tina'aj xu tyé'tyojtzi're'ej i Dios i ti néijmi'i tyú'taahuaca' tí'ij na'aj íiyan ti tyí'sejre', nyúucaritze' i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

Je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'íicaj i maj tyá'tzaahuatye'

21 Siata'aj huóohuíre'en séej siajta séej, a'íjci jime' i siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íj i Ciríistu'.

22 Siajta mua'aj mu siaj huíchej, siata'aj huá'astyaj i jucínastyamua' a'yájna siati'ij tyá'astej i tavástara'. 23 Ji'nye i cína'ra'an pu mu'úura' pué'een i ju'íj, tí'ij ajta i Ciríistu' hua' mu'uj tyi'pué'een néijmi'caa i maj jimi jusi'rii, a'íj pu'ij hua' japua huatányuusij. 24 Ajta a'yájna mati'ij i maj jusi'rii tyá'astej i Ciríistu', a'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' mej mij a'íimaj i maj huíchej huá'astyaj néijmi'i jime' i jucínastyamua'.

25 Siajta mua'aj mu siaj hua'cínastyamua' pué'een, siata'aj huo'xié've'en i ju'irástyamua' a'yájna tí'ij i Ciríistu' tyihuá'xie've' a'íjma i maj jimi jusi'rii, a'íj pu ajta hua' jitze ma'can huamuí'. 26 A'yaa pu huaríj tí'ij huo'jájcuare'en, ajta tyámua' huó'ruuj i hua' tzajta', a'íjna jime' maj ja'antzaahuaj a'íjci i nyúucarij ti jaatyájtoo hua' jimi, 27 tí'ij a'yan tyaataséjrataj tí'ij i tyeyúuj ti naa een, tiquee tyi'tíj a'me'ej, ajta quee huatyátzu'taca', sulu ti tyámua' naa huasé'rin ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere'. 28 A'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' mej mij i maj nyejnyeí'chej huo'xié've'en i ju'irástyamua', a'yájna mati'ij jujímua'aj tyúuxie've'. A'íjna i ti jaxie've' i ju'íj, a'íj pu ajta jusíj juxie've'. 29 Ji'nye capu a'tíj jaxana've' i jutyévíj, sulu a'íj pu tyá'cue'tyej ajta tyámua' tya'xá'puee, tí'ij ajta i Ciríistu' tyámua' tyihuá'cha'íj i maj jimi jusi'rii, 30 ji'nye a'íj pu tyévira' pué'een. Tyajta ityáj tu i Ciríistu' jitze ajtyáma'can. 31 A'íj pu jin i tyáati' majuuriésij i jutáataj ajta i junáana'aj tí'ij ja'antyáanaxcaj i ju'íj, majta a'íimaj i maj hua'puaj, síj mu'uj mij tyévira' pué'eenye'ej muá'ju'un. 32 A'yaa pu'ij tyí'sejre' i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi. Nyajta nyáaj a'íj nu jime' tyí'xaj a'íjci i Ciríistu', nyajta néijmi'i jime' i maj jimi jusi'rii. 33 A'yaa pu'ij tyúuxie've', mua'aj mu siaj nyejnyeí'chej, siata'aj huo'xié've'en i ju'irástyamua' a'yájna siati'ij jujímua'aj tyúuxie've', majta i hua'irastyamua' miche' huo'tyátzaahuatye'en i jucínastyamua'.

6

¹ Siajta mua'aj mu siaj hua'yojmua', siahuá'astyaj i juhuásimua' a'yájna tí'ij tya'ráanajchi i tavástara', jí'nye a'yaa pu tyí'xa'puí'in. ² A'íjna i nyúucarij ta'nájcaj i Dios tí jin tyita'táratziiri' a'yaa pu tyá'xaj tíjin: "Pata'aj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'íij a táataj pajta a' náanaj, ³ ta'aj muáahuíire'en pata'aj á'tyeeví'in paj júurij puá'ra'nyij íiyan i cháanacaj japua."

⁴ Siajta mua'aj mu siaj hua' huásimua' pué'een, caxu hua'jaaxiejtye'ej mu juyójmua', sulu tyámua' xu tyí'huóocha'íin, siaj sij huo'mua'tyej, siajta huo'té'exaatye'en tyámua' je'ej tí tyá'xie've' i tavástara'.

⁵ Siajta mu siaj ca'nyéjrij jin tyí'huíire', siata'aj huá'astyaj i maj íiyan cháanacaj japua tyajá'mua'íjtye'. Siahua'astyaj tzáahuatyí'ra'aj jime', a'yájna siatí'ij tzáahuatyí'ra'aj jin tyá'huíire' i Ciríistu'. ⁶ Siahuo'tyáhuíire', caxu a'áa siana'aj matí'ijta a'íimaj já'muasejra, siaj sij hua' jimi tyámua' tyu'tyá'ítzeere'en, sulu siata'aj a'yan tyihuo'tyáhuíire'en siatí'ij tyá'huíire' i Ciríistu', ajta je'ej tí tyá'xie've' i Dios. ⁷ Siata'aj tyámua' naa tyu'muárie'en, a'yájna siatí'ij i tavástara' siaj jimi tyí'huíire' caxu i tyétyacaa jimi. ⁸ A'yaa pu tyúuxie've' siaj jáamua'reej síij ajta síij, típua'aj i tí tyí'íjtyí're' nusu i tí juxáahuaj tyí'muarie', a'yaa tu i tavástara' jimi tya'ancuriáa'sij je'ej tí síij tyí'tíj jin xá'puí' huaríj.

⁹ Siajta mua'aj, mu siaj tyihuá'íjtye', a'yaa xu cha'taj siana'aj tyámua' tyihuó'cha'íin i maj ja'mua jimi tyí'muarie', caxu hua'nyeechej. Xo'támua'reej tíjin mua'aj majta a'íimaj i maj ja'mua jimi tyí'muarie' néijmi'i xu a'íj jitze ajtyáma'can i tavástara' tajapua' tí já'sejre', siajta a'íjci jimi juxa'aj xu'uj een.

I maj jin nyo'se' i maj tyá'tzaahuatyé'

¹⁰ Ajta íjij nye'ihuáamua', xáahuo siaj sij huatyóoca'nyej i tavástara' jimi, siaj sij tyu'tyámue'tin i muárie'ria'ra' jime'. ¹¹ Siata'aj tyámua' tyitya'cóonaj néijmi'i jime' i tí Dios jaatyájtóo ja'mua jimi i siaj jin huatyényo'se'en, siata'aj sij tyo'táviicue' néijmi'i jime' i tí jin já'muacuanamuj i tyiyáaru'. ¹² Jí'nye catu a'íijma nyo'si'tye' i tyeítýee, sulu a'íijma i maj tyí'tíj jin antyúumua'reej, majta a'íimaj i maj tyí'íjtaca'aj, a'íijma i xiéjnyu'carij maj je'ej pua'aj een, i maj majta tyityatatyíj tyí'tíj jime' tíca'riste' íiyan i cháanacaj japua, ajta u tajapua'. ¹³ A'íj xu jin néijmi'que' cóonaj i Dios tí jaatyájtóo ja'mua jimi, siata'aj sij tyo'táviicue'en a'ájna xicáara' jitze i tí je'ej pua'aj tyí'ricíj, ajta siatí'ij tyámua' huó'uuren a'yaa xu sij tyityaaju'un.

¹⁴ A'íj xu jin tyámua' eenye', caxu ajtací'ca'an, ajta je'ej siaj ricíj, a'yaa xu jáa'uuren je'ej tí tyí'jí're'can jime'. ¹⁵ Siajta a'náj tí na'aj tyámua' eenye', siaj sij jaariá'xaj i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁶ Ajta a'íjna i siaj jitzán tyá'tzaahuatyé' a'íi pu jamuaatyáhuíire'ej tí'ij quee jamua'antyípuá'ritye'en i tyiyáaru'. ¹⁷ Ajta i tí ja'mua japua huatányuusij a'yaa pu tyajamuaatyáhuíire'ej tí'ij i xantáaru' tí ju'tyámuucu'uj, ajta i nyúucaria'ra' i Dios a'íi pu pué'een i chúun tí juxa'aj tya'antámuamuaa tí jamui'tyéchuiitye'sij i júuricama'ra' i Dios. ¹⁸ Caxu jatapua'citacare'en siaj jahuoocaj i Dios jimi, sulu a'yaa xu jéehua tyá'huoocaj, xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' jitze i Dios. Xa'tanyéjnye'rij, caxu tyá'xaahuataj siaj hua' jime' jahuoocaj i Dios jimi i maj tyá'tzaahuatyé'. ¹⁹ Siata'aj nyajíme' jahuoocaj i Dios jimi, ta'aj ij naata'an je'ej nyaj tyu'xáj, nyej nyij tyihuó'ixaatyé'en i tyeítýee, nyajta quee tyí'tziinye'ej tyí'tíj jime',

a'yaa nu nyij tyihuo'té'exaatye'sij a'íjci i ti aviitzi' i Dios jimi, a'íjna jime' i nyúucaria'ra'. ²⁰ Dios pu a'íjna jin nyojo'ta'ítyaca' nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra', a'íj nu jin eetyánami' ijíj. Siáhuoocaj i Dios jimi nyej nyij quee tyí'tziinye'ej nyetyihuo'te'exaatye'en a'íjna jitze ma'can.

Pablo pu hua'tyojtye' i ti jin ja'antyipua'ritye'ej

²¹ A'íjna i Tíquico, i ta'ihuáara' i tyaj jaxie've' ti a'yan cha'tána'aj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi nyati'ij nyáaj ajta quee tyí'tíj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'íi pu néijmi'i tyajamuaaté'exaatye'sij siaj sij jáamua'reej je'ej ti tyí'nyahuiire' ajta je'ej nyaj ricij. ²² A'íj nu jin jaata'ítyij ja'mua jimi, siaj sij jáamua'reej je'ej ti tyí'nyahuiire' ajta ca'nyíjra'aj jamuaata'an.

²³ Che' i Dios jamuaatyápua'ritye'en néijmi'caa i já'muatzajta', ajta néijmi'caa i ja'mua' ihuámua', ajta i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, che' a'ín jamuaataxié've'en, ji'nye mua'aj xu tyá'tzaahuatye', ²⁴ Che' tyámua' tyí'eenye' néijmi'caa jimi i maj jusén jin jaxie've' i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íimaj jimi i maj Filipos jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo ajta a'íjna i Timoteo, ityáj tu jahuiire' a'íjna i Jesús i Ciríistu', a'yaa tu já'muatyojtye' néijmi'caa mua'ajmaj mu siaj Filipos jo'cháatimee, siajta a'íjma jitze ajtyáma'can i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i Jesús i Ciríistu', i maj tyajá'mua'ijtye', majta i maj já'muahuire' tyi'táj jime', néijmi'caa tu yajá'muatyojtye'. ² Che' i Dios i tyaj jajvástara' ajta i tavástara' Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin majta jamuaatyápuaritye'en i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzire' i Dios

³ Nyati'ijta mua'ajmaj jamo'támua'reej jéehua nu tyé'tyojtzire' i nyaj Dios, ⁴ ajta nyati'ijta jahuoocaj i Dios jimi, nyenyetyámua'va'aj nu ja'mua jimi nyajta jahuoó néijmi'caa mua'ajmaj jime', ⁵ ji'nye mua'aj xu a'náj tina'aj naatáhuu' nyej nyij huó'ixaatye'en i tyeétyee a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios, sianaatáhuu' i jájcuaj imuáj siajta ijíij sióoche' xu a'yan ricij. ⁶ Tyámua' nu naa tyá'mua'reej ti i Dios a'íjci i ti ju'huatyáhuu'ij ti tyámua' jamuáa'uurej i ja'mua tzajta', a'íi pu ajta ja'antyíci'sij a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyej i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁷ A'yaa pu tyí'xa'pu' nyaj a'yan tyí'mua'ajcaa ja'mua jime', ji'nye mua'aj xu nyatzájta' séejre' siajta a'yan tyinaataséjra siaj a'náj tina'aj nyahuire', tipua'aj nyanámi'huaj, na'ríij a'íjma jimi anyo'tyávaacaj i maj tyityatatyíj nyej nyij a'yan tyaataxáj yee xá'pu' i nyúucarij nyaj huá'ixaatye'. ⁸ Dios pu jamua'reej nyaj jéehua huápu'ij já'muasejramu', a'íj nu jin já'muaxie've' i ti ajta nyéetzij jin naaxie'vej a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁹ A'yaa nu tyá'huoó i Dios jimi siaj jéetze' huóoxie've'en jujímua'aj, ti'ij ajta i Dios jamuaata'an siaj sij jéetze' tyámua' naa néijmi'i tyojo'itéej xá'ra'nyij siajta tyámua' metyityoomuámua're'ej, ¹⁰ ajta siaj sij jáamua'reej tyi'táj ti jéetze' xá'pu'. A'yaa xu tyámua' tyi'tyecháaj xá'ju'un, siajta huaju'uj xá'ju'un juxáahuaj, 'asta na'aj quee uvé'nyej a'íjna i Ciríistu', ¹¹ ji'nye mua'aj xu tyu'taséjrataj i siaj jin jéehua tyámua' naa tyú'ruuj, a'íjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, ajta jéehua tyaatatyójtzi're'ej i Dios.

Ciríistu' pu a'íin pué'een i tyaj jin júurij

¹² Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej, je'ej ti tyi'táj náaruj, a'yaa pu'ij tyí'nyahuire' mej mij jéetze' mue'táj jáanamuj i nyúucaria'ra' i Dios. ¹³ Ji'nye i nyaj námi' a'íj pu jin séejre' nyaj jahuiire' i Ciríistu', mej mij jáamua'reej a'íimaj i xantáaru'uj i maj jacha'ij a'íjna i ti va'cán jin tyi'tyéjvee majta néijmi'i i séecan. ¹⁴ Ajta mati'ij naaséj nyaj nami'huaca'aj, mue'táj mu i nye'ihuáamua' ahuóoca'an mej mij jaariá'xaj i nyúucaria'ra' i Ciríistu', camu tyí'tzi'nye' sulu a'íj mu jitze tyí'ca'nyej i tavástara'.

¹⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna maj séecan a'yan tyí'xaj i Ciríistu' jitze ma'can, ji'nye jéehua mu chueerij nyéetzij jime', majta nyéjcha'ire', majta séecan a'yan tyí'xaj tzáahuatyi'ra'aj jime' majta jutyamua've'ej. ¹⁶ Séecan mu i Ciríistu' jitze ma'can tyí'xaj tzáahuatyi'ra'aj jime', máamua'reeriaj ti Dios a'íjna jin nyojo'ta'ityaca', nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra',

17 majta i séecan a'yaa mu ricij mej mij jujímua'aj huatyóohuüre'en, camu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, sulu a'yaa mu tyá'xie've' mej mij naata-muárie'riste'en ijíij nyaj eetyánami'. 18 Ajta ¿ji'nye rinyij? A'íi pu jéetze' juxie've' i maj tyí'xaj i Ciriístu' jitze ma'can, a'íj nu jin nyetyamua've', capu nye jitze juxie've' tipua'aj tzáahuatyí'ra'aj jin metyí'xajta nusu mequee.

Nyajta nyóoche' jéetze' huatányetyamua've'sij, 19 ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej ti a'íjna naatyáhuüre'ej, siajta mua'aj xu naatáhuüi a'íjna jime' siaj jahuoo i Dios jimi, ajta a'íjna i júuricama'ra' i Ciriístu' a'íi pu ajta naatáhuüi. 20 Ji'nye jéehua nu jacho've' ti i Dios quee a'náj naatatyévi'ra'astaj, sulu a'náj tina'aj pu jaataséjrataj mej mij jáamua'reej nyej i Ciriístu' jitze arányaca'nyej tipua'aj nyaj júurij na'ríij nyaj huámui'nyij. 21 Ji'nye nyéetzij jime', nyej nyooj júurij a'íi pu a'íin pué'een nyaj jin jaatyáhuüre'ej a'íjci i Ciriístu', ajta tipua'aj náamui'nyij, nu'ríj tyu'tyámue'tíj u tajapuá. 22 Ajta tipua'aj ná'tyeevi'in nyaj júurij ná'ra'nyij, aj nu néijmi'i séjran je'ej nyaj tyí'muarie', canu che' jamua'reeren tyi'tíj ti jéetze' xá'puí', tyij nyaj á'tyeevi' nyaj júurij, nusu nyaj jiye'tzín huámui'nyij. 23 Jéehua pu nyamuarie'riste' nyej nyij jamua'reej tyi'tíj ti jéetze' na'ráanajchij, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj huámui'nyij nyej nyij jamuán jó'ra'nyij i Ciriístu', ji'nye a'yaa pu jéetze' tyámua' naa tye'mej nyej jimi, 24 ajta ja'mua jime' a'yaa pu tyúuxie've' nyej nyooj júurij. 25 Nyajta a'yan tyámua' naa tyá'mua'reej a'íjci jime', a'yaa nu huaquéej na'mej siaj sij jéetze' tyá'antzaahuatye'en, siajta huóotyamua've'en. 26 A'yaa nu ja'mua jamuán yetyu'tyaváaj na'mej, siaj sij tyaatatyójtzi're'en i Ciriístu' ti Jesús pué'een.

Tyaj a'yan tyí'tyechej je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Ciriístu'

27 A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan tyí'tyese'ej siaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Ciriístu'. A'yaa xu eenye', tipua'aj a'áa nya'tanyéj nyej nyij jamuáamuaarej na'ríij nyequee, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'reej siaj néijmi'i tyá'tzaahuatye', siajta néijmi'i nyo'se' a'íjna jime' siaj ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra' i Dios, 28 caxu huá'tziinye'ej a'íijma i maj jamuájcha'üre'. A'yaa pu tyámua' naa tyé'miteere' maj a'íimaj á'pua'ren, siajta mua'aj a'yaa xu tyá'mua'reeren ti já'muahuüre'en. A'íi pu i Dios jimi já'ma'can. 29 A'íj xu jitze ma'can i Ciriístu', capu a'íi na'aj já'muaci'tyij siaj ja'tzaahuatye', sulu siaj sij siajta jajpuéetzij xá'ra'nyij jitzán ma'can. 30 Mua'aj nyajta nyáaj taxa'aj tu tyí'tyenyose'. Xu'ríj jaaséj je'ej nyaj jájcuaj tyu'tyéenyosej, ajta ijíij a'yaa xu siooj tyí'namuaj nyej nyóoche' a'yan tyí'nyose'.

2

Maj huóoxie've'en majta quee ootzáahuatye'ej

1 A'yaa pu'uj, tipua'aj i Ciriístu' jamuaata'an siaj séecan ca'nyíjra'aj huatá'an, tipua'aj a'yan setyá'xie've'ej siaj séecan tyámua' tyu'tyéjeevej, tipua'aj néijmi'i a'íjna jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios, tipua'aj siahuá'cu'vaj i juxa'aj tyeítýee, 2 sianaatatyámua'viste' a'íjna jime' siaj tyámua' naa tyí'tyechajcaj, siaj sij néijmi'i juxa'aj tyityahuóoxie've'en, siaj juxa'aj siana'aj tyéejtyoove'en siajta juxa'aj siana'aj tyí'mua'ajcaa. 3 Caxu tyi'tíj je'ej uuriaj siaj sij a'íjna jin ahuóotzaahuatye'en, sulu caa xu'uj tyityetyóoxaahuataj, siajta a'yan tyaataxáj maj i séecan jéetze' tyámua' een siata'aj sij quee jujímua'aj óotzaahuatye'ej. 4 Che' quee a'tíj jahuocaj

ì ti jitzán juxie've', sulu che' ajta jaatáhuire'en ì séej tyi'tíj ti a'yan tyá'itziitye'.

Je'ej maj tyetyáxaahuataca' ì Ciríistu', ajta ì ti jin tyi'tyaváaj ja'raa

⁵ Siata'aj juxa'aj siana'aj tyí'mua'ajcaj síj ajta síj tí'ij ajta tyí'mua'tzej ì Ciríistu' tí ajta Jesús pué'een, ⁶ ajta ì Ciríistu', a'yaa pu cha'tána'aj tyí'sejria'ca'aj tí'ij ì Dios, ajta capu a'íjna jitze tyu'tyáaca'an tí a'yan cha'tána'aj eenye' tí'ij ì Dios, ⁷ Sulu aa pu tyoohuá'xij juxié'vi'ra' jime' ì tí jin tyi'tyávaaca'aj u tajapúa, aj pu'ij a'yan huataséjre tí'ij ì a'tíj maj tyé'ijtye'. A'yaa pu huóruuj mati'ij séecan ì tyeítyee, ajta a'yan tyu'tóosejrataca' tí'ij a'tíj tiquee tyi'tíj jin tyi'tyéjvee, ⁸ a'yaa pu tyu'tyóoxaahuataca' tí'ij ì tiquee va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta huatóoa' tí huámuinyij ì cúruuj jitze. ⁹ A'íj pu jin ì Dios tye'entyáaruujtyej tyi'tíj jime' tí jéetze' ve'éj ajta tí jéetze' naa huasé'rin ì tyétyacaa jimi, ¹⁰ mata'aj mij néijmi'i a'ájna xicáara' jitze tyítunutaxi'in jimi ì Jesús, ì maj tajapúa já'sejre', majta ì maj a'yan séejre' ì cháanacaj japua, majta ì maj tajityé já'sejre', ¹¹ mata'aj mij néijmi'i jáamua'tyij tí ì tavástara' a'ín pué'een ì Jesús tí ajta Ciríistu' pué'een, tyej tyij a'íjna jin tyaatatyójtzi're'en ì Dios ì tyaj jajvástara'.

I maj tyá'tzaahuatye' a'yaa mu een tí'ij ì tatzárij úyan ì cháanacaj japua

¹² A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yájna siati'ij mua'aj a'náj tina'aj tyiná'astijre', caxu a'áa siana'aj nyati'ijta a'áa jó'catyíi ja'mua jamuán, jéetze' xu íjij nyaj ya' imuáj huatyéjve. A'íj xu jitze tyú'ca'nyej ì tí já'muahuire'en jéehua tzáahuatyi'ra'aj jimi sejcha'íj, ¹³ jí'nye ì Dios, a'íj pu ca'nyíjra'aj jamuaatá'sij, siaj sij xá'pui' huárinyij, ajta jamuaatáhuire'sij siaj sij ja'antyíci'tyij.

¹⁴ A'yaa xu néijmi'i jin huárinyij caxu je'ej pua'aj tyúuxajtaj, siata'aj quee junyo'sitye'ej, ¹⁵ ta'aj ij quee a'tíj tyi'tíj ja'mua jitze pua'rite'ej nusu siaj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, siaj sij yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ra'nyij ì Dios, tyámua' sia'éenya'aj hua' tzajta' ì maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee majta quee xá'pui' metyityoomuámua're'. Hua' tzajta' a'yaa xu tyí'tyatatzarej mati'ij ì xú'ra'vetyee úyan cháanacaj japua, ¹⁶ siajta tyámua' eenye' a'íjci jitze ì nyúucarij tí júuricamej tyu'tá'caa, a'yaa pu'ij tí'ij uvé'nyej ì Ciríistu', aj nu nyij ootányatzaahuatye'sij ja'mua jime', a'yan nyetya'mua'réeriaj nyej quee huápua'aj tyu'muáriej. ¹⁷ Tyij nyajta nyáaj huámuinyij siaj sij mua'aj ja'antyíci'tyij ì siaj tyu'támu'vejritaj ì Dios jimi a'íjna jime' ì siaj tyá'tzaahuatye', nyáaj nu nyetyamua've' nyajta jamuaatá'sij siaj sij a'yan cha'taj siana'aj tyityaatóotyamua've'en. ¹⁸ Siata'aj huatóotyamua've'en siajta mua'aj, siajta nyéetzij naata'an ì nyaj jin huatányetyamua've'en.

I Timoteo ajta ì Epafrodito

¹⁹ A'íj nu jitze tyí'ca'nyej ì tavástara' Jesús, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jíye'tzín ì Timoteo huata'ítyej ja'mua jimi, nyej nyij huatányetyamua've'en nyati'ij jáamua'reej je'ej tí tyaja'muahuire'. ²⁰ Jí'nye capu ma' a'tíj tí a'yan cha'tána'aj tyí'mua'tzej nyati'ij nyáaj, siajta jéehua jitzán juxie've', ²¹ néijmi'i mu a'yan tyá'huoo je'ej tí hua' jitze tyúuxie've', camu a'íjna huoo je'ej tí jitzán tyúuxie've' ì Ciríistu' tí Jesús pué'een. ²² Siajta mua'aj xu'ríj jamua'reej tí tyámua' tyi'tyúucha'íj a'íjna ì Timoteo, ajta jéehua arí tyu'tyáhuíi a'íjna jime' tí jaaxájtaca' ì nyúucaria'ra' ì Dios, a'yaa pu tyináahuíi tí'ij nyiyóoj tí pué'eenye'. ²³ A'yaa nu nyij tyá'xie've' nyaj jaata'ítyej ja'mua jimi, nyati'ij jáamua'reej je'ej tí ye'ej tye'mej nyej jimi,

24 nyajta nu nyavástara' jimi tyí'ca'nyej nyej nyij nyasíj ca'nácan a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi.

25 A'yaa pu ajta nya'asej ti xá'puí' nyej nyajta ja'mua jimi jaata'ítyej i nye'ihuáara' Epafrodito, i ti nyajamuan tyí'muarie', i siaj mua'aj yo'ta'ítyaca' nye jimi ti'ij tyinaatá'an tyi'táj ti tyiná'itziitya'ca'aj.

26 Jéehua pu a'ín já'muasejramu', ajta je'ej pua'aj jaata'aj a'íjna jime' i siaj jáamua'reeri' ti a'ín tyi'ijcuí'nyaca'. 27 A'yaa pu tyi'ja'yájna ti tyí'cuí'ca'aj, tímua' pu huamuí', ajta i Dios pu ja'ancu'vaxij a'íjci, ajta capu a'íj na'aj sulu a'yaa pu cha'tána'aj tyiná'ancu'vaxij nyéetzij, nyej nyij quee nyaxaamuijritya'aj i nyaj jin jajpuéjtzij. 28 A'íj nu jin a'yan tyá'xie've' nyaj jiye'tzín jaata'ítyej ja'mua jimi, siata'aj sij quee che' juxaamuijritya'aj. 29 Siata'aj jaataxié've'en xuutyámua've'ej i tavástara' jitze ma'can, siajta jéehua huo'xié've'en i tyétyacaa ti'ij a'íjna, 30 ji'nye tímua' pu huamuí' a'yan tyi'muarie'caj i Ciriístu' jitze ma'can. A'yaa pu tyí'xie'viria'ra'ca'aj ti huámui'nyij, a'íj pu jin tin huamuí' a'íjna jime' ti naatyáhuire'en i siaj jin quee mua'aj pu jáaruuj.

3

A'íjna i ti jiré'can jime' tyí'huire' i Dios jimi

1 A'yaa pu'ij nye'ihuáamua', siata'aj huóotyamua've'en i tavástara' jimi. Capu nya'una'aviste' nyej nyajtáhua'aj tyajaamuata'ítyi' je'ej nyaj nyeríj tyajamuaata'ítyi'ri', a'íi pu jamuaatyáhuire'ej. 2 Tyámua' xu'uj a'íjma jimi i tyétyacaa i maj a'yan een mati'ij i tzi'cáj i tiquee a'táj huá'ya'muaj, i maj quee tyámua' tyí'muarie', majta juhué'ra' ajtasi'chej, 3 ji'nye i maj jiré'can jime' ja'antysi'chej i junavíj, ityáj tu a'ín pué'een, ajta i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij tyaatatyójtzi're'en, a'íj tu jin tatyamua've' tyaj jitzán ajtyáma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, tyajta quee tyi'táj jitze tyí'ca'nyej ti séejre'. 4 Nyáaj nu nyajta a'yan tyu'tányaci'puaj nyaj a'íjna jitze tyú'ca'nyej. Capu máaj a'táj a'íjna jin a'yan tyu'tóoci'puaj nyati'ij nyáaj, 5 ti'ij tyoomá'caj arahuéicaj xicáj nyaj huanie'huaca', aj mu mij ja'antysi'jchaca' i nyanavíj, hua' jitze nu ajtyáma'can i maj yójmua'mua' pué'een a'íjna i Israel, nyajta a'íj jitze eeráma'can i Benjamín, hebreo nu pué'een nyajta a'íjma jitze huanie'huaca'. Nyajta a'íjna jime' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íjma nu jitze ajtyáma'cantaca'aj fariseos, 6 jéehua nu huápuí'ij já'astyajca'aj a'íjna i nye yí'ráj, a'íj nu jin je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi, nyajta quee a'náj tyi'táj jin ootyá'itzee a'íjna jitze i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. 7 Ajta néijmi'i a'íjna, i ti jéehua nyejitzé juxié'va'ca'aj, ijíj nyaj jahuire' i Ciriístu', a'yaa nu tyá'mua'reej tiquee tyi'táj huire'. 8 Ajta a'yaa pu jéetze', capu maja'tyi'táj ti jéetze' nyetyáhuiri'rii ti'ij nyaj jáamua'tyij a'íjna i nyavástara', a'íjna i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. A'íj nu jitze ma'can i Ciriístu' nyeríj néijmi'i tyojo'ri'ej, nyáaj nu metyóoraxij yaa ti'ij xiéerij nyej nyij tyu'tyámue'tin i Ciriístu' jimi, 9 ajta nyej nyij jitzán ajtyáma'cantaj ná'ra'nyij, canu nyej nyáaj tyámua' tyí'tyevij, a'íjna jime' i nyaj néijmi'i ará'astej je'ej ti tyá'xaj i yu'xarij jitze, sulu a'yaa nu tyámua' tyí'tyevij a'íjna jime' nyaj ja'tzaahuatye' i Ciriístu', i ti Dios a'yan tyinaatá' i nyaj jin tyá'tzaahuatye'. 10 A'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij a'íjna i Ciriístu', nyajta jáamua'tyij i muárie'ria'ra' i ti jin huatájuuriaca', ajta i ti jin jaapuéjtzitariaca', nyej nyij a'yan séeria'aj ná'ra'nyij ti'ij a'íjna

ì Ciríistu' ti'ij huamuí', ¹¹ a'yaa nu tye'ejchó've' nyaj jaatáa'sej a'ájna xicáara' jitze mati'ij huatájuuritaj i muí'chítýee.

Catu tyeexúj néijmi'i jin antýitaci'ij

¹² Canu a'yan tyí'xaj nyej nyáaj nyeríj néijmi'i tyu'táa'saca', canu nyajta a'íin pué'een i tíquee tyi'tíj jin á'itzeere', a'yaa nu nyóoche' tyu'méj nyej nyij jaatáa'sej, ji'nye a'íi pu i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een anaquéej nyéetzij naatáa'saca'. ¹³ Nye'ihuáamua', canu a'yan tyajámua'ixaatye' yee nu'ríj néijmi'i jin tyámua' huaríj, sulu a'yaa nu ricij nyej nyij quee che' a'ájna jitze tyí'mua'ajcaj i nyaj nyeríj metyaja'ajhua'xij, nyajta je'en huatányaca'nyej nyej nyij jaatáa'sej i ta'nájcaj, ¹⁴ nyata'aj nyij a'áa ja'rá'astij jo'tyaj yá'mue'tin i ti naa een i Dios ti jin taatajé a'ájna jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een.

¹⁵ Néijmi'i i tyaj tyeríj huásaj a'ájna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyúuxie've' tyaj seequéj tyú'mua'tyij. Típua'aj mua'aj tyi'tíj jitze seequéj setyi'mua'tzej, Dios pu ajta a'yan tyajamuataséjratye'sij. ¹⁶ Ajta a'yájna, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej tyaj tyeríj tyi'tíj tyu'táa'saca'.

I tyej tyá'tzaahuatye' tajapuá tu já'ma'can

¹⁷ Nye'ihuáamua', siata'aj a'yan huárinyij je'ej nyej nyáaj ricij siajta a'íijma jitze tyi'huóo'itii i maj a'yan tyí'tyechaj je'ej tyaj tyeríj mua'ajmaj tyajamuáa'ixaa. ¹⁸ Nu'ríj mue'tíj a'yan tyajamuáa'ixaa, ijíj nu nyajtáhua'aj a'yan tyajamuáaté'exaatye'sij na'canyeyí'nya'aj, a'ájna jime' maj mue'tíj a'yan tyityetyúucha'ij mati'ij i maj jájcha'íire' i Ciríistu' i ti huamuí' i cúruuj jitze, ¹⁹ a'yaa pu tyihuá'ci'tyij maj jó'vetyij. Jéetze' pu hua' jitze juxie've' maj jéehua tyú'cua'nyij, a'íi pu'ij hua' dios pué'een, majta a'ájna jin óotzaahuatye' i ti tyú'tyevi'raste'. A'íj mu'uj jitze tyí'mua'tzej íiyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua. ²⁰ Tyajta ityáj, tajapuá tu já'ma'can, tyajta a'yan tye'ejchó've' ti i tavástara' a'ájna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een yava'cáanyej ti'ij tii'rátóonyij, ²¹ a'íi pu seequéj ja'uuren i tyaj jatyhue'ra' tíquee tyi'tíj huiire' ti'ij a'yan jáa'uurej ti'ij i tyévira' ti naa huasé'rin. Ajta a'ájna jin a'yan joorej i ti néijmi'i jin putyí'uurej i ti jitzán eeráma'can ti'ij tyámua' tyú'uurej i ti tyí'sejre'.

4

Tyiche' a'náj tina'aj tatyamua've'ej i tavástara' jimi

¹ A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua' i nyaj já'muaxie've', i nyaj jéehua já'muasejramu', mua'aj xu a'íin pué'een i nyaj jin huatányetyamua've'en, i nyaj jamuaamue'tíj, a'yaa xu tyámua' tyityaaju'un i tavástara' jimi.

² Jéehua nu huá'huavii a'íijma i Evodia nyajta a'íjci i Síntique, mej mij antyúuci'piire'en maj tyámua' tyuu'ihuáamua'aj muá'ra'nyij i tavástara' jimi. ³ Pajta muáaj, mu paj nyéetzij jamuán tyí'muarie', a'yaa nu tyí'muahuavii paj huó'táhuire'en a'mújma mu úucaa, ji'nye a'íi mu jéehua huatyéenyó'sej mej mij naatáhuire' tyaj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios a'ájna jamuán i Clemente, majtáhua'aj i séecan i maj nyajamuan tyu'muáriej. A'íimaj mu meríj á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj i yu'xarij jitze júuricamej ti tyu'tá'caa.

Je'ej nyaj néijmi'caa tyí'ijtye'

⁴ A'náj tina'aj xu jutyamua've'ej i tavástara' jimi. Nyajtáhua'aj nu jamuaaté'exaatye'sij: Sihuóotyamua've'. ⁵ Miche' néijmi'i a'yan

tyaja'muamuajtyaj siaj tyámua' naa tyí'tyetyeityee. Pu'ríj yevéjri' tí'ij i tavástara' uvé'nyesij.

⁶ Caxu tyi'tíj jin je'ej tyityóomua'ajcaj, sulu néijmi'i xu jin huatyényuunyij i Dios jimi, xaatahuaviiri', siajta tyaatatyójtzi're'en. ⁷ A'yaa pu i Dios tyajamuaatá'sij i siaj jin tyámua' huárinyij i jutzájta', ajta a'íjna jéetze' pu tyámua' een je'ej maj quee tyiyó'itej i tyétyacaa, ajta i tí jin tyámua' já'mua'uuren a'íi pu jacha'íij ja'mej i ja'muaxiéjnyu'caa, ajta je'ej siaj tyí'mua'tzej a'íjna jitze ma'can i Ciríistu' tí Jesús pué'een.

A'íj xu jitze a'náj tina'aj tyí'mua'ajcaj je'ej tí tyí'xa'puí'

⁸ Uve'tyáatican jime', nye'ihuáamua', siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij i tí jí'récán jime', siajta i tí a'yan tye'tyévijtye' siaj sij tzaahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íij, siajta a'íjna jitze i tí huatóoje'yej, siajta i tí jumua'tíj, i tí naa huasé'rin, i tí naa namuajre'. Siata'aj néijmi'i a'íjna jitze tyú'mua'tyij je'ej siaj tyi'tíj tyámua' tyu'yí'tin, mej mij a'íjna jin tyámua' jamojo'sejraj.

⁹ Siata'aj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyajamuaamuá'tyej, siajta je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa, je'ej siaj tyináanamujri' ajta je'ej siaj tyinaaséj, a'yaa xu huárinyij ajta i Dios tí tyámua' já'mua'uurej a'íi pu ja'mua jamuán séeria'aj ja'mej.

Tyi'tíj maj tyaatapuéjve i Filipos maj já'ma'can

¹⁰ Jéehua nu nyetyamua've' i tavástara' jimi a'íjna jime' i siaj mua'aj no'támua'reeri'. Canu a'yan tyí'xaj yee mua'aj xu nyojo'hua'xij, sulu caxu pújooriajva'aj je'ej siaj ye'ej tyinaatáhuire'en. ¹¹ Canu nyajta a'yan tyí'xaj yee canu je'ej tyéejviicue', jí'nye nu'ríj jaarí'rej nyaj huatányetyamua've'en a'íjna jime' a'chu nyej tyi'tíj tyí'cha'íj. ¹² Nyáamua'ree je'ej tí tyú'asej títua'aj nyequee je'ej tyéejviicue'raj, nyajta jamua'reej títua'aj jéehua nyetyí'ijcha'íij. Nu'ríj jaarí'rej je'ej nyaj huárinyij néijmi'i jime', a'yaa nu'uj tányana'aj títua'aj tyámua' nya'axcaj nusu títua'aj nye í'cuataj, ajta títua'aj jéehua nyetyí'ijcha'íij nusu nyequee tyi'tíj tyí'cha'íj. ¹³ Néijmi'i nu putyí'uurej nyej nyij tyu'tyámue'tíj, a'íjna jime' nyaj i Ciríistu' jitze arányaca'nyej. ¹⁴ Siajta mua'aj xá'puí' xu huaríj, a'íjna jime' siaj naatáhuíi i nyaj jin óoviicue'rej.

¹⁵ Nyati'íj a'áa ja'rájraa a Macedonia, nyej nyij huatyényechenyij nyaj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, mua'aj xu naatáhuíi mu siaj Filipos jóosi'rii, mua'aj xu a'íin pué'een i siaj tyinaatapuéjvej, siajta mua'aj tya'ancuriáa' nyéetzij jimi. ¹⁶ Ajta nyati'íj a'áa jo'tyávaaca'aj a Tesalónica, caxu séej siana'aj tyinaata'ítí'ri' i tí tyiná'itziitya'ca'aj nyej nyij a'íjna jin huatyényahuire'en. ¹⁷ Canu nyajta a'yan tyá'huoo siaj sij tyinaanáchitye'en, sulu a'yaa nu tyá'xie've' siaj mua'aj jéetze' tya'ancuriáan i Dios jimi. ¹⁸ Néijmi'i nu tya'ancuriáa', ajta arí tyina'vá'itzi'tyee. I Epafrodito siaj jimi tyinyojo'ta'ítí'ri', jéehua nu tyí'ijcha'íj. I siaj mutyinyojo'ta'ítí'ri' a'yaa pu een tí'ij mu'véjrij tí naa tyaarie'ej, tí ajta ja'ráanajchi i Dios. ¹⁹ A'íj pu jin i Dios i nyaj jahuire', a'íi pu néijmi'i tyajamuaatá'sij i tí tyajamuá'itziitye', a'yájna tí'ij a'íj tya'ráanajchi, jí'nye a'íi pu néijmi'i tyí'ijcha'íj i Ciríistu' jimi i tí Jesús pué'een. ²⁰ Tyiche' jusén jin tyé'tyójtzi're'ej i Dios, a'íjna i tavástara'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I tí jin antyipua'rij

²¹ Siata'aj huo'tatyójtje'en nyejitzé ma'can néijmi'caa i maj jusi'rii i Dios jimi, a'íjna jime' tí i Ciríistu' hua' japua huatanyúj. Majta i nye'ihuáamua' i maj nyajamuan yahuatyíj, a'íi mu majta yajá'muatyójtje'. ²² Néijmi'i i maj

yahuatyíj i maj jimi séejre' i Dios, a'íi mu yajá'muatyojtye', majta a'íjma i maj jitzán ajtyáma'can i tyeítteristyamua'me'en i ti tyihuá'ijtye' i Roma maj ja'ajtyáma'can.

²³ Che' i tavástara', a'íjna i Ciríistu' ti Jesús pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íijma jimi i maj Colosas jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, nyáaj nu tyí'huüre' i Ciríistu' jimi, ji'nye a'yaa pu tya'ránajchaca' i Dios, nyajamuan a'íjna i nye'ihuáara' Timoteo, ² a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Colosas ja'chej, siajta tyámua' tyúu'ihuaamua' i Ciríistu' jimi. Che' i Dios i tyaj jajvástara' tyámua' tyaja-muáacha'íin, ajta tyámua' jamuáa'uurej mu ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzire' i Dios ajta huá'huaviitze' i maj tyá'tzaahuatye'

³ Tyati'íjtá huatyényuunyij tyajta tu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', i vástaria'ra' a'íjci i tavástara' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁴ Ji'nye a'yaa tu tyámua'reeri' siaj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi, siajta jéehua hua'xie've' i maj majta tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, ⁵ a'yaa xu ricij seejcho'va'aj je'ej ti arí mua'ajmaj tyajamuaaci'ij u tajapuá. A'íj xu mua'aj serij huánamuajri' i nyúucarij ti ji'récán jime' tzaahuatyira'aj jin jaxaj i Dios ⁶ i ti'ij ajta ja'mua jimi huataséjre. A'íjna i nyúucarij a'yaa pu ti'ij i ciyéj ta'ajhuóse'sij, ajta je'en huatatáque'sij néijmi'que' íiyan i cháanacaj japua, a'yájna ti'ij huaríj ja'mua jimi siati'ij jáanamujri' i ti jin jéehua já'muaxie've' i Dios siajta jaamua'aj i ti ji'récán jime' a'íjna jimi. ⁷ A'yaa pu tyajamuaamuá'tyej a'íjna i Epafras, i ti tajamuán tyí'muarie' siajta a'yan tyá'mua'reej ti tyámua' naa tyí'huüre' i Ciríistu' jimi. ⁸ A'íi pu arí taaté'exaa je'ej ti tyaja'muahüire' ajta siaj jéehua juxie've' a'íjna jime' ti i júuricama'ra' i Dios já'muahüire'.

⁹ A'íj tu jin ityáj, tyati'ij jáamua'reeri', catu a'náj jaatapuá'citaca' tyaj jahuoocaj i Dios jimi tyajta a'yan tyá'huaviij ti a'íin jamuáamua'tyej je'ej ti tya'ajxié'vi'ra' siaj sij néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij ajta siaj sij jáamua'reej je'ej ti tyí'een i júuricama'ra' jimi i Dios. ¹⁰ A'yaa xu tyámua' tyityetyúucha'ij xá'ju'un mati'ij i maj tye'tyeristyamua'me'en pué'een i tavástara', siaj sij a'náj tina'aj tyámua' eenye' siajta a'yan huárinyij je'ej ti tya'ránajchi i tavástara', siajta a'yan eenye' ti'ij ciyéj ti ajhuóose'sij ajta je'en antatáque'esij, a'íjna jime' siaj jamua'tyej i Dios. ¹¹ A'yaa tu tyá'huaviij ti a'íin jamuata'an néijmi'i i ca'nyíjra'aj i já'muatjazta', siaj sij a'íj jitze arooca'nyáaj setyo'táviicue', siajta jacho'va'aj je'ej ti tyí'táj já'mua'uurej, siajta je'en a'íjna jin huatóotyamua've'en, ¹² aj xu sij tyaatatyójtzi're'ej i tyaj jajvástara', i ti jamuaatá' siaj sij ja'ancuriá'an a'íjci i ti já'muaci'tyij a'ájna jo'tij a'náj tina'aj jó'nyeeri'ij je'ej ti a'íin tyihuo'tá'sij i jutyéityeristyamua'. ¹³ Dios pu tajapuá huatanyúj a'ájna jo'tij jo'tíca', ajta je'en tojo'ví'táj jo'tij tyejé'ijtaj a'íjna i yójra' i ti huápuí'ij jaxie've', ¹⁴ a'íi pu tyu'nájchitaca' i tyaj jin tyé'cha'íica'aj i Dios jimi, a'íjci jime' i ti yójra' tajíme' huamuí', ti'ij tyitaatú'uunyi' i tyaj jin á'itzeeria'ca'aj.

Dios pu taataxié'vej a'íjci jime' ti i Ciríistu' tajitzé ma'can huamuí'

¹⁵ Ciríistu' pu a'íin pué'een i tyaj jin jáamua'reej je'ej ti een i Dios i tyaj quee jaséj, a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti anaquéj séjria'ca'aj ti'ij quee xu maja'tyí'táitacaj. ¹⁶ Dios pu i Ciríistu' jimi néijmi'i tyú'taahuaca' ti'ij na'aj pua'máj tyí'sejre' u tajapuá ajta íiyan i cháanacaj japua, néijmi'i i ti tyí'sejre' ajta i tiquee tyí'sejre', ajta i júuricamej i maj néijmi'que'

tyí'ijta. Dios pu néijmi'caa huátaahuaca' mej mij a'íj jitze ajtyáma'cantaj. ¹⁷ Ciríistu' pu'ríj séjria'ca'aj tí'ij quee xu majá'tyi'tiitaca'aj, ajta i ti tyí'sejre' a'íj pu jitze néijmi'i tya'róoca'nyej. ¹⁸ Ajta i Ciríistu' pu a'íin pué'een i hua' mu'uj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta' i ti ajta tyévira' pué'een. A'íi pu a'íin pué'een i ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, i ti anaquéej huatájuuriaca', tí'ij a'íin pue'éenye'ej tá'ra'nyij i ti néijmi'i jin antyúumua'reej. ¹⁹ Ji'nye a'yaa pu tya'ránajchaca' i Dios ti i Ciríistu' jimi séeria'aj tá'ra'nyij i ti jin néijmi'i putyí'uurej, ²⁰ ajta i Ciríistu' jitze ma'can Dios pu néijmi'caa tyámua' tyu'tyéeeje mej mij jitzán huatyá'itzeere'en, mati'ij mana'aj a'íijma i maj tajapuá já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu tyámua' huó'ruuj a'íjna jime' ti i Ciríistu' i juxúure' eeráaxirej i cúruuj jitze.

²¹ Anaquéej xu mua'aj a' imuáj já'ma'cantaca'aj i Dios jimi, siajta jájcha'íiria'ca'aj i jutzájta', a'íjna jime' siaj je'ej tyityetyúucha'íica'aj, ²² ajta ijíij i Ciríistu' pu tyámua' jamuáaruuj tí'ij huamuí' i cúruuj jitze, ajta jaapuéjtzitariaca'. A'yaa pu'ij huaríj tí'ij jamuá'anvi'tin i Dios jimi, siajta je'en jimi huatyá'itzeere'en, tyámua' sia'éenya'aj, siajta quee che' tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, capu ajta a'tíj ja'mua jitze tyi'tíj jin tyi'puá'ritye'ej ta'mej. ²³ A'yaa pu tyúuxie've' siaj tyámua' naa tyá'tzaahuatye'ej, siajta quee yó'hua'nán i siaj jajchó've' a'yájna tí'ij tyá'xaj i nyúucaria'ra' i Dios i siaj jáanamujri'. A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i maj meríj huó'ixaaj néijmi'que' i cháanacaj, i nyaj nyáaj Pablo a'íjna jin tyí'huüre' nyej nyij huó're'ixaatye'en.

Pablo pu huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios a'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can

²⁴ Ijíij nu nyetyamua've' a'íjna jime' i nyaj jin japu'éjtzitarej ja'mua jime', ji'nye a'yaa nu tyá'nejmi'tare' a'íjci i nyahue'ra' jitze i ti á'itzeere' i Ciríistu' ti jin jaapuéjtzitariaca', nyáaj nu a'yan rinyij a'íjna jitze i tyeítyeristyamua'me'en jimi i maj tyévira' pué'een. ²⁵ Dios pu a'íjna naata'íj nyej nyij huó'tyáhuüre'en i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyinaa'íjcaj nyej nyij tyámua' jamuá'uurej, nyajta huó're'ixaatye'en néijmi'que' i nyúucaria'ra', ²⁶ a'íjna i nyúucarij, i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi tí'ij na'aj ajca'huá' imuáj ajta yatíj je'r'ényej, i ti ijíij arí huó'ixaaj jéjre'citze' a'íijma i maj tyá'tzaahuatye'. ²⁷ A'íimaj pu i Dios huataséjratyej i ti naa huasé'rin jimi, i maj majta jin huatóotyamua've'sij, ajta a'íjna jin jamuaatyécha'íisij néijmi'caa jimi i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. A'íjna i ti ju'avaataca'aj a'íi pu a'íin pué'een i Ciríistu', i ti ja'mua jimi séejre', i siaj siajta jajchó've' i ti naa huasé'rin tí'ij ja'mua jimi séeria'aj tá'ra'nyij.

²⁸ Ityáj tu tyihua'ixaatye' i Ciríistu' jitze ma'can, tyámua' tyetyi-hua'ixaatye'ej tyajta tyihua'mua'tyéee mej mij jáamua'reej tzaahuatyi'ra'aj jime' i ti a'yan tyi'ja'yájna, mej mij tyámua' éenye'ej huatóosejrata i Ciríistu' jimi. ²⁹ A'íj nu jin ca'nyíin tyí'muarie', nyajta a'yan tyi'nyo'se' néijmi'i jime' nyajta a'íjna jime' i Ciríistu' ti jin néijmi'i putyí'uurej.

2

¹ A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej nyaj jéehua ja'mua jime' nyo'se', nyajta hua' jime' i maj Laodicea ja'chej, nyajta hua' jime' i maj quee a'náj naaséj nye tyévira' jitze. ² A'yaa nu ricíj mej mij a'íimaj huatyóoca'nyej

ì jutzájta', mej mij majta tyámua' tyuu'ihuáamua'aj muá'ra'nyij, majta huóoxie've'en, tí'ij huo'ci'tyij ì maj jin yo'itéej muá'ra'nyij néijmi'ì ì tí ju'avaataca'aj ì Dios jimi, ì tí a'ín pué'een ì Ciriístu', ³ jí'nye a'íj pu jimi néijmi'ì tyí'sejre' ì tí tyúuxie've' tyej tyij tyámua' mety-ityoomuámua're'ej tyajta néijmi'ì tyojo'itéej tá'ra'nyij. ⁴ A'yaa nu mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatye', ta'aj ij quee a'tíj já'muacuanamuaj a'íjna jime' ì nyúucarij tí naa namuajre'. ⁵ Tyij nyequee nyajta ja'mua jamuán ajo'tyéjvee, nyaj júuricamej pu ja'mua jimi séejre', a'íj nu jin nyetyamua've' nyaj jáamua'reej siaj tyámua' tyityaajú' a'íjna jime' siaj tyá'tzaahuatye' ì Ciriístu' jimi.

I júuricamej tí jájcuaj ì Ciriístu' jimi

⁶ A'íj pu jin, mua'aj mu siaj seríj ja'antzaahuaj ì Ciriístu' tí'ij juvástara', a'yaa pu tyúuxie've' siaj sij a'yan tyityetyúucha'íj matí'ij ì maj Ciriístu' jimi séejre', ⁷ siaj sij a'yan eenye' tí'ij ì ciyéj tí tyétye' imuáj jo'canáana'ajmee, a'íjna jitze xuuca'nyéej ì siaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yájna matí'ij tyajamuaamuá'tyej, siajta a'náj tina'aj tyé'tyoytzi're'ej ì Dios.

⁸ Tyámua' xu'uj mua'aj, caxu tooa'care'en maj já'muacuanamuaj ì nyúucarij jime' tí hue'tzij pué'een, jí'nye camu a'íimaj Ciriístu' jimi jo'vá'ju', sulu a'íj mu huá'ixaatye' je'ej maj jujímua'aj tyéejtyoj, majta a'íjna jin tyí'mua'taj íyan tí tyí'ma'can cháanacaj japua.

⁹ Jí'nye néijmi'ì ì Dios tí jimi tyajá'ma'can, a'íj pu jimi tyí'sejre' ì Ciriístu', ¹⁰ ajta ì Dios a'íj pu jitze néijmi'caa tyámua' já'mua'uurej, jí'nye ì Ciriístu' pu antyúumua'reej a'íjma jimi ì júuricamej ì maj tyí'ijta, majta tyí'tíj jin tyityetyu'uj. ¹¹ A'íj xu siajta mua'aj jimi seríj ja'rá'astee a'íjci jime' ì maj ja'antyisí'chej ì junavíj, ì Dios tí jin a'yan jamuáaruuj siatí'ij jimi ajtyáhuixij ì Ciriístu', ajta tyajamuacáa'ri'ri' ì siaj jin je'ej pua'aj rijcaa. ¹² Siatí'ij huái'huaca', aj xu siajta jamuán avá'nami'huaca' ì Ciriístu', siajta je'en jamuán huatájuuriaca', jí'nye mua'aj xu ja'antzaahuaj a'íjna ì Dios tí néijmi'ì jin putyí'uurej tí'ij jaatájuurityej. ¹³ Jájcuaj imuáj pu mui'chica'aj ì ja'mua júuricamej a'íjna jime' ì siaj jéehua je'ej pua'aj rijcaa, ajta íjij ì Dios pu'ríj ì júuricamej jamuaatá' jamuán ì Ciriístu', ì tí ajta néijmi'ì tyitaatú'uunyi'ri' ì tyaj jin ootyá'itzee. ¹⁴ Dios pu jo'úuj ì tí á'yu'si'huaca'aj ì tyaj jime' tyé'cha'íica'aj ì tí ajta ca'nyéjrij jin tyí'ta'ijtya'ca'aj, a'yaa pu tye'entyipua'riaca' tí'ij óotateehuaca' ì cúruuj jitze, a'íjna jamuán ì Ciriístu'. ¹⁵ Dios pu tyihuáa'ri'ri' ì maj tyityatatyá'ca'aj ì júuricamej maj je'ej pua'aj een, ajta ì Ciriístu' jimi huo'tatyévi'raste jéjre'cítze' tí'ij eetyájra hua'najáapuaj ì tí huo'mué'tíj.

Maj tyú'huoonyij a'íjci ì jútye' tí tyajá'ma'can

¹⁶ A'íj pu jin, che' quee a'tíj je'ej tyaja'muaxajtaj je'ej siaj tyí'tíj tyí'cua', na'ríj je'ej siaj tyí'tyeye', nusu a'íjna xicáara' tí jitzán a'yaa tyúuxie've' siaj tyú'ye'estej tí'ijta tyo'tyé'iten ì máxcirie', na'ríj tí'ijta tya'rá'astij a'náj maj juso'pii. ¹⁷ Néijmi'ì a'íjna a'yaa pu mua'ajmaj tyaja'mua'uurej, ajta a'yan tyí'huire' tyej tyij jáamua'reej je'ej tí yatyojooméj, ajta ì tí jí're'can jime' a'íj pu a'ín pué'een ì Ciriístu'. ¹⁸ Caxu tooa'care'en mej mij je'ej pua'aj já'mua'uurej a'íimaj ì maj a'yan tyúusejrataj matí'ij ì maj quee tyí'tíj jin tyityetyu'uj, majta a'íimaj najchej ì maj tyí'huire' u tajapuá, a'yaa mu majta tyí'xaj maj nu'uj tyí'tíj tyí'sej, a'íj mu mij jéehua jin óotzaahuatye' ì tíquee tyí'tíj huire'. ¹⁹ Camu a'íimaj a'íj jitze ajtyáma'can ì Ciriístu', ì tí néijmi'ì ve'sij ì tyaj jatyhue'ra' ajta tyá'cue'tyej, tyej tyij néijmi'ì jitzán séjre'ej tí'ij ì Dios tyá'xie've'. ²⁰ Xu'ríj mua'aj huácuij ì Ciriístu'

jamuán a'íj mu jin quee che' tyajá'mua'ijtye' i maj tyí'ijta íyan i cháanacaj japua. ¿Ji'nye een jime' siaj sij a'yan cha'taj siana'aj ricij mati'ij a'íimaj i maj a'yan ma'can i cháanacaj japua? A'yaa mu tyajá'mua'ijtye' ²¹ tyi'táj jime' ti'ij: "Capáj jamuarie'ej, capáj jacua'caj, capáj ji'tyáa'aj mua' muáca' jitze". ²² Néijmi'i i nyúucarij ti a'yan tyí'ijta a'yaa pu ajta tye'entyipua'rij, ji'nye tyeítyee mu' a'yan tyí'ijta majta a'yan tyihuá'mua'tyej. ²³ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti a'yan huasé'rin ti'ij i ti xá'puí', ji'nye tzáahuatyí'ra'aj mu jin a'yan ricij majta quee óotzaahuatye', a'yaa mu majta ca'nyín jin ricij, ma' ajta quee capu tyi'táj huiire', sulu a'yaa pu'uj tyí'huiire' mej mij jujímua'aj a'íjna jin ahuóotzaahuatye'en.

3

¹ A'yaa pu'ij, mua'aj mu siaj seríj huatájuuriaca' jamuán i Ciríistu', siata'aj a'íj tyú'huoonyij i tajapuá ti tyejé'sejre', jo'tij i Ciríistu' muáca'ta' ja'ajcácaj i Dios. ² Siata'aj a'íj jitze tyú'mua'tyij tajapuá ti tyejé'sejre', caxu a'íj jitze tyí'mua'ajcaj íyan ti tyí'ma'can i cháanacaj japua. ³ Ji'nye mua'aj xu'ríj huácuij i Ciríistu' jamuán, ajta i Dios pu jamuaatá'sij siaj sij i Ciríistu' jamuán ja'séeria'aj xá'ra'nyij. ⁴ Ciríistu' pu a'ín pué'een i já'muajuuricamej. Ti'ij a'ín yan huataséjre'en, mua'aj xu siajta jamuán huataséjre'ej tyámua' sia'éenya'aj.

I júuricamej i ti arí mí'ma'can ajta i ti jájcuaj i Ciríistu' jimi

⁵ Siata'aj jaatapuá'citaj néijmi'i i ti je'ej pua'aj een i ti ja'mua jitze séejre', che' quee a'táj juxana'ciria'aj, caxu tooa'care'en ti tyajamuaata'íjtye'ej i ti ja'mua tzajta' eerányinyii, caxu che' jahuoocaj i ti ja'mua jitze juxie've' ti ajta je'ej pua'aj een, siajta quee tyí'nyacua'tzaj, ji'nye i Dios jimi a'yaa pu een ti'ij i a'táj ti jana'michej i tiquee Dios pué'een. ⁶ A'íj mu jime' néijmi'i jin jajpuéetzij muá'ju'un i maj quee já'astijre' i Dios, ⁷ siajta mua'aj a'yaa xu anaquéej éenye'ej tyá'astyajca'aj siajta néijmi'i jin a'yan rijcaa. ⁸ Ajta ijíj, a'yaa pu tyúuxie've' siaj néijmi'i tyu'tapuá'citaj, caxu nyinyu'cacuj, caxu a'yan rijcaj je'ej ti ja'mua jitze tyúuxie've', caxu tyi'táj je'ej pua'aj uuriaj, caxu je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i tyeítyee nusu siaj mua'aj je'ej pua'aj tyí'xajtaj. ⁹ Caxu jucuanamuaj séej jamuán siajta séej, ji'nye xu'ríj tyu'tapuá'citaca' i siaj jin je'ej pua'aj aamí' tyityetyúucha'íica'aj, siajta i siaj jin je'ej pua'aj rijcaa, ¹⁰ siajta seríj jájcuaj jin tyu'tyóochejtyej, Dios pu jamuaajájcuarej i ja'mua tzajta', siaj sij a'yan éenye'ej xá'ra'nyij ti'ij a'íjna i ti jamuáataahuaca', siaj sij tyámua' naa tyáamua'tyij. ¹¹ Capu che' juxie've' tipua'aj síj Griego pué'eenye' nusu Israel jitze ajtyáma'cantaj, tipua'aj aróo'astej a'íjna jime' ti ja'antysisíjchaca' i junavíj nusu quee, tipua'aj séej i chuéj japua ja'chajca, nusu séej jimi tyí'muarie'ej, na'ríj juxáahuaj jo'cha'can, sulu a'íi pu i Ciríistu' a'ín pué'een i ti juxie've' ti ajta néijmi'caa jimi huatyá'itzeere'en i jutyéityeristyamua'.

¹² Dios pu mua'ajmaj já'muaxie've' ajta a'ín jamua'antyíhuoo siaj sij jitzán ajtyáma'cantaj xá'ra'nyij. Siata'aj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, siata'aj tyámua' tyihuó'cha'íin, caxu óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj tyámua' eenye' siajta tyo'táviicue' tipua'aj tyi'táj je'ej já'mua'uurej. ¹³ Siata'aj tyo'táviicue' séej jamuán siajta séej, siajta tyu'túu'uunyi' tipua'aj síj jájriaaxiejtye'en i juxa'aj tyévíj. A'yájna ti'ij i tavástara' tyajamuaatú'uunyi'ri', a'yaa xu sij siajta mua'aj tyu'túu'uunyi' séej siajta séej. ¹⁴ Ajta a'yájna siata'aj a'íjna ucóochejtye'en i siaj jin huóoxie've'en, ji'nye a'íi pu a'ín pué'een i ti naa een. ¹⁵ Ajta i Ciríistu' ti jin tyámua' jamuáaruuj

che' a'íin ú'sejria'aj i ja'mua tzajta', ji'nye a'íj pu jin jamuaatajé i Dios siaj sij séej tyévira' siana'aj pu'éeenye'. Siajta tyaatatyójtzi're'en i Dios.

¹⁶ Che' i nyúucaria'ra' i Ciríistu' a'náj tina'aj ja'mua tzajta' séjre'ej néijmi'i jime' i ti jéehua tyí'huiire'. Siata'aj huatóohuiire'en séej jamuán siajta séej, siaj sij jáamua'reej je'ej siaj tyihuó'ixaatye'en néijmi'caa amitéeria'can jime'. Siata'aj chuñicarij jime' tyaatatyójtzi're'en i Dios, néijmi'i xu i ju júuricamej jin tyu'táchuiicaj. ¹⁷ Ajta néijmi'i je'ej siaj tyi'tíj uurej nusu je'ej siaj tyí'xaj, a'yaa xu huárinyij néijmi'i jime' i nyúucaritze' i tavástara' a'íjna i Jesús, siajta tyaatatyójtzi're'en i Dios i tyaj jajvástara' a'íjna jitze ma'can i Ciríistu'.

Je'ej maj tyityetyúucha'íij i maj tyá'tzaahuatye' a'íjma jimi i tyeítjee

¹⁸ Mua'aj mu siaj huiichej, siahua'rá'astijre' i ju'cínastyamua', ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' maj a'yan huárinyij i maj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. ¹⁹ Siajta mua'aj mu siaj nyejnye'i'chej, siata'aj huo'xié've'en i ju'irástyamua', caxu je'ej pua'aj tyihuá'jeevej.

²⁰ Siajta mu siaj hua'yojmua' pu'éeen, siahuá'astyaj i já'muahuasimua', ji'nye a'yaa pu tya'ráanajchi i tavástara'. ²¹ Siajta mua'aj, mu siaj hua' huásimua' pu'éeen, caxu hua'jaaxiejtye'ej i juyójmua', mej mij quee je'ej tyóomuajtyej.

²² Siajta mua'aj mu siaj tyí'ijtyi're', siata'aj néijmi'i jin hua'rá'astijre'en a'íjma i maj tyajá'mua'ijtye' íiyan i cháanacaj japua, caxu a'áa siana'aj mati'ijta a'íimaj já'muasejra, siaj sij tyámua' hua' jimi eenye', sulu a'yaa xu tzáahuatyi'ra'aj jin huárinyij, a'íjna jime' siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i tavástara'. ²³ Néijmi'i je'ej siaj tyi'tíj jin ricij, a'yaa xu huárinyij tzáahuatyi'ra'aj jime', a'yájna siati'ij tyá'huiire' a'íjci i tavástara', ji'nye caxu a'íjma huiire' i tyétyacaa. ²⁴ Siajta a'yan tyá'mua'reej ti i tavástara' jamuaatá'sij je'ej ti tyi'tíj tyajá'muaci'tyij a'íjci siaj jaamué'tij. Ji'nye mua'aj xu jahuiire' i Ciríistu' i ti ja'muavástara' pu'éeen. ²⁵ Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj ricij, a'yaa pu cha'taj je'ej pua'aj tyá'ci'tyij, ji'nye juxa'aj xu'uj een i Dios jimi.

4

¹ Siajta mua'aj mu siaj tyihuá'ijtye', siata'aj tyámua' tyihuó'cha'íin i maj ja'mua jimi tyí'huiire' siajta a'yan tyihuo'tá'an je'ej ti tyi'tyéevijtij. Xo'támua'reej ti i tavástara' tajapuá ti já'sejre' ajta mua'ajmaj tyajá'mua'ijtye'.

² Siata'aj a'náj tina'aj jahuoocaj i Dios jimi, tyámua' xu'uj tyitya'tanyéjnye'rij siajta tyé'tyojtzi're'ej i Dios. ³ Siajta a'yan tyá'huoocaj i Dios jimi ityájma jime', ta'aj ij i tavástara' taatáhuiire'en tyej tyij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' tyajta a'íjna i ti ju' avaaj i Dios jimi, ji'nye a'íj nu jin eetyánami'. ⁴ Siáahuoocaj i Dios jimi nyéetzij jime' nyej nyij amitéeria'can jin tyihuó'ixaatye'en, je'ej ti nyéetzij tyinaaci'ij.

⁵ Tyámua' xu tyityetyúucha'íij a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye', a'náj tina'aj xu xá'pui' rijcaj. ⁶ Siajta a'náj tina'aj tyámua' tyí'xajtaj siajta naa huojo'mua'raj, a'yaa pu ajta tyúuxie've' siaj tyámua' tyihuá'ixaatye'ej séej siajta séej.

Hua'tyojtye' i ti jin ja'antypuá'ritye'ej

⁷ Ajta a'íjna i ta'ihuáara' Tíquico i tyaj jéehua jaxie've', a'íi pu nyaj jamuán tyámua' naa tyí'huiire' i tavástara' jimi, a'íi pu'ij ajta néijmi'i jamuaaté'eexaatye'sij je'ej ti tyí'nyahuiire'. ⁸ A'íj nu jin ja'mua jimi

jaata'ityij, ta'aj ij jamuaaté'exaatye'en je'ej ti tyí'tahuiire' ajta je'en ca'nyíjra'aj jamuaata'an. ⁹ Onésimo pu ajta jamuán jo'mej, i tyaj jéehua jaxie've' a'íjna jime' ti tyámua' naa tyí'muarie', ti ajta ja'mua jitze ajtyáma'can, a'íi mu néijmi'i jamuaaté'eexaatye'sij je'ej ti tyí'tíj tyí'tahuiire' iie'e'ej.

¹⁰ Ajta a'íjna i Aristarco ti ajta nyaj jamuán eetyánami', a'íi pu ajta já'muatyojtye', jamuán a'íjna i Marcos, i ti nyoosájra' pu'éen a'íjci i Bernabé. Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej siaj huárinyij a'íjci jimi i Marcos, tipua'aj jamojo'vá'muaarej tyámua' xu tyeetyéjeevej. ¹¹ A'íi pu ajta yajá'muatyojtye' i Jesús, i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Justo. A'íimaj mu a'íin pu'éen i maj Israel jitze maj ajtyáma'can, i maj nyaj jamuán tyí'muarie', tyej tyij huo'té'exaatye'en i tyeityee je'ej ti tyí'een jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj, a'íi mu jéehua tyámua' tyinaatyáhuui. ¹² Ajta pu i Epafra yajá'muatyojtye', a'íjna i ti tyí'huiire' i Ciríistu' jimi, ti ajta ja'mua jitze ajtyáma'can, a'náj tina'aj pu jahuoo i Dios jimi ja'mua jime', siaj sij mua'aj tyámua' eenye', siajta a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i Dios. ¹³ Nyáaj nu tyámua' tyá'mua'reej siaj jéehua jitzán juxie've' a'íjci i Epafra, ajta a'íjma jimi i maj Laodicea já'ma'can, ajta a'íjma jime' i maj Hierápolis ja'chej. ¹⁴ A'íjna Lucas i ti tyí'hua'tacaa a'íi pu ajta yajá'muatyojtye', ajta a'íjna i Demas.

¹⁵ Siahuo'tatyójtje' a'íimaj i ta'ihuáamua' i maj Laodicea jo'cháatimee. Siajta jaatatyójtje'en a'íjci i Ninfa siajta néijmi'caa i maj jusi'rii jo'tíj ja'chej a'íjna i Ninfa. ¹⁶ Siatí'ij mua'aj jo'jíive'en a'íjci i yu'xarij, siata'aj jaata'ityej a'ájna a Laodicea, mata'aj a'íimaj majta jo'jívve'en, a'yaa xu siajta mua'aj tyo'jívve'en a'íjci i yu'xarij Laodicea ti já'ma'can. ¹⁷ Siajta a'yan tyaaté'exaatye'en a'íjci i Arquipo tíjin: "Tyámua' paj huárinyij a'íjci jime' je'ej maj tyimuaata'íj a'íjna jitze ma'can i tavástara'."

¹⁸ Nyáaj Pablo, nyáaj nu tyajamuaata'ityi'ri' a'íjna i nyaj jo'yú'xaca' nyamuáca' jime'. Xo'támua'reej nyaj eetyánami'. Che' i Dios jéehua jamuaatyáhuire'en.

Í yu'xarij ti anaquéej jo'yú'xaca' a'íjna i San Pablo a'íimaj jimi i maj Tesalónica jo'cháatima'caa

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyáaj Pablo pu'éen, a'íjna i Silvano ajta a'íjna i Timoteo, a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Tesalónica ja'chej, i siaj siajta tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, siajta jimí tyámua' tyí'tyesejre' i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriistu' pu'éen. Che' i Dios tyámua' tyajamuáacha'íin ajta jamuaatyápua'ritye'en ja'mua tzajta'.

Pablo pu jéehua tyé'tyojtzi're' i Dios

² A'náj tina'aj tu tyé'tyojtzi're' i Dios ja'mua jime', tyajta ja-mua'tamuá're'rii tyati'íjtá jahuocaj i Dios jimi. ³ A'náj tina'aj tu ja'tamuá're'rii je'ej ti jéehua i Dios tyámua' jamuáaruuj a'íjna jime' i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', siajta jéehua tyí'muarie' a'íjna jime' siaj jaxie've' siaj séecan huatyáhuire'en i Dios jimi, jéehua xu tyé'viicue' a'íjna jime' siaj jacho've' i tavástara' a'íjna i Jesús ti ajta Ciriistu' pu'éen, a'íjna jitze ma'can i Dios. ⁴ Nye'ihuámua' i nyaj jéehua já'muaxie've' i Dios jitze ma'can, tyámua'reej ti i Dios jamua'antyíhuoo. ⁵ Ji'nye tyati'ij jamuáa'ixaa i nyúucaria'ra' i Dios, catu a'yaa tyana'aj tyajamuáa'ixaa, sulu a'yaa tu tyajta huaríj je'ej ti tyé'ijta i júuricama'ra' i Dios tyajta a'íjna jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej, jéehua tu a'íjna jin tyé'tyojtzi're'. Tyámua' xu mua'aj tyá'mua'reej je'ej tyaj huaríj tyej tyij mua'ajmaj tyámua' jamuáa'uurej.

⁶ Siajta mua'aj, a'yaa xu huaríj je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa, siajta a'yájna je'ej ti tyé'ijta i tavástara', siajta jáanamujri' i nyúucarij xuutyámua've'ej a'yájna je'ej ti tyajamuáatá' i júuricama'ra' i Dios a'íjna jime' i nyaj jin jajpuéjtzij. ⁷ A'íj xu tyámua' tyihuo'tá' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i Macedonia maj já'ma'can, siajta i Acaya maj já'ma'can. ⁸ Capu a'áa na'aj já'namujre' je'ej siaj mua'aj ricij, sulu néijmi'que' pu namujre' je'ej siaj mua'aj ricij a'íjna jime' i nyúucaria'ra' i tavástara', a'yaa mu tyá'mua'reej siaj mua'aj ja'astej i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj pu jin quee che' juxie've' tyaj ityáj tyihua'ixaatye'ej ja'mua jime'. ⁹ A'íi mu jujímua'aj jaataxájtaca' je'ej tyaj huaríj tyati'ij a'áa ja'rá'aj, ajta je'ej siaj mua'aj metyihuohuá'xij i sáanturij siaj sij a'íj huatyáhuire'en i ti ji'récán jime' Dios pu'éen ¹⁰ siajta a'yan tye'ejchó've'ej ti ajtáhua'aj ya'uvé'nyej i tavástara' i ti yójra' pu'éen i Dios, i ti ajta jaatájuurityej. A'íjna i Jesús a'íi pu a'íin pu'éen i ti tii'rátosij ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij.

2

Pablo pu jaxaj je'ej ti tyí'muarie' a'íjna a Tesalónica

¹ Siajta mua'aj nye'ihuámua', tyámua' xu tyá'mua'reej tyaj quee huáapua'aj tyana'aj jamojo'vá'muaariaca'. ² Ajta a'yájna siati'ij serij siajta tyá'mua'reej, anaquéej mu je'ej pua'aj táaruuj a'íimaj i Filipos maj ja'chej, Dios pu taatáhuí tyej tyij mua'ajmaj jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra', ajta ca'nyíjra'aj taatá' tyej tyij ca'nyíin jin huatyényo'se'en.

3 Ji'nye catu hue'tzij jin tyajamuáa'ixaa, catu tyajta a'íjna jime' tyej tyij je'ej pua'aj jamuáa'uurej, nusu tyej tyij tyi'tíj jin jamuáacuanamuaj. 4 Ajta ityájma, Dios pu ta'antyíhuo ajta taata'íj tyej tyij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra', a'íj tutyij jin tyajámua'ixaatye'. Catu a'yan tyá'huoo tyej tyij tyámua' tyihuo'tá'an i tyeítyee, sulu tyej tyij tyámua' tyaatá'an i Dios, i ti jamua'reej je'ej tyaj tyí'mua'tzej i tatzájta'. 5 A'yájna siati'íj mua'aj seríj tyá'mua'reej tyej quee a'náj nyúucarij jin tyajamuáa'ixaa ti naa huánamuajrii, catu tyajta a'yan tyá'huoo tyej tyij a'íjna jin tyi'tíj ancuriáan. Dios pu jamua'reej tyaj tzáahuatyí'ra'aj jin a'yan ricíj. 6 Catu tyajta jahuoo mej mij séecan naa tojo'sejra, tipua'aj mua'ajmaj jimi nusu séecan jimi. 7 Tyij quee i'riitacaj tyaj a'yan huárinyiiche' a'íjna jime' ti i Ciríistu' ta'antyíhuo, ajta ityáj catu a'yan huaríj, sulu tyámua' tu tyajamuáacha'íj. A'yájna ti'íj i hua' náanaj i ti'riij tyámua' tyihuá'cha'íj i juyójmua', 8 a'yaa tu jéehua tyaja'muaxie've' mua'ajmaj, capu a'yaa na'aj tyita'ránajchaca' tyaj a'íj jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, sulu tyej tyajta huá'cui'nyij ja'mua jitze ma'can. A'yaa tu jéehua tyaja'muaxie've'. 9 Ta'ihuáamua', mua'aj xu jamua'reej tyaj jéehua tyu'muáriej, tyajta jaapuéjtzitariaca'. Jéehua tu tyu'muáriej tújca tyajta tíca', tyej tyij quee a'tíj huatamuárie'riste'en tyati'íj já'mua'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios.

10 Mua'aj xu tyámua' naa tyá'mua'reej, a'yájna ti'íj ajta i Dios tyá'mua'reej, tyej tyámua' naa tyi'tyítacha'íj ja'mua jimi mu siaj tyá'tzaahuatye', catu a'tíj je'ej pua'aj huáruuj, catu tyajta tyi'tíj jin ootyá'itzee. 11 A'yaa xu siajta tyá'mua'reej tyaj jéehua ca'nyíjra'aj jamuaatá' tyajta tyámua' tyajamuáetyéeje séej tyajta séej, a'yájna ti'íj tyihuá'itíj i hua' táataj i juyójmua'. 12 A'yaa tu tyajta tyajamuáa'íjca siaj sij tyámua' tyityetyúucha'íj a'yájna mati'íj i maj i Dios jimi séejre', ji'nye a'íj pu a'íjn pué'een i ti jamuaatajé, siaj sij a'áa ja'rá'astij jo'tij a'íjn tyejé'íjta.

13 A'íj tu jin ityáj a'náj tina'aj tyé'tyojtzire' i Dios, ji'nye siati'íj mua'aj jáanamujri' i nyúucaria'ra' i Dios, i tyaj jamuáa'ixaa, a'yaa xu tya'ancuriáa' ti'íj Dios nyuucáaj, caxu a'yan tya'ancuriáa' ti'íj i tyétyacaa nyuucáaj. A'yaa pu tyi'ja'yájna ti nyúucaria'ra' pué'een i Dios, a'íj pu tyámua' jamuáaruuj i ja'mua tzajta' mu siaj tyá'tzaahuatye'. 14 Siati'íj mua'aj ta'ihuáamua' jaapuéjtzitariaca' i ja'muatyeítyeristyamua' jimi, a'yaa pu cha'tána'aj tyihuó'ruuj a'íjma i maj Judea jo'cháatimee, i maj majta jusi'rii u tyejúuj tzajta' mej mij jaatyáanajche i Dios, i maj majta i Ciríistu' jitze ajtyáma'can, ji'nye a'íj mu majta jajpuéjtzica'aj a'íjma jimi i juxa'aj tyeítyee i maj Judea já'ma'can. 15 A'íj mu a'íjn pué'een i maj jaajé'caj i tavástara' ti ajta Jesús pué'een, a'yájna mati'íj majta tyihuo'cuii a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'íj mu majta taatamuárij ityájma. Camu tyé'tyojtzire' i Dios, majta mu hua'ajcha'íire' néijmi'caa i tyeítyee, 16 ji'nye tyati'íjtá tyihuá'ixaatya'mui'íj a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, ti'íj ajta huó'huiire'en, camu a'íjma tatá'caa tyaj a'yan huárinyij. A'yaa mu mij tyá'mue'tij ti i Dios jéehua puéjtzij huo'tá'an. Ajta ta'aj ij huatyáapua'rej a'íjna, Dios pu arí jéehua puéjtzij huo'ta'.

Pablo pu jaxie've' ti ajtáhua'aj huojó'vá'muaarej i Tesalónica maj ja'chej

17 Ta'ihuáamua', tyati'íj ajtacíj ja'mua jimi, catu majamuuhuá'xij, tyij tyajta quee já'muasejraca'aj, a'náj tina'aj tu mua'ajmaj jitze tyí'mua'ajcaa, tyajta a'yan jéehua tyá'xie'va'ca'aj tyaj jamojó'tyéesej. 18 A'yaa tu tyu'tatyésej tyaj a'áa ja'tanyéj, nyajta nyáaj Pablo mue'tíj nu a'yan

tyá'xie'va'ca'aj nyaj a'áa ja'tanyéj, ajta i tyiyáaru' pu tyi'tyánaamuaaj. ¹⁹ Ji'nye, ¿a'tanyíj a'ín pué'een i tyaj jin tyi'ijchó've', i tyaj jin tatyamua've', ajta i tyaj jin á'tatzaahuatye'en a'ájna xicáara' jítze ti'ij uvé'nyej i tavástara' ti ajta Jesús pué'een? Tipua'aj sequée mua'aj a'ín pué'eenye', capu máaj a'tíj a'ín pue'éenye'ej ta'mej. ²⁰ A'yaa pu tyi'ja'yájna, mua'aj xu a'ín pué'een i tyaj jin á'tatzaahuatye' siajta i tyaj jin tatyamua've'.

3

¹ Aj tutyij tyati'ij quee che' je'ej huaríj, a'yaa tu tyaaxá'pui'intarej tyaj tajímua'aj a'áa jo'tyá'ítzeere'en a'ájna a Atenas ² tyajta je'en a'íj huata'ityaca' i ta'ihuáara' Timoteo i ti tajamuán tyí'muarie' i Dios jimi, tyej tyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Ciríistu', a'yaa tu een jime' jaata'ityaca' ja'mua jimi ti'ij ca'nyíjra'aj jamuaata'an a'ájna jítze i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', ³ ajta ti'ij quee huatóoxaahuataj a'ájna jime' i sij jin jajpuéetzij. Ji'nye mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyúuxie've' siaj a'yan tyaapuéjtzitarej. ⁴ Ajta, tyati'ij tyooj a'áa jo'tyá'caj ja'mua jamuán, a'yaa tu tyajamuáa'ixaa tyaj a'yan tya'ajpuéetzij ta'me'nyíche', a'yaa pu'ij tyu'ríj, siati'ij seríj tyá'mua'reej. ⁵ A'íj nu jin, nyati'ij quee che' pu jáaruuj nyaj a'áa ja'tanyéj, a'yaa nu tyu'ta'íjtaca' mej mij tyajamuata'íhuo' nyej nyij jáamua'reej je'ej ti tyajá'muahuíria'ca'aj a'ájna jime' i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', ji'nye a'yaa nu tyí'tziinya'ca'aj ti i tyiyáaru' tyi'tíj jin jamuaatamuárie'riste'en siaj sij quee che' tyá'tzaahuatye'ej ajta ti'ij quee che' tyi'tíj huíria'aj já'ra'nyij i tyaj jin tyu'muáriej ja'mua jimi.

⁶ Ajta i Timoteo pu'ríj yará'aj a'áa ti ja'rájraa ja'mua jimi, a'yaa pu tyi-taaté'exaaaj siaj tyámua' een a'ájna i siaj jitzán tyá'tzaahuatye' ajta je'ej siaj tyihuá'xie've' i séecan. A'yaa pu tyitaaté'exaaaj siaj jéehua ta'tamuá're'rii, siajta jéehua jaxie've' siaj taaséj, a'yájna tyati'ij tyajta ityáj tyá'xie've' tyaj jamuaaséj. ⁷ A'íj tu jin, ta'ihuáamua', tyij ajta jéehua tyí'tatyese'huaritye' tyajta taxaamuijritye', jéehua tu huátatyamua'vej tyati'ij jáamua'reeri' siaj siooj tyámua' naa tyá'tzaahuatye'. ⁸ Tyati'ij a'yan tyáamua'reeri' siaj siooj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, jéehua pu ca'nyíjra'aj taatá' i tatzájta'. ⁹ ¿Ji'nye tyí'rij tyej tyij jéehua tyaatatyójtzi're'en i Dios a'ájna jime' i tyaj jin tatyamua've' jimi, mua'ajmaj jime'? ¹⁰ Tújca tyajta táca' a'yaa tu tyá'huaviij i Dios ti taatá'an tyej tyij tyajtáhua'aj jamuaaséj, tyajta jamuaatáhuire'en tyaj janéijmi're'en i ti jamuá'ítziitye' i siaj jin tyá'tzaahuatye'.

¹¹ A'yaa tu jéehua tyá'xie've' ti i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'ájna i tavástara' i Jesús, maj a'ín taatáhuire'en tyej tyij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi. ¹² Che' ajta i tavástara' jamuáave'sij siaj sij jéehua huóoxie've'en séej siajta séej, siajta huo'xie've'en néijmi'caa i tyeítyee, a'yájna tyati'ij ityáj tyaja'muaxie've'. ¹³ Ti ajta tyámua' jamuáa'uurej i já'muatzajta', siaj sij quee tyi'tíj jin á'ítzeeria'aj i Dios jimi i tyaj jajvástara' a'ájna ti'ij uvé'nyej i tavástara' i Jesús, jamuán i maj tyí'huire' u tajapuá. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

4

I júuricamej ti ja'ráanajchi i Dios

¹ Ajta ijíj ta'ihuáamua', a'yaa tu tyaja'muahuaviij tyajta a'yan tyajá'mua'ijcatye' a'ájna jítze ma'can i tavástara' Jesús, siaj a'náj tina'aj tyámua' eenye' siajta tyámua' tyityetyúucha'íj a'yájna siati'ij tyaari'rej ityájma jimi, siaj sij tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yájna siati'ij seríj ricíj.

² Mua'aj xu'ríj jamua'reej je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa jitzán ma'can i ti jin tyi'tyéjvee i tavástara' Jesús. ³ A'yaa pu i Dios tyá'xie've' siaj tyámua'

eenye', tiqee a'tíj juxana'círía'aj ⁴ a'yaa pu tyúuxie've' ti síj ajta síj tyámua' tyéecha'íin i jutyévíj, tí'ij tzáahuatyí'ra'aj jin séjre'ej, ⁵ tiqee a'yan rijcaj je'ej ti jusíj tyá'xie've' tyi'tíj jime' ti quee xá'puí', a'yájna mati'ij ricij i tyeítýee i maj quee jamua'tyej i Dios. ⁶ Che' quee a'tíj tyi'tíj jin a'yan rijcaj, ajta quee juxana'círía'aj jamuán íra'ra'an i juxa'aj tyévíj, jí'nye tavástara' pu jéehua puéjtzij jaatá'sij a'tíj ti a'yan ricij, a'yaa tu tyeríj tyeemí' tyajamuáa'ixaa. ⁷ Ji'nye capu i Dios a'íjna taatajé tyej tyij je'ej pua'aj éenye'que' séjre'ej, sulu tyej tyij jí're'nye'ej séjre'ej i tatzájta'. ⁸ A'yaa pu'ij, a'íjna i tiqee tyá'tzaahuatye' je'ej tyaj tyajá'mua'ixaatye', capu a'íj ma'úuhua'xij i huá'nyuucáa i tyétyacáa, sulu a'íj pu quee á'tzaahuatye' i Dios i ti ju júuricamej jamuaatá' tí'ij ja'mua tzajta' séjre'ej. ⁹ Ajta a'íjna jime' i siaj jin huóoxie've'en i siaj ju'ihuámua', capu juxie've' tyaj a'íjna jin tyajá'muayu'se'ej, jí'nye Dios pu arí jamuaa-mua'tyej je'ej siaj tyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej. ¹⁰ A'yaa xu mua'aj ricij a'íjna jime' siaj hua'xie've' i ju'ihuámua' i maj a'áa jo'cháatimee néijmi'que' a'áa ti huaca'aj a Macedonia. Tyajta ityáj, a'yaa tu tyaja'muahuavíj ta'ihuámua' siaj jéetze' huóoxie've'en. ¹¹ Siata'aj juxáahuaj naa tyí'tyechajcaj setyi'muárie'ej i jumuáca' jime' je'ej ti tyi'tíj tyaací'ij séej ajta séej, a'yájna tyati'ij tyeríj tyajamuáa'íjca, ¹² mej mij i maj quee tyá'tzaahuatye' jamuaatyátzaahuatye'en, ajta tí'ij quee tyi'tíj jamuá'itziitye'ej.

Tí'ij uvé'nyej i tavástara'

¹³ Ta'ihuámua', catu jaxie've' siaj quee jamua'reerej je'ej ti tye'mej a'íimaj jimi i maj meríj huácuij, siata'aj quee juxaamuíjritya'aj mati'ij i séecan, i maj quee jacho've' i tavástara'. ¹⁴ A'yájna tyati'ij tyá'tzaahuatye' ti i Jesús huamuí' ajta je'en huatájuuriaca', a'yaa tutyij tyajta tyá'tzaahuatye', ti i Dios huo'tájuuritye'ej i Jesús jamuán a'íjma i maj huácuij jimi metya'tzáahuatye'ej.

¹⁵ A'íj tu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' i tavástara' jitze ma'can tíjin, ityáj i tyaj júurij a'yan huatyá'itzeere'ej íyan i cháanacaj japua, catu anaatya'aj tá'ju'un a'íjma jimi i maj meríj huácuij. ¹⁶ Ji'nye nyúucarij pu huatánamuajre tí'ij tyu'ta'íjtaj, a'yaa pu ajta tyu'tánamuajrej tí'ij a'tíj ti ca'nyíin tyu'táci'sitye'en a'ájna jo'tíj i Dios já'sejre', aj pu'ij i tavástara' aje'cányesij a jútye'. Majta i maj huácuij metya'tzáahuatye'ej i Círíistu' jimi, a'íj mu anaquéej huatájuuritaj, ¹⁷ tyajta je'en ityáj, i tyaj júurij a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íj pu ajta tá'vi'tin i jéetirij tzajta' hua' jamuán i maj moochán huatájuuriaca', tyej tyij ja'antynájchej i tavástara' i jéetirij tzajta', a'yaa tutyij jusén jin tyeje'séeria'aj tá'ju'un i tavástara' jamuán. ¹⁸ A'íj xu jin, siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an a'íjna jime' i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa.

5

¹ Ajta a'íjna jime' a'tzáaj ti uvé'nyesij i tavástara' nusu a'náj ti huataséjre'sij, ta'ihuámua', capu juxie've' tyaj a'íjna jin tyajá'muayu'se'ej. ² Tyámua' xu mua'aj naa tyá'mua'reej ti a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástara', a'áa pu a'yan tye'mej siati'ij pua'aj quee jacho've', a'yaa pu tyu'taséjre'sij tí'ij náhua'rij ti utyárutyij tíca' jo'siaj ja'chej. ³ Mati'ij i tyeítýee a'yan tyí'xajtaj tíjin: "Capu che' tyi'tíj je'ej ricij, pu'ríj tyu'puá'riajraa", aj pu'ij a'ájna atyojo're'nyesij i xicáara' maj jitzán antyipua'rij, a'yájna tí'ij íitaj ti ootacuí'nyej, capu huatá'riitarij maj

huatóo'uunaj. ⁴ Siajta mua'aj, ta'ihuáamua', caxu tíca'riste' séejre', a'íj pu jin quee a'yan tye'mej ja'mua jimi ti'ij náhua'rij ti utyájrutyey jo'siaj ja'chej, a'ájna xicáara' jitze ti'ij tavástara' uvé'nyej. ⁵ Néijmi'i xu mua'aj a'íjma jimi ajtyáma'can i maj a'áa já'sejre' jo'tij jó'nyeeri'ij i Dios jimi. Catu hua' jitze ajtyáma'can i maj tíca'riste' jó'juhua'an, nusu jo'tij quee jó'nyeeri'ij, ⁶ a'íj tu jin quee a'yan rinyij mati'ij i séecan i maj a'yan séejre' mati'ij i maj cu'tzuj, sulu tyiche' atanyéjnye'rij tyajta tyámua' metyityoomuámua're'ej. ⁷ A'íimaj i maj cu'tzuj, a'yaa mu tíca' tyí'tyacu'cuj, majta i maj juta'rujve', a'íi mu majta tíca' juta'rujve', ⁸ tyajta ityáj, nyéeri'iste' tyaj ciinyej, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'náj tina'aj tyámua' eenye'. Tyiche' huátacha'íin, a'ájna jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi tyajta huátaxie've'en, tyiche' tyajta a'ájna jin avátanaj i tyaj jin jacho've' ti i Dios ti'irátoonyij. ⁹ Ji'nye capu i Dios a'ájna jin ta'antyíhuo tyej tyij jajpuéetzij tá'ra'nyij, sulu ti'ij táahuiire'en a'ájna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. ¹⁰ A'íi pu tajitzé ma'can huamuí', tyej tyij júurij tá'ra'nyij jamuán i tavástara', tìpua'aj i tyaj júurij, na'ríij i maj meríj huácuuj, néijmi'i tu jimí huatyá'itzeere'ej jusén jime'. ¹¹ A'íj xu jin ca'nyíjra'aj huatóoa'an séej siajta séej, a'yájna siati'ij seríj ricíj.

Je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyá'tzaahuatye'

¹² Ta'ihuáamua', a'yaa tu tyaja'muahuavíij siaj tyámua' tyihuá'ajcha'íj a'íjma i maj ja'mua jimi tyí'muarie', i maj majta a'ájna jin antyúumua'reej maj tyajamuaamuá'tyej je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'. ¹³ A'yaa pu tyúuxie've' siaj jéehua huo'xié've'en, a'ájna jime' i maj tyí'muarie' ja'mua jimi. Tyámua' xu huojo'mua'raj séej siajta séej.

¹⁴ A'yaa tu tyajta tyajá'mua'ijcatye', ta'ihuáamua', siaj tyámua' huó'uurej a'íjma i maj quee xá'pui' ricíj, siajta ca'nyíjra'aj huo'tá'an a'íjma i maj quee juca'nyej i juxiéjnyu'caa tzajta', siajta huo'táhuire'en a'íjma i maj quee tyámua' ricíj, siajta néijmi'caa á'cu'vaj.

¹⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee a'tíj je'ej pua'aj ja'uurej i juxa'aj tyévij. Sulu siata'aj a'náj tina'aj tyámua' eenye', a'yájna siati'ij jujíimua'aj tyityetyúucha'ij siajta a'yan cha'taj siana'aj tyityetyúucha'íj néijmi'caa jimi i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

¹⁶ A'náj tina'aj xu jutyamua've'ej. ¹⁷ Siajta a'náj tina'aj jahuoocaj i Dios jimi. ¹⁸ Néijmi'i xu jin tyé'tyojtzire'ej i Dios, ji'nye a'yaa pu tyá'xie've' ja'mua jime' i siaj tyá'tzaahuatye' i Ciriistu' jimi i ti ajta Jesús pué'een.

¹⁹ Caxu já'je'cataj i júuricama'ra' i Dios. ²⁰ Caxu jaxaahuataj a'ájna i siaj Dios jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en. ²¹ Siata'aj anaquéej tyámua' tyáamua'reej tyi'tíj ti xá'pui' nusu i tiquee siajta je'en a'íj huatyátzaahuatye'en i ti xá'pui'. ²² Xa'ajtáciinyij a'ájna jitze i ti je'ej pua'aj een.

²³ Che' a'íi cha'tána'aj i Dios, a'ájna i ti jamuaatyápua'rityej, che' a'íin tyámua' jamuáa'uurej, siaj sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', nusu ja'muamua'tziira'aj jitze, na'ríij i ja'muatyévij jitze, a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyesij i tavástara', a'ájna i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. ²⁴ A'ájna i ti a'ájna jin jamuaatajé, capu tyi'tíj jin á'itzeere', a'íi pu ajta néijmi'i jin aróo'astej.

Hua'tyojtye' i ti jin ja'antyipué'aritye'ej

²⁵ Ta'ihuáamua', siata'aj siajta ityájma jime' jahuoocaj i Dios jimi.

²⁶ Siahuo'tatyójtje' néijmi'caa i ta'ihuáamua'.

²⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ijcatye' i tavástara' jitze ma'can, siaj jo'jívve'en a'íjna i yu'xarij néijmi'caa jimi i ta'ihuámua'.

²⁸ Che' i tavástara' Jesús i ti ajta Círíistu' pué'een, che' a'ín tyámua' tyajamuáacha'íin.

I yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Pablo a'íijma jimi i maj Tesalónica já'chajca'aj

Pablo pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, jamuán i Silvano, ajta a'íjna i Timoteo a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj tyá'tzaahuatye' Tesalónica siaj ja'chej, siajta jusi'rii i Dios jimi, siajta jimi i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ² Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' jamuáacha'íin, majta jamuaatyápua'ritye'en tyámua' naa ja'mua tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzire' i Dios ajta jimi jahuoo

³ Nye'ihuáamua', a'náj tina'aj tu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', a'yájna ti'ij tye'tyévijtye' tyaj a'yan huárinyij, ji'nye mua'aj xu'ríj jéetze' tyá'tzaahuatye' siajta seríj jéetze' juxie've' séej jamuán siajta séej. ⁴ A'íj tu jin ityáj tyámua' tyaja'muaxaj i séecan jimi i maj jusi'rii i Dios jimi, a'íjna jime' i siaj jéehua tyé'viicue' siajta tyá'tzaahuatye', tyij majta je'ej pua'aj já'mua'uurej nusu siajta jajpuéjtzij. ⁵ A'yaa pu'ij tyé'miteere' ti i Dios a'yan tyaaxá'pu'íntarej siaj sij a'áa jo'tyájrutyej jo'tij a'íin tyejé'ijtaj, a'íjna jime' i siaj jin jajpuéjtzij.

⁶ A'yaa pu tyí'xa'pui' ti i Dios puéjtzij huo'tá'an a'íijma i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej i siaj jin jajpuéjtzij, ⁷ ajta mua'aj mu siaj jajpuéjtzij, Dios pu jamuaatá'sij siaj huóoso'pe'en a'yájna ti'ij ajta ityájma. A'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' jitze ti'ij huataséjre'en u jútye' i tavástara' Jesús, a'íijma jamuán i maj tajapuá tyí'huire' i maj va'cán jin tyityatatyíj, a'yaa pu atyeje'caama'aj ta'mej a jútye' i tiéj tzajta'. ⁸ A'íj pu jin yava'cányesij ta'aj ij puéjtzij huo'tá'an a'íimaj i maj quee jamua'tyej i Dios, majta quee já'astijre' i nyúucaria'ra' i tavástara' Jesús. ⁹ A'íi mu mij jusén jin jajpuéetzij muá'ju'un, majta a' ímuáj huojóohua'xij jo'tij quee já'sejre' i tavástara' ti jin naa een ajta i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ¹⁰ A'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyej i tavástara' mej mij a'íimaj jaatyátzaahuatye'en i tye'ityeristyamua'me'en, majta néijmi'i i maj jimi tyá'tzaahuatye', a'yaa pu ajta mua'ajmaj tyajá'muaci'tyij siaj jaaséej ji'nye setya'antzaahuaj je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa.

¹¹ A'íj tu jin a'náj tina'aj jahuavii i Dios ja'mua jime', a'yaa tu tyá'huavii ti jamuaata'an i ti jin jamua'antyíhuoo, ajta a'yan huárinyij je'ej siaj mua'aj tyá'xie've' a'íjna jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej, ajta néijmi'i jime' i siaj jin tyámua' tyu'muáriej a'íjna jime' i siaj tyá'tzaahuatye'. ¹² A'yaa pu'ij, a'íjna i ti jin ántyapuaj a'íjna i tavástara' Jesús mua'aj xu jaatyátzaahuatye'sij, ajta a'íin tyámua' já'mua'uuren jitzán ma'can i Dios ajta a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

2

I tyaj jin jamua'reeren ti'ij uvé'nyesij i tavástara'

¹ Ajta ijíij, ta'ihuáamua', a'náj ti uvé'nyesij i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een ajta ti'ij a'íin tájsiire'sij jujimí, a'yaa tu jéehua

tyaja'muahuviiij ² siaj quee seequéj tyi'mua'ajcaj, caxu siajta tyi'tá'care'en ti a'tíj já'muamuaritye'ej a'yan tyi'xáataj yee a'yaa pu tyinaaté'exaaj i júuricama'ra' i Dios, ti arí atyojo'rén'nyesij a'ájna i xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástara', nusu a'yan tyajá'mua'ixaaty'e'ej yee a'yaa mu tyináa'ixaaj, na'riij yee yu'xarij nu ja'ráapij i Pablo ti jo'yú'xaca' ti jitzán á'yu'si'ij ti arí atyojo'rén'nyej a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástara'. ³ Caxu tyi'tíj jin tyi'tá'care'en mej mij jamuáacuanamuaj. Ji'nye ti'ij quee xu a'ájna atyojo'rén'nyej, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéej huataséjre'en i ti jájcha'íire' i Dios, ajta a'ájna ti'ij ajta huataséjre'sij a'íjna i tiquee tyi'tíj já'astijre', a'íjna i ti hua' jitze ajtyáma'can a'íimaj i Dios ti hua'antyipua'ritye'sij. ⁴ A'íi pu a'íin pué'een i ti hua'ajcha'íire' a'íjma i maj i Dios jimi séejre', a'íi pu ajta a'yan tyúuxaj ti jéetze' juxie've', ajta ujo'tyárutyij u tyeyúuj tzajta' jo'maj yá'na'michej i Dios, aj pu'ij a'yan tyu'tóosejrataj ti a'íi a'íin pué'een i Dios.

⁵ ¿Nyi sequée che' jamua'reej nyaj a'yan tyajamuáa'ixaa nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj ja'mua jamuán? ⁶ Siajta ijíij jamua'reej tyi'tíj ti puírícij i tiquee tyi'tá'caa, ta'aj ij quee huataséjre'en a'íjna i a'tíj, 'asta na'aj quee atyojo'rén'nyej a'náj ti a'yan tyaaxá'pui'intarej. ⁷ Ji'nye a'íjna i ti aviítzij jin je'ej pua'aj ricij pu'ríj huatyóochej, a'íi pu'quij á'itzeere' maj jatyítyej a'íjna i ti ijíij quee tyi'tá'caa. ⁸ Aj pu'ij huataséjre'sij a'íjna i tiquee tyi'tíj já'astijre', ajta i tavástara' Jesús pu ja'pua'ritye'en i junyúuca jime' a'ájna ti'ij uvé'nyej. ⁹ Ajta a'íjna i tiquee tyi'tíj já'astijre', a'íi pu jahuiiria'aj ta'mej i tyiyáaru', jéehua pu tyi'tíj jin a'yan rinyij mej mij tyámua' tyo'taséj i tyeítyee, a'íj pu jin jéehua huá'cuanamuan. ¹⁰ A'yaa pu néijmi' i jin tyihuá'cuanamuan a'íjma i tyeítyee, ji'nye camu jaataxié'vej maj tyá'antzaahuatye'en majta jaaxié've'en i ti ji'récán jime' mej mij a'íjna jin jaatáa'sej i ti huó'huiire'en. ¹¹ A'íj pu jin Dios tyi'tá'caa ti i ti je'ej pua'aj een huo'cuanamuaj, majta a'íj antzaahuatye'en i ti hue'tzij pué'een, ¹² ti'ij i Dios puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj quee ja'antzaahuaj i ti a'yan tyi'ja'yájna, sulu maj a'íjna jin jutyamua've'ej i ti je'ej pua'aj een.

Dios pu hua'antyíhuoj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' ti'ij hui'rátoonyij

¹³ Tyajta ityáj a'yaa tu a'náj tina'aj tyé'tyojtzi're' i Dios ja'mua jime', ta'ihuáamua' jéehua tu já'muaxie've' i tavástara' jimi, ji'nye Dios pu jamua'antyíhuo siaj sij mua'aj a'íin pué'eenye' i ti anaquéej huó'huiire'en, a'íjna jime' ti a'íin tyámua' jamuáaruuj i ju júuricamej jime' siati'ij ja'antzaahuaj i ti a'yan tyi'ja'yájna i Dios jimi. ¹⁴ A'yaa pu een jime' i Dios jamuataajé a'íjna jitze ma'can i nyúucarij tyaj jamuáa'ixaa i Ciríistu' jitze ma'can, ti'ij a'yan tyajamuáaci'tyij siaj a'áa ja'séeria'aj xá'ra'nyij jamuán i tavástara' Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een.

¹⁵ A'íj xu jin ta'ihuáamua' tyámua' eenye' i jutzájta', siajta quee yó'hua'nan je'ej tyaj tyajamuaamuá'tyey nusu i tyaj jamuáa'ixaa i yu'xarij jitze. ¹⁶ Che' a'íin cha'tána'aj i Ciríistu' ajta i Dios i maj taaxié'vej majta tyámua' tyitaatyéeje, tyej tyij jimi tyi'ijchó've'ej, ¹⁷ miche' a'íin jamuataá'ca'nyisti' i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', majta tyámua' jamuáa'uurej siaj sij a'náj tina'aj tyámua' rijcaj siajta a'íj xajtaj i ti xá'pui'.

3

Che' i nyúucaria'ra' i Dios tyámua' éenye'que' séjre'ej

¹ Uve'tyáatican jime', ta'ihuáamua', siata'aj tajíme' jahuoocaj, tyata'aj tyij i nyúucaria'ra' i tavástara' jiye'tzín huo'té'exaatye'en néijmi'caa i maj

a'yan huacháatimee, a'yájna tí'ij tyú'namuajrej ja'mua jimi. ² Siata'aj siajta jahuoocaj ta'aj i tavástara' taatyáhuüre'en a'íjma jimi i tyétyaca i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i maj majta je'ej pua'aj tyí'tyeteityee, jí'nye camu néijmi'i tyá'tzaahuatye'. ³ Ajta i tavástara' i tiquee tyi'táj jin á'itzeere', a'íi pu'ij tyámua' já'mua'uuren ajta ja'muacha'íj ja'mej, tí'ij quee tyi'táj je'ej já'mua'uurej. ⁴ Tyajta ityáj a'íj tu jitze tyí'ca'nyej i tavástara' siaj mua'aj tyámua' ricij, siajta a'yan siooj éenye'ej xá'ju'un tya'tí'ij tyajamuaata'íj. ⁵ Che' i tavástara' jamuaatáhuüre'en siaj sij huóoxie've'en séej siajta séej, a'yájna tí'ij i Dios tyaja'muaxie've', siata'aj siajta tyo'táviicue' tipua'aj siaj puéjtzij a'yájna tí'ij ajta i Ciriístu' tyo'táviicue'ri'.

Je'ej tí tyúuxie've' siaj sij tyu'muárie'en

⁶ Ta'ihuáamua', a'yaa tu tyajá'mua'ijtye' nyúucaritze' i tavástara' Jesús tí ajta Ciriístu' pué'een, siaj ajtácinyej a'íjna jimi i ta'ihuáara' tí je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, ajta quee a'yan ricij je'ej tyaj mua'ajmaj tyajamuáa'ixaa. ⁷ Jí'nye mua'aj xu seríj jamua'reej je'ej siaj ye'ej huárinyij, siaj sij a'yan huárinyij tyatí'ij ityáj, catu ityáj tyi'táj jin je'ej pua'aj huaríj ja'mua jimi, ⁸ catu tyajta huáapua'aj tyú'cuaa séej jimi. Sulu a'yaa tu a'náj tina'aj tyu'muáriej tújca tyajta tíca', tyej tyij quee tyi'táj jin jamuaatamuárie'riste'en. ⁹ Ma' ajta a'yaa pu tye'tyevíitya'caj tyaj mua'ajmaj jamuaatáhuavíj siaj sij taatáhuüre'en, catu a'yan huaríj sulu a'yaa tu tyu'muáriej tyej tyij jamuáamua'tyej je'ej siaj ye'ej huárinyij. ¹⁰ Tyatí'ij ja'mua jamuán ajo'tya'ca'aj, a'yaa tu tyajamuaata'íj tíjin: A'íjna i tiquee tyí'muarie'muí', che' quee ajta tyú'cua'nyij. ¹¹ Ajta íjij a'yaa tu tyáamua'reeri' maj séecan je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, majta quee tyi'táj jin tyí'muarie' sulu múucinyive' mej mij tyú'itziitaj. ¹² A'íjma jime' a'yaa tu tyajá'mua'ijcatye' a'íjna jitze ma'can i tavástara' Jesús tí ajta Ciriístu' pué'een, maj tyu'muárie'en mej mij a'íjna jin jaamué'tin i maj jin huatyóohuüre'en.

¹³ Siajta mua'aj ta'ihuáamua', caxu jacua'nyijra'aj i siaj jin xá'puí' ricij. ¹⁴ Tipua'aj a'táj quee já'astyaj je'ej tyaj tyajá'mua'ixaatye' a'íjna jitze i yu'xarij, siata'aj jáamua'tyij a'táj tí pué'een, siajta je'en ajtácinyej a'íjci jimi ta'aj ij huatóotyevi'ra'astaj. ¹⁵ Caxu siajta jájcha'íria'aj, sulu tyámua' xu tyeetyéjeevej, jí'nye já'mua'ihuaara' pu pué'een.

Hua'tyojtye' i tí jin ja'antypuá'rite'sij

¹⁶ Ajta i tavástara' tí tyámua' já'mua'uurej, a'íi pu a'náj tina'aj ja'mua tzajta' séeria'aj ta'mej néijmi'i jime'. Che' i tavástara' ja'mua jimi séjre'ej.

¹⁷ Nyáaj Pablo, nyamuáca' nu jin tyajá'muayu'se'ej a'íjna jitze i yu'xarij. A'yaa nu tyé'yu'xaj néijmi'i i nyaj tyajá'mua'ityi'. ¹⁸ Che' i tavástara' Jesús tí ajta Ciriístu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin mua'ajmaj.

I yu'xarij ti anaquéej jo'yú'xaca' i San Pablo a'íj ti huata'ítyi'ri' i Timoteo

Pablo pu jatyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, i nyaj jahuiire' i Ciríistu' ti Jesús pué'een, a'yaa pu i Dios tyina'antyíhuoo ajta i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een i tyaj jajchó've', ² a'yaa nu tyí'muatyojtye' Timoteo, mu paj nyiyóoj pué'een a'íjna i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. Che' i Dios ajta i Ciríistu' ti Jesús pué'een i tavástara', che' a'ín tyámua' tyimuáacha'ín, ajta muá'ancu'vaxi'ín ajta ajimi séjre'ej i ti jin tyámua' muáaruuj.

I maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej

³ A'yájna nyati'ij nyeríj tyimuaatáhuaviiri' nyati'ij a'áa joomá'caj a Macedonia, a'áa paj jo'tyá'itzeerej a Éfeso, pej pij sécan huata'íjtye'en mej mij quee hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej, ⁴ majta quee a'íj jitze tyúu'iteeritye'ej je'ej maj tyityetyúucha'íica'aj i tahuásimua'ci'ij. A'yaa pu'uj tyí'huire' mej mij a'íjna jin huatóonyo'si'tye'en, capu tyí'huire' mej mij a'íjna jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've'.

⁵ A'íjna i paj jin tyihuo'ta'íjtye'sij a'íi pu a'ín pué'een i maj jin huóoxie've'en séej majta séej, a'íjna jime' i xiéjnyu'carij ti jí'ren, majta i maj jin tyámua' metyityoomuámua're'ej, majta ji're'can jime' ja'tzaahuatye' i tavástara'. ⁶ Sécan mu meríj a'íjna jin je'ej pua'aj huaríj majta jó'vej a'íjna jime' i nyúucarij ti quee tyi'tíj huire'. ⁷ A'yaa mu tyá'xie've' maj huo'mua'tyej i nyúucaria'ra' i Dios, majta a'ímaj quee yo'itéej je'ej maj tyí'xaj, nusu je'ej maj tyi'tíj tyihuá'mua'tyej a'yan metyuuséerataj tíjin tyámua' mu naa tyá'mua'reej.

⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej ti tyí'huire' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, tipua'aj a'yan muáarinyij je'ej ti tyúuxie've' a'íjna jitze. ⁹ Tyiche' jo'támua'reej ti i nyúucarij i maj jin tyí'ijta quee a'íjma jimi huatyátuihuaca' i maj tyámua' tyityetyúucha'íj. A'íjna i nyúucarij a'íjma pu jimi huatyátuihuaca' i maj quee tyihuo'j'itej, i maj quee tyu'namuaj, i maj je'ej pua'aj ricij, i maj tyi'ijxána'cira', i maj quee tzaahuatyira'aj jimi tyícha'íj i Dios, i maj já'xaahuataj i huá'yi'raj, i maj huá'cui'caa i juhuásimua', ajta néijmi'caa jimi i maj tyí'tyacui'caa, ¹⁰ ajta a'ímaj jimi i maj juxana'cira' úuca jamuán, nusu sécan jamuán i tyétyacaa, i maj tyi'tíj jin je'ej pua'aj ricij, i maj tyí'hue'tacaa, a'yaa ti'ij huatóomua'aj tíjin néijmi'i i maj je'ej pua'aj tyihuá'mua'tyej tyi'tíj ti quee xá'pui'. ¹¹ A'yaa pu tyí'mua'taj a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios i ti nyéetzij a'yan tyinaata'íj nyej nyij huó'ixaatye'en.

I Dios ti jin ja'ancu'vaxij a'íjci i Pablo

¹² Nyetye'tyojtzire' a'íjci i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa, nyajta i Ciríistu' ti Jesús pué'een i tavástara', ji'nye a'yaa pu naatamua'aj tíjin nyaj quee tyi'tíj jin ootyá'itzee, ajta na'antyíhuoj nyej nyij jaatyáhuire'en, ¹³ tyij nyajta jájcuaj imuáj je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'íica'aj, je'ej nu pua'aj ja'uuriajca'aj nyajta je'ej pua'aj tyé'jeevacaj. Ajta i Dios pu ná'ancu'vaxi' nyéetzij, ji'nye canu nyeexúj tyá'tzaahuatya'ca'aj nyajta quee jamua'reeriaca'aj je'ej nyaj rijcaj. ¹⁴ Ajta i tavástara' jéehua pu huápu'íj tyámua' tyinyejcha'íj ta'raj, a'íi pu naatá' i nyaj jin tyá'tzaahuatye' ajta nyej nyij huo'xié've'en a'íjna jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een.

15 A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa pu'ij tyúuxie've' maj néijmi'i tyá'antzaahuatye'en ti i Ciríistu' a'íjna jin yatanyéj iyan i cháanacaj japua ti'ij hui'rátoonyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, nyáaj nu síj a'ín pué'een i nyaj je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'iica'aj. 16 Ajta i Dios pu ná'ancu'vaxij, a'íj pu jimi i Ciríistu' naataséjraj ti jéehua nyaxie've'. A'yaa nu nyij nyáaj tyí'huiire' ti'ij i maj jitzán jaaséj a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i maj jusén jin júurij muá'ju'un. 17 Tyiche' jaatyátzaahuatye'en tyajta tyaatatyójtzi're'en a'íjci i tajtúhuan ti jusén jin tyi'tyéjvee, capu a'náj muí'nyij, ajta síj na'aj a'ín pué'een i Dios. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

18 Nyiyóoj Timoteo, a'yaa nu tyi'mua'ijcatye' paj a'íjna jin huatyényo'se'en i paj jin tyámua' naa tyí'huiire' i tavástara' jimi, a'yájna mati'ij anaquéj a jimi tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj tyí'xaj i Dios jitze ma'can. 19 Séecan i maj quee a'yan huaríj je'ej maj hua' jimi tyu'taxájtaca', a'íi mu huamué'tichej i maj jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj. 20 A'yaa pu tyihuó'ruuj a'íjma i Himeneo ajta i Alejandro, i nyaj nyeríj tyu'tátuii i tyiyáaru' jimi, mej mij jáari'rej maj quee je'ej pua'aj tyá'xajta i Dios.

2

Je'ej maj ye'ej tyityeetyényuunyij

1 A'yaa nu tyaja'muahuaviij siaj jéehua jahuocaj i Dios jimi siajta tyé'tyójtzi're'ej néijmi'caa jime' i tyeítyee. 2 A'yaa pu tyúuxie've' siaj hua' jime' jahuocaj i maj tyityatatyíj siajta néijmi'caa jime' i maj tajtúhuan jin tyityetyu'uj, tyata'aj tyij taxáahuaj mahuacháatime'nyij, tyajta tyámua' tyi'tyitacha'íj néijmi'caa jimi. 3 A'yaa pu tyí'xa'pui' ajta a'yan tya'ránajchi i Dios ti tajapúa huatanyúj, 4 ji'nye a'yaa pu i Dios tyá'xie've' ti néijmi'caa táahuire'en ajta maj néijmi'i jáamua'reej i ti ji'réc'can jime' a'íjna jimi. 5 Ji'nye síj pu'uj i Dios, ajta síj na'aj a'ín pué'een i ti hua' japua huatanyúj i tyeítyee i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. A'íi pu a'ín pué'een i Ciríistu' ti Jesús pué'een. 6 A'íi pu tajitzé ma'can huamu' ti'ij néijmi'caa táahuire'en ajta tyej tyij a'yan tyihuo'té'exaatye'en i tyeítyee je'ej ti i Dios tyaaxá'pui'intarej. 7 Ajta tyej tyij a'yan tyihuo'ré'ixaatye'en i tyeítyee, a'íj pu jin nyéetzij na'antyíhuoj nyej nyij tyu'tyáhuire'en i Dios jimi, ajta nyej nyij huo'mua'tyej i maj jitzán tyá'antzaahuatye'en, i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Nyajta tzaahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, canu tyí'hue'ej.

8 A'yaa nu nyij tyá'xie've' maj i tyétyacaa néijmi'que' jahuocaj, majta ajméc'a'taxi'in i Dios jimi tyámua' ma' éenye'ej i jutzájta' majta quee nyinyu'cacuj, nusu múujaaxiejvi'raj. 9 A'yaa nu nyajta tyá'xie've' maj i úucaa tyámua' mana'aj tyu'tyóochejtyej je'ej ti tye'tyévijtye', miche' quee huápu'ij tyámua' ju'uurej i jucipuáj jitze, miche' majta quee tyo'carújtya'ajma'aj tyi'tíj ti ooroj tyi'pue'éenye'ejmee, nusu tyi'tíj peerla, nusu maj a'íjna tyi'tyóoche'tyahua'an i cáanarij ti tyá'najchij. 10 Miche' a'íjna jin tyámua' huó'uurej i maj jin i séecan jamua'reej maj tyámua' tyi'tyetyeityee, a'yájna ti'ij tye'tyévijtye' a'íimaj jimi i úucaa i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi. 11 A'yaa pu tyúuxie've' maj i úucaa tyámua' naa néijmi'i tyu'namuaj je'ej maj tyihuá'ixaatye', majta néijmi'i jin tyu'tyátzaahuatye'en, 12 nyajta quee tyi'tá'caa maj i úucaa tyihuá'mua'tyej u tyeyúuj tzajta', miche' majta quee tyihuá'ijtye'ej i tyétyacaa. A'yaa nu tyá'xie've' maj quee ave'nyuucan, 13 ji'nye Dios pu anaquéj a'íj huatyátaahuaca' i Adán, ajta je'en i Eva, 14 ajta i Adán

capu a'tíj jáacuanamuaj, sulu Eva pu i tyiyáaru' jáacuanamuaj, a'íj pu jin ootyá'itzeerej i Dios jimi. ¹⁵ Ajta a'yaa pu tyá'huiire'en i íitaj tipua'aj tyámua' tyihuo'cha'íin i juyójmua', ajta tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, hua'xie've'ej i séecan ajta ji'rénya'aj i jutzájta'.

3

Je'ej maj huárinyij i maj tyihua'ixaatye' u tyeyúuj tzajta'

¹ A'yaa pu tyi'ja'yájna. Tipua'aj a'tíj a'yan tya'xié've'ej ti a'íjna jin antyúumua'reeriaj ti tyihuo'ixaatye'en i tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyá'xie've' ti tyi'tíj jin tyámua' huárinyij. ² A'íj pu jin, a'íjna i ti a'yan tyi'tíj jin tye'entyúumua'reeriaj, a'yaa pu tyúuxie've' ti quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj. Ajta ti séej na'aj tyévi'tinye'en i íitaj, ti'ij tyámua' éenye'que' séjre'ej mata'aj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íij. Ajta a'náj tina'aj a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti tyámua' tyihuo'tyéjeeve'ej i maj jamua'reej jo'tíj ja'chej, ti ajta jaayí'tihua'an ti tyámua' tyihuo'mua'tyej, ³ ajta quee jutahueeve'ej, ajta quee junyo'se've'ej, che' tyámua' tyí'tyevistan a'íijma jimi i tyeítýee, ajta quee janyacua'tzaj i túmii. ⁴ A'yaa pu tyúuxie've' ti tyámua' naa atyeje'chej, majta i yójmua'mua' janamuajraj, majta néijmi'i i maj jamuán aja'chej tyámua' tyityetyúucha'íij, ⁵ ji'nye tipua'aj quee jaayí'tihua'an ti tyámua' tyihuo'ta'íjtye'en a'íimaj i maj jamuán aja'chej, ¿ji'nye tyí'rij ti tyámua' tyihuo'cha'íin a'íimaj i maj jusi'rii i Dios jimi? ⁶ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've', ti a'íjna i ti tyihua'mua'tyej quee oochán na'aj tyá'antzaahuatye'en, na'riij quee a'íi pu óotzaahuatye'en a'íjna jime' ti tyi'tíj jin tyi'tyéjvee, ti'ij ij a'yan tyí'mue'tiche'en ti'ij i tyiyáaru'. ⁷ A'yaa pu ajta tyúuxie've' maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íij i maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij quee séecan jaatyáxaahuataj nusu i tyiyáaru' tyi'tíj jin ja'antymué'tin.

Je'ej maj tyityetyúucha'íij i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej u tyeyúuj tzajta'

⁸ A'íimaj i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' maj tyétyacaa pué'eenye' maj tzáahuatyi'ra'aj hua' jimi tyícha'íij, maj quee a'náj tyí'hue'taj, majta quee juta'rujve'ej, majta quee janyacua'tzaj i túmii i maj jaamué'tij hue'tzij jime'. ⁹ A'yaa pu tyúuxie've' maj néijmi'i ántzaahuatye'en a'íjna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi, majta tyámua' naa metyityoomuámua're'ej. ¹⁰ A'yaa pu ajta tyúuxie've' maj i tyeítýee huo'séj maj jaataséjrataj i maj jaaxá'pui'intarej, tipua'aj mequee tyi'tíj jin je'ej pua'aj tyí'tyesejre'ej, aj mu mij tyi'tíj jin antyúumua'reeriaj muá'ju'un u tyeyúuj tzajta'. ¹¹ A'yaa pu'uj tána'aj tyí'een i úucaaa jimi, maj tzáahuatyi'ra'aj jin séjre'ej, majta quee je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'an, maj quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj. ¹² S'íij ti tyí'huiire' u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' ti séej na'aj i íitaj tyévi'tinye'en, ajta jaayí'tihua'an ti tyihuo'ta'íjtye'en i juyójmua', ajta néijmi'caa i maj jamuán aja'chej. ¹³ Ji'nye a'íimaj i maj tyámua' tyí'huiire' u tyeyúuj tzajta', a'íi mu jamue'tin mej mij tyámua' huojo'sejra i tyeítýee, majta juxáahuaj séeria'aj muá'ju'un a'íjna jime' maj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi ti Jesús pué'een.

I nyúucarij ti ji'r'é'can jime' i Dios taataséjratyej

¹⁴ A'yaa nu tyi'ijchó've'ej nyaj jiye'tzín muojo'tyéesej, a'íj nu jin a'yan tyí'muayu'se', ¹⁵ tipua'aj nyequee jiye'tzín a'áa ja'tanyéj, a'yaa nu tyá'xie've' paj jáamua'reej je'ej maj huárinyij a'íimaj i tyeítýeristyamua'me'en i Dios, maj a'ín pué'een i maj jusi'rii u tyeyúuj

tzajta', mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios ti júurij, i ti huá'huiire' ajta a'íj huá'ixaatye' i ti a'yan tyí'ja'yájna. ¹⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej ti i nyúucarij i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' jo'tij na'aj séejre', ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Ciríistu' pu a'yan tyu'tóosejrataca' ti'ij tyáati',
tyu'tyáamue'tij a'íjna jime' i júuricama'ra' i Dios,
majta jaaséj i maj tajapuá tyí'huiire'.

Néijmi'que' mu i cháanacaj japua tyihuo'té'exaaj a'íjna jitze ma'can,
majta tyá'antzaahuaj a'íjna jimi,
ajta i Dios yo'ví'tij u tajapuá.

4

I maj hue'tzij jime' tyihuá'mua'tyej

¹ Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu tyí'xaj ja'huoo'itéerican jime' maj séecan jaatyáhue'taj i maj jitzán tyá'tzaahuatye', mej mij a'íjma ántzaahuatye'en i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej a'íjna jitze ma'can i tyiyáaru'. ² A'íjma mu ántzaahuatye'sij i maj je'ej pua'aj tyí'jepe' majta tyí'hue'tacaa, je'ej mu pua'aj tyityetyúucha'ij, majta je'ej pua'aj metyityoomuámua're'. ³ A'íjmaj tyeítyeera' metyu'ijmuej maj quee nye-jnyeichaj, ajta maj je'cácaa mana'aj tyí'cua'ajcaj i ti tyí'cue'ri' i Dios ti a'yan tyu'tyájtoo, mej mij tyú'cua'nyij i maj tyá'tzaahuatye', majta i maj jamua'reej i ti a'yan tyí'ja'yájna metye'tyóotzi'ria'aj. ⁴ Ji'nye néijmi'i i Dios ti tyú'taahuaca' tyámua' pu tyí'een, a'íj tu jin néijmi'i tya'ancuriáa'sij tyetye'tyóotzi're'ej i Dios, ⁵ ji'nye i nyúucaria'ra' i Dios ajta i tyaj jin jahuoo jimí, a'íj pu tyámua' néijmi'i tyí'uurej.

Síj ti tyámua' naa tyí'huiire' i Ciríistu' jimi

⁶ A'íj paj huo'mua'tyej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', aj pej pij tyámua' tyu'tyáhuire'sij i Ciríistu' jimi ti ajta Jesús pué'een, petyu'tyáhuire'sij a'íjna jitze i nyúucarij i paj jitzán tyá'antzaahuaj mati'ij muaamuá'tyej.

⁷ Capáj já'tzaahuatya'aj a'íjci i nyúucarij íyan ti ma'can i cháanacaj japua. Pata'aj jáari'rej paj a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've', ⁸ tyij ajta cǎi tyí'huiire' tipua'aj pahuá'cua'ajtye'en pej pij huatyá'ca'nyej i mua' tyévíj jitze, ajta paj a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i Dios jéehua pu tyí'huiire', ijíj paj pooj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ajta muaatyáhuire'ej pej pij júurij puá'ra'nyij jusén jime'. ⁹ A'yaa pu tyí'ja'yájna, ajta a'yan tyúuxie've' mej mij néijmi'i ja'antzaahuatye'en. ¹⁰ A'íj tu jin tyí'muarie' tyajta a'íjna jin nyo'se', ji'nye a'íj tu jitze tyí'ijchó've' i Dios ti júurij, i ti néijmi'caa huiire' i tyeítyee, ajta jéetze' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'.

¹¹ A'yaa paj tyihuo'ta'íjtye'en pajta a'yan tyihuo'mua'tyej. ¹² Capáj tyi'tá'care'en maj muá'xaahuataj a'íjna jime' paj quee a'chu vásti', sulu a'yaa paj tyihuo'tyáhuire'en i maj tyá'tzaahuatye' mej mij muéetzij jitze tyí'huoo'iteeritye'en je'ej paj tyí'xaj, je'ej paj tyí'tyía'cha'ij, ajta je'ej paj tyí'huá'xie've', pajta tyámua' huárinyij a'íjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', pej pij tyámua' eenye'en a tzajta'. ¹³ A'yaa paj pooj rijcaj, 'asta nyequee a'áa ja'rá'astij, pata'aj huo'tánamuajraste'en i yu'xarij pajta tyihuo'mua'tyej pata'aj pij a'íjna jin ca'nyíjra'aj huo'tá'an. ¹⁴ Capáj jaxaahuataj tyí'tíj ti je'ej i Dios tyimuaatapuéjve mati'ij huásij mua'vá'muariej, majta tyu'taxájtaca' ajime' i Dios jitze ma'can.

¹⁵ Pata'aj tyámua' huárinyij a'íjna jitze, pajta a'íj jitze tyihuá'mua'tyej, mata'aj mij néijmi'i muaaséj paj néijmi'i jin tyámua' ricij. ¹⁶ Tyámua' paj

tyi'huá'cha'iin, pajta je'ej paj tyi'táj tyihuá'mua'tyej i séecan, pajta pooj tyámua' tyu'mé'en. Tipua'aj a'yan puáarinyij, muáaj paj asíj a japua huatányuusij, pajta a'íimaj japua i maj muanamuajran.

5

Je'ej maj tyityetyúucha'íij a'íijma jimi i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Capáj je'ej pua'aj tyé'tya'xi'ij i ti arí vastacirie', sulu tyámua' paj tyeetyéjeevej pati'ij a' táataj, pajta a'íijma i maj tyáamua, pata'aj tyámua' tyihuo'tyéjeevej pati'ij a'ihuáamua'. ² Pajta i ucarijsee tyámua' paj tyihuo'tyéjeevej a'yájna pati'ij a' náanaj, pajta i maj íimuaa a'yájna pati'ij á'cu'tzimuaaj, tyámua' paj néijmi'caa tyu'tyéjeevej.

³ Pata'aj huo'táhuire'en i úucaa i maj huóojimua'astariaca', tipua'aj mequee je'ej tyéejviicue'raj tyi'táj jime'. ⁴ Ajta tipua'aj síj i íiti' ti antyúusiijtariaca' tyiyójmua' na'riij tyiyá'cuarimua'aj, miche' a'íimaj anaquéej jaatyáhuire'en mej mij a'íjna jin ja'rá'astej maj huo'tyáhuire'en i jutyéityeristyamua', ji'nye a'yaa pu tya'ráanajchi i Dios. ⁵ A'íjna i íiti' ti ji'récán jime' antyúusiijtariaca', ajta quee je'ej tyéejviicue', a'íj pu jitze tyi'ijchó've' i Dios, ajta quee a'náj jaatapuá'citaj ti jahuoo, a'yaa pu a'náj tina'aj rinyij tujca ajta tíca'. ⁶ Ajta i íiti' ti antyúusiijtariaca', ajta je'en a'yan rijcaj je'ej ti jimi tyúuxie've', a'yaa pu een i Dios jimi ti'ij i ti huamuí'. ⁷ A'yaa paj pajta tyihuo'ta'íjtye'en i tyeítyee i nyúucarij jime' mej mij quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj. ⁸ Ji'nye a'táj maj quee jitzán juxie've' i tyeítyeristyamua'me'en, majta i maj jamuán aja'chej, a'íi pu jaatyáxaahuataca' i ti jitzán tyá'tzaahuatye', ajta jéetze' je'ej pua'aj ricij quee i síj tiquee a'náj tyá'antzaahuaj.

⁹ A'íimaj i maj huóojimua'astariaca', a'íijma papu'uj ooyú'xaj i maj huéecatyej nyinyi'ra'aj jájcha'ij nusu jéetze', ajta maj séej mana'aj huávicej. ¹⁰ Ajta a'yan tyúuxie've' maj néijmi'i jamua'reeriaj maj xá'puí' ricij, majta tyámua' tyihuo'xá'pueeri' i juyójmua', ajta huo'taxié've'en a'íijma i maj jamuariaca, nusu ti hua'nájo'sixij i huá'icaj jitze a'íimaj i maj ajtyu'uj i Dios jimi, ajta huo'táhuire' a'íijma i maj jajpuéjtzij. Ajta a'íjna jime' i ti a'náj tina'aj tyámua' néijmi'i jin huaríj.

¹¹ Capáj a'íijma á'yu'xaj i maj huóojimua'astariaca' majta móoj íimuaa, ji'nye tipua'aj majtáhua'aj a'yan tyaataxie've'en maj huáhuichej, aj mu mij ajtácíinyij i Ciríistu' jimi, ¹² aj mu mij jéetze' ootyá'itzeere'sij i Dios jimi, a'íjna jime' maj jaatyáxaahuataca' je'ej maj anaquéej tyi'táj jin tyitya'tóoraj. ¹³ Majta a'yan tyeeyí'tin maj mahuojo'muaarin i hua'chej méyee majta méyee, a'íj mumij jin jéehua hui'na'se', majta quee a'yaa mana'aj ricij sulu majta mu tyúuxajtave' je'ej tiquee tyi'tyéevijtij. ¹⁴ A'íj nu jin a'yan tyá'xie've' maj huáhuichej i maj móoj íimuari'taj mati'ij huóojimua'astariaca', miche' tyiyóomua'aj muá'ra'nyij, majta tyámua' tyu'muárie'en jo'maj ja'chej, mej mij quee tyi'tá'care'en ti i ti tájcha'íire' tyi'táj jin hua' jitze tyo'ojpuá'ritye'en. ¹⁵ Ji'nye séecan i maj antyúujimua'astariaca' mu meríj ajtacíj i Dios jimi, mej mij a'íj ántzaahuatye' i tyiyáaru'.

¹⁶ Tipua'aj síj i íiti' ti tyá'tzaahuatye', séecan jamuán ajá'chajcaj i maj huóojimua'astariaca', che' huo'táhuire'en, ti'ij quee huá'muarie'ristya'aj a'íijma i maj tyí'huire' u tyejúuj tzajta', a'yaa pu tyu'tái'riitarij mej mij huo'táhuire'en i maj huóojimua'astariaca' majta quee je'ej tyéejviicue'.

17 Majta i huáasij i maj tyámua' tyí'muarie' u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' maj tyámua' tyihuó'cha'ïin, siajta jéetze' a'ïimaj i maj tyihuá'ixa'tyee majta i maj tyihuá'mua'tyej. 18 Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Capáj ja'anjí'quihua'an i púuyej ti jayuu i tyeríicuj." A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tijin: "A'yaa pu tyí'xa'pui' maj tyaanáychitye'en a'tíj ti tyí'muijhuacaa."

19 Capáj tyi'tíj jitzán pua'ritye'ej i vásti', tipua'aj síj na'aj tyi'tíj jitzán pua'ritye'ej, sulu miche' mahua'puaj, na'riij mahueeícaj i maj jitzán tyí'pua'ritye'.

20 Ajta i maj móoj tyi'tíj jin je'ej pua'aj ricij, pata'aj hua'ajtyá'xi'in néijmi'i metyi'namuáaracaj i tyeítýee mej mij majta a'ïimaj tyu'tyátzaahuatye'en.

21 A'yaa nu tyí'mua'ijcatye' i Dios jimi nyajta i Ciriístu' jimi ti ajta Jesús pué'een, nyajta a'ïijma jimi i maj tyí'huiire' i tajapúa Dios ti hua'antýihuoj, paj néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej nyaj tyímuáa'ixaa, capáj séej je'ej jo'séjraj pajta séej xie've'ej, sulu juxa'aj paj néijmi'caa jó'mua'raj. 22 Capáj a'tíj avá'muijhua'an pequee xu jamua'reerej je'ej ti een i jutzájta', na'riij quee jamuán paj ootyá'itzeere'ej i Dios jimi. Pata'aj asíj tyámua' tyi'huá'cha'ïin pej pij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

23 Pajta quee a'íj pana'aj ya'caj i jájtyij, sulu pata'aj cíi i nahuáj tyu'yé'en, pej pij quee tyí'cui' mua' tzajta'.

24 Je'ej maj séecan tyi'tíj jin tyityá'itzeere', a'íi pu séejre' mati'ij quee xu huá'xijtye'ej, ajta séecan jime', capu je'ej ámiteere' i maj jin ootyá'itzee, sulu majca'huáyee pu huataséjre'sij. 25 A'yaa pu ajta tyí'sejre' je'ej maj tyi'tíj jin tyámua' ricij, ajta i tiquee tyámua' een capu i'ríj ti huatyóo'avaaj jusén jime'.

6

1 A'ïimaj i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie', a'yaa pu tyúuxie've' maj tzáahuatyi'ra'aj tyícha'ïij hua' jimi i maj tyihuá'ijtye', mej mij quee je'ej pua'aj tyá'xajta je'ej tyaj jatamuá'muaj i Dios ti tavástara', ajta je'ej tyaj tyihuá'mua'tyej. 2 Ajta tipua'aj séecan i maj tyajá'mua'ijtye' majta tyá'tzaahuatye'ej, caxu hua'xahuari'raj a'íjci jime' siaj ju'ihuáamua' i tavástara' jimi. A'yaa xu jéetze' tyámua' tyihuo'táhuire'en, ji'nye a'ïimaj i siaj hua' jimi tyámua' tyí'huiire' a'íi mu majta tyá'tzaahuatye' i Dios majta ta'ihuáamua' pué'een i jéehua hua'xie've'.

I ti jì'ré'can jime' jéehua tyí'huiire'

3 Tipua'aj síj a'yan seequéj tyí'mua'taj ajta quee a'yan tyu'mé'en je'ej tyaj ityáj tyaja'muamua'tyej i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een jitze ma'can, ajta quee a'yájna je'ej tyaj tyi'tyítacha'ij, 4 a'íi pu a'ïin pué'een i ti óotzaahuatye' ajta quee tyi'tíj huayí'tin. Capu i'ríj tyej tyámua' jamuán tyu'taxáj, a'íj pu jin tyihuá'chueere', ajta je'ej pua'aj tyí'jepe', capu i'ríj ti a'tíj jitzán tyú'ca'nyej, 5 ajta jéehua nyo'se' a'ïijma jamuán i maj quee tyámua' metyityoomuámua're', ajta quee jamua'tyej i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'yaa pu tyé'miteeraste' maj séecan a'íjna jin tyí'mue'tin i maj a'yan tyúusejrataj tijin Ciriístu' mu jimi tyí'huiire'. 6 Ajta a'yan tyi'ja'yájna tipua'aj a'tíj tyámua' huó'uurej ti'ij ja'antzaahuatye'en i Dios, a'yaa pu jéehua tya'ancuriáa'sij tipua'aj jutyamua've'ej je'ej ti tyi'tíj tyí'ijcha'ij. 7 Ji'nye catu tyi'tíj hua'á'sima'aj tyati'ij a'yan huaséjre i cháanacaj japua, a'íj tu jin tyequée tyajta tyi'tíj á'tinyij íyan ti ma'can

ì cháanacaj japua, ⁸ tipua'aj tyi'tíj tyéjcha'íj tyaj jáacua'nyij tyajta ì tyaj tyu'tyátachejtye'en, tyiche' a'íjna jin huátatyamua've'en. ⁹ Majta a'íimaj, ì maj a'yan tyá'xie've' maj huochíjtyaanyi'taj, a'yaa mu een mati'ij ì maj cójnari jin huo'tyáají'quej, a'í pu'ij hua'tyánaamuaj ì hua' tzajta' mej mij a'yan huárinyij je'ej ti hua' jitze tyúuxie've', a'í pu néijmi'i tyihuáa'ri'raj ajta hua'antyipua'ritye'sij jusén jime'. ¹⁰ Ji'nye a'í pu jitze ì túmii tye'rányinyii néijmi'i ì ti je'ej pua'aj tyí'een, séecan mu meríj jaatyáxaahuataca' ì maj jitzán tyá'tzaahuatye' a'íjna jime' maj jéehua huápuí'ij janyacua'aj ì túmii, a'í mu jin jéehua jajpuéjtzij.

I ti huanyo'se'en a'íjna jime' ì ti jitzán tyá'tzaahuatye'

¹¹ Pajta muáaj, mu paj Dios jimi séejre', capáj tyi'tíj a'yan uuriaj. Pata'aj tyámua' tyi'tyá'cha'íj, pajta hua'cu'vej, pata'aj tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, pajta hua'xie've'ej néijmi'caa, pajta huatyá'ca'nyej ì paj jin jaxaamuijritye', capáj á'tzaahuatya'aj. ¹² Pata'aj a'íjna jin huatyéno'se'en ì paj jin tyá'tzaahuatye', capáj yó'jipuan ì paj jusén jime' júurij puá'mej, ji'nye a'í pu jin ì Dios muaatajé, a'í paj jin tyámua' tyu'taxájtaca' jéehua metyi'séeracaj. ¹³ Ajta ijíj, ì Dios jimi ì ti néijmi'caa tá'caa mej mij júurij, ajta jimí ì Ciríistu', ì ti ajta xá'puí' tyu'taxájtaca' a'íjna jimi ì tajtúhuan ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Poncio Piláato, a'yaa nu tyí'mua'ijtye' ¹⁴ paj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'mua'ijtye', pajta tyámua' eenye' pej pij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, 'asta na'aj quee uvé'nyej ì tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ¹⁵ Ajta a'yan tye'mej a'náj ti ì Dios a'yan tyaaxá'puí'intarej, ji'nye a'í pu a'íin pué'een ì ti tyihuá'ijtye' a'íjma ì maj tajtúhuan jin tyityetyúu'pu', ajta hua' vástara' a'íimaj ì tyaj a'yan hua'tamuá'muaj tijin tavástara' ì maj a'yan mana'aj séejre' ì cháanacaj japua. ¹⁶ A'í pu'uj a'íin pué'een ì ti quee a'náj mui'nyij, ajta a'áa já'sejre' jo'tij jéehua já'taa, jo'tij quee já'í'rij ti a'tíj ajtyáxiirej. Capu a'tíj a'náj jaaséj, capu ajta í'rij ti a'tíj jaaséj. Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjna ì ti néijmi'i jin antyúumua'reej jusén jime'.

¹⁷ A'íimaj ì maj chíjtyaanyi'ij pué'een, a'yaa paj tyihuo'ta'ijtye'en maj quee óotzaahuatye'ej, majta quee a'í jitze tyí'ca'nyej ì maj jéehua tyí'ijcha'ij, ji'nye capu tyé'tyeeren ì maj jéehua tyí'ijcha'ij. A'yaa pu tyí'xa'puí' maj a'íjna jitze tyí'ijchó've'ej ì Dios, a'íjna ì ti juxié'vi'ra' jin jéehua tyitaatapuéjve'sij tyej tyij a'íjna jin huátatyamua've'en. ¹⁸ Pahuo'ta'ijtye'en maj tyámua' huárinyij, miche' a'íjna jin huochíjtyaanyi'taj ì maj jéehua tyámua' tyu'muárie'en a'íjna jime' ì ti xá'puí' een, majta a'yan tya'ajxié'vi'ra' maj tyihuo'tá'an a'íimaj ì maj quee je'ej tyéejviicue', mej mij tyihuo'riáan ì maj tyí'ijcha'ij. ¹⁹ A'yaa mu jéehua tya'ancuriáa'sij ì maj jin huatyóohuiire'en majca'huáyee, ajta a'yan tyihuá'ci'tyij maj jusén jime' júurij muá'ra'nyij.

Je'ej ti ì Pablo tyaata'ij uve'tyáatican jime' ì Timoteo

²⁰ Muáaj Timoteo, pata'aj tyámua' tyéecha'íin je'ej ti tyi'tíj jin ì Dios tyimuaata'ij. Capáj huá'astyaj ì maj cha'mana'aj tyí'xaj a'íjna jime' ì nyúucarij ti quee tyi'tíj huiire', nusu a'íjma ì maj a'yan tyóotzaahuatye' maj jéehua tyo'mua'reej, ajta quee a'yan tyi'ja'yájna, ²¹ ji'nye séecan mu meríj huó'namuajri', a'í mu jin ajtacíj ì maj jitzán tyá'tzaahuatye'.

Che' ì tavástara' tyámua' tyajamuáahuire'en ajta tyámua' ja-muáa'uurej.

I' yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Pablo ti'ij i Timoteo huata'ítyi'

Pablo pu jatyojtye'

¹ Nyáaj Pablo, i nyaj jahuiire' i Ciríistu', Dios pu juxié'vi'ra' jin na'antyíhuoj, a'íjna jime' i ti a'yan tya'tóoratziri' ti taatá'an tyaj júurij tá'ra'nyij jusén jime' jamuán i Ciríistu' ti Jesús pué'een, ² a'yaa nu ya tyí'muatyojtye' muéetzij Timoteo mu paj nyiyóoj pué'een. Che' i Dios ajta i Ciríistu' ti tavástara' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyimúáacha'íin, majta muá'ancu'vaxi'ín mej mij tyámua' tyimuaatyápua'ritye'en mua' tzajta'.

Tyu'taxájtaj a'íjci jitze ma'can i Ciríistu'

³ A'náj tina'aj nu mua'tamuá're'rii nyati'ijta jahuoocaj, tújca na'ríij tíca', a'yaa nu tyé'tyojtzire' i Dios, i nyaj jimí tyámua' éenye'ej tyí'huíire', a'yájna mati'ij majta tyí'huíiria'ca'aj i nyahuásimua'ci'ij. ⁴ A'náj tina'aj nu mua'tamuá're'rii i paj acá'yi'nya'aj, a'íj nu jin a'yan tyá'xie've' nyaj muaaséj, nyej nyij huatányetyamua've'en. ⁵ Ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej paj tzáahuatyí'ra'aj jin tyá'tzaahuatye'. Anaquéej pu a'yáacuari' Loida tyá'antzaahuaj ajta a' náanaj Eunice, a'yaa nu nyij nyajta tyámua' naa tyá'mua'reej paj a'yan cha'taj pana'aj muáaj tyá'tzaahuatye'.

⁶ A'íj nu jin a'yan tyí'mua'ixaatye' paj quee jatyáxa'huata'an je'ej ti i Dios tyimuaatá' nyati'ij mua'vá'muariej i nyamuáca' jime'. ⁷ Ji'nye capu i Dios a'íjna jin ju júuricamej taatá' tyej tyij tyí'tziinye'ej, sulu tyej tyij a'íjci jitze arátaca'nyej, tyej tyij tyajta huo'xié've'en, tyajta tyámua' metyityoomuámua're'ej. ⁸ Capáj atyevi'ra'aj paj tyámua' tyihuó'ixaatye'en i tyeítyee jitzán ma'can i tavástara', capáj pajta atyevi'ra'aj nyajíme' a'íjna jime' nyaj námi'. Sulu a'íj paj jitze je'ej ti i Dios tyimuaatá' pajta a'íjna jime' i paj jaxaamuijritye' pej mij jéetze' jáanamuaaj i nyúucaria'ra' i Dios. ⁹ Dios pu tajapuá huatanyúj ajta taatajé tyej tyij jitzán ajtyama'cáantaj tá'ra'nyij, capu a'íjna jime' tajapuá huatanyúj je'ej tyaj tyi'tíj huáruuj, sulu a'yaa pu arí anaquéej tyaaxá'pui'intaria'ca'aj, ajta a'yan tyí'taxie'va'ca'aj jájcuaj imuáj, a'íjna jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ¹⁰ A'íjna i ti jin taaxié'vej ijíij pu arí huataséjre a'íjna jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, a'íi pu ja'antypuá'rij i maj jin cui'caa, ajta i junyúucaa jin taataséjra i tyaj jin júurij tá'ju'un jusén jime'.

¹¹ Dios pu na'antyíhuoj nyej nyij huo'té'exaatye'en i tyeítyee i nyúucaria'ra', ajta nyej nyij jimi tyu'tyáhuíire'en, nyajta tyihuó'mua'tyej.

¹² A'íj nu jin nyáaj a'yan tya'ajpuéjtzij. Ajta canu nyetyevi'ra' a'íjna jime', ji'nye nyáaj nu jamua'reej a'tíj nyaj jitzán tyí'ca'nyej, nyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyinaatá'sij a'ájna xicáara' jitze je'ej ti tyi'tíj nye jimi tya'taráj.

¹³ A'yaa paj huárinij pajta a'yan tyihuó'mua'tyej je'ej paj tyi'tíj tya'ancuriáa' nyéetzij jimi, pajta a'yan tyu'mé'en je'ej tyej tyá'tzaahuatye', pahua'xié've'ej a'yájna ti'ij i Ciríistu' tyitaaxié'vej ityájma. ¹⁴ A'íi pu muaatáhuíire'ej i júuricama'ra' i Dios i ti tatzájta' séejre', tyámua' paj tyéecha'íin je'ej ti tyi'tíj jin tyimua'antyíhuoo.

¹⁵ A'yájna pati'ij períj tyá'mua'reej, néijmi'i i maj Asia ja'chej a'íi mu manúuriej, a'íi mu hua' jitze ajtyáma'can i Figelo, ajta i Hermógenes.

16 Che' i tavástará' hua'ancu'vaxi'in i tyeítysteristyamua'me'en a'íjci i Onesíforo, ji'nye jéehua pu yetyinyavá'tuiiri' i nyaj jin huarúj, ajta quee jaatatyévi'rastej nyaj eetyánami'huaj. 17 Ajta ti'ij i Onesíforo a'áa ja'rá'aj a Roma, a'íi pu huatyóochej ti náahuonyij 'asta na'aj quee náatyoj. 18 Che' i tavástará' jéehua ja'ancu'vaxi'in a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij. Muáaj paj tyámua' tyá'mua'reej ti taatáhuui a'ájna a Éfeso.

2

Síj ti a'yan tyá'huüre' ti'ij xantáaru' a'íjci i Ciríistu'

1 Pajta muáaj nyiyóoj, pata'aj huatyá'ca'nyej a'tzájta' a'ájna jime' je'ej ti i Dios tyimuaataséjra a'íjci jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. 2 Je'ej paj períj nyéetzij tyináanamujri' nyaj a'yan tyihuó'ixaaj i tyeítjee, a'yaa paj tyihuo'íjcatye'en a'íjma i tyétyacaa i paj hua' jitze tyí'ca'nyej mej mij majta a'yan tyihuó'mua'tyej i séecan.

3 Pata'aj tajamuán tyo'táviicue' a'íjci jime' i paj jajpuéetzij ti'ij i xantáaru' ti tyí'huüre' jimi i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. 4 Capu síj xantáaru' a'yan ricij je'ej ti jusíj tyá'xie've' tyí'táj jime', ji'nye a'yaa pu jitzán tyúuxie've' ti tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjci jimi i ti tyé'ijtye'. 5 A'yaa pu ajta tyí'een a'íimaj jimi i maj hua'ajcaca, a'ájna i ti huajcaj capu tyí'táj mue'tin, tipua'aj quee a'yan tyu'tatyése'en je'ej ti tyí'huóoxie've'. 6 A'ájna i tyí'muijhuacaa i juchuéj japua, a'yaa pu tyu'táci'pej ti a'ín anaquéej tya'ancuriáan i ti tyú'ciityej. 7 A'íj paj jitze tyú'mua'tyij je'ej nyaj tyí'mua'ixaatyé', ji'nye i tavástará' pu muaatá'sij pej pij tyámua' tyiyo'itéej puá'ra'nyij.

8 Ootámua'reej a'íjci i Ciríistu', i ti huatájuuriaca' a'íj ti jitze eeráma'can i David, a'íi pu a'ín pué'een i nyúucarij i nyaj huá'ixaatyé'. 9 A'íj nu jin néijmi'i tyé'viicue' i nyaj jajpuéjtzij, nyajta eetyánami' ti'ij síj ti tyí'tyacui'caa, ajta i nyúucaria'ra' i Dios i nyaj jaxaj capu eetyánami'. 10 A'íj nu jin néijmi'i tyo'táviicue'ri' néijmi'caa jimi i Dios ti hua'antyíhuoj, ti'ij ajta a'íjma huáhuüre'en ajta i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een hui'rátoonyij, mej mij jusén jin jimi séjria'aj.

11 A'ájna pu a'yan tyí'jiré'can jime' ti a'yan tijin: Tipua'aj jamuán táacui'nyij, jamuán tu tyajta júurij ta'mej, 12 tipua'aj tyetyo'táviicue' i tyaj jajpuéjtzij, jamuán tu tyajta tyu'ta'íjtaj, tipua'aj tyeetyáahue'taj, a'íi pu ajta ityájma taatyáhue'taj, 13 tipua'aj tyequée tyámua' tyí'tyítacha'íj, a'íi pu a'náj tina'aj tyámua' éenye'ej ta'mej, ji'nye capu i'ríj ti jusíj huatyóohue'taj.

Je'ej ti ye'ej tyí'tyúucha'íj a'ájna i Timoteo

14 Huo'támua'ree i séecan pajta i Dios jimi huo'tyátoonyij, mej mij quee jujímua'aj je'ej pua'aj tyúujeevej. Capu tyí'táj huüre', a'yaa pu'uj je'ej pua'aj huá'uurej a'íjma i maj janamuaj. 15 A'yaa paj jéehua tyí'tyese'ej paj a'yan tyu'tá'sejrataj i Dios jimi, ti'ij síj i maj a'yan tyaataxájtaca' tijin xá'pui' pu huaríj, ti'ij síj ti tyí'muijhuacaa tiquee tyí'táj jin jutyevi'ra', ajta a'yan tyámua' tyihuá'mua'tyej a'íjci i nyúucarij ti a'yan tyí'ja'yájna. 16 Capáj janamuajra a'íjci i nyúucarij tiquee je'ej huatóomua'aj, ajta quee tyí'táj xaj, ji'nye a'íimaj i maj a'yan tyí'xaj, jéetze' mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, 17 ajta je'ej maj tyihuá'mua'tyej jéehua pu je'ej pua'aj tyú'uurej. A'yaa pu tyí'ricij a'íjma jimi i Himeneo ajta i Fileto, 18 i maj meríj a'yan tyitya'ajtacíj i nyúucarij jitze ti a'yan tyí'ja'yájna, a'yan metyi'xáataj tijin muríj huatájuuriaca' i mui'chítjee, a'yaa mu mij meríj

sécan tye'enty'uunyi'ri' je'ej maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁹ Ajta i Dios a'yan tyi'tj huáruuj, tyej tyij jitzán arátaca'nyej, ajta jitzán a'yan tyé'yu'si' tijin: Tavástara' pu huá'muajtyej i maj jitzán ajtyáma'can"; ajta a'yan tijin: "Néijmi'i i maj já'astijre' i tavástara', miche' ajtáciinyej a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een."

²⁰ I chi'ij tzajta' ti ve'ej, capu a'íi na'aj tyó'sejre' i ooroj ti jin tyí'taavijhua nusu i pláataj jime', sulu ajta pu tyó'sejre' i ciyéj ti jin tyí'taavijhua, ajta xarij jime', sécan pu a'yan tyí'huiire' mati'ij tyí'ye'estyaj, ajta sécan cha'na'aj pu'uj tyi'tj jin tyí'huiire'. ²¹ Tipua'aj a'tj a'yan eenye' tiquee tyi'tj jin á'itzeeria'aj, tyámua' pu séria'aj ta'mej, ajta jéehua tyu'tyáhuire'sij i tavástara' jimi, néijmi'i jime' i ti xá'pui' een.

²² Pata'aj quee a'yan rijcaj je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyámua, pata'aj jáahuonyij i ti naa een, i paj jitzán tyá'tzaahuatye', pajta tyámua' eenye' a'tzájta' a'íjma jamuán i maj tyámua' tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi. ²³ Capáj huá'astyaj i maj cha'mana'aj tyí'xaj, papu'rij jamua'reej ti a'yan na'aj tyí'huiire' maj a'ij jin tyúunyo'si'tye'en i tyeítyee. ²⁴ Ajta síj ti tavástara' jimi tyí'huiire' capu a'yan tye'tyévijtye' ti a'yan éenye'que' jo'cha'canye'en, sulu che' tyámua' tyi'tyúucha'ij néijmi'caa jimi. Ajta jaayí'tihua'an ti tyihuó'mua'tyej, ajta quee nyu'camui'ij tyo'táviicue' ²⁵ ajta quee ootzáahuatye'ej tyámua' huó'uurej a'íjma i maj quee tyihuojó'itej, ajta tyi'ijchó've'ej ti i Dios huo'tá'an mej mij seequéj tyú'mua'tyij, majta jáamua'reej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, ²⁶ ti'ij huatái'riitarej maj iiráciinyej jo'tij tyiyáaru' hueje'tyáanaaj, jo'tij a'ín a'yan tyiyá'xie'va'ca'aj maj ja'rá'astijre'en.

3

Je'ej maj tyityetyuucha'íj muá'ju'un i tyeítyee ti'ij néijmi'i tye'entyipué'rij

¹ A'yaa pu ajta tyúuxie've' paj jamua'reeriaj ti a'yan tye'mej ti'ij néijmi'i tye'entyipué'risime'en ti jéehua je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ta'mej. ² Capu hua' jitze juxié'va'aj ta'mej je'ej ti tyihuá'uurej i sécan, majta jéehua jaxie'va'aj muá'ju'un i túmii, majta jéehua óotzaahuatye'en, majta huo'tyáxaahuataj i juxa'aj tyeítyee. Je'ej mu pua'aj tya'xáataj muá'ju'un i Dios, majta quee huá'tzaahuatya'aj muá'ju'un i juhuásimua', camu tyámua' tyihuo'tá'sij a'íimaj i maj tyi'tj jin huo'tyáhuíi, majta quee tzáahuatyí'ra'aj tyicha'íj muá'ju'un i maj jitzán tyá'tzaahuatye'. ³ Camu hua'xie've'ej muá'ju'un i tyeítyee, camu majta hua'cu'váaj muá'ju'un, sulu jéehua mu je'ej pua'aj tyuuxáataj muá'ju'un, majta a'yan rinyij je'ej ti tyihua'ránajchi, mejcha'íiria'aj mu muá'ju'un néijmi'i i ti xá'pui' een. ⁴ Avíitzij mu jin tyu'tátuiire'sij i juxa'aj tyéviij majta quee oocu'váaj muá'ju'un, jéehua mu ootzáahuatye'ej muá'ju'un, a'íjna jime' ti a'yan tyihuá'miteeraste' maj jéehua juxie've', majta a'ij huonyij maj a'yan huárinyij je'ej ti tyihua'ránajchi, camu jaxie'va'aj muá'ju'un maj jáahuonyij i Dios. ⁵ A'yaa mu tyuuséerataj muá'ju'un i tyeítyee jimi, ti'ij i maj já'astijre' i Dios, ajta camu a'yan ricij je'ej maj tyi'xaj.

Capáj huá'jaahuatye'ej a'íjma i tyeítyee maj a'yan ricij. ⁶ Ji'nye a'íjma mu jitze ajtyáma'can i maj hue'tzij jin utyáru'pij u hua' chi'táj i tyeítyee, majta huá'cuanamuaj a'íjma i úucaa i maj quee tyé'viicue' i jutzájta', i maj juxaamuijritye' a'íjna jime' i maj ootyá'ítzee i Dios jimi, majta jéehua tyi'ijxána'cira' a'íjna jime' maj a'yan ricij je'ej ti tyi'tj tyihua'ránajchi, ⁷ a'náj tina'aj mu huá'namuaj i maj tyihuá'mua'tyej,

ajta camu a'náj yo'itéej muá'ju'un i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ⁸ Ajta a'íimaj i tyétyacaa Janes ajta i Jambrés a'íi mu a'yan cha'taj mana'aj tyé'ejcha'íiria'ca'aj i Moisés, a'yaa mu majta tyéjcha'íire' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. A'íi mu pué'een i maj je'ej pua'aj metyityoomuámua're', majta quee tzáahuatyí'ra'aj jin tyá'tzaahuatyé'. ⁹ Camu che' á'tyeeren i maj a'yan ricij, ji'nye néijmi'i mu jamua'reeren tiquee tyi'tíj huíire' je'ej maj tyí'xaj, a'yájna ti'ij tyihuó'ruuj a'íimaj i maj hua'puaj i maj jájcha'íiria'ca'aj i Moisés.

Pablo pu tyé'ixaatyé' i Timoteo

¹⁰ Pajta muáaj a'yaa paj tyámua' naa tyu'mé'en je'ej nyaj tyimuaa-muá'tyej, je'ej nyaj éenye'que' jo'cha'can, je'ej nyaj tyi'muijhuacaa, je'ej nyaj tyá'tzaahuatyé', nyajta tyé'viicue' tyámua' naa i nyaj jin jajpuéjtzij, ¹¹ muáaj paj jamua'reej maj je'ej pua'aj náaruj, nyajta jéehua jajpuéetzij, a'yájna mati'ij náaruj a'ájna a Antoquía, majta a'ájna a Iconio, majta a'ájna a Listra. Jéehua nu jaapuéjtzitariaca'. Ajta nyavástara' pu néijmi'i jin naatáhuíi. ¹² A'yaa pu tyi'ja'yájna tijin a'tíj ti na'aj ti tyí'tyese' ti ja'rá'astijre'en i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej, ¹³ ajta a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta i maj huá'cuanamuj i tyeítyee, móoche' mu jéetze' je'ej pua'aj rinyij i jutzájta', séecan mu i tyeítyee huá'cuanamuan, majta jujímua'aj tyo'tyóohue'tze'sij.

¹⁴ Pajta muáaj, a'yaa paj pooj tyá'tzaahuatyé'ej je'ej paj tyaari'rej, pajta a'yan tyá'mua'reerej ti a'yan tyi'ja'yájna. Pajta jamua'reej a'tyan maj a'yan tyimuamuá'tyej. ¹⁵ Ootámua'reej pati'ij pa'ri'istaca'aj, tyámua' paj tyá'mua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze Dios ti janyuucaa, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti muaatá'sij paj tyámua' metyóomua'riaj, ajta ti'ij muáahuíire'en a'ájna jime' paj tyá'tzaahuatyé' i Ciríistu' jimi ti ajta Jesús pué'een. ¹⁶ Néijmi'i i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, Dios jimi pu já'ma'can, ajta a'yan tyí'huíire' mej mij a'íj huo'mua'tyej majta a'ájna jin tyámua' huó'uurej i tyeítyee, mej mij a'ájna jitze huo'té'exaatye'en i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ajta mej mij ji'reenya'aj muá'ra'nyij i jutzájta', ¹⁷ ta'aj ij a'ájna i tyáati' i ti Dios jitze ajtyáma'can tyámua' eenye'en ti'ij a'yan huárinyij néijmi'i jime' je'ej ti tyí'xa'pui'.

4

¹ I Dios jitze ma'can, ajta i Ciríistu' ti Jesús pué'een, ti a'yan uvé'nyesij ti'ij tyu'ta'íjtaj a'íijma jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta a'íijma jimi i maj merij huácuij, a'yaa nu jéehua tyí'mua'ijcatye' ² paj huó'ixaatyé'en i nyúucarij, pajta huo'táhuaviij mej mij tyámua' tyáanamuj, tipua'aj a'yan metya'xie've'ej, na'riij mequee. Pata'aj huo'tyámue'tij, pajta huo'tá'ijmuj mej mij quee je'ej pua'aj rijcaj, ca'nyíjra'aj paj huo'tá'an, pajta xájtari' naa tyihuó'mua'tyej. ³ Ji'nye a'náj pu atyojo're'nyesij mati'ij i tyeítyee quee che' janamuáaracuj muá'ju'un i maj xá'pui' tyihuá'mua'tyej, sulu a'yaa mu mui'caa tyu'tájeevij i maj tyihuá'mua'tyej, mej mij a'ájna huó'ixaatyé'en je'ej maj tyi'tíj tyí'namuajracuj. ⁴ A'íi mu jaatyáxaahuataj i ti a'yan tyi'ja'yájna, majta a'ájna ántzaahuatyé'sij i nyúucarij tiquee tyi'tíj je'ej tyí'xaj. ⁵ Pajta muáaj tyámua' paj eenye', pata'aj tyo'táviicue' i paj jin jajpuéjtzij, pajta pooj huá'ixaatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios, tyámua' paj naa tyu'muárie'en a'íjci jime' i paj jin tyí'huíire' i Dios jimi.

⁶ Pu'ríj nye jimi a'yan tye'mej nyej nyij a'yan tyu'tyáhuire'en tí'ij mu'vérij, ajta arí atyojo're'nyesij a'náj nyaj mui'nyij. ⁷ Jéehua nu nyeríj tyámua' tyu'tyéenyosej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej tí tyí'xa'pui' i Dios jimi, a'íj nu jín nyeríj ja'antyci'íj i nyaj jín antyínyamua'ree, nyajta néijmi'i jín ja'rá'astijrej i nyavástara'. ⁸ A'íj nu'uj nyij tyicho've' i cúruun i nyaj jaamué'tij a'íin tí naatí'tye'sij i nyavástara', tí tajtúhuan jín tyí'tyéjvee, a'ájna xicáara' tí jitzán a'yan tyaaxá'pui'intarej nye jimi. Ajta capu nyéetzij na'aj naatí'tye'sij i cúruun, sulu néijmi'caa i maj a'yan tye'ejchó've' tí a'íin uvé'nyej huápuí'ij naa huasé'rihua'aj.

Pablo pu tyámua' naa tyé'ixaatye' je'ej tí ye'ej huárinyij i Timoteo

⁹ Pata'aj huatá'ca'nyej paj ca'nácan yanatyéesej, ¹⁰ jí'nye i Demas, a'íj pu jéetze' tya'ránajchaca' íiyan tí tyí'sejre' i cháanacaj japua, a'íj pu jín manúuriej tí'ij ij a'áa jo'mej a Tesalónica. Ajta i Crescente a'áa pu jó'raa a Galacia, ajta i Tito a'ájna a Dalmacia. ¹¹ A'íi pu'quij i Lucas nyaj jamuán yahuatyá'itzee. Pata'aj jáahuoonyij i Marcos pajta muya'rávi'tij ajamuán, jí'nye a'íi pu jéehua naatáhuíi i nyaj jín tyí'muarie'. ¹² Nyajta a'íjci i Tíquico nyaata'ítyaca' a'ájna a Éfeso. ¹³ Patí'ij mu ja'rájra'nyij mu paj nyaja'rachuítie'en i nyamáanacaj i nyaj a'áa yoohuá'xij a Troas, a'ájna a Carpo tí ja'chej, pajta mu tyinyaja'rápijtye'en i yu'xarij, pajtáhua'aj i séecan i yu'xarij tí tyí'jiri' nyéetzij tí tyí'nya'a'rij.

¹⁴ Ajta a'íjna i Alejandro tyapúusti'ij tí tyí'ta'huacaa, jéehua pu je'ej pua'aj náaruj, i tavástara' pu a'yan tyá'najchitye'en je'ej tí tyí'tíj huáruuj. ¹⁵ Tyámua' paj tyí'huá'cha'íin a'íjci jimi, jí'nye jéehua pu jájcha'íire' i nyúucarij i tyaj huá'ixaatye' i tyeítiee.

¹⁶ Nyatí'ij anaquéej nyaj japua huatanyúj a'íijma jimi i maj tyityatatyíj, capu a'tíj naatáhuíi, néijmi'i mu manúuriej. A'yaa nu tye'ejchó've' tí i Dios quee puéjtzij hua'tá'care'en a'íjci jime' je'ej maj huaríj. ¹⁷ Ajta i nyavástara' pu naatáhuíi ajta ca'nyíjra'aj naatá', a'íj nu jín huo'té'exaatye'ej i tyeítiee i nyúucaria'ra' i tavástara', mej mij néijmi'i jáanamuj a'íimaj i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. A'yaa pu a'íjna jín i nyavástara' tyinií'rájtoo tí'ij quee tyí'tíj je'ej nyoorej, ¹⁸ ajta ooj a'yan tyí'nyahuíre'ej ta'mej néijmi'i jime', ajta ná'vi'tin u jútye' jo'tíj a'íin tyejé'ijtaj. Tyiche' a'náj tina'aj tyé'tyójtzi're'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I tí jín ja'antypuá'rij

¹⁹ Pata'aj nyaj jime' huo'tatyójtjej a'íjci i Prisca, pajta i Aquila, pajta néijmi'caa i Onesíforo maj jamuán aja'chej. ²⁰ Ajta i Erasto a'áa pu jo'tyá'itzee a Corinto, nyajta i Trófimo a'áa nu yo'tyájttoo tyí'cuí'can a'ájna chájta' Mileto. ²¹ Pata'aj huatá'ca'nyej paj yatanyéj tí'ij quee eexúj huáseevi'ij. A'íi mu yámuatyojtye' i Eubulo, ajta i Pudente, ajta a'íjna i Lino, ajta i Claudia, majta néijmi'i i ta'ihuáamua' maj tyá'tzaahuatye'.

²² Che' i tavástara' muéetzij jimi huatyá'itzeere'en, ajta i Dios jéehua tyámua' tyajamuaatá'an néijmi'caa mua'ajmaj.

Je'ej ti tyaatayu'sej a'íjna i San Pablo a'íjci i Tito

Pablo pu jatyojtye' a'íjci i Tito

¹ I yu'xarij a'ín ti jo'yú'xaca' i Pablo, Dios ti jimi tyí'huiire', ajta a'ín yo'ta'ítyaca' i Jesús i ti Ciríistu' pué'een, a'íi pu na'antyíhuoj nyej nyij a'íj jimi tyu'tyáhuire'en mej mij tyá'antzaahuatye'en a'íimaj i Dios ti hua'antyíhuoj, majta je'en jéetze' yo'itéej muá'ra'nyij tzaahuatyi'ra'aj jime' je'ej ti een i tayi'ráj, ² a'íj tu tyicho've'ej tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jime'. I Dios ti quee tyí'hue'tacaa pu a'yan tya'tóoraj jájcuaj imuáj, ³ ajta ijíj, ti'ij atyojo're'nyej a'náj ti jaaxá'pui'intarej, a'íi pu taatá' tyej tyij jáamua'reej i nyúucaria'ra', a'íj pu jin a'yan tyinaata'íj nyej nyij huo'té'exaatye'en a'íjci i ti jin Dios tya'tóoraj. ⁴ A'íjci i Tito, i paj nyiyóoj pué'een a'íjci jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyahua'puaj. Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i Ciríistu' ti Jesús pué'een i ti tajapúa huatanyúj, miche' a'ín tyámua' tyimuáacha'ín, majta muaatyápua'ritye'en mua'tzajta'.

Je'ej ti tyi'tíj jin tye'entyúumua'ree a'íjna i Tito a'ájna a Creta

⁵ Nyati'íj a'áa mojóoriej a'ájna a Creta, a'yaa nu huaríj pej pij ja'antyíci'tyij i ti á'itzeeria'ca'aj, ajta pej pij séej chájta'naj pajta séej hua'antyíhuoonyij a'íjma i huásij i maj tyu'tyáhuire'sij u tyeyúuj tzajta', a'yájna nyati'íj tyimuaa'íjca. ⁶ A'yaa pu tyúuxie've' a'íjna jimi i a'tíj ti tye'entyárutyij vástaj jime', ti quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj. Ajta séej na'aj tyévi'tinye'en i íitaj, majta i yójmua'mua' néijmi'i tyá'tzaahuatye'ej, majta quee tyi'tíj hua' jitze pua'ritye'ej nusu maj quee tyihuojó'iteej. ⁷ Ji'nye a'íjna i ti tyi'tíj jin antyúumua'reej a'íjma jimi i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'íj pu jin a'yan tyúuxie've' ti tyámua' tyi'tyúucha'íj. Juxie've' ti tyámua' tyihuojó'iteej, ti quee je'ej pua'aj tyihuojó'mua'raj, ajta quee jutahueeve'ej, nusu ti a'íjma já'jaahuatya'aj i maj junyo'se've', ajta quee janyacua'tzaj i túmii i maj je'ej pua'aj éenye'que' jaamué'tíj. ⁸ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'náj tina'aj jajxié'vi'ra'aj ti'ij huo'taxié've'en a'chu maj pua'máj jamuaaren, ajta tyámua' eenye'en, ti quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, ti tyámua' metyóomua'riaj, ajta tyámua' tyi'tyúucha'íj néijmi'caa jimi. ⁹ Juxie've' ajta ti tyámua' tyá'tzaahuatye'ej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, je'ej tyaj tyeríj tyaamuá'tyej, ti'ij ajta a'yan ca'nyíjra'aj tyihuo'tá'an a'íjna jime' je'ej ti tyihuá'mua'tyen, ti'ij a'íjna jin hua'antymue'tin a'íjma i maj seequéj tyá'xaj i nyúucarij.

¹⁰ Ji'nye jéehua mu séejre' i maj quee tyi'tíj ja'astej, a'íi mu a'ín pué'een i maj ja'antysisí'chej i junavíj, i maj a'yan tyihuá'mua'tyej a'íjci jime' i nyúucarij ti quee tyi'tíj je'ej tyihua'tyáhuiríi, ti ajta huá'cuanamuaj.

¹¹ A'íjma i maj a'yan tyi'xaj tyiche' huo'tá'ijmuj mej mij quee che' a'yan tyi'xajtaj, ji'nye jéehua mu tyihua'antyiú'nyi'raj mati'íj mana'aj i maj seequéj aja'chej, a'íj mu huá'mua'tyej i ti quee a'yan tyi'ja'yájna mej mij a'íjna jin huatyóohuiire'en.

¹² Síj ti Dios jitze ma'can tyi'xaj ti a'áa cha'tána'aj ja'chej a Creta, a'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjma jimi i jutyéityeristyamua' tíjin: "Néijmi'i mu tyí'hue'tacaa i Creta maj huacháatimee, majta simuáruunyij, majta

cuéeri'ij, majta tyámua' tyí'tyahui'na'se'." ¹³ A'yaa pu tyi'ji'récán jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', a'íj pu jin juxie've' paj ca'nyíin jin hua'ajtyá'xi'in, mata'aj mij tyámua' tyá'antzaahuatye'en, ¹⁴ ajta mej mij quee janamuajra a'íjci i nyúucarij tíquee tyi'táj je'ej tyi'tyáhuí'rii, ti a'íjma jitze eeráanyej i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu je'ej maj tyí'ijta a'íjna jime' i tíquee a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁵ A'íjma jimi i maj tyámua' een i jutzájta', néijmi'i pu tyámua' tyí'een i Dios ti tyú'taahuaca', majta a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye', majta quee tyámua' een i jutzájta', capu tyi'táj séejre' ti naa een, ji'nye camu tyámua' metyityoomuámua're'. ¹⁶ A'yaa mu tyityóomuajtyej maj jamua'tyej i Dios, maj majta quee jamua'tyej, ji'nye camu a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've', je'ej mu pua'aj tyihuojó'sej, majta quee tyi'táj ja'astej, camu tyi'táj huayí'tin ti tyámua' een.

2

I nyúucarij ti tyámua' een mej mij a'íjna huo'mua'tyej

¹ Ajta je'ej paj tyi'táj tyihuá'ixaatye', a'yaa pu tyúuxie've' paj a'náj tina'aj tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyihuá'ixaatye'. ² Ajta i huásij jimi a'yaa pu tyúuxie've' maj tzáahuatyi'ra'aj hua' jimi tyí'cha'íj, majta quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj, majta tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, ajta maj huo'xié've'en i juxa'aj tyeítyee, mata'aj mij néijmi'i jin tyámua' tyo'táviicue'. ³ A'yaa pu cha'tána'aj tyi'huóoxie've' a'íjma jimi i ucaríjsee, mej mij majta tyámua' tyityetyúucha'íj, capáj tyi'tá'care'en maj je'ej pua'aj tyúuxajtaj séej jamuán majta séej, nusu maj jaya'care'en i nahuáj, sulu miche' tyámua' tyityetyúucha'íj, ⁴ majta huo'mua'tyej i maj úuca maj huo'xié've'en i jucínastyamua', majta i juyójmua', ⁵ maj tyámua' metyityoomuámua're'ej majta quee juxana'ciria'aj, maj tyámua' tyí'tyechej, mej mij huá'astyaj i jucínastyamua', ta'aj ij quee a'táj je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i nyúucaria'ra' jimi i Dios.

⁶ A'yaa paj pajta tyihuó'mua'tyej mej mij tyámua' tyityetyúucha'íj ⁷ néijmi'i jime', pajta muáaj a'yan tyihuó'mua'tyej je'ej maj tyámua' huárinyij. Pajta a'yan tyihuó'mua'tyej tzáahuatyi'ra'aj jime', je'ej maj tyi'táj uurej, ⁸ a'yan petyihua'ixáatye'ej amitéeria'can jime', ta'aj ij quee a'táj je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj. A'yaa pu tyu'tóotyevi'ra'astaj a'íjna i ti je'ej pua'aj tyihuá'xaj, ji'nye capu je'ej tyu'tái'riitarij ti je'ej pua'aj tyitaaxáj ityájma.

⁹ Pata'aj a'yan tyihuo'té'exaatye'en a'íimaj i maj ca'nyéjrij jin tyí'huíire', mej mij huá'astyaj a'íjma i maj tyihuá'ijtye', mej quee je'ej mana'aj tyihuá'jeevej. ¹⁰ Miche' quee tyihuá'nahue'raj, sulu mej mij tyámua' eenye', mej mij a'íjna jin a'yan tyu'tóosejrataj maj tyámua' tyihuá'mua'tyej je'ej ti tyé'ijta i Dios.

¹¹ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyaatasérajtaca' i ti jin tá'cu'vej néijmi'caa i tyeítyee. ¹² A'íjna i ti jin Dios taxie've', a'íi pu tamua'tyej tyej tyij meyóohuaxij néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een, i tyaj jaxie've' i cháanacaj japua, tyata'aj tyij tyámua' tyi'tyítacha'íj tyahua'xié've'ej i Dios jimi, ¹³ 'asta na'aj quee a'ájna atyojo're'nyej i tyaj jin huátatyamua've'en je'ej tyaj tyi'táj tyi'ijchó've', a'ájna ti'ij yan huataséjre'en a'íjna i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ajta a'íjna i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. ¹⁴ A'íi pu huamu' tajitzé ma'can, ti'ij néijmi'caa táahuíire'en, ajta néijmi'i tyitacáa'ri'ri' i tyaj jin á'itzeere', tyej tyij a'íjna jitze ajtyáma'cantaj tá'ra'nyij, a'íjna jime' tyej tyámua' huárinyij.

¹⁵ A'íi pu a'íin pué'een i ti juxie've' paj huo'mua'tyej, pajta ca'nyíjra'aj huo'tá'an néijmi'i jime' i paj jin antyía'mua'reej. Capáj tyi'tá'care'en ti a'tíj muá'xaahuataj.

3

Je'ej maj huárinyij i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Pata'aj huo'té'exaatye'en i tyeítsee mej mij hua'rá'astijre'en a'íijma i maj tyí'ijta, miche' a'yan huárinyij je'ej maj tyihuá'ijtye', majta a'náj tina'aj tyámua' eenye' mej mij xá'puí' huárinyij. ² Miche' quee je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i juxa'aj tyeítsee, miche' tyámua' eenye' i jutzájta' majta hua'cu'vej, mej mij majta quee óotzaahuatye'ej a'íijma jimi i séecan.

³ Ji'nye jájcuaj imuáj tu tyajta ityáj a'yan éenye'ej, catu tyi'tíj mua'reeriaca'aj catu tyajta tyi'tíj já'astyajca'aj. A'yaa tu éenye'que' je'ej pua'aj tyí'tyechajca'aj tyahua'ajcha'íiria'aj i taxa'aj tyeítsee, majta a'íin tájcha'íiria'ca'aj ityájma, tyajta tajímua'aj tájaaxiejvi'raca'aj séej jamuán tyajta séej. ⁴ Ajta a'íjna i Dios i ti tajapuá huatanyúj, a'íi pu jaataséjrataca' i ti jin naa tojo'mua'raj, ajta i ti jin taxie've' néijmi'caa i tyaj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ⁵ tyij tyajta quee tyi'tíj jin xá'puí' tyámua' huaríj, sulu a'íj pu jime' i ti a'íin tá'ancu'vaxij, ajta tyitacáa'ri'ri' i tyaj jin ootyá'itzee, a'íj pu jin jájcuacan i júuricamej taatá' a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios. ⁶ Ji'nye a'íj pu jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, jéehua taatá' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, ⁷ ajta tyati'ij quee che' tyi'tíj jin á'itzeere' a'íjci jimi a'íjna jime' ti a'íin tá'ancu'vaxij, a'yaa tutyij tyi'ijchó've' ti táaci'tyij tyaj jimi júurij tá'ra'nyij jusén jime'.

⁸ A'yaa pu tyi'ji're'can jime', a'íj nu jin a'yan tyá'xie've' paj jéehua huó'ixaatye'en, mata'aj mij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi tyámua' huárinyij. A'íi pu néijmi'i naa tyí'een ajta néijmi'caa jimi tyi'tyáhu'i'rii. ⁹ Capáj huá'namuajraj a'íijma i maj cha'mana'aj tyí'xaj, ajta je'ej maj tyi'tíj tyí'xaj a'íijma jimi i tahuásij i maj anaquéej a'yan huacháatima'caa, majta i maj tyúu'ihuo' a'íjci jime' je'ej ti huatóomua'aj i yu'xarij i Moisés ti jo'yú'xaca'. Néijmi'i i ti a'yan tyí'een capu tyi'tíj huíire' ajta quee je'ej huatóomua'aj.

¹⁰ Típua'aj a'tíj tyi'tíj je'ej pua'aj uuriaj i tyeyúuj tzajta', pata'aj jaatá'ijmuej séej na'riij hua'puaj pua'máj, ajta típua'aj quee muáanamuj, a'yaa paj tyaaté'exaatye'en ti quee che' ajo're'nyinyiica'an, ¹¹ a'yaa paj tyámua'reej ti a'íjna i a'tíj arí je'ej pua'aj tyo'cájruij, tí'ij ajta i xána'ciria'ra' je'ej pua'aj joorej.

Pablo pu ja'ixaatye' a'íjci i Timoteo je'ej ti huárinyij

¹² Nyati'ij muéetzij jimi jaata'ítsee a'íjci i Artemas, nyajta a'íjci i Tíquico, pata'aj jiye'tzín a'áa nyojo'tyéesej a Nicópolis, ji'nye a'yaa nu tyaaxá'puí'intarej nyaj a'yan huácatyij tí'ij na'aj tyu'séevi'ij ta'mej.

¹³ Pata'aj néijmi'i jime' huo'táhuíire'en a'íjci i Zenas, pajta a'íjci i Apolo, pajta tyihuo'tá'an tyi'tíj ti huá'itziitye' mej mij huaju'un ta'aj ij quee tyi'tíj á'itzeeria'aj hua' jimi. ¹⁴ Majta a'íimaj i tatyétyeristyamua' a'yan tyaari'rej maj tyámua' tyu'muárie'en tyi'tíj jime', majta tyu'tyáhuíire'en jo'tij tyi'tíj já'itzeere'.

¹⁵ Néijmi'i i maj nyajamuan yahuatyú'uj, a'íi mu yámuatyojtye'. Pata'aj huo'tatyójtje'en tajíme' a'íijma i tyaj hua'xie've' i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye'. Che' Dios tyámua' tyaja'muahuíiria'aj néijmi'caa mua'ajmaj.

Je'ej ti tyaatayu'sej a'íjna i San Pablo a'íjci i Filemón

Pablo pu jatyojtye' a'íjci i Filemón

¹ Nyáaj Pablo, i nyaj eetyánami' a'íjna jime' nyaj já'astijre' i Ciríistu' i ti ajta Jesús pué'een, ajta i nye'ihuáara' Timoteo, a'yaa tu muatyojtye' muéetzij Filemón, i paj tajamuán tyí'muarie' tyajta jéehua muaxie've', ² tyajta a'íjma i maj a'áa jóosi'rii jo'paj ja'chej, tyajta a'íjna tyojtye' i ta'ihuáara' Apia tyajta i Arquipo, i ti ajta a'yan cha'tána'aj éenye'que' á'viicue're' tyati'ij ityáj. ³ Che' a'íjna i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'íin tyámua' naa tyajamuáacha'íin, majta tyámua' jamuáa'uurej i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Filemón pu tyé'tyojtzire' i Dios ajta jéehua jahuoo jimí

⁴ A'náj tina'aj nu tyé'tyojtzire' i Dios nyajta jahuoo muéetzij jime' nyati'ijta mo'támua'ree, ⁵ ji'nye a'yaa nu tyí'namuaj je'ej paj tyihuá'xie've' pajta jéehua tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimí, pajta néijmi'caa xie've' i tyeítysteristyamua'me'en i Dios. ⁶ A'yaa nu tyá'huoo i Dios jimí ti'ij a'íjna i paj jin tyá'tzaahuatye' muaatáhuire'en pej pij huame'en i tavástara' jimí, pajta néijmi'i jin a'yan huárinyij a'íjna jitze ma'can i Ciríistu'. ⁷ Jéehua nu nyetyamua've' muéetzij jimí, ji'nye muáaj paj ca'nyíjra'aj huo'ta', pajta tyámua' tyihuo'tyéjeje a'íjma i tyeítysteristyamua'me'en i Dios.

Pablo pu jahuoo ti'ij jáahuire'en a'íjci i Onésimo

⁸ A'yaa pu'ij tyij nyajta a'íjna jin antyínyamua'ree nyej nyij tyimuaata'íjtye'en je'ej paj huárinyij a'íjna jitze ma'can i Ciríistu', ⁹ a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan tyimuaatáhuaviij, a'íjna jime' i nyaj jéehua muaxie've'. Nyáaj Pablo, i nyaj nyeríj vásti', nyajta eetyánami' a'íjci jime' nyaj ja'tzaahuatye' i Ciríistu' i ti Jesús pué'een, ¹⁰ a'yaa nu tyí'muahuaviij a'íjci jime' i nyiyóoj Onésimo, i ajta tyá'tzaahuatye', ji'nye nyáaj nu ca'nyíjra'aj jaatá' a'yújna jó'nyaj je'tyánami'. ¹¹ Jájcuaj imuáj, capu tyi'tíj je'ej tyimuaatyáhuu i a'íjna i Onésimo, ajta ijíj jéehua pu nyahuire' nyéetzij, ajta muéetzij. ¹² Nu'ríj nyij nyajtáhua'aj jájcuaj jin jaata'ityij muéetzij jimí, a'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua jaxie've'. ¹³ A'yaa nu nyáaj tyá'xie'va'ca'aj ti yahuatyá'itzeere'en nyajamuan, ti'ij a' jime' naatáhuire'en, ji'nye nyáaj nu eetyánami' a'íjna jime' i nyaj tyihuá'ixaatye' i tyeíttyee i Ciríistu' jitze ma'can. ¹⁴ Ajta canu a'yan tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij nyequee xu muéetzij muaata'ixaatye'en, ti'ij a'yan huárinyij ca'nyéjrij jime' je'ej tiquee muéetzij tyimua'ráanajchi. ¹⁵ Tyij quee a'íjna jin a'tzúj á'tyeej ti imuáj je'ej huárupij, ti'ij ajimi huatyá'itzeere'en jusén jime', ¹⁶ capu che' a'yájna ti'ij síj ti ca'nyéjrij jin tyí'huire', sulu ti'ij a'ihuáara' i paj jéehua jaxie've', jéehua nu nyáaj jaxie've', ajta jéetze' pu muéetzij jimí juxie've', ji'nye tyévjij pu pué'een, ajta a'ihuáara' pué'een i tavástara' jimí.

¹⁷ A'yaa pu'ij, tipua'aj a'yan petyinaaséjri' nyaj a'ihuáara' pué'een a'íjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa paj tyaataxie've'en a'íjci i Onésimo pati'ij tyinaataxié'vej nyéetzij. ¹⁸ Tipua'aj tyi'tíj jin je'ej pua'aj muáaruuj, na'ríj tyi'tíj muá'cha'ire', nyéetzij paj naajíjve'en. ¹⁹ Nyáaj Pablo, nyáaj nu nyamuáca' jin tyí'muayu'se'. Nyáaj nu tyí'muanajchitye'en. Nyajta

nyáaj canu a'yan tyí'mua'ixaatye' paj muáaj jo'tyéeyu'xaj, ji'nye muáaj paj tyiná'cha'ïire' a'ïjci jime' ti muáahuiïrej pej pij júurij puá'ra'nyij jusén jime'. ²⁰ A'yaa nu nyij nye'ihuáara' tyí'muahuaviiij, pej pij a'ïjna jin naatáhuiïre'en i tavástara' jitze ma'can, pata'aj ca'nyijra'aj naata'an i nyaxiéjnyu'caa tzajta' a'yájna pati'ij nye'ihuáara' tyi'pué'een i Ciriïstu' jimi.

²¹ A'yaa nu tyí'muayu'se', ji'nye tyámua' nu tyá'mua'reej paj a'yan rinyij, pajta jéetze' a'yan rinyij je'ej nyaj tyí'muahuaviiij. ²² Ajtáhua'aj a'yájna, pata'aj séej i chí'ij tyámua' huá'uurej nyej nyij a'áa ja'rá'astij, ji'nye a'yaa nu tye'ejchó've' ti i Dios naata'an, nyej nyij a'áa ja'tanyéj ajimi, ji'nye a'yaa xu mua'aj tyá'huoo i Dios jimi.

I nyúucarij ti jin ja'antypuá'ritye'sij

²³ A'ïi pu ajta yámuatyojtye' i Epafra, i ti nyajamuan ya' eetyánami' a'ïjci jime' ti ajta a'yan tyu'méj i Ciriïstu' jimi ti ajta Jesús pué'een, ²⁴ a'ïi mu majta yajá'muatyojtye' a'ïjna i Marcos, ajta i Aristarco, ajta i Demas, ajta i Lucas, i maj nyahuiïre' i tyaj jin tyí'muarie'.

²⁵ Che' a'ïjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciriïstu' pué'een, che' a'ïin tyámua' tyajamuáacha'ïin.

Je'ej ti tyo'tyéyu'si'huaca' a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can

A'í pu Círístu' tyitáa'ixaa'j i Dios jitze ma'can

¹ A'yaa pu jájcuaj imuáj i Dios mue'tíj tyihuó'ixaa'j i tahuásimua'ci'íj, ajta quee séej na'aj jime' i nyúucarij, a'yaa pu séecan tyu'ta'ítyaca' mej mij jitzán ma'can tyu'taxáj. ² Ajta ijíj, tí'íj arí néijmi'i tye'entyipua'rij, Dios pu i juyój ujo'ta'ítyaca' tí'íj a'ín tyitaaté'exaatye'en jitzán ma'can, a'íj pu jitzán ma'can jaatyátaahuaca' i cháanacaj, ajta je'en a'yan tye'entyíhuo tí'íj néijmi'i tyá'ci'tyij a'íjci i yójra'. ³ A'í pu a'ín pué'een i ti jin huápu'íj tyámua' naa huasé'rin i Dios, ajta i tyévira' a'yan cha'tána'aj huasé'rin tí'íj ajta i Dios, a'í pu néijmi'i tyí'vi' tí'íj na'aj i ti tyí'sejre' a'íjna jime' i junyúuca. Tí'íj tyitacá'ri'raj i tyaj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, aj pu'íj huatyéeyixij i ípuárij japua muáca'ta' i Dios, ⁴ ajta a'yan tye'rájraa ti a'ín jéetze' va'cán jin tyi'tyaváaj ta'raa, mequee a'íimaj i maj tajapua' tyí'huire', jí'nye a'íj pu jin tye'entyájrurij i ti jéetze' juxie've' jime' mequee a'íimaj i maj tajapua' tyí'huire'.

A'íjna i yójra' i Dios jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee mequee a'íimaj i maj tajapua' tyí'huire'

⁵ Jí'nye i Dios capu a'náj a'yan séej tyu'té'exaa'j a'íjma i maj tajapua' tyí'huire' yee:

Muáaj paj nyiyóoj pué'een,
nyáaj nu ijíj mua'antyíhuoo.

Capu ajta a'yan séej tyu'té'exaa'j a'íjma i maj tajapua' tyí'huire' yee:

Nyáaj nu táatajra' pue'éenye'ej na'mej,
ajta a'ín nyiyóoj pu pue'éenye'ej ta'mej.

⁶ Ajta a'íjna jitze ma'can i juyój, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj a'yan cháanacaj japua huacháatimee tíjin:

Miche' néijmi'i i maj tyí'huire' i Dios jimi jaatyáanajche.

⁷ Ajta a'íjma jimi i maj tajapua' tyí'huire', a'yaa i Dios tyí'xaj tíjin:

A'yaa pu huá'uurej a'íjma i maj tajapua' tyí'huire' tí'íj áacaj,
ajta a'yan huá'uurej tí'íj tíj a'íjma i ti tyihua'íjtye'.

⁸ Ajta a'íjna jitze ma'can i juyój, a'yaa pu tyí'xaj tíjin:

Muáaj mu paj Dios pué'een, capu a'náj antyipua'rij i paj jin antyía'mua'reej,

ajta i paj jin tyi'tyéjvee jí'reenya'aj pu séejre', pajta a'yan tyí'ijta je'ej ti tye'tyévijtye'.

⁹ Muáaj paj jaxie've' i ti tyámua' een pajta quee jaxie've' i ti je'ej pua'aj een,

a'íj pu jin i Dios mua'antyíhuoo, a Dios,
ajta muaatá' i paj jin jéetze' huatá'tyamua've'en
mequee a'íimaj i a'tyéityeristyamua'.

¹⁰ A'yaa pu ajta tyí'xaj tíjin:

Muáaj nyavástara', jájcuaj imuáj paj jaatyátaahuaca' i cháanacaj,
pajta a'íjna huatyátaahuaca' i tajapua' ti séejre'.

¹¹ Ajta néijmi'i pu tye'entyipua'rij tí'íj na'aj pua'máj tyí'sejre',
pajta muáaj, jusén paj jin séeria'aj puá'mej.

Néijmi'i pu a'yan tyu'tyemí'ma'cantarij tí'íj i cáanarij,

12 a'yaa paj tyeetyátutaj tí'ij i cáanarij tyí'tutzijhuacaa,
a'yaa paj néijmi'i seequéj tyí'uurej, tí'ij a'tíj tí seequéj eenye'
tyu'tyóochejtye'en.

Pajta muáaj paj póoche' a'íin pana'aj pué'een,
capáj a'náj á'pua'ren.

13 Capu i Dios a'náj séej a'yan tyu'té'exaaaj a'íjma i maj tajapuá tyí'huiire'
yee:

Huatyéyixi' i nyamuáca'ta',

'asta nyana'aj quee huo'mué'tin a'íjma i maj muájcha'íire' mej mij
muéetzij mua'rá'astijre'en.

14 Ji'nye néijmi'i i maj tajapuá tyí'huiire', a'íi mu a'íin pué'een i júuricamej
Dios tí tyihúa'íjtye', mej mij huo'tyáhuire'en a'íjma i tí huá'ci'tyij tí Dios
hua' japua huatányuunyij.

2

Tyiche' ja'rá'astijre'en a'íjna i tyaj jáanamujri'

1 A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' tyaj jéehua tyámua' naa tyáanamujaj a'íjna
i nyúucarij, tyej tyij quee ajtáciinyej a'íjna jitze i juyéj. 2 A'íjna i nyúucarij
i tí Dios ará'tyeej jaataxájtaca' a'íjma jimi i maj tajapuá tyí'huiire', a'íi
pu ajta tyí'huiiria'ca'aj, majta a'íimaj i maj quee ja'rá'astijrej, a'yaa pu
puéjtzij tyihuo'ci'ij je'ej tí tye'tyévijtya'ca'aj. 3 ¿Ji'nye ij tyí'rij tíquee
puéjtzij táaci'tyij típua'aj a'yan tyetyá'xaahuataj a'íjci i nyúucaria'ra' i
Dios, tí ajta jéehua huápuí'ij juxie've'? Ji'nye a'íi pu i tavástara' anaqueej
a'yan tyaataxájtaca', majta je'en séecan a'yan tyaataxájtaca' je'ej maj
tyáanamujri' a'íjci i nyúucarij. 4 Dios pu ajta jaataséjrataca' a'íjci jime'
tí a'yan huaríj tyí'tíj jime' tí huápuí'ij naa huasé'rin, ajta jaatyájtoo i ju
júuricamej hua'tzajta' je'ej tí tya'ránajchaca'.

Cirístu' pu a'yan ajta tyu'nié'huaca' matí'ij i ihuáamua'mua'

5 Capu i Dios jaatyájtoo a'íimaj jimi i maj tajapuá tyí'huiire', mej mij a'íjci
jin antyúumua'reeriaj muá'ra'nyij i cháanacaj tyaj japuan huacháatima'aj
tá'ju'un, a'íjna i tyaj a'yan jime' tyí'xaj. 6 A'yaa pu'uj a'tíj a'náj tyí'xajtaca'aj
tíjin:

¿Tyí'tanyí je'ej tyi'pué'een i tyévi?

¿Tyí'tanyí jin mua'antyúumua'ree i tyétyacaa?

¿Ji'nye pej pij hua'tamuá're'rii majta a' jitze juxie've'?

7 A'yaa paj jáaruuj tí'ij jéetze' ciléenye' jin tyi'tyaváaj tá'ra'nyij, mequee
a'íimaj i maj tajapuá tyí'huiire',

pajta tyámua' tyaatá', a'íjci jime' paj ja'antyíhuoj tí'ij jéehua huápuí'ij
tyáaci'tyij, majta néijmi'i tyámua' jo'taséj,

8 pajta néijmi'i tyaatá' tí'ij tyí'tíj jin antyúumua'reeriaj, mej mij a'íjna jin
ja'rá'astijre'en.

A'yaa pu'ij, tí'ij néijmi'i jimi tyu'tyátuihuaca', Dios pu ajta néijmi'i tyaatá'.
Ajta íjij capu eexúj séejre' maj néijmi'i já'astijria'aj. 9 Tyajta a'yan tyé'sej
a'íjci i Jesús, tí i Dios a'yan jáaruuj tí'ij cii na'aj á'tyeevi' tí jéetze' ciléenye'
jin tyi'tyaváaj tá'ra'nyij mequee a'íimaj i maj tajapuá tyí'huiire', a'íi pu íjij
va'cán jin tyí'tyéjvee, a'íjna jime' tí a'íin jaapuéjtzitariaca' tí'ij huamuí'.
Dios, i tí jéehua taxie've', a'yaa pu tyu'tá' tí'ij i Jesús néijmi'caa jitze ma'can
huámuí'nyij, ajta je'en néijmi'caa táahuire'en.

10 Néijmi'i i tí tyí'sejre' Dios pu tyía'rij ajta néijmi'i jimí tyí'sejre' a'íjna
jime' tí a'íin néijmi'i tyú'taahuaca', a'yaa pu'ij tyá'xie've' mej mij néijmi'i

í yójmua'mua' jimí huatyá'itzeere'en jusén jime'. A'íj pu jin í Dios, a'yan tyaanéjmi'tarej a'íjna jime' tí jaapuéjtzitariaca' í Círíistu' ta'aj íj tyámua' tyú'uurej, ajta néijmi'caa táahuiire'en. ¹¹ Ji'nye néijmi'i mu séej mana'aj jitze ajtyáma'can, a'íjma í tí huatyóa'rij, ajta a'íjma a'ín tí arí hua'antyívi'tica'aj. A'íj pu jin, capu jatyevi'raste' a'íjci yójra' tí a'yan hua'tamuá'muatya'an yee: “Nye'ihuámua' mu pué'een”, ¹² ajta a'yan tyu'taxájtaca' í yu'xarij jitze tíjin:

Nyetyihuo'té'exaatye'sij muéetzij jitze ma'can í nye'ihuámua', nyajta tyu'táchuiicaj hua' tzajta' a'íjma í maj jusí'rii.

¹³ A'yaa pu ajta tyí'xaj tíjin:

A'íj nu jitze tyí'ijchó've'ej na'mej.

Ajtáhua'aj a'yan tíjin:

Yá'nyaj huatyéjve, hua' jamuán í yójmua'tyee í Dios tí naatávi'tistej.

¹⁴ A'yájna mati'ij a'íimaj í yójmua'mua' í maj seequéj aja'chej, juxa'aj mana'aj eenye' tyáhue'ra', majta juxa'aj eenye' tyáaxure', a'yaa pu ajta í Jesús huóoruuj tí'ij a'yan cha'tána'aj eenye' tyáhue'ra', ajta a'yan eenye' tyáxuure'ej, ta'aj íj ja'antyipuá'ritye'en a'íjci í tí a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj tí huó'cui'nyij tí tyeítjee, a'íi pu a'ín pué'een í tyiyáaru'. ¹⁵ A'yaa pu'ij tyihuí'rájtoo a'íjma í maj a'yan séjria'ca'aj mati'ij í maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie' a'íjna jime' maj tyí'tziinya'ca'aj maj huácu'nyij. ¹⁶ A'yaa pu tyí'ja'yájna, tíquee a'íjna jin mujo've'mej tí'ij a'íimaj huatyáhuiire'en í maj tajapuá' tyí'huiire', sulu ta'aj íj a'íjma huatyáhuiire'en í maj Abraham jitze eeráma'can. ¹⁷ A'íj pu jin a'yan huó'ruuj mati'ij í ihuámua'mua', ta'ij íj a'íjna jin tye'entyájrutyey í tí néijmi'i jin tyu'tyáhuiire'en í Dios jimi, ajta a'yan tyihuá'ancu'vaxij í tyeítjee, ajta tyihuacáari'ri' í maj jin ootyá'itzee í Dios jimi. ¹⁸ Ajta je'en a'ín jaapuéjtzitariaca', ajta tyo'táviicue'ri', íjij pu arí í'rij tí a'ín huo'táhuiire'en a'íjma í maj á'viicue're' tyí'tíj jime'.

3

Jesús pu jéetze' va'cán jin tyí'tyéjvee quee a'íjna í Moisés

¹ A'yaa pu'ij, nye'ihuámua', mua'aj xu í Dios jitze ajtyáma'can, ajta a'ín jamuaatajé siaj sij néijmi'i jimi huatyá'itzeere'en, siata'aj tyámua' a'íj jitze tyú'mua'tyij í Jesús, í Dios tí uyo'ta'ítyaca' ajta a'ín néijmi'i jin tyí'huiire' í Dios jimi, a'íi pu ajta taaté'exaa a'íjna í nyúucarij í tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. ² Ji'nye a'íi pu í Jesús néijmi'i jin tyámua' tyí'sejre' í Dios jimi, í tí ja'antyíhuoj tí'ij a'íjna jin tyu'tyáhuiire'en, a'yájna tí'ij ajta í Moisés néijmi'i jin tya'rá'astej tí'ij tyí'huiiria'ca'aj í chí'ra'an tzajta' í Dios. ³ Ajta í Jesús Dios pu jéetze' pu va'cán tye'entyáaruujtyey, quee a'íjci í Moisés, a'yájna tyati'ij tyajta jéetze' tyámua' tya'tá'caa a'íjci í tí chí'ij tyí'ta'huacaa tyequée a'íjci í chí'ij. ⁴ Néijmi'i í chí'ij tí tyí'sejre' a'tíj pu ja'ajtaahuaca', ajta í Dios pu a'ín pué'een í tí néijmi'i tyú'taahuaca' tí'ij na'aj í tí a'yan tyí'sejre'. ⁵ A'yaa pu'ij, a'íjna í Moisés, í tí tyí'tíj jin tyí'huiiria'ca'aj, néijmi'i pu jin tyámua' huaríj í chí'ra'an tzajta' í Dios, a'yaa pu tyí'huiiria'ca'aj tí'ij jaataxáj je'ej tí tyí'tíj í Dios tyu'taxájtaj. ⁶ Ajta í Círíistu', í tí yójra' pué'een, a'íi pu néijmi'i jin tyámua' tyí'huiire' í chí'ra'an tzajta' í Dios, ajta a'íjna í chí'ra'an ityáj tu a'ín pué'een í tyeítysteristyamua'me'en, típua'aj tyetyo'táviicue' tyej tyámua' eenye' tyajta tatyamua've'ej a'íjci jime' í tyaj jitzán tyí'ijchó've'.

Í Dios jimi mu juso'pe' a'íimaj í maj tyeítysteristyamua'me'en pué'een

⁷ A'íj pu jin, a'yájna tí'íj tyí'xaj i júuricama'ra' i Dios i yu'xarij jítze a'yan tíjin:

Tipua'aj mua'aj ijíj síanamuaaj je'ej tí i Dios tyí'xaj,

⁸ caxu tyi'tyánaamuan i juxiéjnyu'caa tzejta', mati'íj a'íjma i maj quee jáanamuaajri',

majta je'en tyi'tíj jin jaatatyésej i Dios a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj.

⁹ A'áa mu tyi'tíj jin natatyésej a'íjma i já'muahuasimua'ci'íj,

majta a'áa já'tyeej huá'puatyej nyinyi'ra'aj metyi'séeraj je'ej nyaj tyi'tíj jin ríjcaj.

¹⁰ A'íj nu jin huo'tájaaxiejvi'ri' néijmi'caa a'íjma i tyeítyee,

nyajta a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "A'náj tina'aj mu je'ej pua'aj tyí'mua'tzej i jutzájta',

majta quee a'náj jaxie've' maj jáamua'tyij je'ej nyej nyáaj tyí'ijta."

¹¹ A'íj nu nyij jin nyú'camui'íj a'yan nyetya'tányaratziiri'

maj quee a'náj ujo'tyárutyij jo'maj ja'huóoso'pe'en nyajamuan.

¹² Nye'ihuáamua', tyámua' xu'uj mua'aj tí'íj quee síj tí ja'mua jítze ajtyáma'can je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj i jutzájta', nusu tiquee ajta che' tyá'tzaahuatye'ej, tí'íj a'íjna jin ajtára'nyij i Dios jimi tí júurij. ¹³ Sulu siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an séej siajta séej jamuán a'náj tina'aj, ijíj siaj siooj júurij, tí'íj quee síj tye'tyánaamuan i jutzájta' tyi'tíj jime' tí hue'tzij pué'een ajta je'en a'íjna jin je'ej pua'aj huárinyij. ¹⁴ Ji'nye a'yaa pu ityájma tyi'tíj tyi'taci'tyij jamuán i Ciríistu', tipua'aj tyetyo'táviicue' tyaj a'náj tina'aj tyámua' eenye' 'asta na'aj quee néijmi'í tye'entyipua'rej, a'yájna tyati'íj tye'ejchó'va'ca'aj tya'tí'íj huatyátahuij.

¹⁵ A'íj pu jin a'yan tyá'xaj i yu'xarij jítze tíjin:

Tipua'aj mua'aj ijíj síanamuaaj je'ej tí i Dios tyí'xaj,

caxu tyi'tyánaamuan i jutzájta', mati'íj a'íjma i maj quee jáanamuaajri'.

¹⁶ ¿A'tyaanyij maj a'íin pué'een i maj quee ja'rá'astej mati'íj jáanamuaajri' i nyúucaria'ra' i Dios? A'íjma mu a'íin pué'een i Moisés tí hui'rájtoj a'ájna a Egipto. ¹⁷ Ajta a'íjma i Dios tí huá'puatyej nyinyi'ra'aj huá'jaaxiejvi' a'íjma mu a'íin pué'een i maj ootyá'ítzee i jimí, majta je'en huá'cuii a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj. ¹⁸ A'íi mu majta a'íin pué'een i tí Dios hua' jime' a'yan tya'tóoratziiri' mej mij quee a'náj ujo'tyájrutyij jo'maj ja'huóoso'pe'en, a'íjna jime' maj quee ja'antzaahuaj. ¹⁹ A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa tu tyá'mua'reej tiquee a'yan tyihuo'ci'íj maj ujo'tyájrutyij, ji'nye camu tyá'antzaahuaj.

4

¹ A'íj pu jin, ijíj tu ooj je'ej tyí'ri'ij tí'íj táahui're'en a'íjna i Dios tí jin tya'tóoratziiri' tyej tyij ujo'tyájrutyij jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, tyiche' tyámua' tyi'huátacha'íin, tí'íj quee síj tyi'tíj jin ootyá'ítzeere'en ajta je'en quee jáaci'tyij tí a'áa jo'tyájrutyij. ² Ji'nye ityáj tu ja'ancuriáa' a'íjna i nyúucarij i Dios tí jin tí'rátosij, ajta a'íjma capu huo'tyáhuíi mati'íj jáanamuaajri', ji'nye camu a'yan huaríj tí'íj tyé'íjtaca'aj i nyúucarij maj jáanamuaajri'. ³ Tyajta ityáj, i tyej tyá'antzaahuaj, ityáj tu a'áa jo'tyárutyij jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, a'íjna i tí Dios jin a'yan tyu'taxájtaca' hua' jime' tíjin:

A'íj nu jin nyú'camui'íj nyetya'tányaratziiri',

mej mij quee a'áa jo'tyájrutyij jo'maj nyajamuan ja'huóoso'pe'en.

Ajta i Dios jimi pu'ríj néijmi'i tyí'ci'pii huaca'aj tí'ij na'aj ty-eetyátaahuaca' i cháanacaj, ⁴ jí'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze a'íjna jime' i xicáara' ta'ráahua'puaj tíjin:

Dios pu huóoso'pej tí'ij ja'antyci'ij i ti jin tyu'muáriej a'ájna xicáara' jitze i ta'ráahua'puaj.

⁵ Ajtáhua'aj pu a'yan tyá'xaj yu'xarij jitze tíjin:

Camu a'áa jo'tyárutij jó'nyaj huaja'tá'caa mej mij huóoso'pe'en.

⁶ Ajta móoche' mu séecan á'itzeere' maj a'áa jo'tyájrutyey jo'maj jamuán ja'huóoso'pe'en i Dios, a'íimaj i maj quee a'áa jo'tyájrupij, a'íjna jime' maj quee ja'rá'astijrej a'íjci i nyúucarij i Dios ti jin hui'ratonyíche'. ⁷ A'íj pu jin i Dios arí ajtáhua'aj séej xicáara' jitze tya'táraj ajta a'yan jaatamua'aj tíjin: "íjij", a'íjna pu jimi a'yan ará'tyeej tyaataxájtaca' i David a'náj ti a'yan atyojo're'nyesij, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

Típua'aj íjij mua'aj síaanamuaj je'ej ti tyí'xaj i Dios, caxu tyi'tyánaamuan i jutzájta'.

⁸ Ji'nye típua'aj a'íjna i Josué huo'tá'nyijche' maj huóoso'pe'en a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu i Dios a'yan tyataxáatajche' ajtáhua'aj séej xicáara' jitze. ⁹ A'íj pu jin óoche' á'itzeere' hua' jimi i tyeítyeristyamua'me'en i Dios mej mij jamuán huóoso'pe'en, ¹⁰ jí'nye a'íjna i a'tíj ti a'áa jo'tyárutij jo'tíj i Dios tyihuaaja'tá'caa tí'ij a'tíj huóoso'pe'en, a'yaa pu tyá'ci'tyij ti huóoso'pe'en i ti jin tyí'muarie' tí'ij ajta Dios tyi'huóoso'pej. ¹¹ A'íj pu jin, tyiche' ca'nyíjra'aj huatáta'an tyej tyij tyámua'eenye' ajta íj táaci'tyij tyaj a'áa jo'tyájrutyey jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, ta'aj íj quee a'tíj a'yan rijcaj matí'ij jájcuaj ímuáj huaríj i maj quee tyá'antzaahuaj.

¹² Ji'nye a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj pu júurij ajta néijmi'i putyí'uurej. Ajta jéetze' tyí'huíire' quee i chúun ti juxa'aj tya'antámuamuaa, a'íj pu tyáru'píj i xiéjnyu'caria'ra' jitze i tyévíj, ajta i mua'tzíiria'ra' tzajta', ajta jaayí'tin ti jáamua'reej je'ej ti síj tyí'mua'tzej, ajta je'ej ti síj tyá'xie've' i juxiéjnyu'caa tzajta' tí'ij tyi'táj jin je'ej huárinij. ¹³ Ajta néijmi'i i Dios ti tyú'taahuaca' capu tyi'táj i'ríj tí'ij jimi huatyóo'avaaj, néijmi'i pu jimi tyí'sejre', ajta a'yan tyúuxie've' tyaj néijmi'i jimi huatátasejrataj.

Jesús pu a'ín pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee

¹⁴ A'íjna i Jesús, i ti yójra' pué'een i Dios, a'íj pu a'ín pué'een i ti tajimí va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, ajta arí tajapuá jo'ojnyéj. A'íj pu jin tyiche' tyámua'eenye' i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Ji'nye a'íjna i ti tajime' va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, a'íj pu jaayí'tin tí'ij tá'ancu'vaxi'in a'íjna jime' tyaj quee taca'nyej i tatzájta', jí'nye a'íj pu ajta a'yan tyaapuéjtzitariaca' tyati'ij ityáj, ajta a'íjna capu a'náj tyi'táj jin ootyá'itzee. ¹⁶ Tyiche' taxáahuaj ajtyáxiirej jo'tíj jo'tyéjvee i ípuárij i ti jitzán acájca i Dios ti jéehua taxie've', tí'ij a'ín tá'ancu'vaxi'in ajta je'en táahuíire'en tyati'ij á'viicue'ria'aj.

5

¹ Néijmi'i i maj va'cán jin tyí'huíire' i Dios jimi, a'íj mu a'yan tyihua'vá'huosij i tyeítyee, mej mij a'íjna jin antyúumua'reeriaj mej mij hua' japua huatányuunyij i Dios jimi, ajta mej mij tyu'támu'vejritaj i Dios jimi, majta ya'muáatyee huatámu'vejritaj a'íjci jime' i maj jin ootyá'itzee.

² Ajta a'íjna i ti tyi'táj jin tyi'tyéjvee a'íimaj mu tyé'ijtye' i tyeítyee, a'íj pu jin i'ríj tí'ij hua'ancu'vajxi'in a'íimaj i maj quee tyi'táj mua'reej, majta i

maj tyi'tíj jin á'itzeere' i Dios jimi, ³ ajta a'íjna jime' tiqee juca'nyej a'íj pu jin juxie've' ti anaquéej tyu'támu'vejritaj a'íjna jime' ti a'ín ootyá'itze e i Dios jimi, ajta je'en a'íjma jime' i tyeítýee i maj a'yan cha'taj mana'aj tyi'tíj jin tyityo'tyá'itzeerej i Dios jimi. ⁴ Capu i'ríj ti a'tíj jusíj a'íjna jin tye'entyájrutyej, sulu Dios pu a'yan tyaata'íjtye'sij, a'yájna ti'ij tyaata'íj a'íjci i Aarón. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj, a'íjna i Ciríistu' capu jusíj antyúhuoj ti'ij va'cán jin tye'entyájrutyej, sulu Dios pu a'íjna jin tye'entyáaruujtyej, ji'nye a'íi pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

Muáaj paj nyiyóoj pué'een,

ijíj nu a' táataj pue'éenye'ej na'mej.

⁶ A'yaa pu ajtáhua'aj tyaaté'exaa i yu'xarij jitze tíjin:

Muáaj paj jusén jime' va'cán jin tyi'tyaváaj puá'mej i Dios jimi

a'yájna ti'ij ajta a'íjna i Melquisedec.

⁷ Ti'ij ooj i Ciríistu' a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, a'yaa pu jéehua tyu'tyéenyuj ajta huóoyiinyaca' a'íjna jimi i Dios, i ti a'yan tyeeyí'tin ti japuan huatányuunyij ti'ij quee huámu'i'nyij, ajta néijmi'i tya'rá'astej, a'íj pu jin i Dios jáanamua'jri'. ⁸ A'yaa pu'ij a'íjna i Ciríistu', i ti yójra' pué'een i Dios, a'yaa pu tyapuéetzitarej ti'ij ij jáamua'reeri' i ti néijmi'i tya'rá'astijre, ⁹ ajta ti'ij néijmi'i jin tyámua' huaríj, aj pu'ij a'íjna jin tye'entyájrurij ti'ij a'ín hui'rátoonyij jusén jime' néijmi'caa i maj jimi tyá'tzaahuatye', ¹⁰ ajta i Dios a'íjna jin tye'entyáaruujtyej ti'ij va'cán jin tyu'tyáhuire'en i Dios jimi, a'yájna ti'ij ajta tyu'tyáhuíi a'íjna i Melquisedec.

Maj jéetze' tyámua' tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi

¹¹ Jéehua tu tyajá'mua'ixaatye' a'íjci jime', ajta tyési' tyej tyij tyámua' naa tyajamuaaté'exaatye'en, ji'nye caxu mua'aj jiye'tzín yo'itéej xá'ju'un.

¹² Maj siajta seríj á'týeej, pu'ríj a'yan tyi'xá'pui'intacaj siaj sij mua'aj tyihuó'mua'tyej, maj siajta quee caxu, sulu a'yaa pu tyúuxie've' ti a'tíj ajtáhua'aj tyajamuáamua'tyej a'íjna jime' i nyúucarij i maj jin huatyóohuij. A'yaa xu een mati'ij a'íimaj i ti'ríj maj jumua'tij léechij ya'caa, maj quee xu yó'japui'ra' i cue'ráj. ¹³ A'íimaj i maj i léechij jin júurij a'yaa mu een mati'ij i ti'ríj i maj móoj huá'tzi'tyej, a'íj mu jin quee xu yó'itej a'íjci i nyúucarij i maj jin tyihuo'muá'tyej je'ej ti síj tyi'tyúucha'ij i Dios jimi. ¹⁴ A'íjna i nyúucarij a'yaa pu tyí'huire' ti'ij i cue'ráj i maj jacua'caa i maj huásij, i maj meríj jamua'reej tyi'tíj ti xá'pui' ajta i tiqee xá'pui', ji'nye mu'ríj jaayí'tin a'íjci jime' maj tyámua' tyityetyúucha'ij i Dios jimi.

6

¹ A'íj pu jin tyiche' huaju'un tyej tyij jéetze' huahuóse'en i Dios jimi, tyata'aj tyij jéetze' jáari'rej i nyúucaria'ra' i Ciríistu'. Tyiche' quee a'íj tyana'aj namuajraj i nyúucarij ti jime' jaxaj tyej tyij seequéj tyú'mua'tyij, a'íjci jime' i yi'ráj tiqee tyi'tíj huire' i Dios jimi, nusu i nyúucarij ti jaxaj tyej tyij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, ² je'ej maj tyitaamuá'tyej tyej tyij huái'huaca' i Ciríistu' jitzán ma'can, nusu i tyaj hua'vá'muarie'xi'in a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', ajta a'íjna jime' i nyúucarij ti jaxaj a'náj maj huatájuuritaj a'íimaj i maj meríj huácuij, ajta ti i Dios huá'xijtye'en séej ajta séej je'ej ti tyá'ci'tyij jusén jime'. ³ A'yaa tu néijmi'i jin rinyij tipua'aj i Dios a'yan tyitatá'care'en.

⁴ Ji'nye a'íimaj i ja'antzaahuaj i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, mu'ríj jaamua'aj a'íjna i Dios ti huo'tapuejve, majta ja'ancuriáa' i júuricama'ra'

ì Dios, ⁵ a'íi mu majta jaataxié'vej a'íjci ì nyúucarij ti jéehua tyí'huiire' ì Dios ti jimi jo've'mej, majta ja'ancuriáa' a'íjna ì ti jin ì Dios tyu'ta'íjtaj jusén jime', ⁶ tipua'aj a'íimaj majtáhua'aj je'ej pua'aj huárinyij, capu che' je'ej tyí'rij mej mij majtáhua'aj jitzán ajtyáhuiixi'in ì Dios, ji'nye a'íi mu majtáhua'aj jó'tateesij ì cúruuj jitze a'íjci ì ti yójra' pué'een ì Dios, majta hua' tzajta' ì tyeítyee jaatyáxaahuataca'. ⁷ A'yaa mu een ti'ij ì chuéj ì maj japuan huáviiyaca' ajta je'en néijmi'i ì chuéj tzajta' ajo'cárutyij ì jáytyij, aj pu'ij japuan tye'ejnyésij ì ti tyu'tyáhuiire'sij a'íjma jimi ì maj japuan tyu'huástej, ⁸ ajta tipua'aj japuan ajnyéj a'íjna ì tzícare'ej, ajta a'íjna ì ti jéehua tyi'tyáxamue', capu tyi'tíj huiire' a'íjna ì chuéj, aj pu'ij a'yan tye'mej ti ì Dios je'ej pua'aj ja'uurej, ajta je'en jaatyáteeraj.

⁹ Tyij tyajta a'yan tyajámua'ixaatye', mua'ajmaj nye'ihuáamua' mu tyaj jéehua já'muaxie've', a'yaa tu tyámua' tyá'mua'reej siaj mua'aj a'íin pué'een ì siaj tyámua' tyityaajú' ti'ij jamuáahuiire'en. ¹⁰ Ji'nye Dios pu tyámua' rinyij ja'mua jimi, ajta quee yo'huá'xij je'ej siaj tyu'muáriej, ajta a'íjna jime' siaj huo'taxié'vej ì Dios jitze maj ajtyáma'can, a'yájna siati'ij siooj ricij. ¹¹ A'yaa tu tyá'xie've' siaj mua'aj a'yan síj ajta síj tyúusejrataj siaj jutyamua've' a'íjna jime' je'ej siaj tyi'muarie', ta'aj ij néijmi'i a'yan atyojó're'nyej je'ej siaj tyi'ijchó've'. ¹² Catu jaxie've' siaj hu'na'sa'aj, sulu siata'aj a'yan huárinyij mati'ij a'íimaj ì maj tya'ancuriáa'sij ì ti jin Dios tyihua'táratziiri' a'íjna jime' maj tyá'tzaahuatye' majta néijmi'i jin tyo'táviicue'ri'.

¹³ Ti'ij ì Dios a'yan tya'táratziiri' a'íjci ì Abraham, a'íi pu a'yan tyaaté'exaa ì junyúuca jime', ji'nye capu aja'ja'tiitaca'aj ti jéetze' va'cán jin tyi'tyávaaca'aj ti'ij nyúucarij jin tya'táratziij, ¹⁴ a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyáaj nu jéehua muaatyáhuiire'ej, nyajta huo'támui'rej a'íjma ì maj muéetzij jitze eerama'cáantaj muá'ju'un." ¹⁵ Ajta a'íjna ì Abraham a'tyéevi'ij pu tyu'chó'vej juxié'vi'ra' jime', aj pu'ij ja'ancuriáa' a'íjna ì ti jin Dios tya'táratziiri'. ¹⁶ Tipua'aj ì tyeítyee tyi'tíj jin metya'tóoratzi, a'íj mu jimi tya'tóoratziiraj ì ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee mequee a'íimaj, ajta mati'ij tyi'tíj a'yan tyu'taxáj, a'yaa mu tyá'mua'reej ti a'yan tye'mej je'ej maj meríj tyaaxá'pui'intarej, a'íj pu jin quee che' je'ej tyí'rij maj seequéj tyaataxáj. ¹⁷ A'yaa pu'ij, Dios pu a'yan tyaaxá'pui'intarej ti'ij huo'taséjratye'en tyámua' naa a'íimaj ì ti huá'ci'tyij je'ej ti a'íin tyihua'táratziiri', mej mij jáamua'reej ti quee seequéj ja'uurej a'íjci ì ti jin arí a'yan tyaaxá'pui'intarej. A'íj pu jin a'yan tya'tóoraj ti néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti tyu'taxájtaca'. ¹⁸ A'íjna ì ti tyí'hua'puaj ti quee i'rij ti seequéj jáa'uurej, ti ajta quee i'rij ti Dios jaatyáahue'taj, a'íj tu jitze huatyátaca'nyej ti'ij Dios táahuiire'en tyajta a'íjna jitze tyi'ca'nyej je'ej ti a'íin tyitaatá' ityájma. ¹⁹ A'íjna ì tyaj jin jajchó've', ca'nyíjra'aj pu tatá'caa ti'ij quee tyi'tíj ta'itziitya'aj ì tatzájta', a'yájna ti'ij ì báarcuj a'íjna jitze tyúuca'nyej ì tyapúusti' ta'cáatojvi. A'íjna ì tyaj jin tyi'ijchó've' tajapuá pu je'ráma'can, huárita' a'íjna ì cixurij ti jé'ta' ja'cáavii, ²⁰ jo'tij ì Jesús anaquéj jo'tyájrurij ti'ij tajapuá huatányuunyij, ajta a'íjna jin tye'entyájrurij ti'ij va'cán jin tyu'tyáhuiire'en ì Dios jimi jusén jime', a'yájna ti'ij ajta a'íjna ì Melquisedec.

7

Jesús pu jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna ì Melquisedec

¹ A'íjna i Melquisedec a'íi pu rey jin tyi'tyávaaca'aj a'íjma jimi i maj Salem já'chajca'aj, ajta va'cán jin tyi'tyávaaca'aj i Dios jimi. Tí'ij Abraham mupu já'ajvej tí'ij néijmi'caa antyimue'tij a'íjma i maj rey jin tyityatatyá'ca'aj, a'íi pu i Melquisedec ujó'mej tí'ij ij ja'antynájchaca' a'íjci i Abraham, aj pu'ij tyámua' tyeetyájtóo, ² aj pu'ij i Abraham tyaatá' tamuáamuata' pua'mácan ti a'íjna jitze ajtyáma'can i ti tyu'mué'tij jo'maj jo'nyó'sej. Ajta a'íjna i maj jin a'yan jatamuá'muaj tíjin Melquisedec, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin, I rey ti tyámua' naa tyí'ijta, ajta a'íjna i ti rey jin tyi'tyéjvee a'ájna a Salem, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin, Rey ti tyámua' tyihuá'cha'ij mej mij juxáahuaj ajo'cháatime'nyij. ³ Capu je'ej ámiteere' a'tíj ti táatajra', nusu a'tíj ti náanajra' pué'een, capu ajta je'ej ámiteere' a'tíj ti jitze eeráma'can, nusu a'náj ti huanie'huaca', na'ríij a'náj ti huamuí', a'íj pu jin, a'yaa cha'tána'aj tin huasé'rin tí'ij ajta i yójra' i Dios, i ti va'cán jin tyi'tyéjvee jusén jime'.

⁴ Ajta a'yájna, siata'aj tyámua' tyeeséj ti jéehua juxié'va'ca'aj a'íjna i Melquisedec, a'íj pu jin i Abraham tyaatá' a'chu tamuáamuata' pua'mácan, ti a'íjma jitze tye'ejtyáma'cantaca'aj i maj rey jin tyityatatyá'ca'aj i ti hua'antyimue'tij. ⁵ A'yájna tí'ij tyá'xaj i nyúucarij Moisés ti jo'yú'xaca', a'íimaj i maj Leví jitze eeráma'can i maj majta tyi'tíj jin tyityatatyíj i Dios jimi, a'yaa mu tyityaatóoci'puaj maj huo'táhuaviij i tyeítyee tamuáamuata' pua'mácan i maj tyí'ijcha'ij, tyij majta hua' ihuáamuata' pué'een nusu majta i Abraham jitze eeráma'can mati'ij a'íimaj. ⁶ Ajta a'íjna i Melquisedec, capu a'íjna jitze eeráma'cantaca'aj i Leví, a'íi pu ajta ja'ancuriáa' tamuáamuata' pua'mácan a'íjna jimi Abraham, je'ej ti i Dios tyi'tíj jin tya'tóoraj a'íjna jimi i Abraham. A'yaa pu a'íjna jin i Melquisedec tyámua' tyeetyájtóo a'íjci i Abraham, ⁷ ajta quee i'ríj ti a'tíj a'yan tyaataxáj yee capu a'yan tyi'ja'yájna ti a'íin jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee i ti tyámua' tyihua'tá'caa. ⁸ Ajta íiyan i cháanacaj japua, a'íimaj i maj tya'ancuriáa'vej i ti tamuáamuata' tya'rá'asej a'íi mu pué'een i tyeítyee i maj cui'caa, ajta i yu'xarij jitze a'yaa pu tyá'xaj a'íjci i Melquisedec tí'ij i ti ooj júurij. ⁹ A'yaa pu tyí'rij tyaj a'yan tyaataxáj tíjin a'íimaj i maj Leví jitze eeráma'can, i maj majta tya'ancuriáa'vej i ti tamuáamuata' tya'rá'asej, a'íi mu tyu'nájchitaca' a'íjna jimi i Melquisedec tí'ij a'íin tyaanájchi i Abraham, ¹⁰ ji'nye tí'ij a'íjna i Melquisedec eerájraa tí'ij ja'antynájchej a'íjci i Abraham, a'íi mu meríj jitzán séjria'ca'aj i maj jitzán eerama'cáantaj muá'ju'un.

¹¹ A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íj mu ancuriáa' i nyúucarij a'íj ti jitze eeráma'can i Leví. Ajta ijíij, a'íimaj i maj va'cán jin tyityatatyá'ca'aj majta tyámua' eenye', capu juxié'va'caj ti síij huataséjre'en ti ajta va'cán jin tyi'tyéjvee, capu che' a'íj ti jitze eeráma'can i Aarón sulu a'íj ti jitze ajtyáma'can i Melquisedec. ¹² Ji'nye mati'ij seequéj jáaruuj i maj jin tyityatatyíj, a'yaa pu ajta tyúuxie've' maj seequéj jáa'uurej i nyúucarij i maj jin tyu'ta'íjtaj, ¹³ ajta a'íjna i tavástara', i ti ja'xaj i yu'xarij jitze, séej pu tyeítyeera' jitze ajtyáma'can, i tiquee eexúj a'náj a'tíj tyi'tíj jin eerájraa tí'ij tyu'tyáhuíire'en i Dios jimi. ¹⁴ Ji'nye tyámua' tu tyá'mua'reej ti i tavástara' Judá jitze eeráma'can, ajta i Moisés capu a'náj tyi'tíj huataxájtaca' a'íjma tyeítyeera' jitze ma'can, tí'ij huo'taxájtaca' i maj va'cán jin tyityetya'úuj muá'ju'un i Dios jimi.

¹⁵ Ajta a'yan tyámua' naa tyé'miteere', tipua'aj a'íjna i ti huataséjre a'yan cha'tána'aj va'cán jin tyi'tyávaacaj tí'ij a'íjna i Melquisedec, ¹⁶ ajta quee

a'íjna jin tyi'tyávaaca'aj je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i tyétyacaa i maj cui'caa, sulu a'íj pu jin tye'entyájrurij a'íjna jime' ti júurij ta'mej jusén jime'. ¹⁷ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyaataxájtaca' tijin:

Muáaj paj jusén jin va'cán tyi'tyaváaj puá'mej, a'yájna ti'ij i Melquisedec.

¹⁸ A'yaa pu'ij a'íjna i nyúucarij ti i Dios anaquéj jaatyájtóo a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu juca'nyajca'aj a'íj pu jin quee tyi'táj je'ej tyu'tyáhuu, ¹⁹ ji'nye a'íjna i nyúucarij Moisés ti jaatyájtóo capu tyi'táj tyámua' huáruuj, a'íj tu jin séej jimi tyi'ijchó've' i nyúucarij ti jéetze' tyámua' een, tyej tyij a'íjna jin ajtyáxiirej i Dios jimi.

²⁰ Ajta i Dios a'íjna jin tya'tóoraj i junyúucaa jime'. Majta a'íimaj i maj va'cán jin tyitye'entyájrurij capu i Dios junyúucaa tyu'tá' a'íjma jimi, ²¹ ajta i tavástara', a'yaa pu a'íjna jin tye'entyájrurij i nyúucarij jime', ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Tavástara' pu arí a'yan tya'tóoratiiri',

a'íj pu jin quee juhuárita' huaré'mej.

Tavástara' pu va'cán jin tyi'tyaváaj ta'mej jusén jime'.

²² A'yaa pu'ij, Jesús pu a'íin pué'een i tyaj jin jamua'reej ti jéetze' tyámua' een a'íjna i nyúucarij ti jájcuaj i Dios ti jin tya'tóoraj ityájma jimi.

²³ A'íimaj i maj ará'tyeej va'cán jin tyi'huúria'ca'aj i Dios jimi, mamuí'caaj, ji'nye a'í mu cui'caria'aj, a'íj pu jin quee i'riitaca'aj maj jusén jin júurij,

²⁴ ajta i Jesús a'í pu jusén jin séejre', ajta i ti jin va'cán tyi'tyéjvee i Dios jimi capu a'náj antyipua'rij. ²⁵ A'íj pu jin pújoorej ti hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj ajtyáhuixij i Dios jimi a'íjna jitze ma'can i Jesús, ji'nye a'í pu jusén jin júurij, ta'aj ij hua' japua huatányuunyij.

²⁶ A'íj pu jin i Jesús a'íin pué'een i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i tajitze juxie've'. A'í pu ji'rénnya'aj séejre' i Dios jimi, ajta quee tyi'táj á'itzeere', capu je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj mati'ij i séecan i maj je'ej pua'aj tyi'tyesejre' i Dios jimi, ajta tajapúa já'sejre'. ²⁷ Capu a'yan tyi'sejre' mati'ij i séecan i maj majta tyityetyu'uj i Dios jimi, i maj ya'muáatyee cui'caa mej mij huo'támu'vejritaj jujíme' majta je'ej a'íjma jime' i jutyéityeristyamua'. Ajta i Jesús, a'yaa pu séej na'aj tyu'tóomu'vejritaca' ta'aj ij jusén jin néijmi'caa huatyáhuire'en. ²⁸ Ajta a'íjna i nyúucarij Moisés ti jaatyájtóo, a'íjma pu antyíhuooca'aj i tyeítyee mej mij va'cán jin tyu'tyáhuire'en i maj majta quee tyámua' éenye'ej i jutzájta', ajta a'íjna i nyúucarij i Dios ti jin tya'tóoraj, a'íj pu antyíhuo i juyój, ti tyámua' een jusén jime'.

8

Jesús pu a'íin pué'een i ti va'cán jin tyi'tyéjvee u tajapúa

¹ Ajta i ti jéetze' juxie've' i tyaj jatyáxajta a'í pu a'íin pué'een ti síj va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi ti'ij tajapúa nyuucaa, ajta uja'ajcáayixij muáca'ta' i Dios, ² ajta va'cán jin tyi'tyéjvee u tyejúuj tzajta', a'íjna i ináamuaj ti tzáahuatyí'ra'aj jin já'sejre' i Dios jimi, tavástara' ti ja'ajtaahuaca' camu a'íimaj i tyeítyee.

³ Néijmi'i i maj va'cán jin tyityetyu'uj, a'íj mu jin antyíhuaviihuaca' mej mij tyi'táj tyu'tapuéjve'en majta tyu'támu'vejritaj, a'íj pu jin a'yan tyúuxie've' ti i Ciriústu' ajta tyi'táj huatámu'vejritaj. ⁴ Tipua'aj a'íin a'yan huatyávaacaj i cháanacaj japua, capu i'riitacajche' ti va'cán jin tyu'tyáhuire'en i Dios jimi, ji'nye mu'rij a'yan séejre' i maj a'íjci jin antyúumua'reej mej mij tyu'támu'vejritaca' majta tyu'tapuéjve'en i Dios

jimi, a'yájna tí'ij tyé'yu'si' a'íjna jítze i yu'xarij Moisés ti yan jaatyájtoo.
⁵ Majta a'íimaj i maj va'cán jin tyí'huiire', a'yaa mu a'íjna jin tyityetyu'uj
 ti a'yan séejre' tí'ij quéenyi'istaria'ra' i jútye' tí' jí'sejre'. Tyajta a'yan
 tyá'mua'reej maj quéenyi'istarij pué'een i jútye' tí' jí'ma'can, jí'nye
 tí'ij i Moisés uhuatyóochej tí' jaatyátaahuaj a'íjci i ináamuaj Dios pu
 a'yan tyaaté'exaa tíjin: "Pata'aj néijmi'i jin a'yan huárinyij, je'ej nyaj
 tyimuaataséjra a'ájna i jirij japua." ⁶ Ajta i tí' tajimí va'cán jin tyí'tyéjvee,
 a'íi pu ja'ancuriáa' tí' a'íjna jin tyu'tyáhuire'en i tí' jéetze' jí'ren i Dios jimi,
 a'íi pu a'íin pué'een i tí' tajapuá huatányuusij, ajta a'íjna jítze aróoca'nyej
 i tí' jéetze' tyámua' een i Dios tí' jin tya'tóoraj.

⁷ Típua'aj a'íjna nyúucarij i tí' jin anaquéej i Dios a'yan huaríj tyámua'
 éenya'cajche', capu a'yan tyuuxié'va'caj tí'ij ajtáhua'aj séej i nyúucarij
 huátyoonyij i tí' jin tya'tóoratziiij. ⁸ Ajta i Dios a'yaa pu tyihuo'séj maj
 a'íimaj i tyeítyee quee tyámua' éenye'ej, a'íj pu jin a'yan tyu'taxájtaca'
 tíjin,

A'yaa pu tyí'xaj i tavástara' tíjin: A'yaa pu atyojooma'aj ta'mej,
 nyej nyij jájcuan i nyúucarij huo'tá'sij a'íjma i maj Israel jítze ajtyáma'can,
 nyajta a'íjma i tyeítyeristyamua'me'en i Judá.

⁹ A'íjna i nyúucarij, capu a'yan éenye'ej ta'mej tí'ij i nyaj huo'ta' i
 já'muahuasimua'cí'ij,

nyati'ij hua'naví'raj hua' muáca' jítze

nyahuí'ráavi'tij a'ájna a Egipto,

majta a'íimaj camu a'yan huaríj je'ej nyaj tyihuo'ta'íj i nyúucarij jítze,

a'íj nu jin ahuojoohuá'xij, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara'.

¹⁰ A'íjna i nyúucarij i nyaj jin tya'tányarasij a'íjma jimi i maj Israel jítze
 ajtyáma'can,

tí'ij tye'entyipué'ren a'ájna xicáara' jítze,

a'íi pu a'íin pue'éenye'ej ta'mej, i tí' jime' tavástara' a'yan tyí'xaj tíjin,

A'yaa nu tyeetyátoosij i nyenyúuca hua'mua'tziira'aj jítze,

nyajta i hua'xiéjnyu'caa tzajta'.

Nyáaj nu hua' Dios pue'éenye'ej na'mej,

majta a'íimaj nyetyeítyeristyamua' mu pue'éenye'ej muá'ju'un.

¹¹ Capu che' a'yan tyuuxié've'ej ta'mej maj séej jamuán majta séej,

tyí'huóomua'tyej mej mij jáamua'tyij i tavástara',

jí'nye néijmi'i mu nyamua'tyáaj muá'ju'un,

tí'ij na'aj i tí' jéetze' cíleen ajta i tí' jéetze' vásti'.

¹² Nyáaj nu tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin je'ej pua'aj huaríj,

nyajta quee che' a'náj jo'támua'reerij i maj jin ootyá'itzee.

¹³ Tí'ij i Dios a'yan tyá'xajta tí' jájcucan huatyátoosij i nyúucarij, a'yaa
 pu huatóomua'aj tí' i nyúucarij arí mí'ma'can i tí' anaquéej hua' jimi
 jaatyájtoo, ajta i tí' arí mí'ma'can tí' ajta quee che' tyí'tíj huiire', a'íi pu'ríj
 antyipua'rij.

9

A'íjna i ináamuaj tí' a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua

¹ Ajta a'íjna i nyúucarij tí' anaquéej jaatyájtoo, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj
 je'ej maj huárinyij mej mij jaatyáanaajche i Dios, a'íjna tzajta' i ináamuaj
 tí' a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua. ² Ajta i ináamuaj a'yaa pu
 éenye'ej ájtaavijhuaca' jé'ta' ootanámí'huaj, ajta i ta'nájcaj jítze a'yaa
 pu tya'rátyapuaaca'aj tíjin jo'tij naa tyejé'een, jo'tij jo'tyávaaca'aj a'íjna

i ti antyitáatime, ajta a'íjna i méesaj ti japuan anja'ajmuaanyica'aj i páan i Dios ti jimi huatyátuihuaca'. ³ Ajta huárita' a'íjna jitze i cixurij ti je'tyáa'sej, a'yaa pu tya'rátyapuaaca'aj tijin "Jo'tij i Dios huápu'i'ij tyámua' naa tyojo'ruuj", ⁴ a'áa pu ooroj jin ja'ajtaavijhuaca'aj i maj japuan tyu'támu'vejritaj cítzive'rij jime', ajta a'íjna i chi'ra'an ti ooroj néijmi'que' cámejri'huaca'aj. Ajta a'íjna tzajta' i chi'ra'an xá'rij pu iirácatyij ti ooroj jin taavijhuaca'aj i ti tzajta' uhuáaca'aj i cue'ráj i maj a'yan jatamuá'muatya'aj tijin maná, a'úu pu ajta je'raca'tyii a'íjna i Aarón tyaxu' ti arí ajtanyáxi'ca'aj, ajta a'úun je'rámuaanyica'aj i tyetyéj ti jitzán á'yu'si'huaca'aj i nyúucarij Dios ti jin anaquéej tya'tóoraj. ⁵ Ajta japuan a'íjci chi'ra'an a'áan mu hua'puaj já'sejria'ca'aj i maj tajapuá tyi'huüre' i Dios jimi, a'íi mu ju' anáj jin ja'vá'najca'aj a'íjci i chi'ra'an i Dios. Ajta ijíj capu a'yan tyúuxie've' tyaj néijmi'i tyu'taxáj tyi'tíj ti tzajta' séejre'.

⁶ Matí'ij tyámua' tyu'uurén, a'úu mu jo'tyáru'picha'aj muá'ju'un a'íjna tzajta' i ti a'nájca i ináamuaj, a'íimaj i maj va'cán jin tyi'huürria'ca'aj i Dios jimi, mej mij a'yan huárinij je'ej maj tyi'tíj jin tyitye'entyúumua'reeriaca'aj. ⁷ Ajta a'íjna jitze i ináamuaj ti je'tyáa'sej, síj pu'uj a'úun jo'tyáru'pij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta séej na'aj a'úun jo'tyáru'pij séej nyinyi'ra'aj jitze, ajta tí'ij utyájrutyey, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íj hua'ásime'en i ya'muáatyee xuure', tí'ij jaatámu'vejritaj jujíme', ajta hua' jime' i tyeítýee, i maj quee jamua'reeriaj mo'tyá'itzee i Dios jimi. ⁸ A'yaa pu a'íjna jin i júuricama'ra' i Dios tyi'tamua'tyey ti a'yan huatóomua'aj tíquee xu tya'antácuun, tyej tyij utyájrutyey jo'tij i Dios já'sejre', ji'nye óoche' pu séejre' i síj i ináamuaj. ⁹ Néijmi'i a'íjna a'íi pu a'íin pué'een i huá'yi'raj ijíj maj huátyeítýee, ji'nye i maj a'yan tyá'astej a'íjci i yi'ráj, a'yaa mu tyi'puejve' majta tyi'mu'vejritaj i Dios jimi, ajta a'íjna capu tyámua' huá'uurej i hua'mua'tziira'aj jitze. ¹⁰ Ji'nye a'íi pu tyi'pué'een i maj jacua'caa majta i maj jaya'caa, na'ríj i maj jin huatyái'ihuaxi'in, néijmi'i pu a'yan tyi'een je'ej maj jujíimua'aj tyéejtyoj, ajta quee tyi'tíj huüre' 'asta na'aj quee i Dios seequéj jáa'uurej.

¹¹ Ajta ijíj i Ciriístu' pu arí yatanyéj, ajta a'íin pué'een i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, tí'ij tyámua' tyitaatyátoonyij. Ajta jo'tij a'íin tyejé'ijtaj jéetze' pu tyámua' tyi'een, ji'nye camu i tyeítýee ja'ajtaahuaca'. ¹² Ciriístu' pu a'úun jo'tyárupij, capu tí'ij a'íjna i chíutyee xuure' huatámu'vejritaj, nusu i visáaru'uj, sulu juxúure' pu jin tyu'nájchitaca', hua' jitze ma'can i tyeítýee jusén jime', a'íjna jime' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. ¹³ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti tyi'huürria'ca'aj a'íjma jimi i maj quee tyámua' een, maj a'yan jáa'uurej i Dios jimi, mej mij huo'tyá'iraxi'in a'íjna jime' i hua' xuure' i chíutyee, majta i túuru'uj xuure', ajta i maj jacáraaxij i nasíira' i visáaru' i maj jaatyáatiej. ¹⁴ Ajta típua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, jéetze' pu'ij tyi'huüre' i xúuria'ra' i Ciriístu'. Ji'nye a'íj pu jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios i Ciriístu' a'yan tyu'tóomu'vejritaca', ajta quee tyi'tíj jin a'itzéeria'aj jaatyáhuürej, a'yaa pu een jin huaríj, tyej tyij jaatapuá'citaj siaj já'astijre' a'íjci i yi'ráj tíquee tyi'tíj huüre', tyej tyij jaatyáhuüre'en a'íjci i Dios ti júurij.

I nyúucarij ti jájcuan jin i Dios tya'tóoratziiri'

¹⁵ A'íj pu jin i Ciriístu' a'íin pué'een i ti tyá'xa'pui'intare' a'íjna jitze i nyúucarij ti jájcuaj, ajta a'íjna jime' mej mij tya'ancuriáan i ti tyihuá'ci'tyij jájcuan jime', ji'nye Ciriístu' pu huamuí', a'íj pu jin tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu'ij tyi'rij mej mij a'íimaj i Dios

ti huo'tajé tya'ancuriáan je'ej ti tyi'táj tyihua'táratziiri'. ¹⁶ Ajta ta'aj ij i yu'xarij tyu'ta'íjtaj, i ti jin a'táj tya'tóoraj, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íjna i a'táj anaquéej huámui'nyij ti'ij séej tyú'ci'tyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ¹⁷ Ji'nye a'íjna i yu'xarij capu tyi'táj huiire' tipua'aj ooj júurij a'íjna i a'táj ti a'íjci jin tya'tóoraj, sulu tipua'aj arí huámui'nyij aj pu'ij séej a'táj tyí'ci'tyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ¹⁸ A'íj pu jin, a'íjna i nyúucarij ti Dios anaquéej jin tya'tóoratziiri', a'yaa pu ajta tyu'tóoxie'vej maj je'ráxire'en i ya'muáatyee xuure'. ¹⁹ Moisés pu a'yan tyihuo'tánamuajrastej néijmi'caa i tyeítyee, je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj a'íjna jitze i yu'xarij i maj jin tyí'íjtaca'aj, aj pu'ij té'ej a'íj tyí'á'aj i muxáj ti po'vij ajta i hisoopoj pi'istáa, ti'quij jaatyáaru'nyej i visáaru' xuure' jime' ajta i chíutyee xuure' jamuán i jájtyij, aj pu'ij a'íjna jaatyá'íiraxij i yu'xarij ti jírí', ajta huo'tyá'íiraxij néijmi'caa i tyeítyee. ²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijn: "A'íi pu a'ín pué'een i xúure'ej ti jin Dios a'yan tyaaxá'pui'intarej mua'ajmaj jimi." ²¹ Moisés pu ajta a'yan tyeetyá'íiraxij i xúure'ej jime' a'íjci i ináamuaj, ajta néijmi'i i ti a'úun tyi'ráa'ca'aj u ináamuaj tzajta'. ²² Ajta a'íjna jitze i yu'xarij i maj jin tyí'íjta, a'yaa pu tyá'xaj tiquee je'ej tyí'írij ti tyihuo'tú'uunyi' i tyeítyee i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, tipua'aj mequee huo'tyá'íiraxi'in i xúure'ej jime', nusu mequee je'ráxire'en ya'muáatyee xuure'.

I mu'vejrij ti jéetze' tyámua' een i Dios jimi

²³ A'íj pu jin a'yan tyi'huóoxie'va'ca'aj maj a'yan tyityeetyá'i'huaxi'in mej mij tyu'jájcuare'en a'íjci i ti a'yan tyí'sejria'ca'aj ti'ij quéenyi'istaria'ra' a'íjci i ti jútye' tyejé'sejre', ajta a'íjna i ti jútye' tyejé'sejre' jéetze' pu tyámua' tyí'een, quee i maj a'yan tyi'mu'vejritaca' i cháanacaj japua. ²⁴ Ji'nye i Ciriistu' capu a'úun jo'tyájrurij i ináamuaj tzajta' i tyeítyee maj ja'ajtaahuaca', ti ajta a'yan een ti'ij quéenyi'istaria'ra' a'íjci i ti jútye' já'sejre', sulu tajapuá pu jo'tyájrurij i Dios jimi ta'aj ij tajapuá huatányuunij. ²⁵ Capu ajta a'íjna jin utyájrurij ti'ij mue'táj huatóomu'vejritaj, a'yájna ti'ij i ti va'cán jin tyi'huire' íyan i cháanacaj japua, i ti séej na'aj utyáru'pij séej nyinyi'ra'aj jitze, jo'tij tyámua' tyejé'een ta'aj ij huatyá'i'huaxi'in i xúure'ej jime' tiquee jusíj je'ráaxirej. ²⁶ Tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, a'yaa pu tyuuxié'va'caj ti i Ciriistu' mue'táj huámui'nyij ti'ij na'aj tyu'séjrej i cháanacaj. Ajta íjij ti'ij arí néijmi'i tye'entyipué'rij, Ciriistu' pu séej na'aj a'yan tyu'taséjre ajta jusén jin séejre', a'yaa pu jusíj tyu'tóomu'vejritaca' ta'aj ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'ítzeerej i Dios jimi. ²⁷ A'yájna ti'ij ajta néijmi'caa i tyeítyee tyihua'ci'tyij maj séej huácu'nyij ajta je'en a'yan tyihua'ci'tyij ti i Dios huo'xíjtye'en, ²⁸ a'yaa pu ajta i Ciriistu' séej na'aj tyu'tóomu'vejritaca' hua' jitze ma'can i tyeítyee, ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi. Ti'quij ajtáhua'aj huataséjre'sij, capu che' puéjtzij huo'tá'sij a'íjci jime' i maj ootyá'ítzee, sulu a'íi pu hui'rátoosij i maj jajchó've'.

10

¹ Ji'nye a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'íjta Moisés ti yan jaatyájtoo, a'yaa pu éenye'ej ti'ij quéenyi'istaria'ra' i ti xá'pui' ti yaja've'mej, capu a'ín pué'een i ti jiré'can jime'. A'íj pu jin quee je'ej tyí'írij ti i nyúucarij tyámua' huó'uurej a'íjma i maj ajtyáxíirij i Dios jimi mej mij séej tyu'támu'vejritaj séej nyinyi'ra'aj jitze. ² Ji'nye tipua'aj a'íjna i nyúucarij tyihuo'tú'uunyi'rajche' i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, camu che' a'yan

tyo'tamua'reéerejche' tyi'tíj maj jin ootyá'itzee, majta jaatapuá'citajche' maj tyí'mu'vejritaj. ³ Ajta a'íjna i maj tyí'mu'vejritaj a'yaa pu'uj tyí'huiire' mej mij a'íjci jin jo'támua'reej tí'ij na'aj séej nyinyi'ra'aj jitze i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. ⁴ Ji'nye i hua' xuure' i túuru'uj ajta i chíiutyee capu i'ríj tí'ij a'íjna jin i Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj jimi ootyá'itzee. ⁵ A'íj pu jin i Ciriístu' tí'ij a'yan huataséjre i cháanacaj japua, a'yaa pu tyaaté'exaa i Dios tíjin:

Capáj jaxie've' maj tyu'támu'vejritaj, nusu maj tyi'tíj tyu'tátuire'en muéetzij jimi,

sulu a'yaa paj muáaj tyinaatá' i nyaj jatyáhue'ra'.

⁶ Capu mua'ráanajchij maj ya'muáatyee mu'vejritaj muéetzij jimi i maj huá'teeraj,

nusu maj tyu'tátuire'en muéetzij jimi a'íjna jime' i maj jin ootyá'itzee.

⁷ Aj nu nyij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

“Yá nyaj huatyéjve, a'yájna tí'ij nye jimi tyé'yu'si' i yu'xarij jitze,

a'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij

a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've', Dios paj pué'een.”

⁸ A'yaa pu anaquéej tyu'taxájtaca', tí i Dios quee jaxie've' ajta quee ja'ráanajchi maj jimi tyí'mu'vejritaj, na'ríj maj jimi tyí'tuiiria'aj i ya'muáatyee i maj huo'tyáatiej, tí'ij a'íjna jin tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee, tyij ajta a'yan tyihuo'ta'íj a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

⁹ Ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: “A'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've'.” A'yaa pu'ij huatóomua'aj tí a'ín arí jo'rio'uj i nyúucarij tí anaquéej huatyátuiihuaca', ajta je'en séej huatyájto i nyúucarij tí jájcuaj. ¹⁰ Dios pu tyámua' táaruuj, ji'nye Ciriístu' pu a'yan huaríj je'ej tí i Dios tyá'xie'va'ca'aj, a'íjna jime' tí séej na'aj huatóomu'vejritaca' ajta jusén jin a'yan éenye'ej ja'mej.

¹¹ Néijmi'i i maj va'cán jin tyityatatyíj i Dios jimi, a'yaa mu a'náj tina'aj tyí'huiire', majta a'náj tina'aj tyí'mu'vejritaj, ajta a'íjna capu a'náj tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. ¹² Ajta i Ciriístu', a'yaa pu séej na'aj tyu'támu'vejritaca' tí'ij tyihuo'tú'uunyi' jusén jime' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ajta je'en uja'ajcáayixij muáca'ta' i Dios. ¹³ A'áa pu'ij tyí'cho've' 'asta na'aj quee Dios hua'antymue'tin néijmi'caa i maj jájcha'íire', ¹⁴ ji'nye séej pu jin i mu'vejrij tyámua' huó'ruuj jusén jime' a'íjma i Dios maj jimi ajtyu'uj. ¹⁵ Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'ta'ixaatye' tíjin:

¹⁶ A'íjna i nyúucarij i nyaj jin tya'tányaratziiri' hua' jimi tí'ij tya'náara'an a'ájna xicáara' jitze.

A'íi pu a'ín pue'éenye'ej ta'mej i tí tavástara' a'yan tyá'xaj tíjin:

“Nyahuo'tá'sij i nyenyúuca hua'xiéjnyu'caa tzajta'”,

nyajta jaatyátoosij i hua'mua'tziira'aj jitze.

¹⁷ Nyajta quee che' jo'támua'reerij i maj jin ootyá'itzee,

nusu i maj jin je'ej pua'aj huaríj.

¹⁸ A'yaa pu'ij, capu juxie've' maj tyí'mu'vejritaj, ji'nye Dios pu arí tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin ootyá'itzee.

Tyiche' tyámua' tyí'tyesejre'ej i Dios jimi

¹⁹ Nye'ihuáamua', a'yaa pu ijíj tyitatá'caa tyej tyij taxáahuaj utyájrutyey u tyeyúuj tzajta', a'íjna jime' tí i Jesús je'ráaxirej i juxúure' tajitzé ma'can, ²⁰ a'yaa tu a'íjna jitze tyityaajú' i juyéj tí jájcuaj, tyej tyij a'úun jo'tyájrutyey jo'tíj je'cáahuíi a'íjna i cáanarij tí nyéeri'ij, a'íjna i cáanarij tí nyéeri'ij, a'íi

pu a'ín pué'een i tyévira' i Jesús. ²¹ A'yaa tu tyá'mua'reej ti a'ín va'cán jin tyí'huüre' tajitzé ma'can a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. ²² A'ij pu jin, tyiche' ajtyáxiirej i Dios jimi, tzáahuatyí'ra'aj jime' tyajta tyámua' éenye'ej i tatzájta', tyajta jiré'can jime' tyá'tzaahuatyé'ej ti a'yan tyi'ja'yájna ti i Dios tyámua' tyitaatá'sij a'ájna jime' ti i Ciríistu' arí tyámua' táaruuj i taxiéjnyu'caa tzajta', a'ájna jime' tyaj huá'huaca' i jájtyij jime' ti jí're'en. ²³ Tyiche' tyámua' eenye', tyajta quee tyi'tij jin á'itzeeria'aj, a'ájna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatyé' tyajta jitzán tyi'ijchó've'ej a'ájna i tyaj huá'ixaatyé' i tyeityee, ji'nye Dios pu a'yan rinyij je'ej ti arí tya'tóoraj ityájma jimi. ²⁴ Tyiche' jáahuonyij tyej tyij ca'nyíjra'aj huatáta'an séej jamuán tyajta séej, tyej tyij jéetze' huátaxie've'en, tyajta xá'pui' huárinyij. ²⁵ Tyiche' quee atyá'itze'rihua'an jo'tyaj já'tasi'rii, mati'ij séecan ricij, sulu tyiche' jéetze' ca'nyíjra'aj huatáta'an séej jamuán tyajta séej, tyej tyij tyámua' eenye', ji'nye pu'ríj a'ájna atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' jitze ti tavástara' yan huataséjre'sij.

²⁶ Ji'nye tipua'aj taxié'vi'ra' jin tyooj je'ej pua'aj tyi'tyítacha'íij a'yan tyetya'mua'rériaaj ti quee xá'pui', capu che' mu'vejrij séejre' i ti jin i Dios tyitaatú'uunyi', ²⁷ a'íi pu'quij taci'tyij i ti tzányire', ajta puéjtzij ti a'yan séejre' ti'ij tiéj i ti Dios huo'tá'sij néijmi'caa a'íijma i maj jájcha'íire'. ²⁸ Tipua'aj a'tij quee jaatyáxaahuataj a'íjci i nyúucarij Moisés ti jo'yú'xaca', majta hua'puaj, na'riij maj huéicaj a'yan metyi'sej ti i a'tij tyi'tij jin ootyá'itzee a'íjci jitze i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, a'yaa mu quee tya'cu'váaj méee'catan. ²⁹ Ajta jéetze' pu puéjtzij huá'ci'tyij a'íijma i maj jaatyáxaahuataj a'íjci i yójra' i Dios, majta i xúure'ej ti jin tyu'xá'pui'intarej a'ájna i nyúucarij Dios ti jin tya'tóoratziri', majta je'ej pua'aj tyá'xaj i júuricama'ra' i Dios. ³⁰ A'yaa tu tyá'mua'reej, ti i tavástara' a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "A'yaa pu nyéetzij tyí'nyaci'puaj nyej nyij tyo'xá'pui'intare'en, nyáaj nu tyí'najchitan." A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' tijin: "Tavástara' pu huá'xijtye'en i jutyéityeristyamua'." ³¹ Jéehua pu huápui'ij tzányire' ti i Dios ti júurij jo'xájtaye'en i a'tij ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íij jimí.

³² Siata'aj jo'támua'reej je'ej ti tyí'eenye'ej a'ájna imuáj, siati'ij anaquéej ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i tavástara', a'yaa xu néijmi'i tyityo'viicue'rej i siaj jin jajpuéjtzica'aj. ³³ Je'cáj mu je'ej pua'aj tyajamuaatajé, majta séecan ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íimaj i maj a'yan cha'taj mana'aj tya'ajpuéjtzica'aj, ji'nye néijmi'i xu ju'ihuáamua'. ³⁴ Mua'aj xu hua'ancu'vajxi a'íimaj i maj eetyánami'huaca'aj, siajta jutyamua've'ej setyutátoj i siaj tyí'ijcha'íica'aj, ji'nye a'yaa xu tyá'mua'reeriaca'aj siaj jéehua tya'ancuriáa'sij i Dios jimi, a'ájna ti tyajá'mua'a'rij ti jéetze' tyámua' tyí'een ajta jusén jin tyí'sejre'. ³⁵ A'ij xu jin quee yó'hua'nan i siaj jitzán tyí'ca'nyej, ji'nye jéehua xu tya'ancuriáa'sij. ³⁶ A'yaa pu ja'mua jitze tyúuxie've' siaj tyo'táviicue' i siaj jin jajpuéjtzij, siaj sij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've' ajta je'en tyajamuáaci'tyij i ti ja'mua jimi tya'tóoraj. ³⁷ Ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Jiye'tzín jime', ca'nácan,
pu a'yan huataséjre'sij, a'ájna ti yaja've'mej.
Capu che' á'tyeeren.

³⁸ A'ájna i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij
a'íi pu jahuüre'en i ti jitzán tyá'tzaahuatyé',
ajta tipua'aj jaatyáxaahuataj i ti jitzán tyá'tzaahuatyé',
canu che' nyetyámua've'ej na'mej a'íjci jimi.

³⁹ Tyajta ityáj catu hua' jitze ajtyáma'can i maj jaatyáxaahuataca' i nyúucaria'ra' i Dios, majta je'en a'íjna jin antyipua'rij, sulu ityáj tu hua' jitze ajtyáma'can i maj tyá'tzaahuatye', ji'nye a'íjma pu huiire'en.

11

I maj jin tyá'tzaahuatye'

¹ A'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'yaa pu huatóomua'aj tyej tyámua' naa tyá'mua'reerej i tyaj jajchó've'ej, tyajta a'yan tyá'mua'reerej ti a'yan tyi'ja'yájna i tyaj quee jaaséj. ² A'íimaj i tahuásimua'ci'ij, a'yaa mu néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij, ji'nye a'íi mu tyá'tzaahuatya'ca'aj.

³ A'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye', a'íj tu jin jamua'reej ti Dios néijmi'i tyú'taahuaca' ijíij ti tyí'sejre', a'íjna jime' ti a'yan tyu'taxájtaca', a'yaa pu'ij ijíij tyaj tyí'sej, a'yaa pu tyu'séjrej je'ej ti quee tyí'sejria'ca'aj.

⁴ A'íjna i ti jin tyá'antzaahuaj i Abel, a'íj pu jin tyámua' eenye' jéetze' tyu'támu'vejritaca' i Dios jimi quee a'íjna i Caín, a'íj pu jin Dios a'yan tyaataxájtaca' ti i Abel tyámua' éenye'ej ajta je'en ja'ancuriáa' i ti jin tyu'támu'vejritaca'. A'yaa pu'ij, tyij ajta i Abel arí huamuí', óoche' pu tyí'ta'ixaatye' a'íjna jime' i ti jin tyá'antzaahuaj.

⁵ A'íjna i ti jin tyá'antzaahuaj i Enoc, Dios pu a'íjna jin yo'ví'tij júurican ti'ij quee huámu'nyij, a'íj mu jin quee che' jáatyoj, ji'nye Dios pu yo'ví'tij. Ajta a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin ti'ij quee xu yo'vi'tíicaria'caj, Enoc pu tyámua' tyi'tyúucha'íica'aj i Dios jimi. ⁶ Ajta capu je'ej tyí'rij ti a'tíj tyámua' tyí'sejria'aj i Dios jimi, tipua'aj quee tyá'tzaahuatye'ej, ji'nye tipua'aj jaxie'va'aj ti ajtyáxiirej i Dios jimi, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íin tyá'antzaahuatye'en ti i Dios séejre', ti ajta a'íin tyámua' tyihua'tá'caa a'íjma i maj jahuoo.

⁷ A'íi pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Noé, ti'ij i Dios a'yan tyaaté'exaa ti a'yan tye'mej je'ej ti quee xu tyi'tíj tyí'sejraca'aj, a'íj pu jin ja'rá'astej ti'ij ij jaatyátaahuaca' i canúuhuaaj ti ve'éj, ta'aj ij huo'tyáhuire'en i jutyéityeristyamua'. A'íjci jime' i ti jin tyá'antzaahuaj, Noé pu huo'té'exaa néijmi'caa i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua maj quee xá'pui' ricij i Dios jimi, ajta a'yan tyaac'íj ti'ij ji'réenya'aj huatyá'itzeere'en i Dios jimi, a'íjna jime' i ti tyá'antzaahuaj.

⁸ A'yaa pu cha'taj tyá'antzaahuaj a'íjna i Abraham, ti'ij i Dios jaatajé, a'yaa pu tya'rá'astijre ti'ij ij jó'raa a'ájna i chuég japua jo'tij yá'ci'puaj. A'íi pu quee jamua'reeriaca'aj jo'tij jó'yi'caaj ti'ij iirájraa jo'tij já'chajca'aj, ⁹ a'íjna jime' i ti tyá'tzaahuatya'ca'aj a'áa pu jó'catyii jo'tij quee já'ma'can, a'íjna séej chuég japua jo'tij i Dios a'yan tyaja'tóoraj ti jaci'tyij. A'áa pu jó'catyii navíj chi'ra'an tzajta', a'yájna ti'ij ajta i Isaac, ajta a'íjna i Jacob, i maj majta a'yan tya'ancuriáa' je'ej ti i Dios tya'tóoraj hua' jime'. ¹⁰ Ji'nye Abraham pu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj ti a'áa jo'tyájrutyey i chájta'naj jitze ti quee a'tíj a'náj jaatyú'uunaj a'íjna jime' ti i Dios jáasiimuaaj ti'ij ij ja'ajtaahuaca'.

¹¹ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Sara, a'íj pu jin i Dios a'yan tyaatá' ti pá'ri'ij jitzán huataséjre'en, ajta arí huápu'ij ucarístaca'aj, ajta i Abraham pu'rij ajta vastacirie'ca'aj, a'yaa pu tyaac'íj ti tyiyóoj já'ra'nyij, ji'nye a'íi pu tyá'antzaahuaj ti i Dios a'yan tya'róo'astej je'ej ti hua' jimi tya'tóoraj. ¹² A'íj pu jin i Abraham, tyij ajta arí tin mu'nyíche', a'yaa mu mue'tíj jitzán tyitye'rama'cáantaj muá'raa i yójmua'mua' mati'ij i

xú'ra'vetyee, nusu tí'ij i séj tí a'áa ja'ajtyájcaj jo'tij i jájtyij ja'va'ástimee i tíquee i'ríj tí a'tíj jaatyé'iten.

¹³ Néijmi'i mu i tyeítýee huácuij mequee xu tya'ancuria'aj je'ej tí i Dios tyihua'táratziiri', ajta a'ímaj mu tyá'antzaahuaj, a'íj mu jin tyu'séj a'ímuáj mo'tyu'úuj majta huatatyójtaca' a'yan metya'mua'rériaj maj quee hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'ímaj i maj íiyan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁴ Majta a'ímaj i maj a'yan tyí'xaj, a'yaa mu huatóomua'aj tíjin móoche' mu jáahuosij i chuéj jo'maj jo'rá'sej. ¹⁵ Típua'aj a'ímaj a'yan metyá'mua'ajcaj i chuéj jo'maj ja'ráacij, a'yaa pu tyii'ríitacaj maj huariá'ciinyejche'en jo'maj ja'ráacij, ¹⁶ majta a'ímaj a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'áa jo'rá'sej jo'tij jéetze' tyámua' tyejé'een, a'yaa tí'ij huatóomua'aj, a'íjna i tajapuá tí já'sejre'. A'íj pu jin quee i Dios jatyevi'raste' maj a'yan jaatámua'tyij tíjin hua' Dios, jí'nye a'íi pu arí tyámua' jáaruuj séej i chájta'naj jo'maj jo'tya'aj muá'ju'un jusén jíme'.

¹⁷ A'yaa pu i Abraham tyá'antzaahuaj, tí'ij i Dios a'yan tyaatatyésej, a'íi pu yo'ví'tij a'íjci i juyój Isaac tí'ij jaatámu'vejritaj. A'yaa pu tyóoca'nyajca'aj tí i juyój huatámu'vejritaj, tyij ajta a'íj na'aj caa tyi'íjyójca'aj, i tí jitzán i Dios a'yan tya'tóoraj tíjin: ¹⁸ "A'íjna jitze ma'can mu i Isaac néijmi'i eerányesij i maj muéetzij jitze eerama'cántaj muá'ju'un." ¹⁹ A'yaa pu a'íjna i Abraham tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj tí i Dios néijmi'i putyí'uurej, tí ajta huo'tájuuritye'en a'ímaj i maj meríj huácuij, a'íj pu jin i Abraham júurican jo'ví'tij i juyój, a'yaa pu'ij a'íin síj tyi'pué'een i tyaj jitzán tzáahuatyí'ra'aj tyícha'íj.

²⁰ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Isaac, tí'ij jaatáhuaviiri' i Dios tí'ij a'íin tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'íjci i Jacob, ajta a'íjci i Esaú. ²¹ A'yaa pu tyá'antzaahuaj a'íjna i Jacob, a'íj pu jin tí'ij arí á'me'riajca'aj, a'íi pu ecóotutaca' i jutyáxu' japua tí'ij jaatyáanajche i Dios, ajta je'en a'íjna jin tyámua' tyihuo'tyájtoó séej ajta séej i yójmua'mua' a'íjci i José. ²² A'yaa pu tyá'antzaahuaj a'íjna i José, a'íj pu jin tí'ij arí á'me'riajca'aj a'yaa pu tyu'taxájtaca' maj eeráaju'un a'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Egipto, ajta pu huo'ta'íj jo'maj ya'vá'naj i tyévira'.

²³ A'íjna i maj jin tyá'antzaahuaj i huásimua'mua' i Moisés, a'íj mu jin huéecaj máxcirie' jaatyá'avaataca' tí'ij huanie'huaca', jí'nye a'yaa mu tyé'sejraca'aj tí naa huasé'rihua'aj a'íjna i pá'rí'ij, majta quee tyí'tziinya'ca'aj a'íjna jíme' je'ej tí tyu'ta'íjtaca' a'íjna i rey, mej mij huó'cuí'nyij i tí'ríj maj tyétyacaa.

²⁴ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Moisés, a'íj pu jin tí'ij arí vastaca'aj, capu a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj a'yan jaatámua'tyij yee yójra' pu pué'een a'íjci i íitaj i rey tí jayjóoj, ²⁵ a'yaa pu tya'ránajchaca' tí jaapuéjtzitarej hua' jamuán i maj tyeítýeristyamua' pué'een i Dios, capu a'yan tya'ránajchaca' tí a'íjna jin huóotyamua've'en i tí je'ej pua'aj een i Dios jimi. ²⁶ A'yaa pu tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj tí jéetze' jatyhui'rihua'aj maj jaatyáxaahuataj i Ciriístu' jitze ma'can, quee tí a'íjna jin huóotyamua've'en i tí huápuí'ij tyá'najchij a'áa tí tyajá'ma'can a Egipto, jí'nye a'íj pu tyicho'va'ca'aj i tí tyá'ci'tyij i Dios tí tyaata'sij. ²⁷ Moisés pu tyá'antzaahuaj, a'íj pu jin eerájraa a Egipto, ajta quee jatziinya'ca'aj típua'aj tyinyú'caj a'íjna i rey, a'yaa pu tyámua' eenye' je'ej tí tyi'tíj jin tya'tóoraj, cuxáa ja'sejraca'aj a'íjna i Dios tíquee séejre'.

²⁸ A'íjna jíme' tí tyá'antzaahuaj a'íjna i Moisés, a'íj pu jin a'yan tyeeye'estej a'íjna xicáara' tí jitzán Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta a'yan

tyu'ta'íjtaca' maj ja'ajtyáputyijraxi'in i xúure'ej i puéertaj jitze, ta'aj ij quee a'yan tyihuó'ci'tyij maj huá'cui'nyij i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca' a'íjma i Israel jitze ajtyáma'can. ²⁹ A'íjna jime' i maj tyá'antzaahuaaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj mu jin antacíj i jájtyij japua ti ve'ej ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin jájtyij ti po'vij, a'yaa mu japuan tyitya'antacíj ti'ij jo'tij jo'huáchij, majta a'íimaj i maj Egipto já'ma'cantaca'aj, mati'ij jaataxié'vej maj a'yan cha'taj mana'aj huárinyij, a'íi mu atyájcuii.

³⁰ A'yaa mu majta tyá'antzaahuaaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu jin mati'ij aráahua'puaj xicáj eetyáacij i chájta'naj jitze, aj pu'ij eetávej i tyetyéj ti jin ájtaavijhuaca', i ti jin curiá'nami'huaca'aj a'íjna i chájta'naj Jericó. ³¹ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaaj a'íjna i Rahab, a'íjna i íiti' ti huá'jijva'ca'aj i maj jamuán ji'pitya'aj, a'íi pu quee huamu' hua' jamuán i maj quee ja'rá'astijrej i Dios, ji'nye a'íi pu tyámua' tyihuo'tyéjeje a'íimaj i maj ixie'ria'ca'aj.

³² ¿Tyi'tanyí nyajtáhua'aj huata'xájtaj? Móoche' mu á'itzeere' i nyaj huo'taxáj je'ej ti huaríj a'íjna i Gedeón, ajta i Barac, ajta a'íjna i Sansón, ajta i Jefté, ajta a'íjna i David, ajta a'íjna i Samuel, majta a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ³³ A'íj mu jin i maj tyá'antzaahuaaj huo'mué'tij a'íjma i maj tyityatatyá'ca'aj i séej chuéj japua, tyámua' mu tyu'ta'íjtaca', majta tya'ancuriáa' i Dios ti jin hua' jimi tya'tóoratziiri', majta hua'ancánaxij hua' tyenyij jitze i muajyéj, ³⁴ majta jo'jé'caj i tiéj ti'ij quee huo'tyátieeraaj, séecan mu huatóo'uj mej mij quee huó'cui'nyij i náhuaj jime', a'íi mu huatyóoca'an i maj quee uhuácaca'nye'ej, mati'ij mij tyu'mué'tij i maj huanyo'sej, a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'cantaca'aj. ³⁵ Séecan mu majta i úucaa júurican huaséj i jutyéityeristyamua' i maj meríj huácu'ijcaa.

Majta séecan huápu'ij jaapuéjtzitariaca', majta quee jaataxié'vej maj hui'rátoonyij, ji'nye a'yaa mu tye'ejchó'va'ca'aj maj a'íjna jin huatájuurej i maj i jusén jin júurij muá'ra'nyij. ³⁶ Majta séecan a'íjna jin jaapuéjtzitariaca' i maj je'ej pua'aj tyihuá'jeevaca'aj, nusu i maj huo'tyáavaxij, majta hua'náji'ca'xij cadéenaj jime', na'ríj maj hue'tyáanaj. ³⁷ Séecan mu huácu'ij i maj huo'tyáto'sixij tyetyéj jime', majta je'cácaa huatyéveechixij, majta huo'cu'ij chúun jime' ti juxa'aj tya'antámuamuaa, a'yaa mu metyityojo'juhua'nya'aj méyee majta méyee, a'íjna metyi'cháaj i huá'navij i cánya'xií nusu i chíutyee, camu je'ej tyéejviicue'racáaj, jéehua mu jajpuéjtzica'aj, majta je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj. ³⁸ A'íimaj i tyétyacaa, ti'iquee a'yan tyihua'tyévijtya'ca'aj maj a'yan huacháatime'nyij i cháanacaj japua, a'yaa mu metyityojo'juhua'nya'aj, jo'tij quee já'tyi'tij, majta jo'tij jíríj jo'quéetimee, nusu jo'tij já'tyasta'ca'aj, majta jo'tij jo'ojcúunyijmee íiyan i cháanacaj japua. ³⁹ Majta a'íimaj, camu meexu tya'ancuriáa' i Dios ti jin hua' jimi tya'tóoraj, majta tyámua' tyi'tyeséere'ej muá'raa a'íjna jime' i maj tyá'antzaahuaaj, ⁴⁰ a'íj pu jin i Dios a'yan tyitaaxá'pu'íntari'ri' ityájma a'íjna i ti jéetze' tyámua' tyí'een mej mij a'íimaj tajamuán tyámua' éenye'ej muá'ra'nyij.

12

Tyiche' a'íjna jitze rányejnye'rej i Jesús

¹ A'yaa pu'ij, ityáj tu jéehua hua'sej i tye'ityee i maj majta a'yan tyá'tzaahuatye', tyiche' tyu'táxaahuataj a'íjna i ti tyí'ta'ítziitye', tyajta

jaatapuá'citaj a'íjna i tyaj jin je'ej pua'aj ricij i Dios jimi, a'íjna i ti tatyáji'quii, tyajta huatyátaca'nyej tyej tyij néijmi'i jin tyu'tyámue'tin.

² Tyiche' a'íjci jitze rányejnye'rej i Jesús, a'íj pu jitze já'ma'can i tyaj jin tyá'tzaahuatye', a'íi pu ajta a'íin pué'een i ti néijmi'i tyámua' tyí'uurej. Jesús pu jó'viicue'ri' mati'ij yó'tatej i cúruuj jitze, capu jitzán juxié'va'ca'aj maj a'íjna jin jaatatyévi'ra'astaj, ji'nye a'íi pu jamua'reeriaca'aj tijin ti'ij japuéjtzitaren aj pu'ij té'ej huatóotyamua've'sij, ajta uja'ajcáayixij muáca'ta' i Dios.

³ A'íj pu jin, siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij je'ej ti huaríj i Jesús, ti'ij a'íjma jitze ma'can jaapuéjtzitariaca' i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'íica'aj, a'íj xu jin quee cua'naj siajta quee tyóoxa'huata'an.

⁴ Ji'nye caxu mua'aj seexúj a'íjna jin huácuij i siaj nyo'se' siaj sij jaatyámue'tin i ti je'ej pua'aj een i Dios jimi. ⁵ Siajta mua'aj seríj yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij i Dios ti jamuatá'caa, a'yájna ti'ij hua' táataj tyihuá'ixaatye' i juyójmua'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Capáj nyiyóoj tyá'xaahuataj,

i tavástara' ti tyí'mua'itii,

capáj pajta ahuárita' huaré'yi'can

típua'aj a'íin puéjtzij muaatá'an.

⁶ Ji'nye i tavástara' pu a'yan tyé'itii a'tíj ti xie've',

ajta puéjtzij jaatá'sij a'tíj ti a'yan huatamua'aj tijin nyiyóoj.

⁷ A'íj xu jin mua'aj jajpuéjtzij siaj sij tyámua' huárinyij. Dios pu a'yan já'mua'uurej ti'ij ajta a'tíj huá'uurej i juyójmua'. A'tíj tina'aj ti tyiyójmua' a'yaa pu tyámua' tyihuá'mua'tyej i juyójmua'.

⁸ Ajta típua'aj Dios quee tyámua' já'mua'uurej ti'ij juyójmua', caxu sij mua'aj ji'ré'can jime'

yójmua'mua' pué'een. ⁹ Ajta a'yájna, tyati'ij tyooj ti'riistaca'aj, a'íimaj i tahuásimua'ci'ij a'íi mu tyitaamuá'tyej íyan cháanacaj japua, tyajta a'yan tyihuá'astijria'ca'aj.

A'íj pu jin, tyiche' jéetze' tyámua' tya'rá'astijre'en

a'íjci i tavástara' i ti jusén jin séejre', ajta a'yan tyitaatá'sij tyej tyij

jimí júurij tá'ra'nyij. ¹⁰ Tahuásimua'ci'ij mu tyámua' tyitaamuá'tyej

íyan cháanacaj japua, majta quee á'tyeej maj a'yan tyi'ta'itii je'ej ti

tyihua'ránajchica'aj, ajta i Dios, a'yaa pu een jin tyi'ta'itii ti'ij tyámua'

táa'uuren, tyej tyij a'yan éenye'ej tá'ra'nyij ti'ij a'íjna. ¹¹ Ajta a'yan

tyi'ja'yájna tíquee naa tyú'asej típua'aj tyi'tíj jin tyajpuéjtzij, sulu a'yaa

pu tyú'cui', má' ajta a'yan tyitatyáhui'rii tyej tyij taxáahuaj séjre'ej, tyajta

tyámua' éenye'ej.

Je'ej ti tyihuá'uurej a'íjma i maj quee janamuajracuj i Dios nyuucacaj

¹² A'íj pu jin, siata'aj jaajájacuare'en i siaj jin uhuácaca'nye'ej i jumuáca'

jitze siajta jutunúj jitze, ¹³ siajta jáahuoonyij a'íjna i juyéj ti huatóoje'yej,

siaj sij tyámua' huárinyij i ju'íicaj jitze, siata'aj sij tyámua' tyityaaju'un i

Dios jimi.

¹⁴ Siata'aj tyámua' eenye' néijmi'caa jamuán, siajta tyámua' tyi-

tyetyúucha'íij, ji'nye típua'aj a'tíj quee tyámua' tyi'tyúucha'íij, capu a'náj

jaséjran i tavástara'. ¹⁵ Caxu tyi'tá'care'en ti síij tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en,

ti'ij a'íjna jin quee che' i Dios tyámua' tyaatá'an, nusu ti síij huataséjre'en

ja'mua jimi ti seequéj tyo'cájmua'rej ti'ij a'íin je'ej pua'aj jamuáa'uurej siaj

sij tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi. ¹⁶ Che' quee a'tíj juxana'ciria'aj,

nusu já'xaahuataj a'íjna i ti Dios jaatyájtoo ityájma jimi, ji'nye a'yaa

pu huaríj a'íjna i Esaú, a'íj pu jin quee ja'ancuriáa' i ti jací'tyíiche'en,

ti ajta á'ria'ra' pué'eenye'ej, a'íjna jime' ti huataí'cuataca'. ¹⁷ Siajta

a'yan tyá'mua'reej tijin ti'ij jaataxié'vej ti jáaci'tyij a'íjna i ti jin Dios tyámua' tyetyátoonyij, a'íi pu i táatajra' jaaré'ityaca', tyij ajta jéehua huóoyiinyaca', capu che' huatái'riitariaca' ti jáahuire'en.

¹⁸ Siajta mua'aj caxu ajtyáxiiriaca' i Dios jimi, mati'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'tanyéj i jiríj jitze jo'tij já'taaca'aj, ajta ootíca'ca'aj, majta jéehua viiyaca'aj japúutzarij jime', ¹⁹ caxu siajta jáanamujri' ti'ij a'tíj ucájijhuaca' i a'huáj tzajta', nusu ti'ij i Dios tyu'taxájtaca'. A'íimaj i maj jáanamujri' a'yaa mu jéehua tyaatáhuaviiri' tíquee che' tyihúa'ixaatye'ej, ²⁰ ji'nye camu pújooiajva'aj maj a'yan huárinyij je'ej ti tyihuo'ta'íj a'yan tijin: "A'íjna i ti japuan rá'icataj i jiríj, siata'aj tyetyéj jin jaatyáto'sixi'in, capu je'ej tyij ajta cítzij pué'een, che' huámui'nyij." ²¹ Huápu'i'ij pu tzíinyi'si' huasé'rihua'aj i maj jaaséej, ajta a'íjna i Moisés a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: "Nyényevivej a'íjna jime' nyaj tyí'tziinye'."

²² Siajta mua'aj, séej jitze xu i jiríj a'yan tyitye'ejtyáxiiriaca' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sión, siajta chájta'naj jitze jo'tij i Dios ti júurij já'sejre', a'íjna i Jerusalén jútye' ti já'sejre', jo'maj majta mue'tíj ja'tyúusiire' i maj tajapuá tyí'huire' mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios, ²³ jo'maj majta ja'tyúusiire' i maj anáatya'aj yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'raa i Dios, i maj majta meríj á'yu'si'ij u tajapuá. A'íj xu jimi ajtyáxiiriaca' i Dios, i ti néijmi'caa tyí'ijtye', siajta a'íjma jimi i huá'juuricamej i tyétyacaa i Dios ti tyámua' huó'ruuj, ²⁴ a'íj xu jimi ajtyáxiiriaca' i Jesús, i ti a'yan tyu'xá'pu'i'intarej a'íjna jime' i nyúucarij ti jájcuaj, ajta i juxúure' jin tyámua' táaruuj, i ti jéetze' tyámua' eenye' séejre' i Dios jimi, quee i Abel xuure'.

²⁵ A'íj xu jin tyámua' siana'aj siaj sij quee já'xaahuataj a'íjna i ti tyajá'mua'ixaatye'. Ji'nye a'íimaj i maj quee jáanamujri' ti'ij i Dios huo'tajé, capu huó'huui. A'íj pu jin quee i'ríj ti'ij táahuire'en tipua'aj tyetyáxaahuaj a'íjci ti a'yan tyí'tajee i jútye' ti já'sejre'. ²⁶ A'ájna imuáj, a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios pu jaatóoriaxij i cháanacaj ti'ij tyu'taxájtaca', ajta ijíj a'yaa pu tyí'xaj tijin: "Nyajtáhua'aj nu jaatóoriaxi'ij i cháanacaj, nyajta néijmi'i i tajapuá ti tyejé'sejre'." ²⁷ A'íjna i nyúucarij ti jime' yee "nyajtáhua'aj nu jaatóoriaxi'ij", a'yaa pu huatóomua'aj ti tyu'tóoraxi'sij i ti tyú'taavijhuaca', a'yaa pu'ij tyi'tyíá'sij a'íi pu'quij tyu'tyá'tzeere'ej i tíquee tyí'rij ti tyu'tóoraxi'in. ²⁸ A'íjna i Dios ti jin tyámua' tyitató'caa, capu i'ríj ti jaatóoriaxi'in, a'íj pu jin jusén jime' séeria'aj ja'mej. ²⁹ Ji'nye a'íjna i Dios i tyaj jitzán ajtyáma'can a'yaa pu een ti'ij i tiéj ti néijmi'i tyí'tie'raaa.

13

Je'ej maj tyityetyúucha'íij muá'ra'nyij i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Caxu jatapuá'cítacare'en i siaj juxie've' ti'ij ju'ihuáamua'. ² Caxu yó'hua'nán siaj tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj já'muamuaarej, ji'nye a'yaa mu majta séecan huaríj, majta quee jamua'reeriaca'aj maj a'íimaj pué'eenye'ej i maj tajapuá tyí'huire'.

³ Siata'aj huo'támua'ree a'íimaj i maj eetyánami', a'yan cuxáa mua'aj siajta hua' jamuán eetyánami'huaj. Siajta a'íjma jitze tyú'mua'tyij i maj je'ej pua'aj huá'uurej, ji'nye a'yaa pu tyí'rij ti a'yan cha'tána'aj mua'ajmaj tyajamuáa'uurej.

⁴ Miche' néijmi'i huo'tyátzaahuatye'en i ju'irástyamua', majta a'íimaj i jucínastyamua', majta tyámua' tyityahuóocha'íin i maj nyejnye'i'chej,

ji'nye Dios pu huá'xijtye'en a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij, ajta a'íijma i maj juxana'cire'.

⁵ Caxu huápui'ij jaxie'va'aj i túmii, siata'aj a'íjna jin huatóotyamua've'en i siaj caa tyí'ijcha'íij, ji'nye Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Canu a'náj muaatátoosij, canu nyajta a'náj mamuuriésij." ⁶ A'íj pu jin i'ríj tyaj taxáahuaj a'yan tyu'taxáj yee:

Tavástara' pu nyahuiire', a'íj nu jin quee tyí'tziinye'.

¿Ji'nye nya'uuren i tyévi'j?

⁷ Siahuo'támua'ree a'íimaj i maj jamuáavi'tij, majta jamuáa'ixaa i nyúucaria'ra' i Dios, siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij je'ej ti tya'raj ja'mua jimi, siajta je'en a'yan cha'taj siana'aj tyá'antzaahuatye'en mati'ij a'íimaj.

⁸ Ciriistu' pu a'yan tyí'sejre' ijíij, ti'ij ajta tyí'sejria'ca'aj jájcuaj imuáj, ajta a'yan tyi'séere'ej ta'mej jusén jime'. ⁹ Caxu tooa'care'en ti a'tíj jamuáacuanamuaj a'íjna jime' i nyúucarij ti seequéj namuajre'. Jéetze' pu tyámua' tye'mej siaj huatyóoca'nyej i Dios jimi a'íjna jime' siaj huóoxie've'en, quee siaj a'íjna jitze tyí'mua'ajcaj i yi'ráj ti a'yan tyi-huá'ijtye' tyi'tíj jime' ti'ij cue'ráj, capu tyi'tíj je'ej tyihuá'huire' maj a'íj ará'astijre'en.

¹⁰ Dios pu a'yan tyeetyájtoo ityájma jimi i tyaj japuan tyu'támu'vejritaj tíquee hua'tá'caa maj japuan tyú'cua'nyij a'íimaj i maj ará'tyeej a'úun tyí'huire' i ináamuaj tzajta'. ¹¹ Ji'nye a'íjna i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, a'yaa pu tyu'tyáto'ra'aj i ya'muáatyee xuure', ajta je'en jaatámu'vejritaj a'íijma jitze huatama'can i maj ootyá'itzee i Dios jimi, ajta i hua' hue'ra' i ya'muáatyee a'áa pu yo'tyáteeraj apua'quéj jo'maj jo'cháatima'caa i tyeítyee. ¹² A'yaa pu ajta i Jesús tyaapuéjtzitariaca' apua'quéj i chájta'naj jitze, ta'aj ij a'íjna jin i juxúure' jin tyámua' huó'uurej i jutyéityeristryamua'. ¹³ A'íj pu jin, tyiche' jimi ajtyáxiirej i Jesús, apua'quéj jo'tyaj tyeemí' jo'cháatima'caa tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj tya'ajpuéetzij tá'ra'nyij ti'ij a'íjna. ¹⁴ Ji'nye ínyan i cháanacaj japua capu chájta'naj ye'jé'sejre' ti jusén jin séejre', a'íj pu jin tyiche' jáahuosime'en a'íjna i chájta'naj ti jusén jin séejre'. ¹⁵ Tyiche' nyúucaritze' i Jesús tyaatatyójtzi're'en i Dios. A'íi pu a'íin pué'een i tyaj jin tyu'támu'vejritaj. Tyiche' jitzán huátatyamua've'en tyajta tatyényij jin tyaatatyójtzi're'en. ¹⁶ Caxu yó'hua'nán siaj tyámua' tyityetyúucha'íij, siajta huo'tyáhuire'en i séecan a'íjna jime' i siaj tyi'ijcha'íij, ji'nye a'yaa pu tya'ráanajchi i Dios.

¹⁷ Siahua'rá'astijre' a'íimaj i maj tyaja'muamua'tyey i tyeyúuj tzajta', ji'nye a'íi mu a'náj tina'aj ja'muacha'íij, a'yaa mu tyá'mua'reej ti a'yan tyúuxie've' siaj jaatánamuaj i Dios je'ej siaj tyi'tíj jin huaríj. Siata'aj tyámua' tyu'muárie'en caxu tyévi'si' rijcaj, ji'nye capu tyi'tíj jin je'ej tyajamuatyáhu'rii.

¹⁸ Siata'aj tajíme' jahuoocaj, tyej tyij tyámua' eenye' i tyaj jin ma'umuámua're', ji'nye a'yaa tu tyá'xie've' tyaj a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'pui'. ¹⁹ A'yaa nu nyajta huápui'ij tyaja'muahuavii'j siaj sij jéehua jahuaviiraj i Dios ti'ij ajtáhua'aj naata'an nyej jiye'tzín mua'ajmaj jimi jo'tyávaacaj.

Tyámua' pu tyihuo'tyájtoo ajta huo'tatyójttyej i ti jin ja'antypuá'rij

²⁰ Che' i Dios i ti tyámua' tyitaatyéje, ti ajta jaatájuurityej a'íjci i tavástara' Jesús, i ti va'cán jin antyúumua'reej, a'íjna jime' ti huá'cha'íij i jutyéityeristryamua' ti'ij síij ti hua' cújta' huaméj i cánya'xií, ajta je'ráaxirej i juxúure' ti'ij jaaxá'pui'intare'en a'íjna i nyúucarij ti jájcuaj ti ajta jusén

jìn séejre', ²¹ che' a'íin tyámua' jamuáa'uurej siaj sij néijmi'i jìn tyámua' eenye', siajta je'en a'yan huárinyij je'ej ti a'íin tyá'xie've', ta'aj ij a'yan táa'uurej je'ej ti a'íj tya'ránajchi a'íjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. A'íj pu jìn, tyiche' jusén jìn tyámua' tyé'tyójtzi're'ej.

²² Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyaja'muahuaviiij siaj tyámua' tya'ancuriáan a'íjci i nyúucarij i nyaj jìn tyajá'muayu'se'ej nyajta a'íjna jìn ca'nyíjra'aj jamuatá'caa. ²³ Siata'aj jáamua'reej maj meríj jaatátoj a'íjci i ta'ihuáara' Timoteo, tipua'aj jiye'tzín yará'astij, nyáaj nu já'vi'tin nyati'ij mua'ajmaj jimi jó'me'en.

²⁴ Siata'aj huo'tatyójtje'en tajitzé ma'can a'íimaj i maj ja'mua jimi antyúumua'reej, siajta néijmi'caa i tyeítyeristyamua'me'en i Dios. Majta i Italia maj já'ma'can, a'íi mu majta yajá'muatyojtje'.

²⁵ Che' i Dios tyámua' tyajamuaatyátoonyij néijmi'caa mua'ajmaj. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Santiago

Santiago pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Santiago, i nyaj tyí'huüre' i Dios jimi, nyajta a'íjci jimi i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, yanuj já'muatyoytye' mu siaj a'íjma jitze eeráma'can i tahuásimua'ci'ij i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, siajta néijmi'que' a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

A'íjna i ti néijmi'i tyojó'itej i Dios jimi ti tyajá'ma'can

² Nye'ihuáamua', a'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi, siaj néijmi'i jin huatóotyamua've'en a'íjna jime' i siaj jin á'viicue're'. ³ Ji'nye a'yaa xu tyá'mua'reej tijin tìpua'aj a'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'yan setya'ajpuéjtzij, a'yaa xu a'íjna jin tyá'ri'ren siaj sij néijmi'i tyo'táviicue'. ⁴ Siajta a'yan tyu'tá'an tì'ij a'íjna tyámua' jamuáa'uurej, siajta a'íjna jin huahuóse'en, quee tyi'táj jamua'itziitye'ej.

⁵ Tìpua'aj séej ja'itziitya'aj i ti jin jaria'mua'reeriaj je'ej ti ye'ej huárinyij, che' jaatáhuavij i Dios, a'íi pu a'yan tyaatá'sij, ji'nye i Dios pu juxié'vi'ra' jin hua'tá'caa i jutyéityeristyamua', ajta quee séej huatyáxaahuataj. ⁶ Ajta a'yan tyúuxie've' ti jaatáhuavij tyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tye'mej, ajta quee je'ej tyi'ria'mua'síme'ej, ji'nye a'íjna i ti je'ej na'aj tyi'riámua'sij a'yaa pu een tì'ij i jájtyij ti atyúuta'hua'aj i áacaj jime'. ⁷ A'íjna i ti a'yan een, che' quee a'yan tyí'mua'ajcaj ti tyi'táj ancuriáa'sij i tavástara' jimi, ⁸ ji'nye ijíj pu seequéj tyí'mua'tzej ajta ariá'pua'aj seequéj pu ijta tyi'mua'astáj ja'mej, a'íj pu jin quee je'ej já'miteeraste' je'ej ti tyi'táj jin huárinyij.

⁹ A'íjna i ta'ihuáara' tiquee je'ej tyéejviicue', che' huatóotyamua've'en a'íjna jime' ti i Dios jéehua huápu'ij tyámua' tyeetyátoosij, ¹⁰ ajta a'íjna i ti chíjtyaanyi', Dios pu jaatyáxaahuataj. Ji'nye a'íjna i chíjtyaanyi' a'yaa pu een tì'ij i xúuxu'uj tu'píj jitze ti xuta', tiquee jusén jin séejre'. ¹¹ Tì'ijta i xicáj eeré'nyej, ajta ca'nyíin jin eeráxirej, a'íi pu i tu'píj huatyáhuasij i xicáj jime', ajta i xúuxu'ra'an cáavatzij, aj pu'ij jó'vesij i ti naa huasé'rihua'aj. A'yaa pu cha'tána'aj tyá'uurej a'íjci i chíjtyaanyi', a'íi pu á'pua'ren néijmi'i jime' i ti jéehua tyí'ijcha'ij.

Tyaj néijmi'i tyu'tyámue'tin i tyaj jin á'viicue're'

¹² Che' huatóotyamua've'en a'íjna i a'táj ti néijmi'i tyé'viicue' i ti je'ej pua'aj tyí'een, ji'nye tì'ij néijmi'i tyu'tyámue'tin, Dios pu jaatá'sij i ti jaamué'tij, tì'ij júurij huatyá'itzeere'en jo'táj i Dios já'sejre', a'yájna tì'ij i Dios ti tyihuo'tá'sij néijmi'caa i maj jaxie've'. ¹³ Tìpua'aj séej jimi tyi'táj huataséjre'en ti ca'nyíjra'aj jatá'care'en tì'ij je'ej pua'aj huárinyij, che' quee a'yan tyi'mua'ajcaj yee Dios pu ca'nyíjra'aj jaatá' tì'ij a'yan huárinyij, ji'nye capu i'rij ti Dios tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij, capu ajta a'táj ca'nyíjra'aj tá'caa tì'ij tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij. ¹⁴ Sulu a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íj pu jitze eerányinyii je'ej ti i a'táj tyá'xie've', tì'ij a'yan tyi'táj jin je'ej pua'aj tyú'rinyij. ¹⁵ A'íjna jitze i ti je'ej pua'aj een, a'íj pu jitze eerányinyii i ca'nyíjra'aj tì'ij a'táj tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij, ajta tì'ij a'táj néijmi'i jin je'ej pua'aj huarín, aj pu'ij mu'nyij.

¹⁶ Nye'ihuáamua' mu nyaj jéehua já'muaxie've', caxu tyi'táj jin jucua-namuj, ¹⁷ néijmi'i i ti tyámua' tyí'een ti ajta quee tyi'táj jin tyá'itzeere' i ti tyajamuaaci'ij, tajapuá pu tyajá'ma'can, a'íjna jimi i Dios i ti néijmi'i

tyú'taahuaca'. Ajta a'íjna i Dios capu a'náj seequéj ju'uurej, capu ajta a'náj huariá'tica'rij a'íjna jimi. ¹⁸ Ji'nye a'yaa pu juxié'vi'ra' jin tyitaatá' i junyúucaa ti tzáahuaty'i'ra'aj jin séejre', tyej tyij anáatya'aj a'yan huataséjre'en i cháanacaj japua, ji'nye a'íi pu néijmi'i tyú'taahuaca'.

A'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti tyúuxie've' i nyúucarij jimi

¹⁹ Siata'aj a'íjna mua'reeriaj nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', néijmi'i xu tyámua' eenye' siaj sij néijmi'i naa tyu'namuaj, siajta quee jiye'tzín huo'riá'hua'nyijracare'en i tyeítyee, caxu siajta jiye'tzín nyinyu'cacuj. ²⁰ Ji'nye a'íjna i a'tíj ti nyú'camui', capu i'rij ti tyi'tíj jin xá'pui' huárinyij i Dios jimi. ²¹ A'íj pu jin, siata'aj jaatapuá'citaj néijmi'i i ti je'ej pua'aj een siajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyí'ricij, siajta ja'rá'astijre'en a'íjci i nyúucarij ti ja'mua jimi huatyátuihuaca', ji'nye a'íi pújoorej ti jamui'rátoonyij.

²² Ajta quee a'yaa na'aj tyúuxie've' siaj janamuajra i nyúucarij, sulu siaj a'yan huárinyij je'ej ti tyajá'mua'itíij, na'ríj quee a'yaa xu jujíimua'aj tyúucuanamuaj xá'ju'un. ²³ A'íjna i a'tíj ti janamuaj na'aj i nyúucarij, ajta quee a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta, a'yaa pu een ti'ij a'íjna i a'tíj ti junyéerimij aráasej i jájtya'huaa jitze, ²⁴ a'yaa pu jusíj tyúusej, ajta ti'ijta tyíchenyij aj pu'ij jiye'tzín yo'huá'xij je'ej ti huasé'rihua'aj i nyéerima'ra'. ²⁵ Ajta i tiquee yó'hua'naj i ti janamuaj, sulu ti a'yan tyámua' naa tyúunamuajraste' i nyúucarij ti tyámua' een, ti ajta i Dios jin hui'rátoosij, ajta a'yan ricij je'ej ti a'íjna tyí'ijta i nyúucarij, a'íi pu jutyamua've'ej ta'mej je'ej ti tyi'tíj jin ricij.

²⁶ Típua'aj síj a'yan tyúuxajtaj ti tyámua' naa tyá'astej i juyi'ráj, ajta quee jaay'tin ti jaatapuá'citaj i ti je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'an, a'íi pu jusíj jucuanamuaj, ajta i yi'ráara' capu tyi'tíj huiire'. ²⁷ A'íjna i yi'ráj ti tyámua' een ti ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'íi pu a'íin pué'een i ti a'yan tyí'xaj tíjin: Miche' huo'táhuire'en a'íjma i maj xá'rican, majta tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj huóojíimua'astariaca', mej mij quee juxana'ciria'aj a'íjma jamuán i maj a'yan cháanacaj japua huachátamee.

2

Maj quee je'ej pua'aj huojo'sejra i juxa'aj tyeítyee

¹ Nye'ihuáamua', mu siaj já'astijre' i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, ti ajta huápu'i'ij naa huasé'rin, a'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi siaj juxa'aj siana'aj huojo'sejra néijmi'caa i tyeítyee. ² Tyiche' a'yan tyaataxáj yee hua'puaj mu ujo'tyájrurij jo'siaj jóosi'rii, síj ti anyíiraj ucárurtye' ti ooroj jin taavijhua ajta naa eenye' tyi'tyéechan, ajta síj tiquee je'ej tyéejviicue' ti ajta mí'ma'can ucáachan. ³ Siajta mua'aj a'yaa xu tyámua' tyeetyéjeevij a'íjci i ti naa eenye' tyi'tyéechan, siajta a'yan tyaaté'exaatye'sij tíjin: "Pata'aj iye'ej huayíxi'in yatij jéetze' jóoxie've'." Siajta a'íjci i ti mí'ma'can tyi'tyéechan, a'yan xu tyaaté'exaatye'sij tíjin: "Pata'aj mahuatyávaacaj, nusu pata'aj ooyíxi'in a'májna chóota'". ⁴ Típua'aj a'yan siarijca, a'íj xu jin quee juxa'aj siana'aj tyihuá'sej i juxa'aj tyeítyee, sulu a'yaa xu tyihuá'xijtye' i juxa'aj tyeítyee, a'íjna jime' tiquee xá'pui' een.

⁵ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', xáanamujri' a'íjci, Dios pu hua'vá'jajpuaxij a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' íiyan cháanacaj japua, mej mij a'íjna jin huochíjtyaanyi'taj i maj Dios jimi tyá'tzaahuatye', tí'ij ajta a'yan tyihuó'ci'tyij maj jamuán tyu'ta'íjtaj, a'yájna tí'ij i Dios

arí tya'tóoratziiri' a'íjma jimi i maj jaxie've', ⁶ siajta mua'aj xu'ríj jaatyáxaahuataca' a'íjci i tiquee je'ej tyéejviicue'. ¿Nyij mequee a'íimaj i maj chíjtyaanyi' pué'een puéjtzij jamuaatá', majta jamuá'anvi'tij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj? ⁷ ¿Nyij mequee a'ín pué'een i maj je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjna i nyúucarij i siaj mua'aj tyámua' tya'tá'caa?

⁸ Tyámua' xu mua'aj rinyij tipua'aj tzaahuatyí'ra'aj jin sia'rá'astijre'en a'íjci i nyúucarij, a'yájna tí'ij tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin: “Huaxie've' i axa'aj tyévíj patí'ij asíj tyíaxie've'.” ⁹ Ajta tipua'aj sequée juxa'aj siana'aj huojo'sejra i tyeítyee, a'íj xu jin seríj je'ej pua'aj ricij, siajta a'íjna jin ootyá'itzee i Dios jimi. ¹⁰ Ji'nye tipua'aj a'tíj néijmi'i já'astyaj a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta je'en séej jitze tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, a'yaa pu a'íjna jin néijmi'i tyo'tyá'itzeesij i nyúucarij jitze. ¹¹ A'í pu i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Capáj tyí'xana'cire'ej”, ajta a'yan tijin: “Capáj tyí'tyacui'care'en.” A'íj pu jin, tipua'aj a'tíj quee tyu'xána'cire'en, ajta tyu'jé'caj, a'íj pu jin arí ootyá'itzee a'íjna jitze i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ¹² A'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi siaj tyámua' tyúu'ixaaty'e'ej siajta tyámua' tyityetyúucha'íj, a'íjna jime' tí i Dios jamua'xijtye'en i nyúucarij jime' tí jin jamui'rátosij. ¹³ Ji'nye a'íimaj i maj quee hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, capu ajta i Dios hua'cu'váaj huá'xijtye'en, majta a'íimaj i maj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, a'í mu néijmi'i jin tyu'tyámue'tij a'ájna xicáara' jitze.

A'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuaty'e' a'íj pu jitze séejre' je'ej tyaj ricij

¹⁴ Nye'ihuáamua', ¿ji'nye tyi'tíj jin tye'tyáhu'i'rii tipua'aj síj a'yan tyúuxajtaj yee tyá'tzaahuaty'e', ajta quee a'yan tyi'tíj jin rijcaj je'ej tí tyí'xaj? ¿Nyij i'ríj tí a'ín jáahuire'en i tí jin tyá'tzaahuaty'e'? ¹⁵ Tyiche' a'yan tyaataxáj tí síj i ta'ihuáara' tí tyáati' nusu tí íiti', quee tyi'tyéechan nusu quee tyi'tíj tyícha'íj tí jáacua'nyij séej xicáj jitze, ¹⁶ ajta síj tí ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyaaté'xaaty'e'en yee: “Áricuj, che' tyámua' tyaja'muahuíria'aj”, siajta néijmi'i tyú'cua'nyij tyi'tíj tí je'ej tyajamua'ráanajchij, ajta quee tyi'tíj huo'tá'an i maj jin huatyóohuíre'en, ¿capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuire'ej a'íjna jime'? ¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'íjna jime' i siaj jin tyá'tzaahuaty'e', tipua'aj quee séejre'ej siaj a'yan ricij je'ej siaj tyí'xaj, a'yaa pu een tí'ij tyi'tíj tí arí huamuí'.

¹⁸ A'yaa pu tyí'rij tí síj a'yan tyu'taxáj yee: “Muáaj paj tyá'tzaahuaty'e', nyajta nyáaj a'yaa nu ricij je'ej nyaj tyí'xaj.” Naataséjratye' i paj jin tyá'tzaahuaty'e' i paj jin quee a'yan ricij, nyáaj nu nyajta muaataséjratye'sij i nyaj jin tyá'tzaahuaty'e', nyajta a'íj jin a'yan ricij je'ej nyaj tyí'xaj. ¹⁹ A'yaa paj muáaj tyá'tzaahuaty'e' tí síj na'aj i Dios séejre', a'íj paj jin xá'pui' ricij, ajta a'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'tzaahuaty'e' a'íimaj i tyiyáaru'uj, majta juvivej i maj jin tyí'tziinye'. ²⁰ Capáj a'ín pué'eenye' i tiquee tyámua' metyóomua'rej, pajta a'yan tyáamua'tyij tijin tipua'aj a'yaa pana'aj tyá'tzaahuaty'e'ej pajta quee a'yan rijcaj je'ej paj tyí'xaj, capu tyi'tíj huíre' i paj jin tyá'tzaahuaty'e'. ²¹ Dios pu tyámua' tyeetyájtóo a'íjci i Abraham, i tí tayo'puaci'ij pué'eenye'ej, a'íjna jime' tí jaatámu'vejritaca' i juyój Isaac. ²² A'yaa pu tyí'rij tyaj jáamua'reej je'ej tí huaríj a'íjna i Abraham, a'íjna i tí jin tyá'antzaahuaj a'íj pu jin ajta a'yan huaríj, a'yaa pu'ij tyámua' tyi'éenye'ej ta'raj i tí jin tyá'antzaahuaj. ²³ A'yaa pu a'íjna jin tya'róo'astej je'ej tí tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Abraham pu ja'antzaahuaj i Dios, a'íj pu jin i Dios tyámua' tyeetyájtóo.” A'íj mu jin a'yan jaatamua'aj i Abraham tijin: “Maj jumujtyej i Dios jamuán.”

²⁴ Xu'ríj mua'aj a'yan tyí'sej, ti i Dios tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i a'tíj a'íjna jime' je'ej ti tyi'tyúucha'íj, capu a'íi na'aj i ti jin tyá'tzaahuatye'.
²⁵ A'yaa pu cha'tána'aj tyáaru'j a'íjci i Rahab, i íiti' ti jamue'tica'aj i túmii i jutyévij jime', Dios pu tyámua' tyeetyájtóo a'íjna jime' je'ej ti a'íin huaríj, tí'ij tyámua' tyihuo'taxié'vej a'íimaj i maj ixie'ria'ca'aj, ajta huo'táhuu' maj séej jitze i juyéj jó'ciinyej. ²⁶ A'yaa pu'ij tye'mej, tipua'aj i tyévira' jitze i a'tíj quee júuricamej séjre'ej, a'íi pu muí'chij, a'yaa pu cha'tána'aj a'íjna tyí'muí'chij i siaj jin tyá'tzaahuatye', tipua'aj sequée a'yan rijcaj je'ej siaj tyá'tzaahuatye'.

3

Je'ej ti tyí'huire' i nyanúrij

¹ Nye'ihuáamua', miche' quee jéehua séjre'ej ja'mua jimi i maj tyi-huá'mua'tyej i séecan, ji'nye xu'ríj jamua'reej ti i Dios jéetze' ca'nyíin jin huá'xijtye'en a'íjma i maj tyí'mua'taj. ² Néijmi'i tu je'ej pua'aj ricij, tyajta néijmi'i tyi'tíj jin á'itzeere', tipua'aj a'tíj quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj a'íjna jime' je'ej ti tyí'xaj, a'íi pu tyámua' een, ajta jaayí'tin ti huóocha'íin, tí'ij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en. ³ Tyati'ij hua'ancárujtyi' i hua' tyényi'tze' i cahuáayu'uj a'íjna i píriin, mej mij tá'astyaj, a'íj tutyij jin hua'ria'ca'nyii. ⁴ Siajta a'íjna huaséj i báarcuj, tyij ajta tyámua' tyí've'ej, a'íi pu áacaj jáatajchi ca'nyíin jime', ajta a'íjna i ciyéj ti jáata' atyéjvee, a'yaa pu tyí'huire' tí'ij a'íjna i ti jajmuárie' jaajásime'en i báarcuj jo'tij a'íin a'yan tyiyá'xie've'. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj tyí'een i tanyanúu jitze, tyij ajta ciléenye' na'aj séejre' i tatyévij jitze, a'yaa pu putyá'uurej ti va'cán jin ahuóotzaahuatye'en. Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i'ríj ti tiéj ti cíi na'aj tyá'ajtaanyij, a'yaa pu va'cán jin tyu'riá'taasij. ⁶ Ajta i tanyanúu a'yaa pu cha'tána'aj tyí'sejre' tí'ij i tiéj. A'yaa pu ajta séejre' tí'ij i maj jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij, a'íi pu'ij yó'jipua'j i tatyévij. A'íjna i ti je'ej pua'aj een ti jitzán éejnyinyii i tanyanúu, a'íi pu ca'nyíjra'aj jatá'caa i tyiyáaru', a'íi pu'ij néijmi'que' tyí'ijta a'íjna jitze i ti je'ej pua'aj een. ⁷ A'íjna i tyévij néijmi'i pu putyí'uurej tí'ij huo'muá'ajcaanyitye'en i maj a'yan tyityaací'ij majta i maj rá'rie, majta i maj siru'pii i chóota', ajta i maj jáata' já'xoo, mu'ríj néijmi'caa huamuá'ajcaanyityej, ⁸ ajta capu a'tíj jaayí'tin ti jaamuá'ajcaanyitye'en i junyanúu. A'yaa pu een a'íjna i nyanúrij tí'ij i ti je'ej pua'aj een, ajta jitzán éejnyinyii i ti a'yan een tí'ij huá've'rij ti tyu'jé'caj. ⁹ A'íj tu jin i tanyanúu tyé'tyojtzi're' i tavástara' i tyaj jajtáataj, tyajta a'íjna jin je'ej pua'aj tyihuá'xaj i tyeítýee i Dios ti huó'taahuaca' i maj a'yan huasé'rin tí'ij i tyévira'. ¹⁰ A'íjci i tatyényij jitze pu éejnyinyii i tyaj jin tyámua' tyihua'tá'caa, ajta a'íjna i tyaj jin je'ej pua'aj tyihuá'xaj. Nye'ihuáamua' capu a'yan tyí'xa'pui' ti a'yan tyí'eenye'. ¹¹ Jo'tij ja'ajréxaj, capu i'ríj ti a'áa na'aj tána'aj ajnyéj a'íjna i jájtyij ti jumua'tíj jamuán i jájtyij ti antzíjvi. ¹² A'yájna tí'ij ajta quee tyí'rij ti i xápua' jitze huatácan a'íjna i aseitúunaj, nusu ti i úuvaj ciyéj jitze huatácan a'íjna i xápua', nye'ihuáamua', nyij i'ríj ti jájtyij ti jumua'tíj a'áa ja'ajnyéj jo'tij jájtyij ta'antzíjvi jin ja'ajréxaj.

A'íjna i mua'tzúra'aj ti néijmi'i tyí'mua'reej

¹³ Tipua'aj síij ja'mua jimi séjre'ej ti tyámua' metyóomua'rej, ajta tyámua' tyojó'iteej, che' a'íjna jin jaataséjrataj i ti tyámua' tyi'tyúucha'íj, ajta quee óotzaahuatye'ej a'íjna jime' i ti jéehua tyojó'itej. ¹⁴ Ajta tipua'aj mua'aj setyu'tá'an ti a'íjna i siaj jin chueerij je'ej pua'aj jamuáa'uurej i

ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', siajta je'en a'íjna jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij, capu ij i'ríj siaj tyi'tíj jin ahuóotzaahuatye'en, a'íjna jime' siaj á'itzeere' i ti jì'ré'can jime' jitze. ¹⁵ Ji'nye néijmi'i i ti a'yan tyí'een capu i Dios jimi tyojo'vé'mej, sulu a'yan pu cháanacaj japua ma'can, jo'tíj je'rányinyiij hua'mua'tziira'aj jitze i tyeítýee ajta a'íjna jitze i tyiyáaru'. ¹⁶ Jo'maj jóochueere', ajta jo'maj jóo'itziitye', a'áa mu je'ej pua'aj tyityeje'tyúucha'íj majta néijmi'i je'ej pua'aj ju'uurej, ¹⁷ majta a'íimaj i ti hua' jitze séejre' i mua'tziira'aj ti i Dios jimi jo'vé'mej, a'íi mu tyámua' tyityetyúucha'íj, majta naa tyihujomua'raj, majta tyámua' tyúu'ihuaamua', a'íj mu jin naa tyámua' tyí'tyesejre'. A'íi mu majta tyihua'cu'vej, majta juxa'aj mana'aj tyihuá'xie've', camu majta tyí'hue'tacaa, sulu néijmi'i mu jin tyámua' ricij. ¹⁸ Majta a'íimaj i maj jahuo me mij tyámua' tyihuo'tyéjeevej i juxa'aj tyeítýee, a'íi mu juxáahuaj séejre', majta a'íjna ancuriáa'sij i ti tyámua' een.

4

I maj a'íjna jamuán óojaahuatye' i maj a'yan cháanacaj japua séejre'

¹ ¿Jo'nyij je'rányinyiij a'íjna i ti ca'nyíjra'aj jamuatá'caa siaj sij jujímua'aj junyo'si'tye'ej? A'yaa pu tyi'ja'yájna ti ja'mua mua'tziira'aj tzajta' je'rányinyiij. ² A'yaa xu mua'aj tyi'tíj tyí'xie've', siajta quee a'yan tya'ancuriáa'vej, a'íj xu jin tyí'tyacui'caa, siajta jéehua tyí'nyacua'aj, siajta quee óocu'vej, a'íj xu jin junyo'sitye'ej, siajta jujaaxiejvi'. Caxu jatyoovej i siaj jaxie've', ji'nye caxu jahuavii i Dios. ³ Ajta tipua'aj siaatáhuavii, capu jamuaatá'sij, ji'nye caxu tyámua' tyá'huavii, siajta a'íjna jin jahuavii siaj sij cha' siana'aj jaaxíjtye'en je'ej ti tyajamua'ráanajchij; siaj sij a'íjna jin huatóotyamua've'en. ⁴ Mua'aj siaj juxana'cire', ¿nyij sequée jamua'reej tíjin a'íimaj i maj jamuán ajtyu'uj i cháanacaj, a'íi mu jájcha'íire' i Dios? A'tíj tina'aj ti jaxie've' ti hua'ajtyájahuatye'en a'íimaj i maj íyan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu ajta jájcha'íire' i Dios. ⁵ A'íj pu jin a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin: "Dios pu chueerij a'íjna jimi i júuricamej ti a'yan jaatyájtóo ityájma tzajta'." ⁶ Ajta i Dios a'yaa pu jéetze' tyámua' tyitojo'mua'raj, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "Dios pu hua'ajcha'íire' a'íjma i maj óotzaahuatye', ajta tyámua' naa huojomua'raj a'íimaj i maj quee óotzaahuatye'." ⁷ A'yaa pu'ij, siata'aj ja'rá'astijre'en i Dios. Siajta ajtáciinyej i tyiyáaru' jimi, aj pu'ij ajta i tyiyáaru' tyíchesij ja'mua jimi. ⁸ Siata'aj ajtyáxiirej i Dios jimi, aj pu'ij ajta i Dios ajtyáxiirij mua'ajmaj jimi. Siata'aj tyámua' huóo'uurej mu siaj jéehua je'ej pua'aj ricij. Siajta huóojajcuare'en mu juxiéjnyu'caa tzajta', mua'aj mu siaj jaxie've' i Dios siajta íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua. ⁹ Siata'aj uhuóomua'tzij i siaj je'ej pua'aj ricij i Dios jimi, siajta huatóoxaamujritye'en, siajta huóoyiinyixi'ín. Siata'aj huatóoxaamujritye'en a'íjna jime' je'ej siaj ará'tyeej rijcaa, siajta huatóoxaamujritye'en i siaj jin jutyamua'va'ca'aj. ¹⁰ Siata'aj quee óotzaahuatye'ej i tavástara' jimi, tipua'aj a'yan xáarinyij a'íi pu tyámua' tyajamuaatyátoosij.

¹¹ Nye'ihuáamua', caxu je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i séecan. A'íjna i ti je'ej pua'aj tyá'xaj i ju'ihuáara', na'ríij já'xijtya'aj, je'ej pu pua'aj ajta tyá'xaj a'íjci i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, ajta ja'xijtye'. Ajta tipua'aj a'yan setyá'xijtye'ej i yu'xarij, muáaj paj a'íin pu'é'eenye'ej puá'mej i paj tyá'xa'pui'intare', ji'nye capáj che' já'astijre' a'íjci i yu'xarij. ¹² Síj pu'uj a'íin pu'é'een i ti a'yan jaatyájtóo i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íi pu ajta a'íin pu'é'een i ti tyá'xa'pui'intare', ajta jaayí'tin ti jamui'rátoonyij, nusu ti

jamua'antyipuá'ritye'en, arí muáaj, ¿ji'nye een jime' a'yan petyí'mua'tzej paj a'íjna jin antyía'mua'reej pej pij jo'xíjtye'en a'ihuáara'?

Catu jamua'reej je'ej ti tye'mej ariá'pua'aj

¹³ Xáanamujri' mua'aj a'íjci, mu siaj a'yan tyí'xaj tijin: "Ijij nusu ariá'pua'aj chájta' tu jo'cíj, a'áa tu séej nyinyi'ra'aj á'tyeeren tyetyi'muárie'ej tyej tyij túmii huamué'tin", ¹⁴ maj siajta quee jamua'reej je'ej ti ariá'pua'aj tye'mej mua'ajmaj jimi, tipua'aj siooj júurij nusu sequée. A'yaa xu mua'aj een ti'ij i jéetirij ti huariéenajyi'ij, ti a'tzúj huataséjre'sij ajta je'en ja'huópua'rixí'ij. ¹⁵ Sulu a'yaa pu tye'tyévijtye' siaj a'yan tyu'taxáj yee: "Tipua'aj i tavástara' a'yan tyá'xie've'ej, tyóoche' tu júurij tá'ju'un, tyej tyij a'íjna jin tyu'muárie'en, nusu séej jime' tyi'táj." ¹⁶ Siajta mua'aj, a'yaa xu tyí'xaj xootzáahuatye'ej, ajta a'íjna i siaj jin óotzaahuatye', capu xá'pui' een i Dios jimi. ¹⁷ A'íjna i ti jaayí'tin ti tyámua' huárinyij tyi'táj jime', ajta quee a'yan rijcaj, a'íi pu ootyá'itzeere'ej i Dios jimi.

5

Miche' tyámua' tyityetyúucha'íj i maj chíjtyaanyi'ij pué'een

¹ Xáanamujri' mua'aj a'íjci mu siaj chíjtyaanyi'ij pué'een! Siata'aj huóoyiinej, siajta huatóoxaamujritye'en, a'íjna jime' siaj jéehua jajpuéetzij xá'ju'un. ² Pu'ríj tyí'pe'nyij i siaj tyí'ijcha'ij, ajta i tyajá'muacaana mu'ríj i tyajpuásij tyi'ráaci'xij. ³ Pu'ríj ajta huatyámucua'rej i ooroj ajta i pláataj i siaj jájcha'íj, ajta a'íjna i ti jin huatyámucua'rej, a'íi pu jamuaataxájta, ajta a'yan tyajamua'antyipuá'ritye'sij ti'ij i tiéj. Mua'aj xu seríj jéehua tyí'isii i ti tyá'najchij, ijij ti arí néijmi'i tye'entyipuá'rij. ⁴ Ajta a'íjna i siaj quee tyihuo'nájchij a'íjma i tyétyacaa i maj tyu're'vejchaca' i já'muavi'ra'taj, a'íi pu mua'ajmaj ja'mua jijve'en, ajta i tavástara' i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, pu'ríj jamua'reej je'ej siaj huaríj, ji'nye pu'ríj huó'namujri' i maj a'íjna jin junyo'si'tye' a'íimaj i maj tyi'muarie'ca'aj mua'ajmaj jimi. ⁵ Íiyan cháanacaj japua xu mua'aj juxáahuaj tyí'tyechej, siajta juxáahuaj tyí'cua', cuxáa siaj tyúuci'mitye' siaj sij huápu'taj, ajta arí atyojo're'nyesij a'náj maj já'muacui'nyij. ⁶ Mua'aj xu siajta seríj huo'cuij a'íjma i maj quee tyi'táj jin á'itzeeria'ca'aj, majta a'íimaj camu jamuaatá'ijmujri'.

Tyiche' quee je'ej tyá'tamujtyej a'íjna jime' i tyaj jajpuéetzij

⁷ Siajta mua'aj nye'ihuáamua', siata'aj tyo'táviicue' 'asta na'aj quee uvé'nyej i tavástara'. A'íjna i ti chuéj japua tyí'muijhuacaa, a'yaa pu tye'chó'va'aj ta'mej 'asta na'aj quee tyú'ciirej, ta'aj ij ja'ancuriá'an i táque'ra' i ti jéehua huápu'ij juxie've', a'yaa pu tyi'chó've'ej ja'mej, 'asta mana'aj quee huatyéviiey i viita'rij jitze majta je'en atáchenyij. ⁸ A'yaa xu siajta mua'aj tyi'ijchó've'ej, siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta' siaj sij tyámua' eenye', ji'nye capu á'tyeeren ti'ij uvé'nyesij a'íjna i tavástara'.

⁹ Nye'ihuáamua', caxu óoxijtye'ej séej jamuán siajta séej, ti'ij quee Dios a'yan cha'tána'aj tyajamo'xíjtye'en, ji'nye pu'ríj tin uvé'nyesij a'íjna i ti tyá'xa'pui'intare'. ¹⁰ Nye'ihuáamua', siata'aj a'íjma jitze tyi'huóomua'tyej i maj tyí'xajtaca'aj i tavástara' jitze ma'can, i maj jéehua jaapuéjtzitariaca', majta néijmi'i jin tyo'táviicue'ri'. ¹¹ A'yaa tu tyá'mua'reej ti Dios tyámua' tyihuo'tá' a'íimaj i maj néijmi'i jin tyo'táviicue'ri' i maj jin jaapuéjtzitariaca'. Xu'ríj jamua'reej je'ej ti

tyaapuéjtzitariaca' a'íjna i Job, siajta a'yan tyá'mua'reej je'ej ti i tavástara' tyaxá'pu'íntari'ri', ji'nye jéehua pu i tavástara' tyámua' tyitájcha'ij ajta jéehua tyihua'cu'vej.

¹² Ajta a'yájna, nye'ihuáamua', caxu tyi'tíj jin tya'tóoratzi'ra'an, a'íjna jitze huatama'can i tajapuá, nusu i cháanacaj, nusu séej tyi'tíj jime'. Típua'aj a'yan setyu'taxáj yee "Jee", che' a'yan atyojo're'nyej; na'ríij a'yan setyu'taxáj yee "Capu", che' ajta a'yan atyojo're'nyej, ta'aj ij quee Dios jamo'xíjtye'en.

¹³ Típua'aj síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can jajpuéjtzij, che' huatyényuunyij i Dios jimi. Na'ríij síj jutyamua've'ej che' chuícarij jin tyaatatyójtzi're'en i Dios. ¹⁴ Típua'aj síj tyí'cui'ij, che' huo'tájeevej a'íjma i huásij i maj tyeyúuj tzajta' tyí'huíire', mej mij a'íimaj huatyényuunyij, majta jitzán ma'can i tavástara' ja'vá'huaatye'en i já'ria'ra' i aseitúunaj. ¹⁵ Ajta mati'ij tyá'tzaahuatye'ej huatyényuunyij, aj pu'ij a'íjna i ti tyí'cui'ij rujnyi, ajta i tavástara' pu japuan huatányuusij, ajta tyaatú'uunyi'raj i ti jin ootyá'itzee. ¹⁶ A'íj pu jin, siata'aj tyi'huó'ixaatye'en séej jamuán siajta séej i siaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, siajta huatyényuunyij séej jime' siajta séej ti'ij i Dios tyajamuáahuatye'en. A'íjna i siaj huatyényuunyij jéehua pu tyí'huíire' típua'aj tyámua' sia'éenya'aj xaatyényuunyij i Dios jimi. ¹⁷ A'íjna i Elías, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'tyaataca'aj tyati'ij ityáj, ajta ti'ij tyá'tzaahuatye'ej huatyényuj mej mij quee che' huatyéviij, a'yaa pu huéicaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' á'tyeej mej quee che' viiyaca'aj. ¹⁸ Ti'quij ajtáhua'aj huatyényuj, mati'ij támij huatyéviiyaca', ajta je'en tyú'ciiriaca' i ti tyu'huásti'huaca'.

¹⁹ Nye'ihuáamua', típua'aj síj ajtára'nyij a'íjna jitze i ti ji're'can jime' ajta je'en síj tyámua' tyeetyéjeevej ti'ij ajtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en, ²⁰ a'yaa xu tyá'mua'reeraj tijin a'tíj ti séej tyámua' tyu'tyéjeevej ti'ij ajtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, a'íj pu jaatyáhuíire'ej ti'ij quee jó'vetyij, ajta ti'ij Dios néijmi'i jin tyaatú'uunyi'.

Ī yu'xarij ti anaquéej jo'yú'xaca' a'íjna i San Pedro

Pedro pu hua'tyojtye' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'

¹ Nyáaj Pedro, i nyaj jahuíire' i Ciriístu', yaa nu já'muatyoytye' mua'ajmaj mu siaj Ponto ja'chej, nyajta mua'ajmaj Galacia siaj ja'chej, siajta séecan a'ájna a Capadocia, ajta a'ájna a Asia, ajta a'ájna a Bitinia, ² a'íjma i Dios ti anaquéej hua'antyíhuoj a'yájna ti'ij a'íin tya'tóoratziiri'. A'íj pu jitze ma'can i ju júuricamej jamuaajácuarej siaj sij ja'rá'astijre'en siajta tyámua' huárinyij a'íjna jime' i xúuria'ra' i Ciriístu'. Che' i Dios tyámua' tyajamuáacha'íin ajta jamuaatyápua'ritye'en ja'mua tzajta'.

A'íjna i ti jin tyi'ijchó've' a'íjna i ti tyá'tzaahuatye'

³ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios ti ajta vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús ti Ciriístu' pué'een, a'íi pu jéehua tá'ancu'vaxij ajta taatá' tyej tyij jájcuan jin huanánie'huaj, a'yájna ti'ij ajta i Ciriístu' tyu'tájuuriaca'. A'íi pu'ij tatá'caa tyej tyij jajchó've'ej a'íjna i tyaj jin júurij tá'ju'un, ⁴ ajta taatá'sij ti táaci'tyij i Dios ti arí tyámua' tyú'ruuj, a'íjna i tiquee a'náj je'ej rinyij, capu ajta a'náj huatyéchoomuarij, ajta quee a'náj ja'huópua'rixí'ij. ⁵ A'íjna jime' i siaj jin mua'aj tyá'tzaahuatye', a'íi pu ja'muacha'ij a'íjna jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej ti'ij jamuáahuiire'en, a'íjna jime' i ti tyámua' een, a'íi pu huataséjre'ej a'ájna xicáara' jitze ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rij.

⁶ A'íj xu jin mua'aj jéehua jutyamua've'ej a'íjci jime' ti Dios tyámua' tyajamuaatá'sij, tyij ajta a'yan tyúuxie've' siaj a'íjna jin mue'tíj ijíj jaapuéjtzitarej. ⁷ Ji'nye a'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye', a'yaa pu een ti'ij ooroj, a'íjna i ooroj a'yaa pu tyúuxie've' maj jaatyáteeraj ta'aj ij jumua'tíj tá'ra'nyij. A'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye' siajta jin jajpuéjtzij, jéetze' pu tyí'huíire' quee a'íjna i ooroj i ti i'ríj maj jaatyú'uunaj. A'íj pu jin i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'yan tyúuxie've' siaj néijmi'i tyo'táviicue', siaj sij néijmi'i tya'ancuriáan i Ciriístu' jimi.

⁸ Mua'aj xu jaxie've' i Ciriístu', maj siajta quee xu a'náj jaaséj, siajta jitzán tyá'tzaahuatye', ajta a'íjna i siaj jin jéehua jutyamua've' capu i'ríj tyaj jaataxáj nyúucarij jime', ⁹ ji'nye mua'aj xu seríj tin néijmi'i tyu'táa'sij a'íjna jime' i siaj tyá'tzaahuatye', ajta a'íjna jin já'muahuíire'en.

¹⁰ A'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu jájcua'j imuáj jaataxájtaca' a'íjna i ti jin i Dios tyámua' tyajamuaatyátoosij, a'íi mu majta a'yan tyá'huooca'aj, majta a'íjna jin tyí'mua'ajcaa mej mij yo'itéej muá'ra'nyij. ¹¹ A'íjna i júuricama'ra' i Ciriístu' a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, mej mij jáamua'reej je'ej ti tya'ajpuéetzij ta'me'nyíiche' i Ciriístu', ajta je'en je'ej ti tye'mej majca'huáyee, a'yaa mu mij a'íimaj tyá'huooca'aj mej mij jáamua'reej a'náj ti a'yan tye'mej. ¹² A'yaa pu Dios tyihuo'tá' mej mij jáamua'reej tiquee hua' jime' tyí'xajtaca'aj, sulu mua'ajmaj pu tyajá'mua'ixaatya'ca'aj. A'íi pu'ij a'íin pué'een i maj jamuáa'ixaj i nyúucaria'ra' i Dios, a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios tajapuá' ti já'ma'can. Majta a'íimaj i maj tajapuá' tyí'huíire', a'yaa mu tyá'xie've' mej mij néijmi'i a'íjna tyu'séj.

Dios pu ta'ixaatye' tyej tyij tyámua' tyi'tyítacha'íj

13 A'íj xu jín, siata'aj tyámua' eenye' siajta tyámua' metyity-oomuámua're'ej. Néijmi'i xu jín i Dios jimi tyi'ijchó've'ej a'íjna i ti tyajá'muaci'tyij i ti jín i Dios tyámua' tyajamuaatá'sij a'ájna xicáara' jitze ti huataséjre'en a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. 14 Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj eenye' mati'ij i ti'ríij i maj huá'astijre' i juhuásimua', caxu che' je'ej pua'aj tyityetyúucha'íij ti'ij ará'tyeej tyajamua'ránajchica'aj, siati'ij quee xu jamua'tyáacaj i Dios. 15 Sulu siata'aj néijmi'i ji'rén'nye'ej séjre'ej, ji'nye a'íjna i Dios ti jamuaatajé, a'íi pu ji'rén'nye'aj séjre', 16 ajta a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Siata'aj ji'rén'nye'ej séjre'ej, ji'nye nyáaj nu ji'rén'nye'aj séjre'."

17 Tipua'aj a'yan siaatamuá'muatye'en yee jutáataj, a'íjna i Dios ti juxa'aj na'aj tyihuá'xijtye'en i tyeétyee je'ej ti síij tyi'tíj jín huaríj, a'yaa pu tyúuxie've' siaj jéehua tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íij siati'ij siooj a'yan séjre'ej i cháanacaj japua. 18 Dios pu mua'ajmaj ja'mua japua huatanyúj, siati'ij je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj, a'íjma siaj jitze jaarí'rej i já'muahuasimua'ci'íj, siajta mua'aj a'yan tyá'mua'reej ti i Ciríistu' quee a'íjna jín tyu'nájchitaca' i ooroj nusu i pláataj ti á'pua'ren, 19 sulu a'íi pu i Ciríistu' a'íjna jín tyu'nájchitaca' i juxúure', ti'ij a'yan tyu'tóomu'vejritaca' ti'ij cánya'aj tiquee cápítie'nyi' ajta quee tyi'tíj jín á'itzeere'. 20 Ciríistu' pu a'yan tye'entyihuaviihuaca' ti'ij quee eexúj séeria'caj i cháanacaj, ti'ij a'íjna jín tyu'tyáhuíire'en, ajta ijíij ti'ij néijmi'i tye'entyipúa'rij, Ciríistu' pu yan huataséjre' ti'ij mua'ajmaj jamuáahuíire'en. 21 Ciríistu' xu mua'aj jitze ma'can tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'íjna i ti jaatájuurityej ajta tyámua' tyeetyájtoo, a'íj xu jín mua'aj tyá'tzaahuatye' siajta i Dios jimi tyi'ijchó've'.

22 Siajta mua'aj, a'íj xu jitze tyá'antzaahuaj i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, siaj sij tzáahuatyi'ra'aj jín huó'xié've'en i ju'ihuáamua'. A'íj pu jín siata'aj néijmi'i jín i juxiéjnyu'caa huóoxie've'en, siajta néijmi'i jime' i siaj jín juca'nyej séej jamuán siajta séej. 23 Ji'nye mua'aj xu siajtáhua'aj jájcuán jín huanánie'huaca' caxu che' a'íjna jime' i ti já'puaapua'rej, sulu a'íjna jime' i nyúucaria'ra' i Dios ti jusén jín júurij. 24 Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Néijmi'i mu i tyeétyee a'yan een ti'ij a'íjna i tu'píj,

ajta i maj jín óotzaahuatye' a'yaa pu een ti'ij i xúuxu'ra'an i tu'píj.

A'íi pu i tu'píj huatyáhuasij ajta je'en i xúuxu'ra'an cáavatzij,

25 ajta i nyúucaria'ra' i Dios, a'íi pu jusén jín séeria'aj ta'mej.

Ajta a'íjna i nyúucarij, a'íi pu a'íin pué'een i maj mua'ajmaj jamuáa'ixaa.

2

1 A'íj pu jín a'yan tyúuxie've' siaj néijmi'i tyu'tátoonyij i siaj jín je'ej pua'aj ricij, siajta je'ej pua'aj tyihuá'xaj tyeétyee, nusu siaj huá'cuanamua', na'ríij i siaj jín óochueere' séej jamuán siajta séej, siajta i siaj jín hue'tzij jín séecan tyí'xajtzi'. 2 Siata'aj a'yan huárinyij mati'ij i ti'ríij, i maj jahuoo mej mij huátze'nyij i junáanaj jitze, mej mij a'íjna jín huahuóse'en, ajta je'en huó'huíire'en, 3 ji'nye mua'aj xu serij jáamua'reeri' ti i tavástara' tyámua' tyaja'muacha'íj.

Ciríistu' pu a'íin pué'een i tyetyéj ti júurij

4 Siata'aj ajtyáxiirej i tavástara' jimi, i ti a'íin pué'een i tyetyéj ti júurij i maj i tyétyacaa majuuhuá'xij, ajta i Dios pu a'yan tye'entyíhuo ti'ij jéehua huápuí'ij tyu'tyáhuíire'en. 5 A'yaa pu'ij i Dios tyámua' já'mua'uuren siaj sij a'yan tyu'tyáhuíire'en ti'ij i tyetyéj ti júurij, i ti jín chi'ij ájtaavijhua,

siaj sij tyi'tíj jin va'cán jin tyitye'entyájrutyey, siata'aj tyámua' tyityaaju'un siaj sij a'íjna jin tyu'támu'vejritaj i Ciríistu' jitze ma'can, ta'aj ij i Dios ja'ancuriá'an a'íjna i mu'vejrij ti naa een. ⁶ A'íj pu jin ajta a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

Nyáaj nu je'tyáraj a'ájna a Sión séej i tyetyéj,

a'íi pu pué'een i tyetyéj ti anájcaj,

i nyaj ja'antyíhuoj ti ajta jéehua tyá'najchij,

ajta a'íjna i ti jitzán tyú'ca'nyej capu huatóotyevi'ra'astaj.

⁷ Ajta ja'mua jimi mu siaj tyá'tzaahuatye', a'íjna i tyetyéj jéehua pu tyá'najchij, ajta a'íimaj jimi i maj quee tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tye'mej je'ej ti tyé'yú'si' i yu'xarij jitze a'yan tíjin:

A'íjna i tyetyéj i maj majuuhuá'xij i maj chí'ij ta'huacaa,

a'yaa pu tye'rájraa ti a'íin pue'éenye'ej ta'raj i ti jéetze' juxie've'.

⁸ Ajta i ti a'yan tyá'xaj tíjin:

A'íj pu'ricij i tyetyéj i maj jitzán eejcá'cataj majta jitzán eetávitzej.

A'yaa mu jitzán tyitye'ejcá'cataj, a'íjna jime' maj quee ja'tzaahuatye' i nyúucarij, a'yaa pu'ij tyí'xa'pui' hua' jimi.

⁹ Siajta mua'aj xu tyeítyeera' pué'een i Dios ti hua'antyíhuoj, siaj sij jamuán tyu'ta'íjtaj, siajta séej chuéj japua já'ma'can ti naa een, séej xu chájta'naj pué'een Dios ti jitze ajtyáma'can. A'yaa pu'ij tyí'een siaj sij mua'aj tyihuo'té'exaatye'en a'íjna jitze ma'can i Dios, i ti jamuaatajé siaj sij quee che' tíca'riste' séjre'ej, sulu siaj sij a'áa jo'tyá'ítzeere'en jo'tij tyámua' naa tyojó'nyeeri'ij. ¹⁰ Jájcuaj imuáj caxu tyeítyeristyamua'me'en pué'eenye'ej i Dios, siajta ijíj xu seríj tyeítyeristyamua'me'en pué'een i Dios, ajta a'ájna imuáj capu jamuá'cu'vajca'aj i Dios, ajta ijíj pu arí jamuá'cu'vej.

A'yaa xu tyí'tyechajcaj mati'ij i maj jahuíre' i Dios

¹¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu tyaja'muahuavíj siaj a'yan séjre'ej mati'ij a'íimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, caxu tyi'tá'care'en siaj sij ja'rá'astijre'en a'íjci i ti je'ej pua'aj een, i ti ajta jin nyo'se' i já'muajuuricamej. ¹² Tyámua' xu'uj a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye'. A'yaa mu mij a'íimaj tyaja'muaséjran siaj tyámua' ricij, tyij majta ijíj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'íi mu tyaatatyójtzi're'ej i Dios a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'caa tá'xijtye'en.

¹³ A'íjna jitze ma'can i tavástara' xu hua'rá'astijre'en i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej, a'íjci i ti a'íjna jin tyi'tyéjvee ti'ij néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyí'huíre', ¹⁴ tyajta a'íjma i tajtúhuaanyij, i maj tyí'ijta mej mij puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ti ajta tzáahuatyi'ra'aj hua' jimi tyícha'ij i maj tyámua' ricij. ¹⁵ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyá'xie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'íj, mata'aj mij quee je'ej tyaja'muaxajtaj a'íimaj i maj quee ma'umuámua're', majta i maj quee tyi'tíj mua'reej.

¹⁶ Siata'aj a'yan tyityetyúucha'íj mati'ij i tyeítyee i maj juxáahuaj mahuaci'ij, caxu a'íjna jin juxáahuaj mahuaci'ij siaj sij tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij. Tyámua' xu tyityahuóocha'íin, mati'ij a'íimaj i maj jahuíre' i Dios. ¹⁷ Siata'aj néijmi'caa jimi tzáahuatyi'ra'aj tyícha'íj. Siajta huo'xié've'en i ta'ihuáamua' i maj majta tyá'tzaahuatye', siajta jéehua tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íj i Dios, siajta a'íjci i tajtúhuan i ti néijmi'i jin tyí'ijta.

Je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyi'tíj jin tyí'huíre'

18 Sijta mua'aj mu sij tyí'ijtyi're', siahua'rá'astijre' a'íimaj i maj tyajá'mua'ijtye', caxu a'íijma siana'aj i maj tyámua' tyajamuájcha'ij, nusu i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, sulu sijta xu a'íijma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. 19 Ji'nye a'yaa pu tya'ráanajchi i Dios sij a'íjna jin tyo'táviicue' i maj puéjtzij jamuatá'caa, a'ij xu jin néijmi'i a'yan ricij je'ej ti tyí'xa'puí' i Dios jimi. 20 Ji'nye tipua'aj mua'ajmaj puéjtzij majamuaata'an a'íjna jime' sij tyi'tíj je'ej pua'aj huaríj, sijta je'en a'íjna jin tyo'táviicue', capu je'ej tyajamuaatyáhuire'ej, ajta tipua'aj a'íjna jin puéjtzij majamuaata'an sij xá'puí' ricij, sijta je'en a'íjna jin tyo'táviicue', a'íi pu ja'ráanajchi i Dios. 21 A'yaa pu a'íjna jin tyajamuaatajé i Dios, ji'nye i Ciríistu' pu ja'mua jitze ma'can jaapuéjtzitariaca', ajta a'íjna a'yan tyajá'mua'itíj sij sij a'yan cha'taj siana'aj huárinyij. 22 Capu i Ciríistu' tyi'tíj jin ootyá'itzee, capu ajta a'náj a'tíj huácuanamuaj. 23 Mati'ij je'ej pua'aj tyaatajé, capu je'ej pua'aj tyihuo'riá'hua'nyijraj, ajta mati'ij puéjtzij jaatá', capu huo'tányeechej, sulu Dios jimi pu huatóocu'vej i ti tzáahuatyira'aj jin huá'xijtye'en. 24 A'íi pu tajitzé ma'can jaapuéjtzitariaca' i cúruuj jitze, ajta néijmi'i tyitacáa'ri'ri' i tyaj jin á'itzeeria'ca'aj, tyej tyij tyámua' éenye'ej tá'ra'nyij. Ciríistu' pu tyu'puéjtyi'huaca' tyej tyij ityáj néijmi'i jin tyú'huaatyihuaaj. 25 Ji'nye a'yaa xu mua'aj a'ájna imuáj huasé'rihua'aj mati'ij i cánya'xii maj jo'vátzij, ajta ijíj xu'ríj i Ciríistu' jitze ajtyáma'can, a'íjna i ti a'yan tyaja'muacha'ij ti'ij hua' cújta' ti huaméj, ti ajta a'íjna jin antyúumua'reej ti'ij ja'mua japua huatányuunyij.

3

Je'ej maj tyityetyúucha'íj i maj nyejnyeí'chej

1 Sijta mua'aj mu sij hua' írastyamua' pué'een, siahua'rá'astijre' i jucínastyamua', ta'aj ij tipua'aj síj quee já'tzaahuatya'aj i nyúucarij, a'yan éenye'que' siahua'antyimué'tin, ajta quee a'yan tyuuxié've'ej ta'mej sij huo'té'examtye'en, sulu a'ij xu jin huá'mue'tin a'íjna jime' je'ej sij tyityetyúucha'ij, 2 ajta mati'ij jaaséej sij tyámua' néijmi'i jin ricij, sijta tzáahuatyira'aj jimi tyícha'ij i Dios. 3 Majta a'íimaj i já'mua'irastyamua', miche' quee huápuí'ij tyámua' ju'uuriáj a'íjna jime' i ti jéjre' séejre', i jucípuáj jitze, nusu maj tyi'tíj tyo'cóorujtyi'raxi'in ti ooroj jin tyi'taavijhua, na'ríj maj ji'r'é'nye' tyu'tyóochejtye'en, 4 sulu miche' tyámua' huárinyij i juxiéjnyu'caa tzajta', a'íjna jime' maj tyámua' naa metyityoomuámua're'ej, ji'nye a'íi pu quee a'náj já'pua'ren, majta quee tyi'tíj jin huá'muarie'ristya'aj i jucínastyamua'. A'íi pu a'íin pué'een i ti jéehua naa huasé'rin i Dios jimi. 5 A'yaa mu majta éenye'ej a'náj imuáj a'íimaj i úucaa i maj ji'r'é'nye'ej huatyá'itzee i Dios jimi, a'íi mu i Dios jitze tyu'cá'an majta hua'astyajca'aj i jucínastyamua'. 6 A'yaa pu ajta huaríj a'íjna i Sara, a'yaa tya'rá'astijre a'íjci i Abraham ajta a'yan jaatamua'aj tíjin "Nyavástara'." Sijta mua'aj xu yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ju'un a'íjci i Sara, tipua'aj néijmi'i jin tyámua' xáarinyij sijta quee tyí'tziinye'ej. 7 Sijta mua'aj mu sij hua'cínastyamua', siata'aj tyámua' huojomua'raj i ju'irástyamua'. Siata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij, a'yan setya'mua'rériaaj maj quee juca'nyej, majta a'íjna jin antyíhuaviihuaca' mej mij ja'mua jamuán tya'ancuriáan i Dios ti tyajamuaatá'sij. A'yaa xu huárinyij, ti'ij quee tyi'tíj tyajamua'antyiú'nyi'ra'an a'íjna jime' i sij jahuoo i Dios jimi.

Je'ej maj tyityetyúucha'íj i maj tyá'tzaahuatye'

⁸ A'yaa xu néijmi'i mua'aj tyámua' tyí'tyechajcaj, siajta huóoxie've'en siaj sij tyámua' tyuu'ihuámua'aj tá'ra'nyij. Siata'aj tyámua' tyihuojó'mua'raj siajta quee tyi'tíj jin óotzaahuatye'ej. ⁹ Caxu je'ej pua'aj ja'uurej tìpua'aj a'tíj je'ej pua'aj já'mua'uurej, caxu siajta a'tíj je'ej pua'aj tyí'xajtaj tìpua'aj a'íin je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj. Sulu siata'aj tyámua' tyihuo'tyéjeevej, ji'nye a'íj pu jin i Dios jamuaatajé siaj sij jéehua jimi tya'ancuriáan.

¹⁰ A'yaa pu a'íjna jin tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tìjin:

A'íjna i ti jaxie've' ti á'tyeevi'in júurij, ajta juxáahuaj chajca,
che' quee je'ej pua'aj tyúuxajtave'en,

ajta a'yan tyúuxie've' tìquee tyí'hue'tacare'en,

¹¹ che' ajtára'nyij a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een,

ajta tyámua' tyi'tyúucha'íj tá'ra'nyij,

che' jáahuooniy ajta a'íjci jitze ucájrutyey i ti juxáahuaj chajca.

¹² Ji'nye tavástará' pu hua'cha'íj a'íimaj i maj tyámua' tyityetyúucha'íj,
ajta huá'namuaj je'ej maj jimi tyá'huoo,

ajta a'íimaj tyícha'íire' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj.

¹³ ¿A'tanyíj je'ej pua'aj já'mua'uuren, tìpua'aj mua'aj a'íjna jin se-tyí'tyese'ej siaj a'náj tina'aj tyámua' rijcaj? ¹⁴ Ajta a'íjna jime' siaj tyámua' ricij a'íj xu jin jajpuéjtzij, a'íj xu jin huatóotyamua've'en ji'nye Dios pu tyámua' tyajamuaatá'sij. Caxu sij a'tíj tziinye'ej, caxu siajta je'ej tyityóomuajtyaj, ¹⁵ sulu siata'aj jaatyátzaahuatye'en i jutzájta' a'íjci i Ciríistu' i ti ja'muavástará' pué'een. A'náj tina'aj xu tyámua' eenye', siaj sij tyámua' tyihuo'riá'hua'nyijraj a'íjma i maj tyajá'mua'ihuo' a'íjna jime' je'ej siaj tyi'tíj tyi'íjchó've'ej, ¹⁶ siajta quee ootzáahuatye'ej a'yan huárinyij, sulu tzáahuatyi'ra'aj xu jin a'yan huárinyij. Tyámua' xu tyityetyúucha'íj siaj sij quee je'ej pua'aj tyityóomuajtyey, ajta mej mij huatóotyevi'ra'astaj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'íjna jime' siaj tyámua' ricij mati'íj i maj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi.

¹⁷ Jéetze' pu xá'puí' siaj a'íjna jin jaapuéjtzitarej i siaj xá'puí' ricij, tìpua'aj i Dios a'yan tya'xié've'ej, quee tìpua'aj a'íjna jin siaj puéjtzij i siaj je'ej pua'aj ricij. ¹⁸ Ji'nye i Ciríistu' pu séej na'aj tajitzé ma'can huamuí', ta'aj ij jusén jin tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee. A'íi pu quee tyi'tíj jin ootyá'itzeerej, ajta a'yan tyaapuéjtzitariaca' a'íjma jitze ma'can i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, ta'aj ij mua'ajmaj jamuá'anvi'tíj i Dios jimi. A'íj pu jitze i jutyévi' huamuí', ajta i Dios pu jaatájuurityey i ju júuricamej jime', ¹⁹ a'yaa pu'ij néijmi'i jin tyu'tyáamue'tíj ajta je'en huo'té'exaa a'íimaj i júuricamej i maj nami'huaca'aj. ²⁰ A'íimaj i maj ará'tyeej maj quee tyi'tíj á'astijria'ca'aj, a'ájna xicáara' jitze tì'ij i Noé séjria'ca'aj, tì'ij i Dios jacho'va'ca'aj tì i Noé jaatyátaahuaj i báarcuj tì ve'éj, ajta je'en séecan huatyáhuíi mej mij utyájrutyey i báarcuj tzajta' i maj aráhuéeicaj ará'axcaa. ²¹ Ajta i a'íjna i jájtyij a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i siaj jin mua'aj ijíj huái'huaca', tì'ij jamuáahuíire'en. Ajta a'íjna jime' i siaj huái'huaca' capu a'yan huatóomua'aj yee siaj sij a'íjna jin cóojo'sin i siaj choomua, sulu siaj sij jaatáhuaviij i Dios, tì'ij jamuaata'an siaj tyámua' metyityoomuámua're'ej, ajta je'en táahuíire'en a'íjna tì i Ciríistu' huatájuuriaca', ²² ajta tajapuá jó'raa tì'ij muáca'ta' pujmua' i Dios ja'ajcáyixi'in, majta a'íjna jitze ajtyáma'cantaj muá'raa i maj tajapuá tyí'huíire', majta néijmi'i i maj tyi'tíj jin antyúumua'reej, mej mij néijmi'i tyámua' tyú'uurej.

4

Tyaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej ti i Dios tyá'xie've'

¹ A'íj pu jin, a'yájna ti'íj i Ciríistu' tyaapuéjtzitariaca' i jutyévij jitze, a'yaa xu cha'taj siana'aj sij mua'aj huárinyij. Ji'nye a'íjna i ti arí jaapuéjtzitariaca', pu'ríj jaatapuá'citaca' i ti jin je'ej pua'aj ricij, ² ajta je'en néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've' ti'íj na'aj á'tyeeren júurij, capu a'yáana'aj je'ej ti jusíj tyá'xie've' tyi'tíj jime' íyan ti ma'can cháanacaj japua. ³ Xu'ríj á'tyeej siaj mua'aj a'yan cha'taj siana'aj rijcaj mati'íj a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye', ji'nye a'yaa xu rijcaa je'ej ti tyajamua'ránajchica'aj a'íjna i ti je'ej pua'aj een, majta cha'mana'aj tyí'ye'estyaa, majta jéehua juta'rujve', majta hua'najchej i saanturij i maj je'ej pua'aj huasé'rin. ⁴ Ajta ijíj, caxu che' mua'aj hua' jamuán a'yan ricij a'íjna jime' i ti je'ej pua'aj een, a'íj mu jin je'ej pua'aj tyityóomuajtyej majta je'ej pua'aj tyaja'muaxaj. ⁵ Ajta a'yaa pu tyihua'ci'tyij maj tyu'taxáj je'ej maj tyi'tíj huáruuj a'íjna jimi i ti arí tyámua' huó'ruuj, ti'íj huo'xíjtye'en a'íjma i maj júurij, ajta i maj meríj huácuij. ⁶ Ji'nye a'íjma i maj meríj huácuij majta mu huó'ixaaj i nyúucaria'ra' i Dios, ti'íj i júuricama'ra' i Dios hua' jimi huatyá'ítzeerej, tyij majta íyan cháanacaj japua huo'xíjtyej a'yájna mati'íj i tyeétyee tyee'yí'tin.

Je'ej tyaj i séecan tyu'tyáhuire'en

⁷ Pu'ríj tin a'ájna atyojo're'nyesij ti'íj néijmi'i tye'entyipua'rij. A'íj xu jin mua'aj tyámua' metyityoomuámua're'ej, siajta tzáahuatyi'ra'aj jin jahuoocaj i Dios jimi. ⁸ Siajta jéehua huóoxie've'en, ji'nye a'yaa xu siajta a'íjna jin tyu'túu'uunyi'raj. ⁹ Siata'aj tyámua' tyihuo'taxié've'en séej siajta séej i juchéj, caxu je'ej siana'aj tyí'tyenyuuca'an. ¹⁰ Siata'aj tyámua' tyú'cha'íin je'ej ti tyi'tíj i Dios tyajamuaatapuéjve, siajta a'íjna jin a'yan huárinyij siaj sij huo'tyáhuire'en séej siajta séej. ¹¹ Típua'aj a'tíj tyí'xajtaj, che' a'íjna jin tyu'taxáj i nyúucaria'ra' i Dios. Ajta típua'aj a'tíj tyi'tíj jin tyí'huire'ej, che' a'yan huárinyij a'íjna jitze arooca'nyáaj i ca'nyíjra'aj Dios ti jaatá'. Je'ej siaj néijmi'i tyi'tíj jin ricij, a'yaa xu huárinyij siaj sij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'íjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'íjna i ti jitzán eeráma'can i ti naa huasé'rin, a'íj pu ajta néijmi'i putyí'uurej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Maj a'yan tyaapuéjtzitarej mati'íj i maj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi

¹² Nye'ihuámua' mu nyaj já'muaxie've', caxu je'ej tyityóomuajtyaj típua'aj tyi'tíj jin xá'viicue'ria'aj, nusu tyi'tíj je'ej já'mua'uurej i siaj quee jamua'tyej. ¹³ Sulu siata'aj huatóotyamua've'en, a'íjna jime' siaj jamuán jajpuéjtzij i Ciríistu', siaj sij siajta huatóotyamua've'en a'ájna xicáara' tyaj jitzán jaséjran i tavástara'. ¹⁴ Siata'aj huatóotyamua've'en, típua'aj a'tíj je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj a'íjna jime' siaj Ciríistu' jitze ajtyáma'can, ji'nye a'íj pu i júuricama'ra' i Dios a'náj tina'aj ja'mua jimi séejre'. ¹⁵ Típua'aj síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can tyi'tíj jin jajpuéjtzij, che' quee a'íjna jime' ti séej huajé'caj, nusu ti tyi'tíj huanáhua'an, na'ríj tyi'tíj je'ej uurajca'aj ti quee jitzán juxie've'. ¹⁶ Ajta típua'aj a'íjna jin jajpuéjtzij ti i Ciríistu' jimi ajtyáma'can, che' quee jutyevi'ra'aj, sulu che' tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'íjna jime' ti i Ciríistu' jitze ajtyáma'can.

¹⁷ Pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej ti'íj Dios huo'xíjtye'en i jutyéityeristyamua'. Ajta típua'aj arí a'yan tyu'tyóochej ityájma jimi, ¿je'quij tye'mej a'íimaj jimi i maj quee ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra' i Dios? ¹⁸ Ajta típua'aj a'íjna

ì ti tyámua' tyi'tyúucha'ij muárie'rij jin jáahuíi, ¿je'quij tye'mej a'íjma jimi ì maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij ajta a'íimaj jimi ì maj je'ej pua'aj ricij?
 19 A'íj pu jin ì maj jajpuéjtzij ì Dios jitze ma'can, miche' móoj xá'puí' rijcaj, majta ì Dios jimi huatóocu'ven ì ti yan huo'tyájtó, jí'nye a'íi pu quee a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzeerej.

5

Pedro pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa ì huásij ì maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta

1 A'yaa nu nyijta ijíj tyá'xie've' nyaj ca'nyíjra'aj huo'tá'an néijmi'caa ì huásij ì maj tyí'huíire' jo'siaj jóosi'rii, nyáaj nu nyajta vásti'pué'een, mati'ij a'íimaj, nyajta tyu'séj je'ej ti tyaapuéjtzitariaca' ì Ciriístu', a'yaa pu'ij ajta nyéetzij tyí'nyaci'tyij a'íjna ì ti huápuí'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej ì Dios jimi. 2 Tyámua' xu tyihuó'cha'íin a'íimaj ì maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een ì Dios, je'ej ti ajta arí a'íin tyajamuaata'íj, juxié'vi'ra' xu jin a'yan huárinyij, je'ej ti ì Dios tyá'xie've', caxu ca'nyéjrij jin a'yan rijcaj nusu siaj sij a'íjna jin túmii huamué'tin, sulu a'yaa xu huárinyij xuutyámua've'ej. 3 Siata'aj quee óotzaahuatye'ej mati'ij ì maj va'cán jin antyúumua'reej, mej mij ca'nyéjrij jin a'yan huárinyij a'íimaj ì siaj huá'cha'ij, sulu siata'aj tyámua' tyihuó'mua'tyen. 4 A'yaa pu'ij ti'ij huataséjre'en a'íjna ì ti néijmi'i jin antyúumua'reej, mua'aj xu ja'ancuriái'sij a'íjci ì cúruun ti quee a'náj je'ej rinyij sulu ti jusén jin séeria'aj ja'mej.

5 A'yaa xu cha'taj siana'aj mua'aj mu siaj tyáamua, siata'aj hua'rá'astijre'en ì huásij. Siata'aj néijmi'i jin a'yan huárinyij, siaj sij quee ootzáahuatye'ej siahua'rá'astijre', jí'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tíjin: Dios pu quee hua'xie've' a'íjma ì maj óotzaahuatye', ajta a'íi pu tyámua' tyihuá'huíire' a'íimaj ì maj quee óotzaahuatye'.

6 Siata'aj quee óotzaahuatye'ej a'íjna jimi ì Dios, ì ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ta'aj ij a'íin va'cán jin tyajamuaata'íjtye'en, a'náj ti a'yan tyajamuaaxá'puí'intari'ri'. 7 Siata'aj ì Dios jimi néijmi'i tyu'tyátoonyij a'íjna ì siaj jin je'ej tyityóomuajtyej, jí'nye jéehua xu jitzán juxie've'.

8 Tyámua' xu metyityoomuámua're'ej, siajta tyámua' tyí'tye'ixie'ria'aj, jí'nye a'íjna ì tyiyáaru' ì ti jamuájcha'íire', a'yaa pu metyojo'jijhuan ti'ij muájyej a'íjna jime' ti jahuoo ì ti jaatyájcí'mej. 9 Siata'aj huatyóoca'nyej, siajta tyámua' eenye' a'íjci jitze ì siaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yan setya'mua'rériaaj ti a'yan cha'tána'aj tyihuá'uurej ì ja'mua ihuáamua' ì maj a'yan huacháatimee néijmi'que' ì cháanacaj japua. 10 Ajta siati'ij a'yan tyaapuéetzitaren, Dios pu tyámua' já'mua'uuren, siaj sij quee tyi'tíj jin á'itzeeria'aj, siaj sij a'íjna jitze tyú'ca'nyej. A'íi pu a'íin pué'een ì Dios ì ti taatajé tyej tyij jamuán séeria'aj tá'ra'nyij ì Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. 11 Che' a'íin a'íjna jin tyi'tyávaacaj ì ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaaj jusén jime'.

Hua'tyojtye' ajta je'en ja'antyipuá'rij

12 A'yaa nu cii tyajá'muayu'se'ej a'íjna jamuán ì Silvano, ì ti a'íin pué'een síj ì nye'ihuáara', tiquee tyi'tíj jin á'itzeere', nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an, ajta siaj sij jáamua'reej ti ì Dios tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyitátá'caa. A'náj tina'aj xu tyámua' eenye' a'íjna jime' ì siaj juxie've'.

13 A'íimaj ì maj a'áa jóosi'rii a Babilonia, ì ti Dios ajta hua'antyíhuo'j ti'ij mua'ajmaj, a'íimaj mu yajá'muatyojtye', a'íi pu ajta yajá'muatyojtye' ì nyiyóoj ì Marcos. 14 Siata'aj huatóotyoytye'en xui'tyoo'puí'tza'xi'in a'íjci

jime' siaj juxie've' sĭj ajta sĭj. Tyámua' xu tyí'tyesejre'ej, mua'aj mu siaj
Círĭstu' jitze ajtyáma'can.

Ī yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Pedro

Pedro pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj Simón i nyaj Pedro pué'een, i nyaj jahuiire' i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, a'yaa nu já'muatyojtye' mu siaj a'yan cha'taj siana'aj tyá'tzaahuatye' tyati'ij ityáj, ji'nye i Dios ajta a'íjna Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'íi mu ji'réenya'aj séejre'. ² Che' jéehua tyajamuáaci'tyij i ti jin tyámua' tyajamuatá'caa, ajta ti'ij jamuaatyápua'ritye'en a'íjna jime' siaj jamua'tyej i Dios siajta a'íjci i Jesús i ti ajta tavástará' pué'een.

Je'ej ti tyi'huóoxie've' a'íjma jimi i Dios ti huo'tajé

³ A'íjna i ti jin néijmi'i putyí'uurej i Dios, a'íj pu jin tyitaatá' néijmi'i i ti tyúuxie've' tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en a'íjna jimi i ti taatajé, a'íjna i ti jusén jin naa huasé'rin, ajta a'íin néijmi'i jin antyúumua'reej. ⁴ A'íj pu jitze ma'can i ti jin va'cán tya'tóoraj taatajé, ti ajta jéehua tajitzé juxie've', tyej tyij a'íjna jin a'yan séeria'aj tá'ra'nyij ti'ij i Dios, tyata'aj tyij huatáta'uunaj a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj huasé'rin i maj jin a'yan tyá'xie've' íiyan cháanacaj japua. ⁵ A'íj xu jin jéetze' huatyóoca'nyej a'íjna jime' i siaj jin tyá'tzaahuatye' siajta tyámua' tyityetyúucha'íij, siajta tyámua' tyiyo'itéej xá'ra'nyij i siaj jin tyámua' tyityetyúucha'íij. ⁶ Siajta i siaj jin tyámua' tyá'mua'reej, a'íj xu jin huóocu'vej, ajta i siaj jin óocu'vej a'íj xu jin néijmi'i tyo'táviicue', ajta i siaj jin néijmi'i tyo'táviicue', a'íj xu jin tyaatatyójtzi're'en i Dios, ⁷ ajta i siaj jin tyé'tyojtzi're' i Dios, a'íj xu jin tyámua' tyityetyóojeevej, ajta siati'ij tyámua' tyityetyojéeven aj xu sij tyámua' naa tyityahuóoxie've'en.

⁸ Típua'aj mua'aj néijmi'i jin a'yan xáarinyij je'ej siaj tyi'íj tyu'yí'tin, a'íjna i ja'mua júuricamej jéehua pu tyu'tyáhuire'ej a'íjna jime' siaj jaamua'aj tzáahuatyi'ra'aj jime' i tavástará' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁹ Ajta a'íjna i tiquee a'yan ricij a'yaa pu een ti'ij i a'tíj ti arácun tiquee imuáj tyí'sej, a'íi pu arí yo'huá'xij ti i Dios tyaatú'uunyi'ri' je'ej ti tyi'tíj jin quee xá'pui' huaríj. ¹⁰ A'íj xu jin nye'ihuáamua', siata'aj huatyóoca'nyej siaj sij a'yan huárinyij je'ej ti tyi'tíj jin i Dios tyajamuatajé ajta jamua'antyíhuoo, ji'nye típua'aj a'yan xáarinyij caxu a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzeere'ej. ¹¹ A'yaa pu tyajá'muaci'tyij, siaj a'áa jo'tyájrutyey jo'tíj jusén jime' tyejé'ijtaj i tavástará' i ti tajapuá huatanyúj, a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

¹² A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye'ej na'mej, siaj sij a'yan tyá'mua'reeriaj, tyij siajta seríj tyámua' een a'yájna nyati'ij tyajamuaa-muá'tyej. ¹³ A'yaa pu tyi'nyaci'puaj nyey nyij tyámua' tyajamuáa'ixaatye' nyajta ca'nyíjra'aj jamuaata'an íjij nyey nyooj júurij. ¹⁴ A'íjna i tavástará' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'yaa pu tyinaaté'exaaj ti arí véjri' a'náj nyaj jitzán mui'nyij, ¹⁵ A'yaa nu nyij tyu'tyényaca'nyesij, nyey nyij tyajamuáa'itíj ti'ij huatái'riitarej siaj jo'támua'reej je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa.

¹⁶ A'íjna i tyaj jamuaamua'tyej je'ej ti éenye'que' huataséjre'sij a'íjna i tavástará' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'ájna xicáara' jitze ti'ij ajtáhua'aj yava'cányesij, catu a'íjna jin jaataxájtaca' i nyúucarij i maj jujímua'aj mana'aj jájtyo i tyétyacaa, catu tyajta tajímua'aj tyana'aj jájtyo, sulu taji'ij tu jin jaaséj ti a'íin néijmi'i jin antyúumua'reej. ¹⁷ A'yaa tu tyeeséj ti'ij i Dios

tyámua' tyeetyájtoo, ajta tyámua' tyaatá', ajta i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tijn: "A'í pu a'ín pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua huápu'íj jaxie've', a'í pu a'ín pué'een i nyaj ja'antyíhuoj." ¹⁸ Ityáj tu jáanamuaajri' a'íjci i nyúucarij ti jútye' je'cánamuaajre, ji'nye jamuán tu ajo'tyú'uuca'aj i tavástara' a'ájna i jiríj jitze ti tyámua' tyejé'een.

¹⁹ A'íj pu jin jéetze' ámiteere' quee a'ájna i nyúucarij i maj jaataxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze tyí'xajtaca'aj, a'íj xu jin mua'aj tyámua' tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'ájna i nyúucarij a'yaa pu een ti'íj a'ájna i tatzárij jo'tíj jo'tíca' 'asta na'aj quee huataséjre'en a'ájna i xú'ra'vej ti'íj tapuá'risima'caj ujé'ejnyinyij, ti'íj jamuaatyátatzavi'tye'en. ²⁰ Ajta anaquéej a'yan tyúuxie've' siaj jáamua'reej ti'iquee a'tíj a'náj jusíj je'ej tyéejtyoj je'ej ti huatóomua'aj a'ájna i nyúucarij ti jitzán á'yu'si'íj i yu'xarij je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ²¹ ji'nye a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, camu a'náj a'yan tyu'taxájtaca' je'ej maj tyi'tíj jujímua'aj mana'aj tyí'ijtyoj, sulu Dios jitze ma'can mu a'yan tyu'taxájtaca', majta a'ájna jime' i júuricama'ra' i Dios.

2

A'íimaj i maj hue'tzij jin tyihua'mua'tyej

¹ Jéehua mu majta i tyeítyee huataséjre'ej a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj hue'tzij jin tyihua'mua'tyej, a'íj mu jin jéehua ja'mua jimi séejre' a'íimaj i maj hue'tzij jin tyaja'muamua'tyej. Avíitzij mu jin a'yan ricíj mua'ajmaj jimi, a'yaa mu mij a'ájna jamuajo'riésij, majta jatáhue'tacaa i tavástara' a'ájna i ti ajta hua' jime' tyu'nájchitaca', a'íj pu jin a'yan tyihua'ci'tyij ti i Dios jiye'tzín hua'antypuá'ritye'en. ² Mue'tíj mu hua'rá'astijre'ej mej mij a'yan cha'taj mana'aj tyityahuóoxana'cire'en matí'íj a'íimaj, a'yaa mu mij a'ájna jin je'ej pua'aj tya'xáataj muá'ju'un a'íjci i nyúucarij ti xá'puí'. ³ A'yaa mu a'ájna jin hue'tzij tyihua'mua'tyáaj muá'ju'un a'ájna jime' maj huápu'íj jaxie've' i túmii, a'yaa mu mij a'ájna jin tyitye'entypuá'rij ti'íj Dios huo'xíjtye'en, ji'nye pu'ríj á'tyeej ti a'yan a'íimaj jimi tya'tácatyij.

⁴ Capu i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íimaj i maj tajapuá tyí'huiiria'ca'aj, i maj tyi'tíj jin ootyá'itzee, sulu a'áa pu huaja'tyáahua'xij jo'maj yá'puejtzitaren, ajta ja'tyácun mej mij a'áa já'nami'huaj jo'tíj jo'tíca', a'áa mu ja'avíitzi'huaj muá'ju'un, 'asta na'aj quee Dios huo'xíjtye'en a'ájna xicáara' jitze ti'íj jitzán néijmi'i tye'entypuá'rij. ⁵ Capu ajta tyihuo'tú'uunyi'ri' a'íimaj i maj ará'tyeej séjria'ca'aj, sulu a'yaa pu tyu'tá' ti i jájtyij tyí'jistej néijmi'que' i cháanacaj japua, ti'íj puéjtzij huo'tá'an a'íjma i maj quee já'astijria'ca'aj i Dios, ajta a'íj pu xaa huáhuí i Noé, i ti a'yan tyihuo'té'exaa je'ej maj huárinyij mej mij xá'puí' huárinyij i Dios jimi, ajtáhua'aj a'íimaj i séecan i maj aráahua'puaj ará'axcaa. ⁶ Dios pu ajta huo'xíjtyej a'íjma i maj a'áa jo'cháatima'caa i chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapua jijn Sodoma ajta a Gomorra, néijmi'caa pu huatyáatiej, mej mij a'ájna jin jáamua'reej je'ej ti tyihua'uuren a'íjma i maj quee já'astijre' i Dios. ⁷ Ajta a'íj pu japua huatanyúj a'íjci i Lot, i ti tyámua' tyi'tyúucha'íca'aj, ajta je'ej pua'aj ja'axcaa je'ej maj rijcaj i maj juxana'caria'ca'aj a'íimaj i maj quee tyi'tíj já'astyajca'aj. ⁸ A'ájna i tyévij ti tyámua' tyi'tyúucha'íca'aj i Dios jimi, jéehua pu jajpuéjtzica'aj i jutzájta' a'ájna jime' maj quee xá'puí' rijcaa ji'nye a'yaa pu tyí'sejraca'aj,

ajta tyi'namuajraca'aj i maj je'ej pua'aj rijcaa a'íimaj i maj quee tyi'tíj já'astyajca'aj.

⁹ Tavástara' pu jaayí'tin ti hua' japua huatányuunyij tyi'tíj maj jin jajpuéjtzij a'íimaj i maj jimi séejre', ajta jaayí'tin ti hue'tyáanaaj a'íijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, ti'ij puéjtzij huo'tá'an a'ájna xicáara' jitze ti jitzán néijmi'caa á'xijtye'en. ¹⁰ Tavástara' pu ajta puéjtzij huo'tá'sij a'íijma i maj huápui'íj je'ej pua'aj ricij, majta quee tyi'tíj já'astijre'. Camu tyi'tíj ja'astej majta óoca'nyej maj cha'mana'aj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, camu majta tyí'tziinye' mej mij je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj a'íijma i maj tajapuá já'sejre', ¹¹ majta a'íimaj i maj tajapuá tyí'huíire', tyij majta jéetze' juca'nyej majta jéetze' va'cán jin antyúumua'reej, camu a'yan tyityóoca'nyej mej mij je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj a'íijma i tyétyacaa a'íjna jimi i tavástara'.

¹² A'íimaj i tyétyacaa a'yaa mu een mati'íj i ya'muáatyee: camu tyihuojó'itej, majta cha'mana'aj jo'ojujhua'an, a'yaa mu een jin huanánie'huaca' mej mij huo'vívi', majta je'en huó'cui'nyij. Je'ej mu pua'aj tyá'xaj i tyi'tíj maj quee yó'itej, ajta a'yaa mu cha'taj mana'aj tyí'tyacui'nyij mati'íj a'íimaj i ya'muáatyee, ¹³ a'yaa mu mij majta tya'ajpuéetzij muá'ju'un mati'íj a'íimaj séecan puéjtzij tyu'tá'. A'yaa mu tyityóomuajtyej maj tyi'tíj jin jutyamua've', a'yaa mu mij ricij tújca'rij tzajta'. Jéehua xu tyévi'si' séejre' a'íjna jime' je'ej siaj tyi'tíj jin ricij hua' jamuán, mati'íjta tyí'ye'estyaj, ji'nye a'íj mu jin jutyamua've' i maj jime' jujímua'aj jucuanamuj.

¹⁴ Camu pújoorej maj íitaj huaséj majta je'en quee jaatanyácu'a'aj, camu a'náj ja'antyápua'citacaa maj á'itzeeria'aj i Díos jimi. Ca'nyíjra'aj mu hua'tá'caa a'íijma i maj quee jéehua juca'nyej mej mij majta tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, jéehua mu jaayí'tin je'ej maj tyi'tíj jin huárinyij, a'íi mu a'íin pué'een i tyeétyee i Díos ti puéjtzij huo'tá'sij. ¹⁵ Mu'rij jo'vátzij, ji'nye mu'rij ajtacíj i juyéj jitze ti tyámua' een. A'yaa mu mij ricij ti'ij a'íjna i Balaam, yójra' a'íjci i Bosor, i ti a'yan tyá'xie'va'ca'aj ti túmii huamué'tin a'íjna jime' ti je'ej pua'aj ricij, ¹⁶ ajta a'yaa pu je'ej tyo'tóomua'aj a'íjna jime' ti je'ej pua'aj rijcaa, ti'ij i púuru' ti'iquee tyo'ríi'rej a'yan tyaaté'exaa ti'ij tyévi'j, ajta je'en jaatá'ijmuejri' ti'ij quee tyi'tíj jin je'ej pua'aj rijcaj a'íjna jime' i ti jutímue'.

¹⁷ A'íimaj i maj a'yan ricij a'yaa mu een ti'ij jo'tíj ja'tyácun ajta je'en quee arájmuaa, nusu ti'ij i jéetirij ti áacaj jáatajchi, a'yaa pu tyihuá'ci'tyij maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jusén jime' jo'tíj huápui'íj jo'tíca'. ¹⁸ A'yaa mu a'íjna jin tyí'xaj i nyúucarij ti'iquee tyi'tíj je'ej tyí'xaj, majta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i séecan mej mij tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij a'íimaj i maj moochán jaatapuá'citaca', i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íica'aj. ¹⁹ A'yaa mu tyihuá'ixaatye' maj juxáahuaj séeria'aj muá'ju'un, majta jujímua'aj ca'nyéjrij jin tyí'huíire' a'íjna jime' maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, ji'nye a'tíj tina'aj ti ca'nyéjrij jin tyí'huíire', a'íi pu a'yan tyá'huíire' je'ej ti tyi'tíj arí tyeetyáamue'tíj. ²⁰ Ji'nye a'íimaj i maj meríj jaamua'aj a'íjci i tavástara' Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een, a'íimaj mu meríj ajtacíj a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj tyí'een íiyan cháanacaj japua, tipua'aj ajtáhua'aj huo'tyámue'tin a'íjna i ti je'ej pua'aj een, jéetze' mu je'ej pua'aj rinyij mequee jájcuaj. ²¹ Jéetze' pu tyámua' tacaj maj quee a'náj jáamua'tyijche' a'íjci i juyéj ti tyámua' een, mej mij quee a'yan tyá'mua'reeriaj majta je'en yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij ti tyámua' een ti ajta hua' jimi huatyátuihuaca'. ²² A'yaa

pu'ij a'íjma jimi tya'raj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: "A'íjna i tzi'ij, ajtáhua'aj pu pu'ájvej ti'ij jáacua'nyij i jujárie'rij", ajta i ti a'yan tijin: "A'íjna i tuíxuj i maj tyámua' tya'cáajo'sij, ajtáhua'aj pu i jáxu'uj jitze átyi'huaxi'ij."

3

A'náj ti ajtáhua'aj yatanyésij i tavástara'

¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'íi pu a'íin pué'een i yu'xarij ti hua'puaj i nyaj jitzán tyajá'muayu'se'ej. A'yaa nu a'íjci jime' i ti hua'puaj tyá'xie've' nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij tyámua' tyú'mua'tyij. ² Xo'támua'reej je'ej maj ará'tyeej tyu'taxájtaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, siajta a'íjci i nyúucarij i ti jamuaatá' a'íjna i tavástara', ti ajta a'íin pué'een i ti ja'mua japua huatányuusij, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti ityájma jimi jaatyájtoo, tyej tyij jamuaaté'exaatye'en.

³ Siata'aj tyámua' tyá'mua'reeriaj ti a'yan tye'mej, a'ájna xicáara' jitze ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij, a'íi mu huataséjre'ej i tye'ityee i maj jamuá'xaahuari', je'ej ti a'íimaj tyihua'ránajchi i ti je'ej pua'aj een, ⁴ a'yaa mu tyu'ta'ihuo'sij tijin: "¿Ji'nye tyi'tíj huaríj a'íjna jime' ti i Ciríistu' ajtáhua'aj ya'uvé'nyesij? Mu'rij huácuij i tahuásimua'ci'ij, ajta a'yáana'aj óoche' tyí'sejre' i cháanacaj ti'ij jájcuaj imuáj tyu'tyátaavijhuaca'."

⁵ A'íimaj i tye'ityee camu jaxie've' maj jo'támua'reej ti i tajapuá arí jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ajta i cháanacaj a'yan tyu'séjrej ti'ij i Dios junyúuca jín tyu'ta'íjtaca', ti'ij ajnyéj a jáata', ajta ijíj a'yan tyí'sejre' i jájtyij japua. ⁶ A'yaa pu ajta jájtyij jín tyu'tyá'uunyi'huaca' i cháanacaj a'ájna imuáj. ⁷ Ajta i tajapuá ijíj ti séejre' ajta a'íjna i cháanacaj i tyaj a'yan japan ijíj a'yan séejre', Dios pu jacha'ij ti'ij jaatyáteeraj. A'íi pu i tiéj hua'antyipua'ritye'sij a'ájna xicáara' jitze ti jitzán huá'xijtye'en i junyúuca jime', ajta néijmi'caa jo'riésij a'íimaj i tye'ityee i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁸ Siata'aj quee yó'hua'nán, nye'ihuáamua' ti i tavástara' jimi séej xicáj a'yan een ti'ij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, ajta séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj a'yan een ti'ij séej xicáj. ⁹ Capu a'yan huatóomua'aj ti i tavástara' á'tyeeren ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti tya'tóoraj, mati'ij séecan tyí'mua'tzej, sulu tyámua' pu tyé'viicue' ja'mua jimi, ji'nye capu jaxie've' ti a'tíj jó'vetyij, sulu mej mij néijmi'i tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi.

¹⁰ Ajta i tavástara' a'yaa pu tyo've'nyesij ti'ij i náhua'rij ti avíitzij jín huataséjre'ej i tíca'rij tzajta'. Aj pu'ij i tajapuá ti séejre' huatyú'uunyi'huaj, ca'nyíin pu jín je'ej pua'aj huápuí'ij huatánamuajre'ej, ajta néijmi'i i ti tyú'taavijhuaca' ajta pu tye'entyipua'rij a'íjna jime' i tiéj, ajta i cháanacaj, jamuán i ti japan tyí'sejre' a'íi pu tyu'tyátaasij.

¹¹ Ji'nye néijmi'i pu a'yan tyu'tyú'uunyi'huaj, a'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'íj, siajta néijmi'i jín ja'rá'astijre'en i Dios.

¹² Siata'aj jajchó've'ej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i Dios, siajta néijmi'i jín tyámua' eenye'. Ji'nye a'ájna xicáara' jitze, a'íjna i tajapuá néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj i tiéj jime', ajta i ti tyú'taavijhuaca' ti'ij ajta jamuán tyí'sejre', a'íi pu ajta néijmi'i tyu'tyátaasij, ¹³ tyajta ityáj a'íj tu tyícho've', i tajapuá ti jájcuaj tyajta i cháanacaj ti ajta jájcuaj, a'yájna ti'ij i Dios tya'táraj, ajta néijmi'i tyámua' tyí'éenye'ej ta'mej.

¹⁴ A'íj xu jín nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', ijíj siaj siooj a'yan tye'ejchó've', siata'aj tyámua' eenye' i Dios jimi, siaj sij quee tyi'tíj jín

á'itzeeria'aj. ¹⁵ Siata'aj a'yan tyá'mua'reeriaj ti a'íjna jin já'muacho've' i Dios ti'ij néijmi'caa táahuire'en. A'íj pu ajta jin tyajamuaatayú'sej a'íjna i ta'ihuáara' Pablo i tyaj jaxie've', Dios pu a'yan tyaatá' ti'ij yo'itéej já'ra'nyij tyámua' naa. ¹⁶ Néijmi'i i ti jitzán tyajamuaatayú'sej a'yaa pu cha'tána'aj tyajamuáa'ixaa, tyij ajta je'caquéj muárie'rij ti a'tíj yo'itéej já'ra'nyij i nyúucarij, a'íj mu jin séecan i tyeítjee i maj quee tyi'tíj mua'reej i maj majta quee xu jéehua tyé'viicue' i maj jin tyá'tzaahuatye' a'yaa mu mij a'íjna jin tyí'tyese' mej mij seequéj tyiyo'itéej muá'ra'nyij, a'íi mu mij seequéj ja'uurej i nyúucarij, a'íj mu mij jin jujímua'aj antyúupua'ritye'sij.

¹⁷ A'yaa pu'ij nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', mua'aj xu seríj jamua'reej, siata'aj sij tyámua' tyityahuóocha'íin, mej mij quee tyi'tíj jin jamuáacuanamuaj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, nusu siaj sij a'yan huárinyij je'ej maj a'íimaj tyí'ijta. ¹⁸ Siajta mua'aj siata'aj jéetze' tyámua' tyáamua'tyij a'íjci i tavástara' ti ajta Ciríistu' pué'een, siata'aj a'íjna jin huahuóse'en i siaj jin huóoxie've'en. Tyiche' a'náj tina'aj tyé'tyojtzi're'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Ī yu'xarij ti anaquéecan jo'yú'xaca' a'íjna i San Juan

A'íjna i nyúucarij ti júurij

¹ A'íj tu jin mua'ajmaj tyajá'muayu'se'ej a'íjna jitze ma'can i Ciríistu' ti arí jájcuaj imuáj séjria'ca'aj ajta ti'ij na'aj yatij je're'nyej, a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jáanamujri' tyajta i tyaj taji'ij jin jaaséj. Ji'nye tu'ríj jaaséj tyajta tamuáca' jin ja'ajtamuariej. A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti júurij.

² A'íi pu i júuricamej huataséjre, ityáj tu jaaséj, tyajta a'íjna jitze ma'can tyí'xaj, tyajta a'yan cha'taj tyana'aj mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatye', a'íjna i ti ajta tavástara' jimi séejre', i ti ityájma jimi huataséjre. ³ A'íj tu tyij já'mua'ixaatye' i tyaj jaaséj, tyajta i tyaj jáanamujri', siaj sij siajta mua'aj tajamuán séjre'ej, a'yájna tyati'ij ityáj jimi tyí'sejre' i Dios i tyaj jáj táataj, tyajta jimí a'íjna i Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁴ A'yaa tu een jime' tyajá'muayu'se'ej tyej tyij néijmi'i huátatyamua've'en.

Dios pu a'íin pué'een i tatzárij

⁵ A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i Ciríistu' ti taamuá'tyej i tyej tyij ityáj já'mua'ixaatye', ti i Dios tatzárij pué'een, ajta quee jimí séejre' a'íjna i tíca'rij. ⁶ Típua'aj a'yan tyetyí'xajta yee jimi tu séejre', tyajta je'en tíca'riste' cii'nyej, a'íj tutyij jin tyí'hue'taj, ji'nye catu huatoojé'yacan jin tyí'xaj. ⁷ Ajta típua'aj a'yan a'íjna jitze tyetyi'tyesejria'aj i tatzárij, a'yájna ti'ij ajta i Dios tatzárij tyí'pué'een, a'íj tu jin jimí séejre', ajta i xúuria'ra' i Jesús ti yójra' pué'een i Dios, a'íi pu néijmi'i tyitacáa'ri'raj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

⁸ Típua'aj a'yan tyetyí'xajta yee catu tyí'tíj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'yaa tu tyij tajímua'aj tyí'tacuanamuaj, capu ij ityájma jimi séejre' a'íjna i nyúucarij ti ji're'can jime', ⁹ ajta típua'aj tyaataxáj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu tyí'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyej i Dios, ti tyámua' eenye' séejre', ajta a'íin tyitaatú'uunyi'raj i tyaj jin ootyá'itzee ajta néijmi'i i tyaj jin je'ej pua'aj huaríj. ¹⁰ Típua'aj a'yan tyetyí'xajta yee catu a'náj tyí'tíj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa tu tyé'sejrata ti i Dios tyí'hue'tacaa, catu tyij tyeexúj tyámua' tyá'antzaahuaj i nyúucaria'ra'.

2

Ciríistu' pu a'íin pué'een i ti tajapua' huatányuusij

¹ Mua'aj mu siaj nyiyóojmua' pué'een mu nyaj huápu'i'ij já'muaxie've', a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej siaj sij quee tyí'tíj jin á'itzeeria'aj i Dios jimi. Ajta típua'aj a'tíj tyí'tíj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi, síj pu tajapua' huatányuusij, a'íi pu a'íin pué'een i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'íi pu'ij ji'reenya'aj séejre' i Dios jimi. ² Ciríistu' pu tajitzé ma'can huatóomu'vejritaca' ta'aj ij i Dios tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee, ajta quee ityájma na'aj, sulu néijmi'caa jime' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³ Típua'aj néijmi'i jin a'yan táarinyij je'ej ti i Dios tyí'ijta, a'yaa tu a'íjna jin tyámua' tyá'mua'reej tyaj ji're'can jime' jamua'tyej. ⁴ Ajta típua'aj síj a'yan tyí'xajta yee: "Nyáaj nu jamua'tyej a'íjci i Jesús", ajta quee a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucaria'ra', a'íi pu tyí'hue'tacaa, ajta quee jimí séejre' i ti ji're'can jime'. ⁵ Ajta a'íjna i ti a'yan ricij je'ej ti i nyúucaria'ra' tyí'ijta, a'íi

pu arí jì'ré'can jìme' tyámua' een a'íjna jítze i Dios ti jìn taxie've', a'íj tutyij jìn jamua'reeren ti a'íin jimi séejre' i Dios. ⁶ A'íjna i ti a'yan tyí'xaj ti i Dios jítze ajtyáma'can, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan cha'tána'aj tyi'tyúucha'íj tí'íj i Círíistu'.

A'íjna i nyúucarij ti jájcuaj jìn tyí'ta'íjtye'

⁷ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'íjna i nyúucarij i nyaj já'muayu'se' capu jájcuaj, sulu a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij ti jájcuaj ímuáj i Dios jìn tyitaata'íj. A'íjna i nyúucarij ti jájcuaj ímuáj jìn tyitaata'íj i Dios, a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i siaj jáanamujri'. ⁸ Ajta a'yájna, a'íjna i nyaj já'muayu'se' nyúucarij pu pué'een ti jájcuaj, ti ajta jì'ré'can jìme' i Círíistu' jimi ajta ja'mua jimi, jì'nye pu'ríj antyípuaríj a'íjna i tíca'rij, aj pu'íj huatyóochesij i ti jì'ré'can jìme' tatzárij pué'een.

⁹ Típua'aj síj a'yan tyí'xajtaj ti a'áa já'ma'can jo'tij jó'nyeeri'ij, ajta je'en i ju'ihuáara' tyicha'íria'aj, a'íi pu óoche' a'áa já'sejre' jo'tij jo'tíca'. ¹⁰ A'íjna i ti jaxie've' i ju'ihuáara' a'íi pu a'áa já'ma'can jo'tij jó'nyeeri'ij, ajta quee tyí'tíj séejre' ti jìn ootyá'ítzeere'en i Dios jimi. ¹¹ Ajta a'íjna i ti jájcha'íire' i ju'ihuáara', a'íi pu a'áa já'ma'can jo'tij jo'tíca' ajta a'yan tíca'riste' metyojo'cha'can, a'íj pu jìn quee jamua'reej jo'tij jooméj, jì'nye i tíca'rij pu a'yan jáaruuj tí'íj aráacunyij.

¹² Nyiyóojmua', a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej mua'ajmaj, jì'nye Dios pu tyajamuaatú'uunyi'ri' i siaj jìn ootyá'ítzee, a'íjna jítze ma'can i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een. ¹³ Siajta mua'aj mu siaj hua' huásimua' pué'een, a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej, jì'nye mua'aj xu seríj jamua'tyej a'íjna i ti jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj. Ajta mu siaj tyáamua, a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej, jì'nye mua'aj xu seríj tyu'tyáamue'tij a'íjci jítze i ti je'ej pua'aj een.

¹⁴ A'yaa nu nyeríj tyajamuaatayú'sej mu siaj hua'yojmua' pué'een, jì'nye mua'aj xu jamua'tyej a'íjci i tyaj jajvástara'. A'yaa nu nyajta nyeríj tyajamuaatayú'sej mu siaj hua' huásimua' pué'een, jì'nye mua'aj xu seríj jamua'tyej a'íjna i ti jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj. A'yaa nu nyajta tyajamuaatayú'sej mu siaj tyáamua, jì'nye mua'aj xu uhuácaca'nye' siajta ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', siajta seríj néijmi'i jìn tyu'tyáamue'tij a'íjci jítze i ti je'ej pua'aj een.

¹⁵ Caxu jaxie'va'aj i cháanacaj, nusu i ti íyan tyí'ma'can cháanacaj japua. Típua'aj síj a'yan tya'xié've'ej i cháanacaj, capu jaxie've' i Dios, ¹⁶ jì'nye néijmi'i íyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua capu tavástara' jimi tyajá'ma'can, sulu íyan pu'uj tyí'ma'can. A'íi pu'íj a'íin tyi'pué'een i cháanacaj japua ti a'yan tyí'ma'can: a'íjna i ti je'ej pua'aj een i ti hua' tzajta' eerányinyii, ajta a'íjna i ti séejre' mej mij a'íjna jìn ahuóotzaahuatye'en. ¹⁷ Ajta a'íjna i cháanacaj pu'ríj antyípuaríj, jamuán i ti je'ej pua'aj tyí'een, ajta a'íjna i ti a'yan ricíj je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'íi pu júurij ta'mej jusén jìme'.

A'íjna i ti jì'ré'can jìme' ajta i ti hue'tzij pué'een

¹⁸ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, pu'ríj a'ájna ajtyojo're'nyesij i xicáara' ti jítzán néijmi'i tye'entyipua'rij. Mua'aj xu seríj a'yan tyú'namujri' ti a'yan huataséjre'sij a'íjna i ti jájcha'íire' i Círíistu', ajta ijíj mu'ríj mue'tíj huataséjre' i maj jájcha'íire' i Círíistu'. A'íj tu jìn jamua'reej ti arí néijmi'i tye'entyipua'rij. ¹⁹ A'íi mu ityájma jimi eeráanyej, ajta camu tajitzé ajtyáma'cantaca'aj, jì'nye típua'aj tajitzé mua'ajtyáma'cantajche',

a'íi mu tajamuán huatya'itzéere'nyijche'. Ajta a'yaa pu tyu'ríj tí'ij tyámua' tyu'taséjre'en maj quee néijmi'i tajitzé ajtyáma'can.

²⁰ Ajta a'íjna i Ciríistu' tí tyámua' een, a'íi pu tyámua' táaruuj a'íjna jime' i júuricama'ra' i Dios, a'íj xu jin mua'aj tyámua' metyityoomuámua're'.

²¹ Canu a'íjna jin tyajá'muayu'se'ej siaj quee jamua'tyej i tí jì'rè'can jime', sulu a'íjna jime' siaj seríj jamua'tyej, siajta a'yan tyá'mua'reej tíquee i'ríj tí hue'tzij huataséjre'en a'íjna jitze i tí jì'rè'can jime'. ²² ¿A'tanyíj a'íin pué'een i tí tyí'hue'tacaa? A'íi pu a'íin pué'een i tí a'yan tyí'xaj yee capu i Jesús a'íin pué'een i Ciríistu'. A'íi pu a'íin pué'een i tí jájcha'íire' a'íjci i Ciríistu', jì'nye a'yaa pu tyá'hue'taj a'íjna i tyaj jajvástara' ajta a'íjci i yójra'. ²³ A'tíj tina'aj tí a'yan tyá'hue'taj a'íjci i yójra', capu tyámua' jimi tyí'sejre' i tyaj jajvástara', ajta a'íjna i tí a'yan tyí'xaj yee Jesús pu a'íin pué'een i yójra' i Dios, a'íi pu tyámua' tyí'sejre' i Dios jimi.

²⁴ A'íj xu jin mua'aj tyámua' tyeetyécha'íin a'íjci i nyúucarij i siaj jájcuaj jáanamujri', ajta típua'aj a'íjna i nyúucarij i siaj jájcuaj jáanamujri' tyámua' ja'mua jimi tyu'tyá'itzeere'en, mua'aj xu siajta tyámua' tyí'tyeséere'ej xá'ju'un a'íjna jimi i tí yójra' pué'een i Dios, siajta jimi i tyaj jajvástara'. ²⁵ A'íi pu a'íin pué'een i tí jin tya'tóoratziiri' ityájma jimi a'íjna i Ciríistu', tyej tyij jusén jin júurij tá'ra'nyij.

²⁶ A'yaa nu een jime' tyajá'muayu'se'ej siaj sij jáamua'reej je'ej maj séecan tyá'xie've' mej mij jamuáacuanamuan. ²⁷ Ajta ja'mua jimi pu arí séejre' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íjna i tí jin i Ciríistu' tyámua' jamuáaruuj, a'íj pu jin quee juxie've' tí a'tíj tyajamuáamua'tyej, jì'nye a'íjna i júuricamej tí ja'mua jimi jaatyájtoo, a'íi pu néijmi'i tyaja'muamua'tyej, ajta quee hue'tzij jin tyaja'muamua'tyej. Siata'aj tyámua' jimi tyí'tyesejre'ej i Ciríistu', a'yájna tí'ij i júuricama'ra' i Dios tyajamuamua'tyej.

²⁸ Ajta ijíj, mu siaj yójmua'mua' pué'een, siata'aj tyámua' eenye' i Ciríistu' jimi, tyej tyij jitzán tyú'ca'nye'j tí'ij a'yan huataséjre'en, tyajta je'en quee huatátatyevi'ra'astaj tí'ij a'íin uvé'nye'j. ²⁹ Jì'nye mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej tí i Ciríistu' jì'réenye'ej séejre', ajta a'yan tyúuxie've' siaj jamua'reej tíjin a'íimaj i maj xá'pui' ricíj, a'íi mu yójmua'mua' pué'een i Dios.

3

I maj yójmua'mua' pué'een i Dios

¹ Cási' siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij tí i Dios jéehua taxie've', a'íj pu jin a'yan taatamua'aj tyej tyij yójmua'mua' pué'eenye'. A'íj mu jin quee tamujtyej a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, jì'nye camu majta jamua'tyej i Dios. ² Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tu'ríj yójmua'mua' pué'een i Dios. Tyij ajta quee eexúj je'ej ámiteere' je'ej tyaj éenye'ej tá'ju'un, a'yaa tu tyá'mua'reej tyaj a'yan cha'taj tyana'aj éenye'ej tá'ju'un tí'ij i Ciríistu' tí'ij a'íin huataséjre'en, jì'nye a'áa tu jaséjran je'ej tí a'íin een. ³ Ajta a'tíj tina'aj tí a'yan a'íj jitze tyí'ijchó've', a'íj pu jin tyámua' ju'uurej tí'ij jì'réenya'aj séeria'aj tá'ra'nyij, a'yájna tí'ij ajta i Jesús i tí Ciríistu' pué'een.

⁴ Ajta a'íjna i tí tyí'tíj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'íi pu je'ej pua'aj ricíj, jì'nye a'íjna i tí jin juxana'cire', a'íj pu jin je'ej pua'aj ricíj. ⁵ A'yaa xu'ríj mua'aj tyá'mua'reej tí i Ciríistu' a'íjna jin mujo've'mej tí'ij jó'uunaj i tyaj jin quee xá'pui' huaríj i Dios jimi, a'íjna jime' tí a'íj jimi quee tyí'tíj

séejre' ti je'ej pua'aj een. ⁶ A'yaa pu'ij, a'tíj tina'aj ti i Dios jimi séejre', capu che' tyi'tíj jin je'ej pua'aj ricij, ajta a'íjna i ti ooj juxana'cire', a'íi pu quee eexúj yó'itej je'ej ti een a'íjna, capu ajta jamua'tyej. ⁷ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, che' quee a'tíj já'muacuanamua', a'íjna i ti xá'pui' tyi'tyúucha'íj, a'íi pu j'i'réenya'aj séejre' i Dios jimi, a'yájna t'i'ij ajta i Ciríistu' j'i'réenye'ej tyi'sejre', ⁸ ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj, a'íj pu jitze ajtyáma'can i tyiyáaru', j'i'nye a'yaa pu i tyiyáaru' jájcuaj imuáj je'ej pua'aj tyo'huatyóochej. A'íj pu'ij jin mujo've'mej a'íjna i yójra' i Dios, ta'aj ij ja'antyipua'aritye'en i muárie'ria'ra' i tyiyáaru'.

⁹ Capu síj ti yójra' pué'een i Dios je'ej pua'aj ricij, j'i'nye a'íj pu jitze eeráma'can i Dios, a'íj pu jin quee i'ríj ti ooj je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj, j'i'nye a'íi pu síj a'íin pué'een i ti yójra' pué'een i Dios. ¹⁰ A'yaa pu a'íjna jin tyé'miteere' a'tyán maj yójmua'mua' pué'een i Dios, ajta a'tyán maj yójmua'mua' pué'een i tyiyáaru', j'i'nye a'tíj tina'aj ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj, nusu quee jaxie've' i ju'ihuáara', capu i Dios jitze ajtyáma'can.

I nyúucarij ti ta'ijtye' tyej tyij huátaxie've'en

¹¹ A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i siaj jájcuaj imuáj jáanamua'jri' ti a'yan tyúuxie've' tyaj huátaxie've'en séej tyajta séej. ¹² Tyiche' quee a'yan eenye' t'i'ij a'íjna i Caín, ti a'íjna jitze eeráanyej i ti je'ej pua'aj een, ajta je'en i ju'ihuáara' huajé'caj. ¿Ji'nye een jin tyeejé'caj? A'íjna jime' i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj, ajta a'íjna i ihuáaria'ra' tyámua' pu tyi'tyúucha'íica'aj.

¹³ Nye'ihuáamua', caxu je'ej tyityóomua'jtyaj tipua'aj majamuájcha'íiria'aj a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁴ Ityáj tu tyeríj júurij séejre' i Dios jimi catu che' mui'chij, a'yaa tu tyá'mua'reej a'íjna jime' tyaj hua'xie've' i ta'ihuáamua'. Ajta a'tíj tiquee jaxie've' i ju'ihuáara', a'íi pu óoche' mui'chij. ¹⁵ A'íjna i ti jájcha'íire' i ju'ihuáara', a'íi pu a'íin pué'een i ti tyí'tyacui'caa, siajta mua'aj a'yan tyá'mua'reej tiquee jusén jin júurij huatyá'itzeere'ej a'íjna i ti tyí'tyacui'caa. ¹⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej je'ej ti een i tyaj jin huátaxie've'en, j'i'nye a'íi pu i Ciríistu' tajitzé ma'can huamuí', a'yaa pu'ij ajta tyúuxie've' tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj ityáj tyityáacui'nyij hua' jitze ma'can i ta'ihuáamua'. ¹⁷ Ji'nye tipua'aj síj chíjtyaanyi' pué'eenye', ajta a'yan tyé'sejra ti i ihuáaria'ra' quee je'ej tyéejviicue'raj, ajta je'en quee jaatáhuíire'en, ¿ji'nye tyí'rij ti jimi séjre'ej a'íjna i ti jin i Dios taxie've'? ¹⁸ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, tyiche' quee a'yan tyana'aj tyí'xajtaj yee tyátaxie've', sulu tyiche' a'yan huárinyij je'ej tyaj tyí'xaj.

¹⁹ A'yaa tutyij tyá'mua'reeren tyaj j'i'ré'can jime' tyámua' tyi'tyítacha'íj, tyajta tyámua' éenye'ej tá'ju'un i Dios jimi, ²⁰ ajta tipua'aj i taxiéjnyu'caa tyi'tíj jin tá'xijtye'ej, a'íjna i Dios pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej quee i taxiéjnyu'caa, a'íi pu néijmi'i tyí'mua'reej. ²¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tipua'aj i taxiéjnyu'caa quee tyi'tíj jin tá'xijtye'ej, a'yaa pu tyí'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyej i Dios, ²² ajta je'en a'íin néijmi'i tyitaatá'sij tyi'tíj tyaj jaatáhuaviiraj, j'i'nye a'yaa tu ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucaria'ra' tyajta tyámua' tyi'tyítacha'íj je'ej ti a'íj tya'ránajchi. ²³ Ajta i nyúucaria'ra' a'yaa pu tyí'ta'ijtye' tyej tyij jitzán tyá'antzaahuatye'en i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een i ti yójra' pué'een i Dios, tyajta je'en huátaxie've'en séej tyajta séej je'ej ti a'íin tyitaata'íj. ²⁴ A'íimaj i maj ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra' majta jitzán séejre', a'íi pu ajta i nyúucarij

hua' jitze séejre'. A'yaa tu a'íjna jin tyá'mua'reej ti a'íin tatzájta' séejre', a'íjna jime' ti i júuricama'ra' tajimí huatyá'itzeerej.

4

A'íjna i júuricama'ra' i Dios ajta i xiéjnyu'carij ti jájcha'íire' i Ciríistu'

¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', caxu néijmi'caa já'tzaahuatya'aj i maj a'yan tyúusejrataj maj i Dios jitze ma'can tyí'xaj, sulu siata'aj anaquéej tyámua' tyihuo'séj siaj sij jáamua'reej tipua'aj i júuricamej i ti hua' jitze séejre' i Dios jimi já'ma'cantaj nusu quee. Ji'nye jéehua mu a'yan séejre' i cháanacaj japua i maj quee huatoojé'yacan jin tyí'xaj i Dios jimi. ² A'yaa pu'ij tyí'rij siaj sij jáamua'reej a'tíj ti jimi séejre' i júuricama'ra' i Dios, a'íjna i ti a'yan tyaataxáj yee Jesús pu Ciríistu' pu'éen, ajta a'yan yee a'yaa pu eenye' yatanyéj ti'ij tyéviy, a'íi pu i júuricama'ra' i Dios jitzán séejre'. ³ Ajta a'íjna i ti quee a'yan tyá'mua'tyej a'íjci i Jesús, capu jimi séejre' i júuricama'ra' i Dios, sulu a'íi pu jitzán séejre' i júuricama'ra' a'íjna i ti jájcha'íire' i Ciríistu'. A'yaa xu mua'aj tyú'namuajri' ti a'íin a'yan huataséjre'sij i cháanacaj japua a'íjna i ti jájcha'íire' i Ciríistu', a'yaa pu'ij tyi'ja'yájna ti a'íin arí a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁴ Nyiyóojmua', mua'aj xu i Dios jitze ajtyáma'can, siajta seríj huotyáamue'tij a'íijma i maj tyí'hue'tacaa, ji'nye a'íjna i ti ja'mua jimi séejre', jéetze' pu va'cán jin antyúumua'reej quee a'íjna i ti íiyan séejre' i cháanacaj japua. ⁵ A'íimaj i maj íiyan ma'can i cháanacaj japua, a'íj mu jin a'yan tyí'xaj a'íjna jime' íiyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua, majta a'íimaj i maj a'yan ma'can a'íi mu huá'namuaj. ⁶ Tyajta ityáj, a'íj tu jitze ajtyáma'can i Dios. A'íjna i ti jamua'tyej i Dios, a'íi pu tanamuaj, ajta i ti quee jamua'tyej i Dios, capu tanamuaj. A'yaa pu'ij tyí'rij tyej tyij jáamua'reej a'tíj ti ji'récán jime' i Dios jitze ma'can tyí'xaj, ajta a'tíj ti hue'tzij jin tyí'xaj.

Dios pu jéehua taxie've'

⁷ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tyiche' huátaxie've'en séej tyajta séej, ji'nye Dios pu ajta a'yan tyí'taxie've' ityájma. A'íjna i ti hua'xie've' i juxa'aj tyeítyee, a'íi pu i Dios jitze ajtyáma'can ajta jamua'tyej i Dios. ⁸ A'íjna i ti quee hua'xie've' i juxa'aj tyeítyee, capu jamua'tyej i Dios, ji'nye Dios pu a'íin pu'éen i ti taxie've'. ⁹ Dios pu taataséjra a'chu ti taxie've', a'íjna jime' ti uyo'ta'ítyaca' i ti a'íjna caa tyi'ijyój, íiyan cháanacaj japua, tyej tyij a'íjna jitze ma'can júurij huatyá'itzeere'en i Dios jimi. ¹⁰ A'yaa pu'ij een a'íjna i ti jin i Dios taxie've', capu a'yan huatóomua'aj yee ityáj tu anaquéej jaaxie've' i Dios, sulu a'íi pu anaquéej taataxié'vej ityájma, ajta uyo'ta'ítyaca' i juyój, ti'ij a'íin huatóomu'vejritaj, ajta je'en jó'uunaj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

¹¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tipua'aj i Dios a'yan arí tyitaaxié'vej, a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj ityáj tyityahuátaxie've'en séej tyajta séej. ¹² Capu a'tíj a'náj jaaséj i Dios, ajta tipua'aj tyahuátaxie've'en séej tyajta séej, Dios pu ityájma jimi séejre', ajta i ti jin taxie've' pu ajta ityájma jimi néijmi'i séeria'aj ta'mej. ¹³ A'íjna i ti jin ámiteere' tyaj i Dios jimi séejre', ti ajta a'íin tajimí séejre', a'íi pu a'íin pu'éen i júuricama'ra' ti tatzájta' séejre'. ¹⁴ Ityáj tu tyeríj jaaséj, a'íj tu jin a'yan tyí'xaj ti i Dios uyo'ta'ítyaca' i juyój ti'ij hua' japua huatányuunyij a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁵ A'tíj tina'aj ti a'yan

tyu'taxáj yee Jesús pu yójra' pué'een a'íjci i Dios, a'íi pu i Dios jimí séejre' ajta i Dios pu ajta a'íj jimí séejre' i tyéviij.

¹⁶ A'yaa tutyij a'íjna jin tyá'mua'reej, tyajta tyá'tzaahuatye' ti i Dios taxie've', ajta a'íjna i ti a'yan tyihuá'xie've' i juxa'aj tyeítyee, a'íi pu i Dios jimí séejre', ajta Dios pu ajta a'íj jimí séejre' i tyéviij. ¹⁷ A'yaa pu'ij tajimí tyí'sejre' i tyaj jin taxie've', tyej tyij jitzán tyú'ca'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán tá'xijtye'en, ji'nye ityáj tu tyámua' a'yan tyí'tyesejre' i cháanacaj japua a'yájna ti'ij ajta i Ciríistu' ji'réenya'aj tyí'sejre'. ¹⁸ Jo'maj jóoxie've', capu a'tíj tyi'tíj jin tyí'tziinye'. Ji'nye i maj jin juxie've' pu néijmi'i putyí'uurej, ajta tipua'aj a'tíj tyí'tziinye'ej, a'íi pu ajta tyi'tíj jin jajpuéetzij ja'mej. A'íj pu jin a'íjna i ti tyí'tziinye', a'íi pu quee eexúj tyámua' tyihuá'xie've' i juxa'aj tyeítyee.

¹⁹ Ityáj tu hua'xie've', ji'nye i Dios pu anaquéej ityájma taaxié'vej. ²⁰ Tipua'aj síj a'yan tyí'xajta yee: "Nyáaj nu jaxie've' i Dios", ajta je'en jájcha'íiria'aj i ju'ihuáara', a'íi pu tyí'hue'tacaa. Ji'nye tipua'aj a'tíj quee jaxie'va'aj i ju'ihuáara' ti jaaséj, capu je'ej tyí'riij ti jaaxié've'en i Dios ti'quee a'náj jaaséj. ²¹ I Ciríistu' pu a'íjna i nyúucarij jin tyitaata'íj, ti'ij a'íjna i ti jaxie've' i Dios, che' ajta jaaxie've' i ju'ihuáara'.

5

A'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'íi pu a'íin pué'een i tyaj jin taxie've'

¹ A'tíj tina'aj ti tyá'tzaahuatye' ti Jesús a'íin pué'een i Ciríistu', a'íi pu yójra' pué'een i Dios, ajta a'íjna i ti jaxie've' a'íjci i ti yo'puáara'an pué'een, a'íi pu ajta hua'xie've' i yójmua'mua'. ² Tipua'aj tyáaxie've'ej i Dios tyajta a'yan rijcaj je'ej ti tyí'ijta, a'yaa tu tyá'mua'reej tyej tyajta hua'xie've' a'íimaj i maj yójmua'mua' pué'een i Dios. ³ Tipua'aj tyáaxie've'ej i Dios a'yaa pu ajta tyúuxie've' tyej tyij ja'rá'astijre'en je'ej ti a'íin tyí'ta'ijtye', ajta capu muárie'rij tyaj ja'rá'astijre'en je'ej ti a'íin tyí'ta'ijtye', ⁴ ji'nye a'íjna i ti yójra' pué'een i Dios, a'íi pu hua'antymue'tij a'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Ajta i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'íi pu taatá' tyej tyij néijmi'i jin tyu'tyámue'tin. ⁵ A'íjna i ti tyá'tzaahuatye' ti i Jesús a'íin pué'een i yójra' i Dios, a'íi pu néijmi'i jin tyu'tyámue'tij íiyan cháanacaj japua.

⁶ Ajta a'náj ti i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een ajtáhua'aj a'yan huataséjre ityájma jimí, A'yaa tu a'íjna jin tyá'mua'reej ti'ij a'íin huái'huaca' ajta je'ráaxirej i juxúure' ti'ij huamuí', tyajta quee jájtyij tyana'aj jin a'yan tyá'mua'reej, sulu jájtyij jamuán ajta xúure'ej. Ajta i júuricama'ra' i Dios a'íi pu a'yan tyámua' tyá'mua'reej, ajta a'íin pué'een i júuricamej ti ji'réc'can jime' tyí'xaj. ⁷ Majta huéecaj i maj a'yan tyámua' tyá'mua'reej: ⁸ a'íjna i júuricama'ra' i Dios, i jájtyij i ti jin huái'huaca' i Jesús, ajta i xúure'ej i ti je'ráaxirej i Ciríistu' ti'ij huamuí' i cúruuj jitze, majta a'íimaj i maj huéecaj, néijmi'i mu juxa'aj mana'aj tyí'xaj. ⁹ A'yaa tu tyá'antzaahuaj je'ej maj tyu'taxájtaca' i tyeítyee, ajta jéetze' tyí'huire' tyaj ja'antzaahuatye'en je'ej ti i Dios tyí'xaj, ji'nye a'íi pu a'íjna jitze ma'can tyu'taxájtaca' i juyój. ¹⁰ A'íjna i ti tyá'tzaahuatye' i yójra' jimí i Dios, a'íi pu nyúucarij jitzán tyí'sejre', ajta i ti'quee tyá'tzaahuatye' i Dios jimí, a'yaa pu tyé'sejrata i Dios ti'ij i ti tyí'hue'tacaa, a'íjna jime' ti'quee ja'tzaahuatye' je'ej ti i Dios tyu'taxájtaca' i juyój jitze ma'can. ¹¹ A'íjna i nyúucarij i Dios ti jaataxájtaca' a'íi pu a'íin pué'een i ti taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en, ajta a'íjna i júuricamej a'íj pu jitze eerányinyii i yójra'

ì Dios. ¹² A'tíj tì jimi séejre' a'íjna ì tì yójra' pué'een ì Dios, a'íi pu júurij huatyá'itzeere'ej jusén jìme', ajta ì tiquee jimi séejre' capu júurij ta'mej.

¹³ A'yaa nu mua'ajmaj tyajá'muayu'se'ej mu siaj tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi ì yójra' ì Dios, siaj sij jáamua'reej siaj júurij huatyá'itzeere'en jusén jìme'.

¹⁴ Jitzán tu tyí'ca'nyej ì Dios, jì'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tìjin tìpua'aj tyi'tíj tyaatáhuavii je'ej tì a'íin tya'ajxié'vi'ra', a'íi pu tanamuajran.

¹⁵ Ajta a'yájna tyatí'ij tyá'mua'reej tì ì Dios tanamuaj je'ej tyaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj, a'yaa tu tyajta tyáamua'reej tyaj a'yan tyé'ejcha'ij je'ej tyaj tyi'tíj tyaatáhuaviiraj.

¹⁶ Tìpua'aj síj a'yan tyé'sejra tì ì ihuáaria'ra' tyi'tíj jìn je'ej pua'aj ricij, tiquee a'yan tyá'ci'puaj tì'ij a'íjna jìn huámui'nyij, che' jìme' jaatáhuavii ì Dios, ta'aj ij ì Dios jaatá'an tì júurij tá'ra'nyij, tìpua'aj tyi'tíj jìn a'yan rijcaj tiquee jacì'puaj tì'ij a'íjna jìn huámui'nyij. A'yaa pu ajta tyí'sejre' ì tì jìn a'tíj ootyá'itzeerej tì'ij ajta a'íjna jìn huámui'nyij, a'íjna jìme' canu a'yan tyajá'mua'ijtye' siaj a'íjna jìn jaatáhuavii. ¹⁷ Néijmi'ì ì maj jìn je'ej pua'aj ricij, a'íj mu jìn juxana'cire', ajta pu ityájma jimi séejre' ì maj jìn á'itzeere', ì tiquee a'yan tyihuá'ci'tyij mej mij a'íjna jìn huácui'nyij.

¹⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej tiquee tyi'tíj jìn á'itzeere' a'íjna ì Dios tì jimi séejre', jì'nye a'íi pu ì yójra' ì Dios jacha'ij, ajta a'íjna ì tì je'ej pua'aj een capu je'ej joorej a'íjci ì a'tíj. ¹⁹ A'yaa tu tyá'mua'reej tyaj ì Dios jitze ajtyáma'can, majta néijmi'ì ì maj a'yan huacháatimee ì cháanacaj japua, a'íi pu tyihuá'ijtye' ì xiéjnyu'carij tì je'ej pua'aj een. ²⁰ A'yaa tu tyajta tyá'mua'reej tì ì yójra' ì Dios yatanyéj, ajta taatá' tyej tyij yó'itej tá'ra'nyij, tyajta jáamua'tyij a'íjna ì tì jì'récán jìme' Dios pué'een. A'íj tu jitze ajtyáma'can ì yójra' ì Dios, a'íi pu'ij a'íin pué'een ì Jesús tì ajta Ciríistu' pué'een. A'íi pu a'íin pué'een ì Dios tì jì'récán jìme' séejre', tì ajta taatá'sij tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jìme'. ²¹ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, siata'aj tyámua' tyityahuóocha'íin a'íjma jimi ì maj hue'tzij jìn jusejrataj.

Ī yu'xarij ti hua'puaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Juan

Juan pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj vásti' pué'een, yaa nu já'muatyojtye' mua'ajmaj i Dios ti jamua'antyíhuoo siajta mu siaj hua' jitze ajtyáma'can. A'yaa nu ji'r'é'can jime' tyaja'muaxie've', nyajta quee nyáaj nyana'aj, sulu majta mu néijmi'i i maj jamua'tyej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ² A'yaa nu a'íjna jin tyaja'muaxie've' a'íjna jime' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, ityájma ti jimi séejre', ajta tajimí séeria'aj ja'mej jusén jime'. ³ Che' a'íjna i Dios i tyaj jajvástara', ajta i Jesús ti Ciríistu' pué'een, i ti ajta yójra' pué'een i Dios, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatyátoonyij, majta jamua'ancu'vaxi'in, majta jamuaatyápua'ritye'en ja'mua tzajta', siaj sij ji'r'é'can jime' tyámua' tyityetyúucha'ij, siajta huóoxie've'en séej siajta séej.

A'íjna i nyúucarij ti ta'ijtye' tyej tyij huátaxie've'en séej tyajta séej

⁴ Jéehua nu huatányetyamua'vej nyati'ij jáamua'reeri', maj séecan i maj ja'mua jitze ajtyáma'can tyámua' tyityetyúucha'íij, a'yájna ti'ij tyitaata'ij a'íjna i Dios i tyaj jajvástara'. ⁵ Ajta ijíij, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu tyaja'muahuviiij siaj huóoxie've'en séej siajta séej. Canu tyi'táj jin jájcuan jime' tyajá'muayu'se'ej, sulu a'ij nu'uj i nyúucarij i ti jájcuaj imuáj ityájma jimi huatyátuihuaca'. ⁶ A'íjna i tyaj jin taxie've', a'yaa pu tyé'miteere' tyaj a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyí'ta'ijtye', ajta i nyúucarij i ti jin tyí'ijta, mua'aj xu serij jájcuaj imuáj jáanamujri' ti a'yan tyúuxie've' siaj tyámua' tyityahuóoxie've'en.

⁷ Ji'nye mua'aj xu a'yan ciinyej i cháanacaj japua hua' tzajta' a'íimaj i maj já'muacuanamuj, i maj majta quee a'yan tyá'mua'tyej i Jesús ti a'íin Ciríistu' pué'een ti ajta huatyóotyevistaca'. A'íimaj i maj a'yan een, a'íi mu a'íin pué'een i maj tyú'cuanamuj, majta jájcha'íire' i Ciríistu'. ⁸ Tyámua' xu'uj mua'aj, tyej tyij quee yó'rieenyij i tyaj jin tyu'muáriej ja'mua jimi, sulu tyej tyij néijmi'i ancuriáan i tyaj jaamué'tij i Dios jimi.

⁹ A'táj tina'aj ti a'yan rijcaj tyi'táj jime' je'ej ti jusíij tyéejtyoj, ajta quee já'astyaj je'ej ti i Ciríistu' tyitaamuá'tyej, capu i Dios séejre' a'íjna jimi i a'táj, ajta a'íjna i ti a'yan ricij je'ej ti a'íin tyitaamuá'tyej a'íi pu jimi séejre' i Dios ajta a'íjci jimi i yójra'. ¹⁰ Típua'aj síij a'táj já'muamuaariaj ajta quee já'astyaj a'íjci i nyúucarij, caxu jatyojtya'aj, caxu siajta jaataxié've'en i juchéj, ¹¹ ji'nye a'táj ti jaatatyójtje'en, a'íi pu jamuán ajta je'ej pua'aj rinyij.

I nyúucarij ti jin hua'tyojtye' ti ajta jin ja'antyipúa'rij

¹² Jéehua pu óoche' i nyaj tyajá'mua'ixaatya'mui', nyajta quee a'yan tyá'xie've' nyaj jamuaaté'exaatye'en a'íjci jitze i yu'xarij. A'yaa nu tyi'ijchó've' nyaj a'áa jó'me'en ja'mua jimi, nyej nyij jamuaaséeran a'yan nyetyajamuaaté'exaatye'en, tyej tyij néijmi'i huátatyamua've'en.

¹³ A'íimaj i yójmua'mua' a'ihuáara' ti íiti' i ti ajta i Dios hua'antyíhuoj, a'íi mu majta yajá'muatyojtye'.

I yu'xarij ti huéicaj a'íin ti jo'yú'xaca' i San Juan

Juan pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i nyaj vásti' pué'een, yanuj muatyojtye' muéetzij Gayo mu nyaj muaxie've', a'íjna i ti ajta tzáahuatyi'ra'aj jin hua'xie've'.

² Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', a'yaa nu tyá'huoo i Dios jimi, ti'ij a'yájna ti'ij tyámua' tyi'muahuiire', pajta néijmi'i jin tyámua' een, a'yaa nu tyá'huoo pej pij quee tyi'ijcu'nyej. ³ Jéehua nu huatányetyamua'vej mati'ij séecan yará'aj i ta'ihuáamua', majta naaté'exaa paj tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyi'tyía'cha'ij a'íjna jitze i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna.

⁴ A'íi pu a'íin pué'een i nyaj jin huápu'ij huatányetyamua'vej a'íjna i nyaj jáanamuj maj tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyityetyúucha'íj i nyiyóojmua'.

⁵ Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', xá'pu' paj ricij a'íjna jime' je'ej paj tyi'tíj jin tyihuá'huiire' i ta'ihuáamua', ajta jéetze' a'íjma jimi i maj séej chuéj japua ja'ráacij. ⁶ A'íi mu jaataxájtaca' hua' jimi i maj jusi'rii i paj jéehua hua'xie've' i axa'aj tyeityee. A'yaa nu tyi'muahuaviij paj huo'táhuire'en ti'ij quee tyi'tíj huá'itziitya'aj mati'ij jó'ciinyej, a'yájna ti'ij tya'ráanajchi i Dios. ⁷ Ji'nye a'íi mu a'íjna jin muja'ráacij mej mij i Ciriistu' jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en, majta quee tyi'tíj ancúriáa' a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye'. ⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' tyej tyij ityáj tyámua' tyihuo'tyéjeevej, tyajta huo'táhuire'en a'íjna jime' tyaj huó'ixaatye'en nyúucarij ti i Dios jimi já'ma'can.

Diótrefes pu je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij

⁹ Nyáaj nu nyerij tyihuo'ta'ityi'ri' a'íjma i maj a'áa jóosi'rii, ajta i Diótrefes capu ja'rá'astej i tyaj jin antyítamua'reej, ji'nye ja'ráanajchi ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaj. ¹⁰ A'íj nu jin nyati'ij a'áa ja'tanyej ja'mua jimi, nyáaj nu jajtyá'xi'sij, ji'nye a'íi pu je'ej pua'aj tyi'taxaj hue'tzij jime'. Ajta capu a'íj na'aj jin jutyamua've'ej, sulu capu ajta hua'xie've' i ta'ihuáamua', ajta je'en huá'ijmuej a'íimaj i maj jaxie've' maj huo'taxié've'en, a'íi pu'ij huá'muaritye' i maj jusi'rii.

¹¹ Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', capáj tyi'tíj jin je'ej pua'aj rijcaj, sulu pata'aj tyámua' tyi'tyía'cha'ij. A'íjna i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij Dios pu jitze ajtyáma'can, ajta i ti je'ej pua'aj ricij, capu jamua'tyej i Dios.

¹² Majta néijmi'i mu tyámua' tyá'xaj a'íjci i Demetrio, ajta a'yan tyi'ja'yájna ti a'íin tzáahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyi'tyúucha'ij. Ityáj tu tyajta a'yan tyá'xaj a'íjci i Demetrio, pajta muáaj a'yan tyá'mua'reej tyaj ji'récán jime' a'yan tyaataxájtaca'.

I ti jin ja'antypuá'rij

¹³ Jéehua nu tyi'mua'ixaatya'mui', nyajta quee a'yan tyá'xie've' nyaj tyimuaatayú'se'en i yu'xarij jitze, ¹⁴ ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jiye'tzin muéetzij jimi ja'tanyej nyej nyij muaséeraj nyetyimuáa'ixaatye'en.

¹⁵ Che' i Dios tyámua' tyimuaatá'an a'tzájta'. A'íi mu yámuatyojtye' i maj muamujtye. Pata'aj néijmi'caa i nyaj tyámua' naa tyihuá'muajtyej huatatyójtje'en nyejitzé ma'can.

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Judas

Judas pu hua'tyojtye'

¹ Nyáaj i Judas, i nyaj tyí'huüre' a'íjna jimi i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, nyáaj nu juutzájra' pué'een a'íjci i Santiago, yanuj já'muatyojtye' mua'ajmaj i Dios ti jamuaatajé a'íjna i tyaj jajvástara', a'íi pu ja'muacha'ij a'íjna jimi i Ciríistu'. ² Siata'aj ja'ancuriá'an i Dios ti jin jamua'ancu'vaxij, siata'aj tyámua' eenye'en i jutzájta', siaj sij huóoxie've'en séej siajta séej.

A'íimaj i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej

(2 P. 2:1-17)

³ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu jéehua tyá'xie've' nyaj tyajamuaatayú'se'en a'íjna jitze ma'can i Dios ti jin tajapúa huatányuusij, ajta ijíj ca'nyíjra'aj pu nyatá'caa nyej nyij tyajamuaatayú'se'en, nyajta jamuaatáhuavij siaj sij a'íjna jin huatyéno'se'en i nyúucarij i siaj jitzán tyá'tzaahuatye' i Dios ti mua'ajmaj jimi jaatyájtoo mu siaj tyámua' een.

⁴ Ji'nye séecan mu avíitzij jin antyóonaxcaca' ja'mua jamuán, a'íi mu a'íin pué'een i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'. A'íi mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, majta hue'tzij jin je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios, a'yaa mu mij a'íjna jin tyá'hue'taj i tavástara', a'íjma pu'ij a'yan tyí'ci'tyij mej mij a'yan tya'ajpuéetzij muá'ra'nyij je'ej ti ará'tyeej tyé'yú'si'huaca'aj i yu'xarij jitze.

⁵ Tyij siajta seríj mua'aj jamua'reej, a'yaa nu tyá'xie've' siaj jo'támua'reej tí'ij i tavástara' hui'rájtoj a'ájna a Egipto a'íjma i jutyéityeristyamua', aj pu'ij hua'antyipua'rij a'íimaj i maj quee ja'antzaahuaj. ⁶ Majta a'íimaj i maj tajapúa tyí'huüre' i maj quee ja'rá'astej je'ej maj tyi'tíj jin tyitye'entyúumua'reeriaca'aj, sulu a'yaa mu tyaatáxaahuataca' i maj jin tyityetyú'uuca'aj, Dios pu hue'tyáanaj jo'tíj jo'tíca', ta'aj ij puéjtzij huo'tá'an a'ájna xicáara' jitze tí'ij néijmi'caa á'xijtye'en. ⁷ A'yájna tí'ij tye'mej a'íjma jimi i maj tajapúa tyí'huüre', a'yaa pu ajta tyihuó'ruuj a'íimaj i maj Sodoma já'chajca'aj, majta a Gomorra, majta séecan i maj avéjri' huacháatíma'caa, i maj majta huóoxana'cirej tyi'tíj jime' ti quee xá'puí'. A'íj mu jin jaapuéjtzitariaca' a'íjna jime' i tiéj jime' ti quee a'náj já'mui'nyij, a'íj pu'ij jitze ámiteere' tyej tyij jáamua'reej.

⁸ Majta a'íimaj i maj avíitzij jin je'ej pua'aj ricij je'ej ti tyihua'ráanajchi, a'íi mu majta je'ej pua'aj jáaruuj i jutyévi, majta jaatyáxaahuataca' i tavástara' ti jin antyúumua'reej, majta je'ej pua'aj tyihuá'xaj a'íimaj i maj tajapúa já'sejre', i maj va'cán jin tyityetyu'uj. ⁹ Ajta a'íjna i Miguel i ti va'cán jin tyi'tyéjvee u tajapúa, tí'ij huatyéno'sej i tyiyáaru' jimi, a'íjna jime' i tyévira' i Moisés, capu ahuóoca'an ti je'ej pua'aj tyaatájeevej a'íjci i tyiyáaru', sulu a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Che' i tavástara' muajtyá'xi'in."

¹⁰ Majta a'íimaj i tyétyacaa a'yaa mu je'ej pua'aj tyá'xaj i maj quee jamua'tyej, ajta je'ej ti tyi'tíj tyihuá'miteeraste', a'yaa mu tyéejtyoovej mati'ij i ya'muáatyee i maj quee tyojó'itej, a'íj mu mij jin jujíimua'aj óopua'rite'en.

¹¹ Dios pu puéjtzij huo'tá'sij a'íimaj. Ji'nye a'yaa mu cha'taj mana'aj ricij tí'ij a'íjna i Caín. Majta a'íjna jin ajtacíj mej túmii huamué'tin, a'yájna tí'ij huaríj a'íjna i Balaam, ajta a'íjna i Coré, a'íj mu mij jin cui'nyij. ¹² A'íi mu mij tyévi'si' séejre' jo'siaj jóosi'rii siaj sij néijmi'i tyú'cua'nyij a'íjci jime' siaj

juxie've', a'íi mu mij majta tyi'cua'caj ja'mua jamuán, majta jutyamua've'ej ya'caa, majta quee tyi'tíj ja'astej. A'íi mu jujímua'aj mana'aj jucha'íj. A'yaa mu een ti'íj jéetirij maj quee jitzán vijvi'vej, sulu áacaj pu'uj jáatisij. A'yaa mu majta een ti'íj ciyéj tíquee taca', ti'íjta xíjcata' putyí'rijcaj, mu'rij hua'puaj huácuij majta éejcutyijhuaca' jo'maj ja'riá'vaaca'aj. ¹³ A'yaa mu een ti'íj i jájtyij ti atyúuta'huaj ca'nyíin jime', ajta jitzán cuémuxa'aj ájnyinyij ti a'íin pué'een je'ej maj tyi'tíj jin tyévi'si' huaríj. A'yaa mu majta een ti'íj xú'ra'vej i maj jó'juhua'an jo'tíj jo'tíca', a'yaa pu'ij tyihuá'ci'tyij maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tíj jéehua huápui'íj jo'tíca'.

¹⁴ Ajta i Enoc, a'íjna i ti aráahua'puaj pué'een i maj Adán jitze eeráma'can, a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaaaj i tyeítyee i Dios jitze ma'can tíjin: "Nyáaj nu jaaséj i tavástara' ti aje'cáma'ca'aj hua' jamuán i maj mui'íj i maj tajapuá tyi'huíire', ¹⁵ a'íj pu jin yava'cányesij ti'íj huo'xíjtye'en néijmi'caa i maj je'ej pua'aj huaríj, ajta a'íjna jin huá'xíjtye'en i maj jéehua huápui'íj je'ej pua'aj tyi'xajtaca'aj i Dios jimi." ¹⁶ A'íi mu néijmi'i jin junyuuste' i maj nyinyu'cacuj, majta a'yan tyá'huoo je'ej ti tyi'tíj a'íjma jimi tyúuxie've'. Jéehua mu óotzaahuatye' a'íjna jime' je'ej maj jujímua'aj tyúuxaj, majta hua'xaahuaj i tyeítyee, mej mij tyi'tíj jin huo'tyámue'tin.

Ca'nyíjra'aj pu hua'tá'caa a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' mej mij hu-atóotyamua've'en

¹⁷ Siajta mua'aj, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', siata'aj jo'támua'reej je'ej maj tyu'taxájtaca' a'íimaj i tavástara' ti ajta Ciríistu' pué'een ti hua'antyíhuoj, ¹⁸ a'yaa mu tyu'taxájtaca' tíjin: "A'ájna ti'íj arí néijmi'i tye'entyipua'risime'en, a'íi mu huataséjre'sij i maj tyihuá'xaahuaj, i maj a'yan tyi'tyucha'íj muá'ju'un je'ej ti a'íjma tya'ráanajchi, a'íjna jime' i ti je'ej pua'aj een." ¹⁹ A'íi mu a'íin pué'een i maj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítyee mej mij jé'ta' huáciinyej, a'íi mu jujímua'aj jájtyo je'ej maj tyi'tíj jin ricíj, majta quee jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

²⁰ Siajta mua'aj, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', siata'aj tyámua' eenye' i siaj jitzán tyá'tzaahuatye'. Siata'aj jitzán arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios huatyényuunyij. ²¹ Siajta tyámua' tyityahuóocha'íin a'íjna jime' i Dios ti jin já'muaxie've', siaj sij jajchó've'ej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'íjna i ti jin tá'cu'vej a'íj pu jin taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en jusén jime'.

²² Siata'aj hua'ancu'vajxi'in i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'. ²³ Siata'aj séecan japua huatányuunyij mej mij quee huatyátaanyij, siajta séecan áancu'vaxi'in, siajta tyámua' tyityahuóocha'íin a'íjma jimi, ji'nye jéehua mu huápui'íj xána'visi' huasé'rin a'íjna jime' i maj ootyá'itzee i Dios jimi.

I nyúucarij ti uve'tyáatican jin tyé'tyojtzire' i Dios

²⁴ Ajta a'íjna i ti néijmi'i putyí'uurej ti tyámua' tyajamuáacha'íin siaj sij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, a'íi pu jamuaataséjrataj jujimí jo'tíj naa jo'éen, siata'aj sij huatóotyamua've'en, ²⁵ ajta i Dios ti síj na'aj pué'een, i ti tajapuá huatanyúj, tyiche' a'íj tyu'tatyójtzi're'en, ji'nye a'íi pu va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta néijmi'i jin tyí'íjta, a'íjna jitze ma'can je'ej ti huaríj i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, ti'íj na'aj jájcuaaj imuáj, ajta iíjij, ajta jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Ī nyúucarij ti jaxaj je'ej ti i Jesús tyi'tíj tyaataséjratyej a'íjci i Juan

I nyúucarij ti jin uhuatyóochej

¹ A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i Dios ti jaaté'exaa a'íjci i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, ta'aj ij i Ciriístu' huo'taséjratye'en a'íimaj i maj jahuiire', je'ej ti jiye'tzín atyojo're'nyesij. Ciriístu' pu'ij séej jo'ta'ítയാaca' i ti tajapúa tyí'huire', ti'ij jaataséjratye'en a'íjci i Juan, ² a'íi pu'ij já'mua'ixaatye' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, ajta tyámua' tyá'mua'reej a'íjci i nyúucarij ti Dios jimi já'ma'can, a'íjna jime' je'ej ti huaríj i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

³ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios, miche' majta huatóotyamua've'en i maj janamuaj, majta ja'tzaahuatye' a'íjci i nyúucarij, ji'nye pu'ríj tin a'ájna atyojo're'nyesij ti'ij a'yan tye'mej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij.

Juan pu hua'tyojtye' a'íjma i maj jusi'rii i tyejúuj tzajta' ti aráahua'puaj tya'rá'asej

⁴ Nyáaj i nyaj Juan pué'een, nyáaj nu já'muatyojtye' mu siaj arahua'puaquej jusi'rii a'áa ti huataca'aj a Asia. Siata'aj ja'ancuriá'an i ti jin tyámua' tyajamuaatá', ajta jamuaatyápua'ritye'en i ja'mua tzajta', a'íjna ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ti ajta ijíj séejre', ajta jusén jin séeria'aj ta'mej, miche' majta tyámua' jamuáa'uurej i júuricamej i maj aráahua'puaj ará'asej i maj a'áa já'sejre' jo'tij i Dios jo'tyájcay i ipuárij japua, ⁵ che' ajta a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, i ti néijmi'i jin tyámua' een, ajta a'íin pué'een i ti anaquéej huatájuuriaca', ajta a'íjna jin antyúumua'reej ti tyihuo'ta'íjtye'en néijmi'caa i maj tyityatatyíj íyan i cháanacaj japua. Ciriístu' pu taxie've', ajta juxúure' jin tyu'nájchitaca' ti'ij tajapúa huatányuunyij i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ⁶ a'íi pu taatá' tyej tyij jamuán tyu'ta'íjtaj, ajta ta'antyíhuo tyej tyij tyu'tyáhuire'en a'íjci jimi i Dios ra', i ti ajta jajvástara'. Che' a'íin huápu'íj naa huasé'rihua'an, ajta néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

⁷ Ciriístu' pu jéetirij jitze aje'cáamej. Néijmi'i mu jaséjran, a'íi mu majta jaséjran i maj jaajé'caj, majta néijmi'i i tyeítýee mati'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi mu juyiinyen mati'ij jaaséej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

⁸ “Nyáaj nu a'íin pué'een i ta'nájcaj, nyajta i tu've'tyajtij”, a'yaa pu tyí'xaj a'íjna i tavástara', ti ajta Dios pué'een i ti néijmi'i putyí'uurej, i ti ajta jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ajta i ti jusén jin séeria'aj ja'mej.

Juan pu jaaséej a'íjci i Ciriístu'

⁹ Nyajta nyáaj Juan, i nyaj já'mua'ihuaara' pué'een, nyajta nu jimi séejre' i Jesús a'íj nu jin nyajta ja'mua jamuán tyu'ta'íjtaj i Dios jimi, nyajta ja'mua jamuán jajpuéetzij na'mej tyej tyij néijmi'i jin tyo'táviicue'. A'yaa nu tyihuó'ixaaaj i nyúucaria'ra' i Dios, nyajta jaaxájtaca' je'ej ti huaríj i Jesús, a'íj nu nyij jin a'áa já'nami'huaca'aj jo'tij ja'ráahuachij a jáata' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Patmos. ¹⁰ Ti'ij a'ájna putyí'rijcaa mati'ij pua'aj jana'michej i tavástara', a'íi pu i júuricama'ra' i Dios a'yan rájve nyéetzij jimi, nyati'ij nyij jáanamujri' ti nyahuárita' a'tíj ca'nyíin jin naatajé, a'yaa

pu namuajria'ca'aj ti'ij tipua'aj a'tíj ucáajijhua i a'huáj jitze, ¹¹ a'yaa pu tyí'nye'ixaatya'ca'aj tijin:

—Ootyéeyu'xaj i yu'xarij jitze je'ej paj tyi'tíj tyí'sej, pajta je'en huo'ta'ítyi' i maj arahua'puaquej jusi'rii i Dios jimi, a'áa ti huataca'aj a Asia, a'ájna a Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, ajta a'ájna a Laodicea.

¹² Nyati'ij nyij ooré'nyeeriaca' nyej nyij jaaséj a'tíj ti tyí'nye'ixaatya'ca'aj, nyati'ij a'yan huaríj aj nu nyij arahua'puácaa huaséj i cantyíj ti japuan antyítaa á'yi'ij, ajta ooroj jin taavijhuaca'aj, ¹³ ajta a'ájna jé'ta' jo'tij ja'antytátzajmee, síj pu a'áa huatyávaaca'aj ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij tyéviij, a'yaa pu eenye' tyi'tyéhajca'aj cáanarij jime' ti títi'ij, ajta puásij jin ahuóoji'ca'ca'aj ti ooroj jin taavijhua.

¹⁴ Cuéeinavi'can pu cácipuaca'aj, ti'ij muxáj a'yájna ti'ij ajta huasé'rin i séerij, ajta i jì'sáara' a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tiéj. ¹⁵ Ajta i icájra'an a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyi'tíj ti me'estíj, huápuí'ij pu naa tyi'tyama'astáji'caa, ajta ti'ij tyí'xajta'ca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij jo'tij ja'ancáamu'yej ti tyájujhua'naj ca'nyíin jime'. ¹⁶ Ajta i jumuáca'ta' pujmua' pu arahua'puácaa i xú'ra'vej iityáaca'aj, ajta i tyényi'tze' pu éejnyinyiica'aj i chúun ti huápuí'ij tyí'itzij ajta juxa'aj tya'antámuamuaa. Ajta i nyéerima'ra' a'yaa pu tyá'taaca'aj ti'ij i xicáj ti néijmi'i jin eeráxirej.

¹⁷ Nyati'ij jaaséj, aj nu nyij arájvej jo'tij ja'ra'ícajmee, ya cuxáa naamuí'. Aj pu'ij a'íin na'ajtamuaríej i jumuáca'ta' ti pujmua' jime' i jumuáca', ajta a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj anájcaj, ajta i nyaj uvé'tyajtij, ¹⁸ nyajta a'íin pué'een i nyaj júurij. Nyáaj nu huámuí'ijcaa, nyajta ijíj nu jusén jime' júurij. Nyáaj nu a'ájna jin antyínyamua'ree nyaj hue'tyáanaj jo'maj já'cui'nyij, na'ríij nyaj hui'rátóonyij. ¹⁹ Ootyéeyu'xaj i paj períj jaaséj, je'ej ti ijíj tyi'tíj tyí'sejre' ajta je'ej ti tye'mej majca'huáyee. ²⁰ A'yaa pu huatóomua'aj je'ej paj tyi'tíj tyu'séj, i xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej i paj huo'séj i nyaj hui'tyáaca'aj nyamuáca'ta' pujmua', ajta a'ájna i ti aráahua'puaj ará'asej i ti cantyíj jitzán antyítaa á'yi'ij ti ajta ooroj jin taavijhua: I xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej, a'íi mu a'íin pué'een i maj tajapuá tyí'huíire' majta a'ájna jin antyúumua'reej mej mij huó'cha'íin i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta', ajta i ti aráahua'puaj ará'asej i ti jitzán i cantyíj antyítaa á'yi'ij, a'íi pu a'íin tyi'pué'een i tyeyúuj aráahua'puaj ti tya'rá'asej.

2

I nyúucarij ti huata'ítyi'huaca' a'íijma jimi i maj Éfeso jóosi'rii

¹ 'Pata'aj a'yan tyaata'ítyi' a'íjci i ti a'ájna jin antyúumua'reej ti huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Éfeso ti jime' yee: “A'yaa pu tyí'xaj a'ájna i ti hui'tyáa' i jumuáca'ta' pujmua' i xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej, ajta a'áa ja'yi'vej jo'tij ja'antytáatimee i ti ooroj jin taavijhua. ² Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyityetyúucha'ij, nyáamua'ree siaj jéehua tyí'muarie' siajta jéehua á'viicue're', siajta quee hua'xie've' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. Siajta seríj huo'mua'aj i maj a'yan tyúusejrataca'aj maj a'íin pué'een i Dios ti hua'antýíhuoj, ma' ajta quee camu a'íin pué'een, a'yaa xu sij tyihuo'taséjrataca' maj a'íin pué'een i maj tyí'hue'tacaa. ³ Jéehua xu jajxié'vi'ra'aj siaj sij néijmi'i jin tyo'táviicue', siajta a'ájna jin jajpuéetzij, nyejitzé ma'can. ⁴ Nyajta nyáaj nu jamuaeté'exaatye'ej i siaj jin ootyá'itzeerej nyéetzij jimi, a'ájna jime'

siaj quee che' a'yan tyí'nyaxie've' siati'ij anaquéej tyí'nyaxie'va'ca'aj. ⁵ A'ij xu jin jo'támua'reej jo'siaj tyi'táj jin jo'tyá'itzee nye jimi, siajta seequéj tyú'mua'tyij, a'yájna siati'ij anaquéej tyityetyúucha'hica'aj. Ajta tipua'aj sequée a'yan huárinyij, nyáaj nu ja'mua jimi jo'ma'aj na'mej, nyej nyij jamuá'ari' a'ijna i ti antyitátzaj i ti ja'mua jimi séejre', a'yaa nu rinyij tipua'aj sequée seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi. ⁶ Maj siajta mua'aj, xá'puí' xu ricij a'ijna jime' siaj quee jaxie've' je'ej maj ricij a'íimaj i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin nicolaítas, i nyaj nyajta quee nyáaj hua'xie've'. ⁷ A'ijna i ti iityánamuaj, che' jáanamuj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'íimaj i maj jusi'rii i Dios jimi. A'íimaj i maj néijmi'i jin tyu'tyámue'tin, a'yaa nu tyihuo'tá'sij maj jáacua'nyij a'ijna jitze ti séejre' i ciyéj ti jin júurij tá'ra'nyij, a'áa ti ja'távej jo'tij huápu'i'ij naa jo'éen i Dios jimi."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'íimaj jimi i maj Esmirna jóosi'rii

⁸ 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'ijci i ti a'ijna jin antyúumua'reej ti huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Esmirna ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'ijna i ti a'nájca, ti ajta a'íi pu'éen i tu've'tyajtij, a'ijna i ti huamu'í ajta je'en huatájuuriaca'. ⁹ Nyáaj nu jamua'reej siaj jajpuéjtzij, siajta quee je'ej tyéejviicue', maj siajta mua'aj nyéetzij jimi xu chíjtyaanyi'ij pu'éen. Nyáaj nu jamua'reej maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'íimaj i maj a'yan tyúusejrataj maj a'ijci jitze ajtyáma'can i Israel, ajta capu a'yan tyi'ja'yájna, sulu a'íi mu a'íin pu'éen i tyiyáaru' maj jimi jusi'rii. ¹⁰ Caxu tyí'tziinye'ej je'ej siaj tya'ajpuéetzij xá'ju'un, ji'nye a'ijna i tyiyáaru', a'íi pu séecan mua'ajmaj jamue'tyánasij, a'yaa pu'ij néijmi'caa tyajamuatyésejra tipua'aj sianá'astijre'ej nusu sequée, siajta tamuáamuata' xicáj jajpuéetzij xá'ju'un. Tyámua' xu néijmi'i jin eenye' siajta tyo'táviicue' nyéetzij jimi, tipua'aj majamuáacui'nyij, nyáaj nu jamuaat'itye'sij i cúruun i siaj jin júurij xá'ju'un jusén jime'. ¹¹ A'ijna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'íimaj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta': Majta a'íimaj i maj néijmi'i jin tyu'tyámue'tin, capu huá'ci'tyij maj jajpuéetzij muá'ra'nyij mati'ij a'íimaj i maj majtáhua'aj cui'nyij."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'íimaj jimi i maj Pérgamo jóosi'rii

¹² 'Pata'aj pajta tyaata'ityi' a'ijci i ti a'ijna jin antyúumua'reej ti'ij huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Pérgamo ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'ijna i ti ji'tyéechuij i chúun ti juxa'aj tya'antámuamuaa. ¹³ Nyáaj nu jamua'reej siaj a'áa jo'cháatimee jo'tij tyejé'ijtaj a'ijna i tyiyáaru', siajta mua'aj sióoche' xu ná'astijre' nyéetzij. Caxu jaatáxaahuataca' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye', caxu siajta a'ájna xicáara' jitze ti'ij a'íin séjria'ca'aj i Antipas, ti tyámua' éenye'ej nyéetzij jimi, a'íi mu jaajé'caj a'ájna jo'tij tyejé'ijtaj i tyiyáaru'. ¹⁴ Maj siajta mua'aj, tyi'táj xu jin ootyá'itzeerej nye jimi, a'íi mu ja'mua jimi séejre' i maj ja'astej a'ijci i nyúucarij i ti jin tyihuá'mua'tyiej a'ijna i Balaam, i ti ajta a'yan tyaamuá'tyiej a'ijci i Balac ti'ij hue'tzij jin huo'mué'tij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' a'íimaj jimi i sáanturij, ajta mej mij huóoxana'cire'en. ¹⁵ A'íi mu majta ja'mua jimi séejre' i maj quee jaxie've' maj ajtáciinyej a'ijna jitze i huá'yi'raj i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin nicolaítas. ¹⁶ A'íj xu jin siata'aj siajtáhua'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, na'ríij sequée a'yan huárinyij, nyáaj nu ja'mua jimi ja'tanyésij, nyej nyij huo'tanyó'si'tye'en a'íimaj a'ijna jime'

ì chúun ti nye tyenyij jitze éejnyinyii. ¹⁷ Ajta a'íjna ì ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti ì júuricama'ra' ì Dios tyihua'íxaaty'e' a'íimaj ì maj jusi'rii ì tyeyúuj tzajta'. Majta ì maj tyu'mué'tin, a'yaa nu tyihuo'tá'sij mej mij jáacua'nyij ì cue'ráj ti jútye' já'ma'can, nyajta nu tyetyéj jaatátistej ti cuéeinara', ì ti jitzán á'yu'si'ij je'ej ti a'íin jájcuan arí ántyapuaj, ajta quee a'tíj jamua'ree je'ej ti tyé'yu'si', sulu a'íi pu'uj ì a'tíj jamua'reej ì nyaj jaatátistej a'íjci ì tyetyéj."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'íimaj jimi ì maj Tiatira jóosi'rii

¹⁸ 'Pata'aj pajta a'yan tyaata'ityi' a'íjci ì ti a'íjna jin antyúumua'reej ti huó'cha'íin a'íimaj ì maj a'áa jóosi'rii a Tiatira ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj ì yójra' ì Dios, ì ti ajta a'yan eenye' ava'ji'sijmee ti'ij tiéj ti atyúumemej, ajta me'estíican iira'íicajmee ti'ij coobre maj jacámejri': ¹⁹ Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyi'tíj jin ricij; nyáamua'ree siaj tyámua' tyúuxie've' síj ajta síj, ì siaj jitzán tyá'tzaahuaty'e', siajta huá'hui're' ì séecan néijmi'i jin setye'víicue'raj, siajta ijíj, jéetze' xu seríj tyámua' ricij sequée anaquéej. ²⁰ Ajta a'íi pu quee na'ránajchij siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi: tyícha'íj a'íjci ì íitaj ti a'yan ántyapuaj tíjin Jezabel, ì ti a'yan tyúuxaj ti ì Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íi pu'ij hue'tzij jin tyihua'mua'tyej ì maj nye jimi séejre', mej mij huóoxana'cire'en, majta tyú'cua'nyij ì cue'ráj ì maj tyu'támu'vejritaca' a'íimaj jimi ì sáanturij. ²¹ Nu'ríj jaatá' ti'ij tyá'antzaahuaty'e'en ì Dios jimi, ajta a'íin capu jaxie've' ti a'yan huárinyij: capu ajta jaxie've' ti jaatapuá'citaj ì ti jime' juxana'cire'. ²² A'íj nu jin a'áan yó'ojrasij utáatzij japua, nyajta a'íimaj ì maj jamuán tyu'xána'cirej, aj nu nyij jéehua huápu'íj puéjtzij huo'tá'sij tipua'aj mequee jaatapuá'citaj ì maj je'ej jin pua'aj ricij. ²³ Nyajta huá'cui'nyij ì yójmua'mua' ì íiti', a'yaa mu mij néijmi'i ì maj jusi'rii ì Dios jimi tyá'mua'reeren nyaj a'íin pué'een ì ti jú'mua'ree je'ej ti a'tíj tyí'mua'tzej ì jutzájta', nyajta a'yan tyihuo'tá'sij séej nyajta séej je'ej ti tyi'tíj jin huaríj. ²⁴ Siajta mua'aj mu séecan, mu siaj Tiatira ja'chej, ì siaj quee já'astijre' a'íjci ì nyúucarij ti hue'tzij pué'een, siajta quee jamua'reej ì ti jéehua huápu'íj juxie've' ì tyiyáaru' jimi, a'yaa nu tyajá'mua'íxaaty'e' nyej quee che' tyi'tíj jin tyajá'mua'ijcatye'en. ²⁵ Siata'aj tyámua' eenye' je'ej siaj tyi'tíj jin ricij, 'asta nyana'aj quee nyajtáhua'aj ya'uvé'nyej. ²⁶ A'íimaj ì maj tyu'tyámue'tin, majta móoj a'yan tyámua' tyityetyúucha'íj je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipué'rej, nyáaj nu huo'ta'sij mej mij tyihuo'ta'íjtye'en a'íjma ì maj séej chuéj japua jo'cháatimee, ²⁷ ca'nyéjrij pu jin tyihuo'ta'íjtye'sij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihua'antyipué'ritye'sij a'íjma ì maj jájcha'íire' ti'ij a'tíj ti jaatyáaaraxi'in ì xá'rij ti xaríj jin taavijhua, a'yájna ti'ij ajta ì nyavástara' nyéetzij tyinaa'íjcaj. ²⁸ Nyajta huo'ta'sij mej mij a'íimaj tátzave'ej muá'ra'nyij ti'ij ì xú'ra'vej ti eeré'nyinyii tapuá'risima'caj. ²⁹ A'íjna ì ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti ì júuricama'ra' ì Dios tyihua'íxaaty'e' a'íimaj ì maj jusi'rii ì tyeyúuj tzajta'."

3

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'íimaj jimi ì maj Sardis jóosi'rii

¹ 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'íjci ti a'íjna jin antyúumua'reej ti huó'cha'íin a'íjma ì maj a'áa jóosi'rii a Sardis ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna ì maj jitzán séejre' ì júuricama'ra' ì Dios ì maj aráahua'puaj ará'asej, ti ajta hui'tyáa' ì xú'ra'vetyee ì maj aráahua'puaj ará'asej. Nyáaj nu jamua'reej

je'ej siaj tyí'muarie', nyajta nu jamua'reej siaj seríj nye jimi mui'chij, tyij majta a'yan tyí'muaxaj yee síooche' xu júurij. ² Siata'aj atanyéjnye'rej, siajta tyámua' tyú'uurej a'íjci ti óoj ja'mua jimi tyí'sejre', ajta arí tímua' tye'entyipué'rij, ji'nye a'yaa pu tyí'muasej a'íjna je'ej siaj ricij capu xá'pui' een i Dios jimi. ³ Siata'aj jo'támua'reej je'ej maj tyajamuaamuá'tyej i siaj ja'ancuriáa', siata'aj a'yan huárinyij siajta je'en i Dios jimi ajtyáhuixi'in. Tipua'aj sequée atanyéjnye'rej, nyáaj nu jo'ma'aj na'mej ja'mua jimi ti'ij náhua'rij, siajta mua'aj caxu jamua'reej a'tzáaj nyaj ja'mua jimi ja'tanyésij. ⁴ Séecan mu ja'mua jimi séejre' i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere' i jutzájta', a'íi mu mij nyaj jamuán huaci'ca'aj muá'ju'un cuéeinavi' metyu'cháaj, ji'nye a'yaa pu tyihua'tyévijtye' a'íjma. ⁵ A'íimaj i maj tyu'tyámue'tin, a'yaa mu cuéeinavi'can tyi'cháaj muá'ju'un, nyajta quee jo'rio'uunaj je'ej ti ántyapuaaj i yu'xarij jitze i maj jitzán á'yu'si'ij a'íimaj i maj jusén jin huatyá'itzeere'ej i Dios jimi, sulu nyáaj nu huo'taxájta i nyavástara' jimi, nyajta a'íjma jimi i maj jimi tyí'huire' i nyavástara'. ⁶ Ajta a'íjna i ti iityánamuaj, che' a'íin tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti tyihua'ixaatye' i júuricama'ra' i Dios a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'íjma jimi i maj Filadelfia jóosi'rii

⁷ 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti'ij huó'cha'íin a'íjma i maj a'áa jóosi'rii a Filadelfia ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i tyámua' een ti ajta tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reej ti huo'tá'an mej mij a'áa jo'tyájrutyey jo'tij já'sejre' a'íjna i ti jitzán eeráma'can i David, tipua'aj a'íin tya'antácuunaj, capu i'ríj ti a'tíj tye'tyáanaj, na'ríj a'íin tye'tyáanaj, capu ajta i'ríj ti'ij a'tíj tya'antácuunaj: ⁸ Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj ricij, cási' xaaséj, nu'ríj tyajamua'antácuunyej siaj sij juxáahuaj utyájrutyey, ajta quee i'ríj ti a'tíj tye'tyáanaj, nyáaj nu jamua'reej tíquee jamú'ca'nyisti', siajta síooche' xu tyá'astijre' je'ej nyaj tyajamuá'ixaa, caxu ná'xaahuaj. ⁹ A'yaa nu huá'uurej a'íjma i maj tyiyáaru' jimi jusi'rii, i maj tyí'hue'tacaa a'íjna jime' maj a'yan tyúusejrataj maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu ca'nyéjrij jin huá'uurej mej mij mujo'vá'ju'un majta je'en tyítunutaxi'in ja'mua jimi, mej mij a'íjna jin jáamua'reej nyej nyáaj já'muaxie've'. ¹⁰ Xu'ríj ja'rá'astee je'ej nyaj tyajamuaata'íj a'íjna jime' siaj néijmi'i jin tyo'táviicue'ri', a'íj nu jin nyáaj ja'muacha'íj na'mej a'ájna xicáara' mati'ij néijmi'i jajpuéetzij muá'ju'un íyan cháanacaj japua, mej mij jáamua'reej i maj a'yan huacháatimee. ¹¹ Jiye'tzín nu yava'cányesij. Tyámua' xu néijmi'i jin eenye' je'ej siaj seríj tyu'muáriej, caxu tyi'tá'care'en ti'ij a'tíj jamuaanáhue' i siaj seríj jaamué'tíj. ¹² A'íimaj i maj tyu'tyáamue'tij, a'yaa nu tyihuo'tá'sij mej mij tyityetya'úuj muá'ra'nyij u tyeyúuj tzajta' i nyaj Dios ti ja'a'rij, ajta quee che' a'náj iiráamej, a'íjma nu jitze jo'tyéyu'xaj je'ej ti ántyapuaaj i nyaj Dios, nyajta je'ej ti tyaja'rájtyapuaaj chájta'najra' i nyaj Dios, a'íjna i Jerusalén ti jájcuaj, ti ajta tajapué je'cáanyej jo'tij i nyaj Dios já'sejre', a'íjma nu nyajta jitze jo'tyéyu'xaj je'ej nyaj jájcuan jin ántyapuaaj. ¹³ A'íjna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihua'ixaatye' a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'íjma jimi i maj Laodicea jóosi'rii

¹⁴ 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'íjci i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti huó'cha'íin a'íimaj i maj a'áa jóosi'rii a Laodicea ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'íjna i ti tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj ajta néijmi'i tyámua'

jín een, ajta a'íin pué'een i ti Dios jamuán néijmi'i tyú'taahuaca' ti'íj na'aj ijíj ti tyí'sejre': ¹⁵ Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyi'tíj jín ricíj. Nyáamua'ree siaj quee ooca'nyáaj sianaataxie'vej nyéetzij, caxu siajta ca'nyéjrij jín ná'antzaahuaj. A'yaa pu tyina'ráanajchi siaj ooca'nyáacan jín naa nyojo'mua'raj, na'riij sequée ca'nyéjrij jín ná'tzaahuatye'ej. ¹⁶ Siajta cái siana'aj tyiná'tzaahuatye', caxu a'yan tyí'huiire' ti'íj jájtyij ti jéehua pistij nusu ti jéehua cimuájraa, a'íj nu jín a'yan já'mua'uurej nyej nyij ca'nyéjrij jín majamúuhua'xij. ¹⁷ A'yaa xu tyí'xaj siaj mua'aj chíjtyaanyi'ij pué'een, ti jee jéehua jamuáahuii, ti jee ajta quee tyi'tíj jamuá'itziitye', siajta mua'aj caxu jamua'reej siaj xána'visi', siajta je'ej pua'aj huá'sejratye' i tyeítýee, mua'aj xu quee je'ej tyéejviicue', xa'racúcu'nyijmee siajta muámua'vi'ijmee. ¹⁸ A'íj nu jín a'yan tyaja'muahuaviij siaj nyéetzij jimi jáananan i ooroj ti tiéj jitze juta'huacaa, siata'aj sij jí're'can jime' huatyoochíjtyaanyi'taj, siajta nyéetzij jimi jáananan i cáanarij ti naa tyí'cueenaa siaj sij a'íjci ucóochejtya'xi'in ti'íj quee séejre' i ja'muatyévi'ij i siaj jatyevi'ra' a'íjci jime' siaj muámua'vi'ij, siajta nyéetzij jimi jáananan a'íjci i siaj aróohuatye'en i juji'ij jitze siata'aj sij atanyéjnye'rej. ¹⁹ A'yaa nu tyámua' tyihuá'ixaatye', nyajta puéjtzij hua'tá'caa a'íjma i nyaj hua'xie've'. A'íj pu jín siata'aj seequéj tyú'mua'tyij, siajta ja'antzaahuatye'en i Dios. ²⁰ Cási', nyáaj nu eetyéjvee a ti ja'pueertaj nyetye'ejtyato'xa'aj, tìpua'aj a'tíj náanamuj ajta je'en tyina'antácuunye'en, aj nu nyij utyárutyij chí'ra'an tzajta' tyej tyij néemi'ij tyú'cua'nyij. ²¹ A'íimaj i maj tyu'tyámue'tij, a'yaa nu tyihuo'tá'sij maj nyajamuan oorá'sej jó'nyaj tyejé'ijtaj, a'yájna nyati'ij nyáaj tyu'tyámue'tij, aj nu nyij nyavástara' jamuán huatyéeyixij jo'tíj a'íin tyejé'ijtaj. ²² Ajta a'íjna i ti iityánamuj, che' tyámua' tyáanamuj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'íjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'."

4

Juan pu huo'séj i maj janajchej i Dios u tajapuá

¹ Ti'íj a'yan tye'entyipua'rej, aj nu nyij ájnyeeriaca', nyati'ij nyij jaaséj i puéertaj ti antácuunyica'aj u tajapuá, ajta i nyaj anaquéej jáanamujri' i ti naatajé ti ajta a'yan namujria'ca'aj ti'íj a'tíj ti ucáajijhua i trompéetaj jitze, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tíjin:

—Mujo'té'yi'ij nyata'aj muaataséjratye'en je'ej ti tyi'tíj tyúuxie've' ti a'yan huárinyij majca'huáyee.

² Aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios nye jimi huatyá'itzee, nyajta je'en ipuárij huaséj ti ujo'tyávaaca'aj u tajapuá, ajta a'tíj jitzán huatyácatyii.

³ Ajta a'íjna i ti acájca, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'íj tyetyéj ti huápuí'ij tyá'najchij ti po'vij ajta ti tyóomuaa á'naxcaj, ajta a'yan huasé'rihua'aj ti'íj sáij i tyetyéj ti po'vi'ij jín naa tyí'me'estij, ajta cu'xa'aj atahuíjca'aj jo'tíj jo'tyávaaca'aj i ipuárij, ti tyama'astájyi'caa huá'ravi'can jime' a'yájna ti'íj i tyetyéj i maj a'yan jatamuá'muj tíjin esmeralda, ⁴ ajtáhua'aj pu séecan i ipuárij tya'taváatima'caa jo'tíj jo'tyéjvee a'íjna i ipuárij seityéj japuan muáacuaj pu tya'rá'axcaa, majta i huásij acatyé'tya'ajma'caa i ipuárij jitze, cuéeinavi' mu tyí'chajcaa, majta cúruun tyo'carújtya'ajma'caa i jumu'új jitze ooroj ti jín tyí'taavijhua. ⁵ Ajta a'íjna jitze i ipuárij a'yaa mu tyityetyána'axcava'ra'aj majta tyényuuca'aj, ajta a'ájna i ipuárij ti jo'tyéjvee, tatzárij pu aráhua'puaj ataváatima'caa, ajta a'íjna i tatzárij a'íj

pu a'ín pué'een i júuricama'ra' i Dios ti aráahua'puaj ará'asej. ⁶ A'ájna jo'tij jo'tyéjvee a'ájna i ipuárij, a'yaa pu éenye'ej huariá'muanyica'aj a chóota' tí'ij tyi'tíj tí naa tyí'me'estij tí ajta tátzaj.

Ajta a'ájna jé'ta', jo'tij jo'tyéjvee a'ájna i ipuárij, muáacuaj mu i maj júurij ataváatima'caa, majta jéehua jí'síj hua' jitze séjria'ca'aj, i hua' nyéerimij jitze ajta hua'huarita'. ⁷ Ajta i tí anájcaj a'yaa pu huasé'rihua'aj tí'ij muájyej, ajta i tí je'tyáa'sej, a'yaa pu huasé'rihua'aj tí'ij túuru', ajtáhua'aj i síj tí je'tyáa'sej, a'yaa pu tya'cányeerica'aj tí'ij tyévij, ajta i tu'vé'tyajtij, a'yaa pu huasé'rihua'aj tí'ij cué'ra'vej tí huatará'raj. ⁸ Majta a'ímaj i maj muáacuaj i maj júurij, a'íi mu aráseej pua'mácan ajta anájma'caaj síj ajta síj, ajta jéehua jí'síj jitzán séjria'ca'aj, jéjre' ajta tyétye'. A'náj tína'aj mu a'yan tyí'xajtaca'aj majta a'yan tyí'chuiicaca'aj tíjin:

Tyámua' pu een, tyámua' pu een, tyámua' pu een i tavástara',

Dios pu a'ín pué'een i tí néijmi'i jin antyúumua'reej,

a'íi pu anaquéej séjria'ca'aj, ajta ijíj séejre', ajta jusén jin séeria'aj ta'mej.

⁹ Ajta mati'ijta a'ímaj janajchej i maj muáacuaj, majta tyé'tyojtzi're'ej a'íjci i tí ipuárij jitze acájca, i tí jusén jime' júurij, ¹⁰ a'ímaj i huásij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, a'íi mu tyítunutaxij a'íjci jimi i tí ipuárij jitze acájca, majta jaatyánajchij, majta tyu'tátuiire'sij a'íjci jimi i tyuucúrun, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin:

¹¹ A'yaa pu tyimuaavíjtye' muéetzij, mu paj tavástara' pué'een, pajta taj

Dios pué'een,

tyej tyij tyimuaatatyójtzi're'en, tyajta muatyáanajchej i paj jin néijmi'i putyí'uurej,

ji'nye muáaj paj néijmi'i tyú'taahuaca', i tí a'yan tyí'sejre',

muáaj paj a'yan tya'ajxié'vi'raca'aj a'íj pu jin néijmi'i tyú'taavijhuaca'.

5

I yu'xarij tí jíri' tí jitzán tyé'yu'si' ajta i cánya'aj

¹ Ajta a'ájna i tí acájca i ipuárij jitze, jumuáca'ta' pujmua' pu jí'tyépijca'aj i yu'xarij tí juxa'aj tyé'yu'si'huaca'aj, ajta arahua'puaquej pu ájvi'tyijhuaca'aj i xíjca jime'. ² Nyajta séej huaséj i tajapuá tí tyí'huire', a'yaa pu'ij ca'nyíin jin tyu'ta'íhuoj tíjin:

—¿A'tanyíj quee tyi'tíj jin á'itzeere' tí'ij ja'ajsújtza'naxi'in i tí ajvi'tyíihuajmee, ajta je'en jaatáxijta i yu'xarij? ³ Ajta u jútye', ajta íiyan i cháanacaj japua, ajta jityán i cháanacaj, capu a'tíj a'yan tyu'tóoci'puaj tí'ij jaatáxijta, ajta jaaséj je'ej tí tyé'yu'si'huaca'aj. ⁴ Nyajta nyáaj jéehua nu huápu'íj nyeyiinyaca'aj a'ájna jime' maj quee jáatyoj síj tí a'yan tyu'tóoci'puaj tí'ij jaatáxijta i yu'xarij nusu tí jaaséj je'ej tí tyé'yu'si'. ⁵ Tí'quij síj tí hua' jitze ajtyáma'can a'ímaj i huásij, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tíjin:

—Capáj ayiinyaj, ji'nye a'ájna i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin i Muájyej i tí hua' jitze ajtyáma'can a'ímaj i maj Israel jitze eeráanyej, a'ájna i tí David jitze eeráma'can, a'íi pu arí tyu'tyáamue'tíj a'íi pu pújoorej tí'ij ja'ajsújtza'naxi'in i ta'raahua'puácaa tí jin ajvi'tyíihuajmee ajta je'en jaatáxijta i yu'xarij.

⁶ Aj nu nyij cánya'aj huaséj a'ájna jé'ta' jo'tij jo'tyéjvee a'ájna i ipuárij, ajta jé'ta' a'íjma jimi i maj muáacuaj i maj júurij, ajta jé'ta' a'íjma jimi i huásij, a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa meríj jaajé'cataca'aj. Ajta

arahua'puácaa ava'ahuájma'caa, ajta arahua'puácaa ava'jì'síjma'caa, ajta i jì'sáara' i ta'ráahua'puaj, a'íi pu a'íin pu'é'een i júuricama'ra' i Dios i ti a'yan yo'ta'ítyaca' íiyan cháanacaj japua. ⁷ A'íjna i cánya'aj, a'íi pu ja'ancuré'pij a'íjci i yu'xarij i ti muáca'ta' pujmua' séjria'ca'aj a'íjna i ti ipuárij jitze acájca, ⁸ ti'ij ja'ancuré'pij a'íjci i yu'xarij, a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, majta i huásasij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, a'íi mu néijmi'i ecóotutaxij a'íjci jimi i cánya'aj. Néijmi'i mu a'íimaj i áarpaj tyi'tyéi'ca'aj, majta túxa'aj ooroj ti jín tyí'taavijhuaca'aj, ajta cuáanye'ej ava'jístíjma'caa a'íjci jitze i túxa'aj, a'íi pu'ij a'íin pu'é'een i maj jín jahuooca'aj a'íimaj i maj tyeítyeristyamua'mua' pu'é'een i Dios.

⁹ Majta jájcuan jín a'yan tyí'chuiicaca'aj tíjin:

Muáaj paj jì'rénnye'ej séejre' pej pij ja'ancuré'pij i yu'xarij pajta ja'ajsújtza'naxi'in i ti ajvi'tyíihuajmee, jì'nye muáaj paj huatámu'vejrityi'huaca', pajta a'íjci jìme' a' xuure' tyu'nájchitaca' i Dios jimi, néijmi'caa jitze ma'can i tyeítyee, i maj séej jitze maj eeráma'can, i maj séej nyúucarij jín tyí'xaj, nusu i maj séej chuéj japua já'ma'can.

¹⁰ Pajta tyámua' huó'ruuj mej mij síj mana'aj tyeítyeera' pu'é'eenye'ej muá'ra'nyij,

mej mij majta tyu'tyáhuüre'en a'íjna jimi i Dios, majta a'íimaj mu tyu'ta'íjtaj íiyan i cháanacaj japua.

¹¹ Aj nu nyij atányeeriaca', nyajta je'en mui'caa huánamuajri' i maj tajapuá tyí'huüre' i maj a'áa ja'taváatima'caa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, jo'maj majta já'sejria'ca'aj i maj muáacuaj i maj júurij, majta a'íijma jimi i huásasij. A'íi mu huápu'ij mui'caa, capu ámiteeria'ca'aj a'chu maj pua'maca'aj, ¹² a'yaa mu mij ca'nyíin jín tyí'xajtaca'aj tíjin:

A'íjna i cánya'aj i ti huatámu'vejrityi'huaca', a'yaa pu tye'tyévijtye' ti a'íin ja'ancuriá'an i ti néijmi'i jín putyí'uurej, ajta ti'ij néijmi'i jimi tyí'sejria'aj,

ajta a'íin néijmi'i tyi'mua'réeriaj ajta je'en néijmi'i jín tyu'tyámue'tin, tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjna i ti naa een, tyajta jimi tyu'táchuiicaj.

¹³ A'yaa nu nyajta tyáanamujri' ti a'íjna i Dios ti tyú'taahuaca' tajapuá ti tyejé'sejre', ajta íiyan cháanacaj japua ti tyí'sejre', ajta jityán ti tyejé'sejre' i chuéj, ajta a'áa maj tyityejé'sejre' i jájtyij jitze ti ve'éj, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tíjin:

Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjci i ti acájca i ipuárij jitze, tyajta a'íjci i cánya'aj,

tyiche' jaatyátzaahuatye'en, tyajta tyámua' tyeetyátoonyij, che' a'íin néijmi'i jín antyúumua'reeriaj jusén jìme'.

¹⁴ Majta a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, a'yaa mu tyu'taxájtaca'aj tíjin:

—Che' a'yan tyá'ra'nyij. Majta a'íimaj i huásasij, a'íi mu tyítunutaxij majta jaatyánajchaca' i Dios.

6

A'íjna i ti arahua'puaquej ajvi'tyíihuajmee

¹ Aj nu nyij jaaséj ti'ij i cánya'aj séej jajsújtza'an i ti ajvi'tyijhuaca'aj i yu'xarij jitze, aj nu nyij séej huánamuajri' i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' a'yan namuáaria'can ti'ij maj huatyényuunyij tíjin:

—Mujo'té'yi'ij.

² Nyati'ij nyij atányeeriaca' aj nu nyij cahuáayu' ti cuéinara' huaséj, ajta i ti avá'catyii a'íi pu tú'namua'aj iityéchooca'aj i jumuáca' jitze. Majta je'en cúruun jaati'ij, aj pu'ij iirájraa ti'ij hua'antymue'tin a'yaa pu'ij néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij.

³ Ti'ij a'íjna i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, a'yaa nu tyáanamujri' ti ajtáhua'aj síj i ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Mujo'té'yi'ij.

⁴ Aj pu'ij ajtáhua'aj síj i cahuáayu' iirájraa ti po'xara'. Ajta i ti avá'catyii a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj ti'ij huo'itziitye'en i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, mej mij huóocui'nyij síj ajta síj, a'íi pu ajta ja'ancuré'chuij i chúun ti ve'éj.

⁵ Ti'ij a'íjna i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, a'íj nu séej huánamujri' i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Mujo'té'yi'ij.

Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj atányeeriaca', aj nu nyij cahuáayu' huaséj ti xú'muara', ajta i ti avá'catyii, a'íi pu ji'tyéchooca'aj i maj jin tya'cá'itie'raj.

⁶ Nyati'ij nyij a'tíj huánamujri' ti hua' tzajta' a tyojo'taxájtaca' a'íimaj jimi maj muáacuaj i maj júurij, a'yan tijin:

—Séej mediidaj i tyerícuj, a'yaa pu tyá'najchij ti'ij a'tíj tyá'mue'tij séej xicáj, ajta huéecaj mediidaj i tyerícuj ti titi'ijme' ijmuéeya'ajmee, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'najchij ti'ij a'tíj tyá'mue'tij séej xicáj, ajta capáj yó'jipuan i aséityij, nusu i nahuáj.

⁷ Ti'quij i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, aj nu nyij jáanamujri' ti ajtáhua'aj i síj i ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Mujo'té'yi'ij.

⁸ Nyati'ij atányeeriaca', cahuáayu' nu huaséj ti cíi tyí'tyoomuara', ajta i ti avá'caj, a'yaa pu antyapuaj tijin: I ti huá'cui'caa. Ajta síj cújta' huama'ca'aj i ti a'áa tyejé'ijtaj i hua' tzajta' i mui'chítyee, ajta je'cáca jimi i tyeítyee antyúumua'reej i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, mej mij huó'cui'nyij i tyeítyee a'íjna jime' maj tyúunyo'si'tye'en, nusu tújrij jime', na'ríj cui'nyi'ra'aj jime', nusu a'íjma jime' i tyi'tyán i maj tyí'tyaci'macaa.

⁹ Ti'ij i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, aj nu nyij huo'séj jityán i ipuárij a'íjma i maj a'íjna jin huá'cui'iihuaca' maj jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i Dios, majta a'íjna jitze tyámua' tyityahuóocha'ij. ¹⁰ A'yaa mu ca'nyíin jin tyí'xajtaca'aj tijin:

—Tavástara', mu paj ji'rénnya'aj séejre', pajta quee tyi'tíj jin á'itzeere', ¿a'náj nyij pahuá'xijtye'en a'íjma i maj cháanacaj japua jo'cháatimee, a'íjna jime' i maj táacuij?

¹¹ Aj mu mij cáanarij tyihuo're'pij ti tyi'tíi'ijmee ti tyí'cueenaa, majta a'yan tyihuo'té'exaaaj maj cíi tyityahuóoso'pe'en, 'asta mana'aj quee huo'néijmi're'en i hua' ihuáamua', i maj majta tyí'huire' i Dios jimi, mej mij a'yan cha'taj mana'aj éenye'que' huá'cui'nyij mati'ij a'íimaj.

¹² Ti'ij a'íjna i cánya'aj i ta'ráseevij ajsújtza'an, aj nu nyij jaaséj ti cháanacaj ca'nyíin jin huatóoca'tzij. Ajta i xicáj huatyáxu'muariaca', a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij i cíixurij ti xú'muaa, ajta a'íjna i máxcirie' huatyápo'xariaca', a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij xúure'ej, ¹³ majta i

xú'ra'vetyee a'íi mu uje'cáavatzij i chuéj japua, a'yájna tí'ij i táque'ra' i xápua' tipua'aj i ciyáara' ca'nyíin jin huatáhuaaxi'in i áacaj jime'. ¹⁴ Ajta i tajapúa a'yaa pu huataséjre tí'ij tipua'aj a'tíj yu'xarij huatyéjire'en, ajta néijmi'i i jiríj tí huaquéetimee, ajta jo'tíj ja'rahuáchijmee i jájtyij japua, néijmi'i pu aja'yee jo'quéetima'aj ta'raa. ¹⁵ Majta néijmi'i i maj tyi'tíj jin tyityatatyíj, a'íi mu huatyóo'avaataca' tyásta'naj tzajta', majta tyetyéj tzajta' nusu i jiríj jitze, hua' jamuán i tajtúhuaanyij, i maj tyihuá'ijtye' i xantáaru'uj, i maj chíjtyaanyi'ij pué'een, majta i maj va'cán jin tyityatatyíj, néijmi'i i maj ca'nyéjrij jin tyí'huiiria'ca'aj majta i juxáahuaj séjria'ca'aj, ¹⁶ a'yaa mu tyihuá'jeevaca'aj i jiríj majta i tyetyéj tíjin:

—Siata'aj tajapúa rájvetyij siaj sij ta'vá'naj tí'ij quee taaséj a'íjna i tí acájca i ipuárij jitze, ajta tí'ij quee puéjtzij táaci'tyij a'íjna jime' i cánya'aj tí jin nyú'camui'. ¹⁷ Ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'ájna xicáara' maj jitzán puéjtzij taatá'sij, ¿a'tanyíj pújoorej tí'ij tyo'táviicue'en a'íjna jime'?

7

A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can i Dios tí hua'vá'jajpuaxij

¹ Nyajta je'en muáacuacaa huaséj i maj tajapúa tyí'huiire', maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, síij pu a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tíj i xicáj jé'ejnyinyiij, ajta síij jo'tíj i xicáj ja'ancáru'pij, ajta síij ajtyapuáj pujmua', ajta i síij áatyej pujmua' pu jo'tyávaaca'aj, a'íi mu mij quee tyi'tá'care'ej tí huatá'aacarej i chuéj japua, na'ríij i jájtyij japua nusu i ciyéj tzajta'. ² Nyajta nu séej huaséj i tí tajapúa tyí'huiire' tí a'áa pujmua' ja'vá'ma'ca'aj jo'tíj jé'ejnyinyiij i xicáj, a'íi pu ji'tyátijcaa a'íjna i tí jin hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuaatze' i tyeítysteristyamua'me'en i Dios tí júurij. A'íi pu'ij ca'nyíin jin huo'tajé a'íimaj i maj a'íjna jin antyúumua'reeriaca'aj maj je'ej pua'aj jáa'uurej i cháanacaj, majta i jájtyij tí ve'ej. ³ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Caxu je'ej pua'aj ja'uurej i cháanacaj, i jájtyij tí ve'ej, nusu i ciyéj, 'asta tyana'aj quee hua'ajtyiyú'xaxi'in huá'cuaatze' a'íimaj i maj jahuiire' i taj Dios.

⁴ Nyati'íj nyij jáanamujri' a'chu maj ará'axcaa i maj hua'ajtyiyú'xaxij, a'yaa mu pua'maca'aj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaj ví'ra'aj, a'íi mu a'íin pué'een i maj Israel jitze eeráma'can. ⁵ Tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj mu pua'mácan ajtyiyu'xaxij i maj Judá jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'íjna jitze eeráma'can i Rubén, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'íjna jitze eeráma'can i Gad, ⁶ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Aser jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'íjna jitze eeráma'can i Neftalí, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Manasés jitze eeráma'can, ⁷ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Simeón jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj a'íimaj i maj Leví jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Isacar jitze eeráma'can, ⁸ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Zabulón jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj José jitze eeráma'can, a'yaa mu cha'taj mana'aj tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj tyitya'rá'axcaa i maj Benjamín jitze eeráma'can.

A'íimaj i maj jéehua ará'asej majta cuéeinavi' tyi'tyéechan

⁹ Nyati'íj nyij nyajtáhua'aj atányeeriaca', aj nu nyij mui'caa huápuí'íj hua'sej i tyeítýee i maj a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj néijmi'i i maj séej chuéj

japua já'ma'can, majta séej chájta'naj jitze já'ma'can, majta i maj seequéj tyu'xáxa'aj, jéehua mu huápu'i'ij ará'axcaa a'ij pu jin quee i'riitaca'aj ti a'tij huo'tyé'iten. A'áa mu jo'tyú'uuca'aj i cánya'aj jimi. A'íi mu cuéeinavi' tyi'tyáchajcaa, majta tacij iityepúitima'caa. ¹⁰ Néijmi'i mu ca'nyíin jin a'yan tyí'tyejijhuaca'aj tijin:

A'íjna i ti jin tajapuá huanyú, a'ij pu jimi já'ma'can i taj Dios i ti acájca i ipuárij jitze, ajta a'íjna jimi i cánya'aj.

¹¹ Majta néijmi'i i maj tajapuá tyí'huiire', a'íi mu ataváatima'caa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, majta i huásij, majta a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, a'íi mu mij ecóotutaxij jimi i ti acájca i ipuárij jitze, mati'ij mij jaatyánajchaca' i Dios, ¹² a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I tyaj jimi tyu'táchuiicaj, ajta i ti naa een, i ti néijmi'i tyí'mua'reej, i tyaj jin tyé'tyojtzi're', a'ij pu jimi já'ma'can i Dios i jusén jime' séejre'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

¹³ Aj pu'ij síij i vásti' a'yan tyinaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tyaanyij maj pué'een a'múumaj mu maj cuéeinavi' tyu'cháatimee, ajta jo'nyij ma'ráacij? ¹⁴ Nyati'ij nyij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj vásti' jamua'reej. Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaa tijin:

—A'íi mu a'íin pué'een i maj tyo'táviicue'ri' i maj jéehua jaapuéjtzitariaca', a'múu mu merij tyu'jósij i tyúucaanaa, majta tyu'cueenarej i tyúucaanaa a'íjna jime' maj ja'antzaahuaj i Ciriistu' ti hua' jitze ma'can huamuí'. ¹⁵ A'ij mu jin a'áa já'sejre' jo'tij jóonyee i ipuárij ti jitzán acájca i Dios, majta a'náj tina'aj jahuiire' i tyeyúuj tzajta', tújca majta tíca'. Ajta i ti acájca i ipuárij jitze, a'íi pu hua'cha'íij a'íjna jime' ti hua' jimi huatyá'itzeerej. ¹⁶ Camu che' huatatújritze'ej, camu majta che' huataí'icuj, capu che' i xicáj hua'tátzavi'tye'ej ja'mej, capu ajta hua'téexi'raj ja'mej i xicáj, ¹⁷ ji'nye a'íi pu i cánya'aj i ti a'áa jé'ta' já'sejre' a'íi pu hua'cha'íij ja'mej, a'íi pu'ij huá'vi'tin jo'tij ja'rájmuaa i maj jin júurij muá'ra'nyij, ajta i Dios pu tyámua' tyihuo'tyéjeevij, mej mij quee che' tyi'tij jin juxaamuijritya'aj.

8

I ti aráhua'puaj i ti ájvi'tyijhuaca'aj ajta i cítzive'rij

¹ Ti'ij i cánya'aj ja'ajsújtza'an i ti ajvi'tyíihuajma'caa, a'íjna i ta'ráahua'puaj, aj pu'ij tyu'puá'riaajraa u tajapuá, jé'ta' ooraj pu á'tyeej ti quee tyi'tij namuajria'ca'aj.

² Aj nu nyij tányij arahua'puácaa huaséj i maj tajapuá tyí'huiire' maj jimi i Dios ajo'tyú'uuca'aj, a'íi mu mij tya'ancurá'ij i trompéetaj aráhua'puaj ti tya'rá'asej. ³ Aj pu'ij ajtáhua'aj síij mujo've'mej ti ajta tajapuá tyí'huiire', a'íi pu cítzive'rij iityájajnaca'aj, aj pu'ij jitzán ajtyéechaxij i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, majta je'en íjcuca jéehua jaatá' ti'ij ja'antyíiteeraj a'íjna i maj japua i maj japuan tyí'mu'vejritacaa ooroj ti jin taavijhua, ti a'áa já'sejria'ca'aj jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, jamuán i maj jin jahuooca'aj i Dios jimi. ⁴ Aj pu'ij ájcítzujtariaca' a'íjna i íjcuca i muáca'ra'an jitze i ti tyí'huiire' u tajapuá, 'asta na'aj quee a'áa ja'rá'aj jo'tij já'sejre' i Dios, ajta pu ará'aj a'íjna i nyúucarij i maj jin jahuooca'aj i tyeítyeristyamua'me'en i Dios. ⁵ Aj pu'ij a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' jájtii i cítzive'rij, ajta ja'vá'jistej i ti'ixcuáa

a'áa ti já'ma'can a'íjna japua i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, aj pu'ij a'áa yo'cáaxirej i cháanacaj japua, aj nu nyij a'yan tyáanamujri' ti'ij maj huatyényuunyij, ajta jéehua tyi'tyáhuaasime'ej, majta tyána'axcava'ra'aj, ajta je'en huatóoca'tzij i cháanacaj.

A'íjna jime' i trompéetaj maj tyi'tyái'ca'aj

⁶ Majta a'íimaj i maj aráahua'puaj ará'asej i maj tajapuá tyí'huiire' i maj trompéetaj tyi'tyái'ca'aj, a'íi mu tyámua' huóoruuj mej mij a'íjna tzajta' ucáajijhua.

⁷ Ajta a'íjna i ta'nájcaj, a'íi pu ucáajijhuaca' a'íjna jitze i trompéetaj, mati'ij mij tyéetyee cáavatzij jamuán i tiéj xúure'ej ti á'naxcaj. Aj pu'ij japuan ráavatzij i cháanacaj, ajta je'en je'cáj tyu'rá'taa i ciyéj, ajta i tu'píj ti huá'raa néijmi'i pu huariá'taj.

⁸ Ajtáhua'aj sáij i ti tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta ucáajijhuaca' a'íjna tzajta' i trompéetaj, aj pu'ij tyi'tíj atyájríe i jájtyij jitze ti ve'éj, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij jiríj ti tyátaasima'aj, aj pu'ij je'cáj i jájtyij a'yan huaríj ti'ij i xúure'ej. ⁹ Majta je'cáj huácuij i jáata' maj tyityá'xoo, majta i báarcuj i maj japuan á'ciinyaca'aj i jájtyij, a'íi mu huatyána'xij.

¹⁰ Ajtáhua'aj i ti je'tyáa'sej i ti ajta tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta ucáajijhuaca' a'íjna jitze i trompéetaj, aj pu'ij xú'ra'vej ti ve'éj uje'cájvej, a'yaa pu tyá'taaca'aj ti'ij tatzárij, aj pu'ij aja'rájve je'cácaa japua i játya'naj, ajta je'cácaa japua jo'tíj ja'ajéexavi'ijmee. ¹¹ Ajta i xú'ra'vej a'yaa pu ántyapuaaca'aj tíjin Ta'antzíjvi, aj pu'ij je'caj i jájtyij antziívi'ij ta'raa, a'íj mu mij jin mue'tíj huácuij i tyeítyee, a'íjna jime' i jájtyij ti antziívi.

¹² Ajta je'en i ti muáacuaj jitze je'tyáa'sej i ti ajta tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta ucáajijhuaca' i trompéetaj jitze, aj pu'ij je'ej pua'aj huaríj i xicáj, ajta i máxciríe', majta je'cáj i xú'ra'vetyee. A'íj pu'ij jin huatyática'riaca', jí'nye camu che' á'taaca'aj i tújca nusu tíca'.

¹³ Nyati'ij nyij ajóonyeeriaca'aj, nyati'ij cué'ra'vej huánamujri' ti jútye' imuáj já'ra'ra'ca'aj, ajta ca'nyíin jin a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin:

—¡Cuí' xaa, cuí' xaa, cuí' xaa, a'íimaj i maj japuan huacháatimee i cháanacaj, jí'nye jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un mati'ij ucáajijhua i trompéetaj jitze a'íimaj i maj huéecaj i maj tajapuá tyí'huiire'!

9

¹ Aj pu'ij i ta'anxáviij ucáajijhuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij xú'ra'vej huaséj ti uje'cájvej u jútye', ti'quij cháanacaj japua ja'rájvej, aj pu'ij ja'ancuré'chuij i ti jin tya'antácuunaj jo'tíj ja'tyácun tíquee ámiteere' a'chu ti jo'cátyeej. ² Aj pu'ij ja'antycúj jo'tíj ja'tyácun tíquee ámiteere' a'chu ti jo'cátyeej, aj pu'ij ájcitzujtariaca' ti'ij i oornaj ti ve'éj, ajta i xicáj, ajta i máxciríe', a'íi mu ootanámi'huaj muá'raa a'íjna jime' i cítzíj. ³ Aj mu mij vítzi'see huataséjre i cítzíj tzajta', majta je'en néijmi'que' i cháanacaj japua huataséjre, a'yaa mu tyihuo'tá' mej mij tyú'che've'en mati'ij i tyaxcáj. ⁴ A'yaa mu tyihuo'ta'íj maj quee je'ej pua'aj ja'uurej i tu'píj ti ajnyéj i chuéj japua, na'ríij íxáj tyi'tíj nusu ciyéj, sulu mej mij a'íjma mana'aj je'ej pua'aj huá'uurej i tyeítyee i maj quee ajtyiyu'si'huajmee i jucúáatze' maj tyeítyeristyamua'me'en pué'een i Dios. ⁵ Majta quee a'yan tyihuo'tá' maj huó'cui'nyij i tyeítyee, sulu mej mij puéjtzij mana'aj huo'tá'an a'chu anxí máxciríe', ajta i maj jin puéjtzij huo'ta', a'yaa pu tyihúa'cui'ca'aj ti'ij típua'aj tyáxcáj jaache'en. ⁶ A'ájna xicáara' jitze a'íi mu i tyeítyee jahuoonyij mej mij huá'cui'nyij, ajta capu je'ej tyu'tái'riitarij,

jeehua mu huápu'i'ij jaxie'va'aj muá'ju'un maj huá'cui'nyij, ajta quee je'ej tyu'tái'riitarij sulu a'yaa tya'ajpuéetzij muá'ju'un.

⁷ Majta i vítzi'see, a'yaa mu huasé'rihua'aj mati'ij i cahuáayu'uj i maj meríj hua'cáanaxij mej mij huanyo'se'en, tyi'tíj mu ucarújtya'ajma'caa i jumu'új jitze, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cúruun ooroj ti jin taavijhua, ajta i hua' nyéerimij a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyévíj. ⁸ A'yaa mu majta tyityacácpuaca'aj mati'ij úucaa, ajta i hua' tamej a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij i muájyej tamej. ⁹ Majta néijmi'que' canami'huajma'caa tyi'tíj jime' ti tyapúusti' pue'éenye'ej, ajta mati'ij ra'ra'ca'aj a'yaa pu namuajria'ca'aj i hua'anaj ti'ij i cariaata' cahuáayu'uj maj ju'va'jáapuajmee i maj jitzán aru'uj i maj nyo'se'. ¹⁰ Ajta i hua'cuasij a'yaa pu éenye'ej ti'ij tyáxcáj cuasij, a'íj pu'ij jitze séjria'ca'aj i maj jin a'yan á'tyeeren anxí máxciríe' mej mij puéjtzij huo'tá'an i tyeítýee. ¹¹ Ajta i ti tyihuá'ijtye' i vítzi'see, a'íi pu a'íin pué'een i júuricamej ti néijmi' i jin antyúumua'reej a'ájna jo'tij ja'tyáacun tíquee ámiteere' a'chu ti ajo'cátýee, a'yaa pu ántyapuaj huá'nyuucaa jime' i Hebreos tijin Abadón ajta huá'nyuucaa jime' i Griego a'yaa pu ántyapuaj tijin Apolión.

¹² Pu'ríj síj mu jo'mej i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un, ajta óoche' hua'puaj tyá'ítzeere' i ti a'yan tye'mej.

¹³ Aj pu'ij i ti tajapuá tyí'huiire' i ti arájseej, a'íi pu ajta ucájijhuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij a'tíj huánamuajri' ti a'áa tyajá'xajtaca'aj jo'tij jo'tyéjvee a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa ti a'áa já'sejria'ca'aj i Dios jimí. ¹⁴ A'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'íjci i ti tajapuá tyí'huiire' tijin:

—Pata'aj hue'ejxiixij a'íimaj i maj muáacuaj i maj eetyánami' a'ájna véjri' játya'naj jitze ti ve'éj ti a'yan ántyapuaj tijin Éufrates.

¹⁵ Aj pu'ij hue'ejxiixij a'íjma i maj muáacuaj, mej mij i huó'cui'nyij je'cácaa i tyeítýee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye a'íi mu tyámua' éenye'ej mej mij a'yan huárinyij a'ájna xicáara' jitze, a'íjna máxciríe' jitze, ajta a'íjci jitze i nyinyi'ra'aj. ¹⁶ Majta i xantáaru' i maj avé'tye'tye'ej, a'yaa nu tyáanamujri' maj hua'puaj anxityej ti séej ví'ra'aj ti ara'ástimee ará'axcaa.

¹⁷ A'yaa nu nyij tyihuo'séj i cahuáayu'uj, majta i maj avé'tye'tye'ej, a'íi mu antyóonajca'aj i jutavíj jitze tyi'tíj jime' ti a'yan huasé'rin ti'ij tiéj, ajta cuatúmua ajta tyóomuaa jamuán. Majta i cahuáayu'uj, a'yaa mu eenye' ijmu'ujma'caa mati'ij muajyéj, ajta i hua' tyenyij jitze pu éejnyinyiica'aj i tiéj jamuán i citzíj, ajta tyi'tíj ti tyóomuaa ti a'yan tyáarie' ti'ij tyapúusti'. ¹⁸ A'íj mu jin je'cáj huácuij i tyeítýee a'íjna jime' i tiéj, ajta i citzíj, ajta a'íjna i ti a'yan tyaarie'ej ti'ij tyapúusti' i ti éejnyinyiica'aj i hua' tyenyij jitze i cahuáayu'uj. ¹⁹ Ji'nye a'íjna i maj jin jaayí'tin mej mij tyityáacui'nyij a'íi pu hua' tyenyij jitze séjria'ca'aj, ajta i hua'cuasij jitze, ajta i hua'cuasij a'yaa pu huasé'rihua'aj mati'ij cú'cu'see, majta jumu'új jin je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj i tyeítýee.

²⁰ Majta i séecan i tyeítýee i maj quee huácuij a'íjna jime' i cui'nyi'ra'aj, camu jaatapuá'citaca' maj je'ej pua'aj rijcaa, nusu maj janajchej i tyiyáaru', majta i sáanturij ooroj maj jin taavijhua, nusu pláataj jime', nusu coobre jime', ca' tyetyéj jime', nusu ciyéj jime', i maj quee iityanamua'arajmee majta quee ráci'ci'nyive'. ²¹ Camu majta jaatapuá'citaca' i maj quee che' tyi'tyacui'caj, nusu maj quee che' tyi'chahueeraj, camu majta jaatapuá'citaca' maj tyí'xana'cire'ej, nusu maj tyí'nahua'aj.

10

A'íjna i ti tajapuá tyí'huüre' ajta i yu'xarij ti jíri'

¹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i tajapuá ti tyí'huüre', ti va'cán jin antyúumua'reej, a'íi pu jútye' aje'cáma'ca'aj ajta jéetirij je'cánajca'aj, cu'xa'aj pu ajta atahuíjca'aj i mu'úura' jitze, a'yaa pu i nyéerima'ra' tya'tátaave'ej ti'ij i xicáj, ajta i icájra'an a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyi'tíj ti tyátaasij. ² A'íi pu yu'xarij iityépijca'aj i jumuáca' jitze ti cíle'en, aj pu'ij i ju'íicaj jumuáca'ta' ti pujmua' jin ará'íicataca' i jájtyij japua ti ve'éj, ajta i chuéj japua ará'íicataca' i séej jime' i ju'íicaj útata' ti pujmua'. ³ Aj pu'ij ca'nyíin jin huajíjhuaca', a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij muájyej ti jijhuaca'aj, ti'ij huajíjhuaca', aj mu mij víityee huatanyúj aráahua'puaj pua'máj. ⁴ Mati'ij a'yan tyityaatanyúj i víityee aráahua'puaj pua'máj, nyáaj nu jo'tyeyu'xajche', nyati'ij nyúucarij huánamuajri' ti jútye' nyojo'tajé a'yan tíjin:

—Pata'aj jú'mua'reeriaj je'ej maj tyu'taxájtaca' i víityee maj huatyéenyuj aráahua'puaj pua'máj, capáj ja'yuxaj.

⁵ Ajta i tajapuá ti tyí'huüre' i nyaj jaaséej ti jájtyij japua ja'rá'íicataca', ajta chuéj japua ajta ja'rá'íicataca', a'íi pu ajmécataca', ⁶ ajta a'yan tya'tóoratziri' nyúucaritze' a'íjna i ti jusén jin júurij, i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá ajta i cháanacaj, ajta a'íjci i jájtyij ti ve'éj, ajta i maj jitzán tyityá'xoo. A'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Pu'ríj ajtyojo're'nyesij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij, ⁷ a'ájna pu atyojo're'nyesij ti'ij ucáajijhua i ti tajapuá tyí'huüre' i ti aráahua'puaj pué'een, aj pu'ij néijmi'i tya'róo'astesij a'íjna i ti ju'avaaj i Dios jimi, ajta je'ej ti a'íin tya'tóoratziri' a'íjma jimi i maj jahuúria'ca'aj.

⁸ A'íjna i nyúucarij i nyaj jáanamujri' ti jútye' tyajá'xajtaca'aj, a'yaa pu ajtáhua'aj tyinaaté'exaaj tíjin:

—Áricuj a'íjci jimi i tajapuá ti tyí'huüre' pata'aj ja'ancuráain i yu'xarij ti jí'tyíi' i jumuáca'ta' pujmua' i ti jájtyij japua rá'íicaj ajta i chuéj japua.

⁹ Aj nu nyij ujó'mej a'íjci jimi i tajapuá ti tyí'huüre', nyati'ij nyij jaatáhuaviiri' ti naatí'tye'en i yu'xarij ti cíleen, a'yaa pu'ij tyinaaté'exaaj tíjin:

—Yana'cuíj pata'aj jaatyájci'mej. A'yaa pu mua'mé'ra'catye'ej ta'mej mua' tyényi'tze' mati'ij sarátyee, ajta mua'tzíivi'tye'ej ta'mej mua' jucáatze'.

¹⁰ Nyati'ij nyij ja'ancurá'ij a'íjci i yu'xarij ti cíleen i muáca'ra'an jitze a'íjna i ti tajapuá tyí'huüre', nyati'ij nyij jaatyájci'cij, naa pu tyinu'cacarejca'aj i nyetyényij jitze ti'ij sarátyee, ajta nyati'ij yo'xij, a'íi pu na'ra'tziivi'riajraa i nyajucáa jitze. ¹¹ Aj mu mij a'yan tyinaaté'exaaj tíjin:

—A'yaa pu tyúuxie've' paj tyihuo'té'exaatye'en a'íimaj i tyeítyee i maj séej chuéj japua já'ma'can, ajta i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj, pajta a'íjma i maj tyihua'íjtye'.

11

A'íimaj i maj hua'puaj i maj tyámua' tyi'tíj tyí'mua'reej

¹ Aj mu mij tyi'tíj cíyěj naatáchuij i maj jin tyí'ite'raaa a'chu ti huatátyeej, majta a'yan tyinaaté'exaaj tíjin:

—Ájchesij pajta jaatyé'iten a'chu ti ve'éj i tyeyúuj i Dios ti ja'a'rij, pajta a'íjci a'chu ti ooyóhuaj i maj japon tyí'mu'vejritacaa, pajta je'en huo'tyé'iten a'chu maj ará'asej i maj janajchej. ² Ajta capáj ja'iteej

a'chu ti antayóhuaj a'ájna a pua'quéj a ti ja'rájta'cuaj, ji'nye a'íjma mu huatátuii i maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij a'íimaj huá'puatyej japuan hua'puaj máxciríe' je'ej pua'aj jáa'uurej i chájta'naj ti naa een. ³ Nyáaj nu hua'puácaa huata'ítij, i maj quee naa eenye' tyi'tyéechan, mej mij a'íimaj tyihuo'té'exaatye'en i Dios jitze ma'can, a'yan mua'tyéevi'ij a'chu séej ví'ra'aj japuan hua'puaj anxityej japuan huéecatyej xicáj.

⁴ A'íimaj i maj hua'puaj a'íi mu a'íin pué'een i maj hua'puaj i maj antyitátzajmee majta i aseitúnaj ti hua'puaj ti jimí aja're'vej i tavástara' jimí ti íyan tyí'ijta i cháanacaj japua. ⁵ Tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj huá'uuriajmu'ij, hua' tyenyij jitze pu i tiéj éejnyinyii, a'íj mu mij jin huo'tyátieeraj i maj hua'ajcha'íire', a'yaa mu mij tyí'tyacui'nyij a'íimaj i maj a'yan tyá'xie've' maj je'ej pua'aj huó'uurej. ⁶ A'íimaj i maj hua'puaj, a'íi mu jaayí'tin mej mij huo'tá'ijmuj i víityee mej mij quee che' viiyej meentyij móoj tyihua'ixaatye' i tyeítyee i Dios jitze ma'can, majta mu jaayí'tin mej mij seequéj jáa'uurej i jájtyij ti'ij a'yan huárinyij ti'ij xúure'ej, ajta maj puéjtzij huo'tá'an a'íimaj i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, néijmi'i jime' i cui'nyi'ra'aj, a'chu maj a'íimaj a'yan tyá'xie've'.

⁷ Ajta mati'ij ja'antypuá'ritye'en i maj nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, aj pu'ij tyi'tíj a'áa je'taméj jo'tíj ja'tyacun i tiquee ámiteere' a'chu ti jo'cátjeej, aj pu'ij huo'tanyó'si'tye'sij, ajta je'en huo'tyamue'tij ti'quij huá'cui'nyij. ⁸ A'áa mu ja'séeria'aj muá'ju'un i mui'chítyee a cáayej jitze a'ájna i chájta'naj jitze ti ve'éj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sodoma ajta Egipto, jo'tíj ajta i hua' vástara' jó'tateehuaca' i cúruuj jitze. ⁹ Majta huéecaj xicáj japuan jé'ta' á'tyeeren maj hua'séeraj muá'ju'un i mui'chítyee a'íimaj i tyeítyee i maj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua, i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj, majta i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, ji'nye camu huo'ta'sij maj tyi'tyáa'avaataj. ¹⁰ Majta a'íimaj i maj íyan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íi mu huatóotyamua've' a'ájna jime' i maj meríj huá'cuii. A'íi mu huápu'ij huatóotyamua've'sij metyí'ye'estyaj, majta tyu'tóopuejve'sij séej jamuán majta séej, ji'nye a'íimaj i maj hua'puaj i maj Dios jitze tyí'xaj jéehua mu huápu'ij huá'itziitya'ca'aj. ¹¹ Ajta ti'ij huéecaj xicáj japuan jé'ta' tyoomá'caj, Dios pu huo'tájuurityej aj mu mij ájhuiixij i maj meríj huá'cui'ijcaa, majta a'íimaj i maj huo'séj jéehua mu tyu'tátziin. ¹² Mati'ij mij a'íimaj i maj hua'puaj nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin uje'cánamuajrej u jútye' a'yan tijin:

—Xié'ejciinyij a'yájna.

Aj mu mij jéetirij jitze tyicíj, mahua'raséeracaj i maj hua'ajcha'íire'. ¹³ Aj pu'ij ca'nyíin jin huatóoca'tzij i cháanacaj, a'íj pu jin á'vatzij i tyihua'chi'ij i chájta'naj jitze majta aráahua'puaj ví'ra'aj i tyeítyee huá'cuij. Majta a'íimaj i tyeítyee i maj quee huá'cuij, jéehua mu tyi'tzinye'ej metyaatatyójtzi'rej i Dios tajapuá ti já'sejre'.

¹⁴ Pu'ríj mu jo'mej i ti hua'puaj i maj jin jaapuéjtzitariaca', ajta pu'ríj ajtyojo're'nyesij i ti huéecaj i maj jin majta jajpuéetzij muá'ju'un.

I trompéetaj ti aráahua'puaj

¹⁵ Aj pu'ij i ti tajapuá tyí'huíire' i ta'ráahua'puaj, a'íi pu ucájijhuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin atyojo'taxájtaca' u jútye' a'yan tijin:

A'ájna i ti tyí'ijta íyan cháanacaj japua

a'íi pu arí a'íin pué'een i Dios ajta i tavástara',

a'íi mu tyi'íitaj muá'ju'un jusén jime'.

¹⁶ Majta a'íimaj i huásaj i maj seityej japuan muáacuaj ará'asej i maj majta ju'ipuáa japua acáatyij i Dios jimi, a'íi mu ecóotutaxij majta je'en jaatyánajchaca' i Dios, ¹⁷ a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

Tyetyi'muatyojtzi're', tavástara', Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej, mu paj jájcuaj imuáj séjria'ca'aj pajta ijíij séejre', ji'nye muáaj paj períj va'cán jin tye'entyájrurij, pajta períj huatye'chej pej pij tyu'ta'íjtaj.

¹⁸ Majta a'íimaj i maj séej chuég japua já'ma'can jéehua mu huatanyínyu'cacuca',

ajta arí tya'rá'aj a'náj paj pajta muáaj huatanyú'caj,

pu'ríj atyojo're'nyej a'ájna xicáara' paj jitzán huá'xijtye'en a'íimaj i maj meríj huácuij,

pajta tyámua' tyihuo'tá'sij a'íijma i maj a jitze ma'can tyí'xaj,

majta i maj muéetzij jimi tyámua' tyí'tyesejre',

majta a'íimaj i maj a'jimi tyá'tzaahuatye',

típua'aj i maj va'cán jin tyityatatyíj, na'ríj ciléenye' jin metyityatatyíj,

pajta hua'antypua'ritye'sij a'íijma i maj je'ej pua'aj ja'uurej i cháanacaj.

¹⁹ Aj pu'ij i tyeyúujra' i Dios i tajapuá ti já'sejre' antacúj, ajta i tyeyúuj tzajta' pu séjria'ca'aj a'ájna i chi'ij ti cíleen ti ajta tzajta' séejre' i nyúucarij ti jin i Dios tya'tóoraj. Majta huatyána'axcava'xij majta tyényuuca'aj, ajta huatóoca'tzij i chuég, majta jéehua tyéetyee cáavatzij.

12

I íiti' ajta i cú'cu'uj

¹ Aj pu'ij tyi'tíj huataséjre u jútye', íiti' pu huataséjre ti cáanarij tyí'chajca ti naa tyi'tyataatiyi'ij ti'ij xicáj, ajta máxciríe' japua újvaaca'aj a'ájna i íiti', ajta cúruun ucárujtya'ca'aj maj jitzán tamuáamuata' japuan hua'puaj i xú'ra'vej séjria'ca'aj. ² Ajta jútza'ca'aj a'ájna i íiti', a'íj pu jin juyiinyaca'aj a'ájna jime' ti já'cuí'ca'aj, ji'nye pu'ríj tin tyiyóoj ta'mej. ³ Ajtáhua'aj síij tyi'tíj huataséjre u jútye', cúcu'uj pu huataséjre ti po'vij ti vivéj, ajta arahua'puáca i jmu'uj, ajta tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájme, ajta je'en cúruun ucárujtya'ajma'caa i ju'a'huáj jitze i ti aráhua'puaj ará'asej. ⁴ Ajta i jucuasíj pu jin hua'curia'naj je'cáca i xú'ra'vej i maj jútye' já'sejre', ti'quij huaje'cáhua'xij i cháanacaj japua. Ajta je'en i cú'cu'uj, a'áa pu jo'tyéechaxij a'íjci jimi i íiti' ti arí tin tyiyóoj ja'mej ta'aj ij jaatyájcí'mej ti'ij huanie'huaj i yójra'. ⁵ Aj pu'ij tyiyóoj ta'raa tyáatacan a'ájna i íiti', a'íi pu a'íin pué'een i ti ca'nyéjrij jin tyihuo'ta'íjtye'sij mati'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Ajta a'íjci i yójra' i íiti' Dios pu yo'ví'tij u tajapuá jo'tíj a'íin já'sejre' ajta jo'tíj a'íin jo'tyájcíj i ipuárij jitze, ⁶ aj pu'ij i íiti' huatóo'uj a'ájna jo'tíj quee já'tyi'tíj, jo'tíj ajta Dios tyámua' yo'uurijtze mej mij a'áa tyiyo'cue'tyej séej ví'ra'aj japuan hua'puaj anxityej japuan huéicatyey xicáj jitze.

⁷ Mati'ij támij huatyóohuij maj huatyényo'se'en u tajapuá, a'ájna i Miguel majta i maj jamuán tyí'huíire', a'íj mu jimi nyo'sa'ca'aj i cú'cu'uj, majta jamuán i maj jahuíire' i cú'cu'uj, ⁸ majta quee capu tyu'mué'tíj i cú'cu'uj, camu majta i maj jahuíiria'ca'aj, a'íj mu jin quee che' huo'ta' maj tajapuá jo'tyú'uucáj. ⁹ Mati'ij mij uye'cájríe a'íjci i cú'cu'uj ti vivéj, a'ájna i cú'cu'uj ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, a'ájna i tyaj a'yan jatamuá'muaj tíjin tyiyáaru',

í ti huá'cuanamuaj néijmi'caa í maj a'yan séejre' í cháanacaj japua. Aj mu mij uye'cájríee íyan í cháanacaj japua, jamuán í maj jahuiiria'ca'aj.

¹⁰ Aj nu nyij nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin utyojo'taxájtaca' u tajapuá a'yan tíjin:

—Pu'ríj tya'rá'aj a'náj maj tajapuá huatányuusij, a'íjna í ti néijmi'i jin putyí'uurej, ajta í ti jin tyu'ta'íjtaj í Dios, pu'ríj néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj a'íjna í Ciriístu', jinye pu'ríj ayo'cájríee a'íjna í ti je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj í ta'ihuáamua', í ti ajta a'náj tina'aj tyihuá'xajtzi'raca'aj í Dios jimi. ¹¹ A'íimaj í ta'ihuáamua' mu jaatyáamue'tíj, a'íjna jime' ti í cánya'aj je'ráaxirej í juxúure', majta a'íjna jime' í nyúucarij í maj huó'ixaaaj, camu majta tyí'tziinya'ca'aj tipua'aj muáacui'nyijche', sulu a'yaa mu tyitya'huóoca'an maj huáacui'nyij. ¹² Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj tajapuá já'sejre', siajta mua'aj mu siaj cháanacaj japua huacháatimee, siajta mu siaj a'áa ja'chej í jájtyij japua, cuí' xaa ja'mua jime', jinye mua'ajmaj jimi pu arí huataséjre a'íjna í tyiyáaru', ajta huápuí'ij nyú'camui', jinye pu'ríj jamua'reej tíquee che' á'tyeeren.

¹³ Ajta í cú'cu'uj tí'ij jáamua'reeri' ti cháanacaj japua já'ajvej, aj pu'ij jaatavén a'íjci í íiti' ti tyiyóoj ta'raa. ¹⁴ Majta hua'puácaa mu jaatá' a'íjna í íiti' í anáara'an í cué'ra'vej ti ve'éj tí'ij huatará'ra'an a'ájna jo'tíj quee já'tyí'tíj, a'áa mu mij tyiyá'cue'tyajca'aj a'chu huéicaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' jitze. ¹⁵ Aj pu'ij í cú'cu'uj jéehua í jájtyij ejxirej í jutyényij jitze tí'ij yo'jójtye'en a'íjci í íitaj, ¹⁶ ajta í chuéj pu jaatyáhuí, jinye a'íi pu ootátzi'tyaca' tí'ij atyájrutyey í jájtyij í ti je'ejxirej í cú'cu'uj jutyényij jitze. ¹⁷ Aj pu jin í cú'cu'uj jaatájaaxiejví'ri' a'íjci í íitaj, ajta je'en jó'raa tí'ij huo'tanyó'si'tye'en a'íjma í séecan í maj yójmua'mua' pué'een í íitaj, ajta a'íimaj jimi í maj ja'astej í nyúucaria'ra' í Dios, majta Jesús jitzán ma'can tyí'xaj. ¹⁸ Ajta a'íjna í cú'cu'uj a'áa pu ja'séeria'aj ta'raa a sáata' jájtyij ti ve'éj ti ja'va'ástimee.

13

A'íimaj í maj hua'puaj í maj huápuí'ij je'ej pua'aj huasé'rin

¹ Aj nu nyij tyi'tíj huaséj ti huápuí'ij je'ej pua'aj huasé'rin, a'íj pu jitze í jájtyij ti ve'éj eetamá'ca'aj, arahua'puácaa pu íjmu'ujcaaj ajta arahua'puácaa ava'ahuájma'caa. Ajta í a'huáara' jitze pu cúruun tyo'carújtyi'huajma'caa síij ajta síij, ajta í mu'úura' jitze tyé'yu'si'huaca'aj í ti je'ej pua'aj namuajre' í Dios jimi. ² A'íjna í tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin í nyaj jaaséej, a'yaa pu huasé'rihua'aj tí'ij jíripu'uj, ajta a'yaa eenye' íira'íicajma'caa tí'ij júutze'ej, ajta í tyénra'ra' tí'ij muájyej. Ajta a'íjna í cú'cu'uj, a'íi pu néijmi'i jaatátuii í ti jin jaayí'tin ti tyi'tíj je'ej huá'uurej, ajta néijmi'i í ti jin tyí'ijta tí'ij a'íjna jin antyúumua'reeriaj. ³ Ajta síij í mu'úura' a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa tyí'puejtyi'huaca'aj í ti jin tin huamuí', ajta arí huarújca'aj a'íjna í ti tyí'puejtyi'huaca'aj, a'íj mu jin néijmi'i í maj a'yan huacháatimee í cháanacaj japua, je'ej mu tyo'taséj, majta je'en ja'rá'astijrej a'íjna í tyi'tíj. ⁴ Majta jaatyánajchaca' a'íjna í cú'cu'uj, jinye a'íi pu néijmi'i tyaatátui a'íjci í tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin tí'ij a'íin néijmi'i jin antyúumua'reeriaj, majta mu jaatyánajchaca' a'íjci í tyi'tíj, a'yan metyi'xáataj tíjin:

—¿A'tanyíj a'yan een tí'ij a'mújma mu tyi'tíj, a'tanyíj óoca'nyej tí'ij jimi huatyényo'se'en?

⁵ Majta mu jaatá' a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin ti'ij je'ej pua'aj tyaataxáj i Dios, a'yaa mu tyaatá' ti huá'puatyej máxcirie' japuan hua'puaj á'tyeevi' ti'ij a'íjna jin antyúumua'reeriaj. ⁶ A'yaa pu'ij huaríj, je'ej pu pua'aj tyí'xajtaca'aj i Dios jimi, ajta je'ej pua'aj tyihuá'xajtaca'aj a'íjma i maj a'áa já'sejre' i Dios jimi, ajta néijmi'caa i tajapuá maj já'sejre'. ⁷ Majta mu jaatá' ti'ij huo'tanyó'si'tye'en a'íjma i maj tyámua' tyí'tyesejre' i Dios jimi 'asta na'aj quee huo'tyáamue'tij, a'yaa mu majta tyaatá' ti'ij néijmi'caa jimi antyúumua'reeriaj i tyeítýee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, majta i maj séej chuég japua já'ma'can, majta i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj. ⁸ Majta a'íjci i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin néijmi'i mu jaatyánajchaca' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íjma i maj quee ooyú'si'huaca' jájcuaj imuáj ti'ij na'aj tyu'tyátaavijhuaca' i cháanacaj i yú'xaria'ra' jitze a'íjna i cánya'aj ti huatámu'vejrityi'huaca'.

⁹ Típua'aj a'tíj iityánamuajra, che' tyámua' naa tyáanamuj. ¹⁰ A'íjma i maj hue'tyánasij, miche' hue'tyánaj, majta i maj chúun jime' huá'cui'nyij, miche' majta a'yan tyityáacui'nyij. A'yaa mu mij tyityaataséjre'ej a'íjma i maj tyo'táviicue' ajta i maj jin tyá'tzaahuatye' i Dios jimi.

¹¹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ti a chóota' je'tanyéj. Hua'puácaa pu ava'ahuájma'caa ti'ij cánya'aj, ajta a'yan tyí'xajtaca'aj ti'ij i cú'cu'uj. ¹² A'íj pu ajta néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj ti'ij a'íjna i ti anaquéej huataséjre i ti ajta je'ej pua'aj huasé'rin, a'yaa pu'ij tyihuá'ijtya'ca'aj maj néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua jaatyáanajche a'íjci i ta'nájcaj i ti huarúj i ti tyí'puejtyi'huaca'aj i ti jin tin huamuí'. ¹³ A'yaa pu jéehua tyi'tíj tyí'uuriajca'aj i maj tyámua' tyo'taséj. Ajta pu jaayí'tihua'aj ti tiéj uje'cárieenyij u jútye' meeséeracaj i tyeítýee. ¹⁴ A'íj pu'ij jin huo'cuanamuaj i tyeítýee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ajta a'yan rijcaa a'íjci jimi i ti anaquéej huataséjre i ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta je'en huo'ta'íj mej mij jaatyátaahuaj tyi'tíj tyévira' ti a'yan huasé'rin ti'ij a'íjna i ti anaquéej huataséjre i ti tyí'puejtyi'huaca'aj a'íjna jime' i chúun ajta je'en óoche' júurica'aj. ¹⁵ Majta a'íjci i ti je'tyáa'sej i ti je'ej pua'aj huasé'rin a'yaa mu tyaatá' ti'ij jaatá'an ti tyu'taxáj a'íjna i maj jaatyátaahuaca' ajta je'en huó'cui'nyij a'íjma i maj quee jaatyáanajche. ¹⁶ Ajta néijmi'caa i maj ciléenye', majta i maj viváajma'aj jin tyityatatyíj, i chíjtyaanyi'ij, i maj quee je'ej tyéejviicue', i maj juxáahuaj jó'juhua'an majta i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie', a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' mej mij hua'náyu'xaxi'in i hua' muáca' jitze, nusu maj hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuatze'. ¹⁷ Ajta quee i'riitaca'aj ti tyi'tíj huánanan nusu ti a'tíj tyi'tíj huátoonyij, típua'aj quee anáyu'si'huaj i jumuáca' jitze, nusu quee ajtyiyú'si'huaj i jucuáatze' je'ej ti ántyapuaaj a'íjna i tyi'tíj. ¹⁸ A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' maj jéehua tyu'yí'tihua'an, a'íjna i ti tyojó'itej, che' yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i ti jin tyí'itej ajta je'ej ti ántyapuaaj a'íjna i tyi'tíj, ajta i ti jin tyí'itej, a'áa pu jo've'mej a'íjma i tzajta' i tyétyacaa, a'yaa pu'ij aráasej anxityej japuan huéecatyej japuan aráasej ti tyí'itej.

14

A'íjna i cánya'aj majta a'íjma i ti hua'antyíhuoj

¹ Nyati'ij nyij jaaséj a'íjci i cánya'aj, ti a'áa jo'tyávaaca'aj i jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Sión. Majta jamuán a'áan jo'tyú'uuca'aj i maj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaaj ví'ra'aj aráasej i

tyeítýee, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i huá'cuatze' jitze je'ej ti ántyapuaj a'íjna i cánya'aj, ajta je'ej ti ántyapuaj a'íjna i vástaria'ra'. ² Nyajta je'en tyi'tíj huánamuajri' ti u tajapuá je'cánamuajria'ca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij jájtyij ti ca'nyíin tyájujhua'naj, ajta a'yájna mati'ij i víityee maj tyényuuca'an, ajta i nyúucarij i ti jin tyu'taxájtaca', a'yaa pu namuajria'ca'aj mati'ij i maj tyí'cuiinaj a'íjna jitze i áarpaj. ³ Majta a'íjna chuiicaca'aj i chuícarij ti jájcuaaj a'íjna jimi i Dios, majta a'íimaj jimi i maj muáacuaj i maj júurij, majta hua' jimi i huásij. Capu a'tíj jaayí'tihua'aj ti jáari'rej a'íjna i chuícarij, sulu a'íi mu'uj i maj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaj ví'ra'aj ará'asej, i ti ajta huó'huüi íiyan cháanacaj japua. ⁴ A'íi mu a'íin pué'een i maj tyámua' een, i maj quee huóoxana'cirej úuca jamuán, i maj majta jamuán jó'jújhua'an i cánya'aj jo'tij na'aj ti jooméj. A'íijma pu huáhuüi hua' tzajta' i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua mej mij huatátuiiri'huaj i Dios jimi majta i cánya'aj jimi. ⁵ Camu a'náj tyi'tíj jin tyu'hué'taca', ji'nye ji're'nye'ej mu séejre' i Dios jimi.

Je'ej maj tyu'taxájtaca' i maj huéicaj i maj tajapuá tyí'huüire'

⁶ Nyajtáhua'aj nu séej huaséj i ti tajapuá tyí'huüire', jútye' pu já'ra'ra'ca'aj ti'ij nyúucarij huo'té'exaatye'en néijmi'caa i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj seequéj tyu'xáxa'aj, majta i maj séej chájta'naj jitze ja'chej. ⁷ A'yaa pu ca'nyíin jin tyí'xajtaca'aj tíjin:

—Siata'aj já'tyese' i Dios, siajta tyaatatyójtzi're'en, ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'náj ti huá'xijtye'en i tyeítýee. Siata'aj jaatyáanajche a'íjna i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá, ajta i cháanacaj, ajta i jájtyij ti ve'éj, ajta i ti huajéexavi'ijmee.

⁸ Ajtáhua'aj pu síj i ti tajapuá tyí'huüire' cújta' tyu'xájtasime'ej, a'yan tíjin:

—Pu'ríj á'vej, pu'ríj á'vej a'íjna i Babilonia, a'íjna i ti huo'tyátimue'raj a'íjna jime' i ti hua' jamuán huóoxana'cirej i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁹ Aj pu'ij ajtáhua'aj síj ti tajapuá tyí'huüire' cújta' tyu'xájtasime'ej ca'nyíin jime' a'yan tíjin:

—Típua'aj a'tíj janajchej a'íjci i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, nusu huatóoa'an maj jo'siimua' i cuáatza'ra'an jitze nusu muáca'ra'an jitze je'ej ti ántyapuaj a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ¹⁰ Dios pu jaatyátimue'raste'sij a'íjna jime' i ti huápuí'ij nyú'camui', a'íjna i ti arí tyámua' jáaruuj ti a'yan een ti'ij huá've'rij ti tyu'jé'caj, a'íi pu'ij jajpuéetzij ta'mej i tiéj jime', ajta a'íjna jime' i ti a'yan curiá'rie' ti'ij tyapúusti', a'yaa pu'ij tya'ajpuéetzij ta'mej hua' jimi i maj tajapuá tyí'huüire', ajta a'íjna jimi i cánya'aj. ¹¹ Ajta ájcitzuj a'íjna jime' i maj jin jajpuéetzij jusén jime', ajta quee hua'tá'caa maj huóoso'pe'en tújca nusu tíca', sulu a'yaa mu tya'ajpuéetzij muá'ju'un a'íimaj i maj jana'michej i tyi'tíj ajta i tyévira' majta i maj hua'ajtyiyú'xaxij je'ej ti ántyapuaj a'íjna i tyi'tíj. ¹² A'yaa pu'ij huataséjre'ej i maj jin tyé'viicue' a'íimaj i maj tyámua' een, i maj a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucarij, majta ja'tzaahuatye' a'íjci i Jesús.

¹³ Aj nu nyij a'tíj huánamuajri' ti jútye' a'tyajá'xajtaca', a'yaa pu tinaaté'exaaj tíjin:

—Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj ja'tzaahuatye' i tavástara'. Ajta i júuricama'ra' i Dios a'yaa pu tyí'xaj tíjin: “A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íi

mu juso'pe'en, mej mij quee che' tyi'tíj jin á'viicue'ria'aj, ji'nye a'íimaj mu tyámua' tyu'muáriej."

I chuéj japua ti tyú'ciiriaca'

¹⁴ Nyati'ij nyij a' únyeeriacá', aj nu nyij jéetirij huaséj ti cuéeinara', ajta a'tíj japuan újcatyii ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij tyáati'. A'íi pu cúruun ucárujtya'ca'aj ti ooroj jin taavijhua, ajta júxuj iityéchooca'aj. ¹⁵ Aj pu'ij síj ti tajapuá tyí'huüre' a'úun je'rájraa u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu'ij ca'nyíin jin tyaatajé a'íjci i ti jéetirij japua anjo'ojca'tyii tíjin:

—Pata'aj mu júxuj jin jaaré'vejche i ti arí tyí'cárij, pajta tyu'riá'tzaanaj, ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'náj paj jitzán tyu'riá'tzaanye'ej pu'ríj huariá'ca'naca' i cháanacaj japua.

¹⁶ Ajta a'íjna i ti jéetirij japua áan jo'ojcatyii, a'íi pu'ij tyu'riá'tzaj i ti tyú'ciiriaca' i cháanacaj japua.

¹⁷ Aj pu'ij ajtáhua'aj síj ti tajapuá tyí'huüre' iirájraa u tyeyúuj tzajta', a'íi pu ajta júxuj iityéchooca'aj. ¹⁸ Ajta jo'tij jo'tyéjvee a'íjna i maj japuan tyí'mu'vejritaca, a'áa pu síj ti tajapuá tyí'huüre' je'rájraa, a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reej i tiéj, aj pu'ij a'yan tyaatajé a'íjci i ti júxuj iityéchooca'aj tíjin:

—Pata'aj jaaré'vejche, pajta jájsiire'en i táque'ra' i ciyéj ti a'áa jo'váatimee i cháanacaj japua, ji'nye pu'ríj cuasij a'íjna i táque'ra'.

¹⁹ Aj pu'ij i ti tajapuá tyí'huüre' jaaré'vejchaca', ti'quij jájsii i ti tyú'ciiriaca' i cháanacaj japua, aj pu'ij ju'cáahua'xij a'íjna tzajta' i maj jin jajache' i úuvaj, i ti a'íin pué'een i ti jin Dios huápu'i'ij nyú'camui'.

²⁰ A'áa mu mij yo'jáchej apua'quéj i chájta'naj jitze, aj pu'ij xúure'ej eerámui'yaca', a'yaa pu'ij ootí'ij ja'raa ti'ij jo'tij ja'tá'asej i xáachime'ra'an i cahuáayu', ajta a'yan japua huatámui'yaca' a'chu huéicaj anxityej quiloometroj.

15

A'íimaj i maj tajapuá tyí'huüre' ajta i puéjtzij ti aráahua'puaj ará'asej

¹ Nyajtáhua'aj nu tyi'tíj va'cán huaséj u tajapuá, arahua'puácaa nu huaséj i maj tajapuá tyí'huüre', a'íj mu jin antyúumua'reej maj arahua'puácaa jin puéjtzij huo'tá'an i ti jin néijmi'i tye'entyipué'rij i Dios ti jime' nyú'camui'.

² A'yaa nu nyajta tyi'tíj tyu'séj ti naa tyí'me'estij, a'áa pu jo'muáanyijmee ti'ij jájtya'huaa i tiéj tzajta', a'áa mu jo'tyú'uuca'aj áarpaj metyi'tyai'ij a'íimaj i maj jaatyáamue'tij a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin, majta i tyévíj ti jahuüre', majta i ti jin tyí'itej i ti jin ántyapua. ³ Majta a'íjna chuiicaca'aj je'ej ti huaríj i Moisés i ti tyí'huüría'ca'aj i Dios jimi, majta a'íjna jime' je'ej ti huaríj i cánya'aj. A'yaa mu tíjin:

Huápu'i'ij pu tyámua' naa huasé'rin je'ej paj tyi'tíj jin huaríj, tavástara', Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej, tyámua' pu een ajta tzáahuatyí'ra'aj séejre' je'ej paj tyí'ijta, muáaj paj jusén jime' tyí'ijta.

⁴ ¿A'tanyíj quee muatzii'nye' muéetzij tavástara' paj pué'een?

¿A'tanyíj quee tyimuaatatyójtzi're'ej?

Ji'nye muáaj paj ji'réenya'aj séejre',

néijmi'i mu i tyeítyee mujo'vá'ju'uj muá'ju'un mej mij muatyáanajche, ji'nye pu'ríj huataséjre i paj jin tyí'ijta.

⁵ Nyati'ij nyij atányeeriaca', aj nu nyij jaaséj ti antácuunyica'aj i tyeyúuj tajapuá ti já'sejre'. ⁶ A'úu mu mij tyeyúuj tzajta' je'ráacij i maj tajapuá tyí'huiire' i maj aráahua'puaj ará'asej, majta jaa'á'sima'aj i puéjtzij i ti aráahua'puaj ará'asej. Cáanarij mu tyí'cheen ti naa tyi'tyataatiyi'ij, majta ahuoji'que'ejma'caa jutavíj jitze puáasij jime' ooroj ti jin taavijhua. ⁷ Ajta síj i maj muáacuaj i maj júurij, a'íi pu'ij túxa'aj tyihuo'rái'pu'tyej a'íjma i maj aráahua'puaj ará'asej i ti jitzán ava'ajistijmee i ti jin huápu'i'ij nyú'camui' i Dios i ti jusén jime' júurij. ⁸ Aj pu'ij tyámua' tyá'ajcitzujtariaca' u tyeyúuj tzajta' a'íjna jime' i muárie'ria'ra' i Dios, ti'quij tyámua' tyo'huájistyaca' u tyeyúuj tzajta' a'íjna i citzij, capu che' huatái'riitariaca' ti a'tíj utyájrutyey 'asta na'aj quee antyipua'rej je'ej maj tyi'tíj jin puéjtzij tyihuo'tá'sij a'íimaj i maj aráahua'puaj ará'asej.

16

I túxa'aj ti a'íjna jin avá'jistij i ti jin Dios nyú'camui'

¹ Nyati'ij nyij nyúucarij huánamuajri' ti u tyeyúuj tzajta' ca'nyiin jin a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tajapuá tyí'huiire' i maj aráahua'puaj ará'asej a'yan tijin:

—Séricuj, siata'aj ayo'cáxire'en i cháanacaj japua i ti avá'jistij i túxa'aj jitze i ti aráahua'puaj tya'rá'asej, i ti jin i Dios huápu'i'ij nyú'camui'.

² Aj pu'ij síj ujo've'mej, ti'quij uye'cáaxirej i cháanacaj japua i túxa'aj jitze ti arámuaaca'aj, aj pu'ij a'íjma jimi i tyeítyee i ti hua' jitze á'yu'si'huaca'aj je'ej ti ántyapuaaj a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, a'íjma jimi pu atzáj huataséjre i ti je'ej pua'aj curiá'rie', ajta je'ej pua'aj huasé'rin.

³ Ajtáhua'aj i síj i tajapuá ti tyí'huiire', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i túxa'aj ti jitze arámuaaca'aj, a'áa pu ya'ráaxirej i jájtyij japua ti ve'éj, aj pu'ij i jájtyij a'yan huataséjre ti'ij xúure'ej ti eerámu'yaca' i tyévi'ij jitze ti huame'rej, aj mu mij néijmi'i huácuij i maj jájtyij jitze já'chajca'aj.

⁴ Ajtáhua'aj i síj ti tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta uye'cáaxirej a'íjna i ti túxa'aj jitze arámuaaca'aj i játya'naj japua, ajta jo'tíj ja'ajéexavi'ijmee, aj pu'ij a'yan huaríj ti'ij i xúure'ej. ⁵ Nyajta a'yan tyáanamujri' a'íjci i tajapuá ti tyí'huiire' i ti a'íjna jin antyúumua'reej i jájtyij, ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj paj tyámua' een, a'íj paj jin antyía'mua'reej pej pij huo'xíjtye'en, muáaj paj jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, pajta ijíj pooj séejre', ⁶ ji'nye a'íimaj mu i tyétyaca huo'cuuj i maj muéetzij jimi tyámua' tyí'tyesejre', majta i maj muéetzij jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta ijíj paj muáaj huo'ta' mej mij xúure'ej huaye'en. Jujímua'aj mu a'yan tye'entyimué'tij.

⁷ A'yaa nu nyajta tyáanamujri' ti a'tíj utyojo'taxájtaca' jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, a'yan tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna tavástara' mu paj Dios pué'een, mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej, tzáahuatyira'aj paj jin huo'xíjtyej, pajta quee tyi'tíj jin ootyá'itzee.

⁸ Ajtáhua'aj síj i ti tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i ti arámuaaca'aj i túxa'aj jitze, a'íj pu japua jaráaxirej i xicáj, ajta a'yan tyaatá' ti'ij i xicáj huo'tyátieeraj i tyeítyee. ⁹ Aj mu mij huápu'i'ij huatyájtáa i tyeítyee, majta camu jaatáxaahuataca' i maj jin je'ej pua'aj ricij, camu majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, sulu je'ej mu pua'aj tyaatajé i Dios, i ti a'íjna jin antyúumua'reej ti puéjtzij huo'tá'an.

¹⁰ Ajtáhua'aj i sáij i ti tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta uye'cáaxirej a'íjna ti jitze aráamuaca'aj i túxa'aj, a'íj pu japua jaráaxirej jo'tij ja'cájca a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj een, aj pu'ij huápu'i'ij huatyática'riaca' jo'tij tyejé'íjtaj. Majta i tyeítyee, a'íi mu uhuóche've'ej i junyanúu jitze a'íjna jime' maj jéehua huápu'i'ij jajpuéjtzica'aj, ¹¹ Camu majta jaatáxaahuataca' i maj je'ej pua'aj ricij, sulu je'ej mu pua'aj tyaatajé i Dios i ti tajapuá já'sejre', a'íjna jime' i maj jéehua jajpuéjtzica'aj.

¹² Ajtáhua'aj sáij i ti tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i túxa'aj ti jitze arámuaaca'aj, a'áa pu ya'ráaxirej i játya'naj jitze ti ve'ej ti a'yan ántyapuaj tijin Éufrates, aj pu'ij atyáaxi' i játya'naj, mej mij antáciinyej a'íimaj i maj tyí'ijta i maj a'áa pujmua' jo'vá'ju' jo'tij jé'ejnyinyiij i xicáj.

¹³ Nyati'ij nyij huo'séj maj huéicaj ejnyéxij hua' tyenyij jitze a'íjna i cú'cu'uj, ajta a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta a'íjna i ti hue'tzij jin tyí'xaj, a'yaa mu huasé'rihua'aj mati'ij taachuúsee. ¹⁴ A'íi pu júuricamej pué'eenye'ej i maj tyiyáaru' jitze ajtyáma'can, a'íi mu ciinyaca'aj néijmi'que' i cháanacaj japua, mej mij huá'ajsiire'en a'íimaj i maj tyí'ijta, mej mij huatyényo'se'en a'ájna xicáara' ti'ij jitzán huataséjre'ej i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

¹⁵ A'yaa pu tijin: "Cási', nyáaj nu uvé'nyesij ti'ij náhua'rij. Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti atányeej, ajta tyí'chajca ti'ij quee muá'vi'ij jo'cha'canye'en, mej mij quee i tyeítyee jaaséj i ti jutyevi'ra.'" ¹⁶ Majta je'en hua'ajsií néijmi'caa i maj tyí'ijta a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj huá'nyuucaa jime' i hebreos tijin Armagedón.

¹⁷ Ajtáhua'aj sáij ti tajapuá tyí'huiire', a'íi pu ajta uye'cáaxirej i ti arámuaaca'aj i túxa'aj jitze, aj pu'ij sáij ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' ti uje'rávaaca'aj u tyeyúuj tzajta' a'ájna jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'ríj néijmi'i tye'entyipué'riaca'.

¹⁸ Aj mu mij huatyána'axcava'xij majta tyényuucaa'aj, ajta jéehua tyi'tyáhuuasime'ej, i cháanacaj pu ajta ca'nyíin jin huatóoca'tzij, a'yájna ti'ij quee a'náj tyu'tóoca'tzij mati'ij mana'aj a'yan tyí'tyesejre' i tyeítyee.

¹⁹ Ajta a'íjna i chájta'naj ti ve'ej, huéicaque' pu ootátzi'tyaca', ajta á'vatzi'ixi i chájta'naj i séej chuéj japua ti já'ma'can, ajta i Dios pu jo'támua'reeri' a'íjna i chájta'naj ti ve'ej ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Babilonia, ti'ij puéjtzij jaatá'an ajta je'en jáaci'tyij i ti jin huápu'i'ij nyú'camu' i Dios. ²⁰ Ajta néijmi'i jo'tij ja'ráahuachij i jájtyij jitze, ajta jiríj ti huaquétimee a'íi pu néijmi'i tyaja'huóopua'rixij, ²¹ majta tyéetyee tajapuá je'cáavatzij maj tyatí'tijmee a'íijma japua i tyeítyee, huá'puatyej quiiluj mu tyijetyéma'caa i tyéetyee, majta a'íimaj i tyétyacaa, je'ej mu pua'aj tyaatajé i Dios a'íjna jime' i tyéetyee maj cáavatzij, ji'nye jéehua mu jajpuéjtzica'aj.

17

Dios pu jo'xíjtyej a'íjci i útaj ti huóotoj

¹ Aj pu'ij sáij ti tajapuá tyí'huiire', ti ajta séej iityei'ca'aj i túxa'aj ti aráhua'puaj tya'rá'asej, a'íi pu mu jo've'mej, ti'quij a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Mupo've'me', nyamuaataséejratye'sij je'ej ti tya'ajpuéetzij ta'mej a'íjna i íiti' ti jamue'tica'aj i túmii i jutyévij jime', a'íi pu a'íin pué'een i ti a'áan jo'ojcaj i jájtyij japua ti ve'ej. ² Majta a'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj

japua, a'íi mu huóoxana'cirej a'íjna jamuán i íitaj, majta a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íimaj mu huatyáata'ruj a'íjna jime' ti i íiti' huo'ta' mej mij jamuán huóoxana'cire'en.

³ Ajta je'en i júuricama'ra' i Dios ti naataséjraj, a'íi pu i ti tajapuá tyí'huüre' nyojo'vi'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. A'áa nu nyij íitaj huaséj ti i cú'cu'uj ti po'vij japua avá'catyii, ajta jéehua jitzán á'yu'si'huaca'aj i ti jin je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios, arahua'puácaa pu íjmu'uj a'íjna i cú'cu'uj ajta tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájma'caa. ⁴ Ajta a'íjna i íiti' nacámuaa pu tyi'tyéchajcaa, ajta cfi tyí'po'vij, jéehua pu tyo'carújtya'ajma'caa a'íjna i ti ooroj jin tyí'taavijhua, ajta tyetyej ti huápu'i'ij tyá'najchij, ajta peerla tyí'tíj. A'íi pu ajta túxa'aj iityei'ca'aj ti ooroj jin taavijhua, a'íj pu jitze avá'ajística'aj i ti xána'visi' huasé'rin, ajta i ti jin huóoxana'cirej a'íjna i íiti', ⁵ ajta cuáatze' a'yan tyé'yu'si'huaca'aj i nyúucarij nyaj quee yo'itéej na'raa, a'yaa tyé'yu'si'huaca'aj tijin: “Babilonia, i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta hua' náanaj a'íimaj i úucaa i maj jamue'tij i túmii i jutyévi'j jime', ajta néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een íiyan cháanacaj japua.” ⁶ Aj nu nyij jaaséj ti i íiti' tahuáaca'aj a'íjna jime' i hua' xuure' i maj tyámua' tyí'tyesejre' i Dios jimi, majta a'íimaj i maj huácuij a'íjna jime' maj Jesús jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. Aj nu nyij je'ej tyo'taséj nyati'ij jaaséj. ⁷ Ajta i tajapuá ti tyí'huüre', a'yaa pu tyinaaté'exaa'j tijin:

—¿Ji'nye een jime' je'ej petyo'taséj? Nyáaj nu muaaté'exaatye'sij je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti á'yu'si'ij i íiti' jitze, nyajta je'ej ti huatóomua'aj i ti japuan avá'caj, a'íjna i ti arahua'puácaa íjmu'uj, ajta tamuáamuata' pua'mácan ti ava'ahuájmee. ⁸ A'íjna i tyi'tíj i paj jaaséj, a'íi pu anaquéj séjria'ca'aj, ajta ijij capu che' séjre', ajta óoche' pu eetaméj a'ájna jo'tij ja'tyácun ti'ij quee eexúj á'pua'rej. Majta a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, i maj quee á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj a'íjna jitze i yu'xarij i maj jin júurij muá'ju'un, ti'ij na'aj tyu'tyátaavijhuaca' i cháanacaj, a'íimaj mu je'ej tyo'taséjraj mati'ij jaaséj a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, i ti aamí' séjria'ca'aj, ajta je'en quee che' aja'hua'taca'aj, ajta óoche' pu huataséjre'sij.

⁹ 'A'yaa pu amitéria'aj ja'mej a'tíj ti tyojó'itej ti ajta tyámua' metyóomua'rej. A'íjna i ti arahua'puácaa íjmu'uj, a'yaa pu huatóomua'aj a'íjna i jiríj ti aráahua'puaj ará'asej ti japuan áan jo'ojcaj i íiti', a'yaa pu ajta huatóomua'aj maj aráahua'puaj ará'asej i maj tyí'ijta. ¹⁰ Mua'anxívi'j i maj meríj huáacuii, síj pu ooj tyi'tíj jin tyi'tyéjvee, ajta i síj capu eexúj séjre'. Ajta ti'ij huataséjre'en capu jéehua á'tyeeren. ¹¹ Ajta i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin ti jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj, ajta quee che' séjre', a'íi pu a'íin pué'een i ti aráhueeicaj, a'íi pu ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj aráahua'puaj ará'asej, a'íi pu ajta néijmi'i á'pua'ren.

¹² 'Ajta a'íjna i ti tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájmee, a'íi mu a'íin pué'een i maj tamuáamuata' ará'asej i maj tyí'ijta, i maj quee xu tye'entyájrapij mej mij tyu'ta'íjtaj, majta móoche' mu ja'ancuriáa'sij mej mij séej ooraj á'tyeevi'in maj tyu'ta'íjtaj a'íjna jamuán i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin. ¹³ A'íimaj i maj tamuáamuata' ará'asej i maj tyí'ijta, néijmi'i mu juxa'aj mana'aj tyí'xaj, a'íj mu jin jaatátuiire'sij i maj jin antyúumua'reej a'íjci i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin. ¹⁴ A'íi mu mij jaatanyo'si'tye'ej a'íjci i cánya'aj, ajta a'íi pu i cánya'aj huo'tyámue'tij, majta a'íimaj jamuán séjre' i Dios ti huo'tajé ajta je'en hua'antyíhuoj mej mij tyámua' eenye', ji'nye i

tavástara' pu tyihua'ijtye' a'íimaj i maj hua' vástara' pué'een i tyeítyee, ajta a'íin pué'een i tajtúhuan ti néijmi'caa tyí'ijtye' i séecan i tajtúhuaanyij.

¹⁵ A'yaa pu ajta tyinaaté'exaa i tajapuá ti tyí'huiire' tijin:

—A'íjna i jáytyij ti ve'ej i paj jaaséj, i ti japuan anjo'ojca'tyii i íiti' ti jaamué'tij i túmii i jutyévira' jime', a'íi mu a'íin pué'een i tyeítyee i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj, majta séej chájta'naj jitze ja'chej. ¹⁶ Ajta a'íjna i a'huáara' tamuáamuata' ti ará'asej i paj jaaséj, ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj huasé'rin, a'íi mu jájcha'íria'aj muá'ju'un a'íjci i íitaj ti jaamué'tij i túmii i jutyévira' jime', a'íi mu ayooriésij metya'cá'ri'ran i ti tyi'tyéechan, majta je'en jaatyáci'mij i tyévira' mati'ij mij jaatyáteeraj.

¹⁷ Dios pu arí a'yan tyihuo'cámua'riityej hua' xiéjnyu'caa tzajta' mej mij a'yan huárinyij je'ej ti a'íin tyá'xie've', a'íj mu jime' juxa'aj mana'aj rinyij mej mij jaatátuiire'en a'íjci i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin i maj jin antyúumua'reej, 'asta na'aj quee a'yan atyojo're'nyej je'ej ti i Dios arí tyu'taxájtaca'. ¹⁸ Ajta a'íjna i íitaj i paj jaaséj, a'íi pu a'íin pué'een i chájta'naj ti ve'ej i ti tyihua'ijtye' néijmi'que' i cháanacaj japua.

18

A'íjna i Babilonia ti jó'vej

¹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i ti tajapuá tyí'huiire' ti jútye' aje'cáma'ca'aj, va'cán pu jin antyúumua'reej, néijmi'que' pu i cháanacaj japua huanyéeri'cij ja'raa a'íjci jime' i ti á'taaca'aj i jujitzé. ² A'yaa pu ca'nyíin jin tyí'ijhuaca'aj tijin:

—Pu'ríj á'avej, pu'ríj á'avej a'íjna i Babilonia i chájta'naj ti ve'ej. Pu'ríj hua' chi'ij pué'een a'íimaj i tyiyáaru', jo'maj ja'chej i júuricamej i maj xána'visi' huasé'rin, ajta jo'maj já'asacaa i pína'see i maj xána'visi' huasé'rin, majta tyi'tyán i tyaj quee hua'xie've'. ³ Ji'nye néijmi'i mu i maj séej chuéj japua já'ma'can huatyáata'ruj mej mij je'ej pua'aj huárinyij ti'ij a'íjna i Babilonia, a'íimaj i maj íyan tyí'ijta i cháanacaj japua, néijmi'i mu jamuán huóoxana'cirej, majta i maj tyí'to'racaa íyan cháanacaj japua, a'íi mu huochíjtyaanyi'taca' a'íjna jime' ti a'íin a'yan tyihuo'tá' je'ej maj tyi'tíj tyí'xie'va'ca'aj.

⁴ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej nyúucarij huánamuajri' ti jútye' tyajá'xajtaca'aj a'yan tijin:

—Siata'aj eeráciinyej i chájta'naj jitze, mua'aj mu siaj nyetyeítyeristyamua' pué'een, siaj sij quee hua' jamuán huóoxana'cire'en, ti'ij quee ajta jamuáaci'tyij i puéjtzij, ⁵ ji'nye a'íi pu arí huápu'i'ij ootyá'itzee i Dios jimi, a'íi pu i Dios jamua'reej i ti jin je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íjna i íiti'. ⁶ Che' a'yan ajta tyáaci'tyij ti'ij ajta a'íin puéjtzij tyihuo'tá' i ti huo'mué'tij, che' hua'puaj tyu'nájchitaj i ti jin je'ej pua'aj huaríj, siajta i váasuj ti jitzán jaya'caa siata'aj ja'vá'jisten a'íjna jime' i ti hua'puaj ará'asej i ti jin huatyátahuan, a'yájna ti'ij a'íin séecan tyu'tá', ⁷ siata'aj puéjtzij jaatá'an ti'ij huatóoxaamujritye'en, a'yájna ti'ij jusíj tya'huóotzaahuaj, ajta je'ej ti tyu'tóosejrataca'. Ji'nye a'yaa pu tyí'xaj i jutzájta' tijin: “A'yaa nu tyi'tyéjvee ti'ij íiti' ti tyí'ijta. Canu antyínyasiijtariaca', canu nyajta jajpuéetzij na'mej.” ⁸ A'íj pu jin séej xicáj japuan rávesij i ti jin jajpuéetzij ja'mej, aj pu'ij tyi'ijcuí'nyij, ajta huatóoxaamujritye'ej, ajta huataí'cuataj, aj pu'ij huatyáteeri'huaj, ji'nye i Dios néijmi'i pu putyí'uurej, a'íi pu i tavástara' a'yan puéjtzij tyaata'sij.

9 A'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, i maj jamuán huóoxana'cirej, majta jamuán huochíjtyanyi'taca', a'íi mu juyiinien majta huatóoxaamujritye'sij mati'ij jaaséj ti ájcitzuj a'íjna jime' ti tyátaasij. 10 Majta a'ímuáj jo'tya'úuj muá'ju'un a'íjna jime' maj jatziinye' i ti jin jajpuéjtzij, a'yaa mu tyu'taxájtaj tijin:

—¡Cuíi' xaa! ¡Cuíi' xaa muáaj mu paj chájta'naj pu'éen ti ve'éj, Babilonia mu paj va'cán jin antyía'mua'reej! Ji'nye jiye'tzín tya'rá'aj i paj jin períj jajpuéjtzij.

11 Majta i maj tyí'to'raaa íyan cháanacaj japua, a'íi mu majta juyiinien majta huatóoxaamujritye'ej a'íjna jime' i chájta'naj, ji'nye capu che' ma' a'táj ta'mej ti tyihuó'nanieej i maj tyú'tisij, 12 tipua'aj ooroj, pláataj, i tyetyéj ti tyámua' tyá'najchij, tyi'táj peerla, cáanarij ti tyi'jí're'en i ti tyí'me'estij, na'ríj ti táxie'muaa, nusu i ti po'vij, ajta néijmi'i i ciyéj ti jéehua tyá'najchij, na'ríj tyi'táj coobre, nusu tyapúusti', nusu i tyetyéj i maj tyi'cámejtyee, 13 nusu i cue'ráj maj tyí'na'chityaa i ti naa tyaarie'ej, nusu i íjcua na'ríj tyi'táj miirra, nahuáj, aséityij, aríinaj ti jí're'en, tyeríicuj, ajta ya'muáatyee i maj hua' japuan tyí'ti'ijcicaa, nusu cánya'xi, cahuáayu'uj, i cariaáata', majta a'íimaj i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie' juxa'aj tyeityee jimi. 14 A'yaa mu tyaatájeevij a'íjci i chájta'naj tijin:

—¡Capu che' séeria'aj ta'mej muéetzij jimi a'íjna i táque'ej ti jéehua mua'ránajchica'aj, papu'ríj jusén jin tyojo'riej i ti huápu'íj tyá'najchij i paj jin chíjtyaanyi'taca'aj!

15 Majta a'íimaj i maj a'yan éenye'ej tyí'tooca'aj majta a'íjna jin huochíjtyaanyi'taca', a'íi mu a'ímuáj jo'tya'úuj muá'ju'un, a'íjna jime' maj jatziinye' i ti jin jajpuéjtzij, muyíinyaj majta juxaamúuiritya'aj, 16 a'yaa mu tyi'xáataj muá'ju'un tijin:

—¡Cuíi' xaa! ¡Cuíi' xaa i chájta'naj ti ve'éj! I ti a'íjna tyi'tyéechan i ti me'estij ti naa een, ajta a'íjna jime' i ti táxie'muaa, ajta i ti po'vij jime', ajta a'íjna tyo'carújtye'ejmee i ti ooroj jin tyi'taavijhua, ajta i tyetyéj ti huápu'íj tyá'najchij, ajta a'íjna i peerla tyi'táj; 17 jajta jiye'tzín néijmi'i tyu'riá'xi i ti huápu'íj tyá'najchica'aj!

Majta néijmi'i a'íimaj i maj báarcuj tyimuárie'rij, majta i maj tyí'muijhuacaa i báarcuj jitze i maj á'ciinyej i jájtyij japua, majta néijmi'i i maj hue'tyéé vivi', a'íi mu a'ímuáj jo'huúistíraa, 18 ajta mati'ij jaaséj a'íjci i cítzij ti ájcitzujtariaca' ti'ij tyátaasima'aj i chájta'naj, aj mu mij a'yan tyityeetyejíihuajraa tijin:

—¿Jo'nyij ajtáhua'aj síj chájta'naj já'sejre' ti'ij a'mújna?

19 Aj mu mij chuéj ti muíinyíj ahuóoratziraxij i jumu'új jitze, muuyíinyaj majta juxaamúuiritya'aj, a'yaa mu tyi'tyeijjhuaca'aj tijin:

—¡Cuíi' xaa! ¡Cuíi' xaa a'íjna i chájta'naj ti ve'éj! A'íj mu jin huochíjtyaanyi'taca' muéetzij ti jimi tyi'sejre', néijmi'i i maj báarcuj tyíya'muaaca'aj i maj jin antací'ca'aj i jájtyij japua. A'íi mu mij jiye'tzín jó'vej.

20 Ajta i tajapuá siaj já'sejre', siata'aj huatóotyamua've'en, a'íjna jime' i chájta'naj, siata'aj huatóotyamua've'en mua'aj mu siaj jí're'nye'ej séejre' i Dios jimi, siajta mua'aj mu siaj antyíhuaviihuaca', siajta mua'aj mu siaj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, néijmi'i xu huatóotyamua've'en, ji'nye ti'ij i Dios jo'xíjtyej a'íjci i íitaj, aj pu mua'ajmaj tyámua' tya-jamo'xá'pu'íntari'ri'.

21 Aj pu'ij síj ti tajapuá tyí'huúire' tyetyéj pu tyíiti i maj jin tyá'ti'xicaa, aj pu'ij ja'tyájree i jájtyij jitze ti ve'éj, a'yan tyi'xáataj tijin:

—A'yaa paj cha'taj atyojo'cárutyij muáaj chájta'naj paj ve'éj Babilonia paj ántyapuaaj, camu mij che' a'náj muasejran. ²² Camu che' namuáaria'aj muá'ju'un i maj tyí'cui'nacaa i áarpaj jitze, nusu i maj tyí'ci'sityee túuturu'uj jitze, na'ríij i trompéetaj jitze, camu majta che' tyi'muárie'ej muá'ju'un je'ej maj tyi'tíj tyu'yí'tin, capu ajta che' namuáaria'aj ta'mej i maj tyí'tixícaa. ²³ Capu che' a'táaj ja'mej muéetzij jimi i tiéj ti ú'taa i hua' chi'ij tzajta', capu ajta che' namuáaria'aj ja'mej i maj tyí'ye'estyaa a'ímaj i maj moochán huanyéjnye'ichaca'. Ji'nye a'ímaj i maj tyí'to'racaria'aj mu a'ín pu'éenye'ej i maj a'yan japuan séjria'ca'aj i cháanacaj, i maj majta viváajma'aj jin tyityatatyá'ca'aj, i paj muáaj huo'cuanamuaj mati'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua. ²⁴ Ji'nye a'íjna jitze i chájta'naj a'íj mu jitze jáatyoj i hua' xuure' i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, majta i maj ji'r'é'nye'ej séjria'ca'aj i Dios jimi, majta néijmi'i mati'ij mana'aj pua'máj huácuij i cháanacaj japua.

19

I maj tyí'chuiicaj u tajapuá

¹ Aj nu nyij tányij huó'namuajri' i maj tajapuá ca'nyíin jin mui'tíj tyajá'xajtaca'aj, a'yaa mu tíjin:

¡Alelúuyaj! Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios,
ji'nye a'í pu tajapuá huatanyúj,
a'íj pu ajta jimi já'ma'can i ti naa huasé'rin,
ajta i ti jin néijmi'i putyí'uurej,

² a'í pu tzáahuatyi'ra'aj jin huá'xijtye'en,
ajta je'ej ti tye'tyévijtye';

a'í pu arí jo'xíjtyej a'íjci i íitaj ti jutyévira' jin jamue'tica'aj i túmii,
ajta ca'nyíjra'aj huo'ta' néijmi'que' i cháanacaj japua,
mej mij jamuán huóoxana'cire'en.

Dios pu'ij a'íjna puéjtzij jaatá' a'íjna jime' ti i íiti' huo'cuij a'ímaj i maj jahuíire' i Dios.

³ Majtáhua'aj mu a'yan tyu'taxájtaca'aj tíjin:

—¡Alelúuyaj! A'íjna i ti jitzán ájcituzuj i íitaj capu a'náj huatyápua'rij.

⁴ Majta a'ímaj i huásij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, majta i maj muáacuaj i maj júurij, néijmi'i mu ecóotutaxij, mej mij jaatyáanajche i Dios, i ti acájca ipuárij jitze. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tíjin:

—¡Che' a'yan tyá'ra'nyij! ¡Alelúuyaj!

⁵ Aj pu'ij síij huajíjhuaca' ti a'áa véjri' jo'tyávaaca'aj jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan tyi'mu'vejritacaa, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj tíjin:

Siata'aj tyaatatyójtzi're'en i Dios, néijmi'i mua'aj,

mu siaj viváajma'aj jin tyityatatyíj,

siajta mu siaj ciléenye' jin tyityatatyíj,

néijmi'i mua'aj mu siaj jahuíire' siajta tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij.

Tí'ij huatyénye'ichij i Cányá'aj

⁶ A'yaa nu nyajta tyihuó'namuajri' maj jéehua i tye'ityee tyí'xajtaca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj tí'ij jo'tij jájtyij ja'ancáamu'yej, ajta a'yan namuajria'ca'aj tí'ij i víityee maj tyényuucan. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tíjin:

¡Alelúuyaj! Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios,

ji'nye pu'ríj huatyóochej ti tyu'ta'íjtaj i tavástara',

ajta i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

⁷ Tyiche' huátatyamua've'en, tyajta tyaatatyójtzi're'en, ji'nye pu'ríj a'ájna atyojo're'nyej tí'ij i cánya'aj huatyényeíichij.

Ajta i tí'íira'ra'an pué'eenye'ej ta'mej pu'ríj ajta tyámua' huóoruuj.

⁸ A'yaa mu tyaatá' tí a'íjna tyu'tyóchejtyej i cáanarij tí me'estíj tí ajta naa een, tí tyama'astáji'ij tí quee choomua.

Ji'nye a'íjna i cáanarij tí naa een, a'íi pu pué'een i maj jin tyámua' tyityetyúucha'íica'aj a'íimaj i tyeítyeristyamua'me'en i Dios.

⁹ Ajta i tí tajapuá tyí'huíire' a'yaa pu tyinaaté'exaaj tíjin:

—Ootyéeyu'xaj a'yan tíjin: “Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj huo'tá'inyej mej mij jamuán tyú'cua'nyij i cánya'aj a'ájna xicáara' tí jitzán huatyényeíichij.”

A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj tíjin:

—A'íjna i nyúucarij nyaj mua'ixaatye' Dios pu jí're'can jíme' janyuucaa.

¹⁰ Aj nu nyij tyítunutaca' jo'tíj ja'ra'íicajmee nyej nyij jaatyáanajche, aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj tíjin:

—Capáj a'yan ríicaj, jí'nye nyáaj nu jahuíire' i Dios, a'yájna patí'ij muáaj majta a'íimaj i a'ihuáamua' i maj a'yan ricíj je'ej tí i Jesús tyihuó'ixaaj. Pata'aj i Dios huatyáanajchej.

Ji'nye a'yájna tí'ij tyu'xájtaca' i Jesús, a'íi pu a'íin pué'een i tí huo'cámua'riityej a'íimaj i maj Dios jíitze tyí'xájtaca'aj.

A'íjna i tí avá'caj i cahuáayu' japua tí cuéeinara'

¹¹ Aj nu nyij jaaséj tí antácuunyica'aj u tajapuá, aj pu'ij cahuáayu' huataséjre tí cuéeinara', ajta i tí avá'caj a'yaa pu ántyapuaj tíjin i tí tyámua' een tí ajta tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, jí'nye tyámua' pu tyí'íjtaca'aj, ajta a'yan cha'taj tyí'nyo'sa'ca'aj. ¹² A'yaa pu huasé'rihua'aj i jí'sáara' tí'ij tíej tí á'taa, ajta mui'caa tyo'carújtya'ajma'caa i cúruun i jumu'új jíitze, ajta jíitán á'yu'si'ij je'ej tí a'íin ántyapuaj, ajta a'íi na'aj jusíj yó'itej. ¹³ Ajta i cáanarij tí tyí'chajca'aj xúure'ej pu jéehua a'ma'ca'aj, ajta a'yan ántyapuaj tíjin i Nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁴ Majta cújta' huajú'ca'aj i xantáaru' maj tajapuá já'ma'can, cuéeinavi' metyi'cháaj tí tyi'tyama'astáji'icaa tí ajta huápuí'ij tyi'jí're'en ajta quee tyí'choomuavi'ca'aj, majta je'en cahuáayu'uj japua ave'tye'tya'ajma'caa maj cueinaa. ¹⁵ Ajta i tyényi'tze' náhuaaj pu éejnyinyiica'aj tí huápuí'ij tyí'ítzíj, tí'ij jin tyihuo'puéjtye'en i néijmi'caa i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Ca'nyéjrij pu jin tyihuo'ta'íjtye'sij. Ajta a'íin hua' japua jaráriesij i tí jin huápuí'ij nyú'camui' i Dios tí néijmi'i jin antyúumua'reej. ¹⁶ Ajta i máancajra'an jíitze, huárita' pujmua' a'yaa pu tyé'yu'si' tíjin: “Hua' tajtúhuan i tajtúhuaanyij, ajta i tí tyihuá'íjtye' i maj tyí'íjta.”

¹⁷ Nyajta je'en séej huaséj i tí tajapuá tyí'huíire', a'áa pu jo'tyávaaca'aj i xicáj jíitze, a'yaa pu ca'nyíin jin tyihuo'tajé néijmi'caa i pína'see i maj jútye'ra'ra' tíjin:

—Siata'aj mujo'vá'ju'un siaj sij tyú'cua'nyij i Dios tí tyaja'muacue'tyen,

¹⁸ siaj sij jáacua'nyij i huá'hue'ra' a'íimaj i maj tyí'íjta, i maj tyihuá'íjtye' i xantáaru', siajta i huá'hue'ra' i tyétyacaa i maj jéehua uhuácaca'nye', siajta huá'hue'ra' i cahuáayu'uj, majta i maj ave'tye'tya'ajma'caa, néijmi'i i huá'hue'ra' i tyétyacaa, i maj juxáahuaj cínnyej, nusu i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie', i maj cíléenye' jin tyityatatyíj, nusu i maj va'cán jin tyí'huíire'.

¹⁹ Nyatí'ij nyij jaaséj a'íjci i tí je'ej pua'aj huasé'rin nyajta i maj tyí'íjta i cháanacaj japua hua' jamuán i juxantáaru'ustyamua', maj aja'tyúusiiria'ca'aj mej mij jaatanyo'si'tye'en a'íjci i tí avá'caj i cahuáayu'

japua, majta i xantáaru'ustyamua'mua'. ²⁰ Ajta a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, a'íj mu huatyéevi', majta jamuán a'íjna i ti hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj a'íjna jitze ma'can, i ti ajta jitzán ma'can jéehua tyu'muáriej. A'íj pu jin huo'cuanamuaaj a'íjna i ti jitzán ma'can hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj, a'íjma i maj huatóoa' maj hua' jitze jo'yú'xaj je'ej ti ántyapuaaj a'íjna i tyi'tíj majta jaatyánajchaca'. Aj pu'ij a'íjna i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta i ti hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj a'íj mu huavívi'ri'huaca', mati'ij mij a'áa huaja'tyáahua'xij júurican jo'tij ja'alaguun ti asúufrej jin á'taa. ²¹ Majta i séecan a'íj mu huácui'iihuaca' a'íjna jime' i chúun ti éejnyinyiica'aj i tyényi'tze' a'íjna i ti cahuáayu' japua avá'caj, majta néijmi'i i pína'see tyámua' mu tyityaatajú'xaj a'íjna jime' i huá'hue'ra' i maj huácuij.

20

Cirístu' pu tyu'ta'íjtaj séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj

¹ Séej nu huaséj i ti tajapua tyí'huüre' ti jútye' aje'cáma'ca'aj, ajta yáavij huáchuisima'aj i ti jin ja'tyáanaj jo'tij ja'tyácun ajta cadéenaj huapísime'ej ti vivéj. ² Aj pu'ij jaatyéevi' a'íjci i cú'cu'uj, a'íjna i ti jájcuaj imuáj huataséjre, i ti a'íin pué'een i tyiyáaru', aj pu'ij jaatyáaji'quej ti'ij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj jì'qui'huaj. ³ Aj pu'ij a'áa ye'tyájríee jo'tij ja'tyácun, ajta je'en ja'tyáanaj ta'aj ij quee che' huá'cuanamuaaj i maj séej chuéj japua já'ma'can 'asta na'aj quee mutyojo'me'en séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, aj pu'ij té'ej círa'tzuj tyu'tátuihuaj.

⁴ Nyati'ij nyij ipuárij tyu'séj, a'íjma mu jitzán acátie'tya'aj i maj ja'ancuriáa' mej mij huo'xíjtye'en i tyeítiee. Nyajta je'en hua' júuricamej huaséj a'íjma i maj hui'ijveechixij i hua' mu'uj a'íjna jime' maj tyámua' éenye'ej i Jesús jimi, majta a'íjna jitze i nyúucaria'ra' i Dios. A'íimaj i maj quee jaatyánajchaca' a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin camu majta i ti jahuüre', majta quee huatóoa' maj hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuatze' nusu i jumuáca' jitze. Aj nu nyij huo'séj maj huatájuuriaca' majta je'en jamuán tyu'ta'íjtaca' i Cirístu' séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj jitze. ⁵ Majta i séecan i maj huácuij, camu huatájuuriaca' 'asta na'aj quee mutyojo'mej séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj. A'íi mu a'íin pué'een i maj anaquéej huatájuuriaca'. ⁶ Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj hua' jamuán anáatya'aj huatájuurij, jì'nye a'íjma mu jitze ajtyáma'can i tyeítieristyamua'me'en i Dios. Majta quee che' cui'nyij, sulu a'íi mu tyitye'entyárutyij i Dios jimi, majta i Cirístu' jimi, mej mij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj jamuán tyu'ta'íjtaj.

Dios pu ja'antymué'tij i tyiyáaru'

⁷ Ti'ij mutyojo'me'en i séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, a'íi pu i tyiyáaru' huatátuihuaj jo'tij je'tyánami'huaca'aj, ⁸ aj pu'ij eetaméj ti'ij huo'cuanamuan a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij, majta i maj a'áa pujmua' jo'cháatimee jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij, majta i maj ajtyapuáj pujmua' jo'cháatimee, majta i maj áatyej pujmua' huacháatimee, ajta a'íjci i ti a'yan ántyapuaaj tijin Gog, ajta a'íjci i Magog, majta néijmi'caa i maj hua' jitze ajtyáma'can i maj a'yan ará'asej ti'ij i séj ti a'áa ja'ajtyájcaj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij ti ve'éj, a'íjma mu mij tyísi're'ej mej mij huatyéno'se'en. ⁹ Mati'ij mij néijmi'que' oorióonajchaca' ti'ij na'aj ooyóhuaj i chuéj, mati'ij mij hua'ajnáj jo'maj tyojo'tyá'inaamuarica'aj i maj tyámua' een i Dios jimi, a'íjma i Dios ti hua'xie've'. Ajta tiéj pu uje'cájvej u tajapua, ti'quij huo'tyáatiej a'íjma i maj jamuán huajú'ca'aj i tyiyáaru'. ¹⁰ Ajta i tyiyáaru',

ì ti huo'cuanamuaj, a'áa pu ja'tyáreehuaca' jo'tij ja'alaguun ajta já'taa ì asúufrej jime', jo'maj majta ja'tyáavatzij a'íjna ì ti je'ej pua'aj huasé'rin ajta a'íjna ì ti jahuiiria'ca'aj, ajta a'íjna ì ti hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj. A'áa mu mij jajpuéetzij muá'ju'un tújca majta tíca' majta jusén jime'.

Dios pu huá'xijtye'en a'ájna jo'tij já'sejre' ì ipuárij ti ve'éj

¹¹ Nyati'ij nyij ipuárij huaséj ti ve'éj ti naa tyí'cueenara', nyajta a'íj huaséj ì ti acájca. Ajta ì cháanacaj, ajta ì tajapuá, a'áa pu ja'huóopua'rixij a'íjna jimi, camu che' ma' já'sejria'ca'aj. ¹² Nyajta je'en a'íjma huaséj ì maj huácuij, ì maj huásasij majta ì maj cíleen, a'áa mu ja'riá'vaaca'aj a'íjna jimi ì ipuárij, aj mu mij séej ootácuuraca' ì yu'xarij, majtáhua'aj séej ootácuuraca' ì yu'xarij ì maj jitzán á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj ì maj júurij huatyá'itzeere'ej ì Dios jimi. Majta a'íimaj ì maj meríj huácui'ijcaa a'yaa mu tyityo'xíjtyi'huaca' je'ej maj tyi'tíj huáruuj mati'ij móoj júurica'aj, majta je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj ì yu'xarij jitze. ¹³ Aj mu mij huataséjre ì maj atyájcuii ì jájtyij jitze, majta néijmi'i ì séecan ì maj huácui'ijcaa, néijmi'i mu majtáhua'aj huatájuuriaca', aj pu'ij Dios huo'xíjtye' a'íjna jime' je'ej maj tyi'tíj jin huaríj mati'ij móoj júurica'aj. ¹⁴ Ajta je'en a'íjna ì ti tyí'tyacui'caa a'áa pu ja'tyáreehuaca' jo'tij ja'alaguun ajta á'taa asúufrej jime'. A'íi pu a'íin pué'een ì maj majtáhua'aj jin cui'nyij, ¹⁵ a'áa mu majta huaja'tyáahua'xij ì maj quee áyu'si'huaca'aj je'ej maj ántya'ruj ì yu'xarij jitze ti hua'tá'caa maj jusén jin júurij huatyá'itzeere'en ì Dios jimi.

21

A'íjna ì tajapuá ti já'sejre' ti jájcuaj ajta ì cháanacaj ti ajta jájcuaj

¹ Aj nu nyij tányij ì tajapuá huaséj ti jájcuaj, nyajta ì cháanacaj ti ajta jájcuaj, ji'nye a'íjna ì tajapuá ti anaquéej séjria'ca'aj, ajta a'íjna ì cháanacaj ti mí'ma'can, capu che' séjria'ca'aj, ajta ì jájtyij ti ve'éj, capu ajta che' séjria'ca'aj.

² Nyajta je'en jaaséej ì chájta'naj ti jájcuaj ti ajta naa een ì ti a'yan ántyapuaaj tijin Jerusalén, ti jútye' aje'cáma'ca'aj jo'tij ì Dios já'sejre'. Tyámua' pu huóoruuj a'íjna ì chájta'naj ti'ij ì íiti' ti huatyéviche'sij. ³ Nyajta je'en nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin a'áa tyojo'taxájtaca' jo'tij ì ipuárij jo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Iiye'ej pu putyí'ricij jo'tij já'sejre' ì Dios hua' jamuán ì tyétyacaa. Hua' jamuán pu huatyá'itzeere'ej, majta a'íimaj mu tyeítyeristyamua'me'en pue'éenye'ej muá'ju'un. Ajta ì Dios a'íi pu hua' Dios pué'eenye'ej ta'mej. ⁴ Tyámua' pu tyihuo'tyéjeevij mej mij quee che' juxaamuijritya'aj, camu che' cui'nyij, camu che' juxaamúuiritya'aj muá'ju'un a'íjna jime' ti síj huamuí', camu majta che' juyiinyaj muá'ju'un, camu che' tyi'tíj jin jajpuéetzij muá'ju'un, ji'nye a'íjna ì ti aamí' tyí'sejria'ca'aj capu che' tyí'séere'ej ta'mej.

⁵ Ajta a'íjna ì ti ipuárij jitze acájca a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i tyi'jajcuare'en ì ti tyí'sejre'.

Ajta a'yan tijin:

—Ootyéeyu'xaj a'íjci, ji'nye a'íi pu nyúucarij tzáahuatyira'aj jin tyí'xaj, ajta ì ríj siaj jitzán tyú'ca'nyej.

⁶ Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Pu'ríj tye'entyíci'pii huaca'. Nyáaj nu a'íin pué'een ì nyaj anájcaj, nyajta ì nyaj uvé'tyajtij, nyáaj nu jájcuaj imuáj huataséjre, nyajta jusén jime' séeria'aj na'mej. A'tíj tina'aj ti huata'íimu'un nyáaj nu huáapua'aj

jaatá'sij a'íjci i jájtyij ti a'áa já'ajnyinyii jo'tij ja'ajréxaj, a'íjna i jájtyij i ti jin júurij ja'mej jusén jime'. ⁷ Ajta a'íjna i ti tyu'tyámue'tin, néijmi'i pu a'íjna tyá'ci'tyij, nyáaj nu Dios ra' pue'éenye'ej na'mej, ajta a'íi pu nyiyóoj pue'éenye'ej ta'mej. ⁸ Majta a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj tyú'xana've', i maj tyí'tyacui'caa, i maj úuca jamuán juxana'cire', i maj tyí'chahuaa, i maj sánturij najchej majta i maj tyí'hue'tacaa, a'yaa pu tyihua'ci'tyij maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij ja'alaguun ti asúufrej jin á'taa, a'íi pu a'íin pué'een i maj jin majtáhua'aj cui'nyij.

I Jerusalén ti jájcuaj

⁹ Aj pu'ij síj nye jimi aje'ré'nyej i ti tajapuá tyí'huiire' ti hua' jitze ajtyáma'can i maj aráahua'puaj ará'asej, i maj túxa'aj tyi'tyái'pu'ca'aj i ti ajta aráahua'puaj tya'rá'asej, i ti jitzán arámuaaca'aj i cui'nyi'ra'aj i maj jin jajpuéjtzica'aj i tyeítjee, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Mujo'té'yi'ij, nyáaj nu muaataséjratye'sij a'íjna i ti jimí tya'tóoraj i cánya'aj ti ajta íira'ra'an pue'éenye'ej ta'mej.

¹⁰ Ajta je'ej ti tyinaataséjra i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu i ti tajapuá tyí'huiire' nyojoovi'tij jo'tij jirij jo'tácaj ti huápu'i'ij ájtyeej, aj pu'ij naataséjraj i chájta'naj ti naa een i ti a'yan ántyapuaj tijin Jerusalén, a'áa pu jútye' je'cáma'ca'aj jo'tij i Dios já'sejre'. ¹¹ Naa pu tyi'tyama'astáji'caa a'íjna i chájta'naj ti'ij ajta i Dios ti huápu'i'ij naa huasé'rin, a'yaa pu tyi'tyatáatiyi'caa ti'ij i tyetyéj ti huápu'i'ij tyá'najchij, ti'ij ajta tyí'tatzaj a'íjna i cristal. ¹² Va'táj pu jin curiá'nami' ajta tyámua' tyé'ejtyee, tamuáamuata' japuan hua'puaj pu ará'axcaa jo'tij ja'pueertaj, ajta jo'tij ja'pueertaj tajmee a'íi mu eetyú'uuca'aj i maj tajapuá tyí'huiire', ajta néijmi'que' puéertaj jitze síj ajta síj a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj ántya'ruj a'íimaj i tyeítyeristyamua'me'en i maj hua' jitze eeráma'can a'íimaj i yójmua'mua' maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹³ Huéecaj pu pua'maquéj a' puéertaca'aj a'ájna pujmua', jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij, ajta huéecaj pua'maquéj ajtyapuáj pujmua', a'yaa pu ajta huéecaque' tyá'pueertaca'aj áatyej pujmua', ajta huéecaque' a'ájna pujmua' jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij. ¹⁴ Ajta tamuáamuata' japuan hua'puaj i tyetyéj ataquéetime i ti japuan ájtaavijhuaca' i ti jin curiá'nami' i chájta'naj, a'íj pu'ij jitze á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i cánya'aj ti hua'antyíhuoj.

¹⁵ Ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' ti nyajamuan tyí'xajtaca'aj, a'íi pu tyi'táj iityéchooca'aj ti'ij ciyéj ti ooroj jin taavijhuaca'aj, a'íi pu a'íin pué'een i ti jin jaatyé'iten a'chu tij ve'éj i chájta'naj, ajta a'chu ti antayóhuaj i puéertaj, ajta a'chu ti ájtyeej i ti ájtaavijhuaca'. ¹⁶ Ajta i chájta'naj juxa'aj pu huatátyeevi'ca'aj, a'chu ti huatátyeej a'yaa pu cha'tána'aj ooyóhuaj. Ajta i ti tajapuá tyí'huiire' a'íi pu jaatyé'itej i chájta'naj a'íjna jime' i ciyéj, hua'puaj ví'ra'aj quilometroj pu huatátyeej i chájta'naj, a'yaa pu cha'tána'aj aantayóoj, ajta a'yan cha'tána'aj ájtyeevi'ij. ¹⁷ Aj pu'ij té'ej jaatyé'itej a'íjci i ti ájtaavijhuaca', a'yaa pu'ij ájtyeej huéecatyej japuan anxíviij meetroj pu ájtyeej, ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' a'yaa pu tyeetyé'itej mati'ij tyá'mua'reej i tyétyacaa.

¹⁸ Ajta i jáxu'uj tyetyéj pu jin ájtaavijhuaca' maj a'yan jatamuá'muaj tijin diamante, ajta néijmi'i i chájta'naj, ooroj pu jin taavijhuaca'aj, ajta a'yan tya'tátaave'ej ti'ij i jájtya'huaa. ¹⁹ Ajta i ti atátaavijhuaj i ti japuan ájtaavijhuaj i ti jin curiá'nami' i chájta'naj, naa pu tyámua'

tyí'taavijhuaca'aj a'íjna jime' i tyetyéj ti huápuí'ij naa huasé'rin, anaquéj pu a'íjna i tyetyéj ti a'yan ántyapuaaj tijin diamante, ajtáhua'aj síj i zafiro ti puíríj, ajta a'íjna i ágata ti tyetyéj pué'een ti síichira', ajta a'íjna i tyetyéj ti huá'raa esmeralda ti ántyapuaaj, ²⁰ ajta a'íjna i ónice ti yú'xare', ajta a'íjna i cornalina ti po'vij, ajta i crisólito ti tyóomuara', ajta a'íjna i berilo ti cii tyí'tyoomuara', ajta a'íjna i topacio ti naa tyí'tyoomuara', a'íjna crisoprasa ti naa tyí'tyoomuara' ajta cii tyí'hua'raa, ajta a'íjna jacinto ti nacámuaa, ajta a'íjna i amatúista ti naa tyí'nyeeri'ij. ²¹ A'íjna i puéertaj ti tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íj pu jin taavijhuaca'aj i peerla. Ajta néijmi'i i cáayej ooroj pu jin taavijhuaca'aj ti a'yan tyí'tatzaj ti'ij i jájtya'huaa.

²² Nyajta quee tyeyúuj a jo'séj, i chájta'naj jitze, ji'nye a'íjna i tavástara', i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'ree, a'íi mu a'íin pué'een i tyeyúuj, ajta a'íjna i cánya'aj. ²³ Ajta a'íjna jitze i chájta'naj, capu juxie've' ti i xicáj huá'tatzavi'tya'aj nusu i máxcirie', ji'nye a'íi pu jin i Dios huányeeri'ij, ajta a'íjna i cánya'aj, a'íi pu a'íin pué'een i tatzárij. ²⁴ Majta a'íimaj i tyeítýee a'íi mu nyéeri'iste' ciiñey muá'ju'un i chájta'naj jitze, majta a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íi mu tyu'tátuiire'sij i maj jin chíjtyaanyi'taca'aj. ²⁵ Camu a'náj tye'tyánasij jo'tij ja'pueertaj i chájta'naj jitze, ajta quee a'náj huatíca'aj ta'mej, ²⁶ a'íj mu jimí tyu'tátuiire'ej néijmi'i i maj tyí'ijcha'ij i maj va'cán jin tyityatatyíj, majta i maj jin huápuí'ij naa huasé'rihua'aj, ²⁷ ajta quee a'náj tyí'tíj ti xána'vi're' utyárutyij u chájta'naj jitze, nusu a'tíj ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij, nusu i ti tyú'cuanamuaj. Sulu a'íi mu'uj i maj á'yu'si'ij i yú'xaria'ra' jitze i cánya'aj i ti hua'tá'caa mej mij jusén jin júurij.

22

A'íjna i jájtya'naj ajta i ciyéj ti a'áa já'sejre'

¹ A'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' pu jájtya'naj naataséjraj ti naa éenye'ej muí'yej, ajta a'íjna i jájtyij júuricamej pu tyu'tá'caa. Naa pu tyí'me'estij i jájtyij ti'ij i cristal, ajta a'áa je'rányajcaa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij ti jitzán acájca i Dios, ajta a'íjna i cánya'aj. ² Ajta a'áa je'ta' je'cámuí'yaca'aj i cáayej jitze, ajta juxa'aj i ciyéj tye'ejtyaváatíma'caa jo'tij joo'ástimee i jájtyij, a'íi pu a'íin pué'een i ciyéj i maj jin júurij muá'ra'nyij, tamuáamuata' japuan hua'puaj pu pua'máj tajcaria'aj séej nyinyi'ra'aj jitze, ajta i xámue'ra', a'yaa pu tyí'huiire' mej mij a'íjna jin tyihuó'huaatye'en a'íimaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee. ³ Capu che' tyí'tíj séeria'aj ta'mej ti je'ej pua'aj huó'uurej. A'íjna i ipuariáara'an i Dios ajta i cánya'aj, a'íi pu séeria'aj ta'mej i chájta'naj jitze, mej mij i tyeítýeristyamua'me'en jaatyáanajche. ⁴ A'íi mu jaséeraj muá'ju'un, ajta huá'cuaatze' séeria'aj ta'mej je'ej ti a'íin ántyapuaaj. ⁵ Capu a'náj huatyática'rij a'ájna, majta a'íimaj i maj a'áa ja'chej, capu che' hua' jitze juxié'va'aj ta'mej i tatzárij, nusu i xicáj, ji'nye a'íi pu tavástara' i Dios hua'tátzavi'raj ja'mej, majta a'íimaj mu tyí'ítaj muá'ju'un jusén jime'.

⁶ Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire' tijin:

—A'íi pu i nyúucarij tzáahuatyi'ra'aj jin séejre' ajta ji'récán jime'. A'íjna i tavástara' i Dios, a'íi pu a'yan tyihuo'tá' i ju júuricamej a'íijma i maj jitzán ma'can tyí'xajtaca'aj, a'íi pu'ij ajta nyéetzij nyojo'ta'ítýaca' nyej nyij tyihuo'taséjratye'en a'íijma i maj jahuiire' i Dios je'ej ti jiye'tzín atyojo're'nyesij.

7 —¡Jiye'tzín nu uvé'nyesij!

¡Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti ja'astej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci i yu'xarij jitze!

8 Nyáaj, Juan, nyáaj nu jáanamuaajri' nyajta jaaséej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjna jitze i yu'xarij. Ajta nyati'ij a'yan tyáanamuaajri', nyajta a'yan tyu'séj, aj nu nyij jimi tyítunutaca' a'íjci i ti tajapuá tyí'huüre', nyej nyij jaatyáanajche.

9 Ajta a'íjna a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj a'yan rijcaj, ji'nye nyáaj nu nyajta jahuüre' i Dios, a'yájna pati'ij muáaj, ajta mati'ij majta a'ihuáamua' i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj majta néijmi'i a'íimaj i maj a'yan ricij je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij. Pata'aj a'íj huatyáanajchej i Dios.

10 A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj ja'avaataj i nyúucarij ti á'yu'si'ij a'íjna jitze i yu'xarij, ji'nye pu'rij atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij.

11 Ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, che' ooj je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, ajta i ti xána'vi're', che' ooj xána'visi' séjre'ej, ajta i ti ji'reenye'ej séjre' i Dios jimi, che' ooj tyámua' tyí'sejria'aj.

12 —A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyáaj nu jiye'tzín uvé'nyesij, nyajta jaa'á'sima'aj na'mej je'ej ti síj tyi'tíj jin huaríj. 13 Nyáaj nu a'íin pué'een i ta'nájcaj, nyajta i nyaj uvé'tyajtíj, nyajta a'íin pué'een i nyaj jájcuaj imuáj huaséjre, nyajta jusén jime' séeria'aj na'mej, nyáaj nu anaquéej huataséjre ti'ij quee xu tyi'tíj séjria'ca'aj, nyajta nu a'íin pué'een i nyaj néijmi'i tya'ancuriáa'sij ti'ij tye'entyipua'rej ijíj ti tyí'sejre'.

14 Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj tyí'jo'sicaa i tyúucaanaa ti'ij a'yan tyihuó'ci'tyij maj jáacua'nyij i táque'ra' i ciyéj i maj jin júurij huatyá'itzeere'en, mej mij majta a'áa jo'tyájrutyej jo'tij ja'pueertaj i chájta'naj. 15 Majta apua'quéj mu jo'tyá'itzeere'ej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, majta i maj tyí'chahuaaraj, majta i maj juxana'cire', majta i maj tyí'tyacui'caa, majta i maj sáanturij na'michej majta néijmi'i i ti a'yan tyihua'ráanajchi i ti hue'tzij pué'een, mej mij a'náj tina'aj tyí'hue'taj.

16 —Nyáaj, Jesús, nyáaj nu jaata'ítyaca' ja'mua jimi a'íjci i ti nyahuüre' ti'ij tyajamuaté'exaatye' mua'ajmaj mu siaj jusi'rii i tyejúuj tzajta'. Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj David jitze eeráma'can. Nyáaj nu a'íin pué'een i xú'ra'vej ti eeré'nyinyii tapuá'risima'caj.

17 Ajta i júuricama'ra' i Dios, ajta i ti oochán huatyéevichej i cánya'aj, a'yaa mu tyí'xaj tijin:

—Mupo've'me'.

Ajta i ti iityánamuaj, che' ajta a'yan tyu'taxáj tijin:

—Mupo've'me'.

Ajta i ti í'mu'uj, ajta jaxie'va'aj ti huaye'en, che' mujo've'me'en ajta je'en huáapua'aj jaayé'en i jájtyij i ti jin júurij huatyá'itzeere'ej.

18 Ajta néijmi'i i maj janamuaj je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij Dios jimi ti já'ma'can, tipua'aj seequéj tyaataxáj, Dios pu puéjtzij jaatá'sij a'yájna ti'ij tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij. 19 Ajta tipua'aj a'tíj je'cácaa jóo'uunaj i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, Dios pu jáa'ri'raj i ti jaci'tyij ti jáacua'nyij i táque'ra' i ciyéj ti jin júurij já'ra'nyij, ajta quee che' jaci'tyij ti a'áa jo'tyájrutyej i chájta'naj jitze ti naa een, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

20 Ajta i ti a'íjna jin a'yan tyí'xaj, a'yaa pu tyí'xaj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyáaj nu jiye'tzín uvé'nyesij.

Che' a'yan tyá'ra'nyij. ¡Mupo've'me' tavástara' Jesús!

²¹ Che' a'íjna i tavástara' i Jesús, che' a'íin tyámua' néijmi'caa mua'ajmaj tyajamuáacha'íin.